
VE RI
TAS

NOWY ZAKOŃ.

Do hornjoserbšćiny po rjedźe Vulgaty

přeložištaj

JURIJ ŁUSČANSKI a MICHAŁ HÓRNIK.

Z dowolnosću duchowneje wyšnosće.

BUDYŠIN.
Z nakładom towařstwa ss. Cyrilla a Methodija.
1896.

NOWY ZAKOŃ.

Do hornjoserbšćiny po rjedźe Vulgaty

přełožištaj

JURIJ ŁUSČANSKI a MICHAŁ HÓRNIK.

Z dowolnosću duchowneje wyšnosće.

BUDYŠIN.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.

1896.

Předsłowo.

Katholskemu serbskemu ludej podawamy z tutej knihu prěni króć přełožk Noweho Zakonja z přispomnjenjemi. Přičiny, zo so to tak pozdźe stawa, su w zrudnym wosudźe našeho ludu. Zahe zhubi swoju samostatnosć, wot cuzych wjeŕchow přewinjeny, přija něhdy po wulkim dźělu nětčišeje Němskeje rozšěrjeny serbski narod cuzu rěč a cuze počinki. Jeno nahladny dźěl ludu w Hornjej a Delnjej Łužicy, z wjetša na kraju bydlacy, wobkhowa swoju narodnosć, njeměješe pak srědkow, wo narodnu zdźěłanosć so starać. Powostankow pismowstwa z časa njewotwisnosće nimamy. Nabožne a druhe trěbne rozwučenja dóstawaše serbski lud, jakož tež druhe ludy před wunamakanjom a wudospołnjenjom knihićišća ertnje. Jara škódna za Serbow bě tež reformacija, kotraž jón rozdźěli a zesłabi; wosebje njemóžeše mjeńši dźěl, kiž katholski wosta, za sebje ani nabožne knihi wudawać. Prěni dotal znaty serbski katechismus wuda jesuit Jakub Ticin 1685 a prěnje serbske katholske kěrluše Jurij Swětlik 1696, kiž tež cyłu bibliju 1688—1711 přełoži a prěnje perikopy 1720 ćišćeć da. Biblija pak so w ćišću wudać njemóžeše, dokelž katholskich Serbow bě přemała horstka.

Z toho pak, zo katholscy Serbja dotal přełožk Swjateho Pisma njeměјachu, njesmě nichtó sudźić, zo sebi katholska cyrkej s. Pismo mało waži abo wšědnemu ludej w nim čitać zakazuje, jakož jej to njewědomni ludźo dźensa hišće porokuja. Wot najstaršich časow buchu cyłe S. Pisma a jenotliwe dźěle wotpisowane a wukładowane, a katholski lud znaješe wěste dźěle, wosebje tamne, kotrež so při zjawnych Božich słužbach nałožowachu, z hłowy. Njeličomne wotpiski S. Pisma namakamy w knihownjach. Z wunamakanjom ćišća wuži katholska cyrkej tež tónle přihódny srědk k dalšemu rozšěrjenju S. Pisma, kotrež so přecy a přecy z nowa wudawaše a to nic jeno we łaćanskej cyrkwinskej rěči za zdźěłanych, ale tež w ludowej rěči. Zo bych jeno na wudaća w nam najbližšej němskej rěči dopomnił, je před reformaciju 17 wšelakich přełožkow cyłeho s. Pisma znatych,

kotrež so za němski lud wudachu; wyše toho ćišćachu so hišće jenotliwe dźěle, k př. psalmy před lětom 1509 22 króć, perikopy před lětom 1518 25 króć w němskej rěči.

Zo serbski lud w nabožnym rozwučenju přikrótšeny njebu, byrnje tež w swojej maćeřnej rěči sam w s. Pismje čitać njemóhł, za to swědča jeho nabožne počinki a jeho pilnosć w dokonjenju nabožnych winowatosćow. Swědomići duchowni a wučerjo kubłachu swój lud ze žiwym słowom, wubudźachu a wodźachu jeho přinarodźenu nabožnu mysl, rozwučowachu jón wo Bohu, wo jeho byću a wo jeho miłosćiwych skutkach našeho wumóženja, a zašćěpjachu tak do jeho wutrobow lubosć k Bohu. Ze s. Pisma samoho njeby lud njeposrědnje nabožnu wědomosć ani čeřpać móhł, dokelž kóždy, kotryž chce bjez stracha z duchownym wužitkom S. Pismo čitać, dyrbi, zo by słowa S. Pisma prawje zrozemił, we wšelakich wědomosćach rozwučeny być, a to so wot wšědneho luda žadać njemóže. Tohodla njeporuča Jězus tež swojim japoštołam, zo bychu jeho wučbu napisali a do wšelakich rěčow přełožowali, ale praješe jim: „Dźiće do cyłeho swěta a prědujće evangelium wšitkomu stworjenju“ (Mark. 16, 15). Pjećo ze s. japoštołow a to z wosebitych přičinow wopisachu z dźěla Jězusowe skutki a wučby, ale „woni (t. r. wšitcy s. japoštołowje) woteńdźechu a prědowachu wšudźom, a Knjez skutkowaše z nimi a wobtwjerdźowaše słowo z dźiwami (na nje) sćěhowacymi“ (Mark. 16, 20). S. Pismo jako wozjewjenje Bože je zawěsće najwažniša a najswjećiša kniha, ale k wubudźenju a k zakhowanju wěriweho nabožneho žiwjenja njeje trjeba, zo by ju kóždy w swojej narodnej rěči čitał; a tež naš serbski katholski lud njebu w nabožnym rozwučenju přikrótšeny, byrnje hač dotal cyłeho S. Pisma njeměł.

Njedostatk, a to jara hłuboko začuty, w našim pismowstwje pak bě, zo wyše perikopow a psalmow, kotrež buchu w lěće 1872 wudate, dalšeho dźěla S. Pisma njemějachmy. Hdyž w nowišim času tež w serbsko-katholskim pismowstwje pilnišo dźěłać a nabožne a powučace knihi wudawać počinachu, z čimž bu tež rěč dospołnišo wuwita, žadachu wosebje duchowni za přełožkom S. Pisma abo k najmjeńšemu Noweho Zakonja, zo njebychu městna S. Pisma, kotrež w šuli a w cyrkwi nałožuja, sami a najbóle kóždy hinak z cuzeje rěče přełožować trjebali, a zo bychu po nowym přełožku tež perikopy, t. r. lekcije a evangelie, kotrež so na njedźelach a swjedźenjach čitaja, z nowa wudate byłe.

Hdyž buch w lěće 1877 do Prahi jako praeses serbskeho seminara přesadźeny, a po někotrych lětach swojeho powołanskeho dźěła swědomiši, wot-

myslich sebi Nowy Zakoń přełožować; mějach dźěn tam dosć přiležnosće k samsnemu powučenju za tak ważne a po wobstojenjach ćežke dźěło. Knjez farar, pozdźišo scholastikus Michał Hórnik, mój dobroćiwy wučeŕ w serbšćinje a dołholětny přećel pohonješe mje k tomu dźěłu a slubi mi swoju podpěru. Postajichmoj sebi, zo chcemoj dźěło mjez sobu tak dźělić, zo ja přełožuju a wón mój přełožk přehlada a zo je jako zhromadne dźěło dokonjamoj, a zawdachmoj sebi rucy, zo chcemoj po swojich mocach so za to starać, zo přełožk njedokonjany njewostanje.

Přełožować mějach po vulgaće, t. r. po łaćanskim wot s. Hieronyma wudatym přełožku, kotryž je wot katholskeje cyrkwje jako najdospołniši připóznaty, a so tohodla „vulgata“ mjenuje, dokelž je powšitkownje rozšěrjeny. Přełožk ma być dosłowny, samón słowoslěd ma, tak daloko jakož to serbšćina dowola, njepřeměnity wostać; tola dyrbi so při tom stajnje dźiwać na prěnjotny grekski text. Grekska rěč ma w bohatstwje słowjesowych a wšelakich druhich twórbow wulke rjanosće a serbska rěč je jej w tom podobna. Łaćanska a němska rěč trjebatej druhdy k tomu cyłu sadu, štož móžetaj grekska a serbska rěč z jeničkej twórbu słowjesa wuprajić. Tale krótkosć a rjanosć grekskeje rěče bu w serbskim přełožku swěrnje wužita.

Njebohi knjez scholastikus Hórnik napisa wo tom w předsłowje k prěnjemu zešiwkej:

„Často móžemy mjenujcy grekske verba podobnišo přełožić dyžli n. př. łaćanska abo němska rěč, rozeznawajcy n. př. hić, khodźić, přikhadźeć; boješe so, naboja so; dźěše, dóńdźe atd.; pušćić, pušćeć, pušćować (Mark. 15, 6); mjetać a ćisnyć atd. Wosebje mamy aorist, transgressiva a participia; jenož při minyłosći stojace participium dyrbimy do přitomnostneho přełožić, n. př. Mat. 8, 8: ἀποκριθεὶς ἔφη, wotmołwjejo rjekny.

Zo wosebje naši starši přełožowarjo njejsu serbsku rěč tak znali, zo bychu na jeje wosebitosće při přełožkach dźiwali, hodźi so z mnohich městnow N. Z. dowidźeć. Hižo Jakubica (1548) pisa špatnje: To je ten spocutk tego evangelia Jesu Krista tego syna božego . . . . wón was wokřćić budźe atd. Swětlik a Frencel tež kazytaj rěč a hač do najnowišeho časa njezważa sebi někotři jeju texty do lěpšeje serbšćiny přeměnić, přenošujcy často njezasłuženu khwalbu němskeho přełožka na poruny serbski! Tak n. př. njekedźbuja z wjetša na aoristy, přełožujcy Mat. 1, 2: ἐγέννησεν genuit = je spłodźił (splahował) město spłodźi; Mat. 15, 26 a Mark. 7, 28 přełožuje P. Tecelin

w Stawiznach Noweho Zakonja str. 170: khlěb preč brać a psam (prědk-) mjetać město wzać (λαβεῖν, sumere) a ćisnyć (βαλεῖν, mittere). Mat. 15, 37 dyrbi rěkać: Wšitcy pojěchu, a w našich perikopach stoji: jědźachu. Přikłady aorista su na kóždej stronje tutoho přełožka. Jenož hdźež je aorist w citaće z hebrejskeho a w někotrych padach je tudy ze zamysłom perfekt abo plusquamperfekt.

Při mało dokonjanych předkhadźacych přełožkach dyrbimoj prajić, zo naju dźěło njebě lohke a zo móža w nim někotre njedorunanki so namakać. Štóž chce so sam spytać w přełožowanju, njech grekskemu so bližo derje zeserbšći Mat. 13, 47. 48; 9, 16; Mark. 4, 15; 12, 44 a druhe."

Po přikazni cyrkwje smě so S. Pismo w ludowej rěči jeno z přispomnjenjemi wuhotowane wudawać. Tohodla ma też serbski Nowy Zakoń přispomnjenja, kotrež maja słowa s. Pisma wujasnić, zo bychu so prawje a lóže zrozemiłe, njechadźa pak wo wučenych prašenjach jednać a też nic sebi napřećiwne nahlady rozsudźeć, ale jeničcy nawjedować wěriweho křesćana, kiž chce so z čitanjom S. Pisma we swojej wěrje wobkrućeć, w dobrych počinkach nadobywać. Same na sebi zrozemliwe městna, wosebje te w stawizniskich knihach, njetrjebachu so tohodla tak nadrobnje wułožeć, jakož tamne w powučacych knihach a w Zjewjenju s. Jana, kotrychž zmysł je wjele ćežši. Myslu pak sebi, zo su podate přispomnjenja jasne dosć, a kedźbneho čitarja spokoja, su čeŕpane z cyrkwinskeje wučby, a ze cyle wěriwych katholskich wukładowarjow S. Pisma.

Hdyž běch s. Evangelije a Japoštołske Skutki přełožił, přepodach w ferijach lěta 1886 manuskript knjezej fararjej Hórnikej k přehladanju. Ze znatej wustojnosću jón wón porjedźeše, wosebje w nastupanju rěčnicy a wobstara z kedźbliwej swěru, ze swojim wótrym wóčkom, kotrež kóždy zmylk pytny, korrekturu čisća. Zo je w Nowym Zakonju jeno mało ćišćeŕskich zmylkow, a zo je rěč tak čista, mamy njewustawacej prócy knjeza Hórnika připisować. Předsłowo prěnjeho zešiwka praji wo tom:

„Za čistu a přistojnu serbšćinu je w přełožku postarane, runjež wězo wšitke cuze słowa njesmědźa so zaćisnyć. To leži we wěcach samych, wo kotrychž so w Swjatym Pismje piše a přełožuje. Wěste słowa a formy dotalnych katholsko-serbskich knihow su trjebane (nuknica, tajene, sćěhować, wučomnik atd.), někotre pak su přeměnjene (stotnik, předstojnik, piskaŕ město tarakaŕ, hdyž je tarakawa woteznata, błudmo φάντασμα město dotalneho „šerjenja" pola Mat. 14, 26 a pola Marka 6, 49, evangelium = dobre po-

wĕstwo, nic „sćenje = ććenje“ abo čitanje lectio, similis = podobny) atd. Dla lĕpšeje zrozymliwosće nałožujemoj „kiž“ jenož jako sing. gen. mascul., nic z lĕnjosće wukhadźace trjebanje toho słowa za wšĕ genera sing., dual. & plur. Runje tak nałožujemoj časćišo „jako, jakož“ za „ut, sicut“, mjeztymzo maju katholske serbske knihi stajnje „kaž“, štož je = kajkiž, kajkaž, kajkež, kajkajž, kajcyž. Nĕkotre latinismy (jakož wodawamy našim winnikam) a hebraismy (přećiwo mĕsto wot . . .) smój zamyslnje wostajiłoj.“

Při wšitkej kedźbnosći wostachu nĕkotre njerunosće wosebje w pisanju cuzych mjenow. Wšitcy, kotřiž su podobnje wobšĕrny spis dokonjeli, w samej wĕcy předkhadnikow njemĕjcy, njebudźa naju dźěło tajkich móličkosćow dla hanić.

Nutrnje wobžaruju, zo knjez scholastikus Hórnik prjedy wumrĕ, hač bĕ Nowy Zakoń dоćišćany. Při jeho smjerći, 22. februara 1894 bĕ prĕnje listno poslednjeho zešiwka (24. N. Z., list na Hebr. 1, 8) hotowe. Zbytny dźĕl pomhaše mi knjez farař J. Skala dobroćiwje přehladać a tež korrekturu wobstarać. Hladachmoj, zo by tež posledni zešiwk po zasadach, w prjedawšich zešiwkach nałoženych, dokonjany był. Knjezej kanonikej J. Skali praju tudy zjawnje za wšu mi poskićenu prócu wĕrny dźak.

Naša duchowna wyšnosć je přełožk po jednotliwych zešiwkach čitała, cyłe tele wudaće za dobre spóznała a skhwaliła.

Nowy Zakoń wuńdźe z nakładom towařstwa ss. Cyrilla a Methodija, kotrež, zo by tónle wulki pjenjez za to wudać mohło, nĕkotre lĕta tež dobrowólne dary hromadźeše. Wšitcy, kotřiž spomóžny skutk z pjenježnymi srĕdkami podpĕrachu, zasłuža sebi dźakowne připóznaće katholskeho Serbowstwa.

Monsec knihićišćeřnja je za Nowy Zakoń nowe pismiki kupiła, dobru papjeru wobstarała a tak je tež zwonkowne wuhotowanje knihi so radźiło.

Tak maja katholscy Serbja nĕtko Nowy Zakoń, najważniši dźĕl s. Pisma, w swojej lubej maćeřnej rĕči, a nadźijamy so, zo nałožena próca a pjenježny wudawk dobre płody ponjese, zo budźa rady a pilnje w nim čitać, nic drje wjedźeni wot ducha wćipnosće, ale wot swjateje žadosće, žiwjenje a skutki a wučbu našeho Zbóžnika lĕpje spóznawać a přibĕrać w spodobanju Božim. We s. Pismje rĕči Duch swjaty k nam, jemu mamy ponižnje a dowĕrnje swoje spóznaće podać, jeho rozwučenja dźakownje přijeć, jeho přikaznjam podwolnje posłuchać. Zo bychmy k swojemu spomóženju rjadki s. Pisma prawje zrozymili, mamy Ducha s. wo jeho rozswĕtlenje prosyć, jednotliwe wĕrnosće, kotrež so nam tu poskićeja, na sebje nałožeć, jako bychu runje nam prajene byłe, a we swojim žiwjenju je

potom swěrnje wobkedźbować. Z tajkim pobožnym čitanjom so duša čisći a wutroba wokřewja a cyły čłowjek so k njebjeskim kubłam pozběhuje, so napojejo z najčisćišeho žórła, kotrež so kužoli do wěčneho žiwjenja. Čitajmy tak w Nowym Zakonju ze swjatej zahorjenosću, zo bychmy „čisći byli a bjez poroka na dźeń Khrystusowy, napjelnjeni z płodom sprawnosće přez Jězusa Khrystusa, k sławje a khwalbje Božej“ (Fil. 1, 10. 11).

W Budyšinje, na swjedźenju ss. Třoch Kralow, 1896.

Jurij Łusčanski.

Zawod.

Wo swjatym pismje.

1. Što je s. pismo a kajke ma so wudawać.

„Wjelekróć a wšelako je Bóh něhdy k wótcam rěčał přez profetow; najposledy pak w tutych dnjach je k nam rěčał přez swojeho Syna.“ Hebr. 1, 2. Z tutymi słowami wuči japoštoł Pawoł, zo je dobroćiwy Bóh wot spočatka a wšelako čłowjekow rozwučował a jim so wozjewjał. Tak dopominaše wón w paradizu prěnjeju staršeju na poćah, w kotrymž staj wonaj a po nimaj jeju potomnicy k swojemu stworićerjej a k druhim stworjenjam, a wozjewi jimaj swoju wolu z wosebitej kaznju. A hdyž běštaj prěnjej staršej Božu kaznju přestupiwši zhrěšiłoj a prjedawši zwjazk přećelstwa roztorhłoj, připowědaše jimaj ćežke khostanje, kotrež na njeju a na wšitkich potomnikow přińdźe, slubi pak hnydom přichodneho Wumóžnika. Wěra do jeničkeho Boha a nadźija na slubjeneho Zbóžnika zdźerža so jeno w pobožnych swójbach patriarchow a w israelskim ludźe z dalšimi zjewjenjemi Božimi, z kotrymiž patriarchowje, jako Noe, Abraham, Isaak, Jakub, Józef, a profetowje, jako Mójzes, Samuel, Elias a druzy swój lud před přibóžstwom pohanstwa zakitachu a w swěrje k wěrnemu Bohu wobkrućachu. Tohodla namakamy w mjenje zdźěłanym israelskim ludźe bohaty pokład swjatych wěrnosći a mudrych přikazni a woprawdźe spodźiwnych nabožnych zarjadowanjow, kotrež sebi hinak wujasnić njemóžemy, hač z Božeho njeposrědneho powučenja.

Najdospołnišo pak je Bóh k čłowjekam přez swojeho jenorodźeneho Syna Jězusa Khrystusa rěčał a so wozjewił. W nim „bydli cyła połnosć Bóžstwa woprawdźe“. Kol. 2, 9. Wón „je wotbłyšć a podobnosć jeho byća“. Hebr. 1, 3. We nim bě widźeć „krasnosć jenorodźeneho wot Wótca, połneho miłosće a prawdy“. Jan. 1, 14. Wón je wšitko wučił, štož ma čłowjek wěrić a činić, zo by zbóžny był.

Wěrnosće, kotrež je Bóh wot spočatka přez profetow a najposledy najdospołnišo přez swojeho jenorodźeneho Syna wozjewjał, spóznawamy z dźěla ze swjateho pisma, abo biblije, z dźěla z cyrkwinych podawiznow abo tradicije.

Swjate pismo je zběrka knihow, kotrež su pod pohnuwanjom Ducha swjateho pisane a jako słowo Bože wot cyrkwje připóznate. Wono mjenuje so „biblija“ t. r. kniha, dokelž je swjate pismo mjeze wšěmi knihami najwosobniša a najspomóžniša.

1. Spisy swjateho pisma drje su wot čłowjekow pisane, ale wobsahuja bóžsku wědomosć. Profeta Jeremias powěda na spočatku swojeje profetiskeje knihi, kak bu wot Boha pohnuty, zo by swojemu ludej Bože wěrnosće abo prawdy připowědał: „A rjeknych: A, a, a, Knježe Božo, ja njejsym zwučeny rěčeć, dokelž sym jakož dźěćo. A Knjez praji ke mni: Njepraj, sym jakož dźěćo, přetož na čož će pósćelu, póńdźeš, a štož ći poruču, budźeš wozjewjeć.“ Jer. 1, 6. 7. A štož profeta Jeremias wo sebi powěda, to sta so wšitkim spisaćerjam swjateho pisma, wot prěnjeho, kiž nam stworjenje swěta wopisuje, hač do poslednjeho, swjateho Jana, kiž ze swojim zjewjenjom zběrku knihow swjateho pisma wobzamkny. Na poslednim koncilu

w Romje 1870 je swjata cyrkej znowa jako wěrnosć wěry postajiła, zo su wšitke knihi swjateho pisma pod pohnuwanjom Ducha swjateho pisane a zo je Bóh jich spočinaŕ. Duch swjaty je spisaćerjow pohnuł, zo pisachu, a jich rozswětlił, zo spóznachu, što maju pisać, a jich podpjerał, zo bychu w pisanju njebłudźili. „Ženje njesta so zjewjenje přez čłowjesku wolu, ale wot Ducha swjateho pohnući su swjeći Boži rěčeli.“ 2. Pětr. 1, 21. Dokelž je swjate pismo pod pohnuwanjom Ducha swjateho, Ducha „wěrnosće“ pisane, je jeho wobjeće njezmylna wěrnosć Boža, a zakitane před kóždym błudom.

2. Zo by kniha jako k swjatemu pismu přisłušaca so ważić móhła, dyrbi wot swjateje cyrkwje jako słowo Bože připóznata być. Powšitkowna cyrkwina zhromadźizna w Trienće 1545 je w swojim 4. posedźenju kanon abo zapis knihow swjateho pisma postajiła, a to na zakładźe stawiznow. Knihi w tutom zapisu stojace su wot najstaršich časow powšitkownje, we wšitkich dźělach swjateje cyrkwje jako woprawdźite słowo Bože připóznawane; wšitke namakaju so, štož so dopokazać hodźi, w najstaršich přełožkach, a swjeći wótcowje na nje w dopokazanju swojeje wučby so poćahuja. Na wjacore knihi stareho zakonja pokazuje tež Khrystus a swjeći japoštołowje jako na słowo Bože. Swjata cyrkej je tónle drohi pokład Božich wěrnosći swěrnje wukhowała, před skaženjom starosćiwje zakitała a najpilnišo k spomóženju swojich wěriwych nałožowała. Spodźiwne přikłady powědaju so nam z najstaršich časow, kak pobožni křesćenjo, nic jeno duchowni a biskopja, ale tež swětni ludźo knihi swjateho pisma sebi ważachu, je kedźbnje čitachu abo sebi čitać dachu. Swjaty Hrjehoŕ nam powěda, zo sebi s. Servulus, kiž khorosće dla dźěłać njemóžeše, z jałmožnu, jemu wot druhich bohatšich podawanej, knihi swjateho pisma kupi, zo by wěrnosće Bože ćim lěpje spóznał. Mjez druhim piše Eusebius wo křesćanskim martrarju Janje, zo měješe wšitke knihi swjateho pisma w swojim pomjatku a cyłe strony tak swěrnje powědaše, jako by je čitał. Haj same žónske znajachu derje swjate pismo. Swjata Paula a jeje dźowka Eustachia wuknještej hebrejscy, zo byštej psalmy w tejle rěči móhłoj spěwać. Swjaty Hieronymus jeju napomina, zo byštej wodnjo a w nocy w swjatym pismje čitałoj. Na sławnych cyrkwinych wótcow prěnich lětstotkow njetrjeba so wosebje spominać, dokelž jich wukładowanja swjateho pisma so hišće dźensniši dźeń w cyrkwi nałožuja. Jako w tychle prěnich časach, tak běše tež we wšitkich pozdźišich. Swjaty Bonifatius, japoštoł němskeho ludu, nošeše stajnje swjate pismo při sebi, tež při swojej smjerći je dźeržeše, jako škit je wužiwajo. Swjaty Cyrill abo z křćeńskim mjenom Konstantin, nadźeše so, zo křesćanska wěra lóže a krućišo mjez słowjanskimi ludami so zakorjeni, hdyž změja swjate pismo tež w swojej rěči, a poča tohodla hnydom po přikhadźe do Morawy je přełožować. Prěnja kniha běše evangelium swjateho Jana. „We spočatku bě Słowo, a Słowo bě pola Boha, a Bóh bě Słowo“*) rěkaše prěni do słowjanskeje rěče přełoženy rjadk swjateho pisma. Wo swjatym Antoniu z Paduy praji so, zo móžeše cyłe swjate pismo z hłowy, tak zo by, hdy by so zhubiło, je sam z pomjatka móhł napisać. A w swojim zjawnym žiwjenju nałožuje cyrkej wšudźom swjate pismo. Při woporje Božeje mšě, při wudźělenju swjatych sakramentow, při pohrjebje a wšelakich swjećiznach a požohnowanjach, w měšniskich modlitwach, wosebje pak w prědowanjach a rozwučowanjach, wšudźom maju słowa swjateho pisma najwosobniše město. Zawěrno katholska cyrkej a jeničcy wona česći swjate pismo dostojnje jako słowo Bože, štož tež z tym dopokazuje, zo starosćiwje na to hlada, zo by so wopačnje njezrozymiło a wopačnje njenałožowało.

3. Kóžda kniha, tež najwužitniša móže škodźić, hdyž so jeje wobjeće njedorozymi; kóžda, tež najjasniša kniha, móže so wšelako wukładować. Tohodla je katholska cyrkej w nastupanju čitanja swjateho pisma postajiła, zo směě wšědny lud, kotryž je w prěnjotnej

---

*) Po starosłowjansku: ИСКОНИ БѢ СЛОВО, čitaj: izkoni bě słowo (w spočatku bě słowo).

abo we łaćanskej rěči čitać njemóže, je jeno čitać w tajkim přełožku, kotryž je z jeje dowolnosću wudaty a z trěbnymi přispomnjenjemi wuhotowany. Tuto postajenje kóždy za mudre připóznaje, kotryž rozpomni, zo je swjate pismo potajna kniha, we kotrejž je, kaž s. Pětr praji: „něštožkuli ćežcy zrozymić, štož njewučeni a lohkomyslni ludźo k swojemu zahubjenju wukładuja". 2. Pětr. 3, 16. Z wopačneho zrozymjenja a wukładowanja swjateho pisma nastachu dźě we wšelakich časach błudne wučby, tak zo hižo s. Augustin wobkruća: „Z wotkel wukhadźa telko błudnych wučbow, hač z toho, zo swjate pismo, kotrež je samo na sebi dobre, tak wopak so zrozymi." Haj čłowjeska lohkomyslnosć dosaha, kaž cyrkwine stawizny wuča, hišće dale, a kazy słowo Bože, je samowólnje wopak přełožujo, pak ważne słowa wuwostajejo, pak přistajejo, jeno zo by swoje njeprawe wučby z jeho nahladnosću zamołwjała. Mortwy pismik žada sebi k prawemu dorozymjenju žiwe słowo k wukładowanju, a to je swjatu cyrkej pohnuło, zo postaji, zo smě wot wšědneho ludu přełožk jeno z jeje dowolnosću wudaty a z přispomnjenjemi wuhotowany so trjebać, tak zo by z tutoho čisteho žórła swjateje wěry nječerpał zahubjenje, ale słowa wěčneho žiwjenja.

2. *Kanon abo zapis swjateho pisma.*

Swjate pismo wobjimuje dwaj dźělej, kotrajž „Stary" a „Nowy Zakoń" mjenujemy. Słowo „zakoń" rěka: dokonjana, skónčena, rozsudźena, kruće postajena wěc, jako prawidło płaćaca, po kotrejž maju so prawa a winowatosće rjadować. Dokelž pak ma wola Boža, w swjatym pismje čłowjekam wozjewjena, nam prawidło žiwjenja a kaznja być, po kotrejž so wšitko dokonja, mjenuje so wono cyle prawje zakoń Boži. Tež z cuzym słowom „testament" so swjate pismo mjenuje. To słowo rěka: wotkazanje, poslednja wola, kotraž so wjacy wróćić a wotwołać njesmě, kotraž wosebje ze smjerću wotkazaćerja krutu płaćiwosć dóstawa. Tak wobjimuje tež swjate pismo wolu Božu, a tež wotkazanje Bože, slubjenja Bože, wosobne duchowne kubła a hnady, kotrež su swoje wobkrućenje a wěčnu płaćiwosć dóstałe ze smjerću Boha-čłowjeka Jězusa Khrystusa.

1. Stary zakoń wobsahuje zjewjenja Bože, kotrež su so před Khrystusowym narodom čłowjekam stałe, a ma 45 knihow; po wopřijeću 21 stawizniskich, 7 powučnych a 17 profetiskich.

a) Stawizniske knihi su: pjeć knihow Mójzesowych (1. Genesis, stworjenje; 2. Exodus, wukhód z Egipta; 3. Leviticus, zakonje za levitow při woporach a swjedźenjach; 4. Numeri, ličby, ličenje ludu k wójnskej słužbje; 5. Deuteronomium, druhi zakoń, wobšěrne rozpowědanje zakonja), kotrež stworjenje swěta, žiwjenje patriarchow a zjewjenja Bože, kotrež dóstawachu, přebywanje israelskeho ludu w Egiptowskej, jeho přećehnjenje do pusćiny a wozjewjenje zakonja Božeho na horje Sinai, wosebite postajenja za nabožne, zjawne a swójbne žiwjenje wopowěduja a z Mójzesowej smjerću so skónča; kniha Josue powěda zasydlenje israelskeho ludu w slubjenym kraju po předobyću pohanskich ludow, kotrež tam bydlachu; kniha Sudnikow wopisuje podawki po Josueowej smjerći hač k wuzwolenju krala Saula, potajkim čas wokoło 300 lět wobsahowacy, w kotrymž buchu naležnosće israelskeho ludu wot sudnikow wobstarane; kniha Ruth, kotraž stawiznu pobožneje žónskeje tohole mjena, Davidoweje prawowki, powěda; štyri knihi kralow (prěnjej dwě rěkatej tež knizy Samuela), powědaju stawizny israelskeho ludu wot časa, hdyž jemu Bóh Saula jako krala postaji, hač do toho, hdyž so do Babylonskeje přesydli, wot l. 1095—588 př. Khr.; dwě knizy Khrónikow abo Paralipomenon, kotrejž wuwostajene podawki prěnich časow a potom stawizny kralow w kralestwje Juda hač do časa, hdyž so lud z Babylonskeje wróći, wobsahujetaj; kniha Esdras powěda wróćenje dźěla israelskeho ludu, splahow Juda a Benjamin, z Babylonskeje a nowe załoženje Božich słužbow w Jeruzalemje; kniha Nehemias powěda prócowanja tohole nahladneho a pobožneho muža, zo by nowe zasydlenje swojeho ludu w Jeruzalemje a Judeji

so rozšěrjało a zawěsćiło; kniha **Tobias** wopisuje žiwjenje Tobiasa a jeho syna, kotrajž buštaj wot krala Salmanassara do Ninive w Assyriji wotwjedźenaj, tola pak swěrnaj wostaštaj Mójzesowemu zakonjej a tež swojich krajanow ze słowom a přikładom k bohabojosći napominaštaj; kniha **Judith** wopisuje hordźinski skutk israelskeje wudowy Judithy, kotraž assyriskemu wójnskemu wjednikej Holofernesej hłowu wotrubny a tak swoje narodne město Bethulia a cyły kraj před dalšim zapusćenjom zakita; kniha **Esther** wopisuje žiwjenje wosobneje Židowki Esthery, kotruž bě persiski kral Assuerus sebi za žonu wzał, a kotraž swój lud před zahubjenjom, jemu wot najmócnišeho zastojnika přihotowanym, zakita; dwě knizy **Makkabejskich** wopisujetaj surowe přesćěhanja, z kotrymiž buchu Židźa w času, hdyž běchu syriscy kralowje sebi kraj podćisli, domapytani, wosebje potłóčowanja krala Antiocha, a hordźinske wojowanja Židow přećiwo njepřećelam wěry pod wjedźenjom měšnika Mathathiasa a jeho pjeć synow, mjez kotrymiž so wosebje Judaš ze swojej njepřewinitej zmužitosću wuznamjenješe, tak zo čestne přimjeno Makkabejski t. j. z klepakom bijacy dósta.

b) **Powučne knihi** su: kniha **Job**, w kotrejž so žiwy přikład hordźinskeje sćerpnosće a podaća do Božeje wole w najhóršich duchownych a ćělnych ćerpjenjach předstaja; kniha **Psalmow** wobsahuje 150 spodźiwnje rjanych nabožnych spěwow, w kotrychž póćiwe, po Božim zakonju zrjadowane a pokutne žiwjenje so khwali, zahorjenosć za česć Božu so poruča, na slubjeneho Zbóžnika, jeho žiwjenje a smjerć a jeho kralestwo na zemi so pokazuje; kniha **Přisłowow** podawa mudre wučby a dobre rady za žiwjenje, najbóle w krótkich hrónčkach, z kotrymiž so k bohabojaznemu žiwjenju napomina; **Prědaŕ** abo **Ekklesiastes** mjenuje so kniha, w kotrejž kral Salomon w zjawnej zhromadźiznje jako wučeŕ abo prědaŕ wustupuje, prózdnosć a hinitosć a njewobstajnosć wšoho časneho dopokazuje a wuči, zo móže člowjek w bohabojosći a posłušnosći jeničcy swoju zbóžnosć namakać; **Wysoki spěw** (spěw spěwow) **Salomonowy** je wopisanje čisteje lubosće w rozmołwjenjach slubjeneju, kotrejuž mandźelstwej so wulke-zadźewki činja, kotrajž pak sebi swěrnaj wostawataj, hač runje je njewjesta wšelako spytowana; tola pak nima so tale kniha po pismiku zrozymić, ale ma wyšši potajny zmysł, pokazuje na lubosć Božu k wuzwolenemu ludej, a tež ke křesćanskej cyrkwi; kniha **Mudrosće**, w kotrejž Salomon mudrosć, płód bohabojazneho žiwjenja, ze słowami a přikładami poruča; **Sirach** abo **Ekklesiastikus** t. j. cyrkwina kniha, je kniha, wot cyrkwje wšitkim jako najwužitniša čitanka poručowana, w kotrejž mócnje k póćiwosći a k pobožnosći so napomina a z přikładami ze stawiznow israelskeho ludu k dobrym počinkam so pohnuwa.

c) **Profetiske knihi** maju we sebi z wjetša wěšćenja abo profećenja, z kotrymiž chcyše Bóh nadźiju na slubjeneho Zbóžnika w swojim wuzwolenym ludźe wožiwjeć a zdźeržeć, wobstojenja jeho žiwjenja, jeho wukhad, narod, dźiwy a wučby, ćerpjenje, smjerć a překrasnjenje wopisać, zo by, hdyž přińdźe, pola swojeho ludu připóznaće a wěru namakał. Tež wobjimuja profetiske knihi powučenja a napominanja k pokuće a připowěduja kralam a ludej Bože sudźenja. Profetiske knihi rěkaju: **Isaias**, **Jeremias**, **Baruch**, **Ezechiel**, **Daniel**, **Osee**, **Joel**, **Amos**, **Abdias**, **Jonas**, **Michaeas**, **Nahum**, **Habakuk**, **Sofonias**, **Aggaeus**, **Zacharias** a **Malachias**.

2. **Nowy zakoń** wobjima zjewjenja Bože, kotrež je člowjestwo přez Jězusa Khrystusa a jeho japoštołow dóstało. Ma 5 stawizniskich, 21 powučnych knihow a 1 profetisku.

a) **Stawizniske knihi** su štyri evangelie po Mateju, Marku, Lukašu a Janje, a Japoštołske skutki.

b) **Powučne knihi** su 14 listow swjateho Pawoła, a to: 1 Romskim, 2 Korinthskim, 1 Galatam, 1 Efesskim, 1 Filippenskim, 1 Kolossenskim, 2 Thessaloniskim,

2 Timotheej, 1 Titej, 1 Filemonej, 1 Hebrejskim pisane; 7 katholske listy a to: 1 wot s. Jakuba, 2 wot s. Pětra, 3 wot s. Jana, 1 wot s. Judaša Tadeja.

c) Profetiska kniha je: Zjewjenje swjateho Jana.

Wobjeće knihow Noweho Zakonja slěduje hišće za kóždu wosebitu knihu; njetrjebamy tohodla tu jich wobjeće rozestajeć.

3. Stary a Nowy zakoń zjenoćujetaj so mjez sobu. Wobaj staj słowo Bože, čłowjekam w tom samym wotpohladanju wozjewjene, zo bychu k wěčnemu zbožu wěstu sćežku namakali a nastupili, kotruž běchu přez hrěch zhubili. We starym zakonju so nowy přihotuje, z noweho so stary hakle prawje dorozymi. Tola pak wobstoji mjez woběmaj tež wšelakosć. Štož so w tamnym slubi, so w tutom dopjelni. W starym knježeše bojosć, w nowym lubosć. Tamny bu daty jenomu ludej, tutón wšitkim, tamny za čas, zo by wuzwoleny lud na slubjeneho Zbóžnika so přihotował, tutón za wěčnosć. Tamny přez słužownikow, tutón přez Syna; tamny lubješe časne, tutón připowěda wěčne kubła. Tamny poručeše z pismikom, tutón podpjeruje z hnadu Ducha swjateho. Tamny spokoji so z posłušnosću, tutón žada sebi dospołnosć. Hdyž bu wo starym zakonju Josueej poručene 1, 8: „Njech so tale kniha wot twojeho rta njewotwobroći, ale rozpominaj sebi ju wodnjo a w nocy“, z kajkej pilnosću mamy my nowy zakoń čitać, jeho słowa pobožnje we wutrobje khować a w žiwjenju posłušnje nałožeć!

3. *Wo najwažnišich přełožkach a wudaćach swjateho pisma.*

1. Swjate pismo Stareho Zakonja je hebrejscy spisane, jeno někotre z pózdnišich knihow grekscy. Wokoło l. 245 před Khrystusowym narodom bu prěni króć přełožene a to w Alexandrii do grekskeje rěče. W tomle hłownym měsće Egiptowskeje hromadźachu tehdyši kralowje duchowne płody cyłeho zdźěłaneho swěta. Tuž buchu tež spisy Stareho Zakonja, tónle drohi pokład israelskeho ludu, po próstwje krala Ptolomaea Lagi wot dwaj a sedmdźesat wučenych Židow do grekskeje rěče, kotraž so tehdy wot wšitkich zdźěłanych rozymješe, w Alexandrii přełožene. Tutón přełožk mjenuje so alexandriski abo najbóle „Septuaginta“, t. r. sedmdźesat, dokelž běchu [dwaj a] sedmdźesaćo jón dokonjeli. Ma wulku ważnosć, tež swjeći japoštołowje, wosebje spisaćerjo Noweho Zakonja jón znajachu a nałožowachu. Pozdźišo bu Stary Zakoń tež wot druhich wučenych wjacy króć do grekskeje rěče přełoženy, tola so tute přełožki mjenje waža.

2. W druhim křesćanskim lětstotku bu swjate pismo Stareho a Noweho Zakonja hižo do łaćanskeje rěče přełožene; tónle přełožk rěka „Itala“. Stary zakoń bu po grekskim přełožku Septuaginta, nowy po prěnjotnych spisach swjatych japoštołow dokonjany. Dołhi čas trjebaše so Itala jeničcy w křesćanskej cyrkwi, wšudźom, hdźež so łaćanska rěč rěčeše. Při wotpisowanju pak stawachu so tež při najwjetšej kedźbnosći zmylki, někotři dowolachu sebi tež samowólnje wšelake wěcy přeměnjeć. Tohodla bě w rukopisach wulka wšelakosć. Tuž poruči bamž Damasus swjatemu Hieronymej, zo by łaćanski přełožk z grekskim přirunał a porjedźił. To je so wot s. Hieronyma stało. Tola tónle tak porjedźeny łaćanski přełožk njeje so rozšěrjał z wuwzaćom psalmow, haj někotre knihi přełožka su so cyle zhubiłe. Wina na tom bě, zo s. Hieronym so sam z tymle porjedźenjom po grekskim přełožku njespokoji, ale z hebrejšćiny swjate pismo Stareho Zakonja do łaćanskeje rěče znowa přełoži. Wón bě w młodosći hižo hebrejsku rěč nawuknył a zo by kraj a wšitke wobstojenja, na kotrež so swjate pismo poćahuje, lěpje spóznał, přesydli so do Bethlehema a dźěłaše tudy dwaceći lět na nowym přełožku, kotryž bu lěta 405 dokonjany. Nowy Zakoń bu z Itale wzaty, ale z prěnjotnym grekskim wudaćom kedźbnje přirunany, a po nim porjedźany. Hieronymowy přełožk je tak dospołny, zo lěpšeho łaćanskeho nimamy; powšitkownje bu w běhu lětstotkow wot wšitkich křesćanskich ludow přiwzaty a wot cyrkwje we jeje wučbje a žiwjenju jako najswěrniši přełožk swjateho pisma trjebany. Ma tohodla

tež mjeno: „Vulgata“ t. r. powšitkownje rozšěrjena biblija a jako swěrnje přełožena přijata. Cyrkwina zhromadźizna w Trienće je postajiła, zo ma so přełožk „Vulgata“ při zjawnym wučenju k dopokazanju křesćanskich wěrnosći, při Božich słužbach w liturgiskich knihach jeničcy nałožować a zo dyrbja wšitke přełožki, kotrež maju so z dowolnosću cyrkwineje wyšnosće rozšěrjeć, po Vulgaće jako authentiskim abo prawym přełožku dokonjane być. Tohodla je tutón serbski přełožk po rjedźe Vulgaty dźěłany. Rozdźěl mjez Vulgatu a originalom pak je jara snadny a nastupa njeważne słowa.

3. Biblija je do wjacy stow wšelakich rěči přełožena. Po dokonjenju grekskeho přełožka zhotowichu so aramejski (chaldejski), samaritanski, syriski, arabski a druhe w narańšich krajach. W nawječornych krajach pak su znate: gothiski (w 4. lětstotku), słowjanski (w 9. stotku) wot ss. Cyrilla a Methodija, anglosakski (tež w 9.), němski (z dźěla, w 10.), francózski atd. Wot spočatka knihićišćenja (w druhej połojcy 15. st.) wozjewichu so přełožki a nowe wudawki spěšnišo; spaniski (1470), italski (1471), francózski (1487), čěski (Nowy Zakoń 1475, cyła biblija w Prazy 1488 ćišćana), němski 5 wudawkow do l. 1477, 12 wot 1477—1520) a Lutherowy (1522—34), starosłowjanski (1581) atd.

4. Do našeje hornjoserbskeje rěče přełoži Jurij Hawštyn Swětlik (Swótlik) z Kulowa, farař a kanonik w Radworju (1683—1707) a potom w Budyšinje (1717—1729 senior) najprjedy Nowy Zakoń (dokonjany 1688) a po něčim Stary Zakoń (dokonjany 1707). Tutón přełožk pak njehodźeše so bohužel w ćišću wudać, dokelž bě jenož mało Serbow katholskich zwostało. Za lutherskich hornich Serbow wuńdźe Nowy Zakoń 1706 wot Michała Frencela po Lutherowym němskim přełožku zhotowjeny, a 1728 cyła biblija. Do delnjoserbskeje narěče přełoži Nowy Zakoń najprjedy Mikławš Jakubica (1548), kotrehož rukopis so w Barlinje khowa, a ćišćany bu přełožk Fabricia l. 1709; Stary Zakoń wuda Fryco hakle 1796.

W najnowšim času je J. Buk dźěl Noweho Zakonja do čisteje rěče přełožił, kotrehož dźěl (s. Matej a s. Marka 1—3,8) je w l. 1862 wudał. Tuto wudaće njepoznamjenja parallele a nima přispomnjenja.

Wo knihach Noweho Zakonja.

A. *Swjate evangelie.*

Evangelium je grekske słowo a znamjenja dobre poselstwo, wozbožace wjesołe powěstwo. W starym zakonju, wosebje pola profety Isaiasa namaka so tuto słowo wjacykróć a pokazuje na zbožownosć, kotraž ma z přikhadom Messiasa za čłowjestwo so spočeć. Jězus sam poćahuje profetiske słowa Is. 61, 1 na so, hdyž při spočatku swojeho wučeřstwa w Nazarethskej synagodzy tele słowa přečitawši rjekny: „Knjezowy Duch je nade mnu; tohodla je Knjez mje žałbował, zo bych khudym evangelium prědował, a je mje pósłał, zo bych wustrowił, kotřiž su rozkateje wutroby“; a na to přistaji: „Dźens je tuto słowo dopjelnjene před wašimaj wušomaj“. Luk. 4, 18—21. Z tym wobkrući Jězus zmysł słowa „evangelium“, kotrež potajkim znamjenja wjesołe powěstwo wo přikhadźe Messiasa a wo zbožownosći, kotruž cyłe čłowjestwo dóstawa z jeho wučby, z jeho žiwjenja a smjerće, z jeho zasłužbow. Tež spisaćerjo Noweho Zakonja trjebaju słowo w tom samym zmysłu, n. př. Ef. 6, 15.

Ze wšim prawom nałožuje so słowo w tomle zmysłu, dokelž Khrystus je prawe zbože čłowjestwu přihotował, z Bohom je wujednawši, njebjo wotewriwši a ze swojej wučbu puć k wěčnej wótčinje jemu pokazawši. Wšitke knihi Noweho Zakonja su po prawym evangelie, dokelž wozbožace wučby Jězusowe připowědźuja a tak k wěčnej

zbóžnosći nas nawjeduja. Tola rěkamy evangelie jeno tamnym knìham Noweho Zakonja, w kotrychž so nam Jězus, Syn Boži, sam předstaja, kak wuči a skutkuje, kak khodźi mjez swojim ludom, wšitkim dobre činjo, kak za našu zbóžnosć ćerpi a na křižu mrěje a tak skutk našeho wumóženja dokonja. Wot najstaršich časow rěkachu tohodla tamne knihi evangelie, kotrež Jězusowe žiwjenje a skutkowanje na zemi wobjimuja.

A kak je so stało, zo je to, štož je Knjez ze rtom wučił, so napisało? Khrystus, zemju wopušćejo, přikaza swojim japoštołam, zo bychu do cyłeho swěta šli (Mat. 28, 20) a wšomu stworjenju evangelium prědowali. Mark. 16, 15. K tomu wuhotowachu so z mocu njebjes a japoštołowje dźěchu a wučachu wšudźom, a Knjez podpjeraše jich wučenje z dźiwami, a tak bu swjata wučba ze rtnym prědowanjom po cyłym swěće rozšěrjana a wšudźom křesćanske wosady załožowane, prjedy hač bu słowčko evangelia napisane. Što pak je evangelistow k spisanju evangeliow pohnuło? Na to wotmołwja Lukaš na spočatku swojeho evangelia, kotrež bě tohodla pisał, „zo by jeho přećel Theofil wěrnosć słowow spóznał, w kotrychž bu rozwučeny“, t. r. zo by so dopomnił na wučby, kotrež bě ze rtom prědować słyšał, zo by so w nich wobkrućił, nic pak, zo by so z pisanym evangeliom hakle wěra do Jězusa započała. Rtne słowo so pozabywa, napisane zwostawa; tohodla zawostajichu někotři japoštołowje załoženym křesćanskim wosadam najwosobniše wučby a podawki z Jězusoweho žiwjenja napisane, prjedy hač je wopušćichu, zo bychu druhdźe evangelium prědowali. Njenapisachu pak wšitko, štož běchu wučili, ale jeno takrjec wućah z toho, kaž to s. Jan wobkruća: „Jězus je hišće wjele druhich znamjenjow před wočomaj swojich wučownikow činił, kotrež njejsu w tutej knizy napisane.“ Jan. 20, 20. Pódla tohole zhromadneho wotpohladanja měješe kóždy evangelista hišće wosebite, kotrež z wobstojenjow wukhadźa, w kotrychž běše žiwy a na kotrež na swojim měsće spomnimy.

Hnydom při spočatku swjateje cyrkwje rozšěrjachu so mnohe evangelie, tola jenož štyri je cyrkej we wšěch časach za prawe, pod pohnuwanjom Ducha swjateho napisane, spóznała. To njesta so bjez wosebiteho wjedźenja Božeho. Swjaty Augustin praji, zo je so to stało k znamjenju, zo ma so evangelium do wšitkich štyrjoch róžkow swěta rozšěrjeć. Lěpšu přičinu pak widźi wón z druhimi swjatymi wótcami w starym zakonju w I. stawje profety Ezechiela, we kotrymž krasny wobraz so wozjewjaceje Božeje majestosće so wopisuje, wot štyrjoch cherubimow njeseny, z kotrychž ma kóždy štwore wobličo: čłowjeka, lawa, byka a worjoła. Tuto štwore wobličo je znamjo wašnja, na kotrež so Bóh we swojej wšohomocy hižo w starym zakonju wozjewješe jako lubosćiwy, knježacy, smilny a woprawdźe bóžski, dokelž wobličo čłowjeka płaćeše za lubosćiwosć, law bě znamjo knježenja, byk woporne skoćo, přez kotrež Bóh so wujedna, a worjoł płaćeše za znamjo bóžskeje mudrosće. Runje tak wozjewja so Bóh w nowym zakonju tež we Jězusu, kotrehož žiwjenje swjate evangelie wopisuja; kaž we Ezechielowym wěšćenju štyrjo cherubimy ze štworym wobličom majestosć Božu takrjec njesu, tak njesu štyrjo evangelistowje w nowym zakonju we Jězusu so wozjewjacu majestosć Božu. Swjeći wótcowje přidźěleju po tamnym starozakońskim wobrazu kóždemu evangelistej jene z tamnych wobličow jako wosebite znamjo, a to Matejej wobličo čłowjeka, dokelž swoje evangelium z knihu naroda Jězusoweho spočina a wopisuje, z kajkich prjedownikow je Jězus jako čłowjek so narodźił; Markej wobličo lawa, dokelž swoje evangelium z Janowym prědowanjom w pusćinje započina, hdźež lawy přebywaju; Lukašej wobličo byka, dokelž swoje evangelium ze Zachariasowym woporom w templu počina, a Janej wobličo worjoła, dokelž hnydom na spočatku swojeho evangelia worjołej poruno so pozběhuje k bóžstwu Syna Božeho.

Jenohłósnje sudźi so wot najstaršich časow, zo su swjate evangelie po tom rjedźe napisane, w kotrymž nětko w zapisu swjateho pisma stoja, zo je najprjedy s. Matej, po nim s. Mark, potom s. Lukaš a naposledku s. Jan evangelium spisał. Wosebje rěči

s. Irenaeus takle: „Matej napisa swoje evangelium hebrejscy, hdyž Pětr a Pawoł w Romje prědowaštaj a cyrkej założeštaj; po jeju smjerći napisa Pětrowy tołmač Mark wěcy, kotrež bě wot Pětra słyšał; Lukaš pak Pawołowy přewodnik spisa, štož bě Pawoł prědował. Na posledku wuda tež Jan w Efesu přebywacy pisomnje evangelium.“ Tón samy rjad mjenujetaj s. Hieronymus a s. Augustinus.

1. Evangelium po swjatym Mateju.

Matej, prěni evangelista, běše Alfejowy syn, w Galileji rodźeny (Mark. 2, 14) a rěkaše Levi (Luk. 5, 25). Jězus powoła jeho k japoštołstwu z cłownicy, kotruž měješe při galilejskim morju, w blizkosći Kafarnauma. Levi wopušći swoju dotalnu zasłužbu a bu japoštoł z mjenom Matej t. r. Božidar, po greksku Theodor. Po powołanju bě wón sedmy japoštoł. Po Jězusowym donjebjesspěću prědowaše z druhimi japoštołami w Judeji, potom poda so do Aethiopije, t. j. afrikskeje krajiny, kotraž při hornim Nilu leži a nětko Nubiska rěka; někotři tež praja, zo je w Indiskej Jězusowu wučbu rozšěrjał. Wón wumrě martrafskeje smjerće. Prjedy hač swoju domiznu wopušći, napisa swojim krajanam stawiznu Jězusoweho žiwjenja a skutkowanja, a to, kaž so rozymi a kaž najstarši swědcy wobswědčeja, w jich rěči, mjenujcy hebrejscy; tak spisane evangelium so zhubi, hač runje so w najstaršich časach na nje spomina. Nimale w tom samym času bu tuto evangelium snadź wot Mateja samoho abo wot druheho japoštoła w grekskej rěči wudate wosebje za křesćanow, kotřiž běchu z pohanstwa so wobroćili a hebrejsku rěč njerozymjachu.

Matej chce w swojim evangeliu dopokazać, zo je w Jězusu Khrystusu tón wot profetow připowědany, wot israelskeho ludu wočakowany „Žałbowany Boži“, wumóžnik swojeho ludu a cyłeho swěta, woprawdźe přišoł a kralestwo Bože na zemi załožił, do kotrehož maju wšitcy zastupić. Tohodla pokazuje wón tak husto na stary zakoń.

2. Evangelium po swjatym Marku.

Mark, dospołnje Jan Mark (Jap. sk. 12, 12) narodźi so w Jeruzalemje. W domje jeho maćerje Marije zhromadźowachu so husto swjeći japoštołowje; Pětr je jeho w křesćanstwje rozwučował a křćił, dokelž jeho swojeho lubowaneho syna mjenuje (1. Pětr. 5, 13). Pozdźišo přewodźeše Pawoła (Jap. sk. 12, 25); 13, 5 a Barnabasa, swojeho krejneho přećela (Jap. sk. 15, 35—39) na jeju japoštołskim puću; a bě při Pawole w Romje (Kol. 4, 10; 2. Tim. 4, 11) a tu zetka so tež zaso z Pětrom, kotryž jeho pohnu, zo by evangelium spisał. To je so pod Pětrowym nawjedowanjom stało, tohodla mjenuje so Mark tež Pětrowy tołmač. Tuto evangelium je potajkim před Pětrowej smjerću w l. 67 spisane, ale najskerje hakle po jeho smjerći wudate.

Swjaty Mark chce w swojim evangeliu wosebje stawiznu Jězusoweho žiwjenja wot spočatka jeho zjawneho skutkowanja hač do wot-mortwych-wstaća podać a pokazuje wosebje na podawki, z kotrychž je Jězus jako Syn Boži spóznać. Hłowny zaměr wupraji w swojim prěnim rjadku: „Spočatk evangelia Jězusa Khrystusa, Syna Božeho“. Na wučbu Jězusowu mjenje dźiwa, dyžli druzy evangelistowje, za to kedźbuje na wobstojnosće podawkow. Z rěče a z wopisanja wšelakich židowskich wobrjadow sudźi so, zo je Mark evangelium romskemu ludej zawostajić chcył, kotryž židowske žiwjenje njeznaješe. Spisane je Markowe evangelium w grekskej rěči, kotraž so tehdy w Romje powšitkownje trjebaše.

Z pozdźišeho žiwjenja s. Marka njeje wjele wěsteho znate. Wot Pětra bu do Egiptowskeje pósłany, hdźež je Jězusowu wučbu rozšěrjał a martrafskeje smjerće wumrěł. Alexandria, hłowne město, česći jeho jako swojeho prěnjeho biskopa.

3. Evangelium po swjatym Lukašu.

Třeće evangelium a „Japoštołske skutki“ je Lukaš spisał. Kaž Eusebius a Hieronymus spominataj, narodźi so Lukaš w Antiochii, hłownym měsće Syrije, najskerje z pohanskeju staršeju; běše zdźěłany muž, lěkaŕ po swojim powołanju (Kol. 4, 14), a kaž so wot najstaršich časow podawa, tež wobrazowaŕ. Hdy a wot koho bu w křesćanskej wěrje rozwučeny, njewě so wěsće; zda so, zo je hižo w Antiochii s. Pawoła spóznał a zo je snadź wot njeho měšnisku swjećiznu dóstał, dokelž Pawoł mjenuje jeho swojeho pomocnika (Filem. 24). Pawoła přewodźeše na puću z Troas do Filippi w Macedoniji (Jap. sk. 16, 11), hdźež wosta, mjez tym zo Pawoł do Thessaloniki a do Grekskeje pućowaše (Jap. sk. 17, 1). Hdyž bě Pawoł so wróćił, woteńdźe z nim z Filippi přez Troas a Milet (Jap. sk. 20, 6. 15) do Jeruzalema a njewotdźěli so wot njeho, hdyž bu tón w Jeruzalemje jaty a do Caesareje wjedźeny, hdźež dwě lěće wosta, ani, hdyž bu wot tudy do Roma pósłany, hdźež runje tak dołho přebywaše. (W l. 58—63.) Tak bě Lukaš přećel a dołholětny přewodźeŕ Pawoła a měješe tak najrjeńšu přiležnosć, w křesćanskej wučbje so rozwučić a wobkrućić. Po Pawołowej smjerći je Lukaš we wšelakich krajinach křesćanstwo rozšěrjał, jako w Galliji, Dalmaciji a Egiptowskej; wón wumrě 84-lětny w Achaji martraŕskeje smjerće. Jeho ćěło bu w l. 357 do Konstantinopla přenjesene.

Swjaty Lukaš njebě Jězusowy wučownik a swědk podawkow a wučbow, kotrež w evangeliu wopisuje, ale powěda je „wot spočatka wšitko pilnje zhoniwši“ (Luk. 1, 3). Zo je Pawoł, jelizo nic najprěni, tola jeho najwosebniši wučeŕ był, wěmy z jeho žiwjenja; ale tež swědči wo tom evangelium, kotrež móže so runje Pawołowe mjenować.

Lukaš chcyše ze swojim evangeliom wosebje swojeho přećela Theofila wo Jězusowym žiwjenju a jeho wozbožacej wučbje wot spočatka a po rjedźe, w kotrymž so podawki stachu, powučić a tak docylić „wěcy, kotrež su so mjez nami dokonjałe“, a kotrež běchu druzy powědać spytali (1, 1). Wšelake wot druhich wuwostajene podawki namakamy w Lukašowym evangeliu, n. př. připowědźenje a narod Jana křćenika (1, 5—25; 1, 57—80); připowědźenje, čas a wobstojnosće Jězusoweho naroda (1, 26—38; 2, 1—20); wopyt Marije pola Hilžbjety (1, 39—56); podawki w templu, hdyž bu Jězus na štyrcetym dnju po swojim narodźe Bohu woprowany (2, 22—40) a hdyž jako dwanaćelětny hólčec templ wopyta (2, 41—52). Tež někotre powučenja w přirunanjach, kotrež druzy nimaju, čitamy pola Lukaša.

Čas, w kotrymž Lukaš evangelium napisa a wuda, njeda drje so wěsće postajić, tola najskerje sta so to pod dohladom swjateho Pawoła w Romje, hdyž bě tutón prěni króć tam jaty, potajkim před lětom 63. Japoštołske skutki mjenujcy, kotrež přirunajo z evangeliom wón druhe słowo mjenuje, zdadźa so před skónčenjom Pawołoweho zajeća w Romje, potajkim před lětom 63 pisane być, dokelž na wumóženje ze zajeća njespominaju, a evangelium dyrbješe jako prěnje słowo hišće prjedy so dokonjeć.

4. Evangelium po swjatym Janje.

Štwórty evangelista drje so w swojim evangeliu njemjenuje, tola ze wšelakich spomnjenkow móže so wón wěsće spóznać, jako 13, 23 a 19, 25, hdźež so wo nim powěda jako wo tom, kotrehož Knjez wosebje lubuje a wo kotrymž bě powěsć rozšěrjena mjez bratrami, t. j. mjez japoštołami, zo njewumrje. Nic jeno japoštoła mjenuje so evangelista, ale jenoho z třoch, kotrymž Knjez wosebitu dowěru wopokazuje, štož běchu mjenujcy Pětr, Jakub starši, a Jan. Posledni, lubowany wučownik Knjezowy, knježniski Jan je potajkim štwórte evangelium napisał.

*

Jan a jeho bratr Jakub starši, synaj Zebedeja (Mat. 4, 20) a Salomeje, běštaj rybakaj z Bethsaidy při galilejskim morju. Za swoju młodosć bě Jan wučownik Jana křćenika, a hdyž tutón Jězusa jehnjo Bože mjenowaše, dźěše wot Handrija přewodźany za nim (Jan 1, 35) a přińdźe tak najprěni mjez japoštołami k spóznaću Bóžskeje wěrnosće. Krótki čas wosta hišće při rybařstwje, hač jeho Jězus k japoštołstwu powoła (Mat. 4, 21). Dla swojeje zahorjenosće za Jězusa dóstaštaj wón a jeho bratr Jakub přimjeno „filii boanerges“, t. r. błyskowaj synaj (Mark. 3, 13). Z Pětrom a Jakubom bě wón při zbudźenju Jairoweje dźowki (Mat. 5, 37); při překrasnjenju na horje Thabor (Mat. 17, 1) a při smjertnym stysku na Wolijowej horje (Mat. 26, 27). Dopokaz wosebiteje dowěry da jemu Knjez z tym, zo jemu při poslednjej wječeri na swoje wutrobno zlehnjenemu wozjewi, štó jeho přeradźi. Jateho Knjeza přewodźeše ke Kaifasej (Jan 18, 15) a k smjerći wotsudźeneho na horu Golgotha, hdźež jemu Jězus z křiža swoju lubowanu mać wotkaza, za kotruž so hač do jeje smjerće w l. 48 lubosćiwje staraše.

Dary Ducha swjateho dóstawši poswjeći Jan wšitke swoje mocy rozšěrjenju a wobkrućenju křesćanstwa; tohodla měješe najprěni z Pětrom před wysokej radu w Jeruzalemje so zamołwjeć (Jap. sk. 4), bu z druhimi japoštołami šwikany, a hdyž bě Samarija słowo Bože přijała, bu tam z Pětrom pósłany (Jap. sk. 8, 14), zo byštaj křćenym Ducha swjateho wudźěliłoj. Do kotreje krajiny so potom najprjedy poda, njewěmy, dokelž w „Japoštołskich skutkach“ so wo nim dale njeręči. Z druhich pismow, jako s. Ignatia, Irenaea, Eusebia wěmy pak, zo je poslednje lětdźesatki swojeho žiwjenja w Małej Asiji skutkował, křesćanske wosady tam założujo, kotrež z Efesa, hdźež měješe hłowne sydło, wodźeše. Wjacykróć wopokaza swoju křesćansku wobstajnosć hordźinscy w martrach, jemu wot surowych njepřećelow Jězusoweho mjena přihotowanych. Kejžor Nero da jeho w Romje do kótła z warjacym wolijom napjelnjeneho tyknyć, w kotrymž pak spodźiwnje zakitany njezranjeny wosta. Wopomnjeće na tónle podawk swjeći so w swjatej cyrkwi 6. meje z wosebitym swjedźenjom. Pod kejžorom Domitianom bu na kupu Patmos do wuhnanstwa pósłany, hdźež so jemu potajne wěcy, přichodne podawki cyrkwje wot Boha zjewichu, kotrež napisa w knizy „Apokalypsis“ (Zjewjenje). Pod kejžorom Neronom znowa do Efesa so wróćiwši, wuda Jan evangelium a potom tři listy. Wokoło 100 lět stary wusny w zbóžnej smjerći, lubowany wot swojich wosadnych, kotrychž hač do poslednjeho wokomika napominaše: „Dźěćatka, lubujće so“.

Hłowne wotpohladanje, z kotrymž Jan evangelium pisaše, mjenuje na kóncu 20, 31: „Tuto pak je pisane, zo byšće wěrili, zo Jězus je Khrystus, Syn Boži a zo byšće wěricy žiwjenje měli w jeho mjenje.“ Wšelake błudy, kotrež prějachu, zo je Jězus wěrny Syn Boži, Wótcej we wšom runja, chcyše wotpokazać. Mjez tym zo nam Lukaš Jězusa jako „Syna čłowjeka“ wopisuje, předstaja nam jeho Jan jako „Syna Božeho“; tohodla je spočatk tak potajny a tohodla su tam dołhe rěče a rozwučenja, z kotrymiž Jězus na swoju wosobu, z Wótcom to same byće a tu samu móc mějacu pokazuje. Při tom wuzběhuje Jan, kotryž tři druhe evangelie znaješe, tajke podawki, kotrychž běchu druzy so zminyli, wosebje židowske swjedźenje w Jeruzalemje a štož so tam sta; z cyła, mjez tym zo druzy Jězusowe skutki, najbóle w Galileji dokonjane, wopisuja, spomina Jan wobšěrnišo na Jězusowy wučby, kotrež dawaše w Jeruzalemje. Tež čas wšelakich podawkow je wot Jana wěsćišo poznamjenjeny. Druhe za jeho hłowny wotpohlad wažne podawki wón wuwostaja, jako n. př. podawk při Jězusowej křćeńcy (Mat. 3, 13), Jězusowe překrasnjenje (Mat. 17, 1), swědčenje djabliskow, zo je Jězus Swjaty Boži, Syn najwyššeho Boha (Mat. 8, 29; Mark. 5, 7), dokelž tute podawki znajachu jeho čitarjo z druhich evangeliow.

Jan napisa swoje evangelium na próstwu małoasijskich biskopow, jako Klemens Alexandriski spomni, za rozwučenych wěriwych, wosebje za tych, kotřiž běchu

z pohanstwa ke křesćanstwu přistupili; tohodla poćahuja so jeho słowa porědko na stary zakoń. Z wužitkom čitać a zrozymić móžachu jeho wučby jeno ći, kotřiž běchu w hłownych wěrnosćach hižo derje rozwučeni. W tychle pak zbudźi Janowe evangelium krutu žiwu wěru do Jězusa Khrystusa, wočłowječeneho Syna Božeho, a přihotuje jim wěčne žiwjenje w jeho mjenje.

B. Japoštołske skutki.

Na spočatku třećeho evangelia slubi swjaty Lukaš swojemu přećelej Theofilej po rjedźe wšitko napisać wo wěcach, kotrež běchu so mjez nimi stałe, zo by wěstosć spóznał tych słowow, wo kotrychž bu rozwučeny. (Luk. 1, 1—4.) Tuto slubjenje dopjelni s. Lukaš, hdyž evangelium napisa, w kotrymž Jězusowe skutki powěda, a k tomu hišće druhu knihu přida, w kotrejž skutki japoštołow wopisuje. Tónle druhi spis mjenowaše so tohodla wot najstaršich časow „Japoštołske skutki", hač runje so na wšitkich japoštołow w njej njespomina, ale wobšěrnišo jeno na Pětra a Pawoła. Japoštołske skutki su tak rjec druhi dźěl stawizny załoženja a prěnjeho rozšěrjenja kralestwa Božeho, swjateje cyrkwje mjez Židami a pohanami.

Japoštołske skutki su tohodla z tym samym zamysłom spisane, kaž evangelium. Theofil dyrbješe w spodźiwnym rozšěrjenju křesćanstwa Božu móc spóznać, z jednotliwych podawkow so přeswědčić, zo móžachu swjeći japoštołowje jeno wot Boha rozswětleni a posylnjeni tak wulkotne wěcy dokonjeć, tak surowe zadźěwki předobyć, tak stare zakorjenjene błudy ze swojej wučbu zahnać, wěru do potajnych wěrnosćow a posłušnosć přećiwo kaznjam, po zdaću ćežkim, do čłowjeskich wutrobow zašćěpić. W křesćanstwje skutkuje wyšša móc, wuči so Bóžska wěrnosć, to dopokazuje stawizna jeho założenja. Swjaty Lukaš wopisuje skutkowanje ss. Pětra a Pawoła, kotrejuž Theofil znaješe, a štož běštaj zwonka Italie dokonjałoj; přetož to, štož bě wot njeju w Romje so stało, wědźeše Theofil, kotryž, kaž móžemy ze wšelakich přičinow sudźić, w Italiji, najskerje w Romje přebywaše. Dokelž bě Theofil prjedy pohan był, powučuje jeho s. Lukaš wosebje, kak Bóh swjatemu Pětrej wozjewi, zo maju tež pohani do Jězusoweje cyrkwje so přijeć (10, 1—48), a kak na prěnim koncilu w Jeruzalemje swjeći japoštołowje wot Ducha swjateho rozswětleni jednomyslnje wobzamknychu, zo by jim přah židowskich wobrjadow so njenapołožił (15, 23—29). Naš Zbóžnik praji před swojim do-njebjes-spěćom japoštołam (Jap. sk. 1, 8): Wy budźeće mi swědkowje w Jeruzalemje a w cyłej Judeji a Samariji a hač do kóncow zemje." Z tymile słowami bu japoštołam puć pokazany, na kotrymž mějachu Jězusowu wučbu rozšěrjeć, najprjedy w Jeruzalemje a Judeji, a potom w Samariji a w šěrokim pohanskim swěće. Tuž Japoštołske skutki powědaju najprjedy podawki w Jeruzalemje a mjez Židami (staw 1, 1—8, 3); na to wobroćenje Pawoła a powołanje pohanow a założenje prěnjeje křesćanskeje wosady w Antiochii (8, 4—12, 25) a potom rozšěrjenje cyrkwje mjez pohanami (13, 1—28, 31) přez japoštoła Pawoła.

C. Swjaty Pawoł a jeho listy.

1. „Z miłosće Božeje sym, štož sym, a jeho miłosć njebu we mni prózdna" (1. Kor. 15, 10); tak rozsudźa swjaty Pawoł swoje žiwjenje. Miłosć Boža dokonja we nim a přez njeho spodźiwne wěcy, wobroći suroweho njepřećela Jězusoweho mjena do najhorliwišeho japoštoła, kotrehož žane stworjenje „dźělić njemóžeše wot lubosće Božeje, kotraž je w Jězusu Khrystusu našim Knjezu". (Romsk. 8, 39.)

Pawoł, kotryž so w 13 listach N. Z. jako jich spisaćel wuznawa, a kotremuž so tež z najstaršich časow list k Hebrejskim připisuje, mjenowaše so ze židowskim mjenom Saul, t. r. „wuprošeny", „žadany"; tež w Japoštołskich skutkach nałožuje so tuto mjeno

hač do stawa 13, 9, tak dołho mjenujcy, hač mjez Židami skutkuje; wot časa, hdyž mjez pohanami přebywa, mjenuje so „Paulus“; najskerje měješe tež to mjeno wot naroda. Jeho staršej měještaj mjenujcy prawa romskich krajanow, a tohodla daštaj swojemu synej pódla židowskeho mjena tež romske. Pawoł powoła so mudrje wjacykróć na tuto prawo (Jap. sk. 16, 36—39; 22, 25; 25, 12).

Pawoł narodźi so w hłownym měsće Cilicije, z mjenom Tarsus (Jap. sk. 9, 11; 21, 39), hdźež powšitkomna zdźěłanosć runje tak knježeše, jako w Athenje a w Alexandrii. Staršej běštaj ze splaha Benjamina (Romsk. 11, 1; Filip. 3, 5) a dźeržeštaj z farisejami (Jap. sk. 23, 6; Filip. 3, 5). Hižo doma za młodosć bu w najnuzniših wědomosćach, a wosebje w grekskej rěči a pismowstwje rozwučeny; tež nawukny ruby a płachty z kozacych kosmow tkać (Jap. sk. 18, 10), rjemjesło, kotrež bě w jeho domowinje jara rozšěrjene. Staršej žadaštaj, dokelž měješe Pawoł wubjerne dary, zo by mjez zakonjawučenych přijaty był a tutym so w židowskim zakonju naležnje radźeše, zo bychu z pilnym duchownym dźěłom tež někajke ćělne zjednoćili. Z tymle swojim rjemjesłom zasłuži sebi Pawoł wjacykróć w japoštołstwje, štož sam za sebje a za swojich pomocnikow na zeživjenje trjebaše. (Jap. sk, 18, 3; 20, 33.)

Jako młodźenc bu do Jeruzalema pósłany, zo by tu w srjedźinje židowskeho nabožneho žiwjenja prawe čitanje swjateho pisma, židowski zakoń, wobrjady Božich słužbow a wšo druhe nawuknył, štož dyrbješe židowski rabbi wědźeć. Někotre lěta wopytowaše pilnje Gamaliela (Jap. sk. 22, 3), w tom času najsławnišeho zakonjawučeneho, a doby sebi, štož jeho spisy wobswědčuja, wulku wědomosć, wosebje spodźiwnu wustojnosć we jasnym rozwučowanju, w rozeznawanju prawdy a błuda, w dopokazanju prawdy a wotpokazanju błuda. Jakož staršej a wučeř, tak bě tež Pawoł farisej, tola tajenskeho žiwjenja, kajkež wulki dźěl tuteje sekty wjedźeše, zminy so wón po přikładźe swojeho mudreho a znjesliweho wučerja. Jeho zwonkowne žiwjenje, rěče a skutki wukhadźachu z nutřkowneho přeswědčenja.

Hižo před wustupjenjom Jana křćenika wopušći Pawoł Jeruzalem a najskerje Palestinu, a wróći so tam hakle po Jězusowym do-njebjes-spěću, dokelž nihdźe njespomina, zo by Jězusa znał abo widźał. Jako kruty farisej (Jap. sk. 26, 5) zamołwješe židowstwo, přesćěhaše a potłočowaše křesćanstwo, hdźež a štož móžeše. Hdyž bu Šćěpan kamjenjowany, bě Pawoł přitomny a strażowaše drastu kamjenjowarjow, a bě tež jeho smjerć žadał (Jap. sk. 7, 57. 59). Nic jeno w Jeruzalemje podćišćowaše Jězusowych wuznawarjow, ale tež do druhich městow hněw jeho ćěrješe, a wón wužada sebi wot wysokeje rady dowolnosć, zo by w Damasku mužow a žony, kotřiž do Jězusa wěrja, pytać a jatych na khostanje do Jeruzalema přiwjesć směł. (Jap. sk. 9, 2.) Tak zahorjeny bě wón za židowstwo, tak njeznjesliwy přećiwo křesćanam. Ale miłosć Boža přeměni jeho zmyslenje.

2. Na puću do Damaska wobjasni jeho nahle swětło z njebjes, tak zo woslepi a sylny hłós wusłyša w hebrejskej rěči: „Saule, Saule, čohodla mje přesćěhaš?“ A wón rjekny: „Štó sy, Knježe?“ A tutón praji: „Ja sym Jězus, kotrehož přesćěhaš; ćežko budźe tebi přećiwo kałačej wubiwać“ (Jap. sk. 9, 5). A Knjez jemu poruči, zo by so dowjesć dał do Damaska. Tři dny njejědźeše a njepiješe, hač Ananias, Knjezowy wučownik, poručnosć dósta, zo by k njemu šoł a jemu rucy napožił. A hlej, Pawoł bu widźacy, z Duchom swjatym napjelnjeny a křćeny. (Jap. sk. 9, 3—18.) Tute tři dny, w kotrychž so wón posćeše a modleše, wobroćichu Pawoła; wón zrozymi nětko wěšćenja profetow, a přiruna z nimi, štož bě wo Jězusu słyšał. Cyły spodźiwny podawk na puću do Damaska, potajny njebjeski hłós, to wšitko zbudźi we nim wěru do Jězusa, slubjeneho a wočakowaneho Messiasa, a spóznawši swój błud, přija wjesele jasnu wěrnosć, a na město prjedawšeho hněwa stupi horca lubosć, w kotrejž wón dopokaza, zo je wot Boha wuzwolene sudowjo, zo by jeho mjeno njesł před pohanow a

kralow, a před synow israelskich, a zo by so na nim pokazało, kak wjele ma Jězusoweho mjena dla ćerpjeć. (Jap. sk. 9, 15. 16.) Pawołowe wobroćenje sta so w l. 35 po Khrystusu; wopomnjeće zbožowneho podawka swjeći swjata cyrkej 25. januara. Jeho tehdyša staroba njeda so wěsće postajić. Najskerje bě w třicetym lěće.

3. Pawoł njetaješe swoje wobroćenje a počinaše hnydom w Damasku wěru do Jězusa wuznawać a jeho wučbu prědować. Wosta pak jeno někotre dny w Damasku. Po tak njeměrnych a potajnosćiwych dnjach dyrbješe wotpočnyć; tohodla wotsali so do Arabije, hdźež tři lěta ćicho na swoje japoštołske powołanje so přihotowaše. Wšón čas poswjećeše modlenju a nabožnemu rozpominanju, z čimž swoju wutrobu wotewri za rozwučenje, kotrež njedósta wot čłowjekow, ale wot Boha samoho, jakož to praji: „Ja njedóstach a njenawučich so evangelium wot čłowjekow, ale přez zjewjenje Jězusa Khrystusa.“ (Gal. 1, 12.) Do Damaska so wróćiwši, poča tam Khrystusa prědować, štož Židow tak rozmjerza, zo chcychu jeho morić, čohoždla wodnjo a w nocy měšćanske wrota wobkedźbowachu, zo by jim njećeknył. Wěriwi pušćichu jeho w korbje přez měšćanske murje, a tak wuńdźe njepřećelam. (Jap. sk. 9, 23; 2. Kor. 11, 32.) Nětko poda so prěni króć po swojim wobroćenju do Jeruzalema, „zo by Pětra widźał“. (Gal. 1, 18.) Tónle wotmysł swědči, zo Pawoł, kiž bu wot Khrystusa njeposrědnje w swjatych wučbach rozwučeny, tež zarjadowanje cyrkwje a Pětrowu prědnjotu mjez japoštołami znaješe a tohodla khwataše, zo by Pětra, swojeho wjeřcha, wopytał.

W Jeruzalemje pak njedowěrjachu Pawołej prawje, dokelž jeho jako prjedawšeho suroweho njepřećela znajachu, wo spodźiwnym wobroćenju hišće njesłyšawši. Hdyž bě Barnabas, z kotrymž bě Pawoł hižo prjedy znaty, za njeho swědčił, přijachu jeho přećelnje a wón wosta tam 15 dnjow, Khrystusa rěčniwje wopowědujo. (Jap. sk. 9, 26—28.) W templu jónu so modlo, bu wot Khrystusa we widźenju napominany, zo by mjez pohanami evangelium prědował. (Jap. sk. 22, 21.) Tohodla wopušći Jeruzalem, a woteńdźe do Caesareje, hdźež jeho bratřa z Jeruzalema přewodźachu, a wottudy do Tarsus, swojeho narodneho města, hdźež wjacy lět, najskerje hač do l. 43, wosta. (Jap. sk. 9, 30.)

Mjez tym prědowaše Barnabas evangelium we Antiochiji we Syriji z dobrym wuspěchom; zo pak by w tak derje přihotowanej roli symjo evangelia hišće nadobnišo płody přinjesło, dóńdźe do města Tarsus po Pawoła, kotryž rad z nim do Antiochije pućowaše, a tu cyłe lěto skutkowaše. Kaž bě Jeruzalem srjedźina za rozšěrjenje Jězusoweje wučby mjez Židami, tak bu Antiochia srjedźina mjez pohanami; tudy mjenowachu so wěriwi najprjedy „christiani t. j. Khrystusowi, křesćenjo“. Tu sta so tež, na čož s. Pawoł w 2. Kor. 12, 2—4 spomina, zo bu hač do třećeho njebja wuzběhnjeny, hdźež potajne wěcy wuhlada. W tomle času wudyri w Judeji hłód, křesćenjo w Antiochiji hromadźachu za tamnišich wěriwych jałmožnu, zo bychu tym z ćělnymi darami dźakowni byli, wot kotrychž běchu duchowne dobroty dóstali. Pawoł a Barnabas donjeseštaj te dary do Jeruzalema, kotrež město Pawoł po swojim wobroćenju druhi króć wohlada. Po krótkim přebywanju wróćištaj so do Antiochije, přewodźanaj wot Jana Marka, syna Barnabasoweje sotry (Kol. 4, 10), toho sameho, kotryž je druhe evangelium napisał. Jónu při Božich słužbach bu tamnišim wosadnym předstojnikam poručene, Pawoła a Barnabasa za skutk jeju powołanja wotdźělić t. r. jako biskopow wuswjećić a z mocu wuhotować, kotruž za skutkowanje mjez pohanami trjebaštaj. (Jap. sk. 13, 2.) Nic jeno wot Knjeza samoho spodźiwnje powołany a powučeny, ale tež před cyłej wosadu widźomnje mjez japoštołow abo biskopow zrjadowany, nastupi nětko Pawoł swoje prěnje japoštołske pućowanje, w l. 45 p. Khr.

4. Ze Seleucije jědźeštaj Pawoł a Barnabas najprjedy na kupu Cypr, hdźež w měsće Pafos romskeho bohota Sergia Pawoła spodźiwnje za křesćanstwo dobyštaj. (Jap. sk. 13, 12.) Z Cypra jědźeštaj do Małeje Asije; w Antiochiji, w krajinje

Pisidiji, prědowaše Pawoł w synagodzy na sabaće tak spodobnje, zo jemu na druhi sabat zaso přińć kazachu. Hdyž pak bě w synagodzy nimale cyle město so zešło, tež mnozy pohani, rozmjerza to Židow tak, zo přećiwo Pawołej rěčeć počachu, kotryž, jich njewěru porokujo, jim praji: „Dokelž wy słowo Bože zaćiskaće a so sudźiće jako njehódni wěčneho žiwjenja, wobroćamoj so k pohanam". (Jap. sk. 13, 46.) To so pohanam lubješe, a Knjezowa wučba rozšěrjowaše so po cyłej krajinje mjez nimi, na čož so Židźa tak rozzłobichu, zo přećiwo japoštołomaj ropot zbudźichu; wonaj dyrbještaj tohodla do Ikonia w Lykaoniji ćeknyć. Tam přišedši, njesta so jimaj lěpje, a tuž podaštaj so do druhich stron, mjenujcy do wokolnosće městow Lystra a Derbe (Jap. sk. 14, 6), hdźež so jimaj poradźi křesćanske wosady załožić, hač runje jimaj též tudy Židźa dosć zadźěwkow činjachu. Wottudy wróćištaj so přez Ikonium, přez krajinje Pisidiju a Pamfyliju, młode wosady wopytujcy a wobtwjerdźejcy, do Antiochije, w l. 48 po Khr. (Jap. sk. 14, 26.)

5. W Antiochiji nasta mjez wěriwymi překora; někotři ze židowstwa wobroćeni wobkrućachu, zo bjez wobrězanja a wobkedźbowanja Mójzesoweho zakonja nichtó k zbóžnosći njepřińdźe; též z pohanstwa wobroćeni, prajachu woni, maju so tomu podćisnyć. Tu naležnosć chcychu wot japoštołow rozsudźić dać; tohodla wuzwolichu někotrych, zo bychu do Jeruzalema šli, mjez nimi Pawoła a Barnabasa, a tak přińdźe Pawoł třeći króć po swojim wobroćenju do swjateho města, w l. 51. Japoštołowje postajichu w zhromadnej radźe, zo by z pohanstwa wobroćenym wjetše brěmjo so njenakładło. (Jap. sk. 15, 6—29.) Po skónčenym koncilu wróćištaj so Pawoł a Barnabas do Antiochije a přinjeseštaj wosadźe japoštołske rozsudźenje, nad kotrymž wona so zwjeseli.

6. Po někotrym času wotmysli sebi Pawoł, založene wosady na druhim japoštołskim pućowanju wopytać; a dokelž wón njedowoli, zo by Jan Mark z nim pućował, wotdźěli so Barnabas wot njeho, kotryž na kupu Cypr do swojeje wótčiny, a pozdźišo do Roma woteńdźe; Pawoł pak wuzwoli sebi Silasa jako přewodnika. Wón dźěše přez krajiny Syriju, Ciliciju, Lykaoniju, wšudźom młode křesćanske wosady we wěrje wobtwjerdźejo a postajenja Jeruzalemskeho koncila wozjewjejo. W Lystrje přiwza Timotheja, kotrehož pozdźišo swojeho lubowaneho wučownika mjenuje. W krajinach Frygiji, Galaciji a Mysiji rozsywaše symjo křesćanskeje wučby. Dokelž jemu Duch Boži wobaraše do Bithynije hić, poda so do města Troas (Jap. sk. 16, 7. 8), hdźež měješe widźenje, z kotrehož spózna, zo ma do Macedonije pućować. Lukaša mjez swojich přewodnikow přijawši, wotjědźe na łódźi do Europy, do krajinow Thracije a Macedonije, a přińdźe najprjedy do města Filippi, hdźež nahladnu křesćansku wosadu załoži. Lydia, předawařka purpura, kotraž ze swojej swójbu najprěnja so křćić da, poskići japoštołej swój dom jako bydło, a tak bu tutón srjedźina křesćanskeho žiwjenja we Filippi. K rozšěrjenju swjateje wučby přinošachu dźiwy, kotrež Pawoł skutkowaše. (Jap. sk. 16, 14—40.) Wón bu wot romskeje wyšnosće jaty a šwikany; hdyž pak so zhoni, zo je romski krajan, přińdźe wyšnosć jemu wotprosyć, a wuwjedźe jeho z jastwa. Wón dźěše do Lydijineho domu, rozžohnowa so z wosadu, a Lukaša a Timothea tu wostajiwši pućowaše ze Silasom přez měsće Amfipolis a Apolloniju do Thessaloniki, najwjetšeho města Macedonije, hdźež někotre tydźenje wučeše; před zazłobjenymi Židami pak dyrbješe ćeknyć do Beroeje (Jap. sk. 17, 1—11), hdźež drje jeno krótki čas wučeše; ale jeho słowa njesechu tu rjane płody. Silasa a Timothea, kiž bě z Filippi znowa k njemu přišoł, tu wostajiwši, khwataše do Athena, najsławnišeho města Grekskeje, srjedźiny pohanskeje zdźěłanosće. (Jap. sk. 17, 14—34.) Z wulkej zahorjenosću a woprawdźitej mudrosću prědowaše Pawoł tudy zjawnje, ale z małym wužitkom. W małej črjódcy, kotruž za křesćanstwo doby, bě wosobna žónska Damaris a Dionysius, sobustaw wyššeho sudu, pozdźišo najprěniši biskop w Athenje. Z Athena woteńdźe Pawoł do Korintha (Jap. sk. 18, 1), hdźež połdra lěta při wulkich zadźěwkach a

wšelakich přesćěhanjach, kotrež jemu Židźa přihotowachu, za zakorjenjenje Jězusoweje wučby dźěłaše. Knjez njewostaji jeho bjez pokojenja, dokelž zjewi so jemu w nócnym widźenju a praji: „Njebój so, ale rěč a njemjelč; přetož ja sym z tobu a nichtó će njepřimnje, zo by ći škodźił, dokelž wjele ludu mam w tomle měsće“. (Jap. sk. 18, 9. 10.) Wottudy napisa Pawoł swojej listaj na Thessalonskich. Wón bydleše tu pola Aquile, a pomhaše jemu stany tkać a zasłuži sebi, štož k žiwjenju trjebaše. Aquila a jeho mandźelska Priscilla přewodźeštaj Pawoła, hdyž Korinth a krajinu Achaju wopušći, zo by do Jeruzalema na swjatki pućował, hač do Efesa; tudy prědowaše Pawoł w synagodzy, a dokelž tu tónkroć dlěje wostać nochcyše, slubi do Efesa bórzy na dlějši čas so wróćić. Přez Caesareju poda so do Jeruzalema a po swjatkach zaso do Antiochije. (Jap. sk. 18, 22.) To bě w l. 54.

7. Z Antiochije nastupi hišće w tom samym lěće třeći króć puć k pohanam, najskerje wot Tita přewodźany. Wón wopyta wosady w krajinach Galaciji a Frygiji (Jap. sk. 18, 23) a přińdźe w měrcu l. 55 do Efesa, kaž bě před lětom slubił, zo by tu a we wokolnosći wěriwych wobtwjerdźił a nowych wěriwych dobył. Přebywaše tu dwě lěće a tři měsacy. Štož k zežiwjenju trjebaše, doby sebi ze swojim rjemjesłom. Najprjedy wučeše w synagodzy; dokelž pak so jemu tež tu, kaž druhdźe, Židźa napřećiwjachu, wotdźěli so wot nich a prědowaše we wučeŕni wučerja rěčniwosće z mjenom Tyrannus, skutkowaše mnohe dźiwy, z kotrymiž w Efesu wosebje rozšěrjene kuzłaŕstwo zahna; mnozy přinjesechu swoje kuzłaŕske knihi a spalichu je zjawnje. (Jap. sk. 18, 23—19, 20.) Z Efesa napisa swój list na Galatskich, dokelž bě słyšał, zo tež tam ze židowstwa wobroćeni so prócuja, zo by z pohanstwa wobroćenym židowski zakoń napołoženy był. Z Efesa wopyta w tom času, ale jeno krótko, křesćansku wosadu w Korinthu, a napisa, do Efesa so wróćiwši, list na Korinthskich, dokelž bě wo wšelakim njeporjedźe słyšał, kotryž bě so tam zakorjenił; tohodla napominaše wosadnych, zo bychu wšeje njepóććiwosće so wostajili. Tónle list je so zhubił a tež wotmołwjenje, kotrež z Korintha na njón dósta. Pawoł zhoni, w Efesu přebywajo, wo nowych překorach, kotrež běchu w Korinthu wudyriłe, a tohodla pósła tam swojeho lubowaneho wučownika Tita, zo by je wujednał, před nim pak pósła tam japoštołski list. To běše po prawym druhi list, kotryž do Korintha pisaše, w Nowym Zakonju pak so znaje jako prěni. Pawoł přihotowaše so nětko k wopušćenju Efesa, a woteńdźe hišće prjedy, dyžli bě sebi wotmyslił, dokelž slěbrownik Demetrius (Jap. sk. 19, 23) zbudźi zběžk přećiwo njemu. Z Efesa pućowaše do města Troas a wottudy do Macedonije, hdźež so z Titom zetka, kotryž jemu powědaše, kak je wosada w Korinthu jeho list přijała. Po wjacyměsačnym přebywanju w Macedoniji poda so Pawoł sam do Korintha, napisa pak tam hišće třeći króć; a tónle list je druhi na Korinthskich w Nowym Zakonju. Tónkróć wosta w Korinthu tři měsacy.

Hižo w Efesu bě sebi nowy nadawk postajił. Dokelž chcyše přede wšim tam evangelium rozšěrjeć, hdźež bě hišće cyle njeznate, a dokelž bě w Małej Asiji a w Grekskej we wšěch nahladnišich městach křesćanske wosady załožił, chcyše nětko w nawječornej stronje Europy, w Hispaniji evangelium prědować. Jałmožnu, kotruž bě mjez pohanami za khudu wosadu w Jeruzalemje zhromadźił, chcyše tam donjesć, potom Rom wopytać, na to do Hispanije pućować a tam Jězusa wopowědować. Bě to zawěsće wulkotny nadawk! Zo ma křesćanstwo w Romje mnohich wuznawarjow, Pawoł wědźeše, sam pak tam njebě znaty; wuži tohodla přiležnosć, kotraž so jemu poskićowaše. Diakonissa t. j. słužownica křesćanskeje wosady w Korinthu, z mjenom Foebe, tam pućowaše a z njej pósła Pawoł krasny list wěriwym na Romskich, zo by sebi před swojim přikhadom jich lubosć dobył z powučenjom, kotrež jim wo potajnych wěrnosćach křesćanstwa podawa.

Po třiměsačnym přebywanju w Achaji woteńdźe z Korintha do Macedonije — we Filippi swjećeše jutry z Lukašom, kotrehož bě tam na swojim druhim pućowanju

wostajił — a dale do města Troas, hdźež bě hižo swojich druhich přewodnikow do předka pósłał. Tu poby tydźeń, a hdyž prěni dźeń tydźenja, t. j. njedźelu, před jeho rozžohnowanjom wšitcy křesćenjo na wulkej łubi k swjećenju potajnosći so zhromadźichu, a Pawoł na to jich hač do połnocy wučeše, padźe młodźenc, z mjenom Eutychus, kiž bě na woknje sedźo wusnył, z třećeho poskhoda dele a bu mortwy zběhnjeny. Pawoł pak zbudźi jeho k žiwjenju. Wottudy jědźeše na łódźi pódla kupow Lesbos, Chios a Samos do Mileta. Dokelž do Efesa dóńć njemóžeše, zwoła předstajenych tamneje wosady do Mileta, hdźež so z lubosćiwymi słowami wot nich dźěleše. (Jap. sk. 20, 18—38.) Z horcymi sylzami přewodźachu jeho na łódź, z kotrejž pódla kupow Kos a Rhodus do Patary wotjědźe, hdźež na druhu łódź přestupi, kotraž jeho za sedm dnjow do města Tyrus přewjeze; tu zwosta tydźeń při wěriwych, kotřiž jemu wotradźachu do Jeruzalema hić. Tola Pawoł so njestrachowaše, jědźeše do města Ptolomais, a wottam poda so pěši do Caesareje, hdźež pola diakona Filipa někotre dny přebywaše. Židowski profeta Agabus, z Pawołowym pasom sebi rucy a nozy zwjazawši, wěšćeše jemu, zo jeho Židźa tak zwjazaju a pohanam přepodadźa. Pawoł pak njeboješe so, dźěše do Jeruzalema a chcyše tež swoje žiwjenje za Knjeza woprować, budźe-li Boža wola.

8. Tudy bu ze swojimi přewodnikami z radosću přijaty. Nazajtra dźěše k japoštołej Jakubej, a powědaše jemu před staršimi wosady, što je Knjez přez njeho mjez pohanami skutkował. Zhromadźeni so nad tym zwjeselichu, njezamjelčachu pak Pawołej, kak jara su Židźa w Jeruzalemje, našćuwani wot wonkownych, wosebje wot tych, kotřiž běchu jemu hižo telko zadźěwkow přihotowali, přećiwo njemu rozhorjeni, dokelž praja, zo wón židowski zakoń hani, haj zo je Židow samych napominał, zo njebychu swoje dźěći wobrězać dali. (Jap. sk. 21, 21.) Tohodla radźachu jemu, zo by zjawny dopokaz dał, zo su tajke skóržby njeprawe a zo tež wón židowski zakoń sebi waži; njech tohodla swjatočnje nazarejski slub sam čini, a za štyrjoch druhich wudawki tohole sluba njese, dokelž dźě maju Židźa to za wosebity skutk pobožnosće. Pawoł sčini tak. Tola to rozzłobi hakle jeho njepřećelow prawje, zo tón, kiž druhdźe židowske wobrjady zakazuje, je tu w templu dokonja; tuž zběhnychu so přećiwo Pawołej, wustorčichu jeho z templa a bychu jeho morili, njebychu-li romscy wojacy jeho wumóžili. Romski wojeński tribun (wyšk), dokelž měješe jeho za złóstnika, da jeho do dweju rjećazow spnyć a na twjerdźiznu wotwjesć. Hdyž bě zhonił, štó Pawoł je, dowoli jemu, zo smě k ludej porěčeć. W tutej rěči spomni Pawoł na swoju młodosć, na swoje wobroćenje a powołanje, zo ma mjez pohanami Jězusowu wěru rozšěrjeć. To rozmjerza Židow tak, zo jeho smjerć žadachu. Na twjerdźiznje hrožeše jemu tribun, zo jeho šwikać da, jelizo winu zběžka njewozjewi; tola słyšo, zo je Pawoł romski krajan, njezważi so, jemu dalšeje křiwdy činić. Na druhi dźeń bu Pawoł před židowsku wysoku radu powołany, před kotrejž tak mudrje so zamołwješe, zo dwě stronje wysokeje rady samej do překory přińdźeštaj, a Pawoł bu zaso na twjerdźiznu wotwjedźeny. Jako w druhich ważnych wokomikach žiwjenja, tak měješe w nocy po tychle podawkach zjewjenje. Jězus jemu praji: „Budź wobstajny; přetož jako sy wo mni swědčił w Jeruzalemje, tak dyrbiš tež swědčić w Romje.“ (Jap. sk. 23, 11.) Na druhi dźeń přisahachu sebi 40 Židźa, zo njebudźa ani jěsć ani pić, doniž Pawoła njemorja. Syn Pawołoweje sotry to zhoniwši powě Pawołej a potom romskemu tribunej; tuž pósła tutón Pawoła, přewodźaneho wot wojakow, zo so jemu njeby na puću křiwda stała wot Židow, do Caesareje k romskemu bohotej Felixej, hdźež běše přez dwě lěće — wot swjatkow l. 58 hač do nazymy l. 60 — jaty. (Jap. sk. 23, 16—35.)

9. Židźa pósłachu do Caesareje k bohotej rěčnika Tertulla, zo by tam na Pawoła skoržił a tež žadał, zo by wón židowskemu sudej přepodaty był. (Jap. sk. 24, 1—9.) Pawoł so zamołwješe, rozestaja cyłu wěc, kotrejež dla bu jaty. (Jap. sk. 24, 10—21.) Felix drje spózna njewinowatosć Pawoła, njepušći pak jeho, zo bychu Židźa so njerozhněwali,

kotrymž též slubi, zo chce wěc z nowa přepytać, hdyž tribun Lysias z Jeruzalema do Caesareje přińdźe. Nadźiješe so též, zo jemu Pawoł pjenjezy poskići, hdyž jeho pušći; tohodla z nim přećelnje wobkhadźowaše, též móžachu wěriwi w Caesareji k njemu khodźić a jemu posłužeć.

Hdyž bě Pawoł nimale dwě lěće w Caesareji, bu bohot Felix přesadźeny a jeho město nastupi Porcius Festus. Též tutoho prošachu Židźa, zo by jim Pawoła přepodał; wón njezwoli do toho, ale žadaše sebi, zo bychu do Caesareje přišli na njeho skoržić. To so též sta. Dokelž pak swoje njesprawne skóržby dopokazać njemóžachu a Pawoł wustojnje so zamołwješe, spózna bohot, zo je bjez winy, a zo ma jeno wo nabožnych wučbach druhe přeswědčenje hač Židźa; njemóžeše jeho tohodla wotsudźić, ale z bojosće před Židami wopraša so Pawoła: „Chceš do Jeruzalema hić a tam přede mnu sudźeny być?" Pawoł spózna hnydom strašnosć, kotraž jeho žiwjenju hrožeše, hdy by do toho zwolił; tohodla praješe, zo sebi žada wot kejžora sudźeny być (Jap. sk. 25, 11). Widźenje, kotrež měješe w nocy na spočatku swojeho zajeća, a též nadźija, zo tak najprjedy do Roma přińdźe, pohnu jeho, zo tajku žadosć zjewi. Bohot měješe nětko dlějšu rozprawu kejžorej wo cyłej naležnosći podać, a mjez tym zo ju dźěłaše, přińdźe do Caesareje ze swojej sotru Bernice młody kral Herodes Agrippa II., kotryž bě ze židowskimi nabožnymi naležnosćemi znaty. Festus nadźiješe so, zo wot njeho wšelake zhoni, štož by móhł do swojeje rozprawy stajić, a tuž da Pawoła přiwjesć, kotryž tu před wosobnymi posłucharjemi ze zahorjenjom křesćansku wěru zamołwješe, tak zo kral wuzna: „Tón čłowjek by móhł so pušćić, njeby-li był na kejžora so wotwołał." (Jap. sk. 26, 1—32.)

Pawoł bu nětko přećelnemu stotnikej, z mjenom Julius, přepodaty, kiž měješe jeho do Roma z druhimi jatymi dowjesć. Nazymu lěta 60 p. Khr. wotwjeze so z Caesareje. Lukaš a Aristarchus jeho přewodźeštaj. Dokelž bě čas za pućowanje po morju hižo strašny, radźeše Pawoł, zo bychu přistaw hladali, hdźež bychu móhli přez zymu wostać; ale na njeho njeposłuchachu, chcychu před zymu hač do přistawa Foenice na kupje Kreta dojěć, a tam přezymować. Tola na dalšim puću nawali so surowy wichor, kotryž łódź do najwjetšeho stracha přinjese. Pawoł pak změrowa ludźi, jim lubjo, zo nichtó wo žiwjenje njepřińdźe. „Přetož tule nóc je jandźel Boži ke mni stupił, kotremuž ja słušam a kotromuž ja słužu, prajo: Njebój so, Pawole, ty dyrbiš před kejžora stupić, a hlej, Bóh je tebi wšitkich darił, kotřiž so z tobu wjezu." Třinaće dnjow a nocow traješe wichor a mjetaše z łódźu; w štyrnatej nocy pytnychu, zo hłubina nahle woteběra, a tuž wućisnychu kótwicy, zo bychu na skały njezajěli. Hdyž běchu po Pawołowej radźe wšitcy z jědźu so posylnili, zběhnychu kótwicy a dachu łódźi na skału zajěć; łódź drje so rozłama, wšitcy pak přińdźechu zbožownje na kraj a zhonichu, zo je to kupa Malta (Jap. sk. 27, 1—44). Wobydlerjo přijachu jich přećelnje; za Pawoła, kiž tu dźiwy skutkowaše, staraše z wosebitej lubosću bohaty Romjan z mjenom Publius, kotryž měješe tam wulke kubła, a Pawoł so jemu z tym dźakowaše, zo jeho khoreho nana wustrowi. Tři měsacy so minychu, prjedy hač wjedro dowoli, dale pućować. Pawoł stupi z druhimi jatymi na alexandrisku łódź a přińdźe tak w nalěću l. 61 do Italije, do města Puteoli. Wottudy dźěchu pěši do Roma, zwotkelž jim křesćenjo hač do Forum Appii napřećiwo přińdźechu. A hdyž Pawoł jich wuhlada, dźakowaše so Bohu a naby dowěry.

10. Tak bě so dopjelniło, za čimž Pawoł dołho žadaše; wón běše w Romje, a chcyše tu w srjedźinje pohanskeho swěta křesćanstwo wobkrućeć. Jemu dźěše so lěpje dyžli druhim jatym; móžeše sam za so bydlić, jeno wojak, kiž jeho strażowaše, wosta při nim. Dokelž so Pawoł boješe, zo su Židźa též w Romje na njeho skoržili, chcyše wón hnydom jich powučić, zo by sebi jich dowěru dobył, a též woni sebi to žadachu. Na postajenym dnju prědowaše jim wot ranja hač do wječora a dopokaza swoju wučbu

ze zakonja a profetow. Dokelž pak běchu woni tež po tutej rěči njepřezjeni, praji jim, zo wón, hdyž zasakłeje wutroby wostanu, k pohanam so wobroći, kotřiž budźa na njeho posłuchać. Wot toho časa prědowaše wón evangelium w Romje bjez bojosće, pohanska wyšnosć tomu njezadźěwaše. Tež z wosadami, kotrež bě prjedy założił, stoješe wón w stajnym zwjazku. Wosada we Filippi pósła jemu podpěru; to pohnu jeho, zo z wosebitym lubosćiwym listom so podźakowa. Wo wobstojenjach małoasiskich wosadow bu powučeny přez muža z Kolossae, z mjenom Epafras, kiž bě najskerje tamnišu wosadu założił, a kotrehož błudni wučerjo wšelako wopačnje sudźachu. Pawoł napisa swój list na Kolossenskich. Tónle pósła z mužom Tychikom, kiž do swojeje wótčiny, Małeje Asije pućowaše; tomu samemu přepoda Pawoł hišće druhi list, kotryž pod mjenom list na Efesskich znajemy, kotryž pak njebě jeno za tamnišu wosadu, alo měješe tež druhim w tamnišeje krajiny so přepodać. Z Tychikom dźěše do Małeje Asije tež Onesimus, kotremuž Pawoł list na Filemona, zasłužbneho křesćana w Kolossae, přepoda. Najposledniši list, kotryž Pawoł w tutym času z Roma wotpósła, je list na Hebrejskich, t. j. ze židowstwa wobroćenych křesćanow w Palaestinje.

11. Dwě lěće traješe jeho skutkowanje w Romje; dokelž pak so jemu dopokazać njemóžeše, zo je w Jeruzalemje njeměr zbudźił, bu ze zaječa pušćeny. Japoštołske skutki jeho dalše žiwjenje njewopisuja; ze wšelakich druhich spisow pak móžemy sudźić, zo je Pawoł nětko najprjedy swoje lubowane wosady w Małej Asiji wopytał. W nalěću 63 pućowaše wón z Titom najprjedy na kupu Kreta, nimo kotrejež bě na puću do Caesareje do Roma jěł; tu přeby dlějši čas, snadź nimale lěto, dokelž skoro we wšěch městach założichu so křesćanske wosady. Tudy wostaji Tita, zo by křesćansku cyrkej dale rjadował, sam pak wotjědźe do Małeje Asije, a napisa wottudy swój list na Tita, a poda so do města Nikopolis w Ciliciji, hdźež přez zymu wosta. Lěta 65 w nalěću nastupi Pawoł puć do Efesa; tudy swojeho lubowaneho wučownika Timothea jako biskopa postajiwši, wobroći so do Macedonije. Tu zasłyša, kak w Efesu wšelake błudy so rozšěrjeju; tohodla chcyše hnydom so wróćić, pósła pak před sobu list, a to je prěni list na Timothea. Tam pobywši dźěše z nowa do Grekskeje, do Koritha, hdźež so z Pětrom zetka, z kotrymž do Roma jědźeše. Nětko poda so Pawoł w nalěću 66 do Hispanije; tola njeje tudy dołho wostać mohł, dokelž njesłyšimy, zo by tam hdźe křesćanske wosady založił. Najskerje bu bórzy zajaty, a do Roma wotwjedźeny. Za někotry čas, hdyž bě hižo přesłyšany, a sebi nimale wěsty, zo budźe k smjerći wotsudźeny, napisa swój druhi list k Timotheej, w kotrymž jeho prosy, zo by hišće do zymy k njemu do Roma přišoł, dokelž wón widźi, zo budźe w krótkim swoje žiwjenje woprować: „Ja hižo budu so woprować, a čas mojeho rozwjazanja so bliži.“ (2. Tim. 4, 6.) Na swoju třicećilětnu prócu, z kotrejž Jězusowu wučbu mjez pohanami rozšěrješe, pohladujo pisa: „Dobre bědźenje sym dobědźił, puć dokonjał, wěru wobkhował, nětko je za mnje přihotowana króna sprawnosće.“ (2. Tim. 4, 7.) Tak rjenje podawa so wón do wole Božeje, dowěrja so sprawnemu, smilnemu sudnikej. Tule krónu sprawnosće doby sebi Pawoł po krótkim času, hdyž bě to pisał. Kaž podawizny praja, běštaj Pětr a Pawoł dźewjeć měsacow jataj w mamertinskim jastwje, a na to pod kejžorom Neronom 29. junija 67 p. Khr. morjenaj: Pětr z hłowu k zemi złoženej křižowany na druhej stronje Tibera, hdźež nětko po nim pomjenowana cyrkej stoji, Pawołej bu z mječom hłowa wotrubnjena na měsće, kotrež na drózy do Ostia leži, blizko tam, hdźež nětko krasna basilika (cyrkej) swjateho Pawoła stoji. Jeju ćěle khowatej so we swjateho Pětrowej cyrkwi, jeju hłowje pak w swjateho Janowej w Lateranje, hłownej cyrkwi katholskeho swěta.

Ze žiwjenja a skutkowanja s. Pawoła spóznawamy, zo bě wón bohaće wobdarjeny, zahorjeny za prawdu, njepřećel kóždeho błuda. Tohodla zamołwješe z krutym přeswědčenjom židowstwo, doniž je za prawe měješe; spóznawši pak bóžsku wěrnosć a

móc w křesćanstwje, słužeše z ćim wjetšej lubosću Khrystusej, z čim surowišim hněwom bě jeho wuznawarjow prjedy přesćěhał a potłóčował. Z njeprócniwej dźěławosću a ze spodźiwnej wobstajnosću přewiny mócne zadźěwki, kotrež židowska zawisć a zasakłosć, pohanska bjezbožnosć a njepóććiwosć jemu přihotowachu, a zaščěpi do wutrobow křesćanskich wosadow, kotrež w nimale wšitkich krajach znateho swěta załoži, wěru a lubosć ke křižowanemu Zbóžnikej, kotraž bě Židam k pohórškej a kotruž měješe pohanjo za błaznosć. We swojich krasnych listach zawostaji za wšitko časy a za wšitke ludy čiste žórło, z kotrehož njepřestawajcy čerpamy prawdu a žiwjenje, njebjeski pokład, kiž nam podawa drohe wučby k časnemu a wěčnemu spomóženju.

1. List na Romskich.

1. Romska wosada. Swjaty Pawoł napisa tónle list křesćanam w Romje. Hdy tu w hłownym měsće tehdyšeho swěta křesćanstwo zakorjenjeć a rozšěrjeć so poča, njewěmy. Najskerje přińdźe hižo za žiwjenje Jězusa Khrystusa powěsć wo jeho wučbje a wo jeho skutkach tež do Roma, dokelž l. 63 před Khr., hdyž bě romski wjednik Pompejus Jeruzalem dobył, buchu mnozy Židźa jako jeći do Roma přiwjedźeni a pozdźišo so jim dowoli, na druhim brjozy Tibera so zasydlić, synagogu sebi natwarić, a Bože słužby zjawnje swjećić. Te same lubjachu so tež Romskim, kotřiž je druhdy wopytowachu, a někotřižkuli přestupichu drje k židowstwu. Ze swojimi krajanami we wótčinje wostachu Romscy Židźa zjednoćeni, sćelechu wopory do Jeruzalema, wopytowachu na hłownych swjedźenjach templ a běchu tež (Jap. sk. 2, 10.) na prěnich křesćanskich swjatkach mjez tamnymi, kotřiž po přikhadźe Ducha swjateho na Pětrowu rěč posłuchachu. Židźa z Jeruzalema so wróćiwši rozsywachu drje prěnjo symješka křesćanskeje wučby w Romje. Prěni křesćanski wučer, kotryž křesćansku wosadu w Romje zarjadowa, bě po prastarej powěsći wjeřch japoštołow, s. Pětr. Z jastwa spodźiwnje wumóženy (Jap. sk. 12, 1—17.), „woteńdźe Pětr na druhe město". Tole druhe město je Rom, tu w srjedźinje pohanskeho přibóžstwa, pohanskeje mocy a zdźěłanosće přihotowaše s. Pětr wěrnemu Bohu lud, kiž měješe k njemu „so modlić w duchu a prawdźe" (Jan. 4, 23.), a wottudy měješe cyły swět so dobyć za wozbožacu wěrnosć a zdźěłanosć křesćanstwa. To bě w lěće 42. Swjaty Pětr wobroći so najprjedy k Židam, a prěnja křesćanska wosada wobstoješe zwjetša ze Židow; tola wobroćichu so tež bórzy pohani k njej. Lěta 50 p. Khr. wuńdźe wot kejžora Klaudia rozkaz, zo maju Židźa njeměra dla, kotryž zbudźichu, Rom wopuščić; a tohodla dyrbjachu tež křesćanscy Židźa wottudy woteńć, kaž to n. př. Aquila a Priscilla sčiništaj, kotrajž do Korintha wotćahnyštaj, hdźež pozdźišo Pawoła hospodowaštaj. (Jap. sk. 18, 2.) Po wućehnjenju Židow wučinjachu křesćansku wosadu jeno z pohanstwa wobroćeni, a z pohanstwa přistupowachu njepřestawajcy nowi wuznawarjo. Tola Klaudiowy nastupnik, kejžor Nero, zjawnje dowoli, zo smědźa Židźa z nowa w Romje so zasydlić; a tuž wróćichu so tež křesćanscy Židźa, n. př. Aquila a Priscilla, kotrajž běštaj w Romje, hdyž s. Pawoł list na Romskich pisaše (Rom. 16, 3.), a přizamknychu so křesćanskej wosadźe, wot židowstwa cyle so dźělicy. Wosada w Romje wobstoješe potajkim z wobroćenych ze židowstwa a pohanstwa, a kaž so zda, bě poslednišich wjacy.

2. Zaměr lista. S. Pawoł spomina wjacykróć w lisće (1, 13; 15, 23) na swoju horcu žadosć, zo by do Roma přińć a jako japoštoł pohanow tež w srjedźinje pohanskeho swěta evangelium prědować móhł, so nadźijejo, zo hdyž w Romje evangelium so zakorjeni, ćim spěšnišo po cyłym swěće so rozšěri. Z Korintha, hdźež list pisaše, chcyše do Jeruzalema pućować a wottam po runym puću Rom wopytać, a tuž chcyše romskej wosadźe doprědka z listom so wozjewić, zo by, hdyž sam přińdźe, ćim kedźbnišich posłucharjow za swoju wučbu namakał. Z Korintha pućowaše diakonissa z mjenom Foebe do Roma, a w njej měješe wěstu póselnicu za swój wobšěrny a wažny

list, w kotrymž wučbu wosprawnjenja a počah mjez Mójzesowym zakonjom a wěru do Khrystusa rozestaja. Z listom chcyše sebi japoštoł puć přihotować ke rtnemu rozwučenju, kotrež chcyše w najbližšim času započeć.

3. Čas a město, w kotrymž bu list pisany, póznawamy ze wšelakich w nim stojacych spomnjenkow. Pawoł postrowja (16, 23) křesćanow w Romje wot Kaja, pola kotrehož bydleše, a wot Erasta; wobaj pak běštaj, kaž 1. Kor. 1, 14 a Jap. sk. 19, 22 so spomina, w Korinthu. K tomu běše Foebe diakonissa w Kenchreae, naraňšim přistawje Korintha; list je potajkim w Korinthu pisany; a hdy? W 15, 25—30 powěda Pawoł, zo chce so z darami, kotrež su w Galatiji, Macedoniji a Achaji hromadźili, do Jeruzalema podać, boji pak so strachow, kotrež tam na njeho čakaju. Hdyž to přirunamy z Jap. sk. 19, 21 a 20, 3, móžemy cyle wěsće postajić, zo je s. Pawoł list na swojim třećim pućowanju w počatku l. 58 pisał, hdyž tři měsacy w Korinthu přebywaše. List je w grekskej rěči pisany.

4. Wopřijeće. List ma dwaj hłownaj dźělej. Prěni wobsahuje po postrowjenju (1, 1—17) wěrnosće wěry (1, 17 — 11, 36); druhi napomina k dokonjenju křesćanskich winowatosći (12, 1 — 15, 13) a na to slěduje dlějše wobzamknjenje (15, 14 — 16, 27).

W postrowjenju khwali Romskich kruteje wěry dla a wozjewja swoju žadosć, zo chce k nim přińć a wupraji potom hłownu wěrnosć, kotruž chce dale rozestajeć, mjenujcy: zo je evangelium móc Boža za kóždeho, kotryž wěri, za Žida najprjedy, potom tež za Grekskeho (t. j. pohana), přetož sprawnosć Boža wozjewja so w nim z wěry (1, 16. 17), abo z druhimi słowami: Cyrkej Khrystusowa, w kotrejž je wša miłosć a wěrnosć, zamóže wšěch Židow a pohanow přijeć a wosprawnjeć, nic ze skutkami, we Mójzesowym zakonju postajenymi, ale z wěru do Khrystusa. Tule prawdu dopokazuje s. Pawoł w třoch poddźělach.

Najprjedy w (1, 18 — 5, 21) rozestaja, w čim wosprawnjenje přez wěru do Khrystusa wobstoji; wosebje wuči, zo su Židźa a pohani zhrěšili, a sebi tohodla po sprawnosći Božej khostanje zasłužili, a zo su tohodla wumóženja potrěbni (1, 18 — 3, 20). Skutki, přez Mójzesowy zakoň postajene, njemóža same na sebi nikoho wosprawnić, ale wosprawnjenje zasłuži Khrystus ze swojej smjerću, a miłosć Boža wudźěla so tym, kotřiž do Khrystusa wěrja (3, 21—31); Židźa nimaju přičiny so wobćežować tuteje wučby dla, dokelž z Abrahamoweho přikłada móža hižo póznać, zo je wěra puć k zbóžnosći (4, 1—25), płód wosprawnjenja pak je pokoj, nadźija na Khrystusa, sćerpnosć w ćerpjenjach a lubosć ke Khrystusej (5, 1—11); a Pawoł skónči swoje powučenje přirunajo Hadama, kiž je wina hrěcha, z Khrystusom, kiž je přičina a žórło wosprawnjenja (5, 12—21).

Z druha rozestaja s. Pawoł (6, 1—8, 39), kajke płody wosprawnjenje w křesćanskim žiwjenju njese. Najprjedy žada sebi, zo wučba, po kotrejž čłowjek z wěru do Khrystusa bjez zakońskich skutkow so wosprawnja, njeby tak so zrozymiła, jako by hrěšić dowolała, zo by miłosć Boža nad hrěšnikom ćim bohatšo so wopokazać móhła, ně, wjele wjacy dyrbi wosprawnjeny, kiž bu přez křćeńcu do Khrystusa zakorjenjeny, kotryž wumrě a wot mortwych wstany, z nim hrěchej wotemrěć a k nowemu žiwjenju wstanyć, a to ma ćim dospołnišo so stać, dokelž njeje wjacy pod zakonjom, kotryž drje je sam na sebi dobry, tola pak čłowjekej hrěšneje nakhilnosće dla k hrěchej přiležnosć, nic pak móc k jeje předobyću poskića, ale pod Božej miłosću, kotraž jeho podpěra, zo hrěšnu nakhilnosć předobudźe, zo je dźěćo Bože, herba Boži a sobuherba Khrystusowy, t. r. njebjeskeje zbóžnosće, a tuž ma tež z Khrystusom sobućerpjeć; to pak njeje za njeho hórke, dokelž na to spomina, zo ćerpjenja toho swěta njedadźa so přirunać z přichodnej krasnosću, kotraž so kóždemu wosprawnjenemu wudźěli, a za kotrejž wšitcy, haj sama přiroda žada, a dokelž wě, zo Duch swjaty nam pomha, a zo tym, kotřiž Boha lubuja, ničo škodźić njemóže.

Z třeća spomina s. japoštoł na poćah Židow ke křesćanstwu (9, 1 — 11, 36), wobžarujo, zo jeho lud evangeliu njewěri, hač runje bě wosebje jemu slubjene, dopokazuje, zo so to Božim slubjenjam njenapřećiwja, dokelž wšitcy, kotřiž so po Israelu mjenuja, njejsu prawe dźěći Israelske, ale jeno ći, kotrychž je Bóh wuzwolił; Bóh pak wuzwoła, t. r. pohnadźa, kohož chce. Židźa su swoje zaćisnjenje sami zawinili, dokelž běchu njewěriwi, tola pokoja s. Pawoła to, zo židowski lud jako tajki so njezaćisny, a zo židowska njewěra druhim k spomóženju přińdźe, a zo Židźa něhdy, wěru pohanow sćěhujcy, ke Khrystusej so wobroća.

We druhim hłownym dźělu (12, 1 — 15, 13) napomina s. japoštoł ke křesćanskemu žiwjenju, wosebje zo bychu ponižni byli, mjez sobu so lubujcy tež njepřećelow lubowali, wyšnosće posłuchali, čestnje žiwi byli a tych, kotřiž su we wěrje hišće słabi, po Khrystusowym přikładźe miłosćiwje sudźili.

Z dlějšim wobzamknjenjom, w kotrymž swojeje kruteje rěče dla so zamołwja, swój blizki přikhad k nim lubi, jich modlitwam so poruča, wosebje prosy, zo bychu Foebu, z kotrejž list sćele, přećelnje přijeli, mnohich postrowja a napomina, zo bychu so tych zdalowali, kotřiž překory zbudźuja, a kónči list z požohnowanjom a khwalbu Božej.

List na Romskich ma mjez listami swjateho japoštoła Pawoła najprěniše město, hač runje njeje najprěni pisany, dokelž je po wopřijeću za wěrnosće wěry najwažniši. Wučby wo nastaću pohanstwa, wo znamjenitosći Mójzesoweho zakonja a židowstwa, a wo jeju poćahu ke křesćanstwu, wučby wo hrěše a wumóženju a wosprawnjenju přez wěru do Khrystusa, kotrež tu Pawoł rozestaja, wučinjeju podłožk křesćanskeje wěry a křesćanskeho žiwjenja.

2. Prěni list na Korinthskich.

1. Korinthska wosada. Korinth běše sławne grekske město, na wuzkim kraju, kotryž južnu kupu, w starym času Peloponnes mjenowany, z połnócnej Grekskej wjaza, mjez dwěmaj morjomaj, egejskim a joniskim. Měješe dwoji přistaw, k ranju ležacy rěkaše Kenchreae, tón k wječoru Lechejon; bě srjedźina překupstwa mjez narańšim a wječornym swětom, wuznamjenješe so z wulkim bohatstwom, z wučenosću a wumjełstwom, tola pak tež ze wšelakej njepóćciwosću. Wot Romskich lěta 146 před Khr. cyle zapusćene město bu w krótkim z nowa natwarjene a běše w prěnim času křesćanstwa najsławniše grekske město. Swjaty Pawoł, spóznawši, zo je Korinth přihódniši k rozšěrjenju křesćanstwa w Grekskej, dyžli druhe města, přińdźe tam na swojim druhim japoštołskim pućowanju z Athena l. 52 (Jap. sk. 18, 1) a wosta tam połdra lěta. Bydleše pola křesćanskeho Žida Aquile, kiž bě ze swojej žonu Priscillu pod kejžorom Klaudiom z Roma wupokazany, sem přićahnył. (Jap. sk. 18, 2.) Běše po swojim rjemjesle, kaž Pawoł, tkalc stanow. Najprjedy prědowaše Pawoł na sabatach w synagodzy evangelium Židam; hdyž pak jemu tući so napřećiwjachu, wobroći so k pohanam, jim připowědujo Khrystusa křižowaneho zbóžnika w domje Tita Sprawneho. Mnozy wěrjachu do evangelia a nahladna křesćanska wosada nasta tu z wjetša z pohanow, tola słušachu tež Židźa do njeje. Ze spokojnosću a dźakom k Bohu wopušći Pawoł Korinth. (Jap. sk. 18, 18.)

2. Zaměr lista. Hdyž bě Pawoł Korinth wopušćił, přińdźechu tam druzy wučerjo, mjez nimi Apollo, křesćanski Žid z Alexandrije, wučeny a rěčniwy muž, kiž drje w tom samym duchu, jako Pawoł, ale z pomocu čłowjeskeje wědomosće evangelium wopowědowaše a z tym lubješe so wosebje tajkim, kotřiž mějachu so za wučenišich, kotřiž Pawoła, dokelž jednorišo wučeše, sebi mjenje ważachu. Tak nasta w Korinthu w křesćanskej wosadźe strona, kotraž so po Apollu mjenowaše. Pozdźišo přińdźechu tam hišće druzy wučerjo, kotřiž z njeprawdu na s. Pětra so powołajcy, Pawołej a jeho wučenju so napřećiwjachu; chcychu mjenujcy, zo by pódla křesćanstwa tež židowski

zakoń za wšitkich płaćił. Tak nastachu w Korinthu wšelake strony. Jeni mějachu so k Pawołej, druzy k Apollu, třeći k Pětrej a někotři zaćisnychu wšu čłowjesku nahladnosć, prajicy: „Smy Khrystusowi“. (1. Kor. 3, 4.) Někotři z křesćanow wróćichu so tež k prjedawšemu pohanskemu žiwjenju.

S. Pawoł bě, Korinth wopušćiwši, přez Jeruzalem do Antiochije přišoł a po krótkim přebywanju swoje třeće japoštołske pućowanje wottam nastupił. (Jap. sk. 18, 22. 23.) Překhodźiwši galatisku krajinu a Frygiju a wšudźe młode wosady wobkrućiwši přińdźe do Efesa, hdźež tři lěta přebywaše. Tu zasłyša wo zrudnych wobstojenjach Korinthskeje wosady. Hač je wottudy tež Korinth wopytał, njehodźi so wěsće prajić. Ale pisał tam je, štož wěmy z 1. Kor. 5, 9—11; a je napominał, zo bychu so pohanskeje nječistoty a wšelakich druhich ćežkich hrěchow wostajeli. Tónle list s. Pawoła pak je so zhubił. W krótkim dósta wón drobniše powěsće wo Korinthskich překorach a njepóććiwosćach přez domjacych wěsteje Chloě (1. Kor. 1, 11), a wotmołwjenje, kotrež jemu Korinthscy přez Stephanasa a Achaika pósłachu, wobkrući zrudne podawki. Tuto wotmołwjenje je so tež zhubiło.

Zo by Pawoł hórše njezbožo wot swojeje tak lubowaneje a z tak wulkej prócu założeneje wosady w Korinthu wotwobroćił, pósła tam swojeho swěrneho wučownika Timothea. (1. Kor. 4, 17.) Dokelž pak tutón z Erastom (Jap. sk. 19, 22) přez Macedoniju pućowaše, k čomuž bě dołhi čas trěbny, napisa Pawoł list a poda jón tamnemu posołstwej, kotrež bě jemu wotmołwjenje z Korintha přinjesło a kotrež tam po krótšim puću, po morju, so wróći, zo by tak skerje lěpje tamniše pohóršowace njeporjady potłóčił. Tak nasta list, kotryž mamy jako prěni na Korinthskich w Nowym Zakonju.

3. Čas a město, w kotrymž bu list pisany, móžemy z wšelakich spomnjenjow w nim abo w Japoštołskich skutkach zapisanych, derje postajić. Z 1. Kor. 16, 8: „Wostanu pak w Efesu hač do swjatkow“ sudźimy z wěstosću, zo je w Efesu a to w poslednim lěće swojeho přebywanja w tym měsće list pisał. List přepoda tamnemu posołstwu, kotrež bě z Korintha k njemu přišło a wěste powěsće wo wosadźe jemu přinjesło, dokelž poruča na kóncu lista (16, 15) tamnych muži. Z 1. Kor. 5, 7. 8 móžemy sudźić, zo měješe list w Korinthu na jutry so čitać; dokelž pak posołstwo z najmjeńša tři tydźenje na přewjezenje trjebaše, dyrbješe w měrcu Korinth wopušćić. Z tychle spomnjenjow slěduje, zo je s. Pawoł prěni list na Korinthskich w spočatku lěta 58 w Efesu pisał.

4. Wopřiječe. Z listom chcyše s. Pawoł nastate překory a wšelake njeporjady w domjacym a zjawnym a cyrkwinskim žiwjenju w Korinthskej wosadźe potłóčić a wosadnych we prawym křesćanskim žiwjenju zaso wobtwjerdźić. Móžemy dwaj dźělej rozeznawać. Po postrowjenju (1, 1—9) porokuje w prěnim dźělu s. japoštoł Korinthskim wšelaki njeporjad (1, 10 — 6, 20), wosebje jich stronistwo za wšelakich wučerjow, swoje wučenje zamołwjejo (1, 10 — 4, 21); dale, zo čłowjeka, kotryž bě ze swojej přirodnej maćerju njepóććiwje žiwy, mjez sobu ćerpja. Pawoł wuzamkny jeho z cyrkwje a zakazuje wobkhad z nječistymi (5, 1—13); porokuje, zo swoje skóržby před pohanskimi sudnikami wučinjeju (6, 1—11), njepóććiweho žiwjenja so njewobaraju (6, 12—20).

We druhim dźělu (7, 1 — 15, 58) wotmołwja s. Pawoł na wšelake prašenja, kotrež Korinthscy we swojim lisće jemu podachu, wosebje wo mandźelstwje a nježenjeńśtwje, wo wužiwanju a njedźělnosći mandźelstwa, wo knježnach a wudowach (7, 1—40); wo wužiwanju mjasa pohanskich woporow a wo wobdźělenju při wopornych hosćinach (8, 1 — 11, 1); dale wo zjawnych Božich słužbach a wo njeporjedźe, kotryž tu so pokazowaše (11, 2—34); a potom wo wurjadnych darach Ducha swjateho, wosebje wo daru wěšćenja abo zahorjeneho wučeŕstwa a wo darje rěčow, a wo jich naloženju (12, 1 — 14, 40) a skónčnje wo z-mortwych-wstaću, kotrež někotři w Korinthu prějachu.

List kónči wón z napominanjom, zo by za khudych Jeruzalemskich křesćanow jałmožna so hromadźiła, slubi swój přikhad a poruča Timothea a pósłow, kotrychž běchu k njemu pósłali, a přidawa wšelake strowjenja.

Tónle list słuša mjez najwažniše knihi Noweho Zakonja, dokelž nas wo tak swjatych winowatosćach křesćanskeho žiwjenja powuča, a čłowjesku mudrosć, kotraž chce bóžske wěrnosće po swojim spóznaću wukładować a přeměnjeć, mócnje wotsudźa.

3. Druhi list na Korinthskich.

1. Zaměr lista. W 1. Kor. 4, 17; 16; 10 a w Jap. skutk. 19, 22 praji s. Pawoł, zo je Timothea do Korintha pósłał. Kaž so zda, je Timotheus wottam za krótki čas do Efesa so wróćił, ani zo by swjatemu japoštołej spokojace powěsće wo nastupanju Korinthskeje wosady podać móhł; dokelž Pawoł tam (2. Kor. 12, 18) Tita sćele, zo by so přeswědčił, kak napominanja prěnjeho lista skutkuja, wosebje hač nastate překory woteběraju a prěnjotna nahladnosć s. Pawoła mjez wosadnymi so zaso wobkrućuje. Dokelž chcyše japoštoł po swjatkach přez Macedoniju do Jeruzalema pućować, chcyše po wotrěčenju z Titom w Troadźe so zeńć (2. Kor. 2, 12), hdźež měnješe dlěje wostać; tola dla zběžka, kotryž bě slěbrownik Demetrius zbudźił (Jap. sk. 19, 23), wopušći Pawoł před prjedy postajenym časom Efesus a tuž zeńdźe so z Titom hakle na swojim dalšim pući w Macedoniji (2. Kor. 7, 6), a tu zhoni něčto Pawoł, za čimž bě tak horco žadał, zo je Korinthska wosada jeho list derje přijała, po jeho napominanjach wšelake njeporjady wotstroniła, zo je wosebje tamny njepóććiwc (1. Kor. 5, 1) z cyrkwje wuzamknjeny a k póznaću swojeho njeskutka, kotryž wěrnje wobžaruje, přišoł; wjetši dźěl wosady posłucha na Pawoła a žada za jeho přikhadom. Tola židowska strona, kotraž přidać njechce, zo by Mójzesowy zakoń płaćiwosć zhubił, njeje wosłabjena, ale přez Pawołowy list tak rozhněwana, zo zjawnje jemu a jeho wučbam so napřećiwja a rozšěrja, zo je wón njewobstajny čłowjek, hdyž je slubił do Korintha přińć a tola njepřińdźe (2. Kor. 1, 15); zo je kruty a knjezojty w listach (10, 9—11), bojazny a mjechki, hdyž je přitomny; zo tu darmo evangelium připowěduje, druhdźe zaso wosady rubi (11, 7—9); zo jałmožnu, kotraž w Korinthu za Jeruzalem so zběra, sam za so trjeba (12, 15—17). Tute a podobne powěsće rozšěrjowachu jeho přećiwnicy w Korinthu. Přećiwo tajkim njesprawnym porokam dyrbješe swjaty japoštoł sebje a swoje japoštołske skutkowanje zamołwjeć, kotrež je w čistym wotpohladanju, k jich prawemu wužitku a k česći Božej kóždy čas dokonjał. Tónle zaměr ma jeho druhi list na Korinthskich.

2. Čas a město, w kotrymž bu list pisany, wukhadźatej z wěstosću z wobstojnosći, runje spomnjenych. Bu w tom samym lěće kaž prěni, jeno někotre měsacy pozdźišo pisany, potajkim w lětnim času 58 p. Khr., a to w Macedoniji, snadź w měsće Filippi. Titus z dwěmaj towafšomaj donjese jón do Korintha. (2. Kor. 8, 16—24.)

3. Wopřijeće. Móžemy w lisće tři dźěle rozeznawać; w prěnim (1—7) zamołwja swoje japoštołske skutkowanje pola swojich swěrnych wosadnych. Po postrowjenju dźakuje so Bohu za wumóženje ze strachow (1, 1—14) a zamołwja so přećiwo njewobstajnosći, zo k nim njepřińdźe, štož bě slubił, dokelž njechaše tam ze zrudobu přińć, jakož by to dyrbjał njelubych wobstojenjow dla; přistaji radu, zo bychu tamneho pokutneho hrěšnika zaso do cyrkwje přijeli (1, 15 — 2, 17); zamołwja so přećiwo porokowanej khrobłosći z tym, zo je wšitko, štož dokonja, z Božej hnadu a nic ze swojimi mocami dokonjał, dokelž wot Boha bu powołany słužownik noweho zakonja, kiž je wjele dospołniši, dyžli stary. (3, 1—18.) Sebi wědomy swojeho wysokeho powołanja dokonja je važnje a wěrnje, wěrnosće Bože jednorje připowědujo, tak zo je bjez winy, njeje-li wěrnosć wšitkim jasna; hač runje je často ćěsnosćeny, wostawa njepřewinjeny, hladajo na płody swojeho skutkowanja a žadajo, zo by so jeno swojemu

wěčnemu sudnikej spodobał. (4, 1 — 5, 10.) Wón to njepisa, zo by so z tym pola nich poručał, ale zo bychu woni tež jeho přećiwo jeho přisłódnikam zamołwjeć wědźeli, dokelž wón je zahorjeny wot lubosće Khrystusowcje a žada jeničcy, zo by jich z Bohom wujednał. (5, 11—21.) Tohodla njech poskićanu hnadu swěrnje nałožeju, a jemu, kiž telko woporow za nich njese, posłušni wostanu, wosebje pak njech wšoho wobkhada z njewěriwymi so zdaluja. (6, 1—18.) Wobkruća jim, zo je so na jich nakazanju zwjeselił a zo je Titus sam so přeswědčił, zo khwalbu jim dawanu zasłužeju. (7, 1—16.)

W druhim dźělu (8, 1 — 9, 15) rozestaja s. japoštoł, kak so Korinthskim přisłuša, zo po přikładźe Macedonije a po samym Khrystusowym, kiž bu nas dla khudy, nadobnje a wjesele za Jeruzalemsku wosadu jałmožnu hromadźa, poruča jim Tita a jeho přewodźerjow, kotřiž su k nim tohodla pósłani. Za nadobne dary slubi bohate žohnowanje Bože.

W třećim dźělu (10, 1 — 13, 10) wotpokazuje s. japoštoł jemu wot židowskich přećiwnikow činjene njesprawne poroki. Napomina swojich přećiwnikow, zo bychu so nakazali, zo njeby trjebał, hdyž sam přińdźe, jich khostać, a tak dopokazać, zo móže kruty być nic jeno w listach, ale tež k wobliču po połnomocy, kotruž ma wot Khrystusa (10, 1—11); njechce so z tymi měrić, kotřiž khmaniši być so zdadźa dyžli wón, mjez tym zo dyrbja tola na njeho njeprawdu powědać, zo bychu sami po zdaću z najmjeńša něšto byli; wón móže na płody swojeho skutkowanja w Korinthu pokazować, kotrež su tak zwjeselace, zo smě k nowym krajinam so wobroćić, hdźež jemu njebudźa prajić móc, zo žnjeje, hdźež su druzy wusywali. (10, 12—16.) Jelizo khwali, khwali so, zo je jeho Knjez podpěrał, a zo by Korinthskich před zawjednikami zakitał a w swěrje za Khrystusa wobkrućał (10, 17 — 11, 4), dokelž móže zawěsće so runać ze swojimi přećiwnikami po wědomosći, njesebičnosći a narodnosći; lěpje dyžli woni je w ćerpjenjach a wšelakich přesćěhanjach so wopokazał jako swěrny służownik Khrystusowy; pokazuje na zjewjenja, kotrež je wot Khrystusa dóstał, najradši pak khwali so ze swojej słabosću, zo by w nim móc Khrystusowa ćim zjawnišo so póznała, a wobžaruje, zo dyrbješe sebje tak wuzběhować, a swoje japoštołske skutkowanje zamołwjeć, hač runje je mjez nimi z wyššej mocu wuhotowany a cyle njesebičny so wopokazał. We wšim ma jeno jich spomóženje we wočomaj; skónčnje prosy jich, zo bychu sebje samych prawje pruhowali, dokelž sam přińdźe, zo by sudźił na městće Khrystusowym a prosy Boha, zo bychu złeho nječinili, tak zo by njetrjebał swoju móc k jich khostanju, ale k duchownemu wužitku nałožeć. (11, 5 — 13, 10.) Z powšitkownym napominanjom a postrowom kónči s. japoštoł swój list.

Tónle list ma so za najrjeńši a najrěčniwiši mjez listami s. Pawoła. Z njeho póznawamy jeho nutrnu lubosć k Bohu a k Jězusej, kotraž jeho we wšěch horjach pokoja, a jeho njepřirunajomnu zahorjenosć, z kotrejž za wěčne zbožo swojich wosadnych skutkuje a njesebičnu starosć, zo by škodny wliw swojich napřećiwnikow po móžnosći wotwobroćił, jeho hłuboku ponižnosć, kotraž bohate płody jeho japoštołskeho skutkowanja miłosći Božej přicpěwa.

4. List na Galatiskich.

1. Křesćanske wosady w Galatiji. Galatija rěkaše krajina Małeje Asije mjez rěkomaj Halysom a Sangariom, wobdata wot Bithynije a Paflagonije, Ponta, Kappadocije, Lykaonije, Pisidije a Frygije. Mjeno dósta wot galliskoho ludu, kotremuž buchu tu w třećim stotku před Khrystusom sydła připokazane. Bydlešo prjedy w něhdušej Galliji, ćehnješe do Italije, wobroći so do Pannonije a Illyrije, a pozdźišo přez Greksku a Macedoniju do Małeje Asije, wšudźom njeměr rozšěrjejo, hač bu jomu skónčnje w l. 238 wot Pergamskeho krala Attala tamna krajina jako stajne bydło poskićena. Hłowne města rěkachu Ancyra, Pessinus a Tavium. Galatiscy běchu pohani, mjez nimi pak

bydlachu mnozy Židźa, a tak spóznachu tež židowske nabožnistwo. S. Pawoł přińdźe na swojim druhim pućowanju (Jap. sk. 16, 6) w l. 52 do Galatije, wopowědowaše tu evangelium, bu wot ludu z wulkej radosću přijaty jako „jandźel Boži“, haj jako „Khrystus“ (Gal. 4, 14). Přibóžstwa so wotrjekši, wěrjachu do praweho Boha a běchu zahorjeni křesćenjo.

2. Zaměr lista. Na swojim třećim pućowanju, dwě lěće pozdźišo, přińdźe japoštoł do galatiskeje krajiny (Jap. sk. 18, 23), zo by młode wosady wopytał a we wěrje wobkrućał. Hižo tu pytny, zo drje je prjedawša dowěra wosłabnyła, ale hewak njewuhlada žanoho njeporjada, a do Efesa přišedši, zhoni wo zrudnych wobstojnosćach galatiskich wosadow. Dokelž běchu we wosadach z pohanstwa a židowstwa wobroćeni, zběhnychu so překory wo płaćiwosći Mójzesoweho zakonja. Židowscy za zakoń zahorjeni wučerjo žadachu sebi, zo dyrbja tež z pohanstwa wobroćeni cyłemu Mójzesowemu zakonjej, wosebje tež w nastupanju wobrjadow při Božich słužbach a jědźi so podćisnyć (Gal. 5, 2. 11. 12; 6, 12). A dokelž tući wučerjo wědźachu, zo sebi s. Pawoł toho nježada, pytachu so na njeho přisłodźeć prajicy: Pawoł sam prawje njewě, što je Jězus wučił, dokelž njeje z nim wobkhadźał, ale evangelium hakle pozdźišo wot druhich dóstał, haj wón hinak wuči, hač druzy japoštołowje. Tajke błudne wučby a přisłodźenja dyrbješe s. Pawoł wotpokazać a swoje wosady před nimi zakitać, a tohodla napisa list na Galatiskich.

3. Wopřijeće lista. List wobstoji z předsłowa, třoch dźělow a wobzamknjenja.

Po předsłowje (1, 1—5) zamołwja s. Pawoł w prěnim dźělu (1, 6 — 2, 21) swoje japoštołstwo, kotrež na prawe wašnje dósta, dokelž bu wot Boha samoho powołany (1, 6—21) a swoju wučbu wo wosprawnjenju, kotruž druzy japoštołowje khwala (2, 1—21).

W druhim dźělu (3, 1 — 4, 31) dopokazuje wón ze wšědneho nazhonjenja, z Pisma a z rozoma, zo so člowjek wosprawni nic přez zakoń, ale přez wěru do Jězusa Khrystusa; spomina na zaměr a zběhnjenje Mójzesoweho zakonja, kotrež so přez Khrystusa sta; wuči, zo Galatiscy dóstachu nic ze zakonja, ale z wěry do Jězusa Khrystusa duchowne dary; nic přez zakoń, kiž bu wjele pozdźišo daty, ale z wěry, kotruž Bohu wopokaza, dósta Abraham slubjenje bohateho potomnistwa; zakoń měješo jeno na Jězusa přihotować, nětko, hdyž bu člowjekam evangelium wopowědowane, je zakoń njetrěbny, a jemu dale posłuchać, rěka, ze swobody do słužownosće so wróćić.

W třećim dźělu (5, 1 — 6, 10) napomina japoštoł, zo bychu we swobodźe, wot Khrystusa jim přihotowanej zwostali a pod słužownosć zakonja z nowa so njepodali; zo pak bychu křesćansku swobodu k dobrym počinkam wužiwali a nic k hrěcham.

We wobzamknjenju (6, 11 — 6, 18) wospjetuje Pawoł, ze samsnej ruku pisajo, z krótka wažne wučby a přeje Galatiskim Božu miłosć.

4. Dokelž s. Pawoł při swojim druhim wopyće w Galatiskich wosadach přikhilnosć k židowstwu njespózna, zda so, zo su přećiwnicy hač do tamneho časa jeno mjelčo swoje błudy rozšěrjeli, a zjawnje přećiwo njemu hakle wustupować počeli, hdyž bě wón wosady wopušćił. Zjawny wotpad k židowstwu sta so, kaž wón 1, 6 spomina, spěšnje, a dokelž s. Pawoł hnydom list napisa, hdyž zrudnu nowinku dósta, směmy prajić, zo je list w lěće 55 p. Khr. a w Efesu pisany.

List na Galatiskich ma z listom na Romskich podobne wopřijeće: poměr zakonja Mójzesoweho k wěrje do Jězusa Khrystusa, poćah židowstwa ke křesćanstwu. Za wěru a žiwjenje wažne wučby wupraji Pawoł z krótkimi słowami, a tohodla słuša list k najćežšim dźělam Noweho Zakonja.

5. List na Efesskich.

1. Efesus bě stare wot Grekskich při ikariskim morju založene město Małeje Asije, w kotrymž bě bohowka Artemis abo Diana wosebiće česćena; wulkotny templ, k jeje

česći natwarjeny, hromadźeše wjele ludu a bohatstwa w měsće. W l. 133 před Khr. bu Efesus hłowne město romskeje provincy Asije. Swjaty Pawoł wopyta Efesus na kóncu swojeho druheho pućowanja a rozsywaše tu symješka křesćanskeje wučby; dokelž pak do Jeruzalema khwataše, slubi, zo so bórzy do Efesa wróći (Jap. sk. 18, 19—21). Na swojim třećim japoštołskim pućowanju přebywaše tu tři lěta (55—58) a nahladna křesćanska wosada, z wjetšeho dźěla z pohanstwa wobroćenych, zrosće tam a bu srjedźina druhich mało-asiskich křesćanskich wosadow. List, kiž ma napis „na Efesskich", njeje jeno za Efesskich pisany, ale měješe so tež druhim wosadam w tej samej krajinje podawać.

2. Zaměr lista. Pawoł w Romje jako jaty přebywajo, zhoni wot Epafra, předstojnika Kolossenskeje wosady, wo strachach, kotrymž su mało-asiske křesćanske wosady wustajene. Wěrnosće křesćanskeje wěry kažachu so z wučbami čłowjeskeje wědomosće. Pawoł, wobstojenja tych wosadow derje znajo, bě při swojim wotkhadźe z Asije, w Mileće hrožace strachi sam wěšćił prajo: „zo rubježne wjelki přińdu, kotrež stadło njepřepušćeju" (Jap. sk. 20, 29). Před tajkimi kažacymi wučbami chce japoštoł wosady wobarać a je we wěrje do wozjewjenych wěrnosći Božich wobkrućeć.

3. List je w lěće 63 w Romje pisany, hdźež bě Pawoł tehdy jaty. Wěrnosće w nim wučene su powšitkowne, dokelž měješe so wot wjacorych wosadow čitać, wosebje wažna pak je wučba wo křesćanskej cyrkwi, kotrejž su Židźa a pohanjo pod jenym wjerchom, Khrystusom, zjednoćeni.

4. Wopřiječe lista. List wobstoji z dweju dźělow: z powučaceho a z napominaceho.

W prěnim (1—3) rozestaja Pawoł po krótkim postrowje přezměrnu dobrotu wumóženja. Po swojej wot wěčnosće zapřijatej radźe je Bóh přez Jězusa Khrystusa pohanow, prjedy slubjenjam wocuzbnjenych ze swojim wozwolenym ludom we wěrje zjednoćił, křesćanskej cyrkwi, do kotrejež maju Židźa a pohanjo zastupić, přitowaršił. Pohanjo a Židźa, cyłe čłowjestwo wučinja jeničku swójbu Božu, kotraž ma tu samu wěru do Jězusa Khrystusa pilnje před čłowjeskej wědomosću wobkhować.

W druhim dźělu (4—6) napomina japoštoł, zo bychu přezjene byli we wěrje, pohanskich njepočinkow so wostajeli, w pódćiwym žiwjenju so wobnowjeli, swójbne winowatosće derje dokonjeli a zbožownje wojowali.

6. List na Filippenskich.

1. Filippi bě město w Macedoniji, njedaloko egejskeho morja. Mjeno dósta wot macedonskeho krala Filippa, kotryž prjedawše małe město Krenides rozšěrić a porjeńšić da. Kejžor Oktavian sčini z města Romsku koloniju, t. r. da so tam Romskim zasydlić a wudźěli městej prawa Romskich. Tež Židźa bydlachu tam, a synagogi njeměicy zhromadźowachu so na sabatach před wrotami při rěcy k modlenju (Jap. sk. 16, 12. 13). S. Pawoł přińdźe na swojim druhim japoštołskim pućowanju, wot Boha wosebje powučeny (Jap. sk. 16, 9. 10), do Filippi, a hač runje tu jeno někotre dny wučeše, radźi so jemu tola horliwu křesćansku wosadu załožić, kotraž swoju žiwu wěru z tym wozjewi, zo swjatemu japoštołej do Thessaloniki a pozdźišo wjacy króć, wosebje tež jatemu do Roma nadobnu podpěru pósła (Fil. 4, 15). Na swojim třećim pućowanju swjećeše, do Jeruzalema so wróćejo, w Filippi jutry (Jap. sk. 20, 6). Křesćanska wosada w Filippi bě z wjetšeho dźěla z pohanow nastała.

2. Ze listom chce s. Pawoł Filippenskim so dźakować za podpěru, kotruž běchu jemu do Roma pósłali. Epafroditus, najskerje měšnik Filippenskeje wosady, bu z tutym darom do Roma pósłany, hdźež pak skhori; po jeho wustrowjenju pósła jeho Pawoł z dźakownym listom znowa do Filippi, w kotrymž swoju lubowanu wosadu tež

wo swojim wosudźe pokoja a ju napomina, zo by so židowskich wučerjow hladała, w přezjednosći a ponižnosći žiwa była.

3. List je wuraz wutrobneje lubosće, kotruž s. japoštoł k Filippenskim začuwaše, a z kotrejž jich wo sebi a wo swojich wobstojenjach rozwuča a k dobrym počinkam napomina. Po přećelnym postrowje (1, 1—11) rěči wo swojich ćěsnosćach w Romje, kotrež su jemu k spomóženju (1, 12—26); napomina, zo bychu jenomyslnje w dobrym wutrajni byli (1, 27 — 2, 18); poruča jim Timothea a Epafrodita (2, 19—30); napomina, zo bychu so židowskich wučerjow hladali (3, 1—21), a zo bychu pokornje a w swjatym wjeselu žiwi byli (4, 1—9), a po dźaku za připósłane dary (4, 10—20) kónči z postrowjenjemi (4, 21—23).

4. List na Filippenskich je w Romje pisany, a to w lěće 61 po Khr., hdyž Pawoł tam jako jaty přebywaše, štož list sam dopokazuje.

7. List na Kolossenskich.

1. Kolossenska wosada. Kolossae a Laodicea běštej susodnej měsće w najpłódnišim dźělu Frygije w Małej Asiji; město Kolossae ležeše při rěcy Lykus, bě něhdy jara bohate, w japoštołskim času pak bě, kaž so zda, hižo swoju prjedawšu sławu a wažnosć zhubiło. S. Pawoł njewopyta město, hač runje dwójcy přez Frygiju pućowaše, ale w času swojeho třilětneho přebywanja w Efesu, w l. 55—58 (Jap. sk. 19), přiještaj Filemon, kiž w Kolossae bydleše, a Epafras křesćansku wěru a založištaj Kolossensku wosadu, kotraž wosebje z prjedawšich pohanow wobstoješe. Běchu drje tam mnozy Židźa, ale jeno mało z nich přistupi křesćanstwu.

2. Zaměr lista. Epafras, duchowny wjeŕch wosady, ju Archippej dowěriwši, pućowaše k s. Pawołej do Roma, zo by jemu nabožne wobstojenja mało-asiskich wosadow rozestajał. Jako w Efesu, tak běchu tež w druhich wosadach židowscy zmysleni błudni wučerjo křesćansku wěrnosć z wumyslenymi wučbami swojeje mudrosće wšelako kazyć počeli, wudawajcy, zo je Bóh za čłowjekow njepřistupny, a zo su wšelakori jandźelojo jako srědnikojo mjez Bohom a čłowjekami postajeni; wěriwi maja so prócować, zo bychu wšelake rjadownje jandźelow derje spóznali a jich hódnje česćili. S. japoštoł chce dalšemu rozšěrjenju tohole błuda w Kolossenskej wosadźe zadźěwać, a tohodla napisa ji list nimale w tomsamym času, w kotrymž na Efesskich pisaše; wobaj listaj so na sebje poćahujetaj a po wopřijeću a zaměrje so wudospołnjataj. Kolossenscy maja sebi tohodla list na Efesskich, kiž bě wokołny, wšitkim mało-asiskim wosadam pisany, wot susodneje Laodicejskeje wosady žadać a jim pósłany tež druhim k čitanju přepodać. S. japoštoł napomina, zo bychu wěriwi swoju cyłu dowěru měli k Jězusej Khrystusej, kotryž je stajeny nad wšo, tež nad wšitkich jandźelow.

3. List je, jakož tež tón na Efesskich a na Filemona, w l. 63 w Romje pisany, hdźež bě s. Pawoł tehdy jaty.

4. Po wopřijeću je list powučacy a napominacy. Po postrowjenju, w kotrymž Pawoł wuzběhuje, zo je „japoštoł Jězusa Khrystusa přez wolu Božu“, wopisuje w I. a II. stawje duchowne kubła, kotrež su wosadni wot Jězusa Khrystusa dóstali; maja w nim wumóženje přez jeho krej a wodaće hrěchow; Jězus je stworićeŕ wšoho, tež wšitkich jandźelow, a tohodla je tež stajeny nad wšitke stworjenja; tež Kolossenscy nadeńdu w nim wujednanje, jelizo swěrni wostanu wopowědowanemu evangeliju, za kotrež Pawoł wjesele ćeŕpi, mjez pohanami je rozšěrjejo, dokelž z tym wěrnosć wobswědčuje, zo su tež pohanjo wot wěčnosće k dokonjanosći w Khrystusu powołani; tohodla njesmědźa so zjebać dać z wysokimi rěčemi čłowječeje mudrosće, ale maja žiwi być po wěrnosćach Khrystusowych, w kotrychž je dopjelnjene, štož bě židowstwu slubjene; tež njesmědźa jandźelam słužić, ale Khrystusej, kiž je wjeŕch wšoho žiweho; tež njech dale njedźiwaja čłowjeskich přikazni, kotrež zakazuja, wěstych jědźi so dótkać a woptawać.

W napominacym dźělu (3, 1 — 4, 6) žada sebi s. Pawoł, zo bychu njebjeske kubła lubowali a za nje so starali; prjedawšeje hrěšniwosće so wotrjekli a w dobrych počinkach so wuznamjenjeli; zo bychu wšitke stawy swoje wosebite winowatosće dokonjeli, a skónčnje poruča jim wobstajnu modlitwu a mudrosć w rěčenju a skutkowanju.

Na kóncu lista (4, 7—18) rozestaja, čohodla Tichika a Onesima ke Kolossenskim sćele, přidawa wšelake strowjenja a prosy, zo by tónle list tež w cyrkwi Laodicejskich čitany był.

8. Prěni list na Thessaloniskich.

1. Thessaloniska wosada. Thessalonika, něhdy Thermae, dźensa Saloniki mjenowana, bě hłowne město druheho dźěla Macedonije, mjez městami tuteje romskeje provincy najsławniše a najludniše, za překupstwo so derje hodźace, dokelž při brjozy thermajskeho mórskeho wustupa ležeše a dobry přistaw měješe. Bydlachu tam pohanjo, Grekscy a Romscy, ale tež Židźa, kotřiž mějachu tam krasnu synagogu (Jap. sk. 17, 1). Z mnohimi přikhadnikami z pohanstwa rozmnožeše so židowska wosada. Na swojim druhim pućowanju přińdźe Pawoł do Thessaloniki a wučeše tam na třoch sabatach wo Jězusu, slubjenym a zjewjenym Messiasu; jeno někotři Židźa, ale mnozy přikhadnicy a pohanjo přijachu wot njeho wopowědowanu wěrnosć a zjednoćichu so k nahladnej křesćanskej wosadźe.

2. Zaměr lista. Židźa rozhorichu so přećiwo Pawołej (Jap. sk. 17, 5) tak, zo dyrbješe młodu wosadu wopušćić, prjedy hač bě ju dosć wuwučił. Měješe tohodla wo nju wulku starosć, a na swojim dalšim pući pósła tam z Athena Timothea, zo by ju pokojał a k njemu so wróćiwši, wo młodej wosadźe rozprawu podał. Wot njeho s. Pawoł zhoni, zo drje wosada we wěrje a lubosći přiběra, tak zo móže so wěriwym w Macedoniji a Achaji jako přikład poručeć (1, 3—10); tola pak buchu tam tež wšelake njekřesćanske wučby, Knjezowy přikhad k sudej a wosud před tymle přikhadom wumrětych nastupace, rozšěrjane; tež wšelake hrěšne nawučenja z prjedawšeho pohanskeho wobkhadźowanja njeběchu hišće wotstronjene, a druhe nastawachu ze spomnjenych wopačnych wučbow. Z listom chcyše s. Pawoł swoju wosadu powučić a tamne njedospołnosće porjedźić.

3. List je w lěće 53 w Korinthu pisany, dokelž z Athena pósła s. Pawoł Timothea do Thessaloniki a pućowaše potom do Korintha (Jap. sk. 18, 1), hdźež jeho Timotheus, z Thessaloniki so wróćejo, nadeńdźe. Hnydom postara so s. Pawoł z listom za swoju wosadu (3, 6).

4. Wopřijeće. Jakož w druhich Pawołych listach namakamy tež tudy krótku narěč a wobzamknjenje a dwaj dźělaj. W narěči (1, 1—10) postrowja wosadu a dźakuje so za płody, kotrež evangelium mjez Thessaloniskimi njese.

W prěnim dźělu (2, 1 — 3, 13) dopomina wosadu na swój wobkhad mjez nimi a na jich zahorjenosć, z kotrejž evangelium přijachu a na horcu žadosć, kotruž wón za nimi ma, a na lubosć, w kotrejž Boha prosy, zo by jich wutroby we wěrje wobkrućał.

W druhim dźělu (4, 1 — 5, 22) napomina wosadnych, zo bychu so přiwučenych hrěchow wotrjekli, w dobrym křesćanskim žiwjenju nadobywali a rozwučuje wo druhim Knjezowym přikhadźe.

We wobzamknjenju (5, 23—28) požohnuje a postrowja wosadu a poruča, zo by tónle list wot wšitkich s. bratrow čitany był.

9. Druhi list na Thessaloniskich.

1. Zaměr. Thessaloniscy buchu z nowa přesćěhani, wopokazachu so pak wobkrućeni w křesćanskich wěrnosćach a swěrni w křesćanskim žiwjenju. Ale z bluda, Knjezowy přikhad nastupaceho, a w prěnim lisće wotpokazaneho, nasta mjez Thessa-

loniskimi wulki strach a wulka lěnjosć wo dokonjenju powołanskich winowatosćow, dokelž měnjachu, zo Knjez w najbližšim času přińdźe. S. japoštoł chce jich tohodla z listom powučić, zo Knjezowy přikhad tak blizko być njemóže, dokelž znajmjenja, kotrež maja před nim so pokazować, so hišće njestawaja, a chce napominać, zo bychu pilnje swoje powołanske winowatosće dokonjeli.

2. List je pisany w času, w kotrymž běštaj Silvanus a Timotheus hišće při Pawole, jeho w japoštołskim dźěle podpjerajcy (1, 1), potajkim tež w Korinthu, jakož prěni list, w l. 53 abo na spočatku l. 54, dokelž pozdźišo njenamakamy Silvana dale w Pawołowym towařstwje.

3. Wopřijeće. Tež w tom lisće móžemy tesame 4 dźěle rozeznawać, jakož w prěnim. W narěči (1, 1—12) dźakuje so po postrowjenju s. Pawoł Bohu za wutrajnu wěru, kotruž Thessaloniscy w přesćěhanjach wopokazachu, a w kotrejž stajnje rosćechu, za čož budźa wot Boha wěčnje mytowani.

W prěnim dźělu (2, 1—17) dopokazuje, zo Knjezowy přikhad tak blizki być njemóže, dokelž připowědźeny wulki wotpad wot wěry so hišće njesta, tohodla njesmědźa wěrić falšnym wučbam abo listam, wopačnje jemu připisowanym, ale dyrbja swěrni wostać dóstatym wěrnosćam.

W druhim dźělu (3, 1—15) napomina, zo bychu Thessaloniscy za njeho prosyli, zo by wumóženy był wot spjećiwych člowjekow, a wupraji swoju nadźiju, zo wutrajni wostanu w křesćanskim žiwjenju a zo so, hačrunje k hrěšniwosći nakhileni, k dobrym počinkam wobroćeć prócuja.

We wobzamknjenju (3, 16—18) požohnuje jich a připisuje ze samotnej ruku postrowjenja, zo bychu tak přeswědčeni byli, zo je list wot Pawoła pósłany.

Pastyřske listy.

Listaj na Timothea a list na Tita mjenuja so wot najstaršich časow sem pastyřske listy po jich zaměru a wopřijeću. Wučerjo a profetowje rěkachu hižo w starym zakonju pastyrjo. „Ja chcu wam pastyrjow dać, kotřiž budźa was pasć z mudrosću a wučbu“ (Jer. 3, 15). Khrystus sam přirunawa sebje a swoje skutkowanje z pastyrjom: „Ja sym dobry pastyř. Dobry pastyř dawa swoje žiwjenje za swoje wowcy“ (Jan. 10, 11) a swojich japoštołow wučeše Jězus, zo bychu za wěriwych dobri pastyrjo byli; a tohodla napomina Pawoł měšnikow z Efesa: „Kedźbujće na sebje a na cyłe stadło, w kotrymž je was Duch swjaty jako biskopow postajił“ (Jap. sk. 20, 28). Tak rěkaju z najstaršich časow měšnicy pastyrjo, a rozwučenja, z kotrymiž so do jich zastojnstwa zapokazuja, pastyřske rozwučenja. Tajke rozwučenja maja mjenowane tři listy za swoje wopřijeće. Swjaty Pawoł rozestaja w nich najwažniše winowatosće, najnuzniše počinki křesćanskeho wučerja a napomina swojeju wučownikow, kak mataj swoje zastojnstwo dokonjeć. Listy płaća tohodla jako zakładne wučby duchowneho žiwjenja a skutkowanja.

10. Prěni list na Timothea.

1. Timotheus. Na swojim druhim japoštołskim pućowanju přińdźe s. Pawoł do mało-asiskeje krajiny Lykaonije, do města Lystra (Jap. sk. 16, 1), hdźež bě hižo na swojim prěnim pućowanju křesćansku wosadu założił. Tu nadeńdźe młodźenca Timothea. Jeho nan bě pohan, jeho mać Eunika a tuteje mać Lois běštej rodźenej židowcy a buštej najskeršo wot Pawoła samoho do křesćanskeje cyrkwje přijatej a wuznamjenještej so přez krutu wěru (2. Tim. 1, 5). Wot njeju bu Timotheus derje kubłany a wučeny. Cyła wosada česćeše póććiweho młodźenca a poručeše jeho s. Pawołej, tak zo sebi jeho tutón za swojeho towařša a pomocnika při wopowědowanju s. evangelia wuzwoli. Wón přewodźeše s. japoštoła ze Silasom a Lukašom do Macedonije,

hdźež bu we Filippi křesćanska wosada založena, a do Thessaloniki a do Beroje. Tudy wostaji Pawoł Timothea a Silasa, mjez tym zo sam z druhimi přewodnikami do Athena khwataše, a sem powoła tež po krótkim Timothea a Silasa, ale pósła bórzy Timothea zas do Thessaloniki, zo by zhonił, kak so tamnišej křesćanskej wosadźe wjedźe, a z dobrymi nowinkami wottam so wróćejo nadeńdźe s. japoštoła w Korinće (Jap. sk. 18, 5). Z Korintha přewodźeše wučownik swojeho wučerja do Jeruzalema, a tež na třećim japoštołskim pućowanju podpěraše jeho nimale tři lěta w Efesu, bu w tom času wot s. Pawoła po puću přez Macedoniju a Achaju do Korintha pósłany (1. Kor. 4, 17), a dokelž dyrbješe Pawoł dla zběžka wot slěbrownika Demetria přećiwo njemu zbudźeneho, Efesus prjedy wopušćić, hač bě wotmyslene, zeńdźe so z Timotheom, kotryž so z Korintha wróćeše, w Macedoniji, hdźež potom swój druhi list na Korinthskich napisa, w kotrymž Korinthskich tež wot Timothea strowi (2. Kor. 1, 1). Wottud přewodźeše Timothej s. Pawoła do Korintha, kaž to list na Romskich, kiž je w Korinthu pisany, swědči, dokelž Pawoł přistaja tu strowjenja tež wot Timothea. Z Korintha pućowaše Pawoł po třiměsačnym přebywanju po Macedoniji a Małej Asiji do Jeruzalema, přewodźany tež wot Timothea. Najskerje wutra swěrny wučownik při s. Pawole, mjez tym hač bě tutón dwě lěće w Caesariji jaty, a bu z nim tež do Roma wjedźeny, dokelž w tom času mjelča s. stawizny wo Timotheu, w Romje pak je zas při japoštole był, kaž to listy wot tam pisane dopokazuja (Fil. 1, 1; Kol. 1, 1; Filem. 1, 1; Hebr. 13, 23). Pawoł lubi w lisće na Filippenskich (2, 23), zo bórzy Timothea k nim pósćele, a to drje so tež sta, najskerje tehdom, hdyž so wěste zdaše, zo budźe bórzy ze zajeća pušćeny. Pawoł wopytawši kupu Kretu, pućowaše do Małeje Asije, hdźež so najskerje z Timotheom zas zetka, a dźěše z nim potom do Efesa, hdźež Timothea swjatočnje za biskopa postaji (1. Tim. 1, 18; 4, 14; 2. Tim. 1, 6) a pućowaše dale do Macedonije (1. Tim. 1, 3). Tu zhoni, zo je w Efesskej wosadźe strašny njeměr wudyrił, při kotrymž błudne wučby rozšěrjachu; dokelž so tam wróćić njemóžeše, napisa tu, kaž so praji w Laodiceji w Frygiji, list, kotryž je prěni na Timothea. Na to Efesus wopytawši, dźěše Pawoł zas do Grekskeje, zetka so z Pětrom w Korinthu, a pućowaše z nim do Roma, njeje wěste, hač jako jaty, abo jako swobodny. Na kóncu swojeho žiwjenja, hdyž so jemu wěste być zdaše, zo budźe k smjerći wotsudźeny, žadaše sebi z druhim listom, zo by Timotheus hišće do zymy k njemu přišoł (2. Tim. 4, 21). Wěsće je Timotheus činił, štož sebi japoštoł přeješe, k najmjeńšomu je so powěsć zdźeržała, zo je při Pawołowej smjerći přitomny był, a po njej so do Efesa wróćił a tu swoju dowěrjenu wosadu wjedł a rjadował. Česći so w romskej a grekskej cyrkwi jako martrař, zasłuži sebi martrařsku krónu najskerje w času kejžora Domitiana w l. 91—96.

2. Zaměr lista. S. Pawoł chcyše Timothea pohnuć a zahorić, zo by ze wšěmi swojimi mocami rozšěrjenju a dalšemu zakorjenjenju błudnych wučbow so napřećiwjał, a rozwučuje jeho, kak by to z najrjeńšim wuspěchom dokonjeć mohł.

3. Čas a město, w kotrymž bu list spisany, spóznajemy z wopisanja Timothejoweho žiwjenja: mjenujcy na puću z Macedonije do Efesa, najskerje w Laodiceji w Frygiji, a to na kóncu lěta 65 abo na spočatku l. 66.

4. Wopřijeće. Po wšědnym zawodźe japoštołskich listow dopomnja s. japoštoł swojeho wučownika na přikaznju, zo by rozšěrjenje błudnych wučbow zadźěwał ze słowom a tež z přikładom (1, 3—20); rozwučuje wo zjawnym modlenju, za koho maja so modlić, kak maja so mužowje, a kak žony na swjatym měsće zadźeržeć (2, 1—15); wopisuje počinki, na kotrež ma Pawoł při cyrkwinskich zastojnikach hladać (3, 1—13); rozestaja winy, kotrež jeho pohnuchu, tele powučenja swojemu wučownikej podać, chce jeho wobrónić přećiwo wučbam falšnych wučerjow (3, 14 — 4, 16); wuči dale, kak ma so přećiwo wěriwym po jich starobje, rodźe, hódnosći zadźeržeć, kak přećiwo wudowam a měšnikam, a tež wotročkam (5, 1 — 6, 2), a skónčnje přistaja napominanja,

kotrež jeno Timothejej płaća (6, 3—21). Z wudźělenjom japoštołskeho požohnowanja list wobzamknje.

11. Druhi list na Timothea.

1. Zaměr lista je dwoji. S. japoštoł chcyše z listom wěru a wutrajnosć swojeho wučownika wobnowić a wobkrućić a tak k słužbje Božej zahorić; potom pak prosy tež, zo by k njemu do Roma přišoł, dokelž „čas jeho rozwjazanja so bliži“ (2. Tim. 4, 6).

2. Čas a město, w kotrymž bu list pisany, zhonimy z njeho samoho. Je w Romje pisany, w času, w kotrymž bě Pawoł druhi króć jaty a w kotrymž ma blizku smjerć wěstu, potajkim w lěće 67. Tónle list je poslednje pismo, kotrež mamy wot s. Pawoła, w kotrymž tak jasnje pokazuje wótcowsku lubosć k swojemu wučownikej, nutrnu starosć za dalše rozšěrjenje s. evangelia a spodźiwnu dowěru na Jězusa, bóžskeho załožerja s. cyrkwje, kotryž budźe ju tež we wšitkich strachach škitować a jemu po tak dołhim mužnym wojowanju přihotowanu krónu wěčneho žiwjenja dać.

3. Wopřijeće. Móžemy w lisće wyše zawoda dwaj dźělaj derje rozeznawać.

W zawodźe (1, 1—5) dźakuje so Pawoł po postrowjenju, zo je Bóh Timotheowu wěru wobkrućił.

W prěnim dźělu (1, 6 — 2, 13) napomina Timothea, zo by we sebi hnadu zbudźował, kotruž je w měšniskej swjećiznje dóstał, a zo by so w dokonjenju swojeho zastojnstwa swěrny wopokazał, a zo so njeby zawjesć dał přez přikład tajkich, kotřiž so w Asiji wot njeho wotwobroćichu; přirunajo wučeŕstwo z wojeŕstwom a rólnistwom, pohonja jeho, zo by mužnje a pilnje za Khrystusa wojował a dźěłał a ćeŕpjeł, a k tomu móc čeŕpał z přikłada Khrystusoweho a Pawołeho.

W druhim dźělu (2, 14 — 4, 8) wospjetuje prawidła, kotrež ma w pastyŕskim dźěle nałožeć, wosebje kak ma so zadźeržeć přećiwo błudnowěriwym a hrěšnikam; pokazuje, kak wulka škoda cyrkwi wot falšnych wučerjow a njekmanych ludźi hrozy, kotřiž druhich zawjeduja; tohodla dyrbi Timotheus ćim swěrnišo kedźbować a w strašnym času swoju winowatosć ze swjatej zahorjenosću dokonjeć.

Na kóncu (4, 9—22) prosy s. japoštoł, zo by Timotheus bórzy do Roma přišoł, dokelž je skoro wot wšitkich přećelow wopušćeny. Z postrowjenjemi a z požohnowanjom wobzamknje list.

12. List na Tita.

1. Titus. Na Tita Japoštołske Skutki ani njespomnja. Z druhich dźělow s. Pisma wěmy, zo bě rodźeny pohan, najskerje z Antiochije w Syriji. Pawoł je jeho sam we křesćanstwje rozwučował, mjenuje jeho (Tit. 1, 4) lubowaneho syna, dokelž je w nim nowe duchowne žiwjenje spłodźił. Hdyž Pawoł do Jeruzalema pućowaše, zo by tam z druhimi japoštołami wuradźił, hač maja z pohanstwa wobroćeni najprjedy wobrjadam Mójzesoweho zakonja so podćisnyć, přewodźeše jeho tež Titus (Gal. 2, 1). S. Pawoł přepodawaše Titej pozdźišo wobstaranje wažnych należnosćow, pósła na swojim třećim japoštołskim pućowanju Tita z Efesa do Korintha, zo by nastate překory změrował a njeposłušnych k poddatosći dowjedł. Hdyž bě wottam so wróćiwši ze s. japoštołom w Macedoniji so zetkał, bu druhi króć do Korintha pósłany, zo by tam druhi list s. Pawoła donjesł a hnydom jamołžnu za khudych Jeruzalemskich křesćanow hromadźił (2. Kor. 2, 13; 7, 6; 8, 6; 16, 23). W druhim lisće na Timothea (4, 10) spomni so, zo je Titus do Dalmatije wotešoł, najskerje wot Pawoła tam pósłany. Z lista samoho (Tit. 1, 5) zhonimy hišće, zo je s. japoštołej pomhał, na kupje Krećе evangelium wopowědować a zo bu tu jako biskop postajeny, hdyž s. Pawoł kupu wopušći. Po cyrkwinskich podawiznach je wón po dołhim spomóžnym skutkowanju 94 lět stary tež tam wumrěł.

2. Zaměr lista. S. Pawoł chcyše swojeho wučownika wo biskopskich počinkach a winowatosćach powučić.

3. Čas a město postajić, w kotrymž bu list pisany, je ćežko. Wěrje najpodobniše zda so być, zo je s. Pawoł, hdyž bě z prěnjeho zaješa w Romje pušćeny, do Małeje Asije pućował, tam křesćanske wosady wopytał, a zo je potom z Titom na kupu Kretu jěł a po dlějšim skutkowanju, Tita jako biskopa postajiwši, so zas wróćił do Małeje Asije a wottudy list na Tita napisał na kóncu l. 64.

4. Wopřiječe. W lisće móžemy wyše zawoda a wobzamknjenja tři dźěle rozeznawać.

W zawodźe (1, 1—4) spomni s. Pawoł na swoju japoštołsku hódnosć a wučownikowu zhromadnu wěru.

W prěnim dźěle (1, 5—16) wuči, na kajke počinki ma Titus při postajenju měšnikow hladać, zo bychu kmani wučerjo byli, kotřiž prawu wěru rozšěrjeja a zamołwjeja.

W druhim dźělu (2, 1—15) rozestaja, kak ma wšelakorych wěriwych, starcow, wobstarne a młódše žónske, młodźencow, wotročkow wo jich winowatosćach rozwučeć, zo bychu wšitcy přihotowani byli na přikhad Jězusowy.

W třećim dźělu (3, 1—11) napomina powšitkownje k posłušnosći přećiwo wjeŕcham a wyšnosćam, k lubosći, ćichomyslnosći atd.; zo bychu so zwadow a wobkhada druhowěriwych zdalowali.

We wobzamknjenju (3, 12—15) prosy, zo by Titus do Nikopolis, hdźež chcyše Pawoł přezymować, přišoł, poruča jemu Zenasa a Apolla, kotrajž (najskerje z tutym listom) k njemu přińdźetaj a kónči z postrowjenjemi a z požohnowanjom.

13. List na Filemona.

1. Filemon bě widźany muž w Kolossae (Kol. 4, 9). Najskerje bě ze swojej mandźelskej Appiju wot s. Pawoła samoho w křesćanstwje rozwučeny, njewěmy pak hdźe; do Kolossae s. japoštoł před romskim zaješom njepřińdźe. Wón bě stołp tamnišeje wosady, w jeho domje zhromadźowachu so křesćenjo k Božim słužbam. Wón měješe wotročka (njewolnika), kotryž bě někajkeje njeswěry (snadź padušstwa) dla ćeknył a do Roma přišoł, hdźež so na s. Pawoła wobroći, kotrehož jako přećela swojeho knjeza znaješe. Pawoł přija jeho přećelnje, rozwučeše jeho, a njeswěrny słužownik bu dobry křesćan. Pawoł by jeho nětko rady při sebi zdźeržał, ale, zo so njeby zdało, jako by zastup do křesćanskeje cyrkwje prjedawše poćahi a prawa zběhnył, pósła jeho zas k Filemonej a poručeše jeho z listom, za njeho wo wodaće prošo. Próstwa njebě podarmo. Filemon spušći Onesimej dwoju njeswěru, da jemu swobodu a pósła jeho zas k s. japoštołej do Roma. Cyrkwinske podawizny powědaja, zo bu Onesimus pozdźišo biskop w Beroeji w Macedoniji a zo je jako martraŕ w Romje wumrěł.

2. Tónle list je na tomsamym měsće a w tomsamym času pisany, jakož listy na Efesskich a Kolossenskich, w Romje, hdyž bě tam Pawoł dwě lěće jaty. Dokelž Onesimus pućowaše z Tychikom, kotryž listaj do Efesa a Kolossae njeseše (Kol. 4, 9). W lisće mjenuja so tež tesame wosoby, kotrež Pawoła w Romje wobdawachu, Timotheus, Aristarch, Markus, Lukaš, Demas a Epafras.

3. Wopřiječe. Po krótkim postrowjenju khwali Pawoł Filemonowe zasłužby wo křesćansku wosadu; jeho spodobanje z tym dobywši, prosy jeho drje ponižnje ale z japoštołskej hódnosću, zo by Onesimej wodał, dokelž z Božim dopušćenjom bě wón jemu ćeknył a tak puć ke křesćanskej wěrnosći namakał. Na jeho posłušnosć twarjo, prosy za sebje wo hospodu, so nadźijejo, zo budźe bórzy ze zaješa pušćeny, a kónči krótki list z postrowjenjemi a z požohnowanjom.

14. List na Hebrejskich.

1. Spisowaŕ lista. List na Hebrejskich ma wšelake wosebitosće, kotrež druhe Pawołowe listy nimaja, tohodla sudźa wučeni wšitkich časow, zo drje su w nim wěrnosće, kotrež je Pawoł wučił a přecy zastupował, wopřijate, zo pak su tele wěrnosće wot jenoho z jeho wučownikow pod japoštołowym dohladom zestajane, a wot njeho samoho (13, 18) z přidawkom, wšelakimi próstwami a postrowjenjemi wuhotowane a wobkrućene. Wopřijeće je Pawołowe, spisał pak je list jedyn z jeho dowěrnych wučownikow. Origines praji: „Mam za to, wučby wukhadźeja wšitke wot japoštoła samoho“; štož list wo wosobje Khrystusowej, wo poćahu Stareho a Noweho Zakonja wuči, a kak čitarjow k dokonjenju křesćanskich winowatosćow napomina, runja so tomu, štož tež druhe Pawołowe listy wopřijeja. Tola forma spisa, njewšědne słowa, porjadnje twarjene sady a periody, kotrež su tak kedźbnje a wumjełscy zestajane, zo čitane tež luboznje klinča, njerunaja so druhim listam s. Pawoła, kotryž swoje wulkotne, tak bohaće w jeho zahorjenym duchu wotućace myslički často njeporjadnje wupraja, sadu hinak skónčejo, hač ju započa.

Štó pak je tónle dowěrny wučownik był: Lukaš, abo Barnabas, abo Apollo abo Klement Romski, njebudźa wučeni wuslědźić. Najwažniše přičiny pokazuja na s. bamža Klementa, dokelž w jeho lisće na Korinthskich nałožuje dołhe městna z tutoho spisa dosłownje a tež po wučbje mataj wobaj listaj wulku podobnosć.

2. List ma napismo, najskerje wot Pawola postajene: „na Hebrejskich“, t. r. na Židow, so rozemi na křesćanskich Židow, a to na tych, kotřiž w Palestinje mjez swojimi krajanami bydlachu, a nic na tamnych, kotřiž druhdźe w pohanskich městach rozpjeršeni přebywachu a z křesćanami, z pohanstwa wobroćenymi, wosady wučinjachu. List njespomina tohodla na křesćanow, z pohanstwa wobroćenych, ale ma jeno wobstojenja w čisće židowskich wosadach knježace we wočomaj. Strach, zo móhli tajcy wosadni zas k židowstwu wotpadnyć, bě w Palestinje wulki, dokelž widźachu pyšne wobrjady židowskich Božich słužbow, woporne hosćiny a wšelake swjedźenje, ke kotrymž mějachu přinarodźenu lubosć. Wyše toho mějachu wot swojich krajanow dosć porokow, zjawnych hanjenjow, haj tež same wurubjenje zamoženja sebi tohodla lubić dać, dokelž běchu ke křesćanstwu přistupili. Na tele wosebje w židowskich wosadach Palestiny knježace wobstojenja spomina list. Tež słowa 13, 7: „spominajće na swojich předstajenych, kotřiž su wam wopowědowali słowo Bože, hladajcy na wukhód jich žiwjenja, sćěhujće jich wěru“ pokazuja na wosadu w Jeruzalemje, w kotrejž běštaj Šćěpan a japoštoł Jakub swoju krej wěry do Khrystusa dla přelałoj.

3. Čas a město, w kotrymž je list pisany, přeradźi wobzamknjenje lista. Słowa 13, 24 „postrowjeju was bratřa z Italije“ a 13, 19 „ćim bóle pak prošu, zo byšće to činili, zo bych wam ćim prjedy wróćeny był“, pokazuja na to, zo je list w Romje pisany, hdyž měješe Pawoł ze zajeća pušćeny być, w spočatku lěta 64.

4. Zaměr a wopřijeće lista. Pawoł mjenuje spis „słowo napominanja“ (13, 14), z kotrymž chce křesćanskich Židow zakitać, zo bychu wot křesćanstwa njewotpadnyli, dopokazajo, zo je křesćanska wěra wjele wosobniša a dospołniša, dyžli židowska, a tohodla maja ju bjez bojosće wuznawać a wšitke přesćěhanja radšo sćerpnje znjesć, dyžli wěru zapřěć. Wučba a napominanje stej w spisu zjednoćenej, tola je prěni dźěl (1 — 10, 18) bóle powučacy, druhi (10, 19 — 13, 21) bóle napominacy, tohodla móžemy lóžšeho přehlada dla list do dweju dźělow dźělić.

Prěni dźěl hnydom na spočatku (1, 1—3) hłowne wopřijeće cyłeho lista wuzběhuje: prědnosć Noweho Zakonja před Starym, a dopokazuje tule wěrnosć z třomi přičinami, tohodla rozpadnje tónle dźěl do třoch poddźělow.

a) W rj. 1, 4 — 2, 18 přirunawataj so załožerjej wobeju Zakonjow. Stary Zakoń bu přez jandźelow załoženy (Gal. 3, 18), Nowy pak załoži Syn Boži sam;

tohodla Nowy Zakoń Stary wo tak wjele přewyšuje, jakož Syn Boži, stworićeř, kral a wumóžnik wšitkich, jandźelow přewyšuje, kotřiž su jeno stworjenja Bože, wupósłane k słužbje čłowjekow. Tohodla maja dospołnišo posłuchać słowje Khrystusowemu, t. j. Nowemu Zakonjej, dyžli słowam jandźelow, t. j. Staremu Zakonju.

b) W rj. 3, 1 — 4, 13 přirunawa srjedźićerjow wobeju Zakonjow. Stareho Zakonja srjedźićeř je Mójzes, drje swěrny słužownik, ale w cuzym domje, Noweho Zakonja srjedźićeř pak je „Khrystus, jako Syn w swojim domje, kotryž dom smy my“ (3, 6), jelizo swěrni wostanjemy hač do kónca. Tohodla dyrbja čitarjo kedźbni być, zo bychu wot křesćanskeje wěry njewotpadnyli a zo bychu runja njewěriwym Israelitam wot zastupa do jeho měra wotpokazani njebyli.

c) W rj. 4, 14 — 10, 18 přirunawa wyššeho měšnika Noweho Zakonja z wyššimi měšnikami Stareho Zakonja. Jězus je měšnik po Melchisedechowym rjedźe, kotryž ma wšitke samotnosće měšnika za čłowjekow postajeneho. Wo tom jedna spis wobšěrnišo, dokelž je wěc ćežko wujasnjomna a čitarjo słabi k słyšenju (5, 11); tohodla napomina, hrozy, prosy, zo bychu wutrali na nastupjenym dobrym puću a Abrahama sćěhowali, kotryž je we dowěrje na Boha slubjenje docpěł. K wěcy so wróćiwši (6, 20) rozestaja, zo je Khrystus měšnik po rjedźe Melchisedechowym, dopokazujo, zo je tón po mjenje, zastojnstwje, splahu atd. předznamjo Khrystusowe. Zo by prědnosć Melchisedechoweho měšnistwa před starozakońskim wujasnił, přirunawa wosoby a woporne dary mjez sobu. α) Melchisedech přewyšuje Abrahama a starozakońskich měšnikow, kotřiž w swojim wótcu Abrahamje dźesatki Melchisedechej podachu, potajkim jeho prědnosć z tym připóznachu; starozakońscy měšnicy dyrbjachu přestać, měšnik po rjedźe Melchisedechowym pak je wěčny; starozakońscy měšnicy su bjez přisahi, měšnik po Melchisedechowym rjedźe pak je přez přisahu postajeny; levitiskich měšnikow, dokelž su smjertni, je wjele, a tući dyrbja najprjedy za swoje hrěchi woprować; měšnik po Melchisedechowym rjedźe pak je jenički a to najswjećiši a wopruje sebje jónu jako dospołny wopor. β) Přirunawa mjez sobu woporne dary. Wosobnosć woporneho dara Khrystusoweho spóznajemy z toho, zo so w njebjeskim stanje, kotrehož wotsćěn jeno bě stan sluba a templ, wopruje, zo so přez njón wjele lěpše slubjenja potwjerdźa, a zo wjele wosobniše płody njese, dokelž starozakońske wopory njemóžachu žanoho čłowjeka znutřkownje wučisćić, ale dopomnjachu jeho jeno, zo je hrěšnik, běchu jeno předznamjenja wujednaceho wopora Khrystusoweho, kotryž bu jónu a za zbóžnosć wšitkich woprowany.

Dokelž maja so jeno wyššemu měšnikej Khrystusej dźakować, zo su wujednani z Bohom a zo maja zas přistup k njemu, tohodla napomina spis w druhim dźělu (10, 19 — 13, 21) k wšelakim dobrym počinkam, zo bychu swěrnje křesćansku wěru wuznawali a so wobarali, ju zaprěć; rěči při tutej přiležnosći wo wěrje, w čim wobstoji, a spomina na wulku mnohosć tajkich, kotřiž we wěrje wutrachu, hač runje jeno w nadźiji to docpěchu, štož we wěrje wopřijachu; zo bychu sćerpni byli w ćěsnosćach; Bože domapytanja k swojemu polěpšenju wužiwali; so za pokojom a swjatosćenjom prócowali, lubosć bližšeho spěchowali, hospodliwosć sebi wopokazowali, čistotu wobkhowali, nahrabnosć złožili, předstajenych posłuchali a židowskich wobrjadow so zdalowali. Skónčnje poruča so do jich próstwow, zo by jim ćim prjedy wróćeny był, a přeje jim wšo dobre.

We wobzamknjenju (13, 22—25) žada sebi Pawoł, zo bychu słowo napominanja znjesli, lubi jim swój a Timotheowy přikhad, přidawa postrowjenja z Italije a japoštołske požohnowanje.

D. Katholske listy.

Listy, kotrež w Nowym Zakonju po Pawołowych listach sćěhuja, rěkaju wot najstaršich časow „Katholske listy“, t. r. powšitkowne listy, najskerje tohodla, dokelž

njejsu kaž Pawołowe jednotliwym wosadam abo wosobam, ale wjacorym křesćanskim cyrkwjam, mjez pohanami rozšěrjenym, pisane.

1. List s. japoštoła Jakuba.

1. Spisowaŕ lista mjenuje so w nim sam „Jakub, Boha a našeho Knjeza Jězusa Khrystusa słužownik“. Po wobstojenjach njemóže to być Jakub, Zebedejowy syn a Janowy bratr, dokelž tutón bu hižo w l. 41 po poručnosći krala Herodesa Agrippy morjeny (Jap. sk. 12, 1). Spisowaŕ móže jeno być druhi Jakub „Knjezowy bratr“ (Gal. 1, 19), syn Alfeja abo Kleofasa (je to tesame mjeno jako Alfeus), a Marije, kotraž bě pak sotra pak blizka ćeta Marije, maćerje Božeje (hl. Mat. 13, 55). Mjenuje so tež Jakub młódši, bě po Knjezowym do-njebjes-spěću hač do swojeje smjerće biskop Jeruzalemskeje wosady, w kotrejž bu wysoko česćeny jako sprawny muž, kiž bě po křesćanskim zakonju najswěrnišo žiwy. Mnohich Židow pohnu ze swojim s. přikładom, zo do křesćanskeje cyrkwje zastupichu. To pak zbudźi zawisć a hněw židowskich měšnikow a po smjerći romskeho bohota Portia Festa (Jap. sk. 24, 27), mjez tym zo bě kraj krótki čas bjez bohota, bu wón po radźe wyššeho měšnika Anana morjeny; storčichu jeho z temploweho powjeŕcha, a dokelž hišće mortwy njebě, kamjenjowachu jeho a sukelnik dyri jeho ze sochorom na hłowu. Bě to wokoło jutrow lěta 62.

2. List je pisany „dwanaće splaham, kotrež su w rozpjeršenju“, t. r. wšitkim židowskim křesćanam, kotřiž su zwonka Palestiny mjez pohanami žiwi. Na to pokazuje wopřijeće a zaměr lista.

3. Zaměr. W křesćanskich wosadach běchu wšudźom wučerjo, kotřiž wučbu s. japoštoła Pawoła wo wosprawnjenju njedorozemichu, tak zo wučachu, zo wěra sama bjez dobrych skutkow wosprawnja, a na tule wučbu so spušćejcy, wobeńdźechu wšelake hrěchi, bohatši a wosobniši zacpiwachu swojich khudšich bratrow. To wědźeše s. japoštoł, a zo njebychu falšni wučerjo dale wěru a dobre počinki w tamnych wosadach kazyli, a zo móсniši we wosadźe njebychu dale słabšich potłóčeli, napisa tónle list. Chcyše, kaž to (2, 17) praji, dopokazać, zo su k wosprawnjenju wyše wěry tež dobre skutki trěbne, dokelž wěra bjez skutkow je mortwa sama we sebi; chcyše pak tež ze swojim listom hrěcham, za stawy křesćanskeje cyrkwje cyle njehódnym, zadźěwać a podtłóčenych a zacpitych pokojeć.

4. Čas a město, w kotrymž je list pisany, lohcy zhonimy. Dokelž bě s. Jakub biskop w Jeruzalemje, je wěsće list tež w Jeruzalemje pisany, a to drje krótko před jeho martraŕskej smjerću, dokelž z lista móžemy sudźić, zo je s. Jakub listaj na Romskich a Galatiskich znał a na njej w swojim lisće dźiwał, móžeše jón tohodla hakle napisać, hdyž běštaj tamnaj listaj dokonjanaj a znataj, potajkim wokoło lěta 59.

5. Wopřijeće. Spisowaŕ zjednoća z rozwučenjom napominanja, móžemy wyše zawoda a wobzamknjenja tři dźěle rozeznawać.

W zawodźe (1, 1—18) napomina s. japoštoł po krótkim postrowjenju čitarjow k sćerpnosći we wšelakich pruhowanjach, dokelž w tom doswědči so wutrajnosć jich wěry.

W prěnim dźěłu (1, 19 — 2, 26) dopokazuje, zo je wěra, kotraž w lubosći skutkuje, k wosprawnjenju trěbna, a napomina, zo bychu činjerjo słowa a nic jeno posłucharjo byli, zo njebychu po zwonkownym druhich sudźili a pilnje skutki miłosće dokonjeli.

W druhim dźělu (3, 1 — 4, 12) wotradźa čitarjam, zo njebychu za wučenjom žadali, dokelž wosebita mudrosć k tomu słuša, zo by něchtó dar rěče bjez pohórška nałožował; rozeznawa njebjesku a zeḿsku mudrosć, kotraž wšelake požadosće płodźi, z kotrychž wójny a zwady přińdu. Tohodla napomina, zo bychu so z čistej wutrobu a wěrnej pokutu Bohu podćisnyli, dokelž tón je naš jenički sudnik.

W třećim dźělu (4, 13 — 5, 18) dawa někotre wosebite napominanja, zo njebychu khroble na swoje mocy twarili, dokelž wšitko wot Boha wotwisuje; bohatym podtłóčerjam wěšći zrudny kónc, khudych pak pokoja; zo maja přisaham ćěkać; zo maja so khori wot měšnikow žałbować; zo maja sebi hrěchi wuznawać a za sebje so modlić, dokelž Elias je dopokaz, kak wjele wobstajna modlitwa sprawneho zamóža.

We wobzamknjenju (5, 19—20) spomina na bratrowske napominanje, dokelž štóž hrěšnika na prawy puć wobroći, je spomóžny skutk dokonjał.

6) Zo je s. japoštoł Jakub młódši, Alfejowy syn, spisowaŕ tohole lista, spóznajemy z jeho wopřijeća, namakamy w nim wjele mysličkow, kotrež na podobne słowa Jězusowe w evangeliach dopomnjeja; poruča so tu naležnje modlitwa, a wěmy, zo so s. Jakub wjele klečo modleše, tak zo jemu nozy na kolenomaj cyle stwjerdnyštej, tež napismo lista swědči za Jakuba, jakož tež w cyłym lisće zjewjena starosć wo Židow w rozpjeršenju, dokelž jakož biskop hłowneho židowskeho města měješe so za biskopa wšitkich tež zwonka Jeruzalema přebywacych židowskich křesćanow, a tohodla měješe tež wosebitu winowatosć, za jich powučenje so starać.

Tež cyrkwinscy spisowarjo najstaršich časow k přikł. Klement Romski, Hermas, Klement Alexandriski, Tertullian spominaja na tónle list a swědča z tym, zo list z japoštołskich časow přikhadźa; stary syriski přełožk s. Pisma „Pešito" wopřija hižo Jakubowy list. Jedyn abo druhi z tamnišich spisowarjow dwěluje drje tež na tom, hač je list wot s. Jakuba, tola jich nahladnosć njeje wulka; wot 4. lětstotka pak připisuje so list jenohłósnje tomule s. japoštołej, jeno Luther a jeho přiwisk jón zaćisny, dokelž so jeho wučbje wo wěrje, kotraž čłowjeka bjez dobrych skutkow wosprawnja, napřećiwja, tola to njezatřase naše přeswědčenje, kotrež so zepjera na podawizny lětstotkow a wučbu s. cyrkwje, kotraž w swojim kanonje list s. japoštołej Jakubej připisuje.

2. Prěni list s. japoštoła Pětra.

1. Pětr, před powołanjom k japoštołstwu Syman (Jap. sk. 15, 14; 2. Pětr. 1, 1) mjenowany, bě syn Jonasa abo, jakož so tele mjeno tež hinak wupraja, Jana (Mat. 16, 17; Jan. 1, 42), rodźeny z Bethsaidy w Galileji, bydleše pak pozdźišo w Kafarnaumje, hdźež bě woženjeny a jako rybak žiwy (1. Kor. 9, 5) a hdźež jeho přichodna mać bydleše (Mark. 1, 30). Handrij, jeho bratr, wučownik Jana křćenika, dowjedźe jeho najprjedy k Jězusej, kiž hnydom spózna, zo so k wažnemu zastojnstwu derje hodźi a tohodla dotalne mjeno přeměni do mjena Kefas abo Pětr, t. r. skała. Što měješe tole přeměnjenje mjena znamjenjeć, wujasni Jězus sam pozdźišo, hdyž slubi, zo chce na njeho jako na skału swoju cyrkej twarić (Mat. 16, 16—19), a tónle slub dopjelni po swojim wot-mortwych-wstaću, hdyž jemu jehnjata a wowcy k pasenju přepoda (Jan. 21, 15). Po do-njebjes-spěću Jězusowym pokazuje so jako wjeŕch japoštołow: po jeho radźe bu Matij na Judašowe město za japoštoła wuzwoleny (Jap. sk. 1, 15); najprěni wopowěduje w Jeruzalemje s. evangelium a wobkruća swoje słowa z dźiwami (Jap. sk. st. 1—5); najprěni pohanow do cyrkwje přijima; jako najwyšši pastyŕ wosady wopytuje; přez jandźela so z rukow Herodesa wumóži, zo by k spomóženju cyrkwje dale skutkować móhł. W l. 42 dźěše najprjedy do Antiochije w Syriji a potom přińdźe, kaž so zda z podpjeru Kornelia, do Roma, załoži tu křesćansku wosadu, kotruž hač do swojeje smjerće, potajkim na 25 lět, nawjedowaše. Njewosta drje stajnje w Romje, ale bě na japoštołskim koncilu w Jeruzalemje (Jap. sk. 15, 6) a pućowaše wottam do Antiochije (Gal. 2, 11). Hdźe je potom evangelium wopowědował, njewěmy z wěstosću. Dwě lěće před swojej smjerću, jakož Eusebius powěda, přińdźe přez Korinth zas do Roma, hdźež bu pod kejžorom Neronom na vatikanskej hórcy křižowany, a dokelž so za njehódneho měješe, runje tak wumrěć, jakož jeho zbóžnik, prošeše, zo by z hłowu k zemi złoženej

na křiž přibity był. Po starej podawiznje sta so to 29. junija l. 67. Jeho ćěło bu tu pohrjebane a nad jeho rowom stoji najrjeńši dom Boži cyłeho křesćanskeho swěta.

Swjaty Pětr bě zahorjeny za swojeho Knjeza a za jeho wučbu a za jeho skutk, z cyłej nutrniwosću swojeje mócneje lubosće słušeše a służeše jemu, žanoho stracha so njebojo, na swoju přinarodźenu słabosć njedźiwajo. Tale kruta wola a spodźiwna wěra pohnu Jězusa, kotryž wutroby znaje, zo chcyše na Pětra, jako na skałowy podłožk, swoju cyrkej twarić, kotruž mocy hele njepřemóža. Ze swjatym Pětrom započina so tamny rjad naměstnikow Khrystusowych, kotřiž wot njeho założenu cyrkej nawjeduja, jemu poddate stadło wěriwych pasu.

2. List je pisany „wuzwolenym přikhadnikam rozpjeršenja w Pontu, Galatiji, Kappadociji, Asiji a Bithyniji", t. r. wšitkim křesćanam, kotřiž, jakož japoštoł to chce, maja njebjo za swoju wótčinu a sebje za přikhadnikow a cuzbnikow na zemi (2, 11) a kotřiž zwonka Palestiny w spomnjenych krajinach bydla. S. Pětr njewobroća so ze swojim listom jeno k židowskim křesćanam, ale tež z pohanstwa přistupjenym. Hač je s. Pětr w tamnych krajinach evangelium wopowědował, njeje wěste, ale móžno; s. Pawoł pak je w Galatiji a najskerje tež w tamnych druhich krajinach křesćanske wosady założał.

3. Zaměr lista so wot s. Pětra samoho (5, 12) podawa, chce wěriwych napominać, zo bychu wobstajni byli we wuznawanju s. wěry, a zo bychu křesćanske winowatosće swěrnje dokonjeli, a po Khrystusowym přikładźe wšitke horja a přisłodźenja mužnje znjesli a swoju wěru z pócćiwym žiwjenjom debili; chce pak wobswědčić, zo je to prawa miłosć, w kotrejž stojiće, t. r. zo je ta wot Pawoła a jeho pomocnikow jim wopowědowana wučba prawa křesćanska wěrnosć.

4. Město, hdźež list napisa, mjenuje s. Pětr sam: „Postrowja was cyrkej, kotraž je sobuwuzwolena w Babylonje, a Markus mój syn" (5, 13). Někotři wučeni praja, zo je tu wo prawdźe stare město Babylon, nad Eufratom ležace, k zrozemjenju, a zo je s. Pětr při rozšěrjenju evangelia z Markom hač do tamnych krajinow přišoł. Druzy pak, a to najstarši a najwěsćiši, wuča, zo je s. Pětr z tymle mjenom Rom, hłowne město tehdomnišeho pohanstwa, měnił, dokelž měješe hrěšneho žiwjenja dla wěstu podobnosć z prjedawšim Babylonom. Tež w Zjewjenju s. Jana (14, 8; 16, 19; 17, 5; 18, 2. 10. 21) so pod Babylonom Rom zrozymi. — List dopokazuje, zo je jeho spisowaŕ wjacy listow s. Pawoła znał, wosebje listaj na Romskich a Efesskich, a tež Jakubowy list, a zo tamnym křesćanam tež přesćěhanje hrozy, najskerje te wot kejžora Nerona zbudźene. Z tychle poćahow móžemy sudźić, zo je list na kóncu lěta 64 abo při spočatku lěta 65 pisany.

5. Wopřiječe. Cyły list wobstoji z napominanjow, kotrež móža so do třoch dźělow zrjadować; předsłowo a wobzamknjenje listej njepobrachujetej.

W předsłowje (1, 1—12) dźakuje so s. Pětr po postrowjenju, zo je Bóh wěriwych k nowemu žiwjenju a k wěčnej zbóžnosći powołał, kotruž profetowje připowědowachu a kotruž jandźelojo spóznać žadaju.

W prěnim dźělu (1, 13 — 2, 10) rozwučuje, kak maja wěriwi, droho wukupjeni za nowe žiwjenje a za wěčne herbstwo swjeće žiwi być, Boha a bližšeho wěrnje lubować, wšu złósć złožić, jako runje narodźene dźěći za mlokom njekaženeje wučby žadać, a jako žiwe kamjenje so k nowemu duchownemu domej natwarjeć, nowy lud Boži wučinić.

W druhim dźělu (2, 11 — 4, 19) powšitkownje napomina, zo bychu mjez pohanami žiwi ze swojim dobrym wobkhadźenjom wšitke złe wobrěčenja jako njewěrne wotpokazali a jich ke khwalbje Boha dowjedli, na to dopomnja jich na wosebite winowatosće, zo bychu předstajenym posłuchali, zo bychu słužowni poddaći byli swojim knježim, tež złym, žony swojim mužam, zo bychu mužowje swoje žony česćili a so

mjez sobu lubowali; dale kak maja po Khrystusowym přikładźe nětčiše přećiwnosć znjesć, dobre swědomjo sebi wobkhować, Khrystusoweho ćerpjenja dla njekmanych pohanskich wašnjow so zdalować a w dobrych počinkach so wobkrućeć a so wjeselić, zo smědźa za Khrystusa něšto ćerpjeć.

W třećim dźělu (5, 1—11) wobroća so s. Pětr z někotrymi wosebitymi napominanjemi na staršich ludu, t. j. měšnikow, a na młodych, zo bychu staršim poddaći byli, a na wšitkich druhich, zo bychu so poniželi na Boha so cyle spušćejcy a zo bychu so djabołskim wabjenjam mužnje napřećiwjeli.

We wobzamknjenju (5, 12—14) spomina na zaměr ze Silvanom pósłaneho lista, postrowja čitarjow wot swojeje cyrkwje a wot Marka a wudźěla japoštołske požohnowanje.

6. Zo je s. Pětr spisowaŕ lista, dopokazuja najwosebniše swědčenja z najstaršich časow. Druhi list s. Pětra (3, 1) jasnje prěni Pětrej připisuje, s. Polykarp a Papias, Klement Romski, Barnabas, Irenaeus a druzy maja w swojich spisach jednotliwe sady z lista; Origenes praji, zo je list wot s. Pětra pisany, hačrunje někotři na tom dwělowachu. Nahladnosć swědkow, kotřiž list Pětrej připisuja, je wjetša, dyžli tamnych, kotřiž to prěja.

3. Druhi list s. japoštoła Pětra.

1. W lisće samym praji spisowaŕ (3, 1): „Hlejće, najlubši, tónle druhi list wam pisam“ a z tom pokazuje, zo jón tymsamym wěriwym sćele, ke kotrymž hižo jedyn napisa, potajkim křesćanskim wosadam w 1. Pětr. 1, 1 spomnjenych pohanskich krajinow.

2. Zaměr lista wupraji s. japoštoł (3, 17. 18.), zo chce wěriwych zakitać před zawjedźenjom błudnych wučerjow a wobkrućić w miłosći a spóznaću našeho Knjeza Jězusa Khrystusa. Błudy, kotrež so tam rozšěrjachu, běchu tesame, přećiwo kotrymž tež s. Pawoł wojowaše, mjenujcy, zo křesćenjo žanomu zakonjej dale podćisnjeni njejsu, zo móža tohodla po swojich mjasnych nakhilnosćach žiwi być, prějachu tež přikhad Khrystusowy k sudej a zahubjenje swěta. Z tajkich błudnych wučbow přińdźechu hrěšne njepočinki, ke kotrymž tamni njehódni wučerjo wěriwych zawjesć so prócowachu.

3. List je najskerje w Romje krótki čas po prěnim pisany a jakož (1, 14) praji, tehdom hdyž „bě blizko złoženje jeho stana“, t. r. hdyž bě sebi wěsty, zo budźe w krótkim morjeny, potajkim w lěće 66.

4. Wopřijeće. Jakož prěni móžemy wyše předsłowa a wobzamknjenja tež tónle do třoch dźělow dźělić.

W předsłowje (1, 1. 2) pokazuje spisowaŕ po napismje na zaměr lista.

W prěnim dźělu (1, 3—21) swoju blizku smjerć wěšćo, dopomnja na přewulke dary, kotrež wot Boha dóstachu, a na winowatosć, zo bychu so z tymile darami k pócćiwemu žiwjenju pohnuć dali a wěstosć wobkhowali, zo Khrystus zas přińdźe we wulkej krasnosći.

W druhim dźělu (2, 1 — 3, 3) wopisuje njekmane zmyslenje a hrěšne žiwjenje błudnych wučerjow, kotrychž jim hrožene khostanje wěsće podeńdźe.

W třećim dźělu (3, 4—16) wotpokazuje dwěle, kotrež so přećiwo widźomnemu přikhadej Khrystusowemu a zahubjenju swěta zbudźuja.

We wobzamknjenju (3, 17. 18) napomina křesćanow, zo njebychu so wot błudow zawjesć dali, ale přecy lěpje wěrnosć Khrystusowu spóznawali.

5. Tež druhi list njepřipisuja wšitcy s. japoštołej Pětrej, namakamy drje w spisach najstaršich cyrkwinskich wótcow městna, kotrež su po zdaću z tutoho lista wzate, druzy pak njewědźa wo nim ničoho, haj prěja, zo je jón s. Pětr pisał. Tola w lisće samom namakamy dosahace přičiny za wěrnosć, zo je Pětr spisowaŕ. Rěka hnydom na započatku (1, 1): „Syman Pětr, słužownik a japoštoł Jězusa Khrystusa“ a mjenuje

sam sebje swědka překrasnjenja na horje (1, 18), a Pawoła „swojeho lubeho bratra" (3, 15). Njemóžemy sebi myslić, zo je něchtó mjeno s. Pětra znjewužił; japoštołske wučby, kotrež list wopřija, njetrjebaše nichtó pod zełhanym mjenom rozšěrjeć. We wažnych wěrnosćach, k přikł. wo dopjelnjenju starozakońskich wěšćenjow, wo přikhadźe Khrystusowym a druhich runja so prěnjemu. Wěstu podobnosć ma list, wosebje w druhim stawje, ze s. Judašowym listom, a zda so, zo je s. Pětr při spisanju swojeho tamny před sobu měł.

Listy s. japoštoła Jana.

Tři listy s. japoštoła Jana maja někotre wosebitosće, kotrež je wot druhich listow Noweho Zakonja rozeznawaja.

1. Spisowař a čitarjo, za kotrychž su pisane, njejsu mjenowani abo jeno njejasnje; prěni je cyle bjez napisma, druhi a třeći rěka spisowarja powšitkownje „staršeho"; pisany pak je druhi na Elektu, njeje drje to wěsta wosoba, ale najskerje cyła wosada, dokelž słowo „elekta" rěka wuzwolena. Tež njewě nichtó, štó je Gajus, na kotrehož je třeći list pisany.

2. Rěč a twar sadow atd. je we wšitkich třoch listach cyle jenajki, tak zo móžemy z wěstosću z toho sudźić, zo su listy wot jenoho a tohosameho spisane. Z teje sameje přičiny móžemy přeswědčeni być, zo je spisowař štwórteho evangelia a tychle listow jedyn a tónsamy, s. japoštoł Jan, kotryž bu tež hižo w najstaršich časach powšitkownje jako tajki připóznaty.

4. Prěni list s. japoštoła Jana.

1. Na koho je list pisany, drje w nim prajene njeje, ale wopřijeće nas wuči, zo list čitarjam štwórteho evangelia płaći, dokelž tasama wěrnosć, zo je Jězus Khrystus wěrny Syn Boži, kotruž evangelium wopřija, je tež w tom lisće wopřijata a jako podłožk křesćanskeho žiwjenja namołwjana; tasama nowa kaznja lubosće bližšeho so we woběmaj poruča. Najskerje je tónle list k tomu pisany, zo by štwórte evangelium jako wobšěrny zawod přewodźał a jeho zrozemjenje połóžał.

2. Zaměr lista. Wosebite wobstojenja a strachi, w kotrychž běchu wěriwi Małeje Asije žiwi, pohnuchu s. Jana, zo jim wyše evangelia tež tónle list napisa, z kotrymž chcyše jich přeswědčenje wobkrućić, zo je Jězus, slubjeny Messias, wěrny Syn Boži, a jich napominać, zo bychu spóznawši tule wěrnosć w jeje swětle po kaznjach Božich žiwi byli, swětej a jeho wjeselu wotemrěli, a błudnych wučbow so wotrjekli a Boha a bližšeho wěrnje lubowali.

3. Z prjedawšich spomnjeńkow wěmy, zo je list bórzy po štwórtym evangeliu pisany, w poslednim dźesatku prěnjeho křesćanskeho lětstotka a to w Efesu, dokelž s. japoštoł z Patmoskeho wuhnanstwa pod kejžorom Nerwu so do Efesa wróćiwši tole město na dlějši čas njewopušći.

4. Wopřijeće. List rozpadnje po w nim wopřijatych wučbach do třoch dźělow, w kóždym wuzběhuje wěrnosć, bóžske byće nastupacu, a přizamkuje k nim wučby za křesćanske žiwjenje.

W zawodźe (1, 1—4) dopomnja cyle z krótka na hłowne wopřijeće evangelia a na zaměr lista.

W prěnim dźělu (1, 5 — 2, 28) napomina, so złožujo na wěrnosć: „Bóh je swětło" (1, 5), zo maja křesćenjo we swětle, t. r. we wěrnosći a póćiwosći khodźić a tohodla po kaznjach Božich žiwi być a so swěta a jeho hrěšneho wjesela wotrjec.

W druhim dźělu (2, 29 — 4, 6) žada sebi, na wěrnosć so złožujo: „Khrystus je sprawny" (2, 29), zo dyrbi so křesćan we sprawnosći wudokonjeć a wučbam so napřećiwjeć, kotrež prěja, zo je so Syn Boži wočłowječił.

W napominacym dźělu (3, 1 — 4, 6) žada sebi s. Pawoł, zo bychu njebjeske kubła lubowali a za nje so starali; prjedawšeje hrěšniwosće so wotrjekli a w dobrych počinkach so wuznamjenjeli; zo bychu wšitke stawy swoje wosebite winowatosće dokonjeli, a skónčnje poruča jim wobstajnu modlitwu a mudrosć w rěčenju a skutkowanju.

Na kóncu lista (4, 7—18) rozestaja, čohodla Tichika a Onesima ke Kolossenskim sćele, přidawa wšelake strowjenja a prosy, zo by tónle list tež w cyrkwi Laodicejskich čitany był.

8. Prěni list na Thessaloniskich.

1. Thessaloniska wosada. Thessalonika, něhdy Thermae, dźensa Saloniki mjenowana, bě hłowne město druheho dźěla Macedonije, mjez městami tuteje romskeje provincy najsławniše a najludniše, za překupstwo so derje hodźace, dokelž při brjozy thermajskeho mórskeho wustupa ležeše a dobry přistaw měješe. Bydlachu tam pohanjo, Grekscy a Romscy, ale tež Židźa, kotřiž mějachu tam krasnu synagogu (Jap. sk. 17, 1). Z mnohimi přikhadnikami z pohanstwa rozmnožeše so židowska wosada. Na swojim druhim pućowanju přińdźe Pawoł do Thessaloniki a wučeše tam na třoch sabatach wo Jězusu, slubjenym a zjewjenym Messiasu; jeno někotři Židźa, ale mnozy přikhadnicy a pohanjo přijachu wot njeho wopowědowanu wěrnosć a zjednoćichu so k nahladnej křesćanskej wosadźe.

2. Zaměr lista. Židźa rozhorichu so přećiwo Pawołej (Jap. sk. 17, 5) tak, zo dyrbješe młodu wosadu wopušćić, prjedy hač bě ju dosć wuwučił. Měješe tohodla wo nju wulku starosć, a na swojim dalšim puću pósła tam z Athena Timothea, zo by ju pokojał a k njemu so wróćiwši, wo młodej wosadźe rozprawu podał. Wot njeho s. Pawoł zhoni, zo drje wosada we wěrje a lubosći přiběra, tak zo móže so wěriwym w Macedoniji a Achaji jako přikład poručeć (1, 3—10); tola pak buchu tam tež wšelake njekřesćanske wučby, Knjezowy přikhad k sudej a wosud před tymle přikhadom wumrětych nastupace, rozšěrjane; tež wšelake hrěšne nawučenja z prjedawšeho pohanskeho wobkhadźowanja njeběchu hišće wotstronjene, a druhe nastawachu ze spomnjenych wopačnych wučbow. Z listom chcyše s. Pawoł swoju wosadu powučić a tamne njedospołnosće porjedźić.

3. List je w lěće 53 w Korinthu pisany, dokelž z Athena pósła s. Pawoł Timothea do Thessaloniki a pućowaše potom do Korintha (Jap. sk. 18, 1), hdźež jeho Timotheus, z Thessaloniki so wróćejo, nadeńdźe. Hnydom postara so s. Pawoł z listom za swoju wosadu (3, 6).

4. Wopřijeće. Jakož w druhich Pawołych listach namakamy tež tudy krótku narěč a wobzamknjenje a dwaj dźělaj. W narěči (1, 1—10) postrowja wosadu a dźakuje so za płody, kotrež evangelium mjez Thessaloniskimi njese.

W prěnim dźělu (2, 1 — 3, 13) dopomina wosadu na swój wobkhad mjez nimi a na jich zahorjenosć, z kotrejž evangelium přijachu a na horcu žadosć, kotruž wón za nimi ma, a na lubosć, w kotrejž Boha prosy, zo by jich wutroby we wěrje wobkrućał.

W druhim dźělu (4, 1 — 5, 22) napomina wosadnych, zo bychu so přiwučenych hrěchow wotrjekli, w dobrym křesćanskim žiwjenju nadobywali a rozwučuje wo druhim Knjezowym přikhadźe.

We wobzamknjenju (5, 23—28) požohnuje a postrowja wosadu a poruča, zo by tónle list wot wšitkich s. bratrow čitany był.

9. Druhi list na Thessaloniskich.

1. Zaměr. Thessaloniscy buchu z nowa přesćěhani, wopokazachu so pak wobkrućeni w křesćanskich wěrnosćach a swěrni w křesćanskim žiwjenju. Ale z błuda, Knjezowy přikhad nastupaceho, a w prěnim lisće wotpokazaneho, nasta mjez Thessa-

loniskimi wulki strach a wulka lěnjosć wo dokonjenju powołanskich winowatosćow, dokelž měnjachu, zo Knjez w najbližšim času přińdźe. S. japoštoł chce jich tohodla z listom powučić, zo Knjezowy přikhad tak blizko być njemóže, dokelž znajmjenja, kotrež maja před nim so pokazować, so hišće njestawaja, a chce napominać, zo bychu pilnje swoje powołanske winowatosće dokonjeli.

2. List je pisany w času, w kotrymž běštaj Silvanus a Timotheus hišće při Pawole, jeho w japoštołskim dźěle podpjerajcy (1, 1), potajkim tež w Korinthu, jakož prěni list, w l. 53 abo na spočatku l. 54, dokelž pozdźišo njenamakamy Silvana dale w Pawołowym towafstwje.

3. Wopřiječe. Tež w tom lisće móžomy tesame 4 dźěle rozeznawać, jakož w prěnim. W narěči (1, 1—12) dźakuje so po postrowjenju s. Pawoł Bohu za wutrajnu wěru, kotruž Thessaloniscy w přesćěhanjach wopokazachu, a w kotrejž stajnje rosćechu, za čož budźa wot Boha wěčnje mytowani.

W prěnim dźělu (2, 1—17) dopokazuje, zo Knjezowy přikhad tak blizki być njemóže, dokelž připowědźeny wulki wotpad wot wěry so hišće njesta, tohodla njesmědźa wěrić falšnym wučbam abo listam, wopačnje jemu připisowanym, ale dyrbja swěrni wostać dóstatym wěrnosćam.

W druhim dźělu (3, 1—15) napomina, zo bychu Thessaloniscy za njeho prosyli, zo by wumóženy był wot spjećiwych člowjekow, a wupraji swoju nadźiju, zo wutrajni wostanu w křesćanskim žiwjenju a zo so, hačrunje k hrěšniwosći nakhileni, k dobrym počinkam wobroćeć prócuja.

We wobzamknjenju (3, 16—18) požohnuje jich a připisuje ze samotnej ruku postrowjenja, zo bychu tak přeswědčeni byli, zo je list wot Pawoła pósłany.

Pastyfske listy.

Listaj na Timothea a list na Tita mjenuja so wot najstaršich časow sem pastyfske listy po jich zaměru a wopřiječu. Wučerjo a profetowje rěkachu hižo w starym zakonju pastyrjo. „Ja chcu wam pastyrjow dać, kotřiž budźa was pasć z mudrosću a wučbu" (Jer. 3, 15). Khrystus sam přirunawa sebje a swoje skutkowanje z pastyrjom: „Ja sym dobry pastyf. Dobry pastyf dawa swoje žiwjenje za swoje wowcy" (Jan. 10, 11) a swojich japoštołow wučeše Jězus, zo bychu za wěriwych dobri pastyrjo byli; a tohodla napomina Pawoł měšnikow z Efesa: „Kedźbujće na sebje a na cyłe stadło, w kotrymž je was Duch swjaty jako biskopow postajił" (Jap. sk. 20, 28). Tak rěkaju z najstaršich časow měšnicy pastyrjo, a rozwučenja, z kotrymiž so do jich zastojnstwa zapokazuja, pastyfske rozwučenja. Tajke rozwučenja maja mjenowane tři listy za swoje wopřiječe. Swjaty Pawoł rozestaja w nich najwažniše winowatosće, najnuzniše počinki křesćanskeho wučerja a napomina swojeju wučownikow, kak mataj swoje zastojnstwo dokonječ. Listy płaća tohodla jako zakładne wučby duchowneho žiwjenja a skutkowanja.

10. Prěni list na Timothea.

1. Timotheus. Na swojim druhim japoštołskim pućowanju přińdźe s. Pawoł do mało-asiskeje krajiny Lykaonije, do města Lystra (Jap. sk. 16, 1), hdźež bě hižo na swojim prěnim pućowanju křesćansku wosadu założił. Tu nadeńdźe młodźenca Timothea. Jeho nan bě pohan, jeho mać Eunika a tuteje mać Lois běštej rodźenej židowcy a buštej najskeršo wot Pawoła samoho do křesćanskeje cyrkwje přijatej a wuznamjenještej so přez krutu wěru (2. Tim. 1, 5). Wot njeju bu Timotheus derje kubłany a wučeny. Cyła wosada česćeše póććiweho młodźenca a poručeše jeho s. Pawołej, tak zo sebi jeho tutón za swojeho towafša a pomocnika při wopowědowanju s. evangelia wuzwoli. Wón přewodźeše s. japoštoła ze Silasom a Lukašom do Macedonije,

2. Zjewjenje napisa Jan, a to s. Jan japoštoł a evangelista a lubowany wučownik; na to pokazuja wšelake městna w knizy samej; k přikł.: 1, 9: „Ja Jan ... běch na kupje, kotraž rěka Patmos, słowa Božeho a swědčenja Jězusoweho dla.“ Wěmy pak, zo bu japoštoł a evangelista Jan pod kejžorom Domitianom na kupu Patmos do wuhnanstwa pósłany, kaž to tež najstarši cyrkwinscy wučerjo jenohłósnje swědča. — Tež ze sedm listow, kotrež spisaćel Apokalypsy sedm cyrkwjam Małeje Asije pisa, sudźimy, zo móžeše jeno japoštoł Jan tak pisać, dokelž bě w Efesu žiwy, bě jako japoštoł tak rjec najwyšši dohladowaŕ tamnych cyrkwjow, kiž jich wobstojenja nanajlěpje znaješe. Tohodla móžeše jich biskopow sprawnje khwalić a swarjeć. — Tež wšelake jeno wot japoštoła Jana w jeho evangeliu a w jeho listach nałožowane wurazy a wosebitosće nadeńdźemy tež w Apokalypsy jako dopokaz, zo je ovangelista Jan tež tule knihu spisał.

Tež zwonkowne swědčenja, spisy najstaršich časow wobkrućeja, zo je japoštoł Jan Apokalypsu spisał. Justin, sławny rěčnik w započatku II. lětstotka, kotryž křesćanstwo zamołwješe pola romskich kejžorow a sam martrafskeje smjerće wumrě, praji: „Mjez nami je tež muž, z mjenom Jan, jedyn z japoštołow, w jemu datym zjewjenju wěšćił, zo budźa, kotřiž do Khrystusa wěrja, tysac lět w Jeruzalemje z nim žiwi.“ Runje tak swědči na kóncu II. lětstotka Irenaeus, kotryž ze swojim swědčenjom na swojeho wučerja Polykarpa pokazuje, a tutón bě sam wučomc swjateho japoštola Jana. Jakož tutaj, tak tež Tertullian, Klement z Alexandrije, Origenes a druzy.

3. Wo měsće, hdźe a wo času, hdy bu Zjewjenje spisane, rěči spis sam. W 1. stawje powěda s. Jan cyle jasnje, zo je wěšćenje, kotrež chce křesćanskim cyrkwjam napisane přepósłać, sam wot Jězusa Khrystusa dóstał, hdyž na kupje Patmos přebywaše. Dokelž jemu Knjez poruči, zo ma, štož widźeše, tež napisać, směmy sudźić, zo je Zjewjenje na samej kupje Patmos napisał a wottam sedm cyrkwjam Małeje Asije pósłał. To pak sta so w času kejžora Domitiana, jakož to wěste swědčenja wobkrućeja.

4. Wułožowanje Apokalypsy. Swjaty Jan mjenuje swój spis Apokalypsa t. r. zjewjenje potajneho, wotkryće skhowaneho, dotal njeznateho, a praji, zo je Bóh tele zjewjenja Khrystusej podał, a tutón je Janej pokazał (Zjewj. 1, 1). Jan sam bě w tom času „w duchu“, t. r. tak jakož bjez ćěła, njedóstawaše wědomosć z ćěłnymi zmysłami, jakož so to wšědnje stawa, ale spóznawaše njeposrědnje Boha a jeho potajnosće, kotrež njedospołnosće ćěłnych zmysłow dla spóznać njemóžemy, widźi tež přichodne wěcy jako přitomne, we wšelakich wobrazach a znamjenjach. Tesame su ćežko zrozymić, njeda so kóždy króć jasnje rozeznać, što je wobraz, što wopravdźity podawk. Tohodla bu Apokalypsa tež jara wšelako wułožowana. Spomnjenja hódne je třoje wułoženje. a) Prěnje ma Apokalypsu za krótku stawiznu křesćanskeje cyrkwje; Jězus je najwosobniše podawki wšitkich časow swojeje cyrkwje, wosebje bědźenja a horja, kotrež so ji wot swěta, wodźeneho wot djaboła, přihotuja, z krótka wopisane měć chcył. Tole wułoženje je jara rozšěrjene, tola jednotliwe wobrazy a znamjenja zrozemja so jara wšelako. b) Druhe wułoženje ma Apokalypsu za wopisanje podawkow časa, w kotrymž bě Jan žiwy; Rom, hłowne město tamnišeho swětoweho kralestwa a romscy kejžorojo su hłowne wopřijeće Apokalypsy. Tak Apokalypsu wěsće zrozymić njesměmy, njeby dźěn profetiska kniha była, hdyž přitomne podawki wopisuje. c) Třeće wułoženje wuhlada w Apokalypsy podawki poslednjeho časa. Stawizny cyrkwje, t. r. čas wot prěnjeho přikhada Khrystusoweho hač do poslednjeho časa so jeno w prěnich stawach wopomnja, wot štwórteho stawa sem pak wopisuja so wulkotne podawki, ćerpjenja a čwile, wulke horja a sudy Bože, kotrež w poslednim času swěta na cyrkej Božu a na njewěriwy lud přińdu. Tole wułožowanje ma swój podłožk w Danielowych profetiskich wobrazach. Kaž Bóh přez Daniela wěšći [2, 33—35,

41—45; 7, 7—14, 19—27] budźa wot toho časa štyri swětowe kralestwa po sebi sćěhować: babylonske, medopersiske, grecko-macedonske a romske. Poslednje rozpadnje do dźesać kralestwow, a z tutych wuwinje so skónčnje antikhrystowe najsurowiše swětowe kralestwo. Antikhryst budźe tři a poł časa knjezować a lud Boži surowje podtłóčować, potom pak budźe jeho kralestwo a kóžda Bohu napřećiwna móc zničena a Syn čłowjeka dóstanje knježstwo nad swětom. W 9, 24—27 pak wopisuje Daniel abo lěpje arcjandźel Gabriel nanajkrótšo přichodne podawki kralestwa a ludu Božeho. Wot skónčenja babylonskeho wuhnanstwa hač do dospołneho dokonjenja ludu Božeho na zemi minje so čas sedmdźesat sedmkow, t. r. tydźenjow (dokelž ma tydźeń 7 dnjow), kotrež pak w swojim traću njejsu na wěsty čas wobmjezowane. Tutych sedmdźesat tydźenjow rozdźěla profeta Daniel do 7 a 62 a 1 tydźenja. Sedm swětowych tydźenjow minje so wot časa, hdźež dźěći Israel dowolnosć dóstachu, z babylonskeho wuhnanstwa so domoj wróćić, hač do přikhada Khrystusoweho na zemju; 62 swětowych tydźenjow budźe so město Bože, t. r. křesćanska cyrkej, twarić a rozšěrjeć a trać, hačrunje wšelako podćišćowana. Zo spočatkom sedmdźesateho swětoweho tydźenja zběhnje so antikhryst a budźe nad swětom knjezować. Tónle posledni swětowy tydźeń dźěli profeta do dweju połojcow, po třoch a poł ($3^1/_2$) časach; w prěnjej połojcy wustupi antikhryst, jeho móc nad swětom přiběra, a dosahnje při spočatku druheje połojcy najwyšši stopjeń, a knjezuje nětko ze swojim škódliwym wliwom nad najwjetšim dźělom čłowjestwa a podtłóčuje cyrkej Božu na cyłym swěće. Na kóncu druheje połojcy pak budźe zničeny, a lud Boži budźe dokonjany. Tónle posledni swětowy tydźeń wopisuje s. Jan wot IV. stawa Apokalypsy we wulkotnych wobrazach. Antikhrystowe škódliwe knjezowanje w swěće, podćišćowanje křesćanow, skónčne přewinjenje a surowe khostanje antikhrysta a jeho přiwiska a sławne dobyće Khrystusowe a bohate myto wěriwych je hłowne wopřijeće Apokalypsy.

5. Wjacykróć lubješe Jězus swojim wučownikam, zo po swojim woteńdźenju ze swěta něhdy zas přińdźe, přewodźany wot surowych znamjeni na njebju a na zemi. A hdyž na štyrcetym dnju po swojim wot smjerće-wstaću sławnje do njebjes spě, připowědaštaj dwaj jandźelaj jeho druhi přikhad prajicy: „Mužowje galilejscy, što tu stojiće do njebjes hladajcy? Tón Jězus, kotryž je před wami do njebjes wzaty, tak zaso přińdźe, jako sće widźeli jeho do njebjes spěć (Jap. sk. 1, 11).

Nowy přikhad zbóžnikowy k sudej na kóncu wšoho časa je hłowna myslička Apokalypsy, na kotruž so přecy pokazuje, z kotrejž dyrbja so wěriwi w jich horjach a ćežkich přesćěhanjach pokojeć a we wutrajnosći wobkrućeć.

6. Apokalypsa je zestajena ze zawoda a dweju hłowneju sebi njeruneju dźělow a z wobzamknjenja. Rjadka (1, 19) na tuto dźělenje pokazuje: „Napiš, štož widźeše, štož je, a štož ma so stać po tom.“ „Štož widźeše“ pokazuje na widźenje, w 1, 9—18 wopisane, kotrež je Zawod apokalypsy; „štož je“, chce prajić, zo by Jan napisał, što widźane wěcy, sedm swěčnikow atd., znamjenjeja, a „štož ma so stać potom“, rěka, zo by Jan tež napisał, štož w nastupanju přichodneho časa wuhlada. Štož widźeše a štož je, wopřija zawod w prěnim stawje; štož ma so potom stać, je wopřijeće dweju dźělow; prěni mjeńši je w 2. a 3. stawje a druhi wot 4. hač do 22. stawa wopřijaty.

Prěni dźěl wopřija sedm listow, kotrež měješe Jan po Knjezowej poručnosći sedm hłownym cyrkwjam Małeje Asije pisać; w nich khwali wěru a wobstajnosć biskopow a wěriwych tamnych wosadow, hrozy tamnym, kotřiž běchu liwcy a we wěrje słabi, z khostanjom. Hač runje běchu tamne wosady wo prawdźe wobstojace biskopske wosady, móžemy je tola tež za wobrazy cyłeje cyrkwje Khrystusoweje měć, dokelž podobne dospołnosće a słabosće, podeńdźenja a wobstojnosće nadeńdźemy tež w druhich cyrkwjach, a z cyła w cyrkwi; a tak wopřija sedm listow krótke cyrkwinske stawizny, założenje a rozšěrjenje a znutřkowne žiwjenje cyrkwje, po tajkim 62 swěto-

wych tydźenjow profety Daniela. Zo je tónle tak dołhi čas wopřijacy dźěl tak krótki, njesměmy so dźiwać, dokelž wšo, štož měješe cyrkej w tom času wědźeć, je w evangeliach hižo prajene.

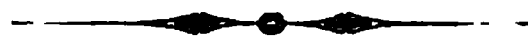
Druhi dźěl wot 4. st. hač do 22,5 wopisuje posledni čas, a štož budźe so w nim podawać; 4. staw wopisuje městno, na kotrymž so podawki poslednjeho časa přihotuja, je tak rjec zawod k tomu, štož ma sćěhować; a w tom móžemy třoji čin (akt) rozeznawać.

Prěni dosaha 5, 1—11, 14 a wopřija prěnju połojcu poslednjeho swětoweho tydźenja; 5, 1—14 wopisuje so widźenje knihi ze sedmi zyglami a Jehnjeća; 6, 1—17 wotewrjenje prěnich šěsć zyglow potajneje knihi; 7, 1—17 wopřija dwoje widźenje, kotrejž přihotujetej wotewrjenje sedmeho zygla, wopisane w 8, 1 - 11, 14. Po wotewrjenju sedmeho zygla sćěhuja widźenja šěsć prěnich trubow, 8, 1—9, 21; před widźenjom sedmeje truby wěšći so zahubjenje křesćanstwu napřećiwneho židowstwa, 11, 1—14; na tole wěšćenje přihotujo widźenje wotewrjeneje knihi, kotruž Jan póžrě 10, 1—11; z widźenjom sedmeje truby 11, 15—19 wopisuje so khwalbny spěw w njebjesach nad dobytym knježstwom a z tym je prěni čin poslednjeho swětoweho tydźenja, jeho prěnja połojca skónčena.

Druhi čin dosaha wot 12, 1—20, 6; najprjedy 12, 1—14, 5 wopisuja so z wulkotnymi wobrazami wobstojnosće cyrkwje Khrystusoweje a swětoweho cyrkwi napřećiwneho kralestwa w druhej połojcy poslednjeho časa. Tole wopisanje je wobzamknjene z luboznym wobrazom, předstajacym, kak so swěrna, knježniska wosada wokoło Jehnjeća w njebjeskim Sionje zhromadźa. 14, 6 – 16, 27 pokazuja na předpósły sudu, jeho bliženje a wopisuja pod wobrazom sedmich mjedźeńcow hněwa Božeho, z kajkimi čwilemi budźe Bóh křesćanstwu njepřećelny swět khostać; 17, 1—20, 6 předstaja sud samón; najprjedy dokonja so nad babylonskej kurwu, t. r. nad hłownym městom swětoweho, křesćanstwu napřećiwneho kralestwa; potom sudźa so antikhryst a jeho pomocnicy, falšni profetowje a na posledku wuspina so satan, mjez tym jeno na čas tysac lět; w tomle času ponjese cyrkej w měrjo swoje najposledniše, najrjeńše płody.

Třeći čin dosaha wot 20, 7—22, 5, a wopřija dokonjenje swěta. Najprjedy, 20, 7—15 wopisuje, kak wotwjazany satan z nowa wšě swoje mocy hromadźi, zo by cyrkej Khrystusowu zničił. Ale podarmo; nahle přińdźe na njeho skónčny sud, kotryž jeho wěčnje do helskeje hłubiny zastorči; na to mortwi stawaja a sudźa so žiwi a mortwi; potom 21, 1—22, 5 wopisuje so wobnowjenje a překrasnjenje njebja a zemje. Z wobšěrnym wopisanjom noweho, z njebjes přikhadźaceho Jeruzalema je druhi dźěl Apokalypsy wobzamknjeny.

Na kóncu (22, 6—21) stoji třoje wobkrućenje wšitkich wopisanych widźenjow a wobswědčenje s. profety, kotrež sebi z hrožacymi słowami žada, zo dyrbi wěšćenje njepřeměnite wostać.

SWJATE EVANGELIUM JĚZUSA KHRYSTUSA PO MATEJU.

STAW I.

Wot kotrych prjedownikow je Jězus po mjasu rodźeny. Jandźel powuči Józefa, zo je jeho slubjena, Marija, podjała a koho porodźi.

Kniha naroda* Jězusa Khrystusa, syna Davidoweho, syna Abrahamoweho.

2. Abraham spłodźi Isaaka. Isaak pak spłodźi Jakuba. Jakub pak spłodźi Judasa a jeho bratrow. 1. Mójz. 21, 2.

3. Judas pak spłodźi Faresa, a Zaru z Thamary. Fares pak spłodźi Esrona. Esron pak spłodźi Arama. 1. Mójz. 38, 29.

4. Aram pak spłodźi Aminadaba. Aminadab pak spłodźi Naassona. Naasson pak spłodźi Salmona. 4. Mójz. 7, 12.

5. Salmon pak spłodźi Booza z Rahaby. Booz pak spłodźi Obeda z Ruthy. Obed pak spłodźi Jessea. Jesse pak spłodźi Davida krala. Ruth 4, 21.

6. Kral David pak spłodźi Salomona z teje, kotraž běše Uriasowa. 2. Kral. 12, 24.

7. Salomon pak spłodźi Roboama. Roboam pak spłodźi Abiasa. Abias pak spłodźi Asu. 3. Kral. 11, 43.

8. Asa pak spłodźi Josafata. Josafat pak spłodźi Jorama. Joram pak spłodźi Oziasa.

9. Ozias pak spłodźi Joathama. Joatham pak spłodźi Achaza. Achaz pak spłodźi Ezechiasa. 2. Paral. 26, 23.

10. Ezechias pak spłodźi Manassesa. Manasses pak spłodźi Amona. Amon pak spłodźi Josiasa. 2. Paral. 32, 33.

11. Josias pak spłodźi Jechoniasa a jeho bratrow we babylonskim přesydlenju.

12. A po babylonskim přesydlenju Jechonias spłodźi Salathiela. Salathiel pak spłodźi Zorobabela.

13. Zorobabel pak spłodźi Abiuda. Abiud pak spłodźi Eliakima. Eliakim pak spłodźi Azora.

14. Azor pak spłodźi Sadoka. Sadok pak spłodźi Achima. Achim pak spłodźi Eliuda.

15. Eliud pak spłodźi Eleazara. Eleazar pak spłodźi Mathana. Mathan pak spłodźi Jakuba.

16. Jakub pak spłodźi Józefa*, muža Marije, z kotrejež so narodźi Jězus, kiž rěka Khrystus.

17. Wšěch narodow potajkim wot Abrahama hač k Davidej (bě) štyrnaće narodow; a wot Davida hač k babylonskemu přesydlenju štyrnaće narodow; a wot ba-

---

I. **1.** Swjaty sćenik Matej chce Židow přeswědčić, zo je Jězus, kiž je mjez nimi jako Messias wustupował, woprawdźe potomnik patriarchow a krala Davida, z kotrychž měješe so po swědčenju profetow narodźić. Słowo „syn“ trjeba so w swjatym pismje husto za „potomnik“; a słowo „wótc“ za „prjedownik“. — **16.** Wo Józefje njepraji so, zo je Jězusa spłodźił, ale zo bě muž Marije, kotraž je Jězusa wot Ducha swjateho podjała; jako muž Marije pak běše Józef zakoński wótc Jězusowy, a pola Židow, kaž tež pola Romskich měješe zakońske wótcowstwo abo synowstwo te same prawa, kaž přinarodźene wótcowstwo abo synowstwo. Potajkim bě Jězus zakońscy přez Józefa potomnik Abrahamowy a Davidowy. K tomu pak bě wón Davidowy potomnik tež přez Mariju, dokelž bě wona jenička swojeje swójby, na kotruž tohodla prawa přenjorodźeneho syna přeńdźechu, a tohodla móžeše so wona jeno slubić z mužom swojeho splaha. Hdyž bě so wona z Józefom slubiła, kiž bě potomnik Davidowy a Abrahamowy, je z tym dopokazane, zo je tež wona z Davidoweho splaha była. Tak bě Jězus přez swoju maćeř Mariju tež woprawdźity krejny potomnik Abrahamowy a Davidowy.

bylonskeho přesydlenja hač do Khrystusa štyrnaće narodow.

18. Khrystusowy narod pak sta so takle: Hdyž bě jeho mać Marija z Józefom slubjena*, prjedy hač so zeńdźeštaj, bu namakana, zo ma w žiwoće wot Ducha swjateho.

19. Józef pak, jeje muž, kiž běše sprawny a nochcyše ju hańbje wustajić, chcyše ju skradźu wot so pušćić.

20. Hdyž pak na to mysleše, hlej, zjewi so jemu jandźel Knjeza we snje, prajo: Józefje, syno Davidowy, njebój so Mariju, swoju mandźelsku, k sebi wzać; přetož štož je we njej rodźene, je wot Ducha swjateho.

21. Porodźi pak syna a narjeknješ jeho mjeno Jězus; přetož wón wumóže swój lud wot jich hrěchow*.

22. To wšitko pak je so stało, zo by so dopjelniło, štož je prajene wot Knjeza přez profetu, kiž praji:

23. „Hlej, knježna podejmje a porodźi syna, a jeho mjeno budźa rěkać Emmanuel, štož je přeložene: Z nami Bóh.“ Is. 7, 14.

24. Wotućiwši pak Józef ze spanja sčini, kaž bě jemu jandźel Knjeza přikazał, a wza swoju mandźelsku k sebi.

25. A njepózna ju, hač porodźi swojeho prěnjorodźeneho syna, a narjekny jeho mjeno Jězus*.

STAW II.

Kak su mudri ke Khrystusej, hdyž so narodźi, z darami přišli. Wo Herodesowej surowosći přećiwo dźěćatkam, wo Jězusowym ćeknjenju do Egiptowskeje a wo jeho wróćenju do israelskeho kraja.

Hdyž pak bě so Jězus narodźił w Bethlehemje Judowym we dnjach krala Herodesa, hlej, přińdźechu mudri z ranja* do Jeruzalema,

2. Prajicy: Hdźe je, kiž je so narodźił kral Židow? Přetož smy widźeli jeho hwězdu w ranju* a smy přišli k njemu so modlić.

3. Wułyšawši pak kral Herodes stróži so* a cyły Jeruzalem z nim.

4. A zhromadźiwši wšitkich wyšších měšnikow a pismawučenych ludu, wuprašowaše so jich, hdźe by so Khrystus narodźił.

5. Woni pak prajachu jemu: We Bethlehemje Judowym; přetož tak je pisane přez profetu:

6. „A ty Bethlehemje w kraju Judowym njejsy wšak najmjeńše mjez wjeŕchami Judy; přetož z tebje wuńdźe wójwoda, kiž by wodźił mój lud Israel.“ Mich. 5, 5.

7. Tuž Herodes skradźu mudrych powoła, a pilnje wuprašowaše so jich čas hwězdy, kotraž bě jim so zjewiła*.

8. A pósławši jich do Bethlehema rjekny: Dźiće a prašejće so pilnje za dźěćat-

18. Pola Židow płaćeše mandźelstwo wot časa slubjenja, hač runje nawoženja swoju slubjenu wjacy měsacow pozdźišo najbóle z kwasnej swjatočnosću do swojeho domu přija. Nochcyše-li ju přijeć, měješe jej, jako mandźelskej, rozdźěleński list podać. — **21.** Mjeno Jězus znamjenja wumóžnik, wuswobodźeŕ ze zajeća, poddanstwa atd. Židźa wočakowachu dawno wumóžnika, w poslednim času pak wosebje tajkeho, kiž by jich z romskeho poddanstwa wuswobodźił, mócneho swětneho krala. Jandźel pak tu prawy zmysł wumóžnika zjewi prajo, zo wón swój lud wot hrěchow wumóže. — **25.** Te słowa chcedźa z nowa wobkrućić, zo je Jězus wot Ducha swjateho podjaty; z nich njesćěhuje, zo je Józef po Jězusowym narodźe Mariju spóznał; prěnjorodźeny syn znamjenja tudy jenički syn.

II. **1.** Mudri, to rěka: wučeni mužowje, kotřiž kedźbowachu a znajachu wosebje hwězdy a jich puće; běchu najskerje z Arabiskeje. — **2.** W ranišim kraju bě něhdy Balaam wěšćił wo hwězdźe, kotraž „z Jakuba zeskhadźa“, 4. Mójz. 24, 17. Tak wočakowachu tam mócneho krala ze Židow, kotrehož přikhad so z hwězdu wozjewi. Swjate pisma Židow njeběchu tam cyle njeznate. Powěda so tež, zo su třo mudri kralowje byli, štož je lohcy móžne; běchu wjeŕchowje mjeńších ludow, kotřiž wědomosć a knjejstwo w sebi zjenoćachu. — **3.** Herodes boješe so wo swój trón; wón bě prěni cuzbnik wot Romskich na židowski trón sadźeny a z tym bě čas přišoł, w kotrymž bu sceptaŕ wot Judy wzaty, kaž bě patriarch Jakub wěšćił. 1. Mójz. 49, 10. Tež Jeruzalemscy wobydlerjo so stróžichu, nic z lubosće k Herodesej, ale z bojosće před nowymi překorami a zběžkami. — **7.** Zo by tak móhł na starobu dźěsća sudźić.

kom, a hdyž je namakaće, powěźće mi, zo bych tež ja přišedši k njemu so modlił.

9. Woni pak, hdyž běchu krala słyšeli, woteńdźechu. A hlej, hwězda, kotruž běchu w ranju widźeli, dźěše před nimi, hač přišedši zasta nad městnom, hdźež běše dźěćatko.

10. Wuhladawši pak hwězdu zwjeselichu so z jara wulkej wjesołosću.

11. A zastupiwši do domu namakachu dźěćatko z Mariju jeho maćerju a poklaknywši modlachu so k njemu*; a wotewriwši swoje pokłady, woprowachu jemu dary, złoto, kadźidło a myru.

12. A hdyž bě so jim we snje zjewiło, zo bychu k Herodesej nješli, wróćichu so po druhim puću do swojeho kraja.

13. **H**dyž běchu woni wotešli, hlej, zjewi so jandźel Knjeza we snje Józefej, prajo: Wstań, wzmi dźěćo a jeho mać a ćekń do Egiptowskeje, a budź tam, hač ći powěm; přetož Herodes budźe dźěćatko pytać, zo by je moril.

14. Wón wstanywši wza dźěćatko a jeho mać w nocy a woteńdźe do Egiptowskeje.

15. A wosta tam hač do Herodesoweje smjerće, zo by so dopjelniło, štož je prajene wot Knjeza přez profetu, kiž praji: Z Egiptowskeje powołach swojeho syna. Os. 11, 1.

16. **T**už Herodes spózna, zo je zjebany wot mudrych, rozhněwa so jara, a wupósławši da morić wšitke hólčatka, kotrež běchu w Bethlehemje a wšěch jeho pomjezach, dwělětne a młódše, po času, kotryž bě so doprašał wot mudrych.

17. Tehdy dopjelni so, štož je prajene přez profetu Jeremiasa, kiž praji:

18. „Hłós bu słyšany w Ramje, płač a wulka žałosć. Rachel płaka pře swojich synow, a nochcyše so změrować, dokelž njejsu.“* Jer. 31, 15.

19. **H**dyž bě Herodes wumrěł, hlej, zjewi so jandźel Knjeza we snje Józefej w Egiptowskej,

20. Prajo: Wstanywši wzmi dźěćo a jeho mać a ćehń do kraja israelskeho; přetož wumrěli su, kotřiž dźěsću za žiwjenjom dźěchu.

21. Wstanywši wza wón dźěćo a jeho mać a přińdźe do kraja israelskeho.

22. Wusłyšawši pak, zo Archelaus we Judeji kraluje město swojeho nana Herodesa, boješe so tam hić a we snje napominany, woteńdźe do krajiny Galileje.*

23. A přišedši bydleše we měsće, kotrež rěka Nazareth, zo by so dopjelniło, štož je prajene přez profetow: wón budźe Nazarenski rěkać.*

STAW III.

Jan křćenik prěduje pokutu w pusćinje, kaž je Isaias wěšćił; před ludom při nim zhromadźenym porokuje farisejam a saducejam a wuči, zo bychu hódne płody pokuty přinjesli a kak so jeho křćeńca wot Jězusoweje rozeznawa. Na Khrystusa wot Jana křćeneho přińdźe Duch swjaty, a Wótcowy hłós je z njebjes słyšeć.

We wonych dnjach* pak přińdźe Jan křćenik a prědowaše w pusćinje judejskej,

11. Swjeći wótcowje wuča, zo su třo mudri přez rozswětlenje Bože w dźěsću Syna Božeho spóznali; na to pokazuja tež dary, kajkež so jeno Bohu a kralam woprowachu. — **18.** Rachel bě mać egiptowskeho Józefa, kotraž bě w Bethlehemje pohrjebana; tudy měni so Bethlehemska krajina. — **22.** Po smjerći Herodesa Suroweho bu judejske kralestwo rozdźělene mjez jeho třoch synow. Archelaus, tajki surowy kaž nan, dósta Judeju a Samariju z Jeruzalemom a Bethlehemom; Herodes młódši z přimjenom Antipas pak Galileju a Pereju; Filip dósta Itureju, Bataneju, Auranitis a Trachonitis. — **23.** Přez profetow, to rěka: nic po pismiku, ale po zmysle mjenuja profetowje Jězusa „Nazarenskeho“. W hebrejskim rěka słowo „nazar“ skhować, zakitować, a wot tutoho słowa ma tež městačko Nazareth, kotrež bě za Jězusa woprawdźita „skhowanka“, swoje mjeno. Jězus rěka pola profetow, na přikład pola Zach. 9, 9: zakitany, wumóženy. Tamne hebrejske słowo pak znamjenja tež tak wjele jako „wotnožka, wukorjeń, prućik“, a podobnje mjenuje so tež Jězus, n. př. pola Isaiasa 11, 1; Jerem. 23, 5 atd.

III. **1.** Po swj. Lukašu 3, 1 sta so to w 15. lěće knježenja romskeho kejžora Tiberia, w lěće 28 křesćanskeho časa.

2. A praji: Čińće pokutu, přetož přibližiło je so njebjeske kralestwo*.
Mark. 1, 4; Luk. 3, 3.

3. Přetož tutón je, kotryž je mjenowany přez profetu Isaiasa, kiž praji: „Hłós wołaceho we pusćinje: přihotujće Knjezowy puć, runajće jeho šćežki.“ Mark. 1, 3; Luk. 3, 4.

4. Jan sam pak nošeše drastu z kamelowych kosmow, a kožany pas wokoło swojich bjedrow; jeho jědź pak běchu skóčki a lěsny měd.

5. Tehdy wukhadźeše k njemu Jeruzalem a cyła Judeja a cyła krajina wokoło Jordana. Mark. 1, 5.

6. A dachu so wot njeho křćić we Jordanje wuznawajcy swoje hrěchi.

7. Hdyž pak wjele farisejow a sadducejow* k swojej křćeńcy přikhadźeć widźeše, praji jim: Ješćerči splaho, štó je wam pokazał ćeknyć přichodnemu hněwej?
Luk. 3, 7.

8. Tohodla čińće hódne płody pokuty.

9. Njechajće rjec sami při sebi: Abrahama mamy za wótca; přetož praju wam: Bóh móže z tutych kamjeni Abrahamej dźěći zbudźić. Jan. 8, 39.

10. Přetož hižo je sekera korjenjej štomow přiložena. Kóždy štom pak, kiž dobreho płodu njenjese, budźe wurubany a do wohnja ćisnjeny.

11. Ja drje křću was z wodu k pokuće*; kotryž pak po mni přińdźe, je mócniši dyžli ja, kotrehož wobuće nosyć hódny njejsym; tón samy budźe was křćić z Duchom swjatym a z wohnjom.
Mark. 1, 8; Luk. 8, 16; Jan. 1, 26.

12. Wón ma wějawku we swojej rucy, a wučisći swoje huno, a zhromadźi swoju pšeńcu do bróžnje, pluwy pak spali z njewuhasliwym wohnjom.

13. Tehdy přińdźe Jězus z Galileje při Jordanje k Janej, zo by so křćić dał wot njeho. Mark. 1. 9.

14. Jan pak wobaraše jemu prajo: Mi je trjeba, zo bych wot tebje křćeny był, a ty dźeš ke mni?

15. Wotmołwjejo pak rjekny jemu Jězus: Dopušć jeno, přetož tak so nam słuša dopjelnić wšitku sprawnosć. Tuž dopušći jemu.

16. Jězus pak wukřćeny wustupi hnydom z wody, a hlej, njebjesa wotewrichu so jemu a wón wuhlada Ducha Božeho jako holbja zestupowaceho a nad njeho přikhadźaceho. Luk. 3, 22; 9, 35; 2. Pětr. 1, 17.

17. A hlej, hłós z njebjes praji: Tutón je mój lubowany Syn, na kotrymž mam swoje spodobanje.*

STAW IV.

Jězus předoby po štyrcećidnjowskim posće djabołske spytowanja a po Janowym zaječu zdali so do Kafarnauma a prěduje pokutu. Rybakow Pětra a Handrija, Jakuba a Jana k sebi powoła, tež Galilejskim evangelium wozjewjejo, hoji wšelake khorosće, wot ludu přewodźany.

Tehdy bu Jězus wot Ducha* do pusćiny wjedźeny, zo by wot djaboła spytowany był.

---

2. Njebjeske kralestwo t. j. duchowne kralestwo, kotrež Messias na zemi založi, a w kotrymž njebudźe djaboł a hrěch knježić, ale wěrny Bóh a pócćiwosć; je to Khrystusowa cyrkej na zemi. — 7. Farisejowje a saducejowje běchu židowske sekty. Farisejowje dopjelnjachu z wulkej swěru čłowjeske přistajenja w Božim zakonju, jón samón pak njewobkedźbujcy prócowachu so za zwonkownej sprawnosću, a přestupowachu zakoń Boži w jara ważnych wěcach. Saducejowje běchu lohkomyslni ludźo, kotřiž wšelake wěrnosće wěry prějachu. Wobě sekće myslěštej sebi, zo so jeju wučby w nowym Messiasowym rjedźe wobkruća. Hdyž pak spóznachu, zo tak njebudźe, njedachu so křćić. — 11. Janowa křćeńca bě jeno ceremonija, z kotrejž so křćeni k pokuće a zastupej do kralestwa Božeho swjećachu, njeskutkowaše znutřkowne čisćenje a wodaće hrěchow, njewudźěleše duchowne hnady, kajkež měješe Khrystusowa křćeńca we sebi; Khrystus a jeho cyrkej budźe křćić z Duchom swjatym a z wohnjom t. r. křćenym wudźěla so dary Ducha swjateho, kiž pod znamjenjom wohniwych jazykow nad japoštolow přińdźe, a zahorja we jich wutrobach płomjenja swjateje lubosće. — 17. Hnydom na spočatku Jězusoweho wučeřstwa zjewi so potajnosć najswjećišeje Trojicy, w mjenje kotrejež Jězus tutón swět wopušćejo swjatu křćeńcu wšitkim ludam wudźělić poruči.

IV. 1. Wot Ducha t. j. wot Ducha swjateho. Jako bu prěni čłowjek Adam, wótc čłowjestwa, wot djaboła spytowany, tak chcyše Jězus, nowy Adam, wótc noweho splaha, spytowany być, zo by z nowa dobył, štož bě prěni Adam zhubił, a zo by přikład zawostajił, kak mamy djabołske spytowanja předobyć.

2. A hdyž bě štyrceći dnjow a štyrceći nocow* so posćił, potom bu hłódny.

3. A přistupiwši spytowař* k njemu rjekny: Sy-li syn Boži, praj, zo bychu tute kamjenje khlěby byle.

4. Wotmołwjejo pak wón rjekny: Pisane je, wot samoho khlěba njeje čłowjek žiwy, ale wot kóždeho słowa, kotrež wukhadźa z Božeho rta. Luk. 4, 4.

5. Tuž wza jeho djaboł do swjateho města a staji jeho na wjeřch templa.

6. A rjekny jemu: Sy-li syn Boži, pušć so dele; přetož je pisane: Swojim jandźelam je tebje dla poručił, a budźa će na rukomaj nosyć, zo trjebaj njeby twoju nohu wo kamjeń storčił. Ps. 90, 9 a dr.

7. Jězus praji jemu: Zaso je pisane: Njedyrbiš spytować Boha swojeho Knjeza. 5. Mójz. 6, 16.

8. Z nowa wza jeho djaboł na jara wysoku horu, a pokaza jemu wšitke kralestwa swěta a jich krasnosć.

9. A rjekny k njemu: To wšitko tebi dam, jelizo poklaknywši ke mni so modliš.

10. Tuž praji jemu Jězus: Dźi wote mnje, satanje! přetož je pisane: Ke Knjezej, swojemu Bohu, dyrbiš so modlić a jemu samomu słužić. 5. Mójz. 6, 13.

11. Tuž wopušći jeho djaboł a hlej, jandźelowje přistupichu a słužachu jemu.

12. **H**dyž pak bě Jězus słyšał, zo je Jan zajaty*, woteńdźe do Galileje. Mark. 1, 14; Luk. 4, 14; Jan 4, 43.

13. A wopušćiwši město Nazareth přińdźe a bydleše we Kafarnaumje při morju na pomjezach Zabulon a Neftalim,

14. Zo by so dopjelniło, štož je prajene přez profetu Isaiasa:

15. „Kraj Zabulon a kraj Neftalim, puć při morju za Jordanom, pohanska Galileja,

16. Lud, kiž we ćmě sedźeše, wuhlada wulke swětło, a sedźacym w krajinje smjertneho khłódka je swětło zeskhadźało.“ Is. 9, 1. 2.

17. Wot toho časa poča Jězus prědować a prajić: Čińće pokutu, přetož njebjeske kralestwo je so přibližiło. Mark. 1, 14—21; Luk. 5, 2—11.

18. **K**hodźo pak při galilejskim morju wuhlada Jězus dweju bratrow, Symana, kiž Pětr rěka, a Handrija jeho bratra, kotrajž syć do morja pušćeštaj; přetož běštaj rybakaj.

19. A rjekny k nimaj: Pójtaj za mnu, a sčinju z waju rybakow ludźi.

20. Wonaj pak hnydom wostajiwši syće, jeho sćěhowaštaj.

21. A hdyž wottudy dźěše, wuhlada dweju druheju bratrow, Jakuba syna Zebedeja a Jana jeho bratra we łódźi, kotrajž ze Zebedejom, swojim nanom, swoje syće porjedźeštaj; a powoła jeju.

22. Wonaj pak hnydom wostajiwši syće a nana, jeho sćěhowaštaj.

23. **A** Jězus khodźeše po cyłej Galileji, wučo we jich synagogach a prědujo wjesołe powěstwo wo kralestwje a hoješe wšitku khorosć a wšitku słabosć we ludźe.

24. A powěsć wo nim rozeńdźe so po cyłej Syriji, a přinjesechu k njemu wšitkich khorych, na wšelake słabosće a čwěle ćeřpjacych, a kotřiž mějachu djabliska, a naměsačnych a wićiwych, a wón wustrowi wšitkich.

25. A jeho sćěhowachu wulke črjódy z Galileje, a z krajiny Dźesać městow*

---

2. Tak dołho posćeše so Mójzes (3. Mójz. 9, 9. 18), tež Elias (3. Kral. 19, 8). — **3.** Spytowař, t. j. djaboł najskerje w čłowjeskej podobnosći, a spytowaše jeho najprjedy z mjasnymi požadosćemi, kotrež za spokojenjom žadaju druhdy tež přećiwo kaznjam Božim, potom z hordosću, kotraž so přećiwo Bohu skhrobli na sebje so spušćejo, a skónčnje ze žadosću za tym, štož swět poskićuje. Wšitke spytowanja, kotrež na čłowjeka přińdu, wukhadźeju pak z mjasnych požadosći, pak z hordosće ducha, pak z požadanja toho, štož woči widźitej. — **12.** Jan bu zajaty wot Herodesa z přimjenom Antipas, hlad. 14, 3. — **25.** Krajina Dźesać městow ležeše wot galilejskeho morja k ranju a měješe mjeno wot dźesać městow, kotrež tam ležachu, a w kotrychž z wjetša pohani bydlachu.

a z Jeruzalema a z Judeje a z druheje strony Jordana. Mark. 3, 7; Luk. 6, 17.

STAW V.

Jězus wuči wósm zbóžnosći, mjenuje japoštołow sól zemje a swětło swěta; zo njeje přišoł, zo by zakoń abo profetow zběhnył, ale dopjelnił; napomina, zo so nimamy na bratra hněwać, ale so z nim wujednać; zo žónska so požadać njesmě, zo ma so pohóršowacy staw wotrubnyć, zo so mandźelska nima pušćić, khiba dla mandźelstwałamanja; nimamy ani přisahać ani złemu so přećiwić. Njepřećelow dyrbimy lubować.

Wuhladawši pak Jězus črjódy, wotendźe na horu*, a hdyž bě so synył, přistupichu k njemu jeho wučownicy.

2. A wotewriwši swój rot wučeše jich prajo:

3. Zbóžni* su khudźi po duchu, dokelž jich je njebjeske kralestwo. Luk. 6, 20.

4. Zbóžni su ćichomyslni, dokelž woni budźa zemju wobsedźeć. Ps. 36, 11.

5. Zbóžni su, kotřiž so rudźa, dokelž woni budźa změrnjowani. Is. 61, 13.

6. Zbóžni su, kotřiž su hłódni a lačni po sprawnosći, dokelž woni budźa nasyćeni.

7. Zbóžni su miłosćiwi, dokelž woni miłosć dóstanu.

8. Zbóžni, kotřiž su čisteje wutroby, dokelž woni budźa Boha widźeć. Ps. 23, 4.

9. Zbóžni su měrniwi, dokelž budźa dźěći Bože rěkać.

10. Zbóžni su, kotřiž přesćěhanjo ćeŕpja, sprawnosće dla, dokelž jich je njebjeske kralestwo. 1. Pětr. 2, 19.

11. Zbóžni sće, hdyž budźa was hanić a přesćěhać a wšitko zle na was rěčeć lhajcy, mje dla;

12. Wjeselće a radujće so, dokelž waše myto je wulke w njebjesach. Přetož tak přesćěhachu profetow, kotřiž prjedy was běchu.

13. Wy sće sól* zemje. Zestuchnje-li sól, z čim budźe so selić? k ničomu so wjacy njehodźi, khiba zo so won wusypnje a wot ludźi roztepce. Mark. 9, 49; Luk. 14, 34.

14. Wy sće swětło swěta*. Město, kotrež na horje leži, njemóže skhowane wostać.

15. Tež njezaswěćeja swěcu, zo bychu ju pod sudowjo stajili, ale na swěčnik, zo by swěćiła wšitkim, kotřiž su w domje. Mark. 4, 21; Luk. 8, 16; 11, 33.

16. Tak njech so swěći waše swětło před čłowjekami, zo bychu widźeli waše dobre skutki, a khwalili wašeho Wótca, kiž je w njebjesach. 1. Pětr. 2, 12.

17. Njemysléće sebi, zo sym přišoł zběhnyć zakoń abo profetow; njejsym přišoł zběhnyć, ale dopjelnić.

18. Přetož zawěrno praju wam: doniž njezańdźe njebjo a zemja, njeminje so ani pismik ani dypk ze zakonja, hač so wšitko stanje. Luk. 16, 17.

19. Štóž by tohodla jenu z tutych najmjeńšich* přikazni zběhnył a ludźi tak wučił, budźe najmjeńši mjenowany w njebjeskim kralestwje; štóž pak by je

---

V. **1.** Hora pokazuje so nětko hišće njedaloko Genezaretha pod mjenom „hora wósm zbóžnosći“. — **3.** Wósm zbóžnosće wobjimuja tři skhodźeńki, kotrež k Bohu wjedu; wučisćenje wot wšoho, štož je hrěšne přez ponižnosć, ćichomyslnosć a pokutu; swjatosćenje přez žadosć za křesćanskimi počinkami, wosebje přez lubosć a smilnosć; zjednoćenje z Bohom přez čistotu, měr a pokoj wutroby, a podwolne podaće do Božeje wole w ćeŕpjenjach. S. Augustin praji: Z čim dobudźeš sebi Bože kralestwo? z khudobu knjejstwo, z bolosću wjesołosć, z dźěłom měr, z nizkosću krasnosć, ze smjerću žiwjenje. — **13.** Sól zemje t. r. jako je sól trěbna, zo bychu so jědźe z njej seliłe a tak čłowjekam słodźałe a tyłe, tak su japoštołowje a słužownicy Boži za lud trěbni, zo bychu jón ze swojim wučenjom a přikładom k dobrym počinkam nawjedowali, a k njebjeskej zbóžnosći přiwjedli. Jako sól před skaženjom a zhnićom zakituje, tak mějachu tež japoštołowje a maju słužownicy Boži z napominanjom a tež z khostanjom hrěšniwosć a njekhmanstwo podušeć a lud w bohabojosći zdźeržeć. Lud dyrbi tohodla měšnikow, kotřiž jón před duchownej plěsniwosću zakituja, česćić a z posłušnosću podpjerać. — **14.** Swětło swěta t. r. japoštołowje dyrbja njewědomosć ze swojimi wučbami rozswětleć a lud k spóznaću prawdy přiwjesć; tohodla njesmědźa so khować, ale jako so město na horje wšitkim pokazuje a na swěčniku wšitkim swěći, tak maju woni tež prawdu wšitkim wozjewjeć. — **19.** Farisejowje spokojichu so, hdyž zakoń zwonkownje po pismiku dopjelnichu, přikaznje pak,

činił a wučił, budźe wulki mjenowany w njebjeskim kralestwje. Jak. 2, 10.

20. **P**řetož praju wam, njebudźe-li waša sprawnosć dospołniša, dyžli pismawučenych a farisejow, njepřińdźeće do njebjeskeho kralestwa. Luk. 11, 39.

21. Słyšeli sće, zo bu starym* prajene: Njedyrbiš mordować; štóž pak by moril, budźe sudu winowaty. 2. Mójz. 20, 13.

22. Ja pak wam praju, zo budźe kóždy, kiž so na swojeho bratra hněwa, sudu winowaty. Štóž pak swojemu bratrej rjeknje: raka, budźe (wysokeje) rady winowaty. Štóž pak rjeknje: Błaznje, budźe helskeho wohnja winowaty.

23. Hdyž tohodla swój dar k wołtarjej přinjeseš a tam so dopomniš, zo ma twój bratr něšto přećiwo tebi,

24. Wostaj tam swój dar před wołtarjom a dźi najprjedy so zjednać ze swojim bratrom a potom přišedši woprуj swój dar.

25. Zjednaj so ze swojim přećiwnikom ruče, doniž sy z nim na puću, zo by trjebaj přećiwnik će njepodał sudnikej a sudnik će njepodał służownikej, a ty do jastwa ćisnjeny njebył. Luk. 12, 58.

26. Zawěrno praju tebi, wottam njewuńdźeš, hač zapłaćiš najposledniši pjenježk.

27. **S**łyšeli sće, zo bu starym prajene: Njedyrbiš mandźelstwo łamać*. 2. Mójz. 20, 14.

28. Ja pak praju wam, zo je kóždy, kiž by na žónsku pohladał z požadosću za njej, hižo z njej mandźelstwo złamał we swojej wutrobje.

29. Hdyž će twoje prawe woko pohóršuje, wutorhń je a ćisń je wot so; přetož lěpje je tebi, zo jedyn twojich stawow zahinje, dyžli zo by cyłe twoje ćěło do hele ćisnjene było. Niže: 18, 9; Mark. 9, 46.

30. A hdyž će twoja prawa ruka pohóršuje, wotrězń ju a ćisń ju wot so; přetož lěpje je tebi, zo jedyn twojich stawow zahinje, hač zo cyłe twoje ćěło do hele přińdźe.

31. Tež bu prajene: zo by, štóžkuli swoju mandźelsku wot so pušći, jej dał rozdźěleński list*. 5. Mójz. 24, 1.

32. Ja pak praju wam, zo kóždy, kotryž by swoju mandźelsku wot so pušćił, khiba mandźelstwałamanja dla, ju zawjedźe do mandźelstwałamanja a kotryž sebi pušćenu wozmje, łama mandźelstwo.

33. **T**ež sće słyšeli, zo bu starym prajene: Njedyrbiš njeprawje přisahać; dyrbiš pak Knjezej swoje přisahi dźeržeć. 2. Mójz. 20, 7; 3. Mójz. 19, 12; 5. Mójz. 5, 11.

---

kotrež mysle a žadosće rjaduja, mějachu za snadne, najmjeńše; Khrystus sebi žada, zo so člowjek čisći a poswjećuje we swojej wutrobje, hdźež je žórło jeho słowow a skutkow, a zakazuje tohodla wšitke hrěšne mysle a žadosće. Štóž hinak čini a wuči, budźe najmjeńši w njebjeskim kralestwje, t. r. budźe wot Boha jako njekničomny člowjek wuzamknjeny z njebjeskeho kralestwa. — **21.** „Starym“, t. r. wot starych, ludej pak wot pismawučenych a farisejow, kotřiž Mójzesowy zakoń wukładowachu a přeměnjachu. Słowa: „štóž pak by morił, budźe sudu winowaty“ je tež farisejski přistawk, kiž so w Mójzesowym zakonju njenamaka. Zakoń zakazuje morjenjo člowjeka, ale tež hněw. Zawěsće! Słowa swjateho pisma na wšelakich městach su dosć jasne. Khrystus pak tež wuči, zo ma tón, kiž swojeho bratra hněwa, so wusprawdźić před sudom; kotryž jemu wumjetuje a jemu praji: „raka“, t. j. njekničomniko, před wysokej radu; štóž pak jeho hani a zakliwa, je helskeho wohnja winowaty. Potajkim njeje jeno hrěch, hdyž bližšeho moriš, ale tež, hdyž jeho hněwaš a haniš. Tohodla dyrbi kóždy khwatać, ze swojim bližšim so zas wujednać. Židźa mějachu dwoji sud: nižši, w kóždym měsće, kotryž bě z měšnikow a staršich ludu zestajeny, a wysoku radu, w Jeruzalemje, z 71 sobustawow wobstojacu, kotraž ćežše złósće rozsudźeše. — **27.** Farisejowje wučachu, zo je w šestej kazni jeno skutk mandźelstwałamanja zakazany, Jězus pak, zo su tež wšitke požadanja za nječistym skutkom hrěšne, a zo ma so člowjek wot wšoho dźělić, štož jeho k hrěchej nječistoty zawjedźe, byrnje jemu tak lube było jako wóčko abo tak nuznje potrěbne jako prawa ruka. — **31.** Mójzes bě Židam dla twjerdosće jich wutroby dowolił, zo smě muž žonu z ważnych winow, jako dla mandźelstwałamanja, wot so pušćić a jej rozdźěleński list přepodać, w kotrymž bě wina napisana. Khrystus pak wuči, zo je křesćanske mandźelstwo njerozdźělomne.

34. Ja pak praju wam, zo byšće z cyła njepřisahali, ani na njebjo, dokelž je trón Boži,

35. Ani na zemju, dokelž je podnožk jeho nohow; ani na Jeruzalem, dokelž je město wulkeho krala; Jak. 5, 12.

36. Ani na swoju hłowu njedyrbiš přisahać, dokelž njemóžeš ani jedyn włósk běły sćinić abo čorny.

37. Budź pak waša rěč: haj, haj; ně, ně; štož je wjacy dyžli to, je wot złeho*.

38. Słyšeli sće, zo bu prajene: Woko za woko, a zub za zub. 2. Mójz. 24, 20.

39. Ja pak praju wam, zo byšće so njepřećiwili złemu*; ale jelizo će štó dyri na prawe lico, poskić jemu tež druhe. Luk. 6, 29.

40. A tomu, kiž chce z tobu prawować a twoju suknju wzać, wostaj jemu tež płašć.

41. A nući-li će něchtó jenu milu, dźi hišće z nim dwě druhej. 1. Kor. 6, 7.

42. Štóž će prosy, tomu daj; a wot toho, kiž chce požčić wot tebje, so njewotwobroć.

43. Słyšeli sće, zo bu starym prajene: Dyrbiš lubować swojeho bližšeho a hidźić swojeho njepřećela.

44. Ja pak praju wam: Lubujće swojich njepřećelow, čińće dobrotu tym, kotřiž was hidźa a prošće za tych, kotřiž was přesćěhaju a zlě rěča wo was, Luk. 6, 27. Romsk. 12, 20; Luk. 23, 34; Jap. sk. 7, 59.

45. Zo byšće dźěći byli swojeho Wótca w njebjesach, kiž swojemu słóncu skhadźeć dawa na dobrych a na złych, a dešćik sćele na sprawnych a njesprawnych.

46. Přetož lubujeće-li tych, kotřiž was lubuja, kajke změjeće myto? ječinja to tež cłownicy?

47. A budźeće-li jenož swojich bratrow postrowjeć, što wjacy činiće? ječinja to tež pohani?

48. Budźće tohodla dospołni, jako tež waš njebjeski Wótc dospołny je.

STAW VI.

Jězus wuči, kak mamy jałmožnu dawać, so modlić a bližšemu wodać; tohorunja, kak mamy so pośćić; zo nimamy za zemju pokłady hromadźić, ale za njebjo; wóčko dyrbi wěrnosćiwe być. dwěmaj knjezomaj njemóže so słužić; tež zakazuje Jězus starosćiwosć wo jědź, drastu a wo jutřiši dźeń.

Kedźbujće, zo byšće swoju sprawnosć nječinili před čłowjekami, tak zo byšće wot nich widźeni byli; hewak myta njezměješe pola swojeho Wótca, kiž je w njebjesach.

2. Hdyž tohodla jałmožnu dawaš, njedaj z trubu* před sobu trubić, jako tajency činja we synagogach a na drohach, zo bychu česćeni byli wot čłowjekow; zawěrno praju wam, su swoje myto dóstali.

3. Hdyž pak ty jałmožnu dawaš, njech twoja lěwica njewě, što twoja prawica čini,

4. Zo by twoja jałmožna w potajnym była, a twój Wótc, kiž do potajneho widźi, zapłaći tebi.

5. A hdyž so modliće, njebudźće kaž tajency, kotřiž radźi we synagogach a na róžkach drohow stojicy so modla, zo bychu widźeni byli wot čłowjekow; zawěrno praju wam, su swoje myto dóstali*.

37. Wot złeho, t. r. to přińdźe wot djaboła, přez kotrehož su wobstojenja čłowjeskeho žiwjenja tak skažene, zo sebi ludźo na słowo wjacy njewěrja, ale Boha za swědka bjeru. Jězus njezakazuje prawe přisahi, we wažnych wěcach, hdyž su trěbne a wot wyšnosće žadane, ale porokuje jeno farisejam, zo tak lohkomyslnje wo přisahanju wuča. — **39.** Zo byšće njepřećiwili złemu, t. r. złe ze złym njepłaćili, ale zo byšće pokoja dla radši křiwdu znjesli a ćežše brěmjenja na so wzali.

VI. **2.** Bě wašnje, zo so khudźi hromadu trubjachu, hdyž so jim jałmožna wudźěleše. Farisejowje pak njedachu khudych dla trubić, ale zo bychu swoje dobre skutki zjewjeli. — **5.** Njemudry je čłowjek, kiž dobre skutki swěta dla čini, dokelž swět płaći porědko, njerunje a khudźe; štóž pak Boha dla dobre skutkuje, ma wěste a nadobne myto wočakować.

6. Hdyž pak ty so modliš, zańdź do swojeje komorki, a zamknywši durje, modl so k swojemu Wótcej w potajnym, a twój Wótc, kiž do potajneho widźi, zapłaći tebi.

7. Modlicy pak so nječińće wjele słowow, jako pohani, přetož sebi mysla, zo budźa wusłyšeni, hdyž wjele rěča*.

8. Tohodla njerunajće so jim; přetož Wótc wě, čoho sće potrěbni, prjedy hač jeho prosyće.

9. Wy budźeće tohodla takle so modlić: Wótče naš, kiž sy w njebjesach. Swjatosćene budź twoje mjeno. Luk. 11, 2.

10. Přińdź k nam twoje kralestwo; twoja wola so stań, jako na njebju, tak tež na zemi.

11. Naš wšědny khlěb daj nam dźens.

12. A wodaj nam naše winy, jako tež my wodawamy našim winikam.

13. A njewjedź nas do spytowanja; ale wumóž nas wot zleho. Amen.

14. Přetož wodaće-li čłowjekam jich hrěchi, woda tež wam waš njebjeski Wótc waše hrěchi.

15. Njewodaće-li pak čłowjekam, njewoda tež waš njebjeski Wótc wam waše hrěchi. Niže: 18, 35; Mak. 11, 25.

16. **H**dyž pak so posćiće, njebudźće zrudni, jako tajency, přetož wohidźeja swoje wobliča, zo by ludźom zjawne było, zo so posća; zawěrno praju wam, woni su swoje myto dóstali.

17. Ty pak, hdyž so posćiš, žałbuj swoju hłowu, a myj swoje wobličo,

18. Zo by čłowjekam njezjewił, zo so posćiš, ale swojemu Wótcej, kiž je w potajnym; a twój Wótc, kiž do potajneho widźi, zapłaći tebi.

19. **N**jehromadźće sebi pokłady na zemi, hdźež je zerzawizna a mola žerje a hdźež je paduši wukopuja a kradnu.

20. Hromadźće pak sebi pokłady w njebjesach, hdźež je ani zerzawizna ani mola nježerje; a hdźež je paduši njewukopuja ani njekradnu. Luk. 12, 33; 1. Tim. 6, 19.

21. Přetož hdźež je twój pokład, tam je tež twoja wutroba*.

22. Swěca twojeho ćěła je twoje woko*. Budźe-li twoje woko jasne, budźe cyłe twoje ćěło swětłe. Luk. 11, 34.

23. Budźe-li pak twoje woko złe, budźe cyłe twoje ćěło ćěmne. Je-li potajkim swětło, kotrež je we tebi, ćma, kak wulka budźe ćma sama?

24. **N**ichtó njemóže dwěmaj knjezomaj słužić; přetož pak budźe jenoho hidźić a druheho lubować; abo jenoho znjese a druheho zacpěje. Njemóžeće Bohu słužić a mamonej. Luk. 16, 13.

25. Tohodla praju wam: Njebudźće starosćiwi wo swoje žiwjenje, što byšće jědli, ani wo swoje ćěło, z čim byšće so woblekali. Njeje žiwjenje wjacy dyžli jědź a ćěło wjacy dyžli drasta? Ps. 54, 23; Luk. 12, 22; Filip. 4, 6; 1. Tim. 6, 7.

26. Pohladajće na ptaki pod njebjom! njesyja a nježnjeja, ani njehromadźa do bróžnjow, a waš njebjeski Wótc je žiwi. Njejsće wy wjele wjacy, dyžli wone?

27. Štó pak wot was móže z přemyslenjom swojej dołhosći jedyn łóhć přidać?

28. A što sće wo drastu starosćiwi? Wohladajće lilije na polu, kak rostu; njedźěłaju ani njepřadu.

29. Praju pak wam, zo njebě ani Salomon we wšej swojej krasnosći tak wuhotowany, kaž jena z nich.

---

7. Khrystus njezakazuje, dołho so modlić, ale prózdne słowa dołhi čas bjez kedźbnosće a pobožnosće rěčeć a wot nich wusłyšenje wočakować, je wopačne a pohanske wašnje. — **21.** Tam su tež twoje mysle a twoje žadanja, pak w njebju pak na zemi, we wěčnych abo we časnych kubłach, za tym hač za njebjo abo za zemju pokłady hromadźiš. — **22.** Kaž strowe, jasne wóčko cyłe ćěło po prawym puću wjedźe, khore a błuke woko puć ćěłej zaćěmni, tak dźerži tež čista k Bohu wobroćena wutroba wšitke mysle a žadosće a skutki w prawym rjedźe, wot Boha wotwóbroćena a swětej přiwobroćena wutroba pak kazy wšitke mysle, žadanja a skutki. Kak wulka dyrbi tale ćma być, kak ćežke hrěchi dyrbja so při tajkej złósći činić!

30. Jelizo pak Bóh trawu na polu, kotraž dźensa je a jutře so do pjecy ćisnje, tak drasći, čim wjacy was, małowěriwi?

31. Njebudźće tohodla starosćiwi, prajicy: Što budźemy jěsć abo što budźemy pić, abo z čim budźemy so woblekać?

32. Přetož to wšitko pohani pytaju. Waš njebjeski Wótc wšak wě, zo wšitko to trjebaće.

33. Pytajće pak najprjedy kralestwo Bože a jeho sprawnosć a to wšitko budźe wam přidate.

34. Njebudźće tohodla starosćiwi wo jutřiši dźeń. Přetož jutřiši dźeń budźe so sam za so starać; dosć ma dźeń na swojej wobćežnosći.*

STAW VII.

Khrystus wuči, zo nikoho sudźić njesměmy; wo třěscy a wo hrjadźe; swjate nima so psam podawać; kóždy, kiž prosy, pyta a kłapa, so wot Boha wusłyši; druhim mamy činić, štož chcemy, zo by so nam stało; z wuzkimi wrotami mamy k žiwjenju hić; kak so falšni profetowje rozeznawaju a dobry štom wot złeho. Přirunanje wo tom, kotryž Khrystusowe słowa słyši a po nich skutkuje a wo tom, kiž po nich njeskutkuje.

Njesudźće, zo byšće sudźeni njebyli.
Luk. 6, 37; Romsk. 2, 1.

2. Přetož z kajkimž sudom sudźiće, z tym budźeće sudźeni; a z kajkejž měru měriće, budźe wam zaso měrjene. Mark. 4, 24.

3. Što pak widźiš třěsku we woku swojeho bratra; a hrjadu we swojim woku njewidźiš?

4. Abo kak prajiš k swojemu bratrej: Njech wućahnu třěsku z twojeho woka a hlej, hrjada je we twojim woku?

5. Tajenco! wućehń najprjedy hrjadu ze swojeho woka a potom pohladaj, kak by třěsku wućahnył z woka swojeho bratra*.

6. Njedawajće swjate psam, ani njemjetajće swoje parle před swinje, zo bychu je trjebaj njepoteptałe ze swojimi nohami a so wobroćiwši was njeroztorhałe*.

7. Prošće, a wam budźe date; pytajće a namakaće; kłapajće a wam budźe wotewrjene. Niže: 21, 22; Mark. 11, 24; Luk. 11, 9; Jan. 14, 13; Jak. 1, 6.

8. Přetož kóždy, kiž prosy, dóstanje; a štóž pyta, namaka; a kłapacemu so wotewri.

9. Abo kotry člowjek je mjez wami, kotryž swojemu synej, kiž by jeho wo khlěb prosył, kamjeń poda? Luk. 11, 11.

10. Abo by-li jeho wo rybu prosył, jemu hada poda?

11. Jelizo tohodla wy, kotřiž sće zli, wěsće dobre dary dawać swojim dźěćom, čim wjacy budźe waš Wótc, kiž je w njebjesach, dobre dawać tym, kotřiž jeho proša?

12. Tuž wšitko, štožkuli chceće, zo bychu wam ludźo činili, tež wy čińće jim. Přetož to je zakoń a profetowje*.
Luk. 6, 31.

13. Dźiće nutř z wuzkimi wrotami*, dokelž šěroke su wrota a rozšěrjeny je puć, kotryž wjedźe k zahinjenju, a wjele je tych, kotřiž po nim nutř du.*
Luk. 13, 24.

14. Kak wuzke su wrota a kak zwuženy je puć, kotryž wjedźe k žiwjenju; a mało je tych, kotřiž jón namakaju.

---

34. Njestarajće so tak njemudrje za přichod, dokelž přitomny dźeń ma sam dosć nuzy a potrěbnosći, a žada sebi starosć, kak potrěbnosće spokojimy, kak nuzu wosebje duchownu, hrěšne wabjenja wotwobroćimy.

VII. **5.** Porjedźej najprjedy swoje njedostatki, a potom powuč bližšeho, kak ma swoje wopačnosće wotstronjeć. — **6.** Njeprócujće so, wozbožace wučby tajkim člowjekam podawać, kotřiž za nje zapřijeća nimaju, dokelž su jeno po swojich nizkich mjasnych požadosćach žiwi jako swinje, abo kotřiž bójske wěrnosće k směcham trjebaja, na nje hawtuja jako psy, dokelž tajcy ludźo su za wyšše duchowne potrěbnosće mortwi. — **12.** To je hłowne wopřijeće cyłeho zakonja a profetow, cyłeho swjateho pisma. — **13.** Nizke wrota a wuzka šćežka, k žiwjenju wjedźaca, su Bože kaznje, dokelž mjasnym nakhilnosćam a hrěšnym skutkam města njewostaja, ale sebi žadaju, zo so te same wukorjenja; wysoke wrota a šěroki puć pak trjebaja ći, kotřiž njechcedźa zakazanych wěcow so wostajić, ale swojim žadosćam wšitko dowoleja.

…o falšnych profetow, ko-
… k wam we wowčich dra-
…pak su torhace wjelki.
…płodach spóznajeće jich.
…niow kiće? abo z wóstow
Luk. 6, 44.
…dly dobry štom njese dobre
…m pak njese złe płody.
…štom njemóže złe płody
…tom njemóže dobre płody

…štom, kiž dobreho płody
…że wurubany a do wohnja

…m na jich płodach jich spó-

…kóždy, kiž ke mni praji:
…že! póńdźe nutř do njebje-
…twa; ale štóž čini wolu mo-
…kiž je w njebjesach, tón
… do njebjeskeho kralestwa*.
…: 25, 11; Luk. 6, 46.
…y budźa na wonym dnju* ke
Knježe, knježe, njejsmy w
…aje wěšćili a w twojim mjenje
…duhonjeli a we twojim mjenje
…y činili?** Jap. sk. 19, 13.
…hdy wuznaju jim: Ženje sym
…, woteńdźće wote mnje, ko-
…awnosć činiće. Ps. 6, 9;
…że: 25, 41; Luk. 12, 27.
…dy tohodla, kiž tute moje słowa
…čini, budźe podobny mudremu
…otryž swój dom na skału na-
Luk. 6, 48; Romsk. 2, 13; Jak. 1, 22.

25. A padźe dešć, a přińdźechu wody, a
dujachu wětry a storkachu do toho domu,
a wón njepadźe; přetož bě załoženy na
skału.
26. A kóždy, kiž tute moje słowa słyši
a je nječini, budźe podobny błaznemu čło-
wjekej, kotryž swój dom na pěsk natwari.
27. A padźe dešć, a přińdźechu wody, a
dujachu wětry a storkachu do toho domu;
a wón padźe a jeho pad bu wulki.
28. A sta so, hdyž bě Jězus tute słowa
skónčił, spodźiwachu so črjódy nad jeho
wučbu.
29. Přetož wučeše jich, jako by móc
měł, nic jako jich pismawučeni a fari-
sejowje. Mark. 1, 22; Luk. 4, 32.

STAW VIII.

Wustrowjeneho wusadneho sćele Khrystus k měšnikam; wustrowja stotnikoweho słužownika, kotrehož wěru khwali; tohorunja zymničnu Pětrowu přichodnu mać a wjele druhich khorych; ze słowom wuhonja złe duchi; pismawučeneho, kiž chce jeho sćěhować, wotpokaza, druhemu pak poruči, zo by jeho sćěhował, tež před nanowym pohrjebom. Na čołmje, kotryž so wot žołmow tam a sem mjetaše, wot wučownikow wubudźeny, změruje morjo. Wumóže dweju wot djaboła wobsynjeneju pola Gerasenow; djabołam dowoli, zo smědźa do swini zaječ, štož widźiwši, Gerasenowje proša, zo by so z jich pomjezow zdalił.

Hdyž z hory dele dźěše, sćěhowachu
jeho wulke črjódy.
2. A hlej, wusadny* přišedši modleše
so k njemu prajo: Knježe, chceš-li, móžeš
mje wučisćić. Mark. 1, 40.
3. A wupřestrěwši ruku dótkny so*
jeho Jězus prajo: Chcu, budź wučisćeny!
A hnydom bu jeho wusad wučisćeny.

…Nic tón, kiž zwonkownje wěru do mnje wuznawa, kiž je po mjenje křesćan, tak zo mje Knjeza mjenuje, ale tón, kiž moje kaznje dźerži a je po skutkach křesćan, přińdźe …eskeho kralestwa. — **22.** Na wonym dnju, t. j. na sudnym dnju. ** Bóh připušći, zo tež …i, hrěšni čłowjekowje w jeho mjenje wulke wěcy a dźiwy dokonjeja, ale tajke skutki su za nich …šeje zasłužby, dokelž njejsu wot nich skutkowane, ale wot Boha samoho, snadź přećiwo jich woli. …losćiwa, natykowaca khorosć, kotraž so zwonkownje na ćěle přez jětřenja …chu zwonka městow a wsow, najbóle w pusćinach. We wonych časach — **3.** Jězus nałožuje při hojenju khorych a z cyła při skutkowanju dźi…hač runje by jeničke słowo, jeno wubudźena wola dosahała. Sta pak …ustrowjenja běchu z nutřkownym wučisćenjom wot hrěchow zjednoćene. … do Jězusa, a časćišo přistaji Jězus tež: Twoje hrěchi su ći wodate. …dla na s. sakramenty, kotrež ze zwonkownym znamjenjom nutřkowne

4. A Jězus dźeše k njemu: Hladaj, zo nikomu njepowěš; ale dźi, pokaž so měšnikej a wopruj dar, kotryž je Mójzes přikazał, jim na swědčenje*.

5. Hdyž pak bě Jězus do Kafarnauma přišoł, přistupi k njemu stotnik,* prošeše jeho

6. A praji: Knježe, mój słužownik leži doma wićiwy, a ćeŕpi wjele.

7. A Jězus dźeše k njemu: Ja přińdu a wustrowju jeho.

8. A wotmołwjejo rjekny stotnik: Knježe! njejsym hódny, zo by nutř šoł pod moju třěchu, ale praj jeno słowo, a mój słužownik budźe wustrowjeny. Luk. 7, 6.

9. Přetož tež ja sym čłowjek, pod wyšnosć stajeny, a mam pod sobu wojakow, a praju-li tomu: Dźi, a wón dźe; a druhemu: Přińdź, a wón přińdźe; a swojemu słužownikej: Čiń to, a wón čini.

10. Jězus pak to wusłyšawši so spodźiwaše a rjekny tym, kotřiž jeho sćěhowachu: Zawěrno praju wam, tajkeje wěry njejsym namakał we Israelu.

11. Praju pak wam, zo mnozy wot ranja a wječora přińdu, a zo budźa z Abrahamom a Isaakom a Jakubom k blidu sedźeć w njebjeskim kralestwje*;
Mal. 1, 11.

12. Dźěći kralestwa pak budźa wustorčene do wonkowneje ćmy; tam budźe płač a křipjenje zubow.

13. A Jězus rjekny k stotnikej: Dźi, a kaž sy wěrił, stań so tebi. A słužownik bu wustrowjeny w tej samej hodźinje.

14. A hdyž bě Jězus do Pětroweho domu přišoł, widźeše jeho přichodnu mać na zymnicu khoru ležacu.

15. A dótkny so jeje ruki, a zymnica ju wopušći, a wona wstany a służeše jim.

16. Hdyž pak bu wječor, přiwjedźechu k njemu mnohich, kotřiž měješe djabliska, a wón wuhonješe duchi ze słowom, a wuhoji wšitkich khorych; Mark. 1, 32.

17. Zo by so dopjelniło, štož bu prajene přez profetu Isaiasa, kiž praji: Wón wza naše słabosće na so a znjese naše khorosće.
Is. 53, 4; 1. Pětr. 2, 24.

18. Hdyž pak Jězus wulke črjódy wokoło sebje widźeše, poruči přez jězor přejěć.

19. A jedyn pismawučeny přistupiwši dźeše k njemu: Mištrje, póńdu za tobu, hdźežkuli póńdźeš*.

20. A Jězus praji jemu: Liški maju jamy, a ptaki pod njebjom hnězda; Syn čłowjeka pak nima, hdźe by hłowu położił. Luk. 9, 58.

21. A druhi z jeho wučownikow* dźeše k njemu: Knježe, dowol, zo bych prjedy šoł a pohrjebał swojeho nana.

22. Jězus pak dźeše k njemu: Sćěhuj mje, a njech mortwi* pohrjebaju swojich mortwych.

23. A hdyž wón do čołmika stupi, dźěchu jeho wučownicy za nim.
Mark. 4, 36; Luk. 8, 22.

24. A hlej, wulki wichor nasta na morju, tak zo bu čołmik ze zmohami přikrywany; wón pak spaše.

---

4. Zo bychu wěrili, zo sy wustrowjeny. — **5.** Stotnik je wojeŕski wyšši, kiž sto muži nawjeduje. Po Luk. 7, 5 bě wón pohan, ale Židam dobry, bě jim synagogu twarić dał. — **11.** Wěru pohana staja Jězus tu židowskemu ludej jako přikład a pokazuje na to, zo Židźa sami njejsu powołani, ale wšitke narody chce zbóžnik k njebjeskej radosći dowjesć, kotraž so tudy a druhdźe w swjatym pismje jako swjatočna wječeŕ, jako kwas, kotryž so pola Židow tež wječor swjećeše, předstaja. Kaž čłowjek po dokonjanym dźěle, po přetratych strachach spokojeny a zwjeseleny prawe wokřewjenje čuje, hdyž so k wječeri synje a móže nětko wotpočnyć, tak maju zbóžni po derje dokonjanym a na dobrych skutkach bohatym žiwjenju njezapřijimnu radosć. Swjatočne kwasowanje sta so wječor, při swěcy, druhdźe bě ćma. Swětło při kwasnych hosćinach je znamjo wěčneho swětła w njebjeskim kralestwje, ćma pak, kotraž druhdźe knježi, je znamjo ćmy we wěčnym zaćisnjenju. — **19.** Pismawučeny chcyše Jězusowy wučownik być, ale nadźiješe so wšelakeho časneho wužitka. — **21.** Stare podawizny powědaju, zo je to japoštoł Filip był. — **22.** Wučownikowi přećelowje běchu mortwi, t. r. duchownje mortwi, dokelž so njestarachu wo duchowne žiwjenje, wo hnadu Božu. K tutym njesmědźeše wučownik so wróćić, dokelž by so do stracha podał, swoje duchowne žiwjenje zhubić.

25. A jeho wučownicy přistupichu k njemu a wubudźichu jeho prajicy: Knježe, wumóž nas, hinjemy!

26. A Jězus praji jim: Što sće bojazni, małowěriwi? Tuž wstanywši poruči wětram a morju, a sta so wulka ćišina.

27. Ludźo pak so dźiwachu, prajicy: Štó je tón, zo jemu wětry a morjo posłuchaju?

28. A hdyž bě přez jězor do krajiny Gerasenow* přišoł, přiběžeštaj jemu dwaj wot djabliskow wobsynjenaj** napřećiwo, kotrajž z rowow*** wuńdźeštaj, jara dźiwjej, tak zo nichtó njemóžeše po tamnym puću nimo khodźić.

Mark. 5, 1; Luk. 8, 26.

29. A hlej, wołaštaj prajicy: Što je namaj a tebi, Jězuso, syno Boži? Sy ty sem přišoł do časa naju čwělować?

30. Běše pak njedaloko wot njeju wulke stadło swini na pastwje.

Mark. 5, 11; Luk. 8, 32.

31. Duchi pak jeho prošachu prajicy: Jelizo nas wottudy wućěriš, pósćel nas do stadła swini.

32. A wón dźeše k nim: Dźiće*. Wone pak wujěwši woteńdźechu do swini, a hlej, nahle wali so cyłe stadło do morja a zahiny we wodach.

33. Pastyrjo pak ćeknychu; a ducy do města powědachu wšitko, tež wo tymaj, kotrajž běštaj djabliska měłoj.

34. A hlej, cyłe město wuńdźe Jězusej napřećiwo a jeho wohladawši prošachu, zo by wot jich mjezow wotešoł.

Mark. 5, 17; Luk. 8, 37.

STAW IX.

Wićiweho Khrystus wustrowi; pismawučeni pak morkotaju, dokelž bě jemu prajił, zo su jeho hrěchi wodate; powoła cłownika Mateja, a wotmołwja morkotacym farisejam, zo z cłownikami jě, a zo so jeho wučownicy njeposća; krewjećećnu žónsku wustrowi; mortwu předstojnikowu dźowku wubudźi; dwěmaj slepymaj widźenje wróćiwši wustrowi němeho wobsynjeneho; a wšudźom prěduje a hoji wšě khorosće a praji, zo su žně wulke, ale zo je dźěłaćeri mało.

A wón stupi do čołmika, přewjeze so, a přińdźe do swojeho města (Kafarnaum).

2. A hlej, přinjesechu wićiweho na łožu ležaceho. A Jězus jich wěru widźo rjekny k wićiwemu: Dowěř so, syno, twoje hrěchi so ći wodawaju.

Mark. 2, 3; Luk. 5, 18.

3. A hlej, někotři z pismawučenych prajachu při sebi: Tón Boha hani*.

4. A hdyž Jězus jich mysle widźeše, rjekny: Čohodla mysliće złe w swojich wutrobach?

5. Što je łóže, prajić: Twoje hrěchi su ći wodate; abo prajić: wstań a khodź?*

6. Zo pak byšće wědźeli, zo ma Syn čłowjeka móc na zemi hrěchi wodawać, tuž praji wićiwemu: Wstań, wzmi swoje łožo a dźi do swojeho domu.

7. A wstanywši woteńdźe do swojeho domu.

8. Črjódy pak to widźicy, nabojachu so, a khwalachu Boha, kiž je tajku móc čłowjekam dał.

9. A hdyž Jězus wottam woteńdźe, wuhlada čłowjeka we cłownicy sedźaceho, Mateja* z mjenom a dźeše jemu: Sćěhuj mje. A wstanywši sćěhowaše jeho.

Mark. 2, 14; Luk. 5, 27.

---

28. Krajina Gerasenow bě k ranju wot galilejskeho morja; bydlachu tam najbóle pohani. ** Wot złeho ducha wobsynjeni su tajcy ludźo, na kotrychž je sebi djaboł móc dobył, kotrychž wón wobknježuje, a kotřiž so tohodla dźiwjo zadźeržuja a hroznje wołaju, dokelž jich zmysły a stawy su pod djabołskim wliwom. We Jězusowym času běše wjacy wobsynjenych dyžli hdy prjedy, dokelž djaboł wědźeše, zo Khrystus jeho móc złama, a tuž přećiwješe so jemu, kažkuli móžeše. *** Djaboł bě bjezbóžnych do rowow, t. r. do jamow (próznjencow) zahnał, zo by swoju móc nad nimi ćim krućišo pokazał. — **32.** Złe duchi prošachu Jězusa, zo by je njezastorčił do hele, ale jim do swini zaječ dał, zo bychu tak wobsedźerjam swini škodu načinili a wobydlerjow krajiny přećiwo Jězusej našćuwali.

IX. **3.** Dokelž sebi připisuje móc wodawanja hrěchow, kotruž ma jeničcy Bóh. — **5.** Woboje móže so jeno přez móc Božu stać. — **9.** Mark a Lukaš mjenujetaj jeho Levi. Židźa mějachu časćišo

10. A sta so, hdyž wón w jeho domje za blidom sedźeše, hlej, přińdźechu mnozy cłownicy a hrěšnicy a sedźachu za blidom z Jězusom a jeho wučownikami.

11. A farisejowje, to widźiwši prajachu jeho wučownikam: Přečo jě waš mištr z cłownikami a hrěšnikami?

12. Jězus pak, to wusłyšawši, dźeše: Strowi lěkarja njetrjebaju, ale khori.

13. Dźiće pak a wukńće, što rěka: Smilnosć chcu a nic wopor*. Přetož njejsym přišoł, sprawnych powołać, ale hrěšnikow. Os. 6, 6; Niže: 12, 7.

14. Tehdy přistupichu k njemu Janowi wučownicy prajicy: Přečo my a farisejowje často so pošćimy*, twoji wučownicy pak so njepošća? Mark. 2, 18; Luk. 5, 33.

15. A Jězus dźeše k nim: Móža drje so nawoženjowi* towafšowje rudźić, doniž je nawoženja z nimi? Přińdu pak dny, hdźež so jim nawoženja wozmje, a tehdy budźa so pošćić.

16. Nichtó pak njepřišiwa zapłatu* z noweho płatu na staru drastu; přetož wona so cyła wot drasty wottorhnje, a dźěra bywa hórša.

17. Tež njelija młode wino do starych sudowjow; hewak so sudowja puknu, a wino so wulije a sudowja so skaža. Ale młode wino lija do nowych sudowjow, a woboje bywa zakhowane.

18. Hdyž wón to k nim rěčeše, hlej, přistupi jedyn předstojnik*, a modleše so k njemu prajo: Knježe, moja dźowka je nětko wumrěła, ale pój, położ swoju ruku na nju a budźe žiwa. Mark. 5, 22; Luk. 8, 41.

19. A wstanywši dźěše Jězus za nim, a jeho wučownicy.

20. A hlej žónska, kotraž na krewjećećenje dwanaće lět ćefpješe, přistupi wot zady a dótkny so wobruba jeho drasty. Mark. 5, 25; Luk. 8, 43.

21. Přetož praješe při sebi: Dótknu-li so jenož jeho drasty, budu wustrowjena.

22. Jězus pak so wobroćiwši a ju widźo rjekny: Dowěř so, dźowka, twoja wěra je će wustrowiła. A žónska bě strowa wot teje sameje hodźiny.

23. A hdyž bě Jězus do domu předstojnika přišoł, a piskarjow a harowacy lud* widźał, praješe:

24. Wotstupće; přetož holčka njeje wumrěła, ale spi. A jemu so směјachu.

25. A hdyž bě lud wuhnaty, zastupi wón, a wza ju za ruku. A holčka wstany.

26. A tuta powěsć rozeńdźe so po cyłej tamnej krajinje.

---

dwě mjenje. Matej rěka dar Boži. Cłownicy maju swoje mjeno wot cła, t. j. dawka, kotryž bě Židam wot Romskich napołoženy. Tónle dawk hromadźachu cłownicy; při tom stachu so wšelake surowosće a njesprawnosće a tohodla hidźachu Židźa cłownikow a mějachu jich runja zjawnym hrěšnikam, publikanam. Matej a tež Zachäus (hl. Luk. 19) běštaj wyššej cłownikaj a měještaj druhich pod sobu. — **13.** Słowa: „smilnosć chcu a nic wopor", namakaju so pola profety Oseasa 6, 6 a chcedźa prajić: zo su Bohu skutki křesćanskeje lubosće lubše dyžli wobdźělenje na woporje, na čož farisejowje tak jara kedźbowachu, a tohodla towafšeše so Jězus z cłownikami a z hrěšnikami, zo by jich za sprawnosć a za Boha dobył. — **14.** Pódla powšitkownych póstnych dnjow mějachu farisejowje dwaj póstnaj dnaj w kóždym tydźenju. Tež Jan křćenik bě za swojich wučownikow wěsty póst přikazał, zo bychu so hódnje na Messiasowy přikhad přihotowali. — **15.** Khrystus mjenuje so nawoženja swojeje cyrkwje, dokelž je ju ze swojim žiwjenjom wukupił, Ef. 5, 25. 26. Japoštołow mjenuje swojich towafšow, dokelž jemu cyrkej twarić pomhaju, nowe sobustawy za nju dobywajcy. Po jeho smjerći budźa so pošćić a žarować, jako je po Jězusowej smjerći woprawdźe dźeń, na kotrymž bu nawoženja cyrkwi wzaty, pjatk póstny dźeń. — **16.** Dwě přirunani chcetaj prajić: k staremu njepřihodźa so nowe; změša-li so woboje, je to husto škódne. Runje tak njepřihodźa so nětko hižo za mojich japoštołow, doniž njejsu hišće ze swjatym Duchom rozswětleni a wobkrućeni, tamne skutki pozdźišeho časa, jako pošćenje, sebjezaprěće atd. Swj. Chrysostomus přispomina, zo so hnydom na spočatku wšitko žadać njesmě, ale po něčim přeco wjacy. — **18.** Předstojnik synagogi bě zastojnik, kiž měješe so za dobry rjad Božich słužbow starać. — **23.** Hnydom po smjerći buchu piskarjo a žałosćace žónske powołani, zo bychu ze spěwanjom žarowanskich spěwow zrudobu zawostajenych wozjewjeli.

27. **A** hdyž Jězus wottudy dźěše, dźěštaj
za nim dwaj slepaj, wołajcy a prajicy:
Smil so nad namaj, syno Davidowy!
28. Hdyž pak bě wón domoj* přišoł,
přistupištaj k njemu slepaj. A Jězus praji
jimaj: Wěritaj, zo móžu wamaj to sčinić?
Praještaj jemu: Haj, Knježe!
29. Tuž dótkny so jeju wočow prajo:
Po waju wěrje stań so wamaj!
30. A jeju woči so wotewrištaj, a Jě-
zus pohrozy jimaj prajo: Hladajtaj, zo to
nichtó njezhoni.
31. Wonaj pak wuńdźeštaj a powěda-
štaj wo nim po tom cyłym kraju.
32. **H**dyž pak běštaj wonaj wotešłoj,
hlej, přiwjedźechu jemu němeho člowjeka,
kiž djablisko měješe. Niže 12, 22; Luk. 11, 14.
33. A hdyž bě djablisko wuhnate, rě-
češe němy, a dźiwachu so črjódy prajicy:
Ženje tajke njeje so widźało w Israelu.
34. Farisejowje pak prajachu: Přez
wjeŕcha djabołow wuhonja wón djaboły.*
35. A Jězus wobkhodźeše wšě města
a městačka, wučo we jich synagogach a
prědujo wjesołe powěstwo wo kralestwje
(Božim), a hoješe wšitku khorosć a wšitku
słabosć. Mark. 6, 6.
36. Hdyž pak črjódy widźeše, běše jich
jemu žel, dokelž běchu čwělowane a roz-
pjeršene, jako wowcy, kotrež pastyrja
nimaju.*
37. Tuž praji swojim wučownikam:
Žně drje su wulke, ale dźěłaćeri je mało.
38. Prošće tohodla Knjeza žnjow, zo
dźěłaćerjow pósćelę na swoje žně.*

STAW X.

Dwanaće japoštołow Khrystus wuči a sćele, zo bychu Židam evangelium prědowali a wobsynjenych a khorych hojili; japoštołowje su na jim hrožace přećiwnosće dopomnjeni a na nje přihotowani. Khrystus njeje přišoł, zo by pokoj přinjesł, ale mječ; wón ma so před člowjekami wuznawać, a jeho lubosći njesmě so ničo do prědka stajeć; štóž druhich Khrystusa dla česći, česći Khrystusa a dóstanje tohodla myto.

A powoławši swojich dwanaće wučow-
nikow, da jim móc nad nječistymi ducha-
mi, zo bychu je wuhonjeli a hojili wšitku
khorosć a wšitku słabosć.
Mark. 3, 13; Luk. 6, 13; 9, 1.
2. Mjena dwanaće japoštołow pak su
tute: Prěni*: Syman, kiž rěka Pětr, a
Handrij, jeho bratr;
3. Jakub, Zebedejowy syn, a Jan, jeho
bratr; Filip a Bartroḿ; Domaš a Matej
cłownik; Jakub, Alfejowy syn, a Tadej;
4. Syman Kananejski a Judaš Iskariot,
kotryž je jeho potom přeradźił.
5. Tutych dwanaće wupósła Jězus, při-
kazujo jim, prajo: Njekhodźće na puć
k pohanam a njezastupće do městow Sa-
marijskich*.
6. Ale dźiće radši k zhubjenym wowcam
domu israelskeho*. Jap. sk. 13, 46.
7. Dźiće pak a prědujće prajicy: Při-
bližiło je so njebjeske kralestwo.
8. Khorych wustrowjejće, mortwych
zbudźće, wusadnych wučisćejće, djabliska
wuhońće; darmo sće dóstali, darmo da-
wajće.
9. **N**jeměјće złoto, ani slěbro, ani pje-
njezy we swojich pasach*. Luk. 9, 3; 10, 4.

---

28. Domoj t. r. do Kafarnauma. — **34.** Hl. deleka 12, 27. — **36.** Lud žadosći za rozwučenjom, ale na wučerjach je njedostatk. Tehdy wučeše jeno Jězus a Jan křćenik, pismawučeni pak běchu jeno za sebje žiwi a pokazowachu lud husto na wopačne puće. — **38.** Khrystus wuči, zo móža sebi wěriwi dobrych pastyrjow wot Boha wuprosyć, a tohodla je tež katholska cyrkej tak mjenowane štwore suche dny postajiła, na kotrychž maju wěriwi wo dobrych měšnikow prosyć.

X. **2.** Wot wšitkich sćenikow mjenuje so Pětr mjez japoštołami kóždy króć jako prěni. — **5.** Njeprědujće nětko hišće pohanam a Samarijskim. Samarija bě krajina mjez Judeju a Galileju; wobydlerjo tuteje krajiny běchu potomnicy tych Israelitow, kotrychž bě assyriski kral Salmanassar při wotwjedźenju israelskeho ludu tam wostajił; woni běchu z pohanami změšeni, a ze Židami njemóžachu so znjesć. — **6.** Židam bě wot wšitkich profetow slubjene, zo budźe Messias wot nich pokhadźeć; woni dyrbjachu tohodla najprjedy k zastupjenju do jeho kralestwa so přeprosyć. — **9.** Šěroke pasy trjebachu so tež jako pjenježne móšny.

10. Ani wačok na puć, ani dwě sukni, ani črije, ani kij; přetož dźěłaćeř je swojeje jědźe hódny.

11. Do kotrehožkuli města abo městačka pak zastupiće, prašejće so, štó by w nim hódny był, a tam wostańće, hač woteńdźeće.

12. Zastupujcy pak do domu, postrowće jón prajicy: Pokoj tomu domej!*

13. A budźe-li tón dom hódny, přińdźe waš pokoj na njón; njebudźe-li pak hódny, wróći so waš pokoj k wam.

14. A štóžkuli by was njepřijał, ani waše słowa posłuchał, wuńdźće z tajkeho domu abo města won a wottřasće proch ze swojeju nohow*.

15. Zawěrno praju wam: Lóže budźe zemi Sodomskej a Gomorrhskej na sudnym dnju, dyžli tomu městu.

16. **H**lej ja sćelu was jako wowcy mjez wjelki; budźće tohodla mudri jako hady*, a bjezfalšni jako hołbje. Luk. 10, 3.

17. Hladajće pak so čłowjekow; přetož budźa was radam podawać, a we swojich zhromadźiznach was šwikać.

18. A před bohotow a kralow budźeće wodźeni mje dla, jim a pohanam na swědčenje.

19. Hdyž pak was podadźa, njestarajće so, kak abo što byšće rěčeli; přetož date budźe wam w tej samej hodźinje, štož maće rěčeć. Luk. 12, 11.

20. Přetož wy to njejsće, kotřiž rěčiće, ale Duch wašeho Wótca, kiž rěči we was.

21. Poda pak bratr bratra k smjerći a nan syna, a dźěći powstanu přećiwo staršim a morja jich*.

22. A budźeće hidźeni wot wšitkich mojeho mjena dla; štóž pak wutraje hač do kónca, budźe zbóžny.

23. Hdyž pak budźa was přesćěhać w jenom měsće, ćekńće do druheho. Zawěrno praju wam, njepřekhodźiće města israelske, hač přińdźe Syn čłowjeka*.

24. Wučownik njeje přez mištra, ani służownik přez swojeho knjeza.
Luk. 6, 40; Jan. 13, 16; 15, 20.

25. Dosć je wučownikej, zo je jako jeho mištr, a służownikej, zo je jako jeho knjez. Su-li hospodarja Beelzebuba* mjenowali, čim bóle jeho domjacych?

26. Tohodla njebójće so jich; přetož ničo njeje zakhowane, štož by njebyło zjewjene; ani potajne, štož by so njezhoniło. Mark. 4, 22; Luk. 8, 17; 12. 2.

27. Štož wam praju we ćmě, prajće na swětle, a štož do wucha słyšiće, prědujće na třěchach.

28. A njebójće so tych, kotřiž ćěło morja, dušu pak morić njemóža; ale bóle bójće so toho, kotryž móže ćěło a dušu do hele storčić.

29. Njepředawataj so dwaj wroblej za pjenježk? a jedyn z njeju njepadnje na zemju bjez wašeho Wótca.

30. Tež waše włosy na hłowje pak su wšitke zličene. 2. Kral. 14, 11; Jap. sk. 27, 34.

31. Tohodla njebójće so; lěpši sće wy, dyžli wjele wroblow*.

---

12. „Pokoj budź z wami" bě starožidowske postrowjenje; wot Jězusa a japoštołow wuprajene pak njebě to prózne přeće, ale přinjese woprawdźe pokoj wutroby. — **14.** t. r. k znamjenju, zo chceće bjez winy być jich zasakłosće dla, zo hnadu Božu njejsu přijeli. — **16.** Had je znamjo mudrosće, kotraž kedźbuje na strachi a jim ćěka, a hdyž jim ćeknyć njemóže, skhowa to, štož je najwažniše, swoju hłowu, cyłe ćěło kaž koło wokoło njeje zawijejo. Hołb pak je znamjo miłeho, pokorneho, čisteho počinka. — **21.** Khrystus přinjese rozsud mjez čłowjekow, tež stawy swójby budźa so rozsudźeć pak za Khrystusa, pak přećiwo njemu, a z toho nastanje njepřezjenosć a přesćěhanjo, dokelž su, kotřiž su křesćansku wěrnosć spóznali, tamnym, kotřiž ju zacpěwaju, najwjetši porok. — **23.** t. r. Wy a waši nastupnicy njewobroća hišće wšitkich Israelitow, hdyž ja zaso přińdu k poslednjemu sudej. Přiwobroćenje wšěch Židow k cyrkwi stanje so hakle na kóncu časow a tež tehdy wostanu hišće někotři w zasakłosći. — **25.** Beelzebub, t. r. knjez bydła, mjenujcy helskeho wobydlenja, wjeřch djabołow. — **31.** Ćim skerje Bóh was zakita.

32. Kóždy tohodla, kotryž mje wuznaje před čłowjekami, toho tež ja wuznaju před swojim Wótcom, kiž je w njebjesach.
Mark. 8, 38; Luk. 9, 26; 12, 8; 2. Tim. 2, 12.
33. Štóž pak mje zaprje před čłowjekami, toho tež ja zapru před swojim Wótcom, kiž je w njebjesach.
34. Njemysĺće sebi, zo přińdźech pokoj přinjesć na zemju; njepřińdźech pokoj přinjesć, ale mječ.* Luk. 12, 51.
35. Přetož přińdźech wotdźělić čłowjeka přećiwo jeho nanej, a dźowku přećiwo jeje maćeri, a přichodnu dźowku přećiwo jeje přichodnej maćeri.*
36. A njepřećelowje čłowjeka budźa jeho domjacy.*
37. Štóž nana a mać bóle lubuje dyžli mje, njeje mje hódny; a štóž syna a dźowku bóle lubuje dyžli mje, njeje mje hódny; Luk. 14, 26.
38. A štóž njebjerje swój křiž na so a njeńdźe za mnu, njeje mje hódny.*
Niže: 16, 24; Mark. 8, 34; Luk. 9, 23; 14, 27.
39. Štóž namaka swoje žiwjenje, zhubi je*; a štóž by zhubił swoje žiwjenje mje dla, namaka je. Luk. 9, 24; 17, 33; Jan. 12, 25.
40. Štóž was přijima, přijima mje; a štóž mje přijima, přijima toho, kotryž je mje pósłał. Luk. 10, 16; Jan. 13, 20.
41. Štóž přijima profetu w mjenje profety, dóstanje myto profety*; a štóž přijima sprawneho w mjenje sprawneho, dóstanje myto sprawneho.
42. A štóžkuli by k piću podał jenomu z tutych najmjeńšich jenož kelušk zymneje wody w mjenje wučownika, zawěrno praju wam, njezhubi swoje myto. Mark. 9, 40.

STAW XI.

Jan sćele z jastwa pósłow k Jězusej, a Jězus khwali Jana před ludom. Židow pak přirunuje dźěćom, kotrež na torhošću na so wołaju; porokuje zasakłym městam, we kotrychž bě wjele dźiwow činił. Jězus khwali Wótca, woła wobćeženych k sebi wučo, zo je jeho přah słódki.

A sta so, hdyž Jězus přesta swojim dwanaće wučownikam přikaznje dawać, woteńdźe wottam, zo by wučił a prědował we jich městach.*
2. Jan pak wusłyšawši w jastwje wo Khrystusowych skutkach, pósła dweju ze swojich wučownikow, Luk. 7, 18.
3. A da jemu prajić: Sy ty tón, kotryž ma přińć, abo mamy druheho wočakować?*
4. A wotmołwjejo Jězus praji jimaj: Dźitaj a powědajtaj Janej, štož słyšitaj a widźitaj:
5. Slepi widźa, khromi khodźa, wusadni so wučisćeju, hłuši słyša, mortwi wstawaju, khudym so evangelium prěduje;
Is. 35, 5; 61, 1.
6. A zbóžny je, kotryž so na mni njepohóršuje.*
7. **H**dyž pak wonaj woteńdźeštaj, poča Jězus k črjódam rěčeć wo Janje: Što sće wušli do pusćiny widźeć? Sćinu z wětrom hibanu?* Luk. 7, 24.
8. Abo što sće wušli widźeć? čłowjeka w mjehkej drasće woblečeneho?* Hlej,

---

34. t. r. Při rozšěrjenju mojeje wučby nastanu čłowjeskeje złósće dla na swěće překory, njepřećelstwa a wójny. — **35.** hl. horjeka 21. — **36.** W tej samej swójbje, w kotrejž někotři do mnje wěrja, budźa druzy moje wučby zacpěwać a so prócować, zo bychu wěriwych wot nich wotwobroćili. — **38.** Štóž njecha přećiwnosće, ćerpjenja a bolosćiwu smjerć za mnje a za moju wěru wustać, njeje hódny, zo je mój wučownik, a njedóstanje zbóžnosć. — **39.** Štóž sebi žiwjenje na zemi ze zaprěćom wěry zdźerži, zhubi je za wěčnosć; štóž pak je na swěće zhubi, za mnje je woprujo, namaka je za wěčnosć. — **41.** Štóž profetu přijima, dokelž je wot Boha pósłany profeta, dóstanje myto, kajkež profeta.

XI. **1.** t. j. w galilejskich městach. — **3.** Zo Jan křćenik derje wědźeše, štó Jězus je, spóznawamy z Mat. 3, 17 a z jeho samsnych słowow (Jan. 1, 29, 34; 3, 30—36). Wón so jeno tohodla tak prašeć da, zo by swojich wučownikow rozwučił, štó Jězus je, a zo by jich wěru do njeho wobkrućił. — **6.** To je porok za Janowych wučownikow, kotřiž tohodla wo Jězusu dwělowachu, dokelž bě tak khudźe a ponižnje žiwy, z tajkej swětnej mocu njewustupowaše, kajkejež so wot Messiasa nadźachu. — **7.** t. j. muža, we swojich přeswědčenjach so husto měnjaceho, njewobstajneho? — **8.** t. j. swětnym wjesołosćam podateho.

kotřiž mjehku drastu so woblekaju, su w kralowskich domach.

9. Abo što sće wušli widźeć? Profetu? Haj, praju wam, tež wjacy dyžli profetu.*

10. Přetož tutón je, wo kotrymž je pisane: „Hlej, ja sćelu swojeho jandźela před twojim wobličom, kotryž budźe twój puć před tobu přihotować.“
Mal. 3, 1; Mark. 1, 2; Luk. 7, 27.

11. Zawěrno praju wam: mjez rodźenymi wot žónskich njepowstany žadyn wjetši, dyžli Jan křćenik; ale štóž je najmjeńši w njebjeskim kralestwje, je wjetši dyžli wón.*

12. Wot dnjow Jana křćenika pak do nětka žada njebjeske kralestwo móc, a kotřiž so mocuja, torhnu je na so.*

13. Přetož wšitcy profetowje a zakoń hač do Jana su wěšćili.

14. A chceće-li zapřijeć, wón je Elias,* kotryž ma přińć. Mal. 4, 5.

15. Štóž ma wuši k słyšenju, njech słyši.

16. **K**omu pak přirunam tutón splah? Podobny je dźěćom na torhošću sedźacym, kotrež wołaju na swojeho runjeća:

17. A praja: Piskachmy, a njerejwašće, žałosćachmy, a njepłakašće.

18. Přetož Jan přińdźe, kotryž ani njejědźeše ani njepiješe, a praja: Djaboła ma.

19. Přińdźe Syn čłowjeka, kotryž jě a pije, a praja: Hlej, wožrały čłowjek a winowy pijčk, přećel cłownikow a hrě
nikow. A mudrosć je wosprawnosće
wot swojich dźěći.*

20. **T**ehdy poča porokować města
w kotrychž bě so najwjacy jeho dźiw
stało, dokelž njejsu pokutu činiłe.

21. Běda tebi, Korozainje, běda te
Bethsaida, dokelž bychu-li so w Ty
a Sidonje dźiwy stałe, kotrež su so st
we wamaj, dawno budźeštaj we měše
popjele pokutu činiłoj. Luk. 10,

22. Ale praju wam: Tyrej a Sido
budźe lóže na sudnym dnju, dyžli wam

23. A ty Kafarnaumje, budźeš so
do njebjes powyšeć? hač do hele zjědź
dokelž, bychu-li we Sodomje so dźi
stałe, kotrež su so stałe we tebi, sn
by stała hač do dźensnišeho dnja.

24. Ale praju wam: zo budźe sodo
skej zemi lóže na sudnym dnju, dyžli t

25. **W**e wonym času rjekny Jězus w
mołwjejo: Khwalu tebje, Wótče, knj
njebjes a zemje, zo sy to zakhował p
mudrymi a wučenymi, móličkim pak zjew

26. Haj, Wótče, dokelž tak so před t
zespodoba.

27. Wšitko je mi přepodate wot
jeho Wótca; a nichtó njeznaje Syna, kh
Wótc, ani Wótca nichtó njeznaje, kh
Syn, a komuž zechce Syn zjewić.*
Jan. 6, 46; 7, 28; 8, 19; 10, 15.

---

9. t. r. profetowje su Khrystusa jeno z daloka widźeli a ludej jeho přikhad připowědali,
Jan je před nim samym khodźił, jemu puć přihotował, z porstom na njeho pokazował jako na jeh
Bože. — **11.** Mjez narodźenymi ze žónskich, t. r. mjez ludźimi stareho zakonja je Jan najwj
we kralestwje Božim, we Jězusowej cyrkwi mjez tymi, kotřiž su z wody a Ducha swjateho n
dźeni, pak je samo najmjeńši hižo wjetši dyžli wón, dokelž najmjeńši w cyrkwi Khrystusowej
žiwa wšitko, štož je Jan připowědował. — **12.** t. r. z Janom počina so njebjeske kralestwo na z
do kotrehož nichtó bjez napinanja swojich mocow a hinak njezastupi, khiba ze sebjezapřěćo
dobyćom nad swojimi nakhilnosćemi. — **14.** t. r. wón je tón z Eliasowej mocu wuhotowany pr
pokuty. — **19.** Tutomu splahej njemóže nichtó prawje činić; jako dźěći na puću na swojeho
njeća wołaju, zo bychu z nimi harowałe, a hdyž to nječinja, so na nich złobja, tak farisejow
pismawučeni abo Židźa na Jana a na mnje so hórša, zo mój wučby wo njebjeskim kralestwje po
spodobanju a wočakowanju njezrjadujemoj. Ale mudrosć, kotraž je we Janje a we mni so zjew
budźe zapřijata jako prawa wot jeje dźěći, t. r. mojich wučownikow a wot wšitkich, kotřiž b
dźěći praweje mudrosće. Woni spóznaja, zo je Jan prawje wučił a skutkował, hdyž tak k
žiwjenje wjedźeše, a zo Syn čłowjeka prawje so zadźerži, hač runje z hrěšnikami wobkhadźuje.
pak, kotřiž su mje a moju wučbu zacpěli, póńdźe so na sudnym dnju hórje dyžli pohanskim měs
hórje dyžli bjezbóžnemu městej Sodoma. — **25.** t. j. njewučenym, jednorym, ale mi podwol
wučownikam, mjez tym zo to potajne a njezapřijate wostanje hordym mudračkam tutoho swěta
27. t. r. njemóže prawje Boha spóznać, hač jeno přez Synowe zjewjenja a wučby.

28. **P**ójće ke mni wšitcy, kotřiž sće sprócni a wobćeženi, a ja was wokřewju.*

29. Wzmiće mój přah na so a wukńće wote mnje; dokelž sym ćichomyslny a poniżneje wutroby, a namakaće wotpočink za swoje duše.

30. Přetož mój přah je słódki a moje brěmjo je lohke.*

STAW XII.

Jězus zamołwja wučownikow na sabaće kłosy šćipacych; wuhoji na sabaće zeskhnjenu ruku; mjelči k šćuwanjam farisejow; mnohim wot njeho wustrowjenym poruči mjelčeć a dopjelni z tym Isaiasowe wěšćenje. Po wustrowjenju wobsynjeneho, kotryž bě slepy a němy, přepokaza farisejow, kotřiž jeho hanjachu, jako by přez Beelzebuba djaboły wuhonjał; praji, zo hanjenje Ducha swjateho so njewoda a zo budźe kóžde hanjace słowo sudźene. Pismawučenym a farisejam za dźiwom žadacym praji, zo so jim Jonasowe znamjo poda; a štó je jeho mać, a štó su jeho bratřa.

We wonym času woteńdźe Jězus na sabaće přez žita; jeho wučownicy pak hłódni, počachu kłosy šćipać a jěsć.*
Mark. 2, 23; Luk. 6, 1.

2. Farisejowje pak to widźicy rjeknychu jemu: Hlej, twoji wučownicy činja, štož so njesłuša činić na sabaće.*

3. Wón pak rjekny jim: Njejsće čitali, što je David činił, hdyž bu hłódny, a kotřiž běchu z nim? 1. Kral. 21, 6.

4. Kak do domu Božeho zastupi, a wustajene khlěby jědźeše, kotrež jěsć jemu so njesłušeše, ani tym, kotřiž běchu z nim, ale jeno měšnikam samym?*
3. Mójz. 24, 9.

5. Abo njejsće čitali w zakonju, zo na sabaće měšnicy w templu sabat njedźerža, a su bjez winy?*

6. Praju pak wam, zo je tudy, kotryž je wjetši, dyžli templ.*

7. Hdy byšće pak wědźeli, što je: Smilnosć chcu a nic wopor, njebudźešće ženje tamali njewinowatych.*
1. Kral. 15, 22; Os. 6, 6; wyše: 9, 13.

8. Přetož Syn čłowjeka je knjez tež sabata.

9. **A** hdyž bě wottam wotešoł, přińdźe do jich synagogi.

10. A hlej, tu běše čłowjek, kiž měješe zeskhnjenu ruku, a prašachu so jeho prajicy: Słuša so, na sabaće wustrowjeć? zo bychu jeho wobskoržowali.*
Mark. 3, 1; Luk. 6, 6.

11. Wón pak jim rjekny: Kotry čłowjek mjez wami, kiž by jenu wowcu měł, by-li na sabaće do jamy padnyła, njepřimnje a njewućehnje ju? 5. Mójz. 22, 4.

12. Kak wjele je čłowjek wjacy dyžli wowca? Tohodla so słuša, na sabaće dobre činić.

13. Tuž dźeše k čłowjekej: Wupřestrěj swoju ruku. A wón ju wupřestrě, a bu zaso strowa jako druha.

14. **F**arisejowje pak wotšedši dźeržachu radu přećiwo njemu, kak bychu jeho skóncowali.

15. Jězus pak to wědźawši, woteńdźe wottam; a sćěhowachu jeho mnozy, a wustrowi jich wšitkich.

16. A přikaza jim, zo bychu jeho njewozjewjeli;

---

28. t. r. pola mje namakaju wšitcy na ćěle a duši wobćeženi prawy wotpočink a posylnjenje, štož druhdźe w swěće podarmo pytaju. — **30.** t. r. winowatosće, kotrež moja wučba nakładuje, a moje kaznje su snadne a při dopjelnjenju wokřewjace, dokelž sebi nježadaju, khiba štož k zbožownemu žiwjenju w času a wěčnosći wjedźe.

XII. **1.** Po Mójzesowym zakonju (5. Mójz. 23, 25) bě pućowarjam k změrowanju hłodu dowolene, kłóski šćipać a zornjatka wužiwać. — **2.** t. j. hóršachu so tohodla, dokelž mějachu šćipanje kłóskow za dźěło, kotrež bě na sabaće zakazane. — **4.** Kaž bě Davidej w času nuzy dowolene, zo swjećeny khlěb wužiwaše, tak je tež mojim wučownikam dowolene, kłóski šćipać, hdyž jich hłód ćwěluje. — **5.** Z rězanjom woporneho skotu a z druhim při woporach trěbnym dźěłom njezhrěša měšnicy, dokelž tuto ćežke dźěło wukonjejcy Bohu słuža. — **6.** t. r. knjez templa. — **7.** hl. Oseas 6, 6; njewinowatych t. j. mojich wučownikow, kotřiž njejsu lohkomyslnje, ale z nuzy kłóski šćipali, dokelž běchu hłódni. — **10.** t. r. jako wonječesćerja sabata, hdyž wustrowjenje čłowjeka na sabaće za dowolene dźerži.

17. Zo by zo dopjelniło, štož bu prajene přez profetu Isaiasa, kiž praji:*

18. „Hlej, mój słužownik, kotrehož sebi wuzwolich, mój lubowany, kotryž mojej duši so derje spodobaše. Položu swojeho ducha na njeho, a budźe sud připowědować pohanam.

19. Njebudźe so wadźić ani wołać, a nichtó njezasłyši jeho hłós na dróhach.

20. Nałamanu sćinu njezłama, a žehliwy sužoh njewuhasnje*, hač dowjedźe sud k dobyću.**

21. A w jeho mjenje změja pohani nadźiju.“ Is. 42, 1—4.

22. **T**ehdy bu k njemu přiwjedźeny, kiž měješe djablisko, slepy a němy, a wustrowi jeho tak, zo rěčeše a widźeše.

23. A wšitke črjódy so dźiwachu a prajachu: Njeje tutón syn Davidowy?*

24. Farisejowje pak to słyšawši rjeknychu: Tón njewuhonja djaboły, khiba přez Beelzebuba, wjeŕcha djabliskow.

Wyše 9, 34; Mark. 3, 22; Luk. 11, 15.

25. Jězus pak jich mysle znajo, rjekny jim: Kóžde kralestwo, rozdźělene přećiwo sebi, zapusći so, a žane město abo dom, kotryž je rozdźěleny přećiwo sebi, njewobstoji.* Luk. 11, 17.

26. A wuhonja-li satan satana, je dźěleny přećiwo sebi. Kak wobstoji tohodla jeho kralestwo?

27. A wuhonjam-li ja přez Beelzebuba djaboły, přez koho wuhonjeju je waši synowje? Tohodla budźa woni waši sudnicy.

28. Wuhonjam-li pak ja přez ducha Božeho djaboły, potajkim je kralestwo Bože k wam přišło.

29. Abo kak zamóže něchtó do domu sylneho zastupić a jeho sudowja pobrać, njeje-li prjedy sylneho zwjazał? a potom hakle wurubi jeho dom.*

30. Štóž njeje ze mnu, je přećiwo mi, a štóž njehromadźi ze mnu, rozpjerša.

31. Tohodla praju wam: Kóždy hrěch a bohahanjenje woda so čłowjekam; hanjenje Ducha (swjateho) pak so njewoda.

Mark. 3, 28, 29.

32. A štóžkuli słowo rjeknje přećiw Synej čłowjeka, tomu so woda; štóž pak by rěčał přećiwo Duchej swjatemu, tom so njewoda ani w tutom swěće ani w přichodnym.* Luk. 12, 1

33. Pak sčińće štom dobry, a jeho płó (budźe) dobry; pak sčińće štom zły, a jeh płód (budźe) zły*; přetož z płodu spó znawa so štom.

34. Ješćeŕči splaho, kak móžeće dobr rěčeć, hdyž sće zli? Přetož z połnosć wutroby rěči rot. Luk. 6, 4

35. Dobry čłowjek z dobreho pokład wunoša dobre; a zły čłowjek ze złeh pokłada wunoša złe.

36. Praju pak wam: zo změja čłowje kowje wot kóždeho njewužitneho słow kotrež bychu rěčeli, zamołwjenje dawa na sudnym dnju.

17. Isaias wopisuje 42, 1—4 miłe skutkowanje Messiasa. — **20.** t. r. njezastorči čłowjek doniž hišće słabe slědy dobreho w nim namaka; **hdyž budźe prawa wěra powšitkownje na swě knježić. — **23.** t. r. slubjeny Messias. — **25.** Kralestwo, město abo swójba, hdźež njepřezjeno nastawa a knježi, jedyn přećiwo druhemu so zběha, njemóže dołho wobstać, ale rozpadnje; hd ja po wašim měnjenju z mocu djabołskeho wjeŕcha djaboły wuhonjam a jeho kralestwo přez njeh słabju, dyrbi jeho kralestwo rozpadnyć, a k tomu njeda mi lestny djaboł swoju móc. Hdyž pa z Božej mocu djaboły wuhonjam, wjeselće so; dokelž je to wěste znamjo, zo sym wot Boha pósłan Messias, zo je potajkim kralestwo Bože k wam přišło. — **29.** Tak dyrbju też ja mócniši być, dyž Beelzebub, hdyž jeho wottam wuhonjam, hdźež knježeše. — **31.** Hrěchi přećiwo Duchej swjatem so njewodawaju, dokelž tajki čłowjek swjatu prawdu a Božu hnadu stajnje wotpokazuje. — **32.** Z toho sćěhuje, zo móža w přichodnym swěće hrěchi so wodawać, mjenujcy małe abo snadn hrěchi. — **33.** Hl. 7, 16—20. Farisejowje rěča we swojej zasakłosći přećiwo sebi, dokelž praj zo je wuhnaće djabołow dobry skutk, mjez tym zo tola toho, kiž djaboły wuhonja, hanja jako p mocnika djaboła. Tola jako dobry płód jeno z dobreho štoma wukhadźa, tak dyrbi tón, kiž dobr skutk dokonja, dobry być; a jako zły płód ze złeho štoma wukhadźa, je tón zły, kiž złe čini.

37. Přetož ze swojich słowow budźeš wosprawnjeny, ze swojich słowow budźeš zatamany.*

38. Tehdy wotmołwichu jemu někotři z pismawučenych a farisejowje prajicy: Mištrje, chcemy wot tebje znamjo widźeć.

39. Wón pak wotmołwjejo dźeše k nim: Zły mandźelstwałamaŕski* splah žada znamjo, a znamjo njeda so jemu, khiba znamjo profety Jonasa.
Niže 16, 4; Luk. 11, 29; 1. Kor. 1, 21.

40. Přetož jako běše Jonas w brjuše móŕskeje ryby tři dny a tři nocy, tak budźe Syn čłowjeka we wutrobje zemje tři dny a tři nocy.* Jon. 2, 1.

41. Mužowje z Ninive wstanu na sudnym dnju z tutym splahom, a zatamaju jón, dokelž pokutu činjachu na Jonasowe prědowanje; a hlej, wjacy dyžli Jonas je tudy.

42. Kralowna wot połdnja wstanje na sudnym dnju z tutym splahom, a zatama jón, dokelž přińdźe wot kónčinow zemje, słyšeć Salomonowu mudrosć; a hlej, wjacy dyžli Salomon je tudy.*

43. Hdyž pak nječisty duch z čłowjeka wuńdźe, khodźi po suchich městach pytajo wotpočink, a njenamaka jón. Luk. 11, 24.

44. Tuž praji: Wróću so do swojeho domu, z kotrehož wuńdźech. A přišedši namaka jón prózdny, z khošćemi wumjećeny, a wudebjeny.

45. Tuž dźe a wozmje ze sobu sedm druhich duchow, hóršich, dyžli sam je, a zastupiwši bydla tam; a poslednje wěcy tutoho čłowjeka su hórše, dyžli prěnje.* Tak stanje so tež tutomu najhóršemu splahej. 2. Pětr. 2, 20.

46. Hdyž wón hišće k črjódam rěčeše, hlej, stojachu jeho mać a bratřa* wonka, žadajcy z nim rěčeć. Luk. 8, 19.

47. Rjekny pak jemu něchtó: Hlej, twoja mać a twoji bratřa stoja wonka a pytaju će.

48. Wón pak wotmołwi a dźeše k tomu, kotryž jemu to praji: Štó je moja mać a štó su moji bratřa?

49. A wupřestrěwši ruku na swojich wučownikow rjekny: Hlej, moja mać a moji bratřa.

50. Přetož štóžkuli čini wolu mojeho Wótca, kiž je w njebjesach, tón je mój bratr a moja sotra a moja mać.*

STAW XIII.

W čołmje sedźo wuči Khrystus přirunani wo syjerju a pjancy, kotrejž swojim japoštołam wukładuje; tohorunja přirunanja wo žonopowym zornje, wo zakisanym ćěstu, wo namakanym pokładźe a namakanej parli, wo syći do morja pušćenej; tuto přirunanje tež wukładuje. W Nazareće wučo praji, zo profeta bjez česće njeje, khiba w swojej wótčinje.

Tón samy dźeń wušedši Jězus z domu sedźeše při morju.* Mark. 4, 1; Luk. 8, 4.

2. A zhromadźichu so k njemu mnohe črjódy, tak zo do čołmika stupiwši so sydźe; wšón lud pak stoješe na brjozy.

3. A rěčeše k nim wjele we přirunanjach, prajo: Hlej, syjeŕ wuńdźe, zo by wusywał.

---

37. Rěče, kotrež čłowjek wjedźe, pokazuja na zmyslenje, a tež na skutkowanje, a su takrjec špihel jeho žiwjenja; tohodla móžeše Khrystus prajić, zo budźe čłowjek po swojich słowach sudźeny. — 39. Mandźelstwo t. r. slub, kotryž bě Bóh z wótcami Israelitow swjatočnje sčinił, běchu tehdyši Židźa časćišo złamali, dokelž běchu Bohu njeswěrni byli. — 40. t. r. a potom wstanje wot mortwych. — 42. Pohanscy Ninivitowje a pohanska kralowna ze Saby t. r. wot połdnja dachu so bjez njebjeskeho znamjenja powučić a k pokuće přiwjesć; wy pak na mnje njeposłuchaće, hač runje mam wjetšu móc, dyžli Jonas a Salomon; tohodla woni was wašeje njewěry dla k wěčnemu zatamanju wotsudźa. — 45. Jako kóžde horjo, n. př. khorosć, hdyž so wróći, wjele hórje zakhadźa, tak je čłowjek, kotryž bě so wot hrěcha wotwobroćił, hdyž z nowa do njeho padnje, hišće hórši, dokelž je nakazanje wjele ćežše, duchowna móc k tomu wjele słabša, a jeho smjerć budźe zrudna. — 46. t. r. krejni přećelowje, kotřiž so we swjatym pismje husto bratřa mjenuja. — 50. Z tym chce Jězus prajić, štož je hižo w dwanatym lěće swojeho žiwjenja prajił: zo w bójskich wěcach ani najbližši krejni přećelowje njesmědźa jemu na dopjelnjenju Božeje wole zadźěwać.

XIII. 1. t. r. při galilejskim morju abo jězorje Genezareth.

4. A hdyž syješe, padźechu někotre zorna při puću, a přilećachu ptaki njebja a zjěchu je.
5. Druhe pak padźechu na skałojte, hdźež njeměječhu wjele zemje; a zeskhadźachu bórzy, dokelž njeměječhu hłuboku zemju.
6. Hdyž pak słónco zeskhadźa, zwjadnychu, a dokelž njeměječhu korjenja, wuskhnychu.
7. Druhe pak padźechu mjez ćernje; a ćernje rosćechu a podusychu je.
8. Druhe pak padźechu do dobreje zemje, a dawachu płód, jene sto króć, druhe šěsćdźesat króć, zaso druhe třiceći króć.
9. Štóž ma wuši k słyšenju, njech słyši.
10. A přistupiwši rjeknychu wučownicy k njemu: Čohodla rěčiš k nim we přirunanjach?
11. Wotmołwjejo dźeše k nim: Wam je date spóznać potajnosće njebjeskeho kralestwa, jim pak njeje date.*
12. Přetož štóž ma, tomu budźe date, a změje nadobnje; štóž pak nima, tomu budźe tež, štóž ma, wotewzate.*
13. Tohodla rěču k nim we přirunanjach, dokelž widźicy njewidźa, a słyšicy njesłyša, ani njerozymja.
14. A dopjelnja so nad nimi wěšćenje profety Isaiasa, kiž praji: „Słyšicy budźeće słyšeć a njezrozymiće, a widźicy budźeće widźeć a njepóznajeće. Isa. 6, 9—10; Mark. 4, 12; Luk. 8, 10; Jan. 12, 40.
15. Přetož stwjerdnyła je wutroba tutoho ludu, a z wušomaj su ćežcy słyšeli, a swojej woči su zandźelili, zo bychu z wočomaj njewidźeli, a z wušomaj njesłyšeli a z wutrobu njerozymili a so njewobroćili, a zo bych jich njewumóžił.“ Romsk. 11, 8.
16. Wašej woči pak stej zbóžnej, dokelž widźitej, a wašej wuši, dokelž słyšitej.
17. Zawěrno pak praju wam: Mnozy profetowje a sprawni požadachu widźeć, štož widźiće, a njejsu je widźeli, a słyšeć, štož słyšiće, a njejsu słyšeli. Luk. 10, 24.
18. Wy tohodla słyšće přirunanje wo syjerju.*
19. Hdyž něchtó słowo wo kralestwje (Božim) słyši a je njerozymi, přińdźe zły a rubi, štož je so wusyło do jeho wutroby; to je tón, kotryž je při puću wosyty.
20. Štóž pak je na skałojte wosyty, je tón, kotryž słowo słyši, a hnydom je z wjesołosću přijima;
21. Nima pak we sebi korjenja, ale je načasny; hdyž pak horjo a přesćěhanje přińdźe słowa dla, hnydom so pohóršuje.
22. Kotryž pak je mjez ćernje wosyty, je tón, kiž słowo słyši, ale starosć tutoho swěta a jebanje bohatstwa poduša słowo, a bywa bjez płodu.
23. Kotryž pak je do dobreje zemje wosyty, je tón, kiž słowo słyši, a rozymi, a njese płód; a dawa pak jedyn sto króć, a druhi šěsćdźesatkróć, zaso druhi pak třicećikróć.*
24. Druhe přirunanje předpołoži jim prajo: Podobne je njebjeske kralestwo člowjekej, kotryž dobre symjo na swoju rolu wusywa. Mark. 4, 2
25. Hdyž pak ludźo spachu, přińdź jeho njepřećel, a nasy pjanku mjez pšeńcu a woteńdźe.
26. Hdyž pak zelo zrosće, a płód přinjese, tehdy pokaza so tež pjanka.
27. Přistupiwši pak prajachu hospoda rjowi wotročcy: Knježe, njewosy dobr symjo na swoju rolu? Z wotkel m pjanku?
28. A dźeše k nim: Njepřećelski čło wjek to sčini. Wotročcy pak rjeknych jemu: Chceš-li, póńdźemy a wuplějemy j

11. Wy sće přez prjedawše wučby hižo na zrozymjenje potajnosći njebjeskeho kralestwa p hotowani, woni pak nic; tohodla bychu je słyšicy wopačnje zrozymili. — 12. A tak płaći wo ni a wo was přisłowo: Tomu, kotryž ma, so hišće wjacy podawa; štóž pak ma jeno mało, tomu tež to, štož ma, wozmje. — 18. t. r. wukład. — 23. t. r. za tym hač ma člowjek dary a dob wolu, přinjese słowo Bože wjacy abo mjenje płodow.

29. A dźeše: Ně, zo byšće trjebaj, pjanku plějicy, z njej sobu tež pšeńcu njewutorhali.

30. Dajće woběmaj rosć hač do žni; a w času žni rjeknu žnjeńcam: Zezběrajće najprjedy pjanku, a zwjazajće ju do walčkow k spalenju; pšeńcu pak zhromadźće do mojeje bróžnje.

31. Druhe přirunanje předpołoži jim prajo: Podobne je njebjeske kralestwo žonopowemu zornu, kotrež čłowjek wzawši na swoju rolu wosy. Mark. 4, 31; Luk. 13, 19.

32. Wono drje je najmjeńše mjez wšitkimi symjenjemi; hdyž pak je zrostło, je wjetše, dyžli wšitke zela, a bywa štom, tak zo ptaki njebja přikhadźeju a bydla w jeho hałzach.

33. Druhe přirunanje praji jim: Podobne je njebjeske kralestwo zakisanemu ćěstu, kotrež žónska wzawši do třoch měricow muki zaměsy, hač zakisa wšitko. Luk. 13, 21.

34. To wšitko rozpraji Jězus črjódam w přirunanjach, a bjez přirunanjow njerěčeše k nim,

35. Zo by so dopjelniło, štož bu prajene přez profetu, kiž praji: „Wotewrju w přirunanjach swój rot, wozjewju, štož potajne bě wot spočatka swěta.“ * Ps. 77, 2.

36. Tehdy Jězus pušćiwši črjódy wot so přińdźe domoj *, a přistupichu jeho wučownicy k njemu, prajicy: Wułož nam přirunanje wo pjancy na roli. Mark. 4, 34.

37. Wón wotmołwjejo dźeše k nim: Kotryž wusywa dobre symjo, je Syn čłowjeka.

38. Rola pak je swět. Dobre symjo pak, to su dźěći kralestwa. Pjanka pak su dźěći złeho.

39. Njepřećel pak, kotryž ju nasy, je djaboł; žně pak su skónčenje swěta, žnjeńcy pak su jandźelowje. Zjewj. 14, 15.

40. Jako tohodla pjanku zběraju a we wohnju pala, tak budźe při skónčenju swěta.

41. Syn čłowjeka pósćele swojich jandźelow a zwuběraju z jeho kralestwa wšitke pohórški a tych, kotřiž činja njeprawosć.

42. A ćisnu jich do wohnjoweje pjecy; tam budźe płač a křipjenje zubow.

43. Tehdy budźa sprawni so swěćić jako słónco w kralestwje swojeho Wótca. Štóž ma wuši k słyšenju, njech słyši. Mudr. 3, 7; Dan. 12, 3.

44. Podobne je njebjeske kralestwo pokładej, na polu skhowanemu, kotryž čłowjek, jón namakawši, skhowa a z wjesołosću nad nim dźe, a předa wšitko, štož ma, a kupi to polo.

45. Zaso podobne je njebjeske kralestwo kupcej, dobre parle pytacemu.

46. Namakawši pak jenu dobru parlu, woteńdźe a předa wšitko, štož měješe, a kupi ju.

47. Zaso podobne je njebjeske kralestwo syći, do morja pušćenej a wšelake ryby hromadźiwšej.

48. Hdyž bě napjelnjena, wućahnychu ju, a na brjozy sedźicy zwuběrachu dobre do sudowjow, špatne pak ćiskachu preč.

49. Tak budźe při skónčenju swěta. Jandźelowje wuńdu, a wotdźěla złych ze srjedźiny sprawnych.

50. A ćisnu jich do wohnjoweje pjecy; tam budźe płač a křipjenje zubow.

51. Sće to wšitko zrozymili? Prajachu: Haj.

52. Dźeše k nim: Tohodla je kóždy pismawučeny, kiž je wo njebjeskim kralestwje rozwučeny*, podobny čłowjekej hospodarjej, kotryž wunoša ze swojeho pokłada nowe a stare.

53. A sta so, hdyž Jězus tute přirunanja skónči, woteńdźe wottam.

---

35. Tak zo móžeše wo Knjezu so rjec, štož psalmista wo sebi praji; ps. 77, 2. — **36.** t. r. do domu we Kafarnaumje. — **52.** t. r. kóždy prawy wučeř we Jězusowej cyrkwi, kotryž znate a njeznate prawdy a wučby po potřěbnosćach swojich posłucharjow wuči.

54. A přišedši do swojeje wótčiny* wučeše jich we jich synagogach, tak zo so dźiwachu a prajachu: Z wotkel ma tule mudrosć a móc? Mark. 6, 1; Luk. 4, 16.

55. Njeje to ćěslowy syn? Njeréka jeho mać Marija, a jeho bratřa Jakub a Józef, a Syman a Judaš?* Jan. 6, 42.

56. A jeho sotry, njejsu wšitke při nas? Z wotkel ma tohodla to wšitko?

57. A pohóršowachu* so nad nim. Jězus pak rjekny jim: Profeta njeje bjez česće, khiba we swojej wótčinje a we swojim domje.

58. A njesčini tam mnohe dźiwy, jich njewěry dla.

STAW XIV.

Janowa hłowa poda so rejwarcy; Jězus nasyći pjeć tysac muži w pusćinje z pjeć khlěbami a dwěmaj rybomaj; wón změruje wučownikow wot wichora wokoło mjetanych, přez morjo k nim přišedši, a wumóže Pětra před zatepjenjom. W krajinje Genesar wustrowjeju so wšelacy khori z dótknjenjom jeho drasty.

W tom samym času zasłyša tetrarcha* Herodes powěsć wo Jězusu. Mark. 6, 14; Luk. 9, 7.

2. A praji swojim słužownikam: Tón je Jan křćenik, wón je wot mortwych wstanył, a tohodla stawaju so dźiwy přez njeho.

3. Přetož Herodes Jana zajawši bě jeho zwjazał, a do jastwa sadźił dla Herodiady, žony swojeho bratra.* Mark. 6, 17; Luk. 3, 19.

4. Přetož Jan jemu praješe: Njesłuša so tebi, zo ju maš.

5. A chcyjo jeho morić, naboja so ludu, dokelž mějachu jeho za profetu. Niže 21, 26.

6. Na narodnym dnju Herodesa pak rejwaše dźowka Herodiady* w srjedźinje (hosći) a spodobaše so Herodesej.

7. Tohodla slubi z přisahu jej dać, štožkuli by sebi požadała.

8. Wona pak, wot swojeje maćerje prjedy napominana, dźeše: Daj mi tudy we škli hłowu Jana křćenika.

9. A kral so zrudźi; ale přisahi dla a tych dla, kotřiž sobu za blidom sedźachu, přikaza, ju dać.

10. Pósła* a da Janej we jastwje hłowu wotćeć.

11. A jeho hłowa bu přinjesena we škli a data holčcy; a wona donjese ju swojej maćeri.

12. A jeho wučownicy přistupiwši wzachu jeho ćěło a pohrjebachu je; a wotšedši powěchu to Jězusej.

13. Hdyž bě to Jězus słyšał, wotendźe wottam w čołmiku na puste město we samoće*, a hdyž črjódy to zasłyšachu, dźěchu za nim pěši z městow. Mark. 6, 31; Luk. 9, 10; Jan. 6, 3.

14. A wustupiwši wuhlada wulke črjódy, a jemu běše jich žel, a wustrowi jich khorych.

15. Hdyž pak wječor bu, přistupichu jeho wučownicy k njemu, prajicy: Městno je puste, a čas so hižo miny; rozpušć lud, zo bychu do městow šli a sebi jědźe kupili.

16. Jězus pak rjekny jim: Jim njeje trjeba woteńc, dajće wy jim jěsć.

17. Wotmołwichu jemu: Nimamy tudy khiba pjeć khlěbow a dwě rybje.

18. Wón dźeše k nim: Přinjesće mi je sem.

54. t. j. do Nazaretha. — 55. To su Jězusowi krejni přećelowje, synowje Kleofasa a Marije ćety maćerje Božeje, kotraž z Mariju Madlenu a druhimi žónskimi Jězusej posłužowaše. — 57. Won porokowachu jemu, zo je z tak nizkeje swójby.

XIV. 1. Tetrarcha, štwórćiwjeŕch, rěkaše knježićeŕ nad štwórću abo štwórtym dźělom kraja Herodes Antipas běše syn Herodesa Suroweho, dósta po smjerći swojeho nana štwórty dźěl jeh kralestwa, Galileju. — 3. Herodes bě swojemu bratrej Filipej žonu wotwjedł, a běše z njej žiwy Swjaty Jan jemu to zjawnje porokowaše a rani z tym wosebje Herodiadu; wona pohnu Herodesa zo Jana do jastwa sadźi, w twjerdźiznje z mjenom Machärus. Tola smědźachu wučownicy s. Jan wopytować. — 6. Z mjenom Salome; ju bě Herodias přenjemu mandźelskemu porodźiła. — 10. Twjerdźizna bě blizko hrodu Herodium, w kotrymž Herodes přebywaše. — 13. Jězus poda so kaž Mark. 6, 45 powěda, z Galileje na puste město pola Bethsaida Julias, kotrež wot jězora Genezaret k ranju ležeše.

19. A poručiwši, zo by so lud na trawu zesydał, wza pjeć khlěby a dwě rybje, a pohladnywši k njebju, požohnowa, a łamaše a dawaše khlěby wučownikam, wučownicy pak črjódam.

20. A jědźachu wšitcy a buchu nasyćeni. A zezběrachu zbytki, dwanaće korbow z łamankami połnych.

21. Tych pak, kotřiž běchu jědli, běše po ličbje pjeć tysac muži, bjez žonow a dźěći.

22. A hnydom ponući Jězus wučownikow, zo bychu do čołmika stupili a před nim so přewjezli přez jězor, hač by črjódy wot so pušćił. Mark. 6, 45; Jan. 6, 15.

23. A lud wot so pušćiwši, woteńdźe na horu, zo by sam so modlił. Hdyž pak wječor bu, běše tam sam.

24. Čołmik pak bu srjedź morja wot žołmow mjetany; přetož wětr běše napřećiwny.

25. We štwórtym dźělu nocy* pak přińdźe Jězus k nim po morju kročo.

26. A widźiwši jeho po morju kročaceho, stróžichu so prajicy: To je błudmo, a wołachu z bojosće.

27. Hnydom pak Jězus k nim porěča, prajo: Mějće dowěru, ja sym, njebójće so.

28. Wotmołwjejo pak rjekny Pětr: Knježe, sy-li ty, poruč mi k tebi přińć po wodźe.

29. Wón pak dźeše: Pój! A wustupiwši Pětr z čołmika, kročeše po wodźe, zo by k Jězusej přišoł.

30. Widźo pak wětr sylny, naboja so, a počawši so podnurjeć, zawoła prajo: Knježe, wumóž mje!

31. A hnydom wupřestrě Jězus ruku, přimny jeho, a dźeše jemu: Małowěriwy, přečo sy dwělował?

32. A hdyž běštaj do čołma stupiłoj, woćichny wětr.

33. Ći pak, kotřiž běchu w čołmiku, přińdźechu a modlachu so k njemu prajicy: Woprawdźe sy syn Boži.

34. A hdyž běchu so přewjezli, přińdźechu do genezarethskeje krajiny.
Mark. 6, 53.

35. A hdyž běchu ludźo toho města jeho póznali, rozpósłachu w cyłej tutej krajinje a přinjesechu jemu wšitkich khorych.

36. A prošachu jeho, zo bychu so jeno wobruba jeho drasty dótknyli. A kotřižkuli so dótknychu, buchu wustrowjeni.

STAW XV.

Kak farisejowje podawizny w nastupanju myća rukow a druhich wěcow Božim kaznjam do prědka stajeja; a kotre wěcy čłowjeka wonječisćeja. Kananejska žónska wuprosy sebi z wobstajnej dowěru a próstwu wustrowjenje swojeje dźowki. Wšelake khorosće při galilejskim morju zahojiwši nasyći Jězus štyri tysacy muži ze sedm khlěbami a někotrymi rybami, při čimž so sedm korbow łamankow nazběra.

Tehdy přińdźechu k njemu z Jeruzalema pismawučeni a farisejowje, prajicy:
Mark. 7, 1.

2. Přečo twoji wučownicy wustajenja starych* přestupuja? přetož njemyja sebi rucy, hdyž khlěb jědźa.

3. Wón pak wotmołwjejo dźeše k nim: Přečo tež wy kaznju Božu přestupujeće dla wašeho wustajenja? Přetož Bóh praji:

4. Česćuj nana a mać; štóž zlě rěči přećiwo nanej abo maćeri, njech smjerće wumrje. Efes. 6, 2; Přisł. 20, 20.

---

25. Po romskim wašnju dźělachu Židźa nóc do štyrjoch dźělow abo vigiliji, kóždy dźěl traješe tři hodźiny. Po našim času počinaše so prěnja vigilija wječor w šestej hodźinje a traješe hač dźewjateje, druha hač do połnocy. Štwórta vigilija počinaše so rano třoch; tehdy je w tamnych krajinach tež w lěće hišće ćma, dokelž słónco tam rano w šesći skhadźa.

XV. 2. Wustajenja starych běchu wšelake přikaznje prjedawšich wučerjow, kotrež pak farisejowje wopačnje za runje tak ważne jako Mójzesowy zakoń dźeržachu a žadachu, zo so pilnje wobkedźbuja, haj druhdy mějachu je za wosobniše dyžli samón zakoń; k tym přikaznjam słušeše, zo maja so před jědźu rucy myć. Jězus jim to porokuje, so powołajo na wurěč, z kotrejž woni swoje zakomdźenje winowatosći štwórteje kaznje zamołwjeja.

5. Wy pak prajiće: Štóžkuli by rjekł nanej abo maćeri: „Wopor, kotryžkuli wote mnje so wopruje, tebi pomha“ (je bjez winy),

6. A byrnje nječesćił swojeho nana a swoju mać; a tak sće zběhnyli Božu kaznju dla wašeho wustajenja.*

7. Tajency, derje je wo was wěšćił Isaias prajo:

8. „Tutón lud česći mje z hubomaj, jich wutroba pak je daloko wote mnje. Is. 29, 13; Mark. 7, 6.

9. Podarmo pak mje česća, hdyž wuča čłowjeske wučby a přikaznje.“

10. A zwoławši lud k sebi, rjekny jim: Słyšće, a zrozymńće!

11. Nic to, štož do rta nutř dźe, znječisćuje čłowjeka; ale štož ze rta wukhadźa, to znječisćuje čłowjeka.*

12. Tehdy přistupiwši jeho wučownicy k njemu rjeknychu: Wěš, zo farisejowje tuto słowo słyšawši so pohóršowachu?

13. Wón pak wotmołwjejo dźeše: Kóžde sadźenje, kotrež njenasadźi mój njebjeski Wótc, wukorjeni so. Jan. 15, 2.

14. Wostajće jich, su slepi a wodźerjo slepych; hdyž pak slepy slepeho wodźi, padnjetaj wobaj do jamy.

15. Wotmołwjejo pak rjekny Pětr jemu: Wułož nam tuto přirunanje. Mark. 7, 17.

16. Wón pak rjeknje: Sće tež wy hišće bjez zrozymjenja?

17. Njezapřijeće, zo wšitko, štož do rta dźe, do brjucha přińdźe, a do wotstupa so wućisnje?

18. Štož pak ze rta wukhadźa, dźe z wutroby, a to znječisćuje čłowjeka.

19. Přetož z wutroby wukhadźeju złe mysle, morjenja, mandźelstwałamanja, kurwaŕstwa, padušstwa, falšne swědčenja, bohahanjenja.

20. To su wěcy, kotrež čłowjeka znječisćuja; ale z njemytymaj rukomaj jěsć, to čłowjeka njeznječisćuje.

21. A Jězus wotšedši wottam poda so na stronu Tyra a Sidona. Mark. 7, 24.

22. A hlej, kananejska žónska, kotraž z tamnych pomjezow přišedši wołaše, jemu prajicy: Smil so nade mnu, Knježe, syno Davidowy; moja dźowka je ćežcy wot djabliska krjudowana.*

23. Wón pak njewotmołwi jej słowčka. A jeho wučownicy přistupiwši k njemu prošachu jeho prajicy: Wotpušć ju, dokelž woła za nami.

24. Wón pak wotmołwjejo dźeše: Njejsym pósłany, khiba jeno k zhubjenym wowcam domu israelskeho. Jan. 10, 3.

25. Ale wona přistupiwši, modleše so k njemu prajicy: Knježe, pomhaj mi!

26. Wón pak wotmołwjejo dźeše: Dobro njeje synam khlěb wzać a psam ćisnyć.*

27. Ale wona rjekny: Tak je, Knježe; tola tež psyčki jědźa wot drjebjenčkow, kotrež padaju z blida jich knjezow.*

6. Pjaty a šesty rjadk chcetaj prajić: We wašich přistawkach k zakonju stoji: Hdyž syn k swojim potrěbnym staršim praji: Ja chcu to, štož bych k wašej podpjerje dać měł, templowemu pokładej dać, to budźe tež wam k wužitku, — tón je štwórtu kaznju, winowatosć nuzneho podpjeranja swojeju staršeju dopjelnił. Tak błudnje zrozymjachu a wukładowachu farisejowje Bože kaznje. — **11.** Farisejowje zrozymjachu a wukładowachu wšitko, zakoń Boži a stare wustajenja, po pismiku, a tak měnjachu tež, zo někotra jědź sama na sebi čłowjeka po duši znječisći a je tohodla zakazana, mjez tym zo móže tola jeno zmyslenje abo wotpohladanje, w kotrymž ju wužiwa, čłowjeka na duši znječisćić. Tutomu wopačnemu měnjenju napřećiwja so Khrystus. Po jeho wučbje njezhrěši nichtó z wužiwanjom zakazaneje jědźe jako dara Božeho samym, ale z njeposłušnosću, hdyž je na přikład cyrkej poručiła na wěstym dnju so zdźeržeć teje abo druheje jědźe, abo z njepoměrnosću, hdyž wjacy wužiwa dyžli je dowolene. Štož čłowjeka po duši znječisći, to je khrobła njeposłušnosć, to je wohidna njepoměrnosć, to su njehańbite rěče, z kotrymiž so wot Boha postajena wyšnosć hani, a to wšitko z wutroby wukhadźa a dźe ze rta won. — **22.** Kananejska žona, t. j. pohanka z tamnych krajinow, dokelž wobydlerjo krajinow Sidon a Tyrus pokhadźachu wot starych Kananitow. — **26.** Jězus nałožuje tudy, zo by krutu wěru woneje žónskeje prawje zjawnje pokazał, njelubozne słowo, z kotrymž Židźa často pohanow mjenowachu. — **27.** Přistaj w mysli: a tohodla nadźiju so tež ja, zo so nade mnu smiliš.

28. Tuž wotmołwjejo Jězus dźeše k njej: O žónska, wulka je twoja wěra; stań so tebi, jako chceš. A jeje dźowka bu wustrowjena wot teje hodźiny.

29. A hdyž bě Jězus wottam wotešoł, přińdźe k galilejskemu morju, a došedši na horu sydźe so tam.

30. A přińdźechu k njemu mnohe črjódy, sobu mějace němych, slepych, khromych, słabych a wjele druhich; położichu jich k jeho nohomaj, a wón wustrowi jich,

31. Tak zo so črjódy dźiwachu, widźicy němych rěčeć, khromych khodźić, slepych widźeć; a khwalachu Boha israelskeho.

Is. 35, 5.

32. Jězus pak zwoławši swojich wučownikow k sebi rjekny: Žel mi je ludu, dokelž hižo tři dny přebywa při mni, a nima, što by jědł, a nochcu jón hłódny wot so pušćić, zo by njezawutlił na puću.

Mark. 8, 2.

33. A wučownicy praja jemu: Z wotkel dóstanjemy w pusćinje telko khlěbow, zo bychmy nasyćili tajki lud?

34. A Jězus dźeše k nim: Kelko khlěbow maće? Woni pak rjeknychu: Sedm a někotre rybički.

35. A wón poruči ludej, zo by so na zemju zesydał.

36. A wzawši sedm khlěbow, a ryby, a dźak prajiwši łamaše a da je swojim wučownikam, wučownicy pak ludej.

37. A wšitcy pojěchu, a buchu nasyćeni. A štož wot łamankow zby, zezběrachu sedm korbow połnych.

38. Tych pak, kotřiž běchu jědli, běše štyri tysacy mužskich, bjez dźěći a žónskich.

39. A lud rozpušćiwši stupi do čołmika a přińdźe do Magedanskich pomjezow.*

STAW XVI.

Jězus naswari tych, kotřiž sebi znamjo žadajcy jeho spytuja, zo znamjenja časow njerozeznawaju; kaza swojim wučownikam, zo bychu so ćěsta farisejow a saducejow hladali a praša so jich, za koho jeho maju, a slubi Pětrej po jeho wotmołwjenju kluče njebjeskeho kralestwa. Wěšći swoje ćerpjenje, štož so jemu wot Pětra porokuje, čohoždla jeho přećiwnika mjenuje, a wuči, zo ma kóždy swój křiž njesć, a zo budźe Bóh kóždemu po jeho skutkach płaćić.

A přistupichu k njemu farisejowje a saducejowje, jeho spytujcy; a prošachu jeho, zo by jim znamjo z njebjes pokazał.

Mark. 8, 11.

2. Wón pak wotmołwjejo dźeše k nim: Hdyž je so zwječoriło, prajiće: Jasno budźe, přetož njebjo je čerwjene.

Luk. 12, 54.

3. A rano: Dźens budźe hrozne wjedro; přetož zamróčene njebjo so čerwjeni.

4. Wobličo njebjes wěsće potajkim rozeznać, znamjenja časa pak njemóžeće póznać?* Zły a mandźelstwalamaŕski splah žada sebi znamjo, ale znamjo njeda so jemu, khiba znamjo profety Jonasa. A jich wopušćiwši, wotešdźe.

Wyše 12, 39; Jan. 2, 1.

5. A hdyž jeho wučownicy přez jězor so přewjezechu, zapomnichu khlěby sobu wzać.

6. Wón jim rjekny: Hladajće so a bjeŕće so na kedźbu před zakisanym ćěstom farisejow a saducejow.

Mark. 8, 15; Luk. 12, 1.

7. Woni pak myslachu při sebi prajicy: Khlěby sobu njewzachmy.*

8. To wědźo pak rjekny Jězus: Što mysliće při sebi, małowěriwi, zo khlěbow nimaće?

9. Njerozymiće hišće a njedopomniće

---

39. Magedan abo Magdala je město, kotrež połdra hodźiny k połdnju wot Tiberiasa leži.

XVI. **4.** Přirunaj 12, 38. Znamjenja njebjes znajachu farisejowje a saducejowje, ale znamjenja časa nochcychu spóznać; znamjenja časa su tudy podawki, kotrež běchu wot profetow wěšćene a z kotrychž móžeše so přikhad Messiasa spóznać; tute běchu so na Jězusu dopjelniłe, a tola njewěrjachu farisejowje do njeho. — **7.** Myslachu sebi, zo jim zakazuje khlěb wot tajkich ludźi, kotřiž tak strašnym sektam přisłušachu, kupować abo brać, zo bychu so njewomazali; tak njewědźachu, z wotkel khlěb dóstanu.

so na pjeć khlěby za pjeć tysacow muži,
a kelko korbow nazběrašće?
Wyše 14, 17; Jan. 6, 9.
10. Ani na sedm khlěbow za štyri tysacy
ludźi, a kelko korbow nazběrašće?
Wyše 15, 34.
11. Přečo njerozymiće, zo wo khlěbje
wam njerěčach: Hladajće so zakisaneho
ćěsta farisejow a saducejow.
12. Tehdy zrozymichu, zo njebě prajił,
so hladać zakisaneho ćěsta khlěbow, ale
wučby farisejow a saducejow.
13. Přińdźe pak Jězus do krajiny Caesareje
Filipoweje* a wopraša so swojich
wučownikow prajo: Za koho maju ludźo
Syna čłowjeka? Mark. 8, 27.
14. Woni pak prajachu: Někotři za
Jana křćenika, někotři za Eliasa, někotři
pak za Jeremiasa abo za jenoho z profetow.*
Mark. 8, 28; Luk. 9, 19.
15. Jězus praji jim: Za koho pak wy
mje maće?
16. Wotmołwjejo rjekny Syman Pětr:
Ty sy Khrystus, Syn žiweho Boha.
Jan. 6, 70.
17. Wotmołwjejo pak rjekny Jězus
jemu: Zbóžny sy, Symanje, syno Jonasowy,
dokelž mjaso a krej njezjewištaj
tebi,* ale mój Wótc, kiž je w njebjesach.
18. A ja praju tebi: Ty sy Pětr, a na
tule skału natwarju swoju cyrkej a mocy
hele njepřemóža ju.*
19. A tebi dam kluče njebjeskeho kralestwa;
a štožkuli zwjazaš* na zemi, b
dźe zwjazane tež w njebjesach, a štožk
wotwjazaš na zemi, budźe wotwjazane t
w njebjesach.
20. Tehdy přikaza swojim wučownika
zo bychu nikomu njeprajili, zo je w
Jězus Khrystus.*
21. Wot toho časa poča Jězus swoj
wučownikam wozjewjować, zo dyrbi do J
ruzalema hić, a wjele ćerpjeć wot starši
(ludu) a pismawučenych a wyšših měš
kow, a morjeny być, a na třeći dźeń w
mortwych wstanyć.*
22. A Pětr jeho w stronu wzawši, po
jemu porokować prajo: Bóh njedaj, Knje
to so tebi njestanje!
23. Wón pak so wobroćiwši rjekny P
trej: Dźi wote mnje, satanje,* pohór
mi sy, dokelž njepytaš, štož je Bo
ale štož je čłowjeske. Mark. 8,
24. Tehdy rjekny Jězus swojim wučo
nikam: Chce-li štó za mnu hić, zap
sebje samoho, a wzmi swój křiž, a sćě
mje.* Wyše 10, 38; Luk. 9, 23; 14,
25. Přetož štóž chce swoje žiwjenje
khować, zhubi je; štóž pak swoje žiwje
zhubi mje dla, namaka je.
Luk. 17, 33; Jan. 12, 25.
26. Přetož što pomha čłowjekej, b
cyły swět dobył, na swojej duši pak ško
ćerpjeł? abo što da čłowjek jako wu
njenje za swoju dušu?*

---

13. t. r. do wokolnosće města Caesarea při horje Libanon na mjezach Syrije ležaceho, ko
prjedy Paneas rěkaše, potom pak bu wot tetrarchi Filipa wutwarjene a porjeńšene a k česći
žora Tiberia Caesarea mjenowane. — 14. Sudźa wo tebi, zo sy jedyn z prjedawšich wulkich
fetow, kotryž je zaso wot mortwych wstanył. — 17. To njejsy spóznał ze swojim čłowjes
rozomom, ale přez zjewjenje njebjeskeho Wótca. — 18. Ani mocy hele, ani njepřećelske m
tohole swěta, njepředobudu cyrkej, kotruž Pětr abo jeho prawy nastupnik jako wjeŕch na
duje. — 19. Zwjazać a rozwjazować t. r. ze zakonjemi zakazować a dowoleć, zdźeržować a
šćeć. Khrystus postaji tu Pětra jako klučnika, t. j. najwyššeho a najmócnišeho zastojnika swo
cyrkwje a wobkruća, zo kaznje, kotrež budźe wón dawać abo zběhać, w njebjesach so připózn
Pětrowi nastupnicy su romscy bamžowje. — 20. Tak praji, zo njeby z toho zběžk ludu přeći
prawej swětnej mocy romskeho kejžora nastał, dokelž Židźa myslachu a wočakowachu, zo bu
Messias jako Davidowy potomnik tež wulki mócny kral, kotryž jich wot romskeho knjejstwa
móže. — 21. To poča jim nětko Khrystus rozestajeć, zo njebychu so dale swětneho kralestwa nadź
ale na jeho bolosćiwu smjerć přihotowani byli. — 23. t. j. přećiwniko, spytowarjo, wabjerjo!
je Boža wola, zo dyrbju ćerpjeć a swět wumóžić. — 24. Štóž chce mój wučownik być a wos
dyrbi sebje zaprěwać, swoje nakhilnosće podušeć a wšelake wobćežnosće tohole žiwjenja sćerpnje zmj
— 26. Ničo nima, z čimž by sam swoju dušu móhł wukupić.

27. Přetož Syn čłowjeka přińdźe we krasnośći swojeho Wótca ze swojimi jandźelemi, a tehdy wotpłaći kóždemu po jeho skutkach. Jap. sk. 17, 31; Romsk. 2, 6.

28. Zawěrno praju wam: Su někotři mjez tudy stojacymi, kotřiž smjerće njewoptaju, hač wuhladaju Syna čłowjeka přikhadźaceho we swojim kralestwje.* Mark. 8, 39; Luk. 9, 27.

STAW XVII.

Khrystusowe překrasnjenje na horje, wo kotrymž maju wučownicy mjelčeć, doniž wot mortwych njewstanje. Praji, zo Elias přińdźe, haj zo je hižo přišoł, mjenujcy Jan křćenik. Naměsačneho hólčeca wustrowi, kotrehož japoštołowje słabeje wěry dla wustrowić móhli njeběchu, a pokaza jim, kajkeho počinka maju być. Wěšći swoje ćerpjenje; zapłaći za sebje a za Pětra dwójnu drachmu po namakanju statera w rybowej hubje.

A po šesći dnjach wza Jězus Pětra a Jakuba, a Jana, jeho bratra, sobu a dowjedźe jich w stronu na wysoku horu. Mark. 9, 1; Luk. 9, 28.

2. A bu překrasnjeny před nimi. A jeho wobličo swětleše so jako słónco, jeho drasta pak bu běła jako sněh.

3. A hlej, zjewištaj so jim Mójzes a Elias, a rěčeštaj z nim.

4. Pětr pak wotmołwjejo rjekny Jězusej: Knježe, dobro je nam tudy być; chceš-li, sčinimy tudy tři stany, tebi jedyn, Mójzesej jedyn a Eliasej jedyn.

5. A hdyž wón hišće rěčeše, hlej, wobda jich swětła mróčel. A hlej, hłós z mróčele, kiž praji: Tónle je mój lubowany Syn, na kotrymž mam swoje spodobanje; toho posłuchajće! Wyše 3, 17.

6. A to słyšawši padźechu wučownicy na swoje wobličo, a nabojachu so jara.

7. A Jězus přistupiwši dótkny so jich a rjekny jim: Wstańće a njebójće so.

8. Pozběhnywši pak swojej woči njewidźachu nikoho, hač Jězusa samoho.

9. A hdyž z hory dele dźěchu, poruči jim Jězus prajo: Njepowědajće nikomu widźenje, hač Syn čłowjeka wot mortwych wstanje.*

10. A wučownicy woprašachu so jeho prajicy: Čohodla pak pismawučeni praja, zo ma Elias prjedy přińć?* Mark. 9, 10.

11. Wón pak wotmołwjejo rjekny jim: Elias wšak přińdźe a wobnowi wšitko.

12. Praju pak wam, zo je Elias hižo přišoł, a njepóznachu jeho, ale z nim sčinichu, štožkuli chcychu. Tak změje tež Syn čłowjeka wot nich ćerpjeć. Wyše 11, 14; 14, 10.

13. Tuž zrozymichu wučownicy, zo je wo Janu křćeniku k nim rěčał.

14. A hdyž bě k ludej přišoł, přistupi k njemu čłowjek, kotryž před nim na kolena padny, prajo: Knježe, smil so nad mojim synom, dokelž je naměsačny, a ma zlě ćerpjeć; přetož často pada do wohnja a husto do wody.* Mark. 9, 16; Luk. 9, 38.

15. A přiwjedźech jeho twojim wučownikam, ale njemóžachu jeho wustrowić.

16. Wotmołwjejo pak dźeše Jězus: O njewěriwy a wrótny splaho, kak dołho budu z wami? kak dołho was znjesu?* Přiwjedźće jeho sem ke mni.

---

28. Tu je měnjene: wón přińdźe, zo by duchownje knježił nad swětom přez swoju cyrkej, a wosebje, zo by sudźił Jeruzalem ze zapusćenjom, kotrež su někotři japoštołowje a druzy, kotřiž běchu při nim, woprawdźe hišće za žiwjenje dočakali.

XVII. **9.** Potom njetrjebaše so wězo bojeć, zo zechce jeho lud swětneho krala sčinić. — **10.** Wučownicy znajachu wučbu pismawučenych, zo Elias před Messiasom přińdźe, dokelž wěšćenja profetow po pismiku zrozymichu. Z tej samej zamołwjachu swoju njewěru, prajicy, hdyž hišće Elias přišoł njeje, tak Jězus njemóže Messias być. Jězus na to swojich wučownikow powuči, prajo: To je wěrno, zo ma Elias přińć, ale wón je hižo přišoł; tola njejsu jeho spóznali, a su z nim činili po swojim spodobanju; Jan křćenik je slubjeny Elias a jeho su morili, a runje tak sčinja ze Synom čłowjeka. — **14.** t. r. ma padawu khorosć, kotraž na čłowjeka wosebje při měsačkowym přeměnjenju přikhadźa. — **16.** Porok płaći nanej a synej, ale tež wučownikam.

17. A Jězus jeho naswari, a wuńdźe wot njeho djablisko,* a hólčec bu wustrowjeny wot teje hodźiny.
18. Tehdy wučownicy mjelčo k Jězusej přistupichu a rjeknychu: Čohodla my je wuhnać njemóžachmy?
19. Jězus jim rjekny: Wašeje njewěry dla. Přetož zawěrno praju wam, změjeće-li wěru, kaž žonopowe zornjatko, prajiće tutej horje: Přeńdź wottudy tamle, a přeńdźe, a ničo njebudźe wam njemóžne.*
Luk. 17, 6.
20. Tutón splah pak so njewuhonja, khiba z modlenjom a poséenjom.*
21. Hdyž pak woni w Galileji přebywachu, rjekny jim Jězus: Syn čłowjeka budźe podaty do rukow čłowjekow,
Niže 20, 18; Mark. 9, 30; Luk. 9, 44.
22. A morja jeho, a na třeći dźeń wstanje wot mortwych. A zrudźichu so jara.
23. A hdyž běchu do Kafarnauma přišli, přistupichu k Pětrej ći, kotřiž dwójnu drachmu bjerjechu, a rjeknychu jemu: Njedawa waš mištr dwójnu drachmu?*
24. Wón dźeše: Haj. A hdyž bě do domu zastupił, předeńdźe jeho Jězus prajo: Što so tebi zda, Symanje? Wot koho bjeru zeḿscy kralowje dawk abo dań? Wot swojich dźěći abo wot cuzych?
25. A wón rjekny: Wot cuzych. Jězus k njemu rjekny: Tuž su dźěći swobodne.*
26. Zo pak bychmy jich njepohóršowali, dźi k morju, a wućisń wudu, a wzmi rybu, kotraž so najprěnja popadnje, a wotewriwši jeje rot, namakaš stater*; tón wzmi, a daj jim za mnje a za sebje.

STAW XVIII.

Móličke předstajiwši wuči Jězus, štó je w kr lestwje njebjes wjetši, kak mamy pohóršowan móličkich so wostajić, a kak bližšeho, kiž pře wo nam hrěši, powučić a hdyž cyrkej njep słucha, za pohana jeho dźeržeć; wučownik podawa so móc wjazanja a wotwjazanja. Wu též, kak mócna pola Boha je próstwa dwe wo to same prošaceju; a kak wjele króć ma bratrej wodać, kotryž nas rozhněwa; k čom přirunanje přistaji wo kralu, kotryž so ze sw jimi służownikami zličbuje.

W tej samej hodźinje přistupichu w čownicy k Jězusej, prajicy: Štó, měniš, najwjetši w njebjeskim kralestwje?
Mark. 9, 33; Luk. 9, 46.
2. A zawoławši Jězus dźěćo, staji srjedźa mjez nich, Niže 19,
3. A rjekny: Zawěrno praju wam, jeli so njewobroćiće, a njebudźeće jako dźěći njepřińdźeće do njebjeskeho kralestwa.
1. Kor. 14, 20.
4. Přetož štóžkuli so poniži, jako tu dźěćo, tón je najwjetši w njebjeskim kr lestwje.
5. A štóž by tajke dźěćo k sebi přij w mojim mjenje*, tón mje přijima.
6. Štóž pak by jenoho z tutych m ličkich, kotřiž do mnje wěrja, pohóršow tomu je lěpje, zo by młynski kamj na jeho šiju powěsnjeny, a wón do hlub kosće morja potepjeny był.*
Mark. 9, 41; Luk. 17, 2.
7. Běda swětej pohórškow dla. Přet pohórški dyrbja přińć*; ale běda čłow kej, přez kotrehož pohóršk přikhadźa.
8. Jelizo će twoja ruka abo noha p hóršuje, wotrězń ju a ćisń ju wot so; lěp

---

17. Hólčec bě mjenujcy wobsydnjeny, a zły duch bě na khorosći wina. — **19.** Hdy byšće kr wěru měli, byšće wy, hač runje sće njenahladni a zacpěći ludźo, najspodźiwniše skutki dokonj podobni žonopowemu zornu, kotrež je wonkownje najmjeńše, z nutřka pak z tak spodźiw mocu wuhotowane, zo z njeho mócny štom wurosće. — **20.** t. r. jeno ze sylnej dowěru na Bo kotraž pak je wosebity dar Boži a jeno tomu so wudźěli, kiž ju z nutrnej modlitwu a krutym post zasłuži. — **23.** Dwójna drachma (nimale hriwna) bě dawk, kotryž měješe kóždy wotrosćeny Israel do pokładnicy templa lětnje płaćić. — **25.** Potajkim též ja, jako Syn Boži, njetrjebam templo dawk wotedać. — **26.** Płaćeše 4 drachmy.

XVIII. **3.** t. r. bjeze wšeje žadosće za česću. — **5.** t. r. štóž z lubosće ke mni za tajke dź so stara a je zakita, budźe mytowany, jako hdy by dobrotu mi samomu wopokazał. — **6.** Zda jako by Jězus swojich japoštołow napominał, zo bychu wšu česćelakomnosć, přez kotruž wěriw wulki pohóršk dawaju, we sebi podušeli, a tohodla wuči dale wo zrudnych sćěhach pohórška. **7.** t. r. dokelž je swět tak nakaženy, połny hrěšnych přikładow.

je tebi, zo k žiwjenju nutř dźeš wosłabjeny abo khromy, hač zo by dwě rucy a dwě nozy mějo ćisnjeny był do wěčneho wohnja.* Wyše 5, 30; Mark. 9, 42.

9. A jelizo će twoje woko pohóršuje, wutorhń* je a ćisń je wot so; lěpje je tebi, zo z jenym wokom k žiwjenju nutř dźeš, hač zo by dwě woči mějo ćisnjeny był do helskeho wohnja.

10. Hladajće, zo byšće žanoho z tutych móličkich njezacpěli, přetož praju wam: Jich jandźelowje w njebjesach přeco widźa wobličo mojeho Wótca, kiž je w njebjesach. Ps. 33, 8.

11. Přetož Syn čłowjeka přińdźe wumóžić, štóž bě zhubjene. Luk. 19, 10.

12. Što so wam zda? Hdy by něchtó sto wowcow měł, a jena z nich by so zabłudźiła, njewostaji dźewjećdźesat dźewjeć na horach, a njepóńdźe pytać tu, kotraž so zabłudźi? Luk. 15, 4.

13. A poradźi-li so jemu, zo ju nadeńdźe, zawěrno praju wam, zo so nad njej bóle wjeseli, dyžli nad dźewjećdźesat dźewjećimi, kotrež so njezabłudźichu.

14. Tak njeje wola wašeho Wótca, kiž je w njebjesach, zo by jedyn z tutych móličkich zahinył.

15. By-li pak twój bratr zhrěšił přećiwo tebi, dźi a porokuj jemu mjez sobu a jim samym; posłucha-li tebje, sy swojeho bratra dobył. Luk. 17, 3; Jak. 5, 19.

16. Njeposłucha-li pak tebje, wzmi k sebi hišće jenoho abo dweju, zo by we rće dweju abo třoch swědkow wostało kóžde słowo. Jan. 8, 17; 2. Kor. 13, 1; Hebr. 10, 28.

17. By-li pak jich njeposłuchał, praj cyrkwi; njeposłucha-li pak cyrkej, budź tebi jako pohan a cłownik.* 2. Thess. 3, 14.

18. Zawěrno praju wam: Štožkuli zwjazaće na zemi, budźe zwjazane tež w njebjesach; a štožkuli wotwjazaće na zemi, budźe wotwjazane tež w njebjesach. Jan. 20, 23.

19. Zaso praju wam: Budźetaj-li dwaj mjez wami z jenoho na zemi, stanje so jimaj we wšom, štožkuli budźetaj prosyć, wot mojeho Wótca, kiž je w njebjesach.*

20. Přetož hdźež zhromadźitaj so dwaj abo třo w mojim mjenje, tam sym srjedźa nich.*

21. Tehdy Pětr přistupiwši k njemu rjekny: Knježe, kelkokróć zhřěši mój bratr přećiwo mi, a mam jemu wodać? Hač do sedm króć? Luk. 17, 4.

22. Jězus praji jemu: Njepraju tebi, hač do sedm króć, ale hač do sedmdźesatkróć sedmkróć.*

23. Tohodla je njebjeske kralestwo podobne čłowjekej kralej, kotryž chcyše ze swojimi słužownikami zličbowanje sčinić.

24. A hdyž poča zličbowanje činić, bu jemu jedyn přiwjedźeny, kotryž bě jemu dźesać tysac talentow* dołžny.

25. Hdyž pak njeměješe, z čimž by zapłaćił, poruči jeho knjez, jeho předać a jeho žonu a dźěći, a wšitko, štož měješe, a zapłaćić.*

26. Tón słužownik pak padnywši na kolena, prošeše jeho prajo: Měj sćerpnosć ze mnu, a wšitko zapłaću tebi.

27. Knjez pak smili so nad tym słužownikom, pušći jeho a spušći jemu dołh.

28. Hdyž pak tón słužownik wuńdźe, nadeńdźe jenoho ze swojich sobusłužownikow,

8. Lěpje je za tebje, zo časnu škodu ćerpiš, dyžli zo wěčnu zbóžnosć zhubiš. — **9.** Wutorhnjenje wóčka a wotrubanje ruki ma so w duchownym zmysle zrozymić wo zdalenju a wopušćenju wšoho, tež toho, štož čłowjek najbóle lubuje abo najnuznišo trjeba, hdyž je to přiležnosć k hrěchej. — **17.** t. r. jako čłowjek, kotryž k cyrkwi wjacy njesłuša. — **19.** t. r. jenomyslnje, za dobru wěc, kotraž móže wosebje wašu wěčnu zbóžnosć spěchować. — **20.** Hdźež su zhromadźeni w mojich naležnosćach, za rozšěrjenje mojeho kralestwa na zemi, tam sym ze swojej pomocu přitomny. — **22.** Hdyžkuli će rozhněwa. — **24.** Někotři wobličuja, zo to 60 tunow złota wučini; stoji pak tak wulki dołh za njesměrny dołh, kotryž je čłowjek ze swojimi hrěchami pola Boha sebi načinił. — **25.** Po tehdyšich prawach smědźeše so to stać.

kiž běše jemu sto dźesatnikow dołžny, a přimnywši daješe jeho, prajo: Zapłać, štož sy dołžny.

29. A jeho sobusłužownik padnywši na kolena, prošeše jeho, prajo: Měj sćerpnosć ze mnu, a wšitko zapłaću tebi.

30. Wón pak nochcyše, ale woteńdźe, a da jeho do jastwa, hač by dołh zapłaćił.

31. Jeho sobusłužownicy widźawši, što so sta, zrudźichu so jara, a přińdźechu a powědachu swojemu knjezej wšitko, štož bě so stało.

32. Tuž jeho zawoła jeho knjez k sebi a rjekny jemu: Zły służowniko, cyły dołh tebi spušćich, dokelž sy mje prosył.

33. Njedyrbješe tohodla tež ty so smilić nad twojim sobusłužownikom, jako tež ja nad tobu so smilich?

34. A jeho knjez rozhněwawši so přepoda jeho ćwělowarjam, hač by wšitkón dołh zapłaćił.

35. Tak budźe tež mój njebjeski Wótc wam činić, njewodaće-li kóždy swojemu bratrej ze swojich wutrobow.

STAW XIX.

Jězus wuči, zo je mandźelstwo po założenju njerozdźělomne a mandźelska so njesmě pušćić, khiba mandźelstwałamanja dla. Mjez wšelakimi wurězancami khwali tych, kotřiž su so njebjeskeho kralestwa dla wurězali. Móličkim napołoža rucy. Młodźenc, kiž praji, zo wšitke kaznje wobkedźbuje, woteńdźe zrudny, słyšawši Jězusowu radu, zo by wšitko předał; tuž Jězus wobkruća, zo bohaty ćežko do njebjes přińdźe, a wuči, kajku mzdu dóstanu, kotřiž wšitko wopušćiwši jeho sćěhuja.

A sta so, hdyž Jězus tute rěče skónči, pućowaše z Galileje, a přińdźe do pomjezow Judeje z tamneje strony Jordana,
Mark. 10, 1.

2. A mnohe črjódy dźěchu za nim, a wón wustrowi jich tam.

3. A přistupichu k njemu farisejowje jeho spytujcy* a prajicy: Słuša so mu-žej swoju mandźelsku wot so pušćić z kotreježkuli winy?

4. Wotmołwjejo pak dźeše k nim: Njej-sće dha čitali, zo tón, kotryž je čłowjeka stworił w spočatku, mužskeho a žónsku jeju stwori, a rjekny: 1. Mójz. 1, 2[…]

5. „Tohodla wopušći čłowjek nana a ma[…] a dźerži so k swojej mandźelskej, a bu[…] dźetaj dwaj w jenom ćěle?“
1. Mójz. 2, 24; 1. Kor. 6, 16; Efesk. 5, 31.

6. Potajkim njejstaj wjacy dwaj, al[…] jene ćěło. Štož tohodla Bóh zjenoći, nje[…] čłowjek njerozdźěla.

7. Prajachu jemu: Čohodla potajki[…] Mójzes přikaza, rozdźěleński list dać [...] (mandźelsku) wot so pušćić?

8. Wón dźeše k nim: Mójzes dla twje[…] dosće wašeje wutroby dowoli*, waše man[…] dźelske wot so pušćić; ale wot počatk[…] njeběše tak.

9. Praju pak wam, zo kotryžkuli h[…] swoju mandźelsku wot so pušćił, khib[…] dla mandźelstwałamanja*, a sebi druh[…] wzał, łama mandźelstwo; a štóž by se[…] pušćenu wzał, łama mandźelstwo.
Wyše 5, 32; Luk. 16, 18.

10. Jeho wučownicy rjeknychu jem[…] Je-li wěc muža ze žonu tak, njeje de[…] so woženić.

11. Wón pak jim rjekny: Nic wšit[…] rozymja tuto słowo, ale ći, kotrymž je da[…]

12. Přetož su wurězancy, kotřiž so[…] maćeŕneho žiwota tak narodźichu, a [...] wurězancy, kotřiž su wot čłowjekow s[…]

XIX. **3.** Chcychu jeho na słowach popadnyć; praji-li, zo je mužej dowolene z kajkeježk[…] winy mandźelsku pušćić, kaž to někotři lohkomyslnje wučachu, bychu jemu porokowali, zo sw[…] samsne wučby přěje (hlad. 5, 31); praji-li pak, zo to njeje dowolene, chcychu jemu, kaž so w[…] prawdźe sta, wotmołwić, zo napřećiwo Mójzesej wuči. — **8.** Mójzes je wam to jeno dowolił waše[…] hrěšneho zmyslenja dla, zo njebychu hórše wěcy, jako ćežke ranjenja abo mordowanja atd. so sta[…] na počatku pak to njebě tak. — **9.** Farisejowje prašeju so Jězusa, hač je mužej dowolene z ka[…] keježkuli winy, mandźelsku wot so pušćić. Jězus wotmołwi jim, zo je jeničcy mandźelstwałama[…] dla dowolene; tola pak wot so dźělenaj wostanjetaj mandźelskaj a žadyn z njeju njemóže [...] žiwjenju druheho płaćiwje do noweho mandźelstwa stupić. Zwjazk mandźelstwa je njerozdźělom[…] z jara wažnych winow pak móžetaj mandźelskaj jedyn wot druheho dźělenaj přebywać.

njeni, a su wurězancy, kotřiž so samych wosłabichu njebjeskeho kralestwa dla.* Štóž móže zrozymić, njech zrozymi.

13. Tehdy buchu dźěćatka k njemu přinjesene, zo by rucy na nje położił a so pomodlił. Wučownicy pak naswarichu je.* Mark. 10, 13; Luk. 18, 15.

14. Ale Jězus rjekny jim: Dajće dźěćatkam ke mni přińć a njewobarajće jim; přetož tajkich je njebjeske kralestwo. Wyše 18, 3.

15. A hdyž bě rucy na nje położił, woteńdźe wottam.

16. A hlej, jedyn přistupi a dźeše k njemu: Dobry mištrje, što mam dobreho činić, zo bych wěčne žiwjenje měł? Mark. 10, 17; Luk. 18, 18.

17. Wón pak jemu rjekny: Što so mje prašeš za dobrym? Jedyn je dobry, Bóh.* Chceš-li pak k žiwjenju nutř hić, dźerž kaznje.

18. Wón praji jemu: Kotre? Jězus pak rjekny: „Njedyrbiš mordować; njedyrbiš mandźelstwo łamać; njedyrbiš falšneho swědčenja dawać. 2. Mójz. 20, 13.

19. Česćuj swojeho nana a swoju mać, a lubuj swojeho bližšeho jako sebje samoho.“

20. Młodźenc jemu praji: Wšitko to sym wot swojeje młodosće dźeržał, čoho so mi hišće njedóstawa?

21. Jězus dźeše jemu: Chceš-li dospołny być, dźi, předaj, štož maš, a rozdaj khudym, a změješ pokład w njebjesach; a přińdź a sćěhuj mje.

22. Młodźenc pak to słowo wusłyšawši, wotendźe zrudny, dokelž měješe wjele kubłow.

23. Jězus pak rjekny swojim wučownikam: Zawěrno praju wam, zo bohaty ćežcy nutř póńdźe do njebjeskeho kralestwa.*

24. A zaso praju wam: Lóže je kamelej přez wuško jehły přeńć, dyžli bohatemu přińć do njebjeskeho kralestwa.*

25. Wusłyšawši pak to, stróžichu so wučownicy jara, prajicy: Štó budźe potajkim móc zbóžny być?

26. Pohladawši pak (na nich) rjekny jim Jězus: Pola člowjekow je to njemóžne, pola Boha pak je wšitko móžne.

27. Tuž wotmołwi Pětr a rjekny jemu: Hlej, wšitko smy wopušćili a smy tebje sćěhowali, što pak budźe nam?

28. Jězus pak rjekny jim: Zawěrno praju wam, zo budźeće, kotřiž sće mje sćěhowali, při znowarodźenju, hdyž Syn člowjeka so posydnje na stole swojeje majestosće, tež wy sedźeć na dwanaće stołach, sudźicy dwanaće splahow israelskich.*

29. A kóždy, kiž by wopušćił dom, abo bratrow, abo sotry, abo nana, abo mać, abo žonu, abo dźěći, abo pola, mojeho mjena dla, dóstanje zaso sto króć* a wobsydnje wěčne žiwjenje.

30. Mnozy pak prěni budźa poslední, a poslední prěni. Niže 20, 16; Mark. 10, 31; Luk. 13, 30.

---

12. Su wšelake družiny abo wotdźěle tych, kotřiž do mandźelstwa njestupja: ći, kotřiž wot naroda k tomu khmani njejsu; ći, kotřiž su wot člowjekow ze wšelakich přičinow na tom zadźěwani; ći, kotřiž dobrowólnje mandźelstwa so wotrjeknu, zo bychu wyšše winowatosće za česć Božu dopjelnili a ćim wěsćišo njebjesku zbóžnosć sebi dobyli. Tale zdźeržliwosć njemóže so wot wšitkich žadać, ale jeno tón, kotryž ma dosć mocy, móže sebi ju napołožić. — **13.** t. r. zo Jězusa wobćežuja. — **17.** Bóh sam je najdospołniša dobroćiwosć. Jězus tu k zrozymjenju dawa, zo, hdyž ma něchtó jeho za dobreho, dospołneho, dyrbi jeho za něšto wjacy dyžli člowjeka dźeržeć. — **23.** Dokelž ma wjele starosće za časne kubła a swětne prózdnosće. — **24.** Tole přirunanje chce wuprajić, kak ćežka, haj skoro njemóžna wěc je, zo bohaty do njebjes přińdźe; z tym njecha Jězus wuprajić, jako by tam bohaty njemóhł, ale zo so to jara porědko stawa, dokelž jako jehline wuško kamela wobjeć njemóže, tak tež wuzki puć bohateho, kiž je najbóle hordeho ducha, njewopřijmje. — **28.** Kotřiž su jako swjeći japoštołowje wšitko wopušćili a Khrystusej slubjenu swěru dźerželi, budźa z nim knježić a lud Israel, t. j. člowjestwo sudźić. — **29.** Bohate myto wobstoji we duchownych kubłach.

STAW XX.

Přirunanje wo dźěłaćerjach we winicy, mjez kotrymiž posledni tón samy pjenjez dóstanje, kaž prěni. Jězus wěšći wučownikam swoje ćerpjenje a wot-mortwych-wstaće; a hdyž so Zebedejowaj synaj česćelakomnaj pokazataj, wuči wučownikow, zo nimaju so wuznamjenjeć z mocu a knjezojtosću, ale ze słuženjom. Ducy z Jericha wustrowi slepeju.

Njebjeske kralestwo je podobne hospodarjej, kiž zahe rano wuńdźe, zo by dźěłaćerjow najał do swojeje winicy.

2. Wujednawši pak z dźěłaćerjemi wo dźesatnik na dźeń, pósła jich do swojeje winicy.*

3. A wušedši wokoło třećeje* hodźiny, wuhlada druhich na torhošću prózdnje stojacych,

4. A rjekny jim: Dźiće tež wy do mojeje winicy, a štož prawje budźe, dam wam.

5. Woni pak woteńdźechu. Zaso pak wuńdźe wokoło šesteje a dźewjateje hodźiny, a sčini runje tak.

6. Wokoło jědnateje* hodźiny pak wušedši namaka druhich prózdnje stojacych, a praji jim: Što tu stojiće cyły dźeń prózdni?

7. Praja jemu: Dokelž nas nichtó njenaja. Wón rjekny jim: Dźiće tež wy do mojeje winicy.

8. Hdyž pak wječor bu, praji knjez winicy swojemu zastojnikej: Zawołaj dźěłaćerjow, a daj jim mzdu, počinajo wot poslednich hač do prěnich.

9. Hdyž tohodla přińdźechu, kotřiž běchu wokoło jědnateje hodźiny přišli, dóstachu kóždy po dźesatniku.

10. Hdyž pak přińdźechu tež prěni, měnjachu, zo wjacy dóstanu; ale tež woni dóstachu kóždy po dźesatniku.

11. A dóstawši jón morkotachu přećiwo hospodarjej,

12. Prajicy: Ći posledni su jenu hodźinu dźěłali, a sy jich nam runych sčinil, kotřiž smy znjesli ćežu dnja a horcotu.

13. Wón pak wotmołwjejo jenomu z nich rjekny: Přećelo, nječinju tebi křiwdy; njejsy wo dźesatnik wujednał ze mnu?

14. Wzmi, štož twoje je, a dźi; chcu pak tež tomu poslednjemu dać, jakož tebi.

15. Abo njesłuša so mi činić, štož chcu? je twoje woko złe, dokelž sym ja dobry?

16. Tak budźa posledni prěni, a prěni posledni; přetož wjele je powołanych, mało pak wuzwolenych.* Wyše 19, 30. Mark. 10, 31; Luk. 13, 30.

17. A hdyž Jězus horje dźěše do Jeruzalema, wza dwanaće wučownikow w stronu, a dźeše k nim:

18. Hlej, dźemy horje do Jeruzalema, a Syn člowjeka budźe podaty wyšši[m] měšnikam a pismawučenym, a wotsudź[a] jeho k smjerći. Mark. 10, 32; Luk. 18, 3[1].

19. A podadźa jeho pohanam k wu[...] směšenju a šwikanju a křižowanju, a [...] třećim dnju wstanje wot mortwych.

20. Tehdy přistupi k njemu mać syno[w] Zebedeja ze swojimaj synomaj,* modlicy s[o] k njemu, a prosycy něšto wot njeho. Mk. 10, 3[5].

XX. **2.** Denar abo dźesatnik je nimale 50 pjenježkow, štož bě tehdy wulka mzda. — **3.** Dźeń, [...] romskim dźěleny, traješe wot ranja šesći hač do wječora šesći. Třeća hodźina bě po tajkim dźewjata d[...] połdnja. — **6.** t. r. wokoło pjeći. — **16.** Z tym přirunanjom chce Jězus rozestajeć, zo, jako knjez wini[...] posledy powołanym dźěłaćerjam tu samu mzdu płaći, kaž prěnim, tež w njebjeskim kralestwje dźěłacy[...] myto njebudźe so wudźěleć po času dźěła, ale po tom, kak je kóždy na hłós Boži, kiž jeho k dźě[...] powoła, posłuchał a swěrnje dźěłał wot toho časa, hdyž bu powołany, hač do wječora. Knj[ez] winicy je Bóh; winica je swjata cyrkej na zemi; zastojnik je Jězus; torhošćo je swět; dź[...] je za jednotliweho dźěłaćerja čas, w kotrymž bu do cyrkwje powołany a kotryž so skónči z wj[e]čorom, t. j. z wustupjenjom z tohole swěta. Kóždy potajkim, kiž je na hłós Boži posłuchał [...] posłušny přikaznjam Božim swoje jemu dowěrjene dźěło dokonjał, dóstanje wječor denar, t. j. wěč[nu] zbóžnosć. Dokelž mnozy powołanje Bože zacpěja, je mało wuzwolenych, kotřiž wječor swój den[ar] dóstanu, a dokelž so čas dźěła samón njemytuje, hdyž wot Boha a nic wot dźěłaćerja wotwisu[je,] dóstanu mnozy, kotřiž su pozdźišo powołani, ale kotřiž su pilnišo a swěrnišo dźěłali, to same abo wje[tše] myto a budźa tak prěnim powołanym runja, haj hišće před nimi. Tuto přirunanje móže so tež n[a]łožeć na cyle člowjestwo a jednotliwe ludy, kotrež su we wšelakich časach do Jězusowe[je] cyrkwje powołane. — **20.** Salome, mać japoštołow Jakuba a Jana.

21. Wón pak rjekny jej: Što chceš? Wona praji jemu: Praj, zo byštaj tutaj mojej synaj sedźałoj, jedyn na twojej prawicy, druhi na twojej lěwicy we twojim kralestwje.

22. Wotmołwjejo pak rjekny Jězus: Njewěstaj, wo čo prosytaj. Móžetaj pić keluch, kotryž ja pić budu? Praještaj jemu: Móžemoj.

23. Wón dźeše k nimaj: Mój keluch drje budźetaj pić, ale sedźeć na mojej prawicy abo lěwicy, njeje w mojej mocy wamaj dać, ale kotrymž je přihotowane wot mojeho Wótca.

24. A wusłyšawši to ći dźesaćo, rozhněwachu so na dweju bratrow. Mark. 10, 41.

25. Jězus pak zwoławši jich k sebi dźeše: Wěsće, zo wjerchowje pohanow nad nimi knježa; a kotřiž su wjetši, wopokazuja móc nad nimi. Luk. 22, 25.

26. Tak njebudź mjez wami; ale štóžkuli zechce mjez wami wjetši być, budź waš słužownik;

27. A štóž zechce mjez wami prěni być, budź waš wotročk;*

28. Jako Syn člowjeka njeje přišoł, zo by sebi słužić dał, ale zo by słužił a dał swoje žiwjenje k wumóženju za mnohich. Fil. 2, 7.

29. A hdyž woni wuńdźechu z Jericha, sćěhowaše jeho wulka črjóda. Mark. 10, 46; Luk. 18, 35.

30. A hlej, dwaj slepaj, při pući sedźacaj, słyšeštaj, zo Jězus nimo dźe; a wołaštaj prajicy: Knježe, smil so nad namaj, syno Davidowy!

31. Črjóda pak jeju poswari, zo byštaj mjelčałoj. Ale wonaj bóle wołaštaj prajicy: Knježe, smil so nad namaj, syno Davidowy!

32. A Jězus zasta, a zawoła jeju, a dźeše: Što chcetaj, zo bych wamaj sčinił?

33. Praještaj jemu: Knježe, zo so wotewritej našej woči.

34. Smiliwši pak so nad nimaj, dótkny so Jězus jeju wočow. A hnydom widźeštaj, a sćěhowaštaj jeho.

STAW XXI.

Jězus ćehnje swjatočnje na wóslicy do Jeruzalema a wupokaza wikowarjow z templa a wotmołwja farisejam, nad jeho nahladnosću so hněwacym; wučownikam pak nad figowcom, kotryž bě na jeho słowo wuskhnył, so dźiwacym rozestaja móc wěry. Prašenje za połnomocu wotpokazuje z prašenjom za Janowej křćeńcu a z přirunanjomaj wo člowjeku, kiž měješe dweju synow, a wo hospodarju, kotrehož winicarjo po druhich słužownikach též syna jako herbu winicy morichu. Wěšći, zo so kralestwo Bože wot Židow k pohanam přenjese.

A hdyž so k Jeruzalemej přibližichu a přińdźechu do Bethfage k Wolijowej horje, tehdy pósła Jězus dweju wučownikow, Mark. 11, 1; Luk. 19, 29; Jan. 12, 12—19.

2. Prajo jimaj: Dźitaj do městačka, kotrež je před wamaj, a hnydom namakataj wóslicu přiwjazanu, a žrěbjo z njej; wotwjazajtaj a přiwjedźtaj jeju ke mni.

3. A jelizo by wamaj štó što rjekł, prajtaj, zo Knjez jeju potrjebuje, a hnydom pušći jeju.

4. To pak je so wšitko stało, zo by so dopjelniło, štož bu prajene přez profetu, kiž praji:

5. „Prajće dźowcy Sionskej: Hlej, twój kral dźe k tebi pokorny, sedźacy na wóslicy a na žrěbjeću, na młodym přežneje (wóslicy).“ Zach. 9, 9; Is. 62, 11; Jan. 12, 15.

6. Wučownikaj pak woteńdźeštaj a sčiništaj, jako bě jimaj Jězus poručił.

7. A přiwjedźeštaj wóslicu a žrěbjo, a položištaj na nje swoju drastu, a sadźištaj jeho na nje.

8. Mnohe črjódy pak přestrěchu swoju drastu na puć; druzy pak rubachu hałzy ze štomow a sćelechu je na puć.*

---

27. W mojim kralestwje, to je w mojej cyrkwi njebudźe podobne knjezowanje, kajkež je w swětnych kralestwach, ale tam budźe předstajeny jakož słužownik swojich poddatych.

XXI. 8. Tajku česć wopokazowachu w rańšim kraju ludy swojim kralam.

9. Črjódy pak, kotrež w prědku dźěchu a kotrež sćěhowachu, wołachu prajicy: Hosanna synej Davidowemu; žohnowany budź, kiž přikhadźa w mjenje Knjeza; hosanna we wysokosćach. Ps. 117, 26; Mark. 11, 10; Luk. 19, 38.

10. A hdyž wón do Jeruzalema přińdźe, zběhny so cyłe město prajicy: Štó je tón?

11. Ludźo pak prajachu: Tón je Jězus, profeta z Nazaretha w Galileji.

12. A Jězus přińdźe do templa Božeho, a wuhna wšitkich předawacych a kupowacych w templu, a blida pjenježnikow a stólcy předawarjow hołbi spowroća. Mark. 11, 15; Luk. 19, 45; Jan. 2, 14.

13. A praji jim: Pisane je: „Mój dom budźe dom modlenja rěkać“, wy pak sčinišće z njeho „rubježnu jamu“.* Is. 56, 7; Jer. 7, 11; Luk. 19, 46.

14. A přistupichu k njemu slepi a khromi we templu, a wón wustrowi jich.

15. Widźawši pak wyšši měšnicy a pismawučeni dźiwy, kotrež činješe, a dźěći, kotrež w templu wołachu, prajicy: Hosanna synej Davidowemu, rozhněwachu so,

16. A rjeknychu jemu: Słyšiš, što wone praja? Jězus pak rjekny jim: Woprawdźe. Njejsće čitali: „Ze rta njerěčacych a ćěšnych sy sebi khwalbu přihotował“? Ps. 8, 3.

17. A jich wopušćiwši woteńdźe z města won do Bethanije a tam wosta.

18. Rano pak do města so wróćejo, bu hłódny.

19. A wuhladawši figowy štom při puću, přińdźe k njemu, a njenamaka ničo na nim, khiba jeno lisće, a dźeše k njemu: Nihdy njech z tebje płód njerosće do wěčnosće. A hnydom wuskhny figowc.* Mark. 11, 13.

20. A widźawši to dźiwachu so jeho wučownicy prajicy: Kak hnydom wuskhny won! Mark. 11, 20.

21. Wotmołwjejo pak dźeše Jězus k nim: Zawěrno praju wam: Změjeće-li wěru a njebudźeće-li dwělować, sčinće to nic jeno na figowcu, ale tež, prajiće-li tutej horje: Zběhń so a ćisń so do morja, stanje so.

22. A wšitko, wo čožkuli budźeće we modlitwje prosyć wěricy, to dóstanjeće.* Wyše 7, 7; Mark. 11, 24.

23. A hdyž wón do templa přińdźe, přistupichu k njemu, hdyž wučeše, pismawučeni a starši ludu, prajicy: Z kajkej mocu to činiš, a štó je tebi dał tu móc? Luk. 20, 2.

24. Wotmołwjejo Jězus rjekny jim: Woprašam so tež ja was jene słowo, a jelizo mi je powěsće, tež ja wam powěm, z kajkej mocu to činju. Luk. 20, 3

25. Janowa křćeńca z wotkel běše? z njebjes abo z čłowjekow?* Woni pak myslachu sami při sebi prajicy:

26. Powěmy-li: z njebjes, rjeknje nam: Čohodla jemu potajkim njejsće wěrili?* Powěmy-li pak: z čłowjekow, bojimy so ludu; přetož wšitcy mějachu Jana za profetu. Wyše 14, 5

27. A wotmołwjejcy Jězusej rjeknychu: Njewěmy. Tež wón dźeše k nim: Ani ja wam njepraju, z kajkej mocu to činju.

28. Što pak so wam zda? Jedyn čłowjek měješe dweju synow, a přistupiwši k prěnjemu rjekny: Syno, dźi dźensa dźěłaj we mojej winicy.

29. Tón pak wotmołwjejo dźeše: Nochcu. Potom pak ze želnosću hnuty, woteńdźe tam.

30. Přistupiwši pak k druhemu rjekny tohorunja. Tón pak wotmołwjejo rjekny: Du, knježe, ale njewoteńdźe.

31. Kotry z dweju sčini nanowu wolu? Prajachu jemu: Prěni. Zawěrno praj

13. Dokelž při předawanju a kupowanju pobožny lud jebaće. — **19.** Figowc je wobraz židowskeho ludu, kotryž měješe wjele lisća, t. r. kiž bě wjele hnadow Božich dostał, njepřinjese pak žanych płodow. Tohodla bu wot Knjeza zaćisnjeny; w krótkim času bu Jeruzalem zapusćeny a židowski lud po cyłej zemi rozehnaty. — **22.** hladaj 17, 19. 20. — **25.** t. r. Wot koho měješe Jan swoju móc, zo smědźeše zjawnje wučić a křćić? — **26.** A jeho swědčenje wo mni njejsće přijeli.

wam, zo cłownicy a kurwy prjedy was přińdu do kralestwa Božeho.*

32. Přetož Jan přińdźe k wam na puću sprawnosće, a njejsće jemu wěrili; cłownicy pak a kurwy su jemu wěrili; wy pak to widźiwši, njejsće ani potom pokutu činili, zo byšće jemu wěrili.*

33. Słyšće druhe přirunanje: Běše čłowjek hospodaŕ, kotryž winicu nasadźa, a ju z płotom wobda, a we njej winowu prasu wury, a wěžu natwari, a přenaja ju winicarjam, a poda so preč. Is. 5, 1; Jer. 2, 21; Mark. 12, 1; Luk. 20, 9.

34. Hdyž pak so čas płodow přibliži, pósła swojich wotročkow k winicarjam, zo bychu jeho płody wzali.

35. Ale winicarjo wupřimawši jeho wotročkow, jenoho přebichu, druheho zabichu, třećeho pak skamjenjowachu.

36. Zaso pósła druhich wotročkow, wjacy dyžli prjedy, a sčinichu z nimi runje tak.

37. Najposledy pak pósła swojeho syna k nim, prajo: Budźa so mojeho syna strachować.

38. Wuhladawši pak syna rjeknychu winicarjo sami při sebi: Tón je herba, pójće, zabijmy jeho a změjemy jeho herbstwo. Niže 26, 3; Jan. 11, 53.

39. A přimnywši wustorčichu jeho z winicy, a zabichu jeho.*

40. Hdyž pak knjez winicy přińdźe, što sčini tutym winicarjam?

41. Rjeknychu jemu: Złych zlě zahubi, a swoju winicu přenajmje druhim winicarjam, kotřiž jemu płód wotedadźa w swojim času.*

42. Jězus rjekny jim: Njejsće ženje w pismje čitali: „Kamjeń, kotryž twarcy zaćisnychu, tón je róžkowny kamjeń sčinjeny?* wot Knjeza je so to stało, a je spodźiwne před našimaj wočomaj?“ Ps. 117, 22; Jap. sk. 4, 11; Romsk. 9, 33; 1. Pětr. 2, 7.

43. Tohodla praju wam: Kralestwo Bože budźe wot was wotewzate, a ludej date, kotryž jeho płody přinjese.*

44. A štóž padnje na tónle kamjeń, rozrazy so; a na kohož wón padnje, toho rozmjeće.*

45. A wyšši měšnicy a farisejowje słyšawši jeho přirunanja, spóznachu, zo wón wo nich rěči.

46. A spytujcy jeho zajeć, bojachu so črjódow, dokelž mějachu jeho za profetu.

STAW XXII.

Přirunanje wo kralu, kiž swojemu synej kwas wuhotowa, při kotrymž so bjez kwasneje drasty za blidom sedźacy do wonkowneje ćmy ćisnje. Jězus je spytowany wot farisejow w nastupanju dawka, kotryž ma so kejžorej dawać a wot saducejow w nastupanju wot-mortwych-wstaća; jim porokuje njewědomosć, horjestaće mortwych dopokazujo. Z nowa spytuje so wot zakonjawučeneho w nastupanju wulkeje kaznje zakonja. Tež farisejow so praša, čeji syn je Khrystus.

A wotmołwjejo rěčeše k nim Jězus zaso w přirunanjach, prajo: Luk. 14, 16.

2. Njebjeske kralestwo je podobne čłowjekej kralej, kotryž swojemu synej kwas wuhotowa. Zjew. 19, 9.

3. A pósła swojich słužownikow, zo bychu prošenych na kwas powołali, a nochcychu přińć.

4. Zaso pósła druhich słužownikow, a rjekny: Prajće prošenym: Hlej, swój wobjed sym přihotował, moje woły a mój

---

31. Skerje budźa wěrić, zastupja do cyrkwje a budźa zbóžni dyžli wy, dokelž ći nochcychu prjedy ničo słyšeć wo wobkedźbowanju Božich kazni, na Janowe prědowanje pak so nakazachu. — **32.** Wy sće tohodla na druheho syna spodobni. — **39.** Winica je židowski lud, kotryž běše zakład Jězusoweje cyrkwje; wupósłani słužownicy su profetowje, kotřiž běchu k Židam pósłani; syn pak je Khrystus, kotrehož su Židźa morili. — **41.** Wuprajichu tak Židźa sami sebi swój wusud, kotryž je so nad nimi potom dopjelnił. — **42.** Róžkowny kamjeń, na kotrymž při twarbje wjele zaleži, a kotryž běchu Židźa zaćisli, bě Khrystus, podłožk swojeje cyrkwje. — **43.** Praji tu Jězus Židam, zo runje po jich wusudźenju kralestwo Bože, cyrkej, so jim wozmje a k pohanam donjese. — **44.** Židźa pohóršowachu so nad Jězusom, storčichu so takrjec do toho kamjenja, a rozrazychu so na nim, buchu zničeni a zahubjeni, a tak dźe so wšitkim, kotřiž Khrystusa zaćisnu a jemu so napřećiwjeja.

kormjeny skót su zarězane, a wšitko je hotowe; pójće na kwas.

5. Woni pak njerodźachu, a woteńdźechu, jedyn na swoju nuknicu, druhi pak po swojim wikowanju.

6. Zbytni pak wupřimawši jeho słužownikow, wohanichu a morichu jich.

7. Kral pak to słyšawši rozhněwa so, a pósławši swoje wójska, skóncowa tutych mordarjow a zapali jich město.*

8. Tuž praji swojim słužownikam: Kwas drje je přihotowany, ale kotřiž su prošeni, njeběchu hódni.

9. Dźiće tohodla na rozpuće, a kotrychžkuli namakaće, powołajće na kwas.*

10. A jeho słužownicy wušedši na puće, zhromadźichu wšitkich, kotrychž namakachu, złych a dobrych, a kwas napjelni so z hosćemi.

11. Kral pak zastupiwši, zo by hosći wohladał, wuhlada tam čłowjeka, kiž njebě woblečeny z kwasnej drastu.*

12. A rjekny jemu: Přećelo, kak sy sem přišoł njemějo kwasneje drasty? Wón pak woněmi.

13. Tuž rjekny kral k słužownikam: Zwjazajće jemu rucy a nozy, a ćisńće jeho do wonkowneje ćmy,* hdźež budźe płač a křipjenje zubow.

Wyše 8, 12; 13, 42.

14. Přetož wjele je powołanych, mało pak wuzwolenych.

15. Tehdy woteńdźechu farisejowje a dźeržachu radu, kak bychu jeho w rěč popadnyli. Mark. 12, 13; Luk. 20, 20

16. A pósłachu k njemu swojich wu čownikow z Herodianami,* prajicy: Mi štrje, wěmy, zo sy wěrnosćiwy a zo pu Boži we prawdźe wučiš, a zo nikoh kedźbu nimaš; přetož njedźiwaš na wosob čłowjekow.

17. Praj nam tohodla, što so tebi zda słuša so kejžorej dawk dawać abo nic?

18. Jězus pak jich złósć spóznawš rjekny: Što mje spytujeće, tajency?

19. Pokažće mi dański pjenjez. A wor podachu jemu dźesatnik.

20. A Jězus praji jim: Čeje je to zna mjo a napismo?

21. Praja jemu: Kejžorowe. Tuž dźeš k nim: Dajće tohodla kejžorej, štož j kejžorowe, a štož je Bože, Bohu.

Romsk. 13, 7.

22. A to słyšawši dźiwachu so, a jeh wopušćiwši woteńdźechu.

23. Na wonym dnju přistupichu k nje mu saducejowje, kotřiž praja, zo nje wot-mortwych-wstaće, a woprašachu jeho, Jap. sk. 23,

24. Prajicy: Mištrje, Mójzes rjekny „By-li štó wumrěł bjez syna, njech w zmje sebi jeho bratr jeho žonu, a zbu dźi symjo swojemu bratrej.“*

5. Mójz. 25, 5, 6; Mark. 12, 19; Luk. 20, 28.

XXII. **7.** Přeprošeni, to su Židźa, kotřiž pak so wšelako zamołwjachu, haj tež k nim pósłany profetow morichu, tohodla buchu pozdźišo tak ćežcy khostani. — **9.** Tute słowa dopominaju wupósłanje japoštołow do wšěch dźělow swěta. — **11.** Kralowje rańšeho kraja připósłachu ty kotrychž běchu na hosćinu přeprosyli, swjedźeńske drasty, a te mějachu hosćo so woblec. Bě wulki pohóršk, zo bě tamny přeprošeny zakomdźił, so kwasnu drastu woblec. Kwasna drasta znamjo swjatosćaceje hnady Božeje, z kotrejž dyrbi kóždy woblečeny być, kiž chce k njebjesk hosćinje zastupić. — **13.** hl. 8, 11. — **16.** Herodianowje běchu ći, kotřiž z Herodesom a z Ro skimi dźeržachu a wučachu, zo maju so Židźa Romskim podćisnyć a jim dawki dawać. Farisejow a jich wučownicy pak to nochcychu přidać, dokelž su Židźa lud Boži. — **17.** Bě prašenje w farisejow jara lesnje wumyslęne; njech by Jězus „haj“ abo „ně“ prajił, dyrbješe sebi jenu stro rozhněwać a so strachej žiwjenja wustajić. Ale Khrystus předoby jich lesć z bójskej mudrosću, t zo njemóžachu jemu poroka činić, ale wohańbjeni woteńdźechu. — **24.** 5. Mójz. 25. 5, 6. Bě p stajene: „Hdyž je někomu bratr ze zawostajenjom mandźelskeje, ale bjez dźěći wumrěł, ma bra jeho žonu wzać a jemu potomnistwo zbudźić.“ Saducejowje, kotřiž njewěrjachu, zo čłowjek zas w mortwych wstanje, wumyslichu sebi na podłožku tamneho Mójzesoweho zakonja přikład, z kotry chcychu před Jězusom dopokazać, zo wot-mortwych-wstaće so Mójzesowemu zakonju přećiwi a zo dy tohodla njemóžne być. Jězus pak powuči jich, zo sebi wot-mortwych-wstaće cyle błudnje pře stajeja, a zo je tuta wěrnosć na druhich městach zakonja na přikład 2. Mójz. 3, 6, jasnje wuprajen

25. Běchu pak pola nas sedmjo bratřa, a prěni so wożeniwši wumrě, a njemějo symjenja, zawostaji swoju żonu swojemu bratrej.

26. Runje tak też druhi, a třeći hač do sedmeho.

27. Najposledy pak po wšitkich wumrě też żona.

28. Kotreho pak z tych sedmi budźe żona při wot-mortwych-wstaću? Přetož wšitcy su ju měli.

29. Wotmołwjejo pak rjekny jim Jězus: Błudźiće njeznajcy pisma ani móc Bożu.

30. Při wot-mortwych-wstaću njebudźa so ani żenić ani wudawać; ale budźa jako jandźelowje Boži w njebjesach.

31. Wo wot-mortwych-wstaću pak njejsće čitali, štož bu wam powědźene wot Boha, kiž wam praji:

32. „Ja sym Bóh Abrahamowy a Bóh Isaakowy a Bóh Jakubowy? Wón njeje Bóh mortwych, ale żiwych.“* 2. Mójz. 3, 6.

33. A črjódy to słyšawši dźiwachu so nad jeho wučbu.

34. Farisejowje pak słyšawši, zo je saducejow k mjelčenju přiwjedł, zeńdźechu so w hromadźe. Mark. 12, 28; Luk. 10, 25.

35. A wopraša so jeho jedyn z nich, zakonjawučeny, spytujo jeho:

36. Mištrje, kotra je wulka kaznja we zakonju?

37. Jězus jemu rjekny: „Dyrbiš Knjeza swojeho Boha lubować z cyłeje swojeje wutroby, a z cyłeje swojeje duše, a z cyłeje swojeje mysle.“ 5. Mójz. 6, 5.

38. To je najwjetša a prěnja kaznja.

39. Druha pak je tutej runja: „Dyrbiš swojeho bližšeho lubować, jako sebje samoho.“ 3. Mójz. 19, 18; Mark. 12, 31.

40. Na tymaj dwěmaj kaznjomaj wisy cyły zakoń a profetowje.*

41. Hdyž pak farisejowje so zeńdźechu, wopraša so jich Jězus,

42. Prajo: Što so wam zda wo Khrystusu? Čeji syn je? Praja jemu: Davidowy.

43. Wón dźeše k nim: Kak tohodla David w duchu jeho Knjeza mjenuje, prajo: Luk. 20, 41; Ps. 109, 1.

44. „Knjez rjekny mojemu Knjezej: Syń so k mojej prawicy, hač položu twojich njepřećelow jako podnožk twojeju nohow?“* Jap. sk. 2, 34.

45. Mjenuje-li jeho potajkim David Knjeza, kak je wón jeho syn?

46. A nichtó njemóžeše jemu słowčka wotmołwić; a nichtó njezważi so wot toho dnja wjacy jeho so prašeć.

STAW XXIII.

Jězus přikazuje, zo dyrbja ludźo na pismawučenych a farisejow posłuchać, njesmědźa pak jich přikłady sćěhować, a wotkrywa jich tajenstwo a česćelakomnosć, swojich wučownikow pak wuči ponižnosć. Potom hrozy tamnym dla jich tajenstwa a druhich njesprawnosći, jim wěšćo, zo měru wótcow we přesćěhanju sprawnych dopjelnja, a zo budźe Jeruzalem zapusćeny.

Tehdy rěčeše Jězus k črjódam a k swojim wučownikam. Mark. 12, 38; Luk. 20. 45.

2. Prajo: Na Mójzesowym stole sedźa pismawučeni a farisejowje.* 2. Esdr. 8, 4.

3. Wšitko tohodla, štožkuli wam rjeknu, dźeržće a čińće; ale po jich skutkach nječińće; přetož woni praja, a nječinja.

4. Přetož wjazaju ćežke a njeznjesne brěmjenja, a kładu je čłowjekam na ramjenja, ze swojim porstom pak nochcedźa je pohibnyć.* Luk. 11, 46.

5. Wšitke swoje skutki pak činja, zo bychu widźeni byli wot čłowjekow; přetož

32. Hdyž so Bóh po smjerći patriarchow hišće jich Bóh mjenuje, dyrbja w tamnym swěće žiwi być, potajkim njesmjertni po duši. — **40.** t. r. we tutymaj kaznjomaj je z krótka wšitko wopřijate, štož je we zakonju a w pismach profetow přikazane. — **44.** Po čłowjestwje bě Khrystus Davidowy potomnik, jako wěrny Bóh pak jeho knjez.

XXIII. **2.** t. r. su nastupnicy Mójzesowi. — **4.** Napołožeja druhim ćežke winowatosće, kotrež ani zakoń njepřikazuje, ale sebi samym spušćeja.

rozšěrjeju swoje napisma* a powjetšeju wobruby.** 2. Mójz. 6, 8; 4. Mójz. 15, 38.
6. Lubuja tež prěnje města při hosćinach, a prěnje stoły w synagogach, Mark. 12, 39; Luk. 11, 43; 20, 40.
7. A postrowjenja na torhošću, a zo bychu wot ludźi mjenowani byli: Rabbi.*
8. Wy pak njedajće so mjenować rabbi; přetož jedyn je waš mištr,* wy wšitcy pak sće bratřa. Jak. 3, 1.
9. A tež wótc njerěkajće sebi na zemi; přetož jedyn je waš Wótc, kiž je w njebjesach. Mal. 1, 6.
10. Ani mištr njedajće so mjenować; přetož jedyn je waš mištr, Khrystus.
11. Štóž je wjetši mjez wami, budź waš słužownik.
12. Štóž pak so powyši, budźe poniženy, a štóž so poniži, budźe powyšeny. Luk. 14, 11; 18, 14.
13. Běda pak wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, dokelž zamkaće njebjeske kralestwo před čłowjekami; přetož wy nutř njeńdźeće, a tym, kotřiž nutř du, njedaće nutř hić.
14. Běda wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, dokelž domy wudowow spóžeraće,* dołhe modlitwy dokonjejcy; tohodla změjeće ćežše sudźenje. Mark. 12, 40; Luk. 20, 47.
15. Běda wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, dokelž po morju a po kraju ćahaće, zo byšće jednoho noweho wěriweho sčinili, a hdyž je sčinjeny, činiće z njeho dźěćo hele, dwójcy hórše, dyžli sće wy.*
16. Běda wam, slepi wodźerjo, kotřiž prajiće: Štóžkuli by přisahał na templ, to ničo njeje; štóž pak by přisahał na złoto w templu, je winowaty.
17. Błazni a slepi! Přetož što je wjetše, złoto abo templ, kotryž swjeći złoto?
18. A štóžkuli by přisahał na wołtař, to ničo njeje; štóž pak by přisahał na dar, kotryž je na wołtarju, je winowaty.
19. Slepi! přetož što je wjetše, dar abo wołtař, kotryž swjeći dar?
20. Štóž tohodla přisaha na wołtař, přisaha na njón a na wšitko, štož je na nim;
21. A štóžkuli by přisahał na templ, přisaha na njón a na toho, kotryž w nim bydli,
22. A štóž přisaha na njebjo, přisaha na trón Boži, a na toho, kotryž na nim sedźi.
23. Běda wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, kotřiž dźesatk dawaće wot mjatlički, a koprika, a kimjelčki, a zanjechaće, štož je ważniše we zakonju: sprawnosć, smilnosć a wěru; tuto dyrbješće činić, a druhe njezanjechać.* Luk. 11, 42.
24. Slepi wodźerjo, kotřiž kuntwory cydźiće, kamela pak póžeraće.
25. Běda wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, wy čisćiće keluchi a škl[...] zwonka; znutřka pak sće połni rubjeń[...] stwa a nješwarnosće.
26. Slepy farisejo, čisć najprjedy, što je znutřka kelucha a šklě, zo by čist[...] było, štož je zwonka.*

5. To běchu pergamentowe lisćiki, na kotrychž běchu někotre słowa ze zakonja napisane. P[...] wopačnym zrozymjenju přikaznje, zo dyrbja Boži zakoń stajnje před wočomaj měć a we wutrobje nosy[...] přiwjazowachu sebi tamne lisćiki na čoło a na lěwu ruku. ** Wobruby, kotrež Židźa k rozeznawan[...] wot pohanow na drasće nošachu, měјachu jich tež na zakoń Boži dopomnić. Farisejowje nošach[...] pak wjetše lisćiki a šěrše wobruby, a chcychu z tym pokazować, zo zakoń wjele swěrnišo dokonje[...] dyžli druzy. — 7. Rabbi t. j. čestny titul wučenych a wučerjow. — 8. Mjenujcy Khrystus, w[...] kotrehož ma wšitka waša wědomosć a mudrosć wukhadźeć. — 14. t. r. za bohate wudowy doł[...] modlitwy dokonjeće a z tym jich zamóženje z njeprawdu na so sćehnjeće. — 15. t. r. přewul[...] prócu sebi dawaće, zo byšće jenoho pohana za židowstwo dobyli, ale ze swojim přikładom a wuč[...] njom jeho skazyće. — 23. Dźesatk wot móličkosćow, kotryž sebi ani zakoń nježada, wy dawa[...] wjele ważniše winowatosće, wosebje winowatosće praweje lubosće pak zanjechaće. — 26. We wš[...] lakich snadnych wěcach a prózdnych wonkownosćach, na kotrychž ničo njezaleži abo jara mało, s[...] swědomići, wažne pak njedopjelniće.

27. Běda wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, dokelž sće podobni woběłenym rowam, kotrež so čłowjekam zwonka rjane zdadźa, znutřka pak su połne kosći mortwych a wšeje nječistoty.
28. Tak drje tež wy zwonka čłowjekam sprawni so zdaće, znutřka pak sće połni tajenstwa a njeprawosće.
29. Běda wam, pismawučeni a farisejowje, tajency, kotřiž twariće rowy profetow a debiće wopomniki sprawnych,*
30. A prajiće: Hdy bychmy žiwi byli w dnjach našich wótcow, njebychmy jich towařšowje byli w krewi profetow.
31. Tak dawaće wy sami sebi swědčenje, zo sće dźěći tych, kotřiž su profetow morili.
32. Tež wy napjelnjeće měru wašich wótcow.*
33. Hady, ješćeřči splaho, kak ćeknjeće sudej helskeho wohnja? Wyše 3, 7.
34. Tohodla, hlej, sćelu ja k wam profetow a mudrych a pismawučenych, a z nich budźeće (někotrych) morić, a křižować, a z nich budźeće (někotrych) šwikać w swojich synagogach a přesćěhać wot města k městu;
35. Zo by přišła na was wšitka sprawna krej, kotraž je rozlata na zemi, wot krewje sprawneho Abela hač do krewje Zachariasa, Barachiasoweho syna, kotrehož morišće mjez templom a wołtarjom.*
1. Mójz. 4, 8; Hebr. 11, 4.
36. Zawěrno praju wam: Wšitko to přińdźe na tutón splah.
37. Jeruzalemje, Jeruzalemje, kotryž moriš profetow, a kamjenjuješ tych, kotřiž su k tebi pósłani, kak často chcych twoje dźěći zhromadźić,* tak jako pata zhromadźuje swoje kurjata pod swoje křidła; ale ty nochcyše!
38. Hlej, waš dom wostaji so wam pusty.
39. Přetož praju wam: Njewohladaće mje wjacy, hač rjeknjeće*: Žohnowany budź, kotryž přikhadźa w mjenje Knjeza.

STAW XXIV.

Jězus wěšći zapusćenje templa a napomina, zo bychu ludźo zawjednikow so hladali, kotřiž přińdu, a spomina na přichodne wójny a přesćěhanja, na falšnych Khrystusow a falšnych profetow. Wěšći wo přikhadźe Syna čłowjeka a znamjenjach na słóncu, měsacu a hwězdach, kotrež budźa před tym widźeć. Tež praji, zo je sudny dźeń njeznaty; a rěči wo swěrnym a złym wotročku, a zo mamy tohodla přeco kedźbować.

A Jězus wuńdźe z templa a woteńdźe. A jeho wučownicy přistupichu, zo bychu jemu templowe twarjenja pokazali.
Mark. 13, 1; Luk. 21, 5.
2. Wón pak wotmołwjejo rjekny jim: Widźiće to wšitko? Zawěrno, praju wam, tu njewostanje kamjeń na kamjenju, kotryž by rozbity njebył. Luk. 19, 44.
3. Hdyž pak wón na Wolijowej horje so posydny, přistupichu wučownicy sami k njemu prajicy: Praj nam, hdy so to stanje? a kotre budźe znamjo twojeho přikhada a skónčenja swěta?*
4. A wotmołwjejo rjekny jim Jězus: Hladajće, zo by was nichtó njezawjedł.
Ef. 5, 6; Kol. 2, 18.
5. Přetož mnozy přińdu w mojim mjenje prajicy: Ja sym Khrystus; a zawjedu mnohich.
6. Budźeće słyšeć wo wójnach a wo wójnskich powěsćach. Hladajće, zo byšće

29. t. r. chceće česć wopokazować tym, kotrychž su waši prjedownicy zabijeli. — **32.** t. j. přez morjenje Messiasa. Jězus njeswari farisejow, zo rowy profetow česća, ale porokuje jim to, zo při tom swojich prjedownikow hanja, hač runje sami lěpši njejsu. — **35.** t. j. zo byšće khostani byli za wšitku njewinowaće rozlatu krej wot prěnjeho njesprawneho zamordowanja hač k poslednjemu, wo kotrymž swjate pismo powěda. — **37.** t. r. sym was napominał, zo byšće so ke mni wobroćili a pod mojim zakitom Božemu sudej ćekli. — **39.** Doniž mje za Messiasa njespóznajeće, prjedy wam njebudźe pomhane.

XXIV. **3.** Wučownicy myslachu sebi, zo zapusćenje města Jeruzalema a Jězusowy přikhad k poslednjemu sudej so nadobo stanje, dokelž bě wón wjacy króć wo woběmaj nadobo rěčał; wobaj podawkaj staj skutkaj Božeje sprawnosće a mataj podobnosć. Tež w tutym stawje so wobaj bjez wosebiteho rozeznawanja wopisujetaj.

so njestróžili; přetož to dyrbi so stać, ale hišće njeje kónc.

7. Přetož narod zběhnje so přećiwo narodej, kralestwo přećiwo kralestwu a budźe mór a hłód, a zemjerženje tu a tam.

8. To wšitko pak je spočatk bołosći.

9. Tehdy podadźa was do ćěsnosće, a morja was, a budźeće hidźeni wot wšěch narodow mojeho mjena dla. Wyše 10, 17; Luk. 21, 12; Jan. 15, 20; 16, 2.

10. A tehdy budźa mnozy so pohóršować a mjez sobu so přeradźeć a mjez sobu so hidźić.

11. A mnozy falšni profetowje* wstanu, a zawjedu mnohich.

12. A dokelž je njeprawda nadobyła, wustudnje lubosć mnohich.

13. Štóž pak wutraje hač do kónca, tón budźe wumóženy.*

14. A prědowane budźe tuto evangelium wo kralestwje (Božim) po wšom swěće, na swědčenje wšitkim narodam; a tehdy přińdźe skónčenje.*

15. **H**dyž tohodla wuhladaće žadławosć zapusćenja, kotraž je wěšćena wot profety Daniela, na swjatym měsće stojacu — štož čita, njech zrozymi — Dan. 9, 27; Mark. 13, 14; Luk. 21, 20.

16. Tehdy njech ći, kotřiž su we Judeji, ćěkaju na hory,

17. A štóž je na třěše, njech njezlěze, zo by něšto wzał ze swojeho domu;

18. A štóž je na polu, njech so njewróća, zo by wzał swoju suknju.*

19. Běda pak ćežkoživotnym a ćěšacym w tych dnjach.

20. Modlće pak so, zo by so njestało waše ćěkanje w zymje abo na sabaće.* Jap. sk. 1, 12.

21. Přetož tehdy budźe wulke horjo, kajkež njeje było wot spočatka swěta hač do nětka, ani wjacy njebudźe.

22. A hdy bychu wone dny přikrótšene njebyłe, njeby žadyn čłowjek wumóženy był; ale wuzwolenych dla budźa wone dny přikrótšene.

23. Rjeknje-li wam tehdy něchtó: Hlej tu je Khrystus, abo tamle, njewěřće. Mark. 13, 21; Luk. 17, 23.

24. Přetož wstanu falšni Khrystusowje a falšni profetowje, a budźa činić wulke znamjenja a dźiwy, tak zo bychu do błuda zawjedźeni byli (hdy by móžno było) tež wuzwoleni.

25. Hlej, sym wam to předpowědźił.

26. Rjeknu-li wam tohodla: Hlej, wón je w pusćinje, njewuńdźće tam; hlej, je w komorach, njewěřće.

27. Přetož jako błysk wuńdźe wot ranja a swěći hač k wječoru, tak budźe tež přikhad Syna čłowjeka.*

28. Hdźežkuli budźe ćěło, tam zhromadźa so tež worjoły.* Luk. 17, 37

29. Hnydom pak po horju tutych dnjow woćěmni słónco, a měsačk njed swoje swětło, a hwězdy budźa z njebj padać, a njebjeske mocy budźa so hibać. Is. 13, 10; Ezech. 32, 7; Joel 2, 10; Mark. 13, 24 Luk. 21, 25.

30. A tehdy pokaže so znamjo Syn čłowjeka na njebju; a tehdy budźa žało sćić wšitkę splahi na zemi a budźa widźe Syna čłowjeka přikhadźaceho w mróčelach njebja z wulkej mocu a majestosću.* Zjewj. 1, 7.

31. A pósćele swojich jandźelow z trub a z wulkim hłosom, a woni zhromadźa jeh wuzwolenych wot štyrjoch wětrow, wo jenoho kónca njebja hač k druhemu. 1. Kor. 15, 52; 1. Thess. 4, 15.

---

11. To su błudni wučerjo. — **13.** Štóž přez domapytanja a přesćěhanja wote mnje so njewo wobroći. — **14.** To poćahuje so na skónčenje swěta. — **18.** Njech nichtó so njekomdźi, ale khwa tajo ćěka. — **20.** W zymje, dokelž so tehdy ćežcy ćěka, a na sabaće je Židam jeno tysac kroče činić dowolene. — **26.** Khrystus. — **27.** t. r. tak nahle a njenadźijcy k sudej a ke khostanju nj sprawnych. — **28.** Hdźežkuli budźa njesprawni, tam přińdźe tež khostanje. — **30.** Tehdy budź přikhad Syna Božeho sławny. Znamjo Syna Božeho je po zrozymjenju swjatych wótcow znamjo křiž

32. Wot figowca pak wuknće přirunanje: Hdyž jeho hałza hižo womłódnje a lisće wurosće, wěsće, zo je lěće blizko.

33. Tak tež wy, hdyž to wšitko wuhladaće, wězće, zo je wón blizko před durjemi.

34. Zawěrno praju wam: Tutón splah njezańdźe, hač so to wšitko stanje.

35. Njebjo a zemja zańdźetaj, moje słowa pak njezańdu. Mark. 13, 31.

36. Wo tom dnju pak a tej hodźinje nichtó njewě, ani jandźele w njebjesach, khiba Wótc sam.

37. Każ pak bě w Noeowych dnjach, tak budźe tež přikhad Syna čłowjeka. 1. Mójz. 7, 7; Luk. 17, 26.

38. Přetož jako w dnjach před lijeńcu jědźachu a pijachu, so ženjachu a so wudawachu, hač do toho dnja, na kotrymž Noe do archi stupi,

39. A njespóznachu, hač lijeńca přińdźe a wšitkich wotewza, tak budźe tež přikhad Syna čłowjeka.

40. Tehdy budźetaj dwaj na polu, jedyn budźe wzaty, a druhi wostajeny.

41. Dwě budźetej mlěć na młynje, jena budźe wzata, a druha wostajena.*

42. Kedźbujće tohodla, dokelž njewěsće, w kotrej hodźinje waš Knjez přińdźe. Mark. 13, 33.

43. To pak wězće, zo, hdy by hospodaŕ wědźał, w kotrej hodźinje paduch přińdźe, by zawěsće kedźbował, a by njedał so łamać do swojeho domu. Luk. 12, 39.

44. Tohodla budźće tež wy přihotowani, dokelž Syn čłowjeka přińdźe w hodźinje, kotruž njewěsće.

45. Štó, měniš, je swěrny a rozomny wotročk, kotrehož je jeho knjez nad swoju čeledź stajił, zo by jim jědź dawał w prawym času?*

46. Zbóžny je tón wotročk, kotrehož jeho knjez přišedši namaka tak činjaceho. Zjewj. 16, 15.

47. Zawěrno praju wam, zo jeho postaji nad wšitke swoje kubła.

48. By-li pak zły wotročk prajił w swojej wutrobje: Mój knjez komdźi so přińć;

49. A by-li počał bić swojich sobuwotročkow, a jěsć a pić z wopilcami;

50. Přińdźe knjez toho wotročka na dnju, na kotrymž so njenadźije a w hodźinje, kotruž njewě;

51. A wotstroni jeho, a da jemu jeho mzdu z tajencami; tam budźe płač a křipjenje zubow. Wyše 13, 42; niže 25, 30.

STAW XXV.

Jězus powěda přirunanja wo dźesać knježnach a wo talentach mjez wotročkow rozdźělenych, kotrychž knjez z cuzby so wróćiwši jednotliwych mytuje abo khosta po jich zasłužbach. Posledni sud před woči staja a tež winy mytowanja dobrych a khostanja złych.

Tehdy budźe njebjeske kralestwo podobne dźesać knježnam, kotrež swoje lampy wzawši nawoženi a njewjesće napřećiwo wuńdźechu.*

2. Pjeć z nich pak běše njemudrych, a pjeć mudrych.

3. A pjeć njemudre, wzawši swoje lampy, njewzachu sebi wolija sobu.

4. Mudre pak wzachu z lampami wolij we swojich sudowjach.*

---

41. Jara wjele, haj połojca ludu zahinje. — **45.** Štó je swěrny, podwolny wotročk, kiž stajnje na wužitk swojeho knjeza mysli? Je to tón, kotryž w kóždym času swoju winowatosć dopjelni, dokelž móže jeho knjez w kóždym času přińć a zamołwjenje žadać? abo tón, kiž mysli, zo je knjez hišće daloko, a tohodla tež z dopjelnjenjom swojich winowatosćow so komdźi? Tute słowa płaća japoštołam, a potom wšitkim duchownym předstajenym, ale tež wšitkim, kotřiž su bjez starosće za swojich poddatych žiwi.

XXV. **1.** Při židowskich kwasach přikhadźeše nawoženja ze swojimi towaŕšemi wječor do njewjesćineho domu, hdźež jeho knježny ze zaswěćenymi swěcami wočakowachu, a hdźež bě potom swjatočny kwas. Njebjeska zbóžnosć přirunuje so husto z kwasom, zo by njezapřijimna radosć někak za zapřijeće bliže so stajiła. — **4.** Swěca w lampje znamjenja wěru, a wolij dobre skutki, z kotrymiž so wěra dopokaže. Jako swěca hasnje, hdyž wolija nima, tak tež je wěra bjez dobrych skutkow mortwa.

5. Hdyž pak so nawoženja komdźeše, zdrěmnychu wšitke, a wusnychu.

6. Wosrjedź nocy pak sta so wołanje: Hlej, nawoženja přikhadźa, wuńdźće jemu napřećiwo.

7. Tuž wstanychu wšitke te knježny, a wuhotowachu swoje lampy.

8. Njemudre pak rjeknychu mudrym: Dajće nam wot swojeho wolija, dokelž naše lampy hašuja.

9. Mudre wotmołwichu prajicy: Zo by trjebaj njedosahało nam a wam; dźiće radšo k předawarjam, a kupće sebi.

10. Hdyž pak dźěchu kupować, přińdźe nawoženja, a kotrež běchu hotowe, zańdźechu z nim na kwas, a durje buchu zamknjene.

11. Potom pak přińdźechu też te druhe knježny, prajicy: Knježe, Knježe, wotewri nam.

12. Ale wón wotmołwjejo rjekny: Zawěrno praju wam, njeznaju was.*

13. Kedźbujće tohodla, dokelž njewěsće dźeń ani hodźinu.* Mark. 13, 33.

14. Přetož runje tak* zawoła muž, preč so podawacy, swojich słužownikow, a přepoda jim swoje kubła. Luk. 19, 12.

15. A jenomu da pjeć talentow, druhemu pak dwaj a třećemu jedyn, kóždemu po jeho móžnosći,* a poda so hnydom preč.

16. Woteńdźe pak, kotryž bě pjeć talentow dóstał, a wikowaše z nimi, a doby druhich pjeć.*

17. Toho runja też, kotryž bě dwaj dóstał, doby druhaj dwaj.

18. Kotryž pak bě jedyn dóstał, woteńdźe a zahrjeba jón do zemje, a skhowa pjenjezy swojeho knjeza.

19. Po dołhim času pak přińdźe knjez tych słužownikow, a činješe zličbowanj[e] z nimi.

20. A přistupiwši přinjese tón, kotry[ž] bě pjeć talentow dóstał, druhich pjeć talentow, prajo: Knježe, pjeć talento[w] sy mi přepodał, hlej, druhich pjeć sy[m] přidobył.

21. Jeho knjez jemu praji: Aj, dobr[y] a swěrny słužowniko! Dokelž běše na[d] małym swěrny, postaju tebje nad mnohe. Dźi nutř do wjesołosće swojeh[o] knjeza.

22. Přistupiwši pak też tón, kotryž b[ě] dwaj talentaj dóstał, a rjekny: Knjež[e], dwaj talentaj sy mi přepodał, hlej, druha[j] dwaj sym dobył.

23. Jeho knjez jemu praji: Aj, dobr[y] a swěrny słužowniko! Dokelž sy nad małym swěrny był, postaju tebje nad mno[he]. Dźi nutř do wjesołosće swojeh[o] knjeza.

24. Přistupiwši pak też tón, kotryž b[ě] jedyn talent dóstał, rjekny: Knježe, wěm zo sy kruty člowjek; žnješ, hdźež njejs[y] sył, a zběraš, hdźež njejsy rozsypał.

25. A bojo so woteńdźech a skhowac[h] twój talent do zemje; hlej, tu maš, što[ž] je twoje.*

26. Wotmołwjejo pak jeho knjez jem[u] rjekny: Zły a lěni słužowniko! wědźeš[e] zo žnju, hdźež njejsym sył, a zběra[m] hdźež njejsym rozsypał.*

27. Ty městeše tohodla moje pjenjez[y] pjenježnikam přepodać, a ja přišedši byc[h] zaso dóstał, štož je moje, z wužitkom.

28. Tuž wzmiće wot njeho talent dajće jón tomu, kotryž ma dźesać talento[w].

29. Přetož kóždemu, kiž ma, budźe dat[e] a změje nadobnje; tamnemu pak, ki[ž]

---

12. Njepóznawam was za swoje wuzwolene, dokelž nic tón, kiž rjeknje: Knježe, Knježe, al[e] kotryž wolu mojeho Wótca dopjelni, póńdźe nutř do njebjeskeho kralestwa. — 13. t. j. tu, w kotre[j] knjez přińdźe. — 14. Přistaj: budźe też w njebjeskim kralestwje z darami. — 15. Wšelako swoj[e] dary wudźěla po khmanosći kóždeho. Z talentami pak rozymi so wšitko, štož člowjek z hnad[y] Božeje dóstanje a wobsydnje, štož ma tohodla swědomiće nałožeć, dokelž změje wo nałoženju s[o] něhdy wosprawnić. — 16. Talent wučini po našich pjenjezach 20 tysac hriwnow. — 25. To pa[k] njebě dosć, knjez žada sebi też wužitk. — 26. Ty sy znał moju krutosć.

nima, budźe tež to, štož po zdaću ma, wotewzate.* Wyše 13, 12; Mark. 4, 25.

30. A njewužitneho służownika ćisńće do wonkowneje ćmy; tam budźe płač a křipjenje zubow.

31. Hdyž pak Syn čłowjeka přińdźe we swojej majestosći, a wšitcy jandźelowje z nim, tehdy budźe sedźeć na trónje swojeje majestosće.

32. A zhromadźene budźa před nim wšitke ludy, a rozdźěli je jene wot druhich, jako pastyŕ wotdźěluje wowcy wot kózłow.

33. A postaji pak wowcy na swojej prawicy, kózły pak na lěwicy.

34. Tehdy rjeknje kral k tym, kotřiž budźa na jeho prawicy: Pójće, žohnowani mojeho Wótca, wobsedźće kralestwo, kotrež je wam přihotowane wot spočatka swěta.

35. Přetož buch hłódny, a dašće mi jěsć; buch lačny, a napojišće mje; běch cuzy, a hospodowašće mje;

36. Běch nahi, a zwoblekašće mje; běch khory, a wopytašće mje; běch w jastwje, a přińdźešće ke mni.

37. Tehdy wotmołwja jemu sprawni prajicy: Knježe, hdy widźachmy će hłódneho, a nasyćichmy će? abo lačneho, a napojichmy će?

38. Hdy pak widźachmy će cuzeho a hospodowachmy će? abo naheho, a zwoblekachmy će?

39. Abo hdy widźachmy će khoreho, abo w jastwje, a přińdźechmy k tebi?

40. A wotmołwjejo kral jim rjeknje: Zawěrno praju wam, hdyžkuli to sčinišće jenomu z najmjeńšich mojich bratrow, to mi sčinišće.

41. Potom rjeknje tež tym, kotřiž budźa na lěwicy: Preč wote mnje, zakleći, do wěčneho wohnja, kotryž je přihotowany djabołej a jeho jandźelam! Niže 7, 23; Luk. 13, 27; Ps. 6, 9.

42. Přetož buch hłódny, a njedašće mi jěsć; buch lačny, a njenapojišće mje.

43. Běch cuzy, a njehospodowašće mje; nahi, a njezwoblekašće mje; khory, a w jastwje, a njewopytašće mje.

44. Tehdy wotmołwja jemu tež woni prajicy: Knježe, hdy widźachmy će hłódneho, abo lačneho, abo cuzeho, abo naheho, abo khoreho, abo w jastwje, a njeposłužichmy tebi?

45. Tehdy wotmołwi jim prajo: Zawěrno, praju wam, hdyžkuli to njesčinišće jenomu z tutych najmjeńšich, tež mi njesčinišće.

46. A tući póńdźa do wěčneje čwěle, sprawni pak do wěčneho žiwjenja.
Dan. 12, 2; Jan. 5, 29.

STAW XXVI.

Wyšši měšnicy wuradźeja wo smjerći Jězusowej, Žónska polije jeho hłowu z drohej žałbu, na čož so wučownicy hórša. Jězus je předaty wot Judaša, a rěči wo jeho přeradźe k wučownikam při wječeri, při kotrejž khlěb do swojeho ćěła a wino do swojeje krewje přežohnowane wučownikam podawa. Wěšći wšitkich pohóršk a třikróćne Pětrowe zapřěće; po třikróćnym modlenju je zajaty wot Židow a jenomu tutych wotrubnje Pětr wucho. Wučownicy ćeknychu, a Jězus bu wot falšnych swědkow před Kaifasom wobskoržowany a k smjerći wotsudźeny; jeho popluwaja a bija, a wot Pětra je wón třikróć zapřěty.

A sta so, hdyž Jězus wšitke tute rěče skónči, rjekny swojim wučownikam:
Mark. 14, 7; Luk. 22, 1; Jan. 13—17.

2. Wěsće, zo za dwaj dnaj jutry budźa, a zo budźe Syn čłowjeka podaty, zo by křižowany był.

3. Tehdy zhromadźichu so wyšši měšnicy a starši ludu do dwora wyššeho měšnika, kotryž Kaifas rěkaše.*

---

29. Sprócniwemu pilnemu čłowjekej so rady dźěło dowěri a jeho zamóženje rosće, lěnjemu pak nic, jeho zamóženje tohodla woteběra. Podobnje w duchownym zmysłu! Štóž pilnje z hnadu Božej skutkuje, přiběra na hnadźe před Bohom a dóstanje nowe hnady; štóž pak sebi hnadu Božu njewaži, ju zacpěwa, zhubi spodobanje Bože, a dalše hnady so jemu njeposkićeja.

XXVI. 3. t. j. Židowska wysoka rada.

4. A wuradźowachu, zo bychu Jězusa z lesću zajeli a morili.

5. Prajachu pak: Nic na swjatym dnju, zo by trjebaj zběžk njenastał mjez ludom.*

6. **H**dyž pak běše Jězus w Bethanii, w domje Symana wusadneho,
Mark. 14, 3—9; Jan. 12, 1—8.

7. Přistupi k njemu žónska, kotraž měješe alabastrowu buškwicu z drohej žałbu, a wula ju na jeho hłowu, hdyž za blidom sedźeše.* Mark. 14, 3; Jan. 11, 2; 12, 3.

8. Wučownicy pak to widźawši mjerzachu so prajicy*: K čomu tuto rozbrójenje?

9. Přetož tole móžeše droho so předać, a khudym so dać.

10. Jězus pak to wědźo dźeše k nim: Što wobćežujeće so na tule žónsku? přetož dobry skutk sčini nade mnu;

11. Dokelž khudych maće stajnje mjez sobu, mje pak stajnje nimaće.

12. Linywši pak tule žałbu na moje ćěło, sčini to k mojemu pohrjebanju.*

13. Zawěrno praju wam: hdźežkuli budźe tuto evangelium prědowane po cyłym swěće, budźe tež to, štož wona sčini, powědane k jeje wopomnjeću.

14. Tehdy woteńdźe jedyn z dwanaćich, kotryž rěkaše Judaš Iskariot, k wyššim měšnikam; Mark. 14, 10; Luk. 22, 4.

15. A dźeše k nim: Što chceće mi dać, a ja wam jeho podam. A woni sadźichu jemu třiceći slěbornikow.*

16. A wot toho časa pytaše přiležnosć, zo by jeho přeradźił.

17. **P**rěni dźeń njekisanych khlěbow* pak přistupichu wučownicy k Jězusej prajicy: Hdźe chceš, zo tebi jutrowne jehnjo k jědźi přihotujemy? Mark. 14, 12; Luk. 22, 7.

18. Jězus pak dźeše: Dźiće do města k jenomu a rjekńće jemu: Mištr praji: Mój čas je blizko, pola tebje swjeću jutrownu wječeŕ ze swojimi wučownikami.

19. A wučownicy sčinichu, jako jim Jězus přikaza, a přihotowachu jutrownu wječeŕ.

20. Hdyž pak wječor bu, sydźe so k blidu ze swojimi dwanaće wučownikami.

21. A hdyž woni jědźachu, rjekny: Zawěrno praju wam, zo jedyn z was mj přeradźi. Jan. 13, 21

22. A jara so zrudźiwši počachu jedyn po druhim so prašeć: Sym to ja, Knježe

23. Wotmołwjejo jim praji: Kotryž z mnu mača ruku we šklí, tón mje přeradźi

24. Syn člowjeka drje dźe, jako je pisane wo nim; běda pak tomu člowjeke přez kotrehož budźe Syn člowjeka přeradźeny; derje by jemu było, hdy by s był njenarodźił tónle člowjek. Ps. 40, 1

25. Judaš pak, kotryž jeho přeradź wotmołwjejo rjekny: Sym to ja, mištrje Wón dźeše k njemu: Ty sy prajił.

26. **H**dyž pak woni wječerjachu, wz Jězus khlěb, požohnowa, a łamaše, a d swojim wučownikam, a praji: Wzmiće jězće; to je moje ćěło. 1. Kor. 11, 2

27. A keluch wzawši dźakowaše so da jim prajo: Pijće z njeho wšitcy.

28. Přetož to je moja krej noweho z konja,* kotraž budźe za mnohich přela k wodawanju hrěchow.

29. Praju pak wam: Njebudu pić w nětka wot tutoho płodu winoweho pjeń hač do toho dnja, hdźež budu jón p

---

5. Z toho móžemy sudźić, zo je jich prěnje wotpohladanje było, Jězusa z lesću zajeć a swjedźenju morić; tuto wotpohladanje přeměnichu, hdyž bě so jim Judaš k přeradźe poskićił. **7.** Ludy rańšeho kraja so před hosćinu myjachu a žałbowachu. Žónska bě Lazarowa sotra, Mar Madlena, kotraž drohu žałbu na Jězusowu hłowu liny, z tym dopokazujo, kak jara jeho česćuje. **8.** t. r. jeno někotři a mjez nimi wosebje Judaš. — **12.** Moje ćěło žałbowawši, je wona to sa k pohrjebej přihotowała. — **15.** Třiceći slěbornikow je nimale 60 hriwnow; tak wjele płaćeše za wotročka, kotryž měješe so z wotročstwa wukupić. — **17.** To su jutry, swjedźeń k wopomnje wumóženja z Egiptowskeje, hdźež Židźa před wućehnjenjom jehnjo jědźachu z njekisanymi khlěba — **28.** K wobkrućenju noweho zakonja, k rozeznawanju wot krewje, přez kotruž bě stary zak wobkrućeny.

z wami nowy w kralestwje njebjeskeho Wótca.*

30. A wuspěwawši khwalbny spěw, woteńdźechu na Wolijowu horu.*

31. Tehdy praji jim Jězus: Wy wšitcy budźeće so pohóršować nade mnu w tutej nocy; přetož pisane je: „Dyrju pastyrja a rozpjeŕša so wowcy stadła.“
Zach. 13, 7; Mark. 14, 27; Jan. 16, 32.

32. Hdyž pak wot mortwych wstanu, póńdu prjedy was do Galileje.
Mark. 14, 28; 16, 7.

33. Pětr pak wotmołwjejo dźeše k njemu: A budźa-li so wšitcy nad tobu pohóršować, ja nihdy njebudu so pohóršować.

34. Jězus dźeše k njemu: Zawěrno, praju tebi, zo w tutej nocy, prjedy hač honač zaspěwa, tři króć mje zaprješ.
Mark. 14, 30; Jan. 13, 38.

35. Pětr praji jemu: Byrnje dyrbjał wumrěć z tobu, njezapru tebje. Podobnje prajachu tež wšitcy wučownicy.
Mark. 14, 31; Luk. 22, 33.

36. Potom přińdźe Jězus z nimi do nuknicy, kotraž rěka Gethsemane, a rjekny swojim wučownikam: Syńće so tudy, hač tam dóńdu a so pomodlu. Mark. 14, 32; Luk. 22, 40; Jan. 18, 1—27.

37. A wzawši Pětra a dweju Zebedejoweju synow sobu, poča so rudźić a styskniwy być.

38. Tehdy dźeše k nim: Zrudna je moja duša hač do smjerće; wostańće tudy a budźće wotućeni ze mnu.

39. A postupiwši tróšku dale, padźe na swoje wobličo, so modlo a prajo: Mój Wótče, je-li móžno, njech zminje mje tutón keluch; tola nic, jako ja chcu, ale jako ty.*

40. A přińdźe k swojim wučownikam, a namaka jich spjacych, a praji Pětrej: Tak njemóžešće ani hodźinu wotućeni być ze mnu?

41. Budźće wotućeni a modlće so, zo byšće do spytowanja njepadnyli. Duch drje je zwólniwy, mjaso pak słabe.*

42. Zaso woteńdźe druhi króć, a modleše so prajo: Mój Wótče, njemóže-li tutón keluch mje zminyć, khiba zo jón piju, stań so twoja wola.

43. A wón přińdźe zaso, a namaka jich spjacych; přetož jich woči běštej wobćeženej.

44. A wostajiwši jich* woteńdźe zaso a modleše so třeći króć, te same słowa prajo.

45. Potom přińdźe k swojim wučownikam, a praji jim: Spiće nětk a wotpočniće!. hlej, přibližiła je so hodźina, a Syn člowjeka budźe podaty do rukow hrěšnikow.

46. Wstańće, pójmy; hlej, přibližił je so, kotryž mje přeradźi.

47. A hdyž wón hišće rěčeše, hlej, Judaš, jedyn z dwanaćich, přińdźe, a z nim wulka črjóda z mječemi a kijemi, pósłani wot wyššich měšnikow a staršich ludu.*

48. Kotryž pak jeho přeradźi, da jim znamjo, prajo: Kotrehož wokošu, tón je, přimńće jeho.

49. A hnydom přistupiwši k Jězusej rjekny: Budź postrowjeny, mištrje. A wokoši jeho.*

50. Jězus pak rjekny k njemu: Přećelo, na čo sy přišoł? Tuž přistupichu, a złožichu rucy na Jězusa, a zajachu jeho.

51. A hlej, jedyn* z tych, kotřiž běchu z Jězusom, wupřestrěwši ruku wućahny swój mječ a rubnywši wotročka wyššeho měšnika, wotća jeho wucho.

---

29. To je posledni króć, zo z wami na swěće hosćinu swjeću, abo so raduju, přichodnje budu so z wami radować w njebjeskim kralestwje. — **30.** Běše wašnje, po jědźi wěste psalmy spěwać. — **39.** Nic moja člowjeska, ale twoja bójska wola so stań. — **41.** t. r. zo byšće so njepohóršowali na mojim ćerpjenju, a we wěrje njewosłabnyli; dokelž njesměće so spušćeć na swoju móc, ale jeno na hnadu Božu. — **44.** W spanju. — **47.** t. j. wot židowskeje wysokeje rady. — **49.** Pola rańšich narodow so přećelowje při zetkanju wokošuja. — **51.** t. j. Pětr.

52. Tuž dźeše k njemu Jězus: Wróć swój mječ na jeho město; přetož wšitcy, kotřiž mječ wozmu, přez mječ zahinu.*
1. Mójz. 9, 6; Zjewj. 13, 10.

53. Abo měniš, zo njemóžu swojeho Wótca prosyć, a by mi pósłał hnydom wjacy dyžli dwanaće legionow* jandźelow?

54. Ale kak dopjelni so pismo, dokelž tak dyrbi so stać?

55. W tej hodźinje rjekny Jězus k črjódźe: Jako na rubježnika sće wušli, z mječemi a z kijemi, mje zajeć; wšědnje mjez wami sedźach wučo w templu, a njezaješće mje.

56. To wšitko pak je so stało, zo bychu so dopjelniłe pisma profetow. Tehdy ćeknychu wšitcy wučownicy, wostajiwši jeho.

57. Woni pak zajawši Jězusa, wotwjedźechu jeho ke Kaifasej, wyššemu měšnikow, hdźež běchu pismawučeni a starši (ludu) so zešli. Luk. 22, 54.

58. Pětr pak dźěše za nim nazdala, hač do dwora wyššeho měšnika. A zastupiwši sydźe so ze słužownikami, zo by kónc wohladał.

59. Wyšši měšnicy pak a cyła rada pytachu falšne swědčenje přećiwo Jězusej, zo bychu jeho smjerći podali;

60. A njenamakachu, hač runje mnozy falšni swědcy přistupichu. Naposledku pak přińdźeštaj dwaj falšnaj swědkaj,

61. A rjeknyštaj: Tutón je prajił: Móžu storhać templ Boži, a za tři dny jón zaso natwarić. Jan. 2, 19.

62. A wyšši měšnik wstanywši dźeše k njemu: Njewotmołwiš ničo na to, štož tutaj přećiwo tebi swědčitaj?

63. Jězus pak mjelčeše. A wyšši měšnik dźeše k njemu: Wopřisahuju će přez žiweho Boha, zo nam powěš, sy-li ty Khrystus, Syn Boži?

64. Jězus dźeše k njemu: Ty sy prajił;* tola pak praju wam: Wot nětka budźeće Syna čłowjeka widźeć sedźaceho na prawicy mocy Božeje a přikhadźaceho w mróčelach njebja. Wyše 16, 27; Romsk. 14, 10
1. Thess. 4, 15.

65. Tuž roztorže wyšši měšnik swoju drastu prajo: Boha je hanił; što hišće trjebamy swědkow? hlej, nětk sće słyšeli bohahanjenje.

66. Što so wam zda? Woni pak wotmołwjejcy prajachu: Smjerće je winowaty.

67. Tuž pluwachu jemu mjez woči, a placachu jeho; druzy pak bijachu jeho z pjasćemi mjez woči, Is. 50, 6; Mark. 14, 6

68. Prajicy: Powěz nam, Khryšće, št je tón, kotryž će dyri?

69. Pětr pak sedźeše wonka na dworje a přistupi k njemu jena słužownica prajicy: Też ty běše z Jězusom Galilejskim
Luk. 22, 56; Jan. 18, 17.

70. Wón pak zaprě přede wšěmi praj Njewěm, što prajiš.

71. Hdyž pak z durjemi won dźěš wuhlada jeho druha słužownica, a rjekn tym, kotřiž tam běchu: Też tónle bě z Jězusom Nazarethskim.

72. A wón zaso zaprě z přisahu: Nj znaju toho čłowjeka.

73. A po khwilcy přistupichu, kotř tam stojachu, a rjeknychu Pětrej: W prawdźe też ty sy z nich; přetož też two rěč čini tebje znateho.*

74. Tuž poča so roćić a přisahać, toho čłowjeka njeznaje. A hnydom spěwa honač.

75. A Pětr dopomni so na Jězuso słowo, kotrež bě prajił: Prjedy hač hon zaspěwa, zaprješ mje tři króć. A w wuńdźe a płakaše hórcy.

---

52. t. r. Štóž so přećiwo prawej wyšnosći zběha a so wobrónja, přińdźe też přez brón žiwjenje. — **53.** Romski legion abo regiment měješe 6000 muži. Zmysł rjadka je: Ja čłowjesk pomocy njetrjebam, dokelž móžu bójsku pomoc dóstać. — **64.** t. r. tak je, ty sy mje prawje mje wał; tohodla budźeće mje z mocu Božej wuhotowaneho přińć widźeć k sudej na njebjeskich m čelach. — **73.** t. r. po rěči spóznawamy, zo sy Galilejski, kaž wón a jeho wučownicy.

STAW XXVII.

Judaš, slěborniki wróćiwši, so wobwěsny. Jězus před Pilatom wobskoržowany njewotmołwja. Pilatowa žona mjenuje Jězusa sprawneho; Barabbas pak so do prědka staji. Pilatus sebi rucy wumywši poda Jězusa šwikaneho ke křižowanju; Jězus je wot wojakow wšelako wusměšany, ke křižowanju wjedźeny a ze žołčnym winom napojeny, potom křižowany mjez dwěmaj mordarjomaj; jeho drasta so rozdźěli, a wón je wot wšelakich ludźi wšelako hanjeny. Ćma nastanje, a zawoławši „Eli" a z kisałom napojeny wudychnje Jězus z mócnym zawołanjom, a wšelake dźiwy so stanu. Jězusowe ćěło je wot Józefa pohrjebane a wot wojakow stražowane.

Hdyž pak ranje bu, wuradźichu wšitcy wyšši měšnicy a starši ludu přećiwo Jězusej, zo jeho k smjerći podadźa.

2. A zwjazaneho přiwjedźechu a přepodachu jeho bohotej* Ponciej Pilatej.
Mark. 15, 1; Luk. 23, 1; Jan. 18, 28.

3. Tuž Judaš, kiž bě jeho přeradźił, widźawši, zo je wotsudźeny, so kaješe a wróći třiceći slěbornikow wyššim měšnikam a staršim,

4. Prajo: Zhrěšich přeradźiwši sprawnu krej. Woni pak rjeknychu: Što to nas stara? ty so hladaj!

5. A ćisnywši slěborniki do templa, woteńdźe; a zebrawši so wobwěsny so za powjaz. Jap. sk. 1, 18.

6. Wyšši měšnicy pak wzawši slěborniki rjeknychu: Njesłuša so, do pokładnicy je położić, dokelž su mzda za krej.*

7. Hdyž pak sebi wuradźichu, kupichu za nje rolu hornčerja k pohrjebanju cuzych.

8. Tohodla bu tuta rola pomjenowana Hakeldama, to je: krwawna rola, hač do dźensnišeho dnja. Jap. sk. 1, 19.

9. Tak so dopjelni, štož bu prajene přez Jeremiasa profetu, kiž praji: „A wzachu třiceći slěbornikow, płaćiznu zapłaćeneho, kotrehož sebi zapłaćić dachu dźěći israelske. Zach. 11, 13.

10. A dachu je za rolu hornčerja, jako je mi Knjez přikazał."* Zach. 11, 12. 13.

11. Jězus pak stoješe před bohotom, a bohot so jeho wopraša, prajo: Sy ty kral Židow?* Jězus jemu praji: Ty to prajiš.** Mark. 15, 2; Luk. 23, 3.

12. A hdyž bu wot wyššich měšnikow a staršich wobskoržowany, njewotmołwi ničo.

13. Tuž praji jemu Pilatus: Njesłyšiš, kajke swědčenja přećiwo tebi rěča?

14. A wón njewotmołwi jemu na žane słowo, tak zo so bohot jara dźiwaše.

15. Na swjaty dźeń (jutrow) pak bě bohot nałoženy, ludej jenoho jateho pušćić, kotrehož bychu chcyli.

16. Měješe pak tehdy jenoho znamjeniteho jateho, kiž rěkaše Barabbas.

17. Hdyž woni tohodla so zhromadźichu, rjekny jim Pilatus: Kotreho chceće, zo bych wam pušćił, Barabbasa abo Jězusa, kotryž rěka Khrystus?

18. Přetož wědźeše, zo běchu jeho ze zawisće podali.*

19. Hdyž pak wón na sudnym stole sedźeše, pósła jeho žona k njemu prajicy: Njeměj ničo z tutym sprawnym; přetož sym dźens we snje wjele ćerpjeła jeho dla.

20. Wyšši měšnicy pak a starši namołwichu lud, zo bychu Barabbasa žadali, Jězusa pak zahubili. Mark. 15, 11; Luk. 23, 18; Jan. 18, 40; Jap. sk. 3, 14.

21. Bohot pak wotmołwjejo dźeše k nim: Kotreho chceće z teju dweju, zo wam pušću? A woni rjeknychu: Barabbasa.

22. Pilatus jim praji: Što pak mam činić z Jězusom, kotryž rěka Khrystus?

23. Wšitcy praja: Křižowany budź! Bohot dźeše k nim: Što pak je zleho

---

XXVII. **2.** Bohot t. j. naměstnik romskeho kejžora w Židowskej, kotryž bě najwyšši sudnik w kraju, a jeničcy wón móžeše někoho k smjerći wotsudźić. Židźa běchu tule móc zhubili. — **6.** t. r. mzda za člowjeka, k smjerći wotsudźeneho, z kotrejž by so templ kaž z mortwym ćěłom wonječesćił. — **10.** Tuto wěšćenje (Zach. 11, 12—13) je so dosłownje dopjelniło; přetož Judaš słuša k dźěćom israelskim. — **11.** t. j. za kotrehož so wudawaš? **Ja to sym, ale nic we zmysle swěta. — **18.** A tohodla mysleše sebi, kak by jeho pušćił.

činił? Ale woni wótřišo wołachu prajicy: Křižowany budź!

24. Pilatus widźawši, zo ničo njedospěje, ale zo hara přiběra, wza wodu, wumy sebi rucy před ludom, prajo: Njewinowaty sym na krewi tutoho sprawneho; wy so hladajće.

25. A wotmołwjejo dźeše wšitkón lud: Jeho krej (přińdź) na nas a na naše dźěći!*

26. Tuž pušći jim Barabbasa. Jězusa pak šwikaneho* poda jim, zo by křižowany był.

27. Na to wzachu bohotowi wojacy Jězusa do sudnicy a zhromadźichu před nim cyłu kohortu,*
Mark. 15, 16; Ps. 21, 17.

28. A wuslěkawši jeho wodźechu jeho z purpurowym* płašćom,

29. A spletši krónu z ćerni stajichu ju na jeho hłowu, a dachu jemu sćinu do prawicy, a poklakujcy před nim wusměšachu jeho, prajicy: Budź postrowjeny, kralo Židow. Jan. 19, 2.

30. A pluwajcy na njeho, wzachu sćinu, a bijachu jeho na hłowu.

31. A hdyž běchu jeho wusměšeli, slečechu jemu płašć, a woblečechu jeho z jeho drastu; a wjedźechu jeho, zo bychu jeho křižowali.

32. Ducy won pak nadeńdźechu Cyrenejskeho čłowjeka z mjenom Symana; toho přinućichu, zo by jeho křiž njesł.*
Mark. 15, 21; Luk. 23, 26.

33. A přińdźechu na městno, kotrež rěka Golgotha, štož je: nopowe město.
Mark. 15, 22; Luk. 23, 33; Jan. 19, 17.

34. A dachu jemu wino pić ze žołčom změšane; a hdyž bě woptał, nochcyše pić.*

35. Hdyž pak běchu jeho křižowali, rozdźělichu jeho drastu, wo nju lós mjetajcy, zo by so dopjelniło, štož bu prajen[e] přez profetu, kiž praji: „Rozdźělichu mje[z] sobu moju drastu, a wo moju suknju mjetachu lós.“ Mark. 15, 24; Luk. 23, 34; Jan. 19, 2[3]

36. A sedźicy strażowachu jeho.

37. A přibichu nad jeho hłowu jeh[o] winu napisanu: Tutón je Jězus, kral Židow

38. Tehdy buštaj z nim křižowanaj dwa rubježnikaj, jedyn na prawicy a druhi n[a] lěwicy.

39. Kotřiž pak nimo khodźachu, ha[n]jachu jeho, z hłowu wijcy,

40. A prajicy: Aj, kotryž torhaš temp[el] Boži, a za tři dny jón zaso twariš, pom[haj] sebi samomu; sy-li Syn Boži, zlě[z] ze křiža.* Jan. 2, 1[9]

41. Podobnje tež wyšši měšnicy z pis[]mawučenymi a staršimi wusměšujcy jeh[o] prajachu:

42. Druhim je pomhał, sebi samom[u] njemóže pomhać; je-li kral israelski, njech zlěze nětk ze křiža, a chcemy jemu wěri[ć].
Jan. 2, 18; Ps. 21, 9.

43. Dowěrił je so na Boha; njech jeh[o] nětko wuswobodźi, je-li jemu luby; přeto wón rjekny: Sym Syn Boži.

44. To same pak wumjetowaštaj jem[u] tež rubježnikaj, kotrajž běštaj z nim křižowanaj.

45. Wot šesteje hodźiny pak bu ćm[a] na cyłej zemi hač do dźewjateje hodźiny

46. A wokoło dźewjateje hodźiny z[a]woła Jězus z wulkim hłosom prajo: E[li] Eli, lamma sabakthani? to je: Mój Bož[o] mój Božo, přečo sy mje wopušćił? Ps. 21,

47. Někotři pak, kotřiž tam stojachu to słyšachu, prajachu: Wón Eliasa woł

25. Khostanja za krej, hdy by njewinowaty był, njech přińdźe na nas a na našich potomniko[w]. Z tym so zaslepjeny židowski lud sam wotsudźi, a Bože khostanje na so sćahny, kotrež je wopraw[dźe] w krótkim přišło. — **26.** Kotřiž běchu ke křižowanju wotsudźeni, buchu najprjedy šwikani. — **27.** Ro[m]ska kohorta měješe wokoło 600 muži. Pola Romskich mějachu wojacy k smjerći wotsudźenych wo[t]prawjeć. — **28.** Dokelž běchu słyšeli, zo je so za krala wudawał; purpurowy płašć bě wuznamjenja[cy] kralowska drasta. — **32.** Kiž bě z města Cyrene rodźeny, najskerje potajny Jězusowy wučownik. — **34.** Po Marku z myru, kotraž, jako tež žołč, wino hórke sčini. Bě napoj, kotryž wopoja a [s] tym podawaše, kotřiž mějachu so wotprawjeć, zo njebychu bolosć tak jara čuli. — **40.** t. r. dop[o]kazaj, zo sy Syn Boži. — **45.** t. j. wot połdnja hač do třećeje hodźiny.

48. A hnydom přiběhnywši jedyn z nich, wza hubicu a napjelni ju z kisałom, a tyknywši ju na sćinu dawaše jemu pić.

49. Druzy pak prajachu: Daj być, hladajmy, přińdźe-li Elias, zo by jeho wumóhł.

50. Jězus pak z nowa z wulkim hłosom zawoławši wupušći ducha.*

51. A hlej, zawěšk* w templu roztorže so do dweju dźělow wot wjerbcha hač dele, a zemja zarža a skały so pukachu.

52. A rowy so wotewrichu a ćěła swjatych, kotřiž běchu wusnyli, wstanychu.*

53. A wušedši z rowow přińdźechu po jeho wot-mortwych-wstaću do swjateho města, a zjewichu so mnohim.

54. Stotnik pak a kotřiž běchu z nim, Jězusa stražujcy, widźawši zemjerženje, a štož so sta, nabojachu so jara a prajachu: Zawěrno tutón bě Syn Boži.

55. Běše pak tam wjele žónskich nazdala, kotrež běchu Jězusa sćěhowałe z Galileje, jemu posłužujcy.

56. Mjez nimi běše Marija Madlena, a Marija Jakubowa a Józefowa mać,* a mać Zebedejoweju synow.**

57. Hdyž pak bu wječor pozdźe, přińdźe bohaty čłowjek z Arimatheje,* z mjenom Józef, kotryž běše tež sam Jězusowy wučownik. Mark. 15, 42; Luk. 23, 50; Jan. 19, 38.

58. Tutón dóńdźe k Pilatej a wuprosy sebi Jězusowe ćěło. Tuž přikaza Pilatus, ćěło jemu dać.

59. A Józef ćěło wzawši, zawali je do čisteho ruba,

60. A położi je do swojeho noweho rowa, kotryž bě do skały wurubać dał; a přiwaliwši wulki kamjeń k durjam rowa, woteńdźe.*

61. Běštej pak tam Marija Madlena a druha Marija, kotrejž sedźeštej napřećiwo rowej.

62. Na druhi dźeń pak, kotryž je po dnju přihotowanja k jutram,* zeńdźechu so wyšši měšnicy a farisejowje k Pilatej,

63. Prajicy: Knježe, dopomnichmy so, zo je tónle zawjednik, hdyž bě hišće žiwy, prajił: Po třoch dnjach wstanu wot mortwych.

64. Přikazaj tohodla, zo by row wobkedźbowany był hač do třećeho dnja, zo bychu trjebaj jeho wučownicy přišedši jeho njekradnyli a ludej njeprajili: Wón je wot mortwych wstanył; a by było poslednje zjebanje hórše dyžli prěnje.

65. Pilatus jim rjekny: Maće stražu, dźiće, stražujće, jakož wěsće.

66. Woni pak woteńdźechu a wobsadźichu row ze stražu, kamjeń přizyglowawši.

STAW XXVIII.

Nad zemjerženjom stróža so stražnicy, a jandźel powěda žónskim Khrystusowe wot-mortwych-wstaće; jim so zjewiwši poruči (kaž bě tež jandźel poručił), zo bychu wučownikam rjekłe, zo Knjeza w Galileji wohladaju. Wojacy, kotřiž row stražowachu, z pjenjezami wobtykani praja, zo bu Khrystusowe ćěło kradnjene. Wučownicy w Galileji Knjeza wohladawši, dóstanu poručnosć, zo bychu šli wučić a křćić wšitke ludy.

Po sabatowym wječorje pak, hdyž prěni dźeń po sabaće zaswita,* přińdźe Marija

50. t. j. we tej samej hodźinje, hdyž so wšědnje w templu jehnjo woprowaše, kotrež bě jeho předznamjo. — 51. Zawěšk, kiž templ do najswjećišeho a swjatnicy dźěleše. Do najswjećišeho zastupi jeno wyšši měšnik jenički króć za lěto. We swjatnicy pak woprowachu so wšědnje palne wopory. Zawěšk so roztorhny; to bě znamjo, zo ma nětko stary zakoń ze swojimi woporami přestać, a zo so nětko zakoń hnady započina, kotryž dotal zawrjene njebjo wotewri. — 52. t. r. při jeho wot-smjerće-wstaću, k dopokazej, zo je Knjezowe dobyće tež dobyće za tych, kiž su na njeho so dowěrili. — 56. Tuta Marija bě Kleofasowa mandźelska, a ćeta swjateje Marije. **Kotraž rěkaše Salome. — 57. t. j. město, kotrež 6 abo 7 mil wot Jeruzalema k wječoru leži. — 60. Row bě, kaž pola bohatych Židow, do skały wurubany, k zemi runja, kaž mała komorka. — 62. Dźeń před sabatom přihotowachu so Židźa na sabat, a tohodla rěkaše tónle dźeń přihotowanjow abo tež předsabat. Druhi dźeń, wo kotrymž so tudy powěda, je po tajkim sabat sam. Najskerje dźěchu wyšši měšnicy a farisejowje na tomle dnju wječor, hdyž bě so pola nich hižo nowy dźeń započał, k Pilatej; přetož na sabaće samom bě Židam zakazane, k pohanam hić.

XXVIII. 1. t. j. hdyž prěni dźeń tydźenja, njedźela, zaswita, po tajkim rano w pjatej hodźinje.

Madlena, a druha Marija, zo byštej row wohladałej. Mark. 16, 1; Jan. 20, 1.

2. A hlej, sta so wulke zemjerženje; přetož jandźel Knjeza zestupi z njebjes a přistupiwši wotwali kamjeń, a sydźe so na njón;

3. Jeho wobličo pak běše jako błysk a jeho drasta jako sněh.

4. Z bojosće před nim pak stróžichu so strażnicy, a buchu jako mortwi.

5. Jandźel pak wotmołwjejo rjekny žónskimaj: Njebójtej so; přetož wěm, zo Jězusa, křižowaneho, pytatej.

6. Njeje tudy; přetož wstany wot mortwych, jakož je prajił; pójtej a wohladajtej město, hdźež bě Knjez położeny.

7. A dźitej spěšnje a powěztej jeho wučownikam, zo je wot mortwych wstanył; a hlej, póńdźe prjedy was do Galileje, tam budźeće jeho widźeć; hlej, to sym wam prajił.

8. A wonej wušedši spěšnje z rowa z bojosću a wulkej wjesołosću, běžeštej, zo byštej jeho wučownikam powědźełoj.

9. A hlej, Jězus zetka jeju a rjekny: Budźtej postrowjenej. Wonej pak přistupiwši přimnyštej so jeho nohow, a modleštej so k njemu.

10. Tuž dźeše Jězus k nimaj: Njebójtej so; dźitej, powěztej mojim bratram, zo bychu do Galileje šli; tam budźa mje widźeć.

11. Hdyž běštej wotešłej, hlej, přińdźechu někotři ze strażnikow do města, a powědachu wyššim měšnikam wšitko, štož bě so stało.

12. A ći so zhromadźiwši ze staršimi, wuradźichu sebi, a dachu wojakam wjele pjenjez.

13. Prajicy: Rjekńće: Jeho wučownicy su w nocy přišli, a jeho pokradnyli, hdyž spachmy.*

14. A by-li to wot bohota so zasłyšało, my jeho namołwimy, a zakitamy was.

15. A woni wzawši pjenjezy sčinichu, jakož běchu wučeni. A rozšěrjena bu tuta powěsć mjez Židami hač do dźensnišeho dnja.

16. Jědnaćo wučownicy pak woteńdźechu do Galileje na horu, hdźež bě jim Jězus přikazał.*

17. A widźicy jeho modlachu so k njemu; někotři pak dwělowachu.*

18. A Jězus přistupiwši, rěčeše k nim prajo: Data je mi wšitka móc na njebju a na zemi.

19. Dźiće tohodla, a wučće wšitke ludy křćijće jich w mjenje Wótca a Syna a Ducha swjateho; Mark. 16, 1

20. A wučće jich wšitko dźeržeć, štož kuli sym wam přikazał. A hlej, ja sym z wami wšitke dny, hač do skónčenj swěta.*

---

18. Wyšši měšnicy běchu sebi z pjenjezami přeradnika kupili, nětko chcychu tež wojako z pjenjezami k łžam pohnuć, k łžam, kotrež so same jako cyle njerozymne a njehódne sudźa, doke štó spjacy widźi, što so wokoło njeho stanje? — **16.** S. sćenik Matej mjelči wo druhich zjewjenja wot smjerće wstanjeneho zbóžnika, spomni jeno na najswjatočniše na jenej horje w Galileji, kotr bě za cyrkej tak ważne. Hora sama so njemjenuje, snadź je hora Thabor abo tamna, na kotre měješe zbóžnik dlějše prědowanje (Mat. 5, 1). — **17.** t. r. někotři z 500 wučownikow, kotřiž Jězu po wot-mortwych-wstaću prěni króć widźachu. — **20.** t. j. ze swojej hnadu, ze swojej duchown podpjeru.

SWJATE EVANGELIUM JĚZUSA KHRYSTUSA PO MARKU.

STAW I.

Jan prěduje pokutu a křćije z wodu, Khrystus pak z Duchom swjatym. Křćeny wot Jana přebywa w pusćinje, hdźež je po štyrcećidnjowskim posće wot djaboła spytowany; po Janowym zajeću počina w Galileji prědować, a powoławši Symana a Handrija, Jakuba a Jana, Zebedejoweju synow, dźe do Kafarnauma a druhich galilejskich městow; tam wuči, wustrowi Symanowu přichodnu mać a wusadneho, kotrehož k měšnikam sćele, a mnohich wot djaboła wobsydnjenych.

Spočatk * evangelia Jězusa Khrystusa, Syna Božeho,

2. Jako je pisane w profeće Isaiasu: „Hlej, ja sćelu swojeho jandźela před twojim wobličom, kotryž budźe twój puć před tobu přihotować.“ Mal. 3, 1.

3. „Hłós wołaceho w pusćinje: Přihotujće Knjezowy puć, wurunajće jeho sćežki.“* Is. 40, 3; Mat. 3, 3; Luk. 3, 4; Jan. 1, 23.

4. Jan křćiješe w pusćinje, prědujo křćeńcu pokuty k wodawanju hrěchow.

5. A přikhadźachu k njemu cyła krajina Judeje a Jeruzalemjenjo wšitcy, a buchu křćeni wot njeho w rěcy Jordanje, wuznawajcy swoje hrěchi. Mat. 3, 5.

6. A Jan bě woblečeny drastu z kamelowych kosmow a kožany pas bě na jeho bjedrach, a jědźeše skóčki a dźiwi měd. A prědowaše prajo: Mat. 3, 4; Lev. 11, 22.

7. Dźe mócniši za mnu dyžli ja; kotremuž njejsym hódny so skhiliwši rozwjazać rjemjenje na jeho črijach. Mat. 3, 11; Luk. 3, 16; Jan. 1, 27.

8. Ja wukřćich was z wodu; wón pak budźe was křćić z Duchom swjatym. Jap. sk. 1, 5; 2, 4; 11, 16; 19, 4.

9. A sta so, w tych dnjach přińdźe Jězus z Nazaretha w Galileji, a bu křćeny wot Jana w Jordanje.

10. A hnydom wustupiwši z wody, wuhlada njebjesa wotewrjene a Ducha swjateho jakož hołbja zestupowaceho, a na nim zwostawaceho. Luk. 3, 22; Jan. 1, 32.

11. A hłós sta so z njebjes: Ty sy mój lubowany Syn, na tebi mam spodobanje.

12. A hnydom Duch jeho zahna do pusćiny.* Mat. 4, 1; Luk. 4, 1.

13. A běše w pusćinje štyrceći dnjow a štyrceći nocow; a bu wot djaboła spytowany; a běše mjez dźiwimi zwěrjatami,* a jandźelowje słužachu jemu.

14. Hdyž pak bu Jan zajaty, přińdźe Jězus do Galileje, prědujo evangelium kralestwa Božeho. Mat. 4, 12; Luk. 4, 14; Jan. 4, 43.

15. A praji: Dokelž je čas dopjelnjeny a kralestwo Bože so přibližiło,* čińće pokutu a wěrće evangeliu.

16. A ducy nimo galilejskeho morja, wuhlada Symana a Handrija jeho bratra, kotrajž syće do morja pušćeštaj (přetož běštaj rybakaj). Mat. 4, 18; Luk. 5, 2.

17. A Jězus rjekny jimaj: Pójtaj za mnu; a sčinju waju rybakow ludźi.

I. **1.** Słowo „spočatk“ poćahuje so na Janowe prědowanje, z kotrymž wón lud na Messiasowy přikhad přihotuje. Tónle rjadk njeje jednore napismo, ale chce prajić: wjesołe powěstwo wo Jězusu Khrystusu spoča so z tym, zo Jan křćenik w pusćinje lud na jeho blizki přikhad přihotowaše. — **3.** Tute słowa, z kotrymiž so w starym zakonju na Jana křćenika pokazuje, su z dźěla w profeće Isaiasu, z dźěla w Malachiasu. Swjaty Mark mjenuje jeno Isaiasa, dokelž je starši a Malachias jeho słowa jeno wułožuje. — **12.** Duch swjaty, kiž bě ze swojimi darami jeho napjelnił, pohonjowaše jeho, zo by w pusćinje z modlenjom a posćenjom přećiwo wšomu spytowanju so wobrónił. — **13.** Swjaty Mark, kiž jenički spomni, zo bě Jězus mjez dźiwimi zwěrjatami, chce z tym na wšelake strachi pokazać, kotrež Jězusa w pusćinje wobdawachu. — **15.** Štož měješe Messiasowy přikhad a spočatk jeho kralestwa přihotować, je nětko dokonjane.

18. A hnydom wostajiwši syće sćěhowaštaj jeho.

19. A wotšedši wottam tróšku, wuhlada Jakuba, Zebedejoweho syna, a Jana jeho bratra, kotrajž syće w čołmje porjedźeštaj.

20. A hnydom powoła jeju, a swojeho nana Zebedeja z najatymi w čołmje wostajiwši, sćěhowaštaj jeho.

21. A zańdźechu do Kafarnauma, a hnydom na sabaće zastupi wón do synagogi a wučeše jich. Mat. 4, 13; Luk. 4, 31.

22. A spodźiwachu so nad jeho wučbu; přetož wučeše jich jako tajki, kiž móc ma, a nic jako pismawučeni.
Mat. 7, 28; Luk. 4, 32.

23. A běše we jich synagodzy člowjek, nječisteho ducha mějacy, a zawoła,
Luk. 4, 33.

24. Prajo: Što maš ty z nami, Jězuso Nazarenski? Sy přišoł nas zahubić? Wěm, štó sy, Swjaty Boži.*

25. A Jězus pohrozy jemu prajo: Woněmń a wuńdź z člowjeka.

26. A nječisty duch potorha jeho* a zawoławši z wulkim hłosom wuńdźe z njeho.

27. A dźiwachu so wšitcy, tak zo mjez sobu so prašachu prajicy: Što je to? kajka to nowa wučba? zo z mocu tež nječistym ducham poruča, a jeho posłuchaju.*

28. A rozeńdźe powěsć wo nim do cyłeje krajiny galilejskeje.

29. A hnydom wušedši ze synagogi přińdźechu do domu Symana a Handrija z Jakubom a Janom. Mat. 8, 14; Luk. 4, 38.

30. Symanowa přichodna mać pak ležeše na zymnicu, a hnydom prajichu jemu wo njej.

31. A přistupiwši zběhny ju, za ruku ju přimnywši, a na měsće wopušći ju zymnica, a wona jim posłužowaše.

32. Hdyž pak wječor bu, a hdyž słónčko so skhowa, nošachu k njemu wšitkich khorych a wobsydnjenych.

33. A cyłe město běše zhromadźene před durjemi.

34. A wustrowješe mnohich, kotřiž běchu wot wšelakich khorosći čwělowani, a wuhonješe wjele djabliskow, a njedopušći jim rěčeć, dokelž jeho znajachu.
Luk. 4, 41.

35. A wstanywši zahe při switanju wušedši woteńdźe na puste město, a tam so modleše.

36. A sćěhowaše jeho Syman a ći, kotřiž z nim běchu.

37. A hdyž jeho namakachu, prajachu jemu: Wšitcy će pytaju.

38. A dźeše k nim: Pójmy do wokolnych wsow a městow, zo bych tež tam prědował; přetož na to sym přišoł.

39. A wón prědowaše w jich synagogach a po cyłej Galileji, a wuhonješe djabliska.

40. A přińdźe k njemu wusadny jeho prošo, a poklaknywši rjekny jemu: Chceš li, móžeš mje wučisćić. Mat. 8, 2; Luk. 5, 1

41. Jězus pak nad nim so smiliwši wupřestrě swoju ruku a dótknywši so jeho praji jemu: Chcu, budź čisty.

42. A hdyž to praji, hnydom wopušći jeho wusad, a bu čisty.

43. A pohrozywši jemu wotby jeho hnydom.

44. A praji jemu: Hladaj, zo nikomu njepowěš, ale dźi, pokaž so wyššemu měšnikej a wopruj za swoje wučisćenje štož je Mójzes přikazał, jim na swědčenje.
Lev. 14, 2.

45. Wón pak wušedši poča powědać a tu wěc rozšěrjeć, tak zo Jězus hižo njemóžeše zjawnje do města nutř hić, a běše wonka na pustych městach; a přikhadźachu k njemu ze wšěch stron.

24. t. j. ja wěm, zo sy Syn Boži, slubjeny Messias. Mat. 8, 9. — **26.** Jězus to dowoli, zo bychu wšitcy spóznali, zo ma člowjeka zły duch w mocy. — **27.** t. r. kajki nowy wučeř je tón, kotryž swoje słowa z tajkimi dźiwami wobkruća, kotryž złe duchi ze swojim słowom wuhonja?

STAW II.

Pismawučeni morkotaju, dokelž Jězus wićiwemu, přez třěchu na łožu dele pušćenemu praji, zo so jemu hrěchi wodawaju a poručiwši, zo by swoje łožo wzał a njesł, wustrowi jeho. Pola Levia, kotrehož bě do wučownikow powołał, z mnohimi zjawnymi hrěšnikami k blidu sedźo, rozestaja farisejam, kotřiž so pohóršeju, čohodla z hrěšnikami wobkhadźa a čohodla so jeho wučownicy njeposća a zamołwja jich, zo na sabaće kłóski šćipaju.

A zaso zastupi do Kafarnauma po někotrych dnjach. Mat. 9, 1.

2. A bu słyšane, zo je we domje; a zeńdźechu so mnozy, tak zo města njeměјachu ani před durjemi, a wón rěčeše k nim słowo.

3. A přińdźechu k njemu njesycy wićiweho, kotryž bu wot štyrjoch njeseny. Luk. 5, 18.

4. A hdyž jeho njemóžachu k njemu donjesć přez lud, wotkrychu třěchu,* hdźež běše; a wotewriwši spušćichu łožo dele, na kotrymž wićiwy ležeše.

5. Jězus pak widźawši jich wěru, rjekny wićiwemu: Syno, twoje hrěchi so ći wodawaju.

6. Běchu pak tam někotři z pismawučenych sedźicy a myslicy we swojich wutrobach:

7. Što tónle tak rěči? wón Boha hani! Štó móže hrěchi wodawać, khiba Bóh sam? Job. 14, 4; Is. 43, 25.

8. To hnydom spóznawši w swojim duchu, zo při sebi tak mysla, rjekny jim Jězus: Přečo tajke myslićе w swojich wutrobach? Mat. 9, 4.

9. Što je lóže, prajić wićiwemu: Tebi so hrěchi wodawaju, abo prajić: Wstań, wzmi swoje łožo a khodź?

10. Zo pak byšće wědźeli, zo Syn čłowjeka ma móc na zemi, hrěchi wodawać (dźeše k wićiwemu):

11. Tebi praju: Wstań, wzmi swoje łožo, a dźi do swojeho domu.

12. A hnydom wstany wón a wzawši łožo woteńdźe před wšitkimi, tak zo wšitcy so spodźiwachu a Boha khwalachu prajicy: Ženje njejsmy tajke widźeli.

13. A wón wuńdźe zaso k morju a wšitkón lud přikhadźeše k njemu, a wučeše jich.

14. A nimo ducy wuhlada Levia Alfejoweho* při cłownicy sedźaceho a rjekny jemu: Sćěhuj mje. A wstanywši sćěhowaše jeho. Mat. 9, 9; Luk. 5, 27.

15. A sta so, hdyž w jeho domje za blidom sedźeše, zo mnozy cłownicy a hrěšnicy sobu sedźachu z Jězusom a jeho wučownikami; přetož mnozy běchu, kotřiž jeho sćěhowachu.

16. A pismawučeni a farisejowje widźawši, zo z cłownikami a hrěšnikami jě, prajachu k jeho wučownikam: Přečo jě a pije waš mištr z cłownikami a hrěšnikami?

17. To słyšawši dźeše Jězus k nim: Strowi lěkarja njetrjebaju, ale kotřiž su khori; přetož njejsym přišoł powołać sprawnych, ale hrěšnikow.

18. A Janowi wučownicy a farisejowje so posćachu; a přińdźechu a rjeknychu jemu: Přečo Janowi wučownicy a farisejowje so posća, twoji wučownicy pak so njeposća?

19. A Jězus dźeše k nim: Móža so kwasni młodźency posćić, hdyž je nawoženja z nimi? Doniž maju nawoženju při sebi, njemóža so posćić.

20. Přińdu pak dny, hdyž budźe nawoženja wot nich wzaty, a tehdy budźa so posćić we wonych dnjach.* Mat. 9, 15; Luk. 5, 35.

II. 4. Khěže w rańšim kraju, tež pola Židow, měјachu płone třěchi, po kotrychž so khodźeše; zwonka wjedźeše skhód na nje. Při někotrych swjedźenjach wotkrychu Židźa dźěl třěchi, kotryž bě hižo při twarjenju k tomu so postajił, tak zo móžeše so prajić, zo pod hołym njebjom bydla a jědźa. Wšědnje pak bě tež tónle dźěl přikryty. Zo bychu wboheho wićiweho jeho přećelowje k Jězusej přinjesć móhli, ani zo bychu so přez lud ćišćeć trjebali, donjesechu jeho na třěchu a wotkrychu ju tam, hdźež so hewak wotewrješe a pušćichu jeho na łožu ležaceho z powjazami před Jězusa. — 14. t. j. Mateja, japoštoła a sćenika, Alfejoweho syna. — 20. hl. Mat. 9, 15.

21. Nichtó njepřišiwa zapłatu z noweho sukna na staru drastu, hewak wottorhnje nowa zapłata wot stareho, a dźěra bywa wjetša.

22. A nichtó njelije nowe wino do starych sudowjow, hewak rozpuknje wino sudowja, a wino so wulije a sudowja so skaža; ale nowe wino dyrbi so do nowych sudowjow leć.

23. A sta so zaso, hdyž Knjez na sabaće přez sywy dźěše, a jeho wučownicy počachu ducy kłosy šćipać. Mat. 12. 1; Luk. 6, 1.

24. Farisejowje pak jemu prajachu: Hlej, čohodla činja na sabaće, štož so njesłuša?

25. A dźeše k nim: Njejsće ženje čitali, što David sčini, hdyž bě w nuzy a sam hłódny bu a ći, kotřiž běchu z nim? 1. Kral. 21, 6.

26. Kak zańdźe do domu Božeho za wyššeho měšnika Abiathara* a wustajene khlěby jědźeše, kotrež jěsć so njesłuša, khiba měšnikam, a da tym, kotřiž běchu z nim? Lev. 24, 9.

27. A praješe jim: Sabat je člowjeka dla sčinjeny a nic člowjek sabata dla.*

28. Tak je Syn člowjeka knjez tež sabata.*

STAW III.

Jězus wustrowja člowjeka ze zeskhnjenej ruku, dźe złym wotpohladanjam farisejow z puća, a wobroći so k ludej, ze wšitkich stronow k njemu přikhadźacemu, a hoji jeho khorych; dwanaćoch wot njeho wuzwolenych (kotřiž so tu mjenuja), sćele do swěta na prědowanje, móc jim podawši nad khorosćemi a djabołami. Pismawučenych, kotřiž Boha hanja, jako by wón přez Beelzebuba djaboły wuhonjał, přepokaza, zo wopačnje sudźa, a praji, zo so hanjenje Ducha swjateho njewoda, a štó je jeho mać a jeho bratřa.

A wón zastupi zaso do synagogi, a běše tam člowjek, wuskhnjenu ruku mějacy. Mat. 12, 9; Luk. 6, 6.

2. A kedźbowachu na njeho,* wuhoji-li jeho na sabaće, zo bychu jeho wobskoržili.

3. A wón dźeše k člowjekej wuskhnjenu ruku měјacemu: Wstań do srjedźa.

4. A praji jim: Słuša so na sabaće dobre činić abo złe? žiwjenje zdźeržeć abo zahubić? Woni pak mjelčachu.

5. A spohladowawši na nich z hněwom a zrudźiwši so nad sleposću jich wutrobow, rjekny k člowjekej: Wupřestri swoju ruku. A wupřestrě, a jeho ruka bu zaso strowa.

6. A farisejowje wuńdźechu a dźeržachu hnydom radu z Herodianami přećiwo njemu, kak bychu jeho skóncowali.* Mat. 12, 14.

7. Jězus pak woteńdźe ze swojimi wučownikami k morju, a wulka črjóda z Galileje a Judeje dźěše za nim.

8. A z Jeruzalema a z Idumeje a z tamneje strony Jordana, a kotřiž běchu wokoło Tyra a Sidona, wulka mnohosć, słyšawši kajke skutki čini, přińdźechu k njemu.

9. A rjekny swojim wučownikam, zo by so jemu čołmik přihotował, ludu dla, zo bychu jeho njećišćeli.

10. Přetož mnohich wustrowi, tak zo na njeho so tłóčachu, zo bychu so jeho dótknyli, kotřižkuli mějachu čwěle.

11. A nječiste duchi,* hdyž jeho wuhladachu, padachu před nim a wołachu prajicy:

12. Ty sy Syn Boži. A kruće jim hrožeše, zo bychu jeho njewozjewjeli.

13. A ducy na horu powoła k sebi kotrychž sam chcyše, a přińdźechu k njemu. Mat. 10, 1; Luk. 6, 1[3]

14. A wón postaji dwanaćoch, zo bychu z nim byli a zo by jich pósłał prědowa[ć]

26. Abiathar je přimjeno wyššeho měšnika Achimelecha. — **27.** Tež sabat je k člowje[k]skemu spomóženju postajeny, na nim ma člowjek po ćěle wotpočnyć a z Božej słužbu swoj[e] duchowne potrěbnosće spokojić. Haj same ćěłne potrěbnosće, byrnje bychu so tež bjez nałoženj[a] prócy spokojić njehodźiłe, kaž přihotowanje cyroby, su na sabaće dowolene. — **28.** Syn člowjek[a] wot Boha pósłany, zo by jeho zakoń wučił, ma tež móc na sabaće, t. r. móže postajić, kak ma s[o] sabat swjećić, z čim so wonječesći a z čim nic.

III. **2.** t. r. farisejowje. — **6.** hl. Mat. 22, 16. — **11.** to su člowjekowje, wot złych ducho[w] wobsydnjeni.

15. A da jim móc khorosće zahoječ a
djaboły wuhonjeć.
16. A da Symanej mjeno Pětr;
17. A (powoła) Jakuba Zebedejoweho
a Jana Jakuboweho bratra, a da jimaj
mjeno Boanerges, to je błyskowaj synaj;
18. A Handrija, a Filipa a Bartromja,
a Mateja, a Domaša, a Jakuba Alfejo-
weho, a Tadeja, a Symana Kananejskeho,
19. A Judaša Iskariota, kotryž jeho tež
přeradźi.
20. A přińdźechu domoj. A znowa so
lud zeńdźe, tak zo njemóžachu ani khlěba
pojěsć.
21. A jeho ludźo to słyšawši, wuń-
dźechu, zo bychu jeho pojimali; přetož
prajichu, zo je rozom zhubił.*
22. A pismawučeni, kotřiž běchu z Je-
ruzalema přišli, prajachu, zo ma Beelze-
buba a zo přez wjeŕcha djabołow djaboły
wuhonja. Mat. 9, 34; 12, 24.
23. A jich zwoławši rěčeše k nim w při-
runanjach: Kak móže satan satana wu-
honjeć?
24. A jelizo kralestwo přećiwo sebi so
rozdźěli, njemóže tuto kralestwo wobstać.
25. A jelizo so dom přećiwo sebi roz-
dwoji, njemóže tutón dom wobstać.
26. A wstanje-li satan přećiwo sebi, je
rozdwojeny, a njemóže wobstać, ale ma
kónc.
27. Nichtó njemóže do domu zastupi-
wši sylnemu sudowja pobrać, khiba zo
prjedy sylneho zwjaza; a potom jeho dom
wurubi.
28. Zawěrno praju wam: Wšitke hrěchi
wodadźa so čłowjeskim dźěćom, tež boha-
hanjenja, z kotrymiž bychu Boha hanili.
Mat. 12, 31; Luk. 12, 10; 1. Jan. 5, 16.
29. Štóž pak by hanił Ducha swjateho,
njezměje wodaća do wěčnosće, ale wino-
waty budźe wěčneho wotsudźenja.*
30. Přetož woni prajachu: Wón ma
nječisteho ducha.*
31. A přińdźechu jeho mać a bratřa,
a wonka stojicy pósłachu k njemu a po-
wołachu jeho. Mat. 12, 46; Luk. 8, 19.
32. A wokoło njeho sedźeše lud, a
prajachu jemu: Hlej, twoja mać a twoji
bratřa wonka pytaju tebje.
33. A jim wotmołwjejo dźeše: Štó je
moja mać a štó moji bratřa?
34. A pohladowawši na tych, kotřiž wo-
koło njeho sedźachu, dźeše: Hlej, moja
mać a moji bratřa;
35. Přetož štóžkuli by wolu Božu sčinił,
je mój bratr, moja sotra, a moja mać.

STAW IV.

Jězus přednošuje přirunanje wo syjerju a wukožuje je swojim wučownikam; praji, zo ma so swěca na swěčnik stajić; přida přirunanje wo symjenju, do zemje położenym, kotrež rosće, mjez tym zo syjeŕ spi, a wo žonopowym zornu; wučownikam wosebje wšitko wułožuje; w čołmje ze spanja wubudźeny změruje wichor na morju.

A wón poča znowa při morju* wučić;
a zhromadźi so k njemu wjele ludu, tak
zo do čołmika stupiwši na morju sedźeše;
a wšón lud běše na kraju při morju.
Mat. 13, 1; Luk. 8, 4.
2. A wučeše jich mnohe w přirunanjach
a rěčeše jim w swojim wučenju:
3. Posłuchajće! Hlej, syjeŕ wuńdźe
wusywać,
4. A hdyž syješe, padźe někotre při
pući, a přilećachu ptaki njebja a zjěchu je.
5. Druhe pak padźe na skałojte, hdźež
wjele zemje njeměješe, a hnydom zeskha-
dźa, dokelž njeměješe hłuboku zemju.

21. Jězusowi přećelowje, krejni a tež jeho nowi wučownicy bojachu so, zo farisejowje a pismawučeni Jězusa před wysoku radu staja a wobskorža wučby a dźiwow dla; chcychu jeho tohodla sobu wzać a wudawachu, zo je rozom zhubił. — **29.** wotsudźi so t. j. k zapokućenju wěčneje winy abo k wěčnemu zatamanju. — **30.** To bě jich hrěch přećiwo Duchej swjatemu, zo woni Božu móc, z kotrejž wón djaboły wuhonja, w nim připóznać njechachu, ale prajachu, zo to dokonja z pomocu złeho ducha, kiž je w nim. Bychu-li we Jězusu Božu móc připóznali, bychu tež do njeho wěrić dyrbjeli.

IV. **1.** t. j. při galilejskim morju.

6. Ale hdyž słónco zeskhadźa, zwjadny; a dokelž njeměješe korjenja, wuskhny.

7. A zaso druhe padźe mjez ćernje, a zrosćechu ćernje, a podusychu je, a njeda płodu.

8. A zaso druhe padźe na dobru zemju a da płód, kotryž přiběraše a rosćeše, a přinjese jene třiceći, druhe šěsćdźesat, a zaso druhe sto.

9. A wón praješe: Štóž ma wuši k słyšenju, njech słyši.

10. A hdyž bě sam, prašachu so ći dwanaćo, kotřiž běchu z nim, za přirunanjom.

11. A praješe jim: Wam je date znać potajnosće kralestwa Božeho; tym pak, kotřiž su zwonka,* stawa so wšitko w přirunanjach,

12. Zo bychu „widźicy widźeli a njezapřijeli, a słyšicy słyšeli a njezrozymili, zo bychu so njewobroćili, a zo bychu hrěchi so jim njewodałe.“* Is. 6, 9; Mat. 13, 14; Jan. 12, 40; Jap. sk. 28, 26; Romsk. 11, 8.

13. A dźeše k nim: Njeznajeće tuto přirunanje? a kak spóznajeće wšitke přirunanja?

14. Syjeř wusywa słowo (Bože).*

15. Kotřiž pak su při pućo, su ći, kotrymž so słowo wusywa; ale hdyž su je słyšeli, hnydom přińdźe satan, a wotnjese słowo, kotrež bu wusyte do jich wutrobow.

16. A podobnje, kotřiž su na skałojte wusywani, su ći, kotřiž, hdyž słowo słyša, hnydom z wjesołosću je přijimaju.

17. Tola nimaju korjenja we sebi, ale
su načasni; hdyž potom horjo a přesć
hanje nastanje słowa dla, pohóršuja s
hnydom.

18. A druzy su, kotřiž so mjez ćern
wusywaju; ći su, kotřiž słowo słyša;

19. A starosće swěta a wobłudźen
bohatstwa, a přikhadźace žadosće w
zbytne podušeju słowo, a bywa bjez płod

20. A kotřiž su do dobreje zemje w
syći, su ći, kotřiž słowo słyša, a je přij
maju a płód dawaju, jene třiceći, druh
šěsćdźesat a druhe sto.

21. A wón praješe jim: Zaswěća snać
so swěca, zo by so pod kórc stajiła? ab
pod łožo? nic tohodla, zo by so na swě
nik stajiła? Mat. 5, 15; Luk. 8, 16; 11, 3

22. Přetož ničo njeje zakhowane, št
by zjewjene njebyło, ani potajne sčinjen
ale zo by přišło na zjawne.
Mat. 10, 26; Luk. 8, 17.

23. Ma-li štó wuši k słyšenju, njech sły

24. A wón praješe jim: Hladajće, š
słyšiće.* Z kajkejž měru měriće, bud
wam zaso měrjene, a wam přidate.
Mat. 7, 2; Luk. 6, 38.

25. Přetož štóž ma, tomu budźe da
a štóž nima, tomu budźe tež to, štóž n
wotewzate. Mat. 13, 12; 25, 29; Luk. 8, 18; 19,

26. A praješe: Tak je z kralestwo
Božim, jako by čłowjek symjo ćisnył
zemje,*

27. A by spał a wstawał w nocy
wodnjo,* a symjo by skhadźało a rost
hdyž wón njewě.

11. To su tamni, kotřiž so wo Jězusowu wučbu njestaraju, abo ze zaměrom ju zacpěwa
Tymle dawa wón swoju bóžsku prawdu pod wšelakimi přirunanjemi, zo njebychu ju zapřijeli a n
wužitnje trjebali. — **12.** Tajcy, kotřiž za prawdu Božu zapřijeća nimaju, słyša drje słowa, ale n
zrozymja je prawje, a tak njepřińdu k spóznaću swojich hrěchow a njedóstanu wodaće. Su sa
na tom wina, dokelž na Jězusowu wučbu njeposłuchaju z čistym wotpohladanjom, ze žadosću
Božej wěrnosću, ale z druhimi njehódnymi wotpohladanjemi. — **14.** t. r. Syjeř je tón, kotryž sło
Bože rozsywa a bóžsku prawdu wuči. — **24.** Kedźbujće derje na to, štož wam praju, zo by
potom z wužitkom mjez druhimi rozsywać móhli, dokelž čim lěpje moju wučbu nałožujeće a
druhim sobudźěliće, z tym wjetše budźe waše myto w njebjesach. — **26.** W přirunanju (26—29)
syjeř Khrystus a kóždy wučeř słowa Božeho; symjo je słowo Bože, rola su čłowjekowje, žně su s
Boži po smjerći čłowjeka abo tež powšitkowny sud na kóncu wšoho časa. — **27.** t. r. dźeń w
dnja. Kaž symjo bjez dalšeje prócy syjerja skhadźa a rosće a zrali, tak přiběra Jězusowa cyr
na zemi njepřestawajcy, hač na kónc wšoho časa a podobnje tež kralestwo Bože w jednotliw
čłowjeku. Bóh da symješku słowa Božeho we nas skhadźeć a rosć, a njenući nas, zo jeho hna
posłušni smy, ale po smjerći, hdyž je naš čas dokonjany, přińdźe płody hromadźić.

28. Přetož sama wot sebje zemja płodźi, najprjedy stwjelco, potom kłós a potom połne zorno w kłosu.

29. A hdyž je płody přinjesła, hnydom pósćele wón serp, dokelž žně su nastałe.

30. A wón praješe: Komu přirunamy kralestwo Bože? abo w kotrym přirunanju je předstajimy?

31. Jako žonopowe zorno, kotrež, hdyž so do zemje wosyje, je najmjeńše mjeze wšěmi symjenjemi, kotrež su na zemi.
Mat. 13, 31; Luk. 13, 19.

32. A hdyž je wosyte, rosće a bywa wjetše, dyžli wšitke zela, a ćěri wulke hałzy, tak zo móža w jeho khłódku ptaki njebja bydlić.

33. A z wjele tajkimi přirunanjemi rěčeše k nim słowo, jakož móžachu słyšeć.

34. Bjez přirunanjow pak njerěčeše k nim; swojim wučownikam pak wułožowaše wšitke wosebje.

35. A dźeše k nim na tom samym dnju, hdyž bu wječor: Přejědźmy na druhu stronu.

36. A lud rozpušćiwši, wzachu jeho, kajkiž bě w čołmje, a druhe čołmy běchu při nim. Mat. 8, 23; Luk. 8, 22.

37. A nasta wulki nawal wětra, a mjetaše žołmy do čołma, tak zo čołm so napjelnjowaše.

38. A wón sam w zadku čołma na zahłowku spaše; a zbudźichu jeho a prajachu jemu: Mištrje, njedźiwaš na to, zo hinjemy?

39. A wstanywši pohrozy wětrej a rjekny morju: Mjelč, změruj so! A wětr přesta a sta so wulka ćišina.

40. A dźeše k nim: Što sće bojazni? nimaće hišće wěry? A bojachu so z wulkim strachom a prajachu mjez sobu: Štó, měniš, je tutón, dokelž tež wětr a morjo jeho posłuchataj?

STAW V.

W gerasenskej krajinje wumóže Jězus dźiwjeho wot złych duchow, kotrymž do swini zajěć dowoli, njepřida pak, zo by jeho wustrowjeny sćěhował; po wustrowjenju krewjećečneje žónskeje přińdźe do Jairoweho domu, a zbudźi jeho dźowku k žiwjenju.

A přińdźechu na tamnu stronu morja, do gerasenskeje krajiny.*
Mat. 8, 28; Luk. 8, 26.

2. A hdyž wón z čołma wustupi, hnydom přiběža jemu čłowjek z rowow napřećiwo, nječisteho ducha mějacy.

3. Wón měješe bydło w rowach; ani z rjećazami njemóžeše jeho nichtó wjacy zwjazać.

4. Přetož často bě z putami a rjećazami zwjazany bywši, rjećazy roztorhnył a puta rozłamał, a nichtó njezamoho jeho skludźić.

5. A wón přebywaše stajnje, wodnjo a w nocy, w rowach a na horach, wołajo a z kamjenjemi bijo.

6. Wuhladawši pak Jězusa nazdala, přiběža a pokłoni so před nim.

7. A wołajo z wulkim hłosom rjekny: Što mam ja z tobu, Jězuso, syno Boha wjeršneho? zaroćam će při Bohu, zo by mje nječwělował.

8. Přetož wón praješe jemu: Wuńdź, nječisty ducho, z čłowjeka.

9. A prašeše so jeho: Kak ći rěkaju? A wón praji jemu: Legion je moje mjeno, dokelž je nas wjele.*

10. A prošeše jeho jara, zo by jeho njewuhnał z krajiny.

11. Běše pak tu wokoło hory wulke stadło swini na pastwje. Mat. 8, 30.

12. A duchi jeho prošachu prajicy: Pósćel nas do swini, zo do nich zańdźemy.

13. A Jězus dowoli jim hnydom. A nječiste duchi wušedši zańdźechu do swini, a z wulkej nahłosću wali so stadło do morja, na dwaj tysacaj, a potepichu so w morju.

V. 1. Gerasenska krajina leži k ranju wot morja Genezareth a bě z wjetša wot pohanow wobydlena. — 9. Romski legion měješe 6000 muži; tudy stoji to słowo za wulku čŕjódu.

14. Kotřiž pak je pasechu, ćeknychu, a wozjewichu to w měsće a we wsach. A wuńdźechu hladać, što je so stało.

15. A přińdźechu k Jězusej, a wuhladaju toho, kiž bě wot djabliska čwělowany był, sedźaceho, zdrasćeneho, při strowym rozomje, a nabojachu so.

16. A ći, kotřiž běchu to widźeli, powědachu jim, kak so tomu sta, kotryž djaboła měješe, a wo swinjoch.

17. A počachu jeho prosyć, zo by z jich pomjezow wotešoł.

18. Hdyž pak do čołma stupi, poča jeho prosyć, kotryž bě wot djabliska čwělowany był, zo by z nim był.

19. A njepřipušći jeho, ale dźeše k njemu: Dźi do swojeho domu k swojim, a zjew jim, kak wulke wěcy je Knjez tebi činił, a zo so nad tobu smili.

20. A wón woteńdźe a poča wopowědować w krajinje Dźesać městow, kak wulke wěcy je Jězus jemu činił; a wšitcy so dźiwachu.

21. A hdyž bě Jězus w čołmje zaso přez morjo so přewjezł, zhromadźi so wulka črjóda k njemu, a wón běše při morju.

22. A přińdźe k njemu jedyn předstojnik synagogi, z mjenom Jairus, a jeho wuhladawši padźe k jeho nohomaj.
Mat. 9, 18; Luk. 8, 41.

23. A prošeše jeho jara, prajo: Moja dźowka mrěje. Pój, połož ruku na nju, zo by wustrowjena była, a budźe žiwa.

24. A woteńdźe z nim, a jeho sćěhowaše wulka črjóda, a ćišćachu jeho.

25. A žónska, kotraž měješe krewjećečenje dwanaće lět,

26. A bě wjele ćerpjeła wot mnohich lěkarjow, a bě wšitko swoje dowułožiła, a njebě jej pomhało, ale bě hórje z njej,

27. Wusłyšawši wo Jězusu, přińdźe w črjódźe zezad, a dótkny so jeho drasty.

28. Přetož praješe: Dótknu-li so jeno jeho drasty, budu strowa.

29. A zdobom wuskhny žórło jeje krewje, a začu na ćěle, zo je wustrowjena wot čwěle.

30. A Jězus spóznawši hnydom w seb samom móc, kotraž bě z njeho wušla wobroćiwši so k črjódźe praji: Štó dótkny so mojeje drasty?

31. A jeho wučownicy jemu prajachu Widźiš črjódu, kotraž će ćišći, a prajiš Štó so mje dótkny?

32. A hladaše wokoło, zo by tu wu hladał, kotraž bě to činiła.

33. Žónska pak, postróžena a třepotac wědźicy, što je so w njej stało, přistu a padźe před nim, a wupowěda jem wšitku prawdu.

34. Wón pak rjekny jej: Dźowka, twoj wěra je će wustrowiła; dźi w měrje, budź wustrowjena wot swojeje čwěle.
Luk. 7, 50; 8, 48.

35. A hdyž wón hišće rěčeše, přii dźechu wot předstojnika synagogi, prajic Twoja dźowka je wumrěła; čohodla hiš wobćežuješ mištra?

36. Jězus pak wusłyšawši słowo, kotr so rěčeše, praji předstojnikej synagog Njebój so; jeno wěř!

37. A njeda nikomu sobu hić, khi Pětrej, Jakubej a Janej, Jakubowen bratrej.

38. A přińdźechu do domu předst nika synagogi, a wón wuhlada haru płakacych a jara žałosćacych.

39. A zastupiwši dźeše k nim: Čoho harujeće a płakaće? holčka njeje wumrě ale spi.

40. A smějachu so jemu. Wón p wšitkich wuhnawši wza holčcyneho na a mać, a kotřiž běchu z nim, a zastu hdźež holčka ležeše.

41. A přimnywši holčcynu ruku rjek jej: Talitha kumi, štož je přełožene: Ho ka (praju tebi) wstań!

30. Jězus chcyše přiležnosć wužić, zo by swojim přewodźerjam krutu wěru khoreje žónsk khwalił, tohodla praša so: štó je so mje dótknył?

42. A hnydom wstany holčka a khodźeše; běše pak dwanaće lět; a postróžichu so z wulkim spodźiwanjom.
43. A přikaza jim kruće, zo by to nichtó njezhonił; a poruči jej jěsć dać.

STAW VI.

Nad Jězusowej wučbu dźiwaju so w jeho wótčinje, hdźež pak wón, jich njewěry dla, mało dźiwow skutkuje; japoštołow na prědowanje sćelo wuči, što maju wobkedźbować. Herodes wo Jězusu słyšo, praji, zo je wot mortwych wstanył Jan křćenik, kotrehož hłowu bě wón rejwacej dźowcy Herodiady na požadanje podał, dokelž bě z přisahu slubił; w pusćinje z pjeći khlěbami a dwěmaj rybomaj nasyća pjeć tysac ludźi; ducy přez morjo změruje wichor; w krajinje Genezareth wustrowi přemnohich z dótknjenjom swojeje drasty.

A wuńdźe wottam, a woteńdźe do swojeje wótčiny,* a jeho wučownicy sćěhowachu jeho. Mat. 13, 54; Luk. 4, 16.
2. A hdyž sabat bu, poča w synagodzy wučić, a mnozy posłucharjo dźiwachu so nad jeho wučbu prajicy: Zwotkel ma tónle to wšitko? a kajka je to mudrosć, kotraž je jemu data, a tajke dźiwy, kotrež so přez jeho rucy dokonjeju?
3. Njeje wón ćěsla,* Marijiny syn, bratr Jakuba a Józefa, a Judy a Symana? Njejsu tež jeho sotry tu mjez nami? A pohóršowachu so nad nim. Jan. 6, 42.
4. A Jězus praješe jim: Profeta njeje bjez česće, khiba w swojej wótčinje, a w swojim domje a w swojej rodźinje. Mat. 13, 57; Luk. 4, 24; Jan. 4, 44.
5. A njemóžeše* tu žanoho dźiwa činić, jeno mało khorych wustrowi, ruku jim napołožiwši.
6. A dźiwaše so nad jich njewěru; a khodźeše wokoło po městačkach wučo.
7. A powoła dwanaćoch, a poča jich po dwěmaj słać, a da jim móc nad nječistymi duchami. Mat. 10, 1; wyše 3, 14; Luk. 9, 1.
8. A přikaza jim, zo bychu sebi ničo na puć njebrali, khiba jeno kij; ani wačok, ani khlěb, ani w pasu pjenjezy,
9. Ale črije wobući;* a zo bychu so njewoblekali dwě sukni. Jap. staw. 12, 8.
10. A praješe jim: Do kotrehožkuli domu zastupiće, tam wostańće, doniž wottam njewoteńdźeće.
11. A kotřižkuli bychu was njepřijeli, a was njeposłuchali, wot tych woteńdźće a wottřasće proch ze swojeju nohow jim k swědčenju. Mat. 10, 14; Luk. 9, 5; Jap. sk. 13, 51; 18, 6.
12. A wušedši prědowachu, zo bychu (ludźo) pokutu činili.
13. A wuhonjachu wjele djabliskow, a žałbowachu z wolijom wjele khorych, a wustrowichu jich.* Jak. 5, 14.
14. A kral Herodes zasłyša (wo tom), přetož jeho mjeno bu znate, a praješe: Jan křćenik je wot mortwych wstanył, a tohodla stawaju so dźiwy přez njeho.
15. Druzy pak prajachu: Elias je. A druzy prajachu: Profeta je, jako jedyn z profetow.
16. To słyšawši dźeše Herodes: Kotremuž sym ja hłowu sćał, tón Jan je wot mortwych wstanył.
17. Tutón Herodes mjenujcy pósławši zaja Jana a sadźi jeho do jastwa Herodiady dla, žony swojeho bratra Filipa, dokelž bě so z njej woženił. Luk. 3, 19.
18. Přetož Jan Herodesej praješe: Tebi so njesłuša, žonu swojeho bratra měć. Lev. 18, 16.
19. Herodias pak łakaše na njeho, a chcyše jeho morić; ale njemóžeše.

VI. 1. t. j. do Nazaretha. — 3. t. r. ćěslowy syn. Jězus pak je, prjedy hač zjawnje wučić poča, swojemu zastaraćerjej při ćěsliskim dźěle pomhał. Bratřa a sotry mjenowachu so blizcy krejni přećelowje, a ći su tu měnjeni, dokelž praweho bratra abo sotru Jězus njeměješe. — 5. Dokelž tu žaneje wěry njenamaka. — 9. t. r. wyše čriji, kotrež maće runje na nohomaj, druhe sobu njebjerće. Njeběchu to woprawdźite črije, ale sandale, kožane póduše, kotrež so připasachu. — 10. t. r. doniž z toho města njewoteńdźeće. — 13. Žałbowanje njetrjebaše so jako lěkowanje, ale jako zwonkowne znamjo Božeje pomocy, dokelž z tym, a tež z napołoženjom rukow Boha wo pomoc prošachu. Na sakrament poslednjeho wolijowanja so z tym do prědka pokazuje.

20. Přetož Herodes so Jana boješe,
wědźo, zo je sprawny a swjaty muž; a
zakitowaše jeho, a posłuchawši jeho či-
nješe mnohe, a słyšeše jeho rad.
21. A hdyž přihódny dźeń přińdźe,
wuhotowa Herodes na swojim narodnym
dnju hosćinu wjeŕcham a wyššim a wo-
sobnym Galileje.
22. A hdyž dźowka tuteje Herodiady
zastupi a porejwa, a Herodesej a hosćom
so zespodoba, rjekny kral k holčcy: Ža-
daj wote mnje, štož chceš, a dam ći.
23. A wopřisahny jej: Štóžkuli požadaš,
dam tebi, byrnje połojcu mojeho kralestwa.
24. A hdyž bě wušła, rjekny swojej
maćeri: Što mam žadać? A ta rjekny:
Hłowu Jana křćenika.
25. A zastupiwši hnydom z khwatanjom
ke kralej, žadaše prajo: Chcu, zo by mi
hnydom dał we škli hłowu Jana křćenika.
26. A kral so zrudźi; (ale) přisahi dla
a hosći dla nochcyše ju zrudźić.
27. Ale pósławši kata přikaza,* zo by
we škli přinjesł jeho hłowu. A wón wotća
jemu hłowu w jastwje.
28. A přinjese jeho hłowu we škli; a
da ju holčcy a holčka da ju swojej maćeri.
29. To zhoniwši přińdźechu jeho wu-
čownicy, a wzachu jeho ćěło a położichu
je do rowa. Mat. 14, 12.
30. A japoštołowje zhromadźiwši so
při Jězusu powědachu jemu wšitko, štož
běchu činili a wučili.
31. A dźeše k nim: Pójće wy sami na
puste město, a wotpočniće tróšku. Přetož
běchu mnozy, kotřiž přikhadźachu a wot-
khadźachu; a njeměještu ani časa k jědźi.
Mat. 14, 13; Luk. 9, 10; Jan. 6, 1.
32. A do čołma stupiwši, wotwjezechu
so na puste město sami.
33. A widźawši jich woteńć, spóznachu
jich mnozy, a zběžachu so tam ze wšěch
městow pěši a přesćahnychu jich.
34. A z čołmika wustupiwši wuhlada

Jězus wulku črjódu, a jemu bu jich žel
dokelž běchu jako wowcy pastyrja nje-
mějace; a poča jich mnohe wučić.
Mat. 9, 36 a 14, 14.
35. A hdyž bě hižo wulki čas, přistu-
pichu jeho wučownicy, prajicy: Puste j
tuto městno a čas je so hižo minył.
36. Rozpušć jich, zo do najbližšich wsow
a městow wotšedši sebi jědźe nakupja
kotrež bychu jědli. Luk. 9, 12
37. A wotmołwjejo dźěše k nim: Dajć
wy jim jěsć. A rjeknychu jemu: Pójm
a kupmy jim za dwě sćě denarow khlěba
a damy jim jěsć.
38. A praji jim: Kelko khlěbow maće
dźiće a pohladajće. A hdyž zhonichu
rjeknychu: Pjeć, a dwě rybje.
39. A poruči jim, zo bychu wšitkim s
zesydać dali, po črjódkach na zelenu tra
wu. Jan. 6. 10
40. A zesydachu so po rjadu po stac
a po pjećdźesaćoch.
41. A wzawši pjeć khlěbow a dwě rybj
pohladnywši k njebju požohnowa a łamaš
khlěby, a poda swojim wučownikam, z
bychu je kładli před nich; tež dwě rybj
rozdźěli mjez wšitkich.
42. A wšitcy pojěchu a buchu nasyćen
43. A zezběrachu zbytki, łamanko
dwanaće korbow połnych, a wot rybow
44. Běše pak tych, kotřiž běchu jědl
pjeć tysac muži.
45. A hnydom ponući swojich wučow
nikow, zo bychu do čołma stupili a přeć
njeho so přewjezli přez jězor do Bet
saidy, mjez tym zo by wón lud rozpušć
46. A hdyž bě jich rozpušćił, woteńdź
na horu, zo by so modlił.
47. A hdyž wječor bu, běše čołm srje
morja, a wón sam na kraju.
48. A widźawši, zo so napinaju z wjesł
wanjom (přetož wětr běše jim napřećiwn
přińdźe wokoło štwórteho dźěla nocy
nim kročo po morju, a chcyše nimo h

27. t. j. wojak, kiž tež tule słužbu wobstara.

49. Woni pak wuhladawši jeho po morju kročaceho, myslachu sebi, zo je błudmo, a zawołachu.
50. Přetož wšitcy widźachu jeho a stróžichu so. A hnydom poręča Jězus k nim, a rjekny: Dowěŕće so, ja sym, njebójće so.
51. A stupi k nim do čołma, a wichor wоćichny; a ćim bóle so sami při sebi spodźiwachu.
52. Přetož njeběchu dospóznali při khlěbach,* dokelž jich wutroba bě wotupjena.
53. A hdyž běchu so přewjezli, přińdźechu do Genezarethskeho kraja, a (tam) přistajichu. Mat. 14, 34.
54. A wustupiwši z čołma, spóznachu jeho hnydom.
55. A běhajcy po cyłej krajinje počachu na łožach sobu nosyć tych, kotřiž běchu khori, hdźež słyšachu, zo wón je.
56. A hdźežkuli zastupi do městačkow, abo wsow, abo městow, kładźechu na dróhi khorych a prošachu jeho, zo bychu so jeno kromy jeho drasty dótknyli; a kotřižkuli so jeho dótknychu, buchu strowi.

STAW VII.

Jězus poroknje farisejam, kotřiž na Jězusowych wučownikow swarja, dokelž z njemytymaj rukomaj jědźa, zo Bože kaznje swojich postajenjow dla přestupuja; rozestaja, što čłowjeka njepčisteho čini, mjenujcy, štož z wutroby wukhadźa. Wumóže dźowku pohanki, kotraž jeho z wobstajnosću prošeše, wot djaboła a wustrowi hłucheho a němeho.

A zeńdźechu so k njemu farisejowje a někotři z pismawučenych, kotřiž z Jeruzalema přińdźechu.
2. A widźawši, zo někotři z jeho wučownikow z nječistymaj, to je: z njemytymaj rukomaj khlěby jědźa, hanjachu jich.
3. Přetož farisejowje a wšitcy Židźa njejědźa, khiba zo bychu husćišo rucy wumyli,* wustajenjow staršich so dźeržicy.
4. A z torhošća (so wróćiwši) njejědźa, khiba zo bychu so wumyli; a wjele druheho je, štož přijachu, zo bychu dźerželi, wumywanja keluchow, karanow, mjedźeńcow a blidow.
5. A woprašachu so jeho farisejowje a pismawučeni: Přečo njekhodźa twoji wučownicy po wustajenjach staršich? ale z nječistymaj rukomaj khlěb jědźa?
6. Wón pak wotmołwjejo rjekny jim: Derje je Isaias wěšćił wo was tajencach, jako je pisane: „Tutón lud česći mje z hubomaj; jich wutroba pak je daloko wote mnje. Is. 29, 13.
7. Podarmo pak mje česća, wučicy čłowjeske wučby a kaznje.“
8. Přetož wopušćiwši kaznju Božu, dźeržiće čłowjeske podawizny, wumywanja karanow a keluchow a wjele druheho tomu runja činiće.
9. A praješe jim: Rjenje powaleće kaznju Božu, zo byšće swoje podawizny dźerželi.
10. Přetož Mójzes praji: „Česćuj swojeho nana a swoju mać.“ A: „Štóž by klał přećiwo nanej abo maćeri, njech smjerće wumrje.“ Exod. 20, 12; Deut. 5, 16; Ef. 6, 2; Exod. 21, 17; Lev. 20, 9; Přisł. 20, 20.
11. Wy pak prajiće: Rjeknje-li něchtó nanej abo maćeri: Korban, to je dar, kotryžkuli je wote mnje, tebi spomha.*
12. A wjacy njedopušćiće jemu, štož by činił za swojeho nana a za swoju mać.
13. Zběhajcy słowo Bože ze swojimi podawiznami, kotrež sće podawali, tež wjele tajkeho činiće.

---

52. t. r. woni njeběchu při spodźiwnym rozmnoženju khlěbow spóznali, zo je Jězus syn Boži, so je jemu tohodla wšitko móžne, tež khodźenje po morju.

VII. **3.** Narańše ludy, tež Židźa běchu zwučeni, před jědźu a hewak časćišo při jědźi sebi rucy abo porsty myć; pola nich bě to nuzna wěc, dokelž noži a widličkow njewužiwachu. Farisejowje pak dźeržachu tajke přiwučenja za nabožnu wěc, dokonjachu ju tohodla swědomiće, jako by to něšto ważne było. W tom woni błudźachu. Tež na rjedźenje sudowjow atd. kedźbnje hladachu. Tute a podobne wot čłowjekow postajene wašnja njezakomdźichu, mjez tym zo sebi Bože kaznje njenje wažachu. — **11.** hlad. Mat. 15, 6.

14. A zwoławši lud znowa praješe jim: Słyšće mje wšitcy a zrozymće.

15. Ničo njeje, štož wot wonka do člowjeka nutř dźe, zo by móhło jeho znječisćić; ale štož z čłowjeka wukhadźa, to je, štož čłowjeka znječisćuje.*

16. Ma-li štó wuši k słyšenju, njech słyši.

17. A hdyž bě wot luda do domu zastupił, prašachu so jeho wučownicy za (tym) přirunanjom.

18. A rjekny jim: Tak sće tež wy njerozymni? Njepóznawaće, zo wšitko, štož wot wonka do čłowjeka nutř dźe, jeho njemóže znječisćić.

19. Přetož njezastupuje do jeho wutroby, ale dźe do brjucha, a wukhadźa do wotstupa, čisćicy wšitke jědźe.

20. Praješe pak, zo štož z čłowjeka wukhadźa, to čłowjeka znječisćuje.

21. Přetož znutřka, z wutroby čłowjekow wukhadźeju złe mysle, mandźelstwałamanja, kurwafstwa, morjenja, Gen. 6, 5.

22. Padušstwa, lakomstwa, njesprawnosće, lesć, njehańbitosće, złe woko, bohahanjenja, pychafstwo, błazniwosć.

23. Wšitke tute złe wěcy wukhadźeju wot nutřka a znječisćuja čłowjeka.

24. A wottudy so zebrawši woteńdźe Jězus na pomjezy Tyra a Sidona; a do domu zastupiwši, nochcyše, zo by to štó zhonił; ale njemóžeše so wukhować.

25. Přetož žónska, kotrejež dźowka měješe nječisteho ducha, wo nim zasłyšawši zastupi hnydom a padźe k jeho nohomaj.

26. Žónska pak běše pohanka, ze Syrofoenicije rodźena. A prošeše jeho, zo by djablisko wuhnał z jeje dźowki.

27. Wón pak rjekny jej: Njech so najprjedy nasyća dźěći; přetož njeje derje, dźěćom khlěb wzać a psam ćisnyć.

28. Ale wona wotmołwi a rjekny jemu Haj, Knježe; ale tež psyčki jědźa po blidom wot srjódkow dźěći.

29. A wón dźeše k njej: Tutoho słow dla dźi; wušło je djablisko z twojej dźowki.

30. A hdyž bě wotešła do swojeho domu namaka dźowku na łožu ležacu, a dja blisko bě wušło.

31. A wušedši zaso z Tyriskich po mjezow, přińdźe přez Sidon k galilejskem morju wosrjedź krajiny Dźesać městow.

32. A přiwjedźechu k njemu hłucheho němeho, a prošachu jeho, zo by jemu ruk napołožił. Mat. 9, 3

33. A wzawši jeho z ludu w stronu położi swoje porsty do jeho wušow, wuplunywši dótkny so jeho jazyka.

34. A pohladnywši k njebju zdychn a dźeše k njemu: Efeta, to je, wotewri so.

35. A hnydom wotewrištaj so jeho wuš a zwjazk jeho jazyka bu wotwjazany; rěčeše prawje.

36. A přikaza jim, zo bychu nikom njepowědali. Čim bóle pak jim zakazo waše, ćim wjacy to wozjewjachu.

37. A ćim wjacy so spodźiwachu, pra jicy: Derje je wšitko činił, hłuchich j činił słyšacych a němych rěčacych.

STAW VIII.

Jězus nasyći ze sedmi khlěbami a někotrymi r bičkami štyri tysacy ludźi; přikaza japošto łam, zo bychu so farisejskeho kwasa hladal Slepeho wustrowja. Praša so japoštołow, za koh ludźo a woni jeho maju, a Pětr wuznawa, je wón Khrystus; a bórzy na to mjenuje Jězu Pětra přećiwnika, dokelž jemu so napřećiwi, hdy wón swoje ćerpjenje wěšći. Kak ma so křiž nje a zo člowjekej ničo dróžše być njesmě dyžli duš

W tych samych dnjach zas, hdyž běše ta wulki lud, a njeméjachu, što bychu jědl

---

15. So rozymi, zo Khrystus z tym póstnu kaznju, kotraž Židam wěste jědźe zakazowaš zběhnyć nochce, a tež cyrkwina póstna kaznja so z tym njezaćisnje, dokelž hdyž něchtó w zaka zanych časach mjasnych jědźi wužiwa, njesčini so nječisty z jědźu, ale zhrěši z njeposłušnosću př ćiwo duchownej wyšnosći. — **31.** hlad. Mat. 4, 25. — **34.** Jězus nałožuje, zo by tohole khoreh wustrowił, wšelake srědki, kotrež same na sebi k wulěkowanju słužić njemóžachu; wón chcyše z ty ćim jasnišo dopokazać, zo khorych jeno ze swojej bóžskej mocu wustrowja.

zwoła wón swojich wučownikow a dźeše k nim: Mat. 15, 32.

2. Mi je žel ludu; hižo tři dny traja při mni, a nimaju, što bychu jědli.

3. A pušću-li jich bjez jědźe domoj, zawutla na pući; přetož někotři z nich su zdaloka přišli.

4. A jeho wučownicy jemu wotmołwichu: Z wotkel zamóže štó jich z khlěbom nasyćić tu w pusćinje?

5. A wopraša so jich: Kelko khlěbow maće? Woni rjeknychu: Sedm.

6. A wón poruči ludej so na zemju zesydać. A wzawši sedm khlěbow, dźak prajiwši łamaše, a dawaše je swojim wučownikam, zo bychu je předkładli; a předkładźechu je ludej.

7. A mějachu něšto rybičkow; tež te požohnowa a přikaza předkłasć.

8. A pojěchu a buchu nasyćeni; a zezběrachu, štož zby wot łamankow, sedm korbow.

9. Tych pak, kotřiž běchu jědli, běše na štyri tysacy; a wón rozpušći jich.

10. A ze swojimi wučownikami hnydom do čołmika stupiwši, přińdźe do Dalmanuthskeje krajiny.*

11. A wuńdźechu farisejowje, a počachu so z nim wurěčować, žadajcy znamjo z njebjes wot njeho, jeho spytujcy.
Mat. 16, 1; Luk. 11, 54.

12. A zdychnywši w duchu rjekny: Čohodla žada sebi tónle splah znamjo? Zawěrno praju wam, zo njebudźe znamjo date tomule splahej.

13. A jich wopušćiwši stupi zaso do čołma, a přewjeze so přez jězor.

14. A běchu zabyli khlěb wzać, a njemějachu wjacy dyžli jedyn khlěb sobu w čołmje. Mat. 16, 5.

15. A přikazowaše jim prajo: Kedźbujće, a hladajće so kwasa farisejow a kwasa Herodesoweho.*

16. A přemyslowachu, mjez sobu prajicy: Khlěba nimamy.

17. To spóznawši dźeše Jězus k nim: Što sebi přemyslujeće, zo khlěba nimaće? Hišće njespóznawaće a njerozymiće? hišće maće woslepjenu swoju wutrobu?

18. Woči mějcy njewidźiće? a wuši mějcy njesłyšiće? Ani so njedopomniće,
Mark. 6, 41; Jan. 6, 11.

19. Hdyž pjeć khlěbow łamach za pjeć tysacow; kelko korbow nazběrašće łamankow połnych? Prajachu jemu: Dwanaće.

20. A hdyž sedm khlěbow za štyri tysacy; kelko korbow łamankow nazběrašće? A rjeknychu jemu: Sedm.

21. A praješe jim: Kak hišće njespóznawaće?*

22. A přińdźechu do Bethsaidy, a přiwjedźechu k njemu slepeho, a prošachu jeho, zo by so jeho dótknył.

23. A přimnywši ruku slepeho, wuwjedźe jeho z městačka won, plunywši na jeho woči a położiwši swojej rucy na njeho wopraša so jeho, widźi-li što?

24. A pohladnywši dźeše: Widźu čłowjekow khodźić, jako štomy.*

25. Potom położi znowa rucy na jeho woči; a poča widźeć, a bě tak wustrowjeny, zo wšitko jasnje widźeše.

26. A wón pósła jeho do jeho domu prajo: Dźi do swojeho domu, a hdyž do městačka přińdźeš, njepowědaj nikomu.

27. A woteńdźe Jězus, a jeho wučownicy, do městačkow Cäsareje Filipoweje; a na puću prašeše so swojich wučownikow, jim prajo: Za koho maju mje ludźo?
Mat. 16, 13; Luk. 9, 18.

VIII. **10.** t. j. hdźež měsće Dalmanutha a Magedan abo Magdala ležeštaj. — **15.** Pod kwasom t. j. zakisanym ćěstom, z kotrehož so khlěb pječe, měnješe Jězus wučbu a přikład; wučby a přikłada farisejow a Herodianow, t. r. ludźi, kotřiž z Herodesom dźeržachu, mějachu so jeho wučownicy hladać. — **21.** t. r. zo pod kwasom wšědny khlěb njeměnju, wo njón so starać njetrjebaće, hdyž sće swědkowje tajkich dźiwow byli; ale ja rozymju pod kwasom lohkomyslne wučby a přikłady. — **24.** t. r. wšitkich jenajkich, ani zo bych jich po štałtnosći a wobliču rozeznawać móhł.

28. Woni wotmołwichu jemu prajicy: Za Jana křćenika, druzy za Eliasa, druzy pak za jenoho z profetow.

29. Tuž rjekny jim: Wy pak, za koho maće mje? Wotmołwjejo pak dźeše jemu Pětr: Ty sy Khrystus.

30. A pohrozy jim, zo bychu nikomu to wo nim njepowědali.

31. A poča jich wučić, zo ma Syn čłowjeka wjele ćerpjeć, a zaćisnjeny być wot staršich a wot wyššich měšnikow a pismawučenych, a morjeny być, a po třoch dnjach wot mortwych wstanyć.

32. A zjawnje rěčeše tuto słowo. A Pětr jeho přimnywši poča jemu porokować.

33. Wobroćiwši so a pohladawši na swojich wučownikow, pohrozy Pětrej prajo: Dźi zady mje, satanje, dokelž njerozymiš, štož je Bože, ale štož je čłowjeske.

34. A zwoławši lud ze swojimi wučownikami rjekny jim: Chce-li štó za mnu přińć, zaprěj sebje samoho, a wzmi swój křiž na so a sćěhuj mje.
Mat. 10, 38; 16, 24; Luk. 9, 23; 14, 27.

35. Přetož štóž by chcył swoje žiwjenje zakhować, zhubi je; štóž pak by swoje žiwjenje zhubił mje dla a evangelia dla, zakhowa je.* Luk. 17, 33; Jan. 12, 25.

36. Přetož što spomha čłowjekej, hdy by cyły swět dobył, a škodu činił swojej duši?

37. Abo što da čłowjek na wuměnjenje za swoju dušu?

38. Přetož štóž by so hańbował za mnje a za moje słowa mjez tutym mandźelstwałamańskim a hrěšnym splahom, za toho budźe so tež Syn čłowjeka hańbować, hdyž přińdźe w krasnosći swojeho Wótca ze swjatymi jandźelemi. Mat. 10, 33; Luk. 9, 26; 12, 9.

39. A praješe jim: Zawěrno praju wam, zo su někotři mjez tudy stojacymi, kotřiž njewoptaju smjerće, hač wuhladaju kralestwo Bože přikhadźace w mocy.
Mat. 16, 28; Luk. 9, 27.

STAW IX.

Z překrasnjenym Jězusom zjewištaj so Mójzes a Elias. Jězus praji, zo Elias, hdyž přińdźe, wšitko naprawi, haj zo je hižo přišoł, ale zo njeje při jaty był. Wupokaza hłucheho a němeho ducha kajkiž so jeno z modlenjom a posćenjom wu honja. Wěšći swoje ćerpjenje; so wurěčowacych wučownikow powuči, štó je mjez nimi najwjetši wo čłowjeku, kotryž djaboła wuhonja, Jězus pak njesćěhuje; wo wotrubanju ruki a nohi wo pohóršku wóčka.

Po šesći dnjach wza Jězus Pětra, a Ja kuba a Jana sobu, a dowjedźe jich n wysoku horu samych wosebje, a bu pře nimi překrasnjeny. Mat. 17. 1; Luk. 9, 2

2. A jeho drasta běše swětła a ja běła jako sněh, kajkuž bělef na zemi běl sčinić njemóže.

3. A zjewi so jim Elias z Mójzeson a rozrěčowaštaj so z Jězusom.

4. A wotmołwjejo dźeše Pětr k Jězuse Mištrje, dobro je nam tudy być, a sčiń my sebi tři stany: tebi jedyn, Mójzes jedyn a Eliasej jedyn.

5. Přetož njewědźeše, što rěči; doke běchu z bojosće zastróženi.

6. A nasta mróčel, kotraž jich wo sćěni, a hłós přińdźe z mróčele, kiž praj Tónle je mój najlubši syn; posłuchaj jeho.

7. A hnydom so rozhladawši njew dźachu nikoho wjacy, jenož Jězusa samo při sebi.

8. A hdyž z hory dele dźěchu, přika jim, zo bychu nikomu wo tom njepow dali, štož su widźeli, hač hdyž Syn č wjeka wot mortwych wstanje. Mat. 17,

9. A zakhowachu słowo při sebi, prašejcy, što by to było: „hdyž wot mor wych wstanje.“

10. A prašachu so jeho prajicy: Š pak rěča farisejowje a pismawučeni, dyrbi Elias prjedy přińć? Mal. 4,

35. Štóž so we swojim žiwjenju za Boha wopruje, dóstanje wěčnje zbóžne žiwjenje, štóž p so w nětčišim žiwjenju kóždeho wopora strachuje, a jeno so za tym stara, kak by sebi tudy najlěp žiwjenje přihotował, zhubi wěčnje zbóžne žiwjenje.

11. Wotmołwjejo dźeše k nim: Elias, hdyž přińdźe, naprawi wšitko; a jako je pisane wo Synje čłowjeka, ma wjele ćerpjeć a hidźeny być.* Is. 53, 3. 4.

12. Ale praju wam, zo je tež Elias přišoł, a su z nim činili, štož chcychu, jako je wo nim pisane.* Mat. 17, 12.

13. A hdyž k swojim wučownikam přińdźe, wuhlada wulku črjódu wokoło nich, a pismawučenych z nimi so wurěčowacych.

14. A wšitkón lud, Jězusa wuhladawši, so hnydom zastróži, a bojachu so; a přiběžawši postrowjachu jeho.

15. A wopraša so jich: Što so mjez sobu wurěčujeće?

16. A jedyn z črjódy wotmołwjejo rjekny: Mištrje, sym swojeho syna k tebi přiwjedł, kotryž ma němeho ducha.* Luk. 9, 38.

17. Hdźežkuli jeho napadnje, mjeta jeho, a wón pěni, a křipi ze zubami, a hinje; a rjeknych twojim wučownikam, zo bychu jeho wuhnali, a njemóžachu.

18. Wón wotmołwjejo rjekny jim: O njewěriwy splaho, kak dołho budu z wami? kak dołho budu was ćerpjeć? Přiwjedźće jeho ke mni.

19. A přiwjedźechu jeho. A wuhladawši jeho třaseše jeho duch hnydom, a na zemju ćisnjeny waleše so pěnjo.

20. A wón wopraša so jeho nana: Kak dołho je, zo je so jemu to stało? A tón dźeše: Wot dźěćatstwa.

21. A často ćisny jeho do wohnja a do wody, zo by jeho zahubił; ale, móžeš-li što, pomhaj nam, smiliwši so nad nami.

22. Jězus pak dźeše jemu: Móžeš-li wěrić; wšitko je móžne wěrjacemu.

23. A hnydom zawoławši hólčecowy nan praješe ze sylzami: Wěrju, Knježe; pomhaj mojej njewěriwosći.

24. A hdyž Jězus wuhlada, zo so lud zhromadźuje, pohrozy nječistemu duchej, prajo jemu: Hłuchi a němy ducho, ja poručam tebi, wuńdź z njeho, a njestup wjacy do njeho.

25. A škrěčo a jeho jara torhajo wuńdźe z njeho, a wón bu jako mortwy, tak zo mnozy prajachu, zo je wumrěł.

26. Jězus pak přimnywši jeho za ruku, pozběhny jeho, a wón wstany.

27. A hdyž bě do domu přišoł, prašachu so jeho skradźu jeho wučownicy: Čohodla njemóžachmy my jeho wuhnać?

28. A rjekny jim: Tónle splah njemóže hinak wuńć, khiba z modlenjom a posćenjom.

29. A wottam wotšedši, dźěchu po Galileji; ale nochcyše, zo by štó wědźał.*

30. Wučeše pak swojich wučownikow a praješe jim: Syn čłowjeka budźe podaty do čłowjeskich rukow, a morja jeho, a morjeny wstanje na třećim dnju. Mat. 17, 21; Luk. 9, 22. 44.

31. Ale woni njerozymjachu tuto słowo, a bojachu so jeho so woprašeć.

32. A přińdźechu do Kafarnauma. A hdyž běchu doma, prašeše so jich: Wo čim rozrěčowašće so na puću?

33. Ale woni mjelčachu; přetož běchu na puću mjez sobu so wadźili, štó z nich je wjetši. Mat. 18, 1; Luk. 9, 46.

34. A sydnywši so zawoła dwanaćoch, a dźeše k nim: Chce-li štó prěni być, njech je wšitkich najposledniši a wšitkich słužownik.

35. A wzawši dźěćo, staji je wosrjedź nich; a wobjawši je dźeše k nim:

IX. **11.** Tute słowa maju takle so zrozymjeć: Elias drje přińdźe na kóncu časa, a jako su profetowje wo Synje čłowjeka wěšćili, zo změje ćerpjeć, a zo budźe zastorčeny, tak smě so tež wo Eliasu prajić, zo budźe při swojim přikładźe a „před załoženjom Božeho kralestwa“ hišće ćerpjeć dyrbjeć, a zo w połnej krasnosći hnydom so njezjewi, jako na horje Thabor. — **12.** We duchu pak je Elias hižo přišoł; w jeho duchu skutkowaše Jan krćenik, ale tež na nim dopjelni so wola złych, kaž je pisane. — **16.** t. r. złeho ducha, kiž je khoremu rěč rubił. — **29.** Zo bychu jeho njezadźeržowali, dokelž wón khwataše k swojemu ćerpjenju.

36. Štóžkuli by jene z tajkichle dźěći přijał w mojim mjenje, přijima mje; a štóžkuli by mje přijał, njepřijima mje, ale toho, kotryž je mje pósłał.

37. Wotmołwi jemu Jan prajo: Mištrje, widźachmy někoho w twojim mjenje djabliska wuhonjeć, kotryž nas njesćěhuje, a zakazachmy jemu.* Luk. 9, 49.

38. Jězus pak dźeše: Njewobarajće jemu; přetož nichtó njeje, kotryž by dźiwy činił w mojim mjenje, a z dobom zlě rěčeć móhł wo mni.* 1. Kor. 12, 3.

39. Přetož štóž njeje přećiwo wam, je za was. Luk. 9, 50.

40. Přetož štóžkuli by wam k napiću podał kelušk wody w mojim mjenje, dokelž sće Khrystusowi, zawěrno praju wam, njezhubi swoje myto. Mat. 10, 42.

41. A štóžkuli by pohóršował jenoho z tutych móličkich, kotřiž do mnje wěrja, tomu by lěpje było, zo by powěsnjeny był młynski kamjeń wokoło jeho šije, a wón ćisnjeny był do morja. Mat. 18, 6; Luk. 17, 2.

42. A by-li će twoja ruka pohóršowała, wotrěźń ju; lěpje je tebi, zo wosłabjeny k žiwjenju nutř dźeš, dyžli zo by dwě rucy mějo šoł do hele, do njewuhasniweho wohnja, Mat. 5, 30 a 18, 8.

43. Hdźež jich čerẃ njemrje, a woheń njehasnje.*

44. A pohóršuje-li će twoja noha, wotrěźń ju; lěpje je tebi, zo khromy dźeš do wěčneho žiwjenja, dyžli zo by dwě nozy mějo ćisnjeny był do hele njewuhasniweho wohnja,

45. Hdźež jich čerẃ njemrje, a woheń njehasnje. Is. 66, 24.

46. A pohóršuje-li će twoje woko, wutorhń je; lěpje je tebi, zo jenowóčny dźeš do kralestwa Božeho, dyžli zo by dwě woči mějo ćisnjeny był do helskeho wohnja,

47. Hdźež jich čerẃ njemrje, a woheń njehasnje.

48. Přetož kóždy z wohnjom so woseli, a kóždy wopor ze selu so woseli.* Lev. 2, 13.

49. Dobra je sól; budźe-li pak sól njesłona, z čim ju naprawiće? Mějće sól we sebi, a mějće pokoj mjez sobu.* Mat. 5, 13; Luk. 14, 34.

STAW X.

Jězus wuči, zo so njesłuša mandźelsku wopušći a druhu wzać. Požohnuje dźěći. Bohačk, ki wot młodosće kaznje wobkedźbuje, njepřijim Khrystusowu radu, zo by wšitko rozdźělił. Kajk myto ći dóstanu, kotřiž wšitko wopušća. Znow wěšći swoje ćerpjenje. Hdyž Zebedejowaj syna za česću žadataj, powuči swojich japoštołow, z nimaju prěneje česće hladać w knjezowanju, al w słuženju. Wuhoji slepeho Bartima.

A wstanywši wottudy přińdźe do po mjezow Judeje za Jordanom; a zeńdźech so zaso črjódy k njemu; a kaž bě złožen wučeše jich zaso. Mat. 19, 1

2. A farisejowje přistupiwši prašach so jeho: Słuša so mužej mandźelsku wo so pušćić? jeho spytujcy.

3. Ale wón wotmołwjejo rjekny jim Što je wam Mójzes přikazał?

4. A woni rjeknychu: Mójzes je do wolił rozdźěleński list napisać a wot s pušćić. Deut. 24,

5. A Jězus jim wotmołwjejo dźeše Dla twjerdosće wašeje wutroby napis wam tule kaznju.

6. Wot spočatka stworjenja pak sčin Bóh jeju mužskeho a žónsku. Gen. 1, 2

7. „Tohodla wopušći čłowjek swojeh nana a mać, a budźe so dźeržeć k swoj mandźelskej. Gen. 2, 24; Mat. 19, 1. Kor. 7, 10; Ef. 5, 31.

---

37. Japoštoł Jan přistaja swoje prašenje k Jězusowym słowam a chce prajić: Hdyž tón teb a Wótca k sebi wozmje, što mamy wo tom dźeržeć, kotryž w twojim mjenje djaboły wuhonja? — **38.** t. r. tón njemóže mój napřećiwnik być, kiž w mojim mjenje djaboły wuhonja, dokelž wón do mn wěri, a byrnje jeho wěra hišće tak dospołna njebyła, zo by wšitko, štož ma, wopušćił a mje sćěhow słuša tola k mojim wučownikam, dokelž moju móc znaje a mje česći. Tajkemu wobarać njesměće. — **48.** Hdźež jich čwěle wěčnje traja. — **48.** Sól ma zdźeržowacu móc, naselene wěcy njeskaža so ta bórzy. Jako buchu starozakońske wopory selene, tak budźa tež wopory wěčneho zahinjenja so seli zo bychu wěčnje ćerpjeli a ženje njezahinyli. — **49.** t. j. sól mudrosće a njezahiniteje pócćiwosće

8. A budźetaj dwaj w jenom ćěle.“ Tak hižo njejstaj dwaj, ale jene ćěło.
1. Kor. 6, 16.

9. Štož je potajkim Bóh zjenoćił, njech čłowjek njedźěli.

10. A doma jeho wučownicy znowa wo tom jeho so prašachu.

11. A dźeše k nim: Štóžkuli by swoju mandźelsku wot so pušćił a druhu wzal, łama mandźelstwo přećiwo njej.

12. A by-li mandźelska wot so pušćiła swojeho muža, a z druhim so wudała, łama mandźelstwo.

13. A přinjesechu dźěći k njemu, zo by so jich dótknył. Wučownicy pak wobarachu tym, kotřiž je přinjesechu.

14. Jězus to widźawši pohněwa so na nich a rjekny jim: Dajće dźěćatkam ke mni přińć, a njewobarajće jim; přetož tajkich je njebjeske kralestwo.*

15. Zawěrno praju wam: Štóžkuli by njepřijał kralestwo Bože jako dźěćo, njepóńdźe do njeho.

16. A wobjimawši je a rucy jim napołožejo žohnowaše je.

17. A hdyž bě na puć wušoł, přiběža jedyn a poklaknywši před nim prošeše jeho: Dobry mištrje, što mam činić, zo bych wěčne žiwjenje dóstał?
Mat. 19, 16; Luk. 18, 18.

18. Jězus pak rjekny jemu: Přečo mje mjenuješ dobreho? Nichtó njeje dobry, khiba Bóh sam.

19. Kaznje znaješ: „Njedyrbiš mandźelstwo łamać, njedyrbiš morić, njedyrbiš kradnyć, njedyrbiš wopačne swědčenje dawać, njedyrbiš jebać, česćuj swojeho nana a swoju mać.“

20. Wón pak wotmołwjejo dźeše k njemu: Mištrje, wšitko to sym wobkedźbował wot swojeje młodosće.

21. Jězus pak pohladawši na njeho pokhwali jeho a rjekny jemu: Jene tebi so njedóstawa: dźi, předaj, štožkuli maš, a daj khudym, a změješ pokład w njebjesach; a přińdź a sćěhuj mje.

22. A wón zrudźiwši so nad słowom woteńdźe struchły; přetož měješe wjele kubłow.

23. A wokoło pohladawši dźeše Jězus k swojim wučownikam: Kak ćežko ći, kotřiž maju wjele pjenjez,* nutř póńdźa do kralestwa Božeho!

24. Wučownicy pak spodźiwachu so nad jeho słowami. Ale Jězus zaso wotmołwjejo dźeše k nim: Dźěćatka, kak ćežko póńdźa ći, kotřiž na pjenjezy so dowěrjeju, do kralestwa Božeho!

25. Lóže je, zo kamel přez wuško jehły přeńdźe, dyžli zo bohaty nutř póńdźe do kralestwa Božeho.

26. Woni pak so bóle dźiwachu, mjez sobu prajicy: A štó móže zbóžny być?

27. A na nich pohladawši rjekny Jězus: Pola čłowjekow je to njemóžne, ale nic pola Boha; přetož pola Boha je wšitko móžne.

28. A Pětr poča k njemu rěčeć: Hlej, my smy wšitko wopušćili a smy tebje sćěhowali.
Mat. 19, 27; Luk. 18, 28.

29. Wotmołwjejo dźeše Jězus: Zawěrno praju tebi: Nichtó njeje, kotryž by wopušćił dom, abo bratrow, abo sotry, abo nana, abo mać, abo synow, abo pola mje dla abo evangelia dla,

30. A by njedóstał sto króć telko nětko w tutom času, domow, a bratrow a sotrow, a maćeri a synow, a polow, z přesćěhanjemi, a w přichodnym času wěčne žiwjenje.*

31. Mnozy prěni pak budźa poslední, a poslední prěni.
Mat. 19, 30.

X. **14.** Dokelž su njewinowate a dowěriwe. — **28.** A swoju wutrobu na nje wěšeja. — **30.** To rěka wulke bohatstwo wšelakich duchownych kubłow a wokřewjacu spokojnosć tež w najhóršich ćerpjenjach dóstanje na tomle swěće tón, kiž wšitko, štož móže w času jeho zwjeselić, z lubosće k swojemu stworićerjej wopušći; a po tutym žiwjenju w njebjesach čaka na njeho njezapřijimna zbóžnosć.

32. Běchu pak na pućn ducy do Jeruzalema; a Jězus dźěše před nimi; a spodźiwachu so, a jeho sćěhujcy bojachu so.* A dwanaćoch zaso k sebi wzawši, poča jim powědać, što ma so jemu stać.

Luk. 18, 31.

33. Hlej, dźemy do Jeruzalema, a Syn čłowjeka budźe podaty wyššim měšnikam a pismawučenym a staršim, a wotsudźa jeho k smjerći, a podadźa jeho pohanam,

34. A budźa jeho wusměšeć, a na njeho pluwać a jeho šwikać, a morja jeho, a na třeći dźeń wstanje wot mortwych.

35. A přistupištaj k njemu Jakub a Jan, Zebedejowaj synaj, prajicy: Mištrje, chcemoj, zo by, wo čožkuli bychmoj prosyłoj, namaj sčinił.

36. Wón pak rjekny jimaj: Što chcetaj, zo bych wamaj sčinił?

37. A rjeknyštaj: Daj namaj, zo bychmoj jedyn na twojej prawicy a druhi na twojej lěwicy sedźałoj w twojej krasnosći.

38. Jězus pak dźeše k nimaj: Njewěstaj, wo čo prosytaj; móžetaj keluch pić, kotryž ja piju? abo so křćić dać z křćeńcu, z kotrejž ja so křćiju?*

39. A wonaj praještaj jemu: Móžemoj. Jězus pak dźeše k nimaj: Keluch drje, kotryž ja piju, budźetaj pić, a z křćeńcu, z kotrajž ja so křćiju, budźetaj křćenaj;

40. Sedźeć pak na mojej prawicy, abo na mojej lěwicy, njeje w mojej mocy wamaj dać; ale (da so tym), kotrymž je přihotowane.

41. A wusłyšawši to dźesaćo, počachu so hněwać na Jakuba a Jana.

42. Jězus pak zwoławši jich dźeše k nim: Wěsće, zo ći, kotřiž jako knježićerjo ludow płaća, nad nimi knjezuja, a zo maju jich wulcy nad nimi móc. Luk. 22, 25.

43. Ale tak njesmě być mjez wami; ale štóžkuli by chcył mjez wami wjetši być, budź waš słužownik.

44. A štóžkuli by chcył mjez wami prěni być, budź wotročk wšitkich.

45. Přetož tež Syn čłowjeka njeje přišoł, zo by so jemu słužiło, ale zo by słužił a dał swoje žiwjenje jako wukupjenje za mnohich.

46. A přińdźechu do Jericha; a hdyž z Jericha dźěše ze swojimi wučownikam a z wulkej mnohosću, sedźeše Timeowy syn, slepy Bartimeus, při pućn prošo.

Mat. 20, 29; Luk. 18, 35.

47. Słyšawši, zo je Jězus Nazarenski poča wołać, a prajić: Syno Davidowy smil so nade mnu.

48. A mnozy jemu hrožachu, zo b mjelčał. Ale wón wjele bóle wołaše: Syn Davidowy, smil so nade mnu.

49. A Jězus zastawši poruči jeho z wołać. A zawołachu slepeho, prajicy jemu Změruj so, wstań; woła će.

50. A swoju drastu wotpołožiwši a p skočiwši přińdźe k njemu.

51. A wotmołwjejo rjekny jemu Jězu Što chceš, zo bych ći sčinił? A sle rjekny jemu: Mój mištrje, zo bych widź

52. Jězus pak dźe k njemu: D twoja wěra je će wustrowiła. A hnydo widźeše a sćěhowaše jeho po pućn.

STAW XI.

Na žrěbjeću wóslicy sedźo ćehnje Jězus swjatoč do Jeruzalema; klěje figowcej, kotryž wuskhn kupowarjow a předawarjow wućěri z temp pokaza móc dowěry na Boha a wuči, zo ma bratrej wodać, štožkuli je přećiwo nam zawi wał. Pismawučenym njepraji, z čejej m skutkuje, dokelž tež woni na prašenje wo Ja wej křćeńcy jemu njewotmołwichu.

A hdyž woni k Jeruzalemej a Betha při Wolijowej horje so přibližichu, pó dweju ze swojich wučownikow,

Mat. 21, 1; Luk. 19, 29.

2. A dźeše k nimaj: Dźitaj do městač kotrež je napřećiwo wamaj, a hnyd ducy nutř namakataj žrěbjo přiwjaza

---

32. Dokelž njewědźachu, što w Jeruzalemje na nich čaka. — 38. t. r. Zwěritaj sebi wupić kel ćerpjenjow a so křćić dać z krwawnej křćeńcu?

na kotrymž hišće žadyn čłowjek njeje sedźał; wotwjazajtaj a přiwjedźtaj je.

3. A by-li wamaj něchtó rjekł: Što činitaj, prajtaj: Knjez je potrjebuje; a hnydom je sem pušći.

4. A wotšedši namakaštaj žrěbjo přiwjazane při durjach wonka na rozpuću, a wotwjazaštaj je.

5. A někotři z tam stojacych prajachu jimaj: Što činitaj žrěbjo wotwjazujcy?

6. A rjeknyštaj jim, kaž bě jimaj Jězus přikazał; a dowolichu jimaj.

7. A wjedźeštaj žrěbjo k Jězusej a połožištaj na nje swoju drastu, a wón so na nje sydny. Jan. 12, 14.

8. Mnozy pak přestrěwachu swoju drastu na puć; druzy pak rubachu hałzy ze štomow, a sćelechu je na puć.

9. A kotřiž prjedy dźěchu a kotřiž sćěhowachu, wołachu prajicy: Hosanna.
Ps. 117, 26; Mat. 21, 9; Luk. 19, 38.

10. Khwaleny budź, kotryž dźe w mjenje Knjeza; khwalene budź kralestwo našeho wótca Davida, kotrež přikhadźa; Hosanna we wysokosćach.

11. A přińdźe do Jeruzalema a do templa, a wobhladawši wšitko, hdyž bě hižo wječorna hodźina, woteńdźe z dwanaćimi do Bethanije. Mat. 21, 9.

12. A nazajtra, hdyž z Bethanije dźěchu, bu hłódny.

13. A wuhladawši nazdala figowc lisće mějacy, dźěše k njemu, jelizo by snadź něšto na nim namakał; a hdyž k njemu přińdźe, ničo njenamaka, khiba lisće; přetož njeběše čas figow.* Mat. 21, 19.

14. A wotmołwjejo rjekny jemu: Hižo na wěki njech nichtó wjacy z tebje płody njeje. A jeho wučownicy to słyšachu.

15. A přińdźechu do Jeruzalema. A hdyž wón do templa zastupi, poča wuhonjeć tych, kotřiž předawachu a kupowachu w templu; a spowroća blida pjenježnikow a stoły předawarjow hołbi.

16. A njedopušći, zo by štó sudowjo přez templ njesł.

17. A wučeše jim prajo: Njeje pisane, zo „budźe mój dom rěkać dom modlitwy pola wšitkich ludow?“ Wy pak sće z njeho sčinili „mordaŕsku jamu“. Is. 56, 7; Jer. 7, 11; Mat. 21, 13.

18. A słyšachu to wyšši měšnicy a pismawučeni, a přemyslowachu, kak bychu jeho zahubili; přetož bojachu so jeho, dokelž cyły lud so dźiwaše nad jeho wučbu.

19. A hdyž wječor bu, wuńdźe z města.

20. A hdyž rano nimo dźěchu, wuhladachu, zo je figowc z korjenja wuskhnył.*

21. A Pětr dopomniwši so rjekny jemu: Mištrje, hlej figowc, kotryž sy poklał, je wuskhnył.

22. A wotmołwjejo dźeše Jězus k nim: Mějće wěru do Boha. Mat. 21, 21.

23. Zawěrno praju wam: Štóžkuli by tutej horje rjekł: Zběhń so a wal so do morja, a by njedwělował w swojej wutrobje, ale by wěrił, zo so stanje, štožkuli by prajił; stanje so jemu.

24. Tohodla praju wam: Wšitko, štožkuli byšće modlicy so prosyli, wěŕće, zo dóstanjeće, a stanje so wam.
Mat. 7, 7 a 21, 22.

25. A hdyž wstanjeće k modlenju, wodajće, maće-li něšto přećiwo někomu, zo by tež waš Wótc, kiž je w njebjesach, wam wodał waše hrěchi.*
Mat. 6, 14 a 18, 35; Luk. 11, 9.

26. Jelizo pak wy njewodaće, tež waš Wótc, kiž je w njebjesach, njewoda wam waše hrěchi.

27. A přińdźechu zaso do Jeruzalema. A hdyž wón w templu khodźeše, přistupichu k njemu wyšši měšnicy, a pismawučeni a starši.

XI. 13. Čas zrałych figow je hakle w měsacu juniju abo juliju, ale dokelž figowc prjedy do płodow ćěri, dyžli do łopjenow, móžeše tónle tak łopjenaty figowc tež hižo zrałe płody měć; tola njeměješe z cyła žanych figow, bě njepłódny. Njepłódny figowc znamjenja židowski lud, kotryž prawych płodow njenjese. — 20. Figowc zdźerži hewak dlějši čas, tež hdyž je pušćeny, mjezhu a zelene łopjena. — 25. Židźa so stojicy modlachu. Jězus chce prajić: hdyž so k modlenju přihotujeće.

28. A prajachu jemu: Z kajkej mocu to činiš? a štó je tebi tu móc dał, zo to činiš?* Luk. 20, 2.

29. Jězus pak wotmołwjejo dźeše k nim: Woprašam so tež ja was jene słowo, a wotmołwće mi, a rjeknu wam, z kajkej mocu to činju.

30. Běše Janowa křćeńca z njebjes, abo wot čłowjekow? Wotmołwće mi.

31. Woni pak rozpominachu mjez sobu a prajachu: Rjeknjemy-li, z njebjes, praji: čohodla potajkim njejsće jemu wěrili?

32. Rjeknjemy-li pak, wot čłowjekow, bojimy so ludu; přetož wšitcy mějachu Jana za praweho profetu.

33. A wotmołwjejcy prajachu k Jězusej: Njewěmy. A Jězus wotmołwjejo dźeše k nim: Tež ja wam njepraju, z kajkej mocu to činju.

STAW XII.

Jězus powěda přirunanje wo winicy, winicarjam přenajatej, kotřiž knjezowych słužownikow a jeho syna morichu. Wón je spytowany wot farisejow dla dawka a wot saducejow dla wotmortwych-wstaća. Je tež prašany wot pismawučeneho za prěnjej kaznju; sam pak so praša, čohodla pismawučeni Khrystusej syn Davidowy rěkaju, a wuči, zo maju so jich zdalować. Khwali wudowu, kotraž dwě šerpatcy wopruje.

A poča k nim w přirunanjach rěčeć: Winicu čłowjek nasadźa, wobda ju z płotom, a wury prasu, a natwari wěžu a přenaja ju winicarjam, a woteńdźe preč.*
Is. 5, 1; Jer. 2, 21; Mat. 21, 33; Luk. 20, 9.

2. A pósła k winicarjam w času płodow wotročka, zo by wot winicarjow dóstał wot płodu winicy.

3. Woni pak wupřimachu a nabichu jeho, a wotpósłachu jeho prózdneho.

4. A zaso pósła k nim druheho wotročka, a toho zranichu na hłowje, a wohanichu jeho.

5. A zaso druheho pósła, a toho morichu; a wjacy druhich, z kotrychž někotrych nabichu, někotrych pak morichu.

6. Tak měješe hišće jeničkeho lubo-
waneho syna, a toho pósła na posledku
prajo: Budźa so mojeho syna strachować.
7. Winicarjo pak rjeknychu mjez sobu:
Tón je herba, pójće, zabijmy jeho, a naše
budźe herbstwo.
8. A wupřimachu a zabichu jeho, a
wućisnychu jeho z winicy.
9. Što pak sčini knjez winicy? Přińdźe
a zahubi winicarjow, a da winicu druhim
10. Njejsće pak čitali tuto pismo: „Ka-
mjeń, kotryž twarcy zaćisnychu, tón j
róžkowny kamjeń sčinjeny. Ps. 117, 2
Is. 28, 16; Mat. 21, 42; Jap. sk. 4, 11; Rom. 9, 33
1. Pětr. 2, 7.
11. Wot Knjeza je so to stało, a j
spodźiwne před našimaj wočomaj?“
12. A pytachu jeho zajeć, a bojach
so ludu; přetož spóznachu, zo je za nic
tuto přirunanje rěčał. A wostajiwši jeh
woteńdźechu.
13. A pósłachu k njemu někotrych z f
risejow a Herodianow,* zo bychu jel
w rěči popadnyli. Mat. 22, 15; Luk. 20,
14. A přišedši prajachu jemu: Mištr
wěmy, zo sy wěrnosćiwy, a nikoho kedźl
nimaš; přetož njehladaš na wobličo č
wjekow, ale we prawdźe puć Boži wuči
Słuša so kejžorej dawk dawać, abo n
mamy dawać?
15. Spóznawši jich šibałosć dźeše k ni
Što mje spytujeće? Podajće mi dźesatn
zo bych pohladał.
16. A přinjesechu jemu. A dźeše k ni
Čeje je to znamjo a napismo? Prajac
jemu: Kejžorowe.
17. Wotmołwjejo pak rjekny jim Jězu
Dajće tohodla, štož je kejžorowe, kej
rej; a štož je Bože, Bohu. A dźiwac
so nad tym. Romsk. 1
18. A přińdźechu k njemu saducejow
kotřiž praja, zo njeje wot-mortwych-ws
će; a prašachu so jeho prajicy:*
Mat. 22, 23; Luk. 20, 27.

28. t. r. štó je tebi dowolił, zo předawarjow a kupowarjow z templa honiš?
XII. **1.** Hladaj wułoženje Mat. 21, 39 atd. — **13.** hl. Mat. 22, 16 atd. — **18.** hlad. Mat. 22,

19. Mištrje, Mójzes je nam napisał: „Hdy by někoho bratr wumrěł a žonu zawostajił a synow njeměł, ma jeho bratr jeho žonu wzać a swojemu bratrej symjo zbudźić.“ Deut. 25, 5.

20. Běchu pak sedmjo bratřa; prěni wza sebi žonu, a wumrě njezawostajiwši symjenja.

21. A druhi wza ju, a wumrě a tež tón njezawostaji symjenja; a třeći runje tak.

22. A podobnje wzachu ju sedmjo, a njezawostajichu symjenja. Najposlednja wšitkich wumrě tež žona.

23. Při wot-mortwych-wstaću, hdyž wot mortwych wstanu, kotreho z nich budźe žona? přetož sedmjo su ju měli za žonu.

24. A wotmółwjejo dźeše Jězus k nim: Njebłudźiće-li tohodla, zo njeznajeće pisma ani móc Božu?

25. Přetož hdyž wot mortwych wstanu, njebudźa so ani ženić ani wudawać, ale budźa jakož jandźelowje w njebjesach. Mat. 22, 30.

26. Wo mortwych pak, zo wstanu, njejsće čitali w knizy Mójzesowej, kak je Bóh z kefka k njemu poréčał prajo: „Ja sym Bóh Abrahamowy a Bóh Isaakowy a Bóh Jakubowy?“ Exod. 3, 6; Mat. 22, 32.

27. Wón njeje Bóh mortwych, ale žiwych. Tohodla wy jara błudźiće.

28. A přistupi jedyn z pismawučenych, kotryž bě słyšał, kak so wurěčuja, a widźo, zo jim derje wotmołwi, wopraša so jeho, kotra kaznja je prěnja mjez wšitkimi?

29. Jězus pak wotmołwi jemu: Prěnja kaznja mjez wšitkimi rěka: „Słyš Israelo, Knjez twój Bóh je jenički Bóh. Deut. 6, 4.

30. A dyrbiš Knjeza swojeho Boha lubować z cyłeje swojeje wutroby, a z cyłeje swojeje duše, a z cyłeje swojeje mysle, a z cyłeje swojeje mocy.“ To je prěnja kaznja.

31. Druha pak je tutej runja: „Dyrbiš swojeho bližšeho lubować, jako sebje samoho.“ Hinaša wjetša kaznja dyžli tej njeje. Lev. 19, 18; Mat. 22, 39; Romsk. 13, 9; Gal. 5, 14; Jak. 2, 8.

32. A dźeše k njemu pismawučeny: Derje, mištrje, we prawdźe sy rjekł, zo je Bóh jedyn a njeje druhi pódla njeho;

33. A zo je lubowany z cyłeje wutroby, a z cyłym rozomom, a z cyłej dušu, a z cyłej mocu; a bližšeho lubować jako sebje samoho, to je wjacy, dyžli wšitke palne wopory a woporne dary.

34. Jězus pak widźawši, zo je mudrje wotmołwił, rjekny jemu: Njejsy daloko wot kralestwa Božeho. A nichtó wjacy njezwaži sebi jeho so prašeć.

35. A wotmołwjejo praješe Jězus, wučo w templu: Kak praja pismawučeni, zo je Khrystus Davidowy syn?

36. Přetož David sam praji w Duchu swjatym: „Knjez je prajił mojemu Knjezej: Sydń so k mojej prawicy, hač położu twojich njepřećelow jako podnožk twojeju nohow.“ Ps. 109, 1; Mat. 22, 44; Luk. 20, 42.

37. Dokelž David sam jeho Knjeza mjenuje, kak pak je jeho syn?* A wulka čŕjóda posłuchaše rada na njeho.

38. A praješe jim w swojim wučenju: Hladajće so pismawučenych, kotřiž chcedźa w dołhich drastach khodźić a postrowjeni być na torhošću. Mat. 23, 5; Luk. 11, 43 a 20, 46.

39. A na prěnich stołach sydać, w synagogach a na prěnich městach při hosćinach;

40. Kotřiž spóžeraju domy wudowow pod zamołwku dołheje modlitwy; ći dóstanu ćežši sud.

41. A Jězus sydnywši so napřećiwo pokładnicy přihladowaše, kak lud pjenjezy mjeta do pokładnicy; a mnozy bohaći mjetachu wjele.

42. Hdyž pak bě přišła jena khuda wudowa, ćisny dwaj pjenježkaj, štož je štwórć (nětčišeho pjenjeza);

---

37. Hlad. Mat. 22, 44.

43. A zwoławši swojich wučownikow dźeše Jězus k nim: Zawěrno praju wam, zo je tuta khuda wudowa wjacy ćisnyła, dyžli wšitcy, kotřiž su mjetali do pokładnicy.

44. Přetož wšitcy ćisnychu z toho, štož jim zbywaše; wona pak ćisny ze swojeje khudoby wšitko, štož měješe, wšitku swoju žiwnosć.

STAW XIII.

Jězus praji, zo budźe templ zapusćeny, wěšći wójny a wšelake horja, přesćěhanja a žadławosć zapusćenja. Wo falšnych Khrystusach a falšnych profetach; po njebjeskich znamjenjach přińdźe Syn člowjeka w krasnosći, a na figowcu to spóznaja. Dokelž pak nichtó časa njewě, dyrbja wšitcy kedźbni wostać.

A hdyž z templa dźěše, rjekny jemu jedyn z jeho wučownikow: Mištrje, hladaj, kajke kamjenje a kajki twar.
Mat. 24, 1.

2. A wotmołwjejo dźeše Jězus k njemu: Widźiš wšitke tute wulke twarjenja? Njewostanje kamjeń na kamjenju, kotryž by rozwaleny njebył. Luk. 19, 44 a 21, 6.

3. A hdyž na Wolijowej horje so posydny, napřećiwo templej, prašachu so jeho wosebje Pětr a Jakub, a Jan a Handrij:*

4. Praj nam, hdy so to stanje? a kajke budźe znamjo, hdyž póčnje to wšitko so dokonjeć?

5. A wotmołwjejo poča Jězus k nim rěčeć: Hladajće so, zo was nichtó njezawjedźe. Ef. 5, 6; 2. Thess. 2, 3.

6. Přetož mnozy přińdu w mojim mjenje prajicy: Ja sym tón (Khrystus); a zawjedu mnohich.

7. Hdyž pak zasłyšiće wo wójnach a wójnskich powěsćach, njebójće so; přetož to dyrbi so stać, ale njeje hišće kónc.

8. Přetož wstanje lud přećiwo ludej, a kralestwo přećiwo kralestwu, a budźa tu a tam zemjerženja, a hłód. Spočatk bolosći budźe to.

9. Kedźbujće pak na sebje samych. Přetož budźa was radam podawać, a w synagogach budźeće bići, a před bohotami a kralemi budźeće stać mje dla, jim na swědčenje.

10. A mjez wšitkimi ludami dyrbi so prjedy prědować evangelium.

11. A hdyž was powjedu podawajcy, njerozpominajće doprjedy, što byšće rěčeli; ale štož budźe wam w tutej hodźinje date, to rěčće; přetož wy njejsće, kotřiž rěčiće, ale Duch swjaty. Mat. 10, 19; Luk. 12, 11 a 21, 14.

12. Poda pak bratr bratra k smjerći, a nan syna, a powstanu dźěći přećiwo staršim, a morja jich.*

13. A budźeće hidźeni wot wšitkich mojeho mjena dla. Štóž pak wutraje hač do kónca, tón budźe wumóženy.

14. Hdyž pak wuhladaće žadławosć zapusćenja tam stojacu, hdźež (być) njedyrbi — štóž čita, njech zrozymi —, tehdy njech ći, kotřiž su w Judeji, ćěkaju na hory. Dan. 9, 27; Mat. 24, 15; Luk. 21, 20.

15. A štóž je na třěše, njech njezlěze do domu, a njezastupi, zo by něšto wzał ze swojeho domu;

16. A štóž budźe na polu, njech so njewróća, zo by wzał swoju suknju.

17. Běda pak ćežkožiwotnym a ćěšacym w tych dnjach.

18. Modlće pak so, zo by so to w zymje njestało.

19. Přetož w tutych dnjach budźa tajke horja, kajkež njejsu byłe wot spočatka stwórby, kotruž je Bóh stworił, hač do nětka, a wjacy njebudźa.

XIII. **3.** Wučownicy běchu mjez sobu wo wulkotnosći templa rěčeli; a hdyž nětko Jězus na jeho zapusćenje spomni, chcychu radźi wjacy wo tom zhonić. K tomu zdaše so jim nětko na Wolijowej horje dobra přiležnosć być. — **12.** Najćežše domapytanje je to, hdyž so krejni přećelowje abo stawy swójby, kotřiž maju so wosebje lubować, so hidźa abo so přesćěhaju. Třoje domapytanja připowěda tu Knjez: domjace njepřećelstwa (r. 12), złe zawjedźenja (r. 5) a přesćěhanja zjawnych njepřećelow (r. 7).

20. A njeby-li Knjez dny přikrótčił, njeby žadyn čłowjek wumóženy był; ale wuzwolenych dla, kotrychž je wuzwolił, přikrótči te dny.

21. A rjeknje-li wam tehdy něchtó: Hlej, tudy je Khrystus, hlej tam, njewěŕće. Mat. 24, 23; Luk. 17, 23 a 21, 8.

22. Přetož wstanu falšni Khrystusowje a falšni profetowje, a budźa činić znamjenja a dźiwy, zo bychu zawjedli, hdy by so stać móhło, tež wuzwolenych.

23. Wy tohodla kedźbujće; hlej, předpowědźeł sym wam wšitko.

24. Ale w tutych dnjach po tom horju zaćmi so słónco a měsačk njebudźe swoje swětło dawać, Is. 13, 10; Ezech. 32, 7; Joel 2, 10.

25. A hwězdy budźa z njebja padać, a mocy, kotrež su na njebju, budźa so hibać.

26. A tehdy wuhladaju Syna čłowjeka přikhadźaceho w mróčelach z wulkej mocu a krasnosću.

27. A tehdy pósćele swojich jandźelow, a zhromadźi swojich wuzwolenych wot štyrjoch wětrow, wot kónca zemje hač do kónca njebja. Mat. 24, 31.

28. Wot figowca pak wukńće přirunanje. Hdyž jeho hałza hižo womłódnje a lisće wurosće, póznawaće, zo je lěće blizko.

29. Tak tež wy, hdyž wuhladaće, zo to so stawa, wězće, zo je blizko před durjemi.

30. Zawěrno praju wam: Tutón splah njezańdźe, hač so to wšitko stanje.

31. Njebjo a zemja zańdźetaj, moje słowa pak njezańdu.

32. Wo tom dnju abo tej hodźinje nichtó njewě, ani jandźelowje w njebjesach, ani Syn,* jenož Wótc.

33. Hladajće, kedźbujće a modlće so; přetož njewěsće, hdy budźe (tón) čas. Mat. 24, 42.

34. Jako čłowjek, preč so podawacy, swój dom wopušćiwši swojim wotročkam móc kóždeho dźěła přepoda, přikaza tež wrótnikej, zo by kedźbował.

35. Kedźbujće tohodla (přetož njewěsće, hdy knjez domu přińdźe, wječor abo wo połnocy, při honačowym spěwanju, abo rano),

36. Zo by, hdyž nahle přińdźe, njenamakał was spjacych.

37. Štož pak wam praju, wšitkim praju: Kedźbujće!

STAW XIV.

Wyšši měšnicy wuradźuja, kak bychu Jězusa morili, hdyž bě žónska z drohej žałbu jeho žałbowała. Jězus bu přeradźeny wot Judaša; wón wo přeradźe rěči k swojim wučownikam při wječeri, při kotrejž khlěb do swojeho ćěła a wino do krewje přežohnowa. Wěšći, zo budźa wšitcy nad nim so pohóršować a zo jeho Pětr třikróć zaprje, a po třikróćnym modlenju je zajaty wot Židow, z kotrychž jenomu Pětr wucho wotrubny. Wučownicy rozćěkaju, a Jězus, před Kaifasom wot falšnych swědkow wobskoržowany, je k smjerći wotsudźeny, popluwany, bity, a wot Pětra je tři króć zaprěty.

Běchu pak za dwaj dnaj jutry a swjedźeń njekisanych khlěbow; a wyšši měšnicy a pismawučeni pytachu, kak bychu jeho z lesću zajeli a morili. Mat. 26, 2; Luk. 22, 1.

2. Prajachu pak: Nic na swjatym dnju, zo by trjebaj zběžk njenastał mjez ludom.

3. A hdyž běše w Bethaniji w domje wusadneho Symana a za blidom sedźeše, přińdźe žónska, kotraž měješe alabastrowu buškwicu z drohej žałbu z kłosojteje nardy, a rozbiwši alabastrowku wula ju na jeho hłowu.* Mat. 26, 6; Jan. 12, 1.

4. Běchu pak někotři, kotřiž při sebi so hněwachu, a prajachu: Přečo je tuto rozlećе žałby so stało?

32. Wótc njewozjewi nikomu čas sudneho dnja, stworjenje jón njewě. To wupraji Zbóžnik na třoje wašnje: jón njewě čłowjek, tež nic jandźelowje w njebjesach, hač runje su před Božim wobličom, jón njewě ani „Syn“, dokelž tež wón ma dźěl na stworjenju, jako z čłowjeskej naturu zjenoćeny. Jako Syn Boži drje je knjez nad časom, a znaje tohodla sam ze sebje přichodnosć. Po swojim čłowjestwje pak njewě čas a hodźinu sudneho dnja.

XIV. 3. Tudy powědany podawk sta so šěsć dnjow před jutrami. Narda je rostlina, kotraž w Indiji rosće, z jeje łopjenow a kłosow přihotuje so derje wonjacy wolij; tón z kłosow je dróžši. Sudowja, w kotrychž so wolij khowa, su najbóle z alabastra a maja dołhu wuzku šijku, kotraž so rozłamje, hdyž ma so wolij wulеć.

5. Přetož žałba móžeše so předać za wjacy dyžli za tři sta dźesatnikow, a to so khudym dać. A woni morkotachu na nju.

6. Jězus pak rjekny: Wostajće ju, přečo sće jej wobćežni? Dobry skutk je na mni sčiniła.

7. Přetož khudych maće přeco při sebi, a hdyž zechceće, móžeće jim dobrotu sčinić; mje pak přeco nimaće.

8. Wona sčini, štož móžeše; přińdźe do časa, zo by moje ćěło žałbowała k pohrjebej.

9. Zawěrno praju wam: Hdźežkuli budźe tuto evangelium prědowane po wšom swěće, budźe tež, štož je wona činiła, powědane k jeje wopomnjeću.

10. A Judaš Iskariot, jedyn z dwanaći, woteńdźe k wyššim měšnikam, zo by jim jeho přeradźił. Mat. 26, 14.

11. Woni pak to słyšawši, zwjeselichu so, a slubichu, zo jemu pjenjezy dadźa. A wón hladaše, kak by jeho přisprawnje podał.

12. A přeni dźeń njekisanych khlěbow, hdyž jutrowne jehnjo woprowachu, prajachu jemu wučownicy: Hdźe chceš, zo bychmy šli, a přihotowali tebi, zo by jutrowne jehnjo jědł? Mat. 26, 17; Luk. 22, 7.

13. A pósła dweju ze swojich wučownikow a praji jimaj: Dźitaj do města, a zetka waju čłowjek, karan wody njeso; za tym dźitaj.

14. A hdźežkuli nutř póńdźe, rjekńtaj knjezej domu: Mištr praji: Hdźe je moja jědźeńja, zo bych jutrowne jehnjo jědł ze swojimi wučownikami?*

15. A wón wamaj pokaže wulku jědźeńju připrawjenu, a tam přihotujtaj nam.

16. A jeho wučownikaj woteńdźeštaj a přińdźeštaj do města, a namakaštaj, kaž bě jimaj prajił, a přihotowaštaj jutrowne jehnjo.

17. Hdyž pak wječor bu, přińdźe z dwanaćimi. Mat. 26, 20; Luk. 22, 14; Jan. 13, 21.

18. A hdyž za blidom sedźachu a jědźachu, rjekny Jězus: Zawěrno praju wam, zo jedyn z was mje přeradźi, kotryž ze mnu jě.

19. A woni počachu so rudźić a jemu kóždy wosebje prajić: Sym ja?

20. A wón dźeše k nim: Jedyn z dwanaći, kotryž ze mnu ruku mača we škli.

21. Syn čłowjeka drje dźe, jakož je pisane wo nim; běda pak tomu čłowjekej, přez kotrehož budźe Syn čłowjeka přeradźeny; derje by jemu było, hdy budźeše tón čłowjek so njenarodźił.
Ps. 40, 10; Jap. sk. 1, 16.

22. A hdyž woni jědźachu, wza Jězus khlěb a požohnowawši łamaše a da jim, a dźeše: Wzmiće, to je moje ćěło.
Mat. 26, 26; 1. Kor. 11, 24.

23. A wzawši keluch a so dźakowawši da jim; a pijachu wšitcy z njeho.

24. A dźeše k nim: Tuto je moja krej noweho zakonja, kotraž budźe za mnohich přelata.

25. Zawěrno praju wam: Hižo njebudu pić wot tohole płodu winoweho pjeńka hač do toho dnja, hdyž budu jón pić nowy w kralestwje Božim.

26. A khwalbny spěw wuspěwawši, wuńdźechu na Wolijowu horu.

27. A Jězus dźeše k nim: Wšitcy budźeće so na mni pohóršować w tutej nocy, dokelž je pisane: „Zbiju pastyrja, a wowcy so rozpjerša." Mat. 26, 31; Jan. 16, 32; Zach. 13, 7.

28. A hdyž wot mortwych wstanu, póńdu prjedy was do Galileje. Niže 16, 7.

29. Pětr pak dźeše k njemu: A byrnje so wšitcy nad tobu pohóršowali, ale ja nic.

30. A Jězus dźeše k njemu: Zawěrno praju tebi, zo mje ty dźensa w tutej nocy,

---

14. Jutry mějachu Židźa w swojich domach. Hdźež so hodźeše, běchu jstwy jako jědźeńje přihotowane za přećelow a tež za cuzych, kotřiž běchu do Jeruzalema na swjedźeń přišli. We wosobnišich domach běchu tajke jstwy z drohimi płachtami přikryte a z rjanymi hłowakami pokładźene, dokelž rańše ludy při jědźi na zemi sedźachu z lěwicu so na hłowak zepjerajcy.

prjedy hač honač dwójcy zaspěwa, tři króć zaprješ.

31. Wón pak dale rěčeše: A byrnje dyrbjał z tobu tež wumrěć, njezapru tebje.

32. A woni přińdźechu do nuknicy, kotraž Gethsemani rěka. A wón dźeše k swojim wučownikam: Sedźće tudy, hač so pomodlu. Mat. 26, 36; Luk. 22, 40.

33. A wza Pětra a Jakuba a Jana sobu; a poča ržeć a so tyšić.

34. A dźeše k nim: Zrudna je moja duša hač do smjerće; wostańće tudy a njespiće.

35. A wotšedši tróšku dale padźe na zemju, a modleše so, zo by, by-li móžne było, ta hodźina wotešła wot njeho.

36. A rjekny: Abba Wótče, wšitko je tebi móžne, wzmi tónle keluch wote mnje; tola nic, štož ja chcu, ale štož ty (chceš).

37. A wón přińdźe a namaka jich spjacych. A dźeše k Pětrej: Symanje, spiš? njemóžešće jenu hodźinu wotućeni wostać?

38. Njespiće a modlće so, zo byšće do spytowanja njepadnyli. Duch drje je zwólniwy, mjaso pak słabe.

39. A zaso wotšedši modleše so, tesame słowa prajo.

40. A wróćiwši so znowa namaka jich spjacych (přetož jich woči běštej wobćežonej), a njewědźachu, što bychu jemu wotmołwili.

41. A přińdźe třeći króć, a dźeše k nim: Spiće nětk a wotpočńiće. Dosć je; přišła je hodźina; hlej, Syn čłowjeka budźe podaty do rukow hrěšnikow.

42. Wstańće, pójmy; hlej, kotryž mje poda, je blizko.

43. A hdyž wón hišće rěčeše, přińdźe Judaš Iskariot, jedyn z dwanaći, a z nim wulka čŕjóda z mječemi a kijemi, wot wyššich měšnikow a pismawučenych a staršich (pósłani). Mat. 26, 47; Luk. 22, 47; Jan. 18, 3.

44. Jeho přeradnik pak bě jim znamjo dał, prajo: Kotrehož wokošu, tón je; přimńće jeho a wjedźće kedźbnje.

45. A hdyž bě přišoł, hnydom k njemu přistupiwši rjekny: Budź postrowjeny, rabbi, a wokoši jeho.

46. Woni pak złožichu rucy na njeho, a zajachu jeho.

47. Jedyn pak z wokoło stojacych wućeže mječ, dyri wotročka wyššeho měšnika, a wotća jemu wucho.

48. A wotmołwjejo dźeše Jězus k nim: Jako na rubježnika sće wušli z mječemi a kijemi, zo byšće mje zajeli.

49. Wšědnje běch pola was w templu wučo, a njejsće mje jimali. Ale (to so nětko sta), zo bychu so dopjelniłe pisma.

50. Tehdy jeho wučownicy, wostajiwši jeho, wšitcy ćeknychu. Mat. 26, 56.

51. Jedyn młodźenc pak dźěše za nim, wodźety z rubom na nahe ćěło, a přimnychu jeho.*

52. Ale pušćiwši rub ćekny nahi wot nich.

53. A přiwjedźechu Jězusa k wyššemu měšnikej; a zeńdźechu so wšitcy měšnicy a pismawučeni a starši. Mat. 26, 57; Luk. 22, 54; Jan. 18, 13.

54. Pětr pak dźěše za nim nazdala hač do znutřkowneho dwora wyššeho měšnika; a sedźeše ze słužownikami při wohnju, a wohrěwaše so.

55. Wyšši měšnicy pak a cyła rada pytachu swědčenje přećiwo Jězusej, zo bychu jeho k smjerći podali; ale njenamakachu. Mat. 26, 59.

56. Přetož mnozy falšne swědčenje dawachu přećiwo njemu; ale jich swědčenja njeběchu jenajke.

57. A někotři wstanywši dawachu falšne swědčenje přećiwo njemu, prajicy:

58. My smy jeho prajić słyšeli: Ja powalu tutón z ruku wudźěłany templ, a

51. Tónle młodźenc drje njesłušeše k japoštołam a tež nic k 72 wučownikam; najskerje je Jězusa znał a časćišo na jeho wučby posłuchał. Přez nócnu haru wubudźeny khwataše, kajkiž bě, a ćahom, zo by zhonił, što so z Jězusom stanje. Někotři wukładowarjo s. pisma praja, zo je to Jan Mark był, kotryž je tuto evangelium napisał. Wón bě tehdy hišće młodźenc.

natwarju za tři dny druhi, nic z ruku wudźěłany.

59. A jich swědčenje njebě jenajke.

60. A wyšši měšnik wstanywši wosrjedźa wopraša so Jězusa prajo: Njewotmołwješ ničo na to, štož přećiwo tebi so swědči wot nich?

61. Wón pak mjelčeše a njewotmołwi ničo. Znowa jeho wyšši měšnik so prašeše a rjekny jemu: Sy ty Khrystus, Syn khwaleneho Boha?

62. Jězus pak rjekny jemu: Ja sym; a wy budźeće widźeć Syna čłowjeka sedźaceho k prawicy mocy Božeje a přikhadźaceho z mróčelemi njebja.
Mat. 24, 30 a 26, 64.

63. Wyšši měšnik pak rozdrěwši swoje drasty dźeše: Što hišće trjebamy swědkow?

64. Słyšeli sće bohahanjenje; što so wam zda? Woni wšitcy wotsudźichu jeho, zo je smjerće winowaty.

65. A někotři počachu na njeho pluwać a jeho wobličo zawodźewać a z pjasćemi jeho bić a jemu prajić: Wěšć nam; a słužownicy jeho kleskachu.

66. A hdyž bě Pětr w dworje deleka, přińdźe jena ze słužownicow wyššeho měšnika. Mat. 26, 69; Luk. 22, 56; Jan. 18, 17.

67. A wuhladawši Pětra so wohrěwaceho, praji na njeho pohladawši: Tež ty běše z Jězusom Nazarenskim.

68. Ale wón zaprě prajo: Ani njeznaju jeho, ani njewěm, što prajiš. A wón wuńdźe před dwór, a honač zaspěwa.

69. Hdyž pak bě jeho słužownica zaso wuhladała, poča wokołostojacym powědać, zo je tež wón wot nich. Mat. 26, 71.

70. Ale wón znowa prěješe. A po khwilcy prajachu zaso, kotřiž tam stojachu, k Pětrej: Woprawdźe, sy wot nich; přetož sy tež Galilejski.
Luk. 22, 59; Jan. 18, 25.

71. Wón pak poča kleć, a přisahać: Njeznaju toho čłowjeka, wo kotrymž rěčiće.

72. A hnydom zaspěwa honač znowa. A Pětr dopomni so na słowo, kotrež bě jemu Jězus prajił: Prjedy hač honač dwójcy zaspěwa, zaprješ mje tři króć. A wón poča płakać. Mat. 26, 75; Jan. 13, 38.

STAW XV.

Jězus před Pilatom wobskorženy ničo njewotmołwja. Barabbas je pušćeny, Jězus je ke křižowanju podaty. Wot wojakow wusměšany je wjedźeny na Golgotha a po rozdźělenju drasty je mjez mordarjomaj křižowany a słyši hanjenja wot wšelakich ludźi wuprajene. Při nastatej ćmě zawoła Jězus Eli; z kisałom napojeny wudychny wótře zawołajo. Jeho ćěło je wot Józefa pohrjebane.

A hnydom rano wuradźiwši wyšši měšnicy ze staršimi a pismawučenymi a z cyłej radu, a zwjazawši Jězusa wjedźechu a podachu jeho Pilatej. Mat. 27, 1; Luk. 22, 66; Jan. 18, 28.

2. A Pilatus so jeho wopraša: Sy ty kral Židow? Wón pak wotmołwjejo dźeše k njemu: Ty prajiš.

3. A wyšši měšnicy wobskoržowachu jeho we mnohim. Mat. 27, 12; Luk. 23, 2.

4. Pilatus pak wopraša so jeho zaso prajo: Njewotmołwješ ničo? hlej, w kak mnohim tebje wobskoržuja. Jan. 18, 33.

5. Jězus pak ničo wjacy njewotmołwi, tak zo Pilatus so dźiwaše.

6. Na swjaty dźeń pak pušćowaše jenoho z jatych, kotrehožkuli žadachu.

7. Běše pak jedyn, z mjenom Barabbas, ze zběžkarjemi zajaty, kotryž bě při zběžku mordaŕstwo skućił.

8. A hdyž lud horje přińdźe, poča prosyć (zo by sčinił), jakož jim přeco činješe.

9. Pilatus pak wotmołwi jim a rjekny: Chceće, zo wam krala Židow pušću?

10. Přetož wón wědźeše, zo běchu jeho wyšši měšnicy ze zawisće podali.

11. Wyšši měšnicy pak našćuwachu lud, zo by jim radši Barabbasa pušćił.

12. Pilatus pak zaso wotmołwjejo dźeše k nim: Što pak chceće, zo sčinju kralej Židow? Mat. 27, 22; Luk. 23, 14.

13. A woni zaso wołachu: Křižuj jeho!

14. Pilatus pak praješe jim: Što drje je złeho sčinił? Woni pak bóle wołachu: Křižuj jeho!

15. Pilatus pak chcyjo ludej dosć činić, pušći jim Barabbasa, a poda jim Jězusa wušwikaneho, zo by křižowany był.*

16. Wojacy pak dowjedźechu jeho do přidwora sudnicy, a zwołachu cyłu kohortu. Mat. 27, 27; Jan. 19, 2.

17. A woblečechu jeho z purpurom, a spletši ćernjowu krónu stajichu ju jemu.

18. A počachu jeho postrowjeć: Budź postrowjeny, kralo Židow.

19. A bijachu jeho hłowu ze šćinu, a pluwachu na njeho, a zhibowawši kolena kłonjachu so před nim.

20. A hdyž běchu jeho wusměšeli, wuslečechu jeho purpur a woblečechu jeho z jeho drastu; a wjedźechu jeho won, zo bychu jeho křižowali.

21. A přinućichu wšesteho Symana Cyrenejskeho, nana Alexandra a Rufa, kotryž z nuknicy přišedši nimo dźěše, zo by jeho křiž njesł.* Mat. 27, 32; Luk. 23, 26.

22. A dowjedźechu jeho na město Golgotha, kotrež přełožene rěka: nopowišćo.

23. A dawachu jemu pić myrrhowe wino; ale wón njewza.

24. A křižowawši jeho rozdźělichu jeho drastu, mjetajcy lós wo nju, štó by što dóstał. Mat. 27, 35; Luk. 23, 34; Jan. 19, 23.

25. Běše pak třeća hodźina; a křižowachu jeho.

26. A bě napis jeho winy napisany: Kral Židow.

27. A z nim křižowachu dweju mordarjow, jenoho na jeho prawicy, a druheho na lěwicy.

28. A dopjelni so pismo, kotrež praji: „Ą mjez złóstnikow bu ličeny.“ Is. 53, 12.

29. A kotřiž nimo khodźachu, hanjachu jeho, zatřasujcy z hłowu a prajicy: Ha, kotryž torhaš templ Boži a za tři dny zaso twariš: Jan. 2, 19.

30. Pomhaj sebi samomu a zestup ze křiža.

31. Tohorunja wusměwachu jeho tež wyšši měšnicy, a prajachu mjez sobu z pismawučenymi: Druhim je pomhał, sebi samomu pomhać njemóže;

32. Khrystus, israelski kral, njech nětko zestupi ze křiža, zo bychmy widźeli a wěrili. A tež, kotrajž buštaj z nim křižowanaj, wusměšeštaj jeho.

33. A hdyž bě šesta hodźina, bu ćma po cyłej zemi hač do dźewjateje hodźiny.

34. A w dźewjatej hodźinje zawoła Jězus z wulkim hłosom prajo: „Eloi, Eloi, lamma sabakthani!“, štož je přełožene: Mój Božo, mój Božo, čohodla sy mje wopušćił! Ps. 21, 2; Mat. 27, 46.

35. A někotři z wokołostojacych słyšawši to prajachu: Hlej, Eliasa woła.

36. Jedyn pak běžawši napjelni hubicu z kisałom a tyknywši ju na šćinu dawaše jemu pić prajo: Wostajće, hladajmy, přińdźe-li Elias, zo by jeho dele wzał.

37. Jězus pak zawoławši z wulkim hłosom wudychny.

38. A zawěšk w templu roztorže so na dwoje, wot wjeŕcha hač dele.

XV. 15. Město, na kotrymž Pilatus jako sudnik sedźeše, bě powyšene; někotre skhodźeńki wjedźechu k njemu. Jězus stoješe na powyšenym měsće, lud pak na skhodźeńkach a na hasy. Z powyšeneho města přińdźe so hnydom do sudneho dwora, hdźež běchu městnosće za wojakow, kotřiž měјachu runje słužbu. Jim bu Jězus přepodaty, zo by šwikany był. Tak bě Zbóžnik cyle wot swojeho ludu dźěleny a zastorčeny w pohanskej mocy. Wojacy jeho jako krala Židow hanjachu. — **21.** Jězusa přewodźeše drje wjele ludźi, tola wojacy nuzuja Symana z města Cyrene, zo by jemu pomhał křiž njesć. Cyrene bě lybiske město, w kotrymž pak tež wjele Židow bydleše, a kotřiž k wulkim swjedźenjam do Jeruzalema přikhadźachu. Syman bě tak na jutry do Jeruzalema přišoł. Najskerje bě wón na wsy přenocował, snadź při přećelach, dokelž wšitcy cuzy njeměјachu města w Jeruzalemje. Ducy do Jeruzalema zetka nětko Jězusa na křižowym puću. Zo Mark runje jeho synow Alexandra a Rufa mjenuje, sta so tohodla, dokelž běštaj tehdy, hdyž Mark swoje evangelium pisaše, powšitkownje a tež w Romje znataj křesćanskaj mužej; hl. Jap. skutki 19, 33; Romsk. 16, 13.

39. Stotnik pak, kotryž napřećo stoješe, widźawši, zo je tak wołajo wudychnył, dźeše: Woprawdźe tónle čłowjek bě Syn Boži.

40. Běchu pak tam tež žónske nazdala přihladowace, mjez kotrymiž bě Marija Madlena, a Marija, mać Jakuba mjeńšeho a Josefa, a Salome. Mat. 27, 55.

41. Hdyž běše wón w Galileji, khodźachu wone za nim, a posłužowachu jemu, a mnohe druhe, kotrež běchu z nim do Jeruzalema přišłe.

42. A hdyž bu hižo wječor pozdźe (dokelž bě dźeń přihotowanja, to je: před sabbatom), Mat. 27, 57; Luk. 23, 50; Jan. 19, 38.

43. Přińdźe Józef z Arimatheje, wosobny radny knjez, kotryž tež wočakowaše kralestwo Bože, a dóńdźe khroble k Pilatej a prošeše wo Jězusowe ćěło.

44. Pilatus pak so dźiwaše, zo je hižo wumrěł. A přiwoławši stotnika, wopraša so jeho, je-li hižo mortwy.

45. A to wot stotnika zhoniwši dari ćěło Jozefej.

46. Józef pak kupi rub a wzawši jeho dele zawali jeho do ruba, a położi jeho do rowa, kotryž bě do skały wurubany; a přiwali kamjeń k rowowym durjam.

47. Marija Madlena pak a Marija Józefowa přihladowaštej, hdźe bu położeny.

STAW XVI.

Žónskim při Jězusowym rowje so dźiwacym připowěda jandźel jeho wot-mortwych-wstaće; Jězus zjewi so najprjedy Mariji Madlenje, potom dwěmaj wučownikomaj pod hinašej podobu; na to zjewi so jědnaćom, kotřiž za blidom sedźachu, a jich njewěru jim porokowawši wupósła jich, zo bychu prědowali a křćili, znamjenja přidawajo, kotrež budźa wěriwych přewodźeć.

A hdyž bě sabat so minył, kupichu Marija Madlena, a Marija Jakubowa a Salome wonjace zela, zo bychu šłe a Jězusa žałbowałe. Mat. 28; 1; Luk. 24, 1; Jan. 20, 1.

2. A zahe rano na prěni dźeń w tydźenju přińdźechu k rowej, hdyž bě słónco hižo zeskhadźało.*

3. A prajachu mjez sobu: Štó wotwali nam kamjeń wot rowowych duri?

4. A tam pohladawši wuhladachu kamjeń wotwaleny; přetož běše jara wulki.

5. A zastupiwši do rowa, wuhladachu tam młodźenca, sedźaceho na prawicy, z běłej drastu woblečeneho; a postróžichu so. Mat. 28, 5; Luk. 24, 4; Jan. 20, 12.

6. Wón pak jim praji: Njebójće so. Jězusa pytaće Nazarenskeho, křižowaneho; wón je z mortwych wstanył, njeje tudy; hlej město, hdźež běchu jeho położili.

7. Ale dźiće, prajće jeho wučownikam a Pětrej, zo prjedy was dźe do Galileje; tam jeho wuhladaće, jakož je wam prajił.* Mark. 14, 28.

8. A wone wušedši ćeknychu wot rowa; přetož strach a bojosć přińdźe na nje; a njerjeknychu nikomu ničo, dokelž so bojachu.*

9. Wstanywši pak zjewi so wón rano na prěnim dnju tydźenja najprjedy Mariji Madlenje, z kotrejež bě sedm djabołow wuhnał. Jan. 20, 16.

10. Wona pak wotšedši powědaše tym, kotřiž běchu z nim byli, zrudnym a płakacym.

11. A woni słyšawši, zo je žiwy, a zo je widźany był wot njeje, njewěrjachu.

12. Na to pokaza so dwěmaj z nich na puću pod hinašej podobu, hdyž na kraj dźěštaj.* Luk. 24, 13.

13. A wonaj powědaštaj ducy druhim; a tež jimaj njewěrjachu.

XVI. **2.** Při switanju wopušćichu Jeruzalem, tola hdyž běchu k rowej přišłe, běše hižo swětło, tak zo móźachu wšitko derje rozeznawać. — **7.** Pětr so tudy wosebje mjenuje jako wjeŕch japoštołow a cyrkwje. — **8.** Strach a bojosć napjelni žónske při wuhladanju tak spodźiwnych wěcow a při słyšenju tak njewočakowanych nowinkow. Dokelž so bojachu, zo same prawje njesłyša a prawje njewidźa, njepowědachu wo tom, štož bě jim jandźel poručił; hdyž bě so Knjez sam Mariji Madlenje wosebje zjewił, přinjese wona japoštołam powěstwo. — **12.** t. j. dwěmaj wučownikomaj, kotrajž do Emmausa dźěštaj.

14. Na posledku pak, hdyž ći jědnaćo za blidom sedźachu, zjewi so jim, a porokowaše jich njewěru a twjerdosć wutroby, dokelž njeběchu tym wěrili, kotřiž běchu widźeli, zo je z mortwych wstanył.
15. A rjekny jim: Dźiće do cyłeho swěta, a prědujće evangelium wšitkomu stworjenju.
16. Štóž wěri a so křćić da, budźe zbóžny; štóž pak njewěri, budźe zatamany.
17. Znamjenja pak budźa tych, kotřiž wěrja, tute sćěhować: W mojim mjenje budźa djabliska wuhonjeć, z nowymi rěčemi rěčeć; Jap. sk. 2, 4; 10, 46; 16, 18.
18. Hady zběhać, a bychu-li něšto smjertliwe pili, njebudźe jim škodźić, na khorych budźa rucy kłasć, a budźa wustrowjeni. Jap. sk. 28, 5; 28, 8.
19. A Knjez Jězus, hdyž bě z nimi rěčał, bu do njebjes wzaty, a sedźi na prawicy Božej.* Luk. 24, 51.
20. Woni pak wotećdźechu a prědowachu wšudźom, a Knjez skutkowaše z nimi a wobtwjerdźowaše słowo z dźiwami, (na nje) sćěhowacymi.*

SWJATE EVANGELIUM JĚZUSA KHRYSTUSA PO LUKAŠU.

STAW I.

Jandźel Gabriel připowěda měšnikej Zachariasej, zo jeho mandźelska Hilžbjeta, dotal njepłódna, Jana podejmje. Zacharias, jandźelej to njewěriwši, zhubi rěč. Jandźel Gabriel připowěda Mariji, zo Jězusa, Syna Božeho, z Ducha swjateho podejmje. Při Marijnym postrowjenju poskoči Jan w maćeŕnym žiwoće a Hilžbjeta wěšći, Marija pak khwali Boha. Na dnju wobrězanja swojeho syna Jana zanjese Zacharias jeho nan, rěč znowa dóstawši, swój dźakny spěw.

Dokelž mnozy* spytachu porjadnje powědać wěcy, kotrež su so mjez nami dokonjale,
2. Kaž nam je podachu ći, kotřiž su je wot spočatka sami widźeli a słužownicy słowa byli:
3. Zdaše so tež mi, zo bych, wot spočatka wšitko pilnje zhoniwši, po rjedźe tebi napisał, najlěpši Theofilo,* Jap. sk. 1, 1.
4. Zo by spóznał wěstosć tych słowow, wo kotrychž bu rozwučeny.
5. Běše we dnjach Herodesa, krala Judeje, měšnik z mjenom Zacharias, z Abiasoweje* rjadownje, a jeho mandźelska z Aaronowych** dźowkow, a jeje mjeno Hilžbjeta. 1. Paral. 24, 10.

19. „A Knjez Jězus, hdyž bě z nimi rěčał“, te słowa njepoćahuja so na to, štož je w poslednich rjadkach pisane, ale na wšitke powučenja, kotrež bě jim po swojim horjestaću dawał. — **20.** W tutom rjadku je zkrótka wopřijata cyła stawizna japoštołskeho skutkowanja swjateje cyrkwje: stawizna jeje rozšěrjenja (woni ćehnjechu), jeje wučby (woni prědowachu wšudźom), jeje bóžskeje podpjery (Knjez wobtwjerdźowaše jich słowo z dźiwami). Swjata cyrkej rozšěrjuje evangelium mjeze wšěmi ludami a dopjelnja hač do dźensnišeho dnja přikaznju swojeho bóžskeho załožerja.

I. **1.** Jězusowe žiwjenje, jeho wučby a jeho skutki běchu pódla s. Mateja a s. Marka hišće druzy wopisali, drje w dobrym wotpohladanju, tola bjez wustojnosće; to pohnu s. Lukaša, wučownika s. Pawoła, zo čerpajo z čistych žórłow, wot spočatka a po rjedźe najwažniše podawki z Jězusoweho žiwjenja wopominaše, na kotrychž wěrnosć a wěstosć křesćanskeje wěry wotpočuje. — **3.** Theofil, kotremuž s. Lukaš swojej spisaj, evangelium a japoštołske skutki poswjeći, bě najskerje wysoki romski zastojnik, kiž je zahe křesćansku wěru přijał a kotrehož chce nětko s. Lukaš we njej wobkrućić. — **5.** Tajkich měšniskich rjadownjow běše 24, kotrež so do służby we templu dźělachu, tak zo jena po druhej w postajenym času do Jeruzalema přikhadźeše. 1. Paral. 24, 10. ** t. r. jeje nan bě z měšniskeho splaha Aaronoweho, po maćeri pak bě wona z Davidoweho splaha, dokelž běše ćeta Marije, maćerje Božeje. Niže 36.

6. Běštaj pak wobaj sprawnaj před Bohom, khodźicy po wšitkich kaznjach a postajenjach Knjeza bjez poroka.

7. A njeměještaj syna, dokelž bě Hilžbjeta njepłódna, a wobaj běštaj zestariłoj we swojich dnjach.*

8. A sta so, hdyž w porjedźe swojeje rjadownje před Bohom měšnisku službu wukonješe,

9. Zo přińdźe po wašnju měšnistwa na njeho lós,* zo by kadźidło kładł, zastupiwši do Knjezoweho templa.**

10. A wšitka mnohosć ludu modleše so wonka* w hodźinje kadźenja.
2. Mójz. 30, 7; 3. Mójz. 16, 17.

11. Zjewi pak so jemu Knjezowy jandźel, stojacy na prawicy kadźidłoweho wołtarja.

12. A Zacharias jeho wuhladawši stróži so, a bojosć napadny jeho.

13. Jandźel pak dźeše k njemu: Njebój so, Zachariaso, přetož wusłyšana je twoja próstwa, a twoja mandźelska Hilžbjeta porodźi tebi syna a narjeknješ jeho mjeno Jan.

14. A změješ wjesołosć a radosć nad nim, a mnozy budźa so wjeselić z jeho narodźenja.

15. Přetož budźe wulki před Knjezom; a wina a sylneho napoja njebudźe pić, a z Duchom swjatym budźe napjelnjeny hižo wot žiwota swojeje maćerje,*

16. A mnohe z dźěći israelskich wobroći ke Knjezu jich Bohu.

17. A wón póńdźe před nim w duchu a mocy Eliasowej,* zo by wobroćił wutroby wótcow k synam, a njewěriwych k mudrosći sprawnych,** zo by spřihotował Knjezej dospołny lud. Mal. 4, 6; Mat. 11, 14.

18. A Zacharias rjekny k jandźelej: Z čoho to póznaju? Přetož ja sym stary, a moja mandźelska je zestariła we swojich dnjach.

19. A jandźel wotmołwjejo rjekny jemu: Ja sym Gabriel, kotryž stoju před Bohom, a sym pósłany, zo bych z tobu rěčał, a tuto dobre powěstwo tebi přinjesł.

20. A hlej, budźeš němy, a njebudźeš móc rěčeć hač do dnja, na kotrymž so to stanje, dokelž njejsy wěrił mojim słowam, kotrež so dopjelnja we swojim času.

21. Lud pak wočakowaše Zachariasa; a dźiwachu so, zo wón w templu so komdźi.

22. Wustupiwši pak njemóžeše k nim rěčeć;* a spóznachu, zo je zjewjenje widźał w templu. A wón kiwaše jim, a wosta němy.

23. A sta so, hdyž dny jeho słužby so dopjelnichu, woteńdźe do swojeho domu.

24. Po tych dnjach pak podja Hilžbjeta, jeho mandźelska, a potaji so pjeć měsacow prajicy:

25. Tak je mi sčinił Knjez we dnjach, w kotrychž na mnje spohlada, zo by wotewzał moju hańbu mjez čłowjekami.*

26. **W** šestym měsacu pak bu pósłany jandźel Gabriel wot Boha do města w Galileji, kotrehož mjeno je Nazareth,

7. t. r. hižo při wysokich lětach. — **9.** Měšnicy mjez sobu losowachu, kotry z nich ma službu wukonjeć; ** t. r. do prěnjeho dźěla templa, do s w j a t n i c y, hdźež kadźidłowy wołtař stoješe, na kotrymž so dwójcy za dźeń při rańšej a wječornej modlitwje kadźidło (woruch) nad žehliwym wuhlom zapali. Druhi dźěl templa, n a j s w j e ć i š e, bě přez płachtu wot swjatnicy dźěleny a do njeho wyšši měšnik jeno jónu za lěto zastupi. — **10.** t. j. w templowym předdworje. — **15.** W maćeřnym žiwoće, we wokamiknjenju, w kotrymž Marija Hilžbjetu postrowi, bu Jan z Duchom swjatym napjelnjeny; dokelž Duch swjaty do hrěšneje duše njezastupi, wuča swjeći wótcowje, zo bu Jan přez Jězusowu přitomnosć w maćeřnym žiwoće wot herbskeho hrěcha wučisćeny. — **17.** t. r. wón budźe Knjezej puć přihotować, hl. Mat. 3, 3. 11. 14. ** t. r. zo by zašćěpił do wutroby staršich lubosć k swojim dźěćom, a do wutroby dźěći lubosć k staršim a zo by powšitkownje pohnuł njeposłušnych k posłušnosći přećiwo Božim kaznjam. — **22.** Měšnik měješe po dokonjanym woporje w swjatnicy lud požohnować; dokelž Zacharias to njemóžeše, sudźeše lud, zo je so jemu něšto spodźiwneho stało. **25.** Pola Židow bě hańba, hdyž dźěći njemějachu.

27. Ke knježnje, slubjenej z mužom, kiž rěkaše Józef, z domu Davidoweho; a mjeno knježny bě Marija. Mat. 1, 18.

28. A zastupiwši k njej rjekny jandźel: Strowa sy, hnady połna! Knjez je z tobu; žohnowana sy ty mjez žónskimi.

29. Hdyž to wusłyša, postróži so na jeho rěči, a mysleše, kajke by to postrowjenje było.

30. A jandźel dźeše k njej: Njebój so, Marija; přetož hnadu sy namakała pola Boha.

31. Hlej, podejmješ w žiwoće, a porodźiš syna, a budźeš jeho mjeno Jězus rěkać. Is. 7, 14; niže 2, 21.

32. Tón budźe wulki, a syn Najwyššeho budźe mjenowany; a Bóh Knjez da jemu stoł Davida jeho wótca, a budźe kralować w domje Jakubowym na wěčne, Dan. 7, 14. 27; Mich. 4, 7.

33. A jeho kralowanja njebudźe kónc.*

34. Marija pak rjekny k jandźelej: Kak so to stanje, dokelž muža njepóznawam?

35. A wotmołwjejo rjekny jej jandźel: Duch swjaty přińdźe na tebje, a móc Najwyššeho tebje wobsćěni, a tohodla budźe tež, štož so z tebje Swjate narodźi, Syn Boži rěkać.

36. A hlej, Hilžbjeta twoja ćeta, tež wona je syna podjała we swojej starobje; a tutón měsac je jej šesty, kotraž njepłódna rěka;

37. Přetož pola Boha njebudźe žana wěc njemóžna.

38. Marija pak rjekny: Hlej, sym słužownica Knjeza; stań so mi po twojim słowje. A jandźel woteńdźe wot njeje.

39. Wstanywši pak Marija we wonych dnjach, woteńdźe do horow khwatajcy do města Judy.*

40. A přińdźe do domu Zachariasa, a postrowi Hilžbjetu.

41. A sta so, hdyž Hilžbjeta Marijne postrowjenje zasłyša, poskoči dźěćo w jeje žiwoće. A Hilžbjeta bu z Duchom swjatym napjelnjena;

42. A zawoła z wulkim hłosom a rjekny: Žohnowana sy ty mjez žónskimi, a žohnowany je płód twojeho žiwota.

43. A zwotkel je mi to, zo je mać mojeho Knjeza ke mni přišła?*

44. Přetož hlej, hdyž hłós twojeho postrowjenja do mojeju wušow zańdźe, poskoči z wjesołosću dźěćo w mojim žiwoće.

45. A zbóžna sy, kotraž sy wěriła, dokelž so dopjelni, štož je tebi prajene wot Knjeza.

46. A Marija praji: Wulcy khwali moja duša Knjeza,*

47. A mój duch zraduje so w Bohu mojim zbóžniku, 1. Kral. 2, 1.

48. Přetož pohladał je na ponižnosć swojeje słužownicy; hlej tuž, wot nětka budźa mje zbóžnu khwalić wšitke narody.

49. Dokelž wulke wěcy je na mni činił, kotryž móćny je, a swjate je jeho mjeno.

50. A jeho smilnosć traje wot naroda k narodej nad tymi, kotřiž so jeho boja.

51. Wopokazał je móc ze swojim ramjenjom, rozpjeršił je, kotřiž su hordźi w myslach swojeje wutroby. Is. 51, 9; Ps. 32, 10.

52. Storčił je móćnych ze stoła, a powyšił ponižnych.

53. Hłódnych je napjelnił z kubłami, a bohatych je rozpušćił prózdnych. 1. Kral. 2, 5; Ps. 33, 11.

54. Přijał je Israela swojeho słužownika, wopomniwši swoju smilnosć,

33. t. r. budźe wěčne, a njebudźe potajkim kralestwam tohole swěta podobne. — **39.** Najskerje měni so tu město Hebron, kotrež w krajinje splahej Juda słušacej ležeše; je pak tež móžno, zo je město, w kotrymž Zacharias bydleše, samo Juda rěkało. — **43.** t. j. mać Boža. — **46.** Při spóznaću Božeje mocy a miłosće njewidźi ponižna słužownica na sebi žaneje dospołnosće, kotraž by tajke wuznamjenjenje zasłužiła, wona khwali jenož Knjeza.

55. Jako je rěčał našim wótcam, Abrahamej a jeho symjenju do wěčnosće.*
1. Mójz. 17, 9 a 22, 16; Ps. 131, 11; Is. 41, 8.

56. Marija pak wosta při njej na tři měsacy, potom wróći so do swojeho domu.

57. Hilžbjeće pak dóńdźe čas, zo by porodźiła, a porodźi syna.

58. A jeje susodźa a přećelowje wuslyšachu, zo je Knjez wulku miłosć na njej činił, a wjeselachu so z njej.

59. A sta so na wosmy dźeń, zo přińdźechu hólčatko wobrězać, a rěkachu jemu z nanowym mjenom Zacharias.

60. A jeho mać wotmołwjejcy rjekny: Nč wšak, ale Jan dyrbi rěkać.

61. Woni pak rjeknychu k njej: Nichtó w twojim přećelstwje njeje, kotryž by z tym mjenom rěkał.*

62. A kiwachu jeho nanej, kak by chcył jemu rěkać.

63. A požadawši pisawku napisa prajo:* Jan je jeho mjeno. A wšitcy so dźiwachu. Wyše 13.

64. Z dobom pak wotewri so jeho rot a jeho jazyk, a wón rěčeše khwalo Boha.

65. A přińdźe bojosć na wšitkich jich susodow; a po wšěch horach Judeje buchu roznjesene wšitke te słowa.

66. A wšitcy, kotřiž to słyšachu, wzachu sebi to k wutrobje, prajicy: Što, měniš, budźe z tutoho dźěsća? Přetož ruka Knjeza běše z nim.

67. A Zacharias, jeho nan, bu z Duchom swjatym napjelnjeny a wěšćeše prajo:

68. Žohnowany budź Knjez, Bóh Israela, dokelž je wopytał* swój lud, a jeho wukupjenje skutkował. Ps. 53, 12.

69. A je nam pozběhnył róh* zbožownosće w domje Davida, swojeho słužownika,
Ps. 131, 17.

70. Jako je rěčał přez rot swojich swjatych profetow, kotřiž su byli wot spočatka: Jer. 23, 6 a 30, 10.

71. Wumóženje wot našich njepřećelow a z ruki wšitkich, kotřiž nas hidźachu,

72. Zo by smilnosć sčinił našim wótcam, a wopomnił swój swjaty slub;

73. Po přisazy, kotruž je přisahał Abrahamej, našemu wótcej, zo nam to da:
1. Mójz. 22, 16; Jer. 31, 33; Hebr. 6, 13. 17.

74. Zo bychmy bjez bojosće, z ruki swojich njepřećelow wumóženi, jemu służili,

75. We swjatosći a sprawnosći před jeho wobličom wšitke dny swojeho žiwjenja.

76. A ty, dźěćo, budźeš profeta Najwyššeho rěkać; přetož póńdźeš před wobličom Knjeza, zo by přihotował jeho puće;

77. Zo by dał jeho ludej wědomosć spomóženja we wodawanju jich hrěchow,
Mal. 4, 5; wyše 17.

78. Přez najnutrnišu smilnosć našeho Boha, z kotrejž je nas wopytał skhadźejo z wysokosće,* Zach. 3, 8 a 6, 12; Mal. 4, 2.

79. Zo by swěćił tym, kotřiž we ćmě a w sćěnju smjerće sedźa, a k postajenju našich nohow na puć pokoja. Is. 9, 2.

80. Dźěćo pak rosćeše, a posylnješe so w duchu; a běše w pusćinje* hač do dnja swojeho zjewjenja před Israelom.

STAW II.

Po přikazni kejžora Augusta pućuje Józef z Mariju do Bethlehema, kotraž tudy Zbóžnika porodźi. Pastyrjo, jeho narod přez jandźela zhoniwši, přińdźechu khwatajcy k njemu so modlić. Dźěćatko dósta při wobrězanju mjeno Jězus. Po

---

55. Wočłowječenje Syna Božeho, najwjetši skutk Božeje miłosće, je dopjelnjenje sluba, kotryž je Bóh Abrahamej činił a jeho potomnikam wobnowjał. — **61.** Pola Židow mjenowachu so dźěći po přećelach z nanoweje abo maćeřneje strony. — **68.** Štož napisa, to sobu tež wupraji. — **68.** t. r. z miłosću je pohladał na swój lud. — **69.** Róh je znamjo mocy, sylnosće, kotraž so njepřećelow dowobara a jich wotećěri. Z Davidoweho splaha je Bóh mócneho wumóžnika zbudźił, kotryž njepřećelsku móc złama. — **78.** Přez přikhad Messiasa, kiž je takrjec słónco duchowneho žiwjenja, wopokaže so nam jasnje lubosć a smilnosć Boža; přetož jako słónco ćmu rozjasni, tak rozswěći Khrystus, słónco sprawnosće, wšitkich, kotřiž su w duchownej ćmě, njewědomych a hrěšnikow, zo bychu prawy puć spóznali, kotryž k pokojej wutroby wjedźe. — **80.** t. j. puste, wosamoćene město při Mortwym morju, hdźež so s. Jan z modlenjom a posćenjom k swjatemu zastojnstwu přihotowaše.

skónčenju čistosćenja bu Jězus do templa njeseny a Knjezej woprowany. Simeon česći jeho z radosću a wěšći maćeri mječ bolosći, a profećina Hana khwali Boha. Dwanaćelětny zhubi so Jězus staršimaj a namaka so mjez wučerjemi w templu; wróći so ze staršimaj do Nazaretha a je jimaj poddaty.

Sta pak so we wonych dnjach, zo kaznja
wuńdźe wot kejžora Augusta, zo by wopisany był cyły swět.*
2. Tuto přěnje* wopisanje sta so pod
Cyrinom, syriskim bohotom.
3. A dźěchu wšitcy, zo bychu zapisowani byli, kóždy do swojeho města.
4. Wuńdźe pak też Józef z Galileje z města Nazaretha do Judeje, do města Davidoweho, kotrež Bethlehem rěka, dokelž běše z domu a ze swójby Davidoweje, 1. Kral. 20, 6; Mich. 5, 2; Mat. 2, 6.
5. Zo by zapisany był* z Mariju, swojej slubjenej mandźelskej, kotraž běše ćežkoživotna.
6. Sta pak so, hdyž tam běštaj, dopjelnichu so dny, zo by porodźiła.
7. A porodźi swojeho přěnjorodźeneho syna, powi jeho do pjeluškow, a położi jeho do žłoba, dokelž města njeměještaj w hospodźe.
8. A pastyrjo běchu w tej samej krajinje wotućeni, a dźeržachu nócnu strażu nad swojim stadłom.*
9. A hlej, jandźel Knjeza přistupi k nim, a bóžska jasnosć jich wobswětli, a bojachu so z wulkej bojosću.
10. A jandźel rjekny jim: Njebójće so;
přetož hlej, připowěduju wam wulku wjesołosć, kotraž so stanje wšitkomu ludej;
11. Dźensa je so wam narodźił zbóžnik,
kotryž je Khrystus Knjez, w měsće Davidowym.*
12. A to budźe wam znamjo: Namakaće dźěćatko, do pjeluškow powite a do žłoba położene.
13. A hnydom bě z jandźelom mnohosć njebjeskich wójskow, kotrež Boha khwalachu prajicy:
14. Česć budź Bohu we wysokosćach
a na zemi pokoj čłowjekam dobreje wole.*
15. A sta so, hdyž běchu jandźelowje
wot nich do njebjes wotešli, zo pastyrjo mjez sobu rěčachu: Přeńdźmy do Bethlehema, a wohladajmy to słowo, kotrež je so stało, kotrež nam Knjez zjewi.
16. A přińdźechu khwatajcy, a namakachu Mariju a Józefa a dźěćatko do žłoba położene.
17. Wuhladawši je spóznachu słowo,
kotrež bě jim prajene wo tom dźěćatku.
18. A wšitcy, kotřiž to słyšachu, dźiwachu so, a nad tym, štož bu jim wot pastyrjow powědane.
19. Marija pak zakhowa wšitke tute
słowa, rozpominajcy je we swojej wutrobje. Niže 51.
20. A pastyrjo so wróćichu, sławjachu
a khwalachu Boha za wšitko, štož běchu słyšeli a widźeli, jakož bu jim prajene.
21. A hdyž so wósm dnjow dopjelni,
zo by dźěćatko wobrězane było, bu jeho mjeno rěkane Jězus, kotrež bu jemu narjeknjene wot jandźela, prjedy dyžli bu w maćeŕnym žiwoće podjate. 1. Mójz. 17, 12; 3. Mójz. 12, 3; Mat. 1, 21; wyše 1, 31.

II. 1. Cyły swět, t. j. wšitke kraje, nad kotrymiž Romjenjo knježachu. Kejžor Augustus je w času swojeho 40-lětneho knježenja dwójcy jemu podćisnjene kraje wopisać poručił. Při tom dyrbješe so też wudać, kelko zamóženja štó ma, zo bychu so potom dawki postajiłe. — **2.** Druhe wopisanje sta so 9 lět pozdźišo, hdyž bě Archelaus wotsadźeny a Judeja, swoju samostatnosć zhubiwši, jeno jako romska krajina płaćeše. — **5.** Bethlehem bě Davidowe narodne město a tohodla mějachu so swójbni wótcowje z jeho splaha tam zapisać dać; najskerje měještaj hišće Józef a też Marija, dokelž wona jako jenička dźěćo swojeje swójby ju zastupowaše, wěšty podźěl na zhromadnym zamóženju cyłeho splaha. — **8.** W rańšich ćopłych krajinach wostawaju stadła w lěće a zymje, wodnjo a w nocy na pastwje, a dyrbja wosebje w nócnym času před zwěrjatami a paduchami so zakitać. — **11.** t. j. w Bethlehemje. Wokolina tohole města wočakowaše wosebje žadosćiwje zbóžnikowy narod, dokelž běchu profetowje wěšćili, zo so wón tam narodźi. — **14.** t. r. kotřiž su zwólniwi, Božu wolu dokonjeć, wuprajenu w Božich kaznjach, změja měr a spokojnosć we wutrobje, dokelž je jim přez zbóžnikowy narod njebjeska zbóžnosć wotewrjena.

22. A hdyž běchu dny jeje čistosćenja po zakonju Mójzesowym dopjelnjene, njesеštaj jeho do Jeruzalema, zo byštaj jeho Knjezej předstajiłoj,* 3. Mójz. 12, 6.

23. Jako je pisane w zakonju Knjeza: „Wšitko mužske, štož so prěnje narodźi, budźe Knjezej swjećene rěkać;“* 2. Mójz. 13, 2; 4. Mójz. 8, 16.

24. A zo byštaj wopor dałoj po tom, štož je prajene w zakonju Knjeza: dwě tujawcy abo dweju młodeju hołbjow. 3. Mójz. 12, 8.

25. A hlej, w Jeruzalemje běše čłowjek, z mjenom Simeon; a tónle čłowjek bě sprawny a bohabojazny, wočakowaše spomóženje Israela, a Duch swjaty běše we nim.

26. A wón bě wotmołwjenje wot Ducha swjateho dóstał,* zo smjerće njewohlada, khiba hač by prjedy wohladał Žałbowanca Knjezoweho.

27. A wón přińdźe, wot Ducha (swjateho) pohnuty, do templa. A hdyž staršej dźěćatko Jězus přinjesеštaj, zo byštaj za nje po postajenju zakonja činiłoj,

28. Tu wza wón je na swojej rucy a khwaleše Boha, a praji:

29. Nětko pušćiš swojeho słužownika, Knježe, po swojim słowje w pokoju;*

30. Přetož mojej woči stej widźałoj twoju zbóžnosć,*

31. Kotruž sy přihotował před woblicom wšitkich ludow,

32. Jako swětło k rozswětlenju pohanow* a jako khwalbu** twojeho ludu Israela.

33. A jeho nan a mać dźiwaštaj so nad tym, štož bu wo nim prajene.

34. A Simeon požohnowa jich, a rjekny k Mariji jeho maćeri: Hlej, stajeny je tutón k padej a k horjestaću mnohich* w Israelu, a k znamjenju, kotremuž budźe so napřećiwo rěčeć.** Is. 8, 14; Rom. 9, 33; 1. Pětr. 2, 7.

35. A twoju samsnu dušu přeńdźe mječ,* zo bychu so zjewiłe zmyslenja mnohich wutrobow.

36. A běše (tam) Hana profećina, Fanuelowa dźowka, ze splaha Aser; ta bě zestariła we mnohich dnjach, a bě ze swojim mužom žiwa była sedm lět wot swojeho knježnistwa.

37. A wona bě wudowa na štyri a wósmdźesat lět, kotraž njekhodźeše z templa, z posćenjom a modlenjom Bohu słužicy w nocy a wodnjo.

38. A wona w tej samej hodźinje přistupiwši, khwaleše Boha a powědaše wo nim wšitkim, kotřiž wočakowachu wumóženje Israela.

39. A hdyž běštaj wonaj wšitko po zakonju Knjeza dokonjałoj, wróćištaj so do Galileje, do swojeho města Nazaretha.*

40. Hólčatko pak rosćeše a posylnjowaše so, połne mudrosće, a hnada Boža běše we nim.

22. t. r. jeho woprowałoj Knjezej, kotremuž jako prěnjorodźeny słušeše. — **23.** t. r. dyrbi Knjezej swjećene być. — **26.** t. r. jemu bu zjewjene, zo njewumrje. — **29.** t. r. radostnje z tohole žiwjenja. — **30.** t. r. Khrystusa, kotryž je žórło našeje zbóžnosće. — **32.** t. r. zo by jako wučeŕ ze swojej wučbu pohanski błud rozswětlił. ** Za israelski lud je najwjetša khwała, zo je so z njeho Zbóžnik swěta po ćěle narodźił. — **34.** t. r. mnozy budźa so na nim pohóršować a zaćisnu jeho jako Zbóžnika; tym budźe wón k padej a zahubje; mnozy pak budźa do njeho wěrić, tym budźe wón k horjestaću a k zbóžnosći. ** t. r. jeho wučbje a jeho kaznjam, kotrež so njeznjesu z wučbu a z kaznjemi swěta, budźa so napřećiwjeć. — **35.** Tu wěšći maćeri Božej surowu bolosć, kotraž na nju čaka. Ćerpjenje a bolosćiwa smjerć Zbóžnikowa měješe zmyslenje čłowjekow wozjewić, sami japoštołowje njemóžachu prawje zapřijeć Zbóžnika, kiž měješe ćerpjeć a wumrěć, a smjerć Boha čłowjeka wosta Židam pohóršk, pohanam błaznosć. Tak wozjewi so přez Khrystusowe ćerpjenje a jeho bolosćiwu smjerć, što je na čłowjeku. Ponižnje zmysleny wěri do njeho; hordźe zmysleny, kotryž ponižne a khude žiwjenje Zbóžnika zapřijeć nochce, zaćisnje jeho. — **39.** Swjaty Matej powěda, zo su třo mudri z rańšeho kraja k Jězusej w Bethlehemje so modlili, a zo je po jich wotpućowanju Józef z Mariju a z Jězusom do Egiptowskeje ćeknył. Tohodla móža tute słowa s. Lukaša jeno tak so zrozymić, zo je so swjata swójba po wróćenju z Egiptowskeje do Nazaretha podała a tam bydliła.

41. A jeho staršej khodźeštaj kóždy lěto do Jeruzalema, na jutrowny swjedźeń.*
2. Mójz. 23, 15 a 34, 18; 5. Mójz. 16, 16.

42. A hdyž bě Jězus dwanaće lět, a wonaj po zwučenju do Jeruzalema na swjedźeń dźěštaj,

43. Wosta, hdyž so po dokonjanym swjedźenju wróćeštaj, hólčec Jězus w Jeruzalemje; a jeho staršej to njepytnyštaj.

44. Měnicy pak, zo je při towafstwje, wuńdźeštaj puć jenoho dnja, a pytaštaj jeho mjez přećelemi a znatymi.

45. A njenamakawši, wróćištaj so do Jeruzalema, jeho pytajcy.

46. A sta so, po třoch dnjach namakaštaj jeho w templu, jako sedźeše mjez wučerjemi, na nich posłuchajo a so jich prašejo.

47. Dźiwachu pak so wšitcy, kotřiž jeho słyšachu, nad jeho rozomnosću a jeho wotmołwjenjemi.

48. A wuhladawši dźiwaštaj so wonaj. A jeho mać rjekny k njemu: Syno, čohodla sy namaj tak sčinił? Hlej, twój nan a ja smój će z bolosću pytałoj.

49. A wón dźeše k nimaj: Čohodla staj mje pytałoj? Njewědźeštaj, zo dyrbju we tom być, štož mojeho Wótca je?*

50. A wonaj njezrozymištaj słowo, kotrež k nimaj poręča.*

51. A wón woteńdźe z nimaj a přińdźe do Nazaretha, a běše jimaj poddaty. A jeho mać zakhowa wšitke tute słowa w swojej wutrobje.

52. A Jězus přiběraše na mudrosći a starobje, a hnadźe pola Boha a čłowjekow.

STAW III.

Jan bu wot Boha pósłany, zo by z prědowanjom Isaiasowe wěšćenje dopjelnił; ludej, cłownikam a wojakam dawa radu a praji, što ma kóždy z nich činić; swědči, zo je Khrystus mócniši dyžli wón, a jeho křćeńca wosebniša. Nad Khrystusom znošuje so po křćeńcy hołb a hłós njebjeskeho Wótca da so słyšeć. Splah Jězusowy wot Józefa hač do Adama so wopisuje.

W pjatnatym lěće kejžorjenja kejžora Tiberia, hdyž bě Poncius Pilatus bohot Judeje, a Herodes štwórćiwjefch Galileje, jeho bratr Filip pak štwórćiwjefch krajiny iturejskeje a trachonitidskeje, a Lysanias štwórćiwjefch Abilinije,

2. Pod wyššimaj měšnikomaj Annasom a Kaifasom, sta so słowo Knjeza k Janej, Zachariasowemu synej, w pusćinje.
Jap. skutk. 4, 6.

3. A wón přińdźe do wšoho kraja wokoło Jordana a prědowaše křćeńcu pokuty k wodawanju hrěchow,* Mat. 3, 1; Mark. 1, 4.

4. Jako je pisane w knizy rěčow profety Isaiasa: „Hłós wołaceho w pusćinje: Přihotujće Knjezowy puć, runajće jeho šćežki. Is. 40, 3; Jan. 1, 23.

5. Kóždy doł budźe wupjelnjeny, a kóžda hora a hórka ponižena, a křiwe budźe zrunane, a škropawe płony puć;

6. A wšitke mjaso wuhlada spomóženje Bože.“*

7. Tuž praješe wón k črjódam, kotrež přikhadźachu, zo bychu so wot njeho křćić dałe: Ješćefči splaho, štó je wam pokazał wućeknyć přichodnemu hněwej? Mat. 3, 7.

8. Čińće tohodla hódne płody pokuty, a njepočinajće prajić: Wótca mamy Abrahama. Přetož praju wam: Bóh móže z tutych kamjeni Abrahamej dźěći zbudźić.

41. Mójzesowy zakoń postaji, zo ma kóždy wotrosćeny Israelita za lěto třikróć k swjedźenjam do Jeruzalema pućować. — **49.** t. r. nihdźe druhdźe, khiba w domje Božim mam być a to dokonjeć, štož je mi mój njebjeski Wótc poručił. — **50.** t. r. wonaj njezapřiještaj dospołnje zmysł tutych słowow, dokelž potajnosć čłowjeskeho wumóženja so jeno pomału zrozymi.

III. **3.** Janowa křćeńca njewodawaše hrěchi, ale přez nju wzachu křćeni winowatosć na so, zo chcedźa hrěchow přichodnje so zdalować, a pokutu činić, a tak sebi wot Boha wodaće prjedawšich hrěchow zasłužić; hl. Mat. 3, 11. — **6.** t. r. kóždy čłowjek móže k spomóženju abo zbóžnosći přińć přez Jězusa Khrystusa.

9. Přetož hižo je sekera korjenjej što-
mow přiložena; kóždy štom pak, kiž do-
breho płodu njenjese, budźe wurubany a
do wohnja ćisnjeny.
10. A črjódy prašachu so jeho prajicy:
Što dha mamy činić?
11. Wotmołwjejo pak praješe jim: Štóž
ma dwě sukni, daj tomu, kiž žaneje nima,
a štóž ma jědźe, sčiń tež tak.*
Jak. 2, 15; 1. Jan. 3, 17.
12. Přińdźechu pak tež cłownikowje, zo
bychu so křćić dali, a rjeknychu k njemu:
Mištrje, što mamy činić?
13. A wón rjekny k nim: Njebjeŕće
wjac dyžli to, štož je wam postajene.
14. Tež wojacy prašachu so jeho pra-
jicy: Što pak mamy my činić? A wón
dźeše k nim: Njenamocujće nikoho a nje-
čińće křiwdy a spokojće so ze swojej mzdu.
15. Dokelž pak lud wočakowaše,* a
wšitcy w swojej wutrobje myslachu wo
Janje, zo snadź je wón Khrystus,
16. Wotmołwi Jan prajo wšitkim: Ja
drje křćiju was z wodu, přińdźe pak móc-
niši dyžli ja, kotremuž rjemjenje na jeho
črijach wotwjazać hódny njejsym; tón bu-
dźe křćić z Duchom swjatym a z wohnjom,
Mat. 3, 11; Mark. 1, 8; Jan. 1, 26; Jap. sk. 1, 5;
11, 16; 19, 4.
17. Kotrehož wějawka je w jeho rucy,
a wón wučisći swoje huno a zhromadźi
pšeńcu do swojeje bróžnje, pluwy pak
spali z njewuhasliwym wohnjom. Mat. 3, 12.
18. A tak tež wjele druheho napomi-
najo připowědowaše ludej.
19. Štwórćiwjeŕch Herodes pak, hdyž
bu wot njeho swarjeny dla Herodiady,
bratroweje žony, a dla wšitkich złych skut-
kow, kotrež bě Herodes činił,
Mat. 14, 4; Mark. 6, 17.
20. Přida* k wšitkomu tež to, zo Jana
zawrě do jastwa.
21. Sta pak so, hdyž wšitkón lud so
křćić da, a hdyž bu tež Jězus wukřćeny a
so modleše, zo so njebjo wotewri,*
Mat. 3, 16; Mark. 1, 10; Jan. 1, 32.
22. A Duch swjaty zestupi w ćělnej
podobje jako hołb na njeho; a hłós z nje-
bjes so sta: Ty sy mój lubowany Syn, na
tebi mam spodobanje. Mat. 3, 17 a 17, 5;
niže 9, 35; 2. Pětr. 1, 17.
23. A Jězus sam pak bě, hdyž poča
[wučić], wokoło třiceći lět, a kaž měnjachu,
syn Józefowy, kotryž bě (syn) Heliowy,
kotryž bě Mathatowy,
24. Kotryž bě Leviowy, kotryž bě Mel-
chiowy, kotryž bě Janneowy, kotryž bě
Józefowy,
25. Kotryž bě Mathathiasowy, kotryž bě
Amosowy, kotryž bě Nahumowy, kotryž
bě Hesliowy, kotryž bě Naggeowy,
26. Kotryž bě Mahathowy, kotryž bě
Mathathiasowy, kotryž bě Semeiowy, ko-
tryž bě Józefowy, kotryž bě Judowy,
27. Kotryž bě Joannanowy, kotryž bě Re-
sowy, kotryž bě Zorobabelowy, kotryž bě
Salathielowy, kotryž bě Neriowy,
28. Kotryž bě Melchiowy, kotryž bě Ad-
diowy, kotryž bě Kosanowy, kotryž bě El-
madamowy, kotryž bě Herowy,
29. Kotryž bě Jesuowy, kotryž bě Elie-
zerowy, kotryž bě Jorimowy, kotryž bě
Mathatowy, kotryž bě Leviowy,
30. Kotryž bě Simeonowy, kotryž bě
Judowy, kotryž bě Józefowy, kotryž bě
Jonowy, kotryž bě Eliakimowy,
31. Kotryž bě Meleowy, kotryž bě Men-
nowy, kotryž bě Mathatowy, kotryž bě
Nathanowy, kotryž bě Davidowy,

---

11. Komuž mjez wami je Bóh časne zamóženje wobradźił, njech potrěbnym a khudym wot njeho sobudźeli a to tak darniwje, zo je hotowy najnuzniše potrjeby žiwjenja, jako drastu a jědź z nimi dźělić. — **15.** t. r. wočakowaše, što so z Janom křćenikom a wot njeho dale stanje, a hdyž we nim slubjeneho Messiasa spóznać chcychu, wuzna so Jan, štó wón je a ponižowaše sebje a swoju wučbu a swoju křćeńcu před Jězusom a jeho wučbu a křćeńcu; hl. Mat. 3, 11. — **19.** hl. Mat. 14, 4. — **20.** t. r. k swojim druhim złósćam tež tu, zo Jana do jastwa sadźić a morić da. — **21.** hl. Mat. 3, 16.

32. Kotryž bě Jesseowy, kotryž bě Obe-
dowy, kotryž bě Boozowy, kotryž bě Sal-
monowy, kotryž bě Naassonowy,
33. Kotryž bě Aminadabowy, kotryž bě
Aramowy, kotryž bě Esronowy, kotryž bě
Faresowy, kotryž bě Judowy,
34. Kotryž bě Jakubowy, kotryž bě
Isaakowy, kotryž bě Abrahamowy, kotryž
bě Thareowy, kotryž bě Nachorowy,
35. Kotryž bě Sarugowy, kotryž bě Ra-
gauowy, kotryž bě Falegowy, kotryž bě
Heberowy, kotryž bě Saleowy,
36. Kotryž bě Kainanowy, kotryž bě
Arfaxadowy, kotryž bě Semowy, kotryž
bě Noeowy, kotryž bě Lamechowy,
37. Kotryž bě Mathusalemowy, kotryž
bě Henochowy, kotryž bě Jaredowy, ko-
tryž bě Malaleelowy, kotryž bě Kainanowy,
38. Kotryž bě Henosowy, kotryž bě
Sethowy, kotryž bě Adamowy, kotryž bě
Boži.*

STAW IV.

Po štyrcećidnjowskim posće a po předobyću djabołskich spytowanjow čita Jězus w Nazarethskej synagodzy Isaiasowe wěšćenje, kotrež so na njeho poćahuje a praji, zo profeta njeje lubowany we swojej wótčinje, čohoždla chcedźa jeho ze skały storčić; wón wućěri w Kafarnaumje djaboła, wustrowi Symanowu přichodnu mać a wjele druhich, a wuhonja djaboły.

Jězus pak połny Ducha swjateho wróći
so wot Jordana, a bu wot Ducha do pu-
sćiny wjedźeny Mat. 4, 1; Mark. 1, 12.
2. Na štyrceći dnjow, a bu wot djaboła
spytowany.* A njepojě ničoho we wo-
nych dnjach, a hdyž te so minychu, bu
hłódny.
3. Rjekny pak k njemu djaboł: Sy-li
syn Boži, praj tutomu kamjenjej, zo by
khlěb był.
4. A Jězus jemu wotmołwi: Pisane je:
„Wot samoho khlěba njeje čłowjek žiwy,
ale wot kóždeho słowa Božeho.“
5. Mójz. 8, 3; Mat. 4, 4.
5. A djaboł dowjedźe jeho na wysoku
horu, a pokaza jemu wšitke kralestwa
swěta we wokamiknjenju.
6. A dźeše k njemu: Tebi dam wšitku
tu móc a jich krasnosć, dokelž su mi
přepodate, a komuž chcu, dawam je.
7. Tohodla jelizo ty poklaknješ přede
mnu, budźa wšitke twoje.
8. A wotmołwjejo rjekny jemu Jězus:
Pisane je: „Knjezej swojemu Bohu dyrbiš
so modlić a jemu samomu słužić.“
5. Mójz. 6, 13 a 10, 20.
9. A dowjedźe jeho do Jeruzalema, a
staji jeho na wjeřch templa a rjekny jemu:
Sy-li syn Boži, pušć so wottudy dele.
10. Přetož pisane je: „Swojim jandźelam
je wón tebje dla poručił, zo bychu će
zakitali,
11. A budźa će na rukomaj nosyć, zo
trjebaj njeby twoju nohu wo kamjeń
storčił.“ Ps. 90, 11.
12. A wotmołwjejo dźeše Jězus k nje-
mu: Prajene je: „Njedyrbiš spytować
Knjeza swojeho Boha.“ 5. Mójz. 6, 16.
13. Hdyž bě wšitke spytowanje doko-
njane, woteńdźe djaboł wot njeho na čas.*
14. A Jězus wróći so w mocy Ducha
do Galileje, a rěč wo nim rozeńdźe po
cyłej krajinje. Mat. 4, 12; Mark. 1, 14; Jan. 4, 45.
15. A wón wučeše w jich synagogach,
a bu khwaleny wot wšitkich.
16. A přińdźe do Nazaretha, hdźež bě
kubłany, a zastupi po swojim zwučenju
na sabaće do synagogi a wstany, zo by
čitał. Mat. 13, 54; Mark. 6, 1.

---

38. t. r. wot Boha stworjeny. Tu wopisuje so splah Jězusowy po jeho maćeri, s. Mariji, kotraž běše Heliowa abo, kaž tež rěkaše, Joakimowa dźowka; ale po židowskim zwučenju njemjenuja so we splahownych zapiskach žónske a tohodla tež nic Marija, ale Józef, z kotrymž bě slubjena, a kotryž měješe ju jako jeničku dźowku Joakimowu zastupić.

IV. **2.** Čłowjek nosy we sebi třoju požadosć, z kotrejž je k hrěchej wabjeny: požadosć mjasa wabi jeho k hrěcham njepoměrnosće a nječistoty a lěnjosće; požadosć wočow wabi jeho k hrěcham nahrabnosće a zawisće; horde zmyslenje wutroby wabi jeho k hrěcham pycha řstwa a knjezojtosće. Na tuto třoje wašnje wabi djaboł tež Jězusa, kotryž třoje spytowanje ze škitom słowa Božeho předoby. — **13.** t. r. na wěsty čas, kotryž so jemu zas k wabjenjam přihódny być zdaše, mjenujcy čas ćerpjenja.

17. A podata bu jemu kniha profety Isaiasa. A hdyž knihu rozwali,* nańdźe městno, hdźež bě pisane:

18. „Knjezowy Duch je nade mnu; tohodla je mje žałbował, a je mje pósłał, zo bych khudym evangelium prědował, a wustrowjał, kotřiž su rozkateje wutroby; Is. 61, 1.

19. Zo bych připowědźeł jatym spušćenje a slepym widźenje, zo bych wupušćił zraženych na swobodu, zo bych prědował spodobne lěto Knjeza a dźeń zarunanja.“ *

20. A knihu zawaliwši poda ju słužownikej, a posydźe so; a wšitkich woči w synagodzy běštej na njeho wobroćenej.

21. Poča pak k nim rěčeć: Dźens je so dopjelniło tuto pismo we wašimaj wušomaj.

22. A wšitcy jemu swědčachu, a dźiwachu so łuboznym słowam, kotrež z jeho rta wukhadźachu, a prajachu: Njeje tutón Józefowy syn?

23. A wón dźeše k nim: Wězo rjeknjeće mi to přirunanje: Lěkarjo, wulěkuj sebje samoho! Štož smy słyšeli, zo sy w Kafarnaumje činił, čiń tež tudy w swojej wótčinje.*

24. Wón pak dźeše: Zawěrno praju wam: Žadyn profeta njeje spodobny w swojej wótčinje. Mat. 13, 57.

25. Woprawdźe praju wam: Wjele wudowow běše w Eliasowych dnjach w Israelu, hdyž so njebjo zamkny tři lěta a šěsć měsacow, tak zo wulki hłód nasta po cyłej zemi,

26. Tola k žanej z nich njebu Elias pósłany, jenož k wudowje do Sarepty w Sidonskej. 3. Kral. 17, 9.

27. A wjele wusadnych běše w Israelu za profetu Elisea, a žadyn z nich njebu wučisćeny, jenož Naaman, Syrski.* 4. Kral. 5, 14.

28. A wšitcy w synagodzy buchu z hněwom napjelnjeni, to słyšicy.

29. A wstanychu, wustorčichu jeho z města, a wuwjedźechu jeho hač na wjeřšk hory, na kotrejž bě jich město natwarjene, zo bychu jeho dele storčili.

30. Ale wón, překročiwši srjedźa mjez nimi, woteńdźe.*

31. A zeńdźe do Kafarnauma města w Galileji, a tu wučeše jich na sabatach. Mat. 4, 13; Mark. 1, 21.

32. A spodźiwachu so nad jeho wučbu, dokelž jeho rěč bě mócna. Mat. 7, 28.

33. A w synagodzy běše čłowjek, nječisteho ducha mějacy, a zawoła wótře,* Mark. 1, 23.

34. Prajo: Wostaj (nas), što mamy z tobu, Jězuso Nazarenski? Sy přišoł nas zahubić? wěm, štó sy, Swjaty Boži.

35. A Jězus pohrozy jemu, prajo: Woněm a wuńdź z njeho. A powaliwši jeho dosrjedźa nich wuńdźe zły duch z njeho, a njezeškodźi jemu.

36. A přińdźe strach na wšitkich, a rozrěčowachu so mjez sobu prajicy: Kajke je to słowo, zo z mocu a sylnosću nječistym ducham poruča, a wone wuńdu?

37. A rozšěri so powěsć wo nim po wšěch městach krajiny.

17. Stare ludy pisachu najbóle na kože, kotrež jako walušk (rólu) zawalachu. — **19.** „Dźeń zarunanja“ nima hebrejski text profety; to njeznamjenja pak tež ničo druhe, hač „spodobne lěto Knjeza“ t. r. jubilejske lěto, w kotrymž mějachu so njerunosće w časnym zamóženju wurunać, wosebje jeći so pušćić; jubilejske lěto bě kóžde pjećdźesate. — **21.** Jězus wukładowaše nětko, kak so tuto wěšćenje dopjelnja, kak je wón přišoł, zo by wučił, zahojał a wumóžił, štož bě zhubjene. — **23.** t. r. Sy-li ty tón wulki muž, kiž je woprawdźe přišoł, zo by tajke wěcy dokonjał, kaž to powědaš, dopomhaj najprjedy sebi samomu a swojim k bohatstwu a sławje, a čiń něšto dobre tež za swojich krajanow. — **27.** Jako w času bohazabyćiwych kralow profetaj Elias a Eliseus pohanam swoje dobroty wudźělataj, dokelž israelski lud jich hódny njebě, tak tež njeje nětko wón hódny evangelia, kotrež zaćisnje w hordym zmyslenju swojeje wutroby. Hněw Nazarethskich zjewi, kak hordźi ludźo běchu, a tak docyła njehódni hnadow, kotrež chcyše jim wumóžnik wopokazać. — **30.** Tu widźachu tež Nazarethscy dźiw, kajkiž sebi zasłužichu, z kotrymž bu jich horde zmyslenje wohańbjene a ponižene. — **33.** hl. pola Marka 1, 24. 26. 27.

38. Wstanywši pak ze synagogi dóńdźe Jězus do Symanoweho domu. Symanowa přichodna mać pak khorješe na sylnu zymnicu; a prošachu jeho za nju.
Mat. 8, 14; Mark. 1, 30.
39. A stojo při njej poruči zymnicy, a ta ju wopušći. A wona hnydom wstanywši posłužowaše jim.
40. Hdyž pak so słónco skhowa, přiwjedźechu wšitcy, kotřiž měјachu khorych na wšelake khorosće, jich k njemu. A wón na kóždeho rucy położiwši wustrowješe jich.
41. Wukhadźachu pak djabliska wot mnohich, křičicy a prajicy: Ty sy Syn Boži. A hrožo njedowoli jim rěčeć, dokelž wědźachu, zo je wón Khrystus. Mark. 1, 34.
42. Hdyž pak dźeń bu, wušedši poda so na puste město, a črjódy jeho pytachu, a přińdźechu hač k njemu, a zdźeržowachu jeho, zo by wot nich njewotešoł.
43. Wón pak dźešе k nim: Tež druhim městam dyrbju kralestwo Bože připowědować, dokelž na to sym pósłany.
44. A wón prědowaše w synagogach galilejskich.

STAW V.

Jězus wuči lud, w Pětrowym čołmje stojo, a tón popadny, hdyž bě na Jězusowe słowo syće do morja pušćił, wulku mnohosć rybow. Wustrowjeneho wusadneho pósła k měšnikam. Wićiwemu poruči, hdyž bě jemu hrěchi wodał, zo by swoje łožo wzał a njesł. Hdyž bě we Leviowym domje, kotrehož bě z cłownicy powołał, na wobjedźe, porokowachu jemu farisejowje, zo z hrěšnikami wobkhadźa, a zo so jeho wučownicy njeposća.

Sta pak so, hdyž so lud k njemu ćišćešе, zo bychu słowo Bože słyšeli, stoješe wón při jězorje Genezareth,
2. A wuhlada dwaj čołmaj na jězorje stojacaj; rybacy pak z njeju wustupiwši płokachu syće. Mat. 4, 18; Mark. 1, 16.
3. Stupiwši pak do jenoho z čołmow, kotryž bě Symanowy, prošešе jeho, zo by jón trochu wot brjoha wotwjezł. A posydnywši so wučešе lud z čołma.
4. Hdyž pak přesta rěčeć, rjekny k Symanej: Wujědź do hłubiny, a rozćehńće swoje syće na popad.
5. A wotmołwjejo rjekny Syman k njemu: Mištrje, cyłu nóc smy so prócowali a njejsmy ničo popadnyli; na twoje słowo pak rozćahnu syće.
6. A hdyž to sčinichu, wobsahnychu wulku mnohosć rybow, jich syć pak so torhaše.
7. A woni přikiwachu towaŕšam, kotřiž běchu na druhim čołmje, zo bychu přišli a jim spomhali. A woni přińdźechu, a napjelnichu wobaj čołmaj, tak zo so nimale podnórještaj.
8. Hdyž to Syman Pětr wuhlada, padźe před Jězusom na kolena prajo: Knježe, dźi wote mnje, dokelž sym hrěšny člowjek.*
9. Hrózba pak přewza jeho a wšitkich, kotřiž z nim běchu, nad popadom rybow, kotrež běchu popadnyli;
10. Runje tak tež Jakuba a Jana, Zebedejoweju synow, kotrajž běštaj Symanowaj towaŕšej. A Jězus dźešе k Symanej: Njebój so, wot nětka budźeš člowjekow łojić.*
11. A přiwjezechu čołmaj k brjohej, a wostajiwši wšitko sćěhowachu jeho.
12. A sta so, hdyž běše w jenom měsće, bě tam muž połny wusada; a Jězusa wuhladawši a na swoje wobličo padnywši, prošešе jeho prajo: Knježe, chceš-li, móžeš mje wučisćić. Mat. 8, 2; Mark. 1, 40.
13. A wupřestrěwši ruku dótkny so jeho prajo: Chcu, budź wučisćeny. A na měsće woteńdźe wusad wot njeho.
14. A wón poruči jemu, zo by nikomu njepowědał; ale (rjekny): Dźi, pokaž so měšnikej, a wopruj za wučisćenje, jako je Mójzes poručił, jim na swědčenje.
3. Mójz. 14, 4.

V. 8. t. r. njehódny w twojej přitomnosći přebywać. — 10. t. r. jako japoštoł ludźi za moju cyrkej dobywać.

15. Rozšěrješe pak so powěsć wo nim dale, a skhadźowachu so wulke črjódy, zo bychu jeho słyšeli a wustrowjeni byli wot swojich khorosći.

16. Wón pak woteńdźe do pusćiny a modlešo so.

17. A sta so jenoho dnja, zo wón sedźo wučeše. A sedźachu tam farisejowje a pismawučeni, kotřiž běchu ze wšěch městačkow Galileje a Judeje a z Jeruzalema přišli; a Knjezowa móc tu bě k jich wustrowjenju.*

18. A hlej, mužowje njesechu na łožu čłowjeka, kotryž bě wićiwy, a pytachu jeho nutř donjesć a před njeho položić.
Mat. 9, 2; Mark. 2, 3.

19. A njenamakawši, na kotrej stronje bychu jeho nutř donjesli, ludu dla, stupichu na kryw, a přez cyhele spušćichu jeho z łožom wosrjedź před Jězusa.

20. Hdyž jich wěru widźeše, rjekny: Čłowječe, twoje hrěchi so ći wodawaju.

21. A pismawučeni a farisejowje počachu sebi myslić, prajicy: Štó je tón, kotryž bohahanjenja rěči? Štó móže hrěchi wodawać, khiba Bóh sam?

22. Hdyž pak Jězus jich mysle spózna, rjekny k nim wotmołwjejo: Što mysliće w swojich wutrobach?

23. Što je lóže, prajić: Twoje hrěchi so ći wodawaju; abo prajić: Wstań a khodź?

24. Zo pak byšće wědźeli, zo ma Syn čłowjeka móc na zemi hrěchi wodawać, (dźeše k wićiwemu): Tebi praju: wstań, wzmi swoje łožo a dźi do swojeho domu.

25. A hnydom wstanywši před nimi, wza łožo, na kotrymž bě ležał; a woteńdźe do swojeho domu, Boha khwalo.

26. A hrózba přewza wšitkich, a khwalachu Boha, a z bojosću napjelnjeni prajachu: Spodźiwne smy dźensa widźeli.

27. A potom wuńdźe a wuhlada cłownika z mjenom Levi* při cłownicy sedźaceho, a dźeše k njemu: Sćěhuj mje.
Mat. 9, 9; Mark. 2, 14.

28. A wostajiwši wšitko wstany a sćěhowaše jeho.

29. A Levi přihotowa jemu wulku hosćinu w swojim domje; a wulka bě črjóda cłownikow a druhich, kotřiž z nimi za blidom sedźachu.

30. A farisejowje a jich pismawučeni morkotachu, prajicy k jeho wučownikam: Čohodla jěsće a pijeće z cłownikami a hrěšnikami?

31. A wotmołwjejo rjekny Jězus k nim: Kotřiž su strowi, njetrjebaju lěkarja, ale kotřiž su khori.

32. Njejsym přišoł, sprawnych powołać, ale hrěšnikow k pokuće.

33. Woni pak rjeknychu jemu: Přečo Janowi wučownicy často so posća a so modla, toho runja tež farisejowje, twoji pak jědźa a pija? Mark. 2, 18.

34. Wón pak dźeše k nim: Móžeće kwasnych młodźencow k posćenju pohnuć, doniž je nawoženja při nich?

35. Přińdu pak dny, hdyž budźe nawoženja wot nich wzaty, tehdy budźa so posćić we wonych dnjach.

36. Praješe pak jim tež přirunanje: Nichtó njepřišiwa zapłatu z noweje drasty na staru; hewak torha tež nowu, a k staremu njepřistoji zapłata z noweho.

37. A nichtó njelije nowe wino do starych sudowjow; hewak nowe wino rozpuknje sudowja, a wono so wulije, a sudowja so skaža.

38. Ale nowe wino ma so do nowych sudowjow leć, a tak je woboje zakhowane.

39. Tež njechce so nikomu, kiž stare wino pije, hnydom noweho; přetož praji: Stare je lěpše.

---

17. t. r. móc Boža so pokazowaše w tom, zo buchu khori, kotřiž tam běchu, wustrowjeni, tak jasnje, zo bychu ju tež po duchu slepi farisejowje a pismawučeni spóznać móhli, hdy bychu chcyli. — **27.** t. j. Mateja; Mark a Lukaš njemjenujetaj jeho z woprawdźitym mjenom, mjez tym zo Matej w ponižnosći so mjenuje a tak na swój prjedawši staw so dopomina.

STAW VI.

Jězus zamołwja swojich japoštołow, kotřiž na sabaće kłosy torhachu, a wuhoji na druhim sabaće wuskhnjenu ruku. Wuzwoli sebi ze swojich wučownikow 12 japoštołow, a z nimi a z wulkej črjódu ludu na kraju stojo wuči a dawa wšelake rady a přikaznje, jako wo třěscy we woku bližšeho, kak so dobry štom wot złeho na płodźe rozeznawa, komu so tón runja, kotryž jeho słowa słyši a je wobkedźbuje, a komu tón, kotryž je słyši, ale njewobkedźbuje.

Sta pak so na druhoprěnim sabaće,* zo
wón přez sywy dźěše, a jeho wučownicy
šćipachu kłosy, a z rukomaj je rozćěrawši
jědźachu. Mat. 12, 1; Mark. 2, 23.
2. Někotři z farisejow pak prajachu jim:
Čohodla činiće, štož so njesłuša na sabaće?
3. A wotmołwjejo rjekny Jězus k nim:
Njejsće ani to čitali, što David sčini, hdyž
bu hłódny, wón a kotřiž běchu z nim?
4. Kak zastupi do domu Božeho, a wustajene
khlěby wza a jědźeše, a tym da,
kotřiž běchu z nim, kotrež jěsć so njesłuša,
khiba jeno měšnikam. 1. Kral. 21, 6.
2. Mójz. 29, 32; 3. Mójz. 24, 9.
5. A praješe jim: Syn čłowjeka je knjez
tež sabata.
6. Sta pak so tež na druhim sabaće,
zo do synagogi stupi a wučeše; a běše
tam čłowjek, a jeho prawa ruka bě zeskhnjena.
Mat. 12, 10; Mark. 3, 1.
7. Pismawučeni a farisejowje pak kedźbowachu,
budźe-li na sabaće wustrowjeć,
zo bychu namakali, čohoždla bychu jeho
wobskoržowali.
8. Wón pak wědźeše jich mysle, a dźeše
čłowjekej, kiž měješe zeskhnjenu ruku:
Wstań a stup do srjedźa. A wstanywši
stoješe wón.
9. Jězus pak dźeše k nim: Prašam so
was, słuša-li so na sabaće dobre činić abo
złe, žiwjenje zakhować abo zahubić?
10. A na wšitkich spohladowawši rjekny
čłowjekej: Wupřestri swoju ruku. A wón
wupřestrě, a jeho ruka bu zaso strowa.
11. Woni pak buchu z njemdrosću napjelnjeni,
a rozrěčowachu so mjez sobu,
što bychu Jězusej sčinili.
12. Sta pak so we wonych dnjach, zo
wón na horu woteńdźe so modlić, a běše
přez nóc w modlitwje k Bohu.
13. A hdyž dźeń bu, powoła swojich
wučownikow a wuzwoli dwanaćoch z nich,
(kotrychž tež japoštołow* pomjenowa):
Mat. 10, 1; Mark. 3, 13.
14. Symana, kotrehož Pětra přimjenowa,
a Handrija jeho bratra, Jakuba a Jana,
Filipa a Bartromja,
15. Mateja a Domaša, Jakuba Alfejoweho,
a Symana, kotryž Zelotes rěka,
16. A Judaša Jakuboweho,* a Judaša
Iskariota, kotryž bu přeradnik,
17. A zestupiwši z nimi dele stoješe
na pólnym měsće, a črjóda jeho wučownikow,
a wulka mnohosć ludu z cyłeje
Judeje, a z Jeruzalema, a z přimórskeje
krajiny, a z Tyra a Sidona,
18. Kotřiž běchu přišli, zo bychu jeho
słyšeli a wot swojich khorosći wustrowjeni
byli. A kotřiž běchu wot nječistych duchow
krjudźeni, buchu wustrowjeni,
19. A wšitkón lud pytaše jeho so dótknyć;
přetož móc z njeho wukhadźeše a
wustrowješe wšitkich.
20. A wón pozběhnywši woči na swojich
wučownikow praješe: Zbóžni (sće) khudźi,*
dokelž waše je kralestwo Bože. Mat. 5, 3.
21. Zbóžni (sće), kotřiž sće nětko hłódni,
dokelž budźeće nasyćeni. Zbóžni, kotřiž
nětko płakaće, dokelž budźeće so smjeć.
22. Zbóžni budźeće, hdyž budźa was
ludźo hidźić, a was wustorkować a hanić,
a hdyž zaćisnu waše mjeno jako złe, dla
Syna čłowjeka. Mat. 5, 11.
23. Wjeselće so na tom dnju a radujće
so, přetož hlej, waša mzda je wulka w
njebjesach; tak dźě činjachu tež jich wótcowje
profetam.

VI. **1.** Najskerje je to prěni sabat po druhim dnju jutrow. — **13.** t. r. pósłow. — **16.** Judaš je tón samy, kotrehož Matej a Mark Tadeja mjenujetaj. — **20.** t. r. khudźi po duchu, z prawym zmyslenjom; přetož khudoba sama bjez křesćanskeho zmyslenja nječini čłowjekow zbóžnych.

24. Ale běda wam bohatym,* dokelž maće (hižo) swoje wokřeće. Sir. 31, 7; Amos. 6, 1.

25. Běda wam, kotřiž sće nasyćeni,* dokelž budźeće hłódni. Běda wam, kotřiž so nětko smějeće, dokelž budźeće žarować a płakać. Is. 65, 13.

26. Běda, hdyž budźa was ludźo khwalić,* přetož tak činjachu jich wótcowje falšnym profetam.

27. Ale praju wam, kotřiž (to) słyšiće: Lubujće swojich njepřećelow, čińće dobrotu tym, kotřiž was hidźa; Mat. 5, 44.

28. Žohnujće tych, kotřiž was zakliwaju, a prošće za tych, kotřiž zlě wo was rěča.

29. A tomu, kotryž će dyri na lico, podaj tež druhe, a tomu, kotryž ći płašć bjerje, njewobaraj tež suknju. Mat. 5, 29; 1. Kor. 6, 7.

30. Kóždemu, kotryž će prosy, daj, a wot toho, kotryž bjerje, štož je twoje, nježadaj zaso.*

31. A jako chceće, zo bychu wam ludźo činili, tak čińće tež jim. Tob. 4, 16; Mat. 7, 12.

32. A lubujeće-li tych, kotřiž was lubuja, kajku mzdu maće z toho? přetož tež hrěšnicy lubuja tych, kotřiž jich lubuja. Mat. 5, 46.

33. A činiće-li dobrotu tym, kotřiž wam dobrotu činja, kajku mzdu maće z toho? wšak tež hrěšnicy to činja.

34. A požčujeće-li jeno tym, wot kotrychž so nadźijeće zaso dóstać, kajku mzdu maće z toho? přetož tež hrěšnicy hrěšnikam požčuja, zo bychu tohorunja zaso dóstali. 5. Mójz. 15, 8; Mat. 5, 42.

35. Ale lubujće swojich njepřećelow; čińće dobrotu a požčujće, ničoho za to so njenadźijcy, a waša mzda budźe wulka, a budźeće dźěći Najwyššeho, dokelž wón je dobroćiwy (tež) přećiwo njedźakownym a złym.

36. Budźće smilni, jako je tež waš Wótc smilny.

37. Njesudźće a njebudźeće sudźeni; njetamajće a njebudźeće tamani; wodawajće a wam budźe wodate. Mat. 7, 1.

38. Dawajće a wam budźe dawane; dobru měru a stłóčenu, a střasenu a nakopjenu dadźa do wašeho klina, dokelž z tej samej měru, z kotrejž budźeće měrić, budźe wam zaso naměrjene. Mat. 7, 2; Mark. 4, 24.

39. Praješe pak jim tež přirunanje: Móže slepy slepeho wjesć? njepadnjetaj wobaj do jamy?*

40. Wučownik njeje přez mištra; dospołny pak budźe kóždy, hdyž je jako jeho mištr. Mat. 10, 24; Jan. 13, 16 a 15, 20.

41. Što pak widźiš třěsku we woku swojeho bratra, a hrjadu, kotraž je we twojim woku, njepytnješ? Mat. 7, 3.

42. Abo kak móžeš rjec swojemu bratrej: Bratře, njech tebi třěsku wućahnu z twojeho woka, a sam njewidźiš hrjadu we swojim woku? Tajenco, wućehń prjedy hrjadu ze swojeho woka, a potom hladaj, zo by třěsku wućahnył z woka swojeho bratra.

43. Přetož štom njeje dobry, kotryž złe płody njese; a štom, kotryž dobry płód njese, njeje zły. Mat. 7, 18.

44. Přetož kóždy štom spóznawa so na swojim płodźe. Z ćernjow dźě njezběraju figi, ani z hłohonca njewotrězuja kiće.

45. Dobry čłowjek wunoša z dobreho pokłada swojeje wutroby dobre, a zły čłowjek wunoša ze złeho pokłada swojeje wutroby złe. Přetož z połnosće wutroby rěči (jeho) rot.*

24. t. r. tamnym bohatym, kotřiž cyłe spokojenje a wjeselo w kubłach tohole swěta hladaju a namakaju. — **25.** Kotrymž so wšitko stanje, štož sebi přeja. — **26.** t. r. hdyž skaženi, njekřesćanscy ludźo waše wučby a skutki wuzběhuja. — **30.** t. r. hdyž to hinak dóstać njemóžeš, khiba zo winowatosć křesćanskeje lubosće přestupiš, štož by so n. př. stało, hdy by něchtó w najhóršej nuzy sebi něšto wzał a ty sebi wot njeho z mocu to zas žadał, a jemu tak w nuzy kóždu podpjeru zapowědźeł. — **39.** Kak móže so něchtó farisejam dowěrić, jich sćěhować, kotřiž tola sami prawy puć njeznaja? — **45.** t. r. kajkiž je štó zmysleny, tak tež rěči.

46. Što pak wołaće mje: Knježe, Knježe, a nječinice, štož wam praju? Mat. 7, 21; Romsk. 2, 13; Jak. 1, 22.

47. Kóždy, kotryž ke mni přikhadźa, a na moje rěče posłucha, a je čini, pokazam wam, komu je podobny.

48. Podobny je člowjekej, dom twarjacemu, kotryž hłuboko wury a zakład na skału załoži. A hdyž powodźenje nasta, storkaše rěka do toho domu, a njezamóho jón pohnuć; přetož bě na skale załoženy.

49. Kotryž pak słyši a nječini, je podobny člowjekej, kotryž swój dom twari na zemju bjez zakłada, a hdyž rěka do njeho storči, padźe hnydom, a pad toho domu bě wulki.

STAW VII.

Jězus dźiwa so nad stotnikowej wěru a wustrowi jeho słužownika. Při wrotach městačka Naim zbudźi jeničkeho syna wudowineho. Před wučownikami Jana křćenika, kotryž jich dla so prašeć da, je-li tón, kotryž přińć ma, čini Jězus wjele dźiwow, a po jich wotkhadźe khwali Jana. Židow, kotrymž so ani Janowe ani Khrystusowe žiwjenje njespodobaše, přiruna dźěćom, kotrež na torhošću na so wołaju. Hrěšnica žałbuje jemu nozy, a wón wotmołwi Symanej, kotryž so na tom hórši, z přirunanjom wo dołžnikomaj a spušći hrěšnicy jeje hrěchi.

Hdyž pak bě wšitke swoje słowa k wušomaj ludu dokonjał, wotehdźe do Kafarnauma. Mat. 8, 5.

2. Słužownik wěsteho stotnika pak, kotryž bě jemu luby, bližeše so smjerći.

3. A hdyž bě wo Jězusu słyšał, pósła k njemu staršich ze Židow,* prošo jeho, zo by přišoł a jeho słužownika wustrowił.

4. A hdyž woni k Jězusej přińdźechu, prošachu jeho naležnje, prajicy: Hódny je, zo by jemu to sčinił;

5. Přetož lubuje naš lud, a sam je nam synagogu natwarił.

6. Jězus pak dźěše z nimi. A hdyž bě hižo njedaloko wot domu, pósła stotnik k njemu přećelow, prajo: Knježe, njeprócuj so; přetož njejsym hódny, zo by pod moju třěchu zašoł.

7. Tohodla njejsym tež sebje samoho za hódneho měł, zo bych k tebi přišoł; ale praj ze słowom, a wustrowjeny budźe mój słužownik.

8. Přetož tež ja sym člowjek pod wyšnosć stajeny, a mam pod sobu wojakow, a praju-li tomu: Dźi, a wón dźe, a druhemu: Přińdź, a wón přińdźe, a swojemu słužownikej: Čiń to, a wón čini.*

9. Jězus pak to wusłyšawši podźiwa so, a wobroćiwši so k ludej, kiž za nim dźěše, rjekny: Zawěrno praju wam, ani w Israelu tajkeje wěry njejsym namakał.

10. A hdyž so ći, kotřiž běchu pósłani, domoj wróćichu, namakachu słužownika, kiž bě khory był, stroweho.

11. A sta so, zo wón potom do města dźěše, kotrež Naim rěka, a z nim dźěchu jeho wučownicy, a wulka črjóda.

12. Hdyž pak k wrotam města so přibliži, hlej, bu mortwy won njeseny, jenički syn swojeje maćerje, a ta běše wudowa; a wjele ludu z města dźěše z njej.

13. A hdyž ju Knjez wuhlada, bu hnuty ze sobuželnosće z njej a rjekny jej: Njepłakaj!

14. A přistupiwši dótkny so marow. (Ći pak, kotřiž njesechu, zastachu.) A wón dźeše: Młodźenco, tebi praju: Wstań.

15. A kiž bě mortwy był, posydny so a poča rěčeć. A wón jeho da jeho maćeri.

16. Wšitkich pak bojosć přewza, a khwalachu Boha, prajicy: Wulki profeta je mjez nami wstanył, a Bóh je swój lud wopytał.* Niže 24, 19; Jan. 4, 19.

17. A wuńdźe tale powěsć wo nim po cyłej Judeji a po cyłej wokolnej krajinje.

VII. 3. Starši su tu předstojnicy židowskeje wosady. — 8. Runje tak móžeš tež ty rozkazować a stanje so po rozkazu. — 16. Bóh je swojemu ludej wosebitu miłosć wopokazał, zo je tajkeho profetu pósłał; pósłanje profetow bě wopytanje Bože, dokelž Bóh rěčeše přez profetow.

18. A wo tom wšitkom zjewichu Janej jeho wučownicy.

19. A Jan zawoławši dweju ze swojich wučownikow pósła jeju k Jězusej prajo: Sy ty tón, kotryž ma přińć, abo mamy druheho wočakować?* Mat. 11, 2.

20. Hdyž pak běštaj mužej k njemu přišłoj, rjeknyštaj: Jan křćenik je naju k tebi pósłał prajo: Sy ty tón, kotryž ma přińć, abo mamy druheho wočakować?

21. W tej samej hodźinje pak wustrowi mnohich wot jich khorosći a čwělow a złych duchow, a mnohim slepym da widźenje.

22. A wotmołwjejo rjekny jimaj: Dźitaj a wozjewtaj Janej, što staj słyšałoj a widźałoj: Slepi widźa, khromi khodźa, wusadni so wučisćeju, hłuši słyša, mortwi wstawaju a khudym so evangelium prěduje. Is. 35, 5.

23. A zbóžny, štóžkuli so na mni njepohóršuje.

24. A hdyž běštaj Janowaj pósłaj wotešłoj, poča wo Janje k črjódam rěčeć: Što sće wušli do pusćiny widźeć? Sćinu z wětrom hibanu?

25. Abo što sće wušli widźeć? člowjeka w mjehkej drasće woblečeneho? Hlej, kotřiž su w drohej drasće a w radosćach, su w kralowskich domach.

26. Abo što sće wušli widźeć? Profetu? Haj, praju wam, tež wjacy dyžli profetu.

27. Tónle je, wo kotrymž je pisane: „Hlej, sćelu swojeho jandźela před twojim wobličom, kotryž budźe twój puć před tobu přihotować.“ Mal. 3, 1; Mat. 11, 10; Mark. 1, 2.

28. Přetož praju wam: Mjez rodźenymi wot žónskich njeje žadyn wjetši, dyžli Jan křćenik; ale štóž je najmjeńši w kralestwje Božim, je wjetši dyžli wón.*

29. A wšitkón lud to słyšawši a cłownicy khwalachu Boha, a buchu wukřćeni z Janowej křćeńcu.

30. Ale farisejowje a zakonja wučeni zacpěchu radu Božu, sami přećiwo sebi, a njebuchu wot njeho křćeni.

31. Knjez pak dźeše: Komu tohodla přirunam člowjekow tutoho splaha? a komu su podobni? Mat. 11, 16.

32. Podobni su dźěćom, na torhošću sedźacym a na sebje wołacym prajicy: Piskachmy wam a njerejwašće, žałosćachmy a njepłakašće.

33. Přetož Jan křćenik přińdźe, kotryž ani njejědźeše khlěba ani njepiješe wina, a prajiće: Djablisko ma. Mat. 11, 18.

34. Syn člowjeka přińdźe, kotryž jě a pije, a prajiće: Hlej, wožrały člowjek a winowy pijěk, přećel cłownikow a hrěšnikow.

35. A mudrosć bu wosprawnjena wot wšitkich swojich dźěći.*

36. Jedyn z farisejow pak prošeše jeho, zo by z nim jědł. A do farisejoweho domu zastupiwši sydny so k blidu.

37. A hlej žónska, kotraž běše w měsće hrěšnica,* zhoniwši, zo je so k blidu sydnył w farisejowym domje, přinjese alabastrowu buškwicu ze žałbu. Mat. 26, 7; Mark. 14, 3; Jan. 12, 3.

38. A stójcy zady k jeho nohomaj,* poča ze sylzami jeho nozy mačeć, a trěješe jej z włosami swojeje hłowy, a wokošowaše jeho nozy a žałbowaše jej ze žałbu.

39. Widźawši pak to farisej, kotryž bě jeho powołał, dźeše sam při sebi prajo:

19. hl. Mat. 11, 3. 7. 8. 9. 11. — **28.** hl. Mat. 11, 11. — **35.** hl. Mat. 11, 19. — **37.** t. j. žónska, kotraž ze swojim žiwjenjom zjawny pohóršk dawaše. Po wučbje swjatych wótcow bě to Marija, Lazarowa sotra, kotraž mějěše wot swojeho kubła přimjeno Magdalena; ta sama je Jězusa tydźeń před jeho smjerću žałbowała. Mat. 26, 7; a Jan. 11, 2. — **38.** Pola Židow njesedźachu hosćo za blidom na stólcach, ale ležachu z nohomaj dozady, na lěwy łohć so zepěrajo. Tež Jězus tak ležeše, bosy nozy k sćěnje wobroćejo; přetož w rańšich krajach nošachu sandalije, kotrež pak so wotpołožichu při zastupje do domu, hdźež so kóždemu hosćej nozy wumyštej.

Hdy by tutón profeta był, by tež wědźał, štó a kajka to žónska je, kotraž so jeho dótka, dokelž je hrěšnica.

40. A wotmołwjejo rjekny Jězus k njemu: Symanje, mam tebi něšto prajić. A tón dźeše: Mištrje, praj.

41. Jedyn wěrićel měješe dweju dołžnikow; jedyn bě jemu dołžny pjeć stow dźesatnikow a druhi pjećdźesat.

42. Dokelž pak njeměještaj, z čim byštaj zapłaćiłoj, spušći woběmaj. Kotry pak budźe jeho bóle lubować?

43. Wotmołwjejo rjekny Syman: Mam za to, zo tón, kotremuž wjacy spušći. A wón rjekny jemu: Prawje sy sudźił.

44. A wobroćiwši so k žónskej rjekny Symanej: Widźiš tu žónsku? Přińdźech do twojeho domu, a ty njepoda wody mojimaj nohomaj; ta pak ze sylzami womača mojej nozy a wotrě jej ze swojimi włosami.

45. Njewokoši mje; ta pak, hdyž zastupi, njepřesta wokošeć mojej nozy.

46. Z wolijom njepožałbowa moju hłowu; ta pak požałbowa ze žałbu mojej nozy.

47. Tohodla praju tebi: Jej je wjele hrěchow wodatych, dokelž wjele lubowaše. Komuž pak so mjenje spušćuje, mjenje lubuje.

48. Wón pak rjekny k njej: Hrěchi su tebi wodate. Mat. 9, 2.

49. A kotřiž sobu k blidu sedźachu, počachu sami při sebi prajić: Štó je tón, kotryž tež hrěchi wodawa?

50. Wón pak rjekny k žónskej: Twoja wěra je ći pomhała; dźi w měrje.

STAW VIII.

Jězus powěda přirunanje wo syjerju a wukładuje je swojim japoštołam. Ničo njeje zakhowane, štož by so njewozjewiło. Praji, štó je jeho mać a štó su jeho bratřa. Na morju ze spanja zbudźeny změruje wětr. Wobsydnjeneho wumóže wot legiona złych duchow, kotrymž do swini zaječ dowoli. Z dótknjenjom kromy jeho suknje wustrowi so žónska wot krewjećečenja a Jairowa dźowka je ze słowom k žiwjenju zbudźena.

A sta so potom, zo wón khodźeše po městach a městačkach, prědujo a wopowědujo kralestwo Bože; a ći dwanaćo z nim,

2. A někotre žónske, kotrež běchu wustrowjene wot złych duchow, a wot khorosći: Marija, kotraž rěka Madlena, z kotrejež bě sedm* djabliskow wušło, Mark. 16, 9.

3. A Joanna, mandźelska Chusy,* kotryž bě Herodesowy zastojnik, a Susanna a mnohe druhe, kotrež jemu ze swojim zamóženjom słužachu.**

4. Hdyž pak so wjele ludu zhromadźeše, a z městow k njemu so přidawaše, rjekny wón z přirunanjom: Mat. 13, 3; Mark. 4, 3.

5. Syjeŕ wuńdźe, zo by swoje symjo wusywał. A hdyž syješe, padźe někotre při puću, a bu rozteptane, a ptaki njebja zjěchu je.

6. A druhe padźe na skału, a zeskhadźawši wuskhny, dokelž włóhi njeměješe.

7. A druhe padźe mjez ćernje, a ćernje sobu rosćechu a podusychu je.

8. A druhe padźe do dobreje zemje, a hdyž bě narostło, přinjese stotory płód. To prajiwši zawoła: Štóž ma wuši k słyšenju, njech słyši.

9. Jeho wučownicy pak prašachu so jeho, što by to přirunanje było.

10. Wón jim rjekny: Wam je date, znać potajnosće kralestwa Božeho, druhim pak w přirunanjach, zo bychu „widźicy njezapřijeli, a słyšicy njezrozymili.“ Is. 6, 9; Mat. 13, 14; Mark. 4, 12; Jan. 12, 40; Jap. sk. 28, 26.

11. Tole pak je přirunanje: Symjo je słowo Bože.

VIII. 2. Sedm stoji za „wjele“; djaboł skutkuje přez wšitke nakhilnosće wobsydnjeneho čłowjeka, tak zo je tutón cyle jeho poddan. — 3. Chusa bě Herodesowy hospodaŕ na jeho kubłach w Galileji. ** Knjez njebjes a zemje, kiž tysacy w pusćinje spodźiwnje nasyća, ponižuje so tak hłuboko, zo je wot jałmožny žiwy, kotruž jemu žónske podawaju; wón je spokojny w swojej khudobje z tym, štož jemu lubosć poskićuje.

12. Kotřiž pak při puću, su ći, kotřiž słyša; potom přińdźe djaboł a wozmje słowo z jich wutroby, zo bychu njewěricy zbóžni njebyli.

13. Kotřiž pak na skału, (su ći), kotřiž, hdyž słowo wusłyša, je z wjesołosću přijimaju; ale ći korjenjow nimaju; woni na khwilu wěrja, a w času spytowanja wotpaduja.

14. Kotrež pak do ćernjow padźe, su ći, kotřiž słyša, ale wot staroseći, bohatstwa a wjeselow žiwjenja bywaju podušeni, a njenjesu płodu.

15. Kotrež pak do dobreje zemje, su ći, kotřiž słowo słyšicy je w dobrej a najlěpšej wutrobje zakhowaju a płód njesu w sćerpnosći.

16. **N**ichtó pak swěcu zaswěćiwši njepřikrywa ju ze sudowjom, ani njestaja ju pod łožo, ale staja ju na swěčnik, zo bychu nutř khodźacy swětło widźeli. Mat. 5, 15; Mark. 4, 21.

17. Přetož ničo njeje potajne, štož by zjewjene njebyło, ani zakhowane, štož by so njezhoniło a na zjawne njepřišło. Mat. 10, 26; Mark. 4, 22.

18. Tohodla hladajće, kak słyšiće.* Přetož štóž ma, tomu budźe date, a štóžkuli nima, tomu budźe tež to wotewzate, štož měni, zo ma. Mat. 13, 12 a 25, 29.

19. **P**řińdźechu pak k njemu jeho mać a bratřa, a njemóžachu k njemu přistupić ludu dla. Mat. 12, 46; Mark. 3, 31.

20. A wozjewi so jemu: Twoja mać a twoji bratřa* stoja wonka, žadajcy tebje widźeć.

21. Wón pak wotmołwjejo rjekny k nim: Moja mać a moji bratřa su ći, kotřiž słowo Bože słyša a je dopjelnjeju.

22. **S**ta pak so jenoho dnja, zo wón do čołmika stupi a jeho wučownicy, a wón dźeše k nim: Přewjezmy so přez jězor. A wotwjezechu so, Mat. 8, 23; Mark. 4, 36.

23. A hdyž so wjezechu, wusny wón; a sylny wichor přińdźe na jězor, a naběrachu (wodu), a běchu w strašnosći.

24. Přistupiwši pak zbudźichu jeho prajicy: Mištrje, hinjemy. A wón wstanywši pohrozy wětrej a přiwalej wody, a tón přesta, a bu ćišina.

25. Rjekny pak k nim: Hdźe je waša wěra? A woni so nabojachu a spodźiwachu so, mjez sobu prajicy: Štó, měniš, je tónle, dokelž wětram a morju poruča, a jeho posłuchaju? Mat. 8, 26.

26. **A** přewjezechu so do gerasenskeje krajiny,* kotraž je napřećiwo Galileji. Mark. 5, 1.

27. A hdyž bě wón na kraj stupił, přiběža jemu někajki muž napřećiwo, kotryž měješe djablisko hižo dołhe časy, a so drastu njewoblekaše, ani w domje njebydleše, ale w rowach.

28. Wuhladawši Jězusa padźe před nim, a wołajo z wulkim hłosom rjekny: Što je mi a tebi, Jězuso, syno Boha najwyšeho? Prošu će, nječwěluj mje.

29. Přetož přikaza nječistemu duchej, zo by z čłowjeka wušoł. Dołhe časy wšak bě jeho přewzał; a wón bu z rjećazami wuwjazany a w putach strażowany, ale zwjazki roztorhnywši bu wot djabliska do pusćiny honjeny.

30. Jězus pak wopraša so jeho, prajo: Kajke maš mjeno? A wón rjekny: Legion; dokelž wjele djabliskow bě do njeho zašło.

31. A prošachu jeho, zo by jim njepřikazał do bjezdna woteńć.*

32. Běše pak tam wulke stadło swini, kotrež so na horje pasechu; a wone jeho prošachu, zo by jim dowolił do nich zańć. A wón jim dowoli.

33. Tuž wuńdźechu djabliska z čłowjeka a zajědźechu do swini a z nahłosću wali so stadło do jězora a potepi so. Mat. 8, 32.

---

18. t. r. zo njebyšće bjez wužitka posłuchali. — **20.** t. r. krejni přećelojo, kotřiž so w swjatym pismje husto bratřa mjenuja. — **26.** Tež gergesenska abo gadarenska so mjenowaše. Mark. 5, 1 a Mat. 8, 28. — **31.** t. r. na město, kotrež sćenik hewak hela mjenuje (16, 23), w kotrejž sa djaboły na rjećazach ćěmnosće zwjazani. 2. Pětr. 2, 4; hl. Mat. 8, 32.

34. Hdyž pastyrjo wuhladachu, što je so stało, ćeknychu a powědachu to w měsće a po wsach.

35. Wuńdźechu pak, zo bychu widźeli, što je so stało, a přińdźechu k Jězusej; a namakachu čłowjeka, z kotrehož běchu djabliska wotešłe, zwoblekaneho a ze strowym rozomom k jeho nohomaj sedźaceho, a nabojachu so.

36. A tež ći, kotřiž běchu widźeli, powědachu jim, kak bu wustrowjeny wot legiona (djabołow);

37. A prošeše jeho wšitkón lud gerasenskeje krajiny, zo by wotešoł wot nich, dokelž běchu z wulkej bojosću napjelnjeni. Wón pak stupiwši do čołma wróći so.

38. A muž, z kotrehož běchu djabliska wušłe, prošeše jeho, zo by z nim był. Jězus pak jeho wot sebje pušći, prajo:

39. Wróć so do swojeho domu, a powědaj, kak wulke wěcy je Bóh na tebi činił. A wón woteńdźe wozjewjejo po cyłym měsće, kak wulke wěcy je Jězus na nim činił.

40. Sta pak so, hdyž bě Jězus so wróćił, přija jeho lud; přetož wšitcy jeho wočakowachu.

41. A hlej, muž přińdźe z mjenom Jairus, a wón bě předstojnik synagogi; a wón padźe Jězusej k nohomaj jeho prošo, zo by do jeho domu zastupił,

Mat. 9, 18; Mark. 5, 22.

42. Dokelž měješe jeničku dźowku, wokoło dwanaće lět, a ta mrěješe. A poda so, jako wón dźěše, zo bu wot črjódow ćišćany.

43. A jena žónska ćerpješe wot dwanaći lět na krewjećečenje, kotraž bě swoje cyłe zamóženje na lěkarjow nałožiła, a njemóžeše wot žanoho wustrowjena być;

Mark. 5, 26.

44. Přistupi wot zady, a dótkny so kromy jeho drasty, a hnydom zasta jeje krewjećečenje.

45. A Jězus dźeše: Štó je, kotryž so mje dótkny? Hdyž pak wšitcy prějachu, rjekny Pětr a kotřiž běchu z nim: Mištrje, črjódy će ćišća a tłóča, a prajiš: Štó so mje dótkny?

46. A Jězus rjekny: Něchtó je so mje dótknył; dokelž ja wěm, zo je móc wote mnje wušła.

47. Žónska pak widźawši, zo njeje potajne wostało, přistupi třepotajcy, padźe jemu k nohomaj, a wozjewi před cyłym ludom, z kajkeje přičiny je so jeho dótknyła a kak bu hnydom wustrowjena.

48. A wón jej rjekny: Dźowka, twoja wěra je ći pomhała. Dźi w měrje.

49. Hdyž wón hišće rěčeše, přińdźe něchtó k předstojnikej synagogi, prajo: Twoja dźowka je wumrěła, njewobćežuj jeho.

50. Jězus pak tuto słowo słyšawši wotmołwi holčcynemu nanej: Njebój so, wěř jenož, a budźe žiwa.

51. A hdyž do domu přińdźe, njedowoli nikomu sobu zastupić, khiba Pětrej a Jakubej a Janej, a holčcynemu nanej a maćeri.

52. Wšitcy pak płakachu a wobžarowachu ju. A wón rjekny: Njepłakajće, holčka njeje wumrěła, ale spi.

53. A směјachu so jemu wědźicy, zo je wumrěła.

54. Wón pak wza ju za ruku a zawoła prajo: Holčka, wstań.

55. A jeje duch wróći so, a wona wstany hnydom. A wón přikaza, zo bychu jej jěsć dali.

56. A jeje staršej dźiwaštaj so, a wón jimaj přikaza, zo byštaj nikomu njeprajiłoj, štož bě so stało.

STAW IX.

Jězus dawa swojim japoštołam, kotrymž prědować přikazuje, wučby a přikaznje. Herodes wo Jězusu słyšawši, žada jeho wohladać. Z pjeć khlěbami a dwěmaj rybomaj nasyći pjeć tysac muži. Pětr wuznawa jeho za Messiasa. Jězus wěšći swoje ćerpjenje. Překrasnjenemu zjewištaj so Mójzes a Elias. Na nanowu próstwu wućěri djaboła ze syna. Mjez japoštołami wudyri zwada, štó je mjez nimi prěni. Synaj

Zebedejowaj chcetaj, zo by woheń z njebja Samaritanow zahubił, kotřiž Jězusa přijeć nochcychu. Jenoho, kiž chce jeho sćěhować, wotpokaza a druheho powoła, a njedowoli jemu nana prjedy pohrjebać.

Zwoławši dwanaće japoštołow da jim móc a knjejstwo nade wšěmi djabliskami, a zo bychu khorosće hojili. Mat. 10, 1; Mark. 3, 15.

2. A wupósła jich, zo bychu kralestwo Bože prědowali, a khorych wustrowjeli.

3. A dźeše k nim: Njebjerće sebi ničoho na puć, ani kija, ani wačoka, ani khlěba, ani pjenjez, njemějće ani dwě sukni. Mat. 10, 9; Mark. 6, 8.

4. A do kotrehožkuli domu zastupiće, wostańće tam, a njeńdźće wottam.

5. A kotřižkuli bychu was njepřijeli, wuńdźće z tajkeho města a wottřasće tež proch ze swojeju nohow, k swědčenju přećiwo nim. Jap. sk. 13, 51.

6. Woni pak woteńdźechu a khodźachu po městačkach, wšudźom prědujcy a wustrowjejcy.

7. Štwórćiwjerch Herodes pak wusłyša wšitko, štož so wot njeho stawaše, a běše w njewěstosći, dokelž bu prajene Mat. 14, 1; Mark. 6, 14.

8. Wot někotrych: Jan je wot mortwych wstanył; wot druhich pak: Elias je so zjewił; a wot druhich: Jedyn ze starych profetow je wstanył.

9. A Herodes dźeše: Janej sym hłowu sćał; štó pak je tón, wo kotrymž tajke wěcy słyšu? A žadaše jeho widźeć.

10. A japoštołowje wróćiwši so powědachu Jězusej, štožkuli běchu činili; a jich sobu wzawši wotsali so w stronu na puste město, kotrež je při Bethsaidźe.

11. Hdyž črjódy to zhonichu, dóńdźechu za nim; a wón přija je a rěčeše k nim wo kralestwje Božim, a wustrowješe tych, kotřiž wustrowjenje potrjebowachu.

12. Dźeń pak poča so nakhileć. A přistupiwši rjeknychu dwanaćo k njemu: Rozpušć črjódy, zo wotšedši do wokolnych městačkow a wsow zastupja a jědźe namakaju, dokelž tu smy na pustym měsće. Mat. 14, 15; Mark. 6, 36.

13. Dźeše pak k nim: Dajće wy jim jěsć. A woni rjeknychu: Nimamy wjacy dyžli pjeć khlěbow a dwě rybje; khiba zo bychmy my šli a za cyłu tule črjódu jědźe nakupili? Jan. 6, 9.

14. Běše pak muži wokoło pjeć tysacow. A wón dźeše k swojim wučownikam: Dajće so jim zesydać w hromadach po pjećdźesaćoch.

15. A sčinichu tak, a dachu wšitkim so zesydać.

16. Wzawši pak pjeć khlěbow a dwě rybje, pohladny k njebju, požohnowa je a łamaše, a poda je swojim wučownikam, zo bychu je před črjódy kładli.

17. A wšitcy pojěchu a buchu nasyćeni; a zezběra so łamankow, kotrež jim zbychu, dwanaće korbow.

18. A sta so, hdyž w samoće so modleše, zo běchu tež jeho wučownicy z nim, a wón wopraša so jich, prajo: Za koho maju mje ludźo? Mat. 16, 13; Mark. 8, 27.

19. A wotmołwjejcy rjeknychu: Za Jana křćenika, druzy pak za Eliasa, druzy pak (praja), zo je jedyn z prjedyšich profetow wstanył.

20. Wón pak rjekny jim: Wy pak, za koho maće mje? Wotmołwjejo rjekny Syman Pětr: Za Žałbowanca Božeho.*

21. A wón pohrozywši jim přikaza, zo bychu to nikomu njepowědali,

22. Prajo: Syn čłowjeka dyrbi wjele ćerpjeć a zaćisnjeny być wot staršich a wot wyššich měšnikow a pismawučenych, a morjeny być, a na třeći dźeń z mortwych wstanyć. Mat. 16, 21; Mark. 8, 31.

23. Praješe pak k wšitkim: Chce-li štó za mnu hić, zaprěj sebje samoho, bjeŕ wšědnje na so swój křiž, a sćěhuj mje. Mat. 10, 38 a 16, 24; Mark. 8, 34; niže 14, 27.

IX. 20. t. j. Messias.

24. Přetož štóž chce swoje žiwjenje zakhować, zhubi je; štóž pak swoje žiwjenje zhubi mje dla, zakhowa je.
Niže 17, 33; Jan. 12, 25.
25. Přetož što pomha čłowjekej, by-li cyły swět dobył, sebje samoho pak zhubił a na sebi škodu sčinił?
26. Štóž pak by mje a mojich słowow so hańbował, toho budźe Syn čłowjeka so hańbować, hdyž přińdźe we swojej krasnosći a Wótcowej a swjatych jandźelow.
Mat. 10, 33; Mark. 8, 38; 2. Tim. 2, 12.
27. Praju pak wam zawěsće, zo někotři, kotřiž tudy stoja, smjerće njewoptaju, hač wuhladaju kralestwo Bože.*
Mat. 16, 28; Mark. 8, 39.
28. Sta pak so, něhdźe za wósm dnjow po tutych słowach, zo Pětra a Jakuba a Jana sobu wzawši na horu dóńdźe, zo by so modlił. Mat. 17, 1; Mark. 9, 1.
29. A hdyž so modleše, bu podoba jeho wobliča hinaša, a jeho drasta bu běła a błyšćata.
30. A hlej, dwaj mužej rěčeštaj z nim. Běštaj to Mójzes a Elias,
31. Kotrajž so zjewištaj w krasnosći, a rěčeštaj wo jeho wukhadźe, kotryž chcyše w Jeruzalemje dopjelnić.
32. Pětr pak, a kotrajž běštaj z nim, buchu wot spara wobćeženi. A wotućiwši wuhladachu jeho krasnosć, a dweju mužow, kotrajž při nim stoještaj.
33. A sta so, hdyž wot njeho woteńdźeštaj, zo Pětr k Jězusej dźeše: Mištrje, dobro je nam tudy być; tuž sčińmy tři stany, tebi jedyn, Mójzesej jedyn, a Eliasej jedyn, njewědźo, što rěči.
34. Hdyž pak hišće tak rěčeše, nasta mróčel, a wobsćěni jich; a nabojachu so, hdyž tamni do mróčele zastupichu.
35. A hłós sta so z mróčele, prajo: Tónle je mój lubowany Syn; toho posłuchajće. 2. Pětr 1, 17.
36. A jako so hłós sta, bu namakany Jězus sam. A woni mjelčachu, a njerjeknychu we wonych dnjach nikomu, štož běchu widźeli.
37. Sta pak so nazajtra, hdyž z hory zeńdźechu, zo jim wulka črjóda napřećiwo přińdźe.
38. A hlej, muž z črjódy zawoła prajo: Mištrje, prošu će, spohladaj na mojeho syna, dokelž je mój jenički.
Mat. 17, 14; Mark. 9, 16.
39. A hlej, duch napaduje jeho a zdobom škrěči, a mjeta a wjerha jeho, zo pěni, a lědma wotkhadźa, torhajo jeho.
40. A sym twojich wučownikow prosył, zo bychu jeho wuhnali, a woni njezamóžechu.
41. Wotmołwjejo pak rjekny Jězus: O njewěriwy a wrótny splaho, kak dołho budu z wami, a znjesu was? Přiwjedź sem swojeho syna.
42. A hdyž přistupowaše, ćisny jeho zły duch a powjerha jeho.
43. A Jězus pohrozy nječistemu duchej, a wustrowi hólčeca, a poda jeho nanej.
44. A wšitcy so spodźiwachu nad wulkosću Božej. A hdyž so wšitcy dźiwachu nade wšim, štož činješe, rjekny k swojim wučownikam: Załožće wy tele rěče do swojich wutrobow; přetož Syn čłowjeka budźe podaty do rukow čłowjekow.*
45. Ale woni njezrozymichu tuto słowo, a běše jim potajne, zo bychu je njezapřijeli; a bojachu so, wo tomle słowje so jeho woprašeć.*
46. Přińdźe pak do nich mysl, štó mjez nimi by najwjetši był. Mat. 18, 1; Mark. 9, 33.

---

27. Přir. tež Mat. 16, 28. t. r. počatk kralestwa Božeho, kotrež so na zemi załoži a rozšěri při wšitkich mócnych zadźěwkach, kotrež so jemu přihotuja; dokonjane budźe tuto kralestwo, hdyž jeho kral, Khrystus, w swojej krasnosći na sudźenje přińdźe, zo by mytował wšěch swojich swěrnych wuznawarjow, kotřiž so jeho hańbowali njejsu. — **44.** t. r. posłuchajće pilnje na to, štož budu wam wo swojej smjerći prajić. — **45.** Jeho wučownicy jeho njezrozymichu, dokelž wočakowachu, zo mócne swětne kralestwo założi a tohodla bě to za nich njezrozymliwe, zo by móhł morjeny być.

47. A Jězus mysle jich wutrobow widźo, wza dźěćo a staji je pódla sebje,

48. A dźeše k nim: Štóžkuli by tuto dźěćo přijał w mojim mjenje, přijima mje, a štóžkuli by mje přijał, přijima toho, kiž je mje pósłał, dokelž štóž je mjeńši mjez wami wšitkimi, tón je najwjetši.* Mat. 18, 5.

49. Wotmołwjejo pak rjekny Jan: Mištrje, widźachmy někoho w twojim mjenje djabliska wuhonjeć, a zakazowachmy jemu, dokelž njekhodźi z nami. Mark. 9, 37.

50. A Jězus dźeše k njemu: Njewobarajće jemu; přetož, štóž njeje přećiwo wam, je za was.*

51. Sta pak so, jako so dopjelnjachu dny jeho pozběhnjenja,* a wón wobroći swoje wobličo, zo by do Jeruzalema šoł.

52. A pósla pósłow před sobu,* a ducy přińdźechu do města Samaritanow, zo bychu jemu přihotowali.

53. A njepřijachu jeho, dokelž bě jeho wobličo wobroćene k hiću do Jeruzalema.*

54. Hdyž pak to jeho wučownikaj Jakub a Jan widźeštaj, rjeknyštaj: Knježe, chcešli, prajimoj, zo by woheń z njebja zestupił a jich spalił. 4. Kral. 1, 10.

55. A wobroćiwši so poswari jeju prajo: Njewěštaj, kajkeho ducha staj.*

56. Syn čłowjeka njeje přišoł, zo by duše zahubił, ale wozbožił. A woteńdźechu do druheho města. Jan. 3, 17 a 12, 47.

57. Sta pak so, hdyž po pućů dźěchu, zo něchtó k njemu rjekny: Chcu za tobu hić, hdźežkuli póńdźeš.

58. Jězus rjekny jemu: Liški maju jamy, a ptaki pod njebjom hnězda, Syn čłowjeka pak nima, hdźež by hłowu položił.

59. K druhemu pak dźeše: Sćěhuj mje; tón pak rjekny: Knježe, dowol mi, zo bych prjedy wotešoł a pohrjebał swojeho nana.

60. A Jězus jemu rjekny: Njech mortwi pohrjebaju swojich mortwych, ty pak dźi a připowěduj kralestwo Bože.

61. A druhi dźeše: Mištrje, chcu tebje sćěhować, ale dowol mi, zo najprjedy so rozžohnuju z tymi, kotřiž su doma.

62. Jězus jemu rjekny: Žadyn, kotryž swoju ruku k płuhej přiłožiwši do zady hlada, njehodźi so za kralestwo Bože.*

STAW X.

Jězus sćele dwaj a sedmdźesat wučownikow před sobu do městow, dawa jim přikaznje, kotrež maju při prědowanju wobkedźbować, a praji, dokelž so wjesela, hdyž su jim tež djaboły poddate, zo so nimaju nad tym tak wjeselić. Hrozy zasakłym městam, w kotrychž bě so wjele dźiwow stało. Zradujo so w duchu khwali Wótca. Pismawučenemu, kiž jeho spytuje, mjenuje kaznju lubosće k Bohu a k bližšemu, a rozestaja jemu, štó je naš bližši, z přirunanjom wo miłosćiwym Samaritanje. Marće, kotraž jemu posłužejcy na sotru Mariju skorži, praji, zo je sebi Marija najlěpši dźěl wuzwoliła.

Potom pak wuzwoli Knjez tež druhich sedmdźesat a dweju, a pósła jich po dwěmaj před swojim wobličom do wšěch městow a wsow, do kotrychž chcyše sam přińć.*

2. A praješe jim: Žně drje su wulke, ale dźěłaćerjow je mało. Prošće tohodla Knjeza žni, zo dźěłaćerjow pósćele na swoje žně. Mat. 9, 37.

---

48. t. r. štóž wo sebi najmjenje mysli, štóž je najponižniši, płaći před Bohom najwjacy. — **50.** hl. Mark. 9, 38. — **51.** t. r. dny, we kotrychž chcyše Jězus swoje ćerpjenje započeć, a naše wumóženje dokonjeć, zo by potom wot swojeho Wótca přijaty był do njebjeskeje krasnosće. — **52.** t. r. zo byštaj Knjezej hospodu přihotowałoj a tež ludźom jeho přikhad zjewiłoj, buštaj Jan a Jakub do prědka pósłanaj. — **53.** Samaritanowje njeměja̋chu ze Židami přećelstwa, a dokelž so Jězus jako swěrny Žid wuzna, kotryž je na pućů do Jeruzalema, zapowěchu jemu hospodu. — **55.** t. r. myslitaj sebi, zo staj wot ducha Božeho wjedźenaj, tola woprawdźe wobknježi waju jeno čłowjeska njesćerpnosć a žadosć wjećenja. — **62.** Jako tón, kiž při woranju so wobhladuje, wjele khmaneho njedokonja a wjele njenawora, tak njemóže tón, kiž na časne kubła swoju wutrobu powěša a za nje so stara, wjele khmaneho dokonjeć we słužbje Božej a w rozšěrjenju Božeho kralestwa.

X. **1.** Khrystus wuzwoli z ludu swojich zastupnikow, a mjez nimi postaji dwanaćoch na wyšši stopjeń, pod kotrymiž ći dwaj a sedmdźesaćo stojachu. Tutych wupósła, zo bychu ludźi na jeho přikhad přihotowali; po dwěmaj jich wupósła, zo by jedyn druhemu na pomoc, jako wokřeće a přikład był

3. Dźiće, hlej ja was sćelu, jako jehnjata mjez wjelki. Mat. 10, 16.
4. Njenošće ani móšny, ani wačoka, ani wobuća, a njestrowjejće nikoho na puću.* Mat. 10, 10; Mark. 6, 8; Wyše 9, 3.
5. Do kotrehožkuli domu zastupiće, prajće najprjedy: Pokoj tomu domej.
6. A budźe-li tam syn pokoja, budźe waš pokoj na nim wotpočować; njeje-li pak, wróći so k wam.
7. W tom samym domje wostańće, jěd́źicy a pijcy, štož pola nich je; přetož hódny je dźěłaćeŕ swojeje mzdy. Njekhodźće z domu do domu.* 5. Mójz. 24, 14; Mat. 10, 10; 1. Tim. 5, 18.
8. A do kotrehožkuli města zastupiće, a přiwozmu-li was, jězće, štož wam předstaja;
9. A wustrowjejće khorych, kotřiž su w nim, a prajće jim: Kralestwo Bože je so k wam přibližiło.
10. Do kotrehožkuli města pak zastupiće, a njepřiwozmu-li was, wuńdźće na jeho dróhi a prajće:
11. Tež proch, kotryž so nam z wašeho města připowěsny, wottřasujemy na was; tola to wězće, zo je so přibližiło kralestwo Bože. Jap. sk. 13, 51.
12. Praju wam, zo budźe Sodomej na wonym dnju lóže,* dyžli tutomu městu.
13. Běda tebi, Korozainje, běda tebi, Bethsaida, dokelž hdy bychu so w Tyrje a Sidonje dźiwy stałe, kotrež su so stałe we wamaj, dawno budźeštaj w měše a popjele sedźicy pokutu činiłoj. Mat. 11, 21.
14. Tola Tyrej a Sidonej budźe lóže na sudźe dyžli wamaj.
15. A ty Kafarnaumje, hač do njebja powyšeny, hač do hele budźeš zestorčeny.
16. Štóž was słyši, mje słyši, a štóž was zacpěwa, mje zacpěwa. Štóž pak mje zacpěwa, zacpěwa toho, kotryž je mje pósłał. Mat. 10, 40; Jan. 13, 20.
17. Dwaj a sedmdźesaćo pak wróćichu so z wjesołosću, prajicy: Knježe, tež djabliska so nam poddawaju w twojim mjenje.
18. A wón dźeše k nim: Widźach satana, jako błysk z njebja padaceho.*
19. Hlej, sym wam mócnosć dał teptać na hady a skorpiony a na wšitku móc njepřećela, a ničo was njewobškodźi.
20. Tola nad tym so njewjeselće, zo wam duchi so poddawaju;* wjeselće pak so, zo su waše mjena zapisane w njebjesach.
21. W tej samej hodźinje zezradowa so wón w Duchu swjatym, a rjekny: Khwalu tebje, Wótče, knježe njebjes a zemje, zo sy to zakhował před mudrymi a wučenymi, móličkim pak sy je zjewił. Haj, Wótče, dokelž tak so zespodoba před tobu. Mat. 11, 25.
22. Wšitko je mi přepodate wot mojeho Wótca; a nichtó njewě, štó je Syn, khiba Wótc, a štó je Wótc, khiba Syn, a komuž zechce Syn zjewić.
23. A wobroćiwši so k swojim wučownikam, rjekny: Zbóžnej stej woči, kotrejž widźitej, štož wy widźiće. Mat. 13, 16.
24. Přetož praju wam, zo mnozy profetowje a kralowje chcychu widźeć, štož wy widźiće, a njejsu je widźeli, a słyšeć, štož wy słyšiće, a njejsu słyšeli.
25. A hlej, jedyn zakonjawučeny wstany, spytujo jeho a praji: Mištrje, što mam činić, zo wěčne žiwjenje dóstanu? Mat. 22, 35; Mark. 12, 28.
26. A wón rjekny jemu: Što je w zakonju pisane? Kak (tam) čitaš?
27. Wón wotmołwjejo rjekny: „Dyrbiš Knjeza swojeho Boha lubować z cyłeje swojeje wutroby, a z cyłeje swojeje duše, a ze wšěch swojich mocow, a z cyłeje

4. t. r. njezadźeržujće so z prózdnymi rěčemi. Strowjenja pola rańšich ludow su bjezskónčne, dawanje rukow, prašenja a wobjimanja dołho traja. — **7.** t. r. z njewobstajnosće abo ze žadosće, zo byšće so druhdźe lěpje měli. — **12.** t. j. na dnju suda. — **18.** t. r. njedźiwajće so, zo su wam tež djaboły poddaći; wina na tym je mój přikhad, z nim je móc djaboła złamana, jeho kralestwo wosłabjene; nahle jako błysk bu wón ze swojeho tróna storčeny. Cyle so zniči a přestanje djabołske knjejstwo na sudnym dnju. — **20.** Dokelž při tom móže čłowjek hišće zhubjeny być.

swojeje mysle, a swojeho bližšeho, jako sebje samoho.“ 5. Mójz. 6, 5.

28. A rjekny jemu: Prawje sy wotmołwił; čiń to, a budźeš žiwy.

29. Wón pak chcyše sebje samoho wosprawnić, a rjekny k Jězusej: A štó je mój bližši?*

30. Na to wotmołwjejo rjekny pak Jězus: Jedyn čłowjek dźěše z Jeruzalema do Jericho, a padźe mjez rubježnikow, kotřiž jeho wurubiwši a zraniwši woteńdźechu, jeho napoł mortweho wostajiwši.

31. Sta pak so, zo měšnik po tom samym puću dźěše, a wuhladawši jeho, přeńdźe nimo.

32. Tak tež levita, jako tam porno přińdźe a jeho wuhlada, přeńdźe nimo.

33. Jedyn Samaritan pak (tam) pućujo přińdźe porno njemu, a wuhladawši jeho bu z miłosću hnuty.

34. A přistupiwši, zawjaza jeho rany, wolij a wino na nje linywši, a sadźi jeho na swoje skoćo, dowjedźe jeho do hospody, a zastara jeho.

35. A nazajtra wućahnywši dwaj dźesatnikaj da jej hospodarjej a praji: Staraj so za njeho, a štožkuli wjacy wułožiš, ja, hdyž so wróću, zapłaću tebi.

36. Kotry z tychle třoch zda so tebi bližši być tomu, kotryž bě mjez rubježnikow padnył?

37. A wón rjekny: Kotryž je smilnosć nad nim činił. A Jězus jemu praji: Dźi, a čiń tež ty tak.*

38. Sta pak so, hdyž dźěchu, zo Jězus do jenoho městačka zańdźe, a žónska, z mjenom Martha, wza jeho do swojeho domu.

39. A ta měješe sotru z mjenom Mariju, kotraž tež sedźicy k nohomaj Knjeza posłuchaše na jeho słowo.

40. Martha pak so prócowaše w mnohim posłuženju; wona přistupi a rjekny: Knježe, njestaraš so ty wo to, zo moja sotra mi samej posłužeć da? Praj wšak jej, zo by mi pomhała.

41. A wotmołwjejo rjekny jej Knjez: Martha, Martha, starosćiwa sy a njepokojiš so wo mnohe wěcy.*

42. Ale jene je trěbne. Marija je najlěpši dźěl wuzwoliła, kotryž njebudźe wot njeje wotewzaty.

STAW XI.

Jězus wuči swojich wučownikow so modlić, dopokazujo, zo tón, kotryž je wobstajny w modlenju, wšitko dóstanje. Němeho djaboła wuhnawši wotpokazuje tych, kotřiž praja, zo z mocu Beelzebuba djaboły wuhonja. Žónska khwali nadra, kotrež su Jězusa ćěšiłe. Wo Jonasowym znamjenju, wo kralownje z połdnišeho kraja, wo Ninivitach, wo dobroćiwym a złym woku. Jězus swari fariseja, kiž bě jeho přeprosył a morkotaše, zo z njemytymaj rukomaj jě. Sudźi tajenstwo farisejow a pismawučenych prajo, zo změje tónle splah zamołwjeć přelatu krej wšitkich profetow.

A sta so, hdyž na jenom měsće so modlešc, a jako přesta, rjekny jedyn z jeho wučownikow k njemu: Knježe, nawuč nas so modlić, jako je tež Jan swojich wučownikow nawučił.

2. A dźeše jim: Hdyž so modliće, prajće: Wótče, swjećene budź twoje mjeno. Přińdź k nam twoje kralestwo. Mat. 6, 9.

3. Naš wšědny khlěb daj nam dźens.

4. A wodaj nam naše hrěchi, jako tež my wodawamy kóždemu swojemu winikej, a njewjedź nas do spytowanja.

5. A dźeše k nim: Štó mjez wami změje přećela a póńdźe k njemu srjedź nocy a rjeknje jemu: Přećelo, požč mi tři khlěby,

6. Dokelž mój přećel přińdźe z puća ke mni, a nimam, što bych jemu předstajil;

---

29. Bě to prašenje, wo kotrež so pismawučeni wadźachu; bližši bě jim jeno Žid a přećel, nic pak druhowěriwy abo njepřećel. — **37.** t. r. pomhaj kóždemu njedźiwajo na to, hač je Žid abo pohan; pomhaj kóždemu čłowjekej, kotremuž móžeš pomhać. — **41.** Jězus njeporokuje jej dźěławosć, ale nutřkowny njeměr abo starosćiwosć, kotruž ma jeho dla, tak zo jej njedowoli posłuchać na jeho wučby.

7. A tón z nutřka wotmołwjejo by prajił: Njebudź mi wobćežny; durje su hižo zamknjene, a moje dźěći su ze mnu w komorje,* njemóžu wstanyć a tebi dać.
8. A by-li wón njepřestał kłapać, praju wam: Hač runje wstanywši jemu njeda tohodla, dokelž je jeho přećel, wstanje tola jeho naběhowanja dla, a da jemu kelkož jich potrjebuje.
9. A ja praju wam: Prošće, a wam budźe date; pytajće a namakaće; kłapajće, a wam budźe wotewrjene. Mat. 7, 7; 21, 22; Mark. 11, 24; Jan. 14, 13; Jak. 1, 5.
10. Přetož kóždy, kiž prosy, dóstawa, a štóž pyta, namaka; a kłapacemu so wotewri.
11. Komu pak mjez wami, kotryž swojeho nana prosy wo khlěb, da wón kamjeń? abo wo rybu, a da jemu za rybu hada? Mat. 7, 9.
12. Abo prosy-li wo jejo, poda jemu skorpiona?
13. Hdyž tohodla wy, kotřiž sće zli, wěsće dobre dary swojim dźěćom dawać, čim wjacy waš Wótc z njebjes da dobreho ducha tym, kotřiž jeho proša?*
14. A wón wuhna djablisko, a to bě něme.* A hdyž bě djablisko wuhnał, rěčeše němy, a ludźo so spodźiwachu. Mat. 9, 32; 12, 22.
15. Někotři z nich* pak rjeknychu: Přez Beelzebuba, wjerćha djabliskow, wuhonja wón djabliska. Mat. 9, 34; Mark. 3, 22.
16. A druzy jeho spytujcy žadachu wot njeho znamjo z njebjes.
17. Wón pak, hdyž jich mysle widźeše, rjekny jim: Kóžde kralestwo, we sebi samom rozdźělene, zapusći so, a dom na dom padnje.
18. Je-li pak tež djaboł we sebi samom rozdźěleny, kak wobstoji jeho kralestwo? dokelž prajiće, zo ja přez Beelzebuba djabliska wuhonjam.
19. Wuhonjam-li pak ja přez Beelzebuba djabliska, přez koho wuhonjeju je waše dźěći? Tohodla budźa woni waši sudnicy.
20. Wuhonjam-li pak ja z porstom Božim* djabliska, je zawěrno kralestwo Bože k wam přišło.
21. Hdyž sylny wobrónjeny strażuje swój dwór, je to w měrje, štož ma.
22. Jelizo pak sylniši dyžli wón přińdźe a jeho přemóže, wozmje (jemu) wšitku jeho bróń, na kotruž so spušćeše, a rozdźěli jeho wurubki.
23. Štóž njeje ze mnu, je přećiwo mi, a štóž ze mnu njehromadźi, rozpjerša.
24. Hdyž je nječisty duch z čłowjeka wušoł, khodźi po suchich městach, pytajo wotpočink; a njenamakawši praji: Wróću so do swojeho domu, z kotrehož sym wušoł.
25. A hdyž (tam) přińdźe, namaka jón z khošćemi wumjećeny a wudebjeny.
26. Tuž dźe, a přiwozmje sedm druhich duchow, hóršich, dyžli sam je, a zastupiwši bydla tam. A tak bywaju poslednje wěcy tutoho čłowjeka hórše, dyžli prěnje.
27. Sta pak so, hdyž tak rěčeše, zo jena žónska z ludu swój hłós pozběhnywši jemu rjekny: Zbóžny žiwot, kotryž je tebje nosył, a nadra, kotrež sy wužiwał.*
28. A wón rjekny: Haj, zbóžni su, kotřiž słowo Bože słyša a je zakhowaju.
29. Hdyž pak so črjódy skhadźowachu,* poča wón rěčeć: Tónle splah je zły splah; znamjo požaduje, ale znamjo njebudźe jemu date, khiba znamjo profety Jonasa. Mat. 12, 39.
30. Přetož jako bě Jonas znamjo Niniwitam, tak budźe tež Syn čłowjeka tutomu splahej. Jon. 2, 1.

XI. **7.** t. r. nichtó z mojich njeje wotućeny. — **13.** „Dobreho ducha", t. r. swoje njebjeske hnady; spokojnosć a spodobanje Bože jako najwosebniše dary wam da. — **14.** t. r. tón wot złeho ducha wobsydnjeny čłowjek bě němy. — **15.** t. r. někotři z farisejow a pismawučenych. — **20.** t. r. z mocu Božej. — **27.** t. r. kak zbožowna dyrbi mać być, kotraž je tajkeho syna porodźiła a ćěšiła. — **29.** W nadźiji, zo znamjo z njebjes wohladaju, kotrež běchu wot njeho žadali.

31. Kralowna wot połdnja wstanje w sudźe z mužemi tutoho splaha, a wotsudźi jich, dokelž přińdźe wot kónčinow zemje, zo by słyšała Salomonowu mudrosć; a hlej wjacy dyžli Salomon je tudy.
3. Kral. 10, 1; 2. Par. 9, 1.

32. Mužowje z Ninive wstanu w sudźe z tutym splahom, a wotsudźa jón, dokelž pokutu činjachu na Jonasowe prědowanje; a hlej wjacy dyžli Jonas je tudy.

33. Nichtó swěcu zaswěćiwši njestaja ju do potajneho, ani pod sudowjo, ale na swěčnik, zo bychu, kotřiž zastupuja, swětło widźeli.* Mat. 5, 15; Mark. 4, 21.

34. Swěca twojeho ćěła je twoje woko. Budźe-li twoje woko jasne, budźe twoje cyłe ćěło swětłe; budźe-li pak złe, budźe tež twoje ćěło ćěmne.* Mat. 6, 22.

35. Hladaj tohodla, zo by swětło, kotrež je we tebi, ćma njebyło.

36. Budźe-li tohodla twoje ćěło cyłe swětłe, njemějcy ani dźěła ćmy, budźe swětłe cyłe, a jako błyskowa swěca rozswětli tebje.

37. A hdyž rěčeše, prošeše jeho jedyn farisej, zo by pola njeho wobjedował. A zastupiwši sydźe so za blido.

38. Farisej pak při sebi rozpominajo, poča prajić: Čohodla so wón njewumy před wobjedom? Mat. 15, 2.

39. A Knjez dźeše k njemu: Nětko wy farisejowje čisćiće, štož je zwonka kelucha a šklě, ale štož znutřka je we was, je połno rubjenstwa a złósće.* Mat. 23, 25.

40. Błazni, njeje tón, kotryž je sčinił, štož je zwonka, tež to sčinił, štož je znutřka?*

41. Dawajće tola, štož (nutřka) zbywa jako jałmožnu, a hlej, wšitko je wam čiste.*

42. Ale běda wam farisejam, kotřiž dźesatk dawaće z mjatlički a ruty a kóždeho zela, a zanjechaće prawdu a lubosć Božu. Tuto měješće činić, a wono njezakomdźeć.

43. Běda wam farisejam, kotřiž lubujeće prěnje města w synagogach a postrowjenja na torhošću. Mat. 23, 6; Mark. 12, 39.

44. Běda wam, kotřiž sće jako přikryte rowy,* a ludźo na nich khodźicy njewědźa to.

45. Wotmołwjejo pak jedyn ze zakonjawučenych dźeše k njemu: Mištrje, tuto prajo tež nas hańbiš.

46. A wón dźeše: Tež wam zakonjawučenym běda, dokelž wobćežujeće čłowjekow z brěmjenjemi, kotrež njemóža znjesć, a sami njedótknjeće so brěmjenja ze žanym porstom. Mat. 23, 4.

47. Běda wam, kotřiž twariće rowy profetow, waši wótcowje pak su jich morili.*

48. Potajkim swědčiće, zo přihłosujeće skutkam swojich wótcow, dokelž woni drje jich morichu, wy pak twariće jich rowy.

49. Tohodla rjekny tež mudrosć Boža: Pósćelu k nim profetow a japoštołow, a z nich budźa (někotrych) morić, a (druhich) přesćěhać,

50. Zo by žadana była krej wšěch profetow, kotraž je wot stworjenja swěta přelata, wot tutoho splaha,

51. Wot krewje Abela hač do krewje Zachariasa, kotryž zahiny mjez wołtarjom a templom; haj, praju wam, požadana budźe wot tohole splaha.
1. Mójz. 4, 8; 2. Par. 24, 22.

52. Běda wam zakonjawučenym, dokelž sće wzali kluč wědomosće; sami njezastupišće, a tym wobarašće, kotřiž zastupowachu.*

---

33. Ja sym tajka na swěčnik stajena swěca, kotruž móža wšitcy derje widźeć, a moja swěca pokazuje so jasnišo dyžli Salomonowa a Jonasowa; hdyž pak ju njespóznajeće, je waša duchowna sleposć a zasakłosć na tom wina. — **34.** hlad. Mat. 6, 22. — **39.** Wy sebi zwonkowne wěcy jara važiće, ale za znutřkownej čistotu a swjatosću so mało prócujeće. — **40.** Njeje Bóh, kiž je zwonkowne wobrjady přikazał, tež poručił, zo mamy so starać wo čistotu a swjatosć wutroby? — **41.** Dokonjejće skutki lubosće, wosebje dawajće jałmožnu, bóžski woheń lubosće zniči wšitku hrěšnosć. — **44.** Jako je w rowach nješwarnosć a zhniće, ani zo bychu ju widźeli, kotřiž po nich khodźa, tak je tež we wašich wutrobach hrěšnosć, ani zo bychu ju spóznali, kotřiž was widźa. — **47.** hl. Mat. 23, 29. 32. 35. — **52.** t. r. wy sće ze swojim zrozymjenjom a wukładowanjom swjateho pisma jeho wučby zaćěmnili a tak tež druhim, nic jeno sebi samym na prawym zrozymjenju s. pisma zadźěwali, tak zo woni nětko do Khrystusa njewěrja.

53. Hdyž pak to k nim rěčeše, počachu farisejowje a zakonjawučeni jeho mócnje přimać, a jeho wo wjele wěcach so wuprašować,

54. Na njeho łakajcy a pytajcy něšto z jeho rta popadnyć, zo bychu jeho wobskoržili.

STAW XII.

Jězus wuči, zo bychu so zakisaneho ćěsta farisejow hladali, a zo wšitko zakhowane so wotkryje; a koho mamy so bojeć. Wo hanjenju Ducha swjateho. Jězus posylnjuje japoštołow přećiwo přesćěhanjam. Nochce do rozdźělenja herbstwa mjez bratromaj so měšeć. Z přirunanjom wo bohatym napomina, zo bychu nahrabnosće so wobarali, a starosće wo zežiwjenje a drastu so wzdali; wuči dale, zo bychu swoje ledźby wopasali, a štó je swěrny a njeswěrny hospodař. Wón je přišoł, zo by woheń na zemju pósłał a dźělenje. Porokuje, zo hnadowny čas njespóznawaju. Napomina, zo by kóždy ze swojim přećiwnikom so wujednał.

Hdyž pak wulke črjódy wokoło stojachu, tak zo mjez sobu so tłóčachu, poča wón k swojim wučownikam rěčeć: Hladajće so zakisa farisejow, kotryž je tajenstwo.
Mat. 16, 6; Mark. 8, 15.

2. Ničo pak njeje zakhowane, štož by so njewozjewiło, a ničo potajne, štož so njezhoniło.* Mat. 10, 26; Mark. 4, 22.

3. Přetož štož sće we ćmě prajili, budźe powědane w swětle, a štož sće do wucha rěčeli we jstwach, budźe prědowane na třěchach.

4. Praju pak wam swojim přećelam: Njestrachujće so tych, kotřiž ćěło morja, a potom ničoho dale nimaju, štož bychu sčinili.

5. Ale pokažu wam, koho maće so bojeć; bójće so toho, kotryž, hdyž mori, ma móc do hele ćisnyć. Haj, praju wam, toho so bójće.

6. Njepředawa so pjeć wroblow za dwaj pjenježkaj? ani jedyn z nich njeje w zabyću před Bohom.

7. Ale tež włosy wašeje hłowy su wšitke zličene. Njebójće so tohodla, wy sće wjacy dyžli wjele wroblow.

8. Praju pak wam: Kóždeho, kotryžkuli mje wuznaje před čłowjekami, tež Syn čłowjeka wuznaje před jandźelemi Božimi.
Mat. 10, 32; Mark. 8, 38; 2. Tim. 2, 12.

9. Štóž pak mje před čłowjekami zaprje, tón budźe zaprěty před jandźelemi Božimi.

10. A kóždy, kiž słowo rjeknje přećiwo Synej čłowjeka, tomu so woda; tomu pak, kiž Ducha swjateho hani, so njewoda.* Mat. 12, 32; Mark. 3. 29.

11. Hdyž pak budźa was wodźić do synagogow, a před wyšnosće a mocy, njestarajće so, kak abo što byšće wotmołwjeli abo što byšće prajili;
Mat. 10, 19; Mark. 13, 11.

12. Přetož Duch swjaty powuči was w tej samej hodźinje, što maće prajić.

13. Něchtó z ludu pak rjekny jemu: Mištrje, praj mojemu bratrej, zo by herbstwo ze mnu dźělił.

14. Ale wón k njemu rjekny: Čłowječe, štó je mje postajił za sudnika a dźělerja mjez wamaj?*

15. A rjekny k nim: Kedźbujće a hladajće so wšeje nahrabnosće, dokelž ničeje žiwjenje njezaleži we wuzbytku z toho, štož ma.*

16. Rjekny pak jim přirunanje prajo: Polo jenoho bohateho čłowjeka přinjese nadobne płody.

17. A wón při sebi mysleše a praji: Što sčinju, dokelž nimam, hdźež bych zhromadźił swoje płody?

18. A rjekny: To sčinju: Potorham swoje bróžnje, a natwarju wjetše, a tam

---

XII. **2.** t. r. jich hrěšnosć, kotruž nětko tak starosćiwje přikrywaju, přińdźe na zjawne; runje tak wopokaže so tež moja wučba jako wěrna a jeničcy wozbožaca. — **10.** hl. Mat. 12, 31. — **14.** Židźa dźěchu we swojich skóržbach k sławnym wučenym mužam a prošachu jich wo rozsudźenje. Jězus pak nochcyše do tutych swětnych naležnosćow so měšeć, dokelž bě přišoł, zo by čłowjekam wěčne herbstwo wudźělił. — **15.** Bohatstwo njezdźerži nikomu ani časne žiwjenje, wjele mjenje zawěsći jemu wěčne.

zhromadźu wšitko, štož je mi narostło, a
swoje dobytki,
19. A rjeknu swojej duši: Duša, maš
wjele dobytkow składźenych na mnohe
lěta; wotpočuj, jěz, pij, wjesel so.
20. Rjekny pak Bóh k njemu: Błaznje,
w tutej nocy twoju dušu žadaju wot tebje;
a čeje budźe, štož sy přihotował?
21. Tak je z tym, kotryž sebi pokłady
hromadźi, a njeje bohaty za Boha.
1. Tim. 6, 17.
22. Rjekny pak k swojim wučownikam:
Tohodla praju wam: Njebudźće starosći-
wi* wo swoje žiwjenje, što byšće jědli,
ani wo swoje ćěło, z čim byšće so woble-
kali. Ps. 54, 23; Mat. 6, 25; 1. Pětr. 5, 7.
23. Žiwjenje je wjacy dyžli jědź, a ćěło
wjacy dyžli drasta.
24. Wopomńće rapaki, zo njesyja a nje-
žnjeju, nimaju pincy ani bróžnje, a Bóh
je žiwi. Kelko wjacy sće wy dyžli wone?
25. Štó pak wot was móže z přemys-
lenjom swojej dołhosći jedyn łohć přidać?
26. Hdyž tohodla njemóžeće, štož je
najmjeńše, přečo sće wo druhe starosćiwi?
27. Wopomńće lilije, kak rostu, nje-
dźěłaju a njepřadu; praju pak wam: Ani
Salomon we wšej swojej krasnosći njebě
wuhotowany, kaž jena z nich.
28. Jelizo pak Bóh trawu, kotraž je dźen-
sa na polu, a jutře so do pjecy ćisnje, tak
drasći, čim wjacy was, małowěriwi?
29. Tuž njestarajće so, što byšće jědli
abo što byšće pili, a njeznošujće so
wysoko.*
30. Přetož za wšitkim tym žadaju ludy
swěta. Waš Wótc pak wě, zo toho po-
trjebujeće.

31. Ale pytajće najprjedy kralestwo
Bože a jeho sprawnosć, a to wšitko budźe
wam přidate.
32. Njebój so, móličke stadło,* dokelž
wašemu Wótcej je so spodobało wam
kralestwo podać.
33. Předajće,* štož maće a dawajće jał-
možnu; wudźěłajće sebi měški, kotrež
njezestarja, (a) pokład, kotryž njewoteběra
w njebjesach, hdźež so paduch njebliži
ani mola njekazy. Mat. 19, 21.
34. Přetož, hdźež je waš pokład, tam
budźe tež waša wutroba.
35. Njech su waše ledźby wopasane,*
a swěcy zaswěćene we wašimaj rukomaj,
36. A wy (budźće) podobni ludźom,
čakacym na swojeho knjeza, hač so wróći
z kwasa, zo bychu, hdyž přińdźe a za-
kłapa, hnydom jemu wotewrili.
37. Zbóžni ći słužownicy, kotrychž knjez,
hdyž přińdźe, wotućenych nadeńdźe; za-
wěrno praju wam, zo so wopasa a jich
za blido sadźi, a khodźo budźe jim po-
służeć.*
38. A přińdźe-li w druhej vigiliji,* a
přińdźe-li w třećej vigiliji, a nadeńdźe-li
tak, zbóžni su ći słužownicy.
39. To pak wězće, zo hdy by hospodaŕ
wědźał, w kotrej hodźinje paduch přińdźe,
by zawěsće kedźbował a by njedał so
łamać do swojeho domu. Mat. 24, 43.
40. Tež wy budźće přihotowani, dokelž
Syn člowjeka přińdźe w hodźinje, w ko-
trejž so njenadźijeće.
41. Pětr pak dźeše k njemu: Knježe,
prajiš nam tuto přirunanje, abo tež wšit-
kim?

---

22. t. r. nimo měry starosćiwi. — **29.** t. r. nječińće sebi styskniwe mysle, njedajće so wot časnych starosći honić, tam a sem mjetać, runja lisću w powětře, njebjeski Wótc was njewopušći. — **32.** Móličke po ličbje, móličke tež po ponižnym zmyslenju; njebój so, zo ći hdy nuzna wěc pobrachnje, hdyž sy so přede wšim za kralestwom Božim starał. — **33.** To so njepřikazuje, ale jeno so radźi. — **35.** t. r. budźće stajnje přihotowani na přikhad Knjezowy. Rańše ludy nošachu dołhe šěroke suknje, kotrež sebi k bjedram připasachu, zo njebychu při dźěle a khodźenju zadźěwani byli. — **37.** Při hosćinach khodźeše hosćowaŕ wokoło swojich hosći a hladaše, hač kóždy ma, štož potrjebuje. Při njebjeskej hosćinje budźe Knjez sam swojim swěrnym słužownikam posłužować. — **38.** Vigilija, hl. Mat. 14, 25; tudy je čas powšitkownje měnjeny: njech přińdźe w kotrymžkuli času.

42. Rjekny pak Knjez: Štó, měniš, je swěrny a rozomny hospodař, kotrehož je Knjez postajił nad swoju čeledź, zo by jim w prawym času dawał měru pšeńcy?*
43. Zbóžny tón wotročk, kotrehož Knjez přišedši nadeńdźe tak činjaceho.
44. Zawěrno praju wam, zo jeho postaji nad wšitko, štož ma.
45. By-li pak tón wotročk w swojej wutrobje prajił: Mój knjez komdźi so přińć; a by-li počał bić wotročkow a dźowki, a jěsć a pić, a so wopijeć:
46. Přińdźe knjez toho wotročka na dnju, na kotrymž so njenadźije, a w hodźinje, kotruž njewě; a wotstroni jeho a da jemu podźěl z njeswěrnymi.*
47. Tón wotročk pak, kotryž wolu swojeho knjeza póznawši njeje přihotowany, a njeje činił po jeho woli, budźe wjele bity.
48. Kotryž pak ju njeznawši je činił, štož je pukow hódne, budźe mało bity. Wot kóždeho pak, kotremuž bu wjele date, budźe wjele požadane; a komuž su wjele dowěrili, wot toho wjacy požadaju.
49. Přińdźech, zo bych woheń ćisnył na zemju, a što chcu, hač zo so zapali?*
50. Ze křćeńcu mam křćeny być, a kak so ćěsnju,* doniž so njedokonja. Mark. 10, 38.
51. Měniće, zo přińdźech, pokoj přinjesć na zemju? Ně, praju wam, ale dźělenje.* Mat. 10, 34.
52. Přetož wot nětka budźa pjećo w jenom domje w njejednoće, třo přećiwo dwěmaj, a dwaj přećiwo třom.
53. Dźěleny budźe nan přećiwo synej, a syn přećiwo swojemu nanej; mać budźe přećiwo dźowcy, a dźowka přećiwo maćeri, přichodna mać přećiwo přichodnej dźowcy, a přichodna dźowka přećiwo přichodnej maćeri.
54. Praješe pak tež k črjódam: Hdyž widźiće, zo mróčel skhadźa wot wječora, hnydom prajiće: Dešć přikhadźa; a tak bywa.
55. A hdyž wětř duje wot połdnja, prajiće: Horco budźe; a bywa tak.
56. Tajency, wobličo njebja a zemje wěsće přepytować, kak tež njepřepytujeće tónle čas?* Mat. 16, 4.
57. Što pak njesudźiće tež wo sebi samych, štož je sprawne?*
58. Hdyž pak dźeš ze swojim přećiwnikom k předstojnikej, prócuj so na puću, zo by wot njeho pušćeny był, zo će trjebaj před sudnika njećehnje, a sudnik će běrcej njepřepoda a běrc će do jastwa njećisnje. Mat. 5, 25.
59. Praju tebi, wottam njewuńdźeš, hač zapłaćiš posledni pjenježk.

STAW XIII.

Hdyž běchu Jězusej powěsć přinjesli, zo buchu někotři Galilejscy w Jeruzalemje při woprowanju morjeni, napomina wón k pokući, spominajo na njezbože w Siloe, při kotrymž buchu někotři zaraženi. Předstojnika synagogi poswari, dokelž so hóršeše, zo je Jězus na sabaće wobsydnjenu žonu wustrowił. Přiruna kralestwo njebjes žonopowemu zornu a zakisanemu ćěstu. Wo wuzkich durjach, na kotrež budźa, hdyž su zamknjene,

42. We wjetšich hospodařstwach, hdźež bě wjele čeladnikow, bě jenomu dohlad nad nimi dowěrjeny, kotryž dyrbješe so tež za jich cyrobu starać a jim mzdu wudźěleć; měra pšeńcy stoji tu za wučinjenu mzdu. Jězus wotmołwja z tym na Pětrowe prašenje a praji, zo ma wosebje Knjezowy hospodař, přede wšěmi Pětr sam, a druzy japoštołowje, kotřiž su postajeni nad wěriwymi, swěrnje so za nich starać, na nich kedźbować a za nich dźěłać. — **46.** t. r. budźe jeho khostać, kaž sebi to njeswěrny słužownik zasłuži. — **49.** Woheń rozswětla ćmu; woheń, kotryž je Khrystus na swět přinjesł, je jeho swjata wučba, z kotrejž rozswětla wšelake błudy. Woheń wohrěwa; woheń, kotryž je Khrystus na swět přinjesł, je swjata lubosć, kotraž ma čłowjeka k lubosći Božej zahorić. Woheń pak tež čisći n. př. złoto wot brudow; tak žada sebi swěrna posłušnosć přećiwo Jězusowej wučbje wšelake wopory sebjezapřěća, z kotrymiž so čłowjek čisći wot swojich njedospołnosći, a na posledku pokazuje so kaž ryze złoto. Khrystus chce, zo by jeho wučba wšitkón błud zahnała, wšitkich ze swjatej lubosću k Bohu zahoriła a wot wšoho hrěcha jich wučisćiła. — **50.** t. r. žadosćiwje žadam, zo by křćeńća ćerpjenjow na mni so dokonjała. — **51.** Dźělić budźa so moji swěrni słužownicy wot tych, kotřiž mje zacpěwaju, byrnje ze zwjazkom krejneho přećelstwa mjez sobu zjednoćeni byli. — **56.** hl. Mat. 16, 4. — **57.** t. r. dobrowólnje.

někotři podarmo so kłapać. Herodesa mjenuje lišku a hrozy Jeruzalemej zapusćenje.

Běchu pak w tom samym času někotři přitomni, a powědachu jemu wo Galilejskich, kotrychž krej Pilatus z jich woporami změša.*

2. A wotmołwjejo rjekny jim: Měnići, zo su tući Galilejscy wjetši hrěšnicy byli, dyžli wšitcy druzy Galilejscy, dokelž su tajke wućerpjeli?

3. Ně, praju wam; ale nječinići-li pokutu, wšitcy podobnje zahinjeće.

4. Měnići, zo su tamni wósmnaćo, na kotrychž wěža w Siloe padźe a jich zarazy, wjacy zawinowali, dyžli wšitcy ludźo, kotřiž bydla w Jeruzalemje?

5. Ně, praju wam; ale nječinići-li pokutu, wšitcy podobnje zahinjeće.*

6. **P**raješe pak tež tuto přirunanje: Něchtó měješe figowy štom sadźeny we swojej winicy, a přińdźe, płód na nim pytać, ale njenamaka.

7. Rjekny pak winicarjej: Hlej, tři lěta su nětko, zo khodźu płód pytać na tomle figowcu, a njenamakam; tuž porubaj jón! k čomu hišće zemju wobsadźa?

8. A wón wotmołwjejo jemu praji: Knježe, wostaj jón hišće w tomle lěće, hač jón wokopam a pohnoju,

9. Zo by tak płody njesł; jelizo nic, potom porubaj jón.*

10. **W**ón pak wučeše w jich synagodzy na sabatach.

11. A hlej, (tu bě) žona, kotraž měješe ducha khorosće wósmnaće lět; a kotraž bě skřiwjena, tak zo nikak njemóžeše horje pohladnyć.

12. A wuhladawši ju, powoła ju Jězus k sebi a dźeše k njej: Žona, wumóžena sy wot swojeje khorosće.

13. A napołoži jej rucy,* a hnydom wona so zruna, a khwaleše Boha.

14. Předstojnik synagogi pak, so mjerzajo, zo je Jězus na sabaće wustrowjał, praješe wotmołwjejo ludej: Šěsć dnjow je, na kotrychž ma so dźěłać; na tychle tohodla přikhadźejće, a dajće so wustrowjeć, a nic na sabaće.

15. Wotmołwjejo pak rjekny k njemu Knjez: Tajency, njewotwjazuje kóždy wot was na sabaće swojeho woła abo wósła wot žłoba a njewjedźe jeho napojeć?

16. Tale dźowka Abrahamowa pak, kotruž bě satan zwjazał, hlej wósmnaće lět, by njesměła wotwjazana być wot tutoho zwjazka na sabaće?

17. A hdyž to rěčeše, začerwjenjachu so wšitcy jeho přećiwnicy; a wšón lud wjeseleše so nad wšitkim, štož so sławnje dokonješe wot njeho.

18. Wón tohodla praješe: Čomu je podobne kralestwo Bože? a čomu je přirunam?

19. Podobne je žonopowemu zornu, kotrež čłowjek wzawši do swojeje zahrody ćisny; a wono rosćeše a bu wulki štom, a ptaki njebja wotpočowachu w jeho hałzach. Mat. 13, 31; Mark. 4, 31.

20. A zaso rjekny: Čomu přirunam kralestwo Bože?

21. Podobne je zakisej, kotryž žónska wzawši do třoch měricow muki změša, hač překisa wšitko. Mat. 13, 33.

22. **A** khodźeše po městach a wsach, a wučeše, a podawaše so do Jeruzalema.

23. Dźeše pak něchtó k njemu: Knježe, je tych mało, kotřiž budźa zbóžni? Wón pak rjekny k nim:

24. Prócujće so zastupić z wuzkimi durjemi, dokelž praju wam, zo mnozy pospytaju zastupić, ale njebudźa móc. Mat. 7, 13.

25. Hdyž pak hospodař zastupi a durje zawrje, póčnjeće wonka stać a na

XIII. 1. t. r. kotrychž bě romski bohot Pilatus zabić dał, hdyž w templu woprowachu. — 5. t. r. runje tak njenadźijcy. — 9. Tuto přirunanje dyrbješe dalše napominanje k pokuće być. — 13. hl. Mat. 8, 3.

durje kłapać, prajicy: Knježe, wotewri nam! a wotmołwjejo rjeknje wam: Njeznaju was, zwotkelž sće.* Mat. 25, 10.

26. Potom póčnjeće prajić: Smy před tobu jědli a pili, a na našich dróhach sy wučił.*

27. A rjeknje wam: Njeznaju was, zwotkelž sće; woteńdźće wote mnje wšitcy činićerjo njesprawnosće.* Mat. 7, 23 a 25, 41.

28. Tam budźe žałosćenje a křipjenje zubow, hdyž wohladaće Abrahama a Isaaka a Jakuba a wšitkich profetow w Božim kralestwje, sębje samych pak wustorčenych.

29. A přińdu wot ranja a wot wječora, a wot połnocy a wot połdnja, a budźa kwasować w kralestwje Božim.

30. A hlej, kotřiž su poslední, budźa prěni, a prěni su, kotřiž budźa poslední. Mat. 19, 30 a 20, 16; Mark. 10, 31.

31. Na tom samym dnju přistupichu někotři z farisejow jemu prajicy: Wuńdź a podaj so wottudy, dokelž Herodes chce tebje morić.

32. A wón dźeše k nim: Dźiće a prajće tej lišcy: Hlej, wuhonjam djabliska a wustrowjam dźensa a jutře, a na třeći dźeń dokonjam.

33. Tola dyrbju dźensa a jutře a po jutřišim khodźić, dokelž je njemóžno, zo by profeta zwonka Jeruzalema wumrěł.*

34. Jeruzalemje, Jeruzalemje, kotryž moriš profetow a kamjenjuješ tych, kotřiž su k tebi pósłani, kak často chcych twoje dźěći zhromadźić jako ptak swoje młode pod křidła, ale ty nochcyše. Mat. 23, 37.

35. Hlejće, waš dom wostaji so wam pusty.* Praju pak wam, zo mje njewohladaće, hač přińdźe (čas), zo rjeknjeće: Žohnowany budź, kotryž přikhadźa w mjenje Knjeza.

STAW XIV.

Jězus wustrowi w domje farisejskeho wyššeho na sabaće woduchałeho, dopokazujo zakonjawučenym a farisejam, zo je to dowolene; widźo jich česćelakomnosć, wuči, zo ma přeprošeny na poslednje město so sydnyć. Přirunanje wo tych, kotřiž běchu na hosćinu přeprošeni a so zamołwjachu. Štóž chce Khrystusa sćěhować, dyrbi so wšoho wotrjec, swój křiž na so wzać, haj swoje samsne žiwjenje hidźić. Štóž chce wěžu twarić, liči najprjedy wudawki, a kral, kotryž chce wójnu wjesć, swoje wójsko. Wo seli.

A poda so, hdyž Jězus do domu jenoho wyššeho fariseja na sabaće přińdźe, zo by (khlěba) pojědł, kedźbowachu na njeho.*

2. A hlej, jedyn woduchały čłowjek běše před nim.

3. A wotmołwjejo rjekny Jězus k zakonjawučenym a farisejam prajo: Sluša so na sabaće wustrowjeć? Mat. 12, 10.

4. A woni mjelčachu. Wón pak přimnywši jeho wustrowi a wotpušći.

5. A wotmołwjejo rjekny k nim: Štó mjez wami, komuž by wosoł abo woł do studnje padnył, njewućehnje jeho hnydom tež na sabaće?

6. A njemóžachu jemu na to wotmołwić.

7. Praješe pak tež přeprošenym přirunanje, pytnywši, kak prěnje města wuzwolachu, prajo k nim:

8. Hdyž budźeš na kwas přeprošeny, njesydaj so na prěnje město, zo by trjebaj čestniši dyžli ty wot njeho přeprošeny njebył;

9. A tón, kotryž je tebje a jeho přeprosył, přišedši by tebi prajił: Daj tutomu město! a potom by počał z hańbu na posledšim měsće sedźeć. Přisł. 25, 7.

---

25. Khrystus rěči tudy wo kralestwje w tamnym swěće; přetož do kralestwa Božeho tudy na zemi móže kóždy w kóždym času zastupić. — **26.** t. r. My běchmy při tebi a ty při nami, my słušachmy k twojej cyrkwi. — **27.** Hdyž něchtó zwonkownje k jeho cyrkwi přisłuša, jeje kaznjam pak so njepodćisnje, njemóže wočakować, zo jeho Knjez za swojeho wučownika připóznaje. — **33.** Krótki čas chcu hišće po kraju khodźo skutkować, potom pak přińdu do Jeruzalema, zo bych tam wumrěł, jako su profeći wumrěli. — **35.** t. r. Jeruzalem, město a templ, so zapusći a zwostanje w zapusćenju.

XIV. 1. t. r. hač budźe na sabaće wustrowjeć.

swojeje mysle, a swojeho bližšeho, jako sebje samoho.“ 5. Mójz. 6, 5.

28. A rjekny jemu: Prawje sy wotmołwił; čiń to, a budźeš žiwy.

29. Wón pak chcyše sebje samoho wosprawnić, a rjekny k Jězusej: A štó je mój bližši?*

30. Na to wotmołwjejo rjekny pak Jězus: Jedyn čłowjek dźěše z Jeruzalema do Jericho, a padźe mjez rubječnikow, kotřiž jeho wurubiwši a zraniwši woteńdźechu, jeho napoł mortweho wostajiwši.

31. Sta pak so, zo měšnik po tom samym puću dźěše, a wuhladawši jeho, přeńdźe nimo.

32. Tak též levita, jako tam porno přińdźe a jeho wuhlada, přeńdźe nimo.

33. Jedyn Samaritan pak (tam) pućujo přińdźe porno njemu, a wuhladawši jeho bu z miłosću hnuty.

34. A přistupiwši, zawjaza jeho rany, wolij a wino na nje linywši, a sadźi jeho na swoje skoćo, dowjedźe jeho do hospody, a zastara jeho.

35. A nazajtra wućahnywši dwaj dźesatnikaj da jej hospodarjej a praji: Staraj so za njeho, a štožkuli wjacy wułožiš, ja, hdyž so wróću, zapłaću tebi.

36. Kotry z tychle třoch zda so tebi bližši być tomu, kotryž bě mjez rubježnikow padnył?

37. A wón rjekny: Kotryž je smilnosć nad nim činił. A Jězus jemu praji: Dźi, a čiń též ty tak.*

38. Sta pak so, hdyž dźěchu, zo Jězus do jenoho městačka zańdźe, a žónska, z mjenom Martha, wza jeho do swojeho domu.

39. A ta měješe sotru z mjenom Mariju, kotraž též sedźicy k nohomaj Knjeza posłuchaše na jeho słowo.

40. Martha pak so prócowaše w mnohim posłuženju; wona přistupi a rjekny: Knježe, njestaraš so ty wo to, zo moja sotra mi samej posłužeć da? Praj wšak jej, zo by mi pomhała.

41. A wotmołwjejo rjekny jej Knjez: Martha, Martha, starosćiwa sy a njepokojiš so wo mnohe wěcy.*

42. Ale jene je trěbne. Marija je najlěpši dźěl wuzwoliła, kotryž njebudźe wot njeje wotewzaty.

STAW XI.

Jězus wuči swojich wučownikow so modlić, dopokazujo, zo tón, kotryž je wobstajny w modlenju, wšitko dóstanje. Němeho djaboła wuhnawši, wotpokazuje tych, kotřiž praja, zo z mocu Beelzebuba djaboły wuhonja. Žónska khwali nadra, kotrež su Jězusa ćěšiłe. Wo Jonasowym znamjenju, wo kralownje z połdnišeho kraja, wo Ninivitach, wo dobroćiwym a złym woku. Jězus swari fariseja, kiž bě jeho přeprosył a morkotaše, zo z njemytymaj rukomaj jě. Sudźi tajenstwo farisejow a pismawučenych prajo, zo změje tónle splah zamołwjeć přelatu krej wšitkich profetow.

A sta so, hdyž na jenom měsće so modlešo, a jako přesta, rjekny jedyn z jeho wučownikow k njemu: Knježe, nawuč nas so modlić, jako je též Jan swojich wučownikow nawučił.

2. A dźeše jim: Hdyž so modliće, prajće: Wótče, swjećene budź twoje mjeno. Přińdź k nam twoje kralestwo. Mat. 6, 9.

3. Naš wšědny khlěb daj nam dźens.

4. A wodaj nam naše hrěchi, jako též my wodawamy kóždemu swojemu winikej, a njewjedź nas do spytowanja.

5. A dźeše k nim: Štó mjez wami změje přećela a póńdźe k njemu srjedź nocy a rjeknje jemu: Přećelo, požč mi tři khlěby,

6. Dokelž mój přećel přińdźe z puća ke mni, a nimam, što bych jemu předstajił;

29. Bě to prašenje, wo kotrež so pismawučeni wadźachu; bližši bě jim jeno Žid a přećel, nic pak druhowěriwy abo njepřećel. — **37.** t. r. pomhaj kóždemu njedźiwajo na to, hač je Žid abo pohan; pomhaj kóždemu čłowjekej, kotremuž móžeš pomhać. — **41.** Jězus njeporokuje jej dźěławosć, ale nutřkowny njeměr abo starosćiwosć, kotruž ma jeho dla, tak zo jej njedowoli posłuchać na jeho wučby.

7. A tón z nutřka wotmołwjejo by prajił: Njebudź mi wobćežny; durje su hižo zamknjene, a moje dźěći su ze mnu w komorje,* njemóžu wstanyć a tebi dać.
8. A by-li wón njepřestał kłapać, praju wam: Hač runje wstanywši jemu njeda tohodla, dokelž je jeho přećel, wstanje tola jeho naběhowanja dla, a da jemu kelkož jich potrjebuje.
9. A ja praju wam: Prošće, a wam budźe date; pytajće a namakaće; kłapajće, a wam budźe wotewrjene. Mat. 7, 7; 21, 22; Mark. 11, 24; Jan. 14, 13; Jak. 1, 5.
10. Přetož kóždy, kiž prosy, dóstawa, a štóž pyta, namaka; a kłapacemu so wotewri.
11. Komu pak mjez wami, kotryž swojeho nana prosy wo khlěb, da wón kamjeń? abo wo rybu, a da jemu za rybu hada? Mat. 7, 9.
12. Abo prosy-li wo jejo, poda jemu skorpiona?
13. Hdyž tohodla wy, kotřiž sće zli, wěsće dobre dary swojim dźěćom dawać, čim wjacy waš Wótc z njebjes da dobreho ducha tym, kotřiž jeho proša?*
14. A wón wuhna djablisko, a to bě něme.* A hdyž bě djablisko wuhnał, rěčeše němy, a ludźo so spodźiwachu. Mat. 9, 32; 12, 22.
15. Někotři z nich* pak rjeknychu: Přez Beelzebuba, wjeŕcha djabliskow, wuhonja wón djabliska. Mat. 9, 34; Mark. 3, 22.
16. A druzy jeho spytujcy žadachu wot njeho znamjo z njebjes.
17. Wón pak, hdyž jich mysle widźeše, rjekny jim: Kóžde kralestwo, we sebi samom rozdźělene, zapusći so, a dom na dom padnje.
18. Je-li pak tež djaboł we sebi samom rozdźěleny, kak wobstoji jeho kralestwo? dokelž prajiće, zo ja přez Beelzebuba djabliska wuhonjam.
19. Wuhonjam-li pak ja přez Beelzebuba djabliska, přez koho wuhonjeju je waše dźěći? Tohodla budźa woni waši sudnicy.
20. Wuhonjam-li pak ja z porstom Božim* djabliska, je zawěrno kralestwo Bože k wam přišło.
21. Hdyž sylny wobrónjeny stražuje swój dwór, je to w měrje, štož ma.
22. Jelizo pak sylniši dyžli wón přińdźe a jeho přemóže, wozmje (jemu) wšitku jeho bróń, na kotruž so spušćeše, a rozdźěli jeho wurubki.
23. Štóž njeje ze mnu, je přećiwo mi, a štóž ze mnu njehromadźi, rozpjerša.
24. Hdyž je nječisty duch z čłowjeka wušoł, khodźi po suchich městach, pytajo wotpočink; a njenamakawši praji: Wróću so do swojeho domu, z kotrehož sym wušoł.
25. A hdyž (tam) přińdźe, namaka jón z khošćemi wumjećeny a wudebjeny.
26. Tuž dźe, a přiwozmje sedm druhich duchow, hóršich, dyžli sam je, a zastupiwši bydla tam. A tak bywaju poslednje wěcy tutoho čłowjeka hórše, dyžli prěnje.
27. Sta pak so, hdyž tak rěčeše, zo jena žónska z ludu swój hłós pozběhnywši jemu rjekny: Zbóžny žiwot, kotryž je tebje nosył, a nadra, kotrež sy wužiwał.*
28. A wón rjekny: Haj, zbóžni su, kotřiž słowo Bože słyša a je zakhowaju.
29. Hdyž pak so čŕjódy skhadźowachu,* poča wón rěčeć: Tónle splah je zły splah; znamjo požaduje, ale znamjo njebudźe jemu date, khiba znamjo profety Jonasa. Mat. 12, 39.
30. Přetož jako bě Jonas znamjo Ninivitam, tak budźe tež Syn čłowjeka tutomu splahej. Jon. 2, 1.

XI. **7.** t. r. nichtó z mojich njeje wotućeny. — **13.** „Dobreho ducha", t. r. swoje njebjeske hnady; spokojnosć a spodobanje Bože jako najwosebniše dary wam da. — **14.** t. r. tón wot złeho ducha wobsydnjeny čłowjek bě němy. — **15.** t. r. někotři z farisejow a pismawučenych. — **20.** t. r. z mocu Božej. — **27.** t. r. kak zbožowna dyrbi mać być, kotraž je tajkeho syna porodźiła a ćěšiła. — **29.** W nadźiji, zo znamjo z njebjes wohladaju, kotrež běchu wot njeho žadali.

19. Hižo njejsym hódny twój syn rěkać; sčiń mje jenož jako jenoho swojich dźěłaćerjow.

20. A wstanywši přińdźe k swojemu nanej. A hdyž bě hišće nazdala, wuhlada jeho nan, bu z miłosću hnuty, a přiběžawši padźe jemu wokoło šije, a wokoši jeho.

21. A syn rjekny jemu: Nano, zhrěšich přećiwo njebju a před tobu; hižo njejsym hódny twój syn rěkać.

22. Nan pak rjekny k swojim słužownikam: Spěšnje přinjesće najlěpšu drastu, a woblečće jeho, a dajće pjeršćeń na jeho ruku, a črije na jeho nozy;

23. A přiwjedźće kormjene ćelo a zarězajće je, a jězmy a kwasujmy.

24. Přetož tónle mój syn bě mortwy, a wožiwi, bě zhubjeny a bu namakany. A woni počachu kwasować.

25. Běše pak jeho starši syn na polu, a hdyž so wróćeše a domej přibližowaše, wusłyša piskanje a reje.

26. A zawoła jenoho ze słužownikow, a wopraša so, što by to było.

27. Tón pak rjekny jemu: Twój bratr je přišoł, a twój nan je kormjene ćelo zarězał, dokelž je jeho stroweho zaso dóstał.

28. A wón so rozhněwa a nochcyše nutř hić. Tuž wuńdźe nan a poča jeho prosyć.

29. A wón wotmołwjejo rjekny swojemu nanej: Hlej, telko lět słužu tebi, a nihdy twoju přikaznju njepřestupich, a ženje njeda mi (ani) kózlatka, zo bych ze swojimi přećelemi pokwasował.

30. Ale hdyž tónle twój syn přińdźe, kotryž je swoje zamóženje z kurwami rozmjetał, zarěza jemu kormjene ćelo.

31. A tón rjekny jemu: Syno, ty sy přeco při mni, a wšitko moje je twoje.

32. Kwasować pak a so wjeselić běše přisłušne; přetož tónle twój bratr bě mortwy a wožiwi, bě zhubjeny a bu namakany.

STAW XVI.

Z přirunanjom wo njeswěrnym nuknicarju napomina Jězus, zo bychu jałmožnu dawali, a wuči, što swěrny abo njeswěrny wudźěleŕ z časnym zamóženjom zasłuži, a zo nichtó dwěmaj knjezomaj słužić njemóže. Zakoń a profetowje su hač do křćenika Jana byli, a ničo ze zakonja so njezhubi, a mandźelska njesmě so pušćić a druha so wzać. Wo bohatym mužu a khudym Lazarje.

Praješe pak tež k swojim wučownikam: Jedyn čłowjek běše bohaty, kotryž měješe nuknicarja, a tón bu wobskorženy pola njeho, jako by jeho kubło rozpjeršał.*

2. A powoławši jeho dźeše k njemu: Što to słyšu wo tebi? podaj zličenje wo swojim nuknicowanju; přetož hižo njebudźeš móc nuknicować.

3. Nuknicaŕ pak dźeše sam při sebi: Što sčinju, dokelž mój knjez bjerje nuknicowanje wote mnje? kopać njemóžu, prosyć so hańbuju.

4. Wěm, što sčinju, zo bychu, hdyž budu z nuknicowanja wotsadźeny, mje přijeli do swojich domow.

5. Zwoławši tak jednotliwych dołžnikow swojeho knjeza, praješe přenjemu: Kelko sy dołžny mojemu knjezej?

6. A wón rjekny: Sto tunow wolija. A rjekny jemu: Wzmi swój (dołžny) list, a sydń so khětře, a napiš: Pjećdźesat.

7. Potom rjekny druhemu: Ty pak, kelko sy dołžny? a wón dźeše: Sto brěmjenjow pšeńcy. Tomu praji: Wzmi swój list, a napiš: Wósmdźesat.

8. A knjez pokhwali* njesprawneho nuknicarja, dokelž bě rozomnje sčinił; přetož dźěći tutoho swěta su rozomniše w swojim žiwjenju dyžli dźěći swětła.

XVI. 1. Bohaty muž je Bóh; nuknicaŕ je čłowjek, kubła su bohatstwa tohole swěta. Přirunanje chce prajić: Jako nuknicaŕ sebi z cuzym kubłom přećelow za tuto žiwjenje zepřihotowa a so tohodla jako mudry muž wopokaza, tak dyrbi tež kóždy čłowjek ze swojim bohatstwom, kotrež jeho woprawdźite kubło njeje, sebi přećelow za wěčne žiwjenje přihotować, t. r. dyrbi bohatstwo derje nałožować, zo by z nim njebjeske myto zasłužił. — 8. t. r. wón khwaleše jeho mudrosć, ale nic jeho jebanstwo.

9. A ja praju wam: Čińće sebi přećelow z mamonom njesprawnosće,* zo bychu was, hdyž wustanjeće, přijeli do wěčnych přebytkow.

10. Štóž je swěrny w mjeńšim, je tež we wjetšim swěrny, a štóž je w małym njesprawny, je tež we wjetšim njesprawny.

11. Hdyž sće potajkim w njesprawnym mamonje swěrni njebyli, štó wam, štož je prawe, dowěri?*

12. A hdyž sće w cuzym swěrni njebyli, štó wam da, štož je waše?*

13. Žadyn słužownik njemóže dwěmaj knjezomaj słužić; přetož pak budźe jenoho hidźić a druheho lubować, abo budźe so k jenomu dźeržeć a druheho zacpěje; njemóžeće Bohu słužić a mamonej. Mat. 6, 24.

14. **T**o wšitko pak słyšachu farisejowje, kotřiž běchu nahrabni, a smějachu so jemu.

15. A dźeše k nim: Wy sće, kotřiž so před ludźimi sprawni činiće; Bóh pak znaje waše wutroby, dokelž štož je před čłowjekami wysoke, je wohidnosć před Bohom.*

16. Zakoń a profetowje (běchu) hač do Jana; wot toho časa připowěduje so kralestwo Bože, a kóždy* ćišći so z mocu do njeho.

17. Lóže pak je, zo njebjo a zemja zańdźetaj, dyžli jako zo by jedyn dypk ze zakonja spadnył. Mat. 5, 18.

18. Kóždy, kiž swoju mandźelsku wot so pušći, a druhu bjerje, łama mandźelstwo, a štóž wot muža pušćenu bjerje, łama mandźelstwo.* Mat. 5, 32; Mark. 10, 11; 1. Kor. 7, 10. 11.

19. **B**ěše jedyn bohaty muž, kotryž so woblekaše w purpur a ćeńke rubno, a kwasowaše kóždy dźeń pyšnje.*

20. A běše jedyn prošeŕ z mjenom Lazarus, kotryž při jeho durjach lěhaše, połny brjodow,

21. Žadajo so nasyćić z drobničkami, kotrež z blida bohateho padachu; ale nichtó jemu je njedawaše, a jenož psy přikhadźejcy lizachu jeho brjody.

22. Sta pak so, zo prošeŕ wumrě, a bu wot jandźelow donjeseny do klina Abrahamoweho.* Wumrě pak tež bohaty, a bu do hele pohrjebany.

23. Pozběhnywši pak swojej woči, hdyž běše w čwělach, wuhlada Abrahama z daloka, a Lazara w jeho klinje,

24. A zawoławši rjekny wón: Wótče Abrahamje, smil so nade mnu, a pósćel Lazara, zo by kónčk swojeho porsta we wodźe womačał a mój jazyk wokhłodźił; přetož sym čwělowany w tutom płomjenju.

25. A Abraham rjekny jemu: Syno, wopomń, zo sy dobre dóstał w swojim žiwjenju a Lazarus pak złe; nětko pak je tutón wokřewjeny, a ty sy čwělowany.

26. A k tomu wšomu je mjez nami a wami wulke bjezdno wobtwjerdźene, tak zo ći, kotřiž chcedźa wottudy k wam přeńć, to njemóža, ani wottam sem.

27. A rjekny: Tuž prošu će, wótče, zo by jeho pósłał do domu mojeho nana.

28. Přetož mam pjeć bratrow; njech jim swědči, zo njebychu tež woni přišli na tuto město čwělow.

9. Bohatstwo mjenuje so tudy mamon njesprawnosće, dokelž sebi je ludźo husto njesprawnje dobywaju a zlě wužiwaju. — **11.** Hdyž so njejsće swěrni wopokazali w cuzym njesprawnym kuble, kak móža so wam njebjeske kubła dowěrić? — **12.** Naše, t. r. za nas přihotowane, su njebjeske kubła. Hdyž smy so w zarjadowanju časnych cuzych kubłow njeswěrni wopokazali, móže nam Bóh potom přepodać, štož je nam postajene? Tuž štóž cuze skazy, zasłuži tež, zo swoje zhubi. — **15.** t. r. wy drje so prócujeće, zo byšće před čłowjekami so jako sprawni w nałoženju wašeho zamóženja wopokazali, ale wot Boha sće zacpěći, dokelž maće njehódne wotpohladanja při swojich skutkach. — **16.** t. r. dyrbi sebi prócu dawać, zo by do njeho přišoł. — **18.** hl. Mat. 5, 31; a 19, 8. 9. — **19.** Bohaty muž je tu kóždy, kiž swoje časne kubła na njedowolene wašnje wužiwa; khudy Lazarus pak tón, kotryž prócy połne, wobćežne, ale sćerpne a póććiwe žiwjenje wjedźe. — **22.** t. r. na město wjesela a radosće, hdźež Abrahamowa duša so wjeseli na přikhad Zbóžnika. Jako dźěći, kotrež swojich staršich lubuja, rady w jich klinje wotpočuja a tu so zakitane čuja, tak namakachu wšitcy sprawni stareho zakonja na měsće, hdźež bohusłužowny Abraham přebywaše, podobny zakit a wjeselo.

29. A Abraham praji jemu: Maju Mójzesa a profetow, tych njech posłuchaju.

30. Tola wón dźeše: Ně, wótče Abrahamje, ale hdy by něchtó z mortwych k nim přišoł, budźa pokutu činić.

31. Wón pak jemu rjekny: Jelizo Mójzesa a profetow njeposłuchaju, njebudźa ani wěrić, hdy by něchtó z mortwych wstanył.

STAW XVII.

Běda tomu, kotryž móličkich pohóršuje. Bratrej, kiž je přećiwo nam zhrěšił, mamy po rozwučenju wodać, hdyž je jemu žel. Japoštołam rozestaja Jězus móc wěry, a zo dyrbja, hdyž su wšitke přikaznje dopjelnili, so njewužitni wotročcy mjenować. Dźesaćo wusadni su wučisćeni a jeno jedyn, kiž je Samaritan, so wróći, zo by so dźakował. Jězus praji, zo přikhad Syna Božeho potajny njebudźe, ale swjatočny, a zo njewočakowany přińdźe, jako lijeńca na swět a zapusćenje na Sodomu.

A dźeše k swojim wučownikam: Njemóžno je, zo bychu pohórški njepřišle; běda pak tomu, přez kotrehož přikhadźeju.
Mat. 18, 7; Mark. 9, 41.

2. Wužitnišo by jemu było, zo by młynski kamjeń na jeho šiju powěsnjeny, a wón do morja ćisnjeny był, dyžli zo by pohóršował jenoho z tutych móličkich.

3. Kedźbujće na sebje! By-li twój bratr zhrěšił přećiwo tebi, naswaŕ jeho; a budźe-li jemu toho žel, wodaj jemu.
3. Mójz. 19, 17; Sir. 19, 13; Mat. 18, 15.

4. A by-li sedmkróć za dźeń zhrěšił přećiwo tebi, a sedmkróć za dźeń so wobroćił k tebi prajo: Mi je žel; wodaj jemu.

5. A japoštołowje rjeknychu Knjezej: Přispoŕ nam wěru. *

6. Knjez pak rjekny: Změjeće-li wěru, jako žonopowe zorno, rjeknjeće tutomu lěsnemu figowcej: Wukorjeń so, a přesadź so do morja; a budźe was posłuchać.
Mat. 17, 19.

7. Štó pak mjez wami ma wotročka, kotryž wora abo (skót) pase, zo by jemu, hdyž so z pola wróći, prajił: Pój hnydom, a sydń so za blido?

8. A njerjeknje jemu: Přihotuj, štož bych powječerjał, a wopasawši so služ mi, hač so najěm a napiju, a potom budźeš ty jěsć a pić?

9. Dźakuje snadź so tomu wotročkej, zo je činił, štož bě jemu přikazał.

10. Njemyslu. Tak tež wy; hdyž sčiniće wšitko, štož je wam přikazane, prajće: Njewužitni wotročcy smy; štož běchmy sčinić winowaći, smy sčinili.*

11. A sta so, hdyž Jězus do Jeruzalema ćehnješe, dźěše wosrjedź Samarije a Galileje.

12. A hdyž do jenoho měštačka dźěše, zetkachu jeho dźesaćo wusadni mužowje, kotřiž nazdala zastachu.

13. A pozběhnychu hłós, prajicy: Jězuso, poručerjo, smil so nad nami.

14. A hdyž jich wohlada, rjekny: Dźiće, pokažće so měšnikam. A sta so, jako dźěchu, buchu wučisćeni.
3. Mójz. 14, 2; Mat. 8, 4.

15. Jedyn pak z nich, hdyž wuhlada, zo je wučisćeny, wróći so a khwaleše Boha z wulkim hłosom,

16. A padźe na wobličo k jeho nohomaj a dźakowaše so; a tón běše Samaritan.

17. Wotmołwjejo pak rjekný Jězus: Njejsu dźesaćo wučisćeni? a hdźe su dźewjećo?

18. Njenamaka so žadyn, kiž by so wróćił a Bohu česć dał, khiba tutón cuzy?

19. A dźeše k njemu: Wstań, a dźi, twoja wěra je će wustrowiła.

XVII. **5.** t. r. posylń nas we wěrje, zo bychmy to, štož nam radźiš, tež činili. — **10.** Jako służownik, hdyž je cyły dźeń wonka dźěłał, domoj přišedši najprjedy swojemu knjezej při wječeri služi, a potom hakle sam jě a pije, dokelž służownik wot knjeza cyle wotwisuje, tak mamy tež my, hdyž smy cyły dźeń dźěłali a swěrnje swoje winowatosće dopjelnjeli, wječor, prjedy dyžli so k wotpočinkej podamy, Bohu służić, t. r. jemu so dźakować, jeho khwalić a prosyć, dokelž smy tež cyle wot Boha wotwisni, a hdyž smy wšitko činili, štož je nam poručene, nimamy tola prawo na myto.

20. Wot farisejow pak prašany: Hdy přińdźe kralestwo Bože?* wotmołwjejo jim rjekny: Kralestwo Bože njepřińdźe z nahladnosću.
21. Tež njerjeknu: Hlej tu, abo hlej tam. Přetož hlej, kralestwo Bože je znutřka was.*
22. A dźeše k swojim wučownikam: Dny přińdu, zo požadaće widźeć jedyn dźeń Syna čłowjeka, ale njewuhladaće jón.*
23. A rjeknu wam: Hlej tu; a: Hlej tam. Njekhodźće tam a njesćěhujće.
Mat. 24, 23; Mark. 13, 21.
24. Přetož, jako błysk, z podnjebja błyskacy, na to swěći, štož je pod njebjom; tak budźe tež Syn čłowjeka na swojim dnju.*
25. Ale najprjedy dyrbi wjele ćerpjeć a zaćisnjeny być wot tutoho naroda.
26. A jako so sta w Noeowych dnjach, tak budźe tež w dnjach Syna čłowjeka.*
1. Mójz. 7, 7; Mat. 24, 37.
27. Jědźachu a pijachu, ženjachu so a wudawachu so hač do dnja, na kotrymž Noe do archi zastupi, a přińdźe lijeńca a zahubi wšitkich.
28. Podobnje, jako so sta w Lotowych dnjach: jědźachu a pijachu, kupowachu a předawachu, sadźachu a twarjachu;
29. Ale tón dźeń, na kotrymž Lot ze Sodomy wuńdźe, dešćowaše woheń a šwabl z njebja a zahubi wšitkich.
30. Tak budźe na dnju, na kotrymž Syn čłowjeka so zjewi.
31. W tej hodźinje, štóž budźe na třěše a (změje) sudowja w domje, njech njezlěze, zo by je wzał; a štóž je na polu, tež njewróć so naspjet.
32. Wopomńće Lotowu žonu.
33. Štóžkuli zechce swoju dušu zakhować, zhubi ju; a štóžkuli ju zhubi, zdźerži ju žiwu.* Mat. 10, 39; Mark. 8, 35; wyše 9, 24; Jan. 12, 25.
34. Praju wam: W tej nocy budźetaj dwaj w jenom łožu, jedyn budźe sobu wzaty, a druhi wostajeny. Mat. 24, 40.
35. Dwě budźetej z jenoho mlěć, jena budźe sobu wzata, a druha wostajena; dwaj na polu, jedyn budźe sobu wzaty, a druhi wostajeny.
36. Wotmołwjejcy prajichu jemu: Hdźe, Knježe?
37. Hdźežkuli budźe ćěło, tam zhromadźa so tež worjoły.*

STAW XVIII.

Z přirunanjom wo njesprawnym sudniku a wostudłej wudowje wuči Jězus, zo mamy so přeco modlić; z přirunanjom pak wo fariseju a čłowniku, kak mamy so modlić. Zakazuje wučownikam, zo bychu dźěći wot njeho wotpokazowali. Bohačk, kotryž praji, zo je wot młodosće wšitke kaznje dopjelnił, woteńdźe zrudny, hdyž bě Jězusowu radu słyšał, zo mamy so wšoho wotrjec. Jězus praji, kajke myto dóstanu, kotřiž jeho dla wšitko wopušća. Wěšći swoje ćerpjenje, a pola Jericho wróći slepemu widźenje.

Praješe pak jim tež přirunanje, zo mamy so přeco modlić a njewustawać,
Sir. 18, 22; 1. Thess. 5, 17.
2. Prajo: Běše jedyn sudnik w jenom měsće, kotryž so Boha njeboješe a čłowjeka so njestrachowaše.
3. Běše pak jena wudowa we wonym měsće, a khodźeše k njemu, prajicy: Škituj mje před mojim přećiwnikom.
4. A dołhi čas wón nochcyše. Potom pak rjekny sam při sebi: Hač runje Boha so njeboju a čłowjeka so njestrachuju,

20. t. r. Hdy slubjeny Messias přińdźe jako mócny swětny kral? Na čož Jězus wotmołwi, zo njepřińdźe nahladnje, t. r. z wulkim přewodom, jako swětni kralowje. — **21.** Kralestwo Bože njehodźi so zwonkownje wobmjezować, ale wobstoji wosebje w nutřkownym zmyslenju, w krutej wěrje, w sylnej nadźiji a wěrnej lubosći, kotrež počinki k wšomu dobremu zahorjeju a pokoj wutroby płodźa. Tola pak z toho njesćěhuje, zo by kralestwo zwonkownje so njepokazało; kralestwo Bože na zemi je widźomne, mjenujcy s. cyrkej. — **22.** t. r. Dny ćerpjenja přińdu na was, w kotrychž budźeće za mojim přikhadom žadać, ale podarmo. — **24.** Jakož błysk wšitke wěcy pod njebjom rozswětla, tak zjewi so přikhad Syna Božeho cyłemu swětej; tohodla njedajće so zawjesć wot ludźi, kotřiž praja: Tu abo tam je Khrystus. — **26.** t. r. při jeho druhim přikhadźe. — **33.** W tom času njesměmy na ničo druhe myslić, khiba na zbóžnosć duše. — **37.** Hdźež je hrěšnosć, tam přińdźe tež khostanje.

5. Tola, dokelž je mi ta wudowa wobćežna, chcu ju škitować, zo by na posledku přišedši mje njehaniła.

6. Dźeše pak Knjez: Słyšće, što sudnik njeprawdy praji!

7. Njebudźe pak Bóh škitować swojich wuzwolenych, kotřiž k njemu so wołaju wodnjo a w nocy, a změje sćerpnosć jich dla?*

8. Praju wam: Spěšnje budźe jich škitować. Tola hdyž Syn čłowjeka přińdźe, měniš, zo nadeńdźe wěru na zemi?

9. **R**jekny pak k někotrym, kotřiž sebi dowěrjachu, jako bychu sprawni byli, a druhich zacpěwachu, tuto přirunanje:

10. Dwaj čłowjekaj zeńdźeštaj do templa, zo byštaj so modliłoj, jedyn farisej, a druhi cłownik.

11. Farisej stojo takle při sebi so modleše: Božo, dźakuju so tebi, zo njejsym jako druzy čłowjekowje, rubježnicy, njesprawni, mandźelstwałamarjo, abo tež jako tónle cłownik.

12. Posću so dwójcy za tydźeń, a dawam dźesatk wot wšoho, štož mam.

13. Cłownik pak nazdala stojo nochcyše ani swojej woči k njebju pozběhnyć, ale biješe so na swoje wutrobno prajo: Božo, smilny budź mi hrěšnikej.

14. Praju wam: Tón woteńdźe wosprawnjeny do swojeho domu před tamnym; přetož kóždy, kotryž so powyšuje, budźe poniženy, a kotryž so ponižuje, budźe popowyšeny. Mat. 23, 12; wyše 14, 11.

15. **P**řinjesechu pak k njemu tež dźěćatka, zo by so jich dótknył. Hdyž to wučowniey widźachu, swarjachu je.*
Mat. 19, 13; Mark. 10, 13.

16. Jězus pak zwoławši je rjekny: Dajće dźěćatkam ke mni přińć a njewobarajće jim; přetož tajkich je kralestwo Bože.

17. Zawěrno praju wam: Štóžkuli njepřijmje kralestwo Bože jako dźěćo, njepřińdźe do njeho.

18. **A** jedyn předstojnik (synagogi) wopraša so jeho prajo: Dobry mištrje, što mam činić, zo wěčne žiwjenje dóstanu?
Mat. 19, 16; Mark. 10, 17.

19. Jězus pak jemu rjekny: Přečo mje mjenuješ dobreho? Nichtó njeje dobry, khiba Bóh sam.

20. Kaznje znaješ: „Njedyrbiš morić; njedyrbiš mandźelstwo łamać; njedyrbiš kradnyć; njedyrbiš wopačne swědčenje dawać; česćuj swojeho nana a mać.“
2. Mójz. 20, 13.

21. Wón dźeše: To wšitko sym dźerżał wot swojeje młodosće.

22. To słyšawši dźeše Jězus k njemu: Hišće jene tebi so njedóstawa: Wšitko, štož maš, předaj a rozdaj khudym, a změješ pokład w njebjesach; a přińdź a sćěhuj mje.

23. To słyšawši zrudźi so wón, dokelž běše jara bohaty.

24. Hdyž pak Jězus jeho zrudźeneho wuhlada, rjekny: Kak ćežcy, kotřiž pjenjezy maju, nutř póńdźa do kralestwa Božeho.

25. Přetož lóže je, zo kamel přez wuško jehly přeńdźe, dyžli zo bohaty nutř póńdźe do kralestwa Božeho.

26. A rjeknychu, kotřiž to słyšachu: A štó móže zbóžny być?

27. A wón rjekny jim: Štož je njemóžne pola čłowjekow, je móžne pola Boha.*

28. Pětr pak dźeše: Hlej, my smy wšitko wopušćili, a smy tebje sćěhowali.

29. A wón rjekny jim: Zawěrno praju wam: Nichtó njeje, kotryž by wopušćił dom, abo staršich abo bratrow, abo žonu abo dźěći kralestwa Božeho dla,

30. A by njedóstał wjele wjacy w tutom času, a w přichodnym swěće wěčne žiwjenje.

XVIII. **7.** t. r. njebudźe wón hnydom bjez sćerpnosće, bjez komdźenja sudźić tych, kotřiž jim křiwdu činja? — **15.** t. r. japoštołowje wotdźeržowachu dźěći, zo njebychu Knjeza wobćežowali. — **27.** t. r. štož je čłowjekej ze samsnymi mocami njemóžne, to je jim móžne z pomocu hnady Božeje; zo by bohaty tola po duchu khudy był, dokonja w nim hnada Boža.

31. Jězus pak wza dwanaćoch k sebi, a dźeše k nim: Hlej, dźemy horje do Jeruzalema, a wšitko budźe dokonjane, štož je wot profetow pisane wo Synu čłowjeka; Mat. 20, 17; Mark. 10, 32.

32. Přetož budźe pohanam podaty a wusměšany, a šwikany a popluwany,

33. A wušwikawši jeho morja jeho, a na třećim dnju wstanje wot mortwych.

34. A woni z toho ničo njezrozymichu, a to słowo bě zakhowane před nimi, a njerozymjachu, štož bu prajene.*

35. Sta pak so, hdyž k Jerichej so přibližowaše, sedźeše jedyn slepy při puću, a prošeše. Mat. 20, 29; Mark. 10, 46.

36. A hdyž słyšeše lud nimo hić, prašeše so, što by to było.

37. Rjeknychu pak jemu, zo Jězus Nazarethski nimo dźe.

38. A wón zawoła prajo: Jězuso, syno Davidowy, smil so nade mnu.

39. Ći, kotřiž w prědku dźěchu, swarjachu jeho, zo by mjelčał. Wón pak wjele bóle wołaše: Syno Davidowy, smil so nade mnu.

40. Jězus pak zastawši přikaza jeho k sebi přiwjesć. A hdyž bě so přibližił, wopraša so jeho,

41. Prajo: Što chceš, zo bych ći sčinił? A wón rjekny: Knježe, zo bych widźał.

42. A na měsće widźeše, a sćěhowaše jeho, Boha khwalo. A cyły lud, to wuhladawši, da Bohu khwalbu.

STAW XIX.

Jězus hospoduje pola Zachea, na čož so mnozy hórša. Powěda přirunanje wo wosebnym mužu, kotryž, hdyž woteńdźe, zo by kralestwo přijał, dźesać mnow přepoda a kotrehož poddani jeho jako krala měć nochcychu. Na wósleću ćehnje swjatočnje do Jeruzalema, płaka nad nim, wěšći jeho zapusćenje, a do templa zastupiwši wuhonja kupowarjow a předawarjow.

A zastupiwši dźěše Jězus přez Jericho.

2. A hlej, tu bě muž z mjenom Zacheus, a tón bě wyšši cłownikow,* a bě bohaty.

3. A žadaše Jězusa wohladać, štó by wón był; a njemóžeše pře lud, dokelž bě maleje postawy.

4. A běžawši do prědka zalěze na dźiwi figowc, zo by jeho widźał, dokelž měješe tam nimo hić.

5. A hdyž Jězus k tomu městu přińdźe, pohladnywši horje wuhlada jeho, a rjekny k njemu: Zacheo, zestup spěšnje, dokelž dźensa dyrbju w twojim domje wostać.

6. A wón zestupi spěšnje, a přija jeho z wjesołosću.

7. A wšitcy to widźawši morkotachu prajicy: Pola hrěšneho čłowjeka je nutř zašoł.

8. Přistupiwši pak rjekny Zacheus ke Knjezej: Hlej, połojcu swojich kubłow, Knježe, dam khudym, a sym-li někoho zjebał, wróću to štyrikróć.

9. Jězus dźeše k njemu: Dźensa je so tomu domej zbóžnosć stała, dokelž je tež wón syn Abrahama.

10. Přetož Syn čłowjeka přińdźe pytać a wumóžić, štož bě zhubjene. Mat. 18, 11.

11. Hdyž woni na to posłuchachu, rjekny jim dale powědajo přirunanje, dokelž běše blizko pola Jeruzalema, a woni sebi myslachu, zo so kralestwo Bože hnydom zjewi.*

12. Tohodla rjekny: Jedyn wosebny čłowjek woteńdźe do dalokeje krajiny, zo by kralestwo přijał a so wróćił.* Mat. 25, 14.

34. Woni njemóžachu tele słowa zjednoćić ze swojimi nadźijemi přichodneho mócneho kralestwa, kotrež měješe Messias po jich wočakowanju załožić.

XIX. 2. Wyšši cłownik, t. r. tón, kiž měješe cło wot Romskich wotnajate; tajki měješe pod sobu druhich, kotřiž cło wot ludźi bjerjechu. — 11. t. r. zo w swojej mocy a krasnosći na swěće so pokaza. — 12. Tónle wosebny čłowjek je Khrystus, kiž woteńdźe, zo by swoje njebjeske kralestwo přijał; wotročcy su jeho japoštołowje a wšitcy křesćenjo; mna, kotruž jim přepoda, su hnady křesćanstwa, s. wěra a s. sakramenty, z kotrymiž maju křesćenjo wikować a nowe mny sebi zasłužić; jeho krajenjo pak su Židźa, kotřiž nochcychu, zo by Khrystus nad nimi knježił.

13. Powoławši swojich dźesać wotročkow, da jim dźesać mnow* a dźeše k nim: Wikujće, hač přińdu.**

14. Jeho krajenjo pak jeho hidźachu, a pósłachu poselstwo za nim prajicy: Nochcemy, zo by tón kralował nad nami.

15. A sta so, zo so wróći, kralestwo dóstawši, a přikaza wotročkow zawołać, kotrymž bě pjenjezy dał, zo by zhonił, kelko je kóždy nawikował.

16. Přińdźe pak prěni, prajo: Knježe, twoja mna doby dźesać mnow.

17. A dźeše jemu: Aj, dobry wotročko, dokelž sy w małym swěrny był, změješ móc nad dźesać městami.*

18. A druhi přińdźe prajo: Knježe, twoja mna doby pjeć mnow.

19. A tomu dźeše: Též ty budź nad pjećimi městami.

20. A zaso druhi přińdźe prajo: Hlej, tu je twoja mna, kotruž mějach skhowanu w rubišku;*

21. Přetož, bojach so tebje, dokelž sy kruty čłowjek; bjerješ, štož njejsy położił, a žnješ, štož njejsy sył.

22. Praji jemu: Z twojeho rta će sudźu, zły wotročko;* wědźeše, zo sym kruty čłowjek, kotryž bjeru, štož njejsym położił, a žnu, štož njejsym sył.

23. A přečo njejsy dał mój pjenjez do požčeńnje, zo bych ja přišedši tola z danju jón zběhnył?

24. A rjekny (tam) stojacym: Wzmiće jemu mnu, a dajće ju tomu, kotryž ma dźesać mnow.

25. A rjeknychu jemu: Knježe, ma dźesać mnow.

26. Praju pák wam: Kóždemu, kotryž ma, budźe date, a změje nadobnje; wot toho pak, kotryž nima, budźe tež, štož ma, wotewzate.* Mat. 13, 12 a 25, 29; Mark. 4, 25.

27. Tola mojich njepřećelow,* kotřiž nochcychu, zo bych kralował nad nimi, přiwjedźće sem, a skóncujće jich přede mnu.

28. A to prajiwši dźěše dale a ćehnješe do Jeruzalema.

29. A sta so, hdyž do Bethfage a Bethanije so přibliži, k horje, kotraž Wolijowa rěka, pósła dweju swojich wučownikow, Mat. 21, 1; Mark. 11, 1; Jan. 12, 12.

30. Prajo: Dźitaj do městačka, kotrež je před wamaj; do njeho ducy namakataj wóslo přiwjazane, na kotrymž ženje žadyn čłowjek njeje sedźał; wotwjazajtaj a přiwjedźtaj je.

31. A by-li so waju něchtó prašał: Čohodla je wotwjazujetaj, prajtaj jemu tak: Knjez je potrjebuje.

32. A woteńdźeštaj, kotrajž běštaj pósłanaj a namakaštaj, kaž bě jimaj rjekł, wóslo (tam) stojace.

33. Hdyž pak wóslo wotwjazowaštaj, rjeknychu jeho knježa k nimaj: Čohodla wotwjazujetaj wóslo?

34. A wonaj rjeknyštaj: Knjez je potrjebuje.

35. A přiwjedźeštaj je k Jězusej, a położiwši swoju drastu na wóslo sadźištaj Jězusa na nje.

36. Hdyž pak wón jěchaše, přestrěwachu swoju drastu na puć.

37. A hdyž so bližeše k zestupowanju z Wolijoweje hory, počachu wšitke črjódy wučownikow wjesele z wulkim hłosom Boha khwalić, wšitkich dźiwow dla, kotrež běchu widźeli,

38. Prajicy: Khwaleny budź kral, kotryž dźe w mjenje Knjeza; pokoj w njebju a khwała we wysokosćach.*

13. Mna = 100 drachmow, něhdźe 80 hriwnow, abo punt slěbra. ** t. r. na sudźenje. — 17. Za swěru a pilnosć, z kotrejž sy z darom křesćanstwa sobu skutkował, dóstanješ wosebitu měru w zbóžnosći. — 20. t. r. njejsym z dóstatym darom křesćanstwa ničo zasłužił, sym lěni křesćan był. — 22. Potajkim ze zanjechanjom abo zakomdźenjom so též hrěši. — 26. hl. Mat. 25, 29. — 27. Njewěriwi Židźa a runje tak njewěriwi křesćenjo wumru wěčneje smjerće. — 38. Njech je Bóh wujednany a jemu njech česć a khwalba so dawa wot wšěch čłowjekow.

39. A někotři farisejowje z črjódy rjeknychu: Mištrje, naswaŕ swojich wučownikow.

40. A k nim dźeše wón: Praju wam: Budźa-li tući mjelčeć, budźa kamjenje wołać.

41. A hdyž so přibliži, wuhladawši město, zapłaka nad nim, prajo:

42. Zo by tež ty spóznało, a to na tomle twojim dnju, što je k twojemu pokoju; ale nětko je to zakhowane před twojimaj wočomaj.

43. Dokelž dny přińdu na tebje, a twoji njepřećelowje wobdadźa će z nasypom, a woblehnu tebje, a wobćěsnja tebje ze wšěch stronow.

44. A k zemi poraža tebje a twoje dźěći, kotrež su we tebi, a njewostaja we tebi kamjeń na kamjenju, dokelž njespózna dźeń swojeho wopytanja.
Mat. 24, 2; Mark. 13, 2; niže 21, 6.

45. A zastupiwši do templa poča wuhonjeć, kotřiž w nim předawachu a kupowachu, Mat. 21, 12; Mark. 11, 15.

46. Prajo jim: „Mój dom je dom modlitwy“; wy pak sće z njeho sčinili mordaŕsku jamu. Is. 56, 7; Jer. 7, 11.

47. A wón wučeše wšědnje w templu; wyšši měšnicy pak a pismawučeni a starši ludu pytachu jeho zahubić.

48. A njenamakachu, što bychu jemu sčinili. Přetož cyły lud dźeržeše so k njemu, a posłuchaše na njeho.

STAW XX.

Jězus njepraji měšnikam a pismawučenym, z čejej mocu wuči, dokelž tež woni jemu, za Janowej křćeńcu so prašacemu, njewotmołwichu. Powěda jim přirunanje wo winicarjach, kotřiž, hdyž běchu knjezowych wotročkow zabili, tež syna morichu. Jězus je prašany wo dawku, kotryž ma so kejžorej dawać a wot sadducejow wo wotmortwychwstaću. Kak mjenuje so Khrystus Davidowy syn? Česćelakomych pismawučenych maju so hladać.

A sta so na jenom dnju, hdyž wón lud w templu wučeše a evangelium wopowědowaše, zhromadźichu so wyšši měšnicy a pismawučeni ze staršimi,
Mat. 21, 23; Mark. 11, 27.

2. A dźachu k njemu prajicy: Powěz nam, z kajkej mocu to činiš abo štó je, kotryž tebi da tu móc?

3. Wotmołwjejo pak rjekny Jězus k nim: Woprašam so tež ja was jene słowo. Wotmołwće mi:

4. Běše Janowa křćeńca z njebjes abo z čłowjekow?

5. A woni myslachu, sami při sebi prajicy: Powěmy-li: Z njebjes, rjeknje nam: Čohodla potajkim njejsće jemu wěrili?

6. Powěmy-li pak: Z čłowjekow, budźe nas wšitkón lud kamjenjować; přetož su přeswědčeni, zo je Jan profeta.

7. A wotmołwichu, zo njewědźa, zwotkel je.

8. A Jězus dźeše k nim: Tež ja wam njepraju, z kajkej mocu to činju.

9. Poča pak ludej tuto přirunanje powědać: Čłowjek nasadźa winicu, a přenaja ju winicarjam, a sam poda so preč na dołhe časy. Is. 5, 1; Jer. 2, 21; Mat. 21, 33; Mark. 12, 1.

10. A w swojim času pósła wotročka k winicarjam, zo bychu jemu dali wot płodu winicy. Ći pak nabiwši jeho wotpósłachu prózdneho.

11. A pósła zaso druheho wotročka. A woni tež toho nabiwši a wohaniwši wotpósłachu prózdneho.

12. A pósła hišće třećeho. Woni pak tež zraniwši jeho wustorčichu.

13. Rjekny pak knjez winicy: Što sčinju? pósćelu swojeho lubowaneho syna; snadź budźa jeho wuhladawši so strachować.

14. Hdyž jeho winicarjo wuhladachu, myslachu při sebi prajicy: Tón je herba; zabijmy jeho, zo by herbstwo naše było.

15. A z winicy wustorčiwši jeho morichu. Što sčini jim tohodla knjez winicy?*

XX. 15. hl. Mat. 21, 39.

16. Přińdźe a zahubi winicarjow, a da winicu druhim. To słyšawši rjeknychu:* Bóh njedaj!

17. Wón pak na nich pohladawši dźeše: Što potajkim je to, štož je pisane: „Kamjeń, kotryž twarcy zaćisnychu, tón je róžkowny kamjeń sčinjeny?“* Ps. 117, 22; Is. 28, 16; Mat. 21, 42; Jap. sk. 4, 11; Rom. 9, 33; 1. Pětr. 2, 7.

18. Kóždy, kiž na tónle kamjeń padnje, rozrazy so, a na kohož padnje, toho rozmjeće.

19. A wyšši měšnicy a pismawučeni pytachu rucy na njeho złožić w tej hodźinje, ale bojachu so ludu; přetož spóznachu, zo je za nich to přirunanje powědał.

20. A jeho wobkedźbujcy pósłachu łakarjow, kotřiž so jako sprawni počinjachu, zo bychu jeho na słowje popadnyli, a jeho wyšnosći a bohotowej mocy podali. Mat. 22, 15; Mark. 12, 13.

21. A woprašachu so jeho prajicy: Mištrje, wěmy, zo prawje rěčiš a wučiš, a njedźiwaš na wosobu, ale zo puć Boži w prawdźe wučiš.

22. Słuša so nam kejžorej dawk dawać abo nic?

23. Spóznawši pak jich lesć, rjekny k nim: Što mje spytujeće?

24. Pokažće mi dźesatnik. Čeje ma znamjo a napismo? Wotmołwjejcy rjeknychu jemu: Kejžorowe.

25. A dźeše k nim: Dajće tohodla kejžorej, štož je kejžorowe, a štož je Bože, Bohu. Rom. 13, 7.

26. A njemóžachu jeho słowo hanić před ludom, a dźiwawši so nad jeho wotmołwjenjom mjelčachu.

27. Přistupichu pak k njemu někotři ze sadducejow, kotřiž wot-mortwych-wstaće prěja a prašachu so jeho, Mat. 22, 23; Mark. 12, 18.

28. Prajicy: Mištrje, Mójzes napisa nam: By-li něčeji bratr wumrěł, kiž ma mandźelsku, a by-li bjez dźěći był, njech wozmje ju jeho bratr za žonu, a njech zbudźi symjo swojemu bratrej.* 5. Mójz. 25, 5.

29. Běchu tak sedmjo bratřa, a prěni so woženi, a wumrě bjez dźěći.

30. A druhi wza ju, a wumrě tež bjez dźěsća.

31. A třeći wza ju. A runje tak tež wšitcy sedmjo, a njezawostajichu symjenja, a wumrěchu.

32. Najposledy po wšěch wumrě tež žona.

33. Kotroho z nich potajkim budźe žona při wot-mortwych-wstaću? dokelž sedmjo poměchu ju za žonu.

34. A Jězus dźeše k nim: Dźěći toho swěta so ženja a so wudawaju.

35. Woni pak, kotřiž budźa dostojnjeni docpěć tamny swět a wot-mortwych-wstaće, njebudźa ani so wudawać ani so ženić.

36. Přetož njezamóža ani wumrěć; přetož su runja jandźelam, a su dźěći Bože, dokelž su dźěći wot-mortwych-wstaća.

37. Zo pak mortwi wstanu, dopokaza tež Mójzes při keŕku, jako Knjeza mjenuje „Boha Abrahamoweho, a Boha Isaakoweho, a Boha Jakuboweho.“ 2. Mójz. 3, 6.

38. Bóh pak njeje (Bóh) mortwych, ale žiwych; přetož wšitcy su žiwi jemu.

39. Wotmołwjejcy pak někotři z pismawučenych rjeknychu jemu: Mištrje, derje sy prajił.

40. A njezwažichu so wjacy, jeho něšto so prašeć.

41. Rjekny pak k nim: Kak praja, zo je Khrystus Davidowy syn?

42. A sam David praji w knizy psalmow: „Knjez rjekny mojemu Knjezej: Sydń so k mojej prawicy, Ps. 109, 1; Mat. 22, 44; Mark. 12, 36.

43. Hač położu twojich njepřećelow jako podnožk twojeju nohow.“

44. David jeho potajkim Knjeza mjenuje, kak pak je jeho syn?*

---

16. Farisejowje spóznachu, zo su z přirunanjom sami měnjeni. — 17. hl. Mat. 21, 42. 43. 44. — 28. hl. Mat. 22, 24. — 44. hl. Mat. 22, 44.

45. Jako pak wšitkón lud posłuchaše, rjekny swojim wučownikam:
46. Hladajće so pismawučenych, kotřiž chcedźa khodźić w dołhich drastach, a lubuja postrowjenja na torhošću, a prěnje stoły w synagogach a prěnje města při hosćinach, Mat. 23, 6; Mark. 12, 38; wyše 11, 43.
47. Kotřiž spóžeraju domy wudowow pod wudawanjom dołheje modlitwy. Ći docpěja wjetše zatamanje. Mark. 12, 40.

STAW XXI.

Wudowu, dwaj pjenježkaj woprowacu, bohatym wjele woprowacym Jězus do prědka staja. Wěšći zapusćenje templa, wšelake wójny, horja a přesćěhi, přećiwo kotrymž japoštołow wobrónja. Wěšći tež zapusćenje Jeruzalema a zajeće a rozpjeršenje Židow. Wo znamjenjach, kotrež budźa před sudom so pokazować. Wožrałstwa a wopiłstwa a swětnych starosći maju so wučownicy wostajić, tež dyrbja kedźbni być a so modlić.

Pohladawši pak wuhlada bohatych, kotřiž swoje dary mjetachu do pokładnicy.
2. Wuhlada pak tež jenu khudušku wudowu, kotraž (tam) dwaj pjenježkaj ćisny. Mark. 12, 41.
3. A rjekny: Zawěrno praju wam: Tale khuda wudowa ćisny wjacy dyžli wšitcy.
4. Přetož ći wšitcy ćisnychu z toho, štož jim zbywaše, do darow Božich; wona pak ćisny ze swojeho njedostatka wšitku swoju žiwnosć, kotruž měješe.
5. A někotrym, kotřiž wo templu prajachu, zo je z rjanymi kamjenjemi a darami* wudebjeny, rjekny:
6. Na to, štož widźiće, přińdu dny, we kotrychž kamjeń na kamjenju njewostanje, kotryž by rozwaleny njebył. Mat. 24, 2; Mark. 13, 2; wyše 19, 44.
7. Woprašachu pak so jeho, prajicy: Mištrje, hdy to budźe, a kajke je znamjo, hdyž změje to 'so stać?*
8. A wón rjekny: Kedźbujće, zo byšće zawjedźeni njebyli; přetož mnozy přińdu w mojim mjenje, prajicy: Ja sym, a čas je so přibližił; njekhodźće tohodla za nimi.
9. Hdyž pak zasłyšiće wo wójnach a zběžkach, njestróžće so; to dyrbi so prjedy stać, ale hišće njeje hnydom kónc.
10. Tehdy praješe jim: Narod zběhnje so přećiwo narodej, a kralestwo přećiwo kralestwu.
11. A wulke zemjerženja budźa tu a tam, a mór a hłód, a budźa hrózby z njebja a wulke znamjenja.
12. Ale přede wšim tym złoža swojej rucy na was, a budźa was přesćěhać, podawajcy was do synagogow a jastwow, a wodźicy was před kralow a bohotow mojeho mjena dla.
13. To pak přińdźe na was k swědčenju.*
14. Zapołožće tohodla do swojich wutrobow, zo byšće prjedy njepřemysleli, kak byšće wotmołwjeli. Wyše 11, 12.
15. Přetož ja dam wam rot a mudrosć, kotrejž njebudźa móc so spřěć a napřećiwo rěčeć wšitcy waši přećiwnicy.
16. Budźeće pak podaći wot staršich a bratrow, wot přiwuznych a přećelow, a (někotrych) z was morja.
17. A budźeće hidźeni wot wšitkich mojeho mjena dla.
18. Ale ani włósk z wašeje hłowy njezhinje. Wyše 12, 7.
19. We swojej sćerpnosći změjeće swoje duše.*
20. Hdyž pak wuhladaće Jeruzalem z wójskom wobdaty, tehdy wězće, zo je so přibližiło jeho zapusćenje. Dan. 9, 27; Mat. 24, 15; Mark. 13, 14.
21. Tehdy njech ći, kotřiž su w Judeji, ćěkaju na hory, a kotřiž su wosrjedź njeje

XXI. 5. W templowych předdworach běchu wšelake dary, slěborne a złote króny, kotrež běchu so wot Židow a tež pohanow jako dźak za wusłyšane próstwy woprowałe a tež wěcy, kotrež běchu we wójnach dobyte. — 7. Mjenujcy zapusćenje Jeruzalema a posledni sud; tež tu rěči Khrystus wo woběmaj podawkomaj; hl. Mat. 24, 3. — 13. t. r. To so wam stanje, zo byšće wo wěrnosći móhli swědčenje dawać. — 19. Jelizo sćerpnje wšitke te ćěsnosće znjeseće, zawěsćiće sebi zbóžnosć swojeje duše.

(w měsće), njech wuńdu, a kotřiž su na polach, njech njezastupja do ńjeho.
22. Dokelž to su dny wjećenja, zo by so dopjelniło wšitko, štož je pisane.
23. Běda pak ćežkoživotnym a ćěšacym we wonych dnjach; přetož budźe wulka ćěsnosć na zemi, a hněw (Boži) nad tutym ludom.
24. A padać budźa přez wótrosć mječa, a jeći budźa wjedźeni mjeze wšěch pohanow, a Jeruzalem budźe poteptany wot pohanow, hač so dopjelnja časy pohanow.*
25. A budźa znamjenja na słóncu a měsacu a hwězdach, a na zemi ćěsnosć ludźi před wulkim šumjenjom morja a zmohow; Is. 13, 10; Ez. 32, 7; Joel 3, 15; Mat. 24, 29; Mark. 13, 24.
26. A ludźo budźa skhnyć pře bojosć a wočakowanje toho, štož přińdźe na cyły swět; přetož njebjeske mocy budźa so hibać.
27. A tehdy wuhladaju Syna člowjeka přikhadźaceho w mróčeli z wulkej mocu a majestosću.
28. Hdyž pak to počina so stawać, pohladajće a pozběhńće swoje hłowy; přetož waše wumóženje so přibližuje. Rom. 8, 23.
29. A rjekny jim přirunanje: Hladajće na figowc a na wšitke štomy;
30. Hdyž hižo płód ze sebje wuplahuja, wěsće, zo je lěćo blizko.
31. Tak tež wy, hdyž wuhladaće, zo so to stawa, wězće, zo je kralestwo Bože blizko.
32. Zawěrno praju wam: Tutón splah njezańdźe, hač to wšitko so stanje.
33. Njebjo a zemja zańdźetaj, moje słowa pak njezańdu.
34. **K**edźbujće pak, zo bychu waše wutroby njebyłe wobćežene z wožrałstwom a wopiłstwom a ze starosćemi tohole žiwjenja, a zo by nahle na was njepřišoł tón dźeń.
35. Přetož jako kosydło přińdźe na wšitkich, kotřiž přebywaju na zemi.
36. Kedźbujće tohodla, wšitkón čas so modlicy, zo byšće hódni byli wućeknyć wšomu tomu, štož so stanje, a wobstać před Synom člowjeka.
37. **W**učeše pak wodnjo w templu, ale w nocy wukhadźejo přebywaše na horje, kotraž Wolijowa rěka.
38. A wšitkón lud přikhadźeše rano k njemu do templa, zo by na njeho posłuchał.

STAW XXII.

Wyšši měšnicy mysla na to, zo bychu Jězusa, kotrehož Judaš přepoda, morili. Jězus poruča, zo by so jutrowne jehnjo přihotowało; khlěb do swojeho ćěła a wino do swojeje krewje přewobroći a swojim wučownikam poda z přikaznju, zo bychu to same činili. Wučownicy so wurěčuja, štó je wjetši mjez nimi. Jězus wěšći třoje Pětrowe zapřeće, kaza suknju předać a mječ kupić. Po dołhej w smjertnej styskności dokonjanej modlitwje, při kotrejž pót runja krewi na zemju kapa, bu wot Židow zajaty; jenomu z nich wotća Pětr wucho. Jězus praji, zo su na njeho jako na rubježnika wušli. W domje wyššeho měšnika je wot Pětra třikróć zaprěty a wot Židow bity a wusměšany, a rano w radźe prašany wuznawa, zo je Syn Boži.

Přibližowaše pak so swjatočny dźeń njekisanych khlěbow, kotryž jutry rěka.
Mat. 26, 2; Mark. 14, 1;
2. A wyšši měšnicy a pismawučeni pytachu, kak bychu Jězusa morili; bojachu pak so ludu.
3. Zajě pak satan do Judaša, kiž bě přimjenowany Iskariot, jedyn z dwanaćich.
Mat. 26, 14; Mark. 14, 10.
4. A wón woteńdźe a porěča z wyššimi měšnikami a wyšnosćemi,* kak by jeho jim přeradźił.
5. A zwjeselichu so a zrěčachu so, zo jemu pjenjezy dadźa.
6. A wón slubi; a pytaše přiležnosć, zo by jeho přeradźił bjez zběžka.*
7. **P**řińdźe pak dźeń njekisanych khlěbow, na kotrymž dyrbješe jutrowne jehnjo so zarězać.

24. t. r. doniž so ludy křesćanstwej njepřiwobroća.
XXII. **4.** t. r. templowa straža, kotraž kedźbowaše, zo by w templu a w jeho předdworach dobry rjad był; běchu to levitowje. — **6.** t. r. ani zo by so wot ludu zběžk stał.

8. A wón pósła Pětra a Jana prajo: Dźitaj a přihotujtaj nam jutrowne jehnjo, zo bychmy jědli.

9. A wonaj rjeknyštaj: Hdźe chceš, zo přihotujemoj?

10. A rjekny k nimaj: Hlej, hdyž zastupitaj do města, zetka waju čłowjek, karan wody njeso; dźitaj za nim do domu, do kotrehož póńdźe.

11. A prajtaj hospodarjej domu: Mištr tebi praji: Hdźe je hospoda, hdźež bych jutrowne jehnjo jědł ze swojimi wučownikami?

12. A wón pokaže wamaj wulku jědźeńju připrawjenu, a tam přihotujtaj.

13. Dźěštaj pak a namakaštaj, kaž bě jimaj prajił, a přihotowaštaj jutrowne jehnjo.

14. A hdyž bě hodźina přišła, sydźe so k blidu, a dwanaće japoštołow z nim. Mat. 26, 20; Mark. 14, 17.

15. A dźeše k nim: Nutrnje sym žadał, tuto jutrowne jehnjo z wami jěsć, prjedy dyžli ćerpju.

16. Přetož praju wam: Wot nětka njebudu je jěsć, hač so dopjelni w Božim kralestwje.*

17. A wzawši keluch* podźakowa so, a rjekny: Wzmiće a dźělće mjez sobu.

18. Přetož praju wam: Njebudu pić z płodu winoweho pjeńka, hač přińdźe kralestwo Bože.

19. A wzawši khlěb* podźakowa so, a łamaše a da jón jim, prajo: To je moje ćěło, kotrež za was so dawa; to čińće k mojemu wopomnjeću. 1. Kor. 11, 24.

20. Runje tak tež keluch, hdyž bě po wječeri, prajo: To je keluch, nowy zakoń w mojej krewi, kotraž budźe za was přelata.

21. Ale hlej, ruka mojeho přeradnika je ze mnu za blidom.

22. A Syn čłowjeka drje dźe, jakož je postajene; ale běda tomu čłowjekej, přez kotrehož budźe přeradźeny. Mat. 26, 21; Mark. 14, 20; Jan. 13, 18; Ps. 40, 10.

23. A woni počachu so prašeć mjez sobu, štó by mjez nimi był, kotryž to sčini?

24. Nasta pak mjez nimi zwada, štó z nich by so zdał najwjetši być.

25. Wón pak rjekny jim: Kralowje pohanow knježa nad nimi, a kotřiž maju móc nad nimi, rěkaju hnadni. Mat. 20, 25; Mark. 10, 42.

26. Wy pak nic tak; ale kotryž je najwjetši mjez wami, budź jako najmjeńši, a kotryž je předstajeny, budź jako słužownik.

27. Přetož štó je wjetši? Tón, kotryž za blidom sedźi, abo tón, kotryž słuži? Njeje-li tón, kotryž za blidom sedźi? Ja pak sym mjez wami jako tón, kotryž słuži.*

28. A wy sće, kotřiž sće při mni zwostali w mojich spytowanjach.

29. A ja přihotuju wam kralestwo, jako je mój Wótc mi přihotował,*

30. Zo byšće jědli a pili za mojim blidom w mojim kralestwje, a sedźeli na stołach sudźicy dwanaće splahow israelskich.*

31. Knjez pak dźeše: Symanje, Symanje! hlej, satan je was požadał, zo by was přesał,* jako pšeńcu.

---

16. t. r. ja njebudu z wami wjacy jutry swjećić tudy na zemi; štož jutrowne jehnjo znamjenja, to dopjelni so hakle na kóncu časa, při poslednim sudźe, dokelž tehdy budźa wuzwoleni wšitcy zhromadźeni k hosćinje njebjeskeho jehnjeća. Jutrowne jehnjo jědźachu Židźa k dopomnjeću na wumóženje z Egiptowskeje a w nadźiji na přichodne wumóženje přez Messiasa; tuto změje hakle swoje dopjelnjenje na sudnym dnju. — 17. Po dokonjanej wječeri bu hišće jónu keluch podawany; tola tónle dyrbi so rozeznawać wot kelucha noweho zakonja, wo kotrymž so hakle dale deleka, w rjadku 20. rěči. — 19. t. j. po dokonjanej jutrownej wječeri. — 27. Z tym napomina Jězus swojich wučownikow k ponižnosći, a dopomina jich na nohimyće, na słužbu, z kotrejž je jim přikład ponižnosće dał. — 29. t. r. słubju wam, zo budźeće ze mnu njebjesku radosć a česć ze mnu wužiwać. — 30. Z hosćinu poznamjenja Zbóžnik husto njebjeske wjeselo, a ze sudom njebjesku česć; hlad. Mat. 19, 28. — 31. Jako so při saću pokaza, što je pšeńca a što su pluwy, tak zjewi so tež w spytowanjach, štó je dobry a štó je hrěšnik.

32. Ja pak sym za tebje prosył, zo by twoja wěra njewoteběrała; a něhdy wobroćeny, posylń ty swojich bratrow.*

33. A wón rjekny jemu: Knježe, z tobu sym hotowy tež do jastwa a do smjerće hić.

34. Wón pak rjekny: Praju tebi, Pětrje; dźensa njezaspěwa honač, hač tři króć zaprješ, zo mje znaješ. A wón rjekny jim:
Mat. 26, 34; Mark. 14, 30.

35. Hdyž sym was pósłał bjez móšny a wačoka a čriji, je wam něčoho so njedóstawało? * Mat. 10, 9.

36. A woni rjeknychu: Ničoho. Tohodla rjekny jim: Ale nětko, štóž ma móšnu, wzmi ju, a tež wačok; a štóž nima, předaj swoju suknju a kup mječ.*

37. Přetož praju wam: Hišće to, štož je pisane, dyrbi na mni so dopjelnić: „Mjez złóstnikow bu ličeny“; přetož tež to, štož je wo mni napisane, ma kónc.* Is. 53, 12.

38. A woni rjeknychu: Knježe, hlej tu staj dwaj mječej. Wón pak rjekny jim: Dosć je.*

39. A wuńdźe a poda so po swojim zwučenju na Wolijowu horu. Dźěchu pak za nim tež wučownicy.
Mat. 26, 30; Mark. 14, 26; Jan. 18, 1.

40. A hdyž dóńdźe na město, rjekny jim: Modlće so, zo byšće do spytowanja njepadnyli.

41. A sam zdali so wot nich jako wo ćisnjenje z kamjenjom, a poklaknywši modleše so, Mat. 26, 39; Mark. 14, 35.

42. Prajo: Wótče, chceš-li, wzmi tutón keluch wote mnje; tola nic moja, ale twoja wola so stań.

43. Zjewi pak so jemu jandźel z njebjes, jeho posylnjejo. A do smjertneho styska padnywši modleše so nutrnišo.

44. A jeho pót bu jako krepy krewje, na zemju kapaceje.

45. A wstanywši wot modlitwy přińdźe k swojim wučownikam, a nadeńdźe jich spjacych pře zrudobu.

46. A dźeše k nim: Što spiće? wstańće, modlće so, zo byšće do spytowanja njepadnyli.

47. A hdyž hišće rěčeše, hlej (bě tu) črjóda, a tón, kiž Judaš rěkaše, jedyn z dwanaćich, dźěše před nimi, a přibliži so k Jězusej, zo by jeho wokošił.
Mat. 26, 47; Mark. 14, 43; Jan. 18, 3.

48. Jězus pak jemu rjekny: Judašo, z wokošenjom přeradźeš Syna člowjeka?

49. Hdyž pak ći, kotřiž běchu při nim, widźachu, što budźe, rjeknychu jemu: Knježe, mamy z mječom rubać?

50. A jedyn z nich rubny wotročka wyššeho měšnika, a wotća jemu prawe wucho.

51. Wotmołwjejo pak dźeše Jězus: Wostajće! hač k tomu.* A dótknywši so jeho wucha zahoji jeho.

52. Jězus pak rjekny k tym, kotřiž běchu na njeho přišli, k wyššim měšnikam a předstojnikam templa, a k staršim: Jako na rubježnika sće wušli z mječemi a kijemi.

---

32. t. r. Symanje, ty sy wjerch mojeje cyrkwje, tež tebje budźe djaboł spytować, runje jako wšitkich twojich bratrow a wšitkich wěriwych; ale sym wosebje za tebje prosył, zo twoja wěra do mnje a do mojich wučbow ženje njeby wosłabnyła. Ty drje pokhabłaš, t. r. mje zaprěješ, ale zaso wstanješ a so nakazaš, a potom posylnjej swojich bratrow we wěrje. Khrystus slubi tu s. Pětrej, swojemu naměstnikej na zemi, wjerchej swjateje cyrkwje, a tež wšitkim jeho nastupnikam dar njezmylneho wučeřstwa. — **35.** Hač dotal njeje wam ničo pobrachowało; nětko pak budźe hinak, hdyž ja wjacy při wami njebudu; nětko maće so přihotować na bědźenja a so wobrónić za wojowanje a wšelake strachi, kotrež wam při rozšěrjenju s. cyrkwje hroža. Tohodla maće nětko wšitke tamne srědki, kotrež wam člowjeska mudrosć radźi, a kotrež su za zeživjenje a zakit trěbne. — **36.** Słowa „kup mječ“ nimaju so po pismiku zrozymić, ale znamjenjeju, zo bychu so, hdyž su přesćěhani, z dowolenymi srědkami tež wobarali. — **37.** t. r. ma so dopjelnić. — **38.** Dosć je t. r. wo tychle wěcach rěčane; wy mje njejsće prawje zrozymili, ale wukładujeće wšitke słowa cyle po pismiku, mjez tym zo chcu je ja duchownje zrozymjene měć. — **51.** t. r. njech jich złósć tak daloko dźe, zo mje wuwjazaju, njezadźěwajće jim.

53. Hdyž běch wšědnje z wami w templu, njejsće ruku na mnje złožili; ale to je waša hodźina a móc ćěmnosće.

54. A jeho zajawši wjedźechu jeho do domu wyššeho měšnika; Pětr pak dźěše za nim nazdala. Mat. 26, 57; Mark. 14, 53; Jan. 18, 14.

55. A jako běchu wosrjedź dwora woheń pozadźěłali, a wokoło so zesydali, běše Pětr mjez nimi. Mat. 26, 69; Mark. 14, 66; Jan. 18, 25.

56. Hdyž pak jeho jena dźowka wuhlada při wohnju sedźaceho, rjekny jeho wobhladawši: Tež tón běše z nim.

57. Ale wón zaprě jeho, prajo: Žónska, njeznaju jeho.

58. A po khwilcy druhi jeho wuhladawši rjekny: Tež ty sy z nich. Pětr pak dźeše: O čłowječe, njejsym.

59. A pozdźišo něhdźe po hodźinje wobkrućeše něchtó druhi prajo: Zawěrno, tež tón běše z nim, přetož je tež Galilejski. Jan. 18, 26.

60. A Pětr dźeše: Čłowječe, njewěm, što prajiš. A hnydom, hdyž wón hišće rěčeše, zaspěwa honač.

61. A Knjez so wobroćiwši pohlada na Pětra. A Pětr dopomni so na Knjezowe słowo, jako bě prajił: Prjedy dyžli honač zaspěwa, zaprješ mje třikróć. Mat. 26, 34; Mark. 14, 30; Jan. 13, 38.

62. A Pětr wuńdźe won a zapłaka hórcy.

63. A mužowje, kotřiž jeho dźeržachu, smějachu a ćepjechu jeho.

64. A zawodźěchu jeho, a bijachu jeho do wobliča, a prašachu so jeho, prajicy: Wěšć, štó je, kotryž će dyri?

65. A wjele druheho hanjenja prajachu přećiwo njemu.

66. A hdyž dźeń bu, zhromadźichu so starši ludu a wyšši měšnicy a pismawučeni, a přiwjedźechu jeho do swojeje rady, prajicy: Sy-li ty Khrystus, praj nam. Mat. 27, 1; Mark. 15, 1; Jan. 18, 28.

67. A dźeše k nim: Powěm-li wam, njebudźeće mi wěrić.

68. A woprašam-li so, njewotmołwiće mi, a njepušćiće mje.*

69. Wot nětka pak budźe Syn čłowjeka sedźeć na prawicy mocy Božeje.

70. Rjeknychu pak wšitcy: Ty potajkim sy Syn Boži? A wón dźeše: Wy prajiće, zo ja sym.

71. A woni rjeknychu: Što hišće potrjebujemy swědčenja? Wšak sami smy słyšeli z jeho rta.

STAW XXIII.

Jězusa wobskoržuja před Pilatom a sćelu k Herodesej, kiž jeho zacpěwa a wusměša. Pilatus pócuje so, zo by jeho pušćił, mordarja Barabbasa na jeho město poskićejo a pokhostanje Jězusa lubjo. Židźa pak při swojim žadanju wostachu, a Jězus bu k smjerći wotsudźeny; na smjertnym puću zakazuje žónskim pře njeho płakać. Z rubježnikomaj křižowany prosy wón Wótca za křižowarjow. Wusměšanemu wot wyššich a wojakow podachu kisało; wot jenoho z rubježnikow bu hanjeny, druhemu přislubi paradiz. Při woćěmnjenju słónca a druhich znamjenjach wumrě, wótře zawoławši; stotnik jeho jako sprawneho spózna a Józef pohrjeba jeho ćěło.

A cyła jich mnohosć wstany, a wjedźechu jeho k Pilatej.

2. Počachu pak jeho wobskoržeć, prajicy: Toho smy namakali, zo naš lud mući, a zakazuje kejžorej dawki dawać, a praji, zo je wón kral Khrystus. Mat. 22, 21; Mark. 12, 17.

3. Pilatus pak so jeho wopraša prajo: Sy ty kral Židow? Wón pak wotmołwjejo dźeše: Ty prajiš. Mat. 27, 11; Mark. 15, 2; Jan. 18, 33.

4. Pilatus pak dźeše k wyššim měšnikam a črjódam: Žaneje winy njenamakam na tomle čłowjeku.

5. A woni wótřišo wołachu, prajicy: Šćuwa lud a wuči po cyłej Judeji, počawši wot Galileje hač sem.

6. Pilatus wo Galileji wusłyšawši, wopraša so, je-li čłowjek z Galileje?

7. A hdyž zhoni, zo je z Herodesoweho poddanstwa, pósła jeho k Herodesej, kotryž běše sam w tych dnjach tež w Jeruzalemje.*

68. t. r. dokelž njeslědźiće za prawdu, ale jeno, zo byšće někajku winu wotsudźenja měli.
XXIII. 7. Herodes bě jutrow dla w Jeruzalemje.

8. Herodes pak, Jězusa wohladawši, zwjeseli so jara; přetož hižo dołhi čas bě žadał jeho widźeć, dokelž bě wjele wo nim słyšał, a nadźiješe so, zo někajki dźiw wot njeho sčinjeny wohlada.

9. Prašeše pak so jeho z mnohimi słowami. Ale wón jemu ničo njewotmołwješe.

10. Stojachu pak (tam) wyšši měšnicy a pismawučeni, wobstajnje jeho wobskoržejcy.

11. Herodes pak ze swojimi wojakami zacpě jeho;* a běłu drastu woblekši wusměši a pósła jeho zaso k Pilatej.

12. A Herodes a Pilatus buštaj přećelej na tomle dnju; přetož prjedy běštaj njepřećelej mjez sobu.

13. Pilatus pak zwoławši wyššich měšnikow a předstojnikow a lud,

14. Rjekny k nim: Podašće mi tutoho čłowjeka, jako by lud mućił, a hlej před wami jeho so wuprašowawši njenamakam žaneje winy na tom čłowjeku w tom, čohoždla jeho wobskoržujeće. Jan. 18, 38 a 19, 4.

15. Ale ani Herodes; přetož wotpósłach was k njemu, a hlej, ničo smjerće hódneho njepřicpě so jemu.

16. Tohodla pokhostawši jeho pušću.

17. Dyrbješe jim mjenujcy na swjaty dźeń jenoho (jateho) pušćić.

18. Tuž zawoła zdobom cyła črjóda prajicy: Preč z tym, a pušć nam Barabbasa.

19. A tón bě dla někajkeho zběžka w měsće sčinjeneho a dla morjenja do jastwa ćisnjeny.

20. Pilatus pak znowa k nim rěčeše, chcyjo Jězusa pušćić.

21. Ale woni wołachu, prajicy: Křižuj, křižuj jeho.

22. A wón třeći króć k nim rjekny: Što pak je tón złeho činił? žaneje winy smjerće njenamakam na nim. Tuž pokhostawši jeho pušću. Mat. 27, 23; Mark. 15, 14.

23. Woni pak nućachu (jeho) z wulkim wołanjom žadajcy, zo by křižowany był, a jich wołanje přiběraše.

24. A Pilatus wusudźi, zo by jich žadosć so dopjelniła.

25. Pušći pak jim toho, kotryž bě mordafstwa a zběžka dla do jastwa ćisnjeny, kotrehož žadachu; ale Jězusa poda jich woli.

26. A hdyž jeho wjedźechu, přimnychu wěsteho Symana Cyrenejskeho,* kotryž z pola dźěše, a napołožichu jemu křiž, zo by jón njesł za Jězusom.
Mat. 27, 32; Mark. 15, 21.

27. Dźěše pak za nim wulka črjóda ludu a žónskich, kotrež płakachu a jeho wobžarowachu.

28. Jězus pak k nim so wobroćiwši rjekny: Dźowki Jeruzalemske, njepłakajće pře mnje, ale płakajće same pře so a pře swoje dźěći.

29. Přetož hlej, dny přińdu, na kotrychž budźa prajić: Zbožowne su njepłódne, a žiwoty, kotrež njejsu porodźiłe, a nadra, kotrež njejsu ćěšiłe.*

30. Tehdy póčnu horam prajić: Padńće na nas; a hórkam: Přikryjće nas.*
Is. 2, 19; Os. 10, 8; Zjewj. 6, 16.

31. Přetož hdyž na zelenym drjewje tuto činja, što stanje so na suchim?* 1. Pětr. 4, 17.

32. Wjedźenaj pak buštaj tež druhej dwaj z nim, złóstnikaj, zo byštaj morjenaj byłoj.

33. A hdyž přińdźechu na město, kotrež Kalvarija rěka, křižowachu tam jeho a mordarjow, jenoho k prawicy, a druheho k lěwicy. Mat. 27, 33; Mark. 15, 22; Jan. 19, 17.

34. Jězus pak praješe: Wótče, wodaj jim; přetož njewědźa, što činja. Rozdźělejcy pak jeho drastu mjetachu lós (wo nju).

11. t. r. ze swojej strażu, ze swojim słužownistwom. — 26. hl. Mark. 15, 21. — 29. Zbožow[...] niše budźa žónske bjez dźěći dla surowych ćěsnosći, kotrež na Jeruzalem a jeho wobydlerjow přińdu. — 30. Ze stracha a bojosće budźa swój wućek w prózdnjeńcach, pod horami a hórkami pytać, a dokelž ani tu před horjom skhowani njebudźa, budźa sebi smjerć přeć; tak ćežki budźe čas. — 31. Hdyž směja sprawni a swjeći telko ćerpjeć, kak wjele wjacy hrěšnicy a bohazabyćiwi[...]

35. A lud stoješe tam přihladujo; a
z nimi smějachu so jemu předstojnicy,
prajicy: Druhim je pomhał, njech sebi
sam pomha, je-li Khrystus, wuzwoleny
Boži.
36. Wusměšachu pak jeho tež wojacy,
přistupujcy a kisało jemu podawajcy,
37. A prajicy: Sy-li ty kral Židow,
pomhaj sebi.
38. Běše pak napismo napisane wyše
njeho z grekskimi a łaćanskimi a hebrejskimi
pismikami: Tutón je kral Židow.
39. Jedyn pak z teju złóstnikow, kotrajž
wisaštaj, hanješe jeho prajo: Sy-li ty
Khrystus, pomhaj sebi samomu a namaj.
40. Druhi pak wotmołwjejo naswari
jeho a praji: Ani ty njebojiš so Boha,
hdyž sy w tom samym wotsudźenju?
41. Mój drje z prawom; přetož dóstawamoj
zdobne za to, štož skućichmoj;
tónle pak njeje ničo złeho činił.
42. A praješe k Jězusej: Knježe, spomń
na mnje, hdyž přińdźeš do swojeho kralestwa.
43. A Jězus jemu rjekny: Zawěrno praju
tebi: Dźensa budźeš ze mnu w paradizu.
44. Běše pak wokoło šesteje hodźiny,
a ćma bu po wšej zemi hač do dźewjateje
hodźiny.
45. A słónco so zaćmi, a zawěšk w
templu roztorže so napoł.
46. A Jězus z wulkim hłosom zawołajo
rjekny: Wótče, do twojeju rukow poručam
swojeho ducha. To prajiwši wudychny.
47. Stotnik pak widźawši, što bě so
stało, khwaleše Boha, prajo: Zawěrno,
tutón čłowjek bě sprawny.
48. A wšitcy ludźo, kotřiž běchu sobu
přišli na to přihladować, widźawši, što so
sta, bijachu so na swoje wutrobno a wróćichu
so.
49. Wšitcy jeho znaći pak stojachu
nazdala, a žónske, kotrež běchu jeho
z Galileje sćěhowałe, hladajcy na to.
50. A hlej, muž z mjenom Józef, kotryž
běše radny knjez, dobry a sprawny
muž, Mat. 27, 57; Mark. 15, 43; Jan. 19, 38.
51. Kotryž njebě zwolił do jich rady
a skutkow, z judejskeho města Arimathea,
kotryž tež sam kralestwo Bože wočakowaše:
52. Tón přistupi k Pilatej a wužada
sebi Jězusowe ćěło.
53. A wzawši je (ze křiža) zawali je do
čisteho ruba, a połoži je do rowa (w skale)
wurubaneho, w kotrymž hišće nichtó ležał
njebě.
54. A běše dźeń přihotowanja k jutram,
a sabat počinaše.
55. Dźěchu pak za nim žónske, kotrež
běchu z Galileje sobu přišłe, a wobhladachu
sebi row, a kak bu jeho ćěło położene.
56. A wróćiwši so přihotowachu wonjace
zela a žałby; na sabaće pak wotpočnychu
po zakonju. 2. Mójz. 20, 10.

STAW XXIV.

Žónskim při Jězusowym rowje, kotrež so stróžichu, zo Jězusowe ćěło njenańdźechu, wozjewjataj jandźelaj, zo je z mortwych wstanył, a wone powědaju to japoštołam, kotřiž tomu wěrić nochcychu. Pětr k rowej přišedši dźiwa so, zo tam ćěło njenamaka. Dwěmaj, kotrajž do Emmausa dźěštaj, wukładuje Jězus swjate pismo a je spóznaty wot njeju na łamanju khlěba. Zhromadźenym japoštołam pokazuje swojej rucy a nozy a kaza jim, zo bychu so jich dótknyli; jě z nimi a wotewri jim jich rozom, zo bychu pismo zrozymili a Ducha swjateho jim slubiwši spěje k njebju.

Prěni dźeń po sabaće pak rano zahe
přińdźechu k rowej, njesycy wonjace zela,
kotrež běchu přihotowałe. Mat. 28, 1; Mark. 16, 2; Jan. 20, 1.
2. A namakachu kamjeń wot rowa wotwaleny.
3. A zastupiwši njenamakachu ćěło
Knjeza Jězusa.
4. A sta so, hdyž běchu w swojej mysli
tohodla staroséiwe, hlej, stoještaj dwaj
mužskaj při nich w błyšćatej drasće.
5. Hdyž pak so bojachu a swoje wobličo
k zemi skhilachu, rjeknyštaj k nim:
Što pytaće žiweho mjez mortwymi?

6. Njeje tudy, ale je z mortwych wstanył; dopomńće so, kak je k wam rěčał, hdyž hišće w Galileji běše,

7. Prajo: Syn čłowjeka dyrbi podaty być do rukow hrěšnych čłowjekow, a křižowany być, a na třećim dnju wot mortwych wstanyć. Mat. 16, 21 a 17, 21; Mark. 8, 31; 9, 30; wyše 9, 22.

8. A dopomnichu so na jeho słowa.

9. A wróćiwši so wot rowa powědachu to wšitko tym jědnaćom a druhim wšitkim.

10. Běchu pak Marija Madlena a Joanna a Marija Jakubowa, a druhe z nimi, kotrež to japoštołam powědachu.

11. A zdachu so jim tute słowa jako baje; a njewěrjachu jim.*

12. Pětr pak wstanywši doběža k rowej, a skhiliwši so wuhlada ruby same ležace, a woteńdźe dźiwajo so při sebi nad tym, štož bě so stało.

13. A hlej, dwaj z nich dźěštaj na tom samym dnju do městačka, kotrež bě šěsćdźesat honow zdalene wot Jeruzalema, z mjenom Emmaus. Mark. 16, 12.

14. A rěčeštaj mjez sobu wo wšom tom, štož bě so stało.

15. A sta so, jako so rozrěčowaštaj a mjez sobu so prašeštaj, zo tež Jězus so přibliživši z nimaj dźěše;

16. Jeju woči pak běštej dźeržanej,* zo byštaj jeho njespóznałoj.

17. A dźeše k nimaj: Kajke su to rěče, kotrež ducy mjez sobu mataj, a staj zrudnaj?

18. A wotmołwjejo jedyn, z mjenom Kleofas, rjekny jemu: Sy ty jenički cuzy w Jeruzalemje, a njewěš, što je so w nim stało w tychle dnjach?

19. A wón jimaj rjekny: Što? A praještaj: Z Jězusom Nazarethskim, kotryž bě profeta, mócny w skutku a w słowje, před Bohom a přede wšim ludom;

20. A kak su jeho podali najwyšši měšnicy a naši předstojnicy na wotsudźenje k smjerći, a jeho křižowali.

21. My pak so nadźijachmy, zo wón Israel wumóže,* a nětko je tomu wšitkomu dźensa hižo třeći dźeń, zo je so to stało.

22. Ale tež někotre žónske z našich su nas nastróžałe, kotrež rano při rowje pobychu.

23. A njenamakawši jeho ćěło přińdźechu prajicy, zo su tež zjewjenje jandźelow widźałe, kotrajž praještaj, zo je wón žiwy.

24. A někotři z našich woteńdźechu k rowej, a namakachu tak, jako běchu žónske prajiłe; jeho pak njenamakachu.

25. A wón rjekny k nimaj: O njemudraj a njespěšnaj we wutrobje k wěrjenju wšitkoho, štož su profetowje rěčeli.

26. Njedyrbješe Khrystus to ćerpjeć, a tak zastupić do swojeje krasnosće?

27. A spočawši wot Mójzesa a wšěch profetow wukładowaše jimaj ze wšěch pismow, štož bě wo nim pisane.

28. A přibližichu so městačkej, do kotrehož dźěštaj, a wón činješe, jako by chcył dale hić.

29. A přinućištaj jeho, prajicy: Wostań z namaj, dokelž hižo so wječori a dźeń je so nakhilił. A wón zańdźe z nimaj nutř.

30. A sta so, hdyž z nimaj za blidom sedźeše, wza khlěb, a požohnowa, a łamaše a podawaše jimaj.

31. A jeju woči buštej wotewrjenej, a spóznaštaj jeho, a wón pominy so z jeju wočow.

32. A rjeknyštaj mjez sobu: Njehorješe so naju wutroba we namaj, hdyž po pući z namaj rěčeše a pisma namaj wukładowaše?

33. A wstanywši w tej samej hodźinje, wróćištaj so do Jeruzalema, a namakaštaj

XXIV. **11.** t. r. njewěrjachu, zo je Khrystus wot smjerće wstanyl. To so přistaja dla dopokazanja, zo japoštołowje lohkowěriwi ludźo njeběchu; woni prjedy njewěrjachu, doniž ważne winy za swoju wěru njeměječhu. — **16.** Dźeržanej t. r. takrjec zamknjenej, zo wonaj Jězusa njespóznaštaj. Wonaj měještaj swoju cyłu duchownu kedźbnosć na podawki poslednich dnjow złoženu, tak zo toho kedźbu njeměještaj, štož jeju zwonkowne zmysły jimaj pokazowachu. — **21.** Tež tutaj wučownikaj so sylnje nadźiještaj, zo Jězus po předobyću Romskich mócne swětne kralestwo załoži.

tych jědnaćoch, a tych, kotřiž běchu z nimi, zhromadźenych,

34. Kotřiž prajachu: Knjez je zawěrno wstanył a Symanej so zjewił.

35. A wonaj powědaštaj, što bě so na puću stało, a kak staj jeho spóznałoj na łamanju khlěba.

36. Jako pak tuto powědachu, stoješe Jězus srjedźa mjez nimi a praji jim: Pokoj budź z wami! ja sym, njebójće so! Mark. 16, 14; Jan. 20, 19.

37. Zastróženi pak a nabojawši so,* měnjachu, zo ducha widźa.

38. A rjekny jim: Što sće zastróženi, a što tajke mysle wustupuja we wašich wutrobach?*

39. Wohladajće mojej rucy a nozy; ja sym to sam; dótkniće so mje a hladajće, dokelž duch nima mjasa a kosći, jako widźiće, zo ja mam.

40. Hdyž bě to prajił, pokaza jim rucy a nozy.

41. Dokelž pak hišće njewěrjachu, a z wjesołosće* so dźiwachu, rjekny: Maće tu něšto jěsć?

42. A woni podachu jemu kruch pječeneje ryby a płast mjedu.

43. A hdyž bě před nimi pojědł, wza zbytki a poda jim.

44. A rjekny k nim: To su słowa, kotrež sym k wam rěčał, hdyž běch hišće mjez wami, zo dyrbi wšitko so dopjelnić, štož je pisane w Mójzesu a w profetach a w psalmach wo mni.

45. Tehdy wotewri jim zmysł, zo bychu pisma rozymjeli.*

46. A rjekny jim: Tak je pisane, a tak dyrbješe Khrystus ćerpjeć, a na třeći dźeń wot mortwych wstanyć; Ps. 15, 10.

47. A dyrbi so prědować w jeho mjenje pokuta a wodaće hrěchow mjeze wšěmi ludami, počawši wot Jeruzalema.

48. Wy pak sće swědkowje toho. Jap. sk. 1, 8.

49. A ja pósćelu slubjenje swojeho Wótca na was;* wy pak wostańće w měsće, hač budźeće wuhotowani z mocu z wysokosće. Jan. 14, 26.

50. A wuwjedźe jich won do Bethanije, a pozběhnywši swojej rucy požohnowa jich.

51. A jako jich žohnowaše, wotdźěli so wot nich, a bu pozběhnjeny do njebjes. Mark. 16, 19; Jap. sk. 1, 9.

52. A woni pomodliwši so k njemu wróćichu so do Jeruzalema z wulkej wjesołosću.

53. A běchu stajnje w templu,* khwalicy a wučesćujcy Boha. Amen.

37. Woni so bojachu, a stróžichu so zjewjenja při zamknjenych durjach. — 38. t. r. mysliće, zo sym jenož duch, a nic tón samy Khrystus, kotryž z wami wobkhadźeše. — 41. t. r. wjesołosć njedopušći, zo bychu měrnje rozmysleli a so přeswědčili. — 45. Wón rozswětli jich rozom, zo něťko wěšćenja stareho zakonja wo Jězusu zrozymichu. Duch swjaty je pozdźišo tuto rozswětlenje jich rozoma dokonjał, tak zo woni wšitke potajnosće čłowjeskeho wumóženja zapřijachu. — 49. Slubjenje Wótca a móc z wysokosće t. j. Duch swjaty. — 52. t. r. často. Jich bydło pak běše najprjedy tam, hdźež běchu z Jězusom poslednju wječeř swjećili.

SWJATE EVANGELIUM JĚZUSA KHRYSTUSA PO JANJE.

STAW I.

Słowo je Bóh, žiwjenje a swětło, kotrež kóždeho čłowjeka rozswětla; přez kotrež je wšo stworjene, a kotrež je wočłowječiło; jemu swědčenje dawa Jan, hłós wołaceho so mjenujo a sebje za njehódneho słužownika mějo. Jězus je jehnjo, kotrež njese hrěchi swěta. Handrij, jedyn z Janoweju wučownikow, kotrajž běštaj Jězusa sćěhowałoj, wjedźe k njemu tež Symana, swojeho bratra. Filip wot Jězusa powołany, přiwjedźe k njemu Nathanaela.

We spočatku bě Słowo,* a Słowo bě pola Boha, a Bóh bě Słowo.

2. Wono bě we spočatku pola Boha.

3. Wšitko bu přez nje, a bjez njeho njebu ničo, štož je.

4. We nim bě žiwjenje, a žiwjenje bě swětło čłowjekow.*

5. A swětło we ćmě swěći, a ćma je njewobja.*

6. Bu čłowjek, wot Boha pósłany, kotrehož mjeno bě Jan. Mat. 3, 1; Mark. 1, 2.

7. Tón přińdźe na swědčenje, zo by swědčił wo swětle, zo bychu wšitcy wěrili přez njeho.*

8. Wón njebě swětło, ale zo by swědčil wo swětle.

9. (To) bě prawe swětło, kotrež rozswětla kóždeho čłowjeka, přikhadźaceho na tónle swět. Niže 3, 19.

10. Na swěće bě, a swět bu přez njeho, a swět jeho njepózna.*

11. Do swojeho přińdźe,* a swoji jeho njepřijachu.

12. Kotřižkuli pak jeho přijachu, tym da móc, zo dźěći Bože buchu: tym, kotřiž wěrja do jeho mjena.*

13. Kotřiž nic z krewje, ani z wole mjasa, ani z wole muža, ale z Boha so narodźichu.*

14. A Słowo bu mjaso a je bydliło mjez nami; a widźachmy jeho krasnosć, krasnosć jako jednorodźeneho wot Wótca, połne miłosće a prawdy.* Mat. 1, 16; Luk. 2, 7.

15. Jan swědči wo nim a je wołał prajo: Tón bě, wo kotrymž rjeknych: Kotryž po mni přińdźe, bu přede mnu, dokelž bě prjedy, dyžli ja.

16. A z jeho połnosće my wšitcy dóstachmy, a to miłosć na miłosć.*

I. **1.** We spočatku t. r. prjedy dyžli bu što stworjene, wot wěčnosće, bě Słowo, to je Syn Boži; Słowo mjenuje so wón po podobnosći; jako my swoje znutřkowne mysle a začuća ze słowom wozjewjamy, tak je Bóh přez druhu bóžsku wosobu čłowjestwu so wozjewił, swoju wolu spóznać dał. Słowo bě Bóh, t. r. měješe bóžske byće, bóžske dospołnosće, běše bóžska wosoba. — **4.** Jako wěrny Bóh, běše wón žórło wšoho žiwjenja we swěće, a za čłowjekow žórło wšoho swětła we swojej wučbje abo we zjewjenju, kotrež čłowjekam přinjese a z tym žórło woprawdźiteho žiwjenja za čas a wěčnosć. — **5.** Jězus rozswěći ze swojej wučbu ćěmnosć, t. j. njewědomosć swěta, kotryž pak powučenje zacpěwa, we njewědomosći, błudźe a złósći zwostawajo. Płaći to najprjedy Židam, mjez kotrymiž Jězus přebywaše wučo a dźiwy činjo, potom pak tež cyłemu swětej, kotryž wo Jězusowu wučbu so njestara. — **7.** t. r. zo bychu přez Janowe swědčenje a prědowanje so wšitcy přihotowali k wěrje do Jězusa, kotrehož přikhad wón wozjewješe. — **10.** Syn Boži bě we swěće ze swojim rozswětlenjom, kotrež wón prěnimaj staršimaj před prěnim hrěchom, pozdźišo pak swjatym mužam, profetam atd. poskićowaše, hlad. Hebr. 1. — **11.** Wón přińdźe na swět, kotryž dźě jemu słušeše, dokelž bě jón stworił; wón přińdźe k swojemu ludej Israel, kotryž bě sebi wosebje wuzwolił a spodźiwnje wodźił, zakitał a žohnował, ale lud Israel jeho zaćisny a swět jeho dotal zacpěwa. — **12.** Wšitkim, kotřiž do njeho wěrjachu a přez wěru do swojeje wutroby jeho přijachu, wón njedźiwajo na to, su-li Židźa abo pohani, móc da, zo bychu duchownje znowa so narodźili a jako dźěći Bože, we swojim zmyslenju a skutkowanju Bohu posłušne dźěći žiwi byli. — **13.** t. r. přez miłosć Božu dźěći Bože sčinjeni a jako herbja kralestwa Božeho powołani, nic jeno po krewi a mjasu spłodźeni. — **14.** Syn Boži je wočłowječił, čłowjesku naturu přijał, woprawdźe čłowjeske ćěło a woprawdźe čłowjesku dušu, a z dźiwami jako jednorodźeny Syn Boži so wopokazał. — **16.** Přez njeho, kiž bě połny miłosće a prawdy smy my wšitke hnady, přede wšim hnadu wumóženja a wozboženja najnadobnišo dóstali.

17. Přetož zakoń bu daty přez Mójzesa, miłosć a prawda pak bu přez Jězusa Khrystusa.

18. Boha nichtó njeje widźał, jednorodźeny Syn, kiž je we klinje Wótca, je nam wo nim powědał.*
1. Tim. 6, 16; 1. Jan. 4, 12.

19. A tuto je Janowe swědčenje, hdyž Židźa z Jeruzalema k njemu měšnikow a levitow pósłachu, zo bychu jeho so prašeli: Ty, štó sy?

20. A wuzna a njezaprě, a wuzna: Ja njejsym Khrystus.

21. A woprašachu so jeho: Što pak? Elias sy ty? A rjekny: Njejsym. Profeta sy ty? A wón wotmołwi: Ně.

22. Tohodla rjeknychu k njemu: Štó sy, zo wotmołwjenje damy tym, kotřiž nas pósłachu; što prajiš sam wo sebi?

23. Dźeše: Ja sym „hłós wołaceho w pusćinje: Přihotujće Knjezowy puć“, jakož je prajił Isaias profeta. Is. 40, 3; Mat. 3, 3; Mark. 1, 3; Luk. 3, 4.

24. A kotřiž běchu pósłani, běchu z farisejow.*

25. A woprašachu so jeho a rjeknychu jemu: Přečo potajkim křćiješ, hdyž njejsy Khrystus, ani Elias, ani profeta?

26. Jan wotmołwi jim prajo: Ja křćiju z wodu, wosrjedź was pak stoji, kotrehož wy njeznaješe.

27. Tón je, kotryž po mni přińdźe, a kotryž je přede mnu, kotremuž črijowe rjemjenje wotwjazać ja hódny njejsym.
Mark. 1, 7; Luk. 3, 16; Jap. sk. 1, 5; 11, 16; 19, 4.

28. To sta so w Bethaniji za Jordanom,* hdźež Jan křćiješe.

29. Na druhi dźeń wuhlada Jan Jězusa, zo k njemu dźe, a dźeše: Hlej, Jehnjo Bože, hlej, kotrež njese hrěch swěta.*

30. Tón je, wo kotrymž rjeknych: Po mni přińdźe muž, kotryž je přede mnu, dokelž běše prjedy dyžli ja.

31. A ja jeho njeznajach,* ale zo by wozjewjeny był we Israelu, tohodla přińdźech ja z wodu křćić.

32. A Jan wobswědči prajo: Widźach Ducha (swjateho) zestupowaceho z njebja jako hołbja, a wón zwosta na nim.
Mat. 3, 16.

33. A ja njeznajach jeho, ale tón, kiž mje pósła z wodu křćić, mi rjekny: Na kotrehož wuhladaš Ducha zestupowaceho a zwostawaceho na nim, tón je, kotryž křćije z Duchom swjatym.

34. A ja sym widźał a sym swědčił, zo tón je Syn Boži.

35. Zaso na druhi dźeń stoješe Jan, a z jehó wučownikow dwaj;

36. A Jězusa wuhladawši, zo dźe, rjekny: Hlej, Jehnjo Bože.

37. A (taj) dwaj wučownikaj słyšeštaj jeho rěčeć, a dźěštaj za Jězusom.

38. A wobroćiwši so a wuhladawši, zo za nim dźetaj, praji Jězus jimaj: Što pytataj? A wonaj rjeknyštaj jemu: Rabbi (štož přełožene rěka: „mištrje“), hdźe bydliš?

39. Praji jimaj: Pójtaj a hladajtaj! A dźěštaj a widźeštaj, hdźe bydli, a wostaštaj při nim tón dźeń; (přetož) běše wokoło dźesateje hodźiny.*

40. Běše pak Handrij, bratr Symana Pětra, jedyn z dweju, kotrajž běštaj wot Jana to słyšałoj a za nim šłoj. Mat. 4, 18.

41. Tón nadeńdźe najprjedy swojeho bratra Symana, a praji jemu: Nadešłoj smoj Messiasa (štož je přełožene Khrystus).

42. A přiwjedźe jeho k Jězusej. Pohladawši pak na njeho rjekny Jězus: Ty sy Syman, Jonasowy syn; ty budźeš rěkać Kefas, štož so přełožuje Pětr.*

18. Wón je nam wo Bohu wšitko wozjewił, štož mamy wědźeć, zo bychmy zbóžni byli. — **24.** hl. Mat. 3, 7. — **28.** t. j. k rozeznawanju wot Bethanije při Jeruzalemje, hdźež Lazarus bydleše. — **29.** Kotryž budźe prawe jutrowne jehnjo, woprowane za hrěchi swěta, k wumóženju čłowjekow. — **31.** t. r. ja jeho nětko njewidźach a po wosobje njeznajach. Jan bě wot dźěćacych lět w pusćinje přebywał. Přir. niže 32 a 33. — **39.** t. j. popołdnju štyrjoch. — **42.** Přir. Mat. 16, 18.

43. Na druhi dźeń chcyše Jězus do Galileje woteńć, a nadeńdźe Filipa a rjekny jemu: Sćěhuj mje.

44. Filip pak běše z Bethsaidy, Handrijoweho a Pětroweho městačka.

45. Filip nadeńdźe Nathanaela* a praji jemu: Wo kotrymž je pisał Mójzes w zakonju a profetowje, smy nadešli, Jězusa, Józefoweho syna z Nazaretha.

1. Mójz. 49, 10; 5. Mójz. 18, 18; Is. 40, 10; 45, 8; Jer. 23, 5; Ezech. 34, 23; 37, 24; Dan. 9, 24.

46. A Nathanael jemu rjekny: Móže z Nazaretha něšto dobre być? A Filip praji jemu: Pój a pohladaj.

47. Jězus wuhlada Nathanaela, zo k njemu dźe, a praji wo nim: Hlej, woprawdźe Israelita, w kotrymž tajenstwo njeje.

48. Nathanael jemu praji: Zwotkel mje znaješ? Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Prjedy dyžli će Filip zawoła, hdyž běše pod figowcom, widźach će.

49. Nathanael jemu wotmołwi a dźeše: Rabbi, ty sy Syn Boži, ty sy kral israelski.*

50. Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Dokelž ći prajich: Widźach će pod figowcom, wěriš; wuhladaš wjetše wěcy dyžli to.

51. A praji jemu: Zawěrno, zawěrno praju wam: Wuhladaće njebjo wotewrjene a jandźelow Božich postupować a zestupować nad Syna čłowjeka.*

STAW II.

Jězus na kwas přeprošeny přestwori wodu do wina a hdyž z Kafarnauma do Jeruzalema přińdźe, wuhna z templa wikowarjow; a praji, hdyž chcychu Židźa dźiw widźeć: Potorhńće tónle templ atd. Mnozy wěrjachu dźiwow dla w Jězusowym mjenje, wón pak so jim njedowěri.

A na třećim dnju běše kwas w Kana w Galileji, a běše tam Jězusowa mać.

2. Prošeny pak bu tež Jězus a jeho wučownicy.

3. A hdyž wino njedosahny, praji Jězusowa mać k njemu: Wina nimaju.

4. A Jězus jej praji: Što mam ja z tobu, žónska? hišće njeje přišła moja hodźina.*

5. Jeho mać praji służownikam: Štožkuli wam rjeknje, (to) sčińće.

6. Běše pak tam šěsć kamjeńtnych karanow stajenych po zwučenju židowskeho wočisćowanja, kóždy dwě abo tři měry wobsahowacy.

7. Jězus jim praji: Napjelńće karany z wodu. A napjelnichu je hač do kromy.

8. A Jězus jim praji: Načerpajće nětko, a njesće brašcy. A donjesechu.

9. A hdyž braška wopta wodu, kotraž wino bu, a njewědźeše, zwotkel by było, (służownicy pak wědźachu, kotřiž běchu wodu čerpali,) zawoła braška nawoženju.

10. A praji jemu: Kóždy čłowjek z prěnjeho dobre wino dawa, a hdyž hosćo so napija, potom, kotrež je špatniše; ty pak sy dobre wino khował hač do nětka.

11. Tutón spočatk dźiwow sčini Jězus w Kana w Galileji, a zjewi swoju krasnosć;* a jeho wučownicy wěrjachu do njeho.

12. Potom zestupi do Kafarnauma, wón a jeho mać, a jeho bratřa,* a jeho wučownicy, a tam zwostachu mało dnjow.

13. A blizko běchu židowske jutry, a Jězus postupi do Jeruzalema.

14. A nadeńdźe w templu tych, kotřiž woły a wowcy a hołbje předawachu, tež pjenježnikow (tam) sedźacych.

15. A sčiniwši jako krjud z powjazow wuhna wšitkich z templa, tež wowcy a

45. Kotryž tež Bartromj rěka. — 49. Ty sy slubjeny Messias, kiž budźe kral israelskeho ludu. — 51. t. r. spóznajeće, zo sym z wyššej, njebjeskej mocu wuhotowany, hdyž dźiwy wuhladaće, kotrež budu skutkować.

II. 4. t. r. njemóžu na tebje dźiwać, hdy a kak mam dźiwy skutkować, ale tu dyrbju čakać na hodźinu, kotraž je mi wot njebjeskeho Wótca postajena. Mjeno „žónska" město: „moja maćeř" chce prajić, zo Jězus njemóže we swojim zjawnym skutkowanju dźiwać na swójbne zwjazki, jako dotal, ale zo ma njedźiwajo na nje za powšitkowne spomóženje skutkować. — 11. t. r. swoju bóžsku móc. — 12. t. r. blizcy krejni přećelowje, kotřiž so w swjatym pismje často bratřa mjenuja; hlad. Mat. 12, 46.

woły, a pjenježnikam rozsypa pjenjezy a spowroća blida.

16. A tym, kotřiž hołbje předawachu, rjekny: Wotnjesće to wottudy, a nječińće z domu mojeho Wótca kupny dom.

17. Dopomnichu pak so jeho wučownicy, zo je pisane: „Horliwosć za twój dom žerje mje.“* Ps. 68, 10.

18. Tohodla wotmołwichu Židźa a rjeknychu jemu: Kajki dźiw pokažeš nam, dokelž tuto činiš?*

19. Jězus wotmołwi a rjekny jim: Potorhńće tutón templ, a za tři dny jón zaso natwarju. Mat. 26, 61; 27, 40; Mark. 14, 58; 15, 29.

20. Tohodla rjeknychu Židźa: Šěsć a štyrceći lět bu tutón templ twarjeny, a ty jón w třoch dnjach zaso natwariš?

21. Wón pak rěčeše wo templu swojeho ćěła.*

22. Hdyž pak bě z mortwych wstanył, dopomnichu so jeho wučownicy, zo je to prajił; a wěrjachu pismej a rěči, kotruž bě Jězus rěčał. Ps. 3, 6; 56, 9.

23. Hdyž pak běše w Jeruzalemje na jutrownym swjedźenju, wěrjachu mnozy do jeho mjena,* widźicy jeho dźiwy, kotrež činješe.

24. Ale Jězus jim njedowěri sebje samoho, dokelž wšitkich znaješe,

25. A dokelž jemu njebě trjeba, zo by jemu štó swědčił wo člowjeku; přetož sam wědźeše, što by bylo w člowjeku.

STAW III.

Jězus wuči Nikodema w nocy, zo dyrbi člowjek z wody a Ducha swjateho znowa so narodźić, a zo budźe Syn člowjeka powyšeny runja mjedźanemu hadej a zo je Bóh swojeho Syna pósłał dla wumóženja swěta. Jan khwali Jězusa před swojimi wučownikami, kotřiž ze Židami wo wočisćenju so wurěčowachu, a praji, zo ma Jězus rosć, wón pak woteběrać, a zo je Wótc wšitko jemu do ruki dał, tak zo změje, štóž do njeho wěri, wěčne žiwjenje, a zo na tom, kotryž njewěri, zwostanje hněw Boži.

Běše pak člowjek z farisejow, z mjenom Nikodemus, předstojnik Židow.*

2. Tón přińdźe k Jězusej w nocy,* a rjekny jemu: Mištrje, wěmy, zo sy wot Boha přišoł jako wučeř; přetož nichtó njemóže te dźiwy činić, kotrež ty činiš, khiba zo by Bóh z nim był.

3. Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Zawěrno, zawěrno praju tebi, jelizo něchtó znowa so njenarodźi, njemóže wohladać kralestwo Bože.*

4. Nikodemus praji k njemu: Kak móže člowjek so narodźić, hdyž je stary? móže do žiwota swojeje maćerje znowa zastupić a so narodźić?*

5. Jězus wotmołwi: Zawěrno, zawěrno praju tebi: Jelizo něchtó znowa so njenarodźi z wody a Ducha swjateho, njemóže zastupić do kralestwa Božeho.

6. Štož je so narodźiło z mjasa, je mjaso, a štož je z Ducha so narodźiło, je duch.*

7. Njedźiwaj so, zo tebi rjeknych: Dyrbiće znowa so narodźić.

---

17. Zahorjenosć za česć Božu a za dom Boži, kotraž wonječesćenje domu Božeho a Božich słužbow njeznjese, budźe wote mnje wopor žiwjenja žadać. — **18.** t. r. z čim dopokažeš, zo maš móc wot Boha? — **21.** Tu pokazuje Jězus na swoju smjerć a na swoje wot-mortwych-wstaće. Swoje ćěło mjenuje templ, dokelž w nim Bóžstwo woprawdźe bydli. — **23.** t. r. do jeho wosoby, zo je Messias.

III. **1.** t. r. sobustaw židowskeje wysokeje rady, kotraž synedrium rěkaše. — **2.** Boješe abo hańbowaše so, wodnjo k Jězusej khodźić. — **3.** t. r. njepřeměni-li so člowjek po duchu, w swojim zmyslenju a žadanju, a tež zwonka w swojim žiwjenju, njesmě so njebjeskeje zbóžnosće nadźěć; tajke přeměnjenje abo nowy narod njemóže so stać, khiba z hnady Božeje, kotraž so wudźěli w swjatej křćeńcy. Z njej dokonja so duchowny nowy narod; hl. r. 5. — **4.** Nikodemus mysli na druhi ćělny narod, Jězus pak na duchowny narod. — **6.** Štož so z člowjeka narodźi, móže jeno člowjek być, mjasny zmyslny člowjek, kotryž we sebi móc nima, zo by Bože kralestwo sebi dobył; tale móc zaščěpi so jemu přez narod z Ducha swjateho, potom hakle móže być duchowny člowjek.

8. Wětr duje, hdźež chce, a słyšiš jeho hłós, ale njewěš, zwotkel přikhadźa a hdźe dźe; tak je kóždy, kiž je z ducha so narodźił.* Ps. 134, 7.

9. Nikodemus wotmołwi a rjekny jemu: Kak móže so to stać?

10. Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Ty sy wučeŕ w Israelu a to njewěš?

11. Zawěrno, zawěrno praju tebi: Štož wěmy, rěčimy, a štož smy widźeli, wo tom swědčimy, a naše swědčenje njepřijimaće.

12. Njewěriće-li wy, hdyž sym wo zemskich wěcach wam prajił, kak budźeće wěrić, rjeknu-li wam wo njebjeskich?*

13. A nichtó njestupi do njebjes, khiba kotryž je zestupił z njebjes, Syn člowjeka, kiž je w njebjesach.

14. A jako Mójzes hada powyši w pušćinje, tak dyrbi Syn člowjeka powyšeny być, 4. Mójz. 21, 8.

15. Zo by, štóžkuli do njeho wěri, njezahinył, ale měł wěčne žiwjenje.*

16. Přetož tak je Bóh swět lubował, zo je swojeho jednorodźeneho Syna dał, zo by, štóžkuli do njeho wěri, njezahinył, ale měł wěčne žiwjenje. 1. Jan. 4, 9.

17. Přetož Bóh njepósła swojeho Syna na swět, zo by swět wotsudźił, ale zo by swět přez njeho zbóžny był.

18. Štóž do njeho wěri, njebudźe wotsudźeny, štóž pak njewěri, je hižo wotsudźeny, dokelž njeje wěrił w mjenje jednorodźeneho Syna Božeho.*

19. To pak je sud, zo je swětło na swět přišło, a zo su člowjekowje ćmu bóle lubowali, dyžli swětło; přetož jich skutki běchu złe. Wyše 1, 9.

20. Přetož kóždy, kotryž złe čini, hidźi swětło, a njeńdźe na swětło, zo njebychu jeho skutki so pokhostałe.

21. Štóž pak prawdu čini, dźe na swětło, zo bychu jeho skutki zjewjene byłe, dokelž su w Bohu sčinjene.*

22. Potom přińdźe Jězus a jeho wučownicy do judejskeje krajiny;* a tu přebywaše z nimi a křćiješe. Niže 4, 1.

23. Ale tež Jan křćiješe w Ennonje blizko Salima, dokelž běše tam wjele wody, a přikhadźachu a dachu so křćić.

24. Přetož Jan njebě hišće do jastwa sadźeny.

25. Nasta pak prašenje mjez Janowymi wučownikami a Židami wo wočisćowanju.*

26. A přińdźechu k Janej a rjeknychu jemu: Mištrje! kotryž běše při tebi za Jordanom, kotremuž sy ty swědčił, hlej, tón křćije, a wšitcy du k njemu. Wyše 1, 19.

27. Jan wotmołwi a rjekny: Člowjek njemóže ničoho dostać, khiba zo by jemu to date było z njebjes.

28. Wy sami mi swědčiće, zo prajich: Ja njejsym Khrystus, ale sym před nim pósłany. Wyše 1, 20.

29. Štóž ma njewjestu, je nawoženja; nawoženjowy přećel pak, kotryž stoji a jeho posłucha, z radosću so zraduje nad nawoženjowym hłosom. Tuž je tuta moja radosć dopjelnjena.*

---

8. To je duchowny narod, dokelž so znutřkownje stawa, njewidźi so zwonkownje. — **12.** Hdyž njewěriće, štož sym wam wo duchownym nowym narodźe prajił, kotryž so na zemi na člowjeku dokonja, kak budźeće mi wěrić, hdyž budu wo Bohu a jeho potajnosćach k wam rěčeć? — **15.** Wěra do Syna Božeho, wosebje zo Syn Boži z woporom na křižu njebjeskeho Wótca wujedna, žada so wot kóždeho, kiž chce zbóžny być. Bjez wěry do Syna Božeho njeje zbóžnosć. W pušćinje wot Mójzesa powyšeny mjedźany had je znamjo na křižu powyšeneho zbóžnika. Kotřiž z dowěru na tamneho hada pohladachu, wostachu při žiwjenju, runjež běchu wot jědojtych hadow kusnjeni; kotřiž swoju dowěru stajeja na Khrystusa, křižowaneho zbóžnika, přińdu k wěčnemu žiwjenju, hač runje běchu tež wot helskeho hada ranjeni, hrěch prěnjeju staršeju herbowawši. — **18.** Wón je so sam wotsudźił, do Syna Božeho njewěrjo abo jeho zaćisnywši. — **19.** Wina jich wotsudźenja a zaćisnjenja je jich złe žiwjenje, kotrehož dla powučenje swjateho evangelia zacpěwachu a radši w swojim błudźe wostachu. — **21.** t. r. k česći Božej. — **22.** t. r. z Jeruzalema na kraj; wón křćiješe přez swojich wučownikow. — **25.** t. r. wo křćeńcy; kotra křćeńca ma wjacy čisćaceje mocy? — **29.** Jan mjenuje Jězusa nawoženju, t. r. nawoženju cyrkwje; tohodla so wjeseli, zo ludźo k njemu khwataju, sebje mjenuje pak jenož přećela nawoženje, kiž ma njewjestu t. r. člowjestwo jemu přihotować.

30. Wón dyrbi přibywać, ja pak woteběrać.

31. Štóž je wot horjeka přišoł, je nad wšitkimi; štóž pak je wot zemje, je ze zemje a rěči wo zemi. Štóž je z njebjes přišoł, je nad wšitkimi.*

32. A štož je widźał a słyšał, wo tom swědči; ale jeho swědčenje nichtó njepřijima.*

33. Štóž pak přija jeho swědčenje, wobtwjerdźi, zo je Bóh wěrnosćiwy.* Rom. 3, 4.

34. Přetož tón, kotrehož Bóh pósła, rěči słowa Bože; přetož Bóh dawa (jemu) ducha nic po wotměrjenju.*

35. Wótc lubuje Syna, a wšitko je do jeho ruki dał.

36. Štóž wěri do Syna, ma wěčne žiwjenje; štóž pak Synej njewěri, njewohlada žiwjenja, ale hněw Boži zwostawa na nim. 1. Jan. 5, 10.

STAW IV.

Jězus powěda ze Samaritanku wo žiwej wodźe a praji, zo dyrbimy so k Bohu modlić w duchu, a wozjewja jej, zo je slubjeny Messias. A wučownikam praji, zo ma jědź, kotruž woni njeznaja, mjenujcy posłušnosć přećiwo Wótcej. Wo žnjach, žnjeńcu a syjerju. Mnozy Samaritanowje wěrja do njeho. Syna kralowskeho słužownika wón wustrowi.

Hdyž pak Jězus spózna, zo su farisejowje słyšeli, kak Jězus wjacy wučownikow čini a křćije dyžli Jan, Wyše 3, 22.

2. (Hač runje Jězus [sam] njekřćiješe, ale jeho wučownicy),

3. Wopušći Judeju a woteńdźe znowa do Galileje.

4. Dyrbješe pak přez Samariju hić.

5. Tuž přińdźe do samariskeho města, kotrež Sichar rěka, pódla nuknicy, kotruž bě Jakub swojemu synej Józefej dał.
1. Mójz. 33, 19; 48, 22.

6. A běše tam studnja Jakubowa. Jězus pak z puća mučny, sydny so tak na studnju. Běše wokoło šesteje hodźiny.*

7. Přińdźe samariska žona wodu čerpać. Jězus jej praji: Daj mi pić.

8. Jeho wučownicy běchu mjenujcy do města wotešli, zo bychu jědźe nakupili.

9. Praji pak jemu ta samariska žona: Kak žadaš ty, hdyž sy Žid, pić wote mnje, kotraž sym samariska žona? Přetož Židźa njewobkhadźeju ze Samaritanami.*

10. Jězus wotmołwi a rjekny jej: Hdy by znała dar Boži a štó je, kotryž k tebi praji: Daj mi pić; ty drje by jeho prosyła, a by tebi dał žiwu wodu.*

11. Žona jemu praji: Knježe, ani nimaš, z čim by načerpał, a studnja je hłuboka; zwotkel to maš žiwu wodu?

12. Sy ty wjetši, dyžli naš wótc Jakub, kotryž nam da tule studnju? a sam je z njeje pił, a jeho synowje a jeho skót.

13. Jězus wotmołwi a rjekny jej: Kóždy, kiž pije wot tuteje wody, budźe znowa lačny; štóž pak by pił wot wody, kotruž ja jemu dam, njebudźe lačny do wěčnosće.

14. Ale woda, kotruž ja jemu dam, budźe we nim žórło wody, kotrež so žórli k wěčnemu žiwjenju.

15. Žona rjekny k njemu: Knježe, daj mi tu wodu, zo bych lačna njebyła a sem njekhodźiła čerpać.*

---

31. Jan bě jeno człowjek, a rěči tohódla kaž człowjek, na Boha jeno pokazujo. Jězus pak je Syn Boži a rěči tohodla bóžsku prawdu. — **32.** t. r. nimale nichtó. — **33.** Dokelž wěri słowam toho, kotrehož je Bóh pósłał jako slubjeneho zbóžnika. — **34.** t. r. bjez měry, abo njesměrnje je Bóh swojeho Syna ze swojim duchom wobohaćił, nic jako profetow, kotrymž jeno po wěstej měrje swoje hnady wudźěluje.

IV. **6.** t. j. připołdnju. — **9.** hl. Mat. 10, 5. — **10.** Knjez rěči we duchownym zmysłu a rozymi we słowje „woda“ swoju wučbu, kotraž wjedźe k wěčnemu žiwjenju, ale žónska zrozymi po słowje „woprawdźitu wodu“. — **15.** Wona spózna we Jězusu profetu, kotryž ma móc jej woprawdźitu wodu dać a tohodla prosy jeho wo nju. Jězus pak chce jej lěpšu wodu podać, za kotruž dyrbi žónska najprjedy so přihotować přez spóznaće swojeje hrěšnosće; tuž ju Jězus dopomni na jeje žiwjenje.

16. Jězus jej praji: Dźi, zawołaj swojeho muža, a přińdź sem.

17. Žona wotmołwi a rjekny: Nimam muža. Jězus jej praji: Derje sy prajiła: Nimam muža.

18. Přetož pjeć mužow sy poměła; a kotrehož nětko maš, njeje twój muž; to sy prawje prajiła.*

19. Žona praji jemu: Knježe, widźu, zo sy ty profeta.

20. Naši wótcowje su na tutej horje so modlili, a wy prajiće, zo je w Jeruzalemje město, hdźež dyrbimy so modlić.*

21. Jězus jej praji: Žona, wěŕ mi, hodźina přikhadźa, hdźež njebudźeće ani na tutej horje, ani we Jeruzalemje k Wótcej so modlić.

22. Wy so modliće k tomu, štož njeznaježe; my so modlimy k tomu, štož znajemy, dokelž ze Židow je wumóženje.

4. Kral. 17, 41.

23. Ale přikhadźa hodźina a nětko je, hdźež prawi modlerjo k Wótcej so modlić budźa w duchu a w prawdźe. Přetož tež Wótc tajkich pyta, kotřiž bychu (tak) k njemu so modlili.*

24. Bóh je duch, a kotřiž k njemu so modla, dyrbja w duchu a prawdźe so modlić.

2. Kor. 3, 17.

25. Žona přaji jemu: Wěm, zo Messias přińdźe (kotryž rěka Khrystus); hdyž potajkim tón přińdźe, zjewi nam wšitko.*

26. Jězus jej praji: Ja sym, kotryž z tobu rěču.*

27. A mjeztym přińdźechu jeho wučownicy a dźiwachu so, zo ze žónskej rěčeše. Žadyn pak njerjekny: Što so prašeš, abo što rěčiš z njej?*

28. Tuž wostaji žona swój karan, a wotećdźe do města, a praji tamnym ludźom:

29. Pójće a wohladajće člowjeka, kotryž je mi wšitko prajił, štožkuli sym činiła, hač wón njeje Khrystus?

30. Tohodla wuńdźechu z města a přińdźechu k njemu.

31. Mjeztym prošachu jeho wučownicy, prajicy: Mištrje, pojěz.

32. Wón pak jim praji: Ja mam jědź jěsć, kotruž wy njeznaješe.

33. Tohodla prajachu wučownicy mjez sobu: Je jemu něchtó jěsć přinjesł?

34. Jězus jim praji: Moja jědź je, zo sčinju wolu toho, kotryž mje pósła, a zo jeho skutk dokonjam.*

35. Njeprajiće wy, zo su hišće štyri měsacy, a žně přińdu? Hlej, praju wam: Pozběhńće swojej woči, a pohladajće na krajiny, zo su hižo běłe k žnjam.*

Mat. 9. 37; Luk. 10, 2.

36. A štóž žnje, dóstawa myto, a hromadźi płód k wěčnemu žiwjenju, zo by sobu so wjeselił tón, kotryž syje, a kotryž žnje.

---

18. Pjeć mužow, najskerje mandźelskich, bě žona poměła; z tym, kotrehož měješe nětko, bě w kurwaŕstwje žiwa. — 20. Na horje Garizim modlachu so Samaritanowje k Bohu, powołajcy so na 5. Mójz. 27, 12, mjez tym zo Židźa we Jeruzalemje Boha česćachu. Tule a druhe nabožniske zwady rozsudźi slubjeny profeta, tak jako so wot slubjeneho Messiasa wočakowaše, a tohodla předpołoži žónska Knjezej tuto prašenje, wo nim někoho mócnišeho dyžli wšědneho člowjeka spóznawši. — 22. Waša Boža słužba nima praweho zaměra; ze Židow dyrbi zbóžnik swěta wuńć, a na njeho přihotuja Bože słužby, wopory atd. we Jeruzalemje. — 23. t. r. z nutřkownym česćowanjom, kotrež wukhadźa z čisteje a pobožneje wutroby, nic z wonkownej słužbu samej, z dołhimi wobrjadami a woporami chce Bóh česćowany być. — 25. Wšitko, štož Božu słužbu nastupa. — 26. Tak zjawnje so Jězus Židam jako Messias wuznał njebě, tola wěrnosćiwa a dowěrliwa žónska bu z tajkim zjawnym wuznaćom płaćena. — 27. We rańšim kraju pokazachu so žónske porědko mjez mužskimi, a z nimi zjawnje rěčeć, měješe so za njepřistojne. — 34. t. r. pytam štož je zhubjene. Moja jědź wobstoji w starosći za wozboženje člowjestwa. — 35. W rańšim kraju běchu z wjetša štyri měsacy po wusywje žně; tola za symjo Jězusoweje wučby přińdźechu žně hnydom po wusywje. Wón bě w Samariji swoje symjo wusywać počał, a hlej tamne krajiny běchu hnydom běłe k žnjam, dokelž wobydlerjo z města Sichar, na kotrychž Jězus pokazuje ze słowami: Hlejće, pozběhńće swojej woči! khwataju we wulkich črjódach k Jězusej, zo bychu, štož wón wědźeše, do njeho wěrili. Wěriwi Sicharscy běchu tak žně Jězusowe.

37. Přetož w tom je słowo prawe: Druhi je, kotryž syje, a druhi, kotryž žnje.

38. Ja was pósłach žnjeć, štož wy njejsće dźěłali; druzy su dźěłali, a wy stupišće do jich dźěłow.*

39. Z toho města pak wěrjachu mnozy Samaritanowje do njeho na słowo žony, kotraž wobswědči: Wšitko je mi prajił, štožkuli sym činiła.

40. Hdyž tohodla Samaritanowje k njemu přińdźechu, prošachu jeho, zo by tam wostał. A wosta tam dwaj dnaj.

41. A wjele wjacy je jich wěriło do njeho jeho rěče dla.

42. A žonje prajachu: Hižo nic twojeje rěče dla wěrimy; přetož sami smy słyšeli a wěmy, zo je tutón zawěrno Zbóžnik swěta.

43. Po dwěmaj dnjomaj pak wuńdźe wottudy, a woteńdźe do Galileje.

44. Přetož Jězus sam wobswědči, zo profeta we swojej wótčinje w česći njeje. Mat. 13, 57; Mark. 6, 4; Luk. 4, 24.

45. Hdyž nětk do Galileje přińdźe, přijachu jeho Galilejscy, dokelž běchu wšitko widźeli, štož bě Jězus w Jeruzalemje na swjedźenju činił; přetož tež woni běchu na swjedźeń přišli. Mat. 4, 12; Mark. 1, 14; Luk. 4, 14.

46. Přindźe pak zaso do Kana w Galileji, hdźež bě z wody wino sčinił. A běše (tam) jedyn kralowski (słužownik), kotrehož syn běše khory w Kafarnaumje. Wyše 2, 9.

47. Hdyž tón wusłyša, zo je Jězus z Judeje do Galileje přišoł, woteńdźe k njemu, a prošeše jeho, zo by dele dóšoł a jeho syna wustrowił; přetož počinaše mrěć.

48. Tohodla rjekny Jězus k njemu: Njewuhladaće-li dźiwy a znamjenja, njewěriće.

49. Kralowski k njemu praji: Knježe, přińdź prjedy, dyžli mój syn wumrje.

50. Jězus jemu praji: Dźi, twój syn je žiwy. Człowjek wěrješe słowej, kotrež Jězus k njemu rjekny, a dźěše.

51. Hdyž pak hižo dele dźěše, přińdźechu jemu słužownicy napřećiwo a powědachu prajicy, zo je jeho syn žiwy.

52. Tohodla wopraša so za hodźinu, w kotrejž je z nim so polěpšiło. A rjeknychu jemu: Wčera w sedmej hodźinje wopušći jeho zymnica.

53. Tuž spózna nan, zo běše ta hodźina, w kotrejž jemu Jězus rjekny: Twój syn je žiwy; a wón wěrješe a jeho cyły dom.

54. Tutón druhi dźiw sčini Jězus zaso, hdyž bě z Judeje do Galileje přišoł.

STAW V.

Jězus, při haće khoreho wustrowiwši, kotryž bě wósm a třiceći lět ćerpjeł, poruči, zo by na sabaće wstanył a swoje łožo njesł; wotmołwja Židam nad tym so pohóršowacym, zo wšitko skutkuje w zjednoćenju z Wótcom a mortwych wubudźa, a zo je wot njeho postajeny jako sudnik wšitkich, a zo wo tom swědči Jan, a jeho samsne skutki, a Wótc, haj tež Mójzes sam.

Potom běše swjedźeń Židow, a Jězus postupi do Jeruzalema.

2. Je pak w Jeruzalemje wowči hat, kotryž hebrejscy Bethsaida rěka, pjeć přitwarkow mějacy.*

3. W tych ležeše wulka mnohosć khorych, slepych, khromych, wuskhnjenych, kotřiž na pohibanje wody čakachu.

4. Přetož jandźel Knjeza zestupowaše z časami do hata; a woda bu pohibana. A štóž prěni do hata zalěze po pohibanju wody, bu wustrowjeny, z kajkejžkuli khorosću bě zajaty.

5. Běše pak tam jedyn člowjek, kotryž měješe wósm a třiceći lět swoju khorosć.

6. Hdyž jeho Jězus ležaceho wuhlada a pózna, zo je hižo wjele časa tajki, praji jemu: Chceš wustrowjeny być?

---

38. Druzy, to su prjedawši profetowje, kotřiž su lud na zbóžnikowy přikhad přihotowali.

V. 2. Při wowčich wrotach, tak mjenowanych, dokelž z nimi wosebje wowcy honjachu k woporam do Jeruzalema, běše hat, kotryž so tohodla wowči hat mjenowaše; hebrejscy mjenowaše so tež Bethesda, t. r. dom miłosće, dokelž khori we nim strowotu pytachu a namakachu.

7. Khory jemu wotmołwi: Knježe, nimam čłowjeka, kotryž by mje, hdyž so woda spohiba, do hata pušćił; přetož hdyž ja du, druhi přede mnu zestupuje.

8. Jězus praji jemu: Wstań, wzmi swoje łožo, a khodź.

9. A hnydom bu tón čłowjek wustrowjeny, a wza swoje łožo, a khodźeše. Běše pak sabat na tomle dnju.

10. Tohodla prajachu Židźa tomu, kiž bě wustrowjeny: Sabat je; tebi so njesłuša, swoje łožo nosyć. 2. Mójz. 20, 11; Jer. 17, 24.

11. Wotmołwi jim: Kotryž mje wustrowi, tón mi rjekny: Wzmi swoje łožo, a khodź.

12. Tuž woprašachu so jeho: Štó je tón čłowjek, kotryž tebi rjekny: Wzmi swoje łožo, a khodź?

13. Tón pak, kiž bě wustrowjeny, njewědźeše, štó by był. Přetož Jězus bě wotstupił wot ludu na tom měsće zhromadźeneho.

14. Potom nadeńdźe jeho Jězus w templu, a rjekny jemu: Hlej, wustrowjeny sy; njehřěš wjacy, zo by ničo hórše tebi so njestało.

15. Tón čłowjek woteńdźe, a powě Židam, zo je Jězus był, kotryž jeho stroweho sčini.

16. Tohodla přesćěhachu Židźa Jězusa, dokelž to na sabaće činješe.

17. Jězus pak jim wotmołwi: Mój Wótc hač do nětka skutkuje, a tež ja skutkuju.*

18. Tohodla Židźa hišće bóle pytachu jeho morić, dokelž nic jeno sabat zběhaše, ale tež Boha swojeho Wótca mjenowaše, sebje Bohu runja činjo. Tuž wotmołwi Jězus a rjekny jim:

19. Zawěrno, zawěrno praju wam: Syn njemóže ničo sam ze sebje činić, khiba zo widźi Wótca (to) činić; přetož štožkuli tón čini, to čini podobnje tež Syn.*

20. Přetož Wótc lubuje Syna, a pokazuje jemu wšitko, štož sam čini; a wjetše skutki, dyžli te, pokaže jemu, tak zo budźeće so wy dźiwać.*

21. Přetož jako Wótc zbudźa mortwych a čini žiwych, tak tež Syn čini žiwych, kotrychž chce.

22. Přetož Wótc ani njesudźi nikoho, ale wšitkón sud je Synej dał,*

23. Zo bychu wšitcy Syna česćili, jako Wótca česća; štóž nječesći Syna, nječesći Wótca, kiž jeho pósła.

24. Zawěrno, zawěrno praju wam: Štóž moje słowo słyši a wěri tomu, kiž mje pósła, ma wěčne žiwjenje, a njepřińdźe na wotsudźenje, ale je přešoł ze smjerće do žiwjenja.

25. Zawěrno, zawěrno praju wam: Přińdźe hodźina, a nětko je, hdyž mortwi wusłyša hłós Syna Božeho, a kotřiž jón wusłyša, budźa žiwi.*

26. Přetož jako ma Wótc žiwjenje we sebi samom, tak je tež Synej dał, zo by žiwjenje měł we sebi samom.

17. t. r. wot spočatka swěta hač do nětka skutkuje mój Wótc, dokelž po swojej woli, kotraž njeje wobmjezowana přez někajki zakoń, tež nic přez sabat, dźerži a wjedźe wón cyły swět a wšitko we swěće; tak tež ja skutkuju njedźiwajo na sabat. Sabat je postajeny k dopomnječu, zo je Bóh wotpočował po stworjenju na sedmym dnju, nic pak zo by ze skutkowanjom docyła přestał. — **19.** Bóžske skutki, kotrež činju, su tež Wótcowe skutki, dokelž jako we swojim byću, tak sym tež we swojim skutkowanju wot Wótca njedźělomny. — **20.** Jako dźěći sebi wot staršich pokazować dadźa a rady to činja, štož starši, tak ma tež wón, jednorodźeny Syn Boži, tu samu móc a dokonja te same skutki; tohodla budźeće jeho skutki dokonjeć widźeć, jako tón, kiž je so nětko stał, dokelž tež ja budu mortwych wubudźeć. — **22.** Syn njebudźe jeno khorych wustrowjeć a mortwych wubudźeć, kaž to Wótc čini, ale tež wšitkich sudźić; dokelž je wumóžnik wšitkich čłowjekow, změje móc a prawo, zo wšitkich, kotřiž wěrja do njeho jako wot Wótca pósłaneho, z wěčnym žiwjenjom mytuje; wšitkich pak, kotřiž so k njemu njedźerža, z wěčnym zatamanjom khosta. — **25.** Khrystus njeręči tudy jeno wo wubudźenju z ćělneje smjerće, ale wosebje tež wo wubudźenju z duchowneje smjerće, wo wubudźenju z błuda a hrěcha. Wšitcy, kotřiž na wubudźacy hłós Syna Božeho posłuchaju, wožiwja we duchu, wstanu z błuda a hrěcha.

27. A je jemu móc dał, sudźenje dźeržeć, dokelž je Syn čłowjeka.*

28. Njedźiwajće so tomu; přetož přińdźe hodźina, w kotrejž wšitcy, kotřiž su w rowach, wusłyša hłós Syna Božeho;

29. A póńdu, kotřiž su dobre činili, na horjewstaće žiwjenja, kotřiž pak su złe skućili, na horjewstaće sudu. Mat. 25, 46.

30. Ja njemóžu sam wot sebje ničo činić. Jako słyšu, tak sudźu, a mój sud je sprawny, dokelž njepytam swojeje wole, ale wole toho, kiž mje pósła.

31. Swědču-li ja wo sebi samom, njeje moje swědčenje prawe.*

32. Druhi je, kotryž swědči wo mni, a wěm, zo je prawe jeho swědčenje, kotrež wo mni swědči.
Mat. 3, 17; wyše 1, 15.

33. Wy sće słali k Janej, a wón je swědčił prawdźe.

34. Ja pak njepřijimam swědčenje wot čłowjeka; ale praju to, zo byšće zbóžni byli.*

35. Wón běše swěca horjaca a swěćaca. Wy pak chcyšće na khwilu so powjeselić w jeho swětle.*

36. Ja pak mam wjetše swědčenje dyžli Janowe; přetož skutki, kotrež je mi Wótc dał, zo bych je dokonjał, te skutki, kotrež ja činju, swědča wo mni, zo je mje Wótc pósłał.

37. A Wótc, kiž mje pósła, je sam wo mni swědčił; wy (pak) njejsće ani jeho hłós ženje słyšeli, ani jeho wobličo widźeli. Mat. 3, 17; 17, 5.

38. A jeho słowo nimaće we sebi zwostawace, dokelž tomu njewěriće, kotrehož wón pósła.*

39. Pytaće w pismje, dokelž wy sebi mysliće, zo maće we nim wěčne žiwjenje, a wono je, kotrež swědči wo mni.*

40. Ale wy nochceće ke mni přińć, zo byšće žiwjenje měli.

41. Khwalbu wot čłowjekow njepřijimam;

42. Ale spóznał sym was, zo lubosće Božeje nimaće we sebi.

43. Ja sym přišoł w mjenje swojeho Wótca,* a njepřijimaće mje; přińdźe-li druhi we swojim mjenje, toho přijmjeće.

44. Kak móžeće wy wěrić, kotřiž jedni wot druhich khwalbu přijimaće, a khwalbu, kotraž je wot Boha samoho, njepytaće?*

45. Njemyslće sebi, zo budu ja was wobskoržować pola Wótca; je, kotryž was wobskoržuje, Mójzes, na kotrehož wy so nadźijeće.*

46. Přetož hdy byšće wy Mójzesej wěrili, byšće snadź tež mi wěrili; přetož wo mni je wón pisał. 1. Mójz. 3, 15; 22. 18; 49, 10; 5. Mójz. 18, 15.

47. Hdyž pak jeho pismam njewěriće, kak budźeće mojim słowam wěrić?

STAW VI.

Z pjećimi khlěbami a dwěmaj rybomaj nasyći Jězus pjeć tysacow muži. Ćekny tym, kotřiž chcychu jeho za krala wuwołać. Po morju dźe k japoštołam, wot wichora tam a sem mjetanym. Wuči wo njebjeskim khlěbje, zo je sam khlěb žiwjenja, a jeho mjaso jědź, kotruž maju jěsć, a jeho krej napoj, kotryž maju pić. Někotři wučow-

---

27. Jězus jako wočłowječeny Syn Boži abo Syn čłowjeka, kotryž je přez to, zo je čłowjeske słabosće na so wzał, čłowjekow wumóžił, budźe tohodla jich sudnik. — **31.** t. r. móhło moje swědčenje so podhladne zdać, hdy by druhich swědkow njebyło. — **34.** Ja bych so powołać móhł na Janowe swědčenje, kotrež je wón swjatočnje wysokej radźe wo mni dał (wyše 1, 19); tola njetrjebam čłowjeske swědčenje, ale jeno na nje spomnju, dokelž je za was date, zo byšće do njeho wěrili a tak zbóžni byli. — **35.** Móžešće so přez to, štož wón wo mni praješe, powučić dać, ale wam spodobaše so jeho tak jasna wučba jeno krótki čas, bórzy pak so na nju mjerzašće. — **38.** Zwonkownje jeno dźeržiće so słowa Božeho, we wašej wutrobje pak wono tak njewostawa, zo by was pohnuło, wěrnosć přijeć a dobre skutki dokonjeć; wina toho je, zo tomu njewěriće, kotrehož je Wótc pósłał, a kotryž hakle słowo stareho zakonja rozswětluje. — **39.** We starym zakonju pokazuje so jasnje na zbóžnika, haj cyły stary zakoń móže hakle so prawje zrozymić, hdyž so na Khrystusa poćahuje, wón dóstanje hakle swoje prawe rozswětlenje přez nowy zakoń. — **43.** t. r wot njeho pósłany. — **44.** Kak móže wěra, kotraž sebi ponižnosć a sebjezapřeće žada, wam so spodobać, kotřiž jeno za čłowjeskej česću žadaće, za khwalbu před Bohom so njestarajcy? — **45.** Mójzes budźe přećiwo wam swědčić, dokelž jeho słowam njewěriće.

nicy, nad jeho rěču so pohóršujcy, wopušćichu jeho; japoštołowje pak wostachu při nim. Jězus praji, zo je jedyn z japoštołow djaboł.

Potom woteńdźe Jězus za galilejske morjo, kotrež je pola Tiberiady.* Mat. 14, 13; Mark. 6, 32; Luk. 9, 10.

2. A sćěhowaše jeho wulka mnohosć, dokelž znamjenja widźachu, kotrež nad tymi činješe, kotřiž běchu khori.

3. Tuž postupi Jězus na horu, a sydźe so tam ze swojimi wučownikami.

4. Běchu pak blizko jutry, swjedźeń Židow.

5. Hdyž nětko Jězus woči pozběhny a wuhlada, zo wulka mnohosć k njemu dźe, rjekny k Filipej: Zwotkel nakupimy khlěba, zo bychu tući pojědli?

6. To pak praješe, jeho spytujo; přetož sam wědźeše, što chce činić.

7. Filip wotmołwi jemu: Za dwě sćě dźesatnikow khlěba njedosaha jim, zo by kóždy něšto mało dóstał.

8. (A) praji jemu jedyn z jeho wučownikow, Handrij, bratr Symana Pětra:

9. Tudy je jedyn hólčec, kotryž ma pjeć ječnych khlěbow a dwě rybje; tola što je to mjez tak mnohich?

10. Tohodla rjekny Jězus: Sčińće, zo so ludźo zesydaju. Běše pak wjele trawy na tom měsće. Tuž zesydachu so mužscy w ličbje něhdźe pjeć tysacow.

11. A Jězus wza khlěby, a dźak prajiwši rozdźěli je sedźacym; tohorunja też wot rybow, kelkož chcychu.

12. Hdyž pak běchu nasyćeni, rjekny swojim wučownikam: Zběrajće kuski, kotrež su zbyłe, zo njezahinu.

13. Tuž zběrachu a napjelnichu dwanaće korbow z łamankami wot pjeć ječnych khlěbow, kotrež zbychu tym, kotřiž běchu jědli.

14. Hdyž tak ći ludźo dźiw widźachu, kotryž bě Jězus sčinił, prajachu: Tón je zawěrno profeta, kotryž ma na swět přińć.

15. Hdyž tak Jězus spózna, zo chcedźa přińć a jeho wzać, zo bychu jeho krala sčinili, ćekny zaso na horu jeničk sam. Mat. 14, 23; Mark. 6, 46.

16. Jako pak wječor bu, zeńdźechu jeho wučownicy k morju.*

17. A do čołma stupiwši wjezechu so přez morjo do Kafarnauma; a běše hižo ćma, a Jězus njebě hišće k nim přišoł.

18. Morjo pak so zběhaše z dućom wulkeho wětra.

19. Hdyž pak běchu nětko wokoło pjeć a dwaceći abo třiceći stadijow so wotwjezli, wuhladachu Jězusa, zo po morju dźe a k čołmej so přibližuje; a nabojachu so.*

20. Wón pak jim praji: Ja sym, njebójće so.

21. Tuž žadachu jeho na čołm wzać; a hnydom bu čołm při krajinje, ke kotrejž so wjezechu.*

22. Nazajtra widźeše lud, kiž za morjom stoješe, zo tam druhi čołmik był njeje, khiba jedyn, a zo Jězus z wučownikami do čołma zastupił njebě, ale zo běchu wučownicy sami so wotwjezli.

23. Druhe čołmy pak připłowachu wot Tiberiady blizko městna, hdźež běchu khlěb jědli, hdyž bě Knjez dźak prajił.

24. Hdyž nětko lud wuhlada, zo tam Jězus njeje, ani jeho wučownicy, stupichu do čołmikow, a přińdźechu do Kafarnauma, pytajcy Jězusa.

25. A hdyž běchu jeho za morjom namakali, rjeknychu jemu: Mištrje, hdy sy sem přišoł?

26. Jězus jim wotmołwi a rjekny: Zawěrno, zawěrno praju wam: Pytaće mje nic dokelž sće dźiwy widźeli, ale dokelž sće wot khlěbow jědli a nasyćeni byli.

27. Njeprócujće so wo jědź, kotraž zahinje, ale wo tu, kotraž wostawa k wěč

VI. 1. Město Tiberias leži na wječornym brjozy galilejskeho morja. — 16. Jězus poruči jim zo bychu so přewjezli, na njeho nječakajcy. — 19. Hdyž běchu něhdźe hodźinu jěli, wuhladach Jězusa na morju a jeho njespóznawši so bojachu. — 21. t. j. při brjozy, na kotrymž je město Kafarnaum

nemu žiwjenju, kotruž wam Syn čłowjeka da. Přetož jeho je Bóh Wótc wobtwjerdźił.* Mat. 3, 17; 17, 5; wyše 1, 32.

28. Tuž rjeknychu k njemu: Što mamy činić, zo bychmy skutki Bože dokonjeli?

29. Jězus wotmołwi a rjekny jim: To je skutk Boži, zo byšće wěrili do toho, kotrehož wón pósła. 1. Jan. 3, 23.

30. Tuž rjeknychu jemu: Kajki dźiw činiš, zo bychmy (to) widźeli a tebi wěrili? Što skutkuješ?*

31. Naši wótcowje su manna jědli w pusćinje, jako je pisane: „Khlěb z njebja da jim jěsć.“ 2. Mójz. 16, 14; 4. Mójz. 11, 7; Ps. 77, 24; Mudr. 16, 20.

32. Tuž rjekny jim Jězus: Zawěrno, zawěrno praju wam, nic Mójzes da wam khlěb z njebja, ale mój Wótc dawa wam prawy khlěb z njebja.*

33. Přetož khlěb Boži je, kotryž zestupuje z njebja a swětej žiwjenje dawa.*

34. Tuž rjeknychu k njemu: Knježe, daj nam přeco tón khlěb.*

35. Jězus pak jim rjekny: Ja sym khlěb žiwjenja; štóž ke mni přikhadźa, njebudźe hłódny, a štóž wěri do mnje, njebudźe nihdy łačny.*

36. Ale rjeknych wam, zo sće mje tež widźeli, a (tola) njewěriće.*

37. Wšitko, štož Wótc mi dawa, přińdźe ke mni; a toho, kiž přińdźe ke mni, njewustorču won;

38. Přetož sym z njebjes zešoł, nic zo bych činił swoju wolu, ale wolu toho, kiž mje pósła.

39. To pak je wola Wótca, kiž mje pósła: zo bych z toho, štož je mi dał, ničo njezhubił, ale to znowa zbudźił na poslednim dnju.

40. A to je wola mojeho Wótca, kiž mje pósła: zo kóždy, kiž Syna widźi a do njeho wěri, by měł wěčne žiwjenje, a ja zbudźu jeho na poslednim dnju.

41. Tuž morkotachu Židźa na njeho, dokelž bě prajił: Ja sym žiwy khlěb, kotryž sym z njebjes zešoł.*

42. A prajachu: Njeje tutón Jězus syn Józefowy, kotrehož nana a mać my znajemy? Kak nětko tón praji: Z njebjes sym zešoł? Mat. 13, 55; Mark. 6, 3.

43. Tuž wotmołwi Jězus a rjekny jim: Njemorkotajće mjez sobu.

44. Nichtó njemóže ke mni přińć, khiba zo Wótc, kiž mje pósła, jeho sćehnje,* a ja zbudźu jeho na poslednim dnju.

45. Pisane je w profetach: „A budźa wšitcy rozwučeni wot Boha“. Kóždy, kiž je wot Wótca słyšał a nawuknył, dźe ke mni.* Is. 54, 13.

---

27. Wjacy starajće so za duchownej jědźu, kotraž was wjedźe k wěčnemu žiwjenju, dyžli za ělnym nasyćenjom, a za krótkim wokřewjenjom. Z dźiwami je mje Wótc wobkrućił jako wučerja, rudźělerja cyroby, kotraž nasyća k wěčnemu žiwjenju. — **30.** Hdyž sebi wěru žadaš, dyrbiš so ako wot Boha pósłany profeta dopokazać. Što pak tak wulkeho činiš? Zo sy nas z khlěbom nayćił? Wjele wjetši dźiw je Mójzes skutkował, našich wótcow w pusćinje z njebjeskim khlěbom asyćejo. Něšto wosobniše dyrbiš nam widźeć dać, zo bychmy ći wěrić móhli. — **32.** Manna, hač unje z mróčelow padaše, njebě woprawdźity njebjeski khlěb. Jako cyły stary zakoń, tak bě manna ředznamjo, mjenujcy předznamjo woprawdźiteho njebjeskeho khlěba, kotryž je Khrystus. — **33.** To e woprawdźity khlěb Boži, kiž w błudźe a hrěše pohrjebany swět k prawemu njebjeskemu žiwjenju rubudźa, to je Khrystus. — **34.** Dokelž Jězus swoju jědź khlěb mjenuje, žadaju sebi jón Židźa ětko. — **35.** Jězus je khlěb, kiž za wěčne žiwjenje žiwi; štóžkuli wěri do njeho jako Syna Božeho, jebudźe za něčim druhim žadać, ale budźe spokojeny. — **36.** Ja sym wam hižo prajił, zo mje w ojim skutkowanju widźiće a tola njewěriće, zo sym wot Boha pósłany, dokelž dźiwy same k wěrje jewjedu, Bóh dyrbi ze swojej hnadu dobru wolu podpěrać. „Wěrić, ke mnje přińć“, wotwisuje ot hnady Božeje; žanoho njewotpokazam, hdyž jeho Bóh pohnadźi. — **41.** Židźa wočakowachu e słubjenej jědźi woprawdźity khlěb; zo je wón khlěb, kiž žiwjenje dawa, nochcychu wěrić dla hudych wobstojenjow, w kotrychž bě wotrostł. — **44.** Njewobćežujće so na wěc, kotruž njerozyšće, a kotruž tež njezapřijmjeće, khiba zo njebjeski Wótc ze swojej hnadu was rozswětli. Wšitkich hnje t. r. pohnuwa hnada Boža, rozswětla jich, zo do mnje wěrja. — **45.** t. r. kotřiž su rozswětleni pohnuwani wot hnady Božeje, přińdu ke mni a wěrja do mnje.

8. Wětr duje, hdźež chce, a słyšiš jeho hłós, ale njewěš, zwotkel přikhadźa a hdźe dźe; tak je kóždy, kiž je z ducha so narodźił.* Ps. 134, 7.

9. Nikodemus wotmołwi a rjekny jemu: Kak móže so to stać?

10. Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Ty sy wučeŕ w Israelu a to njewěš?

11. Zawěrno, zawěrno praju tebi: Štož wěmy, rěčimy, a štož smy widźeli, wo tom swědčimy, a naše swědčenje njepřijimaće.

12. Njewěriće-li wy, hdyž sym wo zemskich wěcach wam prajił, kak budźeće wěrić, rjeknu-li wam wo njebjeskich?*

13. A nichtó njestupi do njebjes, khiba kotryž je zestupił z njebjes, Syn čłowjeka, kiž je w njebjesach.

14. A jako Mójzes hada powyši w pusćinje, tak dyrbi Syn čłowjeka powyšeny być, 4. Mójz. 21, 8.

15. Zo by, štóžkuli do njeho wěri, njezahinył, ale měł wěčne žiwjenje.*

16. Přetož tak je Bóh swět lubował, zo je swojeho jednorodźeneho Syna dał, zo by, štóžkuli do njeho wěri, njezahinył, ale měł wěčne žiwjenje. 1. Jan. 4, 9.

17. Přetož Bóh njepósła swojeho Syna na swět, zo by swět wotsudźił, ale zo by swět přez njeho zbóžny był.

18. Štóž do njeho wěri, njebudźe wotsudźeny, štóž pak njewěri, je hižo wotsudźeny, dokelž njeje wěrił w mjenje jednorodźeneho Syna Božeho.*

19. To pak je sud, zo je swětło na swět přišło, a zo su čłowjekowje ćmu bóle lubowali, dyžli swětło; přetož jich skutki běchu zle. Wyše 1, 9.

20. Přetož kóždy, kotryž zle čini, hidźi swětło, a njeńdźe na swětło, zo njebychu jeho skutki so pokhostałe.

21. Štóž pak prawdu čini, dźe na swětło, zo bychu jeho skutki zjewjene byłe, dokelž su w Bohu sčinjene.*

22. Potom přińdźe Jězus a jeho wučownicy do judejskeje krajiny;* a tu přebywaše z nimi a křćiješe. Niže 4, 1.

23. Ale tež Jan křćiješe w Ennonje blizko Salima, dokelž běše tam wjele wody, a přikhadźachu a dachu so křćić.

24. Přetož Jan njebě hišće do jastwa sadźeny.

25. Nasta pak prašenje mjez Janowymi wučownikami a Židami wo wočisćowanju.*

26. A přińdźechu k Janej a rjeknychu jemu: Mištrje! kotryž běše při tebi za Jordanom, kotremuž sy ty swědčił, hlej, tón křćije, a wšitcy du k njemu. Wyše 1, 19.

27. Jan wotmołwi a rjekny: Čłowjek njemóže ničoho dostać, khiba zo by jemu to date było z njebjes.

28. Wy sami mi swědčiće, zo prajich: Ja njejsym Khrystus, ale sym před nim pósłany. Wyše 1, 20.

29. Štóž ma njewjestu, je nawoženja; nawoženjowy přećel pak, kotryž stoji a jeho posłucha, z radosću so zraduje nad nawoženjowym hłosom. Tuž je tuta moja radosć dopjelnjena.*

---

8. To je duchowny narod, dokelž so znutřkownje stawa, njewidźi so zwonkownje. — **12.** Hdyž njewěriće, štož sym wam wo duchownym nowym narodźe prajił, kotryž so na zemi na čłowjeku dokonja, kak budźeće mi wěrić, hdyž budu wo Bohu a jeho potajnosćach k wam rěčeć? — **15.** Wěra do Syna Božeho, wosebje zo Syn Boži z woporom na křižu njebjeskeho Wótca wujedna, žada so wot kóždeho, kiž chce zbóžny być. Bjez wěry do Syna Božeho njeje zbóžnosć. W pusćinje wot Mójzesa powyšeny mjedźany had je znamjo na křižu powyšeneho zbóžnika. Kotřiž z dowěru na tamneho hada pohladachu, wostachu při žiwjenju, runjež běchu wot jědojtych hadow kusnjeni; kotřiž swoju dowěru stajeja na Khrystusa, křižowaneho zbóžnika, přińdu k wěčnemu žiwjenju, hač runje běchu tež wot helskeho hada ranjeni, hrěch přenjeju staršeju herbowawši. — **18.** Wón je so sam wotsudźił, do Syna Božeho njewěrjo abo jeho zaćisnywši. — **19.** Wina jich wotsudźenja a zaćisnjenja je jich złe žiwjenje, kotrehož dla powučenje swjateho evangelia zacpěwachu a radši w swojim błudźe wostachu. — **21.** t. r. k česći Božej. — **22.** t. r. z Jeruzalema na kraj; wón křćiješe přez swojich wučownikow. — **25.** t. r. wo křćeńcy; kotra křćeńca ma wjacy čisćaceje mocy? — **29.** Jan mjenuje Jězusa nawoženju, t. r. nawoženju cyrkwje; tohodla so wjeseli, zo ludźo k njemu khwataju, sebje mjenuje pak jenož přećela nawoženje, kiž ma njewjestu t. r. čłowjestwo jemu přihotować.

30. Wón dyrbi přibywać, ja pak woteběrać.

31. Štóž je wot horjeka přišoł, je nad wšitkimi; štóž pak je wot zemje, je ze zemje a rěči wo zemi. Štóž je z njebjes přišoł, je nad wšitkimi.*

32. A štož je widźał a słyšał, wo tom swědči; ale jeho swědčenje nichtó njepřijima.*

33. Štóž pak přija jeho swědčenje, wobtwjerdźi, zo je Bóh wěrnosćiwy.* Rom. 3, 4.

34. Přetož tón, kotrehož Bóh pósła, rěči słowa Bože; přetož Bóh dawa (jemu) ducha nic po wotměrjenju.*

35. Wótc lubuje Syna, a wšitko je do jeho ruki dał.

36. Štóž wěri do Syna, ma wěčne žiwjenje; štóž pak Synej njewěri, njewohlada žiwjenja, ale hněw Boži zwostawa na nim. 1. Jan. 5, 10.

STAW IV.

Jězus powěda ze Samaritanku wo žiwej wodźe a praji, zo dyrbimy so k Bohu modlić w duchu, a wozjewja jej, zo je slubjeny Messias. A wučownikam praji, zo ma jědź, kotruž woni njeznaja, mjenujcy posłušnosć přećiwo Wótcej. Wo žnjach, žnjeńcu a syjerju. Mnozy Samaritanowje wěrja do njeho. Syna kralowskeho słužownika wón wustrowi.

Hdyž pak Jězus spózna, zo su farisejowje słyšeli, kak Jězus wjacy wučownikow čini a křćije dyžli Jan, Wyše 3, 22.

2. (Hač runje Jězus [sam] njekřćiješe, ale jeho wučownicy),

3. Wopušći Judeju a wotendźe znowa do Galileje.

4. Dyrbješe pak přez Samariju hić.

5. Tuž přińdźe do samariskeho města, kotrež Sichar rěka, pódla nuknicy, kotruž bě Jakub swojemu synej Józefej dał.
1. Mójz. 33, 19; 48, 22.

6. A běše tam studnja Jakubowa. Jězus pak z puća mučny, sydny so tak na studnju. Běše wokoło šesteje hodźiny.*

7. Přińdźe samariska žona wodu čerpać. Jězus jej praji: Daj mi pić.

8. Jeho wučownicy běchu mjenujcy do města wotešli, zo bychu jědźe nakupili.

9. Praji pak jemu ta samariska žona: Kak žadaš ty, hdyž sy Žid, pić wote mnje, kotraž sym samariska žona? Přetož Židźa njewobkhadźeju ze Samaritanami.*

10. Jězus wotmołwi a rjekny jej: Hdy by znała dar Boži a štó je, kotryž k tebi praji: Daj mi pić; ty drje by jeho prosyła, a by tebi dał žiwu wodu.*

11. Žona jemu praji: Knježe, ani nimaš, z čim by načerpał, a studnja je hłuboka; zwotkel to maš žiwu wodu?

12. Sy ty wjetši, dyžli naš wótc Jakub, kotryž nam da tule studnju? a sam je z njeje pił, a jeho synowje a jeho skót.

13. Jězus wotmołwi a rjekny jej: Kóždy, kiž pije wot tuteje wody, budźe znowa lačny; štóž pak by pił wot wody, kotruž ja jemu dam, njebudźe lačny do wěčnosće.

14. Ale woda, kotruž ja jemu dam, budźe we nim žórło wody, kotrež so žórli k wěčnemu žiwjenju.

15. Žona rjekny k njemu: Knježe, daj mi tu wodu, zo bych lačna njebyła a sem njekhodźiła čerpać.*

---

31. Jan bě jeno čłowjek, a rěči tohódla kaž čłowjek, na Boha jeno pokazujo. Jězus pak je Syn Boži a rěči tohodla bóžsku prawdu. — **32.** t. r. nimale nichtó. — **33.** Dokelž wěri słowam toho, kotrehož je Bóh pósłał jako slubjeneho zbóžnika. — **34.** t. r. bjez měry, abo njesměrnje je Bóh swojeho Syna ze swojim duchom wobohaćił, nic jako profetow, kotrymž jeno po wěstej měrje swoje hnady wudźěluje.

IV. **6.** t. j. připołdnju. — **9.** hl. Mat. 10, 5. — **10.** Knjez rěči we duchownym zmysłu a rozymi we słowje „woda“ swoju wučbu, kotraž wjedźe k wěčnemu žiwjenju, ale žónska zrozymi po słowje „woprawdźitu wodu“. — **15.** Wona spózna we Jězusu profetu, kotryž ma móc jej woprawdźitu wodu dać a tohodla prosy jeho wo nju. Jězus pak chce jej lěpšu wodu podać, za kotruž dyrbi žónska najprjedy so přihotować přez spóznaće swojeje hrěšnosće; tuž ju Jězus dopomni na jeje žiwjenje.

20. Čohodla pytaće mje morić? Lud wotmołwi a rjekny: Djablisko maš; štó pyta će morić? Wyše 5, 18.

21. Jězus wotmołwi a rjekny jim: Jedyn skutk sčinich, a wšitcy so dźiwaće.*

22. Tola Mójzes je wam wobrězanje dał, (nic, zo by wot Mójzesa było, ale wot wótcow) a na sabaće wobrězujeće čłowjeka. 3. Mójz. 12, 3; 1. Mójz. 17, 10.

23. Jelizo čłowjek wobrězanje přijima na sabaće, zo by Mójzesowy zakoń so njepřestupił: přečo hněwaće so na mnje, zo sym cyłeho čłowjeka wustrowił na sabaće?*

24. Njesudźće po widźenju, ale sprawny sud sudźće. 5. Mójz. 1, 16.

25. Tohodla prajachu někotři z Jeruzalema: Njeje to tón, kotrehož pytaju morić?

26. A hlej, zjawnje rěči, a ničo jemu njepraja. Su předstojnicy woprawdźe spóznali, zo tónle je Khrystus?

27. Ale wo tutom wěmy, zwotkel je; wo Khrystusu pak, hdyž přińdźe, nichtó njebudźe wědźeć, zwotkel by był.*

28. Tuž zawoła Jězus w templu wučo a prajo: A mje znajeće, a zwotkel sym, wěsće; a njejsym sam wot sebje přišoł, ale wěrnosćiwy je tón, kiž mje pósła, kotrehož wy njeznajeće.*

29. Ja znaju jeho, dokelž sym wot njeho, a wón mje pósła.

30. Tuž pytachu jeho zaječ; ale nichtó na njeho rucy njezłoži, dokelž jeho hodźina njebě hišće přišła.

31. Z ludu pak wěrjachu mnozy do njeho, a prajachu: Budźe Khrystus, hdyž přińdźe, wjacy dźiwow činić, dyžli te, kotrež tónle čini?

32. Farisejowje słyšachu, zo lud wo nim tajke bórboce; a předstojnicy a farisejowje pósłachu słužownikow, zo bychu jeho zajeli.

33. Tuž rjekny jim Jězus: Hišće krótki čas sym z wami, a woteńdu k tomu, kiž mje pósła.

34. Budźeće mje pytać, a njenańdźeće;* a hdźež ja sym, wy njemóžeće přińć. Niže 13, 33.

35. Tuž rjeknychu Židźa sami mjez sobu: Hdźe chce wón hić, zo jeho njenańdźemy? chce do rozpjeršenja pohanow hić,* a pohanow wučić?

36. Kajka je to rěč, kotruž rjekny: Budźeće mje pytać, a njenańdźeće, a hdźež ja sym, wy njemóžeće přińć?

37. Na poslednim wulkim dnju* swjedźenja pak stoješe (tam) Jězus a zawoła prajo: Je-li štó łačny, njech přińdźe ke mni a pije. 3. Mójz. 23, 27.

38. Štóž do mnje wěri, jakož pismo praji, ze žiwota toho budźa žórlić rěki žiweje wody.* 5. Mójz. 18, 15: Joel 2, 28; Jap. sk. 2, 17.

---

21. Jězus měni wustrowjenje wósm a třiceći lět ćerpjaceho khoreho na sabaće. — 23. Po Mójzesowym zakonju měješe wobrězanje, kotrež je po Božej poručnosći Abraham jako znamjo sluba postajił, na wósmym dnju po narodźe so stać, byrnje tón samy na sabat připadnył. Hdyž so přez to sabat tohodla njewonječesći, dokelž bě wobrězanje wot Mójzesa poručene, ćim mjenje přez to, zo sym zakoń lubosće, kiž je zakoń Boži, dopjelnił khoreho čłowjeka wustrowiwši. — 27. Jězusowu swójbu a wukhad znajemy, ale Messiasowu njebudźe nichtó znać; wón drje z Davidoweho splaha w Bethlehemje so narodźi, ale wustupi tak nahle, zo nichtó njezhoni, zwotkel je. Tak zrozymichu Židźa słowa profetow, kotrež so na Messiasowy přikhad poćahuja. — 28. Wy znaječe, zwotkel po mjasu sym, ale sym tola wot wěrneho Boha pósłany, kotrehož njeznaječe. — 34. Budźeće horco žadać za Messiasom. — 35. K pohanam, kotřiž su po wšěch krajach rozpjeršeni. — 37. To je na wósmym dnju swjedźenja, kotryž so jara swjatočnje swjećeše. Na nim, jakož na druhich dnjach tohole swjedźenja, přinjese měšnik ze žórła Siloe wodu a wuliny ju na wołtař k znamjenju radosće nad přichodnym wozboženjom. Při tom spěwachu so słowa z profety Isaiasa (12, 3): „Budźeće wodu čerpać z radosću ze žórłow spomóženja.“ Tute słowa su Zbóžnika pohnułe k rěči, na kotruž so tudy spomina. — 38. Štóž za spomóženjom žada, za prawdu a zbóžnosću, njech do mnje wěri, a wón dóstanje hnady Ducha swjateho, kotrehož su profeći slubili, tak nadobnje, zo zamóže druhim sobudźělić.

39. To pak rjekny wo Duchu, kotrehož dóstać mějachu do njeho wěrjacy; přetož Duch hišće njebě daty, dokelž Jězus hišće njebě wokrasnjeny.*

40. Tuž (mnozy) z toho ludu, słyšawši tute jeho słowa, prajachu: Tutón je zawěrno profeta.

41. Druzy prajachu: Tutón je Khrystus. Někotři pak prajachu: Přińdźe Khrystus z Galileje?

42. Njepraji pismo: Z Davidoweho symjenja a z městačka Bethlehema, hdźež běše David, ma přińć Khrystus? Mich. 5, 2.

43. Tak nasta rozšćěpjenje w ludźe jeho dla.

44. Někotři pak z nich chcychu jeho zajeć; ale nichtó njezłoži na njeho rucy.

45. Tuž přińdźechu służownicy k wyššim měšnikam a farisejam; a ći rjeknychu jim: Čohodla njejsće jeho přiwjedli?

46. Słužownicy wotmołwichu: Ženje njeje čłowjek tak rěčał, jako tónle čłowjek.

47. Tuž wotmołwichu jim farisejowje: Sće tež wy zawjedźeni?

48. Je štó z předstojnikow do njeho wěrił, abo z farisejow?

49. Ale tón lud, kotryž njeznaje zakoń; poklaty budź!

50. Nikodemus rjekny k nim, tón, kotryž bě w nocy k njemu přišoł, kotryž běše jedyn z nich: Wyše 3, 2.

51. Sudźi naš zakoń čłowjeka prjedy, dyžli je wot njeho słyšał a spóznał, što čini? 5. Mójz. 17, 8; 19. 15.

52. Wotmołwichu a rjeknychu jemu: Sy tež ty Galilejski?* přepytaj pismo, a hladaj, zo z Galileje (žadyn) profeta njepokhadźa.

53. A woteńdźechu, kóždy do swojeho domu.

STAW VIII.

Jězus wumóže žónsku při mandźelstwałamanju popadnjenu, na zemju pisajo. Mjenuje so swětło swěta a praji, zo farisejowje we swojich hrěchach wumru; tež praji, kotři su woprawdźe jeho wučownicy, kotři wotročcy abo swobodni. Praji, zo ći, kotřiž jemu, wěrnosć rěčacemu, njewěrja, ani z Boha njejsu, ani z Abrahama, ale zo maju djaboła za wótca. Hidźerjam rjekny, zo djaboła nima, ale zo Wótca česćuje, a zo je před Abrahamom. Hdyž chcychu jeho kamjenjować, wuńdźe z templa.

Jězus pak poda so na Wolijowu horu.

2. A při switanju přińdźe znowa do templa, a wšitkón lud přińdźe k njemu, a sydnywši so wučeše jich.

3. Přiwjedźechu pak pismawučeni a farisejowje žonu, při mandźelstwałamanju popadnjenu, a stajichu ju dosrjedźa.

4. A rjeknychu jemu: Mištrje, tuta žona bu runje při mandźelstwałamanju popadnjena.

5. W zakonju pak nam Mójzes přikaza, tajke kamjenjować. A što ty prajiš? 3. Mójz. 20, 10.

6. To pak prajachu jeho spytujcy, zo bychu jeho móhli wobskoržeć.* Jězus pak dele so skhiliwši pisaše z porstom na zemju.

7. A hdyž njepřestachu jeho so prašeć, pozběhny so a rjekny jim: Štóž mjez wami je bjez hrěcha, njech ćisnje prěni kamjeń na nju. 5. Mójz. 17, 7.

8. A znowa so skhiliwši pisaše na zemju.

9. Zasłyšawši pak (to) wotkhadźachu jedyn po druhim, počawši wot staršich; a Jězus zwosta sam, a žona wosrjedź (ludu) stójcy.

10. Jězus pak pozběhnywši so rjekny jej: Žona, hdźe su, kotřiž tebje wobskoržachu? njewotsudźi tebje nichtó?

11. Wona rjekny: Nichtó, Knježe. Jězus pak rjekny: Ani ja će njewotsudźu; dźi a njehrěš wjacy.*

39. Jězus njebě hišće wumóženje dokonjał a k Wótcej so wróćił, zo by Ducha swjateho pósłał. — **52.** t. r. wučownik Jězusowy? Z Galileje njepřińdźe profeta, ćim mjenje Messias.

VIII. **6.** Farisejowje wočakowachu, zo so Jězus smilny přećiwo hrěšnicy wopokaže a ju zamołwjeć zechce, a tak dóstanu woni přičinu, zo móža jeho jako přestupnika Mójzesoweho zakonja wobskoržeć. Jězus pak wopokaza so smilny přećiwo hrěšnicy a tola tež posłušny přećiwo Mójzesowemu zakonjej. — **11.** Jězus njewotsudźi žónsku, dokelž njebě zešoł, zo by sudźił, ale hrěšnikow pytał a zbóžnych činił; to wón tež tudy čini, hrěšnu žónsku k pokuće a k polěpšenju žiwjenja, hrěšnych farisejow pak k spóznawanju jich hrěchow napominajo.

12. Zaso nětko rěčeše Jězus k nim, prajo: Ja sym swětło swěta; štóž mje sćěhuje, njekhodźi po ćmě, ale změje swětło žiwjenja.

13. Tuž rjeknychu jemu farisejowje: Ty sam wo sebi swědčiš; twoje swědčenje njeje prawe.

14. Jězus wotmołwi a rjekny jim: Dawam-li ja swědčenje wo sebi samom, je moje swědčenje prawe, dokelž wěm, zwotkel přińdźech a hdźe du; wy pak njewěsće, zwotkel přikhadźam, abo hdźe du.*

15. Wy po mjasu sudźiće;* ja pak nikoho njesudźu.

16. A sudźu-li ja, je mój sud prawy, dokelž sam njejsym, ale ja a Wótc, kiž mje pósła.

17. A we wašim zakonju je pisane: Dweju čłowjekow swědčenje je prawe.
5. Mójz. 17, 6; 19, 15; Mat. 18, 16; 2. Kor. 13, 1; Hebr. 10, 28.

18. Ja sym, kotryž swědču wo sebi samom, a swědči wo mni tež Wótc, kiž mje pósła.

19. Tuž prajachu jemu: Hdźe je twój Wótc? Jězus wotmołwi: Ani mje njeznajeće, ani mojeho Wótca; hdy byšće mje znali, byšće snadź tež mojeho Wótca znali.*

20. Tute słowa rěčeše Jězus při pokładnicy, wučo w templu*; a nichtó jeho njezaja, dokelž jeho hodźina njebě hišće přišła.

21. Tuž rjekny jim Jězus zaso: Ja du, a budźeće mje pytać, ale wumrjeće we swojim hrěše. Hdźež ja du, wy njemóžeće přińć.

22. Tuž prajachu Židźa: Chce sebje samoho morić, dokelž rjekny: Hdźež ja du, wy njemóžeće přińć?

23. A praješe jim: Wy sće wot deleka, ja sym wot horjeka; wy sće wot toho swěta, ja njejsym wot toho swěta.

24. Tohodla rjeknych wam, zo we swojich hrěchach wumrjeće; přetož njebudźeće-li wěrić, zo ja sym,* wumrjeće we swojim hrěše.

25. Tuž prajachu jemu: Štó ty sy? Jězus jim rjekny: Spočatk,* kotryž tež rěču k wam.

26. Wjele mam wo was rěčeć a sudźić; ale kotryž mje pósła, je wěrnosćiwy; a ja, štož słyšach wot njeho, to rěču na swěće.*

27. A njespóznachu, zo swojeho Wótca mjenuje Boha.

28. Tuž rjekny jim Jězus: Hdyž powyšiće* Syna čłowjeka, potom spóznajeće, zo ja sym, a sam wot so ničo nječinju, ale jakož je mje Wótc nawučił, tak rěču.

29. A kiž mje pósła, je ze mnu, a njewopušći mje samoho, dokelž štož je jemu spodobne, činju přeco.

30. Hdyž to rěčeše, wěrjachu mnozy do njeho.

31. Tohodla praješe Jězus tym Židam, kotřiž do njeho wěrjachu: Zwostanjeće-li wy při mojej rěči, budźeće woprawdźe moji wučownicy,

32. A spóznajeće prawdu, a prawda wuswobodźi was.*

14. Jězus njepowoła so na Janowe swědčenje, štož by tola činić móhł, ale jeno na swoje, kotrež jako dopokaz dosaha, zo je wón Syn Boži, dokelž sebi ze swojimi rěčemi a skutkami swědči. — **15.** Po mjasu t. r. po mojim zwonkownym, štož na mni widźiće. — **19.** Prjedy 7, 28 praješe Jězus: Mje znajeće, a zwotkel sym, wěsće; a tudy praji jim, zo jeho njeznaja. Tola woboje, hač runje so napřećiwne być zda, je prawe; přetož tudy powěda Jězus wo swojej bóžskej naturje, a wo swojim njebjeskim Wótcu. Štóž Syna znaje, znaje tež Wótca, dokelž Syn je Wótcowy wotbłyšć; štóž tohodla so prócuje, Synowe žiwjenje spóznać a sćěhować (Jan. 14, 6), spóznaje Wótca, spóznaje Boha. Židźa widźachu wo Jězusu jenož čłowjeka, a tohodla njemóžachu ženje Wótca spóznać. — **20.** t. j. w templowym předdworje. — **24.** t. r. zo ja sym tón z njebjes pósłany Messias, wumrjeće wy we hrěše njewěry. — **25.** Jězus mjenuje so tu spočatk, dokelž je wot wěčnosće wot Wótca spłodźeny, a přez njeho su wšitke wěcy sčinjene; tohodla je spočatk wšitkich wěcow. — **26.** To je tohodla bóžska wěrnosć abo prawda. — **28.** t. j. na křiž. — **32.** t. r. wot djabołskeho wotročstwa, wot hrěcha a wěčneje smjerće.

33. Wotmołwichu jemu: Symjo Abrahamowe smy, a ženje njejsmy nikomu słužili,* kak ty prajiš: Swobodni budźeće?

34. Jězus jim wotmołwi: Zawěrno, zawěrno praju wam: Kóždy, kiž hrěch čini, je wotročk hrěcha. Rom. 6, 15; 2. Pětr. 2, 19.

35. Wotročk pak w domje njewostawa na wěčne, syn pak wostawa na wěčne.

36. Wuswobodźi-li was tohodla Syn, budźeće woprawdźe swobodni.*

37. Wěm, zo sće Abrahamowi synowje, ale pytaće mje morić, dokelž moja rěč njepřima so was.*

38. Ja rěču, štož sym pola swojeho Wótca widźał, a wy činiće, štož sće pola swojeho wótca widźeli.*

39. Wotmołwichu a rjeknychu jemu: Naš wótc je Abraham. Jězus jim rjekny: Hdyž sće Abrahamowi synowje, čińće Abrahamowe skutki.

40. Nětko pak pytaće mje morić, čłowjeka, kiž sym wam prawdu prajił, kotruž sym wot Boha słyšał; to Abraham njeje činił.

41. Wy činiće skutki swojeho wótca. Tuž prajachu jemu: My njejsmy z kurwaŕstwa rodźeni; jednoho Wótca mamy, Boha.*

42. Tuž rjekny jim Jězus: Hdy by Bóh waš Wótc był, byšće mje zawěsće lubowali. Přetož ja wuńdźech wot Boha a sym přišoł; a njepřińdźech dźě sam wot sebje, ale wón mje pósła.

43. Čohodla moju rěč njepóznawaće?* Dokelž njemóžeće słyšeć moje słowo.

44. Wy sće z wótca djaboła, a chceće žadanja wašeho wótca činić; wón bě mordaŕ wot spočatka a w prawdźe njewobsta, dokelž prawda njeje we nim; hdyž łžu rěči, ze swojeho rěči; dokelž je łhaŕ a wótc łžě.

45. Hdyž pak ja prawdu rěču, njewěriće mi.

46. Štó wot was mi hrěch dopokaže? Hdyž wam prawdu praju, přečo mi njewěriće?*

47. Štóž je z Boha, słyši słowa Bože. Tohodla wy njesłyšiće, dokelž z Boha njejsće.

48. Tuž wotmołwichu Židźa a rjeknychu jemu: Njeprajimy my prawje, zo sy ty Samaritan, a zo maš djablisko?*

49. Jězus wotmołwi: Ja djabliska nimam, ale česću swojeho Wótca, a wy mje nječesćiće.

50. Ja pak njepytam swojeje česće; ale je, kotryž (ju) pyta a sudźi.*

51. Zawěrno, zawěrno praju wam: Budźe-li štó moje słowo dźeržeć, njewohlada smjerće do wěčnosće.*

52. Tuž rjeknychu Židźa: Nětko smy spóznali, zo maš djablisko. Abraham wumrě a profetowje, a ty prajiš: Budźe-li štó moje słowo dźeržeć, njewopta smjerće do wěčnosće.

---

33. Farisejowje měnjachu jeno sebje samych, dokelž jich wótcowje běchu dźě we wjacorym wotročstwje byli. Woni zrozymjeju Jězusowe słowa, kotrež so na duchownu swobodu poćahuja, wo ćělnej swobodźe. — **36.** t. r. Syn móže was pola Wótca wukupić, tak zo njejsće dale za wotročkow, ale za synow; a tule dobrotu wam ja wopokažu, zo byšće byli synowje mojeho Wótca a tak woprawdźe swobodni. — **37.** Wěm, zo sće po mjasu wot Abrahama spłodźeni, ale njejsće tak wěriwi a posłušni, jako Abraham, moju rěč zacpěwajcy, a mje přesćěhujcy hač k smjerći; po swojim zmysłenju a činjenju njejsće tak synowje Abrahama, ale synowje djaboła. — **38.** Ja rěču po swojim bóžskim spóznaću, wy pak dokonjeće skutki, ke kotrymž was waš wótc, djaboł, pohnuwa. — **41.** t. r. my njesłužimy a njemodlimy so k přiboham, ale Bóh je naš Wótc, kotrehož česćimy; přibóžstwo mjenuje so w swjatym pismje kurwaŕstwo. — **43.** Čohodla njewěriće mojim słowam, zo sym wot Boha wušoł a wot njeho pósłany? Tohodla, dokelž nochceće je zapřijeć a rozymić; přetož sće zaslepjeni z wopačnej nadźiju na mócne swětne kralestwo, kotrež ma Messias załožić, a kotrež wote mnje njewočakujeće; tohodla so wam moje słowa njelubja. — **46.** Jězus wobtwjerdźa tudy, zo je bjez hrěcha, a tohodla něšto wjacy, dyžli wšědny čłowjek. — **48.** t. r. zo sy njepřećel našeho ludu a wot djaboła wobsydnjeny. — **50.** Wótc, kotrehož česćić jeničcy so prócuju, budźe toho sudźić a khostać, kotryž mje wonječesći. — **51.** Tón pak, kiž na moje słowa posłucha, budźe z wěčnym žiwjenjom mytowany.

53. Sy ty wjetši, dyžli naš wótc Abraham, kotryž wumrě? a profetowje wumrěchu. Koho sebje samoho činiš?

54. Jězus wotmołwi: Česću-li ja sebje samoho, njeje moja česć ničo; mój Wótc je, kotryž mje česći, wo kotrymž wy prajiće, zo je waš Bóh,*

55. A njejsće jeho póznali;* ja pak jeho znaju; a bych-li rjekł, zo jeho njeznaju, bych wam podobny był, łhaŕ. Ale znaju jeho, a dźeržu jeho słowo.

56. Abraham, waš wótc, je so zradował, zo by widźał mój dźeń; wuhlada jón a zezradowa so.*

57. Tuž rjeknychu Židźa k njemu: Pjećdźesat lět hišće nimaš, a sy Abrahama widźał?

58. Jězus jim rjekny: Zawěrno, zawěrno praju wam, prjedy dyžli Abraham bu, sym ja.*

59. Tohodla zběhachu kamjenje, zo bychu do njeho mjetali; Jězus pak so potaji, a wuńdźe z templa.

STAW IX.

Jězus da na sabaće slepemu wot naroda widźenje a Židźa pytaju wšelako sławu tohole dźiwa Jězusej wzać; dokelž tón, kiž bě slepy był, Jězusa zamołwja, je ze synagogi wustorčeny, ale wot Jězusa powučeny wěri, a modli so k njemu, kiž praji, zo je k sudu na swět přišoł.

A nimo ducy* wuhlada Jězus čłowjeka wot naroda slepeho.

2. A jeho wučownicy woprašachu so jeho: Mištrje, štó zhrěši, tutón, abo jeho staršej, zo so slepy narodźi?*

3. Jězus wotmołwi: Ani wón njezhrěši, ani jeho staršej, ale zo bychu so zjewiłe Bože skutki na nim.

4. Ja dyrbju činić skutki toho, kiž mje pósła, doniž dźeń je; přikhadźa nóc,* hdźež nichtó skutkować njemóže.

5. Doniž sym na swěće, sym swětło swěta.*

6. Hdyž bě to prajił, pluny na zemju, a sčini błóto ze slinow, a pomaza błóto na jeho woči.

7. A rjekny jemu: Dźi, wumyj so w haće Siloe (štož so přełožuje „pósłany“). Tuž woteńdźe, wumy so, a přińdźe widźacy.*

8. Tuž prajachu susodźa, a kotřiž běchu jeho prjedy widźeli, dokelž běše prošeŕ: Njeje to tón, kotryž (tu) sydaše a prošeše? Druzy prajachu: Tón je.

9. Druzy pak: Ně, ale je jemu podobny. Wón pak praješe: Ja sym.

10. Tuž prajachu jemu: Kak buštej wotewrjenej twojej woči?

11. Wón wotmołwi: Tón čłowjek, kiž Jězus rěka, sčini błóto, a pomaza mojej woči, a rjekny mi: Dźi k hatej Siloe, a wumyj so; a woteńdźech, wumych so a widźu.

12. A rjeknychu jemu: Hdźe wón je? Wón dźeše: Njewěm.

13. Dowjedźechu jeho, kotryž bě slepy był, k farisejam.

14. Běše pak sabat, hdyž Jězus błóto sčini, a jeho woči wotewri.

---

54. Ja bych prajić móhł, zo sym wjacy dyžli Abraham a profetowje, ale nochcu so samoho česćić. Tola dopominam was na swojeho Wótca; wón, kotrehož swojeho Boha mjenujeće, dawa wam wědźeć we skutkach, kotreż dokonjam, zo sym wjacy dyžli profetowje a Abraham. — **55.** Wy njeznajeće Boha, jakož byšće jeho znać měli. — **56.** Waš wótc Abraham zradowaše so w duchu na mój přikhad, hdyž bě na zemi; nětko je dźeń mojeho wočłowječenja na měsće, hdźež sprawni přebywaju, zhonił a so zradował; a wy, kotřiž so jeho dźěći mjenujeće, chceće mje morić. — **58.** Prjedy dyžli bu Abraham stworjeny, sym ja, dokelž sym wěčny.

IX. **1.** Při templu, wokoło kotrehož běchu stajnje khudźi a khori. — **2.** Židźa myslachu sebi, zo je kóžda khorosć sćěhwk a khostanje za hrěch, kotryž je khory sam abo něchtó z jeho wótcow činił. — **4.** Doniž sym tudy na zemi, dyrbju dźiwy skutkować, a z nimi bóžsku móc wozjewjeć. — **5.** t. r. dobroćeŕ čłowjekow, a tohodla chcu tomule slepemu tež widźenje dać. — **7.** Wšitko, štož Jězus tudy nad slepym čini abo jemu činić kazaše, njemóžeše samo na sebi slepemu widźenje znowa dać, ale Jězus chcyše z tym wučić, zo wón swoje hnady z wonkownymi srědkami, z wonkownymi znamjenjemi wudźěla, štož so r ětko hišće stawa w swjatych sakramentach.

15. Tuž prašachu so jeho farisejowje znowa, kak bu widźacy. Wón pak jim rjekny: Błóto położi mi na woči, a wumych so, a widźu.

16. Tuž prajachu někotři z farisejow: Tón člowjek njeje wot Boha, kotryž sabat njedźerži. Druzy pak prajachu: Kak móže hrěšny člowjek tute dźiwy činić? A rozšćěpjenje běše mjez nimi.

17. Tuž prajichu znowa slepemu: Što ty prajiš wo tom, kotryž twojej woči wotewri? Tón pak rjekny: Profeta je.

18. Tuž njewěrjachu Židźa wo nim, zo bě slepy był a widźenje dóstał, hač powołachu staršeju toho, kotryž bu widźacy.

19. A woprašachu so jeju prajicy: Je tutón waju syn, wo kotrymž prajitaj, zo je slepy so narodźił? Kak pak nětko widźi?

20. Jeho staršej jim wotmołwištaj a rjeknyštaj: Wěmoj, zo je tutón naju syn, a zo je slepy so narodźił.

21. Kak pak nětko widźi, njewěmoj; abo štó jeho woči wotewri, mój njewěmoj; prašejće so jeho, ma lěta; wón sam wo sebi powě.

22. To rjeknyštaj jeho staršej, dokelž Židow so boještaj; přetož Židźa běchu so zrěčeli, zo by, štóž by jeho wuznał za Khrystusa, ze synagogi wustorčeny był.

23. Tohodla rjeknyštaj jeho staršej: Ma lěta, prašejće so jeho.

24. Tuž zawołachu znowa člowjeka, kiž bě slepy był, a rjeknychu jemu: Daj Bohu česć;* my wěmy, zo je tónle člowjek hrěšnik.

25. Tuž jim wón rjekny: Je-li hrěšnik, njewěm; jene wěm, zo slepy bywši nětko widźu.

26. Tuž jemu rjeknychu: Što sčini tebi? Kak wotewri tebi woči?

27. Wotmołwi jim: Rjeknych wam hižo, a słyšešće. Čohodla chceće znowa słyšeć? Chceće tež wy jeho wučownicy być?

28. Tuž poklachu jeho a rjeknychu: Budź ty jeho wučownik, my pak smy Mójzesowi wučownicy.

29. My wěmy, zo je k Mójzesej Bóh rěčał, wo tom pak njewěmy, zwotkel je.

30. Tón člowjek wotmołwi a rjekny jim: To je tola dźiwno, zo wy njewěsće, zwotkel je, a wotewri mojej woči.*

31. Wěmy pak, zo Bóh hrěšnikow njesłyši, ale by-li něchtó Boha česćił a jeho wolu činił, toho wusłyši.

32. Wot wěčnosće njebu słyšane, zo by něchtó wotewrił woči slepeho wot naroda.

33. Hdy by tutón wot Boha njebył, njebudźeše móhł ničo činić.

34. Wotmołwichu a rjeknychu jemu: We hrěchach sy so wšitkón narodźił, a ty nas wučiš? A wustorčichu jeho won.*

35. Jězus zhoni, zo su jeho wustorčili, a hdyž jeho nadeńdźe, rjekny jemu: Wěriš ty do Syna Božeho?

36. Wón wotmołwi a rjekny: Štó je, Knježe, zo bych do njeho wěrił?

37. A Jězus jemu rjekny: A widźał sy jeho, a kotryž z tobu rěči, tón je.

38. Wón pak dźeše: Wěrju, Knježe. A poklaknywši modleše so k njemu.

39. A Jězus rjekny: Na sudźenje sym ja na tutón swět přišoł, zo bychu, kotřiž njewidźa, widźeli, a kotřiž widźa, woslepili.*

40. A słyšachu to někotři z farisejow, kotřiž běchu z nim, a rjeknychu jemu: Smy tež my slepi?

41. Jězus jim rjekny: Hdy byšće slepi byli, byšće hrěcha njeměli; nětko pak prajiće: Widźimy. (Tohodla) waš hrěch wostawa.*

24. t. r. rěč prawdu, a pokazaj z tym, zo Boha wšohowědomeho česćiš. — **30.** Wón je so wobswědčił z dźiwom, kotryž je na mni skutkował jako profeta, a wy nochceće připóznać, zo je wot Boha pósłany. — **34.** t. j. ze synagogi, k znamjenju, zo nochcedźa z nim ničo měć. — **39.** Z tym, zo to dokonjam, k čomuž buch do swěta pósłany, rozsudźam člowjekow, tak zo su ći, kotřiž swoju sleposć spóznawši so wobroća a do mnje wěrja, z njebjeskim swětłom rozswětleni, tajcy pak, kotřiž so na sebje samych a swój rozom spušćejcy mje zaćisnu, w duchu zaslepjeni. — **41.** Wy sće tajcy slepi, kotřiž bychu wěrnosć spóznać móhli, hdy bychu chcyli; kotřiž pak na swoje spóznaće so spušćeju a tohodla mje a moju wučbu z dobrej wolu zaćisnu, tak zhrěša a w hrěše zwostanu.

STAW X.

Jězus wopisuje praweho pastyrja a najateho, mjenuje sebje durje k wowcam a dobreho pastyrja, kotryž ma hišće druhe wowcy k tomu samemu stadłu přiwjesć. Wón da swoje žiwjenje, zo by je znowa wzał. Židźa chcedźa jeho kamjenjować, dokelž na swoje skutki pokazujo praji, zo je z Wótcom jedyn a Syn Boži; wón pak dopokazuje, zo to njeje bohahanjenje.

Zawěrno, zawěrno praju wam: Štóž njepřikhadźa z durjemi do wowčeŕnje, ale druhdźe zastupuje, tón je paduch a mordaŕ.*

2. Štóž pak z durjemi přikhadźa, je pastyŕ wowcow.

3. Tomu wrótnik* wotwěra, a wowcy jeho hłós słyša, a woła swoje wowcy z mjenom, a wodźi je won.

4. A hdyž swoje wowcy wupušći, dźe před nimi, a wowcy du za nim, dokelž jeho hłós znaja.

5. Za cuzym pak njeńdu, ale ćěkaju wot njeho, dokelž hłós cuzych njeznaja.

6. Tuto přirunanje rjekny jim Jězus. Woni pak njezrozymichu, štož jim praješe.

7. Tuž Jězus jim znowa rjekny: Zawěrno, zawěrno praju wam, ja sym durje k wowcam.

8. Wšitcy, kelkož je jich přišło, su paduši a mordarjo, a wowcy jich njejsu słyšałe.*

9. Ja sym durje. Zastupi-li štó přeze mnje, budźe zbóžny, a zastupi a wuńdźe, a nadeńdźe pastwu.

10. Paduch njepřikhadźa, khiba zo by kradnył a moril a zahubił. Ja přińdźech, zo bychu žiwjenje měłe, a nadobnje měłe.*

11. Ja sym dobry pastyŕ. Dobry pastyŕ dawa swoje žiwjenje za swoje wowcy.
Is. 40, 11; Ezech. 34, 23; 37, 24; Zach. 11, 4.

12. Najaty pak, a kotryž njeje pastyŕ, kotrehož samsne wowcy njejsu, widźi wjelka přikhadźaceho, a wopušća wowcy a ćěka, a wjelk rubi a rozpjerša wowcy.

13. Najaty pak ćěka, dokelž je najaty a nima starosć wo wowcy.

14. Ja sym dobry pastyŕ, a znaju swoje (wowcy), a moje mje znaja.

15. Jakož mje Wótc znaje, tež ja Wótca znaju; a swoje žiwjenje dawam za swoje wowcy. Mat. 11, 27; Luk. 10, 22.

16. Mam tež druhe wowcy, kotrež njejsu z tuteje wowčeŕnje; tež te dyrbju přiwjesć, a budźa mój hłós słyšeć, a budźe jedna wowčeŕnja a jedyn pastyŕ.*

17. Tohodla mje Wótc lubuje, dokelž ja dawam swoje žiwjenje, zo bych je znowa wzal. Is. 53, 7.

18. Nichtó njebjerje je wote mnje, ale ja dawam je sam wot sebje, a mam móc je dać a mam móc je znowa wzać. Tule přikaznju dóstach wot swojeho Wótca.*

19. Rozšćěpjenje nasta zaso mjez Židami tychle rěči dla.

20. Prajachu pak mnozy z nich: Djablisko ma a błazni; što jeho posłuchaće?

21. Druzy prajachu: Tute słowa njejsu słowa wobsydnjeneho; móže djablisko woči slepych wotewrić?

X. **1.** Jězus přiruna sebje z pastyrjom, wowčeŕnja je cyrkej, wón sam je tule wowčeŕnju załožił a je jako jeje durje, t. r. jeno přez njeho, přez wěru do njeho zastupi so do wowčeŕnje. Wón pak je tež pastyŕ, dokelž ze swojej wučbu pase a nasyća swoje stadło, swojich wěriwych. Přirunanje pak móže so tež zrozymić wo kóždym měšniku; potom je wowčeŕnja jeho wosada, do kotrejež je wón w Jězusowym mjenje wot biskopa pósłany. Paduch je wopačny wučeŕ na škodu stadła. — **3.** Wrótnik je Duch swjaty, kiž ze swojej hnadu pastyrjow abo měšnikow přihotuje, jich powoła, a jich skutkowanje podpěra. — **8.** Jězus měni tu wšěch błudnych wučerjow; to su paduši, dokelž wowcy, kotrež jim njesłušeju, ale Jězusej, jemu kradnu; woni su mordarjo, dokelž wowcy ze swojej błudnej wučbu zawjeduja a jim prawe žiwjenje bjeru. — **10.** Paduch k stadłej přińdźe swojeho wužitka dla, ja pak sym přišoł jeno dla wužitka za stadło, zo bychu wěriwi wěčne žiwjenje měli. — **16.** Pod wowcami, wo kotrychž bě dotal rěč, zrozymi Jězus črjódku wěriwych Židow; jeho lubosć pak wobsahuje wšitke ludy, a pohani so k njemu wobroća, a něhdy přińdźe čas, zo budźa wšitcy k jeho stadłu abo k jeho cyrkwi słušeć. — **18.** Za wšitkich člowjekow, tež za pohanow wopruju swoje žiwjenje, a tohodla lubuje mje mój Wótc. Swoje žiwjenje njezhubju pak na wěčne, ale mam móc, sebi je zaso dobyć, kaž je tež dobrowólnje wopruju; tak je mój Wótc postajił.

22. **B**ěše pak w Jeruzalemje (swjedźeń) poswjećenja templa, a běše zyma.
23. A Jězus khodźeše w templu, w Salomonowym přitwarku.
24. Tuž wobstupichu jeho Židźa a prajachu jemu: Kak dołho zadźeržuješ našu dušu? sy-li ty Khrystus, powěz nam zjawnje.
25. Jězus jim wotmołwi: Powědam wam, a njewěriće; skutki, kotrež ja činju w mjenje swojeho Wótca, swědča wo mni;
26. Ale wy njewěriće, dokelž njejsće z mojich wowcow.
27. Moje wowcy słyša mój hłós, a ja je znaju, a sćěhuja mje.
28. A ja wěčne žiwjenje jim dawam, a njezahinu do wěčnosće, a nichtó je njewutorhnje z mojeje ruki.
29. Štož je mój Wótc mi dał, je wjetše dyžli wšitko, a nichtó njemóže je wutorhnyć z ruki mojeho Wótca.*
30. Ja a Wótc smój jedne.*
31. Tuž zběhachu Židźa kamjenje, zo bychu jeho kamjenjowali.
32. Jězus jim wotmołwi: Mnohe dobre skutki sym wam pokazał wot swojeho Wótca, dla kotreho z tych skutkow mje kamjenjujeće?
33. Židźa jemu wotmołwichu: Dobreho skutka dla tebje njekamjenjujemy, ale bohahanjenja dla, a dokelž ty, kiž sy čłowjek, sebje samoho Boha činiš.
34. Jězus jim wotmołwi: Njeje pisane we wašim zakonju: „Ja rjeknych: sće bohowje?“ Ps. 81, 6.
35. Jelizo bohow pomjenowa tych, kotrymž so słowo Bože sta, a pismo njemóže so zběhnyć:
36. Kak wy (wo mni), kotrehož Wótc poswjeći a na swět pósła, prajiće: Boha haniš! dokelž rjeknych: Syn Boži sym?*
37. Nječinju-li skutki Wótca, njewěřće mi;
38. Činju-li pak je, a nochceće-li mi wěrić, wěřće mojim skutkam, zo byšće spóznali a wěrili, zo je Wótc we mni, a ja we Wótcu.
39. **T**už pytachu jeho zajeć, ale wuńdźe z jich rukow.
40. A woteńdźe zaso za Jordan na wone město, hdźež Jan prjedy křćiješe, a tam zwostawaše.
41. A mnozy přińdźechu k njemu a prajachu: Jan drje žanoho dźiwa činił njeje;
42. Wšitko pak, štožkuli Jan wo tomle powě, běše prawda. A mnozy wěrjachu do njeho.

STAW XI.

Jězus zbudźi Lazara, kotryž bě hižo štyri dny mortwy, a rozmołwja so z wučownikami a z Marthu. Dokelž tohole dźiwa dla mnozy do Jězusa wěrjachu, wobzamknychu wyšši měšnicy a farisejowje jeho morić; wyšši měšnik Kaifas při tom praji, zo dyrbi Jězus wumrěć, zo njeby cyły lud zahinył. Jězus pak wotsali so do města Efrem.

Běše pak jedyn khory, Lazarus z Bethanije, z městačka Marije a Marthy, jeje sotry.
2. Marija pak běše ta, kotraž bě Knjeza ze žałbu žałbowała, a jeho nozy ze swojimi włosami wotrěła, kotrejež bratr Lazarus běše khory. Mat. 26, 7; Luk. 7, 37; niže 12, 3.
3. Tuž pósłaštej jeho sotře k njemu, prajicy: Knježe, hlej, kotrehož lubuješ, je khory.
4. Słyšawši pak to rjekny jimaj Jězus: Tuta khorosć njeje k smjerći, ale k česći

---

29. Swojim wěriwym dawam žiwjenje hnady tudy a wěčnu zbóžnosć w njebjesach; wone njezahinu, dokelž ja a mój njebjeski Wótc je zakitamoj, a nichtó je namaj njewutorhnje, khiba zo bychu same we wěrje wosłabnyłe. — **30.** Ja mam z Wótcom to same bóžske byće, a tohodla tež tu samu bóžsku móc a wolu. — **36.** Hdyž hižo tamni čłowjekowje so bohowje mjenuja, kotřiž jako Boži naměstnicy skutkuja, na kotrychž so tamne słowa swjateho pisma poćahuja, kak móžeće prajić, zo ja Boha hanju, Syn Boži so mjenujo, hdyž sym tola jako Messias wot Boha na swět pósłany a wot njeho jako tajki wobkrućeny ze skutkami, kotrež dokonjam?

Božej, zo by Syn Boži přez nju wokrasnjeny był.

5. Jězus pak lubowaše Marthu a jeje sotru Mariju a Lazara.

6. Jako bě nětko słyšał, zo bě wón khory, wosta tehdy dwaj dnaj na tom samym měsće.

7. Potom pak rjekny swojim wučownikam: Pójmy znowa do Judeje.

8. Wučownicy jemu prajichu: Mištrje, hakle pytachu Židźa će kamjenjować, a znowa tam dźeš?

9. Jězus wotmołwi: Njeje dwanaće hodźinow dnja? Khodźi-li štó wodnjo, njepostorči so, dokelž swětło toho swěta widźi.*

10. By-li pak w nocy khodźił, postorči so, dokelž swětło njeje we nim.

11. To dźeše, a na to rjekny jim: Lazarus naš přećel spi; ale du, zo bych jeho ze spanja zbudźił.

12. Tuž rjeknychu jeho wučownicy: Knježe, hdyž spi, budźe strowy.

13. Jězus pak bě rěčał wo jeho smjerći; a woni měnjachu, zo rěči wo wusnjenju spanja.

14. Tohodla rjekny jim Jězus nětko zjawnje: Lazarus je wumrěł.

15. A wjeselu so was dla, zo tam njeběch, zo byšće wěrili; ale pójmy k njemu.

16. Tuž rjekny Domaš, kiž Didymus* rěka, k sobuwučownikam: Pójmy tež my, zo bychmy wumrěli z nim.

17. Tak přińdźe Jězus, a namaka jeho hižo štyri dny w rowje ležaceho.

18. Běše pak Bethanija blizko při Jeruzalemje, wokoło pjatnaće stadijow.

19. Mnozy pak ze Židow běchu přišli k Marće a Mariji, zo bychu jeju pokojili jeju bratra dla.

20. Martha pak, hdyž wusłyša, zo Jězus dźe, wuńdźe jemu napřećiwo. Marija pak doma sedźeše.

21. Tuž rjekny Martha k Jězusej: Knježe, hdy budźeše ty tudy był, njeby mój bratr wumrěł.

22. Ale tež nětko wěm, zo, štožkuli wot Boha požadaš, Bóh tebi da.

23. Jězus jej praji: Twój bratr zaso wstanje.

24. Martha jemu praji: Wěm, zo wstanje při horjewstaću na poslednim dnju.

Luk. 14, 14; wyše 5, 29.

25. Jězus jej rjekny: Ja sym horjewstaće a žiwjenje. Štóž do mnje wěri, byrnje wumrěł, budźe žiwy. Wyše 6, 40.

26. A kóždy, kiž je žiwy a do mnje wěri, njewumrje do wěčnosće. Wěriš to?*

27. Dźeše jemu: Haj, Knježe, ja wěrju, zo sy ty Khrystus, Syn žiweho Boha, kotryž sy na tónle swět přišoł.

28. A hdyž bě to prajiła, woteńdźe a zawoła Mariju swoju sotru, potajnje prajicy: Mištr je tudy, a woła tebje.

29. Jakož wona wusłyša, wstany spěšnje, a dóńdźe k njemu;

30. Přetož Jězus njebě hišće do městačka dóšoł, ale bě dotal na tom měsće, hdźež bě jemu Martha napřećiwo přišła.

31. Hdyž pak Židźa, kotřiž běchu z njej w domje a ju pokojachu, Mariju wuhladachu, zo spěšnje wstany a wuńdźe, dźěchu za njej prajicy: Dźe k rowej, zo by tam płakała.

32. Hdyž nětko Marija tam přińdźe, hdźež Jězus bě, wuhladawši jeho padźe k jeho nohomaj a praji jemu: Knježe, hdy budźeše ty tudy był, njeby mój bratr wumrěł.

33. Jako pak Jězus wuhlada, zo wona płače, a zo Židźa, kotřiž běchu z njej přišli,

XI. 9. Jako ma dźeń swoje wěste hodźiny, tak je mi wěsty čas skutkowanja na tomle swěće postajeny, a doniž tón traje, sym pod zakitom Božim; njetrjebam strachow so bojeć, jako žadyn, kiž wodnjo při swětle khodźi, so jich njeboji. — 16. t. r. słowo Domaš rěka w grekskej rěči Didymos t. j. dwójnik. — 26. Jězus rjekny: Tón, kiž twojeho bratra na sudny dźeń wubudźi, móže to tež nětko, a tón sym ja; štóž do mnje wěri, njewumrje, jeho smjerć je jeno krótki spar, z kotrehož ja wšitkich wubudźu k prawemu, wěčnemu žiwjenju.

płakaju, bu hnuty w duchu, a zrudźi so při sebi,

34. A rjekny: Hdźe sće jeho połožili? Prajichu jemu: Knježe, pój a pohladaj.

35. A Jězus zapłaka.

36. Tuž rjeknychu Židźa: Hlej, kak jeho lubowaše.

37. Někotři pak z nich rjeknychu: Njemóžeše tón, kotryž woči slepeho wot naroda wotewri, sčinić, zo by tónle njewumrěł?

38. Jězus pak znowa sam při sebi pohnuty* přińdźe k rowej; běše pak to prózdnjeńca a kamjeń bě na nju położeny.

39. Jězus dźeše: Wzmiće kamjeń preč. Martha, sotra toho, kiž bě wumrěł, praji jemu: Knježe, hižo smjerdźi; přetož štyri dny je w rowje.

40. Jězus jej praji: Njerjeknych tebi: Budźeš-li wěrić, wuhladaš Božu krasnosć?

41. Tuž wotewzachu kamjeń; Jězus pak pozběhny woči a rjekny: Wótče, dźakuju so tebi, zo sy mje słyšał.

42. Ja drje wědźach, zo mje přeco słyšiš, ale ludu dla, kiž wokoło stoji, to rjeknych, zo bychu wěrili, zo ty mje pósła.

43. Hdyž bě to prajił, zawoła z wulkim hłosom: Lazarje, pój won.

44. A hnydom wuńdźe, kiž bě wumrěł, wuwjazany na rukomaj a nohomaj z rubami, a jeho wobličo bě z pótnym rubiškom wobwite. Jězus jim rjekny: Wotwježće jeho, a dajće jemu woteńć.

45. Tohodla mnozy ze Židow, kotřiž běchu k Mariji a k Marće přišli, widźawši, štož bě Jězus činił, do njeho wěrjachu.

46. Někotři pak z nich woteńdźechu k farisejam a powěchu jim, što bě Jězus činił.

47. Tuž zhromadźichu wyšši měšnicy a farisejowje radu a prajachu: Što činimy, dokelž tónle člowjek čini wjele dźiwow?

48. Wostajimy-li jeho tak, budźa wšitcy do njeho wěrić a Romjenjo přińdu, a wozmu naše město a lud.

49. Jedyn pak z nich, z mjenom Kaifas, kiž bě toho lěta wyšši měšnik, rjekny jim: Wy ničo njewěsće,

50. Ani (na to) njemysliće, zo je wam wužitne, zo by jedyn člowjek wumrěł za lud, a nic, zo by cyły narod zahinył.

51. To pak sam wot sebje njerjekny, ale dokelž bě toho lěta wyšši měšnik, wěšćeše, zo ma Jězus wumrěć za (tón) narod;*

52. A nic jeno za narod,* ale zo by dźěći Bože, kotrež běchu rozpjeršene, do jenoho zhromadźił.

53. Tuž wot toho dnja wuradźowachu, zo bychu Jězusa morili.

54. Jězus pak njekhodźeše wjacy zjawnje mjez Židami, ale woteńdźe do krajiny při pusćinje, do města, kotrež Efrem rěka; a tam zwostawaše ze swojimi wučownikami.

55. Běchu pak blizko židowske jutry; a mnozy z kraja postupichu do Jeruzalema před jutrami, zo bychu so wočisćili.*

56. Tuž pytachu Jězusa a rozmłowjachu so mjez sobu w templu stójcy: Što so wam zda, njepřińdźe wón na swjedźeń?

57. Měšnicy a farisejowje pak běchu přikaznju wudali, zo by, štóž zhoni, hdźe je, to wozjewił, zo bychu jeho zajeli.

STAW XII.

Pola Marthy a Lazara přijaty bu Jězus wot Marije žałbowany, na čož Judaš so hórši. Wyšši měšnicy wotmyslichu sebi též Lazara morić. Jězus na wósleću sedźo ćehnje česćowany do Jeruzalema, a pohanam, jeho widźeć žadacym, praji, zo čas jeho wokrasnjenja so bliži, ale zo dyrbi pšeńčne zorno najprjedy wotemrěć. Hłós Wótca

38. t. r. Jězus so zrudźi njewěry dla, kotruž Židźa zjewichu. — **51.** Kaifas praješe, zo je lěpje, hdyž Jězusa morja, dyžli zo by lud pod Romskich přišoł. Njewědomje pak wupraji též potajnosć, zo Jězus za lud wumrje a zo budźe lud přez jeho smjerć wumóženy; kaž často, tak zjewi tudy Bóh přez rot wyššeho měšnika swoju wolu. — **52.** t. r. Jězus wumóže přez swoju smjerć nic jeno židowski lud, ale wšitkich prawych česćerjow Božich. — **55.** t. r. dźěchu tam zahe, zo bychu so wučisćili, n. př. wusadni, zo bychu so měšnikej pokazali, a tak so přihotowali k jutram, na jědź jutrowneho jehnjeća.

so słyši, zo dyrbi jeho mjeno so wokrasnjeć. Wjeŕch tohole swěta ma so wustorčić. Wo zasakłosći Židow wot Isaiasa wěšćenej. We Khrystusu je Wótc česćeny abo zacpěty.

Šěsć dnjow před jutrami pak přińdźe
Jězus do Bethanije, hdźež běše Lazarus,
kotryž bě wumrěł, kotrehož Jězus zbudźi.
Mat. 26, 6; Mark. 14, 3.
2. Wuhotowachu pak jemu tam wječeŕ,
a Martha posłužowaše, a Lazarus běše
jedyn z tych, kotřiž z nim za blidom
sedźachu.
3. Tuž Marija wzawši punt droheje wo-
prawdźiteje nardoweje* žałby požałbowa
Jězusowej nozy, a wotrě jeho nozy ze
swojimi włosami; a dom bu napjelnjeny
ze žałbinej wónju.
4. Tu rjekny jedyn z jeho wučownikow,
Judaš Iskariot, kiž chcyše jeho přeradźić:
5. Přečo njebu ta žałba předata za tři
sta dźesatnikow, a te njejsu date khudym?
6. To pak njerjekny, dokelž měješe sta-
rosć wo khudych, ale dokelž bě paduch,
a móšnu mějo to, štož bu do njeje kła-
dźene, nošeše.
7. Tohodla rjekny Jězus: Wostajće ju,
zo by to sčiniła k dnju mojeho pohrjeba.*
8. Přetož khudych maće přeco při sebi,
mje pak nimaće přeco.
9. Tuž zhoni wulka syła ze Židow, zo
tam je, a přińdźechu, nic jeno Jězusa dla,
ale zo bychu Lazara widźeli, kotrehož bě
wot mortwych zbudźił.
10. Radźachu pak sebi wyšši měšnicy,
zo bychu tež Lazara morili,
11. Dokelž mnozy ze Židow jeho dla
woteńdźechu (tam), a wěrjachu do Jězusa.
12. Nazajtra pak wulka čṙjóda, kotraž
na swjedźeń přińdźe, hdyž zasłyša, zo
Jězus do Jeruzalema dźe, Mat. 21, 1;
Mark. 11, 1; Luk. 19, 29.
13. Wzachu palmowe hałzy a wuńdźechu
jemu napřećiwo a wołachu: Hosanna,
khwaleny (budź), kotryž dźe w mjenje
Knjeza, kral israelski.
14. A Jězus nadeńdźe wóslika, a sydźe
so na njeho, jakož je pisane:
15. „Njebój so, dźowka Sionska, hlej
twój kral dźe sedźacy na žrěbjeću wóslicy.“
Zach. 9, 9; Mat. 21, 7; Mark. 11, 7; Luk. 19, 35.
16. To jeho wučownicy najprjedy nje-
zrozymichu; ale hdyž bu Jězus wokras-
njeny, tehdy so dopomnichu, zo běše to
wo nim pisane a zo jemu to sčinichu.
17. Swědčeše pak jemu lud, kotryž běše
z nim, hdyž Lazara z rowa zawoła a
z mortwych zbudźi.
18. Tohodla tež wuńdźe lud jemu na-
přećiwo, dokelž běchu słyšeli, zo je tón
dźiw činił.*
19. Tuž rjeknychu farisejowje mjez sobu:
Widźiće, zo ničo njedocpěwamy? hlej, cyły
swět dźe za nim.
20. Běchu pak někotři pohani mjez
tymi, kotřiž běchu přišli, zo bychu so
modlili na swjedźenju.*
21. Ći někto přistupichu k Filipej, ko-
tryž bě z Bethsaidy galilejskeje, a pro-
šachu jeho prajicy: Knježe, chcemy Jě-
zusa widźeć.
22. Filip přińdźe a praji Handrijej; a
Handrij a Filip rjeknyštaj to Jězusej.
23. Jězus pak wotmołwi jimaj, prajo:
Hodźina je přišła, zo by wokrasnjeny był
Syn čłowjeka.*
24. Zawěrno, zawěrno praju wam, jelizo
pšeńčne zorno do zemje padnywši nje-
wumrje,
25. Wostawa wono samo; jelizo pak
wumrje, njese wjele płodu. Štóž swoje
žiwjenje lubuje, zhubi je, a štóž swoje

XII. 3. hl. Mark. 14, 3. — 7. t. r. wostajće ju, zo by, štož sčini, płaćiło za pohrjebny dźeń; Jězus tu praji, zo je wona ze žałbowanjom hižo do prědka pohrjebnu česć jemu wopokazała. — 18. Dyrbimy dwě čṙjódźe rozeznawać, jenu, kotraž jeho do Jeruzalema přewodźeše a druhu, kotraž jemu napřećiwo ćehnješe. — 20. Běchu to pak wěrni pohani, dokelž tež tajcy přikhadźachu z časami do židowskeho templa, zo bychu so tu modlili a woprowali, pak tajcy, kotřiž běchu z pohanstwa k židowstwu přestupili. — 23. t. r. zo by so wot cyłeho swěta za Messiasa připóznał, ale prjedy dyrbi wumrěć, podobnje jako pšeńčne zorno hakle płód přinjese, hdyž je w zemi zhniło.

žiwjenje hidźi na tom swěće, zakhowa je
k wěčnemu žiwjenju. Mat. 10, 39; 16, 25;
Mark. 8, 35; Luk. 9, 24; 17, 33.
26. Słuži-li mi štó, njech mje sćěhuje,
a hdźež ja sym, tam budźe tež mój słu-
žownik. Budźe-li mi štó słužić, toho budźe
mój Wótc česćić.
27. Nětko je moja duša zrudźena. A što
mam prajić? Wótče, wumóž mje z tuteje
hodźiny. Tola tohodla sym přišoł do tuteje
hodźiny.*
28. Wótče, wokrasni swoje mjeno!*
Tuž přińdźe hłós z njebjes: A wokrasnich,
a znowa wokrasnju.**
29. Lud pak, kiž tu stoješe a (to) wusłyša,
praješe, zo je zahrimało. Druzy prajachu:
Jandźel je k njemu rěčał.
30. Jězus wotmołwi a rjekny: Nic mje
dla bu tutón hłós, ale was dla.
31. Nětko je sud swěta; nětko budźe
wjeŕch toho swěta won wustorčeny.*
32. A ja, hdyž budu powyšeny wot
zemje, poćahnu wšitko k sebi.*
33. To pak praješe, poznamjenjejo, kaj-
keje smjerće měješe wumrěć.
34. Lud jemu wotmołwi: My smy sły-
šeli ze zakonja, zo Khrystus wostawa do
wěčnosće; a kak ty prajiš: Syn čłowjeka
dyrbi powyšeny być? Štó je tónle Syn
čłowjeka?* Ps. 109, 4; Ezech. 37, 25.
35. Tuž rjekny jim Jězus: Hišće krótki
čas je swětło mjez wami. Khodźće, doniž
swětło maće, zo was ćma njewobejmje; a
štóž po ćmě khodźi, njewě, hdźe dźe.
36. Doniž swětło maće, wěŕće do swětła,
zo byšće dźěći swětła byli.* To poręča
Jězus a woteńdźe a wukhowa so před nimi.
37. Hač runje pak bě tajke dźiwy
před nimi činił, njewěrjachu do njeho,
38. Zo by so dopjelniła rěč profety
Isaiasa, kotruž rjekny: „Knježe, štó wěri
našemu słowu?* a komu bu Knjezowe
ramjo zjewjene?“** Is. 53, 1.
39. Tohodla njemóžachu wěrić, dokelž
zaso rjekny Isaias: Is. 6, 9; Mat. 13, 14;
Mark. 4, 12; Luk. 8, 10; Jap. sk. 28, 26; Rom. 11, 8.
40. „Zaslepił je jich woči, a stwjerdźił
jich wutrobu, zo bychu z wočomaj nje-
widźeli a z wutrobu njerozymili, a so
njewobroćili, a zo bych jich njewumóhł.“*
41. To rjekny Isaias, hdyž widźeše
krasnosć Božu a rěčeše wo nim.
42. Tola tež mnozy z předstojnikow
wěrjachu do njeho; ale farisejow dla so
njewuznawachu, zo njebychu ze synagogi
wustorčeni byli.
43. Přetož lubowachu bóle česć pola
čłowjekow, dyžli česć pola Boha.
44. Jězus pak zawoła a rjekny: Štóž
wěri do mnje, njewěri do mnje, ale do
toho, kiž mje pósła.
45. A štóž widźi mje, widźi toho, kiž
mje pósła.*

---

27. Při dopomnjeću na jeho blizke ćerpjenje zrudźi so jeho duša podobnje, jako na Wolijowej horje; a w tutej zrudobje prošeše po swojej čłowjeskej woli wo wumóženje ze swojeje zrudoby; ale hnydom spóznawa, zo je ćerpjenje jenički srědk, z kotrymž móže Bohu česć a čłowjekam wumóženje přihotować, a spokoja so z ćerpjenjom, kotrež so bliži. — **28.** t. r. Daj mi ćerpjeć, njech ze mnu so stanje, štož je k twojemu wokrasnjenju. ** Wšitko, štož sym dotal činił, a tež wšitko, štož so stanje, tež twoje ćerpjenje a twoja smjerć słuži k mojemu wokrasnjenju. — **31.** Nětko złama so móc djaboła, kotryž je dołho nad swětom knježił; přez moju smjerć swět so wujedna a přez wěru do mnje djabołskej mocy so wutorhnje. — **32.** Na křiž powyšeny a morjeny, dobudu sebi cyły swět, wšitcy čłowjekowje budźa mi słužić. — **34.** Židźa wědźachu, zo budźe Messias wěčnje knježić, njerozeznawachu pak mjez jeho prěnim a druhim přikhadom, a tohodla wočakowachu při jeho prěnim přikhadźe založenje mócneho kralestwa, a njezrozymichu tak słowam, na jeho blizke ćerpjenje so poćahowacym. — **36.** Wužijće tohodla čas, w kotrymž je swětło při wami, w kotrymž ja hišće mjez wami khodźu, zo byšće spóznali, što je k wašemu spomóženju. — **38.** t. r. našemu prědowanju; t. r. štó je tomu wěrił, štož smy słyšeli a tohodla prědowali, abo štó je spóznał, zo je móc Boža we nim, kiž tak wulke dźiwy čini? ** Hdyž so tuto wěšćenje dopjelni, je tež dopokazane, zo je Jězus wot Boha pósłany. — **40.** t. r. Bóh je jich zaslepjenje dopušćił. — **45.** Štóž do mnje wěri, wěri do mojeho Wótca, dokelž ja a Wótc smój jene; štóž mje po mojim woprawdźitym byću znaje, znaje tež Wótca, dokelž ja a wón smój to same bóžske byće.

46. Ja swětło sym na swět přišoł, zo nichtó, kiž do mnje wěri, njeby we ćmě wostał. Wyše 1, 5; 8, 12; 12, 35. 36.

47. A słyši-li štó moje słowa a nima-li je kedźbu, ja jeho njesudźu, přetož njepřińdźech, zo bych swět sudźił, ale zo bych swět wumóhł.

48. Štóž mje zacpěwa a moje słowa njepřijima, ma (někoho), štóž jeho sudźi; słowo, kotrež sym rěčał, to budźe jeho sudźić na poslednim dnju.

49. Dokelž ja sam ze sebje njejsym rěčał, ale (tón,) kiž mje pósła, Wótc; wón je mi přikaznju dał, što mam prajić a što rěčeć.

50. A wěm, zo jeho přikaznja je wěčne žiwjenje. Štož nětko ja rěču, tak rěču, jakož je mi Wótc prajił.

STAW XIII.

Jězus z rubom wopasany myje při wječeri swojim wučownikam nohi, čohož so Pětr wobara; Jězus napomina jich, zo bychu mjez sobu to same činili. Pokazuje Janej swojeho přeradnika, kotryž woteńdźe, hdyž bě womačany kusk dóstał. Jězus pak powěda wo swojim wokrasnjenju a wo nowej kazni lubosće, a wěšći Pětrej třikróćne zapřeće.

Před swjatym dnjom jutrow wědźeše Jězus, zo je přišła jeho hodźina, zo by přešoł z toho swěta k Wótcej; lubowawši swojich, kotřiž běchu na swěće, je jich lubował hač do kónca.
Mat. 26, 2; Mark. 14, 1; Luk. 22, 1.

2. A po dokonjanej wječeri, hdyž bě djaboł hižo Judašej Iskariotej, Symanowemu synej, do wutroby dał, zo by jeho přeradźił,

3. Wědźo (Jězus), zo je jemu Wótc wšitko do rukow dał a zo je wot Boha wušoł a k Bohu dźe,*

4. Wstany wot wječerje a wotpołoži swoju (zwjeŕšnu) drastu, a rub wzawši wopasa so z nim.

5. Potom nala wody do mjedźeńcy, a poča wučownikam nohi myć a z rubom trěć, z kotrymž bě wopasany.

6. Tuž přińdźe k Symanej Pětrej. A Pětr jemu praji: Knježe, ty chceš mi nohi myć?

7. Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Štož ja činju, ty nětko njewěš; zhoniš pak potom.

8. Pětr jemu praji: Njebudźeš mi nohi myć do wěčnosće. Jězus jemu wotmołwi: Njewumyju-li tebje, njezměješ dźěła ze mnu.*

9. Syman Pětr jemu praji: Knježe, nic jeno mojej nozy, ale tež rucy a hłowu.

10. Jězus jemu praji: Štóž je myty,* tomu njeje trjeba, hač zo nohi wumyje, tola je wšitkón čisty.** Tež wy sće čisći, ale nic wšitcy.

11. Přetož wědźeše, štó je, kiž jeho přeradźi; tohodla rjekny: Wšitcy njejsće čisći.

12. Hdyž pak bě jich nohi wumył, a sebi (zwjeŕšnu) drastu wzał, sydny so zaso k blidu, a rjekny: Wěsće, što sym wam činił?

13. Wy rěkaće mi Mištr a Knjez, a prawje prajiće; přetož to sym.

14. Hdyž sym pak ja, Knjez a Mištr, waše nohi mył, dyrbiće tež wy jedyn druhemu nohi myć.*

15. Přetož přikład sym wam dał, zo byšće, jakož ja sčinich wam, tež wy tak činili.

16. Zawěrno, zawěrno praju wam: Słužownik njeje wjetši dyžli jeho knjez, ani pósłany njeje wjetši dyžli tón, kiž jeho pósła.* Mat. 10, 24; Luk. 6, 40; niže 15, 20.

XIII. **3.** t. r. hač runje bě sebi swojeje bóžskeje hódnosće wědomy. — **8.** Jelizo njeposłuchaš, njedóstanješ dźěła na mojim kralestwje, na mojich kubłach. — **10.** t. r. wosprawnjeny přez křćeńcu abo pokutu. ** Štóž je přez křćeńcu abo přez pokutu wot ćežkich hrěchow wučisćeny, trjeba jeno hišće nohi myć, t. r. to činić, štož myće nohow znamjenja, mjenujcy w skutkach swoju lubosć k bližšemu wopokazać. Lubosć čisći wot wšědnych słabosći. — **14.** t. r. jedyn druhemu z ponižnosću a podwolnosću słužić. — **16.** Tohodla njesměće tež wy moji japoštołowje so powyšeć, ale jako ja dyrbiće so ponižeć.

17. Hdyž to wěsće, budźeće zbóžni, činiće-li to.*

18. Nic wo was wšěch to praju;* ja wěm, kotrych wuzwolich, ale zo by pismo so dopjelniło: „Kotryž ze mnu khlěb jě, pozběhnje přećiwo mi swoju pjatu.“ Ps. 49, 10.

19. Nětko praju wam to, prjedy dyžli so stanje, zo byšće, hdyž so stanje, wěrili, zo ja sym.*

20. Zawěrno, zawěrno praju wam: Štóž přijima toho, kotrehož ja pósćelu, mje přijima; štóž pak mje přijima, přijima toho, kiž mje pósła. Mat. 10, 40; Luk. 10, 16.

21. Hdyž bě Jězus to prajił, zrudźi so w duchu a wobswědči a rjekny: Zawěrno, zawěrno praju wam: Jedyn z was mje přeradźi. Mat. 26, 21; Mark. 14, 18; Luk. 22, 21.

22. Tuž hladachu wučownicy na so, njewěsći, wo kim rěči.

23. Běše pak jedyn z jeho wučownikow na Jězusowy klin zlehnjeny, (tón), kotrehož Jězus lubowaše.*

24. Tuž kiwny tomu Syman Pětr, a rjekny jemu:* Štó je, wo kotrymž rěči?

25. Tak tón na Jězusowe wutrobno so zlehnywši jemu praji: Knježe, štó je?

26. Jězus wotmołwi: Tón je, kotremuž ja womačany khlěb podam. A hdyž bě khlěb womačał, poda jón Judašej Iskariotej, Symanowemu synej.

27. A po tom kusku zajědźe satan do njeho. A Jězus rjekny jemu: Štož činiš, sčiń spěšnje.

28. To pak nichtó z přisydowacych njezrozymi, k čomu by jemu to prajił.

29. Přetož někotři měnjachu, dokelž měješe Judaš móšnu, zo je jemu Jězus prajił: Nakup to, štož je nam trjeba k swjedźenju; abo: zo by něšto khudym dał.

30. Hdyž bě wón nětko kusk dóstał, wuńdźe hnydom. Běše pak nóc.

31. Hdyž pak bě wušoł, rjekny Jězus: Nětko je Syn čłowjeka wokrasnjeny, a Bóh je wokrasnjeny w nim.*

32. A hdyž je Bóh wokrasnjeny w nim, tež Bóh wokrasni jeho sam w sebi, a wokrasni jeho hnydom.*

33. Dźěćatka, hišće khwilku sym z wami. Pytać mje budźeće, a jakož sym Židam prajił: Hdźež ja du, wy njemóžeće přińć, (tak) tež wam nětko praju. Wyše 7, 34.

34. Nowu kaznju dawam wam, zo byšće mjez sobu so lubowali, jako was lubowach, zo byšće tež wy mjez sobu (tak) so lubowali. Mat. 22, 39; niže 15, 12.

35. Na tom wšitcy spóznaja, zo sće moji wučownicy, změjeće-li lubosć mjez sobu.

36. Syman Pětr jemu praji: Knježe, hdźe dźeš? Jězus wotmołwi: Hdźež ja du, njemóžeš nětko za mnu hić; póńdźeš pak potom.

37. Pětr jemu rjekny: Přečo njemóžu nětko za tobu hić? Swoje žiwjenje dam za tebje. Mat. 26, 35; Mark. 14, 29; Luk. 22, 33.

38. Jězus jemu wotmołwi: Swoje žiwjenje za mnje daš? Zawěrno, zawěrno praju tebi: Njezaspěwa honač, hač mje třikróć zaprješ.

STAW XIV.

Swojich wučownikow pokojejo praji Jězus, zo je we Wótcowym domje wjele wobydlenjow, a zo jich sobu wozmje. Domašej praji, zo je wón puć, prawda a žiwjenje; Filipej pak, zo we nim Wótca widźi a zo dóstanu, wo čožkuli budźa we jeho mjenje prosyć, a zo jim druheho pokojićerja wot Wótca pósćele. Wuči, wo kim móže

---

17. Wědźeć a činić, to wozbožuje. — **18.** Nic wšitcy mjez wami wědźa a činja, štož wozbožuje; wjele wjacy je jedyn mjez wami, kotryž mje přepoda mojim njepřećelam. — **19.** Ja wam přeradu do prědka wozjewjam, zo byšće so na mni njepohóršowali, hdyž so stanje, a zo byšće we wěrje do mnje njewosłabnyli. — **23.** Běše to Jan, kiž po tehdyšim wašnju při blidźe na prawicy Jězusa ležeše, na swoju lěwicu so zeperajo, tak zo so zdaše, jako by swoju hłowu w Jězusowym klinje ležo měł. — **24.** Kiwny jemu, zo by so woprašał. — **31.** Přez smjerć na křižu, kotruž budźe přez Judašowu přeradu ćerpjeć. — **32.** Přez Jězusowu smjerć wujedna so Boža sprawnosć a wot čłowjekow je Bóh zaso česćeny a khwaleny po přisłušnosći; ale tež Bóh wokrasni Syna čłowjeka w jeho sławnym horjewstaću a do-njebjes-spěću.

so prajić, zo jeho lubuje, a kajki pokoj swojim wučownikam zawostaja, kotřiž maju tohodla nad jeho wotkhadom so wjeselić.

Njech so njerudźi waša wutroba. Wěriće do Boha, tež do mnje wěřće!*

2. W domje mojeho Wótca su mnohe wobydlenja; by-li tak njebyło, bych wam prajił; du, zo bych wam město přihotował.

3. A hdyž woteńdu a wam město zepřihotuju, přińdu zaso, a wozmu was k sebi, zo byšće, hdźež ja sym, tež wy byli.

4. A hdźe ja du, wěsće, tež puć wěsće.

5. Domaš jemu praji: Knježe, njewěmy, hdźe dźeš; a kak móžemy puć wědźeć?

6. Jězus jemu praji: Ja sym puć a prawda a žiwjenje; nichtó njeńdźe k Wótcej, khiba přeze mnje.

7. Hdy byšće mje znali, byšće tež mojeho Wótca znali; a wot nětka jeho znaješće, a sće jeho widźeli.*

8. Filip jemu praji: Knježe, pokaž nam Wótca, a to nam dosaha.

9. Jězus jemu praji: Tajki čas sym z wami, a njejsće mje spóznali? Filipje, štóž widźi mje, widźi tež Wótca; kak ty prajiš: Pokaž nam Wótca?

10. Njewěriće, zo sym ja we Wótcu, a Wótc we mni? Słowa, kotrež ja rěču k wam, njerěču sam wot sebje. Ale Wótc, kiž we mni wostawa, wón čini skutki.

11. Njewěriće wy, zo sym ja we Wótcu, a zo je Wótc we mni?

12. Jelizo nic, wěřće tola skutkow samych dla. Zawěrno, zawěrno praju wam: Štóž do mnje wěri, budźe skutki, kotrež ja činju, tež sam činić, a wjetše dyžli te budźe činić, dokelž ja du k Wótcej.*

13. A wo čožkuli budźeće Wótca prosyć w mojim mjenje, to sčinju, zo by Wótc wokrasnjeny był we Synu. Mat. 7, 7; 21, 22; Mark. 11, 24; niže 16, 23.

14. Budźeće-li mje wo něšto prosyć w mojim mjenje, to sčinju.

15. Lubujeće-li mje, dźeržće moje kaznje.

16. A ja budu Wótca prosyć, a da wam druheho pokojićerja, zo by z wami wostal do wěčnosće,

17. Ducha prawdy, kotrehož swět přijeć njemóže, dokelž jeho njewidźi ani njeznaje; wy pak jeho spóznaješće, dokelž pola was zwostanje, a we was budźe.

18. Njezawostaju was jako syroty, přińdu (zaso) k wam.*

19. Hišće khwilku, a swět mje wjacy njewidźi; wy pak budźeće mje widźeć, dokelž ja sym žiwy, a wy budźeće žiwi.

20. Na tom dnju spóznaješće, zo sym ja we swojim Wótcu, a wy we mni, a ja we was.*

21. Kotryž moje kaznje ma a je dźerži, tón je, kiž mje lubuje; štóž pak mje lubuje, budźe wot mojeho Wótca lubowany, a ja budu jeho lubować, a zjewju jemu sebje samoho.*

22. Judaš, nic tón Iskariot, jemu praji: Knježe, što je, zo chceš sebje samoho nam zjewić, a nic swětej?

23. Jězus wotmołwi a rjekny jemu: Lubuje-li mje štó, budźe moje słowo dźeržeć, a mój Wótc budźe jeho lubować, a mój k njemu přińdźemoj, a wobydlenje pola njeho sčinimoj.*

XIV. **1.** Spušćejće so na mnje, njedajće so z ničim we dowěrje ke mni wosłabić; kruta wěra předobywa wšitko, tež wšě přećiwnosće; tuž njebójće so jich. — **7.** Štóž we mni bóžske byće spóznaje, přińdźe k spóznaću Wótca, kotryž dźě je we mni a přeze mnje skutkuje. — **12.** Nochceće-li wěrić słowej, zo je we mni Wótc, dyrbiće znajmjeńša skutkam wěrić, kotrež dokonjam, a hišće wjetšim dźiwam, kotrež budźa wěriwi po mojim do-njebjes-spěću z mojej pomocu skutkować; přetož wo čožkuli budźeće w mojim mjenje prosyć, dam wam. Wjetši dźiw, kotryž Jězus tudy slubi, je wobroćenje pohanskich ludow, kotrež so sta přez japoštołske prědowanje, tak husto z dźiwami přewodźane. — **18.** Widźownje po swojim wot-mortwych-wstaću, potajnje swjatki přez Ducha swjateho. — **20.** Wot Ducha swjateho rozswětleni dorozymiće, kak sym ja z Wótcom a z wami, a kak sće wy ze mnu zjednoćeni. — **21.** Tajki čłowjek dospołnišo Jězusowe słowa spóznaje a namaka we nich znutřkowne spokojenje a jemu je, jako by Jězus sam k njemu porěčał. — **23.** Jězus wotmołwi, so wón wšitkim so zjewi, kotřiž jeho lubuja a jeho kaznje dźerža. Ze swojej wosebitej lubosću zjednoći so wón z Wótcom a z Duchom z nimi, a budźe we nich.

24. Štóž mje njelubuje, njedźerži moje słowa. A słowo, kotrež sće słyšeli, njeje moje, ale toho, kiž mje pósła, Wótcowe.

25. To sym wam rěčał, pola was přebywajo.

26. Pokojićeř pak, Duch swjaty, kotrehož Wótc w mojim mjenje pósćele, tón nawuči was wšitko a dopomni was na wšitko, štožkuli sym wam prajił.

27. Pokoj wam zawostajam, swój pokoj wam dawam; nic jako swět dawa, ja wam dawam.* Njech njerudźi so waša wutroba a njestrachuje so.

28. Słyšešće, zo sym wam ja prajił: Du a přińdu (zaso) k wam. Hdy byšće mje lubowali, byšće wšak so wjeselili, zo k Wótcej du, dokelž Wótc je wjetši dyžli ja.*

29. A nětko sym wam prajił, prjedy dyžli so stanje, zo byšće, hdyž so stanje, wěrili.

30. Hižo njebudu z wami wjele rěčeć; přetož wjeřch toho swěta dźe a nima ničoho na mni;*

31. Ale zo by swět póznał, zo Wótca lubuju, a jako je mi Wótc přikazał, tak činju. Wstańće, pójmy wottudy.

STAW XV.

Khrystus je winowy pjeńk, Wótc winicař, wučownicy pak winowe pruty. Khrystusowa kaznja wo lubosći bližšeho so husto wospjetuje. Japoštołowje su Khrystusowi přećelowje, kotrymž je swoje potajnosće zdźělił a kotrychž je wuzwolił, zo bychu wěčny płód přinjesli. Jich wobtwjerdźa Khrystus přećiwo hidźenju a přesćěhanju swěta; tež praji, zo Židźa swojeho hrěcha dla wuzamołwjenja nimaju.

Ja sym prawy winowy pjeńk a mój Wótc je winicař.*

2. Kóžde prućo na mni, kotrež płód njenjese, wotrěznje, a kóžde, kotrež płód njese, čisći, zo by wjacy płodu njesło.

3. Hižo sće wy čisći słowa dla, kotrež sym wam rěčał.*

4. Wostańće we mni, a ja we was. Jako prućo njemóže płód njesć samo wot sebje, khiba zo w pjeńku wostawa, tak ani wy, khiba zo we mni wostawaće.

5. Ja sym winowy pjeńk, wy (sće) prućata; štóž wostawa we mni, a ja we nim, tón njese wjele płodu, dokelž bjeze mnje njemóžeće ničo činić.

6. Njewostanje-li něchtó we mni, budźe won ćisnjeny, jako prućo, a wuskhnje, a zebjeru je a ćisnu do wohnja, a spali so.

7. Wostanjeće-li we mni, a wostanu-li moje słowa we was, štožkuli zechceće, prošće, a stanje so wam.

8. W tom je mój Wótc wokrasnjeny, zo wjele płodu přinjeseće, a moji wučownicy budźeće.*

9. Jakož je Wótc mje lubował, (tak) sym tež ja was lubował. Zwostańće w mojej lubosći.

10. Budźeće-li moje kaznje dźeržeć, wostanjeće w mojej lubosći, jako sym tež ja kaznje mojeho Wótca dźeržał, a wostawam w jeho lubosći.

---

27. Hdyž Židźa so rozžohnowachu, prajachu: Pokoj budź z wami; to Khrystus tež praji, jeho słowa pak njejsu prózdne přeće, ale štož wón přeje, to tež dawa; wón wobradźi čłowjekej prawy pokoj, jeho z Bohom wujednawši a z jeho bližšim w lubosći zjednoćiwši a jemu swoju hnadu wudźěliwši, z kotrejž ćěłne nakhilnosće duchej podćisnje. Tak je čłowjek w měrje žiwy z Bohom, ze swojim bližšim a ze sobu samym. — **28.** t. j. dyžli ja jako čłowjek, a móže mi a potom tež wam wšitku prócu nadobnje zarunać. — **80.** Wjeřch toho swěta, t. j. djaboł přihotuje so, zo by mje přez swojich pomocnikow moril, ale nima mocy nade mnu; hdyž ja wumru, stanje so to tohodla, dokelž sam chcu, a mam wolu mojeho Wótca dopjelnić.

XV. **1.** Jězus mjenuje so winowy pjeńk a japoštołow z druhimi wěriwymi winowe pruty, nutrneho zwjazka dla, w kotrymž su japoštołowje a wěriwi z nim. Jako z pjeńka mjezha do prutow ćehnje a je wobžiwja, zo płód njesu, tak přińdźe prawe žiwjenje, duchowne žiwjenje japoštołam a wšěm wěriwym wot Jězusa. Dźěla-li so woni wot njeho přez hrěch, tehdy wuskhnu jako prućata wot winoweho pjeńka dźělene. — **3.** Wy sće bjez hrěcha, přez słowo t. r. přez wšitko, štož sym k wam rěčał, wosebje přez słowo swjateje křćeńcy. — **8.** W tom wokrasni so njebjeski Wótc, hdyž wjele dobrych skutkow dokonjeće a mje w žiwjenju sćěhujeće.

11. To sym wam rěčał, zo by moje wjeselo we was było, a waše wjeselo połne było.

12. To je moja kaznja, zo so lubujeće mjez sobu, jako sym was lubował.
Wyše 13, 34.

13. Wjetšu lubosć nichtó nima dyžli tu, zo by swoje žiwjenje dał za swojich přećelow.

14. Wy sće moji přećelowje, činiće-li, štož ja wam přikazuju.

15. Hižo njebudu was słužownikow mjenować, dokelž słužownik njewě, što jeho knjez čini. Was pak sym přećelow mjenował, dokelž wšitko, štožkuli sym wot swojeho Wótca słyšał, sym wam znate činił.

16. Nic wy mje wuzwolišće, ale ja was wuzwolich, a postajich was, zo byšće šli a płód njesli a waš płód wostał, zo by, wo čožkuli byšće Wótca prosyli w mojim mjenje, wam dał. Mat. 28, 19.

17. To wam přikazuju, zo byšće mjez sobu so lubowali. 1. Jan. 3, 11; 4, 7.

18. Jelizo was swět hidźi, wězće, zo je mje prjedy dyžli was hidźił.*

19. Byšće-li ze swěta byli, by swět, štož je jeho, lubował; dokelž pak ze swěta njejsće, ale ja was ze swěta wuzwolich, tohodla hidźi was swět.

20. Dopomńće so na moje słowo, kotrež wam rjeknych: Słužownik njeje wjetši dyžli jeho knjez. Su-li mje přesćěhali, budźa tež was přesćěhać; su-li moje słowo dźerželi, budźa tež waše dźeržeć.*
Wyše 13, 16; Mat. 10, 24.

21. Ale to wšitko budźa wam činić mojeho mjena dla, dokelž njeznaja toho, kiž mje pósła.

22. Hdy bych njepřišoł a k nim njerěčał, bychu hrěcha njeměli; nětko pak wuzamołwjenja nimaju swojeho hrěcha dla.*

23. Štóž mje hidźi, tež mojeho Wótca hidźi.

24. Hdy budźech skutki nječinił mjez nimi, kotrež nichtó druhi činił njeje, bychu hrěcha njeměli; nětko pak su je widźeli, a su mje a mojeho Wótca hidźili.

25. Ale (to bu), zo by so dopjelniło słowo, kotrež je we jich zakonju napisane: „Hidźili su mje bjez winy.“ Ps. 24, 19.

26. Hdyž pak přińdźe Pokojićeř, kotrehož ja wam wot Wótca pósćelu, Ducha wěrnosće, kotryž wot Wótca wukhadźa, tón budźe wo mni swědčić. Luk. 24, 49.

27. Tež wy budźeće swědčić, dokelž wot spočatka ze mnu sće.

STAW XVI.

Wučownikam wěšći Jězus přichodne přesćěhanja a praji, zo je jim k wužitku, hdyž woteńdźe, zo by Duch swjaty přišoł; tón budźe swět khostać, jich samych pak wučić, a Khrystusa wokrasnjeć. Wukładuje, štož bě prajił: Khwilku a njebudźeće mje widźeć atd., a přidawa přirunanje wo porodźacej žónskej. Napomina, zo bychu Wótca w jeho mjenje prosyli, a wěšći jich ćěkanje.

To sym k wam rěčał, zo njebyšće so pohóršowali.*

2. Wustorča was ze synagogow;* haj hodźina přińdźe, zo kóždy, kiž was mori, budźe měnić, zo Bohu z tym słužbu wopokaže.

3. A to sčinja wam, dokelž njeznaja Wótca ani mje.

4. Ale to sym k wam rěčał, zo byšće, hdyž přińdźe (ta) hodźina, na to so dopomnili, zo sym ja wam prajił.

5. To pak wam wot spočatka njerjeknych, dokelž běch z wami. A nětko du k tomu, kiž mje pósła, a nichtó z was njepraša so mje: Hdźe dźeš?

18. Swět su ludźo, kotřiž so jeno wo časne wěcy staraju a swoje mjasne nakhilenja spokojić pytaju. — 20. Jako su swětnje zmysleni ludźo mje a moje słowa zacpěwali, tak budźa was a waše wučby zacpěwać; jako su někotři moje słowo přijeli, tak budźa tež někotři was posłuchać. — 22. Hrěch, kotryž zamołwjeć njemóža, je zasakłosć wutroby, z kotrejž su so Jězusowym napominanjom přećiwili.

XVI. 1. t. r. swoju wěru do mnje jako Syna Božeho zhubili. — 2. t. r. ze swojich zhromadźiznow was wuzamknu.

6. Ale dokelž sym to k wam rěčał, je zrudoba napjelniła wašu wutrobu.

7. Ale ja wam prawdu praju: Wužitne je wam, zo ja du; přetož njewoteńdu-li, njepřińdźe Pokojićeř k wam; woteńdu-li pak, pósćelu jeho k wam.

8. A hdyž wón přińdźe, přepokaže swět wo hrěše, a wo sprawnosći, a wo sudźe.

9. Wo hrěše mjenujcy, dokelž do mnje wěrili njejsu;*

10. Wo sprawnosći pak, dokelž k Wótcej du, a mje njebudźeće wjacy widźeć;*

11. Wo sudźe pak, dokelž je wjeřch tutoho swěta hižo wotsudźeny.*

12. Hišće wjele mam wam prajić, ale njemóžeće to nětko znjesć.

13. Hdyž pak přińdźe tón Duch wěrnosće, nawuči was wšitku wěrnosć; přetož njebudźe rěčeć sam wot sebje, ale štožkuli wusłyši, budźe rěčeć, a štož je přichodne, zjewi wam.

14. Wón mje wokrasni, dokelž wot mojeho wozmje, a zjewi wam.*

15. Wšitko, štožkuli ma Wótc, je moje. Tohodla rjeknych: Wot mojeho wozmje, a zjewi wam.

16. Khwilku, a njebudźeće mje wjacy widźeć, a zaso khwilku, a budźeće mje widźeć, dokelž du k Wótcej.*

17. Tohodla rjeknychu někotři z jeho wučownikow mjez sobu: Što je to, zo nam praji: Khwilku, a njebudźeće mje widźeć, a zaso khwilku, a budźeće mje widźeć, a: Du k Wótcej?

18. Tohodla prajachu, što je to, zo praji: Khwilku? njewěmy, što rěči.

19. Jězus pak spózna, zo chcychu so jeho prašeć, a rjekny jim: Wo tom mjez sobu so prašeće, zo rjeknych: Khwilku, a njebudźeće mje widźeć, a zaso khwilku, a budźeće mje widźeć.

20. Zawěrno, zawěrno praju wam: Wy budźeće płakać a žałosćić, swět pak budźe so wjeselić; wy budźeće so rudźić, ale waša zrudoba wobroći so do wjesela.*

21. Žónska, hdyž porodźa, ma zrudobu, dokelž je jeje hodźina přišła; hdyž pak dźěćatko porodźi, njespomina wjacy na bolosć wjesela dla, zo je so čłowjek na swět narodźił.

22. Tež wy maće drje nětko zrudobu, ale budu was zaso widźeć, a waša wutroba budźe so wjeselić; a waše wjeselo nichtó wot was njewozmje.

23. A na tom dnju njebudźeće so mje wo ničom prašeć.* Zawěrno, zawěrno praju wam: Budźeće-li Wótca wo něčo w mojim mjenje prosyć, da wam. Mat. 7, 7; 21, 22; Mark. 11, 24; Luk. 11, 19; wyše 14, 13; Jak. 1, 5.

24. Dotal njejsće wo ničo prosyli w mojim mjenje; prošće, a dóstanjeće, zo by waše wjeselo połne było.

25. To sym w přirunanjach k wam rěčał. (Ale) přińdźe hodźina, hdyž njebudu wjacy w přirunanjach k wam rěčeć, ale zjawnje budu wam wo Wótcu zjewjeć.*

26. Na tom dnju budźeće w mojim mjenje prosyć, a njepraju wam, zo budu ja Wótca prosyć za was;

27. Přetož Wótc sam was lubuje, dokelž sće wy mje lubowali a wěrili, zo ja wot Boha wuńdźech.

9. Z tym, štož Duch swjaty přez mojich japoštołow a jich nastupnikow dokonja, přeswědči wón swět, zo je ćežcy zhrěšił, hdyž je mje a moju wučbu zaćisnył. — **10.** Zjawnje dopokaže Duch swjaty tež swětej prawdu, zo sym wot Boha wušoł a zaso k njemu so wróćił, zo je so potajkim cyle po Božej woli stało, zo sym swoje dźěło dokonjawši k njemu so wróćił, a zo wola Boža njeje, zo bych mjez wami přebywajo kralował, jakož to Židźa wot Messiasa wočakuja. — **11.** Tuto wotsudźenje zjewi so wosebje ze zničenjom přibóžstwa a pohanskeho błudu, kotryž je płód djaboła. — **14.** t. r. wón dóstawa bóžske byće a wědomosć wote mnje, a wozjewi potajkim to, štož je wote mnje dóstał. — **16.** t. r. wumru a njewostanu mortwy, ale wstanu z mortwych, zjewju so wam, ale wróću so zaso k Wótcej. — **20.** Rudźić budźeće so při mojej smjerći, zradować pak so nad přikhadom Ducha swjateho. — **23.** Na tom dnju, hdyž Duch swjaty na was přińdźe, njebudźeće so mje prašeć trjebać, dokelž Duch wěrnosće nawuči was wšitku wěrnosć. — **25.** Wěrnosće, kotrež Jězus swojim japoštołam wozjewješe, běchu jim husto potajne a njezrozymliwe, dokelž so z cyła w rěči dosć wujasnić njehodźa. Wot Ducha swjateho rozswětleni spóznaja Wótca a bóžske wěrnosće jasnišo.

28. Wuńdźech wot Wótca, a sym na swět přišoł; znowa wopušćam swět, a du k Wótcej.

29. Jeho wučownicy jemu prajichu: Hlej, nětko rěčiš zjawnje a žanoho přirunanja njeprajiš.

30. Nětko wěmy, zo wšitko wěš, a tebi trjeba njeje, zo by so će štó prašał; na to wěrimy, zo wot Boha wuńdźe.

31. Jězus jim wotmołwi: Nětko wěriće?

32. Hlej, hodźina so bliži, a je hižo přišła, zo budźeće rozpjeršeni kóždy do swojeho,* a mje samoho wostajiće; ale njejsym sam, dokelž Wótc je ze mnu.
Mat. 26, 31; Mark. 14, 27;

33. To sym k wam rěčał, zo byšće we mni pokoj měli. Na swěće změjeće ćěsnosć, tola mějće dowěru; ja sym swět předobył.*

STAW XVII.

Khrystusowa modlitwa k Wótcej za wokrasnjenje, za wučownikow a za tych, kotřiž budźa přez nich do njeho wěrić, zo bychu zakitani byli před złym, a zo bychu wšitcy přezjeni byli a zo by swět jeho jako wot Wótca pósłaneho spóznał.

To dorěča Jězus, a pozběhnywši woči k njebju rjekny: Wótče, hodźina je přišła, wokrasni swojeho Syna, zo by twój Syn tebje wokrasnił,

2. Jakož sy jemu móc dał nad wšitkim mjasom,* zo wšitkim, kotrychž sy jemu dał, da wěčne žiwjenje. Mat. 28, 18.

3. To pak je wěčne žiwjenje, zo tebje jeničkeho wěrneho Boha spóznaja, a kotrehož pósła, Jězusa Khrystusa.*

4. Ja tebje wokrasnich na zemi; skutk dokonjach, kotryž sy mi dał, zo bych činił.

5. A nětko wokrasni mje, ty Wótče, pola sebje samoho z krasnosću, kotruž mějach pola tebje prjedy, dyžli swět bu.*

6. Wozjewich twoje mjeno čłowjekam, kotrychž mi da ze swěta; twoji běchu a mi jich da, a twoje słowo su dźerželi.*

7. Nětko su spóznali, zo je wšitko, štož mi da, wot tebje;

8. Přetož słowa, kotrež mi da, sym jim dał, a woni je přijachu a woprawdźe spóznachu, zo wot tebje wuńdźech, a wěrjachu, zo ty mje pósła.

9. Ja za nich prošu. Nic za swět prošu, ale za tych, kotrychž sy mi dał, dokelž su twoji;*

10. A wšitko moje je twoje, a twoje je moje, a sym wokrasnjeny we nich.

11. Ja pak hižo njejsym na swěće, ale woni su na swěće, a ja du k tebi. Wótče swjaty, zdźerž jich we twojim mjenje, kotrychž sy mi dał, zo bychu jene byli, jako tež mój.*

12. Hdyž běch pola nich, zdźeržach jich we twojim mjenje. Kotrychž sy mi dał, zakhowach, a žadyn z nich njezahiny, khiba syn zahubjenja, zo by so pismo dopjelniło. Ps. 108, 8.

13. Nětko pak k tebi du, a to rěču na swěće, zo bychu měli moje wjeselo dopjelnjene we sebi.*

14. Ja sym jim dał twoje słowo, a swět je jich hidźił, dokelž njejsu ze swěta, jako tež ja njejsym ze swěta.

15. Njeprošu, zo by jich wzał ze swěta, ale zo by jich zakhował před złym.

16. Ze swěta njejsu, jako tež ja njejsym ze swěta.

---

32. t. r. do swojeho wobydlenja. — **33.** Wo hidźenju, z kotrymž swět mje a was přesćěha, wo modlenju, wo přikhadźe Ducha swjateho sym k wam rěčał, zo byšće we tom měr a pokoj měli, do mnje kruće wěrili a tak tež swět předobyli, jako sym ja jón předobył.

XVII. **2.** t. r. nad wšitkimi čłowjekami. — **3.** Wěčne žiwjenje dobudu sebi, spóznawajcy Boha, a toho, kotrehož je k wozboženju wšitkich do swěta pósłał, Jězusa Khrystusa. — **5.** Daj tež mojemu čłowjestwu tu samu krasnosć, kotruž mam jako Syn Boži wot wěčnosće. — **6.** Jězus měni tu swojich japoštołow a wučownikow. — **9.** Jězus modli so za wšitkich, jako je so tež za cyły swět na křižu woprował; ale tudy a nětko runje poruča wón z nutrnej próstwu swojich wučownikow njebjeskemu Wótcej. — **11.** Zo bychu w swojim zmyslenju a žadanju, wučenju a skutkowanju přezjeni byli. — **13.** t. r. zo bychu so wjeselili, zo su wot tebje na swěće zakitani, a zo něhdy dźěl dóstanu na njebjeskej zbóžnosći.

17. Poswjeć jich we swojej prawdźe.* Twoje słowo je prawda.
18. Jakož ty mje pósła na swět, tež ja jich pósłach na swět.
19. A ja poswjećam sebje samoho za nich, zo bychu tež woni poswjećeni byli w prawdźe.*
20. Nic pak jeno za nich prošu, ale tež za tych, kotřiž přez jich słowo wěrić budźa do mnje,
21. Zo bychu wšitcy jene byli jako ty, Wótče, we mni a ja we tebi, zo bychu tež woni we namaj jene byli, zo by swět wěrił, zo ty mje pósła.
22. A ja sym krasnosć, kotruž sy mi dał, (tež) jim dał, zo bychu jene byli, jako tež mój jene smój.
23. Ja we nich, a ty we mni, zo bychu dospołnje na jene byli, a zo by swět spóznał, zo ty mje pósła, a zo sy jich lubował, jakož sy tež mje lubował.
24. Wótče, kotrychž sy mi dał, chcu, zo bychu, hdźež sym ja, tež woni byli ze mnu, zo bychu widźeli moju krasnosć,* kotruž sy mi dał, dokelž sy mje lubował před załoženjom swěta.
25. Sprawny Wótče, swět tebje njespózna; ja pak tebje spóznach, a woni spóznachu, zo ty mje pósła.
26. A sčinich jim znate twoje mjeno, a sčinju je znate,* zo by lubosć, z kotrejž sy mje lubował, we nich była a ja we nich.

STAW XVIII.

Židźa jimaju Jězusa, na jeho słowo najprjedy k zemi padnywši, a wjedu k Annasej a Kaifasej. Hdyž Jězus měšnikej na prašenje wotmołwi, je do wobliča dyrjeny. Tři króć je wot Pětra zaprěty. Do sudnicy přiwjedźeny praji Pilatej, zo jeho kralestwo njeje z toho swěta. Židźa žadaju, zo by Jězus morjeny był, Barabbas pak pušćeny.

Hdyž bě Jězus to prajił, wuńdźe ze swojimi wučownikami přez rěku Cedron, hdźež běše zahroda, do kotrejež zańdźe wón a jeho wučownicy. 2. Kral. 15, 23; Mat. 26, 36; Mark. 14, 32; Luk. 22, 39.
2. Wědźeše pak tež Judaš, jeho přeradnik, to město, dokelž Jězus často tam ze swojimi wučownikami so zeńdźe.
3. Tohodla přińdźe tam Judaš, (sobu) wzawši kohortu,* a służownikow wot wyššich měšnikow a farisejow, z latarnjemi a swěcami a brónjemi. Mat. 26, 47; Mark. 14, 43; Luk. 22, 47.
4. Jězus pak wšitko wědźo, štož mějеše na njeho přińć, wuńdźe (jim napřećiwo), a rjekny: Koho pytaće?
5. Wotmołwichu jemu: Jězusa Nazarethskeho. Jězus jim praji: Ja sym. Judaš pak, jeho přeradnik, stoješe z nimi.
6. Hdyž pak jim rjekny: Ja sym, postupichu dozady, a padnychu k zemi.
7. Tuž wopraša so jich znowa: Koho pytaće? Woni pak rjeknychu: Jězusa Nazarethskeho.
8. Jězus wotmołwi: Rjeknych wam, zo ja sym; tuž pytaće-li mje, dajće tutym woteńć;
9. Zo by słowo dopjelnjene było, kotrež bě prajił: „Kotrychž sy mi dał, z tych njezhubich žanoho.“ Wyše 17, 12.
10. Tuž Syman Pětr, kiž mějеše mječ, jón wućahny, rubny wotročka wyššeho měšnika, a wotća jemu prawe wucho. Wotročkowe mjeno pak bě Malchus.
11. Jězus pak rjekny Pětrej: Tykń swój mječ do nóžnjow. Keluch, kotryž je mi Wótc dał, nimam jón pić?
12. Kohorta pak, a wjednik a židowscy służownicy jachu Jězusa, a zwjazachu jeho. Luk. 3, 2.
13. A wjedźechu jeho najprjedy k Annasej; přetož bě přichodny nan Kaifasa, kiž bě toho lěta wyšši měšnik.
14. Kaifas pak běše tón, kotryž bě Židam radu dał, zo je wužitne, hdyž jedyn čłowjek wumrje za lud. Wyše 11, 49.

17. t. r. zo bychu wěrnosć wozjewjeli. — 19. Wopruju so za nich, zo bychu tež woni we swjatej słužbje jako wučerjo a měšnicy kóždy wopor přinjesli, kotryž so wot nich žada. — 24. t. j. w njebjesach. — 26. Po horjewstaću a donjebjesspěću přez Ducha swjateho, kiž je Duch lubosće.
XVIII. 3. Kohorta je dźělba romskeho wójska, hl. Mat. 27, 27.

15. Dźěše pak za Jězusom Syman Pětr a druhi wučownik.* Tón wučownik pak běše wyššemu měšnikej znaty, a zastupi z Jězusom do předdwora wyššeho měšnika.

16. Pětr pak stoješe při wrotach wonka. Tuž wuńdźe druhi wučownik, kiž bě wyššemu měšnikej znaty, a poręča z wrótnicu, a dowjedźe Pětra nutř. Mat. 26, 58; Mark. 14, 54; Luk. 22, 55.

17. Tuž praji słužowna wrótnica k Pětrej: Njejsy tež ty z wučownikow toho člowjeka? Wón praji: Njejsym.

18. Stojachu pak wotročcy a słužownicy při žehliwym wuhlu, dokelž běše zyma, a wohrěwachu so; a stoješe z nimi tež Pětr a wohrěwaše so.

19. Wyšši měšnik pak wopraša so Jězusa wo jeho wučownikach a wo jeho wučbje.

20. Jězus jemu wotmołwi: Ja sym zjawnje rěčał swětej; ja sym přeco wučił we synagodzy a w templu, hdźež so wšitcy Židźa skhadźuja, a w potajnym njejsym ničo rěčał.

21. Što so mje prašeš? Woprašej so tych, kotřiž su słyšeli, što sym jim rěčał; hlej, ći wědźa, što sym ja prajił.

22. Hdyž bě wón to prajił, da jedyn z pódlastojacych słužownikow Jězusej plistu prajo: Tak wotmołwješ wyššemu měšnikej?

23. Jězus jemu wotmołwi: Sym-li zlě rěčał, daj swědčenje wo złym; sym-li pak prawje, čohodla mje biješ?

24. (Annas pak bě jeho zwjazaneho pósłał k wyššemu měšnikej Kaifasej.) Mat. 26, 57; Mark. 14, 53; Luk. 22, 54.

25. Syman Pětr pak (tam) stoješe a wohrěwaše so. Tuž rjeknychu jemu: Njejsy tež ty z jeho wučownikow? Wón zaprě a rjekny: Njejsym. Mat. 26, 69; Mark. 14, 67; Luk. 22, 56.

26. Jemu praji jedyn z wotročkow wyššeho měšnika, přiwuzny toho, kotremuž bě Pětr wucho wotćał: Njejsym ja tebje widźał z nim w zahrodźe?

27. Tuž zaprě Pětr zaso; a hnydom zaspěwa honač.

28. A wjedźechu Jězusa wot Kaifasa do sudnicy. Běše pak rano; a woni njezastupichu do sudnicy, zo njebychu so znječisćili, ale zo bychu jutrowne jehnjo jěsć móhli.* Mat. 27, 2; Mark. 15, 1; Luk. 23, 1.

29. Tuž wuńdźe Pilatus k nim won a rjekny: Kajku skóržbu njeseće přećiwo tomu člowjekej?

30. Wotmołwichu a rjeknychu jemu: Hdy by tutón złóstnik njebył, njebychmy jeho tebi podali.

31. Tuž rjekny jim Pilatus: Wzmiće wy jeho a sudźće jeho po swojim zakonju. Židźa pak rjeknychu jemu: Nam so njesłuša někoho morić;*

32. Zo by Jězusowe słowo so dopjelniło, kotrež rjekny znamjenjejo, kajkeje smjerće změje wumrěć. Mat. 20, 19.

33. Tuž zańdźe Pilatus znowa do sudnicy, a powoła Jězusa a rjekny jemu: Sy ty kral Židow? Mat. 27, 11; Mark. 15, 2.

34. Jězus wotmołwi: Prajiš to sam wot sebje, abo rjeknychu tebi to druzy wo mni?*

35. Pilatus wotmołwi: Sym ja Žid? Twój lud a wyšši měšnicy su mi tebje podali; što sy činił?

36. Jězus wotmołwi: Moje kralestwo njeje z toho swěta; by-li moje kralestwo z toho swěta było, bychu wšak moji słužownicy wojowali, zo bych Židam podaty njebył; nětko pak moje kralestwo njeje wottudy.

37. Tuž rjekny jemu Pilatus: Tak ty sy kral? Jězus wotmołwi: Ty prajiš, zo

15. Tutón druhi wučownik běše japoštoł Jan, kotryž podobnje husćišo so mjenuje. — **28.** Zo bychu Židźa na jutrownych woporach a jědźach so wobdźělić móhli, dyrbjachu zakońscy čisći być, a tohodla njezastupichu do sudnicy, kotraž bě wobydlenje pohana. — **31.** Prawo wotsudźenja na smjerć měješe po cyłym romskim kejžorstwje jeno kejžor a w jednotliwych dźělach jeno jeho naměstnik. Židźa po zhubjenju samostatnosće njeměјachu hižo prawa, někoho morić. — **34.** Jězus tudy so njepraša, zo by něšto zhonił, ale chce z tym prajić: Ty to sam wot sebje njeprajiš, ale dokelž su to druzy ći prajili.

ja sym kral. Ja sym so k tomu narodźił, a k tomu sym na swět přišoł, zo bych prawdźe swědčenje dał; kóždy, kiž je z prawdy, słyši mój hłós.
38. Pilatus jemu praji: Što je prawda? A hdyž bě to prajił, wuńdźe znowa k Židam a praji jim: Ja žanejc winy na nim njenamakam.
39. Pola was pak je zwučenje, zo wam na jutry jenoho (jateho) pušću; chceće potajkim, zo wam pušću krala Židow?
Mat. 27, 15; Mark. 15, 6; Luk. 23, 17;
40. Tuž zawołachu wšitcy prajicy: Nic toho, ale Barabbasa. Barabbas pak běše mordaŕ.

STAW XIX.

Wot Pilata šwikany, wšelako hanjeny a z ćernjemi krónowany je Jězus k smjerći křižowanja žadany. Znowa wuprašowany praji Pilatej, zo ma tón jeno wot horjeka móc nad nim. Pilatus wotsudźi Jězusa, kotrehož krala Židow mjenuje, z bojosće k smjerći. Jězus njese křiž a je mjez mordarjomaj křižowany; wot Pilata je na křižu napis stajeny; drasta Jězusowa je mjez wojakow rozdźělena, wo suknju so losuje. Jězus poruči maćeri Jana a Janej maćeŕ, a bu napojeny z kisałom, a wšitko dokonjawši zemrě. Złóstnikomaj so kosće złamáchu a z Jězusoweje wotewrjeneje strony krej a woda wućeče; jeho ćěło, z rubami wobwite, bu pohrjebane.

Tehdy pak wza Pilatus Jězusa a da jeho šwikać. Mat. 27, 27; Mark. 15, 16.
2. A wojacy splećši krónu z ćerni stajichu (ju) na jeho hłowu, a woblečechu jeho z purpurowym płašćom.
3. A přistupowachu k njemu a prajachu: Budź powitany, kralo Židow; a dawachu jemu plisty.
4. Tuž wuńdźe Pilatus zaso won a praji jim: Hlej, wjedu wam jeho won, zo byšće spóznali, zo žaneje winy na nim njenamakam.
5. (Jězus pak wuńdźe, njeso ćernjowu krónu a purpurowy płašć.) A praji jim: Hlej, čłowjek.
6. A hdyž jeho wyšši měšnicy a słužownicy wuhladachu, zawołachu prajicy: Křižuj, křižuj jeho. Pilatus jim praji: Wzmiće wy jeho a křižujće; přetož ja žaneje winy na nim njenamakam.
7. Židźa jemu wotmołwichu: My mamy zakoń, a po zakonju dyrbi wumrěć, dokelž sebje syna Božeho sčini.
8. Hdyž pak Pilatus tuto słowo wusłyša, naboja so (hišće) bóle.*
9. A zastupi znowa do sudnicy, a rjekny k Jězusej: Zwotkel sy? Jězus pak jemu wotmołwjenja njeda.
10. Tuž rjekny jemu Pilatus: Ze mnu njerěčiš? njewěš, zo mam móc, tebje křižować, a mam móc, tebje pušćić?
11. Jězus wotmołwi: Njeby žaneje mocy měł nade mnu, njeby-li tebi date było wot horjeka. Tohodla ma wjetši hrěch tón, kotryž je mje tebi podał.*
12. A wottal pytaše Pilatus jeho pušćić. Židźa pak wołachu prajicy: Pušćiš-li toho, njejsy kejžorowy přećel. Přetož kóždy, kotryž so krala čini, přećiwi so kejžorej.
13. Hdyž bě Pilatus tute słowa słyšal, přiwjedźe Jězusa won a sydny so na sudny stoł na měsće, kotrež rěka Lithostrotos, hebrejscy pak Gabbatha.*
14. Běše pak dźeń přihotowanja k jutram, wokoło šesteje hodźiny,* a praji Židam: Hlej, waš kral.
15. Woni pak wołachu: Preč, preč, křižuj jeho. Pilatus jim praji: Wašeho krala mam křižować? Wyšši měšnicy wotmołwichu: Nimamy krala, khiba kejžora.

XIX. 8. Pilatus bě wo Jězusowej njewinowatosći přeswědčeny, tež jeho mandźelska bě jeho napominała, zo njeby njewinowateho wotsudźił, a tola bě wón Jězusa tak žałostnje rozšwikać a wusměšeć dał; ani z tym Židźa so njespokojichu, ale žadachu sebi Jězusowu smjerć. Toho žadanja stróži so Pilatus a boješe so, a někto słyši k tomu hišće słowo „Syn Boži" a zrozymi je w pohanskim zmysłu; tuž ma Jězusa za wosebniše stworjenje, dyžli druhich čłowjekow, a tohodla je někto jeho bojosć hišće wjetša. — **11.** Pilatus zhrěši woprawdźe, njewinowateho na smjerć wotsudźejo, tola ćežšo hišće zhrěša, kotřiž běchu Jězusa Pilatej přiwjedli a jeho smjerć žadachu. Pilatus zhrěši ze słabosće, tamni ze złósće. — **13.** t. j. powyšene, ze wšelako barbitymi kamjenjemi wusadźene město, na kotrymž sudny stoł stoješe. — **14.** t. r. na spočatku 6. hodźiny.

16. Tuž poda jim jeho, zo by křižo-
wany był. A wzachu Jězusa, a wuwje-
dźechu jeho.
17. A sebi křiž njeso wuńdźe na to
městno, kotrež rěka Kalvarija, hebrejscy
pak Golgotha, Mat. 27, 33; Mark. 15, 22;
Luk. 23, 33.
18. Hdźež jeho křižowachu, a z nim
dweju druheju z wobeju stronow, wosrjedź
pak Jězusa.
19. Pilatus pak napisa tež napis, a staji
jón na křiž: Běše pak napisane: JĚZUS
NAZARETHSKI, KRAL ŽIDOW.
20. Tón napis pak čitachu mnozy ze
Židow, dokelž běše městno, hdźež bu
Jězus křižowany, blizko města (Jeruza-
lema). A běše pisany hebrejscy, grekscy
a łaćanscy.*
21. Tuž prajachu k Pilatej wyšši měš-
nicy Židow: Njepiš: kral Židow; ale zo
wón rjekny: Sym kral Židow.
22. Pilatus wotmołwi: Štož sym pisał,
sym pisał.
23. Wojacy pak, hdyž běchu jeho kři-
žowali, wzachu jeho drasty, (a sčinichu
štyri dźěle, za kóždeho wojaka dźěl) a
suknju. Běše pak suknja nješita, ale wot
horjeka z cyłeho tkana. Mat. 27, 35;
Mark. 15, 24; Luk. 23, 34.
24. Tuž rjeknychu mjez sobu: Nje-
rozrězajmy ju, ale losujmy wo nju, čeja
budźe; zo by pismo dopjelnjene było, ko-
trež praji: „Moju drastu sebi rozdźělichu,
a wo moju suknju mjetachu lós.“ Tuž tež
wojacy to sčinichu. Ps. 21, 19.
25. Stojachu pak při křižu Jězusowym
jeho mać a sotra jeho maćerje, Marija
Kleofasowa, a Marija Madlena.
26. Jězus pak wuhladawši swoju maćeř
a wučownika, kotrehož lubowaše, tam sto-
jaceho, praji swojej maćeri: Žónska, hlej
twój syn.
27. Potom praji wučownikej: Hlej,
twoja mać. A wot teje hodźiny wza ju
wučownik k sebi.
28. Potom Jězus wědźo, zo je wšitko
dokonjane, zo by pismo so dopjelniło,
rjekny: Mi chce so pić.
29. Sudowjo pak (tu) stoješe połne ki-
sała. A woni hubicu połnu kisała na iso-
powu sćinu tyknywši, jemu ke rtej podachu.
30. Hdyž pak bě Jězus kisało přijał,
rjekny: Dokonjane je; a pokhiliwši hłowu
poda ducha.
31. Židźa pak (dokelž bě dźeń přihoto-
wanja),* zo bychu ćěła na křižu njewostałe
na sabaće (přetož to bě wulki sabatowy
dźeń), naprosychu Pilata, zo bychu so
jim kosće złamałe, a wone so dele wzałe.
32. Tuž přińdźechu wojacy a złamachu
prěnjemu kosće a tež druhemu, kotryž bu
z nim křižowany.*
33. K Jězusej pak přišedši, jako wu-
hladachu, zo je hižo mortwy, njezłamachu
jeho kosće.
34. Ale jedyn z wojakow wotewri z le-
biju jeho stronu, a hnydom wuńdźe krej
a woda.*
35. A tón, kiž je (to) widźał, je swěd-
čenje dał, a jeho swědčenje je prawe.
A wón wě, zo prawdu rěči, zo byšće tež
wy wěrili.

---

20. Zo bychu napis wšitcy rozymili; hebrejsku (aramejsku) rěč rěčeše lud w kraju; łaćansku pak nałožowaše romska wyšnosć, kotraž w kraju knježeše, a greksku Židźa w druhich krajach, kotřiž běchu do Jeruzalema na swjedźeń přišli. Napis w třojej rěči, kotrež wot tehdy najznaćišich ludow swěta so trjebachu, poznamjenja po měnjenju swjatych wótcow, zo je Jězus za wšitke ludy wumrěł. — **31.** Dźeń přihotowanja je dźeń před sabatom, potajkim pjatk, a tónle dźeń přihotowanja bě tež dźeń před jutrownym swjedźenjom; tohodla rěka „wulki sabatowy dźeń“ tak wjele jako wulki swje- dźeń. — **32.** To so sta, zo by jich smjerć wěsta była; wosebje złamachu so jim rjebła, zo by z tym žiwjenje, kotrež by móhło hišće w nich być, wuhasło. — **34.** Jězus pak bě před křižowanjom, přez nócny sud, šwikanje a druhe čwělowanje, njesenje ćežkeho křiža hižo cyłu móc zhubił, tak zo bě smjerć wěsta, a sami wojacy na njej njedwělowachu. Z jeho wotewrjeneje strony ćečeše krej a woda, štož bě nowe znamjo wěsteje smjerće. Swjeći wótcowje widźa w tom znamjeni dweju swja- teju sakramentow, křćeńcy a wołtarja.

36. Přetož to je so stało, zo by pismo dopjelnjene było: „Kosće na nim njezłamaće".* 2. Mójz, 12, 46; 4. Mójz. 9, 12.
37. A zaso druhe pismo praji: „Wuhladaju, koho su překłóli". Zach. 12, 10.
38. Potom pak poprosy Pilata Józef z Arimatheje (kotryž běše Jězusowy wučownik, ale potajny z bojosće před Židami), zo by Jězusowe ćěło wzać směł. A Pilatus dowoli. Tuž přińdźe wón, a wza Jězusowe ćěło.
39. Přińdźe pak tež Nikodemus, kiž bě najprjedy w nocy k Jězusej přišoł, a přinjese změšeninu myrrhy a aloweja, na sto puntow.
40. Tuž wzaštaj Jězusowe ćěło, a zawalištaj je do rubow z wonjatymi zelemi, kajkež je zwučenje hrjebanja pola Židow.
41. Běše pak na měsće, hdźež bu křižowany, zahroda, a w zahrodźe nowy row, w kotrymž hišće nichtó pohrjebany njebu.
42. Tuž tudy dla židowskeho přihotowanja, dokelž bě row blizko, Jězusa połožištaj.*

STAW XX.

Marija Madlena přińdźe najprjedy k rowej, potom Pětr a Jan. Wona při rowje płačicy wuhlada dweju jandźelow, skónčnje spózna Jězusa, kotryž japoštołam so zjewjacy jim pokoj přeje, a błuzny ranow pokazawši, jim Ducha swjateho wudźěli, zo bychu hrěchi wodawali a zdźeržowali. Znowa zjewi so njewěriwemu Domašej a druhim wučownikam, poda swoje ćěło k dótknjenju, tych zbóžnych prajo, kotřiž su wěrili, byrnje jeho njewidźeli. Wšitke Jězusowe dźiwy njejsu w tutej knizy napisane.

Prěni dźeń po sabaće* pak přińdźe Marija Madlena rano, hdyž bě hišće ćma, k rowej a wuhlada kamjeń wotwaleny wot rowa. Mat. 28, 1; Mark. 16, 1; Luk. 24, 1.
2. A běžeše a přińdźe k Symanej Pětrej a k druhemu wučownikej, kotrehož Jězus łubowaše, a praji jimaj: Knjeza su z rowa wzali, a njewěmy, hdźe jeho położichu.
3. Tuž wuńdźe Pětr a tón druhi wučownik, a dźěštaj k rowej.
4. Běžeštaj pak wobaj nadobo, ale tón druhi wučownik doběža spěšnišo dyžli Pětr, a přińdźe prěni k rowej.
5. A skhiliwši so wuhlada ruby (tam) połožene; tola pak njezastupi.
6. Tuž přińdźe tež Syman Pětr, jeho sćěhowacy, a zastupi do rowa, a wuhlada ruby połožene,
7. A rubčk, kotryž bě wokoło jeho hłowy był, nic z rubami połoženy, ale wosebje zawaleny na jenom měsće.
8. Tehdy pak zastupi tež tón druhi wučownik, kiž bě prěni k rowej přišoł, a wuhlada a wěrješe;
9. Přetož hišće njerozymještaj pismo, zo dyrbješe Jězus wot mortwych wstanyć.*
10. Tuž woteńdźeštaj wučownikaj zaso domoj.
11. Marija pak stoješe při rowje wonka płakajcy. Jako pak płakaše, skhili so a pohlada do rowa.
12. A wuhlada dweju jandźelow w běłej drasće sedźaceju, jenoho k hłowam a jenoho k noham, hdźež bě Jězusowe ćěło połožene było.
13. Taj prajištaj jej: Žónska, što płačeš? Praji jimaj: Mojeho Knjeza su wzali, a njewěm, hdźe jeho położichu.
14. Hdyž bě to prajiła, wobroći so dozady, a wuhlada Jězusa (tam) stojaceho, a njewědźeše, zo by Jězus był.
15. Jězus jej praji: Žónska, što płačeš? koho pytaš? Wona měnicy, zo je zahrodnik, praji jemu: Knježe, sy-li jeho ty wotnjesł, praj mi, hdźe sy jeho položił, a ja jeho wozmu.
16. Jězus jej praji: Marija. Wobroćiwši so rjekny wona jemu: Rabboni (štož rěka: Mištrje).

---

36. To bě poručene za jutrowne jehnjo, předznamjo Jězusowe. — 42. Blizki swjedźeń njedowoli dalše swjatočne pohrjebanje, ani žałbowanje Jězusoweho ćěła; to měješe so hakle po swjedźenju stać.
XX. 1. t. j. naša njedźela. — 9. Jězus powědaše drje wjacy króć japoštołam wo swojim přichodnym horjewstaću, ale woni jeho słowa hinak zrozymichu.

17. Jězus jej praji: Njedótkaj so mje; přetož njejsym hišće spěł k swojemu Wótcej; dźi pak k mojim bratram, a praj jim: Spěju k swojemu Wótcej a k wašemu Wótcej, k swojemu Bohu a k wašemu Bohu.*

18. Marija Madlena přińdźe a powědaše wučownikam: Knjeza sym widźała, a to mi rjekny.

19. Hdyž pak bě wječor toho sameho dnja, prěnjeho po sabaće, a durje (tam) zamknjene běchu, hdźež japoštołowje z bojosće před Židami so zhromadźichu, přińdźe Jězus, a stoješe srjedźa, a rjekny jim: Pokoj budź z wami.* Mark. 16, 14; Luk. 24, 36.

20. A hdyž bě to prajił, pokaza jim rucy a stronu.* Tuž zwjeselichu so wučownicy, Knjeza wuhladawši.

21. A zaso rjekny jim: Pokoj budź z wami; jakož je mje Wótc pósłał, tež ja sćelu was.*

22. Hdyž bě to prajił, dychny na nich a rjekny: Wzmiće Ducha swjateho.

23. Kotrymž hrěchi wodaće, tym so wodawaju; a kotrymž je zdźeržiće, (tym) su zdźeržane.* Mat. 18, 18.

24. Domaš pak, jedyn z dwanaćoch, kiž Didymus rěka, njeběše z nimi, hdyž Jězus přińdźe.

25. Tuž rjeknychu jemu druzy wučownicy: Knjeza smy widźeli. Wón pak jim rjekny: Khiba zo wuhladam na jeho rukomaj błuznu hozdźow, a połožu swój porst na město hozdźi, a połožu swoju ruku do jeho strony, njebudu wěrić.

26. A po wosmich dnjach běchu jeho wučownicy zaso nutřka, a Domaš z nimi. Jězus přińdźe při zamknjenych durjach, a stoješe srjedźa a rjekny: Pokoj budź z wami.

27. Potom rjekny Domašej: Polož sem swój porst a wohladaj mojej rucy, a podaj sem swoju ruku, a polož do mojeje strony; a njebudź njewěriwy, ale wěriwy.

28. Domaš wotmołwi a rjekny jemu: Mój Knježe a mój Božo!

29. Jězus jemu rjekny: Dokelž sy mje widźał, Domašo, sy wěrił; zbóžni (su), kotřiž njejsu widźeli a su wěrili.

30. Mnohe tež druhe dźiwy je tak Jězus činił před wočomaj swojich wučownikow, kotrež njejsu napisane w tutej knizy.

31. Tute pak su napisane, zo byšće wěrili, zo Jězus je Khrystus, Syn Boži, a zo byšće wěricy žiwjenje měli w jeho mjenje.*

STAW XXI.

Wučownikam, kotřiž ryby łoja, da Jězus wulku mnohosć rybow popadnyć. Pětr pak, přez Jana na tomle dźiwje Knjeza spóznawši, skoči do morja; a po jědźi dósta Pětr, kiž bu třikróć wo lubosć k Khrystusej prašany, poručnosć, zo by jeho wowcy pasł; wón je dopominany na přichodne ćerpjenje, podarmo pak praša so wo Janowej smjerći. Jězusowe skutki njejsu wšitke napisane.

Potom zjewi zo Jězus zaso swojim wučownikam při morju Tiberiaskim;* zjewi pak so takle.

2. Běchu zhromadnje Syman Pětr a Domaš, kiž rěka Didymus, a Nathanael, kiž bě z Kany galilejskeje, a Zebedejowaj synaj a druhaj dwaj z jeho wučownikow.

3. Syman Pětr jim rjekny: Du ryby łojić. Prajichu jemu: Tež my póńdźemy z tobu. A wuńdźechu a stupichu do čołma; a w tej nocy ničo njepopadnychu.

---

17. Jězus rěči tudy po swojim čłowjestwje, hdyž Boha swojeho a swojich japoštołow Wótca mjenuje. — **19.** Za překrasnjene ćěło njeběchu murje a durje zadźěwki, ale tež při zamknjenych durjach stoješe Jězus nadobo před swojimi japoštołami. — **20.** t. r. błuzny na rukomaj a w stronje. — **21.** Tu samu móc, kotruž je njebjeski Wótc mi k wozbożenju čłowjekow dał, dawam tež ja wam. Wótc pósła Syna, Syn sćele japoštołow, a tući zaso nastupnikow, a tak přeńdźe połnomóc po rjedźe, kotryž je wot Khrystusa postajeny, hač do kónca swěta na nastupnikow swjatych japoštołow. — **23.** Z tutymi słowami postaji Jězus swjaty sakrament pokuty. — **31.** Zo byšće wěrili do njeho jako zbóžnika swěta a tudy žiwjenje hnady a w njebjesach wěčne žiwjenje měli.

XXI. **1.** Potajkim w Galileji, do kotrejež běchu swjeći japoštołowje po Jězusowej poručnosći na krótki čas so podali.

4. Hdyž pak bu rano, stoješe Jězus na brjozy; tola wučownicy njespóznachu, zo by Jězus był.

5. Tuž rjekny jim Jězus: Dźěćatka, maće něšto jěsć? Wotmołwichu jemu: Ně.

6. Praji jim: Wućisńće syć na prawu stronu čołma, a namakaće. Tuž wućisnychu (ju), a hižo njemóžachu ju wućahnyć dla mnohosće rybow.

7. Tuž rjekny tón wučownik, kotrehož Jězus lubowaše, k Pětrej: Knjez je. Syman Pětr, hdyž bě słyšał, zo je to Knjez, wopasa so (spódnju) drastu (přetož bě nahi),* a pušći so do morja.

8. Druzy wučownicy pak přińdźechu na čołmje (přetož njeběchu daloko wot kraja, ale na dwě sćě łohći) wlečicy syć z rybami.

9. A hdyž stupichu na kraj, wuhladachu žehliwe wuhlo, a rybu nadpołoženu a khlěb.

10. Jězus jim praji: Přinjesće wot rybow, kotrež nětko popadnyšće.

11. Syman Pětr postupi a wućahny syć na kraj, połnu wulkich rybow, (kotrychž bě) sto a tři a pjećdźesat. A runjež bě jich telko, njeroztorže so syć.

12. Jězus jim praji: Pójće a pojěźće. A nichtó z přisydowacych njezważi sebi jeho so woprašeć: Štó ty sy? wědźachu, zo je Knjez.

13. Tuž přińdźe Jězus a wza khlěb, a da jim, a tak tež rybu.

14. To bě hižo třeći króć, zo Jězus swojim wučownikam so zjewi, hdyž bě wot mortwych wstanył.

15. **H**dyž pak běchu powobjedowali, praji Jězus Symanej Pětrej: Symanje Janowy,* lubuješ mje bóle, dyžli ći? Praji jemu: Haj, Knježe; ty wěš, zo će lubuju. Praji jemu: Pas moje jehnjata.

16. Praji jemu zaso: Symanje Janowy, lubuješ mje? Dźeše jemu: Haj, Knježe; ty wěš, zo će lubuju. Praji jemu: Pas moje jehnjata.

17. Třeći króć jemu praji: Symanje Janowy, lubuješ mje? Pětr so zrudźi, zo Jězus třeći króć rjekny: Lubuješ mje? a rjekny jemu: Knježe, ty wšitko wěš; ty wěš, zo će lubuju. Rjekny jemu: Pas moje wowcy.*

18. Zawěrno, zawěrno praju tebi: Hdyž bě młódši, wopasowaše so ty a khodźeše, hdźež chcyše; hdyž pak zestariš, wupřestrješ swojej rucy, a druhi će wopasa, a powjedźe će, hdźež ty nochceš. 2. Pětr. 1, 14.

19. To pak rjekny woznamjenjejo, z kajkej smjerću wón Boha wokrasni. A hdyž bě to prajił, rjekny jemu: Sćěhuj mje.*

20. Pětr so wobroćiwši wuhlada toho wučownika, kotrehož Jězus lubowaše, zo za nim dźe, kotryž bě tež při (wonej) wječeri na jeho wutrobnje wotpočował, a prajił: Knježe, štó je, kiž će přeradźi?

21. Hdyž pak Pětr toho wuhlada, rjekny Jězusej: Knježe, što pak tutón?

22. Jězus jemu praji: Chcu, zo wón tak wostanje, hač přińdu; što je tebi wo to? ty mje sćěhuj.*

23. Tuž wuńdźe ta rěč mjez bratrami, zo tón wučownik njewumrje. Jězus pak njerjekny jemu: Wón njewumrje, ale: Chcu, zo tak wostanje, hač přińdu; što je tebi wo to?

24. **T**o je tón wučownik, kotryž swědčenje dawa wo tom a je to napisał; a wěmy, zo je jeho swědčenje prawe.

25. Je pak tež wjele druhich skutkow, kotrež je Jězus činił; a bychu-li te wosebje so spisałe, myslu, zo by ani swět sam njemóhł napisajomne knihi wobsahnyć.

7. t. r. bjez suknje, jeno w rybaŕskej košli. — **15.** „Janowy“ je to same kaž Jonasowy; hl. wyše 1, 42. — **17.** Z tymile słowami postaji Jězus Pětra jako najwyššeho pastyrja swojeho stadła, kotryž ma kedźbu dawać na wowcy a jehnjata, na pastyrjow a wěriwych, a sčini jeho wjeŕcha swojeje cyrkwje; hlad. Mat. 16, 19. — **19.** Sćěhuj mje, swojeho Knjeza, w žiwjenju a w smjerći. — **22.** Pětr, kiž bě zhonił, kak wumrje, chcyše tež wědźeć, kajka smjerć na Jana, lubowaneho wučownika, čaka; tola Jězus njewotmołwi na jeho prašenje tak jasnje, zo bychu Pětr z druhimi japoštołami to zrozymił. Ja chcu, zo by tak wostał, hač ja přińdu, t. r. zo by žiwy był, doniž jeho njewotwołam přez smjerć.

JAPOŠTOŁSKE SKUTKI.

STAW I.

Jězus slubi japoštołam Ducha swjateho a praji, zo njeje jich wěc, zo bychu zakhowane časy přichodnych podawkow znali; a po jeho donjebjesspěću připowědataj jandźelej, zo wón podobnje zaso přińdźe. Mjena japoštołow. Pětrowa rěč za powołanje jenoho na Judašowe město, na kotrež bu po modlitwje Matij z losom wuzwoleny.

Prěnje słowo* spisach wo wšitkim, o Theofilo, štož Jězus poča činić a wučić,

2. Hač do dnja, na kotrymž bu, dawši japoštołam, kotrychž bě wuzwolił, přikaznje přez Ducha swjateho, horje wzaty;

3. Kotrymž tež po swojim ćerpjenju sam žiwy so zjewješe we mnohich dopokazach, přez štyrceći dnjow so jim pokazujo a rozmołwjejo wo Božim kralestwje.

4. A z nimi jědźo přikaza jim, zo bychu z Jeruzalema njewotkhadźeli, ale čakali na Wótcowe slubjenje, kotrež sće, (praji wón), z mojeho rta słyšeli.*

Luk. 24, 49; Jan. 14, 26; Mat. 3, 11; Mark. 1, 8; Luk. 3, 16; Jan. 1, 26.

5. Přetož Jan drje je křćił z wodu, wy pak budźeće křćeni z Duchom swjatym po njemnohich tych dnjach.

6. Tuž kotřiž běchu so zešli, prašachu so jeho, prajicy: Knježe, załožiš znowa w tomle času kralestwo Israel?

7. Wón pak rjekny jim: Njeje waša wěc, zo byšće časy a khwile znali, kotrež je Wótc postajił w swojej mocy;

8. Ale dóstanjeće móc Ducha swjateho, kotryž na was přińdźe, a budźeće mi swědkowje w Jeruzalemje a w cyłej Judeji a Samariji a hač do kóncow zemje.*

Luk. 24, 48.

9. A hdyž bě to prajił, bu wón, jako woni widźachu, pozběhnjeny; a mróčel wza jeho z jich wočow.

10. A hdyž za nim do njebjes spějacym hladachu, hlej, stoještaj dwaj mužskaj pódla nich w běłych drastach,

11. Kotrajž tež praještaj: Mužowje galilejscy, što tu stojiće, do njebjes hladajcy? Tón Jězus, kotryž je před wami do njebjes wzaty, tak zaso přińdźe, jako sće widźeli jeho do njebjes spěć.

12. Tuž wróćichu so do Jeruzalema z hory, kotraž rěka Wolijowa, kotraž je pódla Jeruzalema, sabatowy puć daloko.*

13. A hdyž běchu (domoj) přišli, podachu so do wječeŕnje,* hdźež přebywachu Pětr a Jan, Jakub a Handrij, Filip a Domaš, Bartrom a Matej, Jakub Alfejowy a Syman Zelotes a Judaš (bratr) Jakubowy.

14. Ći wšitcy zwostawachu jednomyslnje w modlitwje ze žónskimi, a z Mariju, Jězusowej maćerju, a jeho bratrami.*

15. W tychle dnjach wstanywši mjez bratrami rjekny Pětr (běše pak črjóda ludźi hromadźe wokoło sto a dwaceći):

16. Mužowje, bratřa, pismo dyrbi so dopjelnić, kotrež je Duch swjaty wěšćił přez rot Davidowy wo Judašu, kotryž bu wjednik tych, kotřiž Jězusa zajachu.

Ps. 40, 10; Jan. 13, 18.

17. Wón bě sobu mjez nas ličeny, a bě dóstał podźěl tuteje słužby.*

18. A tón pak je zasłužił polo ze mzdy swojeje njesprawnosće, a wobwěsywši so rozpukny so wosrjedź, a wukidnychu so wšě jeho črjowa.

I. 1. t. j. evangelium, kotrež je wot toho sameho spisaćela spisane. — 4. t. j. Duch swjaty ze swojimi hnadami, kotryž měješe widźomnje na swjatych japoštołow přińć. — 8. Jězus njewotmołwi japoštołam na jich prašenje, ale praji jeno, zo Duch swjaty na nich přińdźe a jich rozswětli; potom spóznaja, zo jeho kralestwo njeje z toho swěta, ale zo je duchowne, kotrež budźa rozšěrjeć hač do kóncow zemje. — 12. Tak wjele kročeli, jako zakoń Židam na sabaće činić dowoli. — 13. To bě wulka jstwa, ke kotrejž wot deleka skhód wjedźeše a hdźež běchu poslednju wječeŕ z Jězusom swjećili. — 14. t. j. bliskimi krejnymi přećelemi. — 17. t. j. japoštołskeje.

19. A to bu znate wšitkim přebywacym w Jeruzalemje, tak zo to polo rěka w jich rěči: Hakeldama, to je, polo krewje.

20. Přetož pisane je w knižy psalmow: Pusty budź jich přebytk, a nichtó njebudź, štóž by w nim bydlił; a (zaso): jeho biskopstwo njech dóstanje druhi. Ps. 68, 26; Ps. 108, 8.

21. Tohodla dyrbi z tych mužow, kotřiž běchu z nami zhromadźeni we wšim času, w kotrymž je Knjez Jězus mjez nami nutř a won khodźił,

22. Spočawši wot Janowejc křćeńcy hač do dnja, na kotrymž bu wot nas wzaty, jedyn (tu) z nami swědk jeho horjewstaća być.

23. A postajichu dweju: Józefa, kiž rěkaše Barsabas z přimjenom Sprawny, a Matija.

24. A modlicy so prajachu: Ty, Knježe, kotryž wutroby wšitkich znaješ, pokaž z tuteju dweju jenoho, kotrehož sy wuzwolił,

25. Zo by dóstał město tuteje słužby a japoštołstwa, z kotrehož Judaš wotstupi, zo by wotešoł na swoje město.

26. A dachu jimaj losy, a padny lós na Matija, a wón bu přiličeny jědnaće japoštołam.

STAW II.

Po přikhadźe Ducha swjateho na swjedźenju swjatkow dźiwachu so Židźa, zo japoštołowje we wšelakich rěčach rěča. Tych, kotřiž prajachu, zo su pjeni, wotpokaza Pětr, powołajo so na Joelowe wěšćenje; Židźa činjachu pokutu a po Pětrowej radźe wobroćichu so na tři tysacy k Jězusowej wučbje, a ći wostawachu při wučenju japoštołow, łamanju khlěba a modlenju, a mějachu wšitko zhromadnje.

A hdyž duy swjatkow so dopjelnichu, běchu wšitcy w hromadźe na tom samym měsće.*

2. A nahle sta so šumjenje z njebjes, jakož přikhadźaceho sylneho wětra, a napjelni cyły dom, hdźež sedźachu;

3. A zjewichu so jim rozdźělene jazyki, kaž woheń, a (tón) posadźi so nad kóždeho z nich.

4. A wšitcy buchu napjelnjeni z Duchom swjatym, a počachu rěčeć we wšelakich rěčach, kajkež jim Duch swjaty wurěčeć dawaše. Mat. 3, 11; Mark. 1, 8; Luk. 3, 16; Jan. 7, 39; wyše 1, 8; niže 11, 16; 19, 6.

5. Přebywachu pak w Jeruzalemje Židźa, nabožni mužowje z kóždeho naroda, kiž je pod njebjom.*

6. Hdyž pak tónle hłós so sta, zeńdźe so mnohosć (ludu), a zadźiwa so, dokelž kóždy słyšeše w swojej rěči jich rěčeć.

7. Postróžichu pak so wšitcy, a dźiwachu so prajicy: Hlej, njejsu wšitcy tući, kotřiž rěča, Galilejscy?

8. A kak my słyšimy kóždy našu rěč, w kotrejž smy so narodźili?

9. Partowje a Medowje a Elamitowje, a kotřiž bydlimy w Mesopotamiji, Judeji a Kappadociji, Pontu a Asiji,

10. Frygiji a Pamfyliji, Egiptowskej a krajinach Libije, kotraž je wokoło Cyreny, a Romscy přikhadnicy,

11. Tež Židźa a k židowstwu wobroćeni,* Kretowje a Arabowje, słyšimy jich

II. 1. Sedm tydźenjow po jutrach, na pjećdźesatym dnju po tutom swjedźenju, swjećachu Židźa žnjeński swjedźeń, na kotrymž prěnički wšitkich płodow Bohu woprowachu. Pozdźišo swjećeše so na tom dnju tež wopomnjeće sluba, kotryž bě israelski lud při horje Sinai činił, hdźež bě jemu Bóh přez Mójzesa swój zakoń dał. Tónle swjedźeń měješe tež za křesćanstwo być žnjeński swjedźeń, na kotrymž Duch swjaty, tónle přez Jězusowu smjerć zezrajeny płód, swjatym japoštołam a druhim wěriwym so wudźěli, a přez założenje prěnjeje křesćanskeje wosady takrjec prěnički čłowjestwa Bohu jako wopor so přinjesechu, a tež swjedźeń sluba, kotryž młodźi křesćenjo Bohu w swjatej křćeńcy činjachu, zo chcedźa po křesćanskim zakonju žiwi być. — 5. Židźa, překupski lud, zasydlichu so zahe mjez druhimi ludami, tola přikhadźachu na hłowne swjedźenje, jako na jutry, swjatki, k swojej swjatnicy do Jeruzalema. — 11. K židowstwu wobroćeni su tajcy, kotřiž su z pohanstwa k wěrje Židow přistupili; po narodźe njeběchu Židźa, ale po wěrje a Božich słužbach.

rěčeć w našich rěčach wo wulkich skutkach Božich.

12. Postróžichu pak so wšitcy a dźiwachu so, mjez sobu prajicy: Što pak ma to być?

13. Druzy pak wusměšejcy prajachu: Woni su połni słódkeho wina.

14. Wstanywši pak Pětr z jědnaćimi, pozběže swój hłós a poręča k nim: Mužowje z Judeje a wšitcy, kotřiž bydliće w Jeruzalemje, to budź wam wědome, a zapřimńće z wušomaj moje słowa;

15. Tući wšak njejsu, jako wy měniće, pjeni, hdyž je třeća hodźina dnja;*

16. Ale to je, štož bu prajene přez profetu Joela:

17. A budźe w poslednich dnjach, praji Knjez: Wulinu ze swojeho Ducha na wšitke mjaso, a wěšćić budźa waši synowje a waše dźowki, a waši młodźency budźa widźenja widźeć, a waši starcy změja sony. Is. 44, 3; Joel 2, 28.

18. A tež na swojich słužownikow a na swoje słužownicy wulinu w tych dnjach ze swojeho Ducha, a budźa wěšćić;

19. A pokažu dźiwy na njebju horjeka, a znamjenja na zemi deleka, krej a woheń, a paru z dymom.*

20. Słónco přewobroći so do ćěmnosće, a měsac do krewje, prjedy dyžli přińdźe dźeń Knjeza, wulki a zjawny.

21. A stanje so: štóžkuli budźe so wołać k mjenu Knjezowemu, budźe zbóžny. Joel 2, 32; Rom. 10, 13.

22. Mužowje israelscy, słyšće tute słowa: Jězusa Nazarethskeho, muža wobswědčeneho wot Boha mjez wami z mocami a dźiwami a znamjenjemi, kotrež Bóh přez njeho sčini wosrjedź was, jako tež wy wěsće,

23. Toho po postajenej radźe a předwědźenju Božim podateho sće přez rucy bjezbóžnych na křiž přibili a morili;

24. Jeho je Bóh zbudźił, rozwjazawši porodne bolosće podzemja,* jakož běše njemóžne, zo by wot njeho dźeržany był;**

25. Přetož David praji wo nim:* „Widźach Knjeza stajnje před swojim wobličom, dokelž je mi na prawicy, zo bych njekhabłał. Ps. 15, 8.

26. Tohodla zwjeseli so moja wutroba a pozradowa so mój jazyk, a tež moje ćěło wotpočnje w nadźiji;

27. Přetož njewostajiš moju dušu w podzemju, a njedaš twojemu Swjatemu wohladać tłaća.

28. Znate mi sčini puće žiwjenja, a napjelniš mje z radosću před swojim wobličom.“

29. Mužowje bratřa, njech je dowolene khroble k wam rěčeć wo patriarchu Davidźe, zo je wumrěł a je pohrjebany, a jeho row je pola nas hač do dźensnišeho dnja. 3. Kr. 2, 10.

30. Hdyž bě potajkim profeta, a wědźeše, zo je jemu Bóh z přisahu přisahał, zo budźe jedyn z płodu jeho ledźbow sedźeć na jeho stole,* Ps. 131, 11.

31. Poręča předwidźawši wo horjewstaću Khrystusa, zo ani njebu wostajeny w podzemju, ani jeho ćěło njewohlada tłaća. Ps. 15, 10; niže 13, 35.

15. Po našim času dźewjata hodźina dopołdnja; po starym wašnju njejědźeše a njepiješe so před tutej hodźinu. — **19.** To poćahuje so na sudny dźeń. Profeta Joel zjednoći tu přikhad Ducha a přikhad sudnika, dwaj podawkaj, mjez kotrymajž cyrkej k wozboženju čłowjestwa skutkuje, a kóždemu přiležnosć poskićuje, přez wěru do Jězusa sebi wěčnu zbóžnosć dobyć. — **24.** Podzemjo, kraj smjerće, dyrbješe Jězusa znowa k žiwjenju porodźić. ** Njemóžne bě, zo by w podzemju wostał a wot mortwych njewstanył. — **25.** Zo by s. Pětr swojim posłucharjam dopokazał, zo je njemóžno było, zo by Jězus w smjerći wostał a zo je jeho wot-mortwych-wstaće w starym zakonju wěšćene, dopomni jich na Davida, kotryž słowa: „zo Swjaty Boži tłaća njewohlada“ na sebje njepoćahuje, ale na Messiasa, runje jakož wón w 109. psalmje, hdźež wo knježenju a sedźenju na Božej prawicy rěči, tež sebje samoho njeměni, ale Messiasa. We Jězusowym horjewstaću dopjelni so takle jeno profećenje stareho zakonja. — **30.** Messias z Davidoweho splaha so narodźi a budźe na jeho stole sedźeć, t. r. nad jeho ludom knježić, nic drje ze swětnej, ale z duchownej mocu.

32. Toho Jězusa zbudźi Bóh wot mortwych; čohož smy my wšitcy swědkowje.

33. Na prawicy Božej takle powyšeny, a dóstawši slubjenje Ducha swjateho wot Wótca, wuliny toho, kotrehož wy widźiće a słyšiće.

34. Přetož David njepostupi do njebjes; tola praji sam: „Prajił je Knjez mojemu Knjezej: Sydń so k mojej prawicy,

35. Hač położu twojich njepřećelow jako podnožk twojeju nohow.“ Ps. 109, 1.

36. Zawěsće tohodla njech wě cyły dom Israel, zo je Bóh jeho sčinił Knjeza a Khrystusa, toho Jězusa, kotrehož sće wy křižowali.

37. Hdyž pak to słyšachu, buchu hnući we wutrobje, a rjeknychu k Pětrej a druhim japoštołam: Što mamy činić, mužowje bratřa?

38. Pětr pak (rjekny) k nim: Čińće pokutu, a kóždy z was daj so wukřćić w mjenje Jězusa Khrystusa k wodaću swojich hrěchow, a dóstanjeće dar Ducha swjateho.

39. Přetož wam je slubjenje* so stało a wašim dźěćom a wšitkim, kotřiž su zdaleni, kotrychžkuli powoła Knjez naš Bóh.

40. Tež z wjele druhimi słowami wón swědčeše, a napominaše jich prajo: Wumóžće so wot toho złeho splaha.

41. Kotřiž pak přijachu jeho słowo, buchu wukřćeni; a přiwdachu so na tom dnju wokoło třoch tysacow duši.*

42. Zwostawachu pak we wučbje japoštołow, w zhromadnistwje łamanja khlěba a w modlitwach.*

43. Přińdźe pak na kóždu dušu bojosć; tež mnohe dźiwy a znamjenja stachu so přez japoštołow w Jeruzalemje; a bojaznosć běše wulka we wšitkich.

44. Wšitcy pak, kotřiž wěrjachu, běchu tež w hromadźe, a mějachu wšitko zhromadnje.

45. Wobsedźenstwa a kubła předawachu, a dźělachu je mjez wšitkich, za tym hač bě komu trjeba.

46. Wšědnje tež zwostawachu jednomyslnje w templu,* a łamachu po domach khlěb, wužiwachu jědź z radosću a z wutrobnej jednorosću,

47. Boha khwalicy a lubosć mějicy pola wšoho ludu. Knjez pak přiwdawaše kóždy dźeń tych, kotřiž mějachu w hromadźe zbóžni być.*

STAW III.

Pětr z Janom wustrowi wot maćeřneho žiwota khromeho a wuči, zo staj to činiłoj přez wěru do Khrystusa; tón je Messias, slubjeny wot Mójzesa a profetow, haj hižo Abrahamej.

Pětr pak a Jan dźěštaj do templa na hodźinu modlitwy, na dźewjatu.*

2. A jedyn muž, kiž běše khromy ze žiwota swojeje maćerje, bu přinjeseny; toho sadźachu wšědnje při templowych wrotach, kotrež „krasne“ rěkaju, zo by jałmožnu prosył wot tych, kotřiž do templa zastupowachu.*

3. Hdyž wón Pětra a Jana wuhlada, kotrajž chcyštaj do templa zastupić, prošeše, zo by jałmožnu dóstał.

4. Pětr pak pohladawši na njeho z Janom, rjekny: Pohladaj na naju.

5. A wón kedźbowaše na njeju, so nadźěćjo, zo něšto dóstanje wot njeju.

---

39. Slubjenje wot Boha date a wot profetow wobnowjene wo wumóženju přez Jězusa. — **41.** k japoštołam a wěriwym. — **42.** t. r. posłuchachu na wučbu japoštołow a mějachu dźěl na swjatym woporje. — **46.** Wěriwi mějachu swoju wosebitu Božu słužbu, swój wosebity wołtař, z kotrehož, jakož s. Pawoł praji, ći wužiwać njesmědźachu, kotřiž k židowstwu słušeja. — **47.** t. r. ličbu wěriwych.

III. 1. t. j. wokoło třoch popołdnju. Trójcy wob dźeń modlachu so Židźa, dopołdnja wokoło třećeje hodźiny (po našim času w dźewjećich), připołdnju a popołdnju. — **2.** „Krasne“ rěkachu wrota, kotrež k ranju k rěcy Cedron wjedźechu, dokelž běchu najkrasniše mjez wonkownymi wrotami, z rjenje wurubanych kamjeni natwarjene, ze złotom a slěbrom bohaće wudebjene.

6. Pětr pak rjekny: Slěbra a złota nimam; ale štož mam, to tebi dawam: W mjenje Jězusa Khrystusa Nazarethskeho wstań a khodź.

7. A wzawši jeho za prawu ruku, pozběhny jeho. A hnydom buštej posylnjenej jeho stopje a kulki.

8. A poskočiwši stoješe, a khodźeše; a zastupi z nimaj do templa, khodźo a skakajo a Boha khwalo.

9. A widźeše jeho wšitkón lud khodźaceho a Boha khwalaceho.

10. A póznachu jeho, zo je tón, kotryž jałmožny dla sydaše při krasnych wrotach templa; a buchu napjelnjeni ze spodźiwanjom a strachom nad tym, štož bě so jemu stało.

11. Hdyž pak wón Pětra a Jana so dźeržeše, zběža so wšitkón lud k nimaj do přitwarka, kiž Salomonowy rěka, a spodźiwaše so.

12. Pětr pak to widźo wotmołwješe ludej: Mužowje israelscy, što dźiwaće so nad tym? abo što na naju hladaće, jako bychmoj ze swojej mocu a sylnosću sčiniłoj, zo tónle khodźi?

13. Bóh Abrahama a Bóh Isaaka a Bóh Jakuba, Bóh našich wótcow, wokrasni swojeho Syna Jězusa, kotrehož drje sće wy podali a zapręli před Pilatom, hdyž tón rozsudźi, zo by jeho pušćił.

14. Wy pak zaprěšće swjateho a sprawneho, a žadašće, zo by mordaŕski čłowjek wam wudaty był; Mat. 27, 10; Mark. 15, 11; Luk. 23, 18; Jan. 18, 40.

15. Dawaćerja žiwjenja pak morišće, kotrehož Bóh z mortwych zbudźi; čohož smy my swědkowje.

16. A we wěrje do jeho mjena posylni toho, kotrehož wy widźiće a znajeće, jeho mjeno; a wěra, kotraž je přez njeho, da tule dospołnu strowotu před wami wšitkimi.*

17. A nětko, bratřa, wěm, zo z njewědomosće tak sčinišće, jako tež waši wjeŕchowje.

18. Bóh pak, štož je přez rot wšěch profetow wěšćił, zo ma jeho Žałbowany ćerpjeć, je tak to dopjelnił.*

19. Tohodla čińće pokutu a wobroćće so, zo bychu waše hrěchi wotewzate byłe,

20. Zo přińdu časy wokřewjenja wot wobliča Knjezoweho, a wón pósćele toho, kotryž je wam připowědźeny był, Jězusa Khrystusa,

21. Kotrehož wšak maju njebjesa přijeć hač do časa naprawjenja wšitkich wěcow, wo čimž je Bóh rěčał přez rot swojich swjatych profetow wot spočatka.*

22. Mójzes drje rjekny: „Profetu zbudźi wam Knjez waš Bóh z wašich bratrow, jako mje; jeho změjeće posłuchać we wšim, štožkuli budźe wam rěčeć.

5. Mójz. 18, 15.

23. A stanje so, zo budźe kóžda duša, kotraž by njeposłuchała toho profetu, z ludu wukorjenjena.“*

24. A wšitcy profetowje wot Samuela a pozdźišo, kotřiž su rěčeli, připowědźichu tute dny.*

25. Wy sće synowje profetow a zwjazka, kotryž Bóh sčini z našimi wótcami, Abrahamej prajo: „A w twojim symjenju budźa žohnowane wšitke swójby zemje.“

1. Mójz. 12, 3.

---

16. Wěra do Jězusa jako Syna Božeho je tónle wulki dźiw dokonjała. — **18.** Wšitko, štož je so wot was stało, je Bože wotpohladanja dokonjeć pomhało. — **20. 21.** Časy wokřewjenja su časy wěčneje zbóžnosće, kotrež ze sudnym dnjom so započnu. Čas mjez Khrystusowym do-njebjes-spěćom a jeho přikhadom k sudej dyrbi wot čłowjekow k zapokućenju jich hrěchow a dobywanju płodow wumóženja so nałožeć, zo bychu tak k časej wokřewjenja so přihotowali. Čas naprawjenja je to same; na sudnym dnju budźe wurunana kóžda njerunosć a njesprawnosć, kotraž nětko w swěće je, a swjaty rjad, kiž je před hrěchom knježił, budźe zas zawjedźeny w nowym kralestwje. — **23.** t. r. wustorčena, wuzamknjena z Božeho kralestwa. — **24.** Profetowje pokazuja na nowy zwjazk, kotryž ma mjez Bohom a Israelom so stać přez Khrystusa, kiž bě předе wšim k Židam pósłany, přez kotrychž mějachu potom wšitke druhe ludy za tónle zwjazk, t. r. za Messiasowe kralestwo so dobyć.

26. Wam najprjedy je Bóh, zbudźiwši swojeho Syna, jeho pósłał, was žohnowaceho, zo by kóždy so wobroćił wot swojeje złósće.

STAW IV.

Japoštołaj po zaječu prašanaj wo wustrowjenju khromeho dopokazujetaj, zo je jeno w Khrystusu jako w róžkownym kamjenju zbóžnosć, a njeposłuchataj wyšších měšnikow, kotřiž jimaj přećiwo Božej kazni poručeju, zo byštaj Jězusoweje wučby so wostajiłoj. Pušćenaj so modleštaj a dóstaštaj swědčenje Ducha swjateho. Žadyn mjez nimi njeměješe ničo za swoje, ale rozpředawši swoje tworješe zhromadne wobsydnistwo, jako to Barnabas sčini swoje polo předawši.

Jako pak wonaj k ludej rěčeštaj, přińdźechu měšnicy, a předstojnik templa a Sadducejowje,

2. So hněwajcy, zo lud wučitaj a w Jězusu wot-mortwych-wstaće wozjewjataj;

3. A złožichu na njeju rucy, a sadźichu jeju do jastwa hač nazajtra; přetož bě hižo wječor.

4. Mnozy pak z tych, kotřiž běchu słowo słyšeli, wěrjachu; a ličba muži bu na pjeć tysacow.*

5. Sta pak so nazajtra, zo so zhromadźichu jich wyšši měšnicy a starši a pismawučeni w Jeruzalemje;

6. A Annas wyšši měšnik a Kaifas, a Jan a Alexander, a kotřižkuli běchu z měšniskeho splaha.

7. A postajiwši jeju do srjedźa prašachu so: W kajkej mocy abo w kajkim mjenje staj wój to činiłoj?

8. Tuž Pětr z Duchom swjatym napjelnjeny rjekny k nim: Wjeŕchowje ludu a starši, posłuchajće.

9. Jelizo smój dźensa sudźenaj dla dobroty na khorym čłowjeku, přez kotruž bu wón strowy sčinjeny,

10. Budź znate wam wšitkim, a wšomu ludej israelskemu: W mjenje našeho Knjeza Jězusa Khrystusa Nazarethskeho, kotrehož sće wy křižowali, kotrehož je Bóh wot mortwych zbudźił, přez toho stoji tutón před wami strowy.

11. Tón je kamjeń, wot was twarcow zaćisnjeny, kotryž bu róžkowny kamjeń sčinjeny; Ps. 117, 22; Is. 28, 16; Mat. 21, 42; Mark. 12, 10; Luk. 20, 17; Rom. 9, 32; 1. Pětr. 2, 7.

12. A njeje w žanym druhim zbóžnosć; přetož druhe mjeno njeje pod njebjom čłowjekam date, přez kotrež bychmy móhli zbóžni być.

13. Widźicy pak Pětrowu a Janowu wobstajnosć, a zhoniwši, zo staj njewučenaj a sprostaj čłowjekaj, dźiwachu so, a póznachu jeju, zo běštaj z Jězusom byłoj;*

14. Widźicy tež čłowjeka z nimaj stojaceho, kotryž bě wustrowjeny, njemóžachu ničo napřećiwo prajić.

15. Přikazachu pak, zo byštaj ze zhromadźizny won wušłoj, a radźachu mjez sobu,

16. Prajicy: Što sčinimy z tutymaj čłowjekomaj? přetož zo wšak je zjawny dźiw so stał přez njeju, je znate wšěm wobydlerjam Jeruzalema, a njemóžemy to zapréć.

17. Ale zo by to bóle so njeroznjesło mjez ludom, pohrožmy jimaj, zo byštaj w tom mjenje wjacy njerěčałoj žanomu čłowjekej.

18. A zawoławši jeju wozjewichu, zo byštaj z cyła njerěčałoj, ani njewučiłoj w Jězusowym mjenje.

19. Pětr pak a Jan wotmołwjejcy rjeknyštaj k nim: Hač je sprawne před wobličom Božim, zo bychmoj was bóle posłuchałoj dyžli Boha, rozsudźće;

20. Přetož njemóžemoj njerěčeć wo tom, štož smój widźałoj a słyšałoj.

21. A woni pohrozywši pušćichu jeju, njenamakawši, kak bychu jeju khostali, ludu dla, dokelž wšitcy khwalachu to, štož bě so stało w tom podawku.

IV. **4.** To bě prěnje, byrnje njekrwawne přesćěhanje młodeje cyrkwje, kotraž pak runje přez to přiběraše. — **13.** Wysoka rada so dźiwaše, zo njezdźěłany čłowjek sebi zwěri tak dowěrnje rěčeć a tež tak derje, zo jemu njemóžachu ničo wotmołwić.

22. Přetož přez štyrceći lět běše tón čłowjek, na kotrymž bě so tutón dźiw wustrowjenja stał.

23. Pušćenaj pak přińdźeštaj k swojim, a powědaštaj jim, štož běchu wyšši měšnicy a starši k nimaj prajili.

24. Hdyž běchu ći to słyšeli, pozběhnychu jednomyslnje hłós k Bohu, a rjeknychu: Knježe, ty sy, kiž stwori njebjo a zemju, morjo a wšitko, štož je w nich,

25. Kotryž sy w Duchu swjatym přez rot našeho wótca Davida, twojeho wotročka, prajił: „Čohodla wrěskaju pohani a ludy mysla prózdnosće?

26. Pozběhuja so kralojo zemje a wjeŕchowje zhromadźuja so přećiwo Knjezej a přećiwo jeho Žałbowanemu?“ Ps. 21, 1.

27. Přetož woprawdźe zhromadźichu so w tomle měsće přećiwo twojemu swjatemu Synej Jězusej, kotrehož sy žałbował, Herodes a Pontius Pilatus z pohanami a z ludom israelskim,

28. Zo bychu dokonjeli, štož twoja ruka a twoja rada postaji, zo by so stało.

29. A nětko, Knježe, pohladaj na jich hroženja, a daj swojim słužownikam ze wšej dowěru rěčeć twoje słowo,

30. Tak zo by swoju ruku wupřestrěwał k wustrowjenjam, a k činjenju znamjenjow a dźiwow přez mjeno twojeho swjateho Syna Jězusa.

31. A hdyž běchu so modlili, zatřase so městno, w kotrymž běchu zhromadźeni; a wšitcy buchu z Duchom swjatym napjelnjeni, a rěčachu słowo Bože z dowěru.*

32. Mnohosć wěriwych pak běše jena wutroba a jena duša, a žadyn ničo z toho, štož měješe, njemjenowaše swoje, ale jim běše wšitko zhromadne.*

33. A z wulkej mocu dawachu japoštołowje swědčenje wo horjewstaću Jězusa Khrystusa našeho Knjeza; a wulka lubosć běše w nich wšitkich.

34. Přetož žadyn tradacy njeběše mjez nimi; dokelž kotřižkuli mějachu pola abo domy, předawachu je, a přinjesechu płaćiznu za to, štož běchu předali,

35. A złožichu ju k noham japoštołow. Wudźěleše pak so kóždemu, za tym hač běše komu trjeba.

36. Józef pak, wot japoštołow Barnabas přimjenowany (štož so přełožuje: syn pokojenja), levita, z Cypra rodźeny,

37. Dokelž polo měješe, předa je a přinjese pjenjezy, a położi je k noham japoštołow.

STAW V.

Ananias a Safira khowataj sebi, rolu předawši, dźěl pjenjez, štož pak Pětrej, hdyž so praša, prějetaj; tohodla staj na Pětrowe słowo z nahłej smjerću khostanaj. Přez japoštołow, wosebje přez Pětra stawa so wjele dźiwow; do jastwa zawrjeni su wot jandźela wuwjedźeni, a znowa zajeći njezwola do toho, zo bychu prědowanje Jězusoweho mjena zanjechali. Šwikani su na Gamalielowu radu pušćeni a zraduja so, zo buchu hódni šwikanja dla Khrystusoweho mjena, kotrež stajnje wopowěduja.

Jedyn muž pak, z mjenom Ananias, ze Safiru swojej mandźelskej předa rolu.

2. A wotkradny (něšto) wot pjenjez za rolu, z wědomjom swojeje žony; a přinjese jedyn dźěl a położi jón k noham japoštołow.

3. Rjekny pak Pětr: Ananiaso, přečo je djaboł spytował twoju wutrobu, zo ty zełha Duchej swjatemu, a wotkradny wot pjenjez za rolu?*

---

31. Nutrna modlitwa jich posylni a spodźiwnje rozswětli, tak zo wšón strach zhubichu. Zatřasenje domu bě zwonkowne znamjo, zo je Duch z njebjeskej mocu jich wuhotował. — **32.** Wěriwi mějachu wšitke zamóženje zhromadnje. Časne kubła předawachu a wuwikowane pjenjezy přepodachu japoštołam, kotřiž jednotliwym wudźělachu, za tym hač štó potrjebowaše; tak njećerpješe žadyn mjez nimi nuzy.

V. **3.** Ananias dźěl wuwikowanych pjenjez sebi khowajo wobkradny křesćansku wosadu, dokelž hač runje njebě swoje cyłe zamóženje ji přepodał, tola žadaše, zo by wot njeje dóstawał, štož bě jemu trjeba.

4. Njewostawaše tebi, hdyž twoje wosta, a njeběše jako předate w twojej mocy? Přečo położi do swojeje wutroby tule wěc? Ty njezełha čłowjekam, ale Bohu.*

5. Tute słowa słyšawši padźe Ananias a wudychny. A přińdźe wulka bojosć na wšitkich, kotřiž to słyšachu.

6. Młodźency pak wstanywši wzachu jeho, a wunjesši pohrjebachu jeho.

7. Sta pak so po času něhdźe třoch hodźin, zo tež zastupi jeho mandźelska, njewědźicy, što bě so stało.*

8. Pětr pak jej rjekny: Powěz mi, žónska, staj-li za telko rolu předałoj? A wona rjekny: Haj, za telko.

9. Pětr pak k njej: Što staj so zrěčałoj, zo byštaj spytowałoj Knjezoweho Ducha? Hlej, nohi tych, kotřiž twojeho muža pohrjebachu, su před durjemi, a wunjesu tebje.

10. A hnydom padźe k jeho nohomaj a wudychny. Młodźency pak zastupiwši nadeńdźechu ju mortwu a wunjesši pohrjebachu ju pódla jeje muža.

11. A přińdźe wulki strach na cyłu cyrkej a na wšěch, kotřiž to słyšachu.

12. Přez rucy japoštołow pak stachu so mnohe znamjenja a dźiwy w ludźe. A woni bywachu wšitcy jednomyslnje w Salomonowym přitwarku.*

13. Z druhich pak njewěrješe sebi žadyn k nim so přiwdać; tola lud jich khwaleše.*

14. Bóle pak přiběraše mnohosć do Knjeza wěrjacych muži a žonow,

15. Tak zo na dróhi wunošowachu khorych, a na łoža a nosydła kładźechu, zo by, hdyž by Pětr přišoł, znajmjeńša jeho sćěń někoho z nich wobsćěnił, a woni wumóženi byli wot swojich khorosći.*

16. Přikhadźeše pak tež mnohosć ze susodnych městow do Jeruzalema, přinošejo khorych a wot nječistych duchow ćwělowanych, kotřiž buchu wšitcy wustrowjeni.

17. Tuž wstany wyšši měšnik, a wšitcy, kotřiž běchu z nim, mjenujcy sekta Sadducejow, buchu napjelnjeni ze zawisću.

18. A złožichu rucy na japoštołow, a sadźichu jich do zjawneho jastwa.

19. Ale Knjezowy jandźel wotewri w nocy jastwowe durje, wuwjedźe jich a rjekny:

20. Dźiće a wustupiwši rěčće k ludej w templu wšitke słowa toho žiwjenja.*

21. To wusłyšawši zastupichu ze switanjom do templa a wučachu. Hdyž pak wyšši měšnik přińdźe a kotřiž běchu z nim, powołachu radu a wšitkich staršich dźěći israelskich; a pósłachu do jastwa, zo bychu přiwjedźeni byli.

22. Hdyž pak służownicy přińdźechu, a jastwo wotewriwši jich njenadeńdźechu, wróćichu so a powědachu,

23. Prajicy: Jastwo drje nadeńdźechmy zamknjene ze wšej pilnosću, a stražnikow stojacych před durjemi; ale wotewriwši nikoho nutřka njenadeńdźechmy.

24. Jako pak templowy předstojnik a wyšši měšnicy te rěče słyšachu, njewědźachu wo nich, što by so stało.

25. Přińdźe pak něchtó a wozjewi jim: Hlej mužowje, kotrychž do jastwa sadźišće, stoja w templu a wuča lud.

4. Ananias njeměješe winowatosć, zo by swoje polo předał a tež nic, zo by dóstate pjenjezy japoštołam wotedał; woboje činješe wón swobodnje, ale nic wěrnosćiwje, a dokelž prawdu njerěčěše, bu khostany. — 7. Safira njebě wołana, ale přińdźe sama, snadź zo by za swojim mužom hladała abo zo by so modliła. — 12. Wokoło templa běchu přitwarki, w kotrychž wosebje zakonjawučerjo a měšnicy přebywachu a Boži zakoń ludej wukładowachu. W přitwarku, kiž Salomonowy rěkaše, přebywaše Jězus rad a tohodla zhromadźeja so w nim tež japoštołowje a křesćanska wosada. — 13. Druzy: to su, kotřiž do Jězusa njewěrjachu a tohodla tež z japoštołami njedźeržachu. — 15. Swjaty Pětr, wjeřch japoštołow a naměstnik Khrystusowy, bě z wosebitej mocu skutkowanja dźiwow wuhotowany a měješe tajku dowěru, zo ludźo tež wot jeho sćěnja pomoc wočakowachu. — 20. Słowa žiwjenja su wěrnosće evangelia, kotrež k žiwjenju wjedu.

26. Tuž woteńdźe tam předstojnik templa ze słužownikami, a přiwjedźe jich bjez mocowanja; přetož bojachu so ludu, zo bychu kamjenjowani njebyli.

27. A hdyž běchu jich přiwjedli, stajichu jich před radu; a wyšši měšnik wopraša so jich,

28. Prajo: Kruće smy wam přikazali, zo byšće njewučili w tutom mjenje; a hlej, sće napjelnili Jeruzalem ze swojej wučbu, a chceće na nas přinjesć krej tamneho čłowjeka?

29. Wotmołwjejcy pak rjeknychu Pětr a japoštołowje: Słuša so Boha bóle posłuchać, dyžli čłowjekow.

30. Bóh našich wótcow je Jězusa zbudźił, kotrehož sće wy morili, powěsnywši na drjewje.

31. Toho je Bóh jako knjeza a zbóžnika powyšił ze swojej prawicu, zo by Israelej dał rozkaće a wodaće hrěchow.*

32. A my smy swědkowje tychle słowow, a Duch swjaty, kotrehož je Bóh dał wšěm, kotřiž su jemu posłušni.

33. Hdyž běchu to słyšeli, złobjachu so a chcychu jich morić.

34. Wstany pak w radźe jedyn farisej, z mjenom Gamaliel, wot cyłeho ludu česćeny zakonjawučeŕ, a poruči, zo bychu ludźi na khwilku won wuwjedli.

35. A rjekny k nim: Mužowje israelscy, rozmyslće sebi při tutych čłowjekach, što chceće činić.

36. Přetož před tymle časom wstany Theodas prajo, zo je něšto, a k njemu přikhili so mnohosć na štyri sta muži; a wón bu morjeny, a wšitcy, kotřiž jemu wěrjachu, buchu rozpjeršeni a k ničomu sčinjeni.*

37. Po nim wstany Judas Galilejski w dnjach zapisowanja, a wobroći lud k sebi; tež wón zahiny, a wšitcy, kotřiž so k njemu přikhilichu, buchu rozpjeršeni.

38. A tuž wam nětko praju: Wotstupće wot tutych čłowjekow, a pušćće jich; přetož je-li tón wotmysł abo tón skutk wot čłowjekow, budźe zničeny.

39. Je-li pak wot Boha, njezamóžeće jón zničić, zo njebyšće trjebaj tež jako přećiwnicy Boži namakani byli. Jemu pak přihłosowachu.*

40. A powoławši japoštołow a pošwikawši jich připowědźichu jim, zo bychu z cyła njerěčeli w mjenje Jězusowym; a pušćichu jich.

41. Woni pak woteńdźechu ze zhromadźizny so zradujcy, zo buchu hódni sčinjeni, hanjenje ćerpjeć za Jězusowe mjeno.

42. A njepřestawachu, kóždy dźeń w templu a po domach wučić a Khrystusa Jězusa wopowědować.

STAW VI.

Wuzwolenje sedmi diakonow při wšědnym přiběranju mnohosće wěriwych. Šćěpanowa sylnosć ze znamjenjemi a dźiwami; přećiwo njemu zběhaju so mnozy Židźa, a dokelž jeho předobyć njemóžachu, prócuja so, zo bychu jeho z falšnymi swědkami zničili.

W tych dnjach pak, hdyž ličba wučownikow přiběraše, nasta morkotanje Grekskich přećiwo Hebrejskim, dokelž buchu při wšědnym wudźělenju jich wudowy zanjechane.*

---

31. Židam mějachu woni najprjedy poskićeć płody wumóženja, t. j. wujednanje z Bohom, spušćenje hrěchow, a potom hakle pohanskim ludam. — **36.** Gamaliel, sławny zakonjawučeŕ (hl. jap. sk. 22, 3), chcyše wysoku radu pohnuć, zo by japoštołow pušćiła, a dopomni jich na dwaj zběžkaj, kotrajž běštaj něšto lět prjedy nastałoj, ale samaj zas přestałoj, ani zo by wysoka rada jeju potłóčić a zběžkarjow přesćěhować trjeba měła. Tak snadź zhubja tež japoštołowje swoju nabladnosć pola ludu, jelizo ze samsneje mocy wustupuja. — **39.** Zda so, jako by Gamaliel wěrił, zo japoštołowje z Božeje poručnosće wuča a tohodla wysokej radźe wotradźał, jich přesćěhać, dokelž by z tym Bohu so přećiwiła.

VI. **1.** Grekscy, to su wěriwi, kotřiž běchu z pohanstwa k cyrkwi přistupili, wobćežowachu so, zo jich wudowy při wudźělenju jałmožny mjenje dóstawaju, dyžli hebrejske abo židowske.

2. Tuž powołachu ći dwanaćo mnohosć wučownikow, a rjeknychu: Njehodźi so, zo bychmy my słowo Bože wopušćeli a blidam służili.*
3. Tohodla wubjerće, bratřa, ze sebje sedm mužow dobreho swědčenja, połnych Ducha swjateho a mudrosće, kotrychž postajimy na tuto wobstaranje.
4. My pak wostanjemy pilni w modlenju a w słužbje słowa.*
5. A ta rěč zespodoba so wšej mnohosći. A wuzwolichu Šćěpana, muža połneho wěry a Ducha swjateho, a Filipa a Prochora, a Nikanora a Timona, a Parmena a Mikławša, přikhadnika Antiochijskeho.*
6. Tych stajichu před japoštołow, a pomodliwši so kładźechu rucy na nich.
7. A Knjezowe słowo rosćeše, a ličba wučownikow w Jeruzalemje rozmnoži so mócnje; tež wulka črjóda měšnikow bu wěrje posłušna.
8. Šćěpan pak, połny hnady a mocy, činješe dźiwy a wulke znamjenja w ludźe.
9. Zběhnychu pak so někotři ze synagogi, kotraž rěka Libertinskich a Cyrenskich a Alexandrijskich, a tych, kotřiž běchu z Cilicije a Asije, a wurěčowachu so ze Šćěpanom.*
10. A njemóžachu so sprěć mudrosći a Duchej, kotryž (z njeho) rěčeše.
11. Tuž namołwichu mužow, zo bychu prajili, kak su jeho słyšeli hanjace słowa rěčeć přećiwo Mójzesej a přećiwo Bohu.
12. Tak našćuwachu lud, a staršich a pismawučenych; a přistupiwši hrabnychu jeho, a přiwjedźechu jeho do rady.
13. A postajichu falšnych swědkow, kotřiž prajachu: Tón čłowjek njepřestawa rěčeć słowa přećiwo swjatemu městu a zakonju.
14. Přetož smy jeho słyšeli prajić: Jězus tón Nazarethski zapusći tuto město a přeměni postajenja, kotrež je nam Mójzes podał.*
15. A hladajcy na njeho widźachu wšitcy, kotřiž w radźe sedźachu, jeho wobličo jako wobličo jandźeła.

STAW VII.

Šćěpan, hdyž bu jemu dowolnosć k wotmołwjenju data, rěči wjele wo zwjazku Božim z Abrahamom a jeho potomnikami, wo Mójzesu a wućehnjenju dźěći israelskich z Egiptowskeje, wo stanje sluba a wo templu wot Salomona natwarjenym, Židam porokujo, zo su woni a jich wótcowje so Duchej swjatemu stajnje spjećowali. Hdyž pak praji, zo Jězusa widźi na prawicy Božej, bu kamjenjowany. Swědcy wotpołožichu swoju drastu k nohomaj Saula, Šćěpan pak modli so za kamjenjowarjow.

Rjekny pak wyšši měšnik: Je-li tomu tak?
2. A wón rjekny: Mužowje, bratřa a wótcy, posłuchajće! Bóh krasnosće zjewi so našemu wótcej Abrahamej, hdyž běše w Mesopotamiji, prjedy dyžli bydleše w Charanje,*

2. Japoštołowje běchu dotal jałmožnu sami rozdźěleli; hdyž pak wěriwi přiběrachu, njemóžachu wučenje a rjadowanje zamóženja sami dokonjeć, tohodla přewostajichu mjenje wažnu, poslednju wěc druhim mužam. — **4.** t. r. my wobstaramy Bože słužby a křesćansku wučbu. — **5.** Tući mužowje rěkachu diakonowje, t. j. słužownicy, dokelž ze zastaranjom a rozdźělenjom zamóženja cyrkwi słužachu, tola tež biskopam a měšnikam při Božich słužbach. — **9.** W Jeruzalemje bě wjele synagogow, t. r. městow, na kotrychž Židźa k modlenju a słyšenju słowa Božeho so zhromadźachu; tež japoštołowje tu přikhadźachu, zo bychu druhich wo křesćanstwje rozwučeli. Tudy mjenowane synagogi wopytowachu so wot Židow, kotřiž běchu mjez pohanami, wosebje mjez Grekskimi rozpjeršeni. Mnozy z tutych a runje najlěpši mjez nimi přistupichu křesćanstwej, tež Šćěpan. To pohnu druhich, zo přećiwo tak spěšnje so rozšěrjacemu křesćanstwej wustupichu a židowsku wyšnosć k jeho potłóčenju na pomoc wołachu; wosebje roznjemdrjeni běchu přećiwo Šćěpanej, kotryž prjedy k nim słušeše. — **14.** Jězus drje bě zapusćenje Jeruzalema wěšćił, nic pak, zo je sam zapusći.

VII. **2.** Swjaty Šćěpan pokazuje we dlějšej rěči, kak bu Israel we wšitkich časach wot Boha spodźiwnje wjedźeny jako jeho wuzwoleny lud, tak wosebje w Abrahamowym a Mójzesowym času a tež w času profetow. Israel pak je wot Boha jemu poskićowane spomóženje zacpěwał, Mójzesej a profetam so přećiwił, haj měru swojich złósći dopjelnił, hdyž Jězusa Sprawneho mori. Tale rěč, kotraž njebu cyle dokonjana, rozzłobi Židow tak, zo Šćěpana kamjenjowachu. Šćěpan praji přitomnym „bratřa“, dokelž běchu to po rodźe, a „wótcy“, słowo, kotrež so poćahuje na wyšších měšnikow a sobustawy wysokeje rady.

3. A rjekny k njemu: „Wuńdź ze swojeho kraja a ze swojeho přećelstwa, a pój do kraja, kotryž tebi pokažu.“
1. Mójz. 12, 1.

4. Tuž wuńdźe z kraja Chaldejskich, a bydleše w Charanje. A wottudy, hdyž bě jeho nan wumrěł, přesadźi jeho do toho kraja, w kotrymž wy nětko bydliće.

5. A njeda jemu herbstwa w nim, ani kročele nohi; tola bě slubił, zo jemu jón da na wobsydnjenje a po nim jeho symjenju, hdyž [hišće] syna njeměješe.*

6. Praji pak jemu Bóh: „Zo budźe jeho symjo jako přikhadnik w cuzym kraju, a zo jich do služenja zestorča a jich ćěsnić budźa přez štyri sta lět.

7. A narod, kotremuž budźa słužić, budu ja sudźić, rjekny Knjez; a potom wuńdu a budźa mi słužić na tomle měsće.“
1. Mójz. 15, 13.

8. A da jim zwjazk wobrězanja. 1. Mójz. 17, 10. A tak spłodźi Isaaka a wobrěza jeho na wosmym dnju; a Isaak [spłodźi] Jakuba, a Jakub dwanaće patriarchow.
1. Mójz. 25, 26; 29, 32; 35, 22.

9. A patriarchowje, Józefej zawidźawši, předachu jeho do Egiptowskeje. A Bóh běše z nim, 1. Mójz. 37, 28.

10. A wumóži jeho ze wšěch jeho ćěsnosći, a da jemu miłosć a mudrosć před Faraonom, egiptowskim kralom, a [tón] postaji jeho jako naměstnika nad Egiptowskej a nad cyłym swojim domom.
1. Mójz. 41, 37.

11. A hłód přińdźe na cyłu Egiptowsku a na Kanaansku, a wulke horjo, a naši wótcy njenamakachu jědźe.

12. Hdyž pak bě Jakub słyšał, zo je žito w Egiptowskej, pósła [tam] našich wótcow prěni króć. 1. Mójz. 42, 2.

13. A druhi króć bu Józef wot swojich bratrow spóznaty, a zjewjeny bu Faraonej jeho narod. 1. Mójz. 45, 3.

14. Pósławši pak powoła Józef Jakuba swojeho nana, a wšitke swoje přećelstwo z pjeć a sedmdźesat dušemi.

15. A Jakub zestupi do Egiptowskeje, a wón [tam] wumrě, a naši wótcy.
1. Mójz. 46, 5; 49, 32.

16. A buchu přenjeseni do Sichem, a położeni do rowa, kotryž bě Abraham kupił za płaćiznu w slěbrje wot dźěći Hemora, syna Sichemoweho.
1. Mójz. 23, 16; 50, 5; Jos. 24, 32.

17. Hdyž pak so přibliži čas slubjenja, kotrež bě Bóh Abrahamej přizwolił, rozrosće lud a rozmnoži so w Egiptowskej,
2. Mójz. 1, 7.

18. Hač powstany druhi kral w Egiptowskej, kotryž Józefa njeznaješe.

19. Tón wobkhadźeše lesćiwje z našim narodom a krjudźeše našich wótcow, zo dyrbjachu swoje dźěći wusadźeć, tak zo bychu žiwe njewostałe.

20. W tom samym času narodźi so Mójzes, a běše Bohu spodobny; wón bu tři měsacy žiwjeny w domje swojeho nana.
2. Mójz. 2, 2; Hebr. 11, 23.

21. Hdyž pak bu wusadźeny, zběhny jeho Faraonowa dźowka, a zežiwi jeho jako swojeho syna.

22. A Mójzes bu rozwučeny we wšej mudrosći Egiptowskich, a běše mócny we swojich słowach a skutkach.

23. Hdyž pak so jemu dopjelni čas štyrceći lět, zastupi jemu do mysle, zo by wopytał swojich bratrow, synow israelskich.

24. A wuhladawši jenoho křiwdu ćerpjeć, wobaraše jeho a wjećeše toho, kiž křiwdu ćerpješe, zabiwši Egiptowčana.
2. Mójz. 2, 12.

25. Měnješe pak, zo bratřa zrozymja, zo chce Bóh přez jeho rucy jim wumóženje podać; ale woni njezrozymichu.*

---

5. t. r. wón njedósta tu žanoho kraja jako wobsyd, ale jemu bu wo jeho potomnistwje cyły kraj slubjeny, a to hižo w času, w kotrymž Abraham syna njeměješe. — 25. Mójzes bě wo swojim powołanju hižo powučeny, a chcyše tež swojemu ludej k wědźenju dać, čoho maju wot njeho so nadźijeć, ale lud hišće jeho zadźerženje njezapřija a sebi njewažeše, jeho zakit wotpokazawši, tak zo Mójzes radši njedźakownych wopušći.

26. Nazajtra pak pokaza so jim, hdyž so wadźachu, a jednaše jich w měrje prajo: Mužowje, sće bratřa, přečo jedyn druhemu škodźiće? 2. Mójz. 2, 13.
27. Tón pak, kiž bližšemu křiwdu činješe, wotstorči jeho prajo: Štó postaji će jako knjeza a sudnika nad nami?
28. Chceš snadź ty mje zabić, jako sy wčera zabił Egiptowčana?
29. Mójzes pak ćekny na tuto słowo, a bu přikhadnik w kraju Madian, hdźež dweju synow spłodźi.
30. A hdyž štyrceći lět so miny, zjewi so jemu w pusćinje hory Sinai jandźel w płomjenjowym wohnju kefka.*
2. Mójz. 3, 2.
31. Mójzes pak wuhladawši zadźiwa so nad widźenjom; a hdyž přistupowaše, zo by pohladał, sta so Knjezowy hłós k njemu, prajo:
32. „Ja sym Bóh twojich wótcow, Bóh Abrahamowy, Bóh Isaakowy, Bóh Jakubowy.“ A zastróženy njezwěri sebi Mójzes [tam] pohladać.
33. Rjekny pak jemu Knjez: „Zuj so črije z twojeju nohow; přetož město, na kotrymž stojiš, je swjata zemja.
34. Hladajo widźach horjo swojeho ludu, kiž je w Egiptowskej, a wusłyšach jich zdychowanje, a zestupich, zo bych jich wumóhł. A nětko pój, a pósćelu će do Egiptowskeje.“
35. Toho Mójzesa, kotrehož zaprěchu, prajicy: Štó postaji će jako knjeza a sudnika? toho pósła Bóh jako knjeza a wumóžnika, přez ruku jandźela, kotryž so jemu pokaza w kefku.
36. Tón wuwjedźe jich, dźiwy a znamjenja činjo w kraju egiptowskim, a w čeŕwjenym morju, a w pusćinje štyrceći lět.
37. To je tón Mójzes, kotryž synam israelskim rjekny: „Profetu zbudźi wam Bóh z wašich bratrow, jako mje; toho budźeće posluchać.“* 5. Mójz. 18, 15.
38. Wón je, kotryž bě w zhromadźiznje w pusćinje z jandźelom, kiž k njemu rěčeše na horje Sinai, a z našimi wótcami, kotryž dósta słowa žiwjenja, zo by je nam podał.*
2. Mójz. 19, 3.
39. A jemu nochcychu posłušni być naši wótcy; ale wotstorčichu [jeho], a wobroćichu so ze swojimi wutrobami do Egiptowskeje,
40. Prajicy k Aaronej: „Sčiń nam bohow, kotřiž bychu před nami šli; přetož njewěmy, što je so stało tomu Mójzesej, kotryž nas z egiptowskeho kraja wuwjedźe.“ 2. Mójz. 32, 1.
41. A wudźěłachu we wonych dnjach ćelca, a woprowachu přibohej wopor, a wjeselachu so nad dźěłom swojich rukow.*
42. Ale Bóh so wotwobroći, a poda jich, zo słužachu wójsku na njebjesach,* jakož je napisane w knizy profetow: „Sće mi woprowali krwawne wopory a dary štyrceći lět w pusćinje, domje israelski?“
Amos 5, 25.
43. „Haj přiwzali sće stan Molochowy a hwězdu swojeho boha Remfam, wobrazy, kotrež wudźěłašće, zo byšće so k nim modlili; a wotwjedu was za Babylon.“*
Amos 5, 26.

30. Jandźel, to je Knjez sam pod podobu jandźela. — **37.** hladaj 3, 24. — **38.** Mójzes bě w pusćinje srjedźićeŕ mjez „jandźelom“ t. j. Bohom a zhromadźiznu abo ludom Israel, kiž bě předznamjo křesćanskeje cyrkwje. Słowa žiwjenja, kotrež Mójzes na horje Sinai dósta, su zakoń Boži, dźesać kaznje, kotrež kóždeho k žiwjenju wjedu, kotryž je swěrnje wobkedźbuje. — **41.** Tak njedźakowni běchu naši wótcy za spodźiwne wumóženje, a runje tak — chce Ščěpan prajić — tež nětko wy. — **42.** Bóh jich wopušći a tak padźechu hišće do hóršeho přibóžstwa, hwězdam so modlicy a woprujcy. — **43.** Moloch a Remfam staj mjenje hwězdoweju přibohow, kotrejuž wobrazy Israelitowje mějachu a sobu nošachu, zo bychu so k nim modlili. Wobaj přibohaj płaćeštaj za tak suroweju, zo móžeštaj so jeno z woporami čłowjekow wujednać. Za tajke ćežke přehrěšenja zasłužichu sebi Židźa Bože khostanja, kaž tež pozdźišo na nich přińdźechu, hdyž buchu do Babylonskeho zajeća wotwjedźeni.

44. Stan swědčenja běše z našimi wótcami w pusćinje, jakož bě to Bóh jim poručił, rěčo k Mójzesej, zo by jón sčinił po podobje, kotruž bě widźał.*
2. Mójz. 25, 40.

45. A tón tež přinjesechu naši wótcy, hdyž [jón] přewzachu, z Josueom do wobsydnosće pohanow,* kotrychž Bóh wuhna před wobličom našich wótcow, hač do dnjow Davida, Jos. 3, 14; Hebr. 8, 9.

46. Kotryž miłosć namaka před Bohom a wuprosy, zo by wupytał přebytk Bohu Jakubowemu. 1. Kral. 16, 13; Ps. 131, 5.

47. Salomon pak natwari jemu dom.
3. Kral. 6, 1.

48. Ale Najwyšši njebydli w domach z ruku twarjenych, jakož profeta praji:

49. „Njebjo je mój stoł, zemja pak podnožk mojeju nohow. Kajki dom natwariš mi? praji Knjez, abo kotre je město mojeho wotpočnjenja?

50. Njeje moja ruka to wšitko sčiniła?“ Is. 66, 1.

51. Twjerdeje šije, a njewobrězanych wutrobow a wušow! wy stajnje so přećiwiće Duchej swjatemu; jako waši wótcy, tak tež wy.*

52. Kotreho z profetow njepřesćěhachu waši wótcy? Haj zabichu tych, kotřiž wozjewjachu přikhad Sprawneho, kotrehož přeradnicy a mordarjo wy nětko bušće;

53. Kotřiž sće zakoń dóstali přez naprawjenje jandźelow, a njejsće jón wobkedźbowali.

54. Słyšicy pak to, rozzłobichu so w swojich wutrobach, a křipjachu ze zubami na njeho.

55. Wón pak, połny Ducha swjateho, pohlada k njebju, wuhlada krasnosć Božu a Jězusa stojaceho na prawicy Božej; a rjekny: Hlej, widźu njebjesa wotewrjene a Syna čłowjeka stojaceho na prawicy Božej.

56. Zakřičawši pak z wulkim hłosom, zadźeržowachu swojej wuši, a sčinichu jednomyslnje napad na njeho.

57. A wustorčiwši jeho z města, kamjenjowachu jeho; a swědkowje wotpołožichu swoje drasty k nohomaj młodźenca, kotryž Saul rěkaše.

58. A kamjenjowachu Šćěpana, kiž so modleše a praješe: Knježe Jězuso, wzmi mojeho ducha horje!

59. Poklaknywši pak na kolena, zawoła z wulkim hłosom, prajo: Knježe, njelič jim to za hrěch! A hdyž bě to prajił, wusny w Knjezu. Saul pak přizwoli k jeho smjerći.

STAW VIII.

We přesćěhanju rozpjeršeju so wěriwi z wuwzaćom japoštołow, mjez tym zo Saul cyrkej ćěsni. Filip wobroći mnohich w Samariji a mjez nimi křćije tež kuzłarja Symana. Wot japoštołow pósłanaj wuprosyštaj Pětr a Jan z modlenjom a napołoženjom rukow wěriwym Samaritanam Ducha swjateho. Syman pak, kiž chce dar Ducha swjateho z pjenjezami kupić, je wot Pětra kruće khostany. Filip je wot jandźela k eunuchej pósłany, a hdyž bě jeho jako wěrjaceho křćił, bu wot Ducha hrabnjeny a do Azota donjeseny.

Nasta pak na tom dnju wulke přesćěhanje w cyrkwi, kotraž bě w Jeruzalemje, a wšitcy rozpjeršichu so po krajinach Judeje a Samarije, z wuwzaćom japoštołow.*

2. Pohrjebachu pak Šćěpana bohabojazni mužowje, a počachu wulke žarowanje pře njeho.

---

44. Stan swědčenja abo stan sluba běše swjatnica dźěći Israel, doniž so templ njenatwari. — 45. Wobsydnosć pohanow je slubjeny kraj Kanaan. — 51. Kaž wótcowje, tak spjećujeće so, praji Šćěpan, tež wy Duchej swjatemu a zacpěwaće pósłow Božich, profetow, haj tak sće samoho Sprawneho, to je, wumóžnika, morili. Tajke zasłužene poroki njemóžachu Židźa znjesć, tuž kamjenjowachu Šćěpana.

VIII. 1. Ze Šćěpanowej martrařskej smjerću poča so po dowolnosći židowskeje wysokeje rady přesćěhanje křesćanskeje wosady w Jeruzalemje; wulki dźěl teje sameje wopušći Jeruzalem a rozšěrješe w druhich městach křesćansku wučbu, tak zo bu přěnje přesćěhanje po Božej woli srědk dalšeho rozšěrjenja křesćanskeje wěry. Japoštołowje pak wot Ducha swjateho powučeni a posylnjeni wostachu w Jeruzalemje.

3. Saul pak zahubješe cyrkej, khodźo do domow; a jimajo mužow a žony podawaše jich do jastwa.*

4. Kotřiž buchu rozpjeršeni, khodźachu nětko wokoło, wozjewjejcy słowo Bože.

5. **F**ilip pak zeńdźe do města Samarije a prědowaše jim Khrystusa.

6. Črjódy pak kedźbowachu na to, štož Filip rěčeše, jednomyslnje posłuchajcy a dźiwy widźicy, kotrež činješe.

7. Přetož z mnohich, kotřiž njećiste duchi mějachu, wukhadźachu wone wołajcy z wulkim hłosom. Tež mnozy wićiwi a khromi buchu wustrowjeni.

8. Tohodla nasta wulke wjeselo w tom měsće.

9. Jedyn muž pak, z mjenom Syman, kiž běše prjedy w měsće kuzłał, zawjedowaše Samariski lud a praji, zo je něšto wulke.*

10. Jeho posłuchachu wšitcy, wot najmjeńšeho hač do najwjetšeho, prajicy: Tónle je móc Boža, kotraž rěka wulka.

11. Kedźbowachu pak na njeho, dokelž bě dołhi čas ze swojim kuzłanjom jich błudnił.

12. Hdyž pak Filipej wěrjachu, kotryž wo kralestwje Božim prědowaše, buchu w mjenje Jězusa Khrystusa křćeni, mužowje a žony.

13. Tuž tež Syman sam wěrješe; a hdyž bu wukřćeny, dźeržeše so Filipa. Widźo tež znamjenja a wulke dźiwy so stać,* zastróži a dźiwaše so.

14. Hdyž pak japoštołowje, kotřiž běchu w Jeruzalemje, wusłyšachu, zo je Samarija słowo Bože přijała, pósłachu k nim Pětra a Jana.

15. A hdyž běštaj přišłoj, modleštaj so za nich, zo bychu dóstali Ducha swjateho;

16. Přetož hišće njebě na žanoho z nich přišoł, ale běchu jeno křćeni w mjenje Knjeza Jězusa.

17. Tuž kładźechu rucy na nich, a woni dóstachu Ducha swjateho.*

18. **H**dyž pak Syman wuhlada, zo z napołoženjom japoštołskich rukow Duch swjaty so dawa, poskići jim pjenjezy,*

19. Prajo: Dajće tež mi tu móc, zo by, komužkuli rucy napołožu, dóstał Ducha swjateho. Pětr pak rjekny k njemu:

20. Twoje pjenjezy njech su z tobu na zahubjenje, dokelž sy měnił, zo by dar Boži za pjenjezy so dóstał.

21. Nimaš dźěła a dóstatka na tutom słowje; přetož twoja wutroba njeje prawa před Bohom.

22. Čiń tohodla pokutu za tule swoju złósć, a proš Boha, zo by snadź tebi so wodał tónle zamysł twojeje wutroby.

23. Přetož widźu, zo sy w žołču hórkosće a w zwjazku njeprawosće.*

24. Wotmołwjejo pak rjekny Syman: Prošće wy za mnje Knjeza, zo by na mnje njepřišło ničo z toho, štož sće prajili.*

25. A tak wonaj, swědčiwši a słowo Bože rěčawši wróćištaj so do Jeruzalema, a prědowaštaj evangelium mnohim krajinam Samaritanow.

---

3. Saul, jako zahorjeny farisej, bě najsurowiši njepřećel křesćanstwa. — **9.** Syman bě ze swojim kuzłanjom, to rěka z dźiwnymi skutkami, kotrež z djabołskej pomocu dokonješe, wjele ludźi zaslepił, tak zo jeho wučbje wěrjachu a sebi myslachu, zo je we nim wyšša móc. — **13.** Hdyž Syman dźiwy widźeše, kotrež Filip činješe, a lud Filipej wěrješe a so wot njeho křćić da, žadaše a dósta tež wón křesćansku křćeńcu; ale jeho wotpohladanje bě při tom tajenske, sebične, štož na r. 18—24 so powěda. — **17.** Japoštołaj Pětr a Jan wudźělataj tu swjaty sakrament, kotryž mamy wot sakramenta křćeńcy rozeznawać, mjenujcy firmowanje, w kotrymž so křćenym dary Ducha swjateho dawaju. — **18.** Syman chcyše sebi z pjenjezami dary Ducha swjateho kupić a z nimi w sebičnym wotmyslenju dźiwy skutkować, nic k spomóženju duše, ale k rozšěrjenju swojeje česće. Tajki njekničomny wotmysł khosta swjaty Pětr a hrozy jemu z wěčnym zahubjenjom, jelizo so njepolěpši a swoje njeprawe zmyslenje njewotpołoži. — **23.** t. r. ty sy w swojim zmyslenju skaženy a cyle z hrěšnymi zwjazkami přewzaty. — **24.** Tež tuta próstwa njeje prawa, njewukhadźa z rozkateje wutroby a ze spóznaća hrěšnosće, ale jeno z bojosće, zo by Pětrowe klećo so nad nim dopjelniło.

26. Jandźel Knjeza pak rěčeše k Filipej prajo: Wstań a dźi k połdnju na puć, kotryž wot Jeruzalema do Gazy wjedźe; tón je pusty.*

27. A wstanywši woteńdźe. A hlej, aethiopski muž, eunuch,* móćny [zastojnik] aethiopskeje kralowny Kandace, kotryž bě nad wšitke jeje pokłady stajeny, bě do Jeruzalema přišoł, zo by so modlił;

28. A nawróćeše so, sedźo na swojim wozu, a čitaše profetu Isaiasa.

29. Rjekny pak Duch Filipej: Přistup a přiwdaj so tomu wozej.

30. A přiběžawši wusłyša Filip, zo wón profetu Isaiasa čita, a rjekny: Mysliš, zo rozymiš, štož čitaš?

31. A wón rjekny: Kak to móžu, jelizo mi nichtó njewułoži? a prošeše Filipa, zo by (na wóz) stupił a z nim so sydnył.

32. Městno pisma pak, kotrež čitaše, bě tuto: „Jako wowca k rězanju bu wjedźeny, a jako jehnjo bjez zwuka je před třiharjom, tak njewotewri swój rot.

33. W poniženju bu jeho wotsudźenje zběhnjene. Štó wupowěda jeho splah? dokelž budźe ze zemje wotewzate jeho žiwjenje.“* Is. 53, 7.

34. Wotmołwjejo pak rjekny eunuch Filipej: Prošu će, wo kim praji profeta to? wo sebi abo wo někim druhim?

35. Wotewriwši pak Filip swój rot a počawši wot toho pisma wopowědowaše jemu Jězusa.

36. A jako po puću dale jědźeštaj, přińdźeštaj k jenej wodźe; a eunuch dźeše: Hlej, woda; što zadźěwa, zo bych wukřćeny był?

37. Filip pak rjekny: Wěriš-li z cyłeje wutroby, smě so stać. A wotmołwjejo rjekny: Wěrju, zo Jězus Khrystus je Syn Boži.

38. A poruči, zo wóz zasta; a wobaj zestupištaj do wody, Filip a eunuch; a wón jeho wukřći.

39. Hdyž pak běštaj z wody wustupiłoj, hrabny Knjezowy Duch Filipa, a eunuch jeho wjacy njewohlada.* A jědźeše swój puć, so wjeselo.

40. Filip pak bu namakany w Azoće; a khodźo prědowaše evangelium wšěm městam, hač přińdźe do Caesareje.

STAW IX.

Spodźiwne wobroćenje přesćěharja Saula, kotremuž so Knjez zjewi a kotrehož k Ananiasej pósła; wot tutoho křćeny poča w Damasku najhorliwišo wobswědčeć, zo je Jězus Žałbowany Knjeza. Wučownicy pak pušćichu jeho přez murju, dokelž Židźa na njeho łakachu. Barnabas dowjedźe jeho do Jeruzalema k japoštołam, wotkelž njepřećelenjow dla do Tarsusa so poda. Pětr wustrowi w Lyddźe wićiweho Aeneasa a we Joppje zbudźi Tabithu.

Saul pak, hišće sapajo za hroženjom a morjenjom Knjezowych wučownikow, přistupi k wyššemu měšnikej, Gal. 1, 13.

2. A wužada wot njeho listy do Damaska k synagogam, zo by, nadeńdźe-li někotrych, mužow abo žony toho puća, zwjazanych přiwjedł do Jeruzalema.*

3. A hdyž běše na puću, sta so, zo so Damaskej přibližowaše; a nahle wobswětli jeho swětło z njebjes. Niže 22, 6; 1. Kor. 15, 8; 2. Kor. 12, 2.

4. A padnywši na zemju wusłyša hłós, kiž jemu praji: Saulo, Saulo, što mje přesćěhaš?

26. Gaza je město, wot Jeruzalema k połdnju ležace. — **27.** Eunuch znamjenja tudy wysokeho zastojnika kralowskeho dwora; wón bě, jelizo nic Žid, tola židowski přikhadnik, kotryž je so přibóžstwa wotrjekł a do jenoho Boha wěri, ani zo by Mójzesowy zakoń we wšim wobkedźbował. Wón bě w Jeruzalemje, w templu wěrneho Boha so modlił. Kandace bě powšitkowne mjeno aethiopskich kralownow. — **33.** Njewinowaće a sćerpnje, kaž wowca, ćerpi Messias, a w swojim najhłubšim poniženju t. j. w smjerći budźe wón powyšeny, a w jeho do-njebjes-spěću budźe jeho žiwjenje ze zemje wzate a tych, kotřiž budźa do njeho wěrić a budźa z tym jeho splah, budźe njeličomna mnohosć. — **39.** Nahle a spodźiwnje zhubi so Filip eunuchej, zo by wón přez tón dźiw we wěrje wobkrućeny był.

IX. **2.** t. r. kotřiž křesćansku wěru wuznawaju.

5. A wón rjekny: Štó sy, Knježe? A tutón: Ja sym Jězus, kotrehož ty přesćěhaš; ćežko budźe tebi, přećiwo kałakej bić.*

6. A wón třepotajo a postróženy rjekny: Knježe, što chceš, zo bych sčinił?

7. A Knjez k njemu: Wstań a dźi do města, a tam budźe tebi prajene, što maš činić. Ći mužowje pak, kotřiž z nim sobu pućowachu, stojachu zastróženi, hłós drje słyšicy, nikoho pak njewidźicy.

8. Saul pak wstany wot zemje, a woči wotewriwši ničo njewidźeše. Tuž wzachu jeho za rucy, a dowjedźechu jeho do Damaska.

9. A wón běše tu tři dny njewidźacy; a njejědźeše a njepiješe.

10. Běše pak w Damasku jedyn wučownik, z mjenom Ananias; a rjekny k njemu Knjez we widźenju: Ananiaso. A wón dźeše: Hlej, tu sym, Knježe!

11. A Knjez k njemu: Wstań a dźi do wulicy, kotraž rěka Runa, a woprašej so w Judasowym domje za Tarsenskim [mužom] z mjenom Saul; přetož hlej, wón so modli.

12. (A wón je widźał muža z mjenom Ananiasa, kak přistupuje a jemu rucy napołoža, zo by zaso widźał.)*

13. Ananias pak wotmołwi: Knježe, sym wot mnohich wo tom mužu słyšał, kak wjele złeho je činił twojim swjatym w Jeruzalemje.

14. A tudy ma móc wot wyššich měšnikow, zo by wšitkich zjimał, kotřiž k twojemu mjenu so wołaju.

15. Rjekny pak k njemu Knjez: Dźi, dokelž wón je mi wuzwolene sudowjo, zo by moje mjeno donjesł před pohanow a kralow, a před synow israelskich.

16. Přetož ja pokažu jemu, kak wjele ma mojeho mjena dla ćerpjeć.

17. A Ananias woteńdźe, a zastupi do domu; a rucy jemu napołožiwši rjekny: Bratře Saulo, Knjez Jězus, kiž tebi so zjewi na puću, na kotrymž dźěše, je mje k tebi pósłał, zo by widźał, a napjelnjeny był z Duchom swjatym.

18. A hnydom spadźechu z jeho wočow kaž łupizny, a wón zaso widźeše; a wstanywši bu wukřćeny.

19. A jědź k sebi wzawši posylni so. Wosta pak při wučownikach, kotřiž běchu w Damasku, někotre dny.

20. A hnydom prědowaše w synagogach Jězusa, zo tón je Syn Boži.

21. Dźiwachu pak so wšitcy, kotřiž (jeho) słyšachu, a prajachu: Njeje to tón, kotryž w Jeruzalemje tych zahubi, kotřiž so k tomu mjenu wołachu, a sem na to přińdźe, zo by jich zwjazanych dowjedł k wyššim měšnikam?

22. Saul pak mócnješe so přeco bóle, a zmućeše Židow,* kotřiž w Damasku bydlachu, dopokazujo, zo tón je Khrystus.

23. A hdyž bě so wjele dnjow minyło, wuradźichu Židźa mjez sobu, zo bychu jeho morili.*

24. Saulej pak buchu zjewjene jich lečenja. Strażowachu pak tež wrota wo dnju a w nocy, zo bychu jeho morili.

2. Kor. 11, 32.

25. A wučownicy wzawši jeho w nocy, spušćichu jeho přez murju, spušćejcy jeho w korbje.

5. Ty njebudźeš so stajnje móc napřećiwjeć mojim napominanjam, kotrež tebi měra njedadźa. — **12.** Z tymle spomni s. Lukaš, zo je Saul w tom samym wokamiknjenju w duchu widźał, kak Ananias k njemu zastupuje. — **22.** Ze swojej rěčniwosću a ze swojimi dopokazami předoby Židow, tak zo dyrbjachu k swojej hańbje wuznać, zo Saul prawdu rěči. — **23.** Po swojim prěnim swědčenju, kotrež za Khrystusa w Damasku dawaše, poda so Saul do Arabskeje, a wosta tam tři lěta, zo by dźěleny wot swěta k swojemu japoštołskemu powołanju so přihotował. Jakož druzy japoštołowje tři lěta ze swojim bóžskim wučerjom wobkhadźachu, a so k rozšěrjenju njebjeskich wěrnosći přihotowachu, tak spózna Pawoł tu w samoće z njeposrědneho powučenja wot Knjeza Bože zjewjenje, bóžske wěrnosće, kotrež ze rtom a w listach tak jasnje wučeše. Po třoch lětach přińdźe znowa do Damaska, a tu sta so, štož so wot rjadka 23. dale powěda.

26. Hdyž pak do Jeruzalema přińdźe, spytowaše k wučownikam so přiwdać, a wšitcy bojachu so jeho, njewěricy, zo by wučownik był.

27. Barnabas pak přijawši jeho, dowjedźe jeho k japoštołam,* a wupowěda jim, kak je na puću Knjeza widźał, a zo je k njemu rěčał, a kak je w Damasku dowěrnje skutkował w Jězusowym mjenje.

28. A wón běše z nimi, zastupujo a wukhadźejo w Jeruzalemje, a dowěrnje skutkujo w Knjezowym mjenje.

29. Rěčeše tež k pohanam, a wurěčowaše so z Grekskimi;* woni pak pytachu jeho morić.

30. Hdyž bratřa to zhonichu, dowjedźechu jeho do Caesareje, a wotpósłachu jeho do Tarsa.

31. Cyrkej pak měješe po wšej Judeji a Galileji a Samariji měr, a přibywaše khodźicy w bojosći Knjeza, a bu rozmnožena z pohnućom Ducha swjateho.*

32. Sta pak so, zo Pětr, jako wšitkich wopytowaše,* přińdźe k swjatym, kotřiž w Lyddźe bydlachu.**

33. Namaka pak tu jenoho čłowjeka, z mjenom Aeneasa, wot wosmi lět we łožu ležaceho, kotryž běše wićiwy.

34. A Pětr rjekny jemu: Aeneaso, wustrowja će Knjez Jězus Khrystus; wstań a pósćel sebi! A hnydom wstany.

35. A widźachu jeho wšitcy, kotřiž w Lyddźe a Saronje bydlachu; a wobroćichu so ke Knjezej.*

36. We Joppje pak bě jena wučownica, z mjenom Tabitha, štož přełožene rěka Dorkas.* Ta bě połna dobrych skutkow a jałmožnow, kotrež dawaše.

37. Sta pak so w tych dnjach, zo skhorjewši wumrě. Hdyž běchu ju wumyli, položichu ju do hornjeje jstwy.

38. Dokelž pak běše Lydda blizko při Joppje, wusłyšachu wučownicy, zo Pětr tam je, pósłachu dweju mužow k njemu a prošachu: Njekomdź so přińć hač k nam.

39. Wstanywši pak Pětr woteńdźe z nimaj. A hdyž přińdźe, dowjedźechu jeho do hornjeje jstwy; a wobstupichu jeho wšitke wudowy, płakajcy a pokazujcy jemu suknje a drasty, kotrež bě jim Dorkas dźěłała.

40. Wšitkim pak won kazawši poklakny Pětr na kolena a pomodli so; a wobroćiwši so k ćěłu rjekny: Tabitha, wstań! A wona wotewri swojej woči, a wuhladawši Pětra posydny so.

41. A podawši jej ruku pozběhny ju. A powoławši swjatych a wudowy, předstaji ju žiwu.

42. Znate pak bu to po cyłej Joppje, a mnozy wěrjachu do Knjeza.

43. A sta so, zo wón wjele dnjow w Joppje wosta pola wěsteho Symana, kožerja.

STAW X.

Po poručnosći jandźela powoła stotnik Kornelius Pětra k sebi, kotryž přez widźenje ruba napominany, zo móža pohani k Cyrkwi so připušćić, k njemu dóńdźe. Hdyž pak bě na wšěch, kotřiž na jeho słowo wo Khrystusu posłuchachu, Duch swjaty přišoł, da jich wukřćić.

Běše pak w Caesariji jedyn muž, z mjenom Kornelius, stotnik kohorty, kotraž rěka italska,*

2. Nabožny a bohabojazny ze swojim cyłym domom, kotryž ludej mnohe jałmožny dawaše, a k Bohu wobstajnje so modleše.*

27. t. r. k Pětrej a Jakubej (hl. Gal. 1, 18). — **29.** t. r. ze Židami, kotřiž mjez Grekskimi bydlachu a při wšelakich swjatočnosćach do Jeruzalema přikhadźachu. — **31.** Židźa buchu w tom času sami wot Romskich ćěsnjeni; tuž wostajichu křesćanow na pokoj, kotřiž buchu z hnadu Ducha swjateho w duchownym žiwjenju, w dokonjenju dobrych skutkow wobkrućeni, a tak přiběrachu mjez nimi křesćanske wosady. — **32.** Pětr jako najwyšši pastyř wopytowaše jednotliwe wosady. ** Lydda bě město, pjeć mil wot Jeruzalema a dwě mili wot srjedźnokrajneho morja zdalene. — **35.** Saron mjenuje so runina při srjedźnokrajnym morju we wokołnosći města Joppe, kotrež k połnocy wot Lyddy na brjozy morja leži. — **36.** t. r. sorna.

X. **1.** Wojeŕske wotdźělenje ze 600 mužemi rěkaše „kohorta“; wojacy běchu z Italije. — **2.** Kornelius bě z pohanstwa k židowskej wučbje přestupił.

3. Tón wuhlada we widźenju jasnje, wokoło dźewjateje hodźiny dnja,* jandźela Božeho, zo k njemu zastupi a jemu praji: Kornelio!

4. A wón na njeho pohladawši, z bojosću přewzaty, rjekny: Što je, Knježe? Rjekny pak jemu: Twoje modlitwy a twoje jałmožny pozběhnychu so k wopomnjeću před Bohom.

5. A nětko pósćel muži do Joppy, a powołaj wěsteho Symana, kotryž je přimjenowany Pětr;

6. Tón je na hospodźe pola wěsteho Symana, kožerja, kotrehož dom je při morju; tón powě tebi, što maš činić.

7. A hdyž bě so wotsalił jandźel, kotryž k njemu rěčeše, zawoła wón dweju domjaceju a nabožneho wojaka z tych, kotřiž při nim běchu.

8. A jim wšitko rozpowědawši pósła jich do Joppy.

9. Nazajtra pak, jako běchu na puću, a k městu so přibližowachu, zeńdźe Pětr horje,* zo by so modlił, wokoło šesteje hodźiny.

10. A dokelž měješe hłód, chcyše pojěsć. Jako pak woni přihotowachu, bu w duchu wuzběhnjeny.*

11. A widźeše njebjo wotewrjene, a zestupowacu někajku nadobu jako wulki rub, kotryž za štyri róžki z njebja na zemju so pušćeše.

12. A w nim běchu wšitke štyrinohate a łažate zwěrjata zemje a ptaki njebja.*

13. A sta so hłós k njemu: Wstań, Pětrje, zarěž a jěz!

14. Pětr pak dźeše: Nanihdy, Knježe! dokelž ženje njejsym ničo njeprawe a nječiste jědł.

15. A hłós zaso druhi króć (rjekny) k njemu: Štož je Bóh wučisćił, njemjenuj ty njeprawe.

16. To pak sta so tři króć; a hnydom bu nadoba zaso do njebja wzata.

17. A jako Pětr při sebi dwělowaše, što by widźenje było, kotrež bě widźał: hlej, stojachu mužowje, kotřiž běchu wot Kornelia pósłani, před wrotami, prašejcy so za Symanowym domom.

18. A zawoławši woprašachu so, ma-li Syman, kotryž je přimjenowany Pětr, tudy hospodu.

19. A hdyž Pětr wo widźenju přemysleše, rjekny jemu Duch: Hlej, třo mužowje pytaju će.

20. Tuž wstań, zeńdź dele, a dźi z nimi bjez rozmyslenja, dokelž ja sym jich pósłał.

21. Zešedši pak k mužam rjekny Pětr: Hlej, ja sym, kotrehož pytaće; što je přičina, kotrejež dla sće přišli?

22. A woni rjeknychu: Stotnik Kornelius, sprawny a bohabojazny muž, kiž ma swědčenje wot wšoho židowskeho ludu, dósta napominanje wot swjateho jandźela, zo by će powołał do swojeho domu, a słowa słyšał wot tebje.

23. Tuž dowjedźe jich nutř a přija jich do hospody. Na druhi dźeń pak wstanywši woteńdźe z nimi, a někotři bratřa z Joppy přewodźachu jeho.

24. A nazajtra přińdźe do Caesareje. Kornelius pak wočakowaše jich, zwoławši swojich krejnych a blizkich přećelow.

25. A sta so, hdyž Pětr zastupi, přińdźe Kornelius jemu napřećiwo a padnywši jemu k nohomaj pomodli so.

26. Ale Pětr zběhny jeho prajo: Wstań! též ja sam sym čłowjek.

---

3. To je popołdnju wokoło třoch, hodźina, w kotrejž so Židźa modlachu. — **9.** t. j. na třěchu, kotraž bě w rańšich krajach płona. W židowstwje běchu wěste hodźiny wšědnje k modlenju postajene. Rano a wječor bu w templu woprowane, w třoch, šesćich a dźewjećich, t. j. dopołdnja w dźewjećich, připołdnju a w třoch so tam modlachu. — **10.** t. r. ze swojich wšědnych wobstojnosći k póznaću druhich, wyššich wěcow přenjeseny, kotrež před sobu widźeše, hač runje tu woprawdźe njeběchu. Z tajkimi widźenjemi chce Bóh wažne wěrnosće wozjewjeć, kotrež ze wšědnym rozomom so njehodźa spóznać, abo nic derje. — **12.** t. r. tajke zwěrjata, kotrež mějachu Židźa za nječiste, a kotrež tohodla njewužiwachu.

27. A powědajo z nim zastupi, a nadeńdźe mnohich, kotřiž běchu so zešli;

28. A rjekny k nim: Wy wěsće, kak wohidne je židowskemu mužej, so towaŕšić a přistupić k wukrajnikej; ale mi je Bóh pokazał, zo bych žanoho čłowjeka njemjenował njeprawelio abo nječisteho.

29. Tohodla přińdźech bjez přećiwjenja, jako powołany. Tuž prašam so, z kajkeje přičiny sće mje powołali?

30. A Kornelius rjekny: Wot štwórteho dnja hač k tutej hodźinje modlach so w swojim domje na dźewjatu hodźinu, a hlej, muž stoješe přede mnu w bělej drasće, a rjekny:

31. Kornelio, wusłyšana bu twoja modlitwa, a twoje jałmožny su wopomnjene před Bohom.

32. Tuž pósćel do Joppy, a powołaj Symana, kotryž je přimjenowany Pětr; wón ma hospodu w domje kožerja Symana při morju.

33. Tuž pósłach hnydom k tebi, a ty sčini derje, zo dźeš. Tohodla smy nětko my wšitcy před tobu, zo bychmy słyšeli, štožkuli je tebi přikazane wot Knjeza.

34. Wotewriwši pak swój rot, rjekny Pětr: Woprawdźe sym zhonił, zo Bóh njehlada na wosobu, 5. Mójz. 10, 17; 2. Par. 19, 7; Job. 34, 19; Mudr. 6, 8; Ekkl. 35, 15; Romsk. 2, 11; Gal. 2, 6; Ef. 6, 9; Kol. 3, 25; 1. Pětr. 1, 17.

35. Ale zo je w kóždym narodźe, štóž so jeho boji a sprawnosć čini, jemu luby.

36. Słowo pósła Bóh dźěćom israelskim, připowědajo pokoj přez Jězusa Khrystusa (tón je wšitkich Knjez).

37. Wy wěsće, kotre słowo je so stało po wšej Judeji, a to počawši wot Galileje po křćeńcy, kotruž je Jan prědował: Luk. 4, 14.

38. Kak je Jězusa z Nazaretha Bóh žalbował ze swjatym Duchom a z mocu, kotryž je wokoło khodźił dobre činjo a wustrowjejo wšitkich wot djaboła wobsydnjenych, dokelž běše Bóh z nim.

39. A my smy swědkowje wšoho, štož je činił w krajinje Židow a w Jeruzalemje, kotrehož morichu na drjewo powěsnywši.

40. Toho Bóh zbudźi na třećim dnju a da, zo bu widomny,

41. Nic wšomu ludej, ale nam swědkam wot Boha prjedy postajenym; nam, kotřiž smy z nim jědli a pili, hdyž bě wot mortwych wstanył.

42. A nam přikaza ludej prědować a wobswědčić, zo wón je, kotryž bu wot Boha postajeny jako sudnik žiwych a mortwych.

43. Jemu wšitcy profetowje swědčenje dawaju, zo wodaće hrěchow dóstanu přez jeho mjeno wšitcy, kotřiž do njeho wěrja. Jer. 31, 34; Mich. 7, 18.

44. Hdyž Pětr hišće tute słowa rěčeše, padźe Duch swjaty na wšitkich, kotřiž słowo słyšachu.

45. A spodźiwachu so wěriwi ze židowstwa, kotřiž běchu z Pětrom přišli, zo bu tež na pohanow hnada Ducha swjateho wulinjena.

46. Přetož słyšachu jich w rěčach rěče[illegible] a Boha wulcy khwalić.

47. Tuž wotmołwi Pětr: Móže drje št[illegible] wodu zapowěsć, zo bychu ći wukřćeni njebyli, kotřiž Ducha swjateho dóstachu jako tež my?

48. A poruči jich wukřćić w mjenj[illegible] Knjeza Jězusa Khrystusa. Tuž prošach[illegible] jeho, zo by pola nich wostał někotre dny[illegible]

STAW XI.

Pětr powěda bratram, kotřiž swarjachu, zo je k po[illegible]hanam šoł, kak je so to stało. K mnohim pře[illegible] prědowanje wučownikow w Antiochiji wobroće[illegible]nym bu Barnabas wot Jeruzalemskeje cyrkwj[illegible] pósłany, kotryž tam tež Saula z Tarsa d[illegible] wjedźe; z nim poda so do Jeruzalema, zo byš[illegible] tam bratram jałmožnu donjesłoj za čas hłod[illegible] wot profety Agaby připowědźeneho.

Wusłyšachu pak japoštołowje a bratř[illegible] kotřiž běchu w Judeji, zo tež poha[illegible] słowo Bože přijachu.

2. Hdyž pak bě Pětr do Jeruzalem[illegible] přišoł, wurěčowachu so z nim, kotři[illegible] běchu z wobrězanja,

3. Prajicy: Přečo sy zastupił k njewobrězanym mužam a sy z nimi jědł?
4. Započawši pak Pětr powědaše jim po rjedźe, prajo:
5. Ja modlach so w měsće Joppe, a widźach widźenje we wuzběhnjenju ducha: někajku nadobu zestupowacu, jako wulki rub, kotryž na štyrjoch róžkach z njebja so pušćeše, a přińdźe hač ke mni.
6. Na njón pohladawši widźach a póznach štyrinohaki zemje a dźiwinu, a właki a ptaki njebja.
7. Słyšach pak tež hłós, kiž mi praji: Wstań, Pětrje, zarěž a jěz!
8. Rjeknych pak: Nanihdy, Knježe, dokelž njeprawe a njećiste njeje ženje přišło do mojeho rta.
9. Wotmołwi pak hłós druhi króć z njebja: Štož je Bóh wučisćił, njemjenuj ty njeprawe.
10. To pak sta so tři króć, a wzate bu wšitko zaso do njebja.
11. A hlej, hnydom stojachu třo mužowje w domje, w kotrymž běch, ke mni pósłani z Caesareje.
12. Rjekny pak mi Duch, zo bych z nimi šoł bjez dwělowanja. Přińdźechu pak ze mnu tež ćile šesćo bratřa, a zastupichmy do domu (toho) muža.
13. Wupowěda pak nam, kak bě w swojim domje jandźela widźał, kiž stoješe a jemu praješe: Pósćel do Joppy, a powołaj Symana, kotryž je přimjenowany Pětr,
14. Kotryž budźe tebi słowa rěčeć, přez kotrež budźeš zbóžny ty, a cyły twój dom.
15. Hdyž pak počach rěčeć, padźe Duch swjaty na nich, jako tež na nas w spočatku.
16. Dopomnich pak so na Knjezowe słowo, kotrež praješe: Jan drje je křćił z wodu, wy pak budźeće křćeni z Duchom swjatym. Mat. 3, 11; Mark. 1, 8; Luk. 3, 16; Jan. 1, 26; wyše 1, 5; niže 19, 4.
17. Hdyž tohodla Bóh jim tu samu hnadu da, jako tež nam, kotřiž smy wěrili do Knjeza Jězusa Khrystusa: štó běch ja, zo bych móhł Bohu zwobarać?
18. To wusłyšawši womjelknychu, a khwalachu Boha, prajicy: Tak je Bóh tež pohanam rozkaće dał k žiwjenju.
19. A tak ći, kotřiž běchu rozpjeršeni přez přesćěhanje, kotrež so sta dla Šćěpana, překhodźichu hač do Foenicije a Cypra a Antiochije, k nikomu słowa njerěčicy, khiba k Židam samym.
20. Běchu pak tež někotři z nich mužowje Cypriscy a Cyrenejscy, kotřiž, hdyž do Antiochije přińdźechu, tež ke Grekskim rěčachu, připowědujcy Knjeza Jězusa.
21. A Knjezowa ruka běše z nimi, a wulka ličba wěriwych wobroći so ke Knjezej.
22. Přińdźe pak powěsć wo tom k wušomaj cyrkwje, kotraž běše w Jeruzalemje; a pósłachu Barnabasa hač do Antiochije.
23. Hdyž wón tam přińdźe a hnadu Božu wohlada, zwjeseli so, a napominaše wšěch, zo bychu při wotmysłu wutroby zwostali w Knjezu,
24. Dokelž běše dobry muž a połny Ducha swjateho a wěry. A přiwdata bu wulka mnohosć Knjezej.
25. Woteńdźe pak Barnabas do Tarsa, zo by Saula wupytał; a hdyž jeho nadeńdźe, dowjedźe (jeho) do Antiochije.
26. A přez cyłe lěto zeńdźeštaj so tu w zhromadźiznje, a wučeštaj wulku mnohosć, tak zo buchu wučownicy najprjedy w Antiochiji křesćenjo* mjenowani.
27. W tych dnjach pak přińdźechu z Jeruzalema profetowje do Antiochije.
28. A wstanywši jedyn z nich z mjenom Agabus, woznamjenješe přez ducha, zo budźe wulki hłód po wšej zemi, kotryž tež nasta pod Klaudiom.*

XI. 26. t. j. Khrystusowi. — 28. W lěće 45 w 4. lěće knježenja Klaudia běše po cyłej Judeji wulki hłód.

29. Wučownicy pak wobzamknychu, za tym hač štó měješe, k pomocy pósłać bratram w Judeji přebywacym.

30. Štož tež sčinichu, pósławši (to) k staršim* přez rucy Barnabasa a Saula.

STAW XII.

Herodes Jakuba moriwši, sadźi Pětra do jastwa, a chcyše jeho po jutrach ludej přepodać, zo by morjeny był; ale mjez tym zo so cyrkej bjez přestaća za njeho modleše, bu wón z pomocu jandźela wuwjedźeny a přihotowa bratram wulku radosć. Po přesłyšenju jastwowych stražnikow pućowaše Herodes do Caesareje, a hdyž bóžsku česć, jemu wot luda wopokazanu, njewotpokaza, bu wot jandźela dyrjeny a wumrě wot čerwjow roztočeny.

W tom samym času* złoži kral Herodes** rucy, zo by někotrych z cyrkwje čwěłował.

2. Mori pak Jakuba, Janoweho bratra, z mječom.

3. A widźawši, zo je to Židam spodobne, da zajeć tež Pětra. Běchu pak dny njekisanych khlěbow.

4. A hdyž bě jeho zajał, sadźi jeho do jastwa, přepodawši jeho štyrjom štworicam wojakow k strażowanju, dokelž chcyše jeho po jutrach před lud wuwjesć.*

5. A Pětr bu drje nětko strażowany w jastwje. Modlitwa pak stawaše so bjez přestaća wot zhromadźizny k Bohu za njeho.

6. Hdyž pak chcyše jeho Herodes wuwjesć, w tej nocy spaše Pětr mjez dwěmaj wojakomaj, zwjazany z dwěmaj rjećazomaj; a stražnicy před wrotami strażowachu jastwo.

7. A hlej, Knjezowy jandźel přistupi, a swětło zaswětli so w jastwje; a podyriwši Pětra do strony wubudźi jeho prajo: Wstań khětře. A rjećazaj spadźeštaj z jeho rukow.

8. Jandźel pak rjekny k njemu: Wopasaj so a wobuj so swoje črije. A wón sčini tak. A rjekny jemu: Wodźěj so swój płašć, a sćěhuj mje.

9. A wušedši sćěhowaše jeho, a njewědźeše, zo je woprawdne, štož so stawaše přez jandźela; ale měnješe, zo widźenje widźi.

10. Přeńdźeštaj pak přez prěnju stražu a přińdźeštaj k żeleznym wrotam, kotrež do města wjedu, a te wotewrichu so jimaj same wot so. A wušedši přeńdźeštaj jenu wulicu, a zdobom wotstupi jandźel wot njeho.

11. A hdyž Pětr k sebi přińdźe, rjekny: Nětko woprawdźe wěm, zo je Knjez swojeho jandźela pósłał, a mje wutorhnył z ruki Herodesoweje a ze wšoho wočakowanja židowskeho ludu.*

12. A rozpominawši přińdźe k domej Marije, maćerje Jana, kotryž je přimjenowany Mark, hdźež běchu mnozy zhromadźeni a so modlachu.

13. A hdyž bě wo durje předdwora kłapał, přistupi słužownica z mjenom Rhode, zo by posłuchała.

14. A jako Pětrowy hłós pózna, pře wjesołosć njewotewri durje, ale nutř doběhnywši wozjewi, zo Pětr stoji před durjemi.

15. A woni rjeknychu k njej: Błazniš. Wona pak wobkrućeše, zo tak je. A woni prajachu: Jeho jandźel to je.

16. Pětr pak njepřestawaše kłapać. Hdyž pak wotewrichu, wuhladachu jeho, a dźiwachu so.

17. A kiwnywši jim z ruku, zo bychu mjelčeli, powědaše, kak je Knjez jeho z jastwa wuwjedł, a rjekny: Powěsće to Jakubej a bratram.* A wušedši wotešdźe na druhe město.**

---

30. t. r. předstojićerjam, měšnikam, kotřiž so tak mjenowachu, dokelž buchu ze staršich nazhonjenych muži wuzwoleni.

XII. **1.** t. r. w tom času, hdyž běštaj Barnabas a Saul w Jeruzalemje. ** Tónle Herodes bě wnuk tamneho, kiž při Jězusowym narodźe w Judeji knježeše a dźěćatka we Bethlehemje mori da. Jako jeho dźěd, tak bu tež wón z pomocu romskich kejžorow kral nad cyłej Judeju. — **4.** t. r. zjawnje čwěłować a morić dać. — **11.** t. r. wšěch Židow, kotřiž na moju smjerć čakachu. — **17.** t. j. Jakub młódši, Alfejowy syn, kiž bě biskop Jeruzalemski. ** W tomle času přińdźe Pětr prěni króć do Roma. Jeruzalem přesta z tym sydło najwyššeho pastyrja być.

18. Hdyž pak dźeń bu, běše njemała starosć mjez wojakami, što drje je z Pětrom so stało.
19. Herodes pak, hdyž bě za nim so prašał a jeho njenadešoł, přesłyšawši strażnikow přikaza jich wotwjesć;* a poda so z Judeje do Caesareje, a přebywaše tam.
20. Běše pak rozhněwany na Tyriskich a Sidonskich. Ale woni přińdźechu jednomyslnje k njemu, a namołwiwši Blasta, kiž běše kralowski komornik, żadachu wo měr, dokelž jich krajiny žiwjachu so wot njeho.*
21. Na postajenym dnju pak sydny so Herodes z kralowskej drastu woblečeny na stoł, a měješe rěč k nim.
22. Lud pak wołaše: Hłós Boži je (to), a nic čłowječi.
23. A zdobom dyri jeho Knjezowy jandźel, dokelž njebě Bohu česć dał; a wot čerwjow roztočeny wumrě.*
24. Słowo Bože pak rosćeše a rozmnožeše so.
25. A Barnabas a Saul wróćištaj so z Jeruzalema, dokonjawši słužbu, a wzaštaj sobu Jana, kiž je přimjenowany Mark. Wyše 11, 29.

STAW XIII.

Wot Ducha swjateho so poruči, zo byštaj Saul a Barnabas za skutk prědowanja mjez pohanami so wuzwoliłoj. Dokelž kuzłaŕ Barjesu abo Elymas, kotryž jeju prědowanju so napřećiwješe, na słowo Pawoła woslepi, wěri Sergius Pawoł. W Antiochiji w Pisidiji rěči Pawoł wobšěrnišo w synagodzy wo Khrystusu. Dokelž pak Židźa Boha hanja a přesćěhanje přećiwo nimaj zbudźuja, wobroćištaj so wobaj po wěšćenju Isaiasa k pohanam.

Běchu pak w cyrkwi, kotraž běše w Antiochiji, profetowje a wučerjo,* mjez kotrymiž Barnabas a Syman, kotryž je přimjenowany Niger, a Lucius Cyrenejski a Manahen, kotryž bě ze štwórćiwjeŕchom Herodesom kubłany był, a Saul.
2. A hdyž woni Knjezej słužachu a so posćachu,* rjekny jim Duch swjaty: Wotdźělće mi Saula a Barnabasa k dźěłu, na kotrež sym jeju powołał.
3. Tuž so posćiwši a so modliwši a rucy na njeju położiwši* wotpušćichu jeju.
4. A wonaj nětko pósłanaj wot Ducha swjateho, woteńdźeštaj do Seleucije; a wottam wotwjezeštaj so na Cypr.*
5. A hdyž běštaj do Salaminy přišłoj, prědowaštaj słowo Bože w židowskich synagogach. Měještaj pak tež Jana we słužbje.*
6. A hdyž běštaj cyłu kupu překhodźiłoj hač do Pafa, nadeńdźeštaj kuzłarja, falšneho profetu, Žida, kiž rěkaše Barjesu,
7. Kotryž běše při naměstniku Sergiu Pawle, rozomnym mužu. Tutón, powoławši Barnabasa a Saula, žadaše słyšeć słowo Bože.
8. Přećiwješe pak so jimaj Elymas kuzłaŕ (přetož tak so jeho mjeno wukładuje) a pytaše, zo by naměstnika wotwobroćił wot wěry.

---

19. Najskerje k smjerći wotwjesć, dokelž běchu swoju winowatosć zakomdźili. — **20.** Krajiny Foenicije běchu njepłódne, a tohodla dyrbjachu k swojemu zežiwjenju z Palestiny žita kupować; za to pak běchu wobydlerjo tamnych krajin překupski lud, a přiwožowachu a předawachu z wulkim wužitkom cuzokrajne twory do Palestiny. To běštej potajkim dwě ważnej přičinje, zo dyrbjachu z Herodesom so wujednać. — **23.** Herodesej spodobaše so bóžska khwalba, kotruž jemu lišćiwy lud dawaše, a z tym zhrěši wón ćežcy a zasłuži Bože khostanje, kotrež bě tak žałostne.

XIII. **1.** Mjez wěriwymi běchu někotři, kotřiž mějachu dar spóznaća přichodnosće, a tež tajcy, kotřiž mějachu wosebity dar rozwučowanja wo wěrje. — **2.** t. r. Bože słužby dokonjachu a z nimi tež posćenje zjednoćichu, tehdy rěčeše Duch swjaty k nim. — **3.** t. r. swjećachu jeju jako biskopow a pósłachu jeju, zo byštaj słowo Bože po poručnosći Ducha swjateho prědowałoj. — **4.** Cypr, domizna Barnabasa, wulka płódna kupa w srjedźnokrajnym morju, bě tehdy Romskim přisłušna; naměstnik bydleše w měsće Pafos. — **5.** Jan Mark, wo kotrymž so 12, 12 a 12, 25 rěči, a kiž je druhe evangelium pisał, běše jeju diakon.

9. Saul pak, kiž tež Pawoł rěka,* napjelnjeny z Duchom swjatym, pohladawši na njeho,

10. Rjekny: O połny wšeje lesće a wšoho jebanstwa, syno djaboła, njepřećelo wšeje sprawnosće, njepřestawaš přewobroćeć prawe puće Knjeza?

11. A hlej, nětko je Knjezowa ruka nad tobu, a budźeš slepy, njewidźo słónco hač do (wěsteho) časa. A hnydom padźe na njeho mrokota a ćma, a wokoło stupajo pytaše, štó by jemu ruku podał.

12. Tuž wuhladawši, što je so stało, wěrješe naměstnik, zadźiwany nad Knjezowej wučbu.

13. A hdyž Pawoł, a kotřiž z nim běchu, z Pafa so wotwjezechu, přińdźechu do Pergi w Pamfyliji.* Jan pak wot nich so dźěliwši, wróći so do Jeruzalema.

14. Wonaj pak přeńdźeštaj Pergu a přińdźeštaj do Antiochije w Pisidiji,* a zastupiwši na sabatny dźeń do synagogi sydźeštaj so.

15. Po čitanju zakonja a profetow pak pósłachu předstojnicy synagogi k nimaj, prajicy: Mužej bratraj, mataj-li we sebi słowo napominanja k ludej, rěčtaj.

16. Pawoł pak wstanywši a z ruku kiwnywši mjelčenja dla, rjekny: Mužowje israelscy, a kotřiž Boha so bojiće,* słyšće!

17. Bóh ludu israelskeho wuzwoli našich wótcow a powyši lud, hdyž běchu přikhadnicy w egiptowskej zemi, a ze sylnym ramjenjom* wuwjedźe jich z njeje,

2. Mójz. 1, 1; 13, 21. 22.

18. A přez čas štyrceći lět znjese jich činjenje* w pusćinje.

19. A zahubiwši sedm narodow w zemi Chanaan, rozdźěli z losom jich kraj mjez nich, Jos. 14, 2.

20. Po nimale štyri sta a pjećdźesat lětach,* a potom da jim sudnikow hač do Samuela profety. Sud. 3, 9.

21. A na to požadachu krala, a Bóh da jim Saula, Cisoweho syna, muža ze splaha Benjamina, (na) štyrceći lět.

1. Kral. 8, 5; 9, 16; 10, 1.

22. A toho zaćisnywši, zbudźi jim krala Dawida, kotremuž swědčenje dawajo rjekny: „Nadeńdźech Dawida, syna Jesse, muža po mojej wutrobje, kotryž budźe činić wšitku moju wolu.“

1. Kral. 13, 14; 16, 13; Ps. 88, 21.

23. Z jeho symjenja je Bóh wuwjedł po slubjenju Israelej wumóžnika Jězusa, Is. 11, 1.

24. Před kotrehož přikhadom je Jan křćeńcu pokuty prědowal wšitkomu israelskemu ludej. Mat. 3, 1; Mark. 1, 4; Luk. 3, 3.

25. Hdyž pak Jan swój běh dokonja, praješe: Za kotrehož mje maće, tón ja njejsym; ale hlej, dźe za mnu, kotremuž wobuće nohow rozwjazać hódny njejsym.

Mat. 3, 11; Mark. 1, 7; Jan. 1, 27.

26. Mužowje bratřa, synowje splaha Abrahamoweho, a kotřiž mjez wami Boha so boja, wam je słowo tuteje zbóžnosće pósłane.

27. Přetož, kotřiž přebywaju w Jeruzalemje a jich wjeŕchowje, njepóznawši toho, dopjelnichu tež słowa profetow, kotrež kóždy sabat so čitaju, wotsudźicy jeho,

28. A žaneje winy smjerće na nim njenamakawši, žadachu wot Pilata, zo bychu jeho morić směli. Mat. 27, 20. 23; Mark. 15, 13; Luk. 23, 21; Jan. 19, 15.

---

9. Posledni króć mjenuje so swjaty japoštoł tu ze swojim židowskim mjenom Saul, wottal pak stajnje z romskim Paulus, Pawoł. Swjeći wótcy praja, zo je tuto mjeno přijał wot romskeho naměstnika Sergia Pawoła, kotrehož za křesćansku cyrkej doby; tola pak je tež móžno, zo je to same pódla židowskeho wot naroda měł, dokelž jeho staršej měještaj prawa romskich krajanow, a tuž dąštaj najskerje synej pódla židowskeho mjena tež romske. — **13.** Pamfylija je krajina na asiskim brjozy srjedźneho morja. — **14.** Pisidija rěka krajina, wot Pamfylije k połnocy ležaca. — **16.** Swjaty Pawoł rěči tu k Židam a tež k přikhadnikam z pohanstwa, kotrychž mjenuje: kotřiž Boha so bojiće. — **17.** t. r. z wulkimi dźiwami. — **18.** t. r. jich njepočinki, njeposłušnosć. — **20.** t. r. wot časa patriarchow hač do časa sudnikow.

29. A hdyž wšitko dokonjachu, štož bě wo nim pisane, wzawši jeho z drjewa położichu jeho do rowa.
30. Bóh pak zbudźi jeho wot mortwych na třeći dźeń; a wón bu widźany přez wjele dnjow wot tych,
31. Kotřiž běchu z nim postupili z Galileje do Jeruzalema, kotřiž su hač do nětka jeho swědkowje před ludom.
32. A my wozjewjamy wam to slubjenje, kotrež je našim wótcam so stało:
33. Zo je Bóh to same dopjelnił našim synam, zbudźiwši Jězusa, jakož je tež napisane w druhim psalmje: „Mój Syn sy ty, dźensa sym tebje spłodźił.“ Ps. 2, 7.
34. Zo pak je jeho zbudźił wot mortwych, tak zo by so wjacy njewróćił do tłaća, praji takle: „Dam wam swjate (slubjenja) Davidowe, wěrne.“* Is. 55, 3.
35. A tohodla praji tež druhdźe: „Njedaš swojemu Swjatemu wohladać tłaća.“ Ps. 15, 10.
36. Přetož David, hdyž bě za swój čas posłužił woli Božej, wusny, a bu położeny k swojim wótcam, a wohlada tłaće. 3. Kral. 2, 10.
37. Kotrehož pak Bóh wot mortwych zbudźi, njewohlada tłaća.
38. Tuž budź wam wědomo, mužowje bratřa, zo přez toho wam so připowěda wodaće hrěchow, a zo wot wšoho, wot čohož njemóžešće přez Mójzesowy zakoń wosprawnjeni być,
39. We tutom kóždy wěrjacy wusprawnjeny bywa.
40. Hladajće tohodla, zo na was njepřińdźe, štož je prajene w profetach: Hab. 1, 5.
41. „Hladajće, zacpěwarjo, a dźiwajće so, a zahińće! dokelž ja skutkuju skutk we wašich dnjach, skutk, kotryž wěrić njebudźeće, hdy by wam něchtó powědał.“
42. Hdyž pak wonaj woteńdźeštaj, prošachu (jeju), zo byštaj na přichodny sabat jim tute słowa rěčałoj.
43. A hdyž bu synagoga rozpušćena, dźěchu mnozy Židźa a nabožni přikhadnicy za Pawołom a Barnabasom, kotrajž k nim rěčicy jich napominaštaj, zo bychu zwostawali w hnadźe Božej.
44. Na slědowacy sabat pak zeńdźe so nimale cyłe město, zo by słyšało słowo Bože.
45. Židźa pak, črjódy wuhladawši, buchu ze zawisću napjelnjeni, a přećiwjachu so tomu, štož bu wot Pawoła prajene, a hanjachu (to).
46. Tuž rjeknyštaj jim Pawoł a Barnabas zjawnje: Wam dyrbješe najprjedy so wopowědować słowo Bože; dokelž pak je zaćiskaće, a so sudźiće jako njehódni wěčneho žiwjenja, hlej wobroćamoj so k pohanam.
47. Přetož tak je nam přikazał Knjez: „Postajił sym tebje za swětło pohanam, zo by (jim) był k spomóženju hač do kónca zemje.“ Is. 49, 6.
48. Pohani pak, to słyšicy, zradowachu so a khwalachu Knjezowe słowo, a wěrjachu, kelkož běše jich předpostajenych k wěčnemu žiwjenju.
49. Rozsywaše pak so słowo Bože po wšej krajinje.
50. Židźa pak našćuwachu nabožne a nahladne žónske, a wosebnych města, a zbudźichu přesćěhanje přećiwo Pawołej a Barnabasej; a wuhnachu jeju ze swojich pomjezow.
51. A wonaj wottřasnywši proch ze swojeju nohow na nich, přińdźeštaj do Ikonia.* Mat. 10, 14; Mark. 6, 11; Luk. 9, 5.
52. Wučownicy pak buchu napjelnjeni z wjesołosću a Duchom swjatym.

---

34. t. r. dam wam swjate slubjenja, kotrež je David dóstał, wěrne. Davidej pak bu slubjene, zo budźe jedyn z jeho potomnikow wěčnje knježić (ps. 89, 5). Tónle potomnik Davidowy je Jězus, kiž tohodla, dokelž ma wěčnje knježić, ženje tłaća njewohlada. — **51.** Ikonium je město krajiny Lykaonije, kotraž wot Pisidije k ranju so rozšěrja; tež měsće Lystra a Derbe běštej w tutej krajinje (hl. jap. sk. 14, 6).

STAW XIV.

Hdyž mnozy Židźa a pohani w Ikoniu wěru do Khrystusa přijachu, zbudźi so wot Židow zběžk přećiwo Pawołej a Barnabasej, kotrajž do Lystry ćeknyštaj, hdźež Pawoł khromeho wot maćeřneho žiwota wustrowi; lud a měšnikow, kotřiž chcychu jimaj tohodla tak jako boham woprować, lědma změrujetaj. Ale wot Židow, kotřiž tam přińdźechu, bu lud našćuwany a Pawoł bu kamjenjowany a za mortweho ležo wostajeny. Hdyž bě wstanył, wróćištaj so wón a Barnabas do Antiochije, na wšěch městach wučownikow napominawši a staršich postajiwši.

Sta pak so w Ikoniu, zo wobaj do židowskeje synagogi zastupištaj a rěčeštaj, tak zo bu wulka mnohosć Židow a Grekskich wěrjaca.

2. Židźa pak, kotřiž njewěrjacy wostachu, rozhorichu a našćuwachu k hněwej mysle pohanow přećiwo bratram.

3. Přebyštaj pak tu dołhi čas, dowěrnje rěčicy w Knjezu, kotryž swědčeše słowu swojeje miłosće, a dawaše, zo znamjenja a dźiwy so stachu přez jeju rucy.

4. Rozdźěli pak so mnohosć města, a tak dźeržachu někotři ze Židami, někotři pak z japoštołomaj.

5. Hdyž pak nawal pohanow a Židow z jich wjeŕchami nasta, zo bychu jeju wohanili a kamjenjowali:

6. Ćeknyštaj to póznawši do městow Lykaonije, do Lystry a Derby, a do cyłeje wokołneje krajiny; a tam připowědaštaj evangelium.

7. A jedyn muž sedźeše w Lystrje, słaby na nozy a khromy wot maćeŕneho žiwota, kotryž ženje khodźił njebě.

8. Wón słyšeše Pawoła rěčeć. A tón pohlada na njeho, a widźo, zo ma wěru, zo by wustrowjeny był,

9. Rjekny z wulkim hłosom: Postaj so runje na swojej nozy. A wón poskoči a khodźeše.

10. Črjódy pak widźawši, štož bě Pawoł sčinił, pozběhnychu swój hłós, prajicy lykaonscy: Bohaj na čłowjekow podobnaj zestupištaj k nam.

11. A mjenowachu Barnabasa Jupitra, Pawoła pak Merkuria, dokelž tón wjedźeše słowo.*

12. Tež přiwjedźe měšnik Jupitra, kotryž běše před městom,* byki a wěncy před wrota, a chcyše z ludom woprować.

13. Jako pak to japoštołaj, Barnabas a Pawoł, wusłyšeštaj, roztoržeštaj swoju drastu, a wuběhnyštaj mjez črjódy, wołajcy

14. A prajicy: Mužowje, što to čińiće? Tež mój smój smjertnaj čłowjekaj, wam podobnaj, kotrajž wozjewjamoj wam, zo byšće so wobroćili wot tychle prózdnych (bohow) k žiwemu Bohu, kiž je sčinił njebjo a zemju, a morjo a wšitko, štož je w nich;

15. Kotryž je w minjenych časach wšěm ludam khodźić dał po jich pućach;

16. A tola njeje sebje samoho bjez swědčenja wostajił, dobre čińo z njebja, dawajo dešć a płódne časy, a napjelnjejo z jědźu a wjesołosću naše wutroby.

17. A tajke rěčicy lědma změrowaštaj črjódy, zo bychu jimaj njewoprowali.

18. Přińdźechu pak někotři Židźa z Antiochije a Ikonia; a namołwiwši črjódy kamjenjowachu Pawoła, a wuwlečechu jeho z města, měnicy, zo je zemrěł.

19. Hdyž pak wučownicy jeho wobstupichu, wstany a zańdźe do města, a na druhi dźeń poda so z Barnabasom do Derby.

20. Hdyž pak běštaj tomu městu evangelium prědowałoj a mnohich rozwučiłoj, wróćištaj so do Lystry a Ikonia a Antiochije,

21. Wobtwjerdźujcy mysle wučownikow a napominajcy, zo bychu zwostawali we wěrje, a zo mamy přez mnohe tyšnosće zastupić do kralestwa Božeho.

XIV. **11.** Jupiter běše we grekskim pohanstwje najwyšši bóh njebjes, Merkurius rěčeše jako přewodnik, tohodla česćachu jeho jako boha rěčniwosće. — **12.** Temple a měšniske wobydlenja běchu často před městami; byki, kotrež so woprowachu, buchu z wěncami wupyšene.

22. A hdyž běštaj w jednotliwych cyrkwjach jim staršich postajiłoj,* a so pomodliłoj z poscenjom, poručištaj jich Knjezej, do kotrehož běchu wěrili.

23. A překhodźiwši Pisidiju přińdźeštaj do Pamfylije,

24. A rěčawši słowo Bože w Perge, zeńdźeštaj do Attalije;

25. A wottudy přewjezeštaj so do Antiochije, wotkelž běštaj přepodataj hnadźe Božej za skutk, kotryž běštaj dokonjałoj. Wyše 13, 1.

26. Hdyž pak (tam) přińdźeštaj a cyrkej zhromadźištaj,* powědaštaj, kak wulke wěcy je Bóh z nimaj činił, a zo je pohanam wotewrił durje wěry.

27. A pobyštaj njemały čas pola wučownikow.

STAW XV.

Hdyž w Antiochiji zwada nasta Židow dla, kotřiž chcychu, zo bychu k Bohu wobroćeni pohani też wobrězani byli, přinjeseštaj Pawoł a Barnabas naležnosć před japoštołow, kotřiž po Pětrowej a Jakubowej radźe zhromadnje rozsudźichu a z listom postajichu, zo wobroćeni pohani z Mójzesowym zakonjom so njewjazaju. Pawoł přeje sebi z Antiochije města wopytać, w kotrychž bě prědował, a dźěli so wot Barnabasa, dokelž tón njechaše Jana sobu wzać.

A někotři přińdźechu z Judeje a wučachu bratrow: Njebudźeće-li wobrězani po Mójzesowym wustajenju, njemóžeće zbóžni być.

2. Hdyž pak Pawołej a Barnabasej njemała zwada z nimi nasta, wobzamknychu, zo bychu Pawoł a Barnabas a někotři druzy z nich horje šli k japoštołam a staršim do Jeruzalema tohole prašenja dla.

3. Tuž woni, přewodźeni wot cyrkwje, dźěchu přez Foeniciju a Samariju, powědajcy wo wobroćenju pohanow; a přihotowachu wulku radosć wšěm bratram.

4. Hdyž pak přińdźechu do Jeruzalema, buchu přijeći wot cyrkwje a wot japoštołow a staršich, a wozjewjachu, kak wulke wěcy je Bóh z nimi činił.

5. Wstanychu pak někotři ze sekty farisejow, kotřiž běchu wěrili, prajicy: Woni maju wobrězani być, a też ma so přikazać, zo bychu zakhowali Mójzesowy zakoń.

6. A zhromadźichu so japoštołowje a starši, zo bychu rozsudźili wo tej wěcy.*

7. Hdyž pak dołhe přepytowanje so stawaše, wstany Pětr a rjekny k nim: Mužowje bratřa, wy wěsće, zo je Bóh před dawnym časom mjez nami postajił, zo dyrbja pohani z mojeho rta słowo evangelia słyšeć a wěrić. Wyše 10, 20.

8. A Bóh, kiž wutroby znaje, je jim swědčenje dał,* hdyž jim Ducha swjateho da, jako też nam;

9. A njeje rozdźěl činił mjez nami a nimi, přez wěru wučisćiwši jich wutroby.

10. Što tuž nětko Boha spytujeće, zo chceće napołožić na šiju wučownikow přah, kotryž ani naši wótcy ani my znjesć njemóžachmy?

11. Ale zo budźemy přez miłosć Knjeza Jězusa Khrystusa zbóžni, wěrimy, jako też woni.*

12. Cyła mnohosć pak womjelkny, a posłuchaše na Barnabasa a Pawoła, kotrajž powědaštaj, kak wulke znamjenja a dźiwy je Bóh mjez pohanami činił přez njeju.

13. A hdyž womjelknyštaj, wotmołwi Jakub prajo:* Mužowje, bratřa, posłuchajće na mnje.

---

22. t. r. měšnikow swjećiłoj. — 26. t. r. wěriwych.

XV. 6. To běše prěnja powšitkowna cyrkwina zhromadźizna abo koncil pod wjedźenjom swjateho Pětra; na nim so rozsudźi prašenje: ma-li Mójzesowy zakoń, kiž wobrězanje poruča, płaćiwosć też za pohanow, kotřiž k cyrkwi přistupja, abo nic. Japoštołowje postajichu, zo křesćenjo, kotřiž su z pohanstwa so wobroćili, njejsu židowskemu zakonjej podćisnjeni. — 8. t. r. zo móža do cyrkwje zastupić bjez wobrězanja. Tuto swědčenje je Bóh dał w domje stotnika Kornelia, hlad. jap. sk. 10, 45. — 11. Přez wumóženski skutk Khrystusowy budźa wšitcy zbóžni, Židźa a pohani. — 13. To je Jakub młódši, Jeruzalemski biskop.

14. Syman je powědał, kak je Bóh prěni króć spohladał, zo by z pohanow* lud dobył za swoje mjeno.

15. A z tym runaju so słowa profetow, jakož je pisane:

16. „Potom nawróću so a natwarju zaso přebytk Davidowy, kotryž je rozpadnył, a jeho rozpadanki zaso natwarju, a pozběhnu jón,

17. Zo bychu tež zbytni mjez čłowjekami Knjeza pytali, a wšitke narody, nad kotrymiž je mjenowane moje mjeno, praji Knjez, kotryž to čini.“ Amos 9, 11.

18. Znaty wot wěčnosće je Knjezej jeho skutk.*

19. Tohodla ja sudźu, zo bychu wobćežowani njebyli, kotřiž z pohanow k Bohu so wobroćeju;

20. Ale zo by so jim pisało, zo bychu so zdźeržowali znječisćenja přez přibohow a kurwaŕstwa, a zadušeneho a krewje.*

21. Přetož Mójzes ma wot starych časow w jednotliwych městach tych, kotřiž jeho wopowěduja w synagogach, hdźež kóždy sabat čitany bywa.*

22. **T**až zespodoba so japoštołam a staršim z cyłej zhromadźiznu, zo bychu mužow mjez sobu wuzwolili a do Antiochije pósłali z Pawołom a Barnabasom, (mjenujcy) Judasa, kiž je přimjenowany Barsabas, a Silasa, nahladneju mužow mjez bratrami.

23. A napisachu přez jich ruku: „Japoštołowje a starši (a) bratřa tym, kotřiž su w Antiochiji a Syriji a Ciliciji, bratram z pohanstwa, postrowjenje.

24. Dokelž smy słyšeli, zo su někotři, wot nas wušedši, was znjepokojili ze słowami, waše mysle zamyliwši, kotrymž to njejsmy poručili:*

25. Je so nam spodobało, jednomyslnje zhromadźenym, zo bychmy mužow wuzwolili a k wam pósłali z našimaj najlubšimaj, Barnabasom a Pawołom,

26. Mužomaj, kotrajž staj swoje žiwjenje zastajiłoj za mjeno našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.

27. Tuž smy pósłali Judasa a Silasa, kotrajž budźetaj tež samaj wam ze słowami to same wopowědować.

28. Přetož spodobało je so Duchej swjatemu a nam, zo bychmy žane brěmjo wjacy na was njekładli, dyžli tuto potrěbne:

29. Zo byšće so zdźeržowali (mjasa) přiboham woprowaneho, a krewje, a zadušeneho a kurwaŕstwa; a wostajiće-li so toho, sćiniće derje. Mějće so derje!“

30. **T**až woni wotpušćeni dóńdźechu do Antiochije, a zhromadźiwši mnohosć přepodachu list.

31. A hdyž jón přečitachu, zwjeselichu so nad (dóstatym) změrowanjom.*

32. Judas pak a Silas, kotrajž tež samaj profetaj běštaj, změrowaštaj z mnohimi rěčemi bratrow, a posylništaj jich.

33. A někotry čas tam pobywši buštaj w měrje wotpušćenaj wot bratrow k tym, kotřiž běchu jeju pósłali.

---

14. t. j. w pohanskim stotniku Korneliu, hl. 10. st. — **18.** Wot wěčnosće bě Bóh postajił, wšitke ludy, tež pohanow, wumóžić, a tohodla profetowje to připowědaju, ani zo bychu wobrězanje za pohanske ludy jako zakońsku wěc žadali. — **20.** Z pohanstwa wobroćeni křesćenjo maju so zdźeržeć přibóžskich woporow a z woporami zjednoćenych hosćinow; tohorunja kurwaŕstwa, kotrež je přeco a za kóždeho zakazane, tu pak wosebje so mjenuje, dokelž pohani w swojim zaslepjenju kurwaŕstwo za njeprawe njeměјachu, ale z nim swojim přiboham słužachu, měnicy, zo z tym jich spodobanje dobudu. Wostajić maju so nowi křesćenjo mjasa zadušenych zwěrjatow, dokelž we nich krej wostawa, štož bě hižo před Mójzesom zakazane; wužiwanje krewje bě Židam zakazane, dokelž je w njej žiwjeńska móc. Krej ma so Bohu woprować a tak pokazować na wumóžeńsku krej Khrystusowu, z kotrejž čłowjekej wěrne žiwjenje so zaso dawa. Zo njebychu Židźa so pohóršowali, płaćeše tale kaznja hišće w prěnich křesćanskich časach. — **21.** t. r. dokelž Mójzesowy zakoń w synagogach na sabatach so čita, a na jeho nabožne postajenja tak husto so dopomina, njesmědźa wone wot křesćanow, kotřiž su z pohanstwa so wobroćili, lohcy a bjez winy so zacpěwać a Židam a křesćanam, kotřiž su ze židowstwa so wobroćili, pohóršk dawać. — **24.** t. r. kotřiž njeběchu wot nas pósłani. — **31.** t. r. nad tym japoštołskim rozsudźenjom, kotrež bě za nich tak spokojace.

34. Silas pak mĕnješe, zo ma tam wostać; a Judas woteńdźe sam do Jeruzalema.

35. Pawoł pak a Barnabas přebywaštaj w Antiochiji, wučicy a prĕdujcy z mnohimi druhimi słowo Bože.

36. Po nĕkotrych dnjach pak rjekny Pawoł k Barnabasej: Wróćicy so wopytamoj bratrow we wšĕch mĕstach, w kotrychž smój prĕdowałoj słowo Bože, kak so maju.

37. Barnabas pak chcyše sobu wzać tež Jana, kiž mĕješe přimjeno Mark.

38. Ale Pawoł prošeše, zo by toho, kotryž bĕ wot njeju z Pamfylije wotešoł a z nimaj ješoł k dźĕłu, njemĕł sobu brać.

39. Tuž nasta překora, tak zo so rozeńdźeštaj,* a zo Barnabas Marka přijawši so wotwjeze do Cypra.

40. Pawoł pak, Silasa sebi wuzwoliwši, woteńdźe poručeny wot bratrow Božej miłosći.

41. A wón překhodźi Syriju a Ciliciju, posylnjejo cyrkwje, a přikazujo, zo bychu dźerželi přikaznje japoštołow a staršich.

STAW XVI.

Pawoł da w Lystrje přijateho Timothea wobrĕzać a rozšĕrja po wšelakich mĕstach japoštołske přikaznje. Wot Ducha swjateho bu jimaj zakazane w Asiji a Bithyniji prĕdować. Přez widźenje bu Pawoł do Macedonije powołany a pućuje tam z Timotheom; najprjedy prĕdujetaj we Filippi a buštaj tu wot Lydije hospodowanaj. Hdyž pak bĕ Pawoł wĕšćateho ducha wuhnał, buštaj šwikanaj a do jastwa sadźenaj, hdźež při nastatym zemjerženju jeju puta same so rozpnychu, a jastwownik wobroći so k wĕrje; na druhi dźeń prošachu jeju předstojnicy, zo byštaj z mĕsta wušłoj.

Wón pak přińdźe do Derby a Lystry. A hlej, tu bĕše jedyn wučownik z mjenom Timotheus, syn židowskeje wĕriweje žony, nana pak pohanskeho.*

2. Jemu dawachu dobre swĕdčenje bratřa, kotřiž bĕchu w Lystrje a Ikoniu.

3. Pawoł chcyše, zo by tón z nim wušoł; a přijawši jeho da jeho wobrĕzać Židow dla, kotřiž bĕchu w tych mĕstach. Přetož wšitcy wĕdźachu, zo bĕše jeho nan pohan.*

4. Hdyž pak khodźeštaj po mĕstach, přepodawaštaj jim, zo bychu je dźerželi, postajenja, kotrež bĕchu wot japoštołow a staršich w Jeruzalemje rozsudźene.

5. A tak buchu cyrkwje we wĕrje wobtwjerdźene, a přibĕrachu wšĕdnje na mnohosći.

6. A hdyž přeńdźeštaj přez Frygiju a galatisku krajinu, bu jimaj wobarane wot Ducha swjateho, słowo Bože wopowĕdać w Asiji.*

7. Hdyž pak přińdźeštaj do Mysije, spytaštaj do Bithynije hić; ale Duch Jĕzusowy jimaj njeda.

8. Hdyž pak bĕštaj Mysiju wobešłoj, zestupištaj do Troady.

9. A widźenje zjewi so w nocy Pawołej. Jedyn macedonski muž stoješe a prošeše jeho, prajo: Přeńdź do Macedonije, a pomhaj nam.

---

39. Pawołej zdaše so, zo je Barnabas Markej, swojemu krejnemu přećelej, přejara přikhileny a Barnabasej zdaše so zaso, zo je Pawoł přejara kruty přećiwo Markej, kiž wšak bĕ jeju zrudźił, hdyž w Pamfyliji (hl. wyše 13, 13) wot njeju woteńdźe. Mała njejednota pak bu po krótkim času cyle wujednana. Swjeći wótcy praja, zo bu tale překora wot Boha dopušćena, zo byštaj Pawoł a Barnabas, nĕtko dźĕlenaj, ćim wjacy wosadam prĕdować móhłoj.

XVI. **1.** Timotheus narodźi so w Lystrje, a je drje ze swojej maćerju hižo při prĕnim přebywanju Pawoła w Lystrje (hl. 14, 20) křesćanstwo přijał. Syn mĕšaneho mandźelstwa, kotrež so jeno w cuzbje židowskim žónskim dowoli, bu wón w židowskim nabožnistwje rozwučeny a po stronje swojeho nana znaješe greksku wĕdomosć a pohanske zwučenja. Jako wobkrućeny křesćan móžeše wón swjateho Pawoła w rozšĕrjenju Jĕzusoweje cyrkwje mjez pohanami podpĕrać, a tohodla wuzwoli sebi jeho swjaty japoštoł jako přewodźerja. — **3.** Pawoł činješe to jeno, zo njebychu Židźa na tom pohóršk brali a w tom winu pytali, zo Timothea a jeho wučby zacpĕja, nic, jako by wobrĕzanje za potrĕbne mĕł. — **6.** Bóh chcyše, kaž to w 9. rjadku wĕdźeć dawa, zo byštaj Asiju wopušćiłoj a do Europy so podałoj.

10. Hdyž bě widźenje widźał, žadachmy hnydom do Macedonije wuńć, zwěsćeni, zo je nas Bóh powołał, zo bychmy jim evangelium prědowali.*

11. Tuž wjezechmy so z Troady a w runej čarje do Samothracije,* a nazajtra do Neapolis.*

12. A wottudy do Filippi,* štož je prěnje město toho dźěla Macedonije, kolonija. Přebywachmy pak w tomle měsće někotre dny, so rozmołwjejcy.

13. Na sabatny dźeń pak wuńdźechmy před wrota k rěcy,* hdźež modlenje bywaše; a rěčachmy k žonam, kotrež běchu zhromadźene.

14. A jena žónska z mjenom Lydia, předawaŕka purpura, z města Thyatira,* česćeŕka Boha, posłuchaše; jeje wutrobu wotewri Knjez, zo kedźbowaše na to, štož bu prajene wot Pawoła.

15. Hdyž pak bě wukřćena a jeje dom, prošeše prajicy: Jelizo sće sudźili, zo wěrju do Knjeza, zastupće do mojeho domu, a wostawajće tu. A (wona) přinući nas.

16. Sta pak so, hdyž k modlitwje dźěchmy, zo nas zetka jena słužownica, kotraž měješe wěšćateho ducha,* a swojim knježim z wěšćenjom wulki dobytk přinošowaše.

17. Ta sćěhowaše Pawoła a nas, a wołaše prajicy: Tući ludźo su słužownicy Boha wjeŕšneho, kotřiž wam připowědaju puć spomóženja.

18. To pak činješe přez wjele dnjow. A Pawoł rozhorjeny wobroći so a rjekny k duchej: Přikazuju tebi w mjenje Jězusa Khrystusa, zo by wušoł z njeje. A wuńdźe w tej samej hodźinje.

19. Jeje knježa pak widźawši, zo je jim nadźija dobytka wotešła, jimachu Pawoła a Silasa, a dowjedźechu (jeju) na torhošćo před wyšnosć,

20. A postajiwši jeju před zastojnikow prajachu: Tutaj mužej mućitaj naše město; staj Židaj,

21. A wučitaj wustajenja, kotrež přijeć a činić nam so njesłuša, hdyž smy Romscy.

22. A lud zběže so přećiwo nimaj; a zastojnicy jimaj drastu zwottorhawši dachu jeju z prutami šwikać. 2. Kor. 11, 25; Fil. 1, 13; 1. Thess. 2, 2.

23. A hdyž běchu jimaj wjele ranow nabili, sadźichu jeju do jastwa, přikazawši jastwownikej, zo by jeju piluje stražował.

24. Hdyž bě wón tajku přikaznju dóstał, sadźi jeju do nutřkowneho jastwa, a tykny jeju nozy do kłódy.*

25. A wo połnocy modleštaj so Pawoł a Silas, a khwaleštaj Boha; a słyšachu jeju, kotřiž běchu w jastwje.

26. Zdobom pak nasta wulke zemjeřženje, tak zo jastwowe zakłady so zatřasechu. A hnydom wotewrichu so wšitke jastwowe durje, a puta wšitkich so rozčinichu.

27. A jastwownik wotućiwši a wuhladawši jastwowe durje wotewrjene, wućahnywši mječ chcyše so morić, měnjo, zo su jeći wućekli.

10. Lukaš, spisaćel japoštołskich stawiznow, přitowaŕši so tu Pawołej a Timothej a pućuje z nimaj. — **11.** Samothracija je kupa w aegejskim morju, a Neapolis město na brjozy toho sameho w Thraciji. — **12.** Město Filippi w Macedoniji, dwě hodźinje k dołhemu wječoru wot Neapolis, dósta mjeno wot macedonskeho krala Filipa a běše romska kolonija, dokelž bě kejžor Oktavian tam Romskim so zasydlić dał, a městej prawa romskich koloniji wudźělił. Běše to prěnje wjetše město, do kotrehož Pawoł w Europje přińdźe. — **13.** Při rěkach zhromadźachu so Židźa w cuzych městach, hdźež synagogi njemějachu, k modlenju, dokelž móžachu tudy najlóže zakońske čisćenja dokonjeć. — **14.** Thyatira bě město w Lydiji, wotkelž bě tale žónska do Filippi přićahnyła; tohodla je jeje mjeno Lydia. — **16.** Zły duch zamóže někotre přichodne wěcy wědźeć a je wozjewjeć; dokelž pohani wědomosć přichodnych wěcow přibohej Apollo připisowachu, kotryž též Python rěkaše, mjenuje so tudy wěšćaty duch: pythiski duch. — **24.** Zamkny jeju nozy do kłódy abo drjewjaneje připrawy, tak zo jej hibnyć njemóžeštaj.

28. Pawoł pak zawoła z wulkim hłosom prajo: Nječiń sebi ničo złeho; přetož smy tu wšitcy.

29. A žadawši swěcu, zańdźe nutř, a třepotajo padźe Pawołej a Silasej k nohomaj;

30. A wuwjedźe jeju a rjekny: Knjezaj, što mam činić, zo bych zbóžny był?

31. A wonaj jemu rjeknyštaj: Wěř do Knjeza Jězusa, a zbóžny budźeš ty a twój dom.

32. A wopowědźeštaj jemu słowo Knjeza a wšitkim, kotřiž běchu w jeho domje.

33. A wón jeju wza w tej hodźinje w nocy, a wumy jeju rany; a hnydom bu wukřćeny wón a jeho cyły dom.

34. A hdyž bě jeju dowjedł do swojeho domu, přihotowa jimaj blido, a zwjeseli so ze swojim cyłym domom, zo je do Boha wěrił.

35. A hdyž bu dźeń, pósłachu zastojnicy służownikow, prajicy: Pušć teju čłowjekow.

36. A jastwownik wozjewi Pawołej tute słowa: Zastojnicy su pósłali, zo byštaj pušćenaj byłoj; tuž nětko wuńdźtaj a dźitaj w měrje.

37. Pawoł pak rjekny jim: Wušwikawši naju zjawnje, njewotsudźeneju, romskeju mužow,* sadźichu do jastwa, a nětko chcedźa naju skradźu wustorčić? Tak nic; ale njech přińdu,

38. A sami naju wustorča. Powědźechu pak służownicy te słowa zastojnikam. A nabojachu so słyšawši, zo staj romskaj.

39. A přišedši wotprosychu jimaj, a hdyž jeju wuwjedźechu, prošachu, zo byštaj z města wotešłoj.

40. A wuńdźeštaj z jastwa a zastupištaj k Lydiji; a wohladawši bratrow, zwjeselištaj jich a woteńdźeštaj.

STAW XVII.

Hdyž bě Pawołowe prědowanje w Thessalonicy wjele płodu přinjesło, zehna so wot Židow zběžk přećiwo njemu, runje tak též w Beroe. Pawoł rozrěčuje so we Athenje ze Židami a mudrowcami, a wobroći wyššeho sudnika Dionysia z někotrymi druhimi.

Hdyž pak běchu Amfipolis a Apolloniju přešli,* přińdźechu do Thessaloniki, hdźež běše synagoga Židow.

2. Po zwučenju zastupi Pawoł k nim, a tři sabaty rěčeše jim wo Pismje,

3. Wukładujo a dopokazujo jim, zo dyrbješe Khrystus ćerpjeć a wot mortwych wstanyć; a zo je Jězus tón Khrystus, kotrehož ja wam připowědam.

4. A někotři z nich wěrjachu, a buchu přiwdaći Pawołej a Silasej, a z nabožnych a pohanow wulka mnohosć, a wosebnych žónskich nic mało.

5. Židźa pak rozhorichu so a přiwzawši ze sprosteho ludu někotrych złych čłowjekow a sčiniwši zběžk znjeměrichu město; a stupiwši před Jasonowy* dom pytachu, zo bychu jich wuwjedli před lud.

6. A hdyž jich njenamakachu, wlečechu Jasona a někotrych bratrow k wyššim města, wołajcy: Ći, kotřiž město do njeměra stajichu, su též sem přišli;*

7. A jich je Jason hospodował; a ći wšitcy skutkuja přećiwo kejžorowym postajenjam, prajicy, zo je druhi kral, Jězus.

8. A znjeměrichu lud a wyššich města, kotřiž to słyšachu.

9. A woni wot Jasona a druhich rukowanje dóstawši,* pušćichu jich.

10. Bratřa pak pósłachu hnydom w nocy Pawoła a Silasa do Beroe.* A hdyž tam přińdźeštaj, zastupištaj do židowskeje synagogi.

---

37. Romskich krajanow njesmědźachu šwikać.

XVII. **1.** To stej měsće w Macedoniji. Thessalonika pak je hłowne město kraja. Wšudźom běchu Židźa. — **5.** Pola Jasona běštaj též Pawoł a Silas na hospodźe. — **6.** t. r. hłowne město Rom; kejžor Klaudius bě Židow z Roma wupokazał, dokelž často njeměr zbudźichu. — **9.** t. r. slubjenje, zo Pawoła a Silasa dlěje hospodować njebudźe. — **10.** Město w Macedoniji.

11. A tući běchu nadobniši,* dyžli tamni w Thessalonicy; woni přijachu słowo ze wšej žadosću, wšědnje Pismo přepytujcy, ma-li so to tak.

12. A tak wěrjachu mnozy z nich a wosebnych pohanskich žonow a muži nic mało.

13. Hdyž pak Židźa w Thessalonicy zhonichu, zo bu tež w Beroe słowo Bože prědowane wot Pawoła, přińdźechu tež tam, a znjeměrichu a mućachu lud.

14. Tuž tež bratřa hnydom Pawoła wotpósłachu, zo by šoł w stronu morja; Silas pak a Timotheus tam wostaštaj.

15. Kotřiž pak Pawoła přewodźachu, dowjedźechu jeho hač do Athena;* a dóstawši poručnosć wot njeho za Silasa a Timothea, zo byštaj najspěšnišo k njemu přišłoj, woteńdźechu.

16. **H**dyž pak Pawoł jeju w Athenje wočakowaše, rozhori so jeho duch w nim, widźo město přibóžstwu podate.

17. Rozrěčowaše so tohodla w synagodzy ze Židami a z nabožnymi, a na torhošću wšědnje z tymi, kotřiž tam runje běchu.

18. A někotři epikurejscy a stoiscy mudrowcy* wurěčowachu so z nim, a někotři prajachu: Što chce tón bajak prajić? Druzy pak: Zda so być připowědać nowych bohow; dokelž jim Jězusa a horjewstaće wopowědowaše.

19. A wzawši jeho dowjedźechu jeho do Areopaga,* prajicy: Móžemy zhonić, kajka je ta nowa wučba, kotraž wot tebje so připowěda?

20. Přetož něšto nowe přinošeš k našimaj wušomaj; tuž chcemy zhonić, što by to było.

21. (Athenscy pak wšitcy a přikhadni hosćo njepodawachu so ničomu druhemu, hač zo bychu něšto nowe powědali abo słyšeli.)

22. Pawoł pak stojo wosrjedź Areopaga rjekny: Mužowje athenscy, widźu, zo sće we wšim wěriwiši.*

23. Přetož překhodźujo a wobhladujo waše swjatnicy nadeńdźech tež wołtać, na kotrymž bě pisane: Njeznatemu Bohu.* Štož tak njeznajcy česćiće, to ja wam připowědam.

24. Bóh, kotryž je sčinił swět a wšitko, štož w nim je, tón, kiž je Knjez njebja a zemje, njebydli w templach, z rukomaj twarjenych.* Wyše 7, 48.

25. Tež njesłuži so jemu z čłowječimaj rukomaj, jako by něšto připotrjebował, hdyž sam dawa wšěm žiwjenje a wodych a wšitko,

26. A je sčinił z jenoho čłowjeka wšón čłowjeski splah, zo by přebywał na wšim powjeřchu zemje, wotměrjejo postajene časy a mjezy jich přebywanja,

---

11. t. r. podwolniši, zo na japoštołske powučenja posłuchachu. — **15.** Hłowne město grekskeje krajiny Attiki, sydło grekskeje zdźěłanosće, wědomosće a wumjełstwa. — **18.** Epikurejscy mudri mějachu swoje mjeno wot Epikura, kotrehož wučbje běchu podaći. Epikur njepřěješe drje bohow, tola pak jich wliw na čłowjekow a na čłowjeske naležnosće; za najmudrišich měješe tych, kotřiž sebi wšě wjesela dowoleju, a wšě nakhilnosće spokojeju a po móžnośći wjele wužiwaju. Stoiscy mudri mějachu swoje mjeno wot stołpoweho torhošća (Stoa), hdźež Zeno, załožeŕ tuteje wučby, wučeše. Po jeho wučbje je tón najmudriši, kiž zbožo a njezbožo, radosć a bolosć zacpěwa, wšitko bjezdźaknje znjese a pócćiwosć jeje sameje dla lubuje, njedźiwajo na Boha abo wěčne myto. Wobě wučbje běštej potajkim křesćanstwu přećiwnej. — **19.** Areopag t. r. hórka přiboha Aresa abo Marsa, na kotrejž najwyšši sud so zhromadźowaše, hłowne statne naležnosće so wuradźachu a ludej so wozjewjachu. — **22.** W tych słowach leži khwalba, a tež porok; zo su wěriwi ludźo, w tom jich khwali, ale jich wěra nima praweje měry, dokelž do mnohich bohow wěrja. Pawoł chcyše sebi z tym słowom wutroby swojich posłucharjow dobyć. — **23.** t. r. je tutón wołtař swjećeny; Athenscy česćachu tak pilnje bohow, zo so bojachu, zo by jim jedyn njeznaty wostał, a nochcychu jeho z najmjeńša nječesćeneho wostajić. Tohodla běchu tež njeznatemu bohu wołtař natwarili; to wuži swjaty Pawoł, zo by jim tutoho za nich dotal njeznateho a jeničcy wěrneho Boha připowědał. — **24.** t. r. po pohanskim zmysłu, jako by móhł do twarjenjow so zamknyć a tam so stražować.

27. Zo bychu Boha pytali, hač bychu jeho snadź namasali a nadešli, hač runje njeje daloko wot kóždeho z nas.*

28. Přetož w nim smy žiwi, so hibamy a smy,* jako su tež někotři wašich basnikow prajili: „Přetož smy tež jeho splah.“

29. Hdyž pak smy Boži splah, njesměmy sebi myslić, zo je złotu abo slěbru abo kamjenjej, wutworej čłowjeskeho wumjełstwa a myslenja, Bóžstwo podobne.*

30. A časy tuteje njewědomosće tak přehladawši připowěduje Bóh nětko čłowjekam, zo bychu wšitcy wšudźom pokutu činili,

31. Dokelž je dźeń postajił, na kotrymž budźe sudźić swět we sprawnosći přez muža, kotrehož je (k tomu) powołał, hdyž wěru spožči wšěm, zbudźiwši jeho z mortwych.

32. Hdyž pak wusłyšachu wo horjewstaću mortwych, smějachu drje so někotři, druzy pak rjeknychu: Budźemy će wo tom druhi króć słyšeć.

33. Tak woteńdźe Pawoł z jich srjedźizny.

34. Někotři mužowje pak dźeržachu so k njemu a wěrjachu, mjez kotrymiž běše tež Dionysius Areopagita, a žona z mjenom Damaris, a druzy z nimaj.

STAW XVIII.

Pawoł dokonja we Korinthu pola Aquile swoje rjemjesło, a hač runje Židźa na jeho prědowanju Boha hanja, zhoni tola we widźenju, zo so wjele ludu k wěrje wobroći. Po połdra lěće je wobskorženy wot Židow pola prokonsula Galliona a za wjele dnjow přińdźe do Efesa a wobkruća we wšelakich krajinach bratrow.

Apollo přepokazuje Židow, z Pisma rozestajejo, zo je Jězus — Khrystus, hač runje jeno Janowu křćeńcu znaješe.

Potom woteńdźe z Athena a přińdźe do Korintha.

2. A nadeńdźe jenoho Žida, z mjenom Aquilu, rodźeneho z Ponta,* kiž bě njedawno z Italskeje přišoł, a Priscillu jeho žonu (dokelž bě Klaudius přikazał, zo bychu wšitcy Židźa z Roma wušli), a přińdźe k nimaj.

3. A dokelž běše toho sameho rjemjesła, wosta při nimaj a dźěłaše (běštaj pak po rjemjesle tkalcaj stanow).

4. A rozrěčowaše so w synagodzy kóždy sabat, přispominajo mjeno Knjeza Jězusa, a přeswědčeše Židow a Grekskich.

5. A hdyž z Macedonije Silas a Timotheus přińdźeštaj, prědowaše Pawoł z horliwosću a swědčeše Židam, zo Jězus je Khrystus.*

6. Hdyž pak so woni přećiwjachu a hanjachu, wottřase swoju drastu a rjekny k nim: Waša krej (přińdź) na wašu hłowu; ja (sym) čisty, wot nětka póńdu k pohanam.*

7. A wotsaliwši so wottam zastupi do domu jenoho česćerja Božeho z mjenom Tita Sprawneho, kotrehož dom běše při samej synagodzy.*

8. Krispus pak, předstojnik synagogi, wěrješe do Knjeza ze swojim cyłym domom; a mnozy Korinthscy, kotřiž (jeho) słyšachu, wěrjachu, a buchu křćeni.

9. Rjekny pak Knjez Pawołej w nocy we widźenju: Njebój so, ale rěč a njemjelč!

10. Přetož ja sym z tobu, a nichtó će njepřimnje, zo by ći škodźił, dokelž wjele ludu mam w tomle měsće.

---

27. t. r. móžemy jeho spóznać z jeho skutkow, z jeho stworjenjow. — **28.** t. r. wot njeho wotwisujemy w swojim cyłym byću. — **29.** t. r. njesměmy złote abo slěborne abo kamjeńtne a druhe wobrazy jako něšto bóžske česćić.

XVIII. **1.** Korinth bě hłowne město krajiny Achaje a leži mjez joniskim a aegejskim morjom. — **2.** Pontus mjenowaše so krajina při čornym morju. — **5.** t. r. zo je Jězus z Nazaretha slubjeny zbóžnik, na kotrehož so w starym zakonju pod mjenom Khrystus tak husto pokazuje. — **6.** t. r. ja sym bjez winy. — **7.** Runy puć ze synagogi, wot Židow, wobroći so Pawoł k pohanam, a zastupi do susodneho domu, kotryž Titej Sprawnemu, prjedy pohanej, słušeše.

11. Zasydli pak so tam lěto a šěsć měsacow, a wučeše pola nich słowo Bože.

12. Hdyž pak běše Gallio prokonsul* w Achaji, zběžechu so Židźa jednomyslnje přećiwo Pawołej, a přiwjedźechu jeho před sudny stoł,

13. Prajicy: Tutón namołwja lud, zo by napřećiwo zakonjej Boha česćił.

14. Hdyž pak chcyše Pawoł rot wotewrić, rjekny Gallio k Židam: O mužowje Židźa, hdy by něšto njeprawe było abo wulka złósć, bych was zdobnje wusłyšał;

15. Dokelž pak su to zwady wo słowje a wo mjenach a wo wašim zakonju, hladajće wy sami; ja njechcu wo tom sudnik być.

16. A wotpokaza jich wot sudneho stoła.

17. Přimnychu pak wšitcy* Sosthenesa, předstojnika synagogi, a bijachu jeho před sudnym stołom; a Gallio wo to so njestaraše.

18. Hdyž pak bě hišće Pawoł wjele dnjow přebywał, rozžohnowa so z bratrami a wotwjeze so do Syrije (a z nim Priscilla a Aquila), dawši sebi w Kenchreach hłowu třihać; přetož měješe slub na sebi.* 4. Mójz. 6, 18; niže 21, 24.

19. A přińdźe do Efesa, a wostaji jeju tam. Sam pak zastupi do synagogi a wurěčowaše so ze Židami.

20. Hdyž pak woni prošachu, zo by tam dlějši čas wostał, njezwoli do toho;

21. Ale so rozžohnowawši a prajo: Zaso wróću so k wam, zechce-li Bóh, poda so z Efesa.

22. A přišedši do Caesareje,* zastupi (do Jeruzalema) a postrowi cyrkej, a dóńdźe do Antiochije.

23. A pobywši tudy někotry čas wotpućowa, a překhodźejo po rjadu galatisku krajinu a Frygiju wobkrućeše wšěch wučownikow.

24. Jedyn Žid pak, z mjenom Apollo,* rodźeny z Alexandrije, rěčniwy muž a mócny w Pismach, přińdźe do Efesa.

25. Wón bě rozwučeny w Knjezowym puću a rěčeše zahorjeny w duchu, a wučeše pilnje, štož Jězusa nastupa, runjež jeno Janowu křćeńcu znaješe.

26. A tón poča dowěrnje rěčeć w synagodzy. A hdyž běštaj Priscilla a Aquila jeho słyšałoj, wzaštaj jeho k sebi, a pilnišo rozkładźeštaj jemu Knjezowy puć.

27. Hdyž pak chcyše do Achaje hić, pisachu bratřa wučownikam napominajcy, zo bychu jeho přijeli. A hdyž bě tam přišoł, dopomha wjele tym, kotřiž wěrjachu.

28. Přetož mócnje přeswědčeše Židow zjawnje, dopokazujo z Pismow, zo Jězus je Khrystus.

STAW XIX.

We Efesu poruči Pawoł, zo bychu někotři wučownicy, kotřiž běchu jeno z Janowej křćeńcu křćeni, w Jězusowym mjenje křćeni byli, a z napołoženjom rukow wuprosy jim Ducha swjateho, a prědujo činješe tu wjele dźiwow. Wo Židach, kotřiž chcychu w swojej njewěrje z Jězusowym wot Pawoła wozjewjenym mjenom złe duchi wuhonjeć. Mnozy, swojich hrěchow so wuznawši, spalichu přiwěrne knihi. Slěbrownik Demetrius zbudźi přećiwo Pawołej zběžk, kotryž změrować Alexander podarmo so prócuje.

Sta pak so, hdyž běše Apollo w Korinthu, zo Pawoł, horniše krajiny* překhodźiwši, do Efesa přińdźe, a někotrych wučownikow nadeńdźe;

2. A rjekny k nim: Sće Ducha swjateho dóstali,* hdyž bušće wěrjacy? A

12. Prokonsul je kejžorowy naměstnik. — 17. t. r. pohani khostachu předstojnika synagogi, dokelž bě bjez winy Pawoła wobskoržował. — 19. Kenchreae bě město a přistaw pola Korintha. Čohodla bě tónle slub činił, njeje wuprajene, najskerje z dźakownosće k Bohu, kotryž bě jeho ze swojej hnadu přewodźał, jeho podpěrajo a škitujo. — 22. To je přistaw na brjozy srjedźneho morja, z kotrehož so najlóže do Jeruzalema přińdźe. — 24. Apollo bě Janowy wučownik, a tohodla rozwučeny wo puću, na kotrymž chcyše Knjez čłowjestwo wumóžić, a pokazowaše na Jězusa, slubjeneho Messiasa; Jězusowu wučbu pak dotal njeznaješe, dokelž njebě k tomu přiležnosć měł. Něťko hakle so da w njej rozwučeć, a rozšěrješe ju sam ze swjatej horliwosću.

XIX. 1. t. r. krajiny, kotrež běchu wot morja zdalene, Galatisku a Frygisku. — 2. Pawoł na tom, zo su křćeni, ani njedwělowaše, dokelž jich mjez druhimi wěriwymi nadeńdźe.

woni prajachu k njemu: Ale, ani njejsmy słyšeli, hač Duch swjaty je.

3. Wón pak rjekny: Na čo pak sće křćeni? A woni rjeknychu: Na Janowu křćeńcu.

4. Rjekny pak Pawoł: Jan křćiješe lud z křćeńcu pokuty, prajo, zo bychu do toho, kiž měješe po nim přińć, wěrili, to je, do Jězusa. Mat. 3, 11; Mark. 1, 8; Luk. 3, 16; Jan. 1, 26; wyše 1, 5; 11, 16.

5. To słyšawši buchu wukřćeni w mjenje Knjeza Jězusa.

6. A hdyž bě Pawoł rucy na nich położił, přińdźe Duch swjaty na nich, a rěčachu w rěčach a wěšćachu.

7. Běše pak wšěch muži na dwanaće.

8. A wón khodźeše do synagogi a rěčeše z dowěru tři měsacy, rozwučejo a přeswědčejo wo kralestwje Božim.

9. Hdyž pak někotři so zatwjerdźichu a njewěrjachu, hanicy Knjezowy puć před mnohosću, woteńdźe wot nich a wotdźěli wučownikow, a wučeše wšědnje we wučeńi wěsteho Tyranna.*

10. To pak stawaše so přez dwě lěće, tak zo wšitcy, kotřiž w Asiji přebywachu, Knjezowe słowo słyšachu, Židźa a pohani.

11. A njemałe dźiwy činješe Bóh přez ruku Pawoła,

12. Tak zo buchu pótne rubiška a podpaski z jeho ćěła na khorych kładźene, a khorosće wotkhadźachu wot nich, a zle duchi wuńdźechu.

13. Spytachu pak tež někotři z wokoło khodźacych židowskich zaroćerjow k mjenej Knjeza Jězusa so wołać nad tymi, kotřiž mějachu zle duchi, prajicy: Zakliwam was přez Jězusa, kotrehož Pawoł wopowěduje.*

14. Běchu pak to wěsći sedmjo synowje židowskeho wyššeho měšnika Scevy, kotřiž to činjachu.

15. Wotmołwjejo pak zły duch rjekny jim: Jězusa znaju, a tež wo Pawołu wěm; štó pak sće wy?

16. A čłowjek, w kotrymž zły duch běše, skočiwši na nich a dweju so zmocowawši přemóže jeju tak, zo nahaj a ranjenaj ćeknyštaj z toho domu.

17. To pak bu znate wšěm Židam a pohanam, kotřiž w Efesu bydlachu; a bojosć napadźe wšěch, a mjeno Knjeza Jězusa bu wulcy khwalene.

18. A mnozy z wěriwych přikhadźachu, wuznawajcy a wozjewjejcy swoje skutki.

19. Mnozy pak z tych, kotřiž běchu kuzłańske wěcy činili,* přinjesechu knihi, a spalichu je přede wšěmi; a zličbowawši jich płaćiznu namakachu, zo je na pjećdźesat tysac denarow.*

20. Tak mócnje rosćeše słowo Bože, a wobtwjerdźeše so.

21. Hdyž bě to dokonjane, wotmysli sebi Pawoł w duchu, zo by přešedši Macedoniju a Achaju, do Jeruzalema šoł, prajo: Hdyž tam pobudu, dyrbju tež Rom wohladać.

22. Pósławši pak do Macedonije dweju z tych, kotřiž jemu słužachu, Timothea a Erasta, wosta někotry čas w Asiji.

23. Nasta pak w tom času njemały zběžk dla Knjezoweho puća.*

24. Přetož jedyn slěbrownik, z mjenom Demetrius, kotryž slěbrowe temple (bohowki) Diany dźěłaše, poskićowaše wumjełcam njemały dobytk.

25. A zwoławši jich a tych, kotřiž běchu toho sameho rjemjesła, rjekny: Mužowje, wěsće, zo mamy z tutoho wumjełstwa wužitk.

26. A widźiće a słyšiće, zo tutón Pawoł nic jeno w Efesu, ale nimale po wšej Asiji namołwjejo wjele ludu wotwobroća, prajo:

---

9. Najskerje mjeno pohanskeho mudreho, kotryž młodosć we wědomosćach rozwučeše. — **13.** Woni běchu widźeli, kak Pawoł w Jězusowym mjenje djaboły wuhonja. — **19.** Zda so, zo su to pohanscy kuzłarjo byli, dokelž wěšćenje a kuzłaństwo bě w Efesu jara rozšěrjene. Podawk dopokazuje, kak spomóžnje swjaty Pawoł tu skutkowaše, hdyž so tući ludźo swojich drohich knihow, kotrež běchu wokoło třiceći tysac hriwnow winojte, wotrjeknychu. — **23.** t. r. evangelia dla.

To njejsu bohowje, kotřiž su z rukomaj dźěłani.

27. Hrozy pak nic jeno našemu dźělej strach, zo do hidźenja přińdźe, ale tež templ wulkeje Diany njebudźe za ničo měty, a spadować póčnje tež jeho krasnosć, kotruž česći cyła Asija, haj swět.

28. To słyšawši buchu z hněwom přewzaći, a wołachu prajicy: Wulka (je) Diana Efesskich!

29. A napjelnjene bu město z ropotom, a ćěrjachu so jednomyslnje do dźiwadła,* hrabnywši Gaja a Aristarcha, Macedonskeju přewodnikow Pawoła.

30. Hdyž pak chcyše Pawoł mjez lud stupić, njedachu to wučownicy.

31. Haj tež někotři z předstojnikow Asije,* kotřiž běchu jeho přećelowje, pósłachu k njemu a prošachu, zo by so njepodał do dźiwadła.

32. Druzy pak zaso druhe wołachu. Přetož zhromadźizna bě zamućena; a mnozy njewědźachu, čohodla běchu so zběželi.

33. Z črjódy pak wućahnychu Alexandra, kotrehož Židźa předwjedźechu. Alexander pak, z ruku kiwnywši, chcyše před ludom so zamołwjeć.*

34. Hdyž pak spóznachu, zo je Žid, zběže so jedyn hłós wšěch, kotřiž na dwě hodźinje wołachu: Wulka (je) Diana Efesskich!

35. A hdyž bě (wyšši) pisař* črjódy změrował, rjekny: Mužowje Efesscy, štó je mjez ludźimi, kotryž by njewědźał, zo město Efesskich česći wulku Dianu a Jupitrowu dźowku?

36. Hdyž pak je njemóžne tomu so napřećiwić, je trjeba, zo so změrujeće, a w ničim so njepřekhwataće.

37. Přetož přiwjedli sće tuteju čłowjekow, kotrajž njejstaj ani rubježnikaj swjatnicy, ani hanićerjej wašeje bohowki.

38. Jelizo pak maju Demetrius a wumjełcy, kotřiž su z nim, přećiwo někomu skóržbu, bywaju zjawne sudy, a su tu naměstnicy; njech skorža mjez sobu.

39. Jelizo pak něšto druhe pytaće, móže so wučinjeć w porjadnej zhromadźiznje.

40. Přetož mamy tež so bojeć, zo bychmy winowani byli dźensnišeho zběžka dla, dokelž nichtó, (z kotrymž bychmy so zamołwjeć móhli,) njeje winowaty na tomle zběžku. A hdyž bě to prajił, rozpušći zhromadźiznu.

STAW XX.

Pawoł wšelake dźěle Macedonskeje a Grekskeje překhodźiwši prěduje w Troadźe hač do nocy, a hdyž młodźenc Eutychus z jědźeŕnje w třećim poskhodźe padnywši wumrě, zbudźi jeho Pawoł, a wšelake města překhodźiwši napomina měšnikow z Efesa powołanych, zo bychu kedźbni byli we wjedźenju cyrkwje, jim do prědka prajo, zo jeho wjacy njewohladaju.

Hdyž pak bě njeměr přestał, powola Pawoł wučownikow (k sebi) a napominawši jich, zrozžohnowa so z nimi, a woteńdźe, zo by do Macedonskeje so podał.

2. Hdyž pak bě tute krajiny překhodźił, a je z mnohimi słowami napominał, přińdźe do Grekskeje.

3. A hdyž bě tu tři měsacy pobył, łakachu Židźa na njeho, jako chcyše do Syrije so přewjezć; a wotmysli sebi, přez Macedonsku so wróćić.

29. Bě to město, z murju wobdate, na kotrymž mějachu so zjawne hry a tež ludowe zhromadźizny. — **31.** To běchu najwyšši zastojnicy, kotřiž so wot ludu na lěto wuzwolachu a kotřiž mějachu wopory, swjedźenje a hry k česći bohowki Diany wuhotować. W Efesu mějachu swoje sydło; bě jich dźesać. Zo běchu tući wosobni ludźo z Pawołom spřećeleni, dopokazuje, kak jara jeho tež pohani česćachu. — **33.** Alexander chcyše lud powučić a jemu rozestajeć, zo su Židźa njewinowaći na zběžku, tola lud njerozeznawaše mjez křesćanami a Židami, kotřiž dźě tež jich bohowku zacpěwachu; tuž njewučini Alexander ničo. — **35.** t. j. bohotowy kancleř abo sekretaŕ, potajkim romski zastojnik, kotryž někto w mjenje wyšnosće zběžk změruje.

4. Přewodźeše pak jeho Sopater, (syn) Pyrrha Beroejskeho, z Thessalonskich pak Aristarchus a Sekundus, a Kajus z Derby a Timotheus; z Asiskich pak Tychikus a Trofimus.*

5. Ći wuńdźechu do prědka a čakachu na nas* w Troadźe.

6. My pak wotwjezechmy so po dnjach njekisanych khlěbow* z Filippi a přińdźechmy za pjeć dnjow do Troady, hdźež sedm dnjow pobychmy.

7. Prěni dźeń tydźenja* pak, hdyž běchmy so zhromadźili k łamanju khlěba, rěčeše k nim Pawoł, kiž chcyše nazajtra woteńć, a podlějši rěč hač do połnocy.

8. Běše pak tam wjele lampow w hornjej jstwě, hdźež běchmy zhromadźeni.

9. Jedyn młodźenc pak, z mjenom Eutychus, we woknje sedźacy, bu z hłubokim spanjom zajaty, hdyž Pawoł dlěje rěčeše, a přemóženy wot spara spadźe z třećeho poskhoda dele, a bu mortwy zběhnjeny.

10. Hdyž bě Pawoł k njemu zestupił, zlehny so na njeho, a wobjawši jeho rjekny: Njerudźće so; přetož duša je hišće w nim.

11. A hdyž zaso horje zeńdźe, łamaše a poję khlěb;* a dosć jim rěčawši hač do switanja, tak woteńdźe.

12. Přiwjedźechu pak młodźenca žiweho, a zwjeselichu so njemało.

13. My pak stupiwši na łódź wotwjezechmy so do Assa,* zo bychmy wottam Pawoła (zaso) přijeli; přetož tak bě postajił, hdyž chcyše po kraju hić.

14. Hdyž pak wón w Assu z nami so zeńdźe, přijachmy jeho a přińdźechmy do Mityleny.*

15. A wottudy so wotwjezechmy a přińdźechmy na sćěhowacym dnju před (kupu) Chios, a na druhi dźeń zastajichmy před (kupu) Samos, a nazajtra přińdźechmy do Mileta.*

16. Přetož Pawoł bě sebi wotmyslił, Efesa so zminyć, zo by w Asiji so njekomdźił. Přetož khwataše, zo by, by-li jemu móžno było, swjatkowny dźeń w Jeruzalemje był.

17. Z Mileta pak do Efesa pósławši, powoła staršich cyrkwje.

18. A hdyž běchu k njemu přišli a w hromadźe běchu, rjekny jim: Wy wěsće wot prěnjeho dnja, na kotrymž do Asije zastupich, kak sym z wami był wšitkón čas,

19. Słužo Knjezej ze wšej ponižnosću, w sylzach a w spytowanjach, kotrež na mnje přikhadźachu ze židowskich přesćěhanjow;

20. Kak ničo njezadźeržach, štož je wužitne, zo bych wam njewozjewił a was njewučił zjawnje a po domach,

21. Swědčo Židam a pohanam wo wobroćenju k Bohu a wo wěrje do našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.

22. A hlej, nětko ja wot ducha zwjazany* du do Jeruzalema, a što so mi tam stanje, njewěm;

23. Khiba zo Duch swjaty we wšěch městach mi wobswědčuje,* prajo, zo puta a tyšnosće w Jeruzalemje mje čakaju.

24. Ale wšoho toho so njeboju, a njewažu sebi žiwjenje za dróžše, dyžli sebje

---

XX. **4.** Ze wšelakich asiskich a europskich křesćanskich wosadow, kotrež bě Pawoł załožił, přewodźachu jeho někotři mužowje do Jeruzalema, zo bychu z darami lubosće, kotrež přinjesechu, z hłownej cyrkwju so zjednoćili a zjawnje wozjewili, zo tu samu wěru wuznawaju. — **5.** Też Lukaš bě potajkim w towaŕstwje s. Pawoła. — **6.** t. j. jutry. — **7.** t. j. njedźela, potajkim hižo tehdy zhromadźachu so křesćenjo njedźelu k Božim słužbam. — **11.** t. r. nětko, po połnocy, swjećeše Pawoł swjaty njekrwawny wopor a wudźěleše swjate woprawjenje. — **13.** Assos bě namóŕske město w Mysiji. — **14.** Mitylena rěka hłowne město kupy Lesbos. — **15.** Chios a Samos stej kupje w aegejskim morju, blizkej małoasiskemu brjohej. Milet bě namóŕske město w Joniji. — **22.** t. r. wot ducha pohonjowany a jeho pohnuwanjam posłušny. — **23.** Wot Ducha swjateho bu Pawoł powučeny, zo na njeho w Jeruzalemje ćežke pruhowanja čakaju, tola pak z dowěru na Božu pomoc bě posłušny pohnuću swojeho ducha a poda so do Jeruzalema.

samoho, jeno zo bych dokonjał swój běh, słužbu słowa, kotruž dóstach wot Knjeza Jězusa: swědčić evangeliu Božeje miłosće.

25. A nětko, hlej, ja wěm, zo wjacy njewohladaće moje wobličo wy wšitcy, mjez kotrymiž sym khodźił prědujo kralestwo Bože.

26. Tohodla wobswědčam wam na dźensnišim dnju, zo sym čisty wot krewje wšitkich.*

27. Přetož njejsym so wotwlakował, wam připowědźeć wšitku radu Božu.

28. Kedźbujće na sebje a na cyłe stadło, w kotrymž je was Duch swjaty jako biskopow postajił, zo byšće wjedli cyrkej Božu, kotruž je (sebi) dobył ze swojej krwju.

29. Ja wěm, zo po mojim wotkhadźe na was přińdu rubježne wjelki, kotrež stadło njepřepušćeju.

30. A z was samych powstanu mužowje, kotřiž budźa přewróćene wěcy rěčeć, zo bychu wučownikow k sebi sćahnyli.

31. Tohodla kedźbujće, pomnicy, zo sym přez tři lěta wodnjo a w nocy njepřestawał ze sylzami napominać kóždźičkeho z was.

32. A nětko poručam was Bohu, a słowej jeho miłosće, kotryž je móćny natwarić* a herbstwo dać ze wšěmi swjatosćenymi.

33. Slěbra a złota abo drasty njepožadach wot nikoho, jako

34. Sami wěsće, dokelž k tomu, štož bě trěbne mi a tym, kotřiž běchu ze mnu, posłužištej tutej rucy. 1. Kor. 4, 12; 1. Thess. 2, 9; 2. Thess. 3, 8.

35. Ze wšim sym wam pokazał, zo tak dźěłajcy dyrbimy słabym (we wěrje) pomhać a słowo Knjeza Jězusa wopominać, dokelž wón je prajił: Zbóžnišo je dawać dyžli brać.

36. A hdyž bě to prajił, poklaknywši pomodli so z nimi wšitkimi.

37. Nasta pak wulke płakanje wšitkich; a padnywši Pawołej wokoło šije košachu jeho,

38. Rudźicy so najbóle nad słowom, kotrež bě prajił, zo bychu njeměli wjacy jeho wobličo widźeć. A přewodźachu jeho k łódźi.

STAW XXI.

Pawołej, kotryž do Jeruzalema pućuje, wěšći profeta Agabus přesćěhanja, kotrež změje w Jeruzalemje ćerpjeć. Ani z płakanjom přećelow njeda so wotwobroćić, zo by do Jeruzalema nješoł, zwólny, též smjerć ćerpjeć za Khrystusa. Hdyž bě do Jeruzalema přišoł, radźi jemu Jakub, zo by so poswjećił ze štyrjomi mužemi, kotřiž mějachu nazirejski slub na sebi; a hdyž to činješe, bu wot Židow jaty, ale bu jich rukam wutorhnjeny přez tribuna, a z rjećazami zwjazany bu dowjedźeny na twjerdźiznu. Dósta pak dowolnosć, zo smě k ludej rěčeć.

Hdyž pak bě so stało, zo zawostajiwši jich so wotwjezechmy, přińdźechmy w runej smuzy na Kos, a nazajtra na Rhodus, a wottudy do Patary.*

2. A hdyž nadeńdźechmy łódź, kotraž chcyše do Foenicije přejěć, stupiwši do njeje wotwjezechmy so.

3. A hdyž so nam (kupa) Cypr pokaza, wostajiwši ju na lěwej stronje wjezechmy so do Syrije a přińdźechmy do Tyra; přetož tam měješe łódź naklad złožić.

4. Namakawši pak wučownikow, wostachmy tu sedm dnjow; a ći prajachu Pawołej přez Ducha,* zo by njekhodźił do Jeruzalema.

5. A hdyž běchmy (te) dny dopjelnili, so zebrawši podachmy so na puć, a přewodźachu nas wšitcy ze žonami a dźěćimi, hač za město won; a na brjozy poklaknywši pomodlichmy so.

26. Ja sym was wo wšim rozwučował; budźe-li pak něchtó tola zhubjeny, njejsym na tom wina. — **32.** t. r. křesćansku cyrkej rozšěrjeć a wobtwjerdźić.

XXI. **1.** Kos a Rhodus stej kupje w aegejskim morju, blizkej małoasiskemu brjohej. Patara je wulke namóřske město w małoasiskej krajinje Lyciji. — **4.** Přez wozjewjenje Ducha swjateho wědźachu, zo na Pawoła přesćěhanja čakaju; we swojim duchu wotradźachu, do Jeruzalema hić.

6. A hdyž běchmy mjez sobu so rozžohnowali, stupichmy na łódź; woni pak wróćichu so domoj.

7. My pak wjezbu dokonjejcy přińdźechmy z Tyra do (města) Ptolemais, a hdyž běchmy bratrow postrowili, wostachmy dźeń pola nich.

8. Nazajtra pak wotkhadźejcy přińdźechmy do Caesareje; a zastupiwši do domu Filipa, evangelisty,* kotryž bě jedyn ze sedmich, wostachmy pola njeho.

9. Wón pak měješe štyri dźowki, knježny, kotrež wěšćachu.*

10. A hdyž zwostawachmy někotre dny, přińdźe z Judeje jedyn profeta, z mjenom Agabus.

11. Hdyž bě tón k nam přišoł, wza Pawołowy pas, a zwjazawši sebi nozy a rucy rjekny: Muža, kotrehož je tónle pas, zwjazaju tak Židźa w Jeruzalemje, a podadźa do rukow pohanow.

12. Hdyž běchmy to slyšeli, prošachmy my a kotřiž we wonym měsće běchu, zo by do Jeruzalema njekhodźił.

13. Tuž wotmołwi Pawoł a rjekny: Što činiće, zo płakaće a ćežiće moju wutrobu? Přetož ja sym hotowy, nic jeno zwjazany być, ale tež wumrěć w Jeruzalemje za mjeno Knjeza Jězusa.

14. A hdyž jemu wotradźić njemóžachmy, spokojichmy so, prajicy: Knjezowa wola so stań.

15. Po tychle dnjach pak přihotowachmy so a dźěchmy do Jeruzalema.

16. Woteńdźechu pak z nami tež někotři wučowniey z Caesareje, a wjedźechu nas k wěstemu Mnasonej, Cypriskemu, staremu wučownikej, pola kotrehož bychmy hospodu měli.*

17. A hdyž běchmy do Jeruzalema přišli, přijachu nas bratřa radźi.

18. Nazajtra pak dźěše Pawoł z nami k Jakubej, a wšitcy starši so zhromadźichu.*

19. A hdyž bě jich postrowił, powědaše nadrobnje, što je Bóh činił mjez pohanami přez jeho słužbu.

20. A hdyž woni to wusłyšachu, Knjeza wulcy khwalachu, a rjeknychu jemu: Widźiš, bratře, kelko tysacow je mjez Židami, kotřiž buchu wěrjacy, a wšitcy su horliwcy za zakoń.*

21. Wo tebi pak su slyšeli, zo wotpad wot Mójzesa wučiš (tych) Židow, kotřiž su mjez pohanami, prajo, zo njedyrbja swojich synow wobrězać, ani khodźić po wustajenjach.*

22. Što je nětko (činić)? Zawěsće dyrbi mnohosć so zhromadźić; přetož budźa slyšeć, zo sy přišoł.*

23. Tuž sčiń, štož tebi prajimy. Pola nas su štyrjo mužowje, kotřiž maju slub na sebi.*

---

8. t. r. wučerja evangelia, jedyn ze sedmi diakonow, hl. st. 6, 5. — **9.** t. r. kotrež w swjatej zahorjenosći často rěčachu, wučachu a přichodne wěcy wědźachu a powědachu. — **16.** Měješe najskerje w Jeruzalemje khěžu, w kotrejž móžeše někotrym hospodu poskićić. — **18.** Jakub bě jenički japoštoł, kiž w Jeruzalemje jako biskop tuteje wosady přebywaše; pola njeho zhromadźichu so starši, t. r. wosadni měšnicy. — **20.** t. r. maju zakońske postajenja za wužitne, a wobkedźbuja je, hač runje njejsu wjacy poručene. — **21.** To njebě swjaty Pawoł wučił; wón sam dopjelnješe Mójzesowy zakoń, wosebje hdyž so boješe, zo bychu Židźa pohóršk brać móhli, hdy by jón zanjechał. Wón wučeše jeno, zo za křesćanskich Židow jednotliwe postajenja zakonja jako winowatosće dale njepłaća, a zo woni tohodla njezhrěša, hdyž postajenja zakomdźeju. — **22.** t. r. Što ma so stać, zo by tebje wuhladawši lud pohóršk njebrał a tebje za njepřećela Mójzesoweho zakonja njeměł? A měšnicy jemu radźa, zo by ze zjawnym wosebitym skutkom dopokazał, kak njewěrne su powěsće wo nim a zo wón tež Mójzesowy zakoń dopjelnja, zakońske sluby złožuje a wopory woprnje. — **23.** To bě tak mjenowany nazirejski slub; štóž jón činješe, měješe so wšelakich napojow zdźeržeć a sebi włosy rosć dać, doniž čas sluba so njeminy. Třihanje włosow běše wobrjad abo ceremonija, z kotrejž so slub skónči; před tym pak woprowachu so wšelake wopory, kotrež běchu z wulkimi wudawkami zjednoćene, tak zo khudši je sami płaćić njemóžachu. Z tym nětko, zo Pawoł z druhimi nazirejski slub na so wozmje a zjawnje wšitko dokonja, štož sebi zakoń žada a zo wón z woporami zjednoćene wudawki tež za druhich zapłaći, dyrbjachu Židźa zhonić, zo wón Mójzesowy zakoń njezacpěwa a zo su wo nim rozšěrjene powěsće njeprawe.

24. Tych wzmi k sebi a poswjeć so z nimi, a zapłać za nich,* zo bychu (sebi) hłowu třihać dali, a wšitcy spóznaja, zo je, štož su wo tebi słyšeli, njewěrne, ale zo tež sam khodźiš wobkedźbujo zakoń.
4. Mójz. 6, 18; wyše 18, 18.

25. Wo tych pak, kotřiž su wěrili z pohanow, smy my pisali rozsudźejcy, zo bychu so zdźerželi toho, štož bu přiboham woprowane, a krewje, a zadušeneho a kurwaństwa. Wyše 15, 20. 29.

26. Tuž wza Pawoł mužow k sebi a na druhi dźeń so poswjećiwši z nimi zastupi do templa, a wozjewi dopjelnjenje dnjow wučiscenja, tak zo by za kóždeho z nich wopor woprowany był.*

27. Mjez tym pak, zo (žadane) sedm dnjow so dopjelnjachu, našćuwachu Židźa, kotřiž běchu z Asije, hdyž jeho w templu wuhladachu, wšitkón lud, a złožichu rucy na njeho, wołajcy:

28. Mužowje israelscy, pomhajće! to je tón čłowjek, kotryž přećiwo ludej a zakonjej a tomule městu wšitkich wšudźe wuči; k tomu je tež pohanow přiwjedł do templa a wonječesćił tuto swjate město.

29. Přetož běchu Trofima Efesskeho* z nim w měsće widźeli a měnjachu, zo je jeho Pawoł do templa přiwjedł.

30. A cyłe město bu zamućene, a sta so zběžk ludu. A přimnywši Pawoła wlečechu jeho z templa won; a hnydom buchu wrota zamknjene.

31. Jako pak pytachu jeho morić, bu tribunej kohorty powědźene: Cyły Jeruzalem so mući.

32. A tón wza sebi hnydom wojakow a stotnikow, a přikhwata na nich. Hdyž pak tribuna a wojakow wuhladachu, přestachu Pawoła bić.

33. Tuž tribun přistupiwši jeho přimny, přikaza jeho z dwěmaj rjećazomaj zwjazać, a prašeše so, štó by był a što je činił.

34. Jedni pak wołachu to a druzy wono we črjódźe. A dokelž wěstosć zhonić njemóžeše pře hołk, přikaza jeho do twjerdźizny wjesć.

35. A hdyž přińdźe k skhodźeńkam, sta so, zo bu njeseny wot wojakow dla namocowanja ludu.

36. Přetož sćěhowaše mnohosć ludu, wołajcy: Preč z nim!

37. A hdyž bu Pawoł do twjerdźizny nutř wjedźeny, praji tribunej: Směm k tebi něšto rěčeć? A wón rjekny: Móžeš greksey?

38. Njejsy ty Egiptowčan, kiž sy před tymile dnjami zběžk zbudźił a do pusćiny wuwjedł štyri tysacy mordarjow?

39. A Pawoł rjekny k njemu: Ja sym židowski muž z Tarsa w Ciliciji, měšćan znateho města. A prošu će, dowol mi porěčeć k ludej.

40. A hdyž bě wón dowolił, kiwny Pawoł stojo na skhodźeńkach z ruku na lud, a jako bu wulka ćišina, rěčeše w hebrejskej rěči, prajo:

STAW XXII.

Hdyž bě Pawoł k swojemu zamołwjenju swoje wobroćenje po rjadu powědał, wołaju Židźa, zo ma so ze zemje zhubić, dokelž praji, zo je wot Boha pósłany był, zo by pohanam prědował; tribun pak chcyše jeho z prutami šwikać a čwělować; hdyž pak bě prajił, zo je romski krajan, bu pušćeny.

Mužowje, bratřa a wótcy, posłuchajće na moje zamołwjenje, kotrež před wami nětko dawam.

2. Hdyž pak wusłyšachu, zo w hebrejskej rěči k nim rěči, sćišichu so bóle.

3. A wón praji: Ja sym židowski muž, rodźeny w Tarsu w Ciliciji, kubłany pak w tomle měsće, k nohomaj Gamaliela sym rozwučeny po prawdźe wótcowskeho za-

24. t. r. štožkuli so k woporam žada, kotrež před třihanjom włosow so woprowachu. — **26.** t. r. wozjewi měšnikam, zo budźa sedm dnjow hišće swój slub dźeržeć a tež dźeń, na kotrymž so slub skónči, a na kotrymž maju so wopory woprować. — **29.** Trofimus bě z Pawołowych přewodźerjow, hl. st. 20, 4.

konja, horliwe za zakoń, jako też wy wšitcy dźensa sće;

4. Kotryž sym tónle puć* přesćěhał hač na smjerć, wjazajo a podawajo do jastwa mužow a žony, Wyše 8, 3.

5. Jakož wyšši měšnik mi swědčenje dawa a wšitcy starši, wot kotrychž też listy dóstawši pućowach k bratram do Damaska, zo bych wottam přiwjedł zwjazanych do Jeruzalema, zo bychu khostani byli. Wyše 9, 3.

6. Sta pak so, jako tam dźěch a so bližach k Damaskej připołdnju, zo mje z njebja nahle wobjasni mócne swětło.

7. A padnywši k zemi wusłyšach hłós, kiž mi praji: Saulo, Saulo, što mje přesćěhaš?

8. Ja pak wotmołwich: Štó sy, Knježe? A wón rjekny ke mni: Ja sym Jězus Nazarethski, kotrehož ty přesćěhaš.

9. A kotřiž běchu ze mnu, widźachu drje swětłosć, njesłyšachu pak hłós toho, kiž ze mnu rěčeše.

10. A rjeknych: Što mam činić, Knježe? Knjez pak rjekny ke mni: Wstań a dźi do Damaska, a tam budźe tebi prajene wo wšim, štož maš činić.

11. A dokelž njewidźach pře jasnosć toho swětła, přińdźech wot přewodnikow za ruku wjedźeny do Damaska.

12. Wěsty Ananias pak, muž po zakonju, kiž měješe swědčenje wot wšěch tam přebywacych Židow,

13. Přińdźe ke mni, a přistupiwši rjekny mi: Saulo, bratře, pohladni! A ja w tej samej hodźinje pohladach na njeho.

14. A wón rjekny: Bóh našich wótcow je tebje postajił, zo by póznał jeho wolu a widźał Sprawneho, a słyšał hłós z jeho rta;

15. Přetož budźeš jeho swědk pola wšitkich čłowjekow wo tom, štož sy widźał a słyšał.

16. A nětko, što komdźiš so? Wstań a daj so křćić, a zmyj swoje hrěchi, woławši so k jeho mjenu.

17. Sta pak so, hdyž do Jeruzalema so wróćich a w templu so modlach, zo buch pozběhnjeny w duchu,

18. A widźach jeho, jako ke mni praji: Khwataj a woteńdź khětře z Jeruzalema, dokelž njepřiwozmu twoje swědčenje wo mni.

19. A ja rjeknych:* Knježe, woni wědźa, zo ja zawěrach do jastwa a bijach w synagogach tych, kotřiž do tebje wěrjachu;

20. A hdyž so wuliwaše krej Šćěpana, twojeho swědka, stojach ja pódla, a přizwolach, a strażowach drasty tych, kotřiž jeho zabijachu.

21. A wón rjekny ke mni: Dźi, dokelž ja chcu će daloko mjez pohanow pósłać.

22. Posłuchachu pak na njeho hač do toho słowa, a (tu) pozběhnychu swój hłós prajicy: Preč ze zemje z tajkim! přetož njesłuša so, zo je žiwy.

23. A hdyž woni křičachu a swoje drasty wot so mjetachu, a proch do powětra ćiskachu,*

24. Přikaza tribun jeho do twjerdźizny dowjesć, a ze šwikadłami bić a čwělować, zo by zhonił, z kotreje winy na njeho tak wołachu.

25. A hdyž běchu jeho z rjemjenjemi přiwjazali, praji Pawoł při nim stojacemu stotnikej: Je wam dowolene, Romskeho čłowjeka šwikać, a to njesudźeneho?

26. To słyšawši dóńdźe stotnik k tribunej a wozjewi jemu prajo: Što chceš činić? přetož tón čłowjek je romski krajan.

XXII. **4.** t. r. wšěch, kotřiž po křesćanskim puću khodźa. — **19.** Pawoł chcyše prajić: Ja pak sebi tola myslu, zo tu w Jeruzalemje něšto dokonjam, dokelž wobydlerjo wědźa, kak sym prjedy křesćanow přesćěhał, a přińdu, hdyž mje wobroćeneho widźa, też k spóznaću wěrnosće. — **23.** Chcychu jeho kamjenjować.

27. Přistupiwši pak rjekny k njemu tribun: Praj mi, sy ty Romski? A wón rjekny: Haj.

28. A tribun wotmołwi: Ja sym za wulki pjenjez to krajanstwo docpěł. A Pawoł dźeše: Ja pak sym (Romski) so tež narodźił.

29. Tuž wotstupichu hnydom wot njeho, kotřiž mějachu jeho čwělować. Tež tribun so naboja, hdyž bě zhonił, zo je romski krajan, a zo bě jeho zwjazać dał.

30. Nazajtra pak chcyjo wěsćišo zhonić, z kotreje winy bu wot Židow wobskoržowany, da jeho wotwjazać, a přikaza, zo bychu so zhromadźili měšnicy a cyła rada, a přiwjedši Pawoła staji jeho mjez nich.

STAW XXIII.

Pawoł mjenuje před měšnikami a cyłej radu wyššeho měšnika, kotryž bě jeho na hubu dyrić kazał, woběłenu sćěnu a zamołwja so, dokelž wědźał njebě, zo je wón wyšši měšnik. Hdyž bě tu prajił, zo je farisej, a wot-mortwychwstaća dla sudźeny, nasta mjez farisejemi a sadducejemi wulka zwada. Bóh Pawoła w nocy posylni, wozjewjejo, zo změje tež w Romje wo nim swědčić. Hdyž bě so zhoniło, zo su mnozy so zapřisahali, zo Pawoła skóncuja, da jeho tribun wot wojakow přewodźaneho do Caesarcje dowjesć k bohotej Felixej, jemu list napisawši.

Pohladawši pak na zhromadźiznu rjekny Pawoł: Mužowje bratřa, ja sym ze wšim dobrym swědomjom khodźił před Bohom hač do dźensnišeho dnja.

2. Wyšši měšnik Ananias pak poruči tym, kotřiž při nim stojachu, zo bychu jeho na hubu bili.*

3. Tuž rjekny Pawoł k njemu: Bóh budźe tebje bić, woběłena sćěna.* A ty sedźiš, zo by mje sudźił po zakonju, a přećiwo zakonjej kazaš mje bić?

4. A kotřiž tu stojachu, rjeknychu: Wyššeho měšnika Božeho haniš?

5. Pawoł pak rjekny: Njewědźach, bratřa, zo je wyšši měšnik. Přetož pisane je: „Wjeřcha swojeho ludu njesměš hanić.“ 2. Mójz. 22, 28.

6. Dokelž pak Pawoł wědźeše, zo je jedyn dźěl sadducejow a druhi farisejow, zawoła w radźe: Mužowje bratřa, ja sym farisej, syn farisejow; dla nadźije a horjewstaća mortwych sym ja sudźeny.* Fil. 3, 5.

7. A hdyž bě to prajił, nasta zwada mjez farisejemi a sadducejemi, a zhromadźizna so rozšćěpi.

8. Přetož sadducejowje praja, zo njeje horjewstaće, ani jandźel a duch; farisejowje pak woboje wuznawaju. Mat. 22, 23.

9. A nasta wulki křik. A někotři z farisejow wstanywši wojowachu (za njeho), prajicy: Ničo złeho njenańdźechmy w tomle čłowjeku; a što, hdy by duch był k njemu rěčał, abo jandźel?*

10. A hdyž bu zwada wulka, naboja so tribun, zo by Pawoł wot nich roztorhany był, a přikaza wojakam, zo bychu dele zešli a jeho wutorhnyli z jich srjedźiny a do twjerdźizny dowjedli.

11. W slědowacej nocy pak přistupi k njemu Knjez a dźeše: Budź wobstajny! přetož jako sy wo mni swědčił w Jeruzalemje, tak dyrbiš tež w Romje swědčić.

12. A hdyž bu dźeń, zeńdźechu so někotři ze Židow, a zapřisahachu so prajicy, zo njebudźa ani jěsć ani pić, hač Pawoła morja.

13. Běše pak wjacy dyžli štyrceći muži, kotřiž tule přisahu sčinichu.

14. A ći přistupichu k wyššim měšnikam a staršim, a rjeknychu: Z přisahu smy slubili, zo ničoho njewoptamy, hač Pawoła morimy.

15. Tuž nětko wy z radu tribunej wozjewće, zo by jeho k wam přiwjedł, jako byšće něšto wěsćišeho chcyli wo nim zhonić. My pak, prjedy hač so přibliži, smy hotowi jeho morić.

XXIII. 2. t. r. jako by něšto njepřistojne a njeprawe prajił. — 3. t. r. ty tajenco. — 6. t. r. sym sudźeny, dokelž wěrju a so nadźiju, zo wot mortwych wstanjemy a potom budźemy wěčnje žiwi. — 9. t. r. hdy by jeho wučba bójska była, potom bychmy jemu wěrić dyrbjeli.

16. A hdyž wo tomle lečenju sotřiny syn Pawoła zasłyša, přińdźe a zastupi do twjerdźizny, a powě to Pawołej.

17. Pawoł pak jenoho ze stotnikow zawoławši rjekny: Dowjedź tutoho młodźenca k tribunej; přetož ma jemu něšto wozjewić.

18. A tak tón jeho wzawši dowjedźe jeho k tribunej a rjekny: Jaty Pawoł je mje prosył, zo bych tohole młodźenca k tebi dowjedł, dokelž ma tebi něšto rjec.

19. A tribun wzawši jeho za ruku, wotstupi z nim w stronu a wopraša so jeho: Što je, štož maš mi wozjewić?

20. Wón pak rjekny: Židźa su postajili tebje prosyć, zo by jutře Pawoła do rady přiwjedł, jako bychu něšto wěsćiše chcyli zhonić wo nim;

21. Ty pak njewěř jim; přetož na njeho łakaju wjacy dyžli štyrceći muži, kotřiž su přisahali, zo njebudźa jěsć ani pić, hač jeho morja; a nětko su přihotowani, čakajcy na twoje slubjenje.

22. Tuž pušći tribun młodźenca a přikaza, zo by nikomu njeprajił, zo je jemu to wozjewił.

23. A zawoławši dweju stotnikow rjekny jimaj: Přihotujtaj dwě sćě wojakow, zo bychu šli hač do Caesareje, a sedmdźesat jězdnych a dwě sćě hlebijerjow, wot třećeje nócneje hodźiny.*

24. A skoćata přihotujtaj, zo byštaj Pawoła na nje sadźiłoj a stroweho dowjedłoj k bohotej Felixej.

25. (Přetož woboja so, zo bychu jeho snadź Židźa hrabnyli a morili, a wón potom hanjenje ćerpjeć měł, jako by [wot nich] pjenjezy přijał był.)

26. A napisa list tole wobsahowacy: „Klaudius Lysias najlěpšemu bohotej Felixej postrowjenje.

27. Tutoho muža, kotryž bu wot Židow zajaty a měješe (wot nich) morjeny być, wutoržech z wójskom k tomu přišedši, hdyž zhonich, zo je Romski.

28. A dokelž chcych winu wědźeć, kotrejež dla na njeho skoržachu, dowjedźech jeho do jich rady.

29. A namakach, zo je wobskoržowany wo prašenjach jich zakonja, zo pak nima (na sebi) žaneje złósće, kotraž by smjerć abo puta zawiniła.

30. A hdyž bu mi powědźene wo lečenjach, kotrež běchu jemu přihotowane, pósłach jeho k tebi, wozjewich tež wobskóržbnikam, zo bychu před tobu rěčeli. Měj so derje.“

31. Tuž wojacy, jakož bě jim poručene, Pawoła wzawši, jeho dowjedźechu w nocy do Antipatridy.*

32. A na druhi dźeń wostajiwši jězdnych, zo bychu z nim jěchali, wróćichu so do twjerdźizny.

33. A hdyž běchu do Caesareje přijěchali, a list bohotej přepodali, stajichu před njeho tež Pawoła.

34. Hdyž pak bě čitał a so woprašał, z kotreje krajiny je, a zhoniwši, zo je z Cilicije,

35. Rjekny: Přesłyšu će, hdyž twoji wobskóržbnicy přińdu. A přikaza jeho w Herodesowym hrodźe strażować.

STAW XXIV.

Před bohotom Felixom je Pawoł wot Tertulla, rěčnika Židow, wobskoržowany a wotpokazuje złósće, kotrychž jeho winuja; wuznawa pak, zo je křesćan a zo je prajił, zo je z-mortwych-wstaća dla sudźeny. Felix a Drusilla słyšitaj Pawoła w nastupanju křesćanskeje wěry. Dokelž pak Felix wot Pawoła pjenjez njedósta, wostaji jeho jateho swojemu nastupnikej Portiej Festej.

Po pjećich dnjach pak dóńdźe wyšši měšnik Ananias z někotrymi staršimi a z wěstym Tertullom, rěčnikom (do Caesareje), a ći wustupichu před bohotom přećiwo Pawołej.

2. A hdyž bě Pawoł powołany, poča Tertullus wobskoržować prajo: Zo smy we wulkim pokoju žiwi přez tebje, a zo

23. t. j. na dźewjatu hodźinu wječor. — **31.** t. j. městačko na puću z Jeruzalema do Caesareje.

su mnohe wěcy so porjedźiłe přez twoju starosć,

3. To připóznawamy přeco a wšudźe, najlěpši Felixo! ze wšej dźakownosću.

4. Zo pak bych će dlěje njezadźeržował, prošu, wusłyš nas z krótka po swojej dobroćiwosći.

5. Namakachmy tohole čłowjeka, jědojteho, a zběžki zbudźaceho mjeze wšěmi Židami po wšim swěće, a wjednika zběžka Nazarethskeje sekty,*

6. Kotryž je so tež zwažił templ wonječesćić, a kotrehož zajawši smy sudźić chcyli po swojim zakonju.

7. Ale tribun Lysias přińdźe z wulkej mocu, a wutorhny jeho z našich rukow,

8. Přikazawši, zo bychu jeho skóržbnicy k tebi šli; a wot njeho zamóžeš, hdyž sudźiš, sam zhonić wo wšim tym, čohož dla my jeho wobskoržujemy.

9. Přistajichu pak tež Židźa prajicy, zo so tak ma.

10. Wotmołwi pak Pawoł (hdyž bě bohot kiwnył, zo by rěčał): Wědźo, zo sy wot mnohich lět sudnik tohole naroda, budu z dobrej mysłu za sebje rěčeć.

11. Přetož móžeš zhonić, zo njeje wjacy dyžli dwanaće dnjow, jako přińdźech do Jeruzalema, zo bych so modlił.

12. A njenamakachu mje ani w templu, zo bych z někim so wurěčował abo zběžk mjez ludom zbudźał, ani w synagogach,

13. Ani w měsće; ani dopokazać tebi njemóža, čohož dla mje nětko wobskoržuja.

14. To pak wuznawam tebi, zo po wučbje, kotruž sektu mjenuja, Wótcej a swojemu Bohu tak słužu, zo wšomu wěrju, štož je w zakonju a profetach pisane,

15. Mějo nadźiju na Boha, zo budźe horjewstaće sprawnych a njesprawnych, kotrež tež woni wočakuja.

16. Wo to tež sam so prócuju, zo bych swoje swědomje stajnje bjez poroka měł před Bohom a před čłowjekami.

17. Po někotrych lětach pak sym přišoł, zo bych jałmožnu přinjesł swojemu ludej, a wopory dokonjał a sluby;

18. Při čimž mje nadeńdźechu, hdyž buch wučisćeny w templu, nic z črjódu ani z hołkom. Wyše 21, 26.

19. Někotři Židźa z Asije pak (tam běchu), ći bychu dyrbjeli před tobu stać a skoržić, bychu-li něšto měli přećiwo mi.

20. Abo tući sami njech praja, hač su něšto njesprawneho na mni namakali, hdyž stojach před radu;

21. Khiba jenož to jedne słowo, kotrež zawołach, mjez nimi stojo: Dla horjewstaća mortwych sym ja dźensa wot was sudźeny. Wyše 23, 6.

22. Felix pak wěsće wědźo wo tom puću,* wotłoži jich (wěc) prajo: Hdyž tribun Lysias dele přińdźe, budu was słyšeć.

23. A přikaza stotnikej, zo by jeho strażował, tak zo by wolóžnosć měł, a zo by žanomu z jeho přećelow njewobarał, jemu posłužeć.*

24. Po někotrych dnjach pak přińdźe Felix z Drusillu, swojej mandźelskej, kotraž běše Židowka, powoła Pawoła a słyšeše jeho wo wěrje, kotraž je do Khrystusa Jězusa.

25. A hdyž wón rěčeše wo sprawnosći a čistoće, a wo přichodnym sudźe, zastróži so Felix a wotmołwi: Na tón króć dźi; w přihodnym času će zawołam.

26. Při tom tež so nadźiješe, zo jemu wot Pawoła so pjenjezy dadźa;* tohodla tež časćišo jeho powołajo, z nim rěčeše.

27. Hdyž pak běštej dwě lěće so minyłej, dósta Felix nastupnika Portia Festa. A dokelž chcyše Felix Židam lubosć wopokazać, wostaji Pawoła w jastwje.

XXIV. **5.** Tak hani wón Pawoła; jědojty t. j. škódny. — **22.** t. r. wón znaješe křesćanstwo, a by tohodla derje rozsudźić móhł. — **23.** Felix bě wo Pawołowej njewinowatosći přeswědčeny, ale z bojosće před Židami zdźerža jeho w jastwje. — **26.** Romscy naměstnicy běchu najbóle nahrabni, a tež Felix wočakowaše, zo druzy křesćenjo Pawoła wukupja.

STAW XXV.

Festus njeje Židam k woli, kotřiž z liščenjom žadachu, zo by Pawoł do Jeruzalema dowjedźeny był; ale w Caesareji słyši jeho skóržbnikow a Pawołowe wotmołwjenje. Wot Festa prašany, chce-li wo tom w Jeruzalemje sudźeny być, wotwoła so Pawoł na kejžora. Festus wozjewi jeho wěc kralej Agrippje, kotryž chce jeho słyšeć, a na druhi dźeń je před Agrippu a Bernice dowjedźeny.

Festus pak, hdyž bě do kraja přišoł, přijědźe po třoch dnjach z Caesareje do Jeruzalema.

2. A přińdźechu před njeho wyšši měšnicy a přeni ze Židow ze skóržbu přećiwo Pawołej, a prošachu jeho,

3. Žadajcy přizwolenje přećiwo njemu, zo by přikazał jeho do Jeruzalema dowjesć, lećenja přihotujcy, zo bychu jeho na puću morili.

4. Festus pak wotmołwi, zo je Pawoł jaty w Caesareji; a zo wón w krótkim (tam) pojědźe.

5. Tuž njech (rjekny wón), kotřiž z was móceni su, ze mnu zeńdu, a je-li někajka wina na mužu, jeho wobskorža.

6. A pobywši mjez nimi nic wjacy dyžli wósm abo dźesać dnjow, zeńdźe do Caesareje, a na druhi dźeń sydźe so na sudny stoł a přikaza Pawoła přiwjesć.

7. Hdyž pak bě přiwjedźeny, wobstupichu jeho Židźa, kotřiž běchu z Jeruzalema přišli, přednošujcy mnohe a ćežke skóržby, kotrež dopokazać njemóžachu,

8. Dokelž Pawoł so zamołwješe: Ani přećiwo židowskemu zakonjej, ani přećiwo templej, ani přećiwo kejžorej njejsym ničo zawinił.

9. Festus pak chcyjo Židam lubosć wopokazać, Pawołej wotmołwjejo rjekny: Chceš do Jeruzalema hić a tam wo tom sudźeny być přede mnu?

10. Pawoł pak rjekny: Před kejžorowym sudnym stołom stoju, tam dyrbju sudźeny być; Židam njejsym křiwdźił, jako też sam lěpje wěš.

11. Přetož sym-li křiwdźił abo něšto smjerće hódneho sčinił, njewobaram so wumrěć; jelizo pak ničo na tom njeje, čohož mje wobskoržuja, njemóže mje nichtó jim k woli přepodać. Na kejžora so wotwołam.*

12. Tuž Festus z radu porěčawši wotmołwi: Na kejžora sy so wotwołał, ke kejžorej póńdźeš.

13. A hdyž bě něšto dnjow so minyło, zeńdźeštaj kral Agrippa* a Bernice do Caesareje, zo byštaj Festa postrowiłoj.

14. Hdyž pak tu wjacy dnjow přebywaštaj, wozjewi Festus kralej wo Pawole, prajo: Jedyn muž je (tu) wot Felixa jako jaty wostajeny,

15. Kotrehož dla, hdyž běch w Jeruzalemje, wyšši měšnicy a starši Židow přede mnje přińdźechu, žadajcy wusudźenje přećiwo njemu.

16. A tym wotmołwich: Njeje romske zwučenje jenoho čłowjeka wotsudźić prjedy, hač by tón, kiž je wobskorženy, skóržbnikow před sobu měł a přiležnosć dóstał, zo by so zamołwjał wo wobskoržowanju.

17. Hdyž tak tudy so zeńdźechu, sydźech so bjez wšoho komdźenja nazajtra na sudny stoł, a přikazach muža přiwjesć.

18. Na njeho skóržbnicy, hdyž tu stojachu, žaneje winy njepřinjesechu z tych, kotrež bych ja za něšto zle dźeržał.

19. Někotre prašenja wo swojim wěrjenju pak mějachu přećiwo njemu, a wo wěstym zemrětym Jězusu, wo kotrymž Pawoł wěsćeše, zo je žiwy.

20. Dokelž pak běch ja njewěsty wo tajkim prašenju, prajach, chce-li do Jeruzalema hić a tam wo tom sudźeny być.

XXV. **11.** Po romskim prawje móžeše kóždy měšćan, kotryž bu wotsudźeny, k romskemu ludej abo ke kejžorej so wotwołać. Pawoł tuto čini. — **13.** Agrippa bě syn toho Herodesa, kotryž bě swjateho Jakuba morić dał, hl. jap. sk. 12, 1. Bernice bě jeho sotra.

21. A hdyž bě Pawoł so wotwołał, zo by zakhowany był za rozsudźenje Augusta,* přikazach jeho zakhować, hač bych jeho pósłał ke kejžorej.

22. Agrippa pak rjekny k Festej: Též ja bych chcył (toho) čłowjeka słyšeć. (A wón) rjekny: Jutře budźeš jeho słyšeć.

23. Nazajtra pak, hdyž Agrippa a Bernice z wulkej pychu přińdźeštaj a do posłuchaŕnje zastupištaj z tribunami a prěnimi mužemi města, bu na Festowy rozkaz Pawoł přiwjedźeny.

24. A Festus praji: Kralo Agrippa a wšitcy mužowje, kotřiž tu z nami sće, (tu) widźiće toho, kotrehož dla mje cyły židowski lud w Jeruzalemje namołwješe, žadajo a wołajo, zo wón njesmě dlěje žiwy być.

25. Ale ja spóznach, zo njeje ničo smjerće hódneho činił. Dokelž pak sam k Augustej so wotwoła, wotmyslich sebi jeho (tam) pósłać.

26. A nimam wo nim, štož bych wěsteho (swojemu) knjezej napisał. Tohodla sym jeho před was přiwjedł, a wosebje před tebje, kralo Agrippa, zo bych po wuprašenju měł, štož bych napisał.

27. Přetož njerozomne zda so mi być, jateho pósłać a jeho winy njewoznamjenić.

STAW XXVI.

Pawoł zamołwja před Agrippu swoju wěc, powědajo po rjedźe swoje wobroćenje a dopokazujo, zo je pod Božim zakitom Židam a pohanam prědował, wotmołwja Festej, kiž bě prajił, zo pře mnohu wučenosć błazni, a přeje, zo bychu wšitcy křesćenjo byli. Agrippa praji, zo by so pušćić móhł, hdy by na kejžora so njewotwołał.

Agrippa pak rjekny k Pawołej: Dowola so tebi, zo by sam za sebje rěčał. Tuž poča Pawoł, wupřestrěwši ruku, zamołwjenje dawać.

2. Mam so za zbožowneho, zo směm wo wšim, čohož dla sym wobskorženy wot Židow, před tobu, kralo Agrippa, dźensa so zamołwjeć,

3. Wosebje dokelž ty wšitko wěš, kajke su nałožki a prašenja pola Židow; tohodla prošu će, słyš mje sćerpnje.

4. A tak moje žiwjenje wot młodosće, kajke je było wot spočatka mjez mojim narodom w Jeruzalemje, znaja wšitcy Židźa,

5. A wědźa doprjedy (hdy bychu swědčić chcyli), zo sym wot spočatka po najkrućišej wučbje našeho nabožnistwa* žiwy był, jako farisej.

6. A nětko stoju sudej poddaty dla nadźije slubjenja,* kotrež je wot Boha našim wótcam so stało,

7. Kotrež naše dwanaće splahow, wodnjo a w nocy služicy, docpěć so nadźěje; dla tutcje nadźije sym wobskorženy wot Židow, o kralo.

8. Čohodla ma so pola was za njewěrjomne, zo Bóh mortwych zbudźa?

9. Též ja drje měnjach, zo dyrbju přećiwo mjenej Jězusa Nazarethskeho wjele napřećiwneho činić;

10. Štož sym též činił w Jeruzalemje, a mnohich swjatych sym ja w jastwach zawrěł, połnomóc wot wyššich měšnikow dóstawši; a hdyž buchu morjeni, sym přiwdał (swój) hłós. Wyše 8, 3.

11. A we wšěch synagogach často jich khostajo, nućach jich, zo bychu (Jězusa) hanili, a bóle rozzłobiwši so na nich přesćěhach jich hač do wukrajnych městow.

12. Hdyž w tom (wotmysle) do Damaska dźěch z połnomocu a poručenjom wot wyššich měšnikow, Wyše 9, 2.

13. Widźach, o kralo, připołdnju na puću, kak swětło z njebjes, jasniše dyžli słónco, mje wobswětli, a tych, kotřiž ze mnu běchu.

14. A hdyž běchmy wšitcy k zemi padnyli, zasłyšach hłós, kotryž mi praješe w hebrejskej rěči: Saulo, Saulo, što

21. Augustus, t. r. přenadobny, bě přimjeno abo titl kóždeho romskeho kejžora; tehdy běše Augustus Nero.

XXVI. **5.** Farisejowje běchu w dopjelnjenju Mójzesoweho zakonja krući, wosebje přećiwo sadducejskej sekće. — **6.** t. j. nadźija na slubjeneho Messiasa.

mje přescěhaš? ćežko je tebi, přećiwo kałakej bić.

15. Ja pak rjeknych: Štó sy, Knježe? A Knjez rjekny: Ja sym Jězus, kotrehož ty přescěhaš.

16. Ale wstań a stuṗ so na swojej nozy; přetož tohodla sym so tebi zjewił, zo bych će postajił jako služownika a swědka toho, štož sy widźał, a toho, čohož dla so tebi zjewju,*

17. Wutorhujo tebje z ludu a z pohanow, mjez kotrychž ja će nětko sćelu,*

18. Zo by jich woči wotwěrał, tak zo bychu so wobroćili z ćěmnosće k swětłu, a z mocy djaboła k Bohu, zo bychu dóstali wodaće hrěchow, a herbstwo mjez swjatymi přez wěru, kotraž je do mnje.

19. Tohodla, kralo Agrippa, njeběch njewěrjacy njebjeskemu zjewjenju,

20. Ale tym najprjedy, kotřiž su w Damasku a w Jeruzalemje, a po wšej krajinje judejskej, a pohanam prědowach, zo bychu pokutu činili a so wobroćili k Bohu, hódne skutki pokuty činicy. Wyše 13, 14.

21. Z teje přičiny mje Židźa, hdyž běch w templu, zajachu a pytachu mje morić. Wyše 21, 31.

22. Ale z pomocu Božej podpěrany stoju hač do dźensnišeho dnja, swědčenje dawajo před małymi a wulkimi, a njeprajo ničo druhe, khiba štož su profetowje a Mójzes rěčeli, zo ma so stać:

23. Zo měješe Khrystus ćerpjeć, a prěni z mortwych wstanyć, a swětło připowědać ludej (israelskemu) a pohanam.*

24. Hdyž wón to rěčeše a zamołwjenje dawaše, rjekny Festus z wulkim hłosom: Błazniš, Pawole; mnoha wučenosć wobroća će k błaznosći.

25. A Pawoł rjekny: Njebłaznju, najlěpši Festo; ale wuprajam słowa prawdy a rozmysła.

26. Přetož wě wo tom kral, ke kotremuž též khroble rěču; dokelž měnju, zo jemu ničo z tutych wěcow potajne njeje; wšak njeje ničo z toho w kuće so stało.

27. Wěriš, kralo Agrippa, profetam? Wěm, zo wěriš.

28. Agrippa pak (rjekny) Pawołej: Mało je trjeba, zo mje narěčiš, zo so křesćan sčinju.

29. A Pawoł (rjekny): Žadam wot Boha, zo byšće, njech je mało abo wjele trjeba, nic jeno ty, ale wšitcy, kotřiž mje słyša, dźensa tajcy so sčinili, kajkiž tež ja sym, z wuwzaćom tychle putow.

30. A wstany kral, a bohot a Bernice, a kotřiž z nimi sedźachu.

31. A hdyž běchu w stronu wotešli, rěčachu mjez sobu prajicy: Ničo smjerće abo jastwa hódneho njeje tón čłowjek činił.

32. Agrippa pak rjekny Festej: Tón čłowjek by móhł pušćeny być, hdy by njebył na kejžora so wotwołał.

STAW XXVII.

Pawoł, wot stotnika Julia do Roma wjedźeny, wjeze so přez wšelake města. Dokelž pak bě wětr napřećiwny, dojědźechu łódźnicy lědma do jenoho města na kupje Kreta, z kotrehož so wotwjezechu, hač runje jim Pawoł wotradźa. Potom maju surowe njewjedro wutrać, skónčnje su po změrowacych słowach wot Pawoła napominani, zo bychu pojědli; łódź so rozłama, ale wšitcy přińdźechu njezranjeni na kraj.

Hdyž pak bu postajene, zo bychmy do Italije so wotwjezli, bu Pawoł z druhimi jatymi přepodaty stotnikej z Augustoweje kohorty, z mjenom Julius.*

2. Stupichmy pak na adrumetisku* łódź, kotraž měješe při městach Asije jěć, a

16. Z tym so Pawołej slubi, zo jemu Knjez též přichodnje swoju pomoc a swój zakit poda. — **17.** t. r. z njesprawneje namocy židowskeho a pohanskeho ludu. — **23.** t. r. swětło praweje wěry rozšěrjeć nic jeno mjez židowskim ludom, ale též mjez pohanskimi ludami.

XXVII. **1.** Augustowa kohorta bě wotdźělenje wojakow, kotřiž přede wšim kejžorowu wosobu škitowachu. — **2.** Město Adrumetum ležeše w Mysiji při mórskim brjozy; w tomle rjadku so z krótka cyły puć mjenuje, kiž najprjedy blizko při brjozy Małeje Asije wjedźeše a potom přez šěroke morjo.

puščichmy so na morjo; a běše z nami Aristarchus, Macedonski z Thessaloniki.

2. Kor. 11, 25.

3. A na druhi dźeń zwjezechmy so do Sidona. Dokelž pak běše Julius dobroćiwy přećiwo Pawołej, dowoli jemu k přećelam hić a jich zastaranje wužiwać.

4. A hdyž wottudy so puščichmy, dojědźechmy blizko Cypra, dokelž běchu wětry napřećiwne.

5. A přepłowawši ciliciske a pamfyliske morjo přińdźechmy do Lystry,* kotraž je w Lyciji.

6. A tu stotnik namakawši alexandrisku łódź, kotraž chcyše do Italije jěć, přewjedźe nas na nju.

7. A hdyž někotre dny pomału jědźechmy a z nuzu napřećiwo Knidu* docpěchmy, dokelž nam wětr zadźěwaše, wobjědźechmy Kretu pódla Salmone.

8. A z nuzu tu nimo płowajcy přińdźechmy na jene městno, kotrež rěka Boniportus, při kotrymž běše město Thalassa.*

9. Hdyž pak bě wjele časa přešło, a wjezenje bjez stracha wjacy njeběše, dokelž tež póst* bě hižo so minył, napominaše jich Pawoł,

10. Jim prajo: Mužowje, widźu, zo wjezenje počina z horjom a z wulkej škodu zjednoćene być nic jeno za nakład a łódź, ale tež za naše žiwjenje.

11. Ale stotnik wěrješe wjacy prawidłarjej a knjezej łódźe, dyžli tomu, štož wot Pawoła so praješe.

12. A dokelž přistaw njebě přihódny za přezymowanje, wuradźichu mnozy, zo by so wottudy wotjěło a je-li móžno do Foeniki dojěwši so přezymowało w tom přistawje Krety, kiž ke krótkemu ranju a dołhemu wječoru leži.

13. A hdyž wětr wot połdnja zadu, měnjachu, zo su swój wotmysł docpěli, a puščiwši so z Assa jědźechu blizko při Krećе.

14. Ale njedołho po tom zwali so wot njeje sylny wichor, kiž rěka Euroaquilo.*

15. A hdyž bu łódź sobutorhnjena a wichorej so spřećić njemóžeše, puščichmy łódź po wětře a buchmy dale njeseni.

16. A k jenej kupje přihnaći, kotraž Kauda rěka, móžachmy lědma čołma so zmócnić.*

17. A hdyž jón zběhnychu, nałožowachu pomocne srědki, łódź wopasujcy; a so bojicy, zo by na Syrtu storčiła, zjimachu płachty, a tak dachu so hnać.*

18. Dokelž pak buchmy wot mócneho wichora wokoło mjetani, wućisnychu na druhi dźeń nakład.*

19. A na třeći dźeń wumjetachu ze swojimaj rukomaj łódźnu nadobu.*

20. Dokelž pak za někotre dny ani słónco so njepokaza, ani hwězdy, a njemałe njewjedro so přibližowaše, bu wšitka nadźija našeho wumóženja wotewzata.

21. A hdyž bě so hižo dołho ničo njejědło,* tehdy stupi Pawoł mjez nich a praji: Dyrbješće wězo, o mužowje, mje

5. Ma być: do Myry. — 7. Knidus rěka połkupa na małoasiskim brjozy. Kreta je wulka kupa w adriatiskim morju, Salmone rěkaju hory na jeje ranišim brjozy; Boniportus, t. r. dobry přistaw, leži k južnej stronje kupy, při měsće Thalassa; Foenike je přistaw teje sameje kupy, ale na wječornym kóncu. — 8. Ma być: Lasea. — 9. t. j. póst při swjedźenju wujednanja, kotryž je w měsacu septembru; w tom času počachu sylne a zymne wětry duć, a tohodla bě to strašny čas za łódźe. — 14. Tak rěka surowy wichor, kiž wot krótkeho wječora duje, a kiž łódź wot kupy Krety, při kotrejž měješe wostać, na morjo ćěrješe. — 16. Čołm bě zady k łódźi přiwjazany; nětko, dokelž wulki strach hrožeše, chcychu jón na łódź sćahnyć, zo njeby so zhubił, ale zo bychu so we nim móhli zakhować, dyrbjała-li łódź so rozrazyć. — 17. Ze sylnymi łódźnymi přewjazami łódź koło wokoło wuwjazachu, zo by tak skerje nastork mórskich žołmow znjesła; Syrta je wuraz za niłke pěskojte městno w morju njedaloko wot kupy Krety, před kotrymž mějachu so bojeć, dokelž njebychu łódź wjacy wobroćić móhli, ale by w pěsku tčaca wostała. — 18. 19. Chcychu łódź połóžić, zo njeby na pěskojte městno storčiła. — 21. t. r. nuzneho dźěła a njeměra dla khwile měli njeběchmy, zo bychmy pojědli.

posłuchać, a njewotjěć wot Krety, a sebi zalutować tuto horjo a škodu.

22. A nětko napominam was, zo byšće dobreje mysle byli; přetož njezhubi so žiwjenje žanoho z was, ale jeno łódź.

23. Přetož w tule nóc ke mni stupi jandźel (toho) Boha, kotremuž ja słušam a kotremuž služu,

24. Prajo: Njebój so, Pawole, před kejžora dyrbiš stupić; a hlej, Bóh je tebi darił wšitkich, kotřiž so z tobu wjezu.*

25. Tohodla budźće dobreje mysle, mužowje; přetož dowěrjam so Bohu, zo tak budźe, jakož je mi prajene.

26. Dyrbimy pak na někajku kupu nastorčić.

27. Hdyž pak štyrnata nóc nasta, a my wo połnocy po adriatiskim morju so wjezechmy, měnjachu łódźnicy, zo jim někajki kraj so pokazuje.

28. A pušćiwši wołojnicu, namakachu (hłubokosć) dwaceći sahow; a trochu dale wotjěwši, namakachu pjatnaće sahow.

29. A so bojicy, zo bychmy do skałojtych městnow storčili, spušćichu ze zadka štyri kótwicy, a přejachu sebi, zo by dźeń był.

30. A hdyž łódźnicy z łódźe ćeknyć pytachu, čołmik do morja pušćiwši, pod zamysłom, jako bychu w prědku kótwicy do morja spušćić chcyli,

31. Rjekny Pawoł stotnikej a wojakam: Njewostanu-li tući na łódźi, njemóžeće wy wumóženi być.

32. Tuž wotrubachu wojacy přewjazy čołma, a dachu jemu do morja spadnyć.*

33. A hdyž poča switać, napominaše Pawoł wšěch, zo bychu pojědli, prajo: Štyrnaty dźeń je dźensa, zo čakajcy na-ćću-wutrobu wostawaće a ničo k sebi njebjerjeće.

34. Tohodla prošu was, zo byšće pojědli, wašeho zakhowanja dla; přetož włósk žanoho z was z hłowy njepadnje.

35. A hdyž bě to prajił, wza khlěb, a Bohu přede wšěmi dźak praji, a łamawši jón poča jěsć.

36. Wšitcy pak buchu bóle změrowani, a tež pojěchu.

37. Běše pak nas wšěch we łódźi dwě sćě šěsć a sedmdźesat duši.

38. A nasyćeni z jědźu, polóžachu łódź, žito do morja mjetajcy.

39. Hdyž pak bu dźeń, njepóznachu kraj; tola pytnychu někajki přistaw, kiž ma płony brjóh, ke kotremuž, bychu-li móhli, łódź dohnać sebi wotmyslichu.

40. A hdyž běchu kótwicy wuzběhnyli, dowěrichu so morju, a wotwjazawši zwjazki wjesłow a rozćahnywši prědkownu płachtu po wětře, ććrjachu k brjohej.*

41. A hdyž běchmy na krajny wukónc zajěli, dachu łódź nastorčić; a tak prědk wjazny a wosta njehibny, zadk pak rozrazy so z nawalom morja.

42. Wojakow rada pak běše, jatych morić, zo by žadyn płowajo njećeknył.

43. Ale stotnik, kiž chcyše Pawoła zakhować, njepřida, zo by so to stało, a přikaza, zo bychu ći, kotřiž móža płować, najprěni do morja so spušćili, a wulězli a na kraj wušli;

44. A ze zbytnych wunjesechu někotrych na deskach, někotrych na tom, štož z łódźe zby. A tak so sta, zo wšitcy na kraj so wumóžichu.

STAW XXVIII.

Pawoł a druzy jeho přewodnicy su na kupje Malta dobroćiwje přijeći; Pawoł bu bjez škody wot hada kusnjeny a wustrowi nana wyššeho Publia a mnohich druhich. A z toho města wotjěwši přińdźechu skónčnje do Roma, hdźež Pawoł zhromadźenym wosebnym Židam rozestaja, čohodla je so na kejžora wotwołał, a

24. Tebje dla budźa wšitcy zakhowani, kotřiž su z tobu na łódźi. — **32.** Łódźnicy, kotřiž mějachu łódź wjesć, chcychu so z čołmom sami zakhować a wšitkich w straše wostajić; tohodla bu radšo čołm do morja pušćeny, zo njebychu na nim swoju přeradu móhli wuwjesć. — **40.** Wjesła běchu, doniž łódź stoješe, k łódźi přiwjazane, zo bychu žołmy z nimi njemjetałe.

přěduje na postajenym dnju wo Khrystusu, ale jeho słowam mnozy njewěrja, štož je, kaž Pawoł dopokazuje, Isaias wěšćił; a přez dwě lěće přěduje wo wěrje do Khrystusa wšitkim, kotřiž k njemu přikhadźeju.

Hdyž běchmy wumóženi, tehdy zhonichmy, zo so kupa Melita* mjenowaše; ći cuzy pak wopokazachu nam njemału dobroćiwosć.

2. Přetož zapaliwši hromadu drjewa, wokřewichu nas dešća dla, kiž hrožeše, a zymy dla.

3. Hdyž pak bě Pawoł hromadku prućikow nazběrał a na woheń położił, wuskoči pře horcotu zmijica a přimny so jeho ruki.

4. A hdyž cuzy zwěrjo z jeho ruki wisace widźachu, prajachu mjez sobu: Zawěsće je tón čłowjek mordaŕ, dokelž jemu, hdyž je morju wućeknył, wjećenje njedowoli, zo by žiwy był.

5. A tak wón zwěrjo do wohnja wottřasny, a ničo złeho njepoćerpi.

6. Ale woni měnjachu, zo wón wopuchnje abo nahle padnje a wumrje. Hdyž pak dołho čakachu a widźachu, zo jemu ničo złeho so njesta, přeměnichu so a prajachu, zo je wón bóh.

7. Na tom měsće pak běchu kubła wyššeho kupy, z mjenom Publia, kotryž nas přija a tři dny dobroćiwje hospodowaše.

8. Poda pak so, zo Publiowy nan na zymnicu a čeŕwjenu khory ležeše. K njemu Pawoł přistupi, a hdyž bě so modlił a rucy jemu napołožił, wustrowi jeho.

9. Hdyž bě so to stało, přikhadźachu wšitcy, kotřiž na kupje khorosće měj achu, a buchu wustrowjeni.

10. Woni nam tež mnohu česć wopokazowachu, a hdyž měj achmy so wotwjezć, nakładźechu nam, čohož běše trjeba.

11. A po třoch měsacach so wotwjezechmy na alexandriskej łódźi, kotraž bě na kupje přezymowała a kotraž měješe za znamjo Kastorow.*

12. A hdyž do Syrakusa* přińdźechmy, wostachmy tam tři dny.

13. Wottudy wjezechmy so wokoło a dojědźechmy do Rhegium;* a po jenom dnju, hdyž wětr wot połdnja duješe, na druhi dźeń přińdźechmy do Puteoli.

14. Dokelž tam bratrow namakachmy, buchmy prošeni, zo bychmy při nich sedm dnjow wostali; a tak přińdźechmy k Romej.*

15. A wottam přińdźechu bratřa, hdyž běchu (to) słyšeli, napřećiwo hač do Forum Appii a Tres Tabernae. Hdyž Pawoł jich wohlada, podźakowa so Bohu a naby dowěry.

16. Hdyž pak běchmy do Roma přišli, bu Pawołej dowolene, zo by sam za so wostawał z wojakom, kotryž jeho stražowaše.*

17. Po třoch dnjach pak powoła najwosebnišich mjez Židami. A hdyž so zeńdźechu, praješe jim: Mužowje bratřa, hač runje sym ničoho nječinił přećiwo (našemu) ludej a wótcowskemu nałožkej, buch ja tola jako jaty z Jeruzalema do rukow Romskich podaty.*

XXVIII. 1. Nětko Malta, kupa w srjedźnym morju, kotraž wot Sicilije k połdnju leži. — 11. To je w měsacu měrcu, hdyž zaso po morju so jězdźić počina. Tale łódź měješe za znamjo wobraz dweju bratrow z mjenom Kastor a Pollux; staj to grekskaj přibohaj, kotrejuž jako zakitarjow łódźnikow česćachu. — 12. Syrakus je hłowne město w Siciliji. — 13. Rhegium je město na južnym kóncu Italije, Puteoli pak móřske město při Neaplu w srjedźnej Italiji. — 14. W Romje bě so zhoniło, zo je Pawoł na puću, tuž křesćenjo jemu napřećiwo khwatachu; někotři, kotřiž prjedy woteńdźechu, zetkachu so z nim při měsće Forum Appii (Appiowe torhošćo), wokoło 20 hodźinow wot Roma, druzy, kotřiž běchu pozdźišo wotešli, při Tres Tabernae, 5 mil bliže k Romej. — 16. Mjez tym zo buchu druzy jeći do jastwa sadźeni, móžeše Pawoł sam za so bydlić, stajnje pak wot wojaka strażowany. — 17. Dokelž wón k nim hić njesmědźeše, powoła jich k sebi, rozestaja jim najprjedy swoju naležnosć a chcyše z tym přiležnosć dóstać, zo by wo křesćanstwje jich roswučił.

18. Hdyž běchu tući mje přesłyšeli, chcychu mje pušćić, dokelž žana wina smjerće na mni njeběše.

19. Ale dokelž Židźa tomu so přećiwjachu, buch nućeny, na kejžora so wotwołać, nic jako bych na swój lud někak skoržić chcył.

20. Z tuteje přičiny sym nětko was prosył, zo bych was widźał a k wam porěčał. Přetož za nadźiju Israela sym z tymle rjećazom wobdaty.

21. Woni pak rjeknychu k njemu: My njejsmy ani lista wo tebi z Judeje dóstali, ani žadyn z bratrow njeje přišedši wozjewił abo powědał něšto złeho wo tebi.

22. Žadamy pak wot tebje słyšeć, što měniš; přetož wo tej sekće je nam znate, zo jej wšudźe so napřećiwo rěči.*

23. A hdyž běchu jemu dźeń postajili, přińdźechu mnozy k njemu do hospody,* kotrymž swědčo wukładowaše wo kralestwje Božim, a dopokazowaše jim wo Jězusu z Mójzesoweho zakonja a profetow, wot ranja hač do wječora.

24. A někotři wěrjachu tomu, štož bu prajene, někotři pak njewěrjachu.

25. Hdyž pak mjez sobu jeneje mysle njeběchu, woteńdźechu, jako Pawoł jene słowo rjekny: Derje je Duch swjaty rěčał přez profetu Isaisa k našim wótcam,

26. Prajo: „Dźi k tomu ludej a rjekni k nim: Z wuchom budźeće słyšeć, a njezrozymiće; a widźicy budźeće widźeć, a njepóznajeće;

27. Přetož zasakła je wutroba tohole ludu, a z wušomaj su ćežcy słyšeli, a swojej woči su zańdźelili, zo bychu trjebaj njewidźeli z wočomaj a z wušomaj njesłyšeli, a z wutrobu njezrozymili a so njewobroćili, a zo bych jich njewumóhł.“
Is. 6, 9; Mat. 13, 14; Mark. 4, 12; Luk. 8, 10; Jan. 12, 40; Rom. 11, 8.

28. Tuž budź wam znate, zo je pohanam tuto spomóženje Bože pósłane, a ći budźa słyšeć.

29. A hdyž bě to prajił, woteńdźechu Židźa, a mějachu mjez sobu mnohu zwadu.

30. Wón pak zwosta cyłej dwě lěće* we swojej najatej hospodźe, a přijimaše wšitkich, kotřiž k njemu přikhadźachu,

31. Prědujo kralestwo Bože, a wučo wo Knjezu Jězusu Khrystusu ze wšej dowěru bjez zadźěwka.*

---

22. Židźa zacpěwachu křesćanow tež w Romje, hdźež bě wulka křesćanska wosada, a chcychu wot Pawoła zhonić, kak je wo tom zmysleny. — **23.** t. r. k jeho přećelej, pola kotrehož bě na hospodźe. — **30.** t. j. do lěta 63 a 64. — **31.** Z tym kónči s. Lukaš swoje stawizny, dokelž chcyše jenož załoženje Cyrkwje mjez Židami a pohanami wopisać; wón njechce žiwjenje japoštołow abo jenoho a druheho z nich powědać, ale spočatk žiwjenja Cyrkwje.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA ROMSKICH.

STAW I.

Pawoł swoje japoštołske zastojństwo poručejo žada, za prědowanje evangelia mócnje zahorjeny, Romskich wohladać a dopokazuje, zo su pohani, kotřiž Boha ze stworjenjow spóznawaju, jeho słužby so wotrjekši, wobrazy stworjenjow česćicy, z prawom wot Boha wopušćeni a khostani za to do žadławych hrěchow padnyli, kotrež so tu mjenuja.

Pawoł, słužownik Jězusa Khrystusa, powołany japoštoł, wotdźěleny za evangelium Bože,* — Jap. sk. 13, 12.

2. Kotrež bě (Bóh) prjedy slubił přez swojich profetow w swjatych pismach*

3. Wo swojim Synu, kotryž jemu so narodźi z Davidoweho symjenja po mjasu,

4. Kotryž bu mócnje wopokazany jako Syn Boži po duchu swjatosće přez wotmortwych-wstaće, (mjenujcy) wo Jězusu Khrystusu, našim Knjezu,*

5. Přez kotrehož dóstachmy hnadu a japoštołstwo k posłušnosći wěry mjeze wšěmi ludami jeho mjena dla,*

6. Mjez kotrymiž sće tež wy powołani Jězusa Khrystusa: —

7. Wšitkim lubowanym Božim, kotřiž su w Romje, powołanym swjatym:* Hnada wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.**

8. Najprjedy pak praju dźak swojemu Bohu přez Jězusa Khrystusa dla was wšitkich, zo waša wěra so khwali po wšim swěće.*

9. Přetož mój swědk je Bóh, kotremuž słužu w swojim duchu přez evangelium jeho Syna, zo bjez přestaća na was spominam

10. Stajnje w swojich modlitwach prošo, zo bych snadź něhdy zbože měł, po Božej woli k wam přińć.*

11. Přetož žadam was wohladać, zo bych wam wudźělił něšto z duchowneho dara k wašemu wobtwjerdźenju;

12. To je, zo bych mjez wami sobu posylnjeny był přez wěru, kotruž mamy zhromadnje,* wašu a moju.

13. Njechcu pak, bratřa, zo byšće njewědźeli, zo sebi často předewzach k wam přińć (ale běch zadźěwany hač do nětka), zo bych někajki plód měł tež mjez wami, jako tež mjez druhimi ludami.*

14. Grekskim a barbaram, mudrym a njemudrym sym dołžnik;*

I. 1. Pawoł k słužbje japoštołstwa powołany a za prědowanje evangelia wot Jězusa Khrystusa wuzwoleny, postrowja w r. 1—7 křesćanow w Romje. Wón bu runja druhim japoštołam wot Khrystusa samoho powołany, hl. jap. sk. 9, 15; wot njeho bu wo potajnosćach wěry rozwučeny a jako wučeř pohanow postajeny abo wotdźěleny, hl. jap. sk. 13, 2. — 2. Tu dopomina na hłowne wopřijeće evangelia, kotrež wozjewja Jězusa Khrystusa; tón je po ćěle, jako čłowjek, Davidowy potomnik, z kotrymž so, jakož bě wot wěčnosće postajene, Syn Boži k jenej wosobje zjednoći. — 4. „Po duchu swjatosće“ rěka: kaž bě Khrystus „po mjasu“ Davidowy syn; tak bě po duchu swjatosće, t. j. po duchu Božim, wěrny Syn Boži, a wopokaza so jako Syn Boži z mocu, t. j. z dźiwami, wosebje z wot-mortwych-wstaćom. — 5. Přez njeho bu Pawoł powołany k japoštołstwu, zo by mjez mnohimi ludami evangelium rozšěrjał a tak wšitcy posłušni byli wěrnosćam wěry a spóznali Jězusa Khrystusa a česćili jeho swjate mjeno. — 7. Prěni rjadk a prěni dźěl sedmeho zwisujetaj a tworitaj zwučene napismo lista, kotryž Pawoł powołanym swjatym, t. j. křesćanam w Romje sćele. ** Te słowa wobsahuja postrowjenja a přeća. Pawoł přeje čitarjam swojeho lista najwosobniše duchowne kubła, dokelž hnada Boža a pokoj swědomja je najrjeńši płód wumóženskeho skutka. — 8. t. r. waša wěra a waše žiwjenje po wěrje khwali so wšudźe a tohodla dźakuju so Bohu. — 10. Pawoł prosy nutrnje, ale z podaćom do Božeje wole, zo by něhdy tež k Romskim přińć móhł. — 12. Dwoja wina zbudźuje w s. Pawole žadosć, do Roma přińć; wón chce Romskich we křesćanstwje wobkrućeć, duchowne kubła, přede wšim bózske wěrnosće jim wudźělejo; a chce tež sam, jich skutki wěry widźo, so zwjeselić, w křesćanskim žiwjenju so posylnić, dokelž ma tusamu wěru, kaž woni. — 13. Tež mjez Romskimi, w hłownym měsće tehdyšeho swěta, chce Pawoł duše za Jězusa dobywać, a sebi zasłužby hromadźić. — 14. t. r. mjeze wšěmi pohanami, njech su kajcyžkuli po narodźe a po zdźěłanosći, sym winowaty evangelium wozjewjeć, a tohodla tež mjez wami

15. Tak, štož mje nastupa, sym hotowy, też wam, kotřiž sće w Romje, evangelium wopowědować.

16. Přetož njehańbuju so evangelia; přetož móc Boža je na spomóženje kóždemu wěrjacemu, Židej najprjedy, a też Grekskemu.*

17. Přetož sprawnosć z Boha zjewja so we nim z wěry k wěrje, jako je pisane: „Sprawny pak je žiwy z wěry.“*

Hab. 2, 4; Gal. 3, 11; Hebr. 10, 38.

18. Přetož hněw Boži z njebja zjewja so nad kóždej bjezbóžnosću a njesprawnosću tych čłowjekow, kotřiž prawdu Božu w njesprawnosći zadźeržuja,*

19. Dokelž štož je spóznajomne wo Bohu, je we nich zjewjene; přetož Bóh je jim to wozjewił.*

20. Přetož jeho njewidźomne byće widźi so spóznajomne wot stworjenja swěta w tom, štož bu stworjene, mjenujcy jeho wěčna móc a bójstwo, tak zo su njezamołwjomni.

21. Dokelž spóznawši Boha, nječesćachu jeho jako Boha, abo njedźakowachu so jemu; ale zbłudnychu we swojich myslach, a jich njemudra wutroba so zaćmi.

22. Přetož hdyž wudawachu, zo su mudri, buchu błazni.

23. A změnichu krasnosć njezachodneho Boha do podobnosće wobraza zachodneho čłowjeka a ptakow a štyrinohakow a łažacych zwěrjatow.*

24. Tohodla poda jich Bóh požadosćam jich wutroby do nječistoty, tak zo wonječesćachu swoje ćěła mjez sobu,

25. Dokelž ći přeměnichu prawdu Božu do łžě, a kłonjachu so a słužachu stworjenju bóle dyžli stworićelej, kiž je khwaleny do wěčnosće. Amen.

26. Tohodla přepoda jich Bóh wohidnym požadosćam. Přetož jich žónske dźě přeměnichu přirodźene wužiwanje do toho, kotrež je přećiwo přirodźe.*

27. Tohorunja pak też mužscy, wopušćiwši přirodźene wužiwanje žónskeje, zahorichu so w swojich požadosćach mjez sobu, mužcy z mužskimi hańbnosć činicy, a tak mzdu swojeho błuda, kaž so słušeše, na sebi dóstawajcy.

28. A dokelž za hódne njeměјachu, Boha w spóznaću dźeržeć, poda jich Bóh njehódnemu zmyslenju, zo bychu činili, štož so njesłuša:

29. Zo su napjelnjeni ze wšej njesprawnosću, złósću, kurwafstwom, nahrabnosću, njekhmanstwom, połni zawisće, mordafstwa, zwady, lesće, šibalstwa; donošowarjo,

30. Přisłodnicy wot Boha hidźeni, hanjerjo, hordźi, nadući, wumyslerjo złeho, staršim njeposłušni,

31. Njerozomni, hrubi, bjez lubosće, bjez swěry, bjez smilnosće,

32. Kotřiž, hač runje sprawnosć Božu spóznachu,* njezrozymichu, zo su, kotřiž tajke činja, smjerće hódni, a nic jeno, kotřiž je činja, ale też, kotřiž to činjacym přizwoleju.

16. Wšitkim, kotřiž wěrja, pomha evangelium k wěčnej zbóžnosći, Židam najprjedy, dokelž bu jim slubjene a najprjedy mjez nimi rozšěrjane, ale też Grekskim, t. r. wšitkim pohanam. — **17.** Abo sprawnosć Boža, t. j. sprawnosć, kotraž so wěriwemu přez evangelium poskićuje a kotraž we wučisćenju hrěchow a swjatosćenju znutřkowneho čłowjeka wobstoji; z wěry k wěrje t. r. přez wěru do evangelia přińdźe za wěriwych wosprawnosćenje, wobnowjenje duchowneho žiwjenja. Sprawne žiwjenje ma we wěrje swoje žórło a swój korjeń. — **18.** Hněw Boži a też wšelake khostanja wotpočuja nad čłowjekami, kotřiž so napřećiwjeju wěrnosći Božej, a kotřiž su bjezbóžnje a njesprawnje žiwi. — **19.** Bóh wozjewi swoje byće a njeskónčne dospołnosće ze swojimi skutkami we widźomnej stwórbje, tak zo móže kóždy, też pohan jeho spóznać. — **28.** We swojim błudźe česćachu pohani nic jeno čłowjekow, ale też wšelake zwěrjata jako Boha. — **26.** Bóh khostaše pohanow, dokelž běchu wina na swojim błudźe, z tym, zo jim do wšelakich wohidnych njepřirodźenskich hrěchow padnyć da, a zo mjez nimi wšitka hrěšnosć knježeše. Hrěch płodźi tak nowe hrěchi. — **82.** Bóh je swoje bóžske byće, swoje dospołnosće w stwórbje wozjewił a swój zakoń, t. r. što je dobre, što je złe a što maš činić abo čohož maš so wostajić, kóždemu do wutroby, do swědomja zapisał, a tohodla su, kotřiž přećiwo tomule bóžskemu zakonjej złe činja, hódni smjerće a ćežkeho khostanja.

STAW II.

Pawoł porokuje Židam, kotřiž po swojim zakonju pohanow wotsudźeju, ale to same činja, mjez tym zo budźe Bóh kóždemu płaćić po jeho skutkach, tak zo dyrbja tež pohani, hdyž, štož sebi zakoń žada, po přirodźeńskim swětle dokonjeju, runja wobrězanym so dźeržeć, a zo budźa tych sudźić, kotřiž z tym so khwala, zo zakoń znaja a zo su wobrězani, ale zakonjej napřećiwne činja.

Tohodla njemóžeš so wuzamołwjeć, o člowječe, kotryž sudźiš. Přetož we čimž druheho sudźiš, sebje samoho wotsudźeš, dokelž to same činiš, štož sudźiš.* Mat. 7, 2.

2. Přetož wěmy, zo je sud Boži po prawdźe přećiwo tym, kotřiž tajke činja.

3. Měniš pak to, o člowječe, kotryž sudźiš tych, kotřiž tajke činja, a to same činiš, zo ty wućeknješ sudej Božemu?*

4. Abo zacpěwaš bohatstwo jeho dobroćiwosće a sćerpnosće a dołhočakawosće? njewěš, zo dobroćiwosć Boža će k pokuće wjedźe?

5. Ale po swojim zatwjerdźenju a po swojej njepokutnej wutrobje hromadźiš sebi hněw na dźeń hněwa a zjewjenja sprawneho sudu Božeho,*

6. Kotryž kóždemu da po jeho skutkach: Mat. 16, 27.

7. Tym mjenujcy, kotřiž z wutrajnosću w dobrym skutku khwału a česć a njezachodnosć pytaju, wěčne žiwjenje;*

8. Tym pak, kotřiž su we zwadniwosći, a kotřiž prawdźe so njepoddadźa, njesprawnosći pak wěrja, (tym) hněw a njemiłosć.*

9. Strach a ćěsnosć (přińdźe) na kóždu dušu člowjeka, kotryž złe čini, Žida najprjedy, a Grekskeho;*

10. Khwała pak a česć a pokoj kóždemu, kotryž dobre čini, Židej najprjedy, a Grekskemu.

11. Přetož dźiwanje na wosoby njeje pola Boha. 5. Mójz. 10, 17; Job. 34, 19; Mudr. 6, 8; Jap. sk. 10, 34; Gal. 2, 6.

12. Přetož, kotřižkuli bjez zakonja zhrěšichu, zahinu bjez zakonja; a kotřižkuli w zakonju zhrěšichu, budźa po zakonju sudźeni.*

13. Přetož nic posłucharjo zakonja su sprawni pola Boha, ale činíćerjo zakonja budźa wosprawnjeni;* Mat. 7, 21.

14. Přetož hdyž pohani, kotřiž zakonja nimaju, po přirodźenju to činja, štož zakoń žada, tajcy zakonja njemějcy su sebi sami zakoń,

15. Dokelž woni dopokazuja, zo je skutk zakonja do jich wutrobow zapisany, hdyž jich swědomjo jim (sobu) swědčenje dawa, a mysle mjez sobu so wobskoržuja abo tež wuzamołwjeju,*

II. **1.** W stawje 1, 17—32 rěči s. Pawoł wo žadławosćach, w kotrychž běchu pohani žiwi, dokelž wěrneho Boha z jeho stwórby spóznać a na jeho zakoń, do wutrobow zapisany, kedźbować njechachu. W druhim stawje wobroći so k Židam, kotřiž radźi pohanow, jich hrěšneho žiwjenja dla, sudźachu a powuči jich, zo pohanow sudźicy tež sebje samych sudźa, hdyž to same činja, a zo njesmědźa so spušćeć na zakoń, kotryž je jim Bóh dał; přetož Bóh płaći kóždemu njestroniscy po skutkach. O člowječe, praji s. Pawoł powšitkownje, zo njeby Židow, kotrychž měni, ranił. — **3.** Židźa myslachu sebi, zo Bóh jeno pohanam z khostanjom hrozy, zo pak jich hrěchi khostać njebudźe, dokelž su wuzwoleny lud. — **5.** t. r. za powšitkowny sud. — **7.** Khwała, česć a njezachodnosć su tři słowa za tu samu wěc, za wěčnu zbóžnosć abo njebjeske kralestwo, za kotrymž mamy so přede wšim prócować. — **8.** t. j. kotřiž křesćanstwej so napřećiwjeju, tym so njewoda, či budźa zaćisnjeni. — **9.** Na kóždeho, kotryž złe čini, přińdźe khostanje Bože, najprjedy wšak na Židow, kotřiž znaja wěrneho Boha a jeho zakoń a tohodla dospołnišo wědźa, zo maju złeho so wostajeć, ale tež na pohanow. Grekscy mjenuja so tudy za wšitkich pohanow, dokelž běchu tehdy po cyłym znatym swěće rozšěrjeni. — **12.** Pohani, kotřiž Mójzesowy zakoń njeznaja, budźa tola khostani, hdyž su přećiwo zakonjej, do jich wutrobow zapisanemu, žiwi byli; Židźa pak, kotřiž maju Mójzesowy zakoń, budźa po nim sudźeni. — **13.** Nic ći, kotřiž su zakoń dóstali a jón znaja, ale jeno ći, kotřiž su jemu posłušni, so Knjezej spodobaju. — **15.** Rjadkaj 14. a 15. prajitaj: dźěł zakonja, t. r. najwažniše winowatosće žiwjenja su člowjekej wot stworićerja do wutroby zaćišćane, tak zo su sebi pohani, kotřiž Mójzesoweho zakonja nimaju, sami zakoń. Hłós swědomja a sebi napřećiwjace mysle, kotrež dokonjany skutk sudźa, jeho dla porokujcy abo jón wuzamołwjejcy, za tym hač z wopačneje lubosće k sebi samomu abo z njeskaženeho swědomja wukhadźeju, sobu swědča, zo pohani znaja najwažniše skutki, kotrež Mójzesowy zakoń postaja.

16. Na dnju, hdyž budźe Bóh potajne (wěcy) čłowjekow sudźić po mojim evangeliu přez Jězusa Khrystusa.*

17. Hdyž pak ty Žid so mjenuješ a so spušćeš na zakoń a so khwališ z Bohom,*

18. A znaješ jeho wolu a připóznawaš wužitniše, wot zakonja rozwučeny,

19. A maš dowěru, zo sy wjednik slepych, swětło tych, kotřiž su we ćmě,

20. Wučeŕ njewědomych, mištr njerěčacych, kotryž ma prawidło spóznaća a prawdy w zakonju; —

21. Kotryž tak druheho wučiš, sebje samoho njewučiš? kotryž prěduješ, zo by so njekradnyło, kradnješ?

22. Kotryž prajiš, zo by mandźelstwo so njełamało, mandźelstwo łamaš; kotryž hidźiš přibohi, wurubješ swjatnicu?

23. Kotryž zakonja dla so hordźiš, z přestupjenjom zakonja Boha wonječesćeš?

24. „Přetož mjeno Bože hani so přez was mjez pohanami“, kaž je pisane.
Is. 52, 5; Ezech. 36, 20.

25. Wobrězanje wšak je wužitne, jelizo by zakoń dopjelnił; by-li pak přestupnik zakonja był, bu twoje wobrězanje jako njewobrězanje.*

26. Jelizo by potajkim njewobrězanje dopjelnjało žadanja zakonja, njebudźe jeho njewobrězanje ličene za wobrězanje?

27. A njebudźe to, štož je po přirodźe njewobrězanje, hdyž zakoń dopjelnja, tebje sudźić, kiž sy při pismiku a wobrězanju přestupnik zakonja?

28. Přetož njeje (prawy) Žid, kotryž je (Žid) zwonkownje, ani njeje (prawe) wobrězanje, kotrež je na ćěle;

29. Ale kotryž je to znutřkownje, je (prawy) Žid, a kotrež je wobrězanje wutroby po duchu, nic po pismiku, je (prawe) wobrězanje; kotrehož khwalba njeje wot čłowjekow, ale wot Boha.*

STAW III.

W jenom zmysle su Židźa wuznamjenjeni přez slubjenja, kotrež su wot Boha dóstali a kotrež so tež dopjelnja, hač runje běchu někotři z nich njewěriwi; wšitcy pak, Židźa a pohani, su hrěchej podćisnjeni, wot kotrehož njewumóža zakoń, ale wěra do wumóžnika Khrystusa, zo by nichtó ze skutkami zakonja so njekhwalił.

Što ma potajkim Žid wjacy? abo kajki je wužitk wobrězanja?

2. Mnohi, we wšitkim. Najprjedy mjenujcy, zo buchu jim dowěrjene wuprajenja Bože.*

3. Kak pak, jelizo běchu někotři z nich njewěrjacy? Zběhnje snadź jich njewěra swěrnosć Božu? Nihdy.*
2. Tim. 2, 13.

16. Tónle rjadk zwisuje z 13. rjadkom; na sudnym dnju so pokaže, štó budźe sprawny před Bohom. — **17.** Hač dotal dopokazuje s. Pawoł, zo zbóžnosć ze zakonja samoho njepřińdźe, ale zo sebi ju jeno dobudu, kotřiž zakoń dopjelnjeju; nětko wobroća so na Židow wosebje, a dopokazuje jim, kak jich žiwjenje zakonjej so znapřećiwja, tak zo ze swojimi skutkami prěja, štož wuča, a zo jim tohodla zakoń a wobrězanje k spomóženju być njemóže. „Žid“ je tudy rozeznawace mjeno za tych, kotřiž Mójzesowy zakoń znaja. — **25.** Na wobrězanje Židźa so spušćachu, wočakujcy, zo jim tohole zwonkowneho znamjenja dla zbóžnosć so wudźěli; s. Pawoł dopomina jich na njezmysł tajkeje nadźije, a wuči, zo wobrězany, kiž zakoń njedźerži, před Bohom runje tak mało płaći, jako njewobrězany; haj njewobrězany, kotryž zakoń jemu do wutroby zapisany dopjelnja, sudźi přestupnikow zakonja a dopokaže, zo su sebi tajcy ćežše khostanje zasłužili. — **29.** Před Bohom njepłaći zwonkowne znamjo židowstwa, wobrězanje na ćěle abo zwonkowne dopjelnjenje zakonja jeno po pismiku, ale čista sprawna wutroba, kotraž swěrnje Božu wolu čini.

III. **2.** Hač dotal dopokaza Pawoł, zo Žid samo na sebi před Bohom wjacy njepłaći, dyžli pohan; zo pak so tale wučba njeby tak zrozymiła, zo wón židowstwo, t. r. Mójzesowy zakoń z Božimi słužbami a woporami zacpěwa, pokazuje nětko na spomóžne wustawy židowstwa; wosebje na Bože wozjewjenja, we kotrychž Bóh skoro njepřestawajo k swojemu ludej rěčeše, jón rozwučejo a napominajo. — **3.** We wšěch časach běchu mjez Židami tajcy, kotřiž wozjewjenjam a slubjenjam Božim njewěrjachu; najhórša bě židowska njewěra w času zjawneho wučeŕstwa Khrystusoweho, tak zo wjetši dźěl ludźi njewěrješe do njeho; njebudźe snadź tohodla tež Bóh njeswěrny we swojich slubjenjach? njezapowě snadź wumóženje, kotrež je prjedy přislubił, hdyž je lud tak njewěriwy? Ně! Čłowjeska njeswěra a njewěra njezběhnje swěru Božu, wjele wjacy ju pozběhuje.

4. Bóh dźě je wěrnosćiwy, kóždy čłowjek pak łhař, kaž je pisane: „Zo by wosprawnjeny był we swojich słowach a dobył, hdyž bywaš sudźeny.“*
Jan. 3, 33; Ps. 50, 6.

5. Jelizo pak naša njesprawnosć Božu sprawnosć widźeć dawa, što rjeknjemy? Je snadź Bóh njesprawny, hdyž hněw přiwjedźe?

6. (Po čłowjesku praju.) Nihdy; kak budźe hewak Bóh tónle swět sudźić?

7. Přetož, jelizo sprawnosć Boža při mojej łži nadoby k jeho khwalbje, čohodla bywam tež ja hišće jako hrěšnik sudźeny?

8. A přečo bychmy — jakož smy hanjeni a jakož někotři powědaju, zo prajimy — nječinili złe, zo by (z toho) přišło dobre? Tych wotsudźenje je sprawne.*

9. Što potajkim? Mamy něšto před nimi? Nihdy.* Přetož dopokazachmy, zo su Židźa a Grekscy wšitcy pod hrěchom,

10. Jakož je pisane: „Sprawny njeje ani jedyn;

11. Njeje rozomny, njeje, kotryž by Boha pytał.

12. Wšitcy su so wotkhilili, buchu sobu njewužitni; njeje (tu), kotryž by dobre činił, njeje ani jedyn.“ Ps. 13, 3.

13. „Wotewrjeny row je jich rot; ze swojimi jazykami jebachu“; „jěd zmijicow maju pod swojimaj hubomaj.“
Ps. 5, 11; 139, 4.

14. „Jich rot je połny zakliwanja a hóřkosće“; Ps. 9, 7.

15. „Spěšne su jich nohi k přeliwanju krewje;

16. Zahubjenje a njezbožownosć je na jich pućach,

17. A puć pokoja njepóznachu.“
Is. 59, 7; Přisł. 1, 16.

18. „Bohabojosć njeje před jich wočomaj.“ Ps. 35, 2.

19. Wěmy pak, zo štožkuli zakoń rěči, tym, kotřiž su pod zakonjom, rěči, zo by kóždy rot zatykany a cyły swět poddaty był Bohu,*

20. Dokelž ze skutkow zakonja njebudźe wosprawnjeny žadyn čłowjek před nim. Přetož přez zakoń (je) spóznaće hrěcha.* Gal. 2, 16.

21. Nětko pak je zjewjena sprawnosć wot Boha bjez zakonja, wobswědčena wot zakonja a profetow,

22. A to sprawnosć wot Boha přez wěru do Jězusa Khrystusa k wšitkim a nad wšitkich, kotřiž do njeho wěrja; přetož njeje rozdźěl;*

4. Na Boha móžemy so spušćeć, čłowjek pak je njewobstajny. Božu wěrnosćiwosć wuznawa David, kotryž bě zhrěšił, Bóh pak słubi jemu wodaće, jelizo hrěchi zapokući, a dopjelni tež słubjenje, a tak dopokazuje Bóh wěrnosć swojich słowow přećiwo kóždemu, kotryž so zwaži, přećiwo njemu skoržić, a jeho skutki sudźić. — **8.** Pawoł tu naprěkuje a praji: Hdyž Bóh čłowjesku njesprawnosć a njewěru k swojej česći wobroća, njeje wón njesprawny, hdyž tych khosta, kotřiž tak ze swojej hrěšnosću k jeho česći přinošuja? Ně! hewak njeby swět so sudźić, z cyła žadyn hrěch so khostać směł, dokelž Bóh kóždy hrěch k swojej česći wobroća, zo by na nim pak swoju sprawnosć, pak smilnosć wozjewjał. Tež by hewak móhł něchtó měnić, zo smě złe so činić, zo by z toho dobre nastało. Zawěrno, kotřiž tak rěča a swoju njewěru zamołwjeju, wotsudźa a začisnu so ze wšim prawom. — **9.** t. r. płaćimy tohodla, dokelž mamy wozjewjenja Bože, wjacy před Bohom, dyžli pohani? Ně! my kaž woni smy hrěšnicy; a to dopokazuje wón wosebje ze słowami Stareho Zakonja, kotrež na powšitkownu hrěšnosć spominaju a Židam płaća. — **19.** Zakoń, t. r. wozjewjenja Stareho Zakonja su wosebje Židam date, a tohodla měni wón, hdyž wo hrěšnosći rěči, židowsku hrěšnosć. Tuž njesmědźa Židźa sebje za sprawnych měć, ale cyły swět t. r. Židźa a pohani. maju so wuznać, zo su hrěšnicy před Bohom. — **20.** Skutki, w zakonju poručene, nimaju móc, čłowjeka před Bohom wosprawnosćić a jeho hrěšnosć zběhnyć, ale zakoń wuči jeno, što je hrěch. zakazujo, štož je njedowolene a přikazujo, što ma so činić. — **22.** Sprawnosć Boža, t. r. sprawnosć, kotruž Bóh čłowjekam wudźěla, kotraž wučisća wot hrěcha, a jeho swjatosći, kotraž drje je wot zakonja a profetow słubjena, ale kotraž njepřikhadźa ze skutkow zakonja, ale jeničcy z wěry do Jězusa, słubjeneho zbóžnika, kotraž so wšitkim, kotřiž do njeho wěrja, bjez wuwzaća a bjez rozdźěla, je-li štó Žid abo pohan, zdźěli. So rozymi, zo dyrbi to žiwa wěra być, kotraž tež wšitko dokonja, štožkuli sebi Jězus žada.

23. Přetož wšitcy zhrěšichu a nimaju khwalby před Bohom,*

24. Dokelž bywaju wosprawnjeni darmo přez jeho hnadu, přez wukupjenje, kotrež je w Khrystusu Jězusu,

25. Kotrehož Bóh wustaji jako wujednanje, přez wěru, w jeho krewi, k wopokazej swojeje sprawnosće dla přenjechanja předkhadźacych hrěchow

26. Při dołhočakawosći Božej; k wopokazej swojeje sprawnosće w tutom času, zo by sam był sprawny, a (tež) wosprawnjał toho, kotryž je z wěry Jězusa-Khrystusowy.*

27. Hdźe je tohodla twoje khwalenje? Wuzamknjene je. Přez kotry zakoń? (zakoń) skutkow? Ně, ale přez zakoń wěry.*

28. Přetož mamy za to, zo čłowjek wosprawnjeny bywa přez wěru bjez skutkow zakonja.

29. Je drje Bóh jeno za Židow? nic tež za pohanow? Zawěsće tež za pohanow;

30. Dokelž dźě je Bóh jedyn, kotryž wosprawnja wobrězanje z wěry, a njewobrězanje přez wěru.*

31. Zběhamy snadź potajkim zakoń přez wěru? Nihdy; ale wobtwjerdźamy zakoń.*

STAW IV.

Wosprawnjenje njewukhadźa ze zakońskich skutkow, ale z wěry do Boha, kotraž bu Abrahamej k sprawnosći před jemu datym wobrězanjom, pozdźišo přijatym; nic přez zakoń, ale přez sprawnosć bu wón přichodny wótc wšěch, kotřiž jeho we wěrje sćěhowachu; wón pak wěrješe Bohu, zo budźe wótc wulkeho ludu přez jemu slubjeneho syna, hač runje bě ze swojej mandźelskej Saru lěta płodźenja překročił.

Što, rjeknjemy nětko, je dóstał Abraham, naš wótc, po mjasu?*

2. Přetož bu-li Abraham přez skutki wosprawnjeny, ma khwalbu, ale nic pola Boha.*

3. Přetož što praji Pismo: „Abraham je wěrił Bohu, a to přiliči so jemu jako sprawnosć.“ 1. Mójz. 15, 6; Gal. 3, 6; Jak. 2, 23.

4. Tomu pak, kotryž dźěła, njepřiliča so mzda po miłosći, ale po zasłužbje.

23. t. r. nimaju khwalby t. r. přičiny, so před Bohom khwalić, wosebje tohodla nic, dokelž njejsu ze swojich zasłužbow, ale jeno přez hnadu, kotraž z wumóžeńskeho skutka Jězusoweho přikhadźa, wosprawnjeni. — 26. Jězusa wustaji Bóh jako krwawny wopor, kotryž Božu sprawnosć wujedna. Bóh bě přez hrěch rozhněwany a jeho sprawnosć žadaše sebi přiměrjene dosććinjenje, kotrež móžeše jenož Khrystus dokonjeć; wěra, zo je Jězus Khrystus njebjeskeho Wótca wujednał, wosprawnosći čłowjeka, kotryž hrěch hidźi. Pokazać chcyše Bóh w krwawnej smjerći wobě stronje swojeje sprawnosće; mjenujcy, zo hrěch njewoda bjez dosahaceho dosććinjenja, kaž snadź by móhło so zdać, dokelž wón we swojej njeskónčnej miłosći před Khrystusom wot Židow a pohanow hrěchi dołhe časy znjese; potom pak tež, zo wón, hdyž je jemu za hrěch so dosććiniło, kóždemu woda, kóždeho wosprawnosći, kotryž do wumóžnika wěri; tule druhu stronu jeho sprawnosće mjenujemy tež smilnosć. — 27. Tu wobroći so Pawoł k wobzamknjenju swojeje wučby wo čłowjeskim wosprawnjenju, kotrež so stawa přez wěru do Jězusa Khrystusa, wumóžnika swěta, a nic přez židowski zakoń, na Židow a praji jim, zo žaneje winy ke khwalenju nimaju, dokelž zakoń t. r. wonkowne skutki, kotrež Mójzesowy zakoń napołoža, čłowjeka njewosprawnjeju, ale skutki, kotrež sebi wěra do Jězusa Khrystusa žada. — 30. Hdy by wosprawnjenje wot Mójzesoweho zakonja wotwisowało, bychu móhli jeno Židźa so wosprawnić, dokelž pohani zakonja nimaju, ale Bóh chce wšitkich čłowjekow zbóžnosć, a wšitcy, Židźa a pohani, móža k zbóžnosći přińć přez wěru. Njewobrězanje t. r. pohani; wobrězanje t. r. Židźa. — 31. Tola wěra do Khrystusa njezběhnje zakoń, ale wobkruća jón, dokelž wuči, kak ma dospołnje a bohuspodobnje so dopjelnjeć.

IV. 1. Hdyž wosprawnjenje, štož bu w stawje 3. dopokazane, z wěry wukhadźa a nic ze zakońskich skutkow, kak bu Abraham naš wótc wosprawnjeny? Wotmołwić mamy: přez wěru. To Pawoł nětko rozestaja. — 2. Hdy by ze zakońskich skutkow wosprawnjeny był, by so ze swojej sprawnosću khwalić móhł, ale nic z tym, zo bu wot Boha wuznamjenjeny, wot Božeje hnady tak pozběhnjeny, we čimž tola Abrahamowa khwalba wobstoješe. — 3. Abraham wěrješe, zo Bóh, kotryž jemu slubi, zo budźe wótc mnohich ludow, to tež dopjelni, a tuteje wěry dla wosprawni jeho Bóh, bjez zakońskich skutkow, t. r. bjez jeho samsnych zasłužbow. Wěra so jemu k sprawnosći přiliči, t. r. wón njeměješe prawo na wosprawnjenje, ale ze sameje hnady jeho Bóh wosprawni.

5. Tomu pak, kotryž njedźěła, ale wěri do toho, kotryž bjezbóžneho wosprawnja, přiliči so jeho wěra k sprawnosći po postajenju Božeje hnady.*

6. Jako tež David zbóžneho praji člowjeka, kotremuž Bóh sprawnosć dawa bjez skutkow.

7. „Zbóžni, kotrychž njeprawosće su wodate, a kotrychž hrěchi su přikryte;

8. Zbóžny je muž, kotremuž Knjez njepřiliči hrěch.“* Ps. 31, 1.

9. Zwostawa nětko tuto zbóžnoprajenje jeno we wobrězanju, abo tež w njewobrězanju? Přetož prajimy, zo bu Abrahamej wěra přiličena k sprawnosći.*

10. Kak pak bu jemu přiličena? hdyž běše we wobrězanju abo njewobrězanju? Nic we wobrězanju, ale we njewobrězanju.*

11. A wón dósta znamjo wobrězanja jako znamjo sprawnosće z wěry, kotruž měješe w njewobrězanju, zo by był wótc wšěch wěrjacych we njewobrězanju, tak zo by tež jim sprawnosć přiličena była, 1. Mójz. 17, 10. 11.

12. A zo by był wótc wobrězanja tym, kotřiž nic jeno z wobrězanja su, ale kotřiž tež khodźa w stopach wěry, kotraž je (wopokazana) w njewobrězanju našeho wótca Abrahama.*

13. Přetož nic přez zakoń bu Abrahamej abo jeho symjenju slubjene, zo by był herba swěta, ale přez sprawnosć z wěry.*

14. Přetož jelizo su herbja (jeno) ći, kotřiž su ze zakonja, je wěra zničena, slubjenje je zběhnjene.*

15. Přetož zakoń skutkuje hněw. Hdźež pak njeje zakoń, (tam) tež njeje přestupjenje.*

16. Potajkim (su herbja) z wěry, zo by po hnadźe wěste było slubjenje wšitkemu symjenju, nic jeno tomu, kotrež je ze zakonja, ale tež tomu, kotrež je z wěry Abrahama, kotryž je wótc nas wšitkich.*

5. Dźěłaćeř, kiž swoje mocy napina, ma prawo na mzdu; tón pak, kotryž jako hrěšnik bohuspodobnje skutkować njemóže, budźe wosprawnjeny, jelizo wěri. S. Pawoł njespomina tudy na to, kak ma wěra w skutkach žiwa so wopokazać, dokelž jeno wěru do Jězusa Khrystusa jako srědk wosprawnjenja přećiwo Židam zamołwja, kotřiž wosprawjenje zakońskim skutkam připisowachu. — 8. Zo so wosprawnjenje, t. r. wodaće hrěchow přez miłosć Božu stawa a nic přez skutkowanje člowjekow, dopokazuje tež David, kiž tych zbóžnych khwali, kotrymž Bóh sprawnosć bjez skutkow přidawa. Hrěchi přikryć, rěka tudy hrěchi spušćeć. — 9. S. Pawoł počina nětko dopokazować, zo je wosprawnjenje, dokelž ma swój korjeń we wěrje a nic we skutkach židowskeho zakonja, za wšitkich. — 10. Abrahamej přiliči so wěra k sprawnosći; w kotrym času? před wobrězanjom abo po wobrězanju? Před wobrězanjom, Abrahamej běše 90 lět a Ismaelej 13 lět, hdyž buštaj wobrězanaj, ale před tym hižo da jemu Bóh slubjenje a dokelž Abraham Bohu kruće wěrješe, wosprawnosći jeho. Wobrězanje pak bu hakle 14 lět pozdźišo poručene jako zwonkowne znamjo a wobkrućenje sluba. — 12. W času njewobrězanja, t. r. před swojim wobrězanjom bu Abraham za krutu wěru wosprawnjeny, zo by duchowny wótc był wšitkich, kotřiž w njewobrězanju t. r. w pohanstwje wěrja do Jězusa a so k njemu wobroća, zo bychu přez wěru so wosprawnili; ale tež wótc wobrězanych, dokelž po swojim wosprawnjenju wobrězanje dósta jako znamjo sprawnosće, ale jeno tych, kotřiž jeho tež w krutej wěrje sćěhuja, tak zo wobrězanje samo wosprawnjenje njepřinjese, ale jeno wěra. — 18. Abraham dósta slubjenje, zo jeho potomnicy kraj Kanaan dobudu, a zo budźa přez jenoho z nich wšitke ludy zemje žohnowane tež před wobrězanjom. Tuto najwažniše slubjenje, mjenujcy slubjenje přichodneho zbóžnika bu potajkim Abrahamej date, dokelž bě wón sprawny přez wěru. — 14. Hdy bychu jeno ći, kotřiž su pod zakonjom, herbja byli, t. r. Židźa, njeby so wěrje tajka móc připisować móhła, jakož so to stanje; wěra by potom njewužitna była. — 15. Zakoń postaja člowjekej mjezy, a Mójzesowy zakoń bu wosebje daty, zo by z nim člowjeska złósć a njesprawnosć so wobmjezowała; tohodla hrožeše přestupnikam tež ze surowym khostanjom. Člowjeska słabosć a zła nakhilnosć wabi k přestupjenju w zakonju postajenych mjezow a tak so stawa, zo je tajki skutk, kotryž so přećiwo znatemu zakonjej dokonja, hrěch, mjez tym zo tónsamy skutk, njeby-li zakazany był, hrěch był njeby. Zakoń je potajkim wina přestupjenjow a hněwa Božeho, a njemóže tohodla wina slubjenja być. — 16. Herbja slubjenjow Božich su jeno ći, kotřiž słowam Božim we wšitkim so podćisnu, kotřiž sylnje a kruće do Boha wěrja; jeno tak su slubjenja wšitkemu potomnistwu Abrahamowemu zawěsćene, wěriwym Židam a tež wěriwym pohanam; wotwisuja jeno wot hnady Božeje, kotraž pak so nikomu njezapowědźi.

17. (Jakož je pisane: „Wótca mnohich ludow postajich će“,) před Bohom*, kotremuž wón wěrješe, kotryž woživja mortwych, a woła to, štož njeje, zo by było;** 1. Mójz. 17, 4.

18. Kotryž (Abraham) přećiwo nadźiji do nadźije wěrješe, zo budźe wótc mnohich ludow, po tom, štož bu jemu prajene: „Tak budźe twoje symjo.“ 1. Mójz. 15, 15.

19. A njewosłabnywši we wěrje, njedźiwaše na swoje zmortwjene ćěło, hdyž běše hižo wokoło sto lět, a na zmortwjeny žiwot Sary.

20. A tež wo slubjenju Božim njedwěłowaše z njedowěru, ale bu posylnjeny we wěrje, dawajo Bohu khwalbu,

21. A dospołnje wědźo, zo móže, štožkuli je slubił, tež sčinić.

22. Tohodla tež bu jemu to přiličene k sprawnosći.*

23. To pak njeje pisane jeno za njeho, zo by jemu přiličene było k sprawnosći,

24. Ale tež za nas, kotrymž budźe přiličene, hdyž wěrimy do toho, kotryž je wot mortwych zbudźił Jězusa Khrystusa, našeho Knjeza,

25. Kotryž bu podaty dla našich hrěchow, a wstany wot mortwych dla našeho wosprawnjenja.*

STAW V.

Wosprawnjeni z wěry radujemy so nic jeno w nadźiji, ale tež w přećiwnosćach; přetož hdyž je Khrystus za nas hrěšnikow wumrěł, wozboži nas ćim bóle jako z jeho krwju wosprawnjenych; a jakož smy přez jeničku Hadamowu njeposłušnosć zhrěšili a wumrěli, tak wosprawnimy so přez posłušnosć jenoho Khrystusa z mnohich hrěchow k žiwjenju.

Wosprawnjeni potajkim z wěry, mamy pokoj z Bohom přez našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,*

2. Přez kotrehož tež smy dóstali přistup přez wěru k tej hnadźe, w kotrejž stojimy a so khwalimy nadźije na krasnosć dźěći Božich.* Ef. 2, 28.

3. Tola nic jeno to, ale khwalimy so tež w horjach, wědźicy, zo horjo skutkuje wutrajnosć; Jak. 1, 3.

4. Wutrajnosć pak doswědčenje, doswědčenje pak nadźiju;

5. Nadźija pak njezahańbuje, dokelž lubosć Boža je wulinjena w našich wutrobach přez Ducha swjateho, kotryž je nam daty.*

6. Přetož k čomu je Khrystus, hdyž běchmy hišće słabi, w (postajenym) času za bjezbóžnych wumrěł?* Hebr. 9, 14; 1. Pětr. 3, 18.

7. Lědma dźě štó za sprawneho wumrje; přetož za dobroćerja wumrěć snadź by něchtó so zważił.*

---

17. Před Bohom, t. r. po Božej woli, bu Abraham wótc mnohich ludow abo wšěch ludow, kotrež wěrjachu do Jězusa Khrystusa, Abrahamoweho potomnika. ** Abraham spušćeše so cyle dowěrnje na Božu wšohomóc, kotraž mortwe woživja, a tomu byće dawa, štož njebě. — **22.** Abrahamowa kruta wěra přiliči so jemu k sprawnosći, kotruž móže čłowjek jeno po křesćanskej wučbje přez Khrystusa dóstać; tola tež Abraham je na Khrystusa swoju nadźiju stajał, dokelž hłowne wobjeće slubjenja Božeho bě, zo budźa přez jenoho z jeho potomnikow, t. j. přez Jězusa Khrystusa wšitke ludy žohnowane. — **25.** Abrahamowa kruta wěra je přikład za nas; tež my, chcemy-li wosprawnjeni być, dyrbimy runje tak kruće wěrić do Boha a toho, kotrehož je wón podał za naše wumóženje, Jězusa Khrystusa.

V. **1.** Swjaty Pawoł wopisuje něćko płody wosprawnjenja — pokoj z Bohom, krutu nadźiju na zbóžnosć, sćerpnosć w horju a lubosć. — **2.** Přez Khrystusa přińdźemy k wužiwanju hnadow, kotrež nam w swjatej cyrkwi so wudźěleju, a k wěčnej zbóžnosći. — **5.** Nadźija wěčneje zbóžnosće wobkruća nas w křesćanskim žiwjenju, tak zo sćerpnje ćerpimy, a w ćerpjenjach swoju wobstajnosć pokazamy, a z tym w nadźiji přiběramy, kotraž nas njezjeba, dokelž je wobkrućena přez lubosć Božu. — **6.** Zo nadźija wěčneje zbóžnosće njejeba, spóznawamy tež ze smjerće našeho Knjeza Jězusa Khrystusa; hdyž je wón za nas hrěšnikow wumrěł, wumóže nas zawěsće tež wot Božeho hněwa; w času, t. r. w prawym času, hdyž bě čłowjestwo za wumóženje přihotowane. — **7.** Z tych słowow dyrbimy wulku lubosć našeho zbóžnika spóznać, dokelž so njestawa, zo by něchtó za druheho wumrěł, byrnje sprawneho, kotryž pak jemu bliži njeje; za toho snadź, kotryž je jemu dobroty wopokazał, wumrje hižo skerje, to pak je wulka lubosć; tola Jězus je za hrěšnikow, potajkim za njepřećelow wumrěł, a tym swoju njesměrnje wulku lubosć zjewił.

8. Dopokazuje pak Bóh swoju lubosć k nam, dokelž, hdyž běchmy hišće hrěšnicy, w (postajenym) času,

9. Wumrě Khrystus za nas; ćim wjacy potajkim budźemy, hdyž smy wosprawnjeni w jeho krwi, wot hněwa wumóženi přez njeho.

10. Přetož jelizo, hdyž běchmy njepřećelowje, wujednani buchmy z Bohom přez smjerć jeho Syna, budźemy jako wujednani wjele wjacy wumóženi w jeho žiwjenju.*

11. A nic jeno to, ale khwalimy so tež w Bohu přez našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, přez kotrehož nětko wujednanje dóstachmy.*

12. Tohodla, jako přez jenoho člowjeka hrěch do tohole swěta přińdźe a přez hrěch smjerć; a tak na wšitkich člowjekow smjerć přeńdźe, dokelž wšitcy w nim zhrěšichu,* - -

13. Přetož hač do zakonja běše hrěch na swěće; hrěch pak so njepřiličeše, hdyž zakoń njeběše;

14. Tola knježiła je smjerć wot Hadama hač do Mójzesa tež nad tymi, kotřiž njezhrěšichu po podobnosći přestupjenja Hadamoweho, kotryž je předkznamjo přichodneho (Hadama).*

15. Ale njeje jako z padom, tak tež z darom; přetož hdyž přez pad jenoho ći mnozy wumrěchu, je wjele bóle přešła nadobnje hnada Boža a dar w hnadźe jenoho člowjeka Jězusa Khrystusa.*

16. A njeje jako z hrěchom přez jenoho, tak tež z darom; přetož wotsud (bu) drje z jenoho (hrěcha) k zatamanju, hnada pak z mnohich padow k wosprawnjenju.*

17. Přetož je-li z padom jenoho smjerć knježiła přez jenoho, budźa wjele bóle, kotřiž połnosć hnady a dara a sprawnosće dóstawaju, w žiwjenju knježić přez jenoho Jězusa Khrystusa.

18. Jako potajkim přez pad jenoho na wšěch člowjekow zatamanje (přińdźe), tak tež přez sprawnosć jenoho na wšitkich člowjekow wosprawnjenje žiwjenja.

19. Jako buchu mjenujcy přez njeposłušnosć jenoho člowjeka mnozy hrěšnicy sčinjeni, tak budźa tež přez posłušnosć jenoho mnozy sprawni sčinjeni.

20. Zakoń pak (k tomu) přistupi, zo by so rozmnožił hrěch.* Hdyž pak so rozmnoži hrěch, bu hnada přenadobna,

---

10. Hdyž je Jězus nas, jako běchmy njepřećelowje Boži, ze swojej smjerću wujednał, směmy so ćim skerje nadźeć, zo nas nětko, hdyž smy přećelowje Boži, w swojim žiwjenju wumóže, t. r. zo změjemy přez njeho dźěl we wěčnej zbóžnosći. — **11.** Zo je nas Syn Boži, sam wěrny Bóh, wumóhł, je dopokaz za našu wysoku hódnosć, dokelž je Bóh nam na pomoc přišoł. Z tym móžemy so khwalić. — **12.** Dokelž smy přez Jězusa Khrystusa wosprawnjeni, a nadźiju wěčneje zbóžnosće dóstachmy, přirunuje s. Pawoł hnady, kotrež přez njeho dobychmy, z hrěšnosću, kotraž z Hadama so rozšěri na cyłe jeho potomnistwo. Jako buchu přez Hadama wšitcy hrěšnicy, tak buchu přez Khrystusa wšitcy wosprawnjeni. — **14.** Wšitcy su hrěšnicy přez Hadama, wšitcy, kotřiž běchu před Mójzesowym zakonjom žiwi a tež wšitcy po nim; hač runje tamni, kotřiž běchu před zakonjom žiwi, jón přestupić njemóžachu, dokelž tu zakoń njebě, běchu tola hrěšnicy, dokelž mějachu herbski hrěch na sebi a tež zakoń, do jich wutrobow zapisany, wšelako přestupichu. Powšitkownu hrěšnosć dopokazuje smjerć, kotraž je wunošk hrěcha, a kotraž tež na tych přeńdźe, kotřiž njeběchu podobnje zhrěšili, jako Hadam, t. r. wosebitu, z jasnymi słowami wuprajenu kaznju, kaž bě Hadam a pozdźišo israelski lud přez Mójzesa dóstał, njeběchu přestupili. Hadam je znamjo přichodneho, t. r. Bohačłowjeka Jězusa Khrystusa, w tom nastupanju, zo přez njeho powšitkowna hrěšnosć, přez Khrystusa powšitkowne pohnadźenje přińdźe, hewak pak staj sebi tak njepodobnaj, jako kleće a žohnowanje. — **15.** Tu spomina Pawoł na rozdźěl mjez hrěchom a hnadu; přez hrěch mnozy, t. j. wšitcy wumrěchu, přez hnadu su mnozy, t. j. wšitcy z duchownymi kubłami wobohaćeni. — **16.** Dar, kotryž so nam přez Khrystusa doby, přewyšuje škodu, kotruž nam Hadam načini; z Hadamoweho hrěcha přińdźe drje zatamanje, ale z hnady Khrystusoweje přińdźe wumóženje ze wšitkich hrěchow. — **20.** Zakoń ze swojimi kaznjemi bě wina, zo člowjekowje ćežšo zhrěšichu, dokelž winowatosće lěpje znajachu.

21. Zo by, jakož je hrěch knježił w smjerći, tež hnada knježiła přez sprawnosć k wěčnemu žiwjenju* přez Jězusa Khrystusa, našeho Knjeza.

STAW VI.

We Khrystusu smy křćeni, zo bychmy wotemrěći hrěchej w nowym žiwjenju khodźili; jakož Khrystus jónu wumrě a pohrjebany bu, wstany k nowemu žiwjenju, zo by wjacy njewumrěł. Njebudźmy posłušni hrěchej a požadosćam, ale wotwjazani wot zakonja a wumóženi přez Khrystusowu hnadu wot hrěcha, a słužownicy sprawnosće, podawajmy w posłušnosći sprawnosće k žiwjenju swoje stawy, kotrež prjedy podawachmy w nječistoće k smjerći.

Što potajkim rjeknjemy? zwostanjemy w hrěše, zo by hnada so rozmnožiła?*

2. Nihdy. Přetož, kotřiž hrěchej wotemrěchmy, kak budźemy hišće žiwi w nim?

3. Abo njewěsće, zo, kotřižkuli smy wukřćeni na Khrystusa Jězusa, na jeho smjerć wukřćeni smy?*

4. Přetož spohrjebani smy z nim přez křćeńcu na smjerć, zo bychmy, kaž Khrystus wot mortwych wstany přez krasnosć Wótca, tak tež my w nowoće žiwjenja khodźili.* Gal. 3, 27; Kol. 2, 12; Ef. 4, 23; Hebr. 12, 1; 1. Pětr. 2, 1; 4, 2.

5. Přetož jelizo smy z nim sobusadźeni do podobnosće jeho smjerće,* budźemy to tež w horjewstaću,

6. To wědźicy, zo bu naš stary čłowjek sobu křižowany, zo by ćěło hrěcha morjene było, a zo bychmy hrěchej wjacy njesłužili;

7. Přetož štóž je wumrěł, je wotwjazany wot hrěcha.*

8. Jelizo pak z Khrystusom wumrěchmy, wěrimy, zo budźemy sobu tež žiwi z Khrystusom,

9. Wědźicy, zo Khrystus wstanywši wot mortwych njewumrěwa; smjerć wjacy nad nim njeknježi.

10. Přetož (štož nastupa), zo wumrě, wumrě hrěchej jónu; štož pak, zo je žiwy, je žiwy Bohu.*

11. Tak tež wy za to mějće, zo sće drje mortwi hrěchej, žiwi pak Bohu w Khrystusu Jězusu, našim Knjezu.

12. Njech potajkim njeknježi hrěch we wašim smjertnym ćěle, tak zo byšće posłuchali jeho požadosćam.

13. A tež njepodawajće swoje stawy hrěchej jako brónje njesprawnosće, ale podawajće so Bohu jakož z mortwych wožiwjeni, a swoje stawy Bohu jakož brónje sprawnosće.

---

21. Hdyž pak bě hrěch najmócnišo so rozšěrił, a smjerć, wosebje tež duchownu smjerć na čłowjekow přinjesł, wozjewi so hnada Boža, wosprawni čłowjeka a slubi jemu wěčne žiwjenje.

VI. **1.** W prěnich pjeći stawach wopisuje s. Pawoł wosebje, štož je Bóh za wumóženje čłowjeka skutkował. Pohani a Židźa trjebachu wumóžnika, kotryž w Jězusu Khrystusu přińdźe a ze swojej přebohatej hnadu Hadamowy hrěch a jeho sćěhwki zniči, a žórło nowych hnadow za čłowjeka wotewri, tak zo by móhł snadź něchtó so prašeć, hač njeby wužitne było, dale zhrěšić, zo by móc Božeje hnady ćim jasnišo so zjewiła. Swjaty japoštoł wotpokazuje tajke njehódne prašenje, a dopokazuje, što hnada Boža we wumóženym skutkuje a što we nim mori, hač do 13. rjadka a k čomu jeho pohnuwa. — **3.** Přez křćeńcu zašćěpichmy so do Jězusa, buchmy stawy jeho potajneho ćěła, a tohodla ma to, štož na Jězusa so dóńdźe, tež na nas so dóńć, potajkim tež smjerć; wumrěć mamy hrěchej a hrěšnym požadosćam a wstanyć k nowemu žiwjenju, dokelž wšo, štož z Jězusom, našim wjerchom, so sta, to ma so tež z nami stać. — **4.** W prěnich časach křesćanstwa wudźěleše so křćeńca z podnórjenjom, z tym pokaza so hnydom na płód křćeńcy; z podnórjenjom bu stary hrěšny čłowjek tak rjec morjeny a pohrjebany, a nowy, bohuspodobny čłowjek wuńdźe z wody. „Křćeńca na smjerć“ Jězusowu je nas do cyła z nim zjednoćiła, a tohodla ma na našu smjerć tež pohrjeb, t. r. dospołne dźělenje wot swěta, a na pohrjeb pak wot-mortwych-wstaće sćěhować a nowe žiwjenje, kotrež Bohu słuša. — **5.** W křćeńcy mamy podobnje wumrěć, jakož Khrystus; wumrěć mamy staremu čłowjekej, złožić wšu hrěšnosć, potom wstanjemy z Khrystusom k nowemu žiwjenju. — **7.** t. r. mortwy njemóže dale hrěšić, njeje hrěšnym wabjenjam a spytowanjam wustajeny; tak tež štóž je w křćeńcy hrěchej wumrěł, dyrbi mortwy wostać za hrěch a jeno žiwy być za Boha. — **10.** Jězus wumrě za hrěch čłowjekow, a ze swojej smjerću zniči hrěch, tak zo hrěch swoje knježstwo zhubi a Jězus za njón z nowa wumrěć njetrjeba; někto je wón žiwy sedźo na prawicy Wótca do wěčnosće.

14. Přetož hrěch njezměje móc nad wami, dokelž njejsće pod zakonjom, ale pod hnadu.*

15. Što potajkim? Mamy hrěšić,* dokelž njejsmy pod zakonjom, ale pod hnadu? Nihdy.

16. Njewěsće, zo komuž so podawaće jako słužownicy k posłušnosći, toho sće słužownicy, kotrehož posłuchaće, pak (słužownicy) hrěcha k smjerći, pak posłušnosće k sprawnosći?

Jan. 8, 34; 2. Pětr. 2, 19.

17. Bohu pak budź dźak, zo bušće, kotřiž běšće słužownicy hrěcha, tola z wutroby posłušni tej podobje wučby, kotrejž bušće podaći.

18. Wuswobodźeni pak wot hrěcha bušće słužownicy sprawnosće.

19. Po čłowjesku rěču dla słabosće wašeho mjasa; přetož jakož podašće swoje stawy do słužby nječistoće a njeprawosći na njeprawosć, tak podajće nětko swoje stawy do słužby sprawnosći na swjatosćenje.

20. Přetož, hdyž běšće słužownicy hrěcha, běšće swobodni w nastupanju sprawnosće.*

21. Kajki płód pak sće měli tehdy z toho, čohož nětko so hańbujeće? Přetož kónc toho je smjerć.

22. Nětko pak wuswobodźeni wot hrěcha, sće słužownicy sčinjeni Bohu; maće swój płód k swjatosćenju, jako kónc pak wěčne žiwjenje.

23. Přetož mzda hrěcha je smjerć; hnada Boža pak je wěčne žiwjenje w Khrystusu Jězusu, našim Knjezu.

STAW VII.

Runja žónskej, kotrejž je muž wumrěł, smy přez Khrystusa wot zakonja, přez kotryž běchu nakhilnosće k hrěchej mócniše, wotwjazani, zo bychmy Khrystusej słužili w nowym duchu; ze zakonjom, hrěch přisudźacym, zjewi so a rosćeše hrěch, hač runje bě zakoń swjaty a duchowny; haj tež nětko hišće smy wabjeni z napřećiwnej nakhilnosću, byrnje so wobarali, k tomu, štož z rozomom zacpěwamy a štož je přećiwo zakonjej.

Abo njewěsće, bratřa, (přetož k tym, kotřiž zakoń znaja, rěču),* zo zakoń nad čłowjekom knježi, doniž je žiwy?

2. Přetož žona, kotraž je pod mužom, je žiwemu mužej zwjazana ze zakonjom; by-li pak muž wumrěł, je wotwjazana wot zakonja mužoweho.

3. Tohodla, doniž je muž žiwy, budźe mandźelstwałamaŕka rěkać, by-li z druhim mužom była; jelizo pak by jeje muž wumrěł, je wuswobodźena wot zakonja mužoweho, tak zo njeje mandźelstwałamaŕka, by-li z druhim mužom była.

4. A tak bušće tež wy, moji bratřa, za zakoń morjeni přez ćěło Khrystusowe, zo byšće słušeli druhemu, kotryž je wot mortwych wstanył, zo bychmy płód dawali Bohu.*

---

14. Zakoń ze swojimi kaznjemi wabješe čłowjeka, a dokelž Božeje podpěry njeměješe, zhrěši husto; křćeny pak dopjelni winowatosće žiwjenja lóže, haj wjeselšo, dokelž jeho hnada Boža mócnje podpěra. — **15.** Hdyž pod zakonjom njejsmy, směmy tak jeho kaznje přestupować? tak by móhł so něchtó prašeć. Tola s. japoštoł hnydom na tajke prašenje wotmołwja, w slědowacych rjadkach rozestajejo, zo maju so wzdać dotalneje słužby hrěcha, kotraž k smjerći wjedźe, a swoje stawy słužbje Božej swjećić, kotraž wěčne žiwjenje přinjese; přetož čłowjek móže jeno posłušny być pak hrěchej, pak sprawnosći; wot hrěcha pak je křćeny wumóženy, njemóže tohodla jemu dale posłušny być, tohodla ma jeno słužić sprawnosći a być słužownik Boži; tohodla, tak napomina s. Pawoł, maće, jako sće prjedy w hrěchach žiwi byli, nětko w sprawnosći a swjatosći pokračować. — **20.** t. r. njeběšće sprawni. — **28.** t. r. sprawne a swjate žiwjenje, kotrež jeno z hnadu Božej wjedźemy, přinjese nam wěčnu zbóžnosć.

VII. **1.** t. r. tajkim, kotřiž wotpohladanje Mójzesoweho zakonja rozymja a znaja, potajkim wosebje křesćanskim Židam. — **4.** Poćah zakonja k čłowjekej wujasni s. Pawoł w přirunanju z mandźelstwom. Mandźelstwo rozwjaza so za žonu jeno ze smjerću mandźelskeho; wumrje-li muž, je tež mandźelska w nastupanju swojeho mandźelstwa tak rjec mortwa, dokelž mandźelstwo dale njewobstoji, wona móže z nowa so wudać. Podobnje je tež přez Khrystusa wumóženy čłowjek zakonjej morjeny, tak zo tutón nad nim dale njeknježi; kaž je w prjedawšim stawje so rozestajało, wumrje

5. Přetož hdyž běchmy w mjasu, su hrěšne požadosće, přez zakoń zbudźene, skutkowałe w našich stawach, zo płód dawachu smjerći.*

6. Nětko pak smy wotwjazani wot zakonja smjerće,* w kotrymž buchmy dźerženi, tak zo buchmy (Bohu) słužowni w nowoće ducha, a nic w zestarjenju pismika.

7. Što potajkim rjeknjemy? je zakoń hrěch?* Nihdy. Ale hrěch njebych póznał, khiba přez zakoń; přetož wo požadosći bych njewědźał, njeby-li zakoń prajił: „Njepožadaj“; 2. Mójz. 20, 17.

8. Ale přičinu dóstawši přez kaznju wuskutkowa hrěch we mni wšu požadosć; přetož bjez zakonja běše hrěch mortwy.*

9. Ja pak běch něhdy bjez zakonja žiwy.* Ale hdyž bě kaznja přišła, wožiwi hrěch.

10. Ja pak wumrěch; a tak wopokaza so, zo je ta kaznja, kotraž bě data k žiwjenju, mi k smjerći.*

11. Přetož hrěch* přez kaznju přičinu dóstawši zawjedźe mje a mori mje přez nju.

12. A tak je wšak zakoń swjaty, a kaznja je swjata a sprawna a dobra.

13. Je potajkim, štož je dobre, mi k smjerći było? Nihdy. Ale hrěch, zo by so wopokazał jako hrěch, je mi přez dobre wuskutkował smjerć, zo by přezměrnje hrěšny był hrěch přez kaznju.*

14. Přetož wěmy, zo je zakoń duchowny; ja pak sym ćělny, předaty pod hrěch.*

15. Přetož štož skutkuju, njeznaju; přetož nic, štož chcu, dobre, to wukonjam; ale štož hidźu, złe, to činju.

16. Jelizo pak to nochcu, štož činju, přihłosuju zakonjej, zo je dobry.*

---

wěrny křesćan ze swojim starym čłowjekom z Khrystusom, a kaž zakoń ze smjerću swoju płaćiwosć zhubi, tak je też tón, kotryž je z Khrystusom wumrěł, wot židowskeho zakonja wumóženy, je za zakoń morjeny, a tohodla mortwy. Wumóženy, z Khrystusom morjeny, njestoji dale pod zakonjom, ale słuša Khrystusej, a njese nětko płody za wěčne žiwjenje, t. r. skutkuje z Božej hnadu dobro a za wěčnosć zasłužbne skutki. — **5.** t. r. hdyž běchmy hišće mjasnym nakhilnosćam cyle podćisnjeni, bjez podpěry hnady Božeje, zbudźeše zakoń z tym, štož přikazuje a zakazuje, našu nakhilnosć k hrěchej, tak zo naše stawy dokonjachu skutki, kotrež su wěčneho zatamanja hódne. — **6.** Zakoń smjerće t. r. zakoń, kotryž hrěšne nakhilnosće budźi a tohodla k smjerći wjedźe. Wotwjazani wot zakonja, tak daloko, kaž wón přikazuje a zakazuje a tak nas k přestupjenju a hrěchej wabi, a přestupnikam z khostanjom hrozy, njejsmy wotwjazani wot winowatosćow zakonja, kotrež dopjelnjamy z lubosću, nic wjacy po pismiku, ale po duchu. — **7.** Hdyž zakoń hrěšne nakhilnosće zbudźuje, je sam hrěšny, by móhł něchtó prajić; tónle porok wotpokazuje s. Pawoł rozestajejo, zo zakoń sam na sebi hrěšny njeje, ale swjaty; tola wjedźe k spóznaću hrěcha z tym, zo wěste skutki přikazuje a druhe zakazuje; tak budźi w čłowjeku złu požadosć a wabi jeho k hrěchej. Dokelž čłowjek drje ze swojim rozomom spóznawa, zo je to dobre, štož sebi zakoń žada, ale přez mjasne nakhilnosće wotdźeržany njedokonja to, ale runje, štož zakoń zakazuje. Tak je w čłowjeku překora. Tule znutřkownu překoru wopisuje s. Pawoł po swojim nazhonjenju; štož pak wo sebi praji, płaći wo wšitkich čłowjekach. — **8.** Hrěch t. j. z herbskeho hrěcha přikhadźaca nakhilnosć k hrěchej zbudźi so přez zakońske postajenja a žada dokonjeć, štož je zakazane a namaka tak w zakonju přiležnosć a winu k hrěchej. Bjez zakonja njeje hrěcha, dokelž, hdźež so ničo njepostaja, tam też ničo so njepřestupi. — **9.** Z tym spomina s. Pawoł na dźěćace lěta, hdyž njebě hišće k spóznaću zakonja, a tak ani k spóznaću hrěcha přišoł. — **10.** t. r. ja zakoń přestupich, zhrěšich, wumrěch duchownje a zakoń, kotryž měješe mje k žiwjenju wjesć, přinjese mi smjerć. — **11.** t. j. hrěšna nakhilnosć. — **18.** Zakońske postajenja su dobre, ale nakhilnosć je zła, a nałožuje něšto same na sebi dobre, k hrěchej, a město toho, zo by we nim přiležnosć k dobremu pytała, namaka we nim přiležnosć k njesměrnym hrěcham. — **14.** Zakońske postajenja su duchowne, t. r. pokhadźeju wot Boha, a chcedźa wěrne zbože našeje duše spěchować; čłowjek je pak přez herbski hrěch mjasnym nakhilnosćam podaty, a tak słaby, zo je wot nich wobknježeny; tohodla je w nim stajna překora mjez žadanjemi zakonja, kotrež rozom jako dobre a wužitne spóznawa a poruča, tak zo chce je wola też dokonjeć, tomule rozomnemu spóznaću a dobrej woli pak napřećiwja so mjasna nakhilnosć, tak zo spóznate dobre so njeČini, ale złe, štož so nochcyše. — **16.** Z tym, zo złe nochcu, štož činju, swědču ze swojej wolu zakonjej, zo je dobry, dokelž wola chce dobre, kaž też zakoń.

17. Nětko pak hižo nic ja to skutkuju, ale hrěch,* kotryž we mni bydli.

18. Přetož wěm, zo njebydli we mni, to rěka w mojim mjasu, dobre; dokelž chcyće drje je při mni; dokonjenje dobreho pak njenamakam.

19. Přetož nic dobre, štož chcu, to činju; ale štož nochcu, złe, to činju.

20. Jelizo pak, štož nochcu, to činju, njeskutkuju to hižo ja, ale hrěch, kotryž we mni bydli.

21. Namakam tohodla zakoń, zo mi, kotryž chcu dobre činić, złe přiwisuje.

22. Přetož wjeselu so nad zakonjom Božim po znutřkownym čłowjeku;*

23. Widźu pak druhi zakoń w mojich stawach, kotryž wojuje přećiwo zakonjej mojeho rozoma, a mje podćisuje pod zakoń hrěcha, kotryž je w mojich stawach.

24. Ja njezbožowny čłowjek! Štó mje wumóže z ćěła tuteje smjerće?*

25. Hnada Boža přez Jězusa Khrystusa našeho Knjeza. Potajkim ja sam słužu z rozomom zakonjej Božemu, z mjasom pak zakonjej hrěcha.

STAW VIII.

Japoštoł rozestaja, zo su ći, kotřiž su na Khrystusa přez křćeńcu zašćěpjeni, wot wšoho zatamanja wumóženi, hdyž njejsu mjasej posłušni, ale duchej, kotrehož su dóstali a to ducha dźěćatstwa, kotryž čini dźěći Bože, a z Khrystusom herbow přichodneje krasnosće; za wozjewjenjom tuteje krasnosće zdychuje cyła stwórba, mjez tym zachodnosći podćisnjena, a tež ći, kotřiž najprěnje dary Ducha dóstachu, wočakuja ju z wěstej nadźiju, dokelž Duch jich posylnja a powuča, wo čo maju prosyć. Rozjasnja tež njepřirunajomnu lubosć, kotruž je Bóh swojim w Khrystusu wopokazał, wobkrućejo, zo jich ničo dźělić njemóže wot lubosće Božeje, kotraž je w Khrystusu Jězusu.

Žane wotsudźenje potajkim njeje nětko za tych, kotřiž su w Khrystusu Jězusu, kotřiž po mjasu njekhodźa.*

2. Přetož zakoń ducha žiwjenja je mje w Khrystusu Jězusu wuswobodźił wot zakonja hrěcha a smjerće.*

3. Přetož štož běše njemóžne zakonjej, dokelž běše słaby dla ćěła, (dokonja) Bóh, hdyž swojeho Syna pósła w podobnosći hrěšneho ćěła, a hrěcha dla tež wotsudźi hrěch w ćěle,

4. Zo by wustajenje zakonja dopjelnjene było we nas, kotřiž po mjasu njekhodźimy, ale po duchu.*

5. Přetož, kotřiž su po mjasu, prócuja so wo to, štož je mjasowe; kotřiž pak su po duchu, mysla na to, štož je duchowe.

17. t. r. hrěšna nakhilnosć wabi mje mócnje k złemu. — **22.** t. r. mój rozom ma spodobanje na zakonju, a tohodla chce po zakonju činić, ale we sebi mam, kaž nazhonjenje wuči, zakoń, t. r. přirodźenu wosebitosć, zo sym k złemu nakhileny. — **24.** Kak njezbožowny je tajki čłowjek, kotryž wobknježeny wot hrěšneje nakhilnosće, w jeho mjasu bydlacej, złe čini; wumóžić wot tejele nakhilnosće, kotraž k smjerći wjedźe, móže čłowjeka jeno hnada, kotruž je nam Jězus Khrystus zasłužił; přetož tale hnada rozswětli čłowjeski rozom a posylni wolu, zo móže wón wšitke wabjenja hrěšneje nakhilnosće předobyć.

VIII. **1.** W sedmym stawje wuči japoštoł, zo zakoń čłowjeka wot hrěcha a wěčneje smjerće wumóžić njemóže, ale jeno hnada, kotruž je nam Khrystus dobył; kotřiž su tohodla přez hnadu z Khrystusom zjednoćeni a swojim mjasnym nakhilnosćam njesłuža, nimaju na sebi ničo, čohoždla bychu zatamani być dyrbjeli; herbski hrěch je jim spušćeny a z Božej hnadu móža druhich hrěchow so zdalować a z Khrystusom zjednoćeni wostać. — **2.** „Zakoń ducha žiwjenja“ je móc Ducha swjateho abo swjatosćaca hnada Boža, kotraž je wot Khrystusa nam zasłužena a nas duchownje woživja, hrěch zniči a před wěčnej smjerću nas zakita. — **4.** Zakonjej bě njemóžno, čłowjeka wot hrěcha a wěčneho zatamanja wumóžić, dokelž njemóžeše hrěšnu nakhilnosć, w čłowjeskim mjasu so namakacu, předobyć; Bóh pak je to přez swojeho jednorodźenoho Syna dokonjał, kotryž čłowjesku naturu přija, a tak zwonkownje jako čłowjek khodźeše, tola čłowjekam runja njebě, dokelž hrěch na sebi njeměješe. „Hrěch w ćěle“, t. j. hrěšna nakhilnosć, kotraž čłowjeka tak mócnje k hrěchej wabi; tu samu je Syn Boži ze swojej smjerću wotsudźił, t. r. předobył, a tež hnadu zasłužił, z kotrejž móža ju wšitcy předobyć, woprawdźe pak ju dobudu wšitcy, kotřiž khodźa t. r. žiwi su po Duchu, t. r. kotřiž kedźbuja na pohnuwanja Božeje hnady a nic na požadanja mjasa. Z tajkim žiwjenjom wosprawni so tež zakoń, dokelž jeho přikaznje z pomocu hnady Božeje so dokonjeju a z tym so dopokazuje, zo sebi zakoń njemóžne nježada.

6. Prócowanje mjasa je mjenujcy smjerć, prócowanje ducha pak žiwjenje a pokoj,*

7. Dokelž prócowanje mjasa je Bohu njepřećelne; přetož zakonjej Božemu njeje podćisnjene, dokelž to ani njemóže.*

8. Kotřiž pak su w mjasu, njemóža Bohu so spodobać.

9. Wy pak njejsće w mjasu, ale w duchu, jelizo hewak Duch Boži we was bydli. Jelizo pak něchtó Khrystusoweho Ducha nima, tón njeje jeho.

10. Je-li pak Khrystus we was, je drje ćěło mortwe hrěcha dla; duch pak je žiwy wosprawnjenja dla.*

11. Jelizo pak Duch toho, kotryž je Jězusa wot mortwych zbudźił, bydli we was: wožiwi, kotryž je Jězusa wot mortwych zbudźił, tež waše smjertne ćěła dla swojeho Ducha we was bydlaceho.*

12. Potajkim, bratřa, smy dołžnicy, nic mjasej, zo bychmy po mjasu žiwi byli.*

13. Přetož, budźeće-li po mjasu žiwi, wumrjeće; budźeće-li pak z duchom skutki mjasa mortwić, budźeće žiwi.*

14. Přetož kotřižkuli wot Ducha Božeho wjedźeni bywaju, ći su dźěći Bože.

15. Přetož njejsće dóstali ducha wotročstwa wospjet k bojosći, ale sće dóstali ducha dźěćatstwa, w kotrymž wołamy: Abba, Wótče; 2. Tim. 1, 7; Gal. 4, 5.

16. Přetož Duch sam sobu swědči našemu duchej, zo smy dźěći Bože.*

17. Jelizo pak (smy) dźěći, (tak) tež herbja: herbja mjenujcy Boži, sobuherbja pak Khrystusowi, jelizo z nim sobu ćerpimy, zo bychmy tež z nim překrasnjeni byli.*

18. Přetož mam za to, zo ćerpjenja tutoho časa njejsu přirunajomne z přichodnej krasnosću, kotraž ma so na nas zjewić;

19. Přetož žedźenje přirody wočakuje wokrasnjenje dźěći Božich.

20. Přetož zachodnosći bu přiroda podćisnjena nic dobrowólnje, ale dła toho, kotryž ju podćisny, w nadźiji,

21. Zo budźe tež přiroda wuswobodźena z wotročstwa skaženja do swobody krasnosće dźěći Božich.*

22. Přetož wěmy, zo cyła přiroda zhromadnje zdychuje a w porodnych bolosćach je do nětka.

23. Nic pak jeno wona, ale tež my, kotřiž tola mamy prěnje dary ducha, tež sami we sebi zdychujemy, dźěćatstwo Bože wočakujcy, wukupjenje našeho ćěła.*

---

6. t. r. mjasne požadosće wjedu k hrěchej a tak k wěčnej smjerći; štóž pak čini, k čomuž jeho hnada Boža pohnuwa, dobudźe sebi wěčne žiwjenje a tón měr a pokoj, kotryž w zjednoćenju z Bohom wobstoji. — **7.** Mjasna nakhilnosć žada runje to, štož je zakonjej Božemu napřećiwne, w nim zakazane, a tohodla je člowjek, wot mjasneje nakhilnosće wobknježeny, Bohu a jeho zakonjej njepřećelny. — **10.** Tež we wosprawnjenych je ćěło mortwe t. r. k smjerći podćisnjene, dokelž to je sćěhwk herbskeho hrěcha; duch pak je žiwy přez hnadu wosprawnjenja, t. j. swjatosćacu hnadu. — **11.** t. r. jelizo posłuchaće na pohnuwanja Ducha Božeho, kotryž ze swojej hnadu we was bydli a skutkuje, wožiwi tež waše ćěła, kaž je Jězusa Khrystusa wožiwił. — **12.** t. r. po swojim wosprawnjenju nimamy mjasej słužić, a jeho požadanjam poddaći być. — **13.** t. r. štóž je po swojich mjasnych požadanjach žiwy, wumrje wěčneje smjerće; štóž pak mjasne nakhilenja poduša a mori, dobudźe sebi wěčne žiwjenje. — **16.** W starym zakonju bě člowjek kaž słužownik Boži, bojosć pohnu jeho, zo běše Bohu posłušny; w nowym zakonju pak je kaž dźěćo, lubosć je zwjazk, kotryž jeho z Bohom, njebjeskim Wótcom zjednoća. Ze swjatej křćeńcu złoži so duch wotročstwa, kotryž jeno nuzowanu posłušnosć płodźi, Duch swjaty so wudźěli a přez njeho je člowjek lubowane dźěćo Bože, kotrež z dowěru k swojemu Wótcej so wobroća. — **17.** Dźěći maju prawo na herbstwo; jenički woprawdźity Syn Boži je Jězus Khrystus, křćeni pak su jako dźěći Bože přijeći a z tym dóstanu tež prawo na herbstwo Bože, a su sobuherbja Khrystusowi, a dóstanu njebjesku krasnosć, jelizo tudy jako wěrni Khrystusowi wučownicy tež z nim ćerpja. — **21.** Tež cyła stwórba bu prěnjeho hrěcha dla wot Boha zachodnosći podćisnjena, t. r. ma zańć; ale wumóženje rozšěri so tež na přirodu, wona změje dźěl na překrasnjenju dźěći Božich, kotrež so dospołnje dokonja při powšitkownym wot-mortwych-wstaću; potom njebudźe zwonkowna stwórba dale skaženju podćisnjena, a za tymle wumóženjom wona takrjec horco žada. — **23.** Jakož stwórba,

24. Přetož po nadźiji buchmy wumóženi. Nadźija pak, kotraž je widźomna, njeje nadźija; dokelž štož něchtó widźi, kak toho so hišće nadźije?

25. Jelizo pak toho so nadźijemy, štož njewidźimy, wočakujemy to ze sćerpnosću.*

26. Tohorunja pak podpěra sobu tež Duch našu słabosć; přetož wo čož mamy, jakož so słuša, prosyć, njewěmy; ale Duch sam prosy za nas z njewuprajnymi zdychowanjemi.*

27. Tón pak, kotryž wutroby přepytuje, wě, što Duch žada, zo mjenujcy Bohu spodobnje prosy za swjatych.*

28. Wěmy pak, zo Boha lubowacym wšitko sobuskutkuje k dobremu, tym, kotřiž su po (jeho) radźe powołani jako swjeći.*

29. Přetož, kotrychž předpózna, tych tež předpostaji, zo buchu runja sčinjeni wobrazej jeho Syna, (tak) zo by wón był přěnjorodźeny mjez mnohimi bratrami.*

30. Kotrychž pak předpostaji, tych tež powoła; a kotrychž powoła, tych tež wosprawni; kotrychž pak wosprawni, tych tež wokrasni.*

31. Što potajkim rjeknjemy k tomu? Je-li Bóh za nas, štó je přećiwo nam?*

32. Kotryž ani swojeho samsneho Syna njepřelutowa, ale za nas wšitkich jeho poda, kak njeby tež z nim wšitko nam dał?

33. Štó budźe skoržić přećiwo wuzwolenym Božim? Bóh, kotryž wosprawnja?*

34. Štó je, kiž by wotsudźił? Khrystus Jězus, kotryž wumrě, haj kotryž tež wot mortwych wstany, kotryž je na prawicy Božej, kotryž tež prosy za nas?*

35. Štó tohodla nas wotdźěli wot lubosće Khrystusoweje? Horjo? abo ćěsnosć? abo hłód? abo nahota? abo strach? abo přesćěhanje? abo mječ?*

36. Jako je napisane: „Tebje dla bywamy w strachu smjerće cyły dźeń; dźerženi smy jako wowcy k rězu.“* Ps. 43, 22.

---

tak žadamy tež my, kotřiž smy Ducha swjateho dóstali, po duši drje wumóženi, zo by so tež na naše ćěło płód wumóženja rozšěrił, a smjerć swoju móc zhubiła. — **25.** Wumóženje njeje hišće dospołnje so rozšěriło, ale my to hišće wočakujemy; dotal smy jeno po duši wumóženi, hrěch so nam spušća, hnada Boža so nam wudźěla a po smjerći móže naša duša k wěčnej zbóžnosći přińć, ale wumóženje ma wšitke sćěhwki přěnjeho hrěcha zběhnyć, tež te, kotrež na ćěło a zwonkownu stwórbu přińdźechu; tohodla praji Pawoł „w nadźiji“ smy wumóženi, přetož woprawdźite wumóženje njeje hišće dokonjane a njewidźi so, ale wočakuje so sćerpnje. — **26.** Naša nadźija njeje prózdna; Duch swjaty podpěra našu słabosć, zo wutrajnje wo kubła prosymy, kotrychž so nadźijemy, podpěra našu njewědomosć, zo wo prawe a nam spomóžne wěcy prosymy, a pohnuwa k prawej nutrnej modlitwje. — **27.** Byrnje modlitwa ze słowami so njewuprajiła, znaje ju tola wšohowědomny Bóh, a wusłyši ju, dokelž Duch swjaty, kotryž we wosprawnjenej duši bydli a ju k prawej modlitwje pohnuwa, dokonja, zo wona prosy jeno wo Bohu spodobne kubła. Swjeći, t. r. wosprawnjeni. — **28.** Wšitko, tež přećiwnosće su tym, kotřiž wěrnje Boha lubuja, k spomóženju; dobroty, dokelž wjedu k lubosći a k dźakej; ćerpjenja, dokelž čłowjeka čisća wot wopačneje lubosće k swětej a nutrnišo jeho z Bohom jednoća. Bóh, kotryž je jich po swojim postajenju, t. r. po swojej njewuslědźomnej radźe ke křesćanstwu a tak swjatosći powołał, wodźi jich tak, zo woni dobre a złe k swojemu spomóženju nałožeju. — **29.** W tychle słowach je přičina powołanja wuprajena; kotrychž Bóh prjedy pózna, zo budźa ze swojej hnadu pilnje sobuskutkować, tych wón powoła; Bóh, wšohowědomy, znaje wšitko, tež přichodne je před nim, kaž přitomne, tež zadźerženje kóždeho čłowjeka znaje wot wěčnosće. Tych, kotřiž z jeho hnadu sobuskutkuja, postaji wón, zo bychu byli podobni jeho jednorodźenemu Synej, t. r. zo bychu byli z hnady dźěći Bože: zo bychu wobraz Bohačłowjeka byli we sćerpnym znjesenju ćerpjenjow a we překrasnjenju, dokelž ze swojim ćerpjenjom a krasnym horjewstaćom bu Syn Boži „přěnjorodźeny mjez mnohimi bratrami“. — **30.** Kotrychž je wón wot wěčnosće spóznał, tych wón w času powoła wosebje z prědowanjom křesćanskeje wučby, z wudźělenjom swjateje hnady k sprawnosći, a jelizo wobraz Bohačłowjeka wobkhowaju, jich tež we wěčnej zbóžnosći překrasni. — **31.** Hdyž je smilny Bóh telko za nas činił, njetrjebamy so nikoho bojeć. — **33.** Hdyž Bóh swojich wuzwolenych wosprawnja, što by móhł jich potom wobskoržeć? — **34.** Hdyž Khrystus za nas wumrě, wot mortwych wstany, a nětko je naš srjedźićeŕ, štó by móhł nas wotsudźić? — **35.** Dokelž je nam Khrystus tak wulku lubosć wopokazał, njemóže ani žane horjo a žana nuza nas wot jeho lubosće dźělić. — **36.** Swojeje wěry dla ... w stajnym smjertnym straše, kaž wowcy k rězu wuzwolene.

37. Ale we wšim tom dobywamy přez toho, kotryž je nas lubował.

38. Přetož sym wěsty, zo ani smjerć, ani žiwjenje, ani jandźeljo, ani knjejstwa, ani mocy, ani přitomne, ani přichodne, ani (swětna) móc,

39. Ani wysokosć, ani hłubokosć, ani druhe stworjenje, njezamóže nas wotdźělić wot lubosće Božeje, kotraž je w Khrystusu Jězusu, našim Knjezu.*

STAW IX.

Pawoł praji, zo při zahubjenju Židow, kotrež wón jara wobžaruje, tola slubjenja, Abrahamowym potomnikam date, njewostanu za Israelitow prózdne; přetož wone so njepoćahuja na wšěch krejnych potomnikow Abrahamowych, ale jeno na tych, kotřiž buchu ze Židow a pohanow z hnadowneho wuzwolenja Božeho přez wěru synowje Abrahamowi. Bóh pak smili so, na kotrymž chce, a zatwjerdźi, kohož chce. Tola Židźa, dokelž njepytachu sprawnosć we wěrje do Khrystusa, ale we zakońskich skutkach, su swojej njesprawnosći přewostajeni, mjez tym zo pohani přez wěru do Khrystusa wosprawnjeni bywaju.

Prawdu praju w Khrystusu, njełžu, hdyž swědčenje mi dawa moje swědomjo w Duchu swjatym,*

2. Zo mam wulku zrudobu, a njepřestawacu bolosć w swojej wutrobje.

3. Přetož ja sam bych chcył zastorčeny być, preč wot Khrystusa, za swojich bratrow, kotřiž su moji přećeljo po mjasu. Jap. sk. 9, 2; 1. Kor. 15, 9.

4. Kotřiž dźě su Israelitowje, kotrychž je dźěćatstwo a krasnosć, a zwjazk, a zakonjadaće, a Boža služba a slubjenja;

5. Kotrychž su wótcy a z kotrychž je Khrystus po mjasu, kotryž je Bóh nad wšitkimi, khwaleny do wěčnosće. Amen.*

6. Nic, jako by přepadnyło słowo Bože.* Přetož nic wšitcy, kotřiž su z Israela, su (prawi) Israelitowje,

7. Ani kotřiž su Abrahamowe symjo, njejsu wšitcy synowje; ale „we Isaaku budźe tebi potomnistwo mjenowane“.*
1. Mójz. 21, 12.

8. To je, nic kotřiž su dźěći mjasa, su dźěći Bože, ale dźěći slubjenja liča so jako potomnistwo.

9. Přetož słowo slubjenja je to: „W tom času přińdu, a Sara změje syna.“
1. Mójz. 18, 10.

10. Ale nic jeno wona, ale tež Rebekka, kotraž podja z jenoho, z Isaaka, našeho wótca. 1. Mójz. 25, 24.

---

39. Ničo, ani bojosć před smjerću ani nadźija na žiwjenje, ani jandźele ani djaboły, ani přitomne ani přichodne horja, ani česć ani hańba, njemóže nam rubić lubosć k Bohu, kotruž je nam Jězus Khrystus ze swojej hnadu do wutroby zašćěpił, khiba zo sami chcemy. Hrěch, přez kotryž so wot Božeje lubosće dźělimy, je naš samsny skutk.

IX. **1.** Po rozestajenju wěrnosće 8, 28—39, zo ći, kotrychž je Bóh k swjatosći žiwjenja a k zbóžnosći powołał, tež wšitke zadźěwki předobudu a w lubosći k Bohu so wobtwjerdźa, wobroći so Pawoł ze zrudobu k Židam r. 1—5, kotřiž buchu přede wšěmi čłowjekami powołani, a tola, dokelž do Jězusa njewěrja, z wjetšeho dźěla zaćisnjeni, a dopokazuje, zo pak slubjenja Bože přez to móc a wěrnosć njezhubja, dokelž njepłaćachu wšitkim, kotřiž běchu po mjasu Abrahamowi potomnicy, ale jeno tym, kotřiž buchu runja Isaakej a Jakubej wot Boha wuzwoleni r. 6—13. Skónčnje r. 14—29 dopokazuje, zo Bóh při tom njesprawny njeje, dokelž ma prawo, swoju hnadu podawać, komuž chce. So powołajo na Khrystusa, swoje swědomjo a Ducha swjateho chce s. Pawoł z wosebitej ważnosću horcu lubosć k swojemu ludej a swoju ćežku zrudobu nad jeho zaćisnjenjom wozjewić. — **3.** S. Pawoł žada, hdy by móžno było, zo by na wěčne wot Khrystusa dźěleny był, hdy by přez to swojich bratrow, Židow, před zahubjenjom zakitał. — **5.** W dwěmaj rjadkomaj mjenuje s. Pawoł wosebite hnady, z kotrymiž bě Bóh israelski lud wuznamjenił. — **6.** Hdyž Židźa, byrnje tak spodźiwnje wot Boha wjedźeni, tak hnadownje wuznamjenjeni, tola do Bohačłowjeka Khrystusa njewěrja, a tohodla k wěčnej zbóžnosći njepřińdu, njeje na tym wina, zo snadź su slubjenja Bože njewěste abo prózdne byłe; ně, wone bychu date Abrahamowemu potomnistwu, tola nic potomnikam po mjasu, ale po Božim wuzwolenju, t. r. jako jeno Isaakowi a Jakubowi potomnicy za prawych potomnikow Abrahamowych płaćachu, dokelž běštaj Isaak a Jakub, tež Israel rěkany, wot Boha wuzwolenaj, a nic druhi syn Abrahamowy, Ismael, a nic prěnjorodźeny syn Isaakowy, Esau, tak płaća slubjenja nic wšěm krejnym potomnikam Abrahamowym, ale tym, kotrychž Bóh wuzwoli. — **7.** A nic we Ismaelu, synu, kotrehož měješe Abraham z Hagaru.

11. Přetož prjedy dyžli so narodźištaj, abo něšto dobreho abo złeho sčiništaj, (zo by postajenje Bože jako po wuzwolenju wostawało),

12. Nic ze skutkow, ale z powołaceho bu jej prajene:

13. „Starši budźe młódšemu słužić", kaž je pisane: „Jakuba sym lubował, Esaua pak hidźił."* 1. Mójz. 25, 23; Mal. 1, 2.

14. Što potajkim rjeknjemy? Je snadź njesprawnosć pola Boha? Nihdy.

15. Přetož Mójzesej praji: „Pohnadźu, kotrehož pohnadźić chcu, a smilnosć wopokažu, na kotrymž so smilić chcu."* 2. Mójz. 33, 19.

16. Potajkim njeleži na tom, kotryž chce, ani na tom, kotryž běži, ale na Bohu, kotryž so smiluje.*

17. Přetož Pismo praji Faraonej: „Runje k tomu će zbudźich, zo bych na tebi pokazał swoju móc, a zo by so wozjewjało moje mjeno po wšej zemi."* 2. Mójz. 9, 16.

18. Tuž tak smiluje so, na kimž chce, a zatwjerdźi, kohož chce.

19. A tak prajiš mi: Čohodla hišće porokuje? přetož štó spjećuje so jeho woli?*

20. O čłowječe, štó sy ty, zo Bohu napřećiwješ? Praji snadź wutwor tomu, kiž je jón tworił: Čohodla sy mje takle sčinił? Mudr. 15, 7; Is. 45, 9; Jer. 18, 6.

21. Abo nima snadź hornčeŕ móc nad hlinu, zo by z teje sameje hruzły wudźěłał jene sudowjo k česći, druhe k nječesći?*

22. Kak pak, je-li Bóh, kiž chce pokazać hněw a zjewić swoju móc, z wulkej sćerpnosću znjesł sudowja hněwa, kotrež su přihotowane k zahubjenju,*

23. Zo by pokazał bohatstwo swojeje krasnosće nad sudowjemi smilnosće, kotrež je přihotował ke krasnosći; —

24. Jako tajke powoła tež nas, nic jeno ze Židow, ale tež z pohanow,*

---

13. Kaž bu Isaak před Ismaelom wuzwoleny, jako syn slubjenja, tak tež Jakub abo Israel před prěnjorodźenym Esauom; přetož to bě Boža wola. Te přikłady ze stareho zakonja naspomina Pawoł, zo by dopokazał, zo Bože slubjenja njepłaća wšěm Israelitam, ale jeno tym, kotřiž su wot Boha wuzwoleni. — **15.** Bóh njeje nikomu dołžny, zo by snadź něchtó prawo měł na jeho smilnosć, ale wón wopokazuje swoju smilnosć po swojej njeskónčnej mudrosći a mocy cyle po swojej woli. Sam Mójzes, kotryž wšo dokonja, štož sebi Bóh žadaše, dósta hnadu Božu, dokelž Bóh chcyše, nic dokelž sebi ju Mójzes zasłuži. — **16.** Čłowjeske prócowanje samo, bjez pomocy a hnady Božeje njewjedźe k zbóžnosći, nichtó njesmě tak na sebje samoho twarić. Napinanje mocow a prócowanje za dobrym budźe Bohu so spodobać, ale samo njedobudźe nam zbóžnosć, kotruž dóstanjemy jeno z hnady Božeje. — **17.** Farao dósta tež wulke dopokazma Božeje hnady w dźiwach, kotrež Bóh přez Mójzesa před nim skutkowaše, ale wšitke dźiwy zatwjerdźichu jeho hišće bóle a wón wopěraše so Božej mocy, kotraž jeho skónčnje tak spodźiwnje zahubi, zo wumóženc israelske dźěći a wšón swět mjeno Bože khwaleše. Mójzesa Bóh pohnadźi, dokelž chcyše; Faraona zatwjerdźi, dokelž bě to jeho mudra, swjata wola. — **19.** Z tymile słowami čini s. Pawoł naprěkowanje, kotrež bě snadź časćišo wot zasakłych Židow słyšał: Hdyž čłowjek bjez Božeje wole so njezatwjerdźi, jako Farao, čohodla skorži tak na Židow, zo Božej woli so napřećiwjeju? Wotmołwjenje slěduje w r. 22 a 23. — **21.** Z rjadkomaj 21. a 22. wotpokazuje s. Pawoł prawo k činjenemu naprěkowanju. Stworjenje, kotrež cyle wot stworićela wotwisuje, njesmě sebi wot njeho zamołwjenje žadać, čohodla to tak a nic hinak čini; jakož skutk skutkowarjej, sudowjo hornčerjej porokować njemóže a njesmě, čohodla je to same runje tajke sčinił, abo k česći abo k nječesći postajił, tak nima čłowjek prawa, z Bohom prawować, zo jeho tak wjedźe a nic hinak. S. Pawoł wuzběhuje pak tu wosebje Božu wšohomóc, z kotrejž móže wón, ani zo ma čłowjek prawo porokowanja, jeneho pohnadźić, a druheho zaćisnyć; tola Bóh tak nječini, jeho wšohomóc je wobmjezena wot sprawnosće, mudrosće, lubosće; a kóždemu poskića wón swoju hnadu, a jeno toho, kiž ju zaćisnje, wón zatwjerdźi, jako Faraona. — **22.** Sudowja hněwa, přihotowane zahubje, su ći, kotřiž Božej hnadźe so spjećuja, kotřiž na jeje pohnuwanja njekedźbuja abo je cyle wotpokazuja, a k złemu přikhileni wostanu; woni su sami wina, zo budźa wěčnje zhubjeni; tola jich Bóh ze sćerpnosću znjese, wšelake dobroty jim wopokazuje, na jich nakazanje čaka. Z tym je tež wotmołwjene naprěkowanju w r. 19 činjenemu. Bóh njeje potajkim njesprawny, hdyž tych zatwjerdźi, kotřiž jeho hnady wotpokazaja, tych pak, kotřiž je wužiwaju, k wěčnej zbóžnosći wjedźe. — **24.** t. r. jako sudowja smilnosće, přihotowane za krasnosć: tak mjenuje Pawoł křesćanow; zo su woni powołani „nic jeno ze Židow, ale tež

25. Jakož pola Oseasa praji: „Budu mjenować mój lud, kotryž njebě mój lud, a lubowanu, kotraž njebě lubowana, a miłosć namakacu, kotraž njebě miłosć namakała.* Oseas 2, 41; 1. Pětr. 2, 10.

26. A stanje so, na měsće, hdźež bu jim prajene: Wy njejsće mój lud, tam budźa mjenowani synowje žiweho Boha."* Oseas 1, 10.

27. Isaias pak woła nad Israelom: „By-li ličba dźěći Israela była jako pěsk morja, budźa (jeno) zbytki wumóžene.

28. Přetož wusud dokonja a pospěši (jón) w sprawnosći, dokelž spěšny wusud wuwjedźe Knjez na zemi."* Is. 10, 22.

29. A jakož je Isaias wěšćił: „Njeby-li Knjez wójskow nam symjenja zawostajił, jako Sodoma bychmy sčinjeni byli a Gomorrje bychmy byli podobni."* Is. 1, 9.

30. Što tohodla rjeknjemy? Zo pohani, kotřiž so njeprócowachu za sprawnosću,* sprawnosć dóstachu, a to sprawnosć, kotraž je z wěry.

31. Israel pak prócujo so za zakonjom sprawnosće, njedocpě k zakonjej sprawnosće.*

32. Čohodla? Dokelž (so to sta) nic z wěry, ale jako ze skutkow; přetož storčichu so wo kamjeń postorka,*

33. Jako je pisane: „Hlej, kładu w Sionje kamjeń postorka a skalu pohórška; a kotryžkuli wěri do njeho, njebudźe wohańbjeny."* Is. 8, 14; 28, 16; 1. Pětr. 2, 7.

STAW X.

Japoštoł prosy za Židow, kotřiž su drje zahorjeni za Boha a za zakoń, ale nic z prawym spóznaćom; přetož Khrystusa, zaměr zakonja njeznajcy, pytachu sprawnosć ze zakońskich skutkow. Wo wšelakosći sprawnosće, kotraž ze zakońskich skutkow wukhadźa a wo tamnej, kotraž z wěry wukhadźa, kotruž mataj Žid a pohan přezjene. Wšudźe pak po cyłej zemi bu wozjewjana Khrystusowa wěra, kotruž pohani přijachu, hdyž ju Židźa zaćisnychu.

Bratřa, přeće mojeje wutroby a modlitwa k Bohu stawa so za nich k spomóženju.*

---

z pohanow" dopokazuje, zo hnada Boža, kaž s. Pismo swědči r. 25—29, wšitkim čłowjekam so poskićuje, nic jeno Židam, zo sebi ju nichtó zasłužić njemóže, zo pak ma ju kóždy přijeć, hdyž a kaž so jemu poskića, a z njej sobuskutkować. — **25.** Štož profeta Oseas wo dźesaćich splahach israelskich praji, kotrež běchu k přibóžstwu připadnyłe a z tym prawo ludu Božeho zhubiłe, mjez tym zo někotři z nich, přez Božu miłosć zas k wěrnemu Bohu so přiwobroćiwši, prawa ludu Božeho zas dóstachu, — to nałožuje s. Pawoł na pohanow, kotřiž w přirunanju ze Židami njeběchu lud Boži, dokelž přiboham słužachu, kotřiž pak nětko jim poskićenu hnadu přijachu, křesćanstwu so přiwobroćichu a nětko jeho lud buchu, pola njeho smilnosć a lubosć namakawši. — **26.** Tež tute słowa płaća najprjedy dźesaćim splaham, kotrež budźa na tom samym měsće, t. r. w Palestinje, hdźež běchu Boha wopušćiwši přez to khostani, zo buchu do cuzeho kraja a mjez pohanow wotwjedźeni, po swojim nakazanju a wróćenju do domizny, z nowa lud Boži mjenowani; s. Pawoł pak nałožuje tele słowa na pohanow, kotřiž budźa na tom samym měsće, t. r. wšudźom po cyłej zemi, hdźež přebywaju, lud Boži rěkać a pokazuje tak z tym na rozšěrjenje křesćanstwa mjez pohanami. — **28.** Zasakłosće dla, kotruž Židźa pokazuja, budźe wjetši dźěl zaćisnjeny a jeno mała čŕjódka zbóžna; a bórzy a spěšnje wozjewi Bóh swoju sprawnosć nad israelskim ludom. — **29.** „Symjo", to su swjeći japoštołowje a přeni wučownicy Jězusowi ze Židowstwa; ći su, kotřiž při wulkich zapusćenjach, kotrež na židowski kraj a lud přińdźechu, jako symjo, z kotrehož měješe nowy lud za Boha zrosć, tak zo cyły lud njezahiny, kaž měsće Sodoma a Gomorrha. — **30.** t. r. njeprócowachu so za sprawnosću, kotraž ze zakonja přińdźe, dokelž zakonja njeměješu. — **31.** Pawoł dopokazawši, zo nichtó na hnadu wumóženja prawa nima, zo sebi ju nichtó zasłužić njemóže, ale zo Bóh po swojej njewuslědźomnej mudrej radźe hnadu dawa, a swój lud hromadźi ze Židow a pohanow. — **32.** Wulki dźěl Židow njepřińdźe k sprawnosći, dokelž do Jězusa njewěrješe, na jeho nizkosći so pohóršowaše, a wosprawnjenje ze zakońskich skutkow wočakowaše, a nic z wěry do Jězusa. — **33.** Khrystus je zakładny a róžkny kamjeń nowozakońskeje cyrkwje; štóž do njeho wěri, njebudźe wohańbjeny, ale zbóžny; štóž pak so na nim a na jeho wučbje pohóršuje, budźe wohańbjeny a zastorčeny.

X. **1.** S. japoštoł rozestaja nětko, zo su Židźa na swojim zaćisnjenju sami wina, dokelž běchu tak hordeje wutroby, zo Khrystusa, kotryž w ponižnosći a čłowječej słabosći so wozjewi, zacpěchu, jeho słowam njewěrjachu, ale jeno na swój splah jako Abrahamowi potomnicy a swoje zakońske skutki so spušćachu. Prjedy pak, hač s. Pawoł z tymle rozestajenjom počina, wozjewi jim swoju lubosć z tym, zo praji, kak we swojej wutrobje za jich wěčnym zbožom žada a kak Boha nutrnje wo nje prosy.

2. Přetož swědčenje jim dawam, zo maju horliwosć za Boha, ale nic z dopóznaćom.

3. Přetož njeznajcy sprawnosć Božu a pytajcy swoju wustajić, njepodćisnychu so sprawnosći Božej.

4. Přetož zaměr zakonja je Khrystus, k wosprawnjenju za kóždeho, kotryž wěri.*

5. Přetož Mójzes piše, zo čłowjek, kotryž čini sprawnosć, kotraž je ze zakonja, žiwy budźe w njej.* 3.Mójz. 18, 5; Ez. 20, 11.

6. Sprawnosć pak, kotraž je z wěry, praji takle: „Njepraj w swojej wutrobje: Štó postupi do njebjes?“ to je, zo by Khrystusa dele přiwjedł.* 5. Mójz. 30, 12.

7. „Abo štó zestupi do hłubiny“, to je, zo by Khrystusa z mortwych horje wuwjedł;

8. Ale što praji Pismo? „Blizko je słowo w twojim rće a w twojej wutrobje“; to je, słowo wěry, kotrež prědujemy:
5. Mójz. 30, 14.

9. Wuznawaš-li ze swojim rtom Jězusa jako Knjeza a wěriš-li w swojej wutrobje, zo je jeho Bóh zbudźił z mortwych, budźeš zbóžny.

10. Přetož z wutrobu wěri so k wosprawnjenju, ze rtom pak stawa so wuznaće k zbóžnosći.*

11. Přetož Pismo praji: „Kotryžkuli do njeho wěri, njebudźe wohańbjeny.“
Is. 28, 16.

12. Přetož njeje rozdźěl mjez Židom a pohanom, dokelž je tón samy Knjez wšěch, bohaty za wšěch, kotřiž k njemu so wołaju.*

13. „Přetož kotryžkuli so woła k mjenu Knjeza, budźe zbóžny.“
Joel 2, 32; Jap. sk. 2, 21.

14. Ale kak budźa so wołać k tomu, do kotrehož njejsu wěrili? Abo kak budźa wěrić do toho, wo kotrymž njejsu słyšeli? Kak pak budźa słyšeć bjez prědarja?

15. Kak pak budźa prědować, njejsu-li pósłani byli? Jakož je pisane: „Kak lubozne su nohi tych, kotřiž pokoj připowěduja, připowěduja dobre!“*
Is. 52, 7; Nah. 1, 15.

---

4. Židźa běchu w tamnym času za Boha zahorjeni, ale njeprawje, dokelž sprawnosć, kotruž Bóh čłowjekam přez wěru do Khrystusa podawa, póznać njechachu, ale sami z dokonjenjom zakońskich skutkow so wosprawnić žadachu a tak postajenju Božemu, po kotrymž móžachu so jeno přez wěru do Khrystusa wosprawnić, so napřećiwjachu. Zakoń mějěše na Khrystusa přihotować, a hdyž Khrystus sam přińdźe, zhubi zakoń prjedawšu płaćiwosć z dźěla cyle, kaž postajenja wo woporach a wobrjadach, z dźěla mějěše so dospołnišo dopjelnjeć, nic jeno zwonkownje, ale z wutrobu, nic jeno z nuzowanjom, ale z lubosće, kaž postajenja dźesać Božich kazni. Štož zakoń podać njemóžeše, wosprawnjenje, to podawa Khrystus kóždemu, kotryž do njeho wěri. — **5—9.** Swjaty Pawoł dla wuprajenja, zo sprawnosć abo wosprawnjenje jeno z wěry do Jězusa pokhadźa, pokazuje na Stary Zakoń; Mójzes rozeznawa mjez sprawnosću, kotraž ze zakonja, a sprawnosću, kotraž z wěry pokhadźa. Štóž wšitke zakońske postajenja dokonja, njetrjeba smjerće so bojeć, z kotrejž zakoń přestupnikam hrozy, ale budźe žiwy zbožownje a dołho, haj wěčnje žiwy, kaž to zakoń slubi wšitkim, kotřiž jón dopjelnjeju. Ale dokelž je zakońskich postajenjow tak wjele, dokelž je přećežko, stajnje wšitke dokonjeć, wosebje tež, dokelž hnada Boža so njedóstawaše, njemóže nichtó na tomle puću, z dokonjenjom zakońskich skutkow, k sprawnosći docpěć. Sprawnosć pak, kotraž je z wěry, njedobywa so tak ćežko. Nichtó njesmě prajić, zo ma do njebjes stupić, zo by so Khrystus wočłowječił a do hłubiny, zo by jeho wot mortwych zbudźił; wumóženski skutk je dokonjany a poskića so wšitkim, kotřiž do Khrystusa wěrja, cyle blizko, je tak rjec kaž słowo Bože w našim rće a w našej wutrobje. Trjebamy jeno do Jězusa a jeho wučby z wutrobu wěrić a ze rtom wuznawać, wosebje wěrić, zo je Jězus Khrystus wěrny syn Boži, so wočłowječił, za nas wumrěł a z wot-mortwych-wstaćom swoje bójstwo najjasnišo dopokazał. — **10.** Štóž kruće, bjeze wšoho dwělowanja do Khrystusa wěri, wosprawni so; tajka kruta wěra njewostanje we wutrobje, ale pokaza so zwonkownje, w njebojaznym wuznawanju wěrnosći wěry, w swěrnym dokonjenju wšěch winowatosći, kotrež wěra žada, a tak wjedźe jeho k wěčnej zbóžnosći. — **12.** Khrystus je wšitkich čłowjekow wumóžił, Židow a pohanow, a wudźěla nadobnje swoje hnady kóždemu, kotryž z dowěru k njemu so woła, t. r. do njeho wěri. — **14. 15.** S. japoštoł dopokazuje dale, zo su Židźa sami swoje zaćisnjenje zawinowali, dokelž njejsu evangeliu wěrili. Štóž z dowěru k Jězusej so woła, budźe zbóžny; k Jězusej wołać pak móže so jeno, kotryž do njeho wěri; do njeho wěrić pak móže jeno, kiž je wo nim słyšał; wo nim słyšeć móže jeno tón, kotremuž je wozjewjeny; jeho wozjewjeć

16. Ale nic wšitcy buchu posłušni evangeliu. Přetož Isaias praji: „Knježe, štó wěri našemu powěstwu?“* Is. 53, 1; Jan. 12, 38.

17. Wěra potajkim je ze słyšenja, słyšenje pak přez słowo Khrystusowe.

18. Ale praju: Njejsu snadź słyšeli? A wězo: „Po wšej zemi wuńdźe jich hłós a do kónčinow zemje jich słowa.“ Ps. 18, 5.

19. Ale praju: Njeje snadź Israel zrozymił? Mójzes najprěni praji: „Ja was přiwjedu k žarliwosći přećiwo ludej, kiž njeje lud; přećiwo njerozomnemu ludej was k hněwej nawabju.“ 5. Mójz. 32, 21.

20. Isaias pak khroble praji: „Namakany buch wot tych, kotřiž mje njepytachu; zjawny buch tym, kotřiž za mnu so njeprašachu.“ Is. 65, 1.

21. K Israelej pak praji: „Cyły dźeń wupřestrěwach swojej rucy k njewěriwemu a spjećiwemu ludej.“* Is. 65, 2.

STAW XI.

Bóh je sebi někotrych ze židowskeho ludu po swojim dobroćiwym wuzwolenju skhował, zo by jich přez wěru do Khrystusa wozbožił, druhich pak njewěry dla po wěšćenjach profetow w slepośći jich wostajiwši a na jich město pohanow po swojim dobroćiwym spodobanju přiwzawši. Japoštoł jich napomina, zo bychu před Židami so njekhwalili, a zo Židźa, na čas wopušćeni, něhdy tola Khrystusej so přiwobroća; tež dźiwa so nad mudrosću Božej.

Praju nětko: Je snadź Bóh zastorčił swój lud? Nihdy. Přetož tež ja sym Israelita ze symjenja Abrahamoweho, ze splaha Benjaminoweho.*

2. Bóh njeje zastorčił swój lud, kotryž je prjedy wuzwolił. Abo njewěsće wo Eliasu,* što Pismo praji? kak Bohu skorži přećiwo Israelej?

3. „Knježe, twojich profetow morichu, twoje wołtarje spowalichu, a ja buch sam wostajeny, a pytaju mje morić.“ 3. Kral. 19, 10.

4. Ale što praji jemu Bože wotmołwjenje? „Zwostajich sebi sedm tysac muži, kotřiž njejsu zhibowali kolena před Baalom.“ 3. Kral. 19, 18.

5. Tak bu tohodla tež w tutom času zbytk wumóženy po wuzwolenju hnady.

---

abo prědowač pak móže jeno tón, kotryž je k tomu pósłany, a pósłani su japoštołowje, wozjewjerjo wjesołeho powěstwa; tutomu evangeliu, kotrež so tež je Židam prědowało, njewěrjachu wšitcy, a tohodla tež njemóža k zbóžnosći dóńć. — **16.** Tule židowsku njeposłušnosć je profeta Isaias tež wěšćił. — **17—21.** Tale njeposłušnosć by móhła so zamołwjeć z tym, zo snadź Židźa evangelium njesłyšachu abo njezrozymichu. Tola wobě zamołwjeńskej winje zaćisnje s. Pawoł. Prěnju ze słowami psalma 18, z kotrymiž so spomina, kak Bóh wšudźom w přirodźe so wozjewja; to pak Pawoł na evangelium nałožuje, kotrež měješe wšudźom hač do kónčinow swěta so wozjewjeć a hižo tehdy mjez wšěmi znatymi ludami so wozjewješe. Potajkim dyrbjachu je tež Židźa słyšeć. Druhu winu wotpokaza Pawoł najprjedy z Mójzesowymi słowami. Židźa mjenowachu so wosebje „lud“, druhe narody njeměјachu woni za lud. Jako běchu Židźa nětko Boha hněwali, so přibohej modliwši, kiž njeje Bóh, tak hróžeše jim tež, zo jich zawisć a hněw zbudźi přez narody, kotrež njejsu lud, mjenujcy lud Boži. Tuto hróženje Bože dopjelni so wosebje z tym, zo druhe narody evangelium přijachu, je zrozymichu a tak k zbóžnosći přińdźechu; ale čim skerje měјachu je Židźa přijeć a móžachu je zrozymić, hdyž běchu tola jako lud Boži k njemu přihotowani. Potom powoła so Pawoł tež na Isaiasowe słowa, z kotrymiž wěšći, zo budźe Khrystus wot pohanow, kotřiž wo nim njewědźachu, a tohodla jeho njepytachu, namakany, t. r. jako zbóžnik namakany, wot Židow pak, za kotrymiž njepřestawajo swojej rucy wupřestrěwaše, zastorčeny. Z njewědomosću njemóža so zamołwjeć, ale wina, zo wulki dźěl Židow k zbóžnosći njepřińdźe, je ta, zo nochcedźa na Jězusowu wozbožacu wučbu posłuchać.

XI. **1.** S. japoštoł, kotryž je dotal swojim krajanam porokował, zo su sami wuzamknjenje z Messiasoweho kralestwa zawinili, dokelž nochcychu evangelium słyšeć a přijeć, kotrež jim z prědowanjom so podawaše, počina nětko jich pokojeć z rozestajenjom, zo cyły lud zastorčeny njebu, ale zo je Bóh po hnadownym wuzwolenju dźěl toho sameho k spomóženju powołał. Wulki dźěl drje so zaslepi, ale to bu k spomóženju za pohanow; tež njewostanje Israel w swojej zaslepjenosći, ale po wobroćenju pohanow zastupi tež Israel do Khrystusoweje cyrkwje. — **2.** t. r. we stawje s. Pisma, kotryž wo Eliasu powěda; jako w tamnym času powšitkowneho bohazabyća tola lud Bohu swěrny wosta, tak njezaćisnje tež nětko Bóh cyły lud, ale dźěl, kaž hnada Boža jón wuzwoli, přiwobroći so křesćanstwu a tak dóńdźe k zbóžnosći.

8. Dopokazuje pak Bóh swoju lubosć k nam, dokelž, hdyž běchmy hišće hrěšnicy, w (postajenym) času,

9. Wumrě Khrystus za nas; ćim wjacy potajkim budźemy, hdyž smy wosprawnjeni w jeho krwi, wot hněwa wumóženi přez njeho.

10. Přetož jelizo, hdyž běchmy njepřećelowje, wujednani buchmy z Bohom přez smjerć jeho Syna, budźemy jako wujednani wjele wjacy wumóženi w jeho žiwjenju.*

11. A nic jeno to, ale khwalimy so tež w Bohu přez našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, přez kotrehož nětko wujednanje dóstachmy.*

12. Tohodla, jako přez jenoho čłowjeka hrěch do tohole swěta přińdźe a přez hrěch smjerć; a tak na wšitkich čłowjekow smjerć přeńdźe, dokelž wšitcy w nim zhrěšichu,* —

13. Přetož hač do zakonja běše hrěch na swěće; hrěch pak so njepřiličeše, hdyž zakoń njeběše;

14. Tola knježiła je smjerć wot Hadama hač do Mójzesa tež nad tymi, kotřiž njezhrěšichu po podobnosći přestupjenja Hadamoweho, kotryž je předznamjo přichodneho (Hadama).*

15. Ale njeje jako z padom, tak tež z darom; přetož hdyž přez pad jenoho ći mnozy wumrěchu, je wjele bóle přešła nadobnje hnada Boža a dar w hnadźe jenoho čłowjeka Jězusa Khrystusa.*

16. A njeje jako z hrěchom přez jenoho, tak tež z darom; přetož wotsud (bu) drje z jenoho (hrěcha) k zatamanju, hnada pak z mnohich padow k wosprawnjenju.*

17. Přetož je-li z padom jenoho smjerć knježiła přez jenoho, budźa wjele bóle, kotřiž połnosć hnady a dara a sprawnosće dóstawaju, w žiwjenju knježić přez jenoho Jězusa Khrystusa.

18. Jako potajkim přez pad jenoho na wšěch čłowjekow zatamanje (přińdźe), tak tež přez sprawnosć jenoho na wšitkich čłowjekow wosprawnjenje žiwjenja.

19. Jako buchu mjenujcy přez njeposłušnosć jenoho čłowjeka mnozy hrěšnicy sčinjeni, tak budźa tež přez posłušnosć jenoho mnozy sprawni sčinjeni.

20. Zakoń pak (k tomu) přistupi, zo by so rozmnožił hrěch.* Hdyž pak so rozmnoži hrěch, bu hnada přenadobna,

---

10. Hdyž je Jězus nas, jako běchmy njepřećelowje Boži, ze swojej smjerću wujednał, směmy so ćim skerje nadźeć, zo nas nětko, hdyž smy přećelowje Boži, w swojim žiwjenju wumóže, t. r. zo změjemy přez njeho dźěl we wěčnej zbóžnosći. — **11.** Zo je nas Syn Boži, sam wěrny Bóh, wumóhł, je dopokaz za našu wysoku hódnosć, dokelž je Bóh nam na pomoc přišoł. Z tym móžemy so khwalić. — **12.** Dokelž smy přez Jězusa Khrystusa wosprawnjeni, a nadźiju wěčneje zbóžnosće dóstachmy, přirunuje s. Pawoł hnady, kotrež přez njeho dobychmy, z hrěšnosću, kotraž z Hadama so rozšěri na cyłe jeho potomnistwo. Jako buchu přez Hadama wšitcy hrěšnicy, tak buchu přez Khrystusa wšitcy wosprawnjeni. — **14.** Wšitcy su hrěšnicy přez Hadama, wšitcy, kotřiž běchu před Mójzesowym zakonjom žiwi a tež wšitcy po nim; hač runje tamni, kotřiž běchu před zakonjom žiwi, jón přestupić njemóžachu, dokelž tu zakoń njebě, běchu tola hrěšnicy, dokelž mějachu herbski hrěch na sebi a tež zakoń, do jich wutrobow zapisany, wšelako přestupichu. Powšitkownu hrěšnosć dopokazuje smjerć, kotraž je wunošk hrěcha, a kotraž tež na tych přeńdźe, kotřiž njeběchu podobnje zhrěšili, jako Hadam, t. r. wosebitu, z jasnymi słowami wuprajenu kaznju, kaž bě Hadam a pozdźišo israelski lud přez Mójzesa dóstał, njeběchu přestupili. Hadam je znamjo přichodneho, t. r. Bohačłowjeka Jězusa Khrystusa, w tom nastupanju, zo přez njeho powšitkowna hrěšnosć, přez Khrystusa powšitkowne pohnadźenje přińdźe, hewak pak staj sebi tak njepodobnaj, jako kleće a žohnowanje. — **15.** Tu spomina Pawoł na rozdźěl mjez hrěchom a hnadu; přez hrěch mnozy, t. j. wšitcy wumrěchu, přez hnadu su mnozy, t. j. wšitcy z duchownymi kubłami wobohaćeni. — **16.** Dar, kotryž so nam přez Khrystusa doby, přewyšuje škodu, kotruž nam Hadam načini; přetož z Hadamoweho hrěcha přińdźe drje zatamanje, ale z hnady Khrystusoweje přińdźe wosprawnjenje ze wšitkich hrěchow. — **20.** Zakoń ze swojimi kaznjemi bě wina, zo čłowjekowje časćišo a ćežšo zhrěšichu, dokelž winowatosće lěpje znajachu.

21. Zo by, jakož je hrěch knježił w smjerći, tež hnada knježiła přez sprawnosć k wěčnemu žiwjenju* přez Jězusa Khrystusa, našeho Knjeza.

STAW VI.

We Khrystusu smy křćeni, zo bychmy wotemrěći hrěchej w nowym žiwjenju khodźili; jakož Khrystus jónu wumrě a pohrjebany bu, wstany k nowemu žiwjenju, zo by wjacy njewumrěł. Njebudźmy posłušni hrěchej a požadosćam, ale wotwjazani wot zakonja a wumóženi přez Khrystusowu hnadu wot hrěcha, a słužownicy sprawnosće, podawajmy w posłušnosći sprawnosće k žiwjenju swoje stawy, kotrež prjedy podawachmy w nječistoće k smjerći.

Što potajkim rjeknjemy? zwostanjemy w hrěše, zo by hnada so rozmnožiła?*

2. Nihdy. Přetož, kotřiž hrěchej wotemrěchmy, kak budźemy hišće žiwi w nim?

3. Abo njewěsće, zo, kotřižkuli smy wukřćeni na Khrystusa Jězusa, na jeho smjerć wukřćeni smy?*

4. Přetož spohrjebani smy z nim přez křćeńcu na smjerć, zo bychmy, kaž Khrystus wot mortwych wstany přez krasnosć Wótca, tak tež my w nowoće žiwjenja khodźili.* Gal. 3, 27; Kol. 2, 12; Ef. 4, 23; Hebr. 12, 1; 1. Pětr. 2, 1; 4, 2.

5. Přetož jelizo smy z nim sobusadźeni do podobnosće jeho smjerće,* budźemy to tež w horjewstaću,

6. To wědźicy, zo bu naš stary čłowjek sobu křižowany, zo by ćěło hrěcha morjene było, a zo bychmy hrěchej wjacy njesłužili;

7. Přetož štóž je wumrěł, je wotwjazany wot hrěcha.*

8. Jelizo pak z Khrystusom wumrěchmy, wěrimy, zo budźemy sobu tež žiwi z Khrystusom,

9. Wědźicy, zo Khrystus wstanywši wot mortwych njewumrěwa; smjerć wjacy nad nim njeknježi.

10. Přetož (štož nastupa), zo wumrě, wumrě hrěchej jónu; štož pak, zo je žiwy, je žiwy Bohu.*

11. Tak tež wy za to mějće, zo sće drje mortwi hrěchej, žiwi pak Bohu w Khrystusu Jězusu, našim Knjezu.

12. Njech potajkim njeknježi hrěch we wašim smjertnym ćěle, tak zo byšće posłuchali jeho požadosćam.

13. A tež njepodawajće swoje stawy hrěchej jako brónje njesprawnosće, ale podawajće so Bohu jakož z mortwych woživjeni, a swoje stawy Bohu jakož brónje sprawnosće.

21. Hdyž pak bě hrěch najmóćnišo so rozšěrił, a smjerć, wosebje tež duchownu smjerć na čłowjekow přinjesł, wozjewi so hnada Boža, wosprawni čłowjeka a slubi jemu wěčne žiwjenje.

VI. **1.** W prěnich pjeći stawach wopisuje s. Pawoł wosebje, štož je Bóh za wumóženje čłowjeka skutkował. Pohani a Židźa trjebachu wumóžnika, kotryž w Jězusu Khrystusu přińdźe a ze swojej přebohatej hnadu Hadamowy hrěch a jeho sćěhwki zniči, a žórło nowych hnadow za čłowjeka wotewri, tak zo by móhł snadź něchtó so prašeć, hač njeby wužitne było, dale zhrěšić, zo by móc Božeje hnady ćim jasnišo so zjewiła. Swjaty japoštoł wotpokazuje tajke njehódne prašenje, a dopokazuje, što hnada Boža we wumóženym skutkuje a što we nim mori, hač do 13. rjadka a k čomu jeho pohnuwa. — **3.** Přez křćeńcu zašćěpichmy so do Jězusa, buchmy stawy jeho potajneho ćěła, a tohodla ma to, štož na Jězusa so dóńdźe, tež na nas so dóńć, potajkim tež smjerć; wumrěć mamy hrěchej a hrěšnym požadosćam a wstanyć k nowemu žiwjenju, dokelž wšo, štož z Jězusom, našim wjerćhom, so sta, to ma so tež z nami stać. — **4.** W prěnich časach křesćanstwa wudźěleše so křćeńca z podnórjenjom, z tym pokaza so hnydom na płód křćeńcy; z podnórjenjom bu stary hrěšny čłowjek tak rjec morjeny a pohrjebany, a nowy, bohuspodobny čłowjek wuńdźe z wody. „Křćeńca na smjerć“ Jězusowu je nas do cyła z nim zjednoćiła, a tohodla ma na našu smjerć tež pohrjeb, t. r. dospołne dźělenje wot swěta, a na pohrjeb pak wot-mortwych-wstaće sćěhować a nowe žiwjenje, kotrež Bohu słuša. — **5.** W křćeńcy mamy podobnje wumrěć, jakož Khrystus; wumrěć mamy staremu čłowjekej, złožić wšu hrěšnosć, potom wstanjemy z Khrystusom k nowemu žiwjenju. — **7.** t. r. mortwy njemóže dale hrěšić, njeje hrěšnym wabjenjam a spytowanjam wustajeny; tak tež štóž je w křćeńcy hrěchej wumrěł, dyrbi mortwy wostać za hrěch a jeno žiwy być za Boha. — **10.** Jězus wumrě za hrěch čłowjekow, a ze swojej smjerću zniči hrěch, tak zo hrěch swoje knježstwo zhubi a Jězus za njón z nowa wumrěć njetrjeba; nětko je wón žiwy sedźo na prawicy Wótca do wěčnosće.

34. „Přetož štó spózna mysl Knjezowu? abo štó bu jeho radźićel?“*
Mudr. 9, 13; Is. 40, 13; 1. Kor. 2, 16.
35. „Abo štó je jemu prjedy dał, zo by jemu zaso date było?
36. Přetož z njeho, a přez njeho, a we nim je wšitko; jemu (budź) khwała na wěki. Amen.“*

STAW XII.

Pawoł wuči, zo bychu Romscy, wot swětneje prózdnosće wotwobroćeni, cyle Bohu so přepodali, zo bychu so z dóstatymi darami njekhwalili a jich mjezy njepřekročili, ale jako stawy toho sameho ćěła wšitko k wužitku bližšeho rjadujcy tež njepřećelam dobrotu činili.

Prošu tohodla was, bratřa, přez smilnosć Božu, zo byšće podawali swoje ćěła jako žiwy, swjaty, Bohu spodobny wopor, kotryž je waša rozomna słužba.*
Fil. 4, 18.
2. A njebudźće podobni tomule swětej, ale přetwořće so z wobnowjenjom swojeje mysle, zo byšće pytali, što je dobra a spodobna a dospołna wola Boža.*
Ef. 4, 17; 1. Thess. 4, 3.
3. Přetož praju přez miłosć,* kotraž je mi data, wšitkim, kotřiž su mjez wami: zo byšće wyše (wo sebi) njemyslili, dyžli so słuša myslić, ale zo byšće myslili po poměrnosći, tak kaž je Bóh kóždemu wudźělił měru wěry. 1. Kor. 12, 11; Ef. 4, 7.
4. Přetož jako mamy w jenom ćěle mnohe stawy, wšitke stawy pak to same dźěło nimaju:*
5. Tak smy mnozy jene ćěło w Khrystusu, jednotliwi pak (smy) jedyn druheho stawy.
6. Ale mamy wšelakore dary* po miłosći, kotraž je nam data: pak profetstwo, (to njech so nałožuje) po prawidle wěry,

potom Židow zaćisnywši. Njewuslědźomne su jeho puće, na kotrychž po swojej wědomosći pohanow a Židow wodźi, zo by jich ke Khrystusej přiwjedł. — **34.** Člowjeske póznaće je słabe a njedospołne přećiwo njeskónčnej wědomosći Božej; nichtó njepóznaje tohodla wotpohladanja Bože, nichtó njewuslědźi jeho puće. — **35.** Kaž po wědomosći, tak je člowjek w tom, štož ma, tež tak khudy, zo Bohu docyła ničo podać njemóže; štožkuli člowjek ma, je njezasłuženy dar Boži. — **36.** Pawoł kónči prěni dźěl wuznawajo, zo člowjek w swojim nastaću, byću a zaměrje wot Boha wotwisuje, zo je wot Boha a za Boha stworjeny. Wot Wótca ma wšitko swój spočatk, přez Syna bu wšitko stworjene, we Duchu swjatym ma swój zaměr, t. j. zjednoćenje z Wótcom přez hnadu Ducha swjateho.

XII. W prěnich jědnaće stawach rozestaja s. Pawoł ważne wěrnosće wěry, wosebje tu, zo je evangelium móc Boža za kóždeho wěrjaceho, zo člowjek so wosprawni nic ze zakońskimi skutkami, ale z wěru do Jězusa Khrystusa, kotryž je žórło wšeje sprawnosće a praweho žiwjenja; potom spomina na zadźerženje Židow přećiwo evangeliu, kotřiž ze swojej zasakłej njewěru evangeliu so spjećachu a tak zbóžnosć zhubichu, tola wupraji Pawoł nadźiju, zo tež skónčnje k cyrkwi so wobroća. W poslednich pjeć stawach přidawa s. Pawoł wučby a napominanja za křesćanske žiwjenje, kak ma evangelium jako spomóžna móc Boža žiwjenje přeměnić a polěpšić. — **1.** Ponižnje wupraja swoje napominanja jako próstwu, kotruž maju dokonjeć miłosće Božeje dla, t. r. dokelž su wot Boha miłosć dóstali; to dyrbi jich pohnuć, zo žiwjenje po Božej woli rjaduja, wosebje tež ćěło Bohu poswjeća, w sebjezapřěću je Bohu wopruja jako žiwy wopor, t. r. wopor, kiž je za Boha žiwy. Tajki wopor je swjaty, t. r. bjez hrěcha a spodoba so Bohu, tak słužimy Bohu rozomnje, t. r. naše wonkowne skutki wukhadźeju z dobreje wutroby. — **2.** Swětej, t. r. ludźom, kotřiž wo Boha a jeho kaznje so njestaraju, ale cyle po swojim hrěšnym spodobanju žiwi su, njesmě křesćan podobny być, ale jakož je wobnowjeny přez nowy narod z Ducha swjateho, dyrbi so wobnowjeć w zmyslenju, a pytać, što je za njeho wola Boža, a štož jako wolu Božu spóznaje, ma činić; potom budźa jeho skutki dobre, Bohu spodobne, dospołne, kaž je tež wola Boža dobra, spodobna, dospołna. — **3.** Přez miłosć t. r. dokelž ma hnadu japoštołstwa; jako japoštoł napomina Pawoł kóždeho, zo so njeby w cyrkwinskim zastojnstwje wuzběhował, wyššu wučbu žadał, hač móže po jemu spožčenych hnadach zastać, t. j. po měrje wěry dóstać, dokelž hnady, kotrež jednotliwym so wudźěleju, su wšelake. — **4.** Jako wšelake stawy ćěła sebi słuža, kóždy sebi připokazane dźěło dokonjejo, tak maju w cyrkwi jednotliwe stawy swoje wosebite słužby činić, za kotrež su powołane, a z tym druhim słužić. — **6.** Wšelakore dary, t. r. wot Boha postajene słužby namakaju so w cyrkwi; kóždy ma swój dar swěrnje a pilnje nałožeć. Dar profetstwa, z kotrymž wuhotowani někotři přichodne podawki wěšćachu, wosebite powučenja Bože zawjeselace a hrožace podawachu, dyrbi wěru, t. r. wozjewjene wěrnosće Bože jako prawidło měć; štož profetowje připowědaju, njesmě wěrje napřećiwne być.

7. Pak (cyrkwinu) słužbu, njech je při słuženju;* abo štóž wuči, njech je při wučbje.**
8. Štóž napomina, njech je při napominanju;* štóž wudźěla, njech to čini we swěrnosći; štóž je předstajeny, njech je to z horliwosću; štóž smilnosć čini, njech to čini z wjesołosću.
9. Lubosć budź bjez tajenja; hidźće złe, dźeržće so k dobremu,
10. Z bratrowskej lubosću mjez sobu so lubujcy, w česćiwosći mjez sobu předkhadźejcy;*
11. W horliwosći njebudźće lěni; w duchu horjacy, Knjezej słužacy;
12. W nadźiji so wjeselacy, w horju sćerpni, w modlitwje wobstajni,
13. Potrěbnosćam swjatych wudźělejcy,* hospodliwosć wopokazujcy.
Hebr. 13, 2; 1. Pětr. 4, 9.
14. Žohnujće, kotřiž was přesćěhaju; žohnujće a njezakliwajće.
15. Wjeselće so z wjesołymi; płakajće z płakacymi;
16. Budźće mjez sobu jednomyslni; njepytajće za wysokim, ale ponižnemu přihłosujće.* Njebudźće mudri sami při sebi.
17. Nikomu złe ze złym njepłaćće; za dobrym so prócujće, nic jeno před Bohom, ale tež přede wšěmi čłowjekami.
2. Kor. 8, 21.
18. Je-li móžno, štož je na was, mějće ze wšěmi ludźimi pokoj. Hebr. 12, 14.
19. Njewjećće so sami, najlubši, ale dajće město hněwej;* přetož pisane je: „Moje je wjećenje, ja wotpłaću, praji Knjez.“ Ekkli. 28, 1—3;
Mat. 5, 39; 5. Mójz. 32, 35; Hebr. 10, 30.
20. Ale, „je-li twój njepřećel hłódny, nasyć jeho; je-li lačny, napoj jeho; přetož hdyž to činiš, zhromadźiš žehliwe wuhlo na jeho hłowu.“* Přisł. 25, 21.
21. Njedaj so předobyć wot złeho, ale předobywaj z dobrym złe.

STAW XIII.

Japoštoł napomina, zo bychu wěriwi wyšnosć posłuchali swědomja dla a tež dawki dawali. Wo lubosći bližšeho, kotruž zakoń žada, a wo času hnady, zo bychu po wotstronjenju zakońskeje ćmy a po wopušćenju hrěšnosće počinki Khrystusowe zapřijeli.

Kóžda duša budź předstajenym wyšnosćam poddata. Přetož njeje wyšnosć, khiba wot Boha; kotrež pak su, su wot Boha postajene.*
Wyše 6, 4; 1. Pětr. 2, 13.
2. Potajkim štóž wyšnosći so spjeći, spjeći so zarjadowanju Božemu; kotřiž pak tomu so spjeća, zasłuža sebi zatamanje.
3. Přetož předstojnicy njejsu strach za dobry skutk, ale za zły. Chceš-li pak

7. Jako wosebity dar mjenuje japoštoł „słužbu“, t. j. cyrkwinsku słužbu w jeje wšelakich wotdźělenjach, kaž sebi Bože słužby žadaju. ** Wučba t. j. porjadne rozwučenje wo křesćanskich wěrnosćach, kaž wěriwym so wudźěleše abo tež tajkim, kotřiž na s. křćeńcu so přihotowachu, rozeznawa so wot profetow, kotřiž we wurjadnym času wustupichu, přez wosebite pohnuće Bože k tomu powołani. — 8. Napominanje stawa so z mócnymi, wutrobu a wolu wosebje hnujacymi słowami. Wosebita słužba bě wudźělenje jałmožny mjez khudych a potrěbnych. Předstajeny měješe cyrkwinske naležnosće rjadować, na wěriwych kedźbu dawać; skutki smilnosće, jako wothladanje khorych, pohrjebanje mortwych dyrbja z wjesołej wutroby wobstarać. — 10. Křesćenjo maju sebi přikhileni być, kaž najbližši přećelojo. — 13. Swjeći t. r. křesćenjo maju so mjez sobu podpěrać, zamóžići khudym radźi dawać. — 16. Budźće přećiwo wšitkim jenak zmysleni, dźeržće so k ponižnym a nic k wysokomyslnym; njespušćejće so na sebje samych a swoju mudrosć, ale wukńće wot druhich. — 19. t. j. hněwej Božemu; Bóh budźe činjenu křiwdu khostać. — 20. Žehliwe wuhlo na njepřećelowej hłowje pokazuje na wulku bolosć, kotruž dobre skutki w nim zbudźa; ale to njebudźe bolosć hněwa, ale bolosć želnosće, wón budźe wobžarować, zo je tebi křiwdu činił.

XIII. 1. Japoštołowe napominanje k posłušnosći měješe swoju přičinu w tom, zo mějachu Židźa romsku wyšnosć za njeprawu, a tohodla přećiwo njej so zběhachu; tónle přikład móžeše tež druhich křesćanow k njeposłušnosći pohnuć. Křesćenjo dyrbja wyšnosćam so podćisnyć Boha dla, dokelž wyšnosć zastupuje město Bože; a je-li něchtó njesprawnje k mocy přišoł, sta so to z Božim dopušćenjom, a Bóh wodźi njesprawnu wyšnosć tak, zo swoje wotpohladanje dosahuje; tohodla je kóžda wyšnosć słužownica Boža, dobre płaćo a złe khostajo.

wyšnosće so njebojeć, čiń dobre, a změješ khwalbu wot njeje;

4. Přetož je służownica Boža, tebi k dobremu. By-li pak złe činił, bój so; přetož nic podarmo nosy mječ. Boža służownica dźě je, wjećeŕka w hněwje nad tym, kotryž złe čini.

5. Tohodla z potrěbnosće budźće poddaći, nic jeno khostanja dla, ale tež swědomja dla.

6. Tohodla dźě tež dawki dawaće; přetož służownicy Boži su, kotřiž runje w tom służa.*

7. Dajće tak kóždemu, štož sće winowaći: dawk, komuž dawk; cło, komuž cło; bojosć, komuž bojosć; česć, komuž česć. Mat. 21, 21.

8. Nikomu njebywajće ničo winowaći, khiba to, zo byšće so mjez sobu lubowali; přetož štóž bližšeho lubuje, je zakoń dopjelnił.

9. Přetož: „Njezłamaj mandźelstwo, njemorduj, njekradni, njedawaj falšneho swědčenja, njepożadaj“ a je-li hišće druha kaznja, wobjima so w tom słowje: „Lubuj swojeho bližšeho, jako sebje samoho.“
2. Mójz. 20, 13; 5. Mójz. 5, 18; 3. Mójz. 19, 18; Mat. 22, 39; Mark. 12, 31; Gal. 5, 14; Jak. 2, 8.

10. Lubosć bližšeho nječini złeho. Dopjelnjenje zakonja potajkim je lubosć.*

11. A to (čińće), dokelž časy znajemy, zo je hižo hodźina, zo bychmy ze spanja wstanyli. Přetož nětko je naše spomóženje bliže, dyžli hdyž buchmy wěrjacy.*

12. Nóc je zašła, dźeń pak je so přibližił. Wotpołožmy tohodla skutki ćmy, a woblečmy so bróń swětła.*

13. Jako wo dnju khodźmy čestnje, nic we wožralstwje a wopilstwje, nic we lěhwach a njehańbitosćach, nic we zwadźe a zawisći;

14. Ale woblečće so Knjeza Jězusa Khrystusa,* a wo ćěło so njestarajće k požadosćam.**

STAW XIV.

Sylni we wěrje dyrbja tych, kotřiž su hišće słabi, hajić a nic hidźić, ani ći ani tamni njesmědźa druhich sudźić dla rozdźěla jědźi abo dnjow, wědźicy, zo mamy wšitcy toho sameho Knjeza, kotremuž słušamy žiwi a mortwi, kotremuž ma tež kóždy sam za sebje zamołwjenje dawać. A hač runje žana jědź njeje nječista, njesmě tola nichtó jěsć, štož je bratrej pohóršk a štož je přećiwo jeho swědomju.

Słabeho we wěrje pak přijimajće, nic k wurěčowanju wo nahladach.*

6. t. r. dokelž wyšnosće na to prócu nałožuja, zo by dobry rjad wobstał, dyrbja poddaći z dawkami jich staranje zarunać. — 10. Štóž swojeho bližšeho prawje lubuje, nječini jemu křiwdy, a tak njepřestupi zakoń. — 11. To wšo ma so dokonjeć, dokelž čas, w kotrymž Khrystus jako sudnik přińdźe, so bliži, kaž to s. Pawoł tež druhdźe w swojich listach wupraja; to je nowa přičina, z hrěšneho spanja wotućić k čerstwemu duchownemu žiwjenju, kotrež so wopokazuje w dobrych skutkach; naše skónčne wozboženje so tak bliži z kóždym dnjom. — 12. Nóc je wobraz pohanskeje njewědomosće a hrěšnosće, dźeń je wobraz křesćanskeho powučenja, kotrež smy přez wozjewjenje Bože dóstali. Tamna njeje drje hišće cyle a wšudźe so minyła, tola woteběra a swětłosć křesćanskeho dnja přiběra; tuž mamy tež skutkow ćmy, hrěšnych skutkow so wostajić, a z brónjemi swětła, t. j. z wěru, ze słowom Božim, z modlenjom atd. jich so wobarać. — 14. t. j. dyrbimy jeho přikład sćěhować, te same počinki nabywać a w žiwjenju pokazować, kotrež na nim widźimy; wosebje mamy přez wěru, nadźiju a lubosć so z nim zjednoćić, tak zo by wón we nas žiwy był, a my we nim.
** t. r. njestarajće so wo swoje ćěło tak, zo bychu hrěšne žadosće w nim wotućałe.

XIV. 1. W romskej wosadźe běchu někotři, kotřiž hišće swoje židowske wobrjady swěrnje wukonjachu, dokelž běchu k nim přiwučeni; njewužiwachu mjasa a wina, dokelž so bojachu, zo móhłe změšane być z mjasom a winom, kotrež přiboham so woprowaše; swjećachu hišće židowske swjedźenje. Křesćenjo z pohanstwa wobroćeni njewědźachu wo tychle zakońskich židowskich postajenjach, a njestarachu so wo nje, haj mějachu je za škódne, křesćanskemu žiwjenju zadźěwace, a tohodla dowolachu sebi to, štož Židow pohóršowaše, a tak hrožachu překory mjez Židami a pohanami. Zo njeby překora nastała, powuči s. Pawoł pohanow, zo bychu bojaznych Židow znjesli a jich njezacpěwali, tutych pak, zo bychu wěriwych z pohanstwa njesprawnje njesudźili. Pawoł mjenuje tajkich Židow słabych we wěrje, dokelž křesćanstwo njebě we nich hišće mócne dosć, zo by židowske nahlady cyle zahnało, a žada, zo njebychu w tajkich, na sebi njewažnych nahladach bjez wužitka so wurěčowali, zo by kóždy po swojim přeswědčenju žiwy był, přeswědčenje druheho pak dobroćiwje znjesł.

2. Přetož něchtó wěri, zo smě wšitko jěsć;* kotryž pak je słaby, njech jě zela.

3. Tón, kotryž jě, njezacpěj toho, kotryž njejě; a kotryž njejě, njesudź toho, kotryž jě; přetož Bóh je jeho přijał.*

4. Štó sy ty, kotryž sudźiš cuzeho wotročka? Swojemu knjezej stoji abo pada;* wobstoji pak, přetož Bóh móže jeho spostajić.

5. A něchtó waži dźeń wyše dnja,* druhi pak waži kóždy dźeń (jenak); kóždy budź w swojim zmysle přeswědčeny.

6. Štóž na dźeń dźerži, dźerži na njón Knjeza dla;* a štóž jě (mjaso), jě Knjeza dla; přetož dźakuje so Bohu. A kotryž njejě, njejě Knjeza dla a dźakuje so Bohu.**

7. Přetož nichtó z nas njeje sam sebi žiwy, a nichtó sam sebi njemrěje.*

8. Přetož smy-li žiwi, smy Knjezej žiwi; mrějemy-li, mrějemy Knjezej. Njech tohodla smy žiwi abo njech mrějemy, smy Knjezowi.*

9. Přetož k tomu wumrě Khrystus a bu žiwy, zo by nad mortwymi a žiwymi knježił.*

10. Ty pak, přečo sudźiš swojeho bratra? abo ty, přečo zacpěwaš swojeho bratra? Wšak budźemy wšitcy stać před sudnym stołom Khrystusowym.*

2. Kor. 5, 10.

11. Přetož pisane je: „Žiwy sym ja, praji Knjez, přede mnu budźe so zhibować kóžde koleno, a khwalić budźe kóždy jazyk Boha.“* Is. 45, 23; Fil. 2, 10.

12. Potajkim kóždy z nas budźe wo sebi zamołwjenje dawać Bohu.

13. Njesudźmy so tohodla wjacy mjez sobu; ale sudźće radši, zo byšće bratrej postork njedali abo pohóršk.

14. **W**ěm a sym přeswědčeny w Knjezu Jězusu, zo ničo (wjacy) njeje nječiste přez njeho, khiba jenož, kotryž něšto za nječiste dźerži, tomu je nječiste.*

15. Přetož bywa-li jědźe dla twój bratr rudźeny, njekhodźiš hižo wjacy po lubosći. Njezahub ze swojej jědźu toho, za kotrehož je Khrystus wumrěł.*

16. Njebudź potajkim hanjene naše dobre.*

17. Přetož kralestwo Bože njeje jědź a napoj, ale sprawnosć a pokoj, a wjeselo w Duchu swjatym,*

18. Přetož štóž we tom Khrystusej służi, spodoba so Bohu a je čłowjekam luby.

---

2. t. j. zo su wšě jědźe čiste, a tohodla dowolene; tuž njech tón je wužiwa; je-li pak něchtó słaby, tak zo po židowskim zakonju, abo z bojosće, zo by móhła jědź z mjasom pohanskich woporow změšana być, mjasnych jědźi so wostaji, njech warjenja jě. — **3.** t. r. do swojeje cyrkwje, k swojej słužbje přijał. — **4.** t. r. swojemu Knjezej, Bohu, ma so zamołwjeć, a tutón sudźi jeho; Bóh pak je mócny, zo jeho we swěrje zdźerži, byrnje so wón mjasa njezdźeržał. — **5.** Tomu płaći jedyn dźeń wjac dyžli druhi a swjeći jón tohodla, tamny zaso dźerži kóždy dźeń za jenak dobry. Kóždy njech čini, wo čimž je přeswědčeny. — **6.** t. r. zo by Knjeza česćił. ** Wobaj, kotryž mjasne jědźe wužiwa a tež, kotryž so zdźeržuje, činitaj to z dźakom k Bohu, česćujetaj tak Boha. — **7.** Kóždy słuži ze swojim žiwjenjom Bohu, a tež po smjerći słuša jeničcy Bohu. — **8.** Žiwjenje a smjerć wotwisuje wot Boha, jemu mamy tohodla słužić, a nic sebi samym. — **9.** Khrystus je nas wumóžił, na křižu wumrěł a wot mortwych wstanył, zo bychmy jemu, žiwi a mortwi, słužili. — **10.** Dokelž smy Khrystusowi, budźe Khrystus tež sudźić naše skutki; tuž njesudźmy swojich bližšich. — **11.** Kóždy budźe mje jako swojeho knjeza a sudnika česćić a swoje hrěchi wuznawać. — **14.** S. japoštoł wuči tu, zo je rozdźěl mjez nječistej a čistej jědźu zběhnjeny, zo je za křesćana kóžda jědź čista; tola, je-li něchtó přeswědčeny, zo je wěsta jědź nječista a tohodla za njeho zakazana, tón njech ju njewužiwa, dokelž za njeho je nječista, a wón zhrěši, nic dokelž jědź wužiwa, ale dokelž přećiwo swojemu swědomju skutkuje. — **15.** Hdyž twój bratr nad tym so rudźi, zo ty jědź, po jeho přeswědčenju zakazanu, wužiwaš, maš sebi ju radšo zapowěsć, zo njeby přiležnosć dał, zo wón zhrěši; přetož tak by z njezdźeržliwosću toho skazył, za kotrehož je Khrystus wumrěł. — **16.** Naše dobre, t. r. prawo, kotrež mamy, zo móžemy wšitke jědźe wužiwać, njesměmy tak nałožeć, zo bychu druzy přiležnosć dóstali, je hanić. — **17.** Staw kralestwa Božeho, t. r. křesćanskeje cyrkwje njestawa so nichtó z tym, zo wěste jědźe wužiwa, a druhich so wostaja, ale přez sprawnosć a pokoj a wjeselo, kotrež Duch swjaty skutkuje.

19. Potajkim wo to, štož je k pokoju,
prócujmy so, a štož je k natwarjenju,
wobkhowajmy mjez sobu.*
20. Njepotorhaj jědźe dla dźěło Bože.*
Wšitko drje je čiste, ale złe je čłowjekej,
kotryž z pohóršenjom jě.**
21. Dobre je, mjasa njejěsć a wina
njepić, ani (činić), na čimž twój bratr so
postorkuje abo so pohóršuje abo słaby
bywa.
22. Maš ty přeswědčenje? měj je sam
při sebi před Bohom.* Zbóžny, kotryž
njesudźi sebje samoho w tom, štož ma
za prawe.**
23. Štóž pak je sebi njewěsty, hdyž
jě, je wotsudźeny, dokelž njejě z pře-
swědčenja. Wšitko pak, štož njeje z pře-
swědčenja, je hrěch.*

STAW XV.

Sylniši dyrbja njedospołnosće słabšich znjesć a podpěrać, so starajcy nic za swój, ale za wužitk bližšeho a za přezjenosć. Khrystus prědowaše Židam po slubjenjach wótcam datych; japoštołowje pak pohanam ze smilnosće, bjez slubjenjow. Pawoł so zamołwja, zo je jako japoštoł pohanow Romskim khroblišo pisał, a pokazuje, kak je tuto zastojństwo dóstał; praji, zo tež k nim přińdźe, hdyž wot Macedonskich darjenu jałmožnu Jeruzalemskej cyrkwi přepoda, a žada, zo by jedyn za druheho prosył.

Smy pak winowaći, my sylniši, słabosće
słabych znjesć, a nic sebi samym so spo-
dobać.*
2. Kóždy mjez wami njech so spodoba
swojemu bližšemu k dobremu, k na-
twarjenju.*
3. Přetož Khrystus njeje sebi samomu
so spodobał, ale jakož je pisane: „Hanje-
nja tebje hanjacych padźechu na mnje.“*
Ps. 68, 10.
4. Přetož štožkuli je (prjedy) pisane, je
k našemu powučenju pisane, zo bychmy
přez sćerpnosć a přez pokojenje Pisma
nadźiju měli.*
5. Bóh sćerpnosće a pokojenja pak daj
wam jeneje mysle być mjez sobu po Jě-
zusu Khrystusu,* 1. Kor. 1, 10.
6. Zo byšće jednomyslnje z jenym rtom
česćili Boha a Wótca našeho Knjeza
Jězusa Khrystusa.
7. Tohodla přijimajće so mjez sobu,
kaž je tež Khrystus was přijał k česći
Božej.*
8. Praju mjenujcy, zo bu Khrystus
Jězus służownik wobrězanja wěrnosći-
wosće Božeje dla, zo by slubjenja wót-
cow wobtwjerdźił;*
9. Pohani pak česća Boha z miłosće,
kaž je pisane: „Tohodla chcu tebje khwa-

19. Kedźbujmy, zo z wužiwanjom jědźe njeměr njezbudźimy, ale wšěm dobry přikład dawamy. — **20.** t. r. hnadu Božu, z kotrejž je čłowjeska duša wudebjena a kotraž z hrěchom jej so wozmje. ** Byrnje to, štož wužiwaš, čiste abo dowolene było, zhrěšiš tola, dokelž to druhim k pohórškej wužiwaš. — **22.** Byrnje wědźał, zo je to, štož wužiwaš, dowolena jědź, njepokazuj zwonkownje, hdyž z tym pohóršk zbudźiš. ** t. r. štóž sam k zatamanju so njewotsudźa z tym, zo přećiwo swojemu přeswědčenju so zadźerži a skutkuje. — **23.** Štóž pak rozsudźa mjez nječistej a čistej jědźu, budźe zatamany t. r. zhrěši, hdyž nječistu jědź wužiwa, dokelž přećiwo swojemu přeswědčenju so zadźerži. Kóždy skutk, kotryž z přeswědčenja njewukhadźa, ale kotryž je přećiwo swědomju, je hrěšny.

XV. **1.** Japoštoł napomina tu sylnišich, t. r. w křesćanstwje wobkrućenych, zo bychu dobroćiwje znjesli słabšich t. r. bojaznych, kotřiž měnja, zo su wšelake wěcy zakazane, byrnje dowolene byłe; a zo njebychu jeno po swojim spodobanju žiwi byli. — **2.** t. r. zo by jeho we křesćanskej dospołnosći podpěrał. — **3.** Khrystus njebě sam za so žiwy, ale za nas čłowjekow; a tohodla znjese wón tež najhóršu křiwdu a hańbu Boha dla, zo by čłowjekow wumóžił. — **4.** Štož je w starym zakonju pisane, je za nas křesćanow pisane, zo bychmy z toho wukli, a sćerpnosć a nadźiju měli w ćerpjenjach tohole žiwjenja. — **5.** Hač runje drje z čitanjom swjateho pisma tež sćerpnosć a pokojenje dobywamy, dyrbi nam woboje tola Bóh dać, a hdyž je dóstanjemy, budźemy wšitcy zmysleni, kaž bě Jězus Khrystus, a budźemy wšitcy jednomyslnje Boha česćić. — **7.** Jako je Khrystus přikład za naše zmyslenje, tak mamy tež jeho sćěhować we přećelnym wobkhadźe ze wšitkimi čłowjekami, dokelž tež wón je wšěch, Židow a pohanow, přijał do swojeje cyrkwje. — **8. 9.** Židźa mějachu takrjec po Božich slubjenjach prawo na zbóžnika, a tohodla bě Khrystus służownik wobrězanja, t. r. wobrězanych abo Židow, dokelž je Bóh wěrnosćiwy w swojich slubjenjach. Pohani pak buchu wumóženi ze sameje miłosće Božeje.

lić mjez pohanami, Knježe, a twojemu mjenu spěwać.“* 2. Kral. 22, 50; Ps. 17, 50.

10. A zaso praji (Pismo): „Wjeselće so pohani z jeho ludom.“ 5. Mójz. 32, 43.

11. A zaso: „Khwalće Knjeza wšitcy pohani, a česćće jeho wšitke ludy.“ Ps. 116, 1.

12. A zaso praji Isaias: „Budźe korjeń Jesse a kotryž wstanje, zo by knježił nad pohanami, na toho budźa pohani so nadźijeć.“* Is. 11, 10.

13. Bóh nadźije pak napjelń was ze wšej wjesołosću a pokojom we wěrje, zo byšće nadobywali w nadźiji a w mocy Ducha swjateho.

14. Sym pak wěsty, moji bratřa, též ja sam wo was, zo sće též sami połni lubosće, napjelnjeni ze wšim spóznaćom, tak zo móžeće jedyn druheho napominać.*

15. Khroblišo pak sym wam pisał, bratřa, z dźěla jako tón, kiž was dopomina po hnadźe, kotraž bu mi data wot Boha,

16. Zo bych był měšnik Jězusa Khrystusa za pohanow, woprowacy evangelium Bože, zo by wopor pohanow był spodobny a swjećeny přez Ducha swjateho.

17. Mam tohodla khwalbu w Khrystusu Jězusu za wěc Božu.*

18. Přetož njekhroblu so něšto prajić (wo mni), štož přez mje Khrystus njeje dokonjał k posłušnosći pohanow, ze słowom a skutkom,

19. W mocy znamjenjow a dźiwow, w mocy Ducha swjateho, tak zo sym wot Jeruzalema a wokoło hač do Illyrije evangelium Khrystusowe dopowědźił.*

20. Tak pak sym tuto evangelium prědował, hdźež Khrystus ani njebu mjenowany, zo bych na cuzy zakład njetwarił, ale kaž je pisane:

21. „Kotrymž njebu wozjewjane wo nim, budźa widźeć, a kotřiž njesłyšachu, zrozymja.“* Is. 52, 15.

22. Tohodla běch též najbóle wotdźeržany k wam přińć, a sym hač dotal zadźěwany.*

23. Nětko pak, hdyž w tychle krajinach* wjacy města nimam, a žadosć mam k wam přińć hižo wot mnohich prjedawšich lět,

24. Nadźiju so, zo was, hdyž puć do Hispanije nastupju, nimoducy wohladam a wot was (někotrych) tam přewodźany budu, hač was prjedy trochu wužiju.*

25. Nětko pak podawam so do Jeruzalema, zo bych swjatym słužił.*

26. Přetož Macedonija a Achaja za dobre spóznaštej, zo by něšto so składowało za khudych swjatych, kotřiž su w Jeruzalemje.

27. Jim pak so to zespodoba; a woni su jich dołžnicy; přetož hdyž buchu pohani z jich duchownymi kubłami wobdźěleni, su winowaći, jim též słužić z ćělnymi.* 1. Kor. 9, 11.

---

12. Jesse bě Davidowy nan, a w Isaiasowym wěšćenju přiruna so Davidowa swójba štomej, kotryž je hač do korjenja wotrubany; z tohole korjenja pak wuńdźe čerstwa hałza, t. j. Messias, na kotrehož též pohani swoju nadźiju stajeju. — **14—16.** S. Pawoł zamołwja so nětko na kóncu swojeho lista, zo je tak khroble pisał z tym, zo je wot Boha k japoštołstwu powołany. Wón praji: Též ja znaju waše dobre počinki, a wěm, zo móžeće sami so napominać, ale dokelž je mje Boža hnada jako japoštoła za pohanow powołała, pisach wam khroblišo, dokelž mam evangelium mjez pohanami rozšěrjeć a z pohanow Bohu spodobny wopor přihotować. — **17—19.** Dokelž sym wot Boha wuzwoleny japoštoł, směm so z tym khwalić, štož sym za Boha dokonjał; nic pak jako bych ze samsnymi mocami skutkował, dokelž jeno z mocu Khrystusowej sym pohanow k posłušnosći wěry wobroćił; we mocy Ducha swjateho, t. r. z darami Ducha swjateho, kotrež wobroćeni dóstachu. — **19.** Illyrija je nawječorna mjeza, hač do kotrejež bě Pawoł na japoštołskich pućowanjach přišoł. — **21.** Pawoł wučeše jeno na městnach, hdźež hišće nichtó evangelium rozšěrjał njebě. — **22.** Dokelž mějach w tychle krajinach wjele dźěłać, njemóžach k wam dóńć. — **23.** Njesměmy myslić, zo bychu cyłe krajiny za cyrkej dobyte byłe, dokelž do jednotliwych městow a wsow njemóžeše Pawoł dóńć, ale jeno we hłownych městach załoži křesćanske wosady, a za dalše rozšěrjenje postaji Pawoł pomocnikow. — **24.** t. r. so zwjeselu wobkhadźujo z wami. — **25.** t. r. zo bych křesćanskej wosadźe w Jeruzalemje jałmožnu přepodał, kotruž sym za nju hromadźił. (Jap. sk. 19, 21—24, 27.) — **27.** Hdyž

28. Hdyž potajkim to dokonjam a jim tónle płód* wěsće přepodam, póńdu přez was do Hispanije.

29. Wěm pak, zo hdyž k wam přińdu, w połnosći žohnowanja evangelia Khrystusoweho přińdu.*

30. Prošu was tohodla, bratřa, přez našeho Knjeza Jězusa Khrystusa a přez lubosć Ducha swjateho,* zo byšće mje podpěrali w swojich modlitwach za mnje pola Boha,

31. Zo bych wumóženy był wot njewěriwych, kotřiž su w Judeji, a zo by służba mojeje podwolnosće so spodobała swjatym w Jeruzalemje,*

32. Zo bych z wjesołosću k wam přišoł po woli Božej, a z wami so wokřewił.

33. Bóh pokoja pak budź z wami wšitkimi. Amen.

STAW XVI.

Japoštoł dawa někotrych mjez Romskimi postrowić jich wosebnosće dla, napomina, zo maju so někotrych zdalować, a praji wo druhich, zo Romskich postrowjeju.

Poručam pak wam Foebu,* našu sotru, kotraž je w służbje cyrkwje w Kenchreach,

2. Zo byšće ju přijeli w Knjezu, kaž swjatym přistoji,* a jej pomhali, w kajkejžkuli należnosći by was potrjebowała; přetož tež wona bu mnohim pomocnica, tež mi samomu.*

3. Postrowće Prisku a Aquilu,* mojeju pomocnikow w Khrystusu Jězusu,

Jap. sk. 18, 2. 26.

4. Kotrajž staj za moje žiwjenje swoju šiju nastajiłoj, kotrymajž nic jeno ja sam so dźakuju, ale tež wšitke cyrkwje mjez pohanami,

5. A jeju domjacu zhromadźiznu.* Postrowće mojeho lubowaneho Epaencta, kotryž je prěnik Asije w Khrystusu.**

6. Postrowće Mariju, kotraž je wjele prócy měła mjez wami.

7. Postrowće Andronika a Juniasa, mojeju přiwuzneju a sobujateju, kotrajž staj wuznamjenjenaj mjez japoštołami, kotrajž staj přede mnu byłoj w Khrystusu.*

8. Postrowće Ampliata, mi wjelelubeho w Knjezu.

9. Postrowće Urbana, mojeho pomocnika w Khrystusu Jězusu, a Stachya, mojeho lubowaneho.

10. Postrowće Apellea, wobtwjerdźeneho w Khrystusu.

11. Postrowće tych, kotřiž su z Aristobuloweho domu. Postrowće Herodiona, mojeho přiwuzneho. Postrowće tych, kotřiž su z Narcissoweho domu, kotřiž su w Knjezu.

12. Postrowće Tryfaenu a Tryfosu, kotrejž so prócujetej w Knjezu. Postrowće Persidu, wjelelubu, kotraž je so wjele prócowała w Knjezu.

---

pohani wot Židow duchowne kubła dóstachu, t. r. wěru do Jězusa Khrystusa, móža Židam dźakowni so wopokazać z tym, zo jim w ćělnych potrěbnosćach z jałmožnu na pomoc přińdu. — **28.** t. r. jałmožnu, płód křesćanskeje miłosće. — **29.** t. r. zo mój přikhad wam žohnowanje přinjese, dokelž wěm, zo Khrystus moje skutkowanje za evangelium žohnuje. — **30.** t. r. přez lubosć, kotruž Duch swjaty we wašich wutrobach zbudźuje. — **31.** Pawoł znaješe njepřećelnosć swojich krajanow w Jeruzalemje a boji so jich złósće, a prosy tohodla křesćanow w Romje, zo bychu Boha za jeho wumóženje prosyli. Jeho bojosć njebě bjez přičiny, dokelž bu w Jeruzalemje jaty, pozdźišo do Caesareje wotwjedźeny, hdźež dwě lěće jako jaty přebywaše, zo by potom do Roma wotwjedźeny był, hdźež bu tohorunja dwě lěće jaty, a potom hakle poda so do Hispanije.

XVI. **1.** Foebe bě słužownica cyrkwje w Kenchreach pola Korintha a přinjese list do Roma. — **2.** t. r. tajkim, kotřiž su cyle Božej służbje so poswjećili. — **3.** Aquila a jeho žona Priska běštaj zaso z Efesa do Roma so podałoj; hl. Jap. sk. 18, 2; 18; 26. — **4.** t. r. za mnje smjertnemu strachej so wustajiłoj, najskerje při zběžku, kotryž nasta přećiwo Pawołej w Korinthu (Jap. sk. 18, 12) abo w Efesu (Jap. sk. 19; 23). — **5.** Aquila a Priska měještaj w domje Bože służby za křesćanow. ** t. r. kotryž w romskej provincy Asia najprěni ke Khrystusej so wobroći. — **7.** Andronikus a Junias staj najskerje k 72 wučownikam słušałoj abo tola zahe, snadź prěnje swjatki so wobroćiłoj a w rozšěrjenju křesćanstwa pilnje dźěłałoj, haj tež Pawołowe jastwo dźěliłoj, kaž móžemy z tychle słowow sudźić.

13. Postrowće Rufa, wuzwoleneho w Knjezu, też jeho maćeŕ, jeho a moju.
14. Postrowće Asynkrita, Flegonta, Hermasa, Patrobasa, Hermea a bratrow, kotřiž su z nimi.
15. Postrowće Filologa a Juliu, Nerea a jeho sotru, a Olympiadu a wšěch swjatych, kotřiž su z nimi.*
16. Postrowće so mjez sobu ze swjatym wokošenjom.* Postrowjeja was wšě zhromadźizny Khrystusowe.
17. Prošu pak was, bratřa, zo byšće kedźbowali na tych, kotřiž rozšćěpjenja a postorki činja přećiwo wučbje, kotruž sće nawukli, a wotkhilejće so wot nich.*
18. Přetož tajcy njesłuža Khrystusej našemu Knjezej, ale swojemu brjuchej;* a ze słódkimi rěčemi a khwalenjom zawjeduja wutroby njewinowatych.
19. Přetož waša posłušnosć je do wšěch městow so rozešła. Tohodla wjeselu so nad wami. Ale chcu, zo byšće mudri byli w dobrym a sprosći při złym.*
20. Bóh pokoja pak rozmjeć satana pod wašimi nohami bórzy.* Hnada našeho Knjeza Jězusa Khrystusa budź z wami.
21. Postrowja was Timotheus, mój pomocnik, a Lucius a Jason a Sosipater, moji přiwuzni.*
22. Postrowjam was też ja Tertius, kiž sym list pisał, w Knjezu.*
23. Postrowja was Kajus,* mój hospodowaŕ, a cyła zhromadźizna. Postrowja was Erastus, měšćanski dokhódnik, a bratr Quartus.
24. Hnada našeho Knjeza Jězusa Khrystusa budź z wami wšěmi. Amen.
25. Tomu pak, kotryž móže was posylnić z pohladom na moje evangelium a prědowanje Jězusa Khrystusa po zjewjenju potajnstwa, wot wěčnych časow zakhowaneho,
26. Nětko pak wozjewjeneho z pismami profetow po přikazni wěčneho Boha k posłušnosći wěry, wšitkim ludam připowědźeneho, —
27. Samomu mudremu Bohu (budź khwała) přez Jězusa Khrystusa, kotremuž budź česć a khwała wěki na wěki. Amen.

---

15. Wo tychle wosobach so ničo wěste njewě, jeno zo bě Rufus syn Symana Cyrenejskeho; hl. Mark. 15, 21. — **16.** Grekscy a Romscy postrowjachu so z wokošenjom; pola křesćanow ma wokošenje so stać ze swjatej lubosću. — **17.** Tu na kóncu lista napomina Pawoł, zo bychu so tajkich wobarali, kotřiž wopačnu wučbu rozšěrjeju. — **18.** t. r. swojemu časnemu wužitkej. — **19.** t. r. dobre dyrbiće derje znać, w złych skutkach pak njewědomni być. — **20.** Bóh pokoja njech djaboła překory, t. r. wšěch błudnych wučerjow rozmjeće, zo by w romskej wosadźe dobra jednota we wěrje wostała. Tuto přeće s. Pawoła je so derje dopjelniło. — **21.** Timotheus, hl. Jap. sk. 16, 1; Lucius, hl. Jap. sk. 13, 1, snadź tón samy; Jason, hl. Jap. sk. 17, 5, snadź tón samy; Sosipater, hl. Jap. sk. 20, 4, snadź ta sama wosoba, kotraž tam so mjenuje Sopater. — **22.** Tertius bě list pisał, dokelž Pawoł swoje listy diktowaše. — **23.** Pola Kaja Pawoł bydleše. Erastus, hl. Jap. sk. 19, 22; 2. Tim. 4, 20. — **25—27.** To je jadriwe skónčenje cyłeho lista. S. Pawoł khwali tu z mócnymi słowami Boha za wumóženski skutk, tamnu hłuboku potajnosć, kotraž bě wot wěčnosće wobzamknjena, ale hišće zamjelčana, nětko pak we evangeliu Jězusowym wšitkim ludam wozjewjena. W pismach profetow bu tale slubjena potajnosć připowědana, a w evangeliu namaka dopjelnjenje, a w rozšěrjenju evangelia bu spóznata też samym pohanam. Za to budź česć a khwała Bohu a Jězusej Khrystusej wěki na wěki.

PRĚNI LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA KORINTHSKICH.

STAW I.

Pawoł dźakuje so Bohu za dary, Korinthskim date. Tola pak wobžaruje, zo je mjez nimi překora wo křćijerjach, a wjeseli so, zo pósłany k prědowanju evangelia je mało jich křćił; dopokazuje, zo je mudrosć swěta zaćisnjena, njewučeni pak su wuzwoleni. Wumóženje je w Khrystusowej smjerći, kotrejež prědowanje je swětej błaznosć, wěriwym pak móc a mudrosć; přetož šotž je wot swěta zacpěte, wuzwoli Bóh, zo nichtó njeby we sebi samym so khwalił.

Pawoł, powołany japoštoł Jězusa Khrystusa přez wolu Božu, a bratr Sosthenes,*

2. Cyrkwi Božej, kotraž je w Korinthu, poswjećenym w Khrystusu Jězusu,* powołanym swjatym,** ze wšitkimi, kotřiž so wołaju k mjenu našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, na kóždym měsće, na jich a našim.***

3. Hnada wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.

4. Dźakuju so stajnje swojemu Bohu za was dla hnady Božeje, kotraž je wam data w Khrystusu Jězusu,*

5. Zo sće ze wšim wobohaćeni we nim, z kóždym słowom a z kóždej wědomosću,*

6. Dokelž dźě je swědčenje Khrystusowe wobtwjerdźene we was,*

7. Tak zo wam ničo njewotkhadźa na žanej hnadźe, kotřiž wočakujeće zjewjenje našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,*

8. Kotryž was tež wobtwjerdźi hač do kónca,* zo byšće bjez winy byli na dnju přikhada našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.

9. Swěrny je Bóh, přez kotrehož sće powołani k zjednoćenstwu jeho Syna Jězusa Khrystusa našeho Knjeza.*

1. Thess. 5, 24.

10. Napominam pak was,* bratřa, přez mjeno našeho Knjeza, Jězusa Khrystusa, zo byšće wšitcy jenak so wuprajeli, a zo bychu rozšćěpjenja mjez wami njebyle, ale zo byšće dospołni byli w tom samym zmysle a měnjenju.

I. **1.** Sosthenes bě nahladny, křesćanskej wosadźe w Korinthu derje znaty muž, kotryž bě, hdyž Pawoł tónle list pisaše, w Efesu při nim. — **2.** Korinthsku wosadu mjenuje Pawoł cyrkej Božu, dokelž je Bohu swjećena přez Jězusa Khrystusa, kotryž je wěriwym swoje hnady wudźělił. ** t. r. k swjatemu žiwjenju powołanym. *** t. r. kotřiž w Korinthu a tež tudy w Efesu, hdźež běštaj Pawoł a Sosthenes, do Khrystusa wěrja. — **4.** Zo by sebi s. japoštoł wutroby Korinthskich, kotrychž dyrbješe kruće napominać, dobył, spomina najprjedy na to, štož ma na nich khwalić, na wšelake hnady, kotrež su jim wot Khrystusa wudźělene. — **5.** Dwoju hnadu mjenuje Pawoł wosebje, mjenujcy wučbu Jězusowu, swjate evangelium, a prawe zrozymjenje tuteje wučby. — **6.** Swědčenje Khrystusowe t. j. evangelium, kotrež wo Khrystusu swědči a do kotrehož wy kruće wěriće. — **7.** Kruta wěra płodźi sylnu nadźiju na přikhad Khrystusowy, na zjewjenje jeho nětko njewidźomneje krasnosće. — **8.** t. r. kotryž wam hnadu wobstajnosće dari. — **9.** Bóh, kotryž je was powołał k wěrje Jězusowej, da wam, dokelž je swěrny, dalše dary k zbóžnosći. — **10.** Po dlějšim zawodźe počina Pawoł z napominanjom; we Korinthskej wosadźe běchu překory přez to nastałe, zo jeni k tomu a druzy k druhemu wučerjej so dźeržachu. S. Pawoł žada sebi, zo bychu so tajkeho stronistwa wotrjekli, evangelium kruće wěrili a wuznawali, njech je Pawoł, abo Apollo abo Kefas je wučił. Wulki dźěl wosady měješe so k Pawołej, druhim pak lubješe so Apollo lěpje, dokelž z wulkej rěčniwosću a swětnej wědomosću swjate Pismo wukładowaše a křesćanske wěrnosće rozestaješe. Židowscy křesćenjo dźeržachu so zas s. Pětra, Kefasa, a njeměějachu dowěry k japoštołej pohanow, k Pawołej; k tymle třom stronam, kotrež přewjele na nahladnosć čłowjeskich wučerjow dawachu, přińdźe štwórta, kotraž, zwonkowne wučeřstwo sebi mało wažicy, so na Khrystusa samoho powoła. Wěrnosće wěry pak njeprějachu so wot žaneje strony, ale buchu wot wšitkich njepřeměnite wěrjene; jeno za tym hač mějachu jeni wjetše spodobanje na Pawole, běchu přiwisnicy Pawoła, druzy přiwisnicy Apolla a třeći zas Kefasa abo Pětra. Swjaty Pawoł napomina jich, zo bychu wšitcy, njedźiwajcy na wšelakich wučerjow, Khrystusej słušeli, kotryž je za nich křižowany, kotryž je jich wumóžił, we kotrehož mjenje su křćeni.

11. Přetož mi bu wozjewjene wo was, moji bratřa, wot domjacych Chloe,* zo su zwady mjez wami.
12. Měnju pak tuto, zo kóždy mjez wami praji: Ja wšak sym Pawołowy, ja pak Apollowy, ja pak Kefasowy, ja pak Khrystusowy. Jap. sk. 18, 24.
13. Je Khrystus dźěleny? Bu drje Pawoł křižowany za was? abo bušće we mjenje Pawoła křćeni?*
14. Dźakuju so Bohu, zo nikoho z was křćił njejsym, khiba Krispa a Kaja, Jap. sk. 18, 8.
15. Zo by nichtó njerjekł, zo sće w mojim mjenje křćeni.*
16. Sym pak tež Stefanasowy dom křćił; hewak njewěm, zo bych někoho druheho křćił.
17. Přetož Khrystus njepósła mje křćić, ale evangelium prědować, nic w mudrosći słowa, zo by křiž Khrystusowy njebył posłabjeny.* 2. Pětr. 1, 16; niže 2, 1. 4. 13.
18. Přetož słowo křiža je wšak tym, kotřiž budźa zhubjeni, błaznosć, tym pak, kotřiž budźa wumóženi, to je nam, móc Boža.* Rom. 1, 16.
19. Přetož pisane je: „Zniču mudrosć mudrych, a rozom rozomnych zaćisnu.“* Is. 29, 14.
20. Hdźe je mudry? hdźe pismawučeny? hdźe wurěčowař tohole swěta? Njesčini Bóh mudrosć tohole swěta błaznu?* Is. 33, 18.
21. Přetož dokelž w Božej mudrosći swět přez mudrosć Boha njespózna, zespodoba so Bohu, přez błaznosć prědowanja wozbožić wěrjacych:*
22. Dokelž kaž Židźa znamjenja žadaju, tak Grekscy mudrosć pytaju;*
23. My pak prědujemy Khrystusa křižowaneho, Židam drje pohóršk, pohanam pak błaznosć,*
24. Ale powołanym samym, Židam a Grekskim, Khrystusa jako Božu móc a Božu mudrosć:*
25. Dokelž błaznosć na Bohu je mudriša, dyžli čłowjekowje, a słabosć na Bohu je sylniša dyžli čłowjekowje.*
26. Přetož pohladajće na swoje powołanje, bratřa, zo njejsu (powołani) mnozy mudri po mjasu, nic mnozy mócni, nic mnozy wosobni,*

---

11. Štó Chloe bě, njeje znate, najskerje wosobna žónska w Korinthu, kotrejež přećelowje abo służownicy do Efesa přišedši, Pawołej wo nastatych překorach powědachu. — **13.** Khrystus, kotryž je jeno jedyn, a tohodla tež jenu wučbu wučił, jeno jenu cyrkej založił, njehodźi so dźělić. — **15.** Pawoł wjeseli so, zo njeje wina na tychle překorach, dokelž jeno porědko křćiješe, za to pak ćim pilnišo prědowaše. — **17.** Pawoł prědowaše z jasnymi ale jednorymi słowami; evangelium, wučba wo křižu t. j. wo wumóženju je sama na sebi tak mócna, zo wšitkich hnuje a přeměni; štóž ju z přewulkej čłowjeskej mudrosću wuhotuje, słabi křiž Khrystusowy, t. r. wučbu wo wumóženju, dokelž měni, zo čłowjesku podpěru potrjebuje. — **18.** Zhubjeni budźa wšitcy ći, kotřiž do słowa křiža, t. r. do křižowaneho zbóžnika njewěrja, dokelž maju evangelium we swojim hordym duchu za błaznosć; wšitcy pak, kotřiž do słowa křiža wěrja, budźa zbóžni; přetož za nich je wučba wo křižowanym zbóžniku potajna móc, kotraž jich žiwjenje přeměni a jich w póććiwosći wobkrući. — **19.** Bóh zniči mudrosć mudrych, hdyž to, štož maju woni za mudre, hidźi; to pak, štož maju woni za błazne, wuzwoli, zo by přez to swoju mudrosć zjewił. — **20.** Mudri tohole swěta, t. r. kotřiž na swoju samsnu mudrosć twarja, mudrosć wěry zacpěwajcy, su so minyli a jich wědomosć njepřinjese płodu. — **21.** Swět, t. r. swětni čłowjekowje njespóznachu Boha z jeho skutkow, kotrež wón tola z wulkej mudrosću rjaduje; tohodla wobzamkny Bóh, zo chce z wučbu wo křižu, kotruž maju ćile ludźo za błaznosć, wumóžić wšitkich, kotřiž do njeje wěrja. — **22.** Židźa žadaju dźiwy a Grekscy, t. j. pohanscy mudri wulke dopokazy, prjedy dyžli wěrja, jednorym słowam pak wěru zapowědźeju. — **23.** Wučba, zo je Khrystus na křižu swět wumóžił, je za Židow, kotřiž mócneho swětneho krala jako wumóžnika žadachu, pohóršk; za mudrowacych pohanow pak, kotřiž zapřijeć njemóža, zo by přez smjerć na křižu swět wumóženy być móhł, je tale wučba błaznosć. — **24.** Tym pak, kotřiž su přez hnadu Božu k wěrje powołani, je Khrystus na křižu najwjetši dopokaz Božeje mocy a dobroćiwosće a mudrosće. — **25.** Štož čłowjekam na Božich skutkach błazne być so zda, je tola mudriše, dyžli najmudriše čłowjeske skutki, a štož so na Božich skutkach słabe być zda, je tola mócniše, dyžli najmócniše skutki čłowjekow. — **26.** K wěrje njebuchu powołani mudri, kotřiž na swoju wědomosć twarja, nic mócni a wosobni, kotřiž so na tute swětne wěcy spušćeju.

27. Ale štož je błazne před swětom, wuzwoli Bóh, zo by mudrych zahańbił, a słabe před swětom wuzwoli Bóh, zo by mócne zahańbił,

28. A nizke před swětom a zacpěte wuzwoli Bóh, a to štož njeje, zo by to, štož je, zničił,*

29. Tak zo by so njekhwalił před jeho wobličom žadyn čłowjek.*

30. Z njeho pak sće wy w Khrystusu Jězusu, kotryž bu nam mudrosć wot Boha, a wosprawnjenje a poswjećenje, a wumóženje, Jer. 23, 5.

31. Zo by, kaž je pisane: „Kotryž so khwali, w Knjezu so khwalił.“* Jer. 9, 23. 24; 2. Kor. 10, 17.

STAW II.

Pawoł dopokazuje, zo je Khrystusa, a to křižowaneho, z wulkej ponižnosću a z jednorymi słowami Korinthskim prědował, hač runje k dospołnym tež w mudrosći swětej zakhowanej rěčeše, kotraž móže so jeno spóznać z Duchom Božim; přetož zmysłny čłowjek njezapřijima bóžske wěcy.

A ja, k wam přišedši, bratřa, njepřińdźech z wysokosću rěče abo mudrosće, swědčenje Khrystusowe wam připowědujo.* Wyše 1, 17.

2. Přetož njewotmyslich sebi, zo bych mjez wami něšto wědźał, khiba Jězusa Khrystusa, a toho jako křižowaneho.*

3. A ja běch w słabosći a bojosći a wulkim strachu pola was;* Jap. sk. 18, 1.

4. A moja rěč a moje prědowanje (njesta so) z přemołwjacymi słowami čłowjeskeje mudrosće, ale we wopokazmje ducha a mocy,*

5. Zo waša wěra njeby założena była na čłowječu mudrosć, ale na móc Božu.

6. Mudrosć pak rěčimy mjez dospołnymi;* tola nic mudrosć tohole swěta, ani wjeŕchow tohole swěta, kotřiž hinu;

7. Ale rěčimy mudrosć Božu w potajnosći,* kotraž bě zakhowana, kotruž Bóh předpostaji wot wěčnosće k našej krasnosći,

8. Kotruž žadyn z wjeŕchow tohole swěta njespózna (přetož, hdy bychu ju spóznali byli, njebychu nihdy Knjeza krasnosće křižowali),*

9. Ale (prědujemy), kaž je pisane: „Štož woko njeje widźało, ani wucho słyšało, ani do čłowjeskeje wutroby njeje přišło, štož je Bóh přihotował tym, kotřiž jeho lubuja.“* Is. 64, 4.

10. Nam pak Bóh to zjewi přez swojeho Ducha; přetož Duch přepytuje wšitko, tež hłubokosće Bože.*

---

28. Njemudrych před swětom je Bóh z wyššej mudrosću napjelnił, z kotrejž zahańbja wšitku swětnu mudrosć, słabych je z wyššej mocu wuhotował, z kotrejž wšu swětnu móc přewinu, a nizkich a zacpětych před swětom je z česću wobdał, kotraž wšitku swětnu česć přewyšuje. — **29.** Čłowjek njesmě ze swojej mocu a wosobnosću so khwalić. — **31.** Wšitko dobre, wosebje mudrosć, kotraž wot Boha wukhadźa, sprawnosć a swjatosć a wumóženje, přez kotrež so hrěšnosć zběhny, maće wot Khrystusa, a w nim móžeće so khwalić.

II. **1.** Tež ja sym wam z jednorymi słowami, a nic z wulkej rěčniwosću a čłowjeskej mudrosću evangelium prědował. — **2.** Běch sebi předewzał, swoju mudrosć mjez wami skhować, a jeno znać Khrystusa, a wosebje jeho wumóženski skutk, kotryž je na křižu za nas dokonjał. — **3.** Moje wustupjenje pola was bě bojazne, njemóžeše tohodla moje jednore słowa podpěrać. — **4.** Moje prědowanje njedósta swoju móc z mudrych dopokazow, z kotrymiž čłowjekowje druhich wo wěrnosći swojich słowow přeswědčić pytaju, ale z Ducha swjateho, kotryž posłucharjow rozswětla a k přijeću wěrnosće pohnuwa. — **6.** Pódla jednorych wěrnosći, kotrež maju wšitcy wěrić, znaje a wuči Pawoł tych, kotřiž duchownemu žiwjenju so přiwučichu, wyššu mudrosć, t. j. cyłe potajne wotpohladanje Bože, po kotrymž chcyše nas wumóžić a wozbožić. Tale mudrosć njeruna so mudrosći, kotruž dźěći tohole swěta rozšěrjeju, kotraž stajnje so přeměnja, ale tale mudrosć je mudrosć, kotraž wěčnje wostawa. — **7.** Tale Bóžska mudrosć je potajnosć, t. r. wučba, kotraž z čłowjeskim rozomom so njespóznawa, ale wot Boha so wozjewi. — **8.** Tamni, kotřiž w swěće něšto płaća, wjeŕchowje swěta, njezapřijimaju tule mudrosć, hewak njebychu Knjeza krasnosće, t. r. toho morili, kotryž ma wšu krasnosć a ju tež swojim wumóženym wudźěla. — **9.** Ze swojimi zmysłami a ze swojim rozomom njezapřijima čłowjek tule mudrosć Božu. — **10.** Duch swjaty, kotryž Božske byće a Bóžske wotpohladanja znaje, a kotrehož smy dóstali, je to nam wěriwym zjewił.

11. Přetož štó mjez čłowjekami wě, što je w čłowjeku, khiba čłowječi duch, kotryž je w nim? Tak tež njespózna nichtó, što je Bože, khiba Duch Boži.*

12. My pak njedóstachmy ducha tohole swěta, ale Ducha, kotryž je z Boha, zo bychmy wědźeli, što je nam wot Boha darjene,*

13. Štož tež rěčimy, nic we wučenych słowach čłowjeskeje mudrosće, ale we wučbje Ducha, z duchownymi duchowne wěcy zjednoćejcy.* Wyše 1, 17; 2. Pětr. 1, 16.

14. Zmyslny čłowjek wšak njezapřijima to, štož je Ducha Božeho; přetož to je jemu błaznosć, a njemóže to zrozymić, dokelž ma duchownje so rozsudźeć.*

15. Duchowny pak rozsudźa wšitko, sam pak njebywa wot nikoho rozsudźany;*

16. „Přetož štó spózna mysl Knjezowu, zo by jeho powučił?“ My pak mamy mysl Khrystusowu.*
Mudr. 9, 13; Is. 40, 30; Rom. 11, 34.

STAW III.

Zmyslnym Korinthskim njemóžeše Pawoł zakhowane potajnosće wěry prědować; přetož wadźachu so wo tych, kotřiž běchu jeno słužownicy, hdyž móže Bóh sam přirost hnady a pócćiwosći dać, a Khrystus sam je zakład wěry; štó je na njón derje abo špatnje twarił, pokaže so na sudnym dnju. Templ Boži, kotryž smy my, njesmě so skazyć a ze słužownikami Božimi njesmě so nichtó khwalić.

Tež ja, bratřa, njemóžach k wam rěčeć jako duchownym,* ale jako ćělnym. Jakož móličkim w Khrystusu

2. Podach wam mloko k piću, nic jědź; přetož hišće njezamóžešće (ju znjesć); ani nětko (to) hišće njemóžeće; přetož dotal sće ćělni.*

3. Přetož hdyž je mjez wami žarliwosć a zwada,* njejsće snadź ćělni a njekhodźiće po čłowjeskim?

4. Přetož hdyž něchtó praji: „Ja wšak sym Pawołowy, druhi pak: Ja Apollowy, njejsće tak čłowjekowje?* Što potajkim je Apollo? što pak Pawoł?

5. Słužownicy su toho, kotrehož wěriwi bušće, a to kóždy tak, jakož je Knjez (jemu) dał.*

6. Ja sym sadźał, Apollo je přiliwał; ale Bóh je zróst dał.

---

11. Jako jeno čłowjeski duch wě, što w čłowjeku so stawa, na čo wón mysli, za čim žada atd., tak znaje tež jeno Boži Duch Bože mysle a wotpohlady. — **12.** Ducha swjateho, kotryž potajnosće Bože znaje, dóstachmy a zhonichmy tak wot njeho, što je Bóh za nas přihotował, a što nam hižo darił; přihotował je nam wěčnu zbóžnosć a darił je nam swojeho Syna a hnady, kotrež je nam tón zasłužił. — **13.** Tute wot Ducha swjateho zjewjene wěrnosće njeprědujemy ze słowami čłowjeskeje mudrosće, ale ze słowami, kotrež nas Duch swjaty wuči, dokelž duchowne naležnosće njesmědźa ze swětnymi so měšeć, ale maju jeno z duchownymi so zjednoćeć. — **14.** Zmyslny čłowjek žada jeno za tym, štož jeho zmysłam hoji, štož jemu tudy česć abo zamóženje abo wjeselo přihotuje; tohodla njerodźi wo to, štož Duch swjaty wozjewja, dokelž to njelubi so jeho zmysłam, tohodla to njezapřijima, dokelž duchowne naležnosće móža so zrozymić, rozsudźić a ważić wot duchownje zmyslenoho čłowjeka, t. r. wot tajkeho, kotrehož rozom je wot Ducha swjateho rozswětleny, a kotrehož wola je posylnjena, zo žada Boha spóznać a jeho kaznje dopjelnić. — **15.** Štóž je wot s. Ducha rozswětleny a wodźeny, spóznawa a zamóže prawje rozsudźeć tež wšitke druhe wěcy; mjez tym zo wón wot žanoho zmyslneho čłowjeka prawje so spóznać a rozsudźić njemóže. — **16.** Mysl Khrystusowa, t. r. jeho myslenje a wotpohladanje njemóže wot čłowjekow so zapřijeć, wjele mjenje mištrować, a tohodla njemóže tež zmyslny čłowjek nas, kotřiž mamy Khrystusowu mysl, t. r. kotřiž smy žiwi po Khrystusowej wučbje, prawje rozsudźeć.

III. **1.** Pawoł zamołwja so, zo je Korinthskim jeno jednore wěrnosće prědował, dokelž w duchownym žiwjenju běchu hišće jara njedospołni, a tohodla njebychu potajnosće wěry zapřijeli; duch swěta knježeše hišće mjez nimi. — **2.** Kaž dźěćom mloko k cyrobje so podawa, doniž krućišu jědź njeznjesu, tak dyrbjachu so tež ke Korinthskim jednore wěrnosće prědować, doniž njeběchu w duchownym žiwjenju tak posylnjeni, zo móžachu potajnosće znjesć. — **3.** Dokelž su mjez wami tajke zwady, dopokazujeće, zo sće słabi čłowjekowje a zo waše žiwjenje njeje wot Ducha s. rjadowane, ale čłowjeskim wopačnosćam podćisnjene. — **4.** t. r. słabi čłowjekowje, kotřiž hladajcy na pobočne wěcy, hłowne zabywaju. — **5.** Pawoł a Apollo njejstaj knjezaj, ale jeno słužownikaj wašeho Knjeza Khrystusa, do kotrehož wěriće; wonaj słužitaj jemu po měrje darow, kotruž jimaj Knjez wudźěli.

7. Tuž njeje ani tón, kotryž sadźa, něšto, ani kotryž přiliwa, ale kotryž zróst dawa, Bóh.*

8. Kotryž pak sadźa a kotryž přiliwa, staj jene. Kóždy wšak dóstanje swoju mzdu po swojim dźěle.*

Ps. 61, 13; Mat. 16, 27; Rom. 2, 6; Gal. 6, 5.

9. Přetož smy sobudźěłaćerjo Boži; (wy) sće rola Boža, twar Boži.

10. Po hnadźe Božej, kotraž bu mi data, jako mudry twarc položich zakład, druhi pak na njón twari; ale kóždy hladaj, kak na njón twari.*

11. Přetož druhi zakład njemóže nichtó položić, khiba tón, kotryž je położeny, kotryž je Khrystus Jězus.*

12. Jelizo pak štó na tónle zakład twari złoto, slěbro, drohe kamjenje, drjewo, syno, słomu,*

13. Budźe kóždeho skutk zjawny; přetož Knjezowy dźeń jón wopokaže, dokelž we wohnju so zjewi; a kajki kóždeho skutk je, doswědči woheń sam.*

14. Wostanje-li něčeje dźěło, kotrež je na njón twaril, dóstanje mzdu.*

15. Jelizo pak něčeje dźěło so spali, změje škodu, wón sam pak budźe wumóženy, tola tak, jako přez woheń.*

16. Njewěsće, zo sće templ Boži, a zo Duch Boži přebywa we was?*

17. Jelizo pak štó templ Boži skazy, toho Bóh zahubi. Přetož templ Boži je swjaty, a tón sće wy.*

Niže 6, 19; 2. Kor. 6, 16.

18. Nichtó sebje njezawjedź! Zda-li so někomu mjez wami, zo je mudry na tomle swěće, sčiń so błazny, zo by mudry był.*

19. Přetož mudrosć tohole swěta je błaznosć pola Boha. Přetož pisane je: „Popadnu mudrych w jich lesći.“*

Job. 5, 13.

20. A zaso: „Knjez znaje mysle mudrych, zo su prózdne.“ Ps. 93, 11.

21. Nichtó tohodla njekhwal so z čłowjekami.*

22. Přetož wšitko je waše:* njech je Pawoł, abo Apollo, abo Kefas, abo swět, abo žiwjenje, abo smjerć, abo přitomne, abo přichodne, přetož wšitko je waše;

7. Wosada je runje roli; Pawoł je najprjedy tam sadźał a słowo Bože wusywał; potom přińdźe Apollo, kotryž dale wučeše a to wobkrućeše, štož bě Pawoł założił; wobaj pak byštaj podarmo dźěłałoj, njeby-li Bóh jeju prócu žohnował a symjenju rosć dał. — **8.** Wobaj, syjeŕ a přiliwaŕ, činitaj jenu a tu samu słužbu; po horliwosći, z kotrejž swoju słužbu wukonjataj, dóstanjetaj pak wšelaku mzdu. — **10.** Pawoł přiruna Korinthsku wosadu z twarom, kotremuž je wón zakład położił, a druzy su na tomle zakładźe dale twarili; kóždy pak, kotryž tu twari, dyrbi kedźbować, zo mudrje dale twari, zo njeby ze swojim dźěłom twarej škodźił. — **11.** Zakład sam je Khrystus, t. j. jeho swjata wučba. — **12.** Kotřiž dale twarja, móža na zakład kłasć złoto, slěbro, drohe kamjenje, t. r. móža Jězusowu wučbu ze zahorjenym prědowanjom tak wujasnić, zo wjele druhich k jeje přijeću pohnuja, abo móža syno abo słomu na zakład kłasć, t. r. njepodpěraju ze swojim prědowanjom rozšěrjenje Jězusoweje wučby, a zadźěwaju jej skerje, dokelž swoje samsne nahlady a wučby cyle njetrěbnje přidawaju. — **13.** Nětko drje wužitk abo škoda, kotraž so načini, jasnje so spóznać a rozsudźić njemóže, ale na sudnym dnju so to stanje; dokelž tónle dźeń rozjasni jako woheń wšitko, a zjewi, kajke bě kóždeho dźěło. — **14.** Wobstoji-li něčeje dźěło pruhu wohnja, wopokaže-li so jako złoto abo slěbro a drohi kamjeń, dóstanje tajki wučeŕ wěčne myto. — **15.** Zahinje-li pak něčeje dźěło při pruzy kaž drjewo, syno abo słoma we wohnju, změje tajki wučeŕ wulku škodu, njezměje žanych zasłužbow, ale budźe dyrbjeć so čisćić a swoje zakomdźenja zapokućić w horjach, jako přez woheń, zo by zbóžny był. — **16.** W rjadkach 16—23 napomina s. Pawoł, zo njeby nichtó z prózdnymi słowami čłowjeskeje mudrosće swjatej wučbje škodźił. Kóždy wěriwy je templ Boži, dokelž Duch swjaty w nim bydli. — **17.** Hdyž dyrbješe hižo tamny, kotryž kamjeńtny templ Boži wobškodźi, kruće so khostać, kak wjele wjacy tón, kotryž duchowny templ, wěriwu wosadu a wěriwu dušu kazy, jej město Božeje mudrosće čłowjeske wučby podawajo. Jakož templ so ranić njesmědźeše, tak sće tež wy swjeći a dyrbiće njezranjeni wostać. — **18.** Nabožne překory přińdźechu wosebje z čłowjeskeje mudrosće, na kotruž so někotři spušćachu; tuž žada japoštoł, zo bychu tuteje čłowjeskeje mudrosće so wotrjekli, a tamnu prawu mudrosć přijeli, kotraž drje swětej jako błaznosć so zda, zo bychu takle woprawdźe mudri byli. — **19.** Runje w tom wopokaže so mudrosć tohole swěta jako błaznosć před Bohom, zo so w swojich kosydłach popadnje. — **21.** t. r. z čłowjeskimi wučbami a wučerjemi. — **22.** t. r. wšitko je k wašemu wužitku a k wašemu spomóženju, wosebje tež waši

23. Wy pak sće Khrystusowi, Khrystus pak je Boži.*

STAW IV.

Wo służownikach Božich njesmě so khroble sudźić. Korinthskim so porokuje, zo ze służownikami a dóstatymi darami so khwala, jako bychu je wot sebje měli a so wuzběhujcy tež japoštołow zacpěwaju, hač runje bě jich Pawoł w Khrystusu spłodźił. Pawoł praji, zo w krótkim do Korintha přińdźe, zo by wopačnych japoštołow khostał.

Tak měj nas čłowjek za służownikow Khrystusowych a wudźělerjow potajnosći Božich.*
2. Tu hižo žada so při wudźělerjach, zo by kóždy swěrny namakany był.*
3. Mi pak je to za najmjeńše, zo bych wot was sudźeny był, abo wot čłowjeskeho sudu; ale ani sam sebje njesudźu.
4. Přetož ničoho drje sebi wědomy njejsym, ale w tom njejsym wosprawnjeny; kotryž pak mje sudźi, je Knjez.*
5. Tohodla njesudźće do časa, prjedy hač Knjez přińdźe, kotryž tež rozswětli, štož je w ćmě zakhowane, a mysle wutrobow wozjewi; a tehdy budźe kóždemu khwalba wot Boha.*
6. To pak, bratřa, sym wobroćił na sebje a na Apollu was dla, zo byšće na namaj nawukli, tak zo by wyše toho, štož je pisane, jedyn za druheho so njenaduwał přećiwo třećemu.*
7. Přetož štó tebje rozeznawa?* Što pak maš, štož njedósta? hdyž pak dósta, pře čo so khwališ, jako by njedóstał?
8. Hižo sće nasyćeni, hižo sće wobohaćeni, bjez nas knježiće; a zo byšće tola knježili, tak zo bychmy tež my z wami knježili!*
9. Přetož měnju, zo je Bóh nas japoštołow za najposlednišich pokazał jako k smjerći postajenych, dokelž smy na wobhladanje sčinjeni swětej a jandźelam a čłowjekam:*
10. My [smy] błazniwi Khrystusa dla, wy pak mudri w Khrystusu; my słabi, wy pak sylni; wy česćeni, my pak zacpěći.*
11. Hač do teje hodźiny ćerpimy hłód a łačnosć, a smy nazy a z pjasćemi bići, a smy bjez statoka.*
12. A prócujemy so ze swojimaj rukomaj dźěłajcy;* smy pokleći a žohnujemy; smy přesćěhani a ćerpimy to;

Jap. sk. 20, 34; 1. Thess. 2, 9; 2. Thess. 3, 8.

---

wučerjo; tohodla njesłušeće wy jim, ale wjele wjacy woni wam, a to jedyn tomu, druhi druhemu, ale wšitcy wšitkim; tohorunja słuša wšo druhe wam, dokelž k wašemu zbožu tu je a słuži. — **23.** Wy sami njesłušeće žanomu čłowjekej, ale jeno Khrystusej; wón je waš wjerch a knjez. Khrystus pak słuša Bohu jako Syn Boži, a tak słušeće tež wy w Khrystusu Bohu.

IV. **1.** Wučerjo evangelia su wšitcy służownicy Khrystusowi, Khrystusowu wučbu předujcy a Bože hnady wudźělejcy; tohodla njesmě jedyn so přewysoko ważić, a druhi zacpěwać, dokelž prěni z wjetšej čłowjeskej wědomosću wuči, druhi pak jednorišo. — **2.** Swěrny dyrbi wučeř a wudźěleř potajnosći Božich być, t. r. dyrbi wučby a hnady swojeho Knjeza njeskažene a njepřikrótšene wudźěleć a rozšěrjenje Knjezoweje česće žadać. — **4.** t. r. ja wšak na to njedźiwam, kak čłowjekowje moje skutkowanje rozsudźeju, a tež na swoje měnjenje so njespušćam, ale dowěrjam so cyle Knjezej. — **5.** Wěriwi nimaju wučerjow sudźić, Khrystus sam jako wšohowědomy budźe jich sudźić a po jeho sprawnym rozsudźenju dóstanje kóždy khwalbu, t. r. zasłuženu mzdu. — **6.** Štož sym wo wučerjach prajił, płaći wo wšitkich, sym pak wosebiće wo sebi a wo Apolle prajił, zo byšće po naju přikładźe nawukli, sebje samych prawje spóznać, zo byšće njepřestupili kaznju pisma: „njech so njekhwali před nim žadyn čłowjek“, zo by jena strona nad druhej so njewuzběhowała a za lěpšu so měła. — **7.** Mjez wami jako křesćanami rozdźěła nječinju; wšitcy sće dóstali te same kubła a hnady, a nichtó nima so naduwać a nad druhimi so wuzběhować. — **8.** Wy sebi mysliće, zo sće hižo přenadobnje duchowne kubła dóstali, a zo žanoho powučenja njepotrjebujeće, haj zo hižo knježiće, t. r. zo maće njebjeske kralestwo cyle wěste, a to bjez mojeje podpjery, kotryž sym was wo evangeliu najprjedy rozwučował. A nětko Pawoł přistaji: O hdy by to wěrno było, dokelž potom bych tež ja nadźiju měł na njebjeske kralestwo. — **9.** Přeju sebi, zo by to, štož sebi mysliće, tola wěrno było, dokelž moje wobstojenja a te wšěch japoštołow njejsu podobne knježenju; smy skerje na poslednim, najnižšim měsće, a runja na smjerć wotsudźenym, na kotrychž cyły swět, jandźelowje a čłowjekowje woči wobroćeju. — **10.** Mjez tym zo maće so wy za mudrych, sylnych a česćenych, maju nas ludźo za błaznych, słabych a nizkich. — **11.** Nimamy wobstajneho města, ale dyrbimy ćěkać z jenoho do druheho. — **12.** Při starosći za duchowne należnosće dyrbimy tež z rukomaj

13. Smy hanjeni a wotprošujemy; jako smjeće toho swěta smy sčinjeni, wuplusk pola wšěch hač dotal.*

14. Njepišu to, zo bych was wohańbił, ale napominam was jako swojich najlubšich synow.*

15. Přetož byšće-li dźesać tysac wučerjow měli w Khrystusu, tola nimaće mnohich nanow. Přetož w Khrystusu Jězusu přez evangelium sym ja was spłodźił.*

16. Prošu was tohodla, budźće moji sćěhowarjo, jako sym tež ja Khrystusowy.*

17. Tuž pósłach k wam Timothea, kotryž je mój najlubši syn a swěrny w Knjezu, kotryž was dopomni na moje puće, kotrež su w Khrystusu Jězusu, kaž wšudźe w kóždej cyrkwi wuču.*

18. Ale jako bych njeměł k wam přińć, tak su někotři nadući.*

19. Přińdu pak k wam bórzy, zechce-li Knjez, a póznaju, nic rěče nadutych, ale móc.*

20. Přetož kralestwo Bože njeje w rěčach, ale w mocy.*

21. Što chceće? Mam z prutom k wam přińć, abo w lubosći a w duchu ćichomyslnosće?*

STAW V.

Japoštoł porokuje Korinthskim, zo čłowjeka, kiž je w zjawnym njekmanstwje žiwy, mjez sobu ćerpja; wón jeho djabołej podawa, a napomina, zo bychu po wurjedźenju hrěšneho zakisa w čistosći jutry swjećili; wón njechce, zo bychu wobkhad měli ze zjawnymi hrěšnikami.

Z cyła słyši so, zo je mjez wami kurwafstwo, a to tajke kurwafstwo, kajkež ani mjez pohanami njeje, tak zo by něchtó žonu swojeho nana měł.*

3. Mójz. 18, 7. 8.

2. A wy sće nadući, a njeměješće radši zrudobu, zo by wuhnaty był z wašeje srjedźiny, kotryž je tajki skutk sčinił.*

3. Ja zdaleny drje po ćěle, tola přitomny po duchu, sym hižo sudźił, jako bych přitomny był, toho, kotryž je tajke činił,*

4. Zo by, w mjenje našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, w kotrymž sće wy zhromadźeni a mój duch, z mocu našeho Knjeza Jězusa,*

5. Tajkile přepodaty był djabołej k zahubjenju ćěła, tak zo by duch wumóženy był na dnju našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*

6. Dobre njeje waše khwalenje. Njewěsće, zo mało zakisa wšitke ćěsto zakisuje?*

dźěłać, zo bychmy so zežiwili. — **13.** Za wšu křiwdu, kotruž ćerpimy, činimy wšěm dobre, a tola zacpěwaju nas jako najnižšu wěc. — **14.** t. r. njechcu was z tymle rozestajenjom wohańbić, ale chcu napominać, zo byšće ponižnišo wo sebi myslili. — **15.** K tajkemu napominanju mam ja prawo: ja sym waš duchowny wótc, duchowne žiwjenje hnady wam podawši; druzy wučerjo móžachu tuto žiwjenje jenož podpěrać a posylnjeć. — **16.** Kaž syn nana sćěhuje, tak tež wy čińće. — **17.** Timotheus (hl. Jap. sk. 16, 1) was dopomina na moje skutkowanje, wosebje na moje wučenje. — **18.** Někotři přećiwnicy běchu tak njerozomni, zo sebi myslachu, zo Pawoł so jich boji. — **19.** Njezměju kedźbu, što rěča, ale što dokonjeju. — **20.** Kralestwo Bože njerozšěrja a njewobtwjerdźa so mjez čłowjekami z rěčemi, ale ze žiwej mocu přikłada. — **21.** Wot wašeho dalšeho zadźerženja budźe wotwisować, mam-li was khostać abo w lubosći wam wodać.

V. **1.** Pawoł napominaše Korinthskich dotal powšitkownje, nětko přikroči k jednotliwym hrěcham; najprjedy žada, zo bychu nječistoty so zdalowali a njekmanych z wosady wustorčili, wosebje čłowjeka, kotryž bě njepóććiwje žiwy ze swojej přirodnej maćerju. — **2.** Wy so naduwaśće ze swojej wědomosću; wjacy winy pak měješće žarować, a tajkeho kurwarja z wosady wustorčić. — **3.** Štož dyrbjachu Korinthscy dawno činić, čini nětko s. Pawoł, wón wuzamkny tamneho čłowjeka z cyrkwje. — **4.** Pawoł sudźi w mjenje, t. r. z połnomocu a po woli Jězusowej; a čuje so, kaž je po duchu w Korinthu přitomny, z wěriwymi zjednoćeny. — **5.** Štóž je z cyrkwje wuzamknjeny, připadnje zas djabołej, wjeŕchej tohole swěta, kotremuž bě jeho Jězus wutorhnył, do cyrkwje jeho přijawši. Tola hrěšnik ma nic jeno so khostać, ale so nakazać; mjaso, t. r. mjasna nakhilnosć, žórło hrěcha ma zahinyć, zo by duch zaso knježić počał a přez pokutu k hnadźe Božej přišoł, a tak na sudnym dnju wumóženy był. — **6.** Pawoł khosta tohodla tak kruće, zo by strach so wotwobroćił, kotryž přez tajki přikład druhim hrožeše; přetož jakož mało zakisa cyłe ćěsto zakisa, tak natyknje jedyn hrěšnik cyłu wosadu.

7. Wučisćće stary zakis, zo byšće nowy rozměšk byli, jakož sće njenakisani.* Přetož naše jutrowne jehnjo je woprowane, Khrystus.**

8. Tuž swjećmy jutry nic w starym zakisu, ani w zakisu złósće a njekmanstwa, ale w njekisanym khlěbje swěry a wěrnosće.*

9. Napisach wam w lisće,* zo byšće njewobkhadźeli z kurwarjemi;

10. Nic z cyła z kurwarjemi toho swěta, abo nahrabnymi, abo rubježnikami, abo přibóžnikami; hewak dźě byšće dyrbjeli z toho swěta wuńć.*

11. Nětko pak napisach wam, zo byšće njewobkhadźeli; je-li tón, kotryž bratr rěka, kurwaŕ abo nahrabny abo přiboham słužacy abo klejeŕ abo wopilc abo rubježnik, z tajkim ani njejěsće.*

12. Přetož čohodla bych sudźił tych, kotřiž su zwonka? Njesudźiće wy tych, kotřiž su znutřka?

13. Přetož tych, kotřiž su zwonka, budźe Bóh sudźić. Wustorčće złeho sami ze sebje.*

STAW VI.

Pawoł porokuje tym, kotřiž swojeho prawa pytaju pola pohanskeho sudnika. Mjenuje někotre hrěchi; kotřiž tak zhrěša, njepřińdu do njebjeskeho kralestwa; praji, zo drje móže něšto dowolene być, ale tola njewužitne; a dopokazuje, zo maju kurwaŕstwa so zdalować.

Zwaži so něchtó z was, kotryž ma skóržbu přećiwo druhemu, prawować před njeprawymi, a nic před swjatymi?*

2. Njewěsće, zo budźa swjeći tónle swět sudźić? a budźe-li wot was swět sudźeny, sće njehódni, zo wo najmjeńšich wěcach sudźiće?*

3. Njewěsće, zo budźemy jandźelow sudźić? ćim bóle swětne wěcy.*

4. Změjeće-li potajkim wo swětnych wěcach sudźić, postajće k sudźenju tych, kotřiž su w cyrkwi zacpěći;*

5. K wašemu wohańbjenju to praju. Njeje snadź mjez wami nichtó mudry, kotryž by sudźić móhł mjez swojim bratrom?*

---

7. Jakož ma wosada tamny hrěšny zakis, t. j. tamneho njekmanika wustorčić, tak dyrbja wšitcy ze swojeje wutroby stary zakis, t. r. wšu hrěšnosć wupokazać, zo bychu nowy čisty rozměšk byli, t. r. duchownje cyle wobnowjeni ludźo jakož njekisani, t. r. na kotrychž hrěch wjacy mocy nima. Tuto přirunanje je wzate z přikaznje, po kotrejž dyrbješe so před jutramí wšitkón kisany khlěb hač do najposleńšeje srjódki z domu wotnjesć, a potom hakle přihotowachu so nowe jutrowne khlěby. ** Khrystus je wěrne jutrowne jehnjo, kotrež bu za nas woprowane. Židowske jutrowne jehnjo jeno pokazowaše na Jězusa; dokelž pak w židowskim domje kisany khlěb być njesmědźeše, hdyž jich jutrowne jehnjo so zarěza, ćim wjacy dyrbja křesćenjo so starać, zo wšón zakis, t. r. hrěch ze wutroby wupokazaju, jelizo chcedźa dźěl měć na wěrnym jutrownym jehnjeću, na Khrystusu. — 8. Naše cyłe žiwjenje je takrjec duchowna jutrownička, dokelž je wěrne jutrowne jehnjo za nas morjene, a my dźěl bjerjemy na jeho zasłužbach; tohodla pak dyrbi tež naše žiwjenje bjez hrěcha, čiste a bohuspodobne być. — 9. Pawoł bě to Korinthskim w jenom lisće napisał, kotryž pak je so zhubił; wón bu wopačnje zrozymjeny, jako bychu so wobkhada z cyła ze wšěmi tajkimi hrěšnikami zdalować měli, njedźiwajcy na to, hač su wěriwi abo njewěriwi. Pawoł zakaza jim jeno, tajkich zjawnych hrěšnikow so zdalować, kotřiž su křesćenjo; přetož wšěch hrěšnikow toho le swěta, t. r. pohanow so zdalować, je njemóžno. — 10. Z tajkimi zjawnymi hrěšnikami nimaće ani w towaŕšnym žiwjenju so skhadźować. — 11. Kotryž bratr rěka, t. j. kotryž je po wěrje bratr. Nimam prawa sudźić tych, kotřiž su zwonka cyrkwje, njewěriwych abo pohanow, ale jeno subustawy křesćanskeje wosady. — 13. Njewěriwych přewostajmy sudej Božemu, my pak so starajmy, zo by mjez nami njekmanik njebył.

VI. 1. Pawoł porokuje Korinthskim, zo swoje skóržby mjez sobu wot pohanskich sudnikow rozsudźeć dawaju, a žada, zo bychu sebi změrcow mjez sobu wuzwoleli. Pohanow mjenuje „njesprawnych“, dokelž njeběchu, kaž křesćenjo, kotrychž „swjatych“ mjenuje, dóstali sprawnosć, abo wosprawnjenje, kotrež je jeno w Jězusu. — 2. Wěriwi budźa něhdy swět, t. r. njewěriwych sudźić, dokelž z Khrystusom k sudu přińdu a budźa jeho rozsud khwalić; ćim skerje pak móža njewažniše swětne naležnosće rozsudźeć. — 3. Njeposłušni jandźelowje budźa tež při powšitkownym sudźe wot Khrystusa posledni rozsud słyšeć, a tohodla změja wěriwi tež podźěl na sudźe jandźelow. — 4. Hdyž su wěriwi powołani, zo bychu jandźelow sudźili, su najnižši we wosadźe powołani, tež swětne naležnosće rozsudźeć. — 5. Stajeće na mudrosć pohanow wjetšu dowěru, dyžli na swoju? To by hańba za was była, hdyž maće so tola hewak za tak mudrych.

6. Ale bratr z bratrom prawo pyta, a to pola njewěriwych.

7. Wšak je hižo z cyła njedostatk mjez wami, zo maće mjez sobu skóržby. Čohodla radši křiwdu njeznjesece? čohodla radši škodu njećerpiće? Mat. 5, 39; Luk. 6, 29; Rom. 12, 17; 1. Thess. 4, 6.

8. Ale wy křiwdu činiće a škodźiće, a to bratram.

9. Abo njewěsće, zo njesprawni kralestwo Bože njewobsydnu?* Njemylće so: ani kurwarjo, ani služownicy přibohow, ani mandźelstwałamarjo,

10. Ani mjehkliwcy, ani mužolóžnicy, ani paduši, ani nahrabni, ani wopilcy, ani klejerjo, ani rubježni njewobsydnu kralestwo Bože.

11. A tajcy někotři běšće; ale sće wotmyći, ale sće swjećeni, ale sće wosprawnjeni w mjenje našeho Knjeza Jězusa Khrystusa a w Duchu našeho Boha.*

12. Wšitko je mi dowolene, ale wšitko njeje wužitne. Wšitko je mi dowolene, ale ja nimam wot ničoho z mocu podćisnjeny być.*

13. Jědź je za brjuch a brjuch za jědźe; Bóh pak zniči tamny a tute; ćěło pak njeje za kurwaŕstwo, ale za Knjeza, a Knjez za ćěło.

14. Bóh pak je Knjeza zbudźił; tež nas zbudźi ze swojej mocu.*

15. Njewěsće, zo su waše ćěła stawy Khrystusowe? Mam potajkim stawy Khrystusowe wzać a z nich stawy kurwy sčinić? Nihdy.*

16. Abo njewěsće, zo je, štóž kurwy so dźerži, z njej jene ćěło? „Přetož budźetaj (praji) dwaj w jenom ćěle.“ 1. Mójz. 2, 24; Mat. 19, 5; Mark. 10, 8; Efes. 5, 31.

17. Štóž pak Knjeza so dźerži, je (z nim) jedyn duch.*

18. Ćěkajće kurwaŕstwu. Kóždy hrěch, kotryžkuli čłowjek čini, je zwonka ćěła; štóž pak kurwi, hrěši přećiwo swojemu ćěłu.*

19. Abo njewěsće, zo su waše stawy templ Ducha swjateho, kiž je we was, kotrehož maće wot Boha, a njejsće (sami) swoji?* Wyše 3, 17; 2. Kor. 6, 16.

20. Přetož droho sće wukupjeni.* Khwalće a nošće Boha w swojim ćěle.**

---

9. Wy so zadźeržiće, jako byšće njewědźeli, zo kóžda njesprawnosć z njebjeskeho kralestwa wuzamknje. — **11.** Doniž běšće pohani, służešće z dźěla tymle hrěcham, nětko pak sće přez hnadu Knjeza Jězusa Khrystusa wučisćeni. — **12.** S. japoštoł wobroća so přećiwo tym, kotřiž samu nječistotu zamołwjachu a jako dowolenu wudawachu. Wón bě sam prajił: wšitko je dowolene, tola pak jenož wo zakazach Mójzesoweho zakonja w nastupanju wšelakich jědźi, ale nic wo druhich zakazach zakonja Božeho, kaž to někotři błudnicy wučachu; haj s. japoštoł swoje słowa hišće dale wobmjezuje, zo je tež to, štož je samo na sebi dowolene, druhdy škódne, hdyž so bližšemu z tym pohóršk dawa, abo hdyž hrěšne nakhilnosće z tym tak wosylnjeju, zo su jako jich poddani. — **13.** Błudnicy wučachu: kaž ma so žadanje za jědźu spokojić, tak tež žadanje mjasnych nakhilnosći. Pawoł to wotpokazuje a wuči, zo je mjez tym wulki rozdźěl; żołdk mjenujcy a brjuch je za jědź přihotowany, jako tež jědź za brjuch, ale ćěło je za Knjeza stworjene, zo by jemu służiło, a Knjez za ćěło, zo by je poswjećił. Jědź a brjuch njejstaj na wěčne zjednoćenej, ale w smjerći a w předłaću přestanjetaj z jenoho być. Ćěło ma wěčnje wostać, a po smjerći zbudźi je Bóh, wěčnje ma tak Knjezej přisłušeć, a Knjez jemu; tohodla njesmě ćěło kurwaŕstwu słužić. — **15.** Stawy našeho ćěła su stawy Khrystusowe, w kurwaŕstwje bjerje čłowjek Khrystusej takrjec swoje stawy, zo by je kurwje přepodał. — **17.** Štóž so cyle Khrystusej přepoda a jemu słuša, dóstanje Khrystusoweho ducha, tak zo mysli a žada, štož Khrystus, z nim je we wšim tak zjednoćeny, jako by z nim jenoho ducha měł. — **18.** t. r. žadyn hrěch njewohidźi čłowječe ćěło tak jara, jako kurwaŕstwo. — **19.** Přez křćeńcu bu čłowjek templ Ducha swjateho, kotryž w nim bydli, w nim potajnje skutkuje; z kurwaŕstwom wonječesći so potajkim swjatnica Ducha swjateho. — **20.** Swoje ćěło kurwaŕstwu trjebajo mocuje so čłowjek toho, štož jemu njesłuša, dokelž wón njesłuša sebi, ale zbóžnikej, kotryž je jeho ze swojej drohej krwju wukupił. ** Hdyž tak Bóh we was bydli, njesměće jeho z nječistotu wonječesćeć, ale dyrbiće ze swojim ćěłom jemu swěrnje słužić a jeho khwalić.

STAW VII.

Pawoł rozwuča Korinthskich wo mandźelstwje a jeho wužiwanju a njerozdźělomnym zwjazku; nježenjenym poručuje knježnistwo, a praji, kak ma so wěriwy z njewěriwej mandźelskej zadźeržeć, a zo by kóždy w postajenju zwostał, w kotrymž bu powołany. Knježnistwo staja mandźelstwu do prědka; po mužowej smjerći je žona swobodna, zo by so wudała, komuž chce.

Wo čimž pak mi pisašće, je derje za čłowjeka, zo žónskeje so njedótka;

2. Kurwaŕstwa dla pak njech ma kóždy swoju žonu a kóžda njech ma swojeho muža.*

3. Žonje njech muž čini winowatosć, podobnje pak tež žona mužej.*

4. Žona nima móc nad swojim ćěłom, ale muž. Tohorunja tež muž nima móc nad swojim ćěłom, ale žona.*

5. Njezarjekńtaj sebi, khiba po zwolenju wobeju na čas, zo byštaj so podałoj k modlenju, a zaso so zjednoćtaj, zo by waju djaboł njespytował waju njezdźeržliwosće dla.*

6. To pak wam praju jako dowolenje, nic jako poručnosć.*

7. Přetož chcu, zo byšće wšitcy byli, kaž ja sam; ale kóždy ma swój wosebity dar wot Boha: jedyn tak, druhi pak hinak.*

8. Praju pak nježenjenym a wudowam: Derje je jim, jelizo tak wostanu, kaž ja.

9. Jelizo su njezdźeržliwi, njech do mandźelstwa stupja; lěpje je so wudać, dyžli so horić.*

10. Tym pak, kotřiž su w mandźelstwje zjednoćeni, přikazuju, nic ja, ale Knjez, zo by žona wot muža so njedźěliła.

Mat. 5, 32; 19, 9; Mark. 10, 9; Luk. 16, 18.

11. Je-li pak so dźěliła, njech wostanje njewudata, abo njech so z mužom zjedna. Tež muž njech žonu wot so njepušći.*

12. Druhim pak praju ja, nic Knjez: Ma-li bratr njewěriwu žonu, a zwoli-li wona z nim bydlić, njech ju wot so njepušći.

13. A ma-li wěriwa žona njewěriweho muža, a zwoli-li wón z njej bydlić, njech muža wot so njepušći;*

14. Přetož swjatosćeny je njewěriwy muž přez wěriwu žonu, a swjatosćena je njewěriwa žona přez wěriweho muža; hewak bychu waše dźěći nječiste byłe, nětko pak su swjate.*

VII. **2.** K napominanju, zo bychu kurwaŕstwa so zdalowali, přistaja s. Pawoł powučenje wo mandźelstwje a knježnistwje. Zda so, zo běchu někotři jeho słowa, z kotrymiž knježniske žiwjenje khwaleše, tak zrozymili, jako by wone winowatosć było a mandźelstwo z cyła hrěšne. Tohodla powuči s. Pawoł Korinthskich wo tejle ważnej wěcy, a praji najprjedy, zo je derje, žónskeje so njedótkać, t. r. zo kóždy lóže k dospołnosći a k zbóžnosći přińdźe, kiž so nježeni, zo pak je za kóždeho, kotryž zdźeržliwy być njemóže, mandźelstwo dowolena, haj dobra wěc, zo by z kurwaŕstwom njezhrěšił. — **3.** Mandźelstwo wužiwać je dowolene, haj najbóle winowatosć. — **4.** W mandźelstwje přepodataj sebi mandźelskaj prawo na swojej ćěle, a jedyn knježi nad ćěłom druheho, tak jako nad swojim. — **5.** Jeno hdyž wobaj do toho zwolitaj, móžetaj na čas zdźeržliwaj wostać, wosebje hdyž mataj wyšše winowatosće a hdyž duchowny wužitk pytataj. — **6.** To, zo so na čas wužiwanja mandźelstwa zdźeržitaj, a potom sebi je zaso dowolitaj; to ja radźu, zo njebyštaj wot ćežskich spytowanjow byłoj předobytaj, njezakazuju pak, zdźeržliwosć tež za cyłe žiwjenje sebi slubić. — **7.** Přeju drje sebi, zo byšće wšitcy zdźeržliwi byli, kaž ja, tola k tomu słuša wosebita hnada Boža, kotraž w tom wobstoji, zo Bóh mjasne nakhilnosće wosłabi a móc ducha za to posylni. — **9.** Jelizo su jich nakhilnosće tak sylne, zo je předobyć njemóža, njech do mandźelstwa zastupja, dokelž hač runje je mandźelstwo njedospołniše dyžli knježnistwo, je tola lěpše, dyžli njepřestawace žadanje za skutkami nječistoty. — **11.** Mandźelstwo mjez křesćanami je njedźělomne. Jelizo pak dyrbještaj so muž a žona z wažnych winow dźělić, njesmětaj do noweho mandźelstwa stupić, ale dyrbitaj so mjez sobu wujednać, a njeje-li to móžno, dźělenaj wostać, dokelž mandźelski zwjazk mjez nimaj wostanje a njedowoli druhe mandźelstwo. — **13.** Hinak pak sudźi s. japoštoł wo mandźelstwje mjez wěriwymi a njewěriwymi, mjez křesćanami a pohanami; tu pak rěči wón wo tajkich mandźelstwach, do kotrychž dwaj njewěriwaj stupištaj, z kotrejuž jedyn křesćanstwo přija. Tuž sudźi Pawoł, zo křesćan njesmě bjez winy mandźelstwo dźělić, chce-li pohan z nim w pokoju wostać; jelizo pak pohan nochce, zo by mandźelstwo dale wobstało, a so dźěli, njeje tež křesćan dale zwjazany. — **14.** S. japoštoł wuči, zo z wužiwanjom tajkeho mandźelstwa wěriwy njewěriwemu wot swojeje swjatosće sobudźěli, a jeho tak zwonkownje, po ćěle swjatosći, a tele swjatosćenje po ćěle može jeho

15. Jelizo pak njewěriwy so dźěli, njech so dźěli; přetož njeje zwotročeny bratr ani sotra w tychle wobstojnosćach; w pokoju pak je Bóh nas powołał.*

16. Přetož wot koho wěš, žona, zo muža wumóžiš? abo wot koho wěš, mužo, zo žonu wumóžiš?*

17. Njech jeno, kaž jemu Bóh wudźěli, kaž kóždeho Bóh powoła, tak khodźi, a kaž we wšitkich cyrkwjach wuču.*

18. Bu-li něchtó jako wobrězany powołany? njenaćehń sebi wobrězk. Bu-li něchtó we wobrězku powołany? njedaj so wobrězać.

19. Wobrězanje ničo njeje a wobrězk ničo njeje, ale wobkedźbowanje Božich kazni.*

20. Kóždy wostań we powołanju, w kotrymž je powołany. Efes. 4, 1.

21. Sy-li jako wotročk powołany? njech će to njestara; ale móžeš-li swobodny być, wužij radši to.*

22. Přetož štóž bu w Knjezu powołany jako wotročk, je Knjezowy wuswobodźenc; tohorunja, štóž bu jako swobodny powołany, je wotročk Khrystusowy.*

23. Droho sće wukupjeni, njebudźće wotročcy čłowjekow.

24. W čimž je kóždy powołany, bratřa, w tom njech wostanje před Bohom.*

25. Wo knježnach pak nimam přikaznje Knjezoweje; radu pak dawam, jako tón, kotryž je wot Knjeza wobhnadźeny, zo by swěrny był.*

26. Mam tohodla za to hrožaceje nuzy dla, zo je za čłowjeka derje, tajki wostać.*

27. Sy-li zwjazany k žonje, njepytaj rozwjazanja. Sy-li njewjazany wot žony, njepytaj žonu.*

28. Sy-li pak sebi žonu wzał, njejsy zhrěšił; a je-li so knježna wudała, njeje zhrěšiła; tola ćěsnosć ćěła změja tajcy. Ja pak was (z tym) přepušćam.*

29. Tuž praju to, bratřa: Čas je krótki;* zbywa jenož, zo bychu tež ći, kotřiž žony maju, byli, jako bychu je njeměli.

30. A kotřiž płakaju, jako bychu njepłakali, a kotřiž so wjesela, jako bychu so njewjeseleli, a kotřiž kupuja, jako bychu njeměli.

31. A kotřiž tón swět wužiwaju, jako bychu jón njewužiwali;* přetož podoba toho swěta hinje.

---

tež k swjatosćenju duše dowjesć, tak zo wón křesćansku wěrnosć spóznaje a křesćanstwu so přiwobroći; podobnje maju tež njekřćene dźěći dźěl na swjatosći swojeju staršeju, wězo jenož na zwonkownej swjatosći. Štož pola Židow płaćeše, zo kóždy z pohanom wobkhadźowacy so zmječisći, njesmě so na křesćanow nałožeć. — **15.** Hdyž njewěriwy sam tajke mandźelstwo wopušći, je tež wěriwy wot swojeje winowatosće wotwjazany, dokelž dźě by hewak poddaty wostał njeznjesliwym wobstojnosćam, a by w stajnym njepokoju žiwy był, mjez tym zo je nas Bóh přez křesćanstwo tola k wěrnemu pokojej powołał. — **16.** Tež nadźija, zo by so njewěriwy wobroćił, je słaba, a nježada sebi tak ćežki wopor. — **17.** W tych samych zwonkownych wobstojenjach, w kotrychž Bóh někoho křesćanstwej powoła, njech wostanje. — **19.** Pawoł naspomina někotre tajke zwonkowne wobstojenja, jako wobrězanje a wotročstwo; štóž je wobrězany, njech wostanje, a tohorunja, štóž njeje wobrězany, njedaj so wobrězać, dokelž za kralestwo Bože je to cyle bjez wliwa; jeno štóž je po Božich kaznjach žiwy, ma nadźiju na wěčnu zbóžnosć. — **21.** t. r. njeměj kedźbu, hač sy we wotročstwje abo hač sy swobodny, haj, hdy by so swobodny sčinić móhł, wostań radšo wotročk, wužij z podwolnym podćisnjenjom tule wobstojnosć k swojemu spomoženju. — **22.** W křesćanskim powołanju njerozdźěla so lud do swobodnych a wotročkow abo njewólnikow, ale tu je wotročk swobodny, a swobodny je wotročk; kóždy je swobodny, dokelž je wuswobodźeny wot wotročstwa hrěcha, a kóždy je wotročk, dokelž Khrystusej słuša a jemu słuži. — **24.** t. r. njech je ze swojimi wobstojnosćemi spokojny, zo by w nich Bože spodobanje měł. — **25.** Maju-li so knježny wudać abo nic, nima s. Pawoł kaznju wot Knjeza, kaž w nastupanju mandźelstwa, ale jeno radu, kotraž pak za křesćanske žiwjenje wjele płaći, dokelž bě s. Pawoł wot Boha za swoju swěru wulke hnady dóstał. — **26.** t. r. nježenjeny wostać. Pawoł praji, zo je to najlěpje přesćěhanjow dla, kotrež na křesćanow čakaju. — **27.** Kóždy wostań kaž bu powołany, mandźelski wostań w mandźelstwje, a to je přikazane; nježenjeny nježadaj za mandźelstwom, ale wostań nježenjeny, tola tuto je rada. — **28.** Horja, kotrež na nas čakaju, budźa za ženjenych strašniše. Ja pak přeju, zo bychu was skerje přelutowałe. — **29.** Čas, kotryž mamy hač do přikhada Khrystusoweho, je krótki, t. r. čas našeho žiwjenja. — **31.** Nichtó

32. Chcu pak, zo byšće bjez starosće byli. Štóž je nježenjeny, stara so wo to, štož je Knjezowe, kak by Bohu so spodobał.
33. Štóž pak je ženjeny, stara so wo to, štož je swětowe, kak by žonje so spodobał, a je dźěleny.
34. A njewudata žónska a knježna mysli, štož je Knjezowe, zo by swjata była po ćěle a duchu. Kotraž pak je wudata, mysli na to, štož je swětowe, kak by mužej so spodobała.*
35. To pak k wašemu wužitku praju, nic zo bych wam kosydło naćisnył, ale dokelž je čestne a dokelž móžnosć dawa, bjez zadźěwka k Bohu so modlić.*
36. Jelizo pak něchtó měni, zo budźe njećesć za jeho knježnu, dokelž je přez lěta a tak so stać dyrbi, čiń, štož chce; wón njehrěši, hdyž ju wuda.*
37. Přetož, štóž je w swojej wutrobje kruty wobzamknył, bjez nuzowanja, swoju wolu w mocy mějo, a tak rozsudźił w swojej wutrobje, swoju dźowku wobkhować, čini derje.*
38. Tuž, štóž swoju dźowku wudawa, čini derje; a štóž ju njewudawa, čini lěpje.*
39. Žona je zwjazana na zakoń, doniž je jeje muž žiwy; wumrje-li pak jeje muž, je swobodna; njech so wuda, komuž chce, jenož w Knjezu.*
40. Ale zbóžniša budźe, wostanje-li tak po mojej radźe; měnju pak, zo mam tež ja Ducha Božeho.*

STAW VIII.

Hač runje wot přibóžskich woporow jěsć samo na sebi njeje zakazane, dokelž přibóh žaneje mocy nima, njesmě so tola jěsć, hdyž je to přećiwo přeswědčenju abo słabym k pohóršcej; hewak pak jich wužiwanje abo njewužiwanje nječini člowjeka lěpšeho.

Wo tom pak, štož so přiboham wopruje,* wěmy, zo wšitcy wědomosć mamy. Wědomosć naduwa, lubosć pak natwarja.**
2. Jelizo pak něchtó měni, zo něšto wě, njeje hišće dopóznał, kaž by měł wědźeć.*

njesmě swět a jeho wjesela a kubła přejara lubować, ale smě je tak měć a wužiwać, jako by je njeměł a njewužiwał; a tež horjow tohole swěta njesmě so přejara bojeć. — **34.** To je najwosebniši wužitk knježnistwa, zo móže knježniski cyle słužbje Božej so swjećić, ženjeny pak je mnohim swětnym zwjazkam a starosćam podćisnjeny. — **35.** To pak je dobra rada, kotraž budźe wam wužitna, ale njeje kaznja, kotraž by wam swobodnosć wzała jako kosydło; tuta hnada powjedźe was k wyššim zasłužbam, k wjetšej dospołnosći. — **36.** Hdyž knježna njezhrěši, kotraž so wuda, njezhrěši tež nan, kiž swoju knježnu wuda, hdyž so jemu wužitne być zda a hdyž so boji, zo by za nju wohańbiwe było, hdyž muža njedósta, hač runje je při lětach. — **37.** Hdyž něchtó cyle ze swojeje dobreje wole, ani zo bychu druhe wobstojenja k tomu nuzowałe, swoju dźowku njewuda, čini derje. — **38.** Prěni čini derje, dokelž swoju dźowku wudawši njezhrěši; druhi pak čini lěpje, dokelž to wuzwoli, štož je dospołniše. — **39.** Štož je Pawoł wo knježnach prajił, přistaja nětk tež wo wudowach; tež wone móža so znowa wudać, tola dyrbja přitom zwjazk z Khrystusom wobkhować, t. r. sebi křesćana za mandźelskeho wzać. — **40.** Tež wudowam płaći rada, zo wudowy wostanu, dokelž budźa zbožowniše a tež zbóžniše, hdyž so njewudadźa, zo bychu ćim swěrnišo Bohu słužić móhłe. Tule radu dawa Pawoł, rozswětleny wot hnady Ducha swjateho.

VIII. **1.** Swjaty Pawoł bu wot Korinthskich tež prašany, hač je dowolene mjaso wužiwać, kotrež bu wot pohanow přiboham jako wopor přinjesene. Tajke wopory buchu jeno zdźěla spalene, wjetši dźěl wopornehe mjasa dóstachu popja, abo tež woprowacy; ćile přihotowachu w přibóžskim domje hosćiny, na kotrež přećelow přeprosychu, abo wutrjebachu mjaso k wšědnym jědźam, abo předawachu je tež druhim. Tak mějachu křesćenjo wjacoru přiležnosć, woporne mjaso wužiwać, abo při hosćinach, na kotrež buchu wot pohanskich přećelow přeprošeni, abo zo tajke mjaso kupichu. Někotři bojachu so wopornehe mjasa tak jara, zo cyle mjasnych jědźi so zdźeržachu, druzy pak dźiwachu tak mało na to, zo so tež na samych wopornych hosćinach wobdźělichu. Japoštoł wuči nětko, zo je samo na sebi wužiwanje tajkich jědźi njewažne, tola njesmě so stać, hdyž je to słabšim k pohóršcej. ** Kotřiž woporne mjaso wužiwachu, zamołwjachu so ze swojim lěpšim spóznaćom, zo dźě přibohi ničo njejsu a zo z tym swoju wěru njezapřěja. Pawoł je wo tom z nimi teje sameje mysle, přeje pak, zo ma tale wědomosć skutki rjadować, to ma lubosć činić; wědomosć bjez lubosće naduwa člowjeka, tak zo bližšeho zacpěwa, lubosć pak zbudźuje ponižne zmyslenje. — **2.** Štóž je swojeje wědomosće dla nazdaty, dopokazuje přez to, zo jeho wědomosć prawa njeje, dokelž tajkej so naduwacej wědomosći pobrachuje na ponižnosći; kóžde člowjeske spóznaće je tola njedospołne.

3. Jelizo pak něchtó Boha lubuje, je spóznaty wot njeho.*

4. Wo jědźach pak, kotrež so přiboham wopruja, wěmy, zo přibóh ničo w swěće njeje, a zo žadyn Bóh njeje, khiba jedyn.*

5. Přetož hač runje su, kotřiž rěkaju bohojo w njebjesach abo na zemi (jako su mnozy bohojo a mnozy knjezojo),

6. Je tola za nas jedyn Bóh, Wótc,* z kotrehož je wšitko, a my za njeho; a jedyn Knjez Jězus Khrystus, přez kotrehož je wšitko, a my přez njeho.

7. Ale nic we wšitkich je (ta) wědomosć. Někotři wšak po dotalnej wědomosći wo přibohu jědźa jako přiboham woprowane, a jich swědomjo, dokelž je słabe, so womazuje.*

8. Jědź pak nas Bohu njeporučuje. Přetož jěmy-li, njenadobywamy, a njejěmy-li, njewoteběramy.*

9. Hladajće pak, zo by tale waša swobodnosć słabym pohóršk njebyła.

10. Přetož wuhlada-li něchtó toho, kiž ma wědomosć, w přibóžskim templu sedźaceho, njebudźe jeho swědomjo, dokelž je słabe, k tomu dowjedźene, zo woporne mjaso jě?*

11. A (tak) zahinje při twojej wědomosći słaby bratr, kotrehož dla je Khrystus wumrěł.

12. Takle pak hrěšicy přećiwo bratram a ranicy jich słabe swědomjo, hrěšiće přećiwo Khrystusej.*

13. Tohodla, pohóršuje-li jědź mojeho bratra, njebudu mjasa jěsć do wěčnosće, zo bych bratra njepohóršował.*

STAW IX.

Pawoł njedóstawaše cyrobu wot Korinthskich, kotrymiž prědowaše, zo by wšitku přiležnosć pohórška wotpokazał, hač runje by jemu to dowolene było; ale wšomu so podćisny, zo by ćim wjacy čłowjekow k słužbje Božej přiwjedł. Korinthskich napominajo, zo bychu tych sćěhowali, kotřiž w běhańcy běža, abo na přemo wojuja, praji wón, zo też swoje ćěło kludźi.

Njejsym swobodny? njejsym japoštoł? njejsym Khrystusa Jězusa našeho Knjeza widźał? Njejsće wy mój skutk w Knjezu?*

2. Njejsym-li za druhich japoštol, ale za was tola sym; přetož dopokaz mojeho japoštolstwa sće wy w Knjezu.

3. Štóž pak z wědomosću lubosć zjednoća, tón lěpje spóznawa a též Bóh jeho spóznawa, t. r. wudźěła jemu nowu wědomosć. — 4. t. r. zo přibohi byća nimaju, zo su jeno něšto wumyslene. — 6. t. r. hač runje je za pohansku přiwěru wjele přibohow, my křesćenjo wěrimy jeno do jeneho Boha, kiž je spočatk wšoho byća, a za kotrehož je wšitko; pohani česća wjele knjezow, my pak jenoho, Jězusa Khrystusa, přez kotrehož je wšitko, dokelž přez njeho jako Słowo Bože, je wšitko stworjene, a my přez njeho; přetož jako Bóhčłowjek je wón wumóžnik čłowjekow, a tak smy my přez njeho wumóženi. — 7. Wšitcy wšak nimaju tak jasne spóznaće, zo bychu wědźeli, zo přibohi ničo njejsu, zo potajkim přibóžske wopory bože słužby njejsu, a zo též z wužiwanjom woporneho mjasa so wěra njezaprěwa, ale woni měnja, zo pohanske přibohi woprawdźe su a zo je mjaso, kotrež so jim wopruje, poswjećene, a hdyž wot tajkeho mjasa jědźa, činja to přećiwo swědomju, hač runje je wone wopačne, a zhrěša tohodla. — 8. Z jědźu njebywamy Bohu spodobniši; byrnje nam dowolene było, woporne mjaso wužiwać, njetrjebamy to činić; Bože spodobanje njepřibywa, jelizo jěmy, a njewoteběra, jelizo njejěmy. — 10. Jelizo bu něchtó, kiž wě, zo smě woporne mjaso wužiwać, w pohanskim templu při jědźi widźany wot někoho, kotryž to za dowolene nima, je lohko móžno, zo so též tónle na wopornej jědźi wobdźěli; ale dokelž to přećiwo swojemu swědomju čini, zhrěši, a tak je tale wědomosć po prawym wina, zo tón druhi zhrěši a zahinje. — 12. Khrobły přikład, kotryž swojim bratram dawaće, njeměrne a njewěste swědomjo jim přihotujcy, je též hrěch přećiwo Khrystusej, dokelž jeho hnady a zasłužby kazyće. — 13. Radši nochcu mjasa jěsć, by-li so bratr z tym pohóršował, sebi myslo, zo je to woporne mjaso.

IX. 1. Pawoł pokazuje na swój přikład; swojeho prawa je so wzdał, zo by nikomu k pohórškej njebył; wšomu so rady podćisnje, jeno zo by wšitkich za Khrystusa dobył. Njejsym ja swobodny, t. r. njebych móhł též ja woporne mjaso jěsć, ani zo bych zhrěšił? Tole prašenje zwisuje z poslednim rjadkom stawa VIII. Pawoł zamołwja najprjedy swoje japoštołske powołanje přećiwo tym, kotřiž je připóznać njechachu; runja druhim japoštołam, bě též wón wot Khrystusa samoho powołany, a dopokaz jeho japoštołskeho skutkowanja je křesćanska wosada w Korinthu, kotraž jeho tola za japoštoła připóznawa.

3. Moje wobaranje před tymi, kotřiž so mje wuprašuja, je to:*
4. Nimamy snadź prawa jěsć a pić?*
5. Nimamy prawa žónsku jako sotru při sebi měć, jako tež druzy japoštołowje, a Knjezowi bratřa, a Kefas?*
6. Abo jenož ja a Barnabas nimamoj prawa, to činić?
7. Štó je hdy wojak na swoje pjenjezy? Štó sadźa winicu a njeje wot jeje płodu? Štó pase stadło a njewužiwa wot mloka stadła?*
8. Praju to po čłowjeskim? Abo njepraji to tež zakoń?*
9. Přetož w zakonju Mójzesowym je pisane: „Njezawjazaj hubu wołej, kotryž młóći.“ Stara so Bóh wo woły?
2. Mójz. 25, 4; 1. Tim. 5, 18.
10. Abo praji to bóle nas dla? Haj nas dla je to pisane: zo štóž wora, dyrbi w nadźiji worać, a štóž młóći, w nadźiji na płody.*
11. Hdyž my wam duchowne wusychmy, je to něšto wulke, hdy bychmy waše ćělne žnjeli?*
12. Hdyž druzy prawo na was wužiwaju, přečo nic skerje my?* Tola njewužiwachmy tohole prawa, ale wšitko znjesemy, zo bychmy zadźěwk njepołožili evangeliu Khrystusowemu.**
13. Njewěsće, zo ći, kotřiž w swjatnicy dźěłaju, ze swjatnicy jědźa? a kotřiž wołtarjej słuža, z wołtarjom so dźěla?*
14. Tak tež Knjez postaji, zo bychu ći, kotřiž evangelium wopowěduja, z evangelia žiwi byli.*
15. Ja pak njejsym ničoho z toho wužiwał. Ale to njenapisach, zo by so mi tak činiło; přetož lěpje je za mnje, zo wumru, dyžli zo štó moju sławu zniči.*
16. Jelizo mjenujcy evangelium wopowěduju, njeje to mi k sławje, dokelž sym k tomu nuzowany; běda pak mi, njebych-li evangelium wopowědował.*
17. Přetož činju-li to zwólniwje, mam myto; jelizo pak njerady, je mi to jako zastojnstwo dowěrjene.*
18. Kotre je potajkim moje myto? Zo evangelium prěduju bjez wotpłaty evangelium podawam, tak zo njewužiwam swojeho prawa při evangeliu.*

3. Tych, kotřiž so mje za dopokazami japoštołstwa prašeju, pokazam was; to je moje zamołwjenje. — **4.** Tu spomina Pawoł na prawa japoštoła, kotryž smě wot tych, kotrymž evangelium prěduje, zežiwjenje žadać. — **5.** t. r. křesćansku žónsku, kotraž je z nim jako sotra žiwa, a jeho wothladuje, podobnje, kaž pobožne žónske Khrystusej posłužowachu. Wo mandźelskej so tu njerěči, dokelž bě Pawoł nježenjeny. Druzy japoštołowje, kaž Kefas abo Pětr, wot kotrehož so jeničcy wě, zo bě ženjeny; Knjezowi bratřa, t. r. jeho najbližšej wujej, japoštołaj Jakub a Judas, synaj Alfeja a Marije, sotry maćerje Božeje, a druzy japoštołowje, jelizo běchu ženjeni, njebuchu wěsće wot swojich mandźelskich při rozšěrjenju evangelia přewodźeni, ale jim pobožna křesćanska žónska posłužowaše, zo bychu bjez dalšeje starosće za evangelium dźěłali. — **7.** t. r. kóždy žiwi so ze swojim dźěłom. — **8.** t. r. to wuči nic jeno čłowjeski rozom, ale tež zakoń to postaja. — **10.** t. r. ta kaznja žada sebi nic jeno, zo so skót zastara, ale tež čłowjek druhemu podawa, štož je jemu winowaty. Dźěłaćeř ma dźěłać z nadźiju, zo jemu dźěło płód přinjese. — **11.** Za wosobne duchowne kubła, za wěrnosće evangelia, kotrež wam podawamy, móžemy sebi ze wšim prawom žadać, štož k zežiwjenju trjebamy. — **12.** t. r. hdyž druzy, waši nětčiši wučerjo, sebi to žadaju, ćim skerje mějach to ja žadać, kiž sym najprěni was rozwučował, potajkim najćežše dźěło dokonjał. ** t. r. ja sebi to nježadach, ale znjesech radši wšitko, jeno zo by mje nichtó za sebičneho njeměł, a so tohodla evangeliu spjećił. — **13.** Tež w starym zakonju dóstachu, kotřiž w templu a při wołtarju służby Bože dokonjachu, z templa a wot woporow swoje zežiwjenje. — **14.** hl. Luk. 10, 8. — **15.** t. r. to tohodla njespominam, zo bych přichodnje něšto za prědowanje evangelia dóstawał, to je wjele bóle moja najwjetša khwalba, zo evangelium rozšěrjam bjez wšeje wotpłaty, a chcu radši hłodu wumrěć, dyžli tule khwalbu zhubić. — **16.** t. r. zo evangelium wozjewjam, to mi njeje ke khwalbje, ale je moja kruta winowatosć, a zlě by za mnje było, hdy bych nječinił, štož sebi winowatosć žada. — **17.** t. r. hdy bych cyle dobrowólnje tule winowatosć přewzał, bych mzdu za to dóstał; ja pak sym wot Khrystusa powołany, a tuž je mi to jako zastojnstwo dowěrjene, tohodla sym winowaty a mam bjez prawa na mzdu činić, štož je winowatosć. — **18.** Jeno potom móžu so wosebiteje mzdy nadźijeć, hdyž tak evangelium prěduju, zo sebi za to wotpłaty nježadam, a tak winowatosć činju, ani zo bych swojeho prawa wužiwał a swojeho časneho wužitka pytał.

19. Přetož jako běch swobodny wot wšitkich, sčinich so służownik wšitkich, zo bych jich wjacy dobył.*

20. A buch Židam jako Žid, zo bych Židow dobył;

21. Tym, kotřiž su pod zakonjom, (buch) jako bych pod zakonjom był (runjež sam pod zakonjom njejsym), zo bych tych, kotřiž běchu pod zakonjom, dobył;* tym, kotřiž běchu bjez zakonja, (buch) jako bych bjez zakonja był (runjež bjez zakonja Božeho njejsym, ale sym w zakonju Khrystusowym), zo bych tych dobył, kotřiž běchu bjez zakonja.**

22. Buch słabym słaby, zo bych słabych dobył.* Wšitkim buch wšitko, zo bych wšitkich zbóžnych sčinił.

23. Wšitko pak činju evangelia dla, zo bych na nim dźěl dóstał.*

24. Njewěšće, zo ći, kotřiž w běhańcy běža, drje wšitcy běža, ale jedyn myto dóstawa? Běžće tak, zo je dosahnjećc.*

25. Kóždy pak, kotryž wojuje, zdźeržuje so wšoho, a woni drje, zo bychu zakhodnu krónu dóstali, my pak njezakhodnu.*

26. Ja tohodla tak běžu, nic jako na njewěste; tak wojuju, nic jako do powětra bijo:*

27. Ale khostam swoje ćěło a honju je do poddanstwa, zo bych trjebaj, hdyž sym druhim prědował, sam zaćisnjeny njebył.*

STAW X.

Spominajo na njedźakownych Židow, wšelakich hrěchow dla wot Boha časćišo khostanych, chce Korinthskich wot podobnych wotdźeržować. Wo člowjeskim spytowanju a wo pomocy Božej při spytowanjach. Nic jeno přibóžstwa maju so wotrjec, ale tež hosćiny tajkich, kotřiž woporne mjaso wužiwaju, zo by so njezdało, jako bychu podźěl měli na přibohach, a zo bychu słabym k pohórškej njebyli.

Přetož njechcam wam zamjelčeć, bratřa, zo běchu naši wótcowje wšitcy pod mróčelu, a wšitcy přez morjo přeńdźechu,*
2. Mójz. 13, 21; 14, 23.

2. A wšitcy buchu w Mójzesu křćeni w mróčeli a w morju,*

3. A wšitcy su tu samu duchownu jědź jědli,
2. Mójz. 16, 15.

19. t. r. nikomu njejsym poddan, dokelž wot nikoho njewotwisuju; służach tola wšitkim, zo bych jich za evangelium dobył. — 21. t. r. hač runje pod židowskim zakonjom njejsym, dokonjam tola, štož zakoń žada, zo bych tych za Khrystusa dobył, kotřiž su pod zakonjom, t. j. Židow. ** Pola pohanow, kotřiž zakonja nimaju, njejsym tež ja po židowskim zakonju žiwy, nic jako bych žanoho zakonja Božeho kedźbu njeměł a tak pohanam runja był, dokelž wostanu pod Khrystusowym zakonjom, kotryž wšitke hłowne kaznje Mójzesoweho zakonja wobsahuje. — 22. t. r. w spóznaću křesćanskich wěrnosći njedospołnym, tajkim, kotřiž wěste přikaznje židowskeho zakonja tež w křesćanstwje wobkedźbowachu, so podobny sčinich, je tež wobkedźbujo; to wšo činjach, sebje zaprěwajo, zo bych wšitkich k zbóžnosći přiwjedł. — 23. Tak sym žiwy a tak skutkuju, zo bych tež sam płody evangelia dóstał. — 24. Zo by Korinthskich za sebjezaprěće, kajkež sebi evangelium žada, zahorił, přiruna prócowanje wo wěčnu zbóžnosć z dobyćom myta, kotrež zjawne hry w Korinthskej blizkosći tomu wudźělichu, kotryž při běženju najprěni na postajene město přiběža; wšitcy, kotřiž wo myto wojuja, běža, ale jeno jedyn, najprěniši, je dóstanje. — 25. Měsacy dołho přihotowachu so tamni, kotřiž chcychu w běhańcy běžeć, zo bychu zakhodnu krónu dobyli, zdźeržowachu so wšoho, štož by móhło jich móc słabić, hladachu, zo bychu spěšne stawy měli; tak maju so tež wšitcy, kotřiž chcedźa njezakhodnu krónu wěčneho žiwjenja dobyć, wšoho so zdźeržeć, štož jim přitom zadźěwa, a tak běžeć a tak wojować, zo wěčne myto dobudu. — 26. Japoštoł je sam přikład tajkeho wojowanja, a runje měri so na swojeho přećiwnika, zo by jeho trjechił. — 27. Tónle přećiwnik je jeho ćěło, t. r. złe nakhilnosće, kotrež dobyću wěčneje zbóžnosće zadźěwaju, a kotrež dyrbja so předobyć.

X. 1. Z pokazowanjom na wótcow zbudźuje japoštoł strach, zo móža, byrnje wěrili a křćeni byli, tola zhubjeni być; přetož do wěčneje zbóžnosće móža jeno přińć, wostanu-li swěrni hač do kónca. Židowscy buchu wšitcy z Egiptowskeje wumóženi, z jenajkimi hnadami wot Boha wobdźěleni, a tola njepřińdźechu wšitcy do slubjeneho kraja; mróčel, t. j. tamny mróčelowy a w nocy wohnjowy stołp, kotryž na puću z Egiptowskeje před Israelitami dźěše. — 2. Překhod přez čerwjene morjo pod Mójzesowym nawjedowanjom ma wěstu podobnosć ze křćeńcu, dokelž jako so přez křćeńcu do noweho zakonja zastupuje, tak zastupichu Židźa, čerwjene morjo překročiwši, do stareho zakonja; čerwjene morjo je předznamjo křćeńskeje wody, wohnjowy stołp je předznamjo Ducha swjateho.

4. A wšitcy su tón samy duchowny
napoj pili* (pijachu pak z duchowneje
skały, kotraž jich přewodźeše; skała pak
bě Khrystus);** 2. Mójz. 17, 6; 4. Mójz. 20, 11.
5. Ale nad mnohimi z nich njeměješe
Bóh spodobanja; přetož buchu w pusćinje
poraženi.* 4. Mójz. 26, 64. 65.
6. To pak sta so jako předznamjo za
nas, zo bychmy žadosćiwi za złym nje-
byli, jakož tež woni požadachu.* Ps. 105, 14.
7. Tež njebudźće přibóžnicy, jakož ně-
kotři z nich, kaž je pisane: „Lud sydźe
so k jědźi a k piću, a wstanychu, zo
bychu hrali.“* 2. Mójz. 32, 6.
8. Nječińmy tež kurwafstwo, kaž ně-
kotři z nich kurwafstwo činjachu, a padny
jich na jenom dnju tři a dwaceći tysacow.*
4. Mójz. 25, 1.
9. Ani njespytujmy Khrystusa, jako su
někotři z nich spytowali, a buchu wot
hadow morjeni.* 4. Mójz. 21, 5. 6.
10. Ani njemorkotajće, jako su někotři
z nich morkotali, a buchu wot skažerja
zahubjeni.* 4. Mójz. 11, 1; 14, 1.
11. To wšitko pak so jim sta jako
předznamjo; napisane pak bu to k na-
pominanju za nas, na kotrychž je kónc
časow dóšoł.*
12. Tuž, štóž měni, zo stoji, njech so
hlada, zo njepadnje.*
13. Spytowanje njech was njenapadnje,
khiba čłowjeske;* Bóh pak je swěrny,
kotryž njepřipušći, zo byšće spytowani
byli bóle dyžli znjesć móžeće, ale da ze
spytowanjom tež wukhód, zo byšće wutrać
móhli.
14. Tohodla, moji najlubši, ćěkajće před
přibóžstwom.*
15. Jako k rozomnym rěču, rozsudźće
wy sami, štož praju.*
16. Keluch žohnowanja, kotryž žohnu-
jemy, hač njeje zjednoćenje z krwju Khry-

---

4. Duchowna jědź je manna; duchowny napoj je woda, kotruž Mójzes spodźiwnje ze skały w pusćinje wudoby, a kotruž japoštoł tohodla duchownu mjenuje, dokelž ju z dźiwom Božim dósta a dokelž je wona předznamjo njebjeskeho napoja w najswjećišim sakramenće. ** Tež skała, z kotrejež dwójcy tamnu wodu dóstachu, ma so duchownje zrozymić, t. r. nic jeno dwójcy, ale njepřestawajcy napoješe Bóh swój lud w pusćinje, jako by za nimi skała z wodu spodźiwnje sćěhowała. Ta skała běše Khrystus, praji japoštoł, Khrystus, t. r. Bóh widźomnje so zjewjejo a swój lud přewodźejo a jón ze wšim zastarajo. Štož Bóh Israelitam w pusćinje dobreho činješe, činješe přez bóžsku wosobu, kotraž je so w Khrystusa wočłowječiła. — 5. Hač runje tak wosebite dopokazy lubosće Božeje dóstawachu, zhubichu tola ćežkich hrěchow dla spodobanje Bože a dyrbjachu w pusćinje wumrěć. — 6. Jako dobroty, Israelitam w pusćinje wopokazane, na duchowne kubła noweho zakonja pokazowachu, tak tež přińdu podobne khostanja na křesćanow, kotřiž su w swojej hrěšnosći Židam runja; tež woni njepóńdźa do slubjeneho kraja, hač runje maju křćeńcu a najswjećiši sakrament. Zo pak bychu před khostanjemi zakitani zwostali, njesmědźa hrěšić, ani za złym žadać. — 7. Napominanje, zo bychu so přibóžstwa wostajili, bě runje za korinthskich křesćanow jara trěbne, dokelž buchu k wopornym hosćinam časćišo přeprošowani. — 8. Korinth bě jako pyšne bohate město skutkam nječistoty jara podate a tohodla spomina Pawoł tež na tute hrěchi, zo by křesćanow před nimi zakitał. — 9. Židźa spytowachu Boha, t. r. hrěšachu z njedźakom často přećiwo Božej dołhomyslnosći, žadajcy za Egiptowskej a Bože dobroty w pusćinje zacpěwajcy; tak móžachu tež křesćenjo w Korinthu so zawjesć k pohanskim njemdrym wjeselam a tak zhrěšić přećiwo Khrystusej, kotryž sebi wšelake wopory žada. — 10. Tu spomina Pawoł, kak 250 levitow nawjedowanych wot Korea a Dathana a Abirona přećiwo Mójzesej a Aaronej so spjeći, zemja so wotewri a pózrě jich; Pawoł praji, zo je skažeŕ jich zahubił, t. r. jandźel Boži dósta poručnosć, zo by jich tak zahubił, a lud bu wot Boha ćežcy khostany, dokelž přećiwo Bohu morkotaše. Tónle podawk měješe Korinthskich powučić, zo bychu so přećiwo Pawołej a druhim wot Boha postajenym wučerjam njezběhali. — 11. Stawizna čłowjeskeho splaha minje so po wšelakich wulkich dźělach, wosebje rozeznawataj so dwaj hłownej dźělaj, čas před Khrystusom a čas po Khrystusu; w tutom druhim dźělu smy my žiwi a jeho kónc bliži so nam z kóždym dnjom. — 12. t. r. štóž sebi mysli, zo je w křesćanskim žiwjenju wobkrućeny, kedźbuj na so, zo by tajka přewulka dowěra jeho k padej, t. j. k hrěchej njepřiwjedła. — 13. t. r. kotrež móžeće ze swojimi čłowjeskimi mocami znjesć; přetož Bóh powyši tež naše mocy, jelizo spytowanje na nas pósćele, zo bychmy w nim dobyli. — 14. Bóh pomha jeno tamnym, kotřiž hrěšnym stracham ćěkaju, a tohodla napomina Pawoł nětko, zo bychu so na přibóžskich słužbach njewobdźělili, wosebje tohodla, dokelž so zjednoćić njehodźa ze swjatym sakramentom wołtarja. — 15. Waše lěpše spóznaće, z kotrymž so khwaliće, dyrbi wam položić zrozymjenje toho, štož praju.

stusowej? a khlěb, kotryž łamamy, hač njeje podźěl ćěła Knjezoweho?*

17. Přetož jedyn khlěb, jene ćěło smy (ći) mnozy, wšitcy, kotřiž so na jenom khlěbje wobdźělamy.*

18. Pohladajće na Israel po mjasu;* nimaju ći, kotřiž wopory jědźa, podźěl na wołtarju?**

19. Što potajkim? praju, zo přiboham woprowane je něšto? abo přibóh je něšto?*

20. Ale: štož pohani wopruja, wopruja djabliskam,* a nic Bohu; nochcu pak, zo byšće towafšowje byli djabliskow; njemóžeće Knjezowy keluch pić a keluch djabliskow;

21. Njemóžeće dźěl měć na Knjezowym blidźe a na blidźe djabliskow.*

22. Abo směmy Knjeza hněwać? Smy snadź sylniši dyžli wón?* Wšitko je mi dowolene, ale wšitko njeje wužitne.
Wyše 6, 12.

23. Wšitko je mi dowolene, ale wšitko njenatwarja.*

24. Žadyn njepytaj swoje, ale štož je druheho.*

25. Wšitko, štož so w mjasnych jětkach předawa, jěźće, so njeprašejcy swědomja dla.*

26. Knjezowa je zemja a jeje połnosć.*
Ps. 23. 1; Eccl. 17, 31.

27. Přeproša-li was štó z njewěriwych a chceće tam hić, jěźće wšitko, štož so wam předstaja, swědomja dla so njeprašejcy.

28. Praji-li pak štó: To je přiboham woprowane, njejěźće dla toho, kotryž je to wozjewił, a swědomja dla.

29. Njeměnju pak twoje swědomjo, ale (toho) druheho; přetož čohodla ma moja swoboda so sudźić wot druheho swědomja?*

16. Keluch žohnowanja, t. r. keluch abo lěpje: wino, kotrež je w keluchu, kotrež ze słowami přežohnowanja do najswjećišeje krewje Khrystusoweje so přewobroći, dawa wšěm, kotřiž jón wužiwaju, podźěl na krewi Khrystusowej. Tohorunja khlěb, do najswjećišeho ćěła Khrystusoweho přewobroćeny, zjednoća wšěch, kotřiž jón wužiwaju, najnutrnišo z Khrystusom. — 17. Khlěb, kotryž mnozy jědźa, je jedyn a tón samy, a wšitcy, kotřiž jón wužiwaju, zjednoćeju so z Khrystusom a tež mjez sobu, su takrjec mjez sobu jene ćěło. — 18. Po mjasu, t. r. na israelski lud po splahu, jakož pokhadźa wot jenoho prawótca, jakož maju wšitcy te same ćělne znamjo, t. j. wobrězanje. ** Tež při židowskich woporach běchu hosćiny; dźěl woprowaneho mjasa so Bohu swjećeše a spali so na wołtarju; druhi dźěl wužiwachu ći, kotřiž wopor přinjesechu, z měšnikami; wołtař, na kotrymž so Bohu swjećeny dźěl spali, znamjenješe Boha samoho, kotryž wopor přija; tamni potajkim, kotřiž woprowane mjaso wužiwachu, bjerjechu dźěl na wołtarju, zjednoćichu so z Bohom. — 19. Něchtó by z dotal prajeneho sudźić móhł, zo so ći, kotřiž so na přibóžskich wopornych hosćinach wobdźěleju, podobnje z přibohami zjednoćeju, jako křesćenjo w swjatym woprawjenju z Khrystusom. abo Židźa ze swojimi wopornymi jědźemi z Bohom; tola tomu tak njeje, dokelž přibohi njejsu. nimaju woprawdźiteho byća, a tohodla njemóža tež wopory přijeć a tež ći, kotřiž so na wopornych hosćinach wobdźěleju, njemóža so z nimi zjednoćeć. — 20. Štož pohani wopruja, wopruja djabliskam, kotrež w pohanstwje knježa, pohanow zaćěmnjeju a česć Božu přikrótšeju. — 21. So při pohanskich wopornych hosćinach wobdźělejcy zjednoćeće so podobnje z djabliskami, kaž w swjatym woprawjenju z Khrystusom. Z Khrystusom a z djabliskami so nadobo zjednoćeć, je njemóžno. — 22. Njesměmy Knjeza z tym hněwać, zo jemu přisłušacu česć druhim wopokazujemy; my njemóžemy přećiwo Bohu dobyć. — 23. Pawoł dawa tudy wosebite kaznje wo wužiwanju woporneho mjasa zwonka wopornych hosćinow. Křesćanska lubosć dyrbi při tom wšitkón pohóršk wotwobroćeć, tak zo mamy so tež dowoleneho zdźeržeć, zo by bližši škody njeměł. — 24. Při wěcach, kotrež njejsu přikazane abo zakazane, nima so na to kedźbować, hač je skutk nam wužitny, ale na to, zo by bližšemu k duchownej škodźe njebył. — 25. Z djabliskami (r. 20) zjednoćeju so jeno ći, kotřiž so na přibóžskich wopornych hosćinach wobdźěla, nic pak, hdyž so tajke woprowane mjaso na wikach kupuje abo w domach při wšědnych wobjedach wužiwa; to je mjaso, kaž druhe a smě so jěsć; a nichtó so dale njeprašej, zo by swědomjo do njeměra njepřišło. — 26. Cyła zemja ze wšěmi stworjenjemi je wot Boha stworjena a tohodla je wšitko čiste, wšitko dobre. — 29. Praji-li pak něchtó při hosćinje, zo je mjaso wot přibóžskeho wopora, njesmě so wužiwać, zo by jeho swědomjo do njeměra njepřišło, zo by so nad tym njepohóršował. Swojeho swědomja dla bychmy tež tehdy wot mjasa jěsć móhli, dokelž wěmy, zo tajke mjaso dale přeměnjene njeje, ale zo je runja druhemu mjasej; a štož je mi dowolene, njebywa z tym hrěšne, zo druhi wopačnje tak sudźi.

30. Hdyž ja z džakom wužiwam, čoho-
dla sym hanjeny, za čož džak praju?*
31. Tuž jěsće-li abo pijeće-li abo čini-
će-li što druhe, čińće wšitko k česći Božej.
32. Bjez pohórška budźće Židam a
pohanam a cyrkwi Božej,
33. Jako tež ja we wšim wšitkim spo-
dobny sym, njepytajo, štož je mi wu-
žitne, ale mnohim, zo bychu zbóžni byli.*

STAW XI.

Muž ma z wotkrytej, žónska pak z wodźětej hłowu so modlić. Japoštoł porokuje Korinthskim, zo k swjećenju Knjezoweje wječerje na so nječakaju, ale zo su mjez sobu w překorje; powěda, kak je Khrystus najswjećiši sakrament załožił, a spomina na złósć a khostanje njehódneho wužiwanja s. sakramenta.

Budźće moji sćěhowarjo, jako sym tež
ja Khrystusowy.*
2. Khwalu pak was, bratřa, zo we
wšim na mnje spominaće, a jako wam
podach, moje přikaznje dźeržiće.*
3. Chcu pak, zo byšće wědźeli, zo kóž-
deho muža hłowa je Khrystus; žony
hłowa pak muž, hłowa Khrystusowa pak
Bóh.* Ef. 5, 23.
4. Kóždy muž, kotryž so modli abo
wěšći z přikrytej hłowu, hani swoju
hłowu.*
5. Kóžda žona pak, kotraž so modli
abo wěšći z njepřikrytej hłowu, hani swoju
hłowu; přetož to je tak, jako by wotři-
hana była.*
6. Přetož njepřikrywa-li so žona, njech
so da wotřihać. Je-li pak wohidne za
žónsku, wotřihana abo wotruhana być,
njech swoju hłowu přikrywa.*
7. Muž wšak njesmě swoju hłowu při-
krywać, dokelž je wobraz a sława Boža;
žona pak je sława mužowa.*
8. Přetož muž njeje ze žony, ale žona
z muža. 1. Mójz. 2, 22.
9. Tež njeje wšak muž stworjeny žony
dla, ale žona muža dla.*
10. Potajkim dyrbi žona móc měć na
hłowje, jandźelow dla.*
11. Ale njeje ani muž bjez žony, ani
žona bjez muža w Knjezu.*

---

30. Hdyž jeno z dobrym wotpohladanjom, Bohu so za to džakujo wužiwam, njemóže mi to škodźić, byrnje tohodla hanjeny był. — **33.** t. r. hladam, zo bych ze swojim přikładom wšitkim k duchownemu wužitku był a tak wšěch k zbóžnosći wjedł.

XI. **1.** Ze słowami tohole rjadka kónči Pawoł swoje dotalne napominanja. W nětko sćěhowacych stawach 11, 2—14, 40 naspomina wšelaki njeporjad, kotryž so při cyrkwinskich zhromadźenjach pokazowaše, a to najprjedy we wodźěću žónskich, 11, 2—16, při swjećenju Knjezoweje wječerje, 11, 17—34 a potom we wužiwanju spodźiwnych duchownych darow. — **2.** Zo bychu poroki, kotrež ma jim činić, skerje znjesli, khwali jich najprjedy, zo powšitkownje to činja, štož bě jim přikazał. — **3.** Japoštoł postaji tu rjad w zwonkownym mjez mužom a žonu; žona je mužej poddata, muž pak Khrystusej, Khrystus pak Bohu. We zwonkownym žiwjenju nima žona bjez mužoweje dowolnosće ničo započeć. — **4.** Židźa modlachu so z přikrytej hłowu; Grekscy pak z njepřikrytej a tuto wašnje přeńdźe tež do křesćanskich zhromadźiznow, a Pawoł to khwali. Přikryće hłowy bě znamjo wotročstwa a poddanstwa, wotročk stoješe z přikrytej hłowu před swojim knjezom; tohodla mužski, kiž so z přikrytej hłowu modli abo zjawnje w křesćanskej zhromadźiznje rěči, hani sebje, znamjo wotročstwa na sebi pokazujo. — **5.** Japoštoł njecha, zo bychu žónske zjawnje w křesćanskej zhromadźiznje rěčeli, hl. 14, 34, zakazuje pak wosebje, zo bychu to z njepřikrytej hłowu činili, dokelž bychu sebje z tym wohańbiłe, znamjo přisłušnosće k mužej prějicy, a runja byłe tym, kotrež maju włosy wotřihane, t. j. njehańbićiwym žónskim a mandźelstwałamařkam, kotrež buchu z tym khostane, zo so jim włosy wotřihachu. — **6.** t. r. njecha-li sebi žónska hłowu přikrywać, njech sebi ju hnydom da wotruhać, zo by so zjawnje njehańbitym žónskim runała; dokelž pak ma to za njećestne, njech so přikrywa. — **7.** Muž je wobraz a sława Boža, t. r. kaž Bóh knježi nad stwórbu a so tohodla jakož knjez česći, tak rozkazuje a knježi muž w swójbje, a tež w zwonkownym žiwjenju, a předstaja potajkim Boha; žónska w swojim žiwjenju wot muža wotwisuje a swědči z tym, zo je mužej poddata, zo je wón jeje knjez; tak wobkruća jeho sławu. — **9.** Muž bu wot Boha najprjedy stworjeny jako wobraz Boži, a žona muža dla, jemu k pomocy. — **10.** t. r. žónske dyrbja na hłowje znamjo mocy, t. j. přikryće měć, a z nim zjawnje pokazać, zo su pod mužowej mocu; a tež jandźelow dla, kotřiž su njewidźomnje Božim słužbam přitomni a pokornosć lubuja. — **11.** Muž a žona staj po Knjezowej kazni w lubosći stowařšenaj a jedyn wot druheho wotwisnaj, a tuž mataj so mjez sobu podpěrać.

12. Přetož jako je žona přez muža, tak je też muž přez žonu, wšitko pak z Boha.*

13. Sudźće wy sami: słuša so, zo žona njepřikryta k Bohu so modli?

14. A njewuči was tež sama přiroda, zo, da-li sebi muž włosy rósć, je to za njeho haňba?

15. Da-li pak sebi žona włosy rosć, zo je to za nju česć? přetož włosy su jej jako zawodźěwk date.*

16. Chce-li pak něchtó so wadźić, my tajkeho přiwučenja nimamy, ani cyrkej Boža.*

17. To pak postajam, njekhwalo, zo nic k lěpšemu, ale k hóršemu so skhadźujeće.*

18. Najprjedy wšak, hdyž so skhadźujeće k zhromadźiznje, słyšu, zo su rozšćěpjenja mjez wami, a z dźěla to wěrju.

19. Přetož tež dźělenja dyrbja być, zo bychu tež, kotřiž su wobkrućeni, mjez wami zjewjeni byli.*

20. Hdyž takle mjez sobu so skhadźujeće, njerěka to, Knjezowu wječeř jěsć.

21. Přetož kóždy prjedy bjerje swoju wječeř při jědźi. A jedyn je hłódny, druhi pak je pjany.*

22. Nimaće domy k jědźi a k piću?* abo zacpěwaće cyrkej Božu, a zahaňbiće tych, kotřiž ničoho nimaju? Što mam wam prajić? khwalu was? W tom was njekhwalu.

23. Přetož ja dóstach wot Knjeza, štož wam tež podach, zo Knjez Jězus w nocy, w kotrejž bu přeradźeny, khlěb wza,*

24. A dźak prajiwši łamaše a rjekny: Wzmiće a jězće; to je moje ćěło, kotrež budźe za was podate; to čińće k mojemu wopomnjeću.

25. Tohorunja tež keluch, hdyž bě powječerjał, prajo: Tónle keluch je nowy zakoń w mojej krewi; to čińće, hdyžkuli budźeće pić, k mojemu wopomnjeću.

26. Přetož hdyžkuli budźeće tón khlěb jěsć a keluch pić, budźeće Knjezowu smjerć wopowědować, hač (wón) přińdźe.*

27. Štóžkuli potajkim njedostojnje* tón khlěb jě a Knjezowy keluch pije, budźe winowaty na ćěle a krewi Knjeza.**

Jan. 6, 59.

12. Kaž bu prěnja žona z prěnjeho muža, tak narodźi so nětko muž ze žony, wobaj pak přikhadźataj wot Boha; to je nowa přičina, zo byštaj sebi pomhałoj. — **15.** Swjaty japoštoł mjenuje nowu přičinu na dopokazanje, zo je za žónsku njepřistojne, z njepřikrytej hłowu so modlić: mjenujcy přinarodźena přistojnosć to zakazuje. Mjez tym zo je za muža haňba, hdyž ma dołhe włosy, dokelž ma so tajki za žonjaceho, je přiroda žonje dołhe włosy wobradźiła a wona ma tule pychu sebi wažić. Z tym je přiroda žónskej sama zawodźěwk dała a na to pokazała, zo njesmě njepřikryta so pokazować. — **16.** Pawoł wotpokazuje wšitke přičiny přećiwo tutej wučbje z tym, zo by so tajki jako swarjaty člowjek wopokazał; wón so jeho wučbje a cyrkwi, kotraž tajke přiwučenja njeznaje, napřećiwja. — **17.** We najprěnišich křesćanskich časach bě ze swjećenjom swjateho wopora a ze swjatym woprawjenjom jědź zjednoćena, zo by so cyła swjatočnosć poslednjej wječeri runała. Po swojim zamoženju přinjese kóždy jědźe, bohaty sobu za khudeho, a wšitcy bjez rozdźěla wužiwachu, wěrnu lubosć sebi dopokazujcy. W Korinće pokazowachu pak so tež při tom překory, kóždy wužiwaše přinjesene jědźe sam, abo wobdźěli z nimi jeno tych, kotřiž k jeho stronje słušachu, a tak mějachu někotři přewjele, druhim pak njedosahaše; lubosć, kotraž měješe so při tutej přiležnosći nanajrjenšo zjewić, přeńdźe do zawisće a překory, a tohodla běchu zasłužene poroki swjateho japoštoła, zo jim tele swjatočne skhadźowanja k dobremu njesłuža, ale k złemu. — **19.** Při słabosći a złym nakhilenju člowjekow wotućeju překory a Bóh jim njezadźěwa, zo by so pokazało, kotři su wobkrućeni, t. r. dobri, swěrni. — **21.** Dokelž mjez wami lubosć njeknježi, njezasłuža waše jědźe mjeno Knjezoweje wječerje, ale kóždy jě swoju wječeř, štož je sebi sobu přinjesł, a khudy wostanje hłódny, bohaty pak jě přezměrnje. — **22.** Jelizo chceće so jeno najěsć a napić, móžeće doma wostać; činiće-li pak to jeno w cyrkwi, t. j. w swjatočnej skhadźowancy, wonječesćiće ju a pohóršujeće ze swojej njelubosću khudych. — **23.** Zo by Korinthskim dopokazał, zo so jich swjećenje swjateho wopora jeho hłownemu dźělej, swjatemu woprawjenju, napřećiwja, powěda jim z nowa, štož bě we wosebitym zjewjenju zhonił, kak je Jězus při poslednjej wječeri najswjećiši sakrament załožił. — **26.** Swjate woprawjenje dopomina na Knjezowu smjerć a předstaja ju, dokelž so w nim to same ćěło podawa, kotrež bu na křižu woprowane, ta sama krej, kotraž bu tam přelata. — **27.** t. r. w ćežkim hrěše abo bjeze wšeje pobožnosće. ** t. r. zhrěši z tym, zo najswjećiše ćěło našeho Knjeza wonječesći.

28. Njech pak čłowjek sebje samoho přepytuje, a tak njech wot toho khlěba jě a z kelucha pije.*

29. Přetož štóž jě abo pije njedostojnje, jě a pije sebi wotsudźenje, dokelž njerozeznawa Knjezowe ćěło.*

30. Tohodla su mjez wami mnozy khori a słabi, a mnozy (hižo) spja.*

31. Hdy bychmy sebje samych sudźili, bychmy tež sudźeni njebyli.*

32. Jako pak sudźeni bywamy, smy wot Knjeza pokhostani,* zo bychmy z tymle swětom wotsudźeni njebyli.

33. Tohodla, moji bratřa, skhadźujeće-li so k jědźi; čakajće jedyn na druheho.

34. Je-li pak štó hłódny, njech doma jě, zo byšće so k sudu njeskhadźowali.* Druhe wěcy pak postaju, hdyž přińdu.

STAW XII.

Wšelakim dawaju so wšelake dary toho sameho Ducha swjateho, zo by kóždy, tak jako stawy w čłowjeskim ćěle, swoje dźěło dokonjał, a wšitcy spóznawši, zo jedyn druheho potrjebuje, mjez sobu so podpěrali; a tak zastara Khrystus cyrkej ze wšelakorym powołanjom čłowjekow.

Wo duchownych* (darach) pak nochcu was w njewědomosći wostajić, bratřa.

2. Wěsće, zo hdyž běšće pohani, k němym přiboham khodźešće, kaž bušće wodźeni.*

3. Tohodla wam wědomo činju, zo nichtó, kiž z Ducha Božeho rěči, njepraji pokleće Jězusej. A nichtó njemóže prajić: Knjez Jězus, khiba w Duchu swjatym.*
Mark. 9, 38.

4. Tola su rozdźělenja hnadow, ale Duch je tón samy;*

5. A su rozdźělenja słužbow, ale tón samy Knjez;

6. A su rozdźělenja skutkowanjow, ale je tón samy Bóh, kotryž skutkuje wšitko we wšitkich.*

7. Kóždemu pak dawa so zjewjenje Ducha k wužitku.*

8. Někomu mjenujcy dawa so přez Ducha rěč mudrosće, druhemu pak rěč wědomosće přez toho sameho Ducha;*

9. Druhemu wěra w tom samym Duchu,* druhemu dar wustrowjenjow w jenom Duchu;**

---

28. t. r. njech so swěru praša, je-li hódny, t. r. bjez ćežkeho hrěcha; a njeje-li, zo so z wěrnej pokutu najprjedy z Bohom wujedna, prjedy hač s. woprawjenje dóstanje. — **29.** t. r. tón so z tym sam wotsudźi, dokelž njerozeznawa Knjezowe ćěło wot druheje jědźe. — **30.** Njehódne wužiwanje Knjezoweho ćěła khosta so hižo w tomle swěće z tym, zo mnozy skhorja, wosłabja, tež wumru. — **31.** Hdyž so před wužiwanjom Knjezoweho ćěła sami sudźimy, so pruhujemy, smy-li hódni, njewotsudźi nas Bóh. — **32.** Bóh khosta na tom swěće, zo by nas před wěčnym khostanjom zakitał. — **34.** Zo byšće Božim khostanjam ćekli, wužiwajće Knjezowe ćěło w lubosći a přezjenosći, čakajo na so, zo móhł jedyn na jědźi druheho dźěl brać, a z tym swoju lubosć wopokazować, dokelž k dopokazej bratrowskeje lubosće je wužiwanje Knjezoweho ćěła wosebje postajene, nic pak k nasyćenju, kotrež ma so doma stać.

XII. **1.** t. r. wo tom, štož Duch swjaty skutkuje. Dary, kotrež Duch s. w prěnich časach wěriwym podawaše, wobstojachu nic jeno w znutřkownym rozswětlenju a pohnuwanju, ale zjewichu so tež we zwonkownym cyrkwinskim žiwjenju; tele dary měještu dopokazać, zo je křesćanstwo Bóžska wučba, měještu wěriwych we swěrje wobkrućeć, a pohanow k přijeću wěry pohonjeć. — **2.** Tón, kiž pohanow k němym přiboham wodźeše, bě djaboł. — **3.** Nětko nimaće dale slepje, bjez rozomneho přemyslenja někomu bóžsku česć wopokazować, ale maće sami rozsudźeć a k tomu wam prawidło dawam: Duch, kotryž čłowjeka pohonja, zo by Jězusa klał, njemóže duch Boži być; duch pak, kotryž čłowjeka pohonja, zo by Jězusa za swojeho Knjeza připóznał, njemóže zły duch być, ale Duch swjaty. — **4.** Hnady su wšelakore, ale wšitke wukhadźeju wot toho sameho Ducha swjateho. — **6.** Kaž su dary wšelako rozdźělene, tak tež powołanja abo słužby, kotrež so po nich wudźěleju, tak tež, štož so w jednotliwych powołanjach skutkuje, je wšelakore, ale wšitko dokonja jedyn a tón samy Bóh; wšitke powołanja w cyrkwi, a wšitko, štož so w nich dokonja, skutkuje Bóh, kotryž so w duchownych darach zjewja. — **7.** t. r. hdyž so Duch w někim wozjewja, wěste dary jemu wudźělejo, stawa so to k wužitku, k powučenju, k rozšěrjenju cyłeje cyrkwje. — **8.** Rěč mudrosće, t. j. dar lěpšeho, hłubšeho spóznaća potajnych wěrnosći, a rěč wědomosće je dar jasneho rozestajenja wěrnosći Božich, tak zo je druzy zrozymja. — **9.** Wěra, t. j. dar dźiwy skutkowaceje wěry, kotraž so tak kruće na Boha spušća, zo Bóh ji takrjec swoju wšohomóc spožči, a zo spodźiwne

10. Druhemu činjenje dźiwow,* druhemu wěšćenje,** druhemu rozeznawanje duchow,*** druhemu wšelakosć rěči,† druhemu wukładowanje rěči.††

11. To wšitko pak skutkuje jedyn a tón samy Duch, kotryž rozdźěla jednotliwym, kaž chce.

12. Přetož jako je ćěło jene a ma mnohe stawy, a wšitke stawy ćěła, byrnje mnohe, su tola jene ćěło: tak tež Khrystus.*

13. Přetož w jenom Duchu smy my wšitcy do jenoho ćěła wukřćeni, židźa abo pohanjo, abo wotročcy, abo swobodni; a wšitcy smy w jenom Duchu napojeni.*

14. Dokelž tež ćěło njeje jedyn staw, ale (je) mnohosć.*

15. By-li noha rjekła: Dokelž ruka njejsym, njejsym z ćěła; njeje tohodla z ćěła?

16. A by-li wucho rjekło: Dokelž wóčko njejsym, njejsym z ćěła; njeje tohodla z ćěła?

17. By-li cyłe ćěło wóčko było, hdźe by było słyšenje? by-li cyłe było słyšenje, hdźe by było čuchanje?

18. Nětko pak postaji Bóh stawy, kóždy z nich w ćěle, kaž je chcył.

19. Bychu-li pak wšitke stawy jedyn byłe, hdźe (by było) ćěło?

20. Nětko pak su drje mnohe stawy, ale jene ćěło.

21. Njemóže pak wóčko prajić rucy: Tebje njetrjebam; abo zaso hłowa nohomaj: Waju njetrjebam.

22. Ale wjele wjacy su stawy ćěła, kotrež so słabše zdadźa, trěbniše.

23. A kotrež mamy za njenahladniše stawy ćěła, te wobdawamy z nadobnišej česću, a kotrež su naše njećestne, maju nadobnišu pychu.*

24. Naše čestne pak ničoho njetrjebaju; ale Bóh je ćěło złožił, nižšemu nadobnišu česć přidźěliwši,

25. Zo by rozkora njebyła w ćěle, ale zo bychu stawy jenak za sebje staroséiwe byłe.

---

wěcy dokonja; wo tutom daru wěry powěda Jězus swojim wučownikam Mat. 17, 19: „Změjeće-li wěru, kaž žonopowe zornjatko, prajiće tutej horje: Přeńdź wottudy tamle a přeńdźe, a ničo njebudźe wam njemóžne.“ ** Dar wustrowjenjow, t. j. dar, z kotrymž wšelake khorosće hojachu, wězo spodźiwnje, nic jakož lěkarjo. — **10.** Dar činjenja dźiwow, t. j. dokonjenje skutkow, kotrež so jeno z mocu Božej stawaju, kaž mortwych wubudźeć, djabliska wuhonjeć atd. ** Wěšćenja, t. j. dar, z kotrymž móžachu přichodne podawki připowědać abo wěrnosće Bože z wulkej zahorjenosću, kaž z wosebitym rozswětlenjom Božim wozjewjeć. *** Rozeznawanje duchow, t. j. dar, kotryž spóznać dawa, rěči-li što rozswětleny wot Ducha swjateho abo wodźeny wot swojeho abo złeho ducha. † Wšelakosć rěči, t. j. dar w druhej rěči rěčeć, ani zo by ju wuknył, kaž japoštołojo prěnje swjatki, hl. 14, 2. †† Wułoženje słowow, t. j. dar, z kotrymž w cuzych rěčach słyšane móžachu prawje rozymić a druhim rozestajeć. — **12.** Wšelako skutkuje w cyrkwi Duch swjaty, podobnje kaž čłowjeski duch w ćěle, w kotrymž su tak wšelake stawy, wožiwjane a k jenomu zaměrej wodźene wot jenoho ducha. Tak su tež w cyrkwi, kotraž je Khrystus, t. j. potajne ćěło Khrystusowe, wšelake dary, wšelake powołanja a słužby, ale wšitke pokhadźeju a su wodźene wot Ducha swjateho. Cyrkej je Khrystus, t. r. wona skutkuje jeho skutk, wumóženje a wozboženje čłowjestwa; štož wón w swojim žiwjenju na zemi dokonja, to same cyrkej w swěće rozšěrja, wona je takrjec žiwy Khrystus. — **13.** Cyłe čłowjestwo, židźa a pohani, wotročcy a swobodni, su přez tu samu křćeńcu k jenomu ćěłu, t. j. k jenej cyrkwi zjednoćeni a z darami Ducha swjateho napojeni, t. r. nadobnje napjelnjeni; wšitcy tworja tak jeničke ćěło. — **14—22.** t. r. cyłe ćěło njewobstoji z jenoho stawa, na přikład z nohi, z ruki atd., ale ma wjele stawow, a to dyrbi tak być, dokelž ma kóždy staw swoju wosebitu słužbu a tež přisłušne kmanosće. Tak je tež w cyrkwi; tež tu dyrbja wšelake dary być, dokelž runje wšelakosć mjez darami zdźeržuje cyrkej, kaž wšelakosć mjez stawami ćěło zdźerži. Stawy ćěła njejsu tu jeno same za sebje, ale podpěraju so a słuža sebi mjez sobu ze swojimi wšelakimi kmanosćemi, a njezawidźa sebi swoje wosebitosće. Tak ma tež w cyrkwi jedyn druheho podpěrać a ze swojim darom druhim słužić a to bjeze wšeje zawisće; přetož wšitcy maju so zhromadnje, kóždy ze swojim darom za zbože cyłeje cyrkwje starać, kaž so jednotliwe ćěłne stawy za spomóženje cyłeho ćěła staraju. Haj nadobniše stawy ćěła, kaž płuca, wutroba atd. njemóža wobstać bjez mjenje nadobnych; podobnje trjebaju tež w cyrkwi z bohatšimi a wosebnišimi darami wuhotowani tamnych, kotřiž su snadniše dary dóstali, a tohodla njesmědźa jich zacpěwać. — **23—26.** Mjenje ważne stawy so wot čłowjekow wosebje pyša, kaž z pjeršćenjemi, nawušnicami atd. abo wobdawaju so swěrnišo z drastu, kaž te, kotrež hańbići-

26. A jelizo jedyn staw něšto ćerpi, ćerpja wšitke stawy sobu; a jelizo jedyn staw so česći, wjesela so wšitke stawy sobu.

27. Wy pak sće ćěło Khrystusowe, a stawy při stawje.*

28. A tak postaji Bóh někotrych w cyrkwi, najprjedy japoštołow, k druhemu profetow, k třećemu wučerjow, potom mocy, na to hnady wustrowjenja, pomhanja, nawjedowanja, wšelakosć rěči, wukładowanja słowow.*

29. Su wšitcy japoštołowje? wšitcy profetowje? wšitcy wučerjo?

30. Činja wšitcy dźiwy? maju wšitcy hnadu wustrowjenjow? rěča wšitcy rěče? wukładuja wšitcy?*

31. Prócujće pak so wšitcy wo lěpše dary.* A hišće wosebniši puć wam pokazam.**

STAW XIII.

Pawoł dopokazuje potrěbnosć lubosće, jeje winowatosć, wěčnosć a wosebnosć před wěru a nadźiju, a druhimi darami Božimi.

Hdy bych rěče čłowjekow a jandźelow rěčał, lubosće pak njeměł, bych sčinjeny był kaž zynčacy mosaz abo klinčacy zwónčk.*

2. A hdy bych měł wěšćenje, a znał wšě potajnosće a wšu wědomosć, a hdy bych měł wšu wěru, tak zo bych hory přesadźał, lubosće pak njeměł, njejsym ničo.*

3. A hdy bych rozdźělił khudym na jědź wšitke swoje zamoženje a podał swoje ćěło tak, zo bych so spalił, lubosće pak bych njeměł, ničo mi to njepomha.*

4. Lubosć je sćerpliwa, je dobroćiwa; lubosć njeje zawistna, njeje samokhwalna, njenaduwa so.

5. Njeje česćelakomna, njepyta swojeho (wužitka), njeda so rozhněwać, njemysli zleho.

6. Njewjeseli so nad njesprawnosću, wjeseli pak so nad prawdu.

7. Wšitko znjese, wšitko wěri, wšoho so nadźije, wšitko přećerpi.

8. Lubosć nihdy so njepominje, byrnjež wěšćenja zašle, abo rěče přestałe abo wědomosć so zhubiła.*

9. Přetož z dźěla spóznawamy, a z dźěla wěšćimy.

---

wosće dla so kedźbnje přikrywaju, dokelž maju so za niečestne. To njestawa pak so bjez Božeho zarjadowanja, kotrež samo na sebi mjenje čestnym stawam wonkownu česć přiłožuje, kotrejež čestniše stawy njetrjebaju, a tak w ćěle wšo wuruna, zo by překora njebyła, ale dospołna přezjednosć, kotraž so též w tom pokazuje, zo, hdyž jedyn staw ćerpi, wšitke sobu ćerpja a hdyž so jedyn wjeseli, wšitke so sobu wjesela. — **27.** Pawoł nětko přirunanje nałožuje na swojich čitarjow, a praji: tak sće též wy wšitcy jene ćěło, a to ćěło Khrystusowe, mjez sobu maće so zadźeržeć, kaž staw k stawej, t. r. po postajenju Božim po dóstatych darach maće słužić. — **28.** Japoštoł mjenuje nětko wšelake powołanja w cyrkwi, najprjedy japoštołow, kotřiž buchu wot Knjeza samoho powołani a pósłani; potom profetow, kotřiž buchu wot Boha rozswětleni, potom wučerjow, kotřiž wobdarjeni wot Ducha swjateho wozjewjene wěrnosće Bože jasnje a pilnje rozšěrjeju. Na tele sćěhuja druhe zastojnstwa, kotrež so po darach, z kotrymiž su wuhotowani, bjez kruteho rjada mjenuja. Spomina so na móc, kotraž dźiwy skutkuje, khorych wustrowja, dale na słužby, kotrež bližšeho w nuzy, w khorosći podpěraju, cyrkwiuske należnosće mudrje rjaduja a wodźa, a skónčnje na dar, z kotrymž móža cuze rěče rěčeć, je rozymić a wukładować. — **30.** Tute wšelake dary su cyrkwi trěbne a wužitne, a tohodla njemóža wšitcy wěriwi jenajke dary měć, dokelž dźě maju wšelake powołanja. — **31.** Jelizo pak za wosebnišim darom žadaće, žadajće za tajkim, kotryž cyrkwi wjetši wužitk přinjese, nic za tajkim, kotryž by wašu česć powyšił. ** t. j. puć k lubosći, kotraž je wosebniša, dyžli wšitke druhe dary.

XIII. **1.** Ze zahorjenjom khwali japoštoł móc a rjanosć lubosće, wosebje wěrneje lubosće k bližšemu, kotraž pak wukhadźa z lubosće k Bohu. Bjez tuteje lubosće su najwosebniše dary bjez wužitka. Najwyšša dospołnosć w cuzych rěčach, haj sama kmanosć, z kotrejž so rěč jandźelow rěči a rozymi, njeby bjez lubosće wjacy wužitka přinjesła, dyžli někajki zynčacy mosaz abo klinčacy zwónčk, kotryž sam wot so zynka njedawa, ale jeno hdyž druhi na njón bije. Tak též tón žaneje zasłužby pola Boha nima, kotryž bjez lubosće dar cuzych rěčow nałožuje. — **2.** Též dar wěšćenja, z darom mudrosće a wědomosće a dźiwyčinjaceje wěry bjez lubosće njeje zasłužbny. — **3.** Též wšitke hordźinske skutki miłosće njepřinjesu myta, jelizo so z lubosću njedokonjeju. — **4.** Tudy wopisuje s. Pawoł samotnosće wěrneje lubosće, t. r. zmyslenje lubosćiweho čłowjeka. — **8.** Wulka wosebnosć lubosće wobstoji též w tom, zo wěčnje traje, zo so njezhubi, kaž druhe dary; druhe po-

10. Hdyž pak přińdźe, štož je dospołne, zańdźe, štož je z dźěla.*

11. Hdyž běch dźěćo, rěčach jako dźěćo, rozymjach jako dźěćo, myslach jako dźěćo. Hdyž pak buch muž, wotpołožich, štož bě dźěsćowske.*

12. Widźimy nětko přez špihel we wobrazu; potom pak wot wobliča k wobliču.* Nětk spóznawam z dźěla; potom pak spóznaju, jakož sym tež spóznaty.**

13. Nětko wostawa wěra, nadźija, lubosć, tute tři; najwjetša mjez nimi pak je lubosć.*

STAW XIV.

Dar rěči je špatniši, praji japoštoł, dyžli dar wěšćenja, haj njewužitny, jelizo tu nichtó njeje, kiž wukładuje; wón podawa tohodla prawidło, po kotrymž maju tute dary wužiwać; kaže žónskim, zo maju w cyrkwjach mjelčeć.

Prócujće so wo lubosć, zahorjejće so za duchowne; bóle pak, zo byšće wěšćili.*

2. Přetož štóž rěč rěči, njerěči za člowjekow, ale za Boha; přetož nichtó njeslyši, z duchom mjenujcy rěči potajnosće.*

3. Štóž pak wěšći, rěči za člowjekow k natwarjenju a napominanju a pokojenju.*

4. Štóž rěč rěči, sam sebje natwarja;* štóž pak wěšći, natwarja cyrkej Božu.**

5. Chcu pak, zo byšće wšitcy rěče rěčeli, bóle pak, zo byšće wěšćili. Přetož wjetši je, štóž wěšći, dyžli tón, štóž rěče rěči, khiba zo tež wukładuje, zo by cyrkej natwarjowanje dóstała.*

6. Nětko pak, bratřa, přińdu-li k wam rěče rěčo, k čomu budu wam wužitny, njebudu-li k wam rěčeć we zjewjenju abo

---

kazuja so z časom jako njetrěbne, abo přeměnja so do lěpšich, lubosć pak je najdospołniša a přewyšnje wšitko. — **10.** Wšo, štož z darom wěšćenja a wědomosće spóznajemy, je njedosahace, njedospołne, a přestanje, hdyž Boha wuhladamy wot wobliča k wobliču; potom přestanje dar wěšćenja a wědomosće, kotryž nam Boha jeno njedospołnje pokazowaše. — **11.** Kaž dźěćo jeno njedospołnje spóznawa, štož wotrosćeny jasnje znaje, tak je tež naše nětčiše spóznaćo Boha, tež te, kotrež přez wosebite dary dóstawamy, jara njedospołne, hdyž je přirunamy ze spóznaćom, kotrež w tamnym swěće změjemy. — **12.** Štož nětko wo Bohu wěmy, spóznawamy jeno jako we wobrazu, podobnje kaž nam špihel wobrazuje, štož je před nim; tajke spóznaće je ćěmne, w tamnym swěće pak wuhladamy Boha w jeho byću, nic jenož we wobrazu, ale wot wobliča k wobliču. ** Nětko spóznawamy jeno někotre dospołnosće, někotre skutki Bože, potajkim jeno z dźěla, potom pak spóznajemy jeho dospołnje, w jeho byću a jeho skutkowanju, podobnje kaž smy sami jemu znaći. — **13.** Wěra. nadźija a lubosć wostanu přeco, mjez tym zo druhe dary so minu. Na wěru, nadźiju a lubosć twari so cyłe křesćanske žiwjenje, ale druhe wurjadne dary, kaž dar wěšćenja abo wědomosće abo rěčow, njejsu za křesćanske žiwjenje nuznje trěbne; lubosć pak je mjez třomi počinkami najwosebniša, dokelž wěčnje traje, mjez tym zo wěra a nadźija we wěčnosći so přeměnitej, dokelž štož nětko wěrimy, budźemy potom widźeć, a čohož so nadźijemy, potom wobsydnjemy.

XIV. **1.** Japoštoł wospjetuje tu swoje napominanje, na kóncu XII. stawa wuprajene, zo maju wo wosebniše dary so starać, mjenujcy wo lubosć; a jelizo so za druhe dary Ducha swjateho zahorjeju, dyrbja wosebje wo dar wěšćenja žadać, t. r. wo dar, z wosebitej zahorjenosću a jasnosću wěrnosće Bože wozjewjeć, dokelž tónle dar je wužitniši, wosebje tež za druhich. — **2.** Rěč rěčeć, t. r. tamnu spodźiwnu rěč nałožeć, z kotrejž chcyše Bóh wšitke ludy zaso zjednoćić. Cyłe člowjestwo rěčeše nimale 2000 lět jeničku rěč, ale Bóh pokhosta je, dokelž so hordźe přećiwo njemu přezběhowaše a změša je, tak zo so wjacy njezrozymi a do wšelakich ludow so rozdźěli. Tule powšitkomnu rěč da Duch swjaty japoštołam prěnje swjatki rěčeć a tež posłucharjo buchu spodźiwnje pohnadźeni, zo japoštołow zrozymichu, jako bychu jich w swojej rěči rěčeć słyšeli, a prajachu: „Njejsu tući wšitcy Galilejscy? Kak my słyšimy jich rěčeć kóždy našu rěč, w kotrejž smy so narodźili?“ Tónle dwoji dźiw w japoštołach a w připosłucharjach skutkowaše Duch swjaty k dopokazej, zo maju wšitke ludy so w lubosći zjednoćić w křesćanskej cyrkwi. Tónle dar rěči bu tež wosebje w prěnich křesćanskich časach wěriwym wudźěleny, ale měješe jeno wužitk, hdyž buchu tež připosłucharjo pohnadźeni, zo zrozymichu, štož so rěčeše, hewak tajki rěčnik jeno za Boha rěčeše, t. r. Bohu k česći a khwalbje; za člowjekow pak wosta wšitko, štož ze swojim wot Ducha swjateho pohnadźenym duchom rěčeše, potajne. — **3.** Wužitniši je, kiž wěšći, t. r. ze zahorjenjom wěrnosće Bože wozjewja, dokelž z tym druhich powuča, napomina, změrnje. — **4.** t. r. sebje samoho z pobožnymi začućemi k dokonjenju dobreho pohonja. ** t. r. pohonja wěriwych k dobremu. — **5.** Dar, spodźiwnu rěč rěčeć, drje je dobry, lěpši pak je dar wěšćenja, dokelž k darej rěči dyrbi hišće přistupić jich wułoženje, zo bychu wěriwi wužitk měli.

we wědomosći abo we wěšćenju abo we wučbje?*

7. Nježivwe wěcy wšak zynk dawaju, kaž pišćel abo cithara; njedawaju-li rozeznaće zynkow, kak by so póznało, štož so piska abo na citharje hraje?

8. Přetož dawa-li truba njewěsty hłós, štó zepřihotuje so na wójnu?

9. Tak też wy, njewudaće-li z jazykom přez rěč jasne słowo, kak so zrozymi, što so praji? přetož budźeće do wětra rěčeč.*

10. Tak mnohe družiny rěči su drje na tom swěće, a žana njeje bjez zynka.

11. Njeznaju-li potajkim wuznam zynka, budu tomu, ke kotremuž rěču, cuzownik, a kotryž rěči, budźe mi cuzownik.*

12. Tak też wy, dokelž sće horliwi wo duchowne dary, pytajće, zo byšće přenadobnje měli k natwarjowanju cyrkwje.*

13. A tohodla njech so modli, kiž rěč rěči, zo by wukładował.*

14. Dokelž jelizo so modlu w rěči, modli so mój duch; mój rozom pak je bjez płodu.*

15. Što nětko je (činić)? Budu so modlić z duchom, budu so modlić też z rozomom; budu spěwać z duchom, budu spěwać też z rozomom.*

16. Hewak, by-li z duchom žohnował, kak móže tón, kotryž je na měsće njewědomeho,* Amen prajić k twojemu žohnowanju? dokelž njewě, što prajiš.

17. Ty wšak derje dźak prajiš, ale druhi so njenatwarja.

18. Dźakuju so swojemu Bohu, zo bóle was wšitkich rěč rěču.*

19. Ale w cyrkwi chcu radši pjeć słowow ze swojim rozomom rěčeć, zo bych też druhich powučił, dyžli dźesać tysac słowow w (tej) rěči.

20. Bratřa, njebudźće dźěći po rozomje, ale budźće mółičcy po złósći; po rozomje pak budźće dospołni.*

21. W zakonju je pisane:* „Z druhimi rěčemi a z druhimaj hubomaj budu rěčeć k tomule ludej; a też tak mnje njebudźa posłuchać, praji Knjez.“ Is. 28, 11.

22. Potajkim rěče su k znamjenju nic za wěriwych, ale za njewěriwych; wěšćenja pak njejsu za njewěriwych, ale za wěriwych.*

23. Jelizo nětko cyła cyrkej do hromady so zeńdźe, a wšitcy w rěčach rěča, a też njewědomi abo njewěriwi zastupja: njebudźa prajić, zo błazniće?*

---

6. Zo by wam mój přikład wužitny był, njesměm k wam rěče rěčeć, ale wot Ducha swjateho rozswětleny mam wam připowědać wozjewjenja Bože jako profeta, a was wučić wěrnosće Bože jako wučeř. — **7.—9.** Jako wšelake hudźbne stroje, n. př. pišćel, truba, cithara abo husle, žanoho wliwa na člowjeka nimaju, jeho k wjeselu abo k zrudobje abo k wójnskemu zahorjenju atd. njepohnuja, jelizo so jich zynki njerozeznawaju a tohodla njezrozymja, tak też tamni wužitka njepřinjesu, kotřiž rěče rěčicy so njezrozymja; rěča kaž do wětra, t. r. jich zynki so hnydom zhubja a wostanu bjez płodu. — **10.—11.** W swěće mamy wjele wšelakich rěči, kóžda ma swoje zynki, z kotrymiž móža so člowjekowje mjez sobu zrozymić, jelizo znaja, što zynki znamjenjeju, jelizo pak to njewědźa, wostanu mjez sobu cuzownicy a njerozymja sebi a rěč nima za nich wužitka. Runje tak, — to pak njewupraji s. Pawoł, — dar rěči, jelizo připosłucharjo wuznam rěčow njeznaja. — **12.** t. r. Prócujće so tohodla wo tajke dary, z kotrymiž móžeće druhim spomožni być. — **13.** t. r. njech žada też wo dar wukładowanja rěči. — **14.** t. r. Duch swjaty, kiž je we mni, modli so, rěči rěč; moja duchowna móc, mój rozom je při tom prózdny, njepřinošuje k spomoženju druhich. — **15.** Najlěpje, hdyž móže so woboje stać; ma-li něchtó dar rěči, njech so modli a spěwa z duchom, njech pak so też modli a spěwa z rozomom, tak zo je to druhim k wužitku. — **16.** Njewědomy t. j. něchtó z přitomnych, kiž twoju rěč njerozymi, njemóže so, Amen prajo, z twojej modlitwu zjednoćić. — **18.** t. r. zo mam dar rěči w tej samej měrje, kaž kóždy z was. — **20.** t. r. budźće njewinowaći jako dźěći, nic pak njerozomni jako dźěći. — **21.** t. r. w starym testamenće. Profeta Isaias hrozy, zo cuze ludy na swój lud pósćele, kotrež sebi jón podćisnu; rěče tutych ludow su cuze rěče, w kotrychž budźe k nim rěčeć, a jim swoje khostanja připowědźeć. — **22.** Kaž Bóh tehdy w cuzych rěčach k njewěriwemu ludej rěčeše, tak je dar spodźiwneje rěče też za njewěriwych postajeny, zo bychu přez tak napadne znamjo křesćanstwo přijeli; dar wěšćenja pak je za wěriwych. — **23.** Dokelž dar spodźiwneje rěče k powučenju wěriwych postajeny njeje, njehodźi so też w zjawnych zhromadźiznach, wosebje nic wot wšitkich nałožeć; přetož tak nałožany by runje škodźił: njewědomy, kiž rěč njerozymi, abo njewěriwy, t. r. pohan, do tajkeje zhromadźizny

24. Jelizo pak wšitcy wěšća, a jedyn njewěriwy abo njewědomy zastupi, budźe přepokazany wot wšěch, sudźeny wot wšěch.*

25. Potajnosće jeho wutroby budźa zjawne, a tak padnywši na wobličo, budźe so k Bohu modlić, wuznawajo, zo je Bóh woprawdźe we was.*

26. Što je nětko (činić), bratřa? Hdyž so skhadźujeće, ma jedyn z was psalm, druhi wučbu, tón zjewjenje, tamny rěč, zaso druhi wukładowanje; wšitko njech pak so stawa k natwarjenju.*

27. Hdyž něchtó rěč rěči, njech so stawa přez dweju abo najwjacy přez třoch, a porjadu, a jedyn njech wukładuje.

28. Njeje-li pak tu wukładowaŕ, njech mjelči w cyrkwi, při sebi pak njech rěči a za Boha.*

29. Wěšćerjo pak, dwaj abo třo, njech rěča, a druzy njech rozsudźeju.*

30. By-li pak by druhemu tu sedźacemu zjewjenje so dóstało, njech prěniši mjelči.*

31. Přetož móžeće wšitcy, jedyn po druhim, wěšćić, zo bychu wšitcy so powučili a wšitcy napominani byli.

32. A wěšćeŕscy duchowje su wěšćerjam poddaći.*

33. Přetož Bóh njeje Bóh překory, ale pokoja,* kaž tež we wšěch cyrkwjach swjatych wuču.

34. Žónske njech w cyrkwjach mjelča; přetož jim njedowola so rěčeć, ale zo bychu poddate byłe, kaž tež zakoń praji.*

1. Mójz. 3, 16.

35. Chcedźa-li pak něšto nawuknyć, njech so doma swojich mužow prašeju. Přetož njepřistoji so žónskim w cyrkwi rěčeć.*

36. Je snadź wot was słowo Bože wušło? abo je k wam samym přišło?*

37. Jelizo so komu zda, zo je wěšćeŕ abo duchowy, njech spóznaje, zo, štož wam pišu, su kaznje Knjeza.*

38. Jelizo pak něchtó to njespóznawa, njebudźe spóznaty.*

39. A tak bratřa, prócujće so (wo to), zo byšće wěšćili, a rěče rěčeć njewobarajće.*

40. Wšitko pak njech so stawa přistojnje a po rjedźe.

STAW XV.

Pawoł wuči, zo je Khrystus wot mortwych wstanył a so mnohim a naposledku tež Pawołej, kiž sebje najmjeńšeho mjez japoštołami mjennje, zjewił, a wopowěduje naše wot-smjerće-wstaće a jeho rjad a kajkosć, jako tež wšelaku krasnosć zbudźenych na duši a na ćěle. Smjerć pak budźe w horjewstaću zničena.

Znate pak wam činju, bratřa, evangelium, kotrež sym wam prědował, ko-

zastupiwši, njeby w tom dźiw Boži, ale błaznjenje spóznał. — **24. 25.** Zastupi-li pak do zhromadźizny, w kotrejž so wuči, njewědomy abo njewěriwy, wobroći so k Bohu, dokelž spóznaje, zo su potajne mysle jeho wutroby, hrěchi jeho žiwjenja znate a tuž widźi hłós Boži w tajkim powučenju a napominanju k pokuće. — **26.** Kóždy njech ze swojim darom k powučenju zhromadźizny přinošuje. — **28.** Njeje-li w zhromadźiznje nichtó, kiž by rěč wułožował, njech tamny z cyła zjawnje njerěči, ale jeno sam za so abo doma. — **29.** Su-li w zhromadźiznje někotři, kotřiž maju dar wěšćenja, njech jeno dwaj abo třo zjawnje rěča, druzy pak njech rozsudźeju, hač to, štož so rěči, wot Ducha swjateho pokhadźa. — **30.** Dóstanje-li tón, kotryž tu připosłuchajo sedźi, wosebite ważne wěšćenje, njech so jemu hnydom dowoli rěčeć, mjez tym zo tamny, kiž rěčeše, mjelči. — **32.** Dar wěšćenja ma wěšćeŕ w swojej mocy; móže přestać, hdyž chce, a z tym znowa započeć, z čimž přesta; z tym so dar wěšćenja tež před darom rěči wuznamjenja. Štóž spodźiwnu rěč rěči, njemóže přestać, hdyž chce; wón je cyle w mocy swjateho Ducha, tež jeho duchowne dary, rozom a wola, w tajkich wokomiknjenjach jemu poddate njejsu. — **33.** Je-li jich dar wot Boha, njemóže jeho nałoženje njepokoj přinjesć, dokelž Bóh wjedźe wšitko k přezjenosći. — **34.** Maju-li žónske dar wěšćenja, njech w cyrkwi mjelča, dokelž so za nje njepřisłuša, zo zjawnje rěča. — **35.** t. r. ani prašeć njesmědźa so zjawnje, ale jeno doma. — **36.** t. r. wy nimaće prawa, nowinki po swojim zdaću zawjesć, dokelž njejsće ani najprěniša ani jenička křesćanska wosada; maće so wjele wjacy po druhich wosadach złožować. — **37.** Wšitcy, kotřiž maju wosebite dary Ducha swjateho, dyrbja spóznać, zo moje zarjadowanja wote mnje njewukhadźeju, ale zo su kaznje Bože. — **38.** t. r. njezněje so za wobdarjeneho wot Ducha swjateho. — **39.** Za darom spodźiwneje rěče njech horce nježadaju, tola njesmědźa wobarać jón nałožeć, hdyž so jeno prawje stawa.

trež sće tež přijeli, w kotrymž tež stojiće,* Gal. 1, 11.

2. Přez kotrež tež budźeće zbóžni, dźeržiće-li je, jakož sym wam prědował; hewak byšće podarmo wěrili.*

3. Přetož sym wam najprjedy podał, štož sym tež dóstał: zo je Khrystus wumrěł za naše hrěchi, po Pismje,
Is. 53, 8.

4. A zo bu pohrjebany a zo wot mortwych wstany na třeći dźeń, po Pismje;
Jon. 2, 1.

5. A zo so zjewi Kefasej, a na to [tym] jědnaćom. Jan. 20, 19.

6. Potom zjewi so wjacy dyžli pjeć stam bratrow hromadźe, wot kotrychž su mnozy hač dotal žiwi, někotři pak zemrěli.

7. Potom zjewi so Jakubej, potom wšěm japoštołam.

8. Najposledy pak ze wšěch tak jako nječasnemu porodej tež mi.*
Jap. sk. 9, 3.

9. Přetož ja sym najmjeńši z japoštołow, kotryž njejsym hódny japoštoł rěkać, dokelž sym přesćěhał cyrkej Božu.

10. Přez hnadu Božu pak sym, štož sym, a hnada Boža njeje we mni prózdna była, ale sym nadobnišo dźěłał dyžli woni wšitcy; nic pak ja, ale hnada Boža ze mnu.*

11. Tuž njech ja, njech woni: tak prědujemy, a tak bušće wěriwi.*

12. Hdyž pak Khrystus so prěduje, zo je wot mortwych wstanył, kak praja někotři mjez wami, zo horjewstaće mortwych njeje?

13. Njeje-li pak horjewstaće mortwych, njeje ani Khrystus wot smjerće wstanył.*

14. Njeje-li pak Khrystus wot smjerće wstanył, je tuž podarmo naše prědowanje, podarmo tež waša wěra;*

15. Bychmy pak namakani byli jako falšni swědkowje Boži, dokelž smy swědčili přećiwo Bohu, zo je Khrystusa zbudźił był, kotrehož njeje zbudźił, jelizo mortwi wot smjerće njewstanu.*

16. Přetož jelizo mortwi wot smjerće njestawaju, njeje ani Khrystus wot smjerće wstanył.

17. Njeje-li pak Khrystus wot smjerće wstanył, je prózdna waša wěra; přetož hišće sće we wašich hrěchach.*

18. Tuž su tež ći, kotřiž w Khrystusu wumrěchu, zhubjeni.*

19. Jelizo mamy jeno w tomle žiwjenju nadźiju na Khrystusa, smy njezbožowniši dyžli wšitcy ludźo.*

20. Nětko pak je Khrystus wot mortwych wstanył, prěnička z wusnjenych.*
Kol. 1, 18; Zjewj. 1, 5.

XV. **1.** Japoštoł zamołwja nětko wot-mortwych-wstaće, wobkrućejo, zo je Khrystus wot mortwych wstanył; wopisuje tež, kak mortwi wstanu. Wěrnosć, kotruž tu wuči, njeje nowa, ale je to same evangelium, kotrež je wot spočatka prědował, a kotrež jich k zbóžnosći powjedźe, budźa-li po nim žiwi. — **2.** t. r. jelizo wšitke wěrnosće wote mnje prědowane njepřijimaće, tak zo was wozbožeju, by waša wěra bjez płodu, bjez wužitka była. — **8.** Pawoł spomina tu na wšelake zjewjenja Khrystusowe, z kotrymiž wón jeho wot-mortwych-wstaće dopokazuje; w ponižnosći spomina tež na spodźiwny podawk, hdźež so Knjez jemu zjewi. Mjenuje so nječasny porod, a kaž parodźene dźěćo po prawym so čłowjek mjenować njemóže, tak tež njemóže so wón z prawom japoštoł mjenować, a njezasłuži sebi wulku česć, zo so jemu Jězus zjewi, dokelž bě cyrkej přesćěhał. — **10.** Jeno miłosć Boža mje k wěrje powoła, a přeze mnje telko za swjatu cyrkej skutkowaše. — **11.** t. r. zo je Khrystus wot mortwych wstanył. — **13.** Hdyž pak my prědujemy a hdyž wy wěriće, zo je Khrystus wot mortwych wstanył, kak móža někotři so zwažić a prajić, zo mortwi njewstanu? Dokelž hdyž mortwi njewstanu, njeje tež Khrystus wot mortwych wstanył. — **14.** Njeje-li pak Khrystus wot mortwych wstanył, je naše prědowanje a waša wěra cyle prózdna a njepłódna, dokelž njeje-li Khrystus wot mortwych wstanył, njeje dopokazał, zo je Syn Boži, zo je nas wumóžił, zo je jeho wučba bóžska wěrnosć. To wšitko bu hakle wobkrućene z jeho wot-mortwych-wstaćom. — **15.** t. r. my bychmy njewěrny podawk wobkrućeli a Bohu skutk připisowali, kotryž njeje dokonjał. — **17.** t. r. wy sće hišće njewumóženi. — **18.** t. r. ći, kotřiž we wěrje do Khrystusa wumrěchu, su zjebani, njebuchu zbóžni, ale su zaćisnjeni. — **19.** Jelizo smjerć wšitku nadźiju, kotruž mějachmy na Jězusa, zniči, smy wobžarowanja hódni, dokelž bjez wužitka smy za Khrystusa ćerpjeli, tradali a dźěłali. — **20.** Dowěrnje wotpokazuje Pawoł tute wučby, wobkrućejo, zo je Khrystus wot mortwych wstanył, jako prěni, zo po nim tež druzy wot mortwych wstanu, runje kaž prěnje płody

21. Dokelž je mjenujcy přez čłowjeka smjerć, je tež přez čłowjeka horjewstaće mortwych.*

22. A jakož w Hadamje wšitcy mrěja, tak budźa w Khrystusu tež wšitcy woživjeni;

23. Kóždy pak we swojim rjedźe: prěnička (bu) Khrystus; potom ći, kotřiž su Khrystusowi, kotřiž su do jeho přikhada wěrili;* 1. Thess. 4, 15.

24. Potom budźe kónc, hdyž je přepodał kralestwo Bohu a Wótcej, hdyž je zničił wšitke knježstwo a móc a sylnosć.*

25. Přetož wón dyrbi knježić, „hač położi wšitkich njepřećelow pod jeho nozy.“*
Ps. 109, 1; Hebr. 1, 13; 10, 13.

26. Jako najposledniši njepřećel pak budźe zničena smjerć;* „wšitko je podćisnył pod jeho nozy.“ Hdyž pak praji:
Ps. 8, 8; Hebr. 2, 8.

27. „Wšitko je jemu podćisnjene“: bjez dwěla z wuwzaćom toho, kotryž jemu wšitko podćisny.*

28. Hdyž pak budźe jemu wšitko podćisnjene, tehdy budźe tež sam Syn podćisnjeny tomu, kotryž je wšitko sebi podćisnył, zo by był Bóh wšitko we wšitkim.*

29. Što budźa hewak činić, kotřiž so křćić dadźa za mortwych, jelizo mortwi z cyła njestawaju, k čomu tež dadźa so křćić za nich?*

30. Přečo tež my wustajamy so stracham w kóždej hodźinje?*

31. Wšědnje mrěju, bratřa, při khwalbje dla was, kotruž mam w Khrystusu Jězusu našim Knjezu.*

32. Sym-li wojował po čłowjesku* ze zwěrjatami w Efesu, što mi pomha? Jelizo mortwi njewstawaju, „jězmy a pijmy; přetož jutře wumrjemy.“
Mudr. 2, 6; Is. 22, 13; 56, 12.

33. Njedajće so zawjesć: „Zle rěče kaža dobre počinki.“

34. Kedźbujće, sprawni, a njehrěšće; přetož někotři nimaju wědomosć wo Bohu: k wašemu wohańbjenju to rěču.*

35. Ale něchtó rjeknje: Kak wstanu mortwi? w kajkim ćěle přińdu?*

36. Njemudry, štož ty wusywaš, njebywa woživjene, khiba zo prjedy wumrje.*

---

nadźiju zbudźuja, zo tež druhe zezrawja. — **21.** Khrystus poda nam nic jeno nadźiju na wot-mortwych-wstaće, ale wón je tež dokonja; kaž přez jenoho čłowjeka, Hadama, smjerć přińdźe, tak přez Khrystusa wot-mortwych-wstaće. — **23.** Kotřiž do Khrystusa wěrja, njewstanu drje hnydom z Khrystusom, ale pozdźišo. — **24.** Potom přińdźe kónc swěta, a tak tež kónc kralestwa Božeho na tomle swěće. Khrystus přepoda swoje kralestwo, kotrež je tudy na zemi załožił a rozšěrjał, cyłe knjejstwo a wšitku móc swojemu Wótcej. — **25.** Jeho knjejstwo ma trać, doniž njeje předobył wšitkich swojich njepřećeli, t. r. hač do kónca swěta. — **26.** Smjerć je njepřećelnica Boža dokelž žiwjenje niči, kotrež Bóh dawa; přetož wona je sćěha a khostanje hrěchow. Smjerć pak so přewinje z wot-mortwych-wstaćom. Tež smjerć je jemu podćisnjena, wón ju zniči, hdyž chce. — **27.** Hdyž je tež wšitko jemu podćisnjene, njeje jemu tola Bóh podćisnjeny. — **28.** t. r. tež Khrystus podćisnje sebje a swoje kralestwo Wótcej, zo by wón sam knježił, a wšitko we wšitkim był t. r. zo bychu Khrystus a wšitcy jeho swjeći ze wšěmi mocami jeho posłuchali. — **29.** W Korinće chcychu někotři swojim wotemrětym hnadu wumóženja přiwobroćić a tohodla dachu so za nich křćić; Pawoł to njekhwali, ale wón to wužije, zo by njerozomnosć wuzběhnył, kotraž w tom leži, zo wot-mortwych-wstaće prěja, a tola jim hnadu křćeńcy dobyć žadaju, kotraž ma jeno wužitk, hdyž mortwi wot smjerće wstanu. — **30.** t. r. kak njerozomni smy my, stajnje wšelakim stracham so wustajejcy, hdyž smjerć nas zniči. — **31.** t. r. wšědnje sym w strachu smjerće za wašu sławu, t. j. za sławu, kotruž sebi z tym dobudu, zo was z Khrystusom zjednoćam. — **32.** t. r. jelizo sym po čłowjesku, t. r. bjez wyšších, lěpšich wotpohladanjow za přichodne žiwjenje, ze zwěrjatami, t. j. z njepřećelnymi, złymi čłowjekami w Efesu wojował, što by mi pomhało, jelizo wot mortwych njewstanu? Mudrišo by potajkim było, wjesela, kotrež swět poskića, w połnej měrje wužiwać, dyžli so tak napinać a za česć Božu a spomoženje swojich bližšich dźěłać. — **34.** Njewěrće dale tajke błudne wučby, kotrež k hrěšnemu žiwjenju wjedu. Ći, kotřiž prěja, zo mortwi wstanu, njeznaja Boha a jeho wšohomóc. Zo su tajcy mjez wami, čini wam hańbu. — **35.** Kak je móžno, zo mortwi wstanu a kajke budźe jich ćěło? — **36.** Japoštoł wotmołwi, zo móža ćěła wot mortwych wstanyć, byrnje w zemi zhniłe, runje kaž symjo, kotrež so wusywa, hdyž zhnije, k nowemu žiwjenju seskhadźa. Bóh dawa kóždemu wosebite ćěło, t. r. da jemu rosć jako stwjelcu; tak da Bóh z nětčišeho ćěła nowe ćěło zrosć.

37. A štož wusywaš, njewusywaš ćěło, kotrež budźe, ale hołe zorno, njech je pšeńčne abo kotrežkuli druhe.

38. Bóh pak dawa jemu ćěło, kaž chce, a kóždemu symjenju wosebite ćěło.

39. Kóždc ćěło njeje jenajke ćěło; ale hinaše je čłowjekow, hinaše skotu, hinaše ptakow, hinaše rybow.*

40. A su ćěła njebjeske a ćěła zemske; ale hinaša je krasnosć njebjeskich, hinaša zemskich.

41. Hinaša je jasnosć słónca, hinaša jasnosć měsaca a hinaša jasnosć hwězdow; přetož hwězda rozeznawa so wot hwězdy přez jasnosć.

42. Tak budźe tež z horjewstaćom mortwych. Wusywa so w tłajitosći, wstanje w njetłajitosći;

43. Wusywa so w nječesći, wstanje w krasnosći; wusywa so w słabosći, wstanje w mocy.*

44. Wusywa so dušine ćěło, wstanje duchowe ćěło.* Je-li dušine ćěło, je tež duchowe, kaž je pisane:

45. „Prěni čłowjek Hadam bu sčinjeny žiwa duša“,* (posledni Hadam wožiwjacy duch).** 1. Mójz. 2, 7.

46. Ale najprjedy njeje, štož je duchowe, ale štož je dušine; potom štož je duchowe.

47. Prěni čłowjek ze zemje je zemski; druhi čłowjek z njebjes je njebjeski.*

48. Kajkiž (bě) zemski, tajcy tež zemscy; a kajkiž (je) njebjeski, tajcy tež njebjescy.*

49. Potajkim, jako nošachmy wobraz zemskeho, nošmy tež wobraz njebjeskeho.*

50. To pak praju, bratřa: ćěło a krej njemóžetaj kralestwo Bože wobsydnyć, ani tłajitosć njewobsydnje njetłajitosć.*

51. Hlejće, potajnosć wam praju: Wšitcy drje wstanjemy, ale wšitcy njebudźemy přewobroćeni.*

52. Nadobo, we wokamiknjenju, při poslednjej trubje;* přetož truba budźe trubić, a mortwi wstanu njepřetłajići,** a my budźemy přewobroćeni.

53. Přetož tuto tłajite ma so woblec njetłajitosć, a tuto smjertne so woblec njesmjertnosć.*

---

39. Japoštoł wotmołwja tež na druhe prašenje, zo budźa wot mortwych wstanjene ćěła hinaše, jako nětčiše; kaž su tež nětko na swěće tak wšelakore ćěła, na zemi, w morju, na njebju. Wulka je tu wšelakosć; tak budźe tež wulka wšelakosć mjez ćěłom, kotrež so pohrjeba, a mjez tym, kotrež wot mortwych wstanje. — **43.** Wusywa t. r. pohrjeba so ćěło tłajite, kotrež hižo počina rozpadować, w nječesći, t. r. hrozne, wohidne; w słabosći t. r. bjez mocy a hibanja, wstanje pak w njetłajitosći, t. r. njewumrje z nowa; w krasnosći, t. r. budźe so błyšćić; w mocy, t. r. połne žiwjenja. — **44.** Čłowjeski duch ma wyšše a nižše dary; wyšše dary, kaž rozom a swobodna wola, mjenuja so z krótka duch; nižše dary, kaž čuće, zmyslnosć, mjenuja so duša; naše nětčiše ćěło wožiwja wosebje nižše dary, a w tom je ćěłne čłowjeske žiwjenje podobne zwěrjećacemu; wot mortwych wstanjene ćěło pak budźe duchowe, t. r. wyššim daram ducha poddate, budźe podobne duchej, kaž je nětko podobne zwěrjeću. — **45.** t. r. stworjenje, wot duše wožiwjene. ** Khrystus mjenuje so tu „posledni Hadam“, dokelž je wótc noweho duchoweho žiwjenja; wón bu wožiwjacy duch, t. r. měješe, wot mortwych wstanywši, duchowe ćěło; jeho ćěło bě duchej podobne, wón bě we prawdźe wožiwjacy duch, t. r. kiž ma móc, wšitkich přez njeho znowa narodźenych wožiwić, při wot-mortwych-wstaću z duchowym ćěłom wuhotować. — **47.** Dušine bě prěnje, potom přińdźe duchowe; přetož prěni čłowjek, ze zemje stworjeny, měješe dušine ćěło; druhi, t. j. Khrystus, pak podjaty wot Ducha swjateho a narodźeny wot čisteje knježny, bě tež jako čłowjek z njebjes, Syn Boži; to zjewi so tež k př. při jeho překrasnjenju abo kročenju po morju. — **48.** t. r. po swojim pokhadźenju wot Hadama smy, kaž wón, po ćěle zemscy; přez Khrystusa pak z nowa narodźeni, budźemy tež po ćěle njebjescy. — **49.** Hdyž smy nětko na Hadama podobni po narodźe, prócujmy so, zo bychmy tež Khrystusej podobni byli. — **50.** t. r. z našim nětčišim ćěłom, kotrež je tłajite, njepóńdźemy do njebjes, naše ćěło dyrbi so prjedy přeměnić, mjenujcy njepřetłajite być. — **51.** t. r. wšitcy, sprawni a hrěšnicy, wstanu wot mortwych, ale wšitcy njepřewobroća so po Khrystusowym překrasnjenym ćěle. — **52.** t. r. wstanu mortwi; ** wšitcy drje budźa njepřetłajići, njewumru wjacy: my pak, kotřiž do Khrystusa wěrimy, budźemy tež překrasnjeni. — **53.** Ćěło dyrbi, ma-li do njebjes přińć, njepřetłajite a njesmjertne być.

54. Hdyž pak tuto smjertne so wobleče njesmjertnosć, tehdy dopjelni so słowo, kotrež je pisane: „Póžrěta je smjerć w dobyću.“* Osc. 13, 14; Hebr. 2, 14.

55. „Smjerć, hdźe je twoje dobyće? smjerć, hdźe je twoje žahadło?“

56. Žahadło smjerće pak je hrěch, hrěcha móc pak je zakoń.*

57. Bohu pak budź dźak, kotryž je nam dobyće dał přez našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*

58. Potajkim, moji lubowani bratřa, budźće wobstajni a njekhabławi, nadobywajcy stajnje w Knjezowym skutku,* wědźicy, zo waša próca njeje podarmotna w Knjezu.**

STAW XVI.

Po napominanju, zo bychu za křesćanow w Jeruzalemje jałmožnu hromadźili, poruča jim Timothea a druhich, tež přidawa postrowjenja.

W nastupanju hromadźenja pak, kotrež so stawa za swjatych, kaž sym cyrkwjam Galacije postajił, tež wy tak čińće.*

2. Prěni dźeń tydźenja* składuj kóždy z was pola sebje a hromadź, štož so jemu zespodoba, zo bychu składowanja so njestałe hakle tehdy, hdyž přińdu.

3. Hdyž pak přitomny budu, pósćelu z listami, kotrychž za dobrych spóznajeće, zo bychu waše dary do Jeruzalema donjesli.

4. Budźe-li pak hódno, zo bych tež sam šoł, póńdźa ze mnu.*

5. Přińdu pak k wam, hdyž Macedoniju přeńdu; přetož Macedoniju překhodźu.*

6. Pola was pak snadź wostanu, abo tež přez zymu pobudu,* zo byšće wy mje přewodźeli, hdźežkuli póńdu.

7. Njecham wšak was jeno nimoducy wohladać; přetož nadźiju so, někotry čas pola was wostać, jelizo Knjez dopušći.

8. Zwostanu pak w Efesu hač do swjatkow;

9. Přetož wotewrjene su mi tu durje wulke a widomne, a přećiwnikow je wjele.*

10. Hdyž pak Timotheus přińdźe, hladajće, zo by bjez stracha pola was był; přetož skutkuje Knjezowy skutk, jako tež ja.*

11. Nichtó jeho njezacpěj; přewodźejće pak jeho w pokoju, zo by ke mni přišoł; přetož wočakuju jeho z bratrami.*

12. Wo bratře Apollu pak wam wozjewjam, zo sym jeho jara prosył, zo by k wam šoł z bratrami, ale docyła njeměješe wolu, zo by nětko šoł; přińdźe pak, hdyž změje čas.*

54. t. r. smjerć je cyle předobyta, tak zo dale njebudźe. — 55. Smjerć mysli sebi Pawoł pod wobrazom zwěrjeća z jědojtym jara škódniwym žahadłom; hdyž je tute złamane, njemóže zwěrjo škodźić; podobnje njemóže smjerć dale škodźić. — 56. Smjerće žahadło je hrěch, dokelž hrěch je čłowjeka smjerći podał. Zakoń, t. r. wšelake winowatosće, kotrež zakoń čłowjekam napołoža, dokelž z tym budźi zakoń nakhilnosć k přestupjenju, nakhilnosć k hrěchej. — 57. Nětko hižo je nam dobyće zawěsćene, dokelž je Khrystus hrěch, žahadło smjerće, ze swojej smjerću na křižu zničił. — 58. t. r. w skutku, kotryž je nam Knjez dokonječ poručił, t. j. w słužbje Božej. ** Dokelž wěsće wot mortwych wstanjemy, njewostanje naša próca bjez myta, ale Khrystus, kotremuž słužimy, budźe naša wulka mzda.

XVI. 1. Hl. Romsk. 15, 25. Pawoł bě hižo Korinthskich křesćanow prosył, zo bychu mjez sobu za khudych křesćanow w Jeruzalemje jałmožnu hromadźili a nětko powuča jich, zo maju to runje tak činić, kaž bě křesćanskim wosadam Galacije poručił. — 2. t. j. njedźela; potajkim swjećeše so hižo tehdom wot křesćanow město sabata prěni dźeń tydźenja jako swjaty dźeń. — 4. Budźe-li pak zběrka tak nadobna, zo so přihodźi, zo by ju japoštoł sam tam donjesł, chce tam hić. — 5. Japoštoł běše Korinthskim slubił, zo z Efesa k nim přińdźe, nětko přeměni swoje wotpohladanje a praji jim, zo chce přez Macedoniju pućować. — 6. To so tež sta; japoštoł wosta w Korinće w zymje tři měsacy. Jap. sk. 20. 3. — 9. t. r. tu je jara wjele dźěła, a mnoha přiležnosć k rozšěrjenju křesćanstwa a strašni njepřećelojo, přećiwo kotrymž dyrbju sam wěrnosće wěry zakitać. — 10. Pawoł so boji, zo bychu jeho přećiwnicy Timotheej křiwdu činili abo jeho zacpěli, dokelž bě hišće młody. — 11. t. r. kotřiž jeho přewodźeju, mjez tutymi bě tež Erastus. — 12. Apollo, kotryž bě při Pawole w Efesu a z nim w najlěpšej přezjenosći skutkowaše, njechaše do Korintha pućować z bratrami, t. j. z tymi, kotřiž tónle list do Korintha njesechu, najskerjo, zo so njeby zdało, jako by wina był na rozkorje, kotraž tehdom w Korinće běše. Hl. st. 1.—10.

13. Kedźbujće, stójće we wěrje, skutkujće mužnje a wobkrućejće so.*
14. Wšitko waše njech so stanje w lubosći.
15. Prošu pak was, bratřa, znajeće dom Stefanasa a Fortunata a Achaika, zo su prěnički z Achaje a zo su sebje samych postajili k słužbje swjatych;*
16. Zo byšće tež wy tajkim posłušni byli* a kóždemu, kotryž sobu skutkuje a so prócuje.
17. Wjeselu pak so na přitomnosći Stefanasa a Fortunata a Achaika, dokelž štož wam so njedóstawaše,* woni narunachu.
18. Přetož wokřewichu mojeho ducha a tež wašeho. Připóznawajće tohodla, zo tajcy su.*
19. Postrowjeju was cyrkwje Asije. Postrowjataj was jara w Knjezu Aquila a Priscilla ze swojej domjacej zhromadźiznu,* pola kotrejuž mam tež hospodu.
20. Postrowjeju was wšitcy bratřa; postrowće so mjez sobu we swjatym wokošenju.*
21. Postrow z mojej, Pawołowej ruku.*
22. Njelubuje-li něchtó našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, budź poklaty, maran atha.*
23. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa budź z wami;
24. Moja lubosć je z wami wšitkimi w Khrystusu Jězusu. Amen.*

DRUHI LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA KORINTHSKICH.

STAW I.

Japoštoł pokazuje, z kak wulkich ćěsnosći, wo Asiji nastatych, je Knjez jeho wumóžił, zo by tež druhich pokojował. Potom pokazuje zjawnje na wěrniwosć swojeje wutroby a wučby, zo, hač runje bě sebi předewzał, k nim přińć, tola nětko njemóže, a praji, zo je wěrnosć jeho prědowanja wobtwjerdźena.

Pawoł japoštoł Jězusa Khrystusa z wole Božeje, a bratr Timotheus,* cyrkwi Božej, kotraž je w Korinće, ze wšěmi swjatymi, kotřiž su we wšej Achaji.**
2. Miłosć wam a měr wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.
3. Khwaleny budź Bóh a Wótc našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, Wótc smilnosće a Bóh wšoho pokoja,*
4. Kotryž nas pokoji we wšej našej ćěsnosći, zo bychmy tež sami pokojić

13. Hladajće so njepřećeli wěry, wojujće přećiwo nim, a budźće swěrni we wěrje. — **15.** Poruča Korinthskim Stefanasa a Fortunata a Achajika, kotřiž běchu k njemu do Efesa přišli a nětko jeho list do Korintha njesechu; Pawoł so boješe, zo bychu někotři jeho přećiwnicy jich hidźić móhli, a tuž spomina na jich zasłužby, zo su najprěniši w Achaji byli, kotřiž křesćanstwo přijachu a dobrowólnje a wjesele wosadźe słužachu. — **16.** Dokelž su telko woporow přinjesli, słuša so, zo byšće jich posłuchali. — **17.** t. r. was woni zastupichu; wy mi pobrachowašće, a woni běchu za was přitomni. — **18.** t. r. ze swojej přitomnosću mje změrowachu a zwjeselichu, a tež wam dyrbi lubo być, zo su ze mnu přećelnje wobkhadźeli; tohodla budźće jim dźakowni. — **19.** Hl. Jap. sk. 18, 2. 18; Romsk. 16, 3. — **20.** Wokošenje płaćeše za wuraz bratrowskeje lubosće. — **21.** Pawoł podpisa list, kotryž bě pisarjej předprajał, ze samotnej ruku. — **22.** Štóž je Knjeza Jězusa spóznał přez wěru, a jeho njelubuje, budź zaćisnjeny. Aramejske słowo: maran atha: Knjez přińdźe, mjenujcy k sudu, a potom dopjelni so pokleće. — **24.** Was wšitkich lubuju bjez rozdźěla, dokelž smy wšitcy zjednoćeni w Khrystusu, kotryž je naš wjerch.

I. **1.** Kaž w prěnim lisće na Korinthskich Sosthenes, tak mjenuje so w tutom druhim Timotheus jako Pawołowy pomocnik; na njeho mamy tohodla předc wšim myslić (a potom na druhich wučownikow), hdyž Pawoł rěči: my abo mój. ** t. r. wšěm křesćanam, kotřiž w Korinće a we wokolinje bydla. — **3.** t. r. smilny, dobroćiwy Bóh, kiž tež čłowjeskej wutrobje prawy pokoj wudźěła.

móhli tych, kotřiž su w kotrejžkuli ćěsnosći, z pokojom, z kotrymž smy tež sami pokojeni wot Boha;*

5. Přetož kaž su ćerpjenja Khrystusowe nadobne nad nami, tak je přez Khrystusa nadobne tež naše pokojenje.*

6. Njech pak smy ćěsnjeni, (stawa so to) za waše pozbudźenje a wozboženje, abo njech smy pokojeni, (stawa so to) za waše pokojenje, abo njech smy pozbudźeni, (stawa so to) za waše pozbudźenje a wozboženje,* kotrež skutkuje sćerpnosć w tych samych ćerpjenjach,** kotrež tež my ćerpimy,

7. Zo by naša nadźija wobtwjerdźena była was dla, dokelž wěmy, zo budźeće, kaž sće towařšowje ćerpjenjow, tak tež pokojenja.

8. Přetož nochcemy, zo byšće njewědźeli, bratřa, wo našej ćěsnosći, kotraž bu nam činjena w Asiji, dokelž buchmy přez měru wobćeženi, přez zamoženje,* tak zo běchmy tež žiwjenja syći.

9. Ale sami smy we sebi wuprajenje smjerće měli,* zo bychmy sami na sebje so njedowěrili, ale na Boha, kiž mortwych zbudźa:

10. Kotryž nas z tak wulkich strachow wumóži a wumóža, na kotrehož so nadźijemy, zo tež hišće wumóže,

11. Dokelž tež wy pomhaće w modlitwje za nas, zo by za dar, mnohich wosobow dla nam darjeny, přez mnohich so tež dźak prajił za nas.*

12. Přetož naša khwała je w tom: swědčenje našeho swědomja, zo smy we wěrniwosći wutroby a čistosći Božej,* nic w mjasnej mudrosći, ale w miłosći Božej khodźili w tomle swěće, wosebiće pak mjez wami.

13. Přetož druhe wam njepišemy, jako štož čitašće a spóznawašće.* Nadźiju pak so, zo hač do kónca spóznajeće, —

14. Jakož nas tež z dźěla spóznašće, zo smy waša khwała, jakož tež wy naša, na dnju našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*

15. A z tutej dowěru chcych najprjedy k wam přińć, zo byšće druhu hnadu měli,*

16. A přez was přeńć do Macedonije, a zaso z Macedonije k wam přińć, a wot was so dowjesć dać do Judeje.

17. Hdyž potajkim to chcych, sym lohkomyslny był? Abo štož sebi wotmysluju, sym sebi to po mjasu wotmyslił, jako by pola mje haj a ně zdobom było?*

---

4. Pokoj, kotryž dóstawamy w našich ćěsnosćach, wudźělamy tež druhim, njech su w kajkejžkuli ćěsnosći, jich zahorjejcy, zo bychu Bohu so dowěrili. — 5. Wjele ćerpimy, ale tež wjele pokoja dóstawamy wot Jězusa, tak zo so nad ćerpjenjemi radujemy. — 6. Hdyž pak ćerpimy abo hdyž so pokojimy, stawa so to, zo bychmy was w ćěsnosćach pokojili a tak za waše wozboženje skutkowali. ** Sćerpne znjesenje ćerpjenjow wjedźe k wozboženju, dokelž je zasłužbne. — 7. t. r. dokelž smy so my w swojich ćerpjenjach pokojili, nadźijemy so, zo tež wy, kotřiž maće dźěl na našich ćerpjenjach, pokojenja namakaće. — 8. Japoštoł měni drje tudy přesćěhanja, kotrež bě złótnik Demetrius w Efesu přećiwo njemu zbudźił; hlad. Jap. sk. 19, 23. — 9. t. r. my sami běchmy přeswědčeni, zo dyrbimy wumrěć, tak zo na čłowjekow wjacy njetwarjachmy, ale na Boha, kiž mortwych zbudźa a tohodla tež před smjerću zakitać móže. — 11. Ćim krućišo so japoštoł nadźije, zo jeho Bóh zakita, dokelž nětko tež Korinthska wosada za njeho so modli, a tak budźe za dar, kotryž bu přez modlitwu mnohich wosobow jemu wuprošeny, tež wot mnohich za njeho dźak prajeny, štož je Bohu jara spodobne. — 12. t. r. čistosć, kotruž Bóh dawa a zdźeržuje, wosebje tež čiste wotpohladanja. — 13. Tule čistotu a wěrniwosć zjewjamy tež w tomle lisće, dokelž pokazujemy so tudy, kaž w prjedawšich, kotrež čitašće, abo kaž nas z wobkhadźowanja spóznašće. — 14. Nadźiju so, zo dobre měnjenje, kotrež měješće z najmjeńša z dźěla wo nas, wobkhowaće, a přeco lěpje spóznajeće, zo je za was česć, hdyž sym ja waš wučeř, za mnje pak česć, zo sće wy wote mnje rozwučeni; tola nic jeno nětko, ale tež před sudnym stołom Božim budźemy sebi k sławje. — 15. Z tym, zo chcyše Pawoł ke Korinthskim přińć, by so jim hnada stała, dokelž bychu přez jeho přitomnosć we wěrje wobkrućeni byli. — 17. t. r. hdyž chcych potajkim k wam přińć, a tola njepřińdźech, njebě to lohkomyslnje, abo jeno po mojim wuzdaću, jako bych w tom samym wokamiknjenju „haj“ a „ně“ prajił.

18. Swěrny pak je Bóh, zo naša rěč, kotraž bě k wam, njeje zdobom haj a ně.*

19. Přetož Syn Boži Jězus Khrystus, kotryž bu mjez wami přez nas prědowany, přeze mnje a Silvana a Timothea, njebě haj a ně, ale haj bě w nim.*

20. Přetož kelkožkuli je slubjenjow Božich, su we nim haj; tohodla je tež přez njeho Amen Bohu k našej sławje.*

21. Kotryž pak nas z wami wobtwjerdźa w Khrystusu, a kotryž nas požałbowa, (je) Bóh,*

22. Kiž tež nas woznamjeni a zawdawk Ducha poda do našich wutrobow.*

23. Ja pak Boha za swědka wołam na moju dušu, zo was lutujo, zaso do Korintha njepřińdźech: nic zo bychmy knjezowali nad wašej wěru, ale zo bychmy pomocnicy byli wašeje radosće; přetož we wěrje sće krući.*

STAW II.

Pawoł praji, zo k nim njepřińdźe, zo njeby wina był na wjetšej zrudobje, a napomina, zo bychu tamneho kurwarja z miłosće zaso přijeli; hnydom tež wozjewja, zo drje je z wulkim napinanjom, tola pak tež wulkim płodom prědował, hač runje bě wóń jeho prědowanja někotrym přiležnosć smjerće.

Postajich pak tuto při sebi, zo bych zaso w zrudobje k wam njepřišoł.*

2. Přetož jelizo was ja rudźu, štó je, kiž by mje zwjeselił, khiba tón, kotryž je rudźeny wote mnje?*

3. A to same napisach wam, zo bych, hdyž přińdu, zrudobu nad zrudobu njeměł (nad tymi), nad kotrymiž bych so wjeselić měł, dokelž wo was wšitkich so nadźiju, zo je moje wjeselo tež za was wšitkich.*

4. Přetož z mnoheje tyšnosće a wutrobneje stysknosće napisach wam z mnohimi sylzami, nic zo byšće so rudźili, ale zo byšće wědźeli, kajku lubosć mam wosebje k wam.*

5. Jelizo pak je štó zrudobu činił, njeje (jenož) mje rudźił; ale z dźěla, zo bych was wšitkich njewobćežił.*

6. Dosć ma tajki na tomle khostanju, kotrež bu jemu wot mnohich,*

---

18. Dopokazujo, zo njeje lohkomyslny abo wjerćaty, kaž by sebi něchtó myslił, dokelž njebě swoje wotpohladanje wuwjedł, powoła so Pawoł na Boha, kiž je swěrny w swojich slubjenjach, a tohodla njepřida, zo by móhł jeho japoštoł we rěči, t. r. w prědowanju „haj a ně", t. r. wjerćaty być. — **19.** Prědowanje, kotrež sće wot nas słyšeli, wobsahuje Jězusa Khrystusa Syna Božeho, wěčnu wěrnosć, kotryž njeje so přeměnjał, slubił a slubjenje złamał, ale kotryž je wšitke swoje slubjenja dopjelnił. — **20.** We Khrystusu su wšitke slubjenja dopjelnjene, tohodla je k našej sławje, t. r. wjeselimy so, zo směmy přez njeho Bohu Amen prajić, a z tym wobkrućić, zo slubjenjam Božim wjesele wěrimy. — **21.** Zo smy tak wobkrućeni we prědowanju Khrystusoweje wučby, zo njeprajimy něćko haj a potom ně, to skutkuje we nas Bóh, kiž je nas žałbował, t. r. k prědowanju pósłał. — **22.** Tón samy Bóh nas tež wuznamjeni, swoje dary nam wudźěliwši, zo smy wot njeho pósłani a zo mamy znutřkownje hnadu Ducha swjateho jako zawdawk wěčneje zbóžnosće. — **23.** Něćko hakle spomina Pawoł na woprawdźitu winu, kotraž jeho wotdźerža, do Korintha přińć. Wón by jenož sprawnje khostajo přińć móhł; tuž radši, jich přelutujo a na polěpšenje čakajo, swój lubjeny přikhad wotstorči. Hdyž měješe přičinu jich khostać, njechaše tola na jich wěrje knjezować, ale pomhać, zo bychu k radosći přišli, t. r. zo by zrudoba, dla překory w Korinće knježaca, do wjesela so přewobrócića.

II. **1.** t. r. zo bych was z ćežkimi porokami zrudźić njedyrbjał. — **2.** t. r. hdyž ja was zrudźu, nimam nikoho, kiž mje zwjeseli, dokelž sće wy jeničcy, kotřiž mje zwjeseleju; potajkim njesměm was zrudźić. — **3.** t. r. štož měјach wam zrudźaceho sobudźělić, činjach radši z listom, zo njebych, hdyž budu pola was, zrudoby měł; a nadźiju so, zo to, štož mje zrudźi, před mojim přikhadom porjedźiće; přetož wěm, zo tež was zrudźi, štož mje rudźi, a zo tež was zwjeseli, štož mje wjeseli. — **4.** Tule lubosć zjewi Pawoł z tym, zo jim tak pisaše, zo by zrudoba, kotruž mjez nimi wubudźi, jim spomožna była a k wěrnemu polěpšenju wjedła. — **5.** Tón, kiž bě zrudobu w Korinće zbudźił, běše kurwař, hl. 1. Kor. 5, 1; tónle, praji Pawoł, njebě mje samoho zrudźił, dokelž ja sym jeno dźěl tych, kotrychž je zrudźił. Hdy bych prajił, zo je mje samoho zrudźił, bych was wobćežił, t. r. wam křiwdu činił, jako by jeho njeskutk was njezrudźił. — **6.** Z tym, zo bu tamny hrěšnik z wosady wustorčeny, bě dosć khostany a zo mnozy jeho zacpěchu, dosahaše, zo so nakaza.

móhli tych, kotřiž su w kotrejžkuli ćěs-
nosći, z pokojom, z kotrymž smy tež sami
pokojeni wot Boha;*
5. Přetož kaž su ćerpjenja Khrystusowe
nadobne nad nami, tak je přez Khrystusa
nadobne tež naše pokojenje.*
6. Njech pak smy ćěsnjeni, (stawa so
to) za waše pozbudźenje a wozboženje, abo
njech smy pokojeni, (stawa so to) za waše
pokojenje, abo njech smy pozbudźeni,
(stawa so to) za waše pozbudźenje a
wozboženje,* kotrež skutkuje sćerpnosć
w tych samych ćerpjenjach,** kotrež tež
my ćerpimy,
7. Zo by naša nadźija wobtwjerdźena
była was dla, dokelž wěmy, zo budźeće,
kaž sće towařšowje ćerpjenjow, tak tež
pokojenja.
8. Přetož nochcemy, zo byšće njewě-
dźeli, bratřa, wo našej ćěsnosći, kotraž
bu nam činjena w Asiji, dokelž buchmy
přez měru wobćeženi, přez zamoženje,*
tak zo běchmy tež žiwjenja syći.
9. Ale sami smy we sebi wuprajenje
smjerće měli,* zo bychmy sami na sebje
so njedowěrili, ale na Boha, kiž mortwych
zbudźa:
10. Kotryž nas z tak wulkich strachow
wumóži a wumóža, na kotrehož so na-
dźijemy, zo tež hišće wumóže,
11. Dokelž tež wy pomhaće w modlitwje
za nas, zo by za dar, mnohich wosobow
dla nam darjeny, přez mnohich so tež
dźak prajił za nas.*
12. Přetož naša khwała je w tom:
swědčenje našeho swědomja, zo smy we
wěrniwosći wutroby a čistosći Božej,*
nic w mjasnej mudrosći, ale w miłosći
Božej khodźili w tomle swěće, wosebiće
pak mjez wami.
13. Přetož druhe wam njepišemy, jako
štož čitašće a spóznawašće.* Nadźiju pak
so, zo hač do kónca spóznajeće, —
14. Jakož nas tež z dźěla spóznašće,
zo smy waša khwała, jakož tež wy naša,
na dnju našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*
15. A z tutej dowěru chcych najprjedy
k wam přińć, zo byšće druhu hnadu měli,*
16. A přez was přeńć do Macedonije,
a zaso z Macedonije k wam přińć, a wot
was so dowjesć dać do Judeje.
17. Hdyž potajkim to chcych, sym
lohkomyslny był? Abo štož sebi wot-
mysluju, sym sebi to po mjasu wotmyslił,
jako by pola mje haj a ně zdobom
było?*

---

4. Pokoj, kotryž dóstawamy w našich ćěsnosćach, wudźělamy tež druhim, njech su w kajkejžkuli ćěsnosći, jich zahorjejcy, zo bychu Bohu so dowěrili. — **5.** Wjele ćerpimy, ale tež wjele pokoja dóstawamy wot Jězusa, tak zo so nad ćerpjenjemi radujemy. — **6.** Hdyž pak ćerpimy abo hdyž so pokojimy, stawa so to, zo bychmy was w ćěsnosćach pokojili a tak za waše wozboženje skutkowali. ** Sćerpne znjesenje ćerpjenjow wjedźe k wozboženju, dokelž je zasłužbne. — **7.** t. r. dokelž smy so my w swojich ćerpjenjach pokojili, nadźijemy so, zo tež wy, kotřiž maće dźěl na našich ćerpjenjach, pokojenja namakaće. — **8.** Japoštoł měni drje tudy přesćěhanja, kotrež bě złótnik Demetrius w Efesu přećiwo njemu zbudźił; hlad. Jap. sk. 19, 23. — **9.** t. r. my sami běchmy přeswědčeni, zo dyrbimy wumrěć, tak zo na čłowjekow wjacy njetwarjachmy, ale na Boha, kiž mortwych zbudźa a tohodla tež před smjerću zakitać móže. — **11.** Ćim krućišo so japoštoł nadźije, zo jeho Bóh zakita, dokelž nětko tež Korinthska wosada za njeho so modli, a tak budźe za dar, kotryž bu přez modlitwu mnohich wosobow jemu wuprošeny, tež wot mnohich za njeho dźak prajeny, štož je Bohu jara spodobne. — **12.** t. r. čistosć, kotruž Bóh dawa a zdźeržuje, wosobje tež čiste wotpohladanja. — **13.** Tule čistotu a wěrniwosć zjewjamy tež w tomle lisće, dokelž pokazujemy so tudy, kaž w prjedawšich, kotrež čitašće, abo kaž nas z wobkhadźowanja spóznašće. — **14.** Nadźiju so, zo dobre měnjenje, kotrež měješće z najmjeńša z dźěla wo nas, wobkhowaće, a přeco lěpje spóznajeće, zo je za was česć, hdyž sym ja waš wučeř, za mnje pak česć, zo sće wy wote mnje rozwučeni; tola nic jeno nětko, ale tež před sudnym stołom Božim budźemy sebi k sławje. — **15.** Z tym, zo chcyše Pawoł ke Korinthskim přińć, by so jim hnada stała, dokelž bychu přez jeho přitomnosć we wěrje wobkrućeni byli. — **17.** t. r. hdyž chcych potajkim k wam přińć, a tola njepřińdźech, njebě to lohkomyslnje, abo jeno po mojim wuzdaću, jako bych w tom samym wokamiknjenju „haj“ a „ně“ prajił.

18. Swěrny pak je Bóh, zo naša rěč, kotraž bě k wam, njeje zdobom haj a ně.*

19. Přetož Syn Boži Jězus Khrystus, kotryž bu mjez wami přez nas prědowany, přeze mnje a Silvana a Timothea, njebě haj a ně, ale haj bě w nim.*

20. Přetož kelkožkuli je slubjenjow Božich, su we nim haj; tohodla je tež přez njeho Amen Bohu k našej sławje.*

21. Kotryž pak nas z wami wobtwjerdźa w Khrystusu, a kotryž nas požałbowa, (je) Bóh,*

22. Kiž tež nas woznamjeni a zawdawk Ducha poda do našich wutrobow.*

23. Ja pak Boha za swědka wołam na moju dušu, zo was lutujo, zaso do Korintha njepřińdźech: nic zo bychmy knjezowali nad wašej wěru, ale zo bychmy pomocnicy byli wašeje radosće; přetož we wěrje sće krući.*

STAW II.

Pawoł praji, zo k'nim njepřińdźe, zo njeby wina był na wjetšej zrudobje, a napomina, zo bychu tamneho kurwarja z miłosće zaso přijeli; hnydom tež wozjewja, zo drje je z wulkim napinanjom, tola pak tež wulkim płodom prědował, hač runje bě wón jeho prědowanja někotrym přiležnosć smjerće.

Postajich pak tuto při sebi, zo bych zaso w zrudobje k wam njepřišoł.*

2. Přetož jelizo was ja rudźu, štó je, kiž by mje zwjeselił, khiba tón, kotryž je rudźeny wote mnje?*

3. A to samo napisach wam, zo bych, hdyž přińdu, zrudobu nad zrudobu njeměł (nad tymi), nad kotrymiž bych so wjeselić měł, dokelž wo was wšitkich so nadźiju, zo je moje wjeselo tež za was wšitkich.*

4. Přetož z mnoheje tyšnosće a wutrobneje stysknosće napisach wam z mnohimi sylzami, nic zo byšće so rudźili, ale zo byšće wědźeli, kajku lubosć mam wosebje k wam.*

5. Jelizo pak je štó zrudobu činił, njeje (jenož) mje rudźił; ale z dźěła, zo bych was wšitkich njewobćežił.*

6. Dosć ma tajki na tomle khostanju, kotrež bu jemu wot mnohich,*

---

18. Dopokazujo, zo njeje lohkomyslny abo wjerćaty, kaž by sebi něchtó myslił, dokelž njebě swoje wotpohladanje wuwjedł, powoła so Pawoł na Boha, kiž je swěrny w swojich slubjenjach, a tohodla njepřida, zo by móhł jeho japoštoł we rěči, t. r. w prědowanju „haj a ně", t. r. wjerćaty być. — **19.** Prědowanje, kotrež sće wot nas słyšeli, wobsahuje Jězusa Khrystusa Syna Božeho, wěčnu wěrnosć, kotryž njeje so přeměnjał, slubił a slubjenje złamał, ale kotryž je wšitke swoje slubjenja dopjelnił. — **20.** We Khrystusu su wšitke slubjenja dopjelnjene, tohodla je k našej sławje, t. r. wjeselimy so, zo směmy přez njeho Bohu Amen prajić, a z tym wobkrućić, zo slubjenjam Božim wjesele wěrimy. — **21.** Zo smy tak wobkrućeni we prědowanju Khrystusoweje wučby, zo njeprajimy něto haj a potom ně, to skutkuje we nas Bóh, kiž je nas žałbował, t. r. k prědowanju pósłał. — **22.** Tón samy Bóh nas tež wuznamjeni, swoje dary nam wudźěliwši, zo smy wot njeho pósłani a zo mamy znutřkownje hnadu Ducha swjateho jako zawdawk wěčneje zbóžnosće. — **23.** Nětko hakle spomina Pawoł na woprawdźitu winu, kotraž jeho wotdźerža, do Korintha přińć. Wón by jenož sprawnje khostajo přińć móhł; tuž radši, jich přelutujo a na polěpšenje čakajo, swój lubjeny přikhad wotstorči. Hdyž měješe přičinu jich khostać, njechaše tola na jich wěrje knjezować, ale pomhać, zo bychu k radosći přišli, t. r. zo by zrudoba, dla překory w Korinće knježaca, do wjesela so přewobroćiła.

II. **1.** t. r. zo bych was z ćežkimi porokami zrudźić njedyrbjał. — **2.** t. r. hdyž ja was zrudźu, nimam nikoho, kiž mje zwjeseli, dokelž sće wy jeničcy, kotřiž mje zwjeseleju; potajkim njesměm was zrudźić. — **3.** t. r. štož mějach wam zrudźaceho sobudźělić, činjach radši z listom, zo njebych, hdyž budu pola was, zrudoby měł; a nadźiju so, zo to, štož mje zrudźi, před mojim přikhadom porjedźiće; přetož wěm, zo tež was zrudźi, štož mje rudźi, a zo tež was zwjeseli, štož mje wjeseli. — **4.** Tule lubosć zjewi Pawoł z tym, zo jim tak pisaše, zo by zrudoba, kotruž mjez nimi wubudźi, jim spomožna była a k wěrnemu polěpšenju wjedła. — **5.** Tón, kiž bě zrudobu w Korinće zbudźił, běše kurwař, hl. 1. Kor. 5, 1; tónle, praji Pawoł, njebě mje samoho zrudźił, dokelž ja sym jeno dźěl tych, kotrychž je zrudźił. Hdy bych prajił, zo je mje samoho zrudźił, bych was wobćežił, t. r. wam křiwdu činił, jako by jeho njeskutk was njezrudźił. — **6.** Z tym, zo bu tamny hrěšnik z wosady wustorčeny, bě dosć khostany a zo mnozy jeho zacpěchu, dosahaše, zo so nakaza.

7. Tak zo maće nawopak radši wodać a pokojić, zo by wot přewulkeje zrudoby póžrěty njebył, kotryž je tajki.*
8. Tohodla napominam was, zo byšće jemu lubosć wopokazali.
9. Přetož tež tohodla napisach, zo bych waše wupruhowanje spóznał, sće-li we wšim posłušni.*
10. Komuž pak něšto wodašće, (wodach) tež ja; dokelž tež ja, štož wodach, jelizo što wodach, was dla wodach w mjenje Khrystusowym,
11. Zo bychmy wojebani njebyli wot satana; přetož njeznate nam njejsu jeho mysle.*
12. **H**dyž pak do Troas přińdźech Khrystusoweho evangelia dla, a durje mi wotewrjene běchu w Knjezu,
13. Njeměјach měra w swojim duchu, dokelž Tita, swojeho bratra, njenamakach; ale Božemje jim prajiwši woteńdźech do Macedonije.*
14. Bohu pak budź dźak, kiž nam stajnje dobywać dawa w Khrystusu Jězusu, a wóń swojeho spóznaća zjewja přez nas na kóždym měsće;*
15. Přetož Khrystusowa dobra wóń smy Bohu mjez tymi, kotřiž zbóžni bywaju, a mjez tymi, kotřiž su zhubjeni:*
16. Jenym wšak wóń smjerće k smjerći, druhim pak wóń žiwjenja k žiwjenju. A štó je k tomu tak kmany?*
17. Přetož njejsmy, jako mnozy, kotřiž słowo Bože falšuja; ale z wěrniwosće, a kaž z Boha, před Bohom w Khrystusu rěčimy.*

STAW III.

Japoštoł njetrjeba čłowjeskeho poručenja, dokelž jeho poručeju płody jeho prědowanja. We wjele wyššej česći maju stać słužownicy noweho zakonja a ducha, dyžli słužownicy stareho zakonja a pismika; Židźa maju hišće zawěšk při čitanju Pisma, kotryž z wěru do Khrystusa so zběhnje.

Spočinamy zaso sebje samych poručeć? abo potrjebujemy, jako někotři, poručacych listow k wam abo wot was?*

---

7. Wosada ma jemu zaso wodać, swoju lubosć k njemu wopokazać, a jeho znowa jako sobustawa přiwzać, zo njeby wot přewulkeje zrudoby zničeny był. — **9.** t. r. chcych was pruhować, sće-li we wšim mi posłušni, a tak w dobrym wobkrućeni. — **11.** Japoštoł lubi, zo tež wón hrěšnikej woda, kotremuž wosada woda, a to jich dla, zo by swoju přezjenosć z nimi zjewił; wón woda w Khrystusowym mjenje a z jeho mocu tak, zo, komuž wón woda, tež Khrystus woda; wodać pak ma so hrěšnikej, zo by satan jeho njedobył, a přewulka krutosć hrěšnikej k wěčnej zahubje njebyła, dokelž satan žada, zo by njesmjertne duše zahubił. — **13.** Jako na spočatku tohole stawa r. 1—4, tak spomina Pawoł tež nětko na wulki njeměr, kotryž měješe Korinthskeje wosady dla, tak zo, hdyž hě z Efesa do města Troas přišoł, tam njewosta, hač runje běchu tam durje wotewrjene w Knjezu, t. r. hač runje měješe dobru přiležnosć, wjele duši za Khrystusa dobyć. Dokelž pak Tita, kotryž měješe so z Korintha wróćić a w Troasu na njeho čakać, tam njenadeńdźe, pućowaše hnydom dale do Macedonije. — **14.** Japoštoł a jeho pomocnicy su wojowarjo, kotřiž za wěrnosć Božu, wosebje za lěpše spóznaće Boha a jeho swjateje wole wojuja, a z tym dobre počinki, runja lubožnej wóni, rozšěrjeju. — **15.** Ze swojej wučbu a ze swojim přikładom su japoštołowje za Boha dobra wóń, wonjeju rjenje, dobre počinki pokazujcy a rozšěrjejcy, njech ći, mjez kotrymiž skutkuja, wěčne žiwjenje abo wěčnu smjerć dóstanu; ale za čłowjekow móža być wóń smjerće k smjerći abo wóń žiwjenja k žiwjenju, t. r. tym, kotriž, na wučbu a dobry přikład japoštołow njedźiwajcy, w njewěrje a hrěchach wostanu, su japoštołowje wóń smjerće k smjerći, dokelž budźa tajcy swojeje hrěšneje njewěry dla wěčnje zaćisnjeni. Tym, kotřiž na wučbu a dobry přikład dźiwajcy, wěrja a po wěrje žiwi su, su japoštołowje wóń žiwjenja k žiwjenju, dokelž su tajcy duchownje žiwi a dóstanu po smjerći wěčne žiwjenje. — **16.** t. r. štó hodźi so k tomu, k rozšěrjenju evangelia, tak derje kaž ja? Hdyž Pawoł tak dowěrnje wo sebi rěči, njeje to prózdna samokhwalba; přetož wón připisuje swoju cyłu kmanosć Bohu; hl. 3, 5. — **17.** Pawoł pokazuje z tym na swojich přećiwnikow, kotřiž słowo Bože z čłowjeskej wědomosću wšelako kaža; wón pak rěči z wěrniwej wutrobu, štož je wot Boha dóstał a kaž před Bohom, kotrehož móže za swědka brać a w Khrystusu, z kotrymž je zjednoćeny.

III. **1.** Wučerjo, kotřiž wulku nahladnosć, kajkuž Pawoł měješe, rady njewidźachu a tohodla jeho njeprawje sudźachu, powołachu so na listy druhich japoštołow, z kotrymiž so wosadam poručachu; žadachu pak sebi tež wot wosady, w kotrejž běchu prědowali, tajke listy, z kotrymiž chcychu so zaso druhdźe poručeć. Pawoł tajke srědki njenałožuje, dokelž je njetrjeba.

2. Naju list sće wy, napisany we naju wutrobach, kotryž je znaty a so čita wot wšěch ludźi:*

3. Dokelž je znate, zo sće list Khrystusowy, dokonjany wot nas a napisany, nic z čornidłom, ale z duchom žiweho Boha, nic na kamjeńtne deski, ale na ćěłne deski wutroby.*

4. Tajku dowěru pak mamy přez Khrystusa k Bohu:*

5. Nic, jako bychmy zamóžili, něšto myslić wo sebi, jako sami ze sebje, ale naša zamóžnosć je wot Boha,*

6. Kiž je nas kmanych sčinił za słužowników noweho zakonja, nic pismika, ale ducha; přetož pismik mori, duch pak woživja.*

7. Hdyž pak bě słužba smjerće, z pismikami do kamjeni zarubana, w krasnosći, tak zo israelske dźěći Mójzesej do wobliča pohladnyć njemóžachu, dla krasnosće jeho wobliča, kotraž bě zachodna:

8. Kak njebudźe wjele wjacy słužba ducha w krasnosći?*

9. Přetož hdyž je słužba wotsudźenja krasnosć, nadobywa słužba wosprawnjenja wjele wjacy w krasnosći.*

10. Haj tež bjez krasnosće je, štož běše zdźěla krasne, přenadobneje krasnosće dla.*

11. Přetož hdyž je krasne, štož je zachodne, je wjele wjacy w krasnosći, štož wostawa.*

12. Dokelž mamy potajkim tajku nadźiju, pokazujemy wjele dowěry,

13. A nic, kaž Mójzes zawěšk kładźeše na swoje wobličo, zo bychu dźěći Israela do jeho wobliča njehladałe, kotrež je zachodne;

---

2. 3. t. r. naju list, t. j. mój a Timotheowy list, kotryž móže naju pola was a pola druhich poručeć, sće wy, dokelž waša wěra a waše křesćanske žiwjenje je přez naju zakorjenjene a wobkrućene; to je list, do naju wutrobow zapisany, dokelž na was myslimoj a was lubujemoj, list, kiž je tež znaty a čitany wot wšěch ludźi; přetož wšitcy znaja waše křesćanske žiwjenje, a wědźa, zo je wone Khrystusowy skutk, přez naju wuwjedźeny, takrjec list, wot Khrystusa diktowany a wot naju spisany, nic z čornidłom (tintu), ale z pomocu Ducha swjateho. Tónle list, t. j. waše křesćanske žiwjenje, njeje zaryty do twjerdych kamjeni, kaž zakoń Mójzesowy, ale do žiwych deskow wašich wutrobow. — **4.** Tu dowěru, zo smój pola was jako Khrystusowaj słužownikaj so wopokazałoj a za jeho kralestwo něšto dokonjałoj, nimamoj samaj wot so, ale wot Khrystusa. — **5.** Kmanosć za japoštołske dźěło nimataj Pawoł a Timotheus samaj wot so, ale k tomu je jeju Bóh powołał a jimaj móc k tomu dał; přetož samaj wot so njebyštaj na to ani pomyslić móhłoj, wjele mjenje tajki skutk započeć a wuwjesć. — **6.** Bóh je jimaj kmanosć dał, zo móžetaj nowy zakoń rozšěrjeć, kotryž njeje pismik, kaž stary zakoń, kotrehož zakład bě Mójzesowy napisany zakoń, ale kotryž je duch, t. r. kiž wudźěla móc Ducha swjateho, kotryž čłowjeka woživja, jeho k dokonjenju skutkow pohonja, kajkež jemu žiwjenje hnady a z tym wěčne žiwjenje přihotuja. Stary zakoń ze swojimi napisanymi kaznjemi wubudźa w čłowjeku často złu požadosć, kotraž jeho k hrěchej wabi a tak duchownje mori; přirunaj Romsk. 7, 5; 8, 10. 1. Kor. 15, 56. Nowy zakoń je wjele wosebniši dyžli stary, tohodla je tež słužba noweho zakonja sławniša, dyžli słužba stareho, to wnči Pawoł w rjadkach 7—11. — **7. 8.** Słužba stareho zakonja, kotrejež srjedźićeř bě Mójzes, rěka słužba smjerće, dokelž z napisanym zakonjom přiležnosć k přestupjenju, t. r. hrěchej podawaše, a duchownu smjerć přihotowaše; słužba noweho zakonja, kotrejež srjedźićerjo su japoštołojo, pak mjenuje so słužba ducha, kotryž woživja, dokelž wudźěluje hnadu Ducha swjateho, duchowne žiwjenje płodźacu. Mójzesowa słužba pak bě hižo tak sławna, zo so, kaž 2. Mójz. 34, 29 powěda, tajka jasnosć na Mójzesowym wobličn błyšćeše, hdyž wón po štyrcećidnjowskim přebywanju na horje Sinai z taflomaj, na kotrymajž běchu kaznje Bože zaryte, so pokaza, zo lud jemu do wobliča pohladać njemóžeše; kak wjele sławniša je potajkim słužba ducha, słužba japoštołow. — **9.** Słužba stareho zakonja mjenuje so słužba wotsudźenja, dokelž zakoń, k hrěchej wabjacy, zbudźuje hněw Boži, kotryž je w zakonju samym (5. Mójz. 27, 26) přestupjerjam hroženy, a tak wotsudźa so hrěšnicy k wěčnemu zaćisnjenju. Nowy zakoń pak mjenuje so zakoń sprawnosće, dokelž hnadu Ducha swjateho wudźělejo wosprawnja čłowjeka před Bohom. Hdyž pak bě słužba wotsudźenja sławna, ćim sławniša je słužba sprawnosće. — **10.** t. r. přiruna-li so sława słužby noweho zakonja ze sławu słužby stareho zakonja, njemóže so tuta ani sławna mjenować; wona je cyle bjez sławy, dokelž bě jeno z dźěla sławna, mjez tym zo je słužba noweho zakonja přenadobnje sławna. Jako jasnosć hwězdy zańdźe, hdyž słónčko zeskhadźa, tak zhubi so sława słužby stareho zakonja před sławu słužby noweho zakonja. — **11.** Stary zakoń bě jeno nakhwilny, měješe nowy zakoń přihotować a potom zańć; nowy zakoń pak dyrbi wostać a tež tohodla je słužba noweho zakonja wjele sławniša, dyžli słužba stareho zakonja.

14. Ale zatwjerdźena bu jich mysl. Přetož hač do dźensnišeho dnja zwostawa tón samy zawěšk při čitanju stareho zakonja njewotkryty, dokelž je w Khrystusu zachodny.*

15. Tola hač do dźensnišeho dnja, hdyž Mójzes čitany bywa, je zawěšk położeny na jich wutrobu.*

16. Ale hdyž so wobroća ke Knjezej, budźe zawěšk zběhnjeny.*

17. Knjez pak je Duch; hdźež pak (je) Knjezowy Duch, tam (je) swoboda.*

18. My wšitcy pak z wotkrytym wobličom Knjezowu krasnosć wotbłyšćejcy, do toho sameho wobraza so přetworjamy wot krasnosće ke krasnośći, tak jako wot Knjezoweho Ducha.*

STAW IV.

Přez jednore prědowanje japoštołow je słowo Bože wšitkim zjewjene, z wuwzaćom tych, kotrychž wutroby su zaslepjene; kak japoštołowje ćerpja wjele přećiwneho, ženje pak njebudźa předobyći. Časne ćěsnjenje přihotuje wulku a wěčnu krasnosć.

Tuž hdyž mamy tu słužbu, tak jako smy miłosć dóstali, njewustawamy;

2. Ale wotrjekujemy so skradźnosće hańby, njekhodźicy w lesći, njefalšujcy słowo Bože, ale z wozjewjenjom prawdy so samych poručejcy kóždemu swědomju čłowjekow před Bohom.*

3. Je-li pak naše evangelium tež zakryte, je před tymi, kotřiž zahinu, zakryte,*

4. W kotrychž bóh toho swěta zaslepi mysle njewěriwych, zo by jim njezaswěćiło swětło evangelia krasnosće Khrystusoweje, kotryž je wobraz Boži.*

5. Přetož sebje samych njeprědujemy, ale Jězusa Khrystusa jako našeho Knjeza, sebje pak jako wašich słužownikow Jězusa dla;*

13. 14. Dokelž je słužba tak sławna, chcemoj w njej z dowěru pokračować, a nic kaž Mójzes, kiž swoje wobličo přikry, hdyž z ludom rěčeše, hl. 2. Mójz. 34, 35; přetož lud njemóžeše jasnosć jeho wobliča znjesć. Tón podawk pak wukładuje Pawoł jako znamjo stareho zakonja. Kaž jasnosć na Mójzesowym wobliču zańdźe, hdyž bě zawěšk na nje położił, tak zańdźe stary zakoń ze swojimi zwonkownymi wobrjadami, woporami a přikaznjemi. Stary zakoń je runja zawěškej na Mójzesowym wobliču, za kotrymž bě spodźiwna jasnosć; tak je tež za starym zakonjom jasna wěrnosć noweho zakonja skhowana. Ale tupe běchu zmysły Židow, kotřiž jeno zawěšk widźachu, nic pak jasnu wěrnosć za nim skhowanu; to traje hač do dźensnišeho dnja, dokelž tež nětko njespóznawaju při čitanju stareho zakonja, zo je w Khrystusu swoje dopjelnjenje namakał. — 15. Zawěšk přikrywa po prawym jich wutrobu, t. r. jich duchowne mocy, wosebje jich rozom a wolu, zo Khrystusa jako w starym zakonju slubjeneho zbóžnika njespóznaja. — 16. Hdyž pak židowski lud so wobroći, zběhnje so zawěšk z jich wočow, tak zo spóznaja, kak stary zakoń na Khrystusa přihotowaše a w nim so dopjelni. — 17. Knjez, t. j. Khrystus, je tón Duch, kotryž woźiwja, Khrystus wudźěła abo sćele Ducha swjateho, a tohodla mjenuje so wón tež Knjezowy Duch; hdźež pak Knjezowy Duch knježi, je swoboda, t. r. tam njepłaći wotročstwo starozakońskich přikaznji, tam knježi lubosć, z kotrejž so zakoń dopjelnja. — 18. Mjez tym zo Mójzes, na kotrehož wobliču po wobkhadźowanju z Bohom Knjezowa jasnosć so błyšćeše, swoje wobličo přikry, zo lud Božu jasnosć njewuhlada, t. r. mjez tym zo Mójzes wěčnu wěrnosć, kotruž stary zakoń w sebi wobjimaše, pod wšelakimi wobrjadami zakhowa, tak zo Židźa woprawdźitu wěrnosć njespóznachu: pokazujemy my japoštołowje z wotkrytym wobličom jasnosć Božu, tak zo móže ju kóždy, kaž w špihelu, we nas widźeć, t. r. wozjewjamy Božu wěrnosć, Khrystusa a jeho krasnosć, krasnosć jako jednorodźenoho wot Wótca, a štož ze słowami wozjewjamy, to tež ze swojim žiwjenjom pokazujemy; tón nam wot Khrystusa wudźěleny Duch swjaty wjedźe nas njepřestawajcy k wyššej dospołnośći, tak zo smy přeco podobniši Khrystusej, haj takrjec jeho wobraz.

IV. 1. 2. Pawoł ze swojimi towaŕšemi je k japoštołskej słužbje powołany nic po swojich zasłužbach, ale z miłosće Božeje; tuž staja dowěru na Boha a tohodla njewustawa, a wotrjekuje so wšěch njehódnych srědkow, kajkež jeho přećiwnicy nałožowachu, kotřiž słowo Bože wšelako kažachu a z lesću sebi přistup do wšelakich wosadow dobywachu. Pawoł chce jeno z prědowanjom wěrnosće wšitkim čłowjekam so poručeć a k nim rěčeć jako před Bohom, kotryž wšo we wutrobje potajene znaje a tohodla lesće a tajenstwa njeznjese. — 3. 4. Naše evangelium, našu wučbu smě kóždy słyšeć, te wot nas wozjewjane wěrnosće njejsu nikomu zakhowane; jelizo pak zakhowane wostanu, njejsmy my na tom wina, ale tući sami, dokelž sebi wutrobu wot boha tohole swěta, t. j. wot djaboła, zaslepić dachu a tohodla evangeliu njewěrjachu; tuž ze samsneje winy zahinu. Evangelium wozjewja wosebje sławu Khrystusowu, t. r. zo je Khrystus jednorodźeny Syn Boži, woprawdźe wobraz Boži. — 5. t. r. Khrystus a jeho skutki a jeho bóžske wěrnosće su wobjeće našeje wučby; my smy jeno

6. Přetož Bóh, kiž rjekny, zo by ze ćmy swětło zaswěćiło, tón zaswěći w našich wutrobach, zo by rozswětlił spóznaće krasnosće Božeje we wobliču Khrystusa Jězusa.*

7. Mamy pak tutón pokład w hlinjanych sudowjach, zo by nadobnosć była z mocy Božeje, a nic z nas.*

8. We wšim bywamy ćěsnjeni, ale njejsmy zatłóčeni; bywamy we wuzkosći, ale njejsmy bjez rady;*

9. Přesćěhani smy, ale njejsmy wopušćeni; bywamy powaleni, ale njehinjemy;

10. Stajnje morjenje Jězusowe w našim ćěle wokoło nosymy, zo by tež žiwjenje Jězusowe so zjewiło w našich ćěłach.*

11. Přetož stajnje smy my, kotřiž smy žiwi, smjerći podawani Jězusa dla, zo by tež žiwjenje Jězusowe so zjewiło w našim smjertnym mjasu.*

12. Smjerć potajkim skutkuje we nas, žiwjenje pak we was.*

13. Dokelž pak mamy toho sameho ducha wěry, kaž je pisane: „Wěřił sym, tohodla sym rěčał“: tež my wěrimy, a tohodla tež rěčimy,* Ps. 115, 10.

14. Wědźicy, zo, kiž je Jězusa zbudźił, tež nas z Jězusom zbudźi a postaji z wami.

15. Přetož wšitko (so čini) za was, zo by přenadobna miłosć přez mnohich w dźakprajenju so přepjelniła k česći Božej.*

16. Tohodla njewustawamy; a hač runje naš zwonkowny čłowjek hinje, wobnowja so tola znutřkowny dźeń wote dnja.*

17. Přetož, to, štož je nětko wokamiknite a lohke w našim ćěsnjenju, skutkuje přez měru w nadobnosći wěčnu wahu krasnosće we nas,*

18. Kotřiž njehladamy na widźomne, ale na njewidźomne; přetož štož so widźi, je načasne; štož pak so njewidźi, je wěčne.*

---

słužownicy Khrystusowi. — **6.** Tón samy Bóh, kiž při stworjenju swěta ćmu rozjasni, rozjasni tež naše wutroby, zo jasnje spóznachmy wěrnosć evangelia, a to so sta, zo bychmy z njej tež druhich rozjasnjeli, a zo bychu w překrasnjenym žiwjenju Khrystusowym Boha spóznali; přetož tohodla wučimy, zo bychu wšitcy spóznali, zo je křižowany Jězus nětko překrasnjeny na prawicy Božej. — **7.** Tuto spóznaće wěrnosći Božich pak nosymy w hlinjanych, t. r. słabych sudowjach, smy słabi, njehódni čłowjekowje; to pak wuzběhuje ćim bóle móc słowa Božeho, hdyž přez słabych čłowjekow telko dokonja. — **8.** Japoštoł pokazuje nětko, kak je w japoštołskej słužbje při čłowjeskej kiprosći Boža móc widźeć, tak zo wšitke ćerpjenja a přesćěhanja jich w swěrje posylnjeju. — **10.** t. r. podobnje jako bě Jězus stajnje w smjertnej strašnosći, tak smy při wozjewjenju evangelia tym samym stracham žiwjenja wustajeni, a to so stawa, zo by tež Jězusowe žiwjenje w našich ćěłach so pokazało, t. r. zo by naše spodźiwne zakhowanje w strachach a wumóženje z nich swědčiło, zo je Jězus žiwy a mócny. — **11.** t. r. my, kotřiž smy duchownje žiwi a mamy žiwjenje hnady w Khrystusu, wustajamy so njepřestawajcy smjertnym stracham, zo by so zjawnje pokazało, kak je Jězus žiwy, kiž nas w strachach zakita a z nich wumóža. — **12.** t. r. tak smy po našim ćěłnym žiwjenju přeco smjerći wustajeni a to je wam k spomoženju, dokelž z tym płodźi a wobkruća so waše duchowne žiwjenje. — **13.** Tola smjertne strachi njewottrašeju nas. Dokelž pak mamy toho sameho ducha wěry, kaž David, t. r. dokelž Duch swj. we nas tu samu mócnu dowěru wubudźa, kotruž mějěše David w smjertnych strachach, tak zo rjekny: Wěrjach, tohodla rěčach, t. r. spusćach so na Boha a tohodla prajach, zo mje wumóže, tohodla tež my wozjewjamy při wšitkich strachach evangelium; přetož wěmy, zo, hdyž nětko za Jězusa ćerpimy a so pomorjamy, tež z Jězusom wot mortwych wstanjemy a zo budźemy z wami, kotřiž bušće přez naše ćerpjenja k duchownemu žiwjenju zbudźeni, před jeho sudny stoł stajeni a z krónu wěčneho žiwjenja płaćeni. — **15.** Wšo, naše ćerpjenje a skónčne dobyće přińdźe wam k wužitku; hłowne wotpohladanje pak, kotrež mamy, je česć Boža, kotraž so nadobnje rozšěrja a wobtwjerdźa, dokelž budźa mnozy so dźakować Bohu za přemócnu miłosć, kotraž bu nam jich dla wopokazana, a tak budźe Bóh wot mnohich khwaleny. — **16.** Zwonkowny čłowjek je ćěłne, ćerpjenjam podćisnjene žiwjenje, znutřkowny je pak k přeznaturskemu žiwjenju znowa narodźeny čłowjek. Hdyž takle w ćerpjenjach a při wšej prócy ćěłne žiwjenje so słabi a hinje, wobnowja so znutřkowne, hnadowne žiwjenje, a rosće stajnje, a tohodla skutkujemy pilnje při wšelakich ćerpjenjach. — **17.** Za nětčiše krótke a lohke ćerpjenje wudźěli so njepřestawaca krasnosć bjez měry. — **18.** Nježadamy za widźomnymi kubłami, bohatstwom, česću, wjeselom, kotrež zańdu, ale za kubłami přichodneho swěta, kotrež su wěčne.

STAW V.

Dla wěsteje nadźije na přichodnu krasnosć žadaju japoštołojo za wumóženjom z ćěła, dokelž ju hinak wužiwać njemóža, přecy pak sebi přeja, zo bychu so Khrystusej, sprawnemu sudnikej wšitkich, spodobali. Dawaju swojim wučownikam přiležnosć, z nimi so khwalić před přećiwnikami, službu Khrystusowu dokonjejcy, ani zo bychu Khrystusa samoho, kotrehož wozjewjeju a z kotrehož smjerću bu swět z Bohom wujednany, po mjasu znali.

Přetož wěmy, zo budźe-li wottorhany naš zemski dom tohole přebytka, mamy twar wot Boha, nic z ruku natwarjeny, wěčny dom w njebjesach.*

2. Dokelž tež w tutom žałosćimy, žadajcy, woblečeni być z našim přebytkom, kotryž je z njebjes:

3. Jelizo budźemy mjenujcy woblečeni, nic nazy namakani.* Zjewj. 16, 15.

4. Přetož tež, kotřiž smy w tomle stanje, žałosćimy wobćeženi, dokelž nochcemy swlečeni być, ale nadwoblečeni, tak zo by smjertne póžřěte było wot žiwjenja.*

5. Tón pak, kiž nas k tomu spřihotowa, je Bóh, kotryž je nam dał zawdawk ducha.*

6. Tuž stajnje dowěriwi, wědźicy, zo doniž smy w ćěle, smy daloko wot Knjeza;*

7. (Přetož we wěrje khodźimy, a nic we widźenju.)

8. Dowěrjamy wšak so a mamy dobru wolu, radši wućahnyć z ćěła a doma być při Knjezu.

9. A tohodla prócujemy so, njech smy daloko abo doma, jemu so spodobać.*

10. Přetož my wšitcy dyrbimy so zjewić před sudnym stołom Khrystusowym, zo by kóždy wotnjesł, štož je ćěłej přisłušne, za tym hač je činił, dobre abo złe.*

11. Dokelž tohodla bojosć Knjeza znajemy, přepokazujemy čłowjekow, Bohu pak smy znaći. Nadźiju pak so, zo smy tež we wašich swědomjach znaći.*

12. Znowa njeporučamy so wam, ale přiležnosć dawamy wam, so khwalić nas dla, zo byšće něšto (prajić) měli napřećiwo tym, kotřiž so khwala po wobliču, a nic po wutrobje.*

V. 1. Pawoł wobkruća tudy swoju nadźiju přichodneho překrasnjenja; ćěło mjenuje dom, w kotrymž duša w času swojeho zemskeho žiwjenja přebywa; hdyž tón so wottorha, t. r. hdyž wumrjemy, dóstanjemy druhi, wot Boha natwarjeny njebjeski. Zda so potajkim, zo duše sprawnych před horjewstaćom cyle bjez ćěłow njebudźa. — 2. 3. Žadamy horco hižo w tomle ćěle, zo bychmy so njebjeske ćěło jako drastu woblekli, ani zo bychmy tele ćěło přisadźili, wumrěli, t. r. zo bychmy bjez smjerće překrasnjeni byli; to móže so jeno stać, jelizo smy na dnju Khrystusoweho přikhada, z nětčišim ćěłom hišće woblečeni, t. r. hišće žiwi; potom móžemy so z njebjeskim takrjec přewoblec. — 4. My žałosćimy w tomle bydle, wobćeženi z bojosću před smjerću; tohodla žadamy, zo bychmy překrasnjene ćěło so woblec móhli, ani zo bychmy nětčiše so swlekli, zo by móc žiwjenja překrasnjeneho ćěła předobyła, štož je na nětčišim smjertne. — 5. Tajke žadanje ma swoju přičinu w Bohu, kiž je nam k tomu zawdawk dał w křćeńcy, hdźež buchmy duchownje znowa narodźeni a z tym přihotowani za ćěłne překrasnjenje; hižo w křćeńcy dóstachmy załožk k překrasnjenemu ćěłu, kotryž rosće z přiběranjom duchowneho žiwjenja, a wosebje z miłosću Božej, kotraž so nam w swjatych sakramentach, najnadobnišo pak w swjatym woprawjenju wudźěluje. — 6—8. Doniž smy w ćěle, smy kaž w cuzbje, dokelž wot Knjeza zdaleni; jeno we wěrje jeho spóznawamy, njewidźimy pak jeho wot wobliča k wobliču; we wěstej nadźiji přichodneho překrasnjenja chcemy rady wumrěć, zo bychmy k Bohu přišli, do našeje praweje domowiny. — 9. Dokelž chcemy ke Knjezej, prócujemy so nětko stajnje, zo bychmy jemu, hdyž sudźić přińdźe, so spodobali, njech smy tehdy hišće w cuzbje, t. r. žiwi, abo hižo při nim, w njebjesach. — 10. Wšitcy, njech smy hišće žiwi abo hižo zemrěći, budźemy před sudny stoł Khrystusowy stupić dyrbjeć a wšitke swoje skutki zjewjeć, a kóždemu budźe so płaćić, štož je w ćěłnym žiwjenju skutkował. Duša skutkuje w tomle žiwjenju jeno přez ćěło, a tuž žada sebi sprawnosć, zo ma ćěło dźěl při wotpłaćenju, kaž měješe dźěl při dobrych abo złych skutkach. — 11. Wopominajo sud Boži rozestaja japoštoł křesćanskej wosadźe, zo je tak žiwy a zo tak skutkuje, zo by před Bohom a čłowjekami wobstał, wšitko čini za Boha a za swoju wosadu. Bojosć Knjeza, t. r. dokelž wěmy, zo mamy sudu Božeho so bojeć, prócuju so čłowjekow přeswědčić wo swojim čistym wotpohladanju, Bohu pak sym znaty; ale směm so tež nadźijeć, zo budźeće wy w swojim swědomju wo mojich dobrych wotpohladanjach přeswědčeni, byrnje byšće to zwonkownje njezjewjeli. — 12. Njepisam to, zo bych so wam znowa poručał, ale zo byšće přiležnosć měli a wědźeli, z čim móžeće mje před tamnymi wosprawnjeć.

13. Přetož njech rěčimy bjez rozoma, (stawa so) za Boha; njech smy rozmyslni, (stawa so) za was.*

14. Přetož lubosć Khrystusowa nući nas, dokelž to rozpominamy, zo hdyž je jedyn wumrěł za wšitkich, su potajkim wšitcy wumrěli:*

15. A za wšitkich je wumrěł Khrystus, zo bychu tež, kotřiž su žiwi, hižo sebi samym žiwi njebyli, ale tomu, kiž je za nich wumrěł a wot mortwych wstanył.*

16. My potajkim wot toho časa nikoho njeznajemy po mjasu; a hač runje smy Khrystusa po mjasu znali, jeho nětko hižo njeznajemy tak.*

17. Je-li tohodla štó w Khrystusu, je (wón) nowe stworjenje; stare je zašło, hlej, wšitko je nowe sčinjene.*

18. Wšitko pak je z Boha, kiž je nas ze sobu zjednał přez Khrystusa, a nam podał službu wujednanja,*

19. Dokelž dźě je Bóh w Khrystusu swět wujednał, jich hrěchi jim njepřiličejo, a na nas złožił słowo wujednanja.*

20. Za Khrystusa potajkim činimy poselstwo, jako by Bóh napominał přez nas. Za Khrystusa prosymy: wujednajće so z Bohom.*

21. Toho, kotryž hrěcha njeznaješe, sčini za nas k hrěchej, zo bychmy my sčinjeni byli k sprawnosći Božej we nim.*

STAW VI.

Pawoł napomina, zo bychu dóstatu miłosć njezaćisli, dopokazujo, kak jara je so prócował, zo by hódny słužownik Boži był, a namołwjejo, zo bychu w žiwjenju a wobkhadźe wot njewěriwych so dźělili.

Sobudźěłajcy pak napominamy, zo byšće miłosć Božu podarmo njedóstali;*

2. Přetož (wón) praji: „W spodobnym času* wusłyšach će, a na dnju spomoženja pomhach ći.“ Hlej, nětko je spodobny čas, hlej, nětko je dźeń spomoženja;**

Is. 49, 8.

kotřiž so na mnje přisłodźeja, jeno so samych wuzběhujcy a z wonkownymi počinkami so khwalicy. Porno nim njetrjebaće za mnje so hańbować, ale móžeće wědźeć, z čim maće mje zamołwjeć. — **13.** Stawa-li so, zo so přejara khwalu, takrjec bjez rozoma, stawa so to za Božu česć, dokelž wot njeho wšitko dóstach a jeho česć so rani, hdyž so jeho słužownik hani; rěču-li pak ponižnje wo sebi, stawa so to was dla, zo bych wam přikład ponižnosće dawał. — **14.** Wšitko tak činić za česć Božu a čłowjesku zbóžnosć, k tomu nuzuje nas lubosć, kotruž je Khrystus nam wopokazał za nas wumrěwši. Je-li pak Khrystus, cyłe čłowjestwo zastupiwši, za wšěch wumrěł, wumrěchu tež wšitcy w nim; kóždy móže sebi Khrystusowu smjerć, t. r. jeje płody přiswojić. — **15.** Khrystus wumrě za wšěch, zo bychu za njeho žiwi byli, k jeho česći, nic pak sebi, t. r. nic swojim nakhilnosćam. — **16.** My nikoho njesudźimy po swětnych wobstojenjach, njech je bohaty abo khudy, knjez abo wotročk, žid abo pohan, ale w kóždym važimy sebi, štož je w Khrystusu, kak wěrny křesćan je. Jelizo prjedy, t. r. před swojim wobroćenjom Khrystusa jeno jako čłowjeka rozsudźach, spóznawam nětko we nim Syna Božeho, wumóžnika a zbóžnika wšitkich čłowjekow. — **17.** Štóž bu přez swjatu křćeńcu staw Khrystusowy, je kaž znowa stworjeny, stary hrěšny čłowjek je z Khrystusom wumrěł; nowe žiwjenje z nowymi bohuspodobnymi počinkami pokazuje so w nim. — **18.** Tute wobnowjenje pak ma swoju přičinu w Bohu, kiž nam Khrystusa jako wumóžnika pósła a tón, za nas so woprujo, nas z Wótcom zjedna, naš dołh zapłaćiwši. Khrystus poda nam słužbu wujednanja, t. r. postaji nas, zo bychmy druhich k wujednanju z Bohom pohnuli, přede wšim, zo bychmy ze swojej wučbu wěru do Khrystusa, zbóžnika swěta, wobtwjerdźeli. — **19.** Bóh woda Khrystusa dla čłowjekam hrěchi, wot njeho wukhadźa wujednanje a nas je postajił, zo bychmy jeho miłosć swětej připowědali. — **20.** Smy pósłojo Khrystusowi, na jeho měsće rozšěrjamy jeho wučbu, a připowědamy miłosć, přez njeho nam dobytu, a dokelž nas Bóh k tomu postaji, napomina wón přez nas; tohodla napominamy a prosymy was, zo byšće wam poskićanu miłosć přijeli a so z Bohom wujednali. — **21.** Khrystus, kotryž hrěcha njeznaješe, a runje dokelž jón njeznaješe, wza ćežu hrěchow na so, a zdaše so takle sam hrěšnik być a bu khostany jako hrěšnik; wšo to sta so za nas, zo bychmy wosprawnjeni a před Bohom sprawni byli.

VI. **1.** Japoštoł napomina Korinthskich, zo bychu poskićane hnady derje nałoželi a zbóžni byli, pokazuje tež na swoju japoštołsku słužbu, w kotrejž jeno za česć Božu a za jich zbóžnosć skutkowaše. — **2.** We spodobnym času, t. r. w času, w kotrymž budźe so mi spodobać, chcu was wusłyšeć; tak slubi Knjez swojemu ludej přez profetu Isaiasa. ** Nětko, hdźež su wam wot Jězusa zasłužene hnady poskićane, je tamny slubjeny spodobny čas; tohodla wužijće jón, hnady Bože přijawši.

3. Nikomu pohórška njedawajcy, zo by naša słužba hanjena njebyła,*
1. Kor. 10, 32.
4. Ale we wšim wopokazujemy so jako słužownicy Boži, z mnohej sćerpnosću, w ćěsnosćach, w nuzach a wuzkosćach,*
1. Kor. 4, 1.
5. W razach, w jastwach, w zběžkach, w dźěłach, w bjezspanju, w posćenjach,
6. W čistoće, w spóznaću, w sćerpliwosći, w dobroćiwosći, w Duchu swjatym, w njetajenej lubosći;
7. W słowje wěrnosće, w mocy Božej, přez brónje sprawnosće na prawicy a lěwicy,*
8. Při khwalbje a hanjenju, při złym a dobrym wobrěčenju; jako (bychmy byli) zawjednicy a tola wěrnosćiwi, jako njeznaći a tola znaći,*
9. Jako mrějacy, a hlej smy žiwi, jako pokhostani a tola njemorjeni;
10. Jako zrudni, přeco pak wjeseli, jako khudźi, mnohich pak wobohaćejcy, jako ničo njeměјacy a tola wšitko wobsedźicy.
11. Naš rot je wotewrjeny za was, o Korinthscy, naša wutroba je rozšěrjena.*
12. Wuzčeni njejsće we nas, wuzčeni pak sće w swojich wutrobach.*
13. Z tym samym mytom wotrunajcy (jakož k dźěćom rěču), rozšěřće so tež wy.*
14. Njećehńće spřah z njewěriwymi.* Přetož kajku podźělnosć ma sprawnosć z njeprawdu? abo kajke zjednoćenje (ma) swětło z ćěmnosću?*
15. Kajke stowaŕšenje (ma) Khrystus z Belialom? abo kajki podźěl wěriwy z njewěriwym?*
16. Kajku přezjednosć ma templ žiweho Boha z přibohami? Přetož wy sće templ žiweho Boha, kaž Bóh praji: „Budu přebywać we nich a mjez nimi khodźić, a budu jich Bóh a woni budźa mój lud.“*
1. Kor. 3, 16. 17; 6, 19. 3. Mójz. 26, 12.

---

3. t. r. njezakomdźamy w ničim swoje winowatosće, zo by naša słužba, t. r. naše japoštołske dźěło hanjene njebyło. — **4.** Japoštoł mjenuje tu wšelake wobstojenja, w kotrychž je so sćerpny wopokazał, mjez nimi tajke, kotrež powšitkownje na čłowjeka přikhadźeju, potom tajke, kotrež měješe Pawoł wot njepřećelow wustać, kaž rany, jastwa, puki a skónčnje tajke, kotrež dobrowólnje sebi napołoži, kaž ćežke prócy, bjezspanje a posćenja. — **7.** Pódla sćerpnosće we wšelakich wobstojnosćach mjenuje Pawoł druhe znamjenja wěrneho słužownika Božeho. Mjez druhim wuznamjenješe so japoštoł, kaž tudy sam naspomina, tež „z Duchom swjatym“, t. r. z rozswětlenjom Ducha swjateho a z jeho darami, kotrež bě dóstał; „z mocu Božej“, kotraž so wopokaza we skutkowanych dźiwach; „z brónjemi sprawnosće na prawicy a lěwicy“, t. r. z brónjemi, kotrež k nadpadej a wobaranju so nałožuja; w prawicy nošeše so hlebija a mječ, kotrejž k nadpadej słužeštaj; w lěwicy pak škit, kotryž bě na wobaranje. Pawoł chce prajić: jako japoštołojo a słužownicy wopokazujemy so ze sprawnymi brónjemi, z kotrymiž błudy nadpadujemy. je předobywajcy, a z kotrymiž přećiwo njepřećelam wěry so wobaramy. — **8.** t. r. wostanjemy słužownicy Boži, njech nas ludźo khwala abo hanja, derje abo zlě wo nas rěča. Tudy spomina japoštoł, kak jeho ludźo hanja wudawajcy, zo je zawjednik a njeznaty, kotryž hižo hinje, kotrehož Bóh khosta, zo so stajnje rudźi, zo je khudy a ničo nima, mjez tym zo jeno wěrnosć rozšěrja, zo je wšěm derje znaty, połny žiwjenja, wjesoły a bohaty na duchownych pokładach, z kotrymiž wšitkich wobohaća. — **11.** t. r. sym z lubosću wěrnej k wam zahorjeny wam prědowal, moja wutroba je so z wulkej lubosću k wam rozšěriła. — **12.** W mojej wulkej lubosći maće wšitcy dosć města, wy pak sće takrjec wuzcy, t. r. lubujeće mje mało. — **13.** t. r. zo byšće moju wulku lubosć wotpłaćili, rozšěřće so tež wy, t. r. lubujće mje nutrnišo. — **14.** Tak nutrnje so poručawši r. 2—13, napomina Pawoł Korinthskich, kaž bě to r. 1 spočał, prajo, zo bychu z hnadu Božej sobu skutkowali. Nětko žada sebi, zo bychu z pohanami dowěrneho wobkhada njeměli, wosebje w mandźelstwje z nimi žiwi njebyli; přetož rozdźěl je tak wulki kaž prawda a njeprawda, kaž swětło a ćma, tak wšelake wobstojenja njehodźa so wurunać. — **15.** Belial rěka njekničomnosć a tak mjenowaše so djaboł; kaž mjez Bohom a djabołom, tak je tež mjez wěriwym a njewěriwym tak njeskónčny napřećiwk, zo so wujednać njehodźi. — **16.** Jako templ Boži z pohanskimi přibohami so njeznjese, tak njemóžeće wy so zjednoćeć z njewěriwymi, dokelž sće templ Boži; Duch swjaty bydli we was ze swojej hnadu, a tohodla njesměće z pohanami dowěrnje wobkhadźeć, zo byšće přez nich k jich přiboham so njepřibližili. Štož Bóh israelskemu ludej praji, płaći dospołnišo hišće wo křesćanskim ludźe, dokelž je lud Boži, mjez kotrymž Bóh khodźi.

17. „Tohodla wuńdźće z jich srjedźiny a wotdźělće so, praji Knjez, nječisteho so njedótkajće.“ Is. 52, 11.

18. „A ja přijmu was, a budu wam wótc, a wy budźeće mi synowje a dźowki, praji wšohomócny Knjez.“* Jer. 31, 9.

STAW VII.

Japoštoł wopisuje, z kak wulkej lubosću Korinthskich přewodźa, kak wulke wjeselo je nad jich porjadnym žiwjenjom měł w swojich ćežkich horjach a kak wjele dobreho je přinjesła zrudoba, kotruž běchu z jeho lista zhonili.

Hdyž mamy nětko tute slubjenja, najlubši, wučisćejmy so wot wšeje nješwarnosće ćěła a ducha, dokonjejcy swjatosćenje w bohabojosći.*

2. Wobejmće nas; nikomu křiwdy nječinichmy, nikomu njezeškodźichmy, nikoho njezjebachmy.*

3. Njepraju to wam k wotsudźenju; sym wam prjedy prajił, zo sće w našich wutrobach w smjerći a w žiwjenju.*

4. Wulka je moja dowěra k wam, wulka khwalba nad wami;* napjelnjeny sym z pokojenjom, nadobywam na radosći we wšej našej ćěsnosći.

5. Přetož tež, hdyž do Macedonije přińdźechmy, njeměješe wotpočinka naše mjaso; ale wšu ćěsnosć smy ćerpjeli, zwonkownje wojowanja, znutřkownje strachi.*

6. Ale Bóh, kiž ponižnych pokoji, spokoji nas z přikhadom Tita.

7. Tola nic jeno z jeho přikhadom, ale tež z pokojenjom, z kotrymž bu nad wami pokojeny, jako nam wozjewješe waše žadanje, wašu zrudobu, wašu horliwosć za mnje, tak zo ćim bóle so wjeselach.*

8. Přetož hač runje was zrudźich z listom, njewobžaruju to; hač runje běch to wobžarował, dokelž widźu, zo je was tamny list, byrnje na khwilu, zrudźił,

9. Wjeselu so tola nětko, nic zo bušće zrudźeni, ale zo bušće zrudźeni k pokući. Přetož bušće zrudźeni po Bohu, tak zo w ničim přez nas nješkodowašće.*

10. Přetož zrudźenje, kotrež je po Bohu, skutkuje stajne nakazanje k spomóženju; zrudźenje swěta pak skutkuje smjerć.*

11. Přetož hlej, tuto waše zrudźenje po Bohu, kak wulku horliwosć skutkuje? haj zamołwjenje, haj rozhněwanje, haj bojosć, haj žedźenje, haj zahorjenje, haj

---

18. Ze słowami, kotrež Isaias israelskemu ludej w Babylonskej přebywacemu praješe, žada sebi Pawoł, zo bychu křesćenjo so dźělili wot pohanow a jich nječistych skutkow, potom budźe Knjez sam jich wótc a zastaraćeř, kaž bě to něhdy slubjene israelskemu ludej.

VII. **1.** Dokelž su slubjenja, na kotrež Pawoł w poslednich rjadkach spomina, w křesćanstwje so dopjelniłe, a Bóh mjez nami khodźi, tuž dyrbimy cyle čisći być a w swjatosći přiběrać. — **2.** t. r. wzmiće nas do swojeje wutroby, lubujće nas wutrobnje; njejsmy nikomu křiwdy činili ze skaženjom wučby, nikomu škodźili ze złym přikładom, swojeho časneho wužitka smy njehladali, jakož to naši přećiwnicy čin ja. — **3.** Nječinju wam poroki, jako bych sebi myslił, zo je štó mjez wami wo mni rěčał, jako bych komu křiwdu činił, njesudźu was zlě, dokelž sym wam prjedy prajił, zo sće w mojej wutrobje, zo was lubuju, tak zo w smjerći a w žiwjenju ze mnu zjednoćeni wostanjeće. — **4.** Směm was dla so khwalić, wašeje posłušnosće dla, z kotrejž sće moje napominanja přijeli. — **5.** Nic jeno w měsće Troas, ale tež w Macedoniji njeměješe moje mjaso, t. r. ja jako člowjek, kotryž je na swoje přinarodźene mocy pokazany a na Božu pomoc njedźiwa, ale zwonkownje mějach wojować ze wšelakimi přećiwnikami, znutřkownje mějach wulke starosće, a strachi wo wšelake křesćanske wosady. — **6. 7.** Titowy přikhad, za kotrymž žadach (hl. 2, 13), a dobre nowinki, kotrež mi wo was přinjese, zwjeselichu mje, hdyž zhonich, kak za mnu žadaće, kak wobžarujeće, zo sće mje zrudźili a kak sće nětko za mnje zahorjeni. Tež Titus, kiž bě ze strachom do Korintha šoł, bu spokojeny nad tym, štož tam widźeše. — **8. 9.** Hdyž was tež zrudźich z krutymi porokami, kotrež dyrbjach wam w lisću činić, njewobžaruju to nětko, byrnje je před Titowym přikhadom wobžarował, zo was zrudźich, dokelž so bojach, zo by mój list zrudne sćěhwki mjez wami měć móhł. Nětko pak wjeselu so, wot Tita słyšawši, zo je waša nakhwilna zrudoba wam k spomóženju była, k nakazanju. Waša zrudoba wukhadźa z Boha, wy sće spóznali, zo sće ze swojim prjedyšim zadźerženjom Boha rozhněwali, a to bě k wašemu nakazanju; tak njeměješće škody, ale wjele wjacy duchowny wužitk z našich porokow. — **10.** t. r. štóž Boha dla so zrudźi, zjewi hižo počatk lubosće k Bohu a to so Knjezej spodoba; zrudoba, kotruž swětny člowjek čuje, nastawa jeno swěta dla, zo swětne kubła jeho wopušća, a tajka lubosć płodźi smjerć, a to ćěłnu, dokelž ćěłne mocy słabi a skónčnje mori, a potom duchownu, dokelž k hrěcham wjedźe.

haj pokhostanje; we wšim dopokazašće, zo sće njewinowaći we wěcy.*

12. Potajkim, byrnje wam pisał, njebě dla toho, kotryž je njeprawosć činił, ani dla toho, kotremuž je so stała, ale zo by zjawna była naša starosć, kotruž mamy za was*

13. Před Bohom; tohodla smy pokojeni. W našim pokojenju pak wjeselachmy so ćim nadobnišo nad wjeselom Tita, zo bu jeho duch wokřewjeny wot was wšitkich.*

14. A sym-li so w něčim pola njeho khwalił z wami, njebuch zahańbjeny; ale jako smy wšitko we wěrnosći k wam rěčeli, tak bu tež naše khwalenje před Titom wěrnosć.*

15. A jeho wutroba je wam hišće bóle přikhilena, hdyž so dopomina na posłušnosć was wšitkich, kak sće jeho z bojosću a z třepotom přijeli.*

16. Wjeselu so, zo mam we wšim dowěru k wam.*

STAW VIII.

Pawoł napomina, zo bychu jałmožnu za khudych, kotřiž su w Jeruzalemje, rady podawali, poručejo darniwosć Macedonskich a přikład Khrystusowy; wón přikazuje, zo bychu, štož běchu sebi hižo dawno předewzali, nětko kóždy po swojim zamoženju dokonjeli; khwali tež słažownikow, kotrychž hromadźenja dla k nim sćele.

Wozjewjamy pak wam, bratřa, miłosć Božu, kotraž bu data w cyrkwjach Macedonije,

2. Zo bě we mnohim doswědčenju ćěsnosće jich wjeselo přezměrne, a jich hłuboka khudoba so přeliwaše do bohatstwa jich wěrniwosće.*

3. Přetož po móžnosći, (swědčenje jim dawam,) a přez zamóžnosć běchu zwólniwi,

4. Z mnohim přirěčowanjom nas prošachu wo dowolenje a wo podźěl při słužbje, kotraž so za swjatych stawa.*

5. A nic (jeno), kaž so nadźijachmy, (činjachu), ale sebje samych podachu najprjedy Knjezej, a potom nam po woli Božej,*

6. Tak zo Tita prošachmy, zo by, kaž bě počał, tež dokonjał mjez wami tule miłosć.*

7. Ale jako we wšim so wuznamjenjeće, přez wěru a wučbu, a wědomosć a w wšitku horliwosć, a přitom přez swoju lubosć k nam, tak wuznamjeńće so tež w tutej miłosći.*

---

11. Japoštoł pokazuje tudy na spomožne sćěhwki, kotrež je zrudoba přinjesła, a kotrež su wubudźene pokutne zmyslenje pokazuja; liwcy su nětko staroséiwi, a prócuja so zamołwjeć, so hněwać nad tym, štož bě jim Pawoł porokował; boja so jeho, zo budźe jich khostać a žadaju sej za nim, zo by wo jich polěpšenju so přeswědčił a spóznał, kak su rozhorjeni dla njeskutka, kotryž bě so mjez nimi stał a kak chcedźa jón wjećić abo khostać; a tak su dopokazali, zo žaneje winy na hroznej wěcy nimaju. — 12. Spomina na přičinu, kotrejež dla list pisaše, nic toho dla, kiž bě křiwdu činił, njećisće ze swojej přirodnej maćerju žiwy był, tež nic toho dla, kotremuž bě so křiwda stała, mjenujcy jeho nanej, ale pisaše, zo by dopokazał swoju starosćiwu lubosć, kotruž měješe před čłowjekami a před Bohom za nich. — 13. Pawoł wjeseli so nic jeno sebje dla, ale tež Tita dla, kiž bě z bojosću do Korintha šoł, nětko pak bě změrowany, haj zwjeseleny. — 14. Pawoł bě Korinthskich Titej khwalił, a Titus nadeńdźe nětko, zo je jim data khwalba derje zasłužena; tak bu znowa dopokazane, zo je tež tu, kaž wšudźom, prawdu rěčał. — 15. t. r. z bojosću, zo byšće jeho w něčim ranili. — 16. Wjeselu so, zo móžu wšitku starosć złožić a dowěru k wam měć.

VIII. 2. Miłosć Boža, kotraž bu Macedonskim data, wopokaza so wosebje, zo we zrudnych časach wjesołu mysl wobkhowachu, a zo při wulkej khudobje we wěrniwosći swojeje wutroby nadobnje jałmožnu za Jeruzalemskich hromadźachu. — 4. Dobrowólnje a nadobnje podawachu jałmožnu, tak zo nas prošachu, zo bychu směli so wobdźělić na dobrym skutku za swjatych, t. r. křesćanow w Jeruzalemje. — 5. Bohatšo, dyžli so nadźijachmy, dawachu a to tak wjesele, jako bychu so samych podać a woprować chcyli, najprjedy Knjezej, kotremuž čłowjek sobudźěli khudym dawajo, a potom tež jeho zastupnikej, kiž po Božej woli miłosćiwy skutk dokonja. — 6. Tónle horliwy přikład Macedonskich pohnu Pawoła, zo Tita prošeše, tež mjez Korinthskimi jałmožnu dale hromadźić, kaž bě to prjedy činił. — 7. Kaž so wuznamjenjeće přez druhe počinki, tak budźće tež darniwi.

8. Nic jako bych rozkazował, to praju, ale zo bych při horliwosći druhich tež wašeje lubosće woprawdźitosć pruhował;*

9. Přetož znajeće miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, zo bu was dla khudy, hač runje běše bohaty, zo byšće přez jeho khudobu wy wobohaćeni byli.*

10. A radu w tom dawam; přetož to je wam wužitne, kotřiž sće nic jeno činić, ale tež chcyć prjedy počeli we lońšim lěće.*

11. Nětko pak tež w skutku to dokonjejće, zo by, kaž bě duch zwólniwy k chcyću, tajki był tež k dokonjenju z toho, štož maće.*

12. Přetož je-li wola zwólniwa, je spodobna po tom, štož ma, nic po tom, štož nima.*

13. Přetož njepraju, zo bychu druzy wolóženje měli, wy pak horjo, ale (zo by było) po runosći.*

14. W nětčišim času njech waš nadbytk jich njedostatkej pomha,* zo by tež jich nadbytk wašemu njedostatkej był k pomocy, zo by runosć była, kaž je pisane: 2. Mójz. 16, 18.

15. „Štóž mnoho (nazběra), njemě nadbytk, a štóž mało, njemě přemało.“*
2. Mójz. 16, 18.

16. Ale Bohu dźak, kiž da tu samu horliwosć wo was tež do wutroby Tita;

17. Přetož napominanje drje dósta (wote mnje); ale dokelž běše horliwiši, je ze samsneje wole k wam šoł.*

18. Pósłachmy z nim tež bratra, kotrehož khwalba w evangeliu je we wšěch cyrkwjach;*

19. Tola nic jeno to, ale wón je tež postajeny wot cyrkwjow za towafša našeho pućowanja při tej miłosći, kotraž so wot nas wobstara k česći Knjeza a po našej dobrej woli.*

20. Zwijamy so toho, zo by nas něchtó hanił při tejle połnosći, kotraž so wot nas wobstara.*

21. Přetož hladamy za dobrym nic jeno před Bohom, ale tež před čłowjekami.*
Rom. 12, 17.

22. Pósłachmy pak z nimaj tež našeho bratra, kotrehož smy často jako starosćiweho we mnohich wěcach wuspytali, nětko pak wjele starosćiwšeho přez wulku dowěru k wam. *

---

8. Njepřikazuju wam, ale jeno tohodla was k darniwosći napominam, zo bych, hdyž su druzy, t. r. wosebje Macedonscy tak starosćiwi, tež wašu dobroćiwu wutrobu spóznał. — **9.** Lubosć Khrystusa, kotryž bu čłowjekow dla tak khudy a njeměješe, hdźež by hłowu położił, Mat. 8, 20, zo by nas z duchownymi kubłami wobohaćił, dyrbi was k darniwosći pohnuć. — **10.** Radźu wam jeno, dokelž je to za was wužitne, poručeć pak njetrjebam, dokelž chceće sami wot so jałmožnu podawać, a sće před Macedonskimi to činić wobzamkli a tak tež činić počeli. — **11.** Štož sće prjedy chcyli a činić počeli, to dokonjejće nětko w skutku a po swojim zamoženju. — **12.** Bohu spodoba so naša wola, hdyž dawa za tym hač ma a móže, a Bóh njesudźi nas po tom, štož njemóžemy, ale hlada jeno na zwólnosć wutroby. — **13.** Přez jałmožnu ma so njestajnosć w zamoženju wurunać; jałmožna pak so njedawa, zo bychu ći, za kotrychž so wona hromadźi, k zamoženju přišli a ći, kotřiž ju dawaju, do nuzy. — **14.** Kotřiž maće nětko wjacy zamoženja, móžeće tola wokhudnyć, a woni móža wobohatnyć, a potom změja tež woni winowatosć wam pomhać. — **15.** Israelske dźěći w pusćinje manna hromadźicy nazběrachu sebi jedyn wjacy a druhi mjenje, ale hdyž so měrješe, měješe kóždy jenak wjele. Štož so tu sta přez dźiw Boži, ma so mjez křesćanami přez lubosć stać, njerune ma so wurunać. — **16. 17.** Pawoł poruča nětko Korinthskim tych, kotřiž maju jałmožnu hromadźić; před druhim Tita, kotremuž je Bóh, praji wón, tu samu starosćiwosć wo wašu zbóžnosć do wutroby zaščěpił, kaž mi; wón drje bu wote mnje napominany, zo by k wam šoł, by pak tež bjez mojeho napominanja k wam přišoł. — **18. 19.** Mjenje tamneju, kotrajž Tita přewodźeštaj, njejstaj znataj. Prěni bě wo rozšěrjenju evangelia jara pilny a je khwaleny po cyłej cyrkwi; ale nic jeno to, wón bu wot cyrkwje postajeny, zo by mje přewodźał a při tutej miłosći, t. r. při zhromadźenju jałmožny, pomhał. Tón skutk miłosće dokonja Pawoł dobrowólnje, z lubosće a k česći Božej. — **20.** Zo by nichtó podhlad njeměł, zo při tak bohatej zběrcy něšto za sebje zdźeržimy, smy sebi pomocnikow wuzwolili. — **21.** Staramy so wo dobre mjeno před Bohom a tež před čłowjekami, zo bychmy jim k pohórškej njebyli. — **22.** Pawoł spomina a poruča jim hišće druheho towafša, kotryž běše starosćiwy, horliwy wučownik, a wosebitu lubosć ke Korinthskim pokazowaše.

23. Njech (rěču) za Tita, kotryž je mój towařš a mój pomocnik mjez wami, njech za našeju bratrow, kotrajž staj wotpósłanaj cyrkwjow, khwała Khrystusowa.

24. Tuž dajće jim dopokaz wašeje lubosće a našeje khwały za was před wobličom cyrkwjow.*

STAW IX.

Pawoł pokročuje napominajo, zo bychu jałmožnu rady a nadobnje poskićeli; namołwja, zo njebychu khudoby tohodla so bojeli, ale na Božu předwidźiwosć so spušćeli; mjenuje wšelake płody tuteje jałmožny.

Wo słužbje, kotraž so stawa za swjatych, drje je za mnje njetrěbne wam pisać.

2. Přetož znaju wašu zwólniwosć, kotrejež dla z wami so khwalu pola Macedonskich. Též Achaja je (k tomu) hotowa wot lońšeho lěta a waša horliwosć je mnohich zbudźiła.*

3. Pósłach pak bratrow, zo by, čohoždla was khwalimy, prózdne njebyło w tej wěcy, zo sće, (kaž sym prajił) hotowi:

4. Zo bychmy, hdyž Macedonscy ze mnu přińdu a was njepřihotowanych nadeńdu, my (zo njerjeknu wy) zahańbjeni njebyli w tej dowěrje.*

5. Mějach tohodla za potrěbne, bratrow prosyć, zo bychu do prědka k wam šli a přihotowali slubjene žohnowanje, zo by było přihotowane, tak jako žohnowanje, nic jako skuposć.*

6. To pak praju: Štóž skupje wusywa, budźe tež skupje žnjeć; štóž pak wusywa w žohnowanju, budźe ze žohnowanjom tež žnjeć:*

7. Kóždy (njech da), kaž je we swojej wutrobje postajił, nic ze zrudoby abo z nuzy; „přetož wjesołeho dawaćerja Bóh lubuje.“* Sir. 35, 11.

8. Móćny pak je Bóh, zo kóždy dar rozmnoži we was, zo byšće, we wšim přeco za dosć mějicy, bohaći byli k wšomu dobremu skutkej,

9. Kaž je pisane: „Rozdźěli a dari khudym; jeho sprawnosć zwostawa wěki na wěki.“* Ps. 111, 9.

10. Štóž pak dawa symjo wusywarjej, wobradźi tež khlěb k jědźi, a rozmnoži wašc symjo, a přispori zróst płodow wašeje sprawnosće,

11. Zo byšće we wšim wobohaćeni byli ke wšej dobromyslnosći, kotraž skutkuje přez nas dźakprajenje Knjezej.*

12. Přetož słužba tohole zastojnstwa wupjelnja nic jeno njedostatki swjatych, ale rozmnožuje so tež we mnohich dźakprajenjach Knjezej,*

---

23. 24. Japoštoł napomina skónčnje, zo bychu wšitkich třoch, Tita a jeho towařšow, přećelnje přijeli, a z tym jim a wosadam, kotrež zastupuja, dopokazali swoju mjezsobnu křesćansku lubosć a tež prawdu khwalby, kotruž je jim dawał.

IX. **1. 2.** Spokoju so z tym, zo wam Tita a jeho towařšow poručam; k słužbje, t. r. k hromadźenju jałmožny njetrjebam was pohonjeć, dokelž wěm, kak zwólniwi sće, zo móžu so z wami tohodla khwalić a zo je waš přikład druhe wosady Achaje za tónle dobry skutk zahorił. — **3. 4.** Pawoł pak tola Tita a towařšow do prědka pósła, zo bychu z hromadźenjom khwatali, a hdyž wón z Macedonskimi přińdźe, hotowi byli; hewak by z toho hańbu měł, zo bě jich khwalił něčohodla, w čimž njeběchu sebi, kaž so wupokaza, khwalby zasłužili. — **5.** t. r. zo bychu dary žohnowane, prawje nadobne byłe a skuposć so njepokazała w snadnych darach. — **6.** Dobre skutki, wosebje jałmožna, su takrjec symjo, kotrež wusywamy a kotrež nam myto jako bohate žně za njebjesa přihotuje; čim wjacy dobrych skutkow něchtó dokonja, ćim bohatše myto na njeho čaka. — **7.** Zo by so jałmožna Bohu spodobała a čłowjekej zasłužbna była, dyrbi nic jeno přiměrjena być jeho zamóžnosći, ale ma tež so darić z lubosće, nic ze zrudoby a nuzowanja. — **8. 9.** Bóh zamóže wam kóždy dar bohaće zapłaćić, zo změjeće, jelizo sće hewak spokojni ludźo, na wšim dosć, haj hišće wjacy, tak zo móžeće druhim sobudźělić, kaž je pisane, zo sprawny darniwje rozdźěla a jeho darniwosć nima kónca, a zo ma přeco dosć k rozdźělenju. — **10. 11.** Bóh, kotryž wusywarjej symjo dawa, poda tež wam tak wjele, zo móžeće druhim dobroty činić, a kotryž wusywarjej prócu płaći, zo symjo rozmnoži, tak zo ma khlěba dosć a hišće k wusywej, budźe tež wašu dobroćiwosć z tym mytować, zo z wašeje dobroćiwosće wurosć da płody, z kotrymiž móžeće nowe dobroty wopokazować; z tym zbudźiće dźakowne wutroby, kotrež so Knjezej dźakuja za dobroty wot was dóstate. — **12—14.** Tak dopokazaće z jałmožnu swoju lubosć k bližšemu, dokelž jim podawaće, štož nimaju

13. Hdyž z doswědčenjom tuteje słužby Boha khwala dla posłušnosće wašeho wuznaća w evangeliu Khrystusowym, a dla dobromyslnosće we wudźělenju jim a wšitkim,

14. A tež w jich modlitwje za was, dokelž žadaju za wami dla přezměrneje hnady Božeje we was.

15. Dźak (budź) Bohu za jeho njewuprajomny dar.*

STAW X.

Japoštoł počina rozestajeć swoju móc a za Khrystusa wustate prócy wopačnych wučerjow dla, kotřiž jeho potłóčujcy a jako zacpějomneho wudawajcy płodej jeho prědowanja zadźěwachu.

Ja sam pak Pawoł napominam was přez ćichomyslnosć a dobrotnosć Khrystusowu, kiž drje sym před wočomaj mjez wami ponižny, njepřitomny pak khrobły přećiwo wam.*

2. Prošu pak was, zo bych přitomny njebył khrobły z tej wutrobitosću, z kotrejž so khroblu, kaž praja, přećiwo někotrym, kotřiž měnja, zo my po mjasu khodźimy.*

3. Přetož w mjasu khodźicy, njewojujemy po mjasu.*

4. Wšak brónje našeho wojowanja njejsu mjasne, ale mócne před Bohom k powróćenju wobhrodow, z kotrymiž powróćamy rady

5. A kóždu wyšinu, kotraž so zběha přećiwo wědomosći Božej,* a jimamy kóždy rozom pod posłušnosć Khrystusowu,**

6. A smy hotowi wjećić kóždu njeposłušnosć, hdyž budźe dospolna waša posłušnosć.*

7. Na to, štož je před wočomaj, hladajće.* Ma-li štó dowěru k sebi, zo je Khrystusowy, njech tež zaso při sebi mysli, zo kaž je wón Khrystusowy, tak (smy) tež my.**

8. Přetož, budu-li so tež što wjacy khwalić z našej mocu, kotruž nam Knjez poda k natwarjenju a nic k wašemu zahubjenju, njebudu zahańbjeny.*

9. Zo pak bych so njezdał, jako bych was chcył nastróžić z listami, —

---

a tež přinošujeće k rozmnoženju Božeje česćo, dokelž mnozy Bohu dźak praja a jeho khwala, zo mjez wami słužba, t. j. jałmožna so tak dokonja, kaž sebi lubosć žada, a zo wy evangelium Khrystusowe wuznawaće nic jeno ze rtom, ale tež z posłušnosću, jim a wšitkim z wěrniwej wutrobu sobudźělicy, štož móžeće; tež zo so za was modla a za wami žadaju, dokelž je hnada Boža we was tak mócnje skutkowała, a zo ze skutkami lubosće so wuznamjenjeće. — **15.** Njewuprajomnje wulka je **hnada** Boža, zo je we was tak spomóžnje skutkowała.

X. **1.** Dotal bě japoštoł k tym rěčał, kotřiž běchu jemu swěrni wostali; nětko wobroći so k swojim přećiwnikam a zamołwja sebje a swoje skutkowanje přećiwo porokam. Najprjedy wotpokazuje porok, jako by k wočomaj ponižny, bojazny, w listach pak khrobły a zwažniwy sebi krute słowo dowěrił. Napomina swojich přećiwnikow, zo bychu so polěpšili, zo by wón po Khrystusowym přikładźe dobroćiwy a ponižny přećiwo nim być móhł. — **2.** t. r. napominam was, zo mje njebyšće ze swojimi wopačnosćemi k tomu nuzowali, zo bych dyrbjał přitomny wutrobitosć pokazować, kotruž mam, kaž so praji, jeno tehdy, hdyž sym zdaleny, t. r. zo bych dyrbjał khostać tych, kotřiž mi porokuja, jako bych po mjasu khodźił, t. r. zo so při swojich skutkach a słowach wot hrěšnych nakhilnosći a njeprawych wotpohladanjow wodźić dawam. — **3.** t. r. hač runje sym hrěšny čłowjek, wojuju tola za prawdu a sprawnosć a nimam njeprawych, sebičnych wotpohladanjow. — **4. 5.** Srědki, z kotrymiž wojuju, njejsu słabe z hrěšnych nakhilnosći pokhadźace, ale duchowne a tak mócne, zo wšě zadźěwki přewinu, kotrež so rozšěrjenju evangelia do puća stajeja, tež čłowjesku mudrosć a hordu wědomosć, kotraž wědomosći Božej přećiwjeć so zwaži, Khrystusej podćisnu. ** t. r. zo wšitcy do Khrystusa a jeho wěrnosće wěrja, njedźiwajcy na spóznaća čłowjeskeho rozoma. — **6.** t. r. z tymi samymi srědkami chcu tež khostać wšěch njeposłušnych, mjenujcy z cyrkwje wuzamknyć swojich přećiwnikow, ale najprjedy dyrbi waša posłušnosć hišće dospołniša być; přetož tajke khostanje ma so wot wosady sameje stać. — **7.** t. r. kedźbujće jeno na to, štož na mni widźiće, a spóznajeće, zo z mócnymi srědkami wojuju. ** Přećiwnicy rozšěrjachu, zo su jeno woni prawi słužownicy Khrystusowi, nic pak Pawoł. — **8.** t. r. budu-li so hišće bóle khwalić — kaž so bórzy stanje — z mocu, kotruž sym wot Knjeza dóstał, z kotrejž mam wam k wužitku a nic k škodźe być, dopokazam, zo moja khwalba njebudźe hołe słowo, ale zo sym prawy a lubowany słužownik Khrystusowy. — **9—11.** t. r. bych móhł hišće to abo druhe prajić ke khwalbje swojeje wot Khrystusa dóstateje mocy;

10. Dokelž wšak listy, praja, su ważne a krute, ćěłna přitomnosć pak słaba a rěč zacpějomna, —

11. Njech sebi tajki to pomysli, zo kajcyž smy po słowje z listami njepřitomni, tajcy (smy) též přitomni po skutku.*

12. Přetož njezważamy so, sebje samych přiličić a přirunać k někotrym, kotřiž sebje samych poručeju; ale sami měrimy sebje samych po sebi a přirunujemy sebje samych ze sobu.*

13. My pak njebudźemy so přez měru khwalić, ale po měrje prawidła, kotruž je nam Bóh přiměrił jako měru, zo bychmy dosahnyli hač k wam.* Ef. 4, 7.

14. Přetož njerozćahujemy so, jako bychmy k wam njedosahali; hač k wam wšak dóńdźechmy w evangeliu Khrystusowym.*

15. Přez měru so njekhwalimy z cuzymi dźěłami; nadźiju pak mamy, rosće-li waša wěra, zo budźemy mjez wami wulcy po našim prawidle do nadobnosće,

16. Zo budźemy též w krajinach zady was evangelium připowědować, a njebudźemy so khwalić w cuzym prawidle z tym, štož je přihotowane.*

17. „Štóž so khwali, njech w Knjezu so khwali;“* Jer. 9, 23; 1. Kor. 1, 31.

18. Přetož nic tón, kiž so sam poručuje, je doswědčeny, ale tón, kotrehož Knjez poručuje.*

STAW XI.

Falšnych japoštołow dla, kotřiž Pawołowe wučby wobroćeju, boji so wón za Korinthskich a spomina, čohodla wot nich podpěry njebjerješe; potom rozestaja na dopokaz, zo dyrbja jemu wjacy wěrić dyžli jim, swoje zasłužby a najprjedy horja, kotrež je wustał, Khrystusowu wěru wopowědujo, a prócy a starosć.

Zo byšće tola něšto mało mojeje njemudrosće znjesli! Haj, znjesće též mje.*

2. Přetož horju za was ze žarliwosću Božej. Přetož slubich was jako čistu knježnu wudać jednomu mužej, Khrystusej.*

3. Boju pak so, zo jakož had Jěwu zawjedźe ze swojej lesću, by so skazyło waše zmyslenje a wotpadnyło wot wěrnosće, kotraž je w Khrystusu.*

4. Přetož, jelizo přikhadnik druheho Khrystusa připowěduje, kotrehož njejsmy připowědali, abo jelizo druheho ducha dóstawaće, kotrehož njejsće dóstali, abo druhe evangelium, kotrež njejsće přijeli: byšće to z prawom znjesli.*

tola njepisam dale wo tom, zo bychu přećiwnicy njeprajili, zo sym w listach khrobły a kruty, přitomny pak słaby a bojazny; jeno to spomnju, zo budu přitomny we swojim skutkowanju runje tajki, kajkiž sym we słowach swojich listow. — **12.** t. r. wjacy k swojej khwalbje njeprajimy, dokelž njechamy k tym słušeć, kotřiž sebje samych wuzběhuja; ale wosebitosće, z kotrymiž so khwalimy, mamy woprawdźe, njewudawamy so za wjetšich dyžli smy, naše rěče su měrjene po našich skutkach, mjez tym zo pola našich přećiwnikow skutki wukhwalowacym słowam runja njejsu. — **13.** Moje khwalenje njeje přezměrne, ale ma swoju měru, kotraž je postajena a měrjena wot Boha po mjezy mojeho skutkowanja, a po tej měrje dosaha moje skutkowanje hač k wam. — **14.** t. r. Hač runje z wami so khwalimy, njepřekročimy měru khwalby, njerunamy so čłowjekej, kotryž za něčim ruku wupřestrěwa, štož pak swojeje maličkosće dla njedosahnje. My dosahamy hač k wam ze swojim skutkowanjom, evangelium wam připowědujcy. — **15. 16.** t. r. njekhwalimy so ze skutkami, kotrež buchu wot druhich dokonjane, kaž naši přećiwnicy, ale nadźijemy so, zo budźemy též my, hdyž budźeće wy we wěrje wobkrućeni, po swojim skutkowanju mjez wami khwaleni; přetož chcemy evangelium připowědować w krajinach, wot was zdalenych, hdźež hišće njeje za nje ničo přihotowane. — **17.** Štóž něšto dobre dokonja, dokonja to z pomocu Božej; zo jeho Knjez podpěraše, z tym ma so khwalić. — **18.** t. r. jeno tón je wobkrućeny jako słužownik Boži, kotryž je wot Knjeza poručany z tym, zo z jeho pomocu podpěrany dobre skutki dokonja.

XI. **1.** Runje bě japoštoł spomnił, zo tón, kiž so sam khwali, z tym njeje doswědčeny, a tohodla zda so njemudry być, hdyž swoje zasłužby wuzběhuje; tola přeje sebi, zo bychu Korinthscy tajku njemudrosć a jeho samoho znjesli. Nima druheho srědka, zo by poroki napřećiwnikow zničił, khiba tón, zo na swoje dźěła spomina. — **2.** Tuta njemudrosć pokhadźa z mojeje wulkeje lubosće k wam, kotraž njeznjese, zo was druzy zawjedu. Jako Bóh swojich wuzwolenych njeskónčnje lubuje, a njepřida, zo jemu swěru złamaju, tak též ja lubuju was, a chcu was jako čistu knježnu, t. r. jako njeskaženu, bohuspodobnu wosadu Khrystusej, njebjeskemu nawoženi přepodać. — **3.** Tola boji so japoštoł, zo bychu Korinthscy we swěrje ke Khrystusej wosłabjeli a wot wěrnosće so wotwobroćili. — **4.** Mój strach wo was njeje bjez přičiny, dokelž sebi lubić dašće, zo přikhadni, t. r. druzy wučerjo

5. Přetož měnju, zo w ničim mjenje činił njejsym, dyžli (ći) wulcy japoštołowje.*
6. Hač runje wšak sym njenazhonjeny w rěči, tola nic we wědomosći; we wšim pak buchmy wam zjawni.*
7. Abo zhrěšich so sameho ponižejo, zo byšće wy powyšeni byli? zo darmo evangelium Bože wam připowědach?*
8. Druhe cyrkwje wobrach, přijawši mzdu k wašej službje.
9. A hdyž běch pola was a tradach, nikoho znjewobćežowach; přetož štož so mi njedóstawaše, dosadźichu bratřa, hdyž běchu z Macedonije přišli, a we wšim zdźeržach so wam njewobćežny, a zdźeržu so též.*
10. Wěrnosć Khrystusowa je we mni, zo tuta khwalba wo mni njebudźe zastajena w krajinach Achaje.*
11. Čohodla? Zo was njelubuju? Bóh (to) wě.
12. Štož pak činju, budu též činić, zo bych přiležnosć wzał tym, kotřiž přiležnosć pytaju, zo bychu w tom, z čimž so khwala, tajcy namakani byli, jako též my.*
13. Přetož tajcy su zełhani japoštołowje, lesćiwi dźěłaćerjo, kotřiž so přetworjeju do japoštołow Khrystusowych.*
14. A bjez dźiwa; přetož sam djaboł přetworja so do jandźela swětła.
15. Njeje potajkim ničo wulke, hdyž so jeho służownicy přetworjeju jako służownicy sprawnosće; a jich kónc budźe po jich skutkach.*
16. Zaso praju (zo by mje nichtó za njemudreho njeměł; hewak přiwzmiće mje jakož njemudreho, zo bych so též ja tróšku khwalił):*
17. Štož rěču, njerěču po Bohu, ale jako w njemudrosći, w tutej wěcy khwalenja.*
18. Dokelž so mnozy khwala po mjasu,* budu so též ja khwalić.**
19. Radźi wšak znjeseće njemudrych, dokelž sće sami mudri.*
20. Přetož znjeseće, hdyž was něchtó do wotročstwa honi, hdyž (was) něchtó zežěra, hdyž was něchtó popaduje, hdyž so něchtó přezběhuje, hdyž was něchtó do wobliča bije.*

---

wam Khrystusa hinak wopowědowachu, druheho ducha lubjachu, druhe evangelium wučachu, dyžli ja. Hdyž to znjesešće, směm so bojeć, zo též wot wěrnosće cyle so wotwobroćiće. — **5.** t. r. moji přećiwnicy, kotřiž so sami japoštołowje mjenuja; wjacy dyžli woni sym wěsće ja dokonjał, a tohodla njeprawje činiće, hdyž sebi jich a jich wučbu wyšeważiće, dyžli mje. — **6.** t. r. hač runje z rjenje klinčatymi słowami njerěču, sym tola we wědomosći wěry derje rozwučeny, a po wučbje a žiwjenju derje znaty. — **7.** Též z tym sebi njezasłužich, zo sebi mje mjenje ważiće, zo wam darmo evangelium připowědowach a so ponižach, z dźěłom sebi to zasłužejo, štož k zežiwjenju trjebach; ponižach so tohodla, zo byšće wy powyšeni byli, t. r. z pohanskeho błuda ke křesćanskej wěrnosći so pozběhnyli. — **9.** t. r. wot druhich wosadow, na přikład khudšich macedonskich bjerjech, štož trjebach; wot was ničoho nježadach ani tehdy, hdyž wučenje mi khwile njewostaji, zo bych z rukomaj dźěłał, dokelž tehdy dóstawach podpěru z Macedonije. — **10.** Khwalba, zo darmo, cyle njesebičnje evangelium připowědach, a přichodnje připowědać budu, zakhowam sebi w Achaji, to slubju při wěrnosći Khrystusowej, kotraž je we mni a kotraž łžu njeznjese. — **12.** Zo za připowědanje evangelia wot was ničoho nježadam, njestawa so, dokelž was njelubuju a tohodla waše dary zacpěwam, ale zo bych swojim přećiwnikam přičinu njedał, mje hanić a mi sebičnosć porokować, a zo bychu též sami w skutku dopokazali, z čimž so khwala, zo runje tak njesebičnje evangelium připowědaju, jako my. — **13.** Tući, t. r. moji přećiwnicy, pytajcy jeno swój wužitk, wudawaju so jeno za japoštołow Khrystusowych, łža a jebaju, a su skerje japoštołowje djaboła. — **15.** Nětko móža drje so tajić před čłowjekami, ale Wšohowědomy zapłaći jim, kaž sebi zasłužichu. — **16.** Maće-li pak mje za njemudreho, posłuchajće na mnje sćerpnje, jakož na njemudreho, a znjesće, hdyž so tróšku khwalu. — **17.** Njerěču jako wot Boha pohnuty, ale jako w njemudrosći, kotraž k samokhwalbje pohonja. — **18.** t. r. pohnući wot zmysłnosće, wot wšelakich sebičnych wotpohladanjow; ** též ja chcu so khwalić, ale jeno zo bych z tym was za Boha a wěrnosć dobył. — **19.** t. r. dokelž sće mudri ludźo, znjeseće sćerpnje moju samokhwalbu. — **20.** Wočakuju, zo moju khwalbu ćim skerje znjeseće, dokelž dźě sebi lubić daće, zo druzy, t. r. moji přećiwnicy, nad wami knjezuja, jakož nad robotnikami, waše zamóženje wam wurěčuja abo bjeru, sebje samych pozběhujcy was ćišća, abo njehańbićiwje z wami zakhadźeju.

21. K zahańbjenju praju, jako bychmy w tom słabi byli. We čimž so štó khrobli (w njemudrosći praju), khroblu so tež ja.*

22. Hebrejscy su? tež ja; Israelitowje su? tež ja; Abrahamowe symjo su? tež ja.*

23. Służownicy Khrystusowi su? (jako mjenje mudry praju), ja bóle;* we přemnohich prócach, w jastwach husćišo, w pukach přez měru, w smjertnych strachach často.**

24. Wot Židow dóstach pjećkróć štyrceći razow bjez jenoho.* 5. Mójz. 25, 3.

25. Třikróć buch z prutami šwikany,* jónu kamjenjowany, třikróć so mi łódź rozrazy, dźeń a nóc přebych w mórskej hłubinje, Jap. sk. 16, 22; 14, 18; 27, 41.

26. Na pućowanjach často, w strachach na rěkach, w strachach přez rubježnikow, w strachach mjez mojim ludom, w strachach mjez pohanami, w strachach we měsće, w strachach we pusćinje, w strachach na morju, w strachach mjez falšnymi bratrami:*

27. W prócy a ćeži, w bjezspanju často, we hłodźe a łačnosći, w mnohich postach, w zymje a nahoće.

28. Bjez toho, štož je zwonka, je moje wšědne nadběhowanje, starosć wo wšitke cyrkwje.*

29. Štó wosłabja, a ja (sobu) njewosłabjam? štó je pohóršowany, a ja so njehorju?*

30. Mam-li so khwalić, budu so khwalić ze swojej słabosću.*

31. Bóh a Wótc našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, kotryž je khwaleny na wěki, wě, zo njełžu.

32. W Damasku wobstražowaše bohot krala Aretasa město Damascenskich, zo by mje zajał;*

33. A z woknom buch w korbje spušćeny přez murju, a tak ćeknych jeho rukomaj. Jap. sk. 9, 24.

STAW XII.

Pawoł powěda wo widźenjach, kotrež je měł, a wo jemu datym mjasnym žahadle a rozpraja, zo su jeho k tomu nućili, zo so khwali, mjez tym zo bychu woni jeho připóznać měli dobrotow dla, kotrež běchu wot njeho dóstali: wón je nětko hišće přihotowany, zo by so za nich woprował; ale boji so, zo by k nim přišedši někotrych w zwadach, druhich hišće w njekmanstwach namakał.

Mam-li so khwalić — njesłuša wšak so —, přińdu na widźenja a zjewjenja Knjeza.*

2. Znaju čłowjeka w Khrystusu,* před štyrnaće lětami (hač w ćěle, njewěm; hač

21. Je-li tajke khrobłe zakhadźenje pola was česćomne, dyrbju k swojej hańbje wuznać, zo sym słaby był. Z čimž hewak štó wot nich khroble so khwali, směm so ja runje tak dowěrnje khwalić, njech so to pola mojich přećiwnikow jako njemudrosć zda. — 22. To su wšelake pomjenowanja za Židow, z kotrymiž so khwalachu. Mjeno „Hebrejscy“ wupraji jich narodnosć; „Israelitowje“ jich wuzwolenje jako lud Boži; „Abrahamowe symjo“ jako lud, z kotrehož měješe so po Božich slubjenjach Messias narodźić. — 23. Wudawaju-li so za służownikow Khrystusowych, mam ja wjacy prawa k tomu mjenej, byrnje so to mojim přećiwnikam njemudre być zdało. ** Pawoł liči prócy a ćerpjenja, z kotrymiž je jako swěrny służownik Khrystusowy doswědčeny. Wšitke tu wopominane ćerpjenja njemjenuja so w „Japoštołskich skutkach“, dokelž wone cyłe žiwjenjo Pawoła njewopisuja. — 24. Po zakonju njesmědźeše židowski sud wjacy dyžli štyrceći pukow nadobo přisudźić; tuž bu jich jeno dźewjeć a třiceći wudźělanych, po wučbje farisejow, zo ma so něšto mjenje činić dyžli je dowolene, a něšto wjacy, dyžli je přikazane, zo by so tak zakoń wěsće dopjelnił. — 25. t. r. wot pohanow. — 26. t. r. mjez křesćanskimi Židami, kotřiž Pawoła hidźachu, dokelž tež pohanam evangelium připowědowaše. — 28. Pódla tutych ćerpjenjow, kotrež mje často napaduja, mam swoje wšědne dźěło, a njepřestawacu starosć za wšě cyrkwje. — 29. t. r. ze wšěmi sobu ćerpju; wosłabja-li něchtó w dobrym žiwjenju, to čuju; dawa-li so někomu pohóršk, to mje boli a pali. — 30. t. r. mam-li so khwalić, chcu so swojich ćerpjenjow khwalić, w kotrychž so moja słabosć pokazuje. — 32. Nětko počina Pawoł wo swojich ćerpjenjach powědać, tola přestawa, hdyž je spóznał, zo z tym sebje samoho bóle česći, dyžli Boha. Arabiski kral Aretas bě město Damaskus tehdy dobył, a da, dokelž sebi Židźa žadachu, wrota stražować, zo by jim Pawoł njećeknył.

XII. 1. Pawoł njerěči dale wo swojich ćerpjenjach, ale spomina nětko na widźenja, w kotrychž so jeno Boža miłosć pokazuje a jeničcy Bóh česći. Wo sebi powěda jakož w druhim čłowjeku. — 2. Čłowjek w Khrystusu, t. j. křesćan, kiž je přez křćeńcu do Khrystusa zaščěpjeny.

zwonka ćěła, njewěm,** Bóh wě), zo bu tajki torhnjeny hač do třećeho njebja.***

3. A znaju tajkeho čłowjeka (hač w ćěle, hač zwonka ćěła, njewěm, Bóh wě),

4. Zo bu torhnjeny do paradiza, a wusłyša potajne słowa, kotrež čłowjek wuprajić njesmě.*

5. Z tajkim budu so khwalić, ze sobu pak njebudu so khwalić, khiba w swojich słabosćach.*

6. Přetož bych-li so khwalić chcył, njebudu njemudry; wšak budu wěrnosć rěčeć. Zdźeržuju pak so, zo by nichtó wo mni njeměnił wjacy, dyžli wo mni widźi abo wo mni słyši.*

7. A zo by wulkosć zjewjenjow mje njepřezběhnyła, bu mi date kaładło mojeho mjasa, jandźel djaboła, kiž mje z pjasćemi bije.*

8. Tohodla sym třikróć Knjeza prosył, zo by wote mnje wotstupił.

9. A wón rjekny mi: Dosaha tebi moja hnada; přetož móc dopjelnja so w słabosći.* Radši budu so tohodla khwalić w swojich słabosćach, zo by we mni bydliła móc Khrystusowa.

10. Tohodla mam spodobanje w swojich słabosćach, w hanjenjach, w nuzach, w přesćěhanjach, we wuzkosćach Khrystusa dla; přetož hdyž słaby bywam, tehdy sym sylny.*

11. Buch njemudry,* wy mje přinućišće; přetož ja mějach wot was poručowany być, dokelž wo ničo njejsym mjeńši był, dyžli ći, přewulcy japoštołojo, hač runje ničo njejsym.

12. Wopokazma mojeho japoštołstwa wězo stawachu so mjez wami we wšej sćerpnosći, w znamjenjach a dźiwach a mocach.*

13. Přetož što je, čohož sće mjenje měli přećiwo druhim cyrkwjam, khiba zo ja sam was njewobćežowach? Wodajće mi tule njeprawosć.*

14. Hlej, třeći króć sym nětko hotowy k wam přińć, a njebudu was wobćežować. Přetož njepytam waše, ale was. Dźěći wšak nimaju staršim pokłady hromadźić, ale starši dźěćom.*

15. Ja pak chcu jara rad (swoje) woprować a sam woprowany być za waše

---

** Pawoł sam njewědźeše, hač bě jeho duša při tutom widźenju z ćěłom zjednoćena, abo hač bě ćěło spodźiwnje wopušćiła; *** Cyłu přestrěń wyše zemje mjenowachu stari „njebjo“, kotrež do wšelakich dźěłow, jedyn nad druhim, dźělachu. Hdyž Pawoł praji, zo bu hač do třećeho njebja torhnjeny, ma to rěkać, zo bu jara wysoko nad zemju pozběhnjeny. — **4.** Nic jeno do stworjeneho njebja, ale tež do paradiza, do Božeho wobydlenja bu powyšeny, a tu wo potajnosćach powučeny, kotrež nichtó wopowědować njemóže. — **5.** t. r. za toho čłowjeka, kotryž bu tak pohnadźeny, abo za tu jemu wopokazanu miłosć, chcu so khwalić, dokelž z tym Boha khwalu, za sebje samoho pak so khwalić nochcu, khiba jeno w swojich słabosćach. — **6.** t. r. bych mnohe k swojej khwalbje prajić móhł, a njebych njemudry był a wěrnosć bych z tym rěčał, ale njekhwalu so z tym, zo bychu ludźo wjacy wo mni njemyslili, dyžli woprawdźe sym; po mojim žiwjenju a po mojej wučbje njech mje sudźa. — **7.** Zo by Pawoł z wulkotnymi zjewjenjemi so njehordźił, ale na swoju słabosć spominał, dopušći Bóh, zo jeho jandźel djaboła, t. r. wot djaboła přikhadźaca, mócna mjasna požadosć k hrěcham nječistoty wabješe. — **9.** Próstwa, zo by jandźel djaboła, t. r. mjasna požadosć, jeho wopušćiła, njebu wusłyšana, ale Boža pomoc bu jemu slubjena, zo by wabjenja předobył a z stajnym wojowanjom jeho duchowna móc přiběrała a móc Boža, t. j. hnada Boža, so jemu nadobnišo wudźěłała. — **10.** Wjeselu so tohodla w swojich słabosćach a přećiwnosćach, dokelž mi wjacy miłosće Božeje dawaju, a z tej sym w słabosćach sylny. — **11.** t. r. dokelž so runja njemudrym khwalach; ale wy mje k tomu nuzowašće, dokelž njepřipóznašće, štož sym jako japoštoł mjez wami skutkował, ale wažešće sebi mje mjenje, dyžli pozdźišich wučerjow, jako bych mjenje dokonjał a mjeno japoštoła njezasłužił. — **12.** Sćerpnje a wutrajnje sym mjez wami skutkował a Bóh je moje japoštołske skutkowanje z dźiwami wobkrućił. — **13.** Štožkuli bu druhim cyrkwjam date, dawaše so tež wam, jeno w tom je rozdźěl, zo druhe cyrkwje swojim japoštołam poskićachu, štož k zežiwjenju trjebachu, ja pak ničoho njebjerjech. Je-li to křiwda, wodajće mi ju. — **14.** Nježadam za wašim zamoženjom, ale za wašimi dušemi. Jako starši za dźěći hromadźa, tak chcu tež ja, waš duchowny wótc, wam njebjeske pokłady podawać, njepřińdu pak sebi k wam po časne pokłady.

duše, njech sym, čim bóle was lubuju, ćim mjenje lubowany.*

16. Ale njech je! ja was njejsym wobćeżował; ale dokelž sym překlepany, zajach was z lesću?*

17. Wuklukach was přez někoho z tych, kotrychž k wam pósłach?

18. Tita sym prosył, a z nim sym pósłał bratra. Je was Titus wuklukał? Njejsmoj w tom samym duchu khodźiłoj? nic w tych samych stopach?

19. Dawno měnić, zo před wami so zamołwjamy? Před Bohom w Khrystusu rěčimy; wšitko pak, najlubši, je za waše natwarjenje.*

20. Přetož boju so, zo k wam přišedši snadź was njenadeńdu tajkich, kajkichž chcu, a zo budu ja wot was namakany, kajkehož mje njechceće; zo su snadź mjez wami zwady, zawisće, hněwanja, rozkory, wobrěčenja, přisłodźenja, naduwanja a zběžki;*

21. Zo by mje Bóh, hdyž přińdu, zaso njeponižił pola was, a zo bych njetrjebał žarować wo mnohich z was, kotřiž su prjedy hrěšili a njejsu pokutu činili dla nječistoty a kurwaŕstwa, a njehańbitosće, kotruž su skućili.*

STAW XIII.

Japoštoł hrozy tym, kotřiž běchu zhrěšili, zo by jich k pokuće pohnuł, a nuzowany njebył, k nim přińć a jich khostać; k tomu bu jemu wot Khrystusa móc data, kotruž dyrbja tež při sebi samych spóznać; a přidawa powšitkowne napominanja a postrowjenja.

Hlejće, třeći króć nětko du k wam. „We rće dweju abo třoch swědkow wobstoji kóžde słowo.“* 5. Mójz. 19, 15; Mat. 18, 16; Jan. 8, 17; Hebr. 10, 28.

2. Předpowěch a předpowědam jako přitomny a nětko njepřitomny tym, kotřiž prjedy zhrěšichu, a wšěm druhim, zo, hdyž zaso přińdu, njepřepušću.*

3. Žadaće dopokaz toho, kiž we mni rěči, Khrystusa, kotryž njeje słaby we was, ale mócny we was?*

4. Přetož hač runje bu křižowany ze słabosće, je tola žiwy w mocy Božej. A tež my smy słabi w nim; ale budźemy žiwi z nim z mocy Božeje přećiwo wam.*

5. Sebje samych přepytujće, hač sće we wěrje; sebje samych wobhladujće. Abo njeznajeće sebje samych, zo je Khrystus Jězus we was? khiba zo snadź sće njedoswědčeni.*

6. Nadźiju pak so, zo spóznajeće, zo my njejsmy njedoswědčeni.*

---

15. Nic jeno swoje kubła, haj sebje chcu woprować, zo bych waše duše za wěčnu zbóžnosć dobył; tež chcu was lubować, a to ćim bóle, čim mjenje sym wot was lubowany. Tak njesebičnje skutkowaše japoštoł. — 16. Japoštoł wotpokazuje porok, kotryž by móhł so činić, zo hač runje sam ničoho nježadaše, zo je sebi přez tamnych, kotrychž pósła, něšto podawać dał. Tež ći, wosebje Titus, su w tom samym duchu, njesebičnje evangelium připowědali. — 19. Myslíće sebi, zo před wami so zamołwjamy; tola njestawa so to, jako bychmy was za swojich sudnikow měli; Bóh je naš sudnik, před nim so zamołwjamy, a to w Khrystusu, t. r. po Khrystusowej wučbje, jako prawi křesćenjo, z nim zjednoćeni; rěčimy pak tež k wašemu natwarjenju, t. r. zo byšće wumóženi z rukow njeprawych wučerjow w křesćanskej dospołnosći přiběrali. — 20. Dyrbju po wšitkich zhonjenjach so bojeć, zo was w křesćanskim žiwjenju tak wobkrućenych njenamakam, jakož dyrbju sebi to žadać a zo tohodla tež wy mje krućišeho wuhladaće, dyžli sebi přejeće. — 21. Jako dobre počinki japoštołej wjeselo a česć přinjesu, tak zrudźa a poniženu jeho ćežke hrěchi, kotrež so w jeho wosadźe skućichu a njezapokućichu; tohodla skorži japoštoł, zo mnozy hrěchi njezapokućeju, w kotrychž běchu žiwi, hdyž jich posledni króć wopyta.

XIII. 1. Přińdu a po swědčenju rozsudźu wšitke skóržby, kotrež so přećiwo wam zjewja. — 2. Předpowěch wam a nětko byrnje zdaleny, tola pak runje tak wažnje, jako bych přitomny był, wam připowědam, zo budu bjez smilnosće khostać; praju to tym, kotřiž zhrěšichu, zo bychu pokutu činili. — 3. Abo dyrbju wam dopokazać, zo Khrystus we mni rěči a was napomina a wam hrozy? haj Khrystus, kotryž we mni mjez wami so słaby njepokaza, ale mócny, we wšelakich dźiwach. — 4. Njeměјće dotalnu dobroćiwosć za słabosć; ale podobnje, kaž so Khrystus křižować da, jako by najsłabši był, tola pak z Božej mocu wožiwi, tak mam ja nětko podźěl na jeho słabosći, wožiwju pak tež z nim z mocu Božej nad wami, t. r. dopokazam, zo směm z nim zjednoćeny hrěšnosć khostać. — 5. Za tym njehladajće, hač je Khrystus we nas, ale sebje samych pruhujće, hač sće krući we wěrje; tak spóznajeće sebje samych, a wosebje hač je Khrystus we was, hač we was ze swojej hnadu skutkuje. Njespóznajeće-li pak Khrystusa we sebi, njejsće doswědčeni. — 6. Nadźiju so, zo

7. Tola prosymy Boha, zo byšće ničoho złeho nječinili, nic zo bychmy so my doswědčeni wopokazali, ale zo byšće wy, štož je dobre, činili, my pak jako njedoswědčeni byli.*

8. Přetož ničoho njemóžemy přećiwo wěrnosći, ale (jenož) za wěrnosć.*

9. Přetož wjeselimy so, zo smy my słabi,* wy pak sće mócni. Tež wo to prosymy, wo wašu dokonjanosć.

10. Tohodla pišu wam to njepřitomny, zo přitomny bych njetrjebał krućiši być pomocy, kotruž je mi Knjez podał k natwarjenju a nic k potorhanju.*

11. Hewak, bratřa, wjeselće so, wudokonjejće so, napominajće so, budźće jeneje mysle, mějće pokoj; a Bóh pokoja a lubosće budźe z wami.*

12. Postrowće so mjez sobu ze swjatym wokošenjom. Postrowjeju was wšitcy swjeći.*

13. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa a lubosć Boža a zjednoćenje Ducha swjateho (budź) z wami wšitkimi. Amen.*

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA GALATISKICH.

STAW I.

Japoštoł Galatiskim porokuje, zo so wotwobroćić dachu wot wěrnosće, kotruž běchu wot njeho dóstali, a kotrejež maju jeničcy so dźeržeć; zo ju wón njenawukny wot čłowjeka, ale z wozjewjenja Khrystusoweho, a zo je ju z tej samej horliwosću potom wučił, z kotrejž bě prjedy so ji přećiwjał; kak je jeho Bóh k wopowědowanju evangelia wotdźělił.

Pawoł, japoštoł nic wot čłowjekow ani přez čłowjeka, ale přez Jězusa Khrystusa, a Boha Wótca, kotryž jeho zbudźi wot mortwych,*

2. A wšitcy bratřa, kotřiž su ze mnu,* cyrkwjam Galatije.**

3. Miłosć wam a pokoj wot Boha Wótca a našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,

4. Kotryž sebje samoho poda za naše hrěchi,* zo by nas wutorhnył z přitomneho skaženeho swěta,** po woli Boha a našeho Wótca,

---

spóznajeće, zo Khrystus we mni rěči a skutkuje. — **7.** t. r. prosymy, zo byšće złeho nječinili, a nam z tym přičinu njeposkićeli, zo bychmy doswědčeni so pokazali, t. r. z mocu wot Khrystusa wuhotowani, tak zo směmy was khostać; ale přejemy sebi, zo byšće dobre činili a my njedoswědčeni byli, t. r. mocy njeměli, z kotrejž směmy khostać. — **8.** Wěrnosć rěka tudy to, štož je prawe a dobre; sće-li we wěrnosći, t. r. jelizo činiće, štož je dobre a prawe, njezamóžemy ničoho přećiwo wam z mocu, kotruž hewak mamy, k wobkrućenju wěrnosće. — **9.** t. r. tež ničoho přećiwo wam njezamóžemy, dokelž sće mócni, t. r. w křesćanskim žiwjenju wobkrućeni. — **10.** Pišu wam do prědka, zo byšće před mojim přikhadom so polěpšili, zo bych přišedši njetrjebał móc nałožeć, kotruž je mi Knjez podał, zo bych dobre podpěrał, a nic zo bych kazył. — **11.** Bóh, wot kotrehož pokoj a lubosć pokhadźa, budźe was podpěrać w dobrym. — **12.** t. r. wšitcy křesćenjo wosady, w kotrejž Pawoł list pisaše. — **13.** Miłosć, kotruž je nam Khrystus zasłužił, ma swoje žórło w lubosći njebjeskeho Wótca; dóstawamy ju přez Ducha swjateho, kotryž nam ju wudźěluje we swjatej cyrkwi.

I. **1.** S. Pawoł zamołwja hnydom na spočatku swoje japoštołske powołanje; nic wot čłowjekow, ale wot Boha Wótca, a tež nic přez čłowjeka, snadź přez jenoho z japoštołow, ale njeposrědnje přez Khrystusa wot mortwych wstanjeneho bu wón k japoštołstwu powołany. — **2.** t. r. kotřiž ze mnu evangelium wopowěduja. ** List njeje jeno jenej wosadźe, ale wšitkim w galatiskej krajinje přebywacym wosadam pisany, dokelž běchu wobstojnosće we wšěch nimale jenajke. Wot jeneje wosady podawaše so druhej, zo by zjawnje čitany był. — **4.** t. r. woprowaše so dobrowólnje, zo bychmy wodaće hrěchow dóstali. ** Swět w swojej hrěšnosći bliži so wěčnemu zatamanju; zo by nas tak zrudnemu wotsudej wutorhnył, wot skaženeho swěta nas dźělił, woprowaše so po woli Boha Wótca Jězus Khrystus.

5. Kotremuž je khwała wěki na wěki. Amen.
6. Dźiwam so, zo tak bórzy so wotwobrоćeće wot toho, kotryž was powoła k miłosći Khrystusowej, k druhemu evangeliu;*
7. Štož njeje ničo druhe, hač zo su někotři, kotřiž was zamućeju a chcedźa přewróćić evangelium Khrystusowe.*
8. Ale bychmy-li my abo jandźel z njebjes wam wopowědował nimo toho, štož smy wam wopowědowali, budź zastorčeny.*
9. Jakož smy wam hižo prjedy prajili,* też nětko zaso praju: Jelizo wam něchtó (něšto) wopowěduje nimo toho, štož dóstašće, budź zastorčeny.**
10. Přetož pytam nětko čłowjekow dobyć, abo Boha? Abo žadam čłowjekam so spodobać? Bych-li hišće čłowjekam so spodobał, bych Khrystusowy słužownik njebył.*
11. Přetož znate wam činju, bratřa, zo evangelium, kotrež bu wam wote mnje wopowědowane, njeje po čłowjeku;

1. Kor. 13, 1.

12. Přetož ja je ani njepřijach wot čłowjeka, ani njenawuknych, ale přez zjewjenje Jězusa Khrystusa.* Ef. 3, 3.
13. Přetož słyšeli sće wo mojim něhdyšim wobkhadźenju w židowstwje, zo přezměrnje přesćěhach cyrkej Božu, a zahubjach ju,
14. A nadobywach w židowstwje před mnohimi swojimi runikami w swojim narodźe, mócnje zahorjeny bywajo za swoje wótcowske wustajenja.*
15. Hdyž pak so zespodoba tomu, kotryž mje wotdźěli ze žiwota mojeje maćerje a mje powoła přez swoju miłosć,*
16. Zo by wozjewił swojeho Syna we mni,* zo bych jeho wopowědował mjez pohanami, njeměјach so dale k mjasu a krwi.**
17. A njeńdźech do Jeruzalema k japoštołam, kotřiž běchu to přede mnu, ale wotеńdźech do Arabije, a wróćich so zaso do Damaska;*
18. Potom po třoch lětach přińdźech do Jeruzalema, zo bych Pětra* wohladał, a wostach pola njeho pjatnaće dnjow.

6. Pawoł počina list z porokom, zo so Galatiscy wot Boha Wótca, kotryž jich powoła, zo bychu dźěl měli na hnadach, wot Jězusa Khrystusa zasłuženych, wotwobroćeju a druhej wučbje wěrja, kotraž so też za evangelium wudawa. — 7. Tole nowe evangelium njeje prawe evangelium, ale wot někotrych wučerjow wučene, zo by Khrystusowe evangelium skažene było, a zo byšće wy do njepokoja přišli. — 8. Evangelium; kotrež sym wam wot spočatka wopowědował, je jeničcy wěrne evangelium, a bych-li tohodla ja, abo sam jandźel z njebjes něšto druhe wučił, by to wučba była, kotraž dyrbi so wotpokazać. — 9. t. r. tehdy, hdyž běchmy pola was. ** W 8. rjadku rěčeše Pawoł powšitkownje, tu pak ma hižo wěstych židowskich wučerjow we wočomaj. — 10. Njesměm porok zamjelčeć, dokelž sebi nježadam spodobanja čłowjekow, ale spodobanje Bože, kaž so prawemu słužownikej Khrystusowemu słuša. — 11. Evangelium, wote mnje wopowědowane, njeje čłowjeska mudrosć, ale bóžska wučba, a tohodla njesmě so přeměnjeć po čłowjeskim spodobanju. — 12. Z tym, zo bu Pawoł njeposrědnje wot Jězusa samoho k japoštołstwu powołany a wo wěrnosćach wěry powučeny, wobara so přećiwo přisłodźenjam židowskich wučerjow, kotřiž wudawachu, zo wón wěrny japoštoł njeje, kaž Pětr a Jakub a druzy, kotřiž běchu swědkowje Jězusoweho žiwjenja a wučenja. Pawoł rozestaja Galatiskim, kak je prjedy evangelium přesćěhał a kak je po swojim powołanju wot Boha samoho, a nic wot čłowjekow, też nic wot druhich japoštołow evangelium nawuknył, zo by je mjez pohanami rozšěrjał, a zo je tohodla wěrny japoštoł. — 14. Čim bóle cyrkej přesćěhach, čim krućiši buch w židowskich wustajenjach. — 15. t. r. kiž mje wot naroda k swojej słužbje, t. r. k japoštołstwu postaji a ze swojim miłosćiwym hłosom, přez spodźiwne zjewjenje při Damasku powoła; hl. Jap. sk. 9. — 16. t. r. zo najprjedy mi spóznać da swojeho Syna a jeho wučbu a jeho wumoženski skutk, zo bych jón potom mjez pohanami rozšěrjał. ** Njeprašach so čłowjekow wo radu a wučbu, z Božeho zjewjenja znajach wšitko. — 17. W jap. skutkach njespomina so na puć do Arabije; tu pak dopomni Pawoł na swoje přebywanje w Arabiji, jako na dopokaz, zo wot druhich, też nic wot japoštołow evangelium njenawukny, dokelž prěnje lěta po swojim wobroćenju w Arabiji, potajkim mjez pohanami přebywaše. — 18. Pawoł dźěše do Jeruzalema, zo by Pětra wohladał, a z tym dopokaza, zo też wosebitu hódnosć s. Pětra jako wjeŕcha japoštołow znaješe a připózna. Krótki čas, kotryž tehdy pola Pětra přebywaše, njedosahaše pak, zo by móhł wot njeho w evangeliu so rozwučić dać.

19. Druheho z japoštołow pak njejsym widźał, khiba Jakuba, bratra Knjezoweho.*
20. Štož pak wam pišu, hlej, Bóh wě, zo njelžu.
21. Potom přińdźech do krajinow Syrije a Cilicije.*
22. Běch pak po wobliču njeznaty cyrkwjam Židowskeje,* kotrež běchu w Khrystusu;
23. Telko pak běchu słyšeli: kotryž nas něhdy přesćěhaše, wopowěduje nětko wěru, kotruž něhdy zahubješe;*
24. A khwalachu we mni Boha.

STAW II.

Pawoł wučeše wěrnosć evangelia přeco bjez zadźěwka mjez pohanami, štož prěni japoštołowje za dobre spóznachu, ničo k tomu njepřidawajcy, ale Pawoła za towarša přijawši. Wón napřećiwješe so tež zjawnje Kefasej, dopokazujo, zo so nichtó ze zakońskimi skutkami njewosprawnja, ale přez wěru do Khrystusa.

Potom po štyrnaće lětach postupich zaso do Jeruzalema* z Barnabasom, přiwzawši tež Tita.
2. Postupich pak po zjewjenju* a předpołožich jim evangelium, kotrež wopowěduju mjez pohanami,** wosebje pak tym, kotřiž so zdachu něšto być, zo bych snadź podarmo njeběhał abo njeběhał był.***
3. Ale ani Titus, kiž běše ze mnu, hač runje běše pohan, njebu nuzowany so wobrězać dać,*
4. Mjenujcy skradźu přiwjedźenych falšnych bratrow dla, kotřiž běchu so přićišćeli, zo bychu slědźili za našej swobodu, kotruž mamy w Khrystusu Jězusu, zo bychu nas do wotročstwa ćisli.*
5. A tym ani na khwilu so njepoddachmy, zo by wěrnosć evangelia pola was zwostała;*
6. Wot tych pak ći, kotřiž so zdachu něšto być (kajcy su něhdy byli, na tom mi ničo njeje; Bóh njehlada na wosobu člowjeka), mi tola, kotřiž so zdachu něšto być, ničo njezdźělichu.*
7. Ale nawopak widźicy, zo je mi evangelium njewobrězanja dowěrjene, jakož Pětrej (evangelium) wobrězanja,*

---

19. t. j. Jakub Alfejowy abo Kleofasowy, štož je to same, syn, krejny přećel Jězusowy, hl. Mat. 13, 55; wón bě biskop w Jeruzalemje. — **21.** hl. Jap. sk. 9, 30. — **22.** t. r. tym wosadam, kotrež běchu zwonka Jeruzalema, wostach njeznaty. — **23.** Tón samy, kiž chcyše nas wot wěry wotwobroćić, rozšěrja ju nětko sam.

II. **1.** Japoštoł njespomina na swoje druhe pućowanje do Jeruzalema (Jap. sk. 11, 30), dokelž tehdy njezetka so ze žanym japoštołom, a dokelž tu wosebje dopokazuje, zo wučbu, kotruž wuči, wot druheho japoštoła njedósta, powěda jeno wo tych pućach, na kotrychž japoštołow widźeše; to pak so sta při tomle třećim wopyće Jeruzalema, přetož tehdy běchu so wšitcy japoštołowje zešli, zo bychu wo płaćiwosći židowskeho zakonja wuradźeli a rozsudźili. — **2.** Z wosebitym zjewjenjom Božim bu s. Pawoł powučeny, zo by do Jeruzalema šoł. ** Mjenujcy, zo so člowjek wosprawnja přez wěru do Khrystusa, tež bjez zakońskich skutkow. *** t. r. zo njeby moje skutkowanje mjez pohanami bjez spomožneho wužitka było, jelizo japoštołowje moje evangelium za prawe njespóznaju, ale žadaju, zo ma židowski zakoń tež płaćiwosć za pohanow. — **3. 4.** Japoštołowje khwalachu Pawołowe evangelium, a nježadachu, zo by židowski zakoń za pohanow, kotřiž k cyrkwi přistupichu, płaćił, a tohodla njebu Titus wobrězany, hač runje měješe wažne zastojnstwo jako Pawołowy pomocnik při rozšěrjenju evangelia; nježadachu to tež tohodla, zo bychu tym židowskim křesćanam, kotřiž sebi židowski zakoń bóle wažachu, dyžli křesćanske kaznje, a tohodla Pawołowe zadźerženje přećiwo pohanam hanjachu, přiležnosć podali, znowa jeho wobskoržeć, jako by wón pohanow přećiwo postajenjam druhich japoštołow do cyrkwje přijimał. Tući židowscy křesćenjo žadachu sebi (Jap. sk. 15, 1), zo bychu tež pohani wobrězani byli, a chcychu jich židowskemu zakonjej podćisnyć a jim swobodu wzać, t. r. zo židowski zakoń za nich njepłaćeše, kaž Pawoł a druzy japoštołowje wučachu. — **5.** Jich žadanja hnydom zaćisnychmy, zo by wěrnosć evangelia ze žadanjemi židowskeho zakonja so njeměšała a tak njeskazyła. — **6.** t. r. wot japoštołow, kotřiž nětko jako japoštołowje w cyrkwi něšto płaćachu, — na to, što su před jich powołanjom k japoštołstwu byli, njehladam —, mojej wučbje žadyn ničoho njepřida, žanoho poroka nječinješe. — **7—10.** Hdyž japoštołowje spóznachu, zo sym woprawdźe wot Boha powołany, mjez pohanami evangelium wopowědować, a zo je mje Boža miłosć dotal spodźiwnje podpěrała (dokelž tón samy Bóh, kotryž z Pětrom skutkowaše

8. (Přetož tón, kotryž skutkowaše z Pětrom w japoštołstwje mjez wobrězanymi, skutkowaše tež ze mnu mjez pohanami); —

9. A spóznawši miłosć, kotraž bu mi data, podachu Jakub a Kefas a Jan, kotřiž so stołpy być zdachu, mi a Barnabasej prawicy zjednoćenstwa, zo bychmoj mój mjez pohanow (šłój), woni pak mjez wobrězanych,

10. Jeno zo bychmoj na khudych spominałoj, wo čož sym tež starosćiwy był, zo bych to same činił.

11. **H**dyž pak Kefas do Antiochije přińdźe, znapřećiwich zo jemu zjawnje, dokelž bě poroka hódny.*

12. Přetož prjedy hač někotři wot Jakuba přińdźechu, jědźeše wón z pohanami; hdyž pak běchu přišli, wotsali a wotdźěli so, bojo so tych, kotřiž běchu z wobrězanja.

13. A jeho tajeństwu přihłosowachu druzy Židźa, tak zo bu tež Barnabas wot nich do toho tajeństwa zawjedźeny.*

14. Ale hdyž dowidźach, zo prawje njekhodźa po wěrnosći evangelia, rjeknych Kefasej před wšitkimi:* Sy-li ty, kiž sy Žid, pohanscy žiwy, a nic židowscy, kak nućiš pohanow židować?**

15. **M**y (smy) po narodźe Židźa, a nic hrěšnicy z pohanow;*

16. Wědźicy pak, zo so njewosprawnja čłowjek ze zakońskich skutkow, ale jeničcy přez wěru do Jězusa Khrystusa, wěrimy tež my do Jězusa Khrystusa, zo bychmy wosprawnjeni byli z wěry Khrystusoweje a nic ze zakońskich skutkow, dokelž ze zakońskich skutkow njebudźe wosprawnjeny žadyn čłowjek.*
Rom. 3, 20.

17. Buchmy-li pak, kotřiž žadamy, zo bychmy wosprawnjeni byli w Khrystusu, w tom sami jako hrěšnicy namakani, je (tehdy) Khrystus słužownik hrěcha? Nanihdy.

18. Přetož jelizo to, štož powalich, zaso stajam, činju so přestupnik.*

---

mjez Židami, podpěra mje mjez pohanami), podachu mi prawicy, t. r. přijachu mje mjez japoštołow, zo bych z Barnabasom dale mjez pohanami evangelium wopowědował, a zo bych tež wo khudych so starał, kotřiž su w Jeruzalemje a z cyła mjez Židami. Jakub, jeruzalemski biskop, Kefas abo Pětr, a Jan běchu najnahladniši mjez japoštołami. — **11.** Pawoł njedósta wot druhich japoštołow swojeje wučby dla žanoho poroka, ale dyrbješe w krótkim Pětrej jeho přeměnjateho zadźerženja dla zjawnje poroki činić. Po koncilu japoštołow w Jeruzalemje (Jap. sk. 15, 30), pućowaštaj Pawoł a Barnabas do Antiochije a prjedy hač Pawoł swoje druhe japoštołske pućowanje nastupi, přińdźe tam tež Pětr a pozdźišo někotři wot Jakuba pósłani. Prjedy hač ći přińdźechu, jědźeše Pětr z pohanami, štož bě po židowskim zakonju zakazane; z tym Pětr zjawnje dopokaza, zo tónle zakoń dalšeje płaćiwosć nima; hdyž pak tamni Židźa z Jeruzalema přińdźechu, wostaji so Pětr pohanskeje jědźe a njewobkhadźeše dale z pohanami, zo njeby Židam pohórška dawał, prěješe tak swoje znutřkowne přeswědčenje, zo je židowski zakoń swoju płaćiwosć zhubił, a běše we wěstym zmysłu tajenc; běše to woprawdźe słabosć, kotruž pak móžemy z tym zamołwjeć, zo Pětr nochcyše křesćanskich Židow, kotřiž swoje wobrjady jara lubowachu, rozhněwać a jich pohóršować. — **13.** Pětrowy přikład pohnu Antiochiskich Židow, kotřiž běchu dotal na Pawołowej stronje, a tež Barnabasa, zo swoje přeswědčenje zaprěwši pohanskeho wobkhada so wostajichu. — **14.** Pětr njeprěješe tu abo tamnu wěrnosć evangelia, ale njebě cyle po spóznatej wěrnosći žiwy. ** Židować rěka po židowskim zakonju žiwy być; z tym zo Pětr, wjeŕch cyrkwje, židowski zakoń wobkedźbowaše, nućeše takrjec pohanow pod tónle zakoń, dokelž dyrbjachu sebi myslić, zo zakoń za wšitkich křesćanow płaći. — **15.** Słowa hač do kónca toho stawa rěčeše Pawoł ke Kefasej w Antiochiji, zo by jeho přepokazał, zo wón njeprawje čini, ze swojim přikładom pohanow pod židowski zakoń nućo. Pawoł praji: my smy Židźa, mamy zakoń a wozjewjenja Bože, a njejsmy jako pohanjo bjez zakonja, a tohodla hrěšnicy wot naroda; pohanow mjenuje wón tudy hrěšnikow, dokelž Boha a jeho zakoń njeznajachu, a tohodla po bjezbóžnych pućach khodźachu. — **16.** Hač runje mamy my Židźa tak wosebne kubła, přijachmy tola wěru do Jězusa Khrystusa, wědźicy, zo smy jeno přez nju wosprawnjeni a nic ze zakońskich skutkow; a tuž by njeprawda była, hdy bychmy sebi zakońske skutki wot pohanow žadali. — **17.** t. r. Hrěšimy-li z tym, zo zakoń dale njewobkedźbujemy, ale přez wěru do Khrystusa wosprawnjenje wočakujemy, njeby Khrystus, kiž nas k tomu pohnu, słužownik hrěcha, t. r. wina był, zo my hrěšimy? To njesměmy nihdy sebi myslić. — **18.** Jelizo zakoń, kotryž jako njepłaćiwy powalich, t. r. kotrehož dale kedźbu njemějach, z nowa stajam, t. r. wobkedźbować počinam, dopokazuju z tym, zo ějach jón tež prjedy wobkedźbować, a zo bě tak jeho přestupjenje hrěšne.

19. Přetož ja přez zakoń zakonjej wotemrěch, zo bych Bohu žiwy był; z Khrystusom sym křižowany.*

20. Sym pak žiwy, nic hižo ja, ale Khrystus je žiwy we mni. Štož pak sym nětko žiwy w ćěle, sym žiwy we wěrje do Syna Božeho, kiž je mje lubował a sebje samoho za mnje podał.*

21. Njezaćiskam miłosć Božu. Přetož je-li přez zakoń sprawnosć, wumrě Khrystus podarmo.*

STAW III.

Jako Abrahamej, tak bu tež jeho potomnikam nic ze zakońskich skutkow, ale z wěry do Khrystusa Duch swjaty daty; zakonjej poddaći, dokelž nichtó zakoń njedopjelnja, su pokleći; ale to pokleće Khrystus přijawši, wumoži nas wot njeho, a slubjenja Abrahamej činjene so dopjelnja; zakoń wšak bu jako kubłaŕ daty, kotryž pak wosprawnjeć njemóžeše.

O njemudri Galatiscy,* štó je was skuzłował, zo sće wěrnosći njeposłušni, kotrymž bu Jězus Khrystus prjedy před wočomaj wopisany jako we was křižowany?**

2. To jeno chcu wot was zhonić: Dóstašće Ducha ze zakońskich skutkow, abo z powěstwa wěry?*

3. Tak njemudri sće, zo spočawši z duchom nětko z mjasom kónčiće?*

4. Tak wjele sće ćerpjeli podarmo? jelizo wšak podarmo.*

5. Kotryž wam nětko Ducha dawa a dźiwne mocy we was skutkuje, (čini to) ze zakońskich skutkow abo z powěstwa wěry?

6. Jakož je pisane: „Abraham je wěrił Bohu, a to přiliči so jemu jako sprawnosć.“* 1. Mójz. 15, 6; Rom. 4, 3; Jak. 2, 23.

19. Zakonjej wotemrěch, dokelž tón njepłaćeše dale, hdyž buch křesćan; jako křesćan sym z Khrystusom křižowany, dokelž přez křćeńcu buch staw Khrystusowcho ćěła, zašćěpjeny do njeho. Jakož Khrystus přez zakoń abo zakonja dla wumrě, — zakoń mjenujcy „hrěch wožiwja“, Rom. 7, 9, t. r. přez zakoń přińdźe čłowjek k spóznaću hrěcha, a zo by hrěch so zničił, pokleće hrěcha so zběhnyło, wumrě Khrystus na křižu — tak ma kóždy křćeny jako staw Khrystusowy přez zakoń zakonjej wumrěć, t. r. nima dale wo zakońske postajenja so starać, zo by njehrěšił, ale dyrbi jeno Bohu žiwy być. — **20.** We mni, a w kóždym wosprawnjenym je Khrystus žiwy, t. r. Khrystus je, kotryž mje k dobremu pohnuwa, kiž mje při dokonjenju dobreho podpěra, tak zo je dokonjam. Tola pak su tajke skutki tež za mnje zasłužbne, dokelž ze swojimi mocami to wuwjeduju, k čomuž mje Khrystus pohonja. Hač runje sym nětko hišće w ćěle, njeje tola moje nětčiše žiwjenje po žadanjach ćěła, ale we wěrje do Syna Božeho, t. r. po žadanjach křesćanskeje wěry, a tak je Syn Boži we mni žiwy, dokelž do njeho wěrju. — **21.** Na miłosć Božu so spušćam, kotraž we mni skutkuje. Njemóžu sebi myslić, zo by Khrystus bjez winy, podarmo, tak njeskónčnu lubosć w swojej smjerći wozjewił, a tola bych sebi přećiwo přeswědčenju to myslić dyrbjał, hdy by zakoń někoho wosprawnić zamóhł.

III. **1.** Pawoł bě Galatiskim z rěču, z kotrejž bě w Antiochiji Pětra powučił, zo so židowstwo z křesćanstwom měšeć njesmě, njemudrosć jich zadźerženja rozestajał; haj njemudrosć, zo chcedźa zaso postajenjam židowskeho zakonja so podćisnyć, wosebje zo mějachu wobrězanje za wěc, bjez kotrejež zbóžni być njemóža, zda so Pawołej tak wulka być, zo ju kuzłaŕskej mocy připisuje, kotraž čłowjeski rozom a wolu posłabja. ** Khrystus, t. r. evangelium, kotrež so jim prjedy, t. j. přez Pawoła wozjewješe, je runja jasnemu pismej, kotrež so před jich wočomaj pisaše, a kotrež dyrbjachu tohodla za wšitke časy před wočomaj měć, zo bychu po nim žiwi byli. Hłowne wobjećo evangelia pak bě Khrystus, kiž je ze swojej smjerću na křižu jich wumožił, a kiž je w nich, jakož we wšěch prawych křesćanach křižowany; přetož tajcy potłóčeja abo morja we sebi hrěšne nakhilnosće a křižuja je takrjec. — **2.** Zo bychu sami wuznali, zo je křesćanstwo wjele wosebniše dyžli židowstwo, praša so Pawoł, zwotkel su hnadu Ducha swjateho dóstali, kotraž jeničcy čłowjeka wosprawnja. Dokelž dyrbja wotmołwić, zo ju z wozjewjenjom křesćanstwa dóstachu, swědča z tym, zo je křesćanstwo wjele wosebniše, a zo je tohodla njemudrosć, je wopušćić a zaso židowstwa so dźeržeć. — **3.** Porjadnje pokračuje čłowjek z njedospołnosće k dospołnosći, pozběha so z nižšeho, mjasneho žiwjenja k dospołnišemu, k duchownemu; Galatiscy pak su tak njemudri, zo z duchom, t. r. z dospołnišim křesćanskim žiwjenjom spočawši, z mjasom, t. r. z njedospołnišim židowskim zakonjom skónča. — **4.** Telko sće sebi hižo Khrystusa dla lubić dali, telko woporow za Khrystusa přinjesešće, a to wšo bě podarmo, bjez zasłužbow; haj nic jeno podarmo, nětko wěru zaprěwši, sće khostanja hódni. — **6.** Tež nětko skutkuje Bóh ze swojim Duchom mjez nimi dobre počinki a wosprawnja jich, nic dokelž su židowskemu zakonjej podćisnjeni, ale dokelž wěrnosće křesćanskeje wěry wěrja, runja kaž bu Abraham wosprawnjeny, dokelž Bohu wěrješe.

7. Spóznawajće tak, zo su ći, kotřiž su z wěry, Abrahamowi synowje.*

8. Dokelž pak Pismo doprjedy wědźeše, zo z wěry Bóh ludy wosprawnja, předpowě Abrahamej: „W tebi budźa žohnowane wšitke ludy.“ 1. Mójz. 12, 3.

9. Potajkim kotřiž su z wěry, budźa z wěriwym Abrahamom žohnowani.*

10. Přetož kotřižkuli su ze zakońskich skutkow, su pod poklećom. Přetož pisane je: „Poklaty (je) kóždy, kiž njewostanje we wšim, štož je pisane w knizy zakonja, zo by to činił.“* 5. Mójz. 27, 26.

11. Zo pak w zakonju nichtó so njewosprawnja pola Boha,* je znate; „přetož sprawny je žiwy z wěry.“** Hab. 2, 4; Rom. 1, 17.

12. Zakoń pak njeje z wěry, ale „štóž je* dokonja, budźe žiwy přez nje.“ 3. Mójz. 18, 5.

13. Khrystus je nas wukupił wot pokleća zakonja, jako bu za nas poklećе, — dokelž je pisane: „Poklaty kóždy, kiž wisy na drjewje,“ —* 5. Mójz. 21, 23.

14. Zo by na ludy požohnowanje Abrahamowe přišło přez Khrystusa Jězusa, zo bychmy slubjenje Ducha přijeli přez wěru.*

15. **B**ratřa, (po čłowjesku praju),* nichtó tola wobkrućeny zwjazk čłowjeka njezběha, abo k njemu njepřidawa.

16. Abrahamej buchu slubjenja prajene a jeho symjenju. Njepraji (Pismo): „a symjenjam“, jako wo mnohich, ale jako wo jenom: „a twojemu symjenju“, kotrež je Khrystus.*

---

7. t. r. jako bu Abraham jeno přez wěru, bjez zakońskich skutkow wosprawnjeny, tak su jeno ći Abrahamowi synojo, a su wosprawnjeni, kotřiž wěrja, a nic tamni, kotřiž jeno na zakońske skutki so spušćeju. — **8. 9.** Swjate Pismo abo tón, kiž je spisa, spózna, wot Boha rozswětleny, lěttysacy do prědka, zo Bóh přez wěru wšitke ludy, abo štož je to same, wšitkich pohanow wosprawni; tohodla bu Abrahamej předpowědźene, zo budźa w nim, t. j. w jeho symjenju abo potomniku, w Khrystusu, přez wěru do Khrystusa wšitke ludy žohnowane, t. r. wosprawnjene, potajkim nic přez zakońske skutki. Wěra do Khrystusa přinjese wšitkim ludam žohnowanje, t. j. wosprawnjenje, kaž bu Abraham žohnowany, dokelž wěrješe. — **10.** Zo ze zakońskich skutkow žohnowanje přińć njemóže, spóznawa so z toho, zo wšitko to, štož zakoń postaja, čłowjek po skućenym hrěše prawje dokonjeć njezamóže, a zo jeho tohodla poklećе trjechi, kotrež zakoń na přestupnikow wupraji. Tutomu pokleću wuńdźechu sprawni wótcy stareho zakonja jeno přez wěru do Khrystusa, přichodneho zbóžnika. — **11.** t. r. zo nichtó zakońske postajenja tak derje a dospołnje njedokonja, zo by pola Boha wobstać móhł, je znate. ** Žiwjenje duše ma jeno sprawny, a tute žiwjenje dobudźe sebi z wěry do Khrystusa, zo wšo to wěri a dokonja, štož Khrystus wuči a poruča; tak wosprawni so a dobudźe sebi swjatosćacu hnadu, prawe duchowne žiwjenje; hl. Rom. 1, 17. — **12.** t. r. štóž zakońske postajenja wšitke a prawje dopjelnja, podpěrany wot hnady Božeje, tomu jeno móže zakoń žiwjenje duše poskićeć. Zakoń sam na sebi, po pismiku, nježada sebi wěry, a tohodla njemóže ani duchowne žiwjenje w čłowjeku zbudźić. — **13.** Khrystus je nas Židow wot pokleća, kotremuž běchmy, zakoń stajnje přestupujcy a tak hrěšicy, podćisnjeni, z tym wukupił, zo bu sam za nas poklećе, t. r. zo naše přestupjenja a hrěchi a z tym hněw Boži na so wza, a tak hłuboko so poniži, zo na drjewje křiža wumrě a přez tule smjerć tež zwonkownje, před wšitkim ludom pokaza, zo chce za poklateho, t. j. z ludu wustorčeneho płaćić; přetož po Mójzesowym zakonju buchu wotprawjeni k powyšenju khostaaja na drjewo powěsnjeni k znamjenju, zo su z ludu wustorčeni; tola njesmědźachu přez nóc na drjewje wisajcy wostać, zo njebychu swjaty kraj wonječesćeli. Z tutej tak wohidnej smjerću chcyše Khrystus zjawnje dopokazać, zo hněw Boži cyle na so bjerje, a sam poklećе zakonja cyle zběha. — **14.** To pak so sta, zo by žohnowanje Abrahamej date: zo mjenujcy přez Khrystusa wšitke ludy so wosprawnja, tež woprawdźe mjez wšitke ludy, t. j. mjez pohanow so rozšěrjało a zo bychu wšitcy slubjeneho Ducha swjateho, tónle najwosebniši płód Khrystusoweho wumóženja a korjeń wosprawnjenja a přeznaturskeho žiwjenja dóstać móhli. Zo pak by kóždy woprawdźe hnadu Duchu swjateho dóstał, dyrbi wěrić. Z tym je Pawoł dopokazał, za čimž so w rjadku 2. prašeše, zo su Galatiscy hnadu Ducha swjateho z wěry do Khrystusa dóstali a nic ze zakońskich skutkow a zo je tohodla błazniwosć, so z nowa k zakońskim skutkam wobroćić. — **15.** t. r. ze wšědneho čłowjeskeho žiwjenja přikłady bjeru k dopokazej swojeje wučby. Pawoł rozestaja w sćěhowacych rjadkach, zo ma Abrahamowe žohnowanje, t. j. wosprawnjenje swoje žórło w slubje, kotryž bě Bóh z Abrahamom sčinił. Tónle slub njebu přez pozdźiši zakoń zběhnjeny; zakoń měješe jeno na dopjelnjenje sluba, kotrež so přez Khrystusa sta, přihotować, a čłowjekow k spóznaću hrěšnosće dowjesć. — **16.** Kaž so čłowjeske wobkrućene wotkazanje njezběha, tak tež nic wotkazanje

17. To pak praju: Wot Boha wobkrućeny zwjazk njezběha zakoń, kotryž bu po štyri sta a třiceći lětach daty, zo by slubjenje zničił.*
18. Přetož jelizo je herbstwo ze zakonja, njeje wjacy ze slubjenja. Abrahamej pak dari je Bóh přez slubjenje.
19. K čomu je nětko zakoń? Přestupjenjow dla bu přistajeny, hač hdyž by symjo přišło, kotremuž bě (Bóh) slubił, wustajeny přez jandźelow w rucy srjedźićerja.*
20. Ale srjedźićeř njeje jenoho; Bóh pak je jedyn.*
21. Je potajkim zakoń přećiwo Božim slubjenjam? Nihdy. Přetož jelizo by zakoń daty był, kotryž by woživić zamóhł, by zawěrno sprawnosć ze zakonja była.
22. Ale Pismo wobzamkny wšitko pod hrěch, zo by slubjenje z wěry Jězusa Khrystusa date było wěrjacym.*
Rom. 3, 9.
23. Prjedy pak dyžli wěra přińdźe, běchmy pod zakonjom strażowani, zamknjeni za tu wěru, kotraž měješe so wozjewić.*
24. Potajkim bu zakoń naš pěston za Khrystusa, zo bychmy z wěry wosprawnjeni byli.
25. Ale hdyž je wěra přišła, njejsmy wjacy pod pěstonom.*
26. Přetož wšitcy sće synowje Boži přez wěru do Jězusa Khrystusa.*
27. Přetož kotřižkuli sće wukřćeni na Khrystusa, sće Khrystusa so woblekli.*
Rom. 6, 3.
28. (Mjez nimi) njeje Žid ani pohan, njeje wotročk ani swobodny, njeje mužski ani žónska; přetož wy wšitcy sće jene w Khrystusu Jězusu.*
29. Sće-li pak wy Khrystusowi, sće tak symjo Abrahamowe, (a) po slubjenju herbja.*

abo slubjenje Bože, kotrež bu Abrahamej a jenomu z jeho potomnikow, t. j. Khrystusej date; přez tutoho jenoho měješe so to dopjelnić a na wšitkich druhich rozšěrić, štož bě Abrahamej slubjene. — **17. 18.** Zakoń bu wjacy stow lět pozdźišo daty, tola prjedy hač bu slubjenje we Khrystusu dopjelnjene; hdy by nětko zakoń na město slubjenja stupił, a herbstwo, t. r. wosprawnjenje přez dokonjenje zakońskich skutkow so dobyło, njeby móhło ze slubjenja přińć, a slubjenje Bože by tak njedopjelnjene zwostało, dokelž by sebi kóždy wosprawnjenje ze zakońskimi skutkami zasłužić móhł. Zakoń njebu daty, zo by slubjenje zběhnył, abo zo by herbstwo poskićił, ale měješe druhi zaměr. — **19.** Zakoń bu daty, zo bychu čłowjekowje swoju hrěšnosć jasnje spóznali, to po swojich nakhilnosćach činicy, štož zakoń zakazuje; płaćiwosć ma zakoń, doniž symjo, kotremuž bu slubjenje date, t. j. Khrystus, njepřińdźe. Zakoń měješe na Khrystusa přihotować, žadosć za nim wubudźeć; daty bu zakoń srjedźićerjej israelskeho ludu, Mójzesej, přez jandźelow; slubjenja pak buchu bjez srjedźićeřstwa, wot Boha samoho Abrahamej date. — **20.** Dokelž Bóh sam Abrahamej, a jeho symjenju, Khrystusej Synej Božemu, slubjenje poda, njebě srjedźićeř trěbny; přetož jedyn sam srjedźićerja njetrjeba, Bóh a Syn pak staj w byću jedyn; jedyn a tón samy bě potajkim tón, kotryž slubjenje sčini z tym, kotryž je dósta. — **22.** Zakoń njeje přećiwo slubjenjam, ale bu pódla sluba daty; tola njezběha slubjenja, dokelž njezamóže nikoho wosprawnić a tak duchowne žiwjenje wudźěleć, ale Pismo, t. r. Pismo stareho zakonja, a wosebje Mójzesowy zakoń, je wšitko pod hrěch wobzamkło, t. r. wuči, zo su wšitcy hrěšnicy a z tym tež, zo pod nim wosprawnjenje a duchowne žiwjenje so dobyć njemóže; to pak je wot Boha tohodla so stało, zo by slubjene herbstwo wěrjacym přez Khrystusa date było. Ze zakońskimi skutkami njemóže sebi nichtó wosprawnjenje dobyć, ale jeno z wěru do Jězusa Khrystusa. — **23.** Zakoń měješe nas, prjedy hač Khrystus přińdźe, w Božim poddanstwje dźeržeć a žadosć za wěrnej swobodu wubudźeć, potom pak nas tež zakitać kaž murja před pohanstwom, přibohami a njekmanstwu słužacym, a nas tak přihotować za wěru, t. j. za evangelium; potajkim bě zakoń naš pěston abo kubłař, kotryž měješe nas pokazować na Khrystusa. — **25.** Wěra abo evangelium sčini nas samostatnych, a jakož tajcy njetrjebamy dale kubłarja, t. r. zakonja. — **26.** Synowje Boži su njewotwisni, njejsu poddanjo nikoho. — **27.** W swjatej křćeńcy wutorhnje so čłowjek takrjec z hrěšneho splaha Hadamoweho a zaščěpi so do Khrystusa, do jeho potajneho ćěła, a woblečе so Khrystusa, t. r. z jeho sprawnosću. — **28.** Wšitkón rozdźěl, kiž hewak wobstoji na zemi, a kiž wukhadźa z nabožnistwa, narodnosće, postajenja abo ze wšelakeho rodu, je přez křćeńcu we křesćanstwje wurunany, wšitcy wučinjeju jene ćěło. — **29.** Słušeće-li Khrystusej, kiž je symjo Abrahamowe, maće tež wy podźěl na symjenju Abrahamowym, a prawo k jeho herbstwu, k herbstwu wěčneje zbóžnosće.

STAW IV.

Před Khrystusowym narodźenjom buchu Židźa kaž herbske dźěćo pod zakonjom dźerženi, jako pod poručnikom; wón pak prócuje so jich ze zakońskeje słužby wotwołać, hdyž buchu z wěru za dźěći přijeći, dopominajo jich, z kajkej horliwosću jeho a jeho wučbu prjedy přijachu a k tomu předznamjo přidawajo wo dwěmaj synomaj Abrahama, kotrajž dwaj testamentaj znamjenjataj, z čimž wuči, zo maju so horliwcy zakonja z Khrystusoweho herbstwa wuhnać.

Praju pak:* Za tón čas, w kotrymž je herba dźěćo, njerozeznawa so wot wotročka, hač runje je knjez wšitkoho;**

2. Ale je pod poručnikami a zastojnikami hač do časa, wot nana postajeneho.

3. Tak běchmy tež my, hdyž běchmy dźěći, pod počatkami swěta służowni.*

4. Ale hdyž połnosć časa přińdźe, pósła Bóh swojeho Syna, narodźeneho ze žónskeje, narodźeneho pod zakonjom,*

5. Zo by tych, kotřiž běchu pod zakonjom, wukupił, zo bychmy přijeće jako dźěći dóstali.*

6. Dokelž pak sće dźěći, pósła Bóh Ducha swojeho Syna do wašich wutrobow, kotryž woła: Abba, Wótče!*

7. Tohodla (tu) hižo njeje wotročk, ale syn; jelizo pak syn, tež herba přez Boha.*

8. Ale tehdy Boha njeznawši, słužešće tym, kotřiž po byću njejsu bohowje.*

9. Nětko pak, hdyž Boha spóznašće, haj spóznaći sće wot Boha, kak wobroćeće so zaso k słabym a khudym počatkam, kotrymž znowa słužić chceće?*

10. Dny wobkedźbujeće a měsacy, a časy a lěta.*

11. **B**oju so wo was, zo bych snadź njebył podarmo mjez wami dźěłał.

12. Budźće jako ja, dokelž tež ja buch jako wy; bratřa, prošu was. W ničim mje njerozhněwašće.*

13. Wěsće pak, zo wam hižo najprjedy w słabosći mjasa evangelium wopowědowach, a zo waše pruhowanje w mojim mjasu

---

IV. **1.** Pod dwojim wobrazom wujasni s. Pawoł w tomle stawje poćah židowstwa ke křesćanstwej; židowstwo bě woprawdźity herba Abrahamowych slubjenjow, ale n j e d o r o s ć e n y, dokelž w křesćanstwje hakle prawo k nastupjenju herbstwa dóstanje; dale, židźa pod zakonjom stojicy a wot bojosće wodźeni su jakož wotročcy Boži, křesćenjo pak přez Khrystusa wot zakońskeje słužby wumoženi a w lubosći z Bohom zjednoćeni, jakož swobodne dźěći Bože; předznamjo tohole poměra namakamy w dwěmaj synomaj Abrahama, w Ismaelu a Isaaku. Prěni, służowneje syn, je předznamjo tych, kotřiž su jeno po mjasu wot Abrahama spłodźeni, posledniši, syn swobodneje, je předznamjo wšitkich duchownych synow Abrahamowych, wšěch wěriwych křesćanow. ** Doniž je herba dźěćo, je w tom wotročkej runja, zo njesmě ze swojim herbstwom činić, štož chce. — **3.** Tak běchmy drje my přeco herbja, ale doniž pod zakonjom stojachmy, njedorosćeni herbja. Zakoń mjenuje s. Pawoł „počatki swěta“, a chce z tym prajić, zo bě njedospołny w přirunanju z evangeliom; jeho postajenja płaćachu wosebje jeno za tónle swět. Kaž je počatk kóždeje wědomosće njedospołny, tak tež počatk teje, z kotrejž chcyše Bóh hrěšne čłowjestwo zaso k spóznaću nabožneje wěrnosće dowjesć; jako pak je w počatkach wědomosće cyła wědomosć skhowana, tak bě tež w starym zakonju nowy skhowany. — **4.** Hdyž bě wot Wótca postajeny čas so dopjelnił, pósła Bóh swojeho Syna, kiž jako woprawdźity čłowjek ze žónskeje so narodźi a jako rodźeny žid zakonju so podćisny. — **5.** Syn Boži podćisny so zakonju, zo by nas z poddanstwa zakonja wumóhł a zo by za wšěch prawo dźěsćowstwa Božeho dobył. — **6.** Hakle potom, hdyž běšće prawa dźěsćowstwa Božeho dóstali, pósła Bóh Ducha swjateho, kiž je tež Duch Khrystusowy; a nětko mjenujeće Boha ze wšim prawom swojeho Wótca. — **7.** Kotryž Ducha swjateho dósta, njeje wotročk, ale syn a tohodla herba njebjeskeho kralestwa, nic přez zakoń, ale přez Boha, kotryž jeho jako dźěćo přija a přez Ducha swjateho dźěsćowstwo wobtwjerdźi. — **8.** Tu wobroća so Pawoł wosebje na křesćanow, kotřiž běchu prjedy pohani byli a přiboham słužili, štož běchu złe duchi. — **9.** Hdyž prjedy, Boha n j e z n a w š i, přiboham słužešće, móžešće so zamołwjeć; hdyž pak nětko jeho spóznawši a tež wot njeho spóznaći a lubowani, so k słužbje židowskeho zakonja wróćiće, njemóže so to zamołwjeć. Počatki (hlad. r. 3) abo zakoń mjenuje Pawoł „słabe“, dokelž tón wosprawnjeć njemóžeše, a „khude“, dokelž běše takrjec jeno sćěń přichodnych kubłow, kotrež evangelium jim poda. — **10.** Jako přikład, kak Galatiscy zakonjej słuža, naspomina Pawoł wobkedźbowanje sabatow, swjedźenjow noweho měsaca, a druhich róčnych časow. — **12.** Starosćiwy, zo by tola jeho próca mjez nimi podarmo njebyła, prosy jich, zo bychu byli kaž wón, t. r. zakonja so wotrjekli, kaž je so wón jeho wotrjekł; t. r. sčińće mi tež to k woli, jako sće hewak na mnje posłuchali a mje ženje njehněwali.

14. Njezacpěšće a njewotpokazašće; ale jako jandźela Božeho mje přiješće, jako Khrystusa Jězusa.*
15. Hdźe je nětko waše zbóžnokhwalenje? Přetož swědčenje wam dawam, zo budźešće, hdy by móžno było, sebi woči wutorhli a mi dali.*
16. Buch tohodla waš njepřećel, dokelž wam wěrnosć prajach?*
17. Horja so wo was njeprawje; ale wuzamknyć was chcedźa, zo byšće wo nich so horili.*
18. Wo dobreho pak hořće so w dobrym přeco, a nic jeno, hdyž sym pola was přitomny.*
19. Moje dźěćatka, kotrež znowa z bolosću porodźam, hač so Khrystus we was wutwori.*
20. Bych pak pola was być chcył nětko a swój hłós přeměnić, dokelž sym w njewěstosći wo was.*
21. Prajće mi, kotřiž pod zakonjom być chceće, njejsće zakoń čitali?*
22. Přetož pisane je: „Abraham měješe dweju synow, jenoho ze służowneje, a jenoho ze swobodneje.“ 1. Mójz. 16, 15; 21, 2.
23. Ale tón ze służowneje je po mjasu narodźeny, tón ze swobodneje pak přez slubjenje.*
24. To pak je z přirunanjom prajene.* Přetož to staj dwaj zakonjej, jedyn na horje Sinai, k służownosći porodźacy, kotryž je Hagar;
25. Přetož Sinai je hora w Arabiji, kotraž zwisuje z tym Jeruzalemom, kotryž nětko je, a służi ze swojimi dźěćimi.*

14. S. Pawoł dopomina, z kajkej radosću Galatiscy jeho a křesćanske wěrnosće přijachu, hdyž je prěni króć wozjewješe, hač runje so to sta „w słabosći mjasa“; najskerje bě Pawoł tehdy khorowaty abo hinak ćěsnjeny, štož bě za nich pruhowanje; tola jeho njezacpěchu, ale z najžiwišej zahorjenosću přijachu. — **15.** Tehdy zradowachu so Galatiscy nad Pawołowym přikhadom a jich lubosć k njemu njeměješe mjezy, najwjetši wopor chcychu za njeho přinjesć. — **16.** Maće mje tohodla za swojeho njepřećela, dokelž wam po wěrnosći poroki činjach, druhi króć was wopytawši. — **17.** Wina toho, zo sebi mje nětko tak mało wažiće, su błudni sebični wučerjo, kotřiž za wašim spodobanjom łója, a was wot wšěch druhich wučerjow wotwobroćeju, zo byšće jeno jim přisłušeli. — **18.** t. r. ja pak was napominam, zo byšće zahorjeni byli, nic za tamnych sebičnych wučerjow, ale za dobreho wučerja, wosebje za mnje w kóždej dobrej wěcy, a to nic jeno, hdyž sym přitomny, kaž sće woprawdźe byli, hdyž wam dwójcy evangelium wozjewjach, ale też, hdyž přitomny njejsym. — **19.** Jakož so s. Pawoł druhdy nan abo wótc mjenuje tych, kotrychž za křesćanstwo doby, tak předstaja so tudy jako jich mać, kotraž z bolosću swoje dźěći porodźa; tak tež Pawoł nětko druhi króć Galatiskich z bolosću takrjec porodźa z błuda ke křesćanskej wěrnosći, za kotruž bě jich hižo prjedy dobył, jich wobroćejo. Jeho bolosće za nich traja, hač so Khrystus w nich wutwori, t. r. hdyž budźa znowa dospołni křesćenjo. — **20.** t. r. nětko bych z wami, hdy bych tam přitomny był, hinak rěčał, jako prjedy, a bych swój hłós přeměnił, za tym hač wobstojenja žadaju, tu porokujo, tam napominajo, tu prošo, tam zaso pokojejo; njepřitomny njewěm, kotry hłós by najpřihodniši był. — **21.** Japoštoł přizamkuje so nětko zaso k wučbje, kotruž bě hač do 10. rjadka rozestajał wo poměrje židowstwa ke křesćanstwu, zakonja k evangeliu. Ze zakonja samoho, hdyž so kedźbnje čita, dyrbi kóždy spóznać, kak njerozomnje tón čini, kiž wot evangelia zaso pod zakoń so wróća. Pawoł dopokazuje to z podawkom z Abrahamoweho žiwjenja. — **23.** Ismael, syn, kotrehož měješe Abraham z Hagaru, bě po mjasu rodźeny, t. r. bjez dźiwa, Abraham měješe w tehdyšich lětach hišće płodźacu móc a Hagar bě hišće młoda; syn Isaak pak, kotrehož měješe Abraham ze Saru, bu přez slubjenje rodźeny, t. r. přez dźiw Boži, dokelž Abraham běše tehdy hižo 100 a Sara 90 lět. — **24.** t. r. tón podawk znamjenja wyšše wěrnosće, pokazuje na přichodne wěcy, je potajkim předznamjo hnadow Khrystusoweho kralestwa. „To staj dwaj zakonjej“ abo slubaj, t. r. tamnej dwě žónskej, służowna a swobodna, předznamjenjatej dwoji zakoń, stary a nowy, přez kotrejž chcyše Bóh čłowjestwo k zbóžnosći, za kotruž bě stworjene a kotruž z hrěchom zhubi, znowa dowjesć. — **25.** Slub, kotryž Bóh z Mójzesom na horje Sinai sčini, podćisny israelske dźěći k słužbje zakonja, běše mać, kotraž swoje dźěći k służownosći płodźeše a w Hagarje předznamjenjena, kotraž Abrahamej Ismaela porodźi, z kotrehož Arabowje abo Ismaelitowje pokhadźeju; w Arabiji pak je hora Sinai, na kotrejž bu Mójzesej zakoń daty; tuž zakoń njesłuša po prawym do slubjeneho kraja, ale do Arabije. Kotřiž chcedźa z křesćanstwa pod zakoń so wróćić, chce Pawoł prajić, wopušća takrjec slubjeny kraj, předznamjo wěčneho herbstwa a přeńdu do Arabije, bywaju Ismaelitojo. Sinai zwisuje z nětčišim Jeruzalemom, t. r. Jeruzalem, jako nětčiša srjedźina židowstwa, ma tón samy wuznam kaž Sinai, předstaja tohodla Hagar, dokelž je ze swojimi dźěćimi tež służownosći zakonja podćisnjeny.

26. Tamny Jeruzalem pak, kotryž je horjeka, je swobodny, a tón je naša mać.*

27. Přetož pisane je: „Wjesel so, njepłódna, kotraž njeporodźeš, zraduj so a zwołaj, kotraž porodne hrona nimaš; přetož wjele je dźěći wopušćeneje, wjacy dyžli teje, kotraž ma muža.“* Is. 54, 1.

28. My pak, bratřa, smy po Isaaku dźěći slubjenja.* Rom. 9, 8.

29. Ale jakož tehdy tón, kiž bě so po mjasu narodźił, toho přesćěhaše, kiž bě po duchu, tak též nětko.*

30. Ale što praji Pismo? „Wustorč słužownu a jeje syna; přetož herba njebudźe syn słužowneje ze synom swobodneje.“* 1. Mójz. 21, 10.

31. Potajkim, bratřa, njejsmy dźěći słužowneje, ale swobodneje; po swobodźe, z kotrejž je nas Khrystus wuswobodźił.*

STAW V.

Kotryž chce so ze zakońskimi skutkami wosprawnić, nima dźěl na płodźe Khrystusowym, w kotrymž so njehlada ani na wobrězanje, ani na njewobrězanje, ale na žiwu wěru. Tohodla napomina Pawoł, zo bychu zawjednikow so hladali a mjez sobu so lubowali. Mjaso, kotrež duchej stajnje so napřećiwja, wabi k mjasnym skutkam, kotrež k njebjeskemu kralestwu njewjedu; duch pak płody njese, z kotrymiž sebi je dobudźemy, ani zo bychmy zakońske skutki dokonjeli.

Stójće a njetykajće znowa na sebje kwakulu słužownistwa.

2. Hlej, ja Pawoł praju wam: Daće-li so wobrězać, njebudźe wam Khrystus spomožny.*

3. Znowa pak wobswědčam kóždemu člowjekej, kotryž so wobrězać da, zo je winowaty cyły zakoń dźeržeć.*

4. Prózdni sće Khrystusa, kotřiž we zakonju so wosprawnjeće; z miłosće wupadnyšće.*

5. Přetož my wočakujemy we duchu z wěry nadźiju sprawnosće.*

6. Přetož w Khrystusu Jězusu ničo njepłaći ani wobrězanje, ani njewobrězanje, ale wěra, kotraž přez lubosć skutkuje.*

---

26. Jako je Hagar předznamjo nětčišeho Jeruzalema, tak je Sara předznamjo hornjeho Jeruzalema, kotryž je swobodny; tón horni Jeruzalem je křesćanska cyrkej, kotraž je wot horjeka, z njebjes, a kotraž je naša mać, dokelž wot njeje dóstachmy duchowne žiwjenje; křesćanska cyrkej je swobodna, njeje zakońskim postajenjam podćisnjena a płodźi přez wěru do Khrystusa swobodne dźěći. — **27.** Profeta Isaias wěšći z tymi słowami, zo budźe židowski lud po babylonskim wuhnanstwje krasnje so rozšěrjeć; tola te słowa maju též wyšši wuznam. Jako bě Sara wot spočatka prawa mandźelska Abrahamowa, ale njepłódna, tak wobstoješe wot spočatka Khrystusowa cyrkej, dokelž dźě Bóh hnydom po prěnim hrěše Wumožnika slubiwši z člowjeskim splahom wobkhadźeše; ale tale Khrystusowa cyrkej bě njepłódna, bě wot Boha wopušćena w starym zakonju, runje kaž Sara, dokelž Bóh ze židowstwom podobnje wobkhadźeše, jako Abraham z Hagaru. Khrystus, zakoń ze swojej smjerću na horje Golgatha zběhnywši, wubudźi a woživi płódnosć cyrkwje, a wot Ducha swjateho pohnadźena płodźi nětko ta prjedy njepłódna wjele dźěći, runja Sarje, kotraž bu přez Isaaka mać wulkeho ludu. — **28.** My wěriwi křesćenjo, byrnje prjedy pohani, smy tola synowje Abrahamowi, nic po mjasu, kaž Ismael, ale po slubjenju, kaž Isaak, nic podćisnjeni zakonjej, ale dźěći swobodneje. — **29.** t. r. jako tehdy po mjasu spłodźeny, Ismael, toho po duchu spłodźeneho, Isaaka, přesćěhaše, tak též nětko; Židźa, Abrahamowi potomnicy po mjasu, přesćěhaju křesćanow, Abrahamowe dźěći po slubjenju. — **30.** Tola kaž bu Ismael, Abrahamowy syn po mjasu, z domu a herbstwa wustorčeny, tak wuzamkuja so též njewěriwi Židźa z kralestwa Božeho, a njemóža dźěl měć na wěčnym herbstwje. — **31.** Dokelž pak smy herbja, njejsmy dźěći słužowneje, ale swobodneje, a tohodla sami swobodni, dokelž nas Khrystus ze słužownosće zakonja wumóži; tuž napomina Pawoł w 5. stawje: Njetykajće znowa kwakulu słužownosće na sebje, zakońske postajenja wobkedźbujcy.

V. **2.** Wobrězanje samo na sebi njerubi płody wumoženja, ale wopačna wěra, jako by wobrězanje k zbóžnosći trěbne było; přetož zbóžnosć njewukhadźa z wobrězanja, ale z wěry do Khrystusa. — **3.** Štóž pak so přez wobrězanje staremu zakonjej přizamknje z přeswědčenjom, zo je k zbóžnosći trěbny, ma potom wšitke zakońske winowatosće dokonjeć, dokelž člowjek njesmě ženje přećiwo swojemu přeswědčenju činić, byrnje wone błudniwe było. — **4.** Z tym, zo w zakonju swoje wosprawnjenje hladaće, wotrjeknjeće so Khrystusa, a zhubiće prawo na jeho miłosć. — **5.** My, kotřiž z Khrystusom zjednoćeni wostanjemy, wočakujemy z wěry, a nic ze zakonja, dokonjenje toho, čohož so tudy nadźijemy, płód wosprawnjenja, mjenujcy wěčnu zbóžnosć, kotraž je nam zawěsćena přez Ducha swjateho. — **6.** Pola tych, kotřiž su z Khrystusom zjednoćeni, njehlada so na to, štó je wobrězany a štó nic, ale wšitcy, Židźa a pohani, su znowa stworjeni a jedyn

7. Derje běžešće;* štó was zadźerža, zo wěrnosći njeposluchaće?

8. To namołwjenje njeje wot toho, kiž was woła.*

9. Mało zakisaneho ćěsta zakisuje wšitke ćěsto.* 1. Kor. 5, 3.

10. Ja mam nadźiju k wam we Knjezu, zo hinak zmysleni njebudźeće;* kotryž pak was znjepokoja, ponjese wotsudźenje, štóžkuli wón je.**

11. Ja pak, bratřa, wopowěduju-li hišće wobrězanje, čohodla ćerpju hišće přesćěhanje?* Tak je wotstronjeny pohóršk křiža.**

12. Zo bychu wotrěznjeni byli, kotřiž was znjepokojeju.*

13. Přetož wy sće k swobodźe powołani, bratřa; jeno njewužiwajće swobodu k přiležnosći za mjaso, ale z lubosću Ducha posłužejće sebi mjez sobu.*

14. Přetož cyły zakoń dopjelnja so w jenom słowje: „Lubuj swojeho bližšeho jako sebje samoho.“* 3. Mójz. 19, 18; Mat. 22, 39; Rom. 13, 8.

15. Jelizo pak so mjez sobu kusaće a žerjeće, hladajće so, zo njebyšće jedyn wot druheho zahubjeni byli.*

16. Praju pak: Po duchu khodźće, a žadosće mjasa njewukonjejće.* 1. Pětr. 2, 11.

17. Přetož mjaso požaduje přećiwo duchej, duch pak přećiwo mjasej; taj sebi mjez sobu znapřećiwjataj, zo byšće niečinili to, štož byšće chcyli.

18. Sće-li wot ducha wodźeni, njejsće pod zakonjom;*

19. Zjawne pak su skutki mjasa, kotrež su: mandźelstwałamanje, kurwafstwo, nječistota, njehańbitosć;

20. Přibóžstwo, kuzłafstwo, njepřećelstwa, zwady, žarliwosće, hněwy, překory, rozšćěpjenja, stronistwa;

21. Zawisće, mordafstwa, wopiłstwa, wožrałstwa a tomu podobne, wo kotrymž wam doprjedy praju, kaž sym doprjedy prajił, zo ći, kotřiž tajke činja, njedóstanu kralestwa Božeho.*

22. Płód ducha pak je: lubosć, wjesołosć, pokoj, sćerpnosć, miłosć, dobroćiwosć, dołhočakawosć;

23. Ćichomyslnosć, wěra, měrnosć, zdźeržliwosć, čistota. Přećiwo tajkemu njeje zakoń.*

24. Kotřiž pak su Khrystusowi, skřižowachu swoje mjaso ze złósćemi a požadosćemi.*

---

splah, kiž je kruće zjednoćeny přez tu samu wěru, kotraž so płódna wopokazuje w lubosći, t. r. w dobrych skutkach, w lubosći dokonjanych. — 7. t. r. wy běšće hižo prawje dobri křesćenjo. — 8. t. r. tón, kiž was k wěrje woła, t. j. Bóh; njeje was namołwjał, zo byšće wěrnosći njeposłušni byli, ale błudni wučerjo. — 9. Błudnych wučerjow drje je mało, tola móža cyłu wosadu skazyć. — 10. t. r. nadźiju so, zo was Knjez před tajkim skaženjom zakita, zo zmysleni wostanjeće, kajcyž běšće, hdyž was rozwučowach. ** Knjez wotsudźi něhdy kóždeho, štóžkuli je, kiž je křesćansko wosady znjepokojał. — 11. Kaž so zda, rozšěrjachu błudni wučerjo, jako by Pawoł sam druhdźo wučił, zo je wobrězanje trěbne k zbóžnosći, a snadź pokazowachu na přikład Timotheowy, Jap. sk. 16, 3; Pawoł to prěje a dopomina jich, zo je jeno tohodla wot Židow tak přesćěhany, dokelž wobrězanje zakazuje. ** Runje w tom wobstoji pohóršk křiža, t. r. tohodla njechadźa Židźa do křižowaneho zbóžnika wěrić, dokelž maju w nim jeničku přičinu swojeho spomoženja spóznać. Tón pohóršk bych wotstronił, wučo, zo je při wěrje do Křižowaneho tež hišće wobrězanje k zbóžnosći trěbne. — 12. t. r. hdy bychu so tola ze srjedźiny wosady wupokazali, kotřiž was znjepokojeju. — 13. Tamni wučerjo chcedźa was přez wobrězanje słužownosći zakonja podćisnyć, wy pak sće k swobodźe powołani, a maće sebi w lubosći mjez sobu słužić; njesměće pak tule dobytu swobodu k tomu wužiwać, zo wšelakim mjasnym nakhilnosćam we sebi wocućeć daće a hrěšnym skutkam so podawaće. — 14. Wšitke winowatosće, kotrež zakoń žada, su wobjate w jenej kazni, kotraž nam poruča swojeho bližšeho lubować kaž sebje samoho. — 15. t. r. jelizo pak w njemdrym stronistwje jako dźiwje zwěrjata ze słowami a skutkami swój hněw pokazujeće, rozpadnje cyła wosada. — 16. Čińće to, štož waš wot Ducha swjateho rozswětleny duch radźi, a nic to, štož mjasne nakhilnosće sebi žadaju. — 18. Daće-li so wodźić wot ducha, přestanje zakoń zakazować, dokelž wola za ničim zakazanym nježada, a tak nima woprawdźe zakoń hižo mocy nad wami. — 21. t. r. zo tajcy na sudnym dnju do kralestwa Božeho připušćeni njebudźa. — 23. t. r. to zakoń njezakazuje, a tohodla nima nad tajkimi žaneje mocy. — 24. Kotřiž su přez wěru a křćeńcu z Khrystusom zjednoćeni,

25. Smy-li po duchu žiwi, khodźmy tež po duchu.*

26. Njebywajmy žadosćiwi prózdneje khwalby, jedyn druheho wuwabjejcy a sebi zawidźejcy.*

STAW VI.

Z ponižnosću ma so bližši podpěrać, ani zo bychmy so wo druhich khwalbu starali; přeco mamy dobre činić, zo bychmy w swojim času wěčne žiwjenje žnjeli. Znowa Pawoł napomina, zo bychu so zawjednikow hladali, kotřiž, byrnje kaznju radźili, ju njedopjelnjeju. Wón khwali so jeno w Khrystusu křižowanym, pola kotrehož njepłaći ani wobrězanje ani njewobrězanje.

Bratřa, by-li čłowjek překhwatany był w někajkim hrěše, tajkeho wy, kotřiž sće duchowni, powučće w duchu ćichomyslnosće; kedźbuj na sebje samoho, zo by tež ty spytowany njebył.*

2. Jedyn druheho brěmjo njesće, a tak dopjelnića zakoń Khrystusowy.*

3. Přetož, měni-li něchtó, zo je něšto, dokelž ničo njeje, sam sebje zawjedźe.*

4. Swój skutk pak njech kóždy přepytuje, a tak změje khwalbu jeno sam we sebi, a nic w druhim.*

5. Přetož kóždy ponjese swoje brěmjo.* 1. Kor. 3, 8.

6. Tón pak, kotryž rozwučowany bywa ze słowom, wudźělej tomu, kiž jeho rozwučuje, wot wšoho kubła.*

7. Njemylće so; Bóh njeda so směšić.*

8. Přetož štož čłowjek wusyje, to budźe tež žnjeć. Dokelž štóž wusywa do mjasa, budźe z mjasa tež žnjeć zahubjenje; štóž pak wusywa do ducha, budźe z ducha žnjeć wěčne žiwjenje.*

9. Dobre činicy pak njewustawajmy;* přetož w swojim času budźemy tež žnjeć njewustawajcy. 2. Thess. 3, 13.

10. Tohodla doniž mamy čas,* čińmy dobre wšitkim, najbóle pak domjacym po wěrje.

11. Hlejće, z kajkimi pismikami wam ze swojej ruku napisach.*

---

potłóčuja a morja swoje hrěšne nakhilnosće, kotrež maju w mjasu swoje žórło; kaž Khrystus na křižu wumrě, tak ma tež křćeny swojej hrěšnosći wumrěć a ju křižować. — **25.** Je-li hrěšnosć, mjasna nakhilnosć w křesćanu morjena, potom ma wón žiwjenje jeno wot ducha, a tohodla dyrbi to tež w zwonkownym skutkowanju so pokazować. — **26.** K powšitkownym napominanjam přistaja s. Pawoł wosebite, tehdyšim wobstojenjam Galatiskich wosadow přihodne. Dospołniši w křesćanstwje a w spóznaću křesćanskich wěrnosći njesmědźa słabšich ze swojim wustupowanjom wabić, a zaso njesmědźa tamnym jich dospołnosće zawidźeć.

VI. **1.** Kotřiž sće duchowni, t. r. hižo dospołniši w křesćanstwje, njesměće słabšich jeno wabić, ale jelizo ze słabosće zhrěšichu, maće jich we swjatym Duchu, kiž je duch ćichomyslnosće, zaso zběhnyć a na prawy puć pokazać. — **2.** Jedyn dyrbi druheho brěmjo, t. j. brěmjo hrěchow njesć pomhać z tym, zo ma sobuželnosć ze słabym bratrom, a zo chce jemu swěrnje pomhać, tak zo by so nakazał; tule najwěrnišu lubosć žada sebi Khrystusowy zakoń. — **3.** Zo jedyn druheho brěmjo njese, k tomu ma jeho pohnuć spóznaće samsneje słabosće a ničomnosće; přezběhowanje sebje samoho zacpěwa hrěšnika, a tola je jebanje sebje samoho, dokelž tajki sebi mysli, zo je něšto wulke, mjez tym zo je před Bohom hubjeny hrěšnik. — **4.** Swoje samsne činjenje dyrbi kóždy rozsudźeć; tak přińdźe k wjetšej dospołnosći a budźe so khwalić móc z dobrym, kotrež je sam dokonjał, a nic z tym, kotrež ma na sebi, hdyž z druhim so přiruna. — **5.** Z pruhowanjom sebje samoho spóznaje swoje hrěchi a ponjese tak jich brěmjo z ponižnosću. — **6.** Štóž wot swojeho wučerja duchowne kubła dóstawa, njech jemu za to časne wudźěluje. — **7.** Boha hanić rěka jeho kaznje zacpěć, a njedźeržeć z myslu, jako by wón móc njeměł je khostać. — **8.** Kóždy smilny skutk je symješko, kotrež bjez płodu njewostanje; ale płód wotwisuje nic jeno wot symješka, ale tež wot role, do kotrejež so wusywa; štóž symjo do mjasa syje, štóž jeno dobry skutk dokonja z časnych abo złych wotpohladanjow, tón dóstanje pak jeno časne myto pak wěčne zahubjenje. Štóž pak symješko do ducha syje, t. r. štóž dobry skutk dokonja z wotpohladanjom, wot Ducha swjateho zbudźenym, dóstanje jako myto wěčne žiwjenje. — **9.** Njesměmy wustawać dobre činicy, byrnje myto hnydom njedóstali. — **10.** Hač do žni poskićeny čas wužijmy pilnje k dokonjenju dobrych skutkow, zo bychu žně prawje nadobne byłe; wšitkim mamy dobre činić, wosebje pak tym, kotřiž su z nami we wěrje zjednoćeni. — **11.** Štož nětko slěduje, napisa Pawoł ze samsnej ruku, mjez tym zo bě wšo druhe diktował. Tudy spomina na wulkosć pismikow, zo bychu Galatiscy spóznali, kak ważne wopřijeće lista je.

12. Přetož kotřiž chcedźa so spodobać w mjasu,* ći nuća was, zo byšće so wobrězali, jeno zo bychu přesćěhanje křiža Khrystusoweho njećerpjeli.**

13. Přetož tež ći, kotřiž so wobrězuja, njedopjelnjeju zakoń, ale chcedźa, zo byšće wy wobrězani byli, zo bychu so we wašim mjasu khwalili.*

14. Mi pak so njestań, zo bych so khwalił, khiba w křižu našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, přez kotrehož je mi křižowany swět, a ja swětej.*

15. Přetož w Khrystusu Jězusu njepłaći ničo ani wobrězanje ani njewobrězanje, ale nowe stworjenje.*

16. A kotřižkuli budźa tuto prawidło* sćěhować, pokoj na nich a smilnosć, a na Israela** Božeho.

17. Dale pak mje nichtó njewobćežuj; přetož ja nošu błuzny Knjeza Jězusa na swojim ćěle.*

18. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa (budź) z wašim duchom, bratřa. Amen.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA EFESSKICH.

STAW I.

Japoštoł khwali Boha, kiž wuzwolenych z mnohimi a njesměrnymi dobrotami přez Jězusa Khrystusa wobohaća, dźakuje so Bohu dla wěry a lubosće Efesskich a prosy, zo bychu dospołnu mudrosć docpěli; pokazuje na powyšenje Khrystusa z mortwych zbudźeneho, kotryž je postajeny jako wjeŕch nad cyłej cyrkwju.

Pawoł, japoštoł Jězusa Khrystusa přez wolu Božu,* wšitkim swjatym, kotřiž su w Efesu a wěriwym w Khrystusu Jězusu.**

2. Miłosć wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.

3. Khwaleny budź Bóh a Wótc našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, kiž nas požohnowa ze wšim duchownym požohnowanjom w njebjesach w Khrystusu,*

12. t. r. kotřiž chcedźa jeno čłowjekam so spodobać, wo spodobanje Bože pak so njestaraju. ** Zo njebychu wot Židow přesćěhani byli, dokelž wuča, zo jeno z wěry do Křižowaneho zbóžnosć wukhadźa. — 13. Kotřiž chcedźa was k wobrězanju pohnuć, njeposłuchaju sami na to, štož zakoń žada, a njechadźa ani druhich z wobrězanjom zakonjej podćisnyć, ale chcedźa jeno wobrězanje, jako znamjo na wašim mjasu, za dopokaz swojeje mocy nad wami wudawać. — 14. Chcu so jeno khwalić z křižom našeho Knjeza, jako jeničkim žórłom wěčneje zbóžnosće. We wěrje do Křižowaneho je swět za mnje mortwy a prjedyši hrěšny čłowjek křižowany; wot swěta ničoho njewočakuju, a tohodla so jeho njeboju. — 15. Kotřiž su we wěrje z Khrystusom zjednoćeni, nimaju kedźbu, hač su wobrězani abo nic, ale jeno, zo su nowe stworjenje, kotrež wo starym žiwjenju ničo wjacy wědźeć njechce a nowe žiwjenje wjedźe po woli Božej. — 16. Prawidło, po kotrymž w Khrystusu njepłaći wobrězanje abo njewobrězanje. ** t. r. kotřiž su woprawdźe a před Bohom potomnicy Israela, lud Boži přez wěru do Khrystusa a přez křćeńcu. — 17. W prjedyšich časach buchu wojakam znamjenja nawjedowarja, słužownym znamjenja jich knjezow do ćěła napalene, zo by so z nich spóznało, komu słušeju. Tuž dopomina Pawoł Galatiskich, zo ma na ćěle znamjenja, kotrež swědča, zo je Khrystusowy słužownik. Tute znamjenja běchu rany a błuzny, kotrež bě w přesćěhanjach při wopowědanju evangelia dóstał, a z tym čestne znamjenja, kajkež jeho přećiwnicy njemějachu, znamjenja, kotrež Pawołej a jeho wučbje wosebitu nahladnosć a móc dawachu.

I. 1. Swjaty Pawoł wuzběhuje hnydom na spočatku, zo bychu słowa mócniši začišć činiłe, swoje powołanje k japoštołstwu, kotrež wot Boha samoho dósta. ** t. r. křesćanam w Efesu, kotřiž su přez wěru nutrnje z Khrystusom zjednoćeni. — 3. Wottudy hač do 14. r. wupraja japoštoł horcy dźak za wšitke duchowne kubła, kotrež je Jězus ze swojim wumožeńskim skutkom čłowjekam zasłužił. Tute žohnowanja běchu takrjec w njebjesach a přez Khrystusa buchu na zemju přinjesene.

4. Kaž nas wuzwoli w nim před założenjom swěta, zo bychmy swjeći a njewoblakowani byli před jeho wobličom w lubosći,*

5. Kotryž nas předpostaji k přijeću dźěsćowstwa přez Jězusa Khrystusa za sebje, po spodobanju swojeje wole,*

6. Ke khwalbje krasnosće swojeje miłosće, w kotrejž nas spodobnych sčini w swojim lubowanym Synu,*

7. W kotrymž mamy wumoženje přez jeho krej, wodaće hrěchow, po bohatstwje jeho miłosće,*

8. Kotraž bu přenadobna we nas we wšej mudrosći a w spóznaću,*

9. Zo by nam znatu sčinił potajnosć swojeje wole po swojim spodobanju, kotrež je při sebi předpostajił,*

10. Za zarjadowanje połnosće časow*, tak zo by wšitko w Khrystusu zaso wobjał, štož je w njebjesach a štož je na zemi, we nim,

11. W kotrymž tež my přez lós powołani buchmy, předpostajeni po předewzaću toho, kotryž skutkuje wšitko po radźe swojeje wole,*

12. Zo bychmy byli ke khwalbje jeho krasnosće* my, kotřiž smy so prjedy nadźijeli w Khrystusu,**

13. W kotrymž [bušće powołani] tež wy,* słyšawši słowo wěrnosće, evangelium wašeho spomoženja, w kotrymž bušće tež wěriwši woznamjenjeni ze swjatym Duchom slubjenja,**

14. Kotryž je zawdawk našeho herbstwa na wumoženje dobytwy, ke khwalbje jeho krasnosće.*

15. Tohodla tež ja, słyšawši wo wašej wěrje, kotraž je w Knjezu Jězusu, a wo lubosći k wšěm swjatym,*

16. Njepřestawam dźak prajić za was, wopominajo was we swojich modlitwach,

17. Zo by Bóh našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, Wótc krasnosće, wam dał

4. Před założenjom swěta, t. j. wot wěčnosće je Bóh wobzamknył, zo chce nas swjatosćić, zo bychmy před nim bjez hrěcha žiwi byli a w lubosći dobre skutkowali. — 5. K swjatosći nas powoławši přiwza nas Bóh nic po našich zasłužbach, ale po swojim spodobanju Jězusowych zasłužbow dla jako swoje dźěći. — 6. Jako Bóh wšitko k swojemu překrasnjenju čini, tak wuzwoli a poswjeći tež nas, zo by jeho njeskónčna miłosć khwalena była. — 7. Khrystus je nas ze swojej krwju wot sprawneho hněwa Božeho wumóhł a wodaće hrěchow zasłužił. — 8. Miłosć pokazuje so w tom, zo na mudrosći a spóznaću přiběramy, t. j. zo wěrnosće Bože jasnišo spóznawamy a swěrnišo w žiwjenju nałožujemy. — 9. Bohatstwo miłosće, kotruž nam Bóh wopokaza, je wosebje w tom, zo nam wozjewi, štož bě dotal potajne, zo chce nas wumožić a zo ma so k tomu jeho bóžski Syn wočłowječić. Wočłowječenje Syna Božeho a wumoženje čłowjestwa je potajnosć jeho wole, jeho lubosće; ale tež wozjewjenje tuteje potajnosće je wosebita miłosć, kotraž w połnosći časow čłowjekam so zjewi po Božim spodobanju. — 10. „Połnosć časow“, t. r. tón čas, w kotrymž je so wšitko dopjelniło, štož bě doprjedy postajene a wot profetow wěšćene, w kotrymž běchu Židźa a pohani přihotowani na přikhad wumožnika. Tale połnosć časow bu wot Boha zarjadowana, t. r. cyłe stawizny čłowjestwa wjedźechu ke Khrystusej, zbudźichu žadosć za nim. Štožkuli bě so přez hrěch skazyło, w njebjesach přez spjećiwosć jandźelow a na zemi přez njeposłušnosć čłowjekow, měješe so porjedźić abo wobnowić a w Khrystusu zjednoćić, tak zo je wón wjeŕch wobnowjeneho swěta. Z přikhadom Khrystusowym so tuto wobnowjenje poča a ze sudnym dnjom so skónči. — 11. A tež my smy w nim powołani jakož přez lós k wumoženju a k herbstwu zbóžnosće bjez našich zasłužbow, po spodobanju Božim. — 12. Ze swojim powołanjom mamy Boha khwalić a česćić. ** t. r. my Židźa, kotřiž smy z profetow Khrystusa spóznali a na njeho so nadźijeli. — 13. t. r. kotřiž sće prjedy pohani byli. ** Z wopowědowanjom evangelia bušće k spomoženju powołani, a dokelž evangeliu wěrješće, dóstašće tež we křćeńcy a firmowanju Ducha swjateho; potajkim dyrbiće słyšeć a posłuchać na evangelium, jemu wěrić a woznamjenjenje abo wobkrućenje dóstać přez swjatosćaceho Ducha; to je puć, kotryž hrěšneho čłowjeka wosprawnja. Duch swjaty mjenuje so Duch slubjenja, dokelž bu přez profetow slubjeny. — 14. Hdyž Bóh někomu hnady Ducha swjateho wudźěli, slubi jemu z tym, zo jemu tež dospołne herbstwo, t. j. wěčnu zbóžnosć da; tohodla mjenuje so Duch swjaty zawdawk herbstwa na wumoženje dobytwy, štož je čłowjestwo, t. r. zawdawk, zo wšón přez wumoženje Bohu dobyty lud, křesćanstwo, k wěčnej zbóžnosći dowjedźe, wězo, jelizo hnady Ducha swjateho k swojemu spomoženju nałožuje. Tak dokonja so wumoženski skutk Khrystusowy ke khwalbje a česći Božej. — 15. t. r. dokelž sće powołani k zbóžnosći a z Duchom woznamjenjeni, njepřestawam so Bohu dźakować.

ducha mudrosće a zjewjenja w spóznaću jeho,*
18. A rozswětlenej woči wašeje wutroby, zo byšće wědźeli, kotra je nadźija jeho powołanja a kotre je bohatstwo jeho herbstwa we swjatych,
19. A kotra je přenadobna wulkosć jeho mocy nad nami, kotřiž wěrimy po skutkowanju mocy jeho sylnosće,*
20. Kotruž je skutkował w Khrystusu, jeho zbudźiwši wot mortwych a sadźiwši k swojej prawicy w njebjesach,*
21. Nad wšitke wjeŕchowstwa a mocy, a sylnosće a knježstwa a wšitke mjeno, kotrež so mjenuje nic jeno w tutom swěće, ale tež w přichodnym.*
22. A wšitko podćisny k jeho nohomaj; a staji jeho jako hłowu nad cyłu cyrkej, Ps. 8, 8.
23. Kotraž je jeho ćěło* a połnosć toho, kotryž wšitko we wšim dopjelnja.**

STAW II.

Přez hrěchi prjedy morjeni buchu přez Khrystusa wožiwjeni, nic ze swojimi skutkami, ale darmo přez wěru. Dopokazuje so, zo buchu pohani, kotřiž běchu prjedy zdaleni wot slubjenjow Božich, nětko přez Khrystusa a wěru, kotraž je dar Boži, towařšowje swjatych a zo maju tón samy zakład z patriarchami a profetami.

Tež was, hdyž běšće mortwi we swojich winach a hrěchach,* — Kol. 2, 13.
2. W kotrychž něhdy khodźešće po běhu tohole swěta,* po wjeŕchu mocy toho powětra, (toho) ducha, kotryž nětko skutkuje na synow njewěry,
3. Mjez kotrymiž tež my wšitcy* něhdy khodźachmy w žadosćach našeho mjasa, činicy wolu mjasa a mysli, a běchmy po naturje dźěći hněwa, jako tež druzy,** —
4. Bóh pak, kiž je bohaty na smilnosći dla swojeje njesměrneje lubosće, z kotrejž je nas lubował,
5. A hdyž běchmy mortwi w hrěchach,

---

17. Bóh mjenuje so tu „Bóh našeho Knjeza Jězusa Khrystusa“ dźiwajo na čłowjesku naturu w Khrystusu; „Wótc krasnosće“ pak dźiwajo na Khrystusowu bóžsku naturu, dokelž jako Syn Boži je wotbłyšć (Hebr. 1, 3) Wótca. Jako Bóhčłowjek pak je srjedźićeŕ wšitkich hnadow, kotrychž žórło je Wótc. — **19.** Pawoł prosy, zo bychu Efesscy přeco dospołnišo křesćanske wěrnosće zrozymili a zjewjene potajnosće Bože, a tak Boha samoho ćim lěpje spóznali, a zo by tohodla Bóh woči jich wutroby wotewrił, zo bychu prawje zapřijeli, takrjec žiwje čuli, kak wosebne nadźije ma powołanje k wěrje w nich wubudźeć, a kak wulkotna je krasnosć herbstwa, kotraž so w swjatych, t. j. we wěriwych wopokazuje, a kak krasnje a mócnje so tale móc Boža něhdy nad wěriwymi wozjewi, hdyž jich k nowemu žiwjenju wubudźi a z překrasnjenym ćěłom wobda. — **20.** Móc, z kotrejž nas Bóh něhdy wot mortwych zbudźi a překrasni, je ta sama, z kotrejž je Khrystusa zbudźił a k swojej prawicy powyšił; a štož je tu dokonjała, saruči nam, zo to same něhdy tež nad nami dokonja. — **21.** Wjeŕchowstwa a mocy, sylnosće a knježstwa su mjena za wšelake rjadownje jandźelow; pódla tutych štyrjoch rjadownjow mjenuja so na druhich městach s. Pisma hišće tróny, jandźelowje, arcjandźelowje, cherubimy a serafimy, tak zo je dźewjeć rjadownjow. Khrystus je wyše wšěch tež najwosebnišich jandźelow přez móc Božu pozběhnjeny, a tež wyše kóždeho stworjenja, njech so kažkuli mjenuje. — **23.** Khrystus a cyrkej staj mjez sobu tak nutrnje zjednoćenaj, jako hłowa a stawy ćěła. Hłowa wodźi stawy a stawy dóstawaju wot hłowy wožiwjenje. Tak dóstawa tež cyrkej, zhromadźenstwo wšěch wěriwych, wot Khrystusa duchowne žiwjenje a pohnuwanje k dokonjenju dobrych skutkow. Khrystus ze swojej wučbu a hnadu skutkuje njepřestawajo w cyrkwi a wukonja tak swój wumožeński skutk mjez čłowjekami. ** Jako hłowa přez stawy k ćěłej so dopjelnja, tak dopjelnja so Khrystus přez cyrkej abo wěriwych, t. r. jako wumožnik, přiběra a dokonja so wón přez wšitkich wumoženych, přez stawy cyrkwje; potajkim je cyrkej jeho połnosć, přez nju dokonja so jeho skutk na zemi, a we wšim, t. r. ze wšěmi dobrymi skutkami wěriwych; štož dobreho dokonjeju, słuži k dokonjenju jeho wumožeńskeho skutka.

II. **1.** Jako Bóh ze swojej mocu Khrystusa zbudźi, tak wožiwi tež was, duchownje mortwych. — **2.** t. r. kaž tónle wot Boha wotwobroćeny swět we złym času, w kotrymž so njeposłucha na wolu Božu, ale na „wjeŕcha powětra“, t. j. djaboła, kotryž wožiwja njewěriwych, podobnje kaž Duch swjaty wěriwych. Złe duchi přebywaju tež w powětrje, a tohodla mjenuje japoštoł djaboła „wjeŕcha powětra.“ — **3.** t. r. nic jeno wy pohani, ale tež my Židźa. ** Jakož njewěriwi běchmy tež my žiwi, dokelž žadanja a złe mysle, z našeho hrěšneho mjasa nastawace, njepodušachmy, ale to činjachmy, k čomuž nas wone wabjachu. Dźěći Božeho hněwa běchmy, nic jeno dla našich hrěšnych žadanjow a skutkow, ale runja pohanam po naturje, wot naroda jako Hadamowi potomnicy.

woživi nas sobu z Khrystusom, (přez kotrehož miłosć sće wumoženi),

6. A zbudźi nas sobu a sčini, zo bychmy sobu sedźeli w njebjesach w Khrystusu Jězusu,*

7. Zo by pokazał w přichodnych časach přenadobne bohatstwo swojeje hnady w dobroćiwosći k nam w Khrystusu Jězusu.*

8. Přetož z hnady sće wumoženi přez wěru, a to nic ze sebje; přetož to je dar Boži,*

9. Nic ze skutkow, zo by so nichtó njekhwalił.*

10. Přetož jeho dźěło smy, stworjeni w Khrystusu Jězusu k dobrym skutkam, kotrež je Bóh přihotował, zo bychmy w nich khodźili.*

11. Tohodla spominajće, zo něhdy wy pohani w mjasu, kotřiž sće njewobrězanje mjenowani wot tych, kotřiž so mjenuja wobrězk we mjasu z ruku sčinjeny,

12. Zo běšće w tamnym času bjez Khrystusa, wotdźěleni wot wobkhada z Israelom a hosćo slubow, njemějcy nadźije na slubjenje a bjez Boha na tomle swěće.*

13. Nětko pak bušće wy, kotřiž běšće něhdy zdaleni, blizcy přez Khrystusowu krej.*

14. Přetož wón je naš pokoj, kotryž z wobeju jene sčini,* wotstroniwši sćěnu

---

6. Jězusa zbudźiwši woživi Bóh tež nas, Židow a pohanow duchownje, t. r. z duchowneje smjerće, do kotrejež běchmy přez hrěchi padnyli, k žiwjenju hnady. Jězusowe zbudźenje je přičina, předznamjo a zawdawk našeho duchowneho woživjenja. To pak sta so, nic po našich zasłužbach, ale ze samеje miłosće, na kotrejž je Bóh njeskónčnje bohaty. Pawoł wopisuje płody wumoženja tak žiwje, jako bychu nětko hižo dokonjane byłe, jako bychmy hižo z nim w njebjesach knježili. Woprawdźe je wot Boha skutk wumoženja cyle dokonjany, a wšitke hnady, kotrež so sprawnym noweho zakonja w běhu časa k jich wozboženju wudźěleju, su wot Khrystusa dobyte a takrjec w nim załožene. Jakož wšitcy hač do najposleńšeho čłowjeka w Hadamje zhrěšichu, tak budźa tež wšitcy w Khrystusu woživjeni a do njebjes přesadźeni. Jakož smy potomnicy Hadamowi, tak smy tež stawy Khrystusowe, a tohodla stanje so nad nami to same, štož je so z Khrystusom stało. — **7.** Jakož swjaty japoštoł hižo prjedy (1, 6. 12. 14) wuzběhowaše, zo je wumoženje přez Khrystusa so dokonjało, zo by Bóh česćeny a khwaleny był, tak wuči, zo tež přez woživjenje a wozboženje čłowjestwa, kotrež so w přichodnym času, t. j. we wěčnosći dokonja, bohatstwo Božeje hnady a dobroćiwosće nadobnje pokazuje. — **8. 9.** Wumoženje a wozboženje njejsmy sebi ze skutkami zasłužili, ale to je hnada Boža; my jeno wěrjachmy słowej Božemu a činjachmy, štož bu nam poručene, to je naša přisłušnosć, ale zo so nam wěrnosće Bože wopowědowachu, a zo so k wěrje pohnuchmy, to je hnada Boža we nas dokonjała. Naše wozboženje je potajkim skutk Božeje dobroćiwosće, a nichtó njemóže so z tym khwalić, zo je sebi ze skutkami je zasłužił. To pak njesmě so tak zrozymić, jako bychu wot wosprawnjeneho dobre skutki, kaž to cyrkej wuči, so nježadałe; tu rěči Pawoł wo skutkach před wosprawnjenjom, a tute njemóžachu nam wozboženje zasłužić. Wosprawnjeny pak dyrbi z hnadu Božej sobuskutkować. — **10.** Wosprawnjeni su kaž znowa wot Boha stworjeni; dokelž pak móže jeno Bóh stworić, tohodla mjenuje japoštoł wosprawnjenych „dźěło Bože", stworjene w Khrystusu, t. r. wosprawnjeni su w Khrystusu jako jeho stawy; znowa buchu stworjeni k dobrym skutkam, kotrež maju wosprawnjeni dokonjeć, a tute su takrjec płody wosprawnjenja. Dobre skutki pak Bóh spřihotowa, t. r. ze swojej hnadu pohnu wosprawnjenych k dobrym skutkam, a podpěraše je; a wosprawnjeny ma ze swojej swobodnej wolu w nich khodźić, t. r. je dokonjeć, tak zo k dobremu skutkej sobuskutkuje Bóh a tež čłowjek. — **11. 12.** Pawoł dopomina nětko tych čitarjow, kotřiž so pohanstwa wobroćichu, na jich prjedyše hubjenstwo, zo bychu ćim jasnišo wulkosć dobroty, kotruž jim křesćanstwo zepřihotowa, spóznali. Najprjedy japoštoł spomina na zwonkowny rozdźěl, kiž je mjez Židami a pohanami, na wobrězanje; hižo toho zwonkowneho w mjasu dokonjaneho wobrězanja dla hidźachu Židźa pohanow, jich „njewobrězanje" abo „njewobrězani" mjenujcy; tola tu wšelakosć jeno mjenuje, zo by wažniše wšelakosće k dopokazej jich hubjenstwa rozestajił. Pohani běchu bjez Khrystusa, Židźa mějachu Khrystusa slubjeneho, w nadźiji na njeho njesechu wšě wobćežnosće žiwjenja; wuzwoleny lud Boži bě přez nabožne a narodne zarjadowanje mjez sobu kruće zwjazany, a k tomule wužitnemu zwjazku pohani njesłušachu; pohani běchu jeno hosćo slubow, kotrež bě Bóh z Abrahamom a druhimi patriarchami sčinił, a tohodla njemějachu prawa na slubjene kubła; pohani njemějachu ani nadźije na slubjeneho wumožnika, a skónčnje běchu bjez Boha, njeznajachu wěrneho Boha, njemóžachu tohodla k njemu swój wućek brać we horjach. — **13.** Nětko pak sće sobuwumoženi přez Khrystusowu smjerć na křižu, a tohodla sće bliže stupili a podźěł wšitkich slubjenjow a hnadow Božich dóstali. — **14.** Khrystus je pokoj přinjesł mjez židowstwom a pohanstwom; před nim bě njepřećel-

wobhrodźenja, kotraž běše srjedźa, njepřećelstwo w swojim mjasu:

15. Zběhnywši zakoń přikazni w postajenjach, zo by dweju w sebi samom stworił k jenomu nowemu čłowjekej, pokoj założejo,

16. A zjednał wobeju w jenom ćěle z Bohom přez křiž, moriwši njepřećelstwo w sebi samom.*

17. A přišedši wopowědowaše pokoj wam, kotřiž běšće zdaleni, a pokoj tym, kotřiž běchu blizcy;*

18. Přetož přez njeho mamy woboji přistup w jenom Duchu k Wótcej.*

Rom. 5, 2.

19. Tohodla hižo njejsće hosćo a přikhadnicy, ale sće krajownicy swjatych a domjacy Boži,*

20. Natwarjeni na zakład japoštołow a profetow, hdźež je hłowny róžkowny kamjeń sam Khrystus Jězus,

21. Na kotrymž cyłe twarjenje zwjazane rosće k templej swjatemu w Knjezu,*

22. Na kotrymž tež wy so sobu twariće k přebytku Božemu w Duchu.*

STAW III.

Pawoł wuči tudy potajnosć, profetam a japoštołam zjewjenu, zo maju pohani přez Khrystusa dźěl na slubjenjach Božich, a prosy, zo bychu so duchownje wobkrućeli a w lubosći zakorjenjeni dospołnje w Bóžskich potajnosćach rozwučeli.

Tutohodla* ja, Pawoł, jaty Khrystusa Jězusa za was pohanow,** —

2. Jelizo sće drje słyšeli wo zarjadowanju hnady Božeje, kotraž bu mi data mjez wami,*

---

stwo mjez nimaj, běštaj wot so dźělenaj kaž přez wobhrodźacu sćěnu, kotraž wosebje židowstwo wobdawaše a wot pohanstwa wotmjezowaše; Khrystus je tu sćěnu powalił we swojim mjasu, na křižu so woprujo jako wujednacy wopor. — **15. 16.** Sćěna pak, kotraž Židow a pohanow dźěleše, běše židowski zakoń, nic jeno kaznje Bože, ale wosebje tamne postajenja, kotrež nabožne a narodne žiwjenje rjadowachu; Khrystus je tónle zakoń ze swojej smjerću zběhnył, za wšitke přestupjenja toho sameho dosćěiniwši a hrěchi wotewzawši, a dalše dopjelnjenje tamnych postajenjow spušćiwši z wuwzaćom tych, kotrež su wěčnje płaćiwe winowatosće a tohodla tež do wutroby pohanow zapisane. K lóššemu dopjelnjenju tych pak spožčuje wón swoju hnadu. Po wotstronjenju tuteje sćěny zjednoći Khrystus wobeju k jenomu ćěłej, kotrehož wjerch je wón, zjednoći pohanow a Židow we katholskej cyrkwi, wujednawši wobeju z Bohom ze smjerću na křižu. — **17.** A wujednawši Židow a pohanow mjez sobu, wobojich zjednoćiwši a z Bohom zjednawši wopowěduje wón přihotowany pokoj runje tak pohanam jako Židam; wón to čini njepřestawajo přez swoju cyrkej a jeje słužownikow. — **18.** We Khrystusu su pohani a Židźa kaž stawy jenoho ćěła, zjednoćeni w katholskej cyrkwi, kotraž woživjena wot Ducha swjateho, ducha lubosće, zwjazk wobkruća, a maju tak w lubosći zjednoćeni pohani a Židźa přistup k njebjeskemu Wótcej. — **19.** We Khrystusu su tež pohani połnopłaćiwe stawy kralestwa Božeho, swjateje cyrkwje, su krajownicy swjatych, t. j. wosprawnjenych a nic cuzownicy abo hosćo, a z tym domjacy, kotřiž maju prawo přistupa k wšitkim kubłam s. cyrkwje, a njejsu kaž prjedy přikhadnicy, kotřiž drje smědźachu mjez Židami přebywać, njemějachu pak prawa k jich kubłam. — **20. 21.** Jednotliwe stawy su jako kamjenje, do jenoho twara złožene; zakład, na kotrymž cyłe twarjenje wotpočuje, su japoštołowje a profetowje; na nich, t. r. na jich wučby, bu cyły twar stajeny. Róžkowny kamjeń, kiž twar njese a zdźeržuje, je Jězus Khrystus; wón zjednoća wšitke stawy přez tu samu wěru a tak rosće twar njepřestawajo, nowe stawy, nowych wěriwych dobywajo k templej, w kotrymž Bóh přebywa. — **22.** t. r. tež wy sće kamjenje, kotrež so sobu twarja w tom twarje, sće stawy cyrkwje Božeje, woživjene wot Ducha swjateho. W tychle rjadkach wopisuje so z krótka prawa cyrkej Khrystusa, kotraž je jena abo přezjena, dokelž wšitke stawy wučinja jedyn twar, kotryž so zdźeržuje wot jenoho róžkowneho kamjenja; swjata, dokelž je woživjena wot Ducha swjateho; katholska, dokelž wšitke ludy a časy wobjima; a japoštołska, dokelž je twarjena na wučbu japoštołow.

III. **1.** Słowo „tutohodla“ přizamkuje so k poslednim rjadkam druheho stawa; tutohodla, dokelž sće wy krajownicy swjatych a domjacy Boži, sobunatwarjeni k wobydlenju Božemu, kłonju swoje kolena před Bohom, kaž w r. 14. rěka. Rjadki 2—13 su zasunjenje a rozwučeju čitarjow, zo je Pawoł powołany jako japoštoł pohanow. ** Pawoł mjenuje so jaty Khrystusa Jězusa, dokelž je list w Romje pisany, hdźež bu Pawoł jako jaty dźeržany Khrystusa dla. Wón přistaja: „za was pohanow“, t. r. dokelž sym wam pohanam evangelium wopowědował, tohodla buch jaty. — **2.** Zo was dla ćerpju, štož ćerpju, njemóže wam potajne być, jelizo sće wo zarjadowanju Božim słyšeli, po kotrymž mějach wosebje mjez pohanami evangelium wopowědować.

3. Zo bu mi přez zjewjenje znata sčinjena potajnosć,* kaž wyše z krótka napisach,

4. Po čimž móžeće, hdyž to čitaće, zapřijeć moju znatosć w potajnosći Khrystusowej,*

5. Kotraž w druhich časach njebu (tak) znata čłowjeskim dźěćom, kaž je nětko zjewjena jeho swjatym japoštołam a profetam přez Ducha,*

6. Zo su pohani sobuherbja a sobustawy a sobudźělbnicy jeho slubjenja w Khrystusu Jězusu přez evangelium,*

7. Kotrehož służownik* buch po darje miłosće Božeje, kotraž bu mi data po skutkowanju jeho mocy. Wyše 1, 19.

8. Mi, najmjeńšemu* mjeze wšěmi swjatymi, bu data ta miłosć, mjez pohanami připowědować njewuslědźomne bohatstwo Khrystusowe,**

9. A wšitkich rozswětlić, kotre je zarjadowanje potajnosće zakhowaneje wot wěčnosće w Bohu, kiž je wšitko stworił,*

10. Zo by so znate sčiniło wjeŕchowstwam a mocam w njebjesach přez cyrkej wšelakora mudrosć Boža,*

11. Po wotmysłu wěčnosće, kotryž je dokonjał w Khrystusu Jězusu našim Knjezu,*

12. We kotrymž mamy wutrobitosć a přistup w dowěrje přez wěru do njeho;*

13. Čohoždla prošu, zo byšće małomyslni njebyli při mojich ćěsnosćach za was, kotrež su waša khwała;* —

14. **T**utohodla zhibuju swoje kolena před Wótcom našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,*

15. Po kotrymž wšitke wótcowstwo w njebjesach a na zemi so mjenuje,*

16. Zo by wam dał po bohatstwje swojeje krasnosće, zo byšće posylnjeni byli z mocu přez jeho Ducha na nutřkownym čłowjeku,*

17. Zo by Khrystus přez wěru přebywał we wašich wutrobach, zo byšće, w lubosći zakorjenjeni a założeni,*

---

3. Potajnosć, zo móža pohani do cyrkwje Khrystusoweje přijeći być. — **4.** Z toho, štož wyše (2, 11—22) wo přijeću pohanow do cyrkwje napisach, móžeće sudźić, zo derje znaju potajnosć Khrystusowu, t. r. jeho wočłowječenje a jeho wumožeński skutk, kotryž za was wšitkich, za Židow a pohanow dokonja. — **5.** Tónle wotmysł Boži njebě w prjedyšich časach znaty, znajmjeńša nic cyle a powšitkownje; hakle přez wozjewjenje Ducha swjateho bu japoštołam a profetam, t. r. druhim wučerjam cyrkwje připowědany, zo maju też pohani dźěl na wumoženju. — **6.** Też pohani dóstanu sobu ze Židami prawo na njebjeske herbstwo, dokelž su też stawy jeho potajneho ćěła, swjateje cyrkwje, a dźěl bjeru na jeho hnadach přez evangelium, t. r. dokelž wěrja do evangelia. — **7.** Służownik evangelia bu Pawoł přez miłosć, a ta skutkowaše w nim z wosebitej sylnosću, tak zo bu z njepřećela zahorjeny rozšěrjeŕ evangelia. — **8.** Najmjeńšeho mjez japoštołami a swjatymi, t. r. wěriwymi, mjenuje so Pawoł, dokelž bě prjedy cyrkej přesćěhał. ** t. r. bohatstwo hnady a wěrnosće, kotrež nam Bóh w Khrystusu poda, a kotrež z našim rozomom ženje dowuslědźić a dopóznać njemóžemy. — **9.** t. r. wujasnić potajnosć wo wočłowječenju a wumožeńskim skutku Jězusowym, wotmyslenu wot wěčnosće, a zakhowanu w Božim byću. — **10.** Też jandźelojo najwyššich rjadownjow njeznajachu, kak Bóh swět wumoži; to zhonichu hakle přez cyrkej, t. r. přez dokonjany wumožeński skutk, w kotrymž so spodźiwna mudrosć Boža wopokazuje. — **11.** Wotmysleny bě wumožeński skutk wot wěčnosće, dokonjany pak w Khrystusu. — **12.** Khrystusowych zasłužbow dla njetrjebamy dale Božeho hněwa so strachować, ale z wutrobnej dowěru směmy nadźiju k njemu měć a k njemu so bližić. — **13.** Moje ćěsnosće, wosebje zo sym jaty, njesmědźa was zatrašić, ale dyrbja skerje wašu dowěru wobkrućić, přetož štož za was ćerpju, z toho móžeće spóznać, kak wjele sće pola Boha hódni. To je wam khwalba, zo Bóh swojemu japoštołej telko ćerpjeć dawa. — **14.** Japoštoł pokročuje tu z tym, štož bě w prěnim rjadku počał; dokelž sće wy pohani k cyrkwi Khrystusowej powołani, zhibuju swoje kolena, dźakuju so ponižnje Bohu. — **15.** Pawoł dźakuje so Wótcej wšitkich, kotremuž dźěći Bože w njebjesach a na zemi słušeju, po kotrymž so mjenuja. — **16.** Nutřkowny čłowjek, t. j. duša z jeje mocami, z rozomom a z wolu, kotrejž ma Duch swjaty rozswětleć a posylnjeć, zo by wšitke wabjenja mjasa a swěta a djaboła předobyła. — **17. 18.** Zo bychu přez Ducha swjateho rozswětleni a posylnjeni do Jězusa wěrili, a we wěrje nutrnje z nim so zjednoćili, a w lubosći k njemu přiběrali, tak zo bychu zapřijeli lubosć Khrystusowu w jeje njesměrnosći. Tu samu wujasnja Pawoł ze słowami: šěrokosć, t. r. lubosć Khrystusowa wobjima wšitkich čłowjekow; dołhosć, t. r. lubosć Khrystusowa počina so we wěčnosći a dosaha do wěčnosće;

18. Zapřijeć móhli ze wšěmi swjatymi, kotra je šěrokosć a dołhosć, a wysokosć a hłubokosć,*

19. A spóznać lubosć Khrystusowu, kotraž (wšitku) wědomosć přewyšuje,* tak zo byšće napjelnjeni byli hač do wšeje połnosće Božeje.**

20. Tomu pak, kotryž je móćny, wšitko sčinić nadobnišo, dyžli prosymy abo rozymimy po mocy, kotraž we nas skutkuje:*

21. Jemu budź khwała w cyrkwi a w Khrystusu Jězusu, za wšitke splahi wěki na wěki.* Amen.

STAW IV.

Pawoł napomina k duchownej jednoće, dopokazujo, zo je Khrystus wšelakim wšelake dary wudźělił, a zo je k natwarjenju swojeho ćěła w cyrkwi wšelake rjady załožił hač do kónca swěta; namołwja tohodla, zo bychu stareho čłowjeka so wuslekši noweho so woblekli, wobeju mjezsobne zadźerženje rozestajejo. Znowa napomina, zo bychu w tom ćěle přebywajcy, so dźělili wot tych, kotřiž w duchu zaslepjeni njehańbićiwje po mjasnych žadosćach khodźa, a nowe počinki so woblekli, prjedyše wotsudźiwši.

Napominam was tohodla ja, jaty w Knjezu, zo byšće hódnje khodźili w powołanju, z kotrymž sće powołani,*

1. Kor. 7, 20; Fil. 1, 27.

2. Ze wšej ponižnosću a ćichomyslnosću, ze sćerpnosću, wobnošejcy so mjez sobu w lubosći,

3. Prócujcy so wobkhować jednotu ducha w zwjazku pokoja.*

Rom. 12, 16.

4. Jene ćěło a jedyn duch (je), jakož sće powołani w jenej nadźiji swojeho powołanja.*

5. Jedyn Knjez, jena wěra, jena křćeńca,*

6. Jedyn Bóh a Wótc wšitkich, kiž je nad wšitkimi a přez wšitko a we nas wšitkich.*

Mal. 2, 10.

7. Kóždemu z nas pak bu data miłosć po měrje dara Khrystusoweho.*

Rom. 12, 3; 1. Kor. 12, 11; 2. Kor. 10, 13.

8. Tohodla praji (Pismo): „Spějo do wysokosće, je jate wjedł jastwo, dary dał čłowjekam.“*

Ps. 67, 19.

9. Zo pak je horje spěł, što rěka to hewak, hač zo je prjedy tež zestupił do nižšich dźělow zemje?*

10. Kotryž je zestupił, je tež tón, kiž je horje spěł nad wšitke njebjesa, zo by wšitko napjelnił.*

11. A wón je dał někotrych jako japoštołow, někotrych pak jako profetow, druhich zaso jako evangelistow, druhich jako pastyrjow a wučerjow,*

---

wysokosć, t. r. lubosć Khrystusowa dosaha do njebjes, dokelž njebjeske kralestwo dóstanje; hłubokosć, t. r. lubosć Khrystusowa dosaha do podzemja, hdyž je wotemrětych sprawnych z předhele wuwjedła. — **19.** Lubosć Khrystusa njehodźi so dopóznać, čłowjeska wědomosć njemóže ju dowuslědźic a zapřijeć. ** t. r. hač Bóh ze wšěmi hnadami was napjelni a we was bydli. — **20.** Bóh móže we nas wjacy skutkować, dyžli sebi myslić móžemy. — **21.** Jeho njech khwali cyła cyrkej, t. r. wšitcy křesćenjo a to w Khrystusu Jězusu, t. r. we wěrje do njeho, a w lubosći z nim zjednoćena.

IV. **1.** t. r. zo byšće po křesćanskich kaznjach žiwi byli, a tak wěčnu zbóžnosć, za kotruž sće powołani, woprawdźe dobyli. — **3.** t. j. zo bychu jenak zmysleni byli, tu samu wěru wuznawali. — **4.** Wšitcy wěriwi su jene ćěło Khrystusowe, wožiwjene wot Ducha swjateho, a wočakuja tu samu wěčnu zbóžnosć. — **5.** Jězus je wšitkich knjez, dokelž je wšitkich ze swojej smjerću wumožił; jena wěra zjednoća wšitkich z nim, jena křćeńca zašćěpi wšitkich do njeho. — **6.** Wšitcy maju jenoho Boha a Wótca, wučinjeju jenu swójbu. Tónle Bóh knježi a stražuje nad wšitkimi, skutkuje přez wšitkich a je we nas wšitkich přitomny. To dyrbi was pohnuć, zo byšće w přezjednosći žiwi byli. — **7.** Hač runje maju wšitcy wěriwi to same powołanje, toho sameho Knjeza atd., njeje mjez nimi tola jenajkosć hnadow; ale kóždemu bu miłosć data, a to po wšelakej měrje, kotruž je Khrystus postajił. — **8.** t. r. Khrystus wudźěła z njebjes swoje dary a tak tež wšelake zastojństwa w cyrkwi. „Je jate wjedł jastwo“, t. r. ze swojim do-njebjes-spěćom swjećeše Khrystus sławne dobyće nad swojimi njepřećelemi, kotřiž buchu jeho jeći; dospołne pak budźe to dobyće na sudnym dnju. — **9.** t. r. wón wočłowječi a khodźeše na zemi a potom pozběhny so zaso do njebjes z čłowjeskej naturu. — **10.** Tón samy, kotryž wočłowječi a na zemju přińdźe, spěješe tež do njebjes a wopokaza z tym na zemi a w njebjesach swoju wšohomóc a dobroćiwosć. — **11.** Wón t. r. Khrystus sam, kiž swoje dary po wosebitej měrje wudźěła, postaji w swojej cyrkwi wšelakore zastojnstwa; japoštołow, t. j. tych dwanaćoch, kotřiž buchu wot Khrystusa samoho powołani k rozšěrjenju

12. K dokonjenju swjatych za dźěło służby, za natwarjenje ćěła Khrystusoweho,*

13. Hač bychmy wšitcy dóšli k jednoće wěry a spóznaća Syna Božeho, k dokonjanemu mužej, k měrje starobneje połnosće Khrystusoweje,*

14. Zo bychmy hižo njebyli khabłace dźěći, a njedali tam a sem so mjetać wot kóždeho wětra wučby přez złósć čłowjekow, přez lesć k zawjedźenju do błuda;*

15. Ale (zo bychmy) prawdu činicy w lubosći na wšitkom rostli w tom, kotryž je hłowa, Khrystus,*

16. Přez kotrehož cyłe ćěło, zestajene a zwjazane přez wšitkón zwjazk posłužowanja, po skutkowanju w měrje kóždeho stawa, zróst ćěła dokonja k wutwarjenju sebje samoho w lubosći.*

17. To potajkim praju a wobswědčam w Knjezu,* zo byšće hižo njekhodźili, jako tež pohani khodźa w próznosći swojeho zmysła, Rom. 1, 21.

18. Dokelž maju zaćěmnjeny rozom, wotwobroćeni wot žiwjenja Božeho přez njewědomosć, kotraž je we nich dla sleposće jich wutrobow,*

19. Kotřiž bjez nadźije* sebje samych podachu njehańbitosći w skutkowanju wšeje nječistoty, w nahrabnosći.

20. Wy pak njejsće tak Khrystusa nawuknyli,*

21. Sće-li jeho mjenujcy słyšeli a we nim rozwučeni byli, jakož je wěrnosć w Jězusu,*

22. Zo maće złožić stareho čłowjeka po prjedyšim wobkhadźenju, kotryž so zahubja po požadosćach błuda.

23. Wobnowće pak so w duchu swojeho zmyslenja, Rom. 6, 4.

24. A woblečće so noweho čłowjeka, kotryž je po Bohu stworjeny w sprawnosći a swjatosći wěrnosće.* Kol. 3, 12.

---

jeho wučby; profetow, t. r. tych wot Ducha swjateho wosebiće rozswětlenych mužow, kotřiž při wukładowanju Božich potajnosći tež přichodne podawki wozjewjachu; evangelistow, t. r. tych, kotřiž japoštołow při rozšěrjenju evangelia podpěrachu, n. př. Filip, hl. Jap. sk. 21, 8; pastyrjow a wučerjow, t. r. tych, kotřiž jednotliwe křesćanske wosady wodźachu a wučachu. — **12.** Khrystus postaji w cyrkwi wšelakorych zastojnikow, zo bychu jednotliwi w dźěle swojeje służby wudokonjeni skutkowali k natwarjenju ćěła Khrystusoweho, t. r. k wobkrućenju cyrkwje a wšěch jeje stawow, wšitkich wěriwych. — **13.** Natwarjenje ćěła Khrystusoweho a dokonjenje swjatych docpěje so z tym, zo wšitcy k jednoće wěry a k spóznaću Syna Božeho přińdu, do swjateje cyrkwje zastupja a potom zrostu z duchowneho dźěsćowstwa k zrałosći muža, t. r. jich wěra do Syna Božeho so wudospołni, a z tym docpěja měru staroby, w kotrejž móža połnosć hnadow dóstać. — **14.** Khrystus postaji wšelakore zastojnstwa w cyrkwi, zo bychmy přestali runja być njewobstajnym dźěćom, kotrež njemějcy kruteho přeswědčenja dźensa tu a jutře druhu wučbu wěrja, wot lesćiwych čłowjekow so jebać a do błudow zawjesć dadźa. — **15.** Njesměmy so we wučbach wjerćeć, runja dźěćom, ale dyrbimy do wozjewjenych wěrnosći kruće wěrić a po nich žiwi być, wosebje skutki lubosće dokonjejcy we wšim přiběrać, štož móže nas z Khrystusom, našim wjerchom, jako jeho stawy krućišo zjednoćić. — **16.** Cyłe ćěło, t. j. cyła cyrkej, kotrejež stawy, t. r. wěriwi su mjez sobu kruće zjednoćeni přez służby, z kotrymiž sebi mjez sobu pomhaju po měrje darow, kotruž jednotliwi dóstawaju, rosće a dokonja so k dospołnemu twarej přez swojeho wjerćha Jězusa Khrystusa, kotryž we wěriwych skutkuje přez Ducha swjateho. Hdyž wěriwi mjez sobu tak so podpěraju, wudospołnjeju so sami a přiběraju w lubosći. — **17.** t. r. w jeho mjenje, z jeho mocu. — **18.** Pohani khodźachu w próznosći swojeho zmysła, t. r. dokelž do Boha njewěrjachu, bě jich rozom zaćěmnjeny, a dokelž žiwjenje njeznajachu, kotrež hnada Boža w čłowjeku płodźi, bě jich wutroba kaž slepa. Njewědomi běchu w nastupanju Božskich wěrnosći a njepłódni w křesćanskim žiwjenju. — **19.** t. r. přichodneho žiwjenja a wěčneje zbóžnosće so njenadźijachu, a tuž podćisnychu so dobrowólnje swojim nakhilnosćam, wosebje nječistosći a nahrabnosći. — **20.** Khrystusa nawuknyć rěka spóznać, što wón je a što wón wuči; a štóž do njeho jako Syna Božeho wěri, njemóže pohanscy žiwy być. — **21.** t. r. jelizo sće woprawdźe jeho słyšeli a w jeho woprawdźitej wučbje rozwučeni, maće so stareho čłowjeka swlec, prjedawšeho wobkhadźenja so zdalować, dokelž stary čłowjek, t. r. wot hrěšnych nakhilnosći wobknježeny, bliži so swojemu zahubjenju, dokelž je nakhilnosćam, z błuda wukhadźacym, podćisnjeny. — **23. 24.** t. r. cyłe duchowne žiwjenje, zmyslenje a žadanje dyrbi so wobnowić; přeměnjenje, kotrež wěra do Jězusa we čłowjeku dokonja, ma w znutřkownym, we duchu so stać; po Bohu, t. r. po podobnosći Božej je tajki nowy čłowjek

25. Tohodla wotpołožiwši łžu, rěčće wěrnosć kóždy ze swojim bližšim, dokelž smy mjez sobu stawy.*

1. Pětr. 2, 1; Zach. 8, 16.

26. Hněwajće so, a njehrěšće;* słónco njezakhadźej na wašim hněwje.

Ps. 4, 5.

27. Njedawajće města djabołej.*

Jak. 4, 7.

28. Štóž kradnješe, njech wjacy njekradnje; bóle pak njech dźěła, dokonjejo ze swojimaj rukomaj, štož je dobre, zo by měł, z čohož by nuzu ćerpjacemu sobudźělił.*

29. Žana zła rěč njewukhadźej z wašeho rta; ale je-li dobra k natwarjenju wěry, (wuńdź), zo by hnadu dała posłuchacym.*

30. A njerudźće Božeho Ducha swjateho, w kotrymž sće poznamjenjeni za dźeń wumóženja.*

31. Wšitka hórkosć a rozhorjenje, a hněw a wołanje a klećе njech je zdalene wot was ze wšitkej złósću.

32. Ale budźće mjez sobu dobroćiwi, miłosćiwi, wodawajcy jedyn druhemu, jako je tež Bóh w Khrystusu wam wodał.*

STAW V.

Pawoł napomina, zo bychu Khrystusa sćěhowali, dźěleni wot wšoho hrěcha a wšeje złósće, a čas derje wužiwajcy, duchowne počinki sebi dobywali, kotrež mjenuje; chce, zo bychu mandźelske mužam poddate byłe, a zo bychu mužowje swoje mandźelske lubowali, kaž Khrystus cyrkej lubowaše.

Budźće sćěhowarjo Boži, jakož najlubše dźěći,*

2. A khodźće w lubosći, jakož je tež Khrystus nas lubował a sebje samoho podał za nas jako dar a wopor Bohu k słódkej wóni.*

3. Kurwaŕstwo pak a wšitka nječistota abo nahrabnosć njech ani so njemjenuje mjez wami, jakož swjatym so słuša;*

4. Abo njehańbićiwosć abo nabłazne rěče abo tryski, kotrež k wěcy njesłušeju, ale bóle dźakprajenje.*

5. Přetož to wězće a spóznajće, zo žadyn kurwaŕ abo nječisty abo nahrabny — štož je přibóžstwo —,* nima herbstwa w kralestwje Khrystusowym a Božim.

6. Nichtó njech was njezawjedźe z prózdnymi słowami; přetož tutych (hrěchow) dla přikhadźa hněw Boži na dźěći njewěry.* Mat. 24, 4; Mark. 13, 5; Luk. 21, 8
2. Thess. 2, 3.

7. Nječińće so tohodla jich towaŕšowje.*

---

stworjeny, ze swjatosćacej hnadu debjeny, tohodla swjaty a sprawny, kaž prěni čłowjek před zhrěšenjom. Wěrnosć knježi w nim, a nic wjacy błud, kaž w hrěšnym pohanskim čłowjeku. — **25.** Křesćenjo njesmědźa łhać, dokelž su mjez sobu kaž stawy jenoho ćěła, kotrež maju so mjez sobu podpěrać. — **26. 27.** t. r. njehněwajće so tak, zo byšće z tym zhrěšili; wšitkón hněw njeje zakazany, dokelž móže druhdy k hněwej sprawna wina być; hněw pak njesmě dołho trać, dokelž dołhi hněw wužije lohcy djaboł, a zawjedźe hněwneho do druhich hrěchow. — **28.** t. r. čiń ze swojimaj rukomaj, štož je bližšemu k wužitku, khudym pak podpěra, zo by tak swoju prjedyšu njesprawnosć zarunał. — **29.** t. r. tajku rěč dajće słyšeć, kotraž druhich we wěrje wobkruća a w posłuchacych hnadu Božu rozmnoža. — **30.** Ze złymi rěčemi wuhonja so Duch s. z našeje duše, a dokelž Bóh nas lubuje a našu wěčnu zbóžnosć horco žada, rudźi so takrjec jeho Duch, hdyž dyrbi nas wopušćić; wón je zawdawk našeje zbóžnosće, z kotrymž buchmy dźěći Bože a za dźeń wumóženja, t. r. sudny dźeń woznamjenjeni jako wumóženi Khrystusowi. — **32.** Wodajće jedyn druhemu, dokelž a jakož je Bóh zasłužbow Khrystusowych dla wam wodał.

V. **1.** Dźěći činja najbóle, štož staršich činić widźa; jako dźěći Bože maju křesćenjo swojich bližšich lubować, kaž Bóh čłowjekow lubowaše. — **2.** Khrystus wopokaza swoju lubosć k nam z tym, zo so za nas Bohu woprowaše, a tónle wopor spodobaše so Bohu runja słódkej wóni. Wo woporach stareho zakonja, kotrež so Bohu spodobachu, rěkaše, zo su před nim kaž słódka wóń. — **3.** Hrěchi nječistoty nimaju křesćenjo ani po mjenje znać, dokelž so wone ze swjatosću žiwjenja njeznjesu. — **4.** Dar rěče njesmě so nałožeć k njehańbićiwym a tryskowym słowam, ale k dźakprajenju za dobroty Bože. — **5.** Jako přibóžnik k wšelakim wěcam, kaž wobrazam, zwěrjatam atd. so modli, tak nahrabny k pjenjezam a druhim časnym kubłam. — **6.** t. r. njewěŕće tym, kotřiž praja, zo su tajke wěcy dowolene; runje tajkich hrěchow dla je Bóh často khostał njewěriwych. — **7.** t. r. njemějće dźěl; na jich hrěšnych skutkach.

8. Přetož běšće něhdy ćma, nětko pak (sće) swětło w Knjezu. Jakož dźěći swětła khodźće,

9. (Přetož płód swětła je we wšej dobroće a sprawnosći a wěrnosći),*

10. Pytajcy, što je Bohu spodobne;*

11. A njemějće dźěl na njepłódnych skutkach ćmy, ale bóle porokujće je.*

12. Přetož štož so w potajnym wot nich stawa, je samo prajić haňba.

13. Wšitko pak, štož so porokuje, bywa wot swětła zjewjene; přetož wšitko, štož so zjewja, je swětło.*

14. Tohodla so praji: „Wstaň, kotryž spiš, a wstaň z mortwych, a rozswětli tebje Khrystus.“*

15. Hladajće potajkim, bratřa, kak byšće rozhladnje khodźili, nic jako njemudri,
Kol. 4, 5.

16. Ale jako mudri, wukupujcy čas; přetož dny su złe.*

17. Tohodla njebudźće njerozomni, ale spóznajće, što je wola Boža.
Rom. 12, 2; 1. Thess. 4, 3.

18. A njewopojejće so z winom, w čimž je požadliwosć, ale budźće napjelnjeni z Duchom swjatym;*

19. Rěčicy mjez sobu w psalmach, a spěwach a duchownych pěsnjach, spěwajcy a so zradujcy w swojich wutrobach Knjezej,*

20. Dźak prajicy stajnje za wšitko w mjenje našeho Knjeza Jězusa Khrystusa Bohu a Wótcej.

21. Poddaći (budźće) mjez sobu w bojosći Khrystusowej.*

22. Žony njech su swojim mužam poddate jakož Knjezej.*
1. Mójz. 3, 16; Kol. 3, 18; 1. Pětr. 3, 1.

23. Přetož muž je hłowa žony, jakož je Khrystus hłowa cyrkwje;* wón je wumóžnik swojeho ćěła.**

24. Ale jakož je cyrkej poddata Khrystusej, tak (njech su) tež žony swojim mužam we wšim.*

25. Mužowje, lubujće swoje žony, jakož je tež Khrystus cyrkej lubował a sebje samoho za nju podał,*

9. Tajke hrěšne skutki činja so z njewědomosće, za was pak je čas ćmy abo njewědomosće so minył, a swětło, křesćanska wěrnosć wam nětko swěći; tohodla maće jako dźěći swětła, jako derje rozwučeni křesćenjo žiwi być w dobroćiwosći, sprawnosći a wěrnosći, dokelž tajke płody njese křesćanska wěrnosć. — **10.** Štóž w swětle khodźi, rozeznawa derje wšelake wěcy a pruhuje, kotre so Bohu spodobaju; tak maće wšitko přepytać a rozsudźeć po křesćanskej wěrnosći, a to dokonjeć, štož tak za Bohu spodobne spóznajeće. — **11.** Skutki ćmy su njepłódne za njebjesku zbóžnosć, tajke njesmědźa tohodla křesćenjo činić, ale wjele wjacy jako njeprawe a hrěšne ze swojim žiwjenjom wotsudźeć a zjawnje porokować. — **12. 13.** Skutki, kotrež so wot pohanow potajnje činja, su tak wohidne, zo so njehodźa ani mjenować; hdyž su přez waše dobre pócciwe žiwjenje, t. j. přez waše swětło wotsudźene jako wohidne, zjewja so, t. r. spóznaja so zawěsće po něčim jako njekmane, a tak so stanje, zo so hrěšnych skutkow po něčim wotwuča, swětłej wěrnosće so bliža a wot njeho so rozswětleju a tak su potom same swětło, t. r. přiňdu ke křesćanskej wěrnosći a bywaju křesćenjo; přetož w přirodźe a tež w čłowjeskim žiwjenju swětło přijima a swětłe bywa, štož je wot swětła rozswěćene; tohodla so zjewja. — **14.** t. r. wocuć z hrěšneho spara přez dobre počinki, kotrež w žiwjenju druhich widźiš, a křesćanska wěrnosć tež tebje rozjasni; tuto napominanje, po słowach stareho zakonja (Is. 60, 1 a 26, 19) zestajene, žada sebi wot křesćanow dobry přikład swjateho žiwjenja, z kotrymž maju pohanow wot njekmanstwow wotwobroćeć. — **16.** Nałožujće čas a přiležnosć mudrje k dobremu; přetož w tajkich złych časach, w kotrychž telko strachow a spytowanjow hrozy, dyrbi so na wšitko kedźbować. — **17. 18.** Wopiłosć wabi k mnohim hrěcham, dokelž hrěšnu požadliwosć zbudźuje; ale z Duchom swjatym maju so napjelnjeć, t. r. žadać za tym, k čomuž Duch swjaty jich pohnuwa. — **19.** Mjez tym zo wopiłosć wšelaku njemdru wjesołosć płodźi, pohonja Duch swjaty k duchownym spěwam a k ćichej wutrobnej radosći, z čimž so Bohu Knjezej najrjeňšo dźak a khwalba wupraja přez Jězusa Khrystusa za wšitke dary. — **21.** Kotřiž su druhim poddaći, dyrbja posłuchać, nic z bojosće před khostanjom, ale z bojosće před Khrystusom, kotryž budźe jich sudźić. — **22.** t. r. žony maju swojim mužam tak posłušne być, jakož Khrystusej, dokelž muž je na Khrystusowym měsće jich hłowa abo wjeŕch. — **23.** Jakož je Khrystus wjeŕch swojeje cyrkwje, kotruž wodźi a zakituje, tak ma muž swoju žonu wodźić a so za nju starać. — ** Wjeŕch cyrkwje pak je Khrystus přez to, zo je ju wumóžił; wumóženi su takrjec stawy jeho ćěła. — **24.** Jakož je cyrkej swojemu wjeŕchej Khrystusej posłušna, tak maju žony we wšim swojich muži posłuchać. — **25.** Mužowje pak maju swoje žony lubować,

26. Zo by ju poswjećił, wučisćiwši z kupjelu wody w słowje žiwjenja,
27. Zo by sam sebi sčinił cyrkej krasnu, kotraž nima nješwary abo zmorska abo něšto tajkeho, ale zo by była swjata a njeznješwarnjena.*
28. Tak tež maju mužowje lubować swoje žony jakož swoje ćěła. Štóž swoju žonu lubuje, sebje samoho lubuje.*
29. Přetož nichtó njeje hdy swoje ćěło hidźił; ale žiwi a wohrěwa je, jakož tež Khrystus cyrkej,*
30. Dokelž smy stawy jeho ćěła, z jeho mjasa a z jeho kosći.*
31. „Tohodla wopušći čłowjek nana a mać, a přidźerži so k swojej mandźelskej, a budźetaj dwaj w jenom ćěle.“
1. Mójz. 2, 24; Mat. 19, 5; Mark. 10, 7; 1. Kor. 6, 16.
32. Tuto potajnstwo je wulke; ja pak praju w Khrystusu a w cyrkwi.*
33. Ale tež wy jednotliwi, kóždy lubuj swoju mandźelsku, jakož sebje samoho; mandźelska pak njech so boji swojeho muža.*

STAW VI.

Dźěći njech posłuchaju staršich, słužowni knježich, tohorunja pak njech wopominaju starši swoju winowatosć přećiwo dźěćom, a knježa přećiwo słužownym. Japoštoł napomina, zo bychu so bróń Božu woblekli, tak zo bychu přećiwo duchownym njepřećelam wobstali, a žada tež, zo bychu za njeho prosyli.

Dźěći, posłuchajće swojich staršich w Knjezu;* přetož to je sprawne.
2. „Česćuj swojeho nana a swoju mać“; to je prěnja* kaznja ze slubjenjom:
3. „Zo by so tebi derje šło, a (zo by) dołho žiwy był na zemi.“* 2. Mójz. 20, 12; 5. Mójz. 5, 16; Sir. 3, 9; Mat. 15, 4; Mark. 7, 10; Kol. 3, 20.
4. A wy, nanowje, njewabće swoje dźěći k hněwej, ale kubłajće je w krutobje a napominanju Knjezowym.*

---

jakož Khrystus swoju cyrkej lubowaše, a sebje samoho za nju woprowaše, zo by ju čisćił přez swjatu křćeńcu, a swjećił přez słowo žiwjenja, t. r. přez swoju swjatu wučbu; tak dyrbja mužowje swoje žony lubujcy so starać, zo bychu čisće a swjeće žiwe byłe. — **27.** Khrystus woprowaše so za swoju cyrkej, zo by ju čisćił a swjećił, a zo by była, hdyž něhdy na sudnym dnju po nju přińdźe, cyle dospołna, bjez najmjeńšeho hrěcha abo złeje nakhilnosće. — **28.** Jako Khrystus swoju cyrkej z wopornivej lubosću lubowaše, dokelž je wona jeho ćěło, tak maju mužowje swoje žony lubować, kotrež su jich ćěło, a tohodla płaći lubosć jich samsnemu ćěłej; a tale lubosć ma wopřijeć tež starosć za woprawdźite zbože žonow. — **29.** Dokelž kóždy swoje ćěło žiwi a wohrěwa, dyrbi po tom samym přinarodźenym zakonju swoju žonu lubować, po Khrystusowym přikładźe, kotryž swoju cyrkej žiwi ze swojim mjasom a ze swojej krewju a ju wohrěwa ze swojim Duchom, kiž njepřestawajo swjatu lubosć w njej zahorja. — **30.** Khrystus je wjeřch swojich wumóženych, swojeje cyrkwje; wumóženi pak su stawy jeho ćěła; tón poćah pak je nic jeno duchowny, ale tež ćěło nastupacy. Tohodla móže s. Pawoł prajić: „smy stawy jeho ćěła, wot jeho mjasa a jeho kosći;“ w swjatej křćeńcy mjenujcy buchmy tež po ćěle z njeho znowarodźeni, dóstawši zawdawk přichodneho wotmortwych-wstaća a překrasnjenja. To ćěło, kotrež so něhdy překrasni, bu we s. křćeńcy do nas zakorjenjene, a tónle korjeń překrasnjomneho ćěła je staw překrasnjeneho ćěła Khrystusa. Tónle korjeń ma we nas rosć a so wudokonjeć, dyrbi so žiwić a posylnjeć přez hnadu Božu a wosebje přez wužiwanje wěrneho ćěła Jězusoweho. Jězus je sam slubił, zo toho, kiž jeho mjaso jě a jeho krej pije, zbudźi na poslednim dnju (Jan. 6, 55). Potajkim tež po ćěle smy stawy ćěła Khrystusoweho. — **31. 32.** Tute słowa njepoćahuja so na mandźelstwo, na zwjazk wobstojacy mjez mandźelskim a mandźelskej, kiž je nutrniši a krućiši, dyžli druhe swójbne zwjazki, ale wone maju potajniši wuznam, pokazujcy na zwjazk, kiž mjez Khrystusom a cyrkwju wobstoji. Přetož tež Khrystus je při wočłowječenju swojeho njebjeskeho Wótca wopušćił, a potom swoju mać, synagogu, a je z wumóženym čłowjestwom, ze swojej cyrkwju, jakož we mandźelstwje so zjednoćił, tak so staj Khrystus a cyrkej jene ćěło. Dokelž je mandźelski zwjazk wobraz potajneho zwjazka mjez Khrystusom a cyrkwju wobstojaceho, je wón swjaty a hnadowny. — **33.** Mandźelska njesmě so spušćejcy na lubosć swojeho mandźelskeho ženje přestać w swjatej bojosći jeho posłuchać.

VI. **1.** t. r. Boha dla. — **2.** t. r. prěnja, kotraž so poćahuje na winowatosće, kajkež maju čłowjekowje mjez sobu dokonjeć; tež prěnja, kotraž wosebite slubjenje dósta. — **3.** t. r. w kraju slubjenja, w Kanaan; móžemy pak tež zrozymić kraj wěčneje zbóžnosće. — **4.** t. r. njebudźće přećiwo nim přejara krući, ale přiwučće je k winowatej posłušnosći z křesćanskim napominanjom.

5. Wotročcy, posłuchajće ćělnych knjezow,* z bojosću a třepotanjom, we wěrnosći swojeje wutroby, jakož Khrystusa,
Kol. 3, 22; Tit. 2, 9; 1. Pětr. 2, 18.

6. Nic k wočomaj służicy, jako ći, kotřiž chcedźa čłowjekam so lubić, ale jako wotročcy Khrystusowi, wolu Božu z wutroby činicy;

7. Z dobrej wolu służicy, jakož Knjezej, a nic čłowjekam;

8. Wědźicy, zo kóždy, štožkuli je dobre činił, to zaso dóstanje wot Knjeza, njech je wotročk, njech je swobodny.

9. A wy, knježa, čińće jim to samo, wostajejcy so hroženjow, wědźicy, zo je jich a waš Knjez w njebjesach, a dźiwanje na wosoby njeje pola njeho.*
5. Mójz. 10, 17; 2. Khrón. 19, 7; Job. 34, 19; Mudr. 6, 8; Sir. 35, 15; Jap. sk. 10, 34; Romsk. 2, 11; Kol. 3, 25; 1. Pětr. 1, 17.

10. Newak, bratřa, posylujejće so w Knjezu, a w zamóžnosći jeho mocy.*

11. Woblečće so bróń Božu,* zo byšće móhli wobstać přećiwo lečenjam djaboła.

12. Přetož naše wojowanje njeje (jeno) přećiwo mjasu a krewi, ale přećiwo wjerćham a mocam, přećiwo knježićerjam swěta tuteje ćmy, přećiwo ducham złósće pod njebjom.*

13. Tohodla wzmiće bróń Božu, zo byšće so wobróć móhli na złym dnju a we wšim hotowi stać.*

14. Stójće potajkim, wopasani na swojich ledźbach z wěrnosću, a woblečeni ze železnym kabatom sprawnosće,*

15. A na nohomaj wobući z hotowosću za evangelium pokoja.*

16. K wšomu wzmiće nastawu wěry, z kotrejž zamóžeće wšě žehliwe kłoki zleho wuhasyć.*

17. A wzmiće nahłownik spomóženja* a mječ ducha, kotryž je słowo Bože,**
Is. 59, 17; 1. Thess. 5, 8.

18. Přez kóždu modlitwu a próstwu w kóždym času so modlicy w duchu, a w tom kedźbujcy ze wšej wobstajnosću a próstwu za wšěch swjatych,*
Kol. 4, 2.

---

5. t. r. kotrymž z ćěłom służiće, tych posłuchajće jakož Khrystusa, wašeho duchowneho Knjeza, a to z bojosću a třepotanjom, t. r. ze wšej kedźbliwosću, so bojicy jich rozhněwać; we wěrnosći, t. r. jako tajcy, kotřiž nježadaju čłowjeskeho spodobanja, ale kotřiž čłowjekam słuža, dokelž je to wola Boža, z nadźiju na wěčne myto. — **9.** t. r. budźće lubosćiwi přećiwo wotročkam so dopomnjejcy, zo maće toho sameho Knjeza, a sprawneho sudnika, kaž woni. — **10.** t. r. žadajće, zo by was Bóh ze swojej hnadu wobkrućał, zo byšće złe skerje předobyli. — **11.** t. r. nałožujće wšitke srědki, kotrež wam hnada Boža poskića. — **12.** t. r. nimamy jeno so wobarać słabych čłowjekow, ale djaboła, a złych duchow, kotřiž su podobuje, kaž jandźelojo, do wšelakich rjadownjow dźěleni; djabołow mjenuje japoštoł knježićerjow swěta, dokelž swět, t. r. kubłam toho swěta cyle poddatych nawjeduja; tónle wot nich nawjedowany swět khodźi w duchownej ćmě, dokelž swětło wěrnosće hidźi. Z cyła nic čłowjekow, ale złych duchow, kotřiž su pod njebjom, t. r. wyše nas, mamy so wobarać, a tohodla duchownu bróń so woblec. — **13.** t. r. zo byšće ze wšim wobrónjeni wobstali w času strachа a ćežkich spytowanjow. — **14.** Jako pas a železny kabat wojowarjowe ćěło zakituje, tak ma so křesćan wobrónić z wěrnosću a sprawnosću, ma wšelake błudy, kotrež so jemu natykuja, wotpokazać z křesćanskej wěrnosću, a wabjenja k přestupjenju kazni Božich ze sprawnej krutej wolu. — **15.** Jako wojak, na puć so hotowacy, črije so wobuwa, tak ma křesćan z evangeliom, t. r. z wučbami a napominanjemi na puć křesćanskeho žiwjenja so přihotować; hłowne wobjeće evangelia pak je pokoj, kotryž bu mjez Bohom a čłowjekom přez Jězusa Khrystusa dobyty, a runje nadźija na tónle słódki pokoj dyrbi křesćana w jeho wojowanju přećiwo złemu posylnjeć a k wutrajnosći pohnuwać. — **16.** Nastawa bě hłowna bróń, z kotrejž so romski wojak wobaraše. Wěra, a to žiwa kruta wěra dyrbi za křesćana tajka bróń być, z kotrejž wón ćežke spytowanja, wosebje žehliwe kłoki, t. r. wabjenja k nječistoće poduša. — **17.** Nabłownik zakitowaše wojakowu hłowu: dopomnjeće abo nadźija na wěčnu zbóžnosć ma křesćana w ćežkich spytowanjach zakitać. ** Wojak ma nic jeno so wobarać, ale też njepřećela přimać a k tomu nosy mječ; tajki mječ ma křesćan w słowje Božim, kotrež je Duch swjaty za njeho přihotował, zo by z nim wopačne lubjenja złeho njepřećela zničił, kaž něhdy Jězus, hdyž djaboł też na njeho so zwaži. — **18.** Hač runje je takle wobrónjeny, nima so křesćan na sebje samoho spušćeć, ale dyrbi też Boha njepřestawajo prosyć w duchu, t. r. swoje mysle a žadanja k njemu wobroćić, a tak kedźbliwje, zo we wšim, štož čini, Boha we wočomaj zdźerži.

19. A za mnje, zo by mi data była rěč při wotewrjenju mojeho rta, zo bych z dowěru wozjewjał potajnosć evangelia,
20. Za kotrež poselstwo činju w rjećazu, zo bych w nim so zwažił rěčeć, kaž so mi sluša.*
21. Zo pak byšće tež wy wědźeli, što so ze mnu stawa, što činju, wozjewi wam wšitko Tychikus, najlubši bratr a swěrny służownik w Knjezu,*
22. Kotrehož k wam pósłach runje k tomu, zo byšće spóznali, što so z nami stawa, a zo by pokojił waše wutroby.
23. Pokoj bratram a lubosć z wěru wot Boha Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.*
24. Miłosć ze wšěmi, kotřiž lubuja našeho Knjeza Jězusa Khrystusa w njezachodnosći. Amen.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA FILIPPENSKICH.

STAW I.

Z wulkeje přikhilnosće, kotruž ma za Filippenskich, wozjewja Pawoł, zo jeho ćěsnosće wjetši płód za evangelium njesu; njeby-li tónle wužitk widźał, by žadał, zo by wumrěł a z Khrystusom był; napomina jich, zo bychu hódnje po evangeliu Khrystusowym žiwi byli, za kotrež su hižo ćerpjenja wustali.

Pawoł a Timotheus,* służownikaj Jězusa Khrystusa, wšitkim swjatym w Khrystusu Jězusu, kotřiž su we Filippi, z biskopami a diakonami.**
2. Miłosć wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.
3. Dźakuju so swojemu Bohu w kóždym spominanju na was,*
4. Přeco we wšěch swojich modlitwach za was wšitkich z wjesołosću próstwu činjo,
5. Dla wašeho wobdźělenja w evangeliu Khrystusowym wot prěnjeho dnja hač dotal,
6. Dowěrnje to same wočakujo, zo tón, kiž we was dobry skutk poča, jón zdokonja hač do dnja Khrystusa Jězusa;*
7. Jakož dźě je za mnje zdobne, to wo was wšitkich myslić, dokelž mam

---

19. 20. Za wšěch swjatych, t. r. křesćanow dyrbja so modlić, ale tola wosebje za Pawoła, zo by wón jako jaty njebojaznje a prawje evangelium wozjewjał, kotrehož posoł je. — **21.** Tychikus mjenuje so tež w Jap. sk. 20, 4; Kol. 4, 7; 2. Tim. 4, 12; Tit. 3, 12; bě z romskeje Asije rodźeny a pozdźišo biskop w Chalcedonje. — **23.** Kaž bě Pawoł list spočał, tak jón skónči z přećom, zo by pokoj a lubosć z wěru a miłosću mjez nimi była a přiběrała. To su najwosobniše kubła křesćanskeho žiwjenja; kruta wěra do Jězusa płodźi pokoj a lubosć a zdźeržuje spodobanje Bože. Tute kubła zasłuži nam Jězus Khrystus a wudźěluje Bóh Wótc wšitkim, kotřiž w njezachodnosći, t. r. njepřestawajcy lubuja našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.

I. **1.** S. Pawoł mjenuje w postrowjenju Timothea, dokelž bě jeho tón přewodźał, hdyž na swojim druhim japoštołskim pućowanju město Filippi wopyta a prěnju křesćansku wosadu tam załoži. Timotheus bě tohodla Filippenskim znaty; Pawoł pak chcyše jeho tež znowa k nim pósłać, a tuž jich hnydom na spočatku lista na njeho dopomina. ** Wyše wšitkich swjatych, t. r. křesćanow postrowja Pawoł wosebje wosadnych předstojnikow, t. r. měšnikow a jich pomocnikow; słowo biskop rěka poprawom dohladowař a nałožuje so w prěnich časach tež za měšnikow. — **3—5.** Spominajo na Filippenskich wjeseli so Pawoł a wjeselo hnuje jeho k dźakej, zo su woni wot spočatka k tomu přinošowali, zo by swjate evangelium so rozšěrjało, a zo swoju darniwosć za evangelium nětko wopokazachu, jeho znowa podpěrawši. — **6.** Bóh, kotryž ze swojej hnadu tak zasłužbne zmyslenje zbudźi, je tež zdźerži a wobkrući, tak zo budźa na dnju, hdyž Khrystus zaso přińdźe, dokonjeni ludźo.

was we wutrobje, kotřiž sće w mojich putach, a we zarěčowanju a we wobkrućenju evangelia wšitcy towařšowje mojeje wjesołosće.*

8. Přetož Bóh je mi swědk, kak za wami wšitkimi žadam we wutrobje Jězusa Khrystusa.*

9. A za to prošu, zo by waša lubosć bóle a bóle přiběrała we wědomosći a we wšim nazhonjenju,*

10. Zo byšće připóznawali lěpše, a čisći byli a bjez poroka na dźeń Khrystusowy,*

11. Napjelnjeni z płodom sprawnosće přez Jězusa Khrystusa, k sławje a khwalbje Božej.

12. Chcu pak, bratřa, zo byšće wědźeli, kak je, štož so mi stawa, k wjetšemu wužitku evangelia přišło,*

13. Tak zo su moje puta Khrystusa dla znate we wšim wojeřskim hrodźe a we wšěch druhich,

14. A zo wjacori z bratrow, w Knjezu dowěriwi přez moje puta, so bóle zwažichu bjez bojosće słowo Bože rěčeć.

15. Někotři drje wopowěduja Khrystusa ze zawisće a zwadniwosće, někotři pak też z dobreje wole;*

16. Někotři z lubosće, wědźicy, zo sym k zarěčowanju evangelia postajeny.*

17. Někotři pak ze zwadniwosće Khrystusa připowěduja njeprawdźiwje, měnicy, zo bychu ćěsnosć mojim putam zbudźili.*

18. Što je wo to? Hdyž jeno ze wšim, njech z přiležnosće, njech we wěrnosći Khrystus so připowěduje; nad tym so wjeselu a budu so wjeselić,*

19. Přetož wěm, zo mi to přińdźe k spomóženju přez wašu modlitwu a pomoc Ducha Jězusa Khrystusa,

20. Po wočakowanju a mojej nadźiji, zo njebudu w ničim zahańbjeny, ale zo budźe při wšej dowěriwosći, jakož přeco, też nětko Khrystus wulcy khwaleny w mojim ćěle, njech je přez žiwjenje, njech je přez smjerć.*

21. Přetož Khrystus je mi žiwjenje, a wumrěče (je) dobyće.*

7. Prawo k lubosći a k dowěrje, zo Filippenscy w dobrym wobstajni zwostanu, ma Pawoł w tom, zo su tak nutrny dźěl brali na jeho putach, a też na jeho dźěłach za rozšěrjenje a wobkrućenje evangelia; tute dźěła a ćerpjenja za evangelium přihotuja Pawołej wjesołosć a tuž mjenuje Filippenskich towařšow swojeje radosće, dokelž po swojich mocach na dźěłach so wobdźělichu. — **8.** t. r. moja wutroba je z Jězusowej wutrobu nutrnje zjednoćena, tak zo jeno to žadam a lubuju, štož Jězus žada a lubuje, a tohodla žada za wami Jězusowa wutroba. — **9.** Pawoł prosy, zo by jich křesćanska lubosć njepřestawajcy přiběrała z tym, zo křesćanske wěrnosće lěpje spóznawaju a w žiwjenju swěrnišo nałožuja, a tak přeco bóle jich spomóžnosć sami nazhonja. — **10.** Křesćanske wěrnosće lěpje spóznawši budźa so před błudom a hrěchom zakitać, a dobre skutki wukonjeć, kotrež so płód sprawnosće mjenuja, dokelž su hakle te skutki dobre, kotrež wosprawnjeni, t. r. w swjatosćacej hnadźe Božej, nam wot Khrystusa zasłuženej, k česći Božej dokonjamy. — **12.** Pawoł pokoji Filippenskich, zo też jeho jastwo evangeliu nješkodźi, ale je rozšěrjeć pomha, dokelž je też w kejžorowym wójsku znate, zo je Pawoł Khrystusa dla jaty, a zo druzy z jeho přikładom posylnjeni bjez stracha słowo Bože rozšěrjeju. Stajnje jedyn wojak z tych, kotřiž měјachu kejžora zakitować, Pawoła strażowaše a tak słyšeše, štož Pawoł wučeše; tak bu křesćanstwo też mjez wójskom rozšěrjene. — **15.** Wšitcy, kotřiž tak khroble słowo Bože rozšěrjeju, nječinja to w dobrym wotpohladanju, ale někotři zawidźa mi; štož sym dokonjał, a pomjeńšeju to, druzy pak podpěraju moje dźěło. — **16.** Někotři spóznawši, zo sym wot Boha postajeny, zo bych evangelium zarěčował, podpěraju mje z lubosću. — **17.** Někotři pak připowěduja Khrystusa w njeprawym wotpohladanju, zo bychu z tym překoru syli a moju ćěsnosć hišće powjetšili. — **18.** Tola moji přećiwnicy mje z tym njerudźa; jeno hdyž Khrystusa připowěduja, wjeselu so nad tym, byrnje jich wotpohladanje njeprawe było. Tući přećiwnicy njeběchu błudni wučerjo, ale najskerje žadachu sebi płaćiwosć cyłeho židowskeho zakonja, a hanjachu Pawoła, dokelž wučeše, zo su wšelake postajenja Mójzesoweho zakonja, n. př. wobrězanje, wopory atd., přez křesćanstwo zběhnjene. — **20.** Budu so też přichodnje wjeselić, dokelž sym přeswědčeny, zo budźa wšitke ćěsnosće, kotrež mi přećiwnicy přihotować pytaju, k mojemu spomóženju, dokelž wy za mnje prosyće a Duch swjaty z hnadu mje podpěra; štožkuli dokonjeju, ja njebudu přez to zahańbjeny, ale docpěju swój zaměr, Khrystus budźe přeze mnje sławjeny, njech štožkuli so ze mnu stanje, njech sym žiwy abo njech budu morjeny. — **21.** Zaměr mojeho cyłeho žiwjenja je překrasnjenje Khrystusa; jeničcy za Khrystusa sym žiwy, a wumru-li, dobudu, dokelž so z Khrystusom zjednoću.

22. Je-li pak žiwjenje w ćěle, to mi płód skutkowanja, ani njewěm, što bych wolił.*
23. Sym pak we wuzkosći dźeržany wot wobeju (stronow), hdyž mam žadosć wumrěć a z Khrystusom być, štož je wjele lěpje;
24. W ćěle wostać pak je trěbne was dla.*
25. A na to so spušćejo wěm, zo wostanu a z wami wšitkimi zwostanu k wašemu wužitku a k wjesołosći wěry,*
26. Zo by waše zradowanje nadobywało w Khrystusu Jězusu nade mnu přez mój zasopřikhad k wam.*
27. Jeno hódnje khodźće po evangeliu Khrystusowym, zo bych, njech přińdu a was wohladam, njech sym njepřitomny wo was słyšał, zo stojiće w jenom duchu jenomyslnje, sobudźěłajcy we wěrje evangelia,*
28. A zo w ničim so njestrachujeće přećiwnikow; štož je jim přičina zahubjenja, wam pak zbóžnosće,* a to wot Boha;
29. Přetož wam je date za Khrystusa, zo byšće nic jeno do njeho wěrili, ale tež za njeho ćerpjeli,*
30. Dokelž maće to same wojowanje, kajkež sće na mni widźeli a nětko wo mni słyšiće.*

STAW II.

K lubosći a k přezjenosći a k wutrobnej ponižnosći napomina jich horliwje a zo bychu skutkowali po přikładźe Khrystusowym, w kotrehož mjenje so kóžde koleno zhibuje, w bojosći za swoju zbóžnosć. Zbóžnjuje jich, zo su mjez złymi swjeće žiwi, a sebje samoho, zo ma tajkich wučownikow. Timothea khwali, zo swěrnje evangelium připowěduje a posłucha; tohorunja tež Epafrodita, kotrehož k nim sćele, hdyž je wotkhorjeł.

Je-li potajkim hdźe napominanje w Khrystusu, hdźe pokojenje lubosće, hdźe zjednoćenstwo ducha, hdźe wutroba smilnosće:
2. Dospołńće moju radosć, zo sće jenajkeho zmyslenja, tu samu lubosć mějcy, jednomyslni, to same zrozymjejcy,*
3. Ničo (nječinicy) ze zwady, ani z prózdneje khwalby, ale w ponižnosći jedyn druheho wyše wažicy,*
4. Toho njehladajcy, štož jemu słuša, ale to, štož druhim.*
5. Tak mjenujcy budźće we sebi zmysleni, jakož tež Khrystus Jězus běše,*
6. Kotryž, hdyž běše w podobje Božej, za rubjeństwo njeměješe, Bohu runja być,*

22. Hdyž je smjerć za mnje dobyće, dokelž so Khrystusom zjednoću, žiwjenje w ćěle pak mi přiležnosć k japoštołskemu skutkowanju poskića, njewěm, što mam wolić. — 24. Woboje mje tłóči: žadosć za smjerću, dokelž so tak z Khrystusom zjednoću, a žadosć za dalšim žiwjenjom, dokelž móžu z tym wam słužić. — 25. Dokelž wy mojeje słužby potrjebujeće, nadźiju so, zo hišće žiwy wostanu, zo byšće pokročeli we wěrje a tu swjatu wjesołosć začuwali, kotraž z wěry nastawa. — 26. Zo bych zaso k wam přińć móhł a wy na mni prawu wjesołosć měli. — 27. t. r. zo byšće wutrali w tom samym zmyslenju a swěrnje sobudźěłali jakož dotal za rozšěrjenje evangelia. — 28. Zo su waši přećiwnicy a wěriwych hanja, budźe jim k zahubje, wam pak k zbóžnosći. — 29. Wot Khrystusa je to postajene, zo maće za njeho tež ćerpjeć, nic jeno do njeho wěrić; to je za was wosebite žórło zasłužbow. — 30. t. r. wosud, kiž so mi dósta, kaž widźešće a słyšešće, tež wy ze mnu njeseće.

II. 2. Naležnje napomina Pawoł Filippenskich k přezjednosći; jelizo pokojenje, kotrež so w Khrystusowym mjenje stawa, zrudnych změruje, jelizo lubosć posylnja, jelizo sće duchownje ze mnu zjednoćeni, a smilni přećiwo mi we wutrobje, přidajće k tutym počinkam přezjednosć, a potom budźe moja radosć nad wami dospołna. — 3. Njedajće so wodźić wot zwadniwosće a žadosće za prózdnej česću, ale wot ponižnosće, kotraž bližšeho wyše waži, dyžli sebje. — 4. Njepytajće swojeho wužitka, ale štož je druhim k wužitku. — 5. Tak woporniwi a njesebični budźće, jako Khrystus. — 6—8. Podoba Boža rěka tak wjele, jako wobraz Boži (Kol. 1, 15) abo wotbłyšć a podobnosć Božeho byća (Hebr. 1, 3). Khrystus jako druha bóžska wosoba je wobraz Boži, w nim widźi a wozjewja so Bóh přez Ducha swjateho; Khrystus, słowo Bože, pak bě sam wěrny Bóh, a hdyž Bóh w nim so wozjewja, wozjewja so z tym tež jeho bóžske byće; w podobje Božej abo jako wobraz Boži bě Khrystus tola Bohu runja, a tole „Bohu-runja-byće“ njeměješe wón za rubjeństwo, jako za něšto, štož by sebi z njeprawdu přiswojił, ale to měješe wón jako jemu přisłušne. Khrystus njepřija ničo cuze, ale zwoprowa swoje, wosebje swoju podobu Božu, so wočłowječiwši a podobu

7. Ale sebje samoho zniči, podobu wotročka přijawši, čłowjekam runja sčinjeny a w byću namakany jako čłowjek.
8. Ponižił je sebje samoho, bu posłušny hač k smjerći, a to k smjerći křiža.
9. Tohodla je jeho tež Bóh powyšił a jemu mjeno dał, kotrež je přez wšitke mjeno,*
10. Zo by w mjenje Jězusowym kóžde koleno so zhibowało tych, kotřiž su w njebjesach, na zemi a w podzemju,*
11. A kóždy jazyk wuznał, zo je Knjez Jězus Khrystus w krasnosći Boha Wótca.*
12. Tohodla, moji najlubši, jakož běšće přeco posłušni, skutkujće, nic jeno w mojej přitomnosći, ale wjele bóle nětko w mojej njepřitomnosći, z bojosću a třepotom wašu zbóžnosć.
13. Přetož Bóh je, kiž we was jako chcyće tak dokonjenje skutkuje po dobrej woli.*
14. Wšitko pak čińće bjez morkotanja a rozmyslowanja,*
15. Zo byšće bjez poroka a njewinowate dźěći Bože byli, bjez postorka wosrjedź złeho a přewrótneho naroda, mjez kotrymž so swěćiće jako swětła na swěće,*
16. Słowo žiwjenja wobkhowajcy k mojej khwalbje na dźeń Khrystusowy, zo njejsym podarmo běžał, ani podarmo dźěłał.*
17. Ale tež hdy bych woprowany był při woporje a słužbje wašeje wěry, wjeselu so a zbóžnjuju was wšitkich.*
18. Nad tym pak tež wy so wjeselće a zbóžnjujće mje.*
19. Nadźiju pak so w Knjezu Jězusu, zo Timothea bórzy k wam pósćelu, zo bych tež ja dobreje mysle był, hdyž zhonju, kak so wy maće.*
20. Přetož nikoho nimam tak jenomyslneho, kiž by z (tak) wěrnej lubosću wo was so starał;
21. Přetož wšitcy* pytaju swoje, a nic to, štož je Jězusa Khrystusa.
22. Jeho doswědčenosć pak spóznajće (z toho), zo je jako syn nanej ze mnu słužił w evangeliu.*
23. Toho potajkim, nadźiju so, zo k wam pósćelu, hdyž jeno dowidźu, kak ze mnu stoji.
24. Mam pak dowěru w Knjezu, zo tež sam bórzy k wam přińdu.
25. Zezda pak so mi trěbne, Epafrodita, mojeho bratra a pomocnika a sobuwojowarja, a wašeho wotpósłanca a słužownika za moju potrěbnosć k wam pósłać,*

wotročka přijawši; haj nic jeno to, ale kiž so poniži a so zniči w smjerći na křižu. Tónle přikład woporniwosće maju prawi křesćenjo sćěhować. — **9.** Ze swojim dobrowólnym poniženjom zasłuži sebi Jězus, zo jeho Bóh powyši, tak zo jeho mjeno wot wšitkich z pokornosću so mjenuje. — **10.** Wšitke rozomne stworjenja, jandźelojo a swjeći w njebjesach, čłowjekojo na zemi a wotemrěći w čisću, haj tež duchi w heli na kolenach Jězusowe mjeno sławja. — **11.** t. r. zo wšitcy spóznawaju a wuznawaju, zo bu knjez Jězus Khrystus přijaty do krasnosće Božeje w njebjesach. — **12.** Z bojosću a z třepotom maće so starać, zo byšće k wěčnej zbóžnosći přišli, dokelž hnada Boža to we was dokonja, swěrnu wolu we was zbudźuje a zdźeržuje; swoju hnadu pak móže wam Bóh tež zapowěsć a wón ju wam zapowě, jelizo ju swědomiće njewužiwaće. — **14.** Swoje winowatosće njedokonjejće njerady, z dołhim rozmyslenjom a wotstorkowanjom, ale radźi. — **15.** Jakož njebjeske swěcy ćmu swěta rozswětleju, tak maće ze swojimi počinkami so swěćić mjez pohanskim, w zadźeřženju přećiwo Bohu tak njerozomnym ludom. — **16.** Jeno potom budźeće z dobrymi počinkami so wuznamjenjeć, hdyž wučby evangelia wobkhowaće; z tym budźeće tež na sudnym dnju mi k khwalbje, dopokazujcy, zo sym z wužitkom mjez wami dźěłał. — **17.** t. r. hdy bych swoje žiwjenje woprować měł za wěru, kotraž by so přez moju smjerć zakorjeniła a w posłušnosći přećiwo Bohe wopokazała, bych to wjesele činił. — **18.** Jako móžu so ja wjeselić, hdyž směm žiwjenje za wašu wěru woprować, dokelž so tak ze swojim zbóžnikom zjednoću, tak móžeće tež wy nad tym so wjeselić, dokelž je to wam k česći, hdyž waš japoštoł za wašu wěru so wopruje. — **19.** Jako Timotheus z nowinkami, kotrež wam wo mni přinjese, was spokoji, tak nadźiju so, zo mje změruje, štož wo was zhonju. — **21.** t. r. wšitcy druzy, kotrychž mam tudy w Romje při sebi, a kotřiž mje we wučenju podpěraju. — **22.** Timothea maće sebi wažić jako dopokazaneho swěrneho japoštoła, kotryž je mje při rozšěrjenju evangelia podpěrał. — **25.** Epafroditus bě wot Filippenskich do Roma k Pawołej z nahromadźenymi darami pósłany; tohodla mjenuje jeho słužownika swojeje potrěbnosće, dokelž w nuzy potrjebowaše dary, jemu přinjesene.

26. Dokelž za wami wšitkimi žadaše, a zrudny běše, hdyž běšće wo nim słyšeli, zo je skhorjeł.

27. Wón wšak tež bě na smjerć skhorjeł; ale Bóh smili so nad nim, a nic jeno nad nim, ale tež nade mnu, zo bych zrudobu na zrudobu njeměł.

28. Spěšnišo potajkim jeho pósłach, zo byšće jeho widźawši zaso so wjeseleli, a zo bych tež ja bjez zrudoby był.*

29. Přijmiće jeho potajkim ze wšej wjesołosću w Knjezu, a mějće tajkich w česći;

30. Přetož dla dźěła Khrystusoweho přibliži so hač k smjerći, swoje žiwjenje waživši,* zo by to wurunał we słužbje za mnje, štož mi wot was so njedóstawaše.**

STAW III.

Nichtó njemóže ze zakonjom so hordźić, hewak by so to Pawołej wosebje přihodźiło, kiž pak měješe to wšitko za škodu, zo by Božu sprawnosć z wěry do Khrystusa dobył, stajnje pokročujo, zo by něhdy k dospołnosći dóšoł; tohodla napomina Filippenskich, zo bychu jeho sćěhowali a nic tych, kotřiž su njepřećelojo křiža Khrystusoweho.

Hewak, moji bratřa, wjeselće so w Knjezu.* To same wam pisać, njeje drje mi wobćežne, wam pak je trěbne.**

2. Hladajće so psow, hladajće so złych dźěłaćerjow, hladajće so rozrězka.*

3. Přetož my smy wobrězanje, kotřiž z duchom Bohu słužimy, a so khwalimy w Khrystusu Jězusu, a nimamy dowěru we mjasu,*

4. Hač runje bych ja dowěru měć móhł tež we mjasu.* Jelizo něchtó měni, zo ma so dowěrić we mjasu, ćim bóle ja:

5. Wobrězany na wósmym dnju, z naroda Israela, ze splaha Benjamina, Hebrejski z Hebrejskich, po zakonju farisej;*

6. Po horliwosći přesćěhaŕ cyrkwje Božeje, po sprawnosći, kotraž je w zakonju, khodźach bjez poroka.*

7. Ale štož běše mi dobytk, to sym Khrystusa dla měł za škodu.*

8. Haj mam wšitko za škodu dla přewyšaceho spóznaća Jězusa Khrystusa, mojeho Knjeza, kotrehož dla sym wšomu so zhubić dał a mam to za njerjad, zo bych Khrystusa dobył,*

---

28. Waša zrudoba tež mje rudźi, a hdyž wěm, zo maće wy wjeselo, zhubi so tež moja zrudoba. — **30.** Zo bu ke mni pósłany, běše skutk, kotryž za Khrystusa dokonja, a mi słužeše; a při tom skutku na smjerć skhorje. ** Wy njemóžešće wšitcy ke mni přińć, a mi po wosobje słužić; štož mi tak wot was njebu, je wón dorunał.

III. **1.** t. r. nad tym, štož sće wot Knjeza dóstali, nad wěrnosću a hnadu. ** Pawoł dopomina Filippenskich, zo je jich k tomu hižo napominał, snadź z listom, kotryž je so zhubił; wosebje je za nich trěbne, zo bychu wučerjow so hladali, kotřiž židowski zakoń přezměrnje wuzběhuja. — **2.** Tajkich židowskich wučerjow mjenuje psow; dokelž pos bě Židam nječisty, a to słowo nałožeše so jako wudmo za pohanow. Pawoł chce prajić, zo su tamni wučerjo runja pohanam, njehańbići, zawistni ludźo; mjenuje jich „złych dźěłaćerjow“, dokelž po zdaću evangelium rozšěrjeju, woprawdźe pak ze swojej wučbu evangelium kaža; mjenuje jich dale „rozrězk“ abo „rozrězanych“ město wobrězanych, dokelž to na sebi njemějachu, na čož zwonkowne wobrězanje pokazowaše, mjenujcy wobrězanje wutroby, wukorjenjenje złych nakhilnosći; woni spokoja so jeno ze zwonkownym znamjenjom, su tohodla jeno rozrězani. — **3.** My, kotřiž do Jězusa Khrystusa wěrimy, smy woprawdźite wobrězanje abo wobrězani, dokelž swoje nakhilnosće potłóčamy, nic jeno zwonkownje, ze zakońskimi skutkami, ale duchownje, z wěru, nadźiju a lubosću Bohu słužimy, a kotřiž so njekhwalimy ze swojimi skutkami a njewuzběhujemy so, dokelž po mjasu wot Abrahama wukhadźamy, ale z kubłami, kotrež je nam Jězus zasłužił. — **4.** t. r. ja mam wšě prawa, kotrež z mjasa, t. r. ze splaha po mjasu wukhadźeju, a z kotrymiž přećiwnicy so khwala; tohodla bych móhł tež ja so khwalić. — **5.** Sym po mjasu a zakonju woprawdźe Žid, na wósmym dnju, hdyž to zakoń dowoli, wobrězany a nic kaž někotři z mojich přećiwnikow, hakle w staršich lětach; sym potomnik prawótca Israela, z česćeneho splaha Benjamina, po nanje a maćeri Hebrejski, mam tohodla wšě prawa, z kotrymiž móža Židźa so hordźić. — **6.** Tež po zakonju sym Žid; słušam k farisejskej stronje, kotraž zakoń najswěrnišo dźerži, a sym jón najhorliwišo zamołwjał, cyrkej Božu přesćěhajo; wšě zakońske žadanja sym bjez poroka dopjelnił. — **7.** Ale wšě te prawa mějach za škódne, dokelž wopačnu dowěru we mni zbudźichu a mi wobarachu jeničcy na Khrystusa so dowěrić. — **8.** Nic jeno tute prawa, ale tež wšitke druhe kubła zdadźa so mi škódniwe być, porno spóznaću Jězusa Khrystusa, kotruž z wěry čerpamy

9. A w nim namakany był, njeměјo swoju sprawnosć, kotraž je ze zakonja, ale tu, kotraž je z wěry do Khrystusa Jězusa, kotraž je sprawnosć z Boha we wěrje,*

10. Zo bych jeho spóznał a móc jeho horjewstaća a zjednoćeństwo jeho ćerpjenjow, podobnjeny jeho smjerći,*

11. Zo bych někak přišoł k horjewstaću wot mortwych.*

12. Nic jako bych (to) hižo docpěł, abo hižo dospołny był; běžu pak, zo bych někak dosahnył, w čimž buch tež dosahnjeny wot Khrystusa Jězusa.*

13. Bratřa, ja njeměnju, zo sym dosahnył; ale jene (měnju): hdyž zabywam, štož je zady mje, za tym pak, štož je prjedy mje, so napinam,

14. Za postajenym (kóncom) khwatam, za mytom njebjeskeho powołanja Božeho w Khrystusu Jězusu.*

15. Tohodla, kotřižkuli smy dokonjeni, budźmy tak zmysleni,* a jelizo w něčim hinak mysliće, tež to wam Bóh zjewi.

16. Tola w tom, k čomuž dóńdźechmy, budźmy jenak zmysleni, a zwostańmy w tom samym prawidle.*

17. Budźće moji sćěhowarjo, bratřa, a hladajće na tych, kotřiž tak khodźa, jakož maće naš přikład.*

18. Přetož mnozy khodźa, kotrychž wam často mjenowach (nětko pak tež płaču mjenuju) njepřećelow křiža Khrystusoweho,* Rom. 16, 17.

19. Kotrychž kónc je zahubjenje, kotrychž bóh je brjuch a kotrychž česć je w jich wohańbjenju, kotřiž na zemske mysla.

20. Naše wobkhadźowanje pak je w njebjesach, wotkelž tež zbóžnika wočakujemy, našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,*

21. Kotryž přetwori ćěło našeho poniženja, podobnjene ćěłu jeho jasnosće, po skutkowanju, z kotrymž tež wšitko sebi podćisnyć móže.*

STAW IV.

K wutrajnosći a k duchownemu wjeselu, k poniżnosći, k modlenju a dźakowanju jich napomina, pokoj Boži jim přejo, zo bychu kruće dźerželi, štožkuli je Bože, a khwali jich, zo su jemu z Epafroditom potrěbne připósłali.

---

a kotraž wšě druhe časne kubła přewyšuje. Tole spóznawši, sym so wšitkich druhich kubłow wzdał, kotrež za mnje wjetšeje płaćiwosće nimaju, dyžli njerjad, zo bych zacpěwši časne wěcy, Khrystusa dobył, kiž ma jeničcy njezahinitu płaćiwosć. — **9.** A z nim zjednoćeny jako hałza z winowcom sym wosprawnjeny był, nic ze sprawnosću, kotraž ze zakońskich skutkow wukhadźeše, ale ze sprawnosću, kotraž je mi darjena přez wěru do Jězusa Khrystusa. — **10.** Z wěry spóznawam Jězusa a to jako wot mortwych wstanjeneho, nětko žiweho a překrasnjeneho, a z tuteje wěry dóstawam wšitku móc k žiwjenju a ćerpjenju a samej smjerći; přetož tak sym z Khrystusom zjednoćeny, jemu podobny. — **11.** Na jeho ćerpjenjach a smjerći dźěl mějo, nadźiju so tež něhdy dźěl měć na jeho horjewstaću. — **12.** Wšě časne kubła woprowawši, njemyslu jako bych dospołny był, a nětko wotpočnyć směł; ale mam dale běžeć a wšě swoje mocy napinać, zo bych jako běžerjo w běhańcy Khrystusa dosahnył, t. r. z nim nutrnje a wěčnje so zjednoćił, dokelž je Khrystus ze swojej hnadu tež mje zapřijał, hdyž k wěčnemu njezbožu khwatach. — **14.** W swojim prócowanju za wěčnej zbóžnosću njewobhladuju so, zo bych spóznał, što sym hižo dokonjał, ale hladam jeno do prědka, zo bych wědźał, što mam hišće činić; a tohodla napinam swoje mocy, zo bych to docpěł, k čomuž sym powołany, wěčnu zbóžnosć. — **15.** Njech smy dokonjeni w křesćanskim žiwjenju, budźmy tak zmysleni, zo mamy hišće wjacy dokonjeć a njepřestawajcy w dobrym pokročować; a by-li tajke zmyslenje so zhubiło, zbudźi drje je Bóh znowa. — **16.** A jelizo tajkeho pohonjenja njedóstanjemy, wostańmy tola tak zmysleni, t. r. zo jako dotal pokročamy w dobrym. — **17.** t. r. sćěhujće w křesćanskim žiwjenju mje a kedźbujće na tych, kotřiž su tak žiwi, jakož jich mój přikład wuči. — **18.** t. r. druhich njesměće sćěhować, dokelž su njepřećelojo křiža Khrystusoweho, t. r. boja so wšěch wobćežnosći a ćerpjenjow, kotřiž w jědźi a piću najrjeńše wjeselo pytaju, wěrneho Boha zabywši, kotřiž w tom swojeje česće hladaju, štož je za nich hańba, kotřiž jeno na to mysla, štož tónle swět jim poskićuje. — **20.** Naša, t. r. moja a wšitkich tych wótčina je w njebjesach, tam su naše mysle a žadanja, dokelž tam je naš zbóžnik. — **21.** Swoje ćěło ponižamy, t. r. je napinajcy, jeho žadosće podušejcy, ale tak ponižane ćěło Khrystus, hdyž z njebjes zaso přińdźe, powyši, wot mortwych zbudźi a k swojemu překrasnjenemu ćěłu podobne sčini. Wón to dokonja ze wšohomocu, kotrejž je wšitko podćisnjene.

Tohodla, moji najlubši a požadani bratřa, moje wjeselo a moja króna,* stójće tak w Knjezu,** najlubši;

2. Evodiju prošu, a Syntychu napominam, zo byštej jeneje mysle byłej w Knjezu.*

3. Tež tebje prošu, wěrny towařšo,* pomhaj jimaj, kotrejž stej ze mnu so prócowałej w evangeliu z Klementom a druhimi mojimi pomocnikami, kotrychž mjena su w knizy žiwjenja.**

4. Wjeselće so w Knjezu přeco;* zaso praju, wjeselće so.

5. Waša měrnosć budź wědoma wšitkim čłowjekam; Knjez je blizko.*

6. Wo ničo njebudźće starosćiwi; ale we wšej modlitwje a próstwje z dźakprajenjom njech su zjewjene waše žadanja před Bohom.*

7. A pokoj Boži, kotryž přesahuje wšitkón rozom, škituj waše wutroby a waše mysle w Khrystusu Jězusu.*

8. **H**ewak, bratřa, štožkuli je prawe, štožkuli přistojne, štožkuli sprawne, štožkuli swjate, štožkuli lubozne, štožkuli ma dobre mjeno, je-li někajki dobry počink, je-li khwalba krutoby, na to myslće.*

9. Štož tež nawuknyšće a dóstašće a słyšešće a widźešće na mni, to čińće; a Bóh pokoja budźe z wami.

10. **Z**wjeselich pak so w Knjezu jara, zo skónčnje jónu zaso rozkćěšće w starosćiwosći za mnje, jakož tež běšće starosćiwi; ale njeměješće móžnosće.*

11. Njepraju to nuzy dla; přetož ja sym nawuknył, dosć měć na tom, štož mam.*

12. Rozymju tež poniženy być, rozymju tež nadosć měć (wšudźe a we wšim sym wuwučeny); syty a hłódny być, nadosć měć a nuzu ćerpjeć;

13. Wšitko móžu w tom, kiž mje posylnja.*

14. Tola derje sće činili, zo sće dźěl měli na mojej nuzy.*

15. Wěsće pak tež, wy Filippenscy, zo při spočatku evangelia, hdyž woteńdźech z Macedonije, žana cyrkej ze mnu njezastupi do zjednoćeństwa daća a dóstaća, khiba wy sami;*

IV. **1.** Jakož tym, kotřiž dobychu, króna abo wěnc jako čestne myto so wudźěli, tak mjenuje Pawoł Filippenskich tudy swoju krónu, dokelž horliwe křesćanske žiwjenje, kotrež bě Pawoł mjez nimi zbudźił, bě za njeho najrjeńše čestne myto. ** t. r. wostańće dobri křesćenjo. — **2.** Běštej to žónskej, kotrejž za rozšěrjenje evangelia pilnje dźěłaštej a drje so překorištej; tohodla napomina jeju Pawoł k přezjenosći. — **3.** To bě biskop, kotremuž měješe so list přepodać, a tohodla so njemjenuje; je prošeny, zo by žónskej wujednał. ** Někotři měnja, zo je to swjaty Klemens romski, štwórty bamž; druzy pomocnicy njejsu wosebje mjenowani, Bóh jich znaje, dokelž su zapisani w knizy žiwjenja, t. r. Bóh ma jich w pomjatku, zapisuje sebi takrjec tych, kotřiž za rozšěrjenje evangelia dźěłaju, zo by jim płaćił z wěčnym žiwjenjom. — **4.** Wjeselće so, zo sće z Knjezom přez wěru tak nutrnje zjednoćeni. — **5.** Knjez w krótkim přińdźe a wy budźeće wumóženi wot wšoho ćerpjenja a dowjedźeni do wěčneho wjesela; w tutej nadźiji budźće spokojni a přećiwo bližšemu pokorni, dobroćiwi. — **6.** Starosć wo časne njedyrbi was znjepokojić; ale z dowěru wobroćće so k Bohu, z dźakom za dóstate dobroty zjednoćće próstwy wo nowe hnady. — **7.** Pokoj Boži, t. j. dobre swědomjo, zo sće z Bohom wujednani a zo móžeće bjez stracha być w nastupanju wěčnosće; wón tež w najwjetšich ćerpjenjach wjesołosć wutroby dźerži a njebywa wot wšědneho rozoma zapřijaty; tón pokoj, kotryž Jězus swojim sprawnym wobradźa, zakita was přede wšěmi lečenjemi wašich njepřećelow. — **8.** K wobzamknjenju napómina japoštoł k wšěm druhim dobrym počinkam křesćanskeho žiwjenja. — **10.** Znowa wupraja swoje wjeselo nad darami, kotrež běchu jemu pósłali. Kaž štom, hdyž znowa kćěć počina, pokazuje, zo je hišće žiwjenje w nim, tak pokazašće tež wy křesćanske žiwjenje přez podpěru, z kotrejž so na mnje dopomnišće; nic jako byšće prjedy na mnje njemyslili a wo mnje starosćiwi njebyli, ale njeměješće časa a přiležnosće. — **11.** Njekhwalu was ze sebičnosće, zo z wašej darniwosću mojej nuzy na pomoc přińdźešće, ale wjeselu so na wašim zmyslenju, dokelž nuzu ja znjesć nawuknych. — **13.** Přez Jězusa, kiž we wšim posylnja, znjesu nuzu runje tak derje, jakož bohatstwo. — **14.** Runjež nuzu ćerpjeć nawuknych, sće tola khwalby hódni, zo mi na pomoc přińdźešće, a na mojej nuzy nutrny dźěl bjerješće. — **15.** Hižo, hdyž wam počach evangelium wopowědować a Macedoniju zaso wopušćich a do Achaje ćehnjech, běšće wy jenička wosada, kotraž za to, štož dósta, tež něšto poda; wot was samych dóstawach časne dary za duchowne, kotrež wam podawach.

16. Přetož tež do Thessaloniki pósłašće mi jónu a druhi króć k potrjebje.
17. Nic zo bych dar pytał; ale nadobny płód pytam na waše myto.*
18. Mam pak wšitko a nadosć; napjelnjeny sym dóstawši wot Epafrodita, štož pósłašće, słódku wóń, lubozny, spodobny wopor Bohu.*
19. Mój Bóh pak napjelń wšitku wašu žadosć po swojim bohatstwje z krasnosću w Jězusu Khrystusu.*
20. Bohu pak a našemu Wótcej khwała wěki na wěki. Amen.
21. Postrowće kóždeho swjateho w Khrystusu Jězusu.*
22. Postrowjeju was bratřa, kotřiž su ze mnu. Postrowjeju was wšitcy swjeći, wosebje pak ći, kotřiž su z kejžorowého domu.*
23. Miłosć Knjeza Jězusa Khrystusa (budź) z wašim duchom. Amen.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA KOLOSSENSKICH.

STAW I.

Słyšawši wo wěrje, lubosći a nadźiji Kolossenskich prosy japoštoł za nich, zo bychu we wědomosći Božej a w dobrych skutkach so wudokonjeli; Khrystusa mjenuje wobraz Boži, přez kotrehož je wšitko stworjene, a kotryž je hłowa cyrkwje, přez kotrehož je wšitko wujednane; napomina tohodla, zo bychu krući we wěrje zwostali, sebje pak mjenuje słužownika Khrystusoweho, postajeneho k prědowanju potajnosće wot wěčnosće zakhowaneje, nětko pak zjewjeneje.

Pawoł japoštoł Jězusa Khrystusa přez wolu Božu a bratr Timotheus,*
2. Tym swjatym, kotřiž su w Kolossae, a wěriwym bratram w Khrystusu Jězusu.*
3. Miłosć wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa. Dźakujemy so Bohu a Wótcej našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, přeco za was so modlicy.
4. Słyšawši wo wašej wěrje w Khrystusu Jězusu a wo lubosći, kotruž maće ke wšěm swjatym,
5. Nadźije dla, kotraž je wam zapołožena w njebjesach,* kotruž sće słyšeli we słowje wěrnosće evangelia,**
6. Kotrež dóńdźe k wam, jakož tež po wšim swěće je a płód njese* a rosće, jakož we was wot toho dnja, na kotrymž zasłyšešće a spóznašće miłosć Božu we wěrnosći,

17. Njespominam na to, jako bych wo nowe dary žadał, ale zo bychu waše dary přinjesłe nadobny płód za was, bohate myto we wěčnosći. — 18. Mam nětko wšoho dosć. Dar, kotryž mi pósłašće, je jako wopor, kotryž Bohu podašće a kotryž Bohu so spodoba, jakož lubozna wóń. — 19. Njemóžu wam wotpłaćić; Bóh pak budźe was mytować, waše žadanja dopjelnjejo; wón zapłaći wam bohaće z wěčnej zbóžnosću, kotruž dóstanjeće přez Jězusa Khrystusa a we nim. — 21. t. r. w mojim mjenje přejće jim wšitko dobre, štož wukhadźa wot Jězusa Khrystusa. — 22. Někotři zastojnicy kejžora Nerona běchu ke křesćanstwu přestupili, a Pawoł postrowja Filippenskich wot nich, zo bychu so zwjeselili nad płodami, kotrež słowo Bože w Romje njese.

I. 1. Timotheus bě Pawołowy towař w Romje, hdźež je tutón list pisany, snadź wot Timothea samoho, dokelž Pawoł je jeno ze swojej ruku postrowjenje na kóncu napisał. — 2. t. r. wšitkim křesćanam. — 5. t. r. dźakujemy so Bohu, zo maće krutu wěru, kotraž je žiwa w skutkach lubosće, kajkuž swjatym, t. r. křesćanam wopokazujeće w nadźiji na njebjesku zbóžnosć. ** Nadźija wěčneje zbóžnosće we was wocući přez prědowanje evangelia, kotrež je wěčna wěrnosć. — 6. Evangelium njese płody, t. r. dobywa sebi njepřestawajcy po wšim swěće, a mjez wami nowych wuznawarjow, a pohonja jich k dobremu žiwjenju, a na tom spóznajeće woprawdźe miłosć Božu, kotraž je wopřijeće evangelia.

7. Jakož nawuknyšće wot Epafrasa,* našeho najlubšeho sobusłužownika, kiž je też za was swěrny słužownik Khrystusa Jězusa,**

8. Kiž nam též wozjewi wašu lubosć w duchu.*

9. Tohodla též my wot toho dnja, na kotrymž smy to słyšeli, njepřestawamy za was so modlić a prosyć, zo byšće napjelnjeni byli ze spóznaćom jeho wole we wšej mudrosći a duchownej rozomnosći,*

10. Zo byšće hódnje khodźili, Bohu we wšim so spodobajcy, w kóždym dobrym skutku płód dawajcy a přiběrajcy we wědomosći Božej,*

11. Ze wšej sylnosću posylnjeni po mocy jeho krasnosće, we wšej sćerpnosći a dołhočakawosći z radosću,*

12. Dźakujcy so Bohu Wótcej, kiž je nas hódnych sčinił dźělbnosće na herbstwje swjatych we swětle;*

13. Kotryž nas wutorhny z mocy ćmy a přenjese do kralestwa Syna swojeje lubosće,*

14. W kotrymž mamy wumóženje přez jeho krej, wodaće hrěchow;*

15. Kotryž je wobraz Boha njewidźomneho, prěnjorodźeny přede wšim stworjenjom.*

16. Přetož w nim je stworjene wšitko w njebjesach a na zemi, widźomne a njewidźomne, njech su tróny, abo knjejstwa, abo wjerchowstwa, abo mocy; wšitko je přez njeho a za njeho stworjene.*

17. A wón je před wšitkimi, a wšitko wobstoji we nim.* Jan. 1, 3.

18. A wón je hłowa ćěła cyrkwje, kotryž je spočatk, prěnjorodźeny z mortwych, zo by we wšim wón prěnjosć měł.* 1. Kor. 15, 20. Zjew. 1, 5.

19. Přetož (Wótcej) so zespodoba, zo by w nim bydliła wšitka połnosć*,

20. A zo by přez njeho ze sobu wujednał wšitko, pokoj činjo přez krej jeho křiža, štož je na zemi, a to, štož je w njebjesach.*

7. Epafras je Kolossenskim evangelium prědował a mjez nimi křesćansku wosadu založił; hewak so wo nim ničo njewě, khiba zo bě někotry čas při jatym Pawole w Romje. ** t. r. wón je wam Khrystusowu wučbu wozjewjał a jeho miłosć wudźěłał a tohodla je za was Khrystusowy swěrny słužownik. — 8. t. r. lubosć, kotruž maće ke mni a kotruž je we was Duch swjaty zbudźił. — 9. My prosymy njepřestawajcy, zo by Duch swjaty waš rozom rozswětlił, tak zo byšće wolu Božu jasnje spóznali. — 10. Spóznaće wole Božeje dyrbi was pohnuć, zo byšće žiwi byli, kaž so słuša, zo je waša wěra wožiwjena w dobrych skutkach, a zo Boha přeco lěpje spóznawaće. — 11. Hódne žiwjenje sebi též žada, zo ćerpjenja a přećiwnosće znjeseće ze sćerpnosću a zo so njewjećiće na tych, kotřiž was přesćěhaju, a zo sće při wšěch horjach wjeseli. To njedokonjeće z přirodźenymi mocami, k tomu dyrbiće posylnjeni być z mocu, kotraž wukhadźa z krasnosće Božeje. — 12. Hódne žiwjenje dyrbi was k dźakej pohnuć za to, zo bušće powołani do křesćanstwa, zo maće wočakować herbstwo w swětle njebjeskeje zbóžnosće. — 13. Ze ćmy njewědomosće a hrěšnosće je nas Khrystus wumóžił a nas přesadźił do kralestwa Božeho, w kotrymž knježi Syn, na kotrymž ma Bóh swoje spodobanje. — 14. Khrystus je za nas swoju krej přelał, a z tym bu wón za wšitkich žórło wumóženja, a wodaća hrěchow. — 15. Pawoł přiruna Khrystusowe byće ze stworjenjemi; wón je před kóždym stworjenjom, t. r. wot wěčnosće; wón njeje stworjeny, ale spłodźeny, njeje stworjenje, ale wěrny Syn Boži, w kotrymž njewidźomny Bóh so zjewi; wón je Bohu Wótcej cyle runja, a tohodla wobraz Boha njewidźomneho. — 16. Kaž je wšitko přez njeho, tak je též wšitko za njeho stworjene, wón je žórło wšoho a je též zaměr wšoho. — 17. t. r. wón zdźeržuje též wšitko. — 18. Tu samu prěnjosć, kotruž ma Jězus nad cyłej stwórbu, ma wón též nad cyrkwju, wón je hłowa jeje ćěła, je wjerch cyłeho wumóženeho čłowjestwa, wšitcy su kaž stawy jeho ćěła; wón je též spočatk wšoho přeznaturskeho žiwjenja, dokelž wot njeho wuliwa so wšitka miłosć a hnada Boža w cyrkwi, přez kotruž přeznaturske žiwjenje so płodźi; je též prěnjorodźeny z mortwych; kaž je prěni wot mortwych wstanył, a wjacy njewumrěł, tak wstanu též wšitcy, kotřiž su přez jeho hnadu do njeho zaščěpjeni, na sudnym dnju a njewumru wjacy, a tuž je wón prěni w cyłej stwórbje, a též prěni w kralestwje Božim, w kralestwje hnady. — 19. t. r. Wótcowa wola je, zo je Khrystus žórło wšitkeje hnady, a zo wšitcy wot njeho miłosć dóstawaju. — 20. Přez Khrystusowu smjerć chcyše Wótc též cyłu rozhněwanu stwórbu ze sobu wujednać; dokelž přez hrěch zhubi čłowjek nic jeno spodobanje Bože, ale též jandźelojo jako přećelojo Boži rozhněwachu so na čłowjeka. Přez Khrystusowu smjerć wujednany čłowjek bu zaso přećel jandźelow.

21. Tež was, hdyž běšće něhdy wotwobroćeni a njepřećelowje po mysli we złych skutkach,

22. Je nětko wujednał w ćěle swojeho mjasa přez smjerć,* zo by was postajił swjatych a čistych a bjezporočnych před nim,**

23. Jelizo mjenujcy zwostanjeće we wěrje założeni a wobstajni a njewotkhilni wot nadźije evangelija,* kotrež sće słyšeli, kotrež bu prědowane wšomu stworjenju, kotrež je pod njebjom, kotrehož słužownik sym ja Pawoł sčinjeny,

24. Kotryž nětko so wjeselu w ćerpjenjach za was, a dopjelnjam to, štož so njedóstawa na ćerpjenju Khrystusowym, w swojim mjasu za jeho ćěło, kotrež je cyrkej,*

25. Kotrejež słužownik buch ja sčinjeny po zarjadowanju Božim, kotrež je mi date za was, zo bych napjelnił słowo Bože,*

26. Potajnosć, kotraž bě zakhowana wot wěkow a splahow, nětko pak je zjewjena jeho swjatym,*

27. Kotrymž je Bóh chcył znate sčinić bohatstwo krasnosće teje potajnosće mjez pohanami, kotraž je Khrystus, mjez wami nadźija krasnosće,*

28. Kotruž my připowědujemy, napominajcy kóždeho člowjeka a wučicy kóždeho člowjeka we wšej mudrosći, zo bychmy kóždeho člowjeka postajili dokonjaneho w Khrystusu Jězusu;*

29. Wo čož so tež prócuju, wojujo po jeho skutkowanju, kotrež we mni skutkuje w mocy.*

STAW II.

Japoštoł napomina, zo njebychu z namołwjenjom abo z wopačnymi wučbami mudrowcow abo tych, kotřiž płaćiwosć zakonja žadaju, so wotwjesć dali wot wěry do Khrystusa, přez kotrehož buchu wumóženi wot hrěchow, z mocy djaboła a jim napřećiwneho wopisma, a zo nětko zakońske wustajenja dale płaćić nimaju.

Přetož chcu, zo byšće wědźeli, kajku starosć mam wo was a wo tych, kotřiž

22. Dotalnu wučbu nałožuje s. japoštoł nětko na Kolossenskich, jim rozestajejo, zo je Bóh tež jich, kotřiž běchu prjedy, wot Boha dźěleni, hrěšne skutki činili, ze sobu wujednał přez smjerć swojeho Syna na křižu. Japoštoł wuzběhuje ćěło Khrystusowe a praji wosebje, zo je Bóh jich wumóžił přez smjerć w ćěle Khrystusoweho mjasa, dokelž běchu w Kolossae falšni wučerjo wučili, zo Khrystus njeje wěrne ćěło, runja člowjekam, měł, ale jeno ćěło po zwonkownym zdaću. ** Wujednanje sta so, zo byšće bjez hrěcha, čisći před jeho sudnym stołom so něhdy wopokazali. — **23.** Zo by wujednanje tele dobre płody za was měło, dyrbiće wěrnosće wěry kruće wěrić, a so nadźiječ wěčnych kubłow, kotrež wam evangelium slubi, tež wšudźe druhdźe prědowane. — **24.** Jako słužownik evangelia wjeselu so tež nad ćerpjenjemi, kotrež mje podeńdźechu; přetož wěm, zo budźa moje zasłužby tež wam, kotřiž sće ze mnu stawy Khrystusoweho ćěła, k spomóženju, a zo moja wobstajnosć tež was hišće bóle we wěrje wobkrući. Japoštoł pak tež ćerpi wjesele, dokelž wě, zo je staw ćěła Khrystusoweho, a zo potajkim we nim Khrystus sam ćerpi, a zo wón ze swojim ćěłom abo w swojim mjasu doruna, štož na Khrystusowym ćerpjenju hišće pobrachowaše. Khrystus drje je za wšitkich přenadobnje ze swojim ćerpjenjom a ze swojej smjerću na křižu dosć činił, a njemóže sam w swojim překrasnjenym ćěle wjacy ćerpjeć, ale wón ćerpi w swojim duchownym ćěle, w swojich wěriwych, a tak zrozymjene njeje ćerpjenje Khrystusowe dokonjane, a dokelž wěriwi ćerpjeć njepřestanu, hdyž su stajnje přesćěhani, dokonjeju ćerpjenje Khrystusowe, dorunaju to, štož tutomu hišće pobrachuje. Ćerpjenje jenoho je druhemu k spomóženju a tež cyłej cyrkwi. — **25.** Jako słužownik evangelia, kaž so Pawoł prjedy mjenuje, je wón tež słužownik cyrkwje; přetož cyrkej je płód evangelia. Pawoł pak je słužownik evangelia „za was“, t. r. za pohanow, zo by słowo Bože, mjez pohanami je rozšěrjejo, napjelnił a k wjetšej dospołnosći dowjedł. — **26.** „Słowo Bože“, kotrež Pawoł rozšěrja, wobjimaše hłuboku potajnosć, prjedy zakhowanu, nětko pak zjewjenu, wo wumóžeńskim skutku Khrystusowym, t. r. wšitke wěrnosće, kotrež so poćahuja na Khrystusowu wosobu a na jeho skutk. Wot wěčnosće běchu tute wěrnosće zakhowane, nětko pak buchu swjatym, t. r. křesćanam zjewjene. — **27.** Wumóžeński skutk wozjewjejo pokaza Bóh tež bohatstwo krasnosće tuteje potajnosće, abo kak wulkotne hnady člowjekam, nic jeno Židam, ale tež pohanam z wumóženjom so přiwobroćeju. Wopřiječe potajnosće je z jenym słowom Khrystus, we kotrymž je wša nadźija přichodneje krasnosće. — **28.** Wšu mudrosć a prócu nałožujemy, zo bychmy kóždeho člowjeka powučili a napominali, zo by dospołny był jako staw Khrystusowy, zo by swěrnje žiwy był po wučbje Khrystusowej. — **29.** Ja prócuju so wo to, ale mje podpěra tež móc Khrystusowa.

su w Laodiceji,* a kotřiž njewidźachu
moje wobličo w mjasu,
2. Zo bychu pokojene byłe jich wutroby, (woni) zwjazani w lubosći, a k wšomu bohatstwu połnosće rozoma, k spóznaću potajnosće Boha Wótca a Khrystusa Jězusa,*
3. W kotrymž su wšitke pokłady mudrosće a wědomosće zakhowane.*
4. To pak wam praju, zo by was nichtó njejebał z wysokimi rěčemi.*
5. Přetož byrnje zdaleny po ćěle, sym tola w duchu z wami, wjeselu so a widźu waš rjad a wobtwjerdźenje wašeje wěry, kotraž je w Khrystusu.
6. Tohodla, kaž sće přijeli Jězusa Khrystusa Knjeza, (tak) khodźće w nim,*
7. Zakorjenjeni a natwarjeni w nim a wobkrućeni we wěrje, jakož bušće tež nawučeni, přebohaći we nim w dźakowanju.*
8. Hladajće, zo by was nichtó njejebał z mudrowstwom a prózdnym zawjedźenjom* po čłowjeskim wustajenju, po počatkach swěta, a nic po Khrystusu;
9. Přetož w nim bydli cyła połnosć Bóžstwa ćělnje.*
10. A w nim sće dopjelnjeni, kotryž je hłowa wšoho wjeřchowstwa a mocy,*
11. W kotrymž sće tež wobrězani z wobrězanjom nic z ruku dokonjanym we wotćehnjenju mjasa na ćěle, ale we wobrězanju Khrystusowym*;
12. Z nim pohrjebani w křćeńcy, w kotrymž tež wstanyšće přez wěru do skutkowanja Božeho, kotryž je jeho wot mortwych zbudźił.*
13. A was, hdyž běšće mortwi w hrěchach a njewobrězku wašeho mjasa, je wožiwił sobu z nim, wodawši wam wšitke hrěchi,* Efes. 2, 1.
14. Zničiwši wopismo wusuda, kotrež běše přećiwo nam, a te je wotstronił, na křiž je přibiwši,*

II. **1.** Laodicea bě bohate překupske město njedaloko Kolossae, a křesćanska wosada bě we woběmaj jenajkim stracham wustajena. Swjaty japoštoł njebě ženje do teje krajiny přišoł, ale tola měješe k wosadomaj nutrnu lubosć. — **2.** Za to staraše so Pawoł wosebje, zo bychu wšitcy bjez stracha a bojosće mjez sobu so lubowali, a přeco dospołnišo spóznali wěrnosće, kotrež je Bóh přez Khrystusa wozjewił. — **3.** Štóž do wěrnosći, wot Khrystusa wozjewjenych, wěri, dobudźe najwyššu mudrosć a wědomosć. — **4.** Z listom chce japoštoł wosadu před falšnymi wučerjemi zakitać, kotřiž z wysokimi, po zdaću mudrymi słowami křesćansku wěru kažachu, abo z njej židowski zakoń zjednoćić žadachu. Přećiwo tymle wučerjam dopokazuje Pawoł, zo je wša mudrosć a wědomosć w Khrystusu, we wěrnosćach, kotrež je wón wozjewił. — **6.** Waše žiwjenje, kotrež bě dotal tak derje zrjadowane, njech je dale křesćanske, t. r. zrjadowane po wučbach, kotrež je Khrystus wučił, a kotrež buchu wam prědowane a wot was přijate. — **7.** Jakož hłuboko w zemi zakorjenjeny štom kruće stoji, tak dyrbiće kruće do Khrystusa wěrić, kaž bušće wučeni, a swoje křesćanske žiwjenje na njeho twarić; potom dóstanjeće wot njeho nadobne hnady, za kotrež so dźakować njepřestanjeće. — **8.** t. r. tajke wučby, kotrež so z hołymi słowami rozšěrjeju, w kotrychž pak wěrnosće njeje; tajke wučby su jeno wot člowjekow zestajene, kaž přidawki k Mójzesowemu zakonjej, su njedospołne a njespokojace, runja počatkam kóždeje wědomosće (přir. Gal. 4, 3), mjez tym zo je Khrystusowa wučba dospołna a čłowjeka spokojaca. — **9.** Khrystus, dokelž w nim połnosć Bóžstwa ćělnje a bytnje bydli, je wěrny Bóh, a jeho wučba tohodla bóžska wěrnosć. — **10.** Z nim zjednoćeni, maće tež wy wšitku wědomosć a wšitke hnady, sće tak dospołni; nic jandźelowje, kaž falšni wučerjo wuča, ale Khrystus, kiž knježi nad wšitkimi jandźelemi, nad wjeřchowstwami a mocami, wobohaći was ze wšěmi hnadami. — **11.** Tež wobrězanje, kotrež so jeno zwonkownje na ćěle sta, a židowski zakoń, njezamóže was z hnadami wobohaćić, ale jeno to wobrězanje, kotrež so stawa po křesćanskim zakonju, přinjese wam hnady. — **12.** Tuto wobrězanje, wot Khrystusa žadane, stawa so přez křćeńcu, dokelž křćeny čłowjek ma stareho čłowjeka so swlec, kotrehož takrjec pohrjeba, ma morić hrěšne mjasne nakhilenja, a wocućić a wstanyć k nowemu žiwjenju; tak bjerje duchownje dźěl na wot-mortwych-wstaću Khrystusowym, dokelž wěri, zo ta sama móc Boža, kotraž je Khrystusa zbudźiła, tež jeho k nowemu duchownemu žiwjenju zbudźi. — **13.** Přez hrěchi, kotrež běšće skućili, a přez nakhilnosće mjasa, kotrež we was hišće knježachu, dokelž njeběšće duchownje wobrězani, běšće mortwi po duši a wěčnej smjerći poddaći; ale tež was, hač runje běšće pohanjo, je Bóh přez Jězusa k duchownemu a wěčnemu žiwjenju zbudźił. — **14.** Židowski zakoń mjenuje japoštoł tu wopismo wusuda abo dołžne wopismo; přetož tón samy wobsahuje wulku mnohosć winowatosći, nabožne a narodne žiwjenje rjadowacych, kotrychž dopjelnjenje kruće žadaše, ani zo by

15. A wurubiwši wjeŕchowstwa a mocy, předwjedźe je khroble, zjawnje nad nimi dobyće swjećo přez sebje samoho.*
16. Tohodla njesudź was nichtó po jědźi abo po piću abo ze strony swjateho dnja abo noweho měsaca abo sabatow,*
17. Kotrež wěcy su sćěń přichodnych; ale ćěło je Khrystusowe.*
18. Nichtó was njezawjedź, chcyjo to (činić) z ponižnosću a słužbu jandźelow, postupujo k tomu, štož njewidźi, podarmo so naduwajo po mysli swojeho mjasa,*
19. A so njedźeržo hłowy, z kotrejež cyłe ćěło přez wjazadła a zwjazki wuhotowane a twarjene rosće k zróstej Božemu.*
20. Tohodla, jelizo sće wotemrěli z Khrystusom počatkam tohole swěta, přečo postajeće hišće, jako byšće w swěće žiwi byli?
21. Njedótkajće so, ani njewoptawajće, ani njepřimajće, —
22. Kotrež wěcy su k zahinjenju z wužiwanjom samom —, (to je) po přikaznjach a wučbach čłowjekow,*
23. Kotrež maju drje napohlad mudrosće w přiwěrje a w ponižnosći, a w njepřelutowanju ćěła, nic w někajkej česći k nasyćenju mjasa.*

STAW III.

Wo žiwjenju jich rozwučuje, zo bychu stareho čłowjeka z jeho skutkami so swleknywši noweho so woblekli, w kotrymž njeje rozdźěl naroda a wobstajnosće, zo bychu sebi počinki přiswojeli a wšelako Boha khwalili, wšitko na njeho poćahujcy. Wuči potom, kak dyrbja mandźelske a mandźelscy, dźěći a starši, słužowni a knježa mjez sobu wobkhadźeć.

Tohodla, jelizo z Khrystusom wstanyšće,

---

k tomu podpěru poskićał; tež pohanjo běchu tamnym zakońskim přikaznjam podćisnjeni, kotrež běchu do jich wutrobow zapisane (Rom. 2, 15). Za Židow a pohanow bě zakoń kaž dołžny list, dokelž njepřestawajo dopjelnjenje wšěstych winowatosći žadaše. — **15.** Ze swojej smjerću na křižu je Khrystus zakoń zběhnył, dołžny list takrjec roztorhnył, abo na křiž přibił, tak zo dale njepłaći, a wjeŕchowstwa a mocy, t. r. wšitke rjadownje złych duchow, kotřiž zakońske postajenja jako bróń k tomu nałožowachu, zo čłowjeka k hrěchej wabjachu, je z tym wurubił, t. r. bróń jim wutorhnył, a je khroble zahańbił, kaž su předobyći wojacy zahańbjeni, hdyž jim jich brónje wozmu; Khrystus je to dokonjał přez sebje samoho, ze swojej mocu. — **16.** Dokelž je Khrystus zakoń zběhnył, nima was nichtó sudźić, hdyž zakońske postajenja, jědźe abo pića abo swjećenje swjedźenjow abo wěstych časow nastupace, dale kedźbu nimaće, dokelž tajke postajenja njepłaća wjacy. — **17.** Wšitke tajke postajenja su runja sćěnjej. Sćěń sam na sebi ničo njeje, pokazuje jeno na někoho, kotryž jón čini; tak běchu tež zakońske postajenja same na sebi prózdne, pokazowachu jeno na někoho, kiž woprawdźe je, mjenujcy na Khrystusa, kiž je hłowa přichodneho kralestwa krasnosće, na kotrež zakoń přihotowaše, kotrehož postajenja pak běchu same na sebi prózdne. — **18.** Nichtó was njezjebaj z tym, zo so po zdaću ponižuje, prajo, zo je čłowjek přenizki, hač zo by k Bohu so bližić směł, abo jako by Bóh k njemu so bližić móhł, a zo móže čłowjek z Bohom jeno wobkhad měć přez jandźelow. Tak wučachu falšni wučerjo, jandźelow jako srjedźićerjow mjez Bohom a čłowjekami na město Khrystusa stajejcy; ale z tym wuča wěcy, wo kotrychž ničo wědźeć njemóža, dokelž do swěta jandźelow pohladać, je čłowjekej njemóžno, a kotřiž wudawaju, zo to znaja, naduwaju abo hordźa so jeno prózdnje z wědomosću, kotruž měć njemóža, a wopokazuja so jakož ludźo, kotřiž su hrěšnym nakhilnosćam mjasa hišće podćisnjeni, mjenujcy hordomyslnosći. — **19.** Tajcy wottorhnu so wot hłowy, t. r. wot Khrystusa, hdyž město njeho jandźelow jako srjedźićerjow postajeju. Jako ćěło jeno žiwe wostanje, hdyž je ze žiłami a čuwami zjednočene z hłowu, z kotrejež žiwjenje a čuće do njeho přikhadźa, tak móže ćěło cyrkwje jeno žiwe być a rosć k zróstej abo twarej Božemu, hdyž je z Khrystusom zjednočene, wot kotrehož wšitke stawy dóstawaju wěrnosće wěry a hnady, duchowne žiwjenje, kotrež je w lubosći wjaza. — **20—22.** t. r. hdyž sće we swjatej křćeńcy z Khrystusom so zjednoćili a do njeho wěricy tamnym njedospołnym zakońskim postajenjam, kotrež měja chu na njeho jenož přihotować, wotemrěli, čohodla sće tak žiwi, jako by zakoń hišće za was płaćił, a styskniwje so bojiće, čłowjeskich přikaznjow dla, wěstych jědźi so dótknyć abo je woptać? Tak činicy, zadźeržiće so, jako by wěčna zbóžnosć wotwisowała wot wěcow, kotrež dźě zahinu, hdyž so wužiwaju. — **23.** Tajke postajenja zdadźa so jeno mudre być, dokelž wěru do samowumyslenych přiwěrkow, tajenu ponižnosć a po zdaću krute wustupowanje přećiwo swojemu ćěłu žadaju, kotrež sebi tak mało waža, zo jeho potrěbnosće ani njespokojeju; tola je we wšim tym jeno ćěłna mudrosć, kotraž z tajkimi skutkami jeno zmyslnosći słuži.

pytajće, štož je horjeka, hdźež je Khrystus, na prawicy Božej sedźacy;*

2. Štož horjeka je, mějće w myslach, nic, štož je na zemi.

3. Přetož zemrěli sće a waše žiwjenje je zakhowane z Khrystusom w Bohu.*

4. Hdyž pak Khrystus, waše žiwjenje, so pokaže, tehdy tež wy z nim so pokazaće w krasnosći.*

5. Mořće tohodla swoje stawy, kotrež su na zemi: kurwařstwo, ječistotu, horjenje, złu požadosć a nahrabnosć, kotraž je přibóžnistwo;* Ef. 5, 2.

6. Kotrychž dla hněw Boži přikhadźa na dźěći njewěry,

7. Mjez kotrymiž tež wy něhdy khodźešće, hdyž běšće w tom žiwi.*

8. Nětko pak wotpołožće tež wy wšitko: hněw, nahłosć, złósć, klećе, njehańbitu rěč ze swojeho rta.* Rom. 6, 4; Ef. 4, 22; Hebr. 12, 1; 1. Pětr. 2, 1; 4, 2.

9. Njelžiće jedyn druhemu, so wuswlekši stareho čłowjeka z jeho skutkami,

10. A so woblekši noweho, toho, kotryž so wobnowuje k spóznaću po wobrazu toho, kotryž je jeho stworił,* 1. Mójz. 1, 26.

11. Hdźež njeje pohan a Žid, wobrězanje a njewobrězk, wukrajnik a Scytha, wotročk a swobodny, ale wšo a we wšim Khrystus.*

12. Woblečće so tohodla jako wuzwoleni Boži, swjeći a lubowani, wutrobnu smilnosć, dobroćiwosć, ponižnosć, ćichomyslnosć, sćerpliwosć,

13. Wobnošejcy so mjez sobu a sebi wodawajcy, ma-li něchtó skóržbu na druheho; jakož je Knjez wam wodał, tak tež wy.*

14. Wyše wšoho toho pak mějće lubosć, kotraž je zwjazk dospołnosće.*

15. A pokoj Khrystusowy njech so zraduje we wašich wutrobach, ke kotremuž sće tež powołani w jenom ćěle. A budźće dźakowni.*

16. Słowo Khrystusowe njech mjez wami bydli nadobnje, zo we wšej mudrosći rozwučeće a napominaće sebje samych z psalmami, pěsnjemi a duchownymi spěwami,* w miłosći spěwajcy we swojich wutrobach Bohu.**

17. Wšitko, štožkuli činiće w słowje abo w skutku, wšitko (čińće) w mjenje

III. 1. t. r. jelizo sće z rowa hrěcha wstanyli k žiwjenju hnady, kotrež wam Khrystus ze swojej smjerću a ze swojim horjewstaćom zepřihotowa, žadajće nětko za njebjeskimi kubłami, dokelž wot-mortwych-wstanjeny Khrystus je nětko w njebjesach, a dokelž sće nětko z nim zjednoćeni w žiwjenju hnady, dyrbiće tež jeno wo njebjeske kubła so prócować, a nic, štož zemja poskićuje. — 3. Zemrěli sće za tule zemju a jeje kubła; a waše žiwjenje je duchowne, a tohodla njewidźomne, takrjec zakhowane, jakož je tež Khrystus nětko zakhowany. Njejsće nětko žiwi za swět, ale z Boha a za Boha. — 4. Hdyž pak Khrystus w krasnosći so zjewi něhdy na sudnym dnju, potom wozjewiće so tež wy překrasnjeni z wašeho zakhowaneho žiwjenja. — 5. Mjez tym zo sće duchownje z Khrystusom zjednoćeni, w njebjesach žiwi, je ćěło hišće na zemi; ale ćělne nakhilnosće dyrbiće morić, a tohodla wšěch złych skutkow so wostajić, kotrež z nich wukhadźeju. — 7. K dźěćom njewěry słušešće tež wy po swojim prjedawšim žiwjenju, hdyž běšće we wšelakich nakhilnosćach žiwi. — 8. Nětko pak jako křesćenjo, jako dźěći wěry, njesměće tajkim hrěcham so podawać. — 10. Stareho, hrěšneho čłowjeka so swlekši, maće so wobnowić po wobrazu Božim, po kotrymž běšće stworjeni; tute wobnowjenje stawa so we spóznaću Boha a zjewjenych wěrnosći. — 11. Wšě rozdźěle, kotrež hewak mjez čłowjekami so pokazuja a na kotrež so kedźbnje hlada, njepłaća mjez křesćanami; tu su wšitcy w Khrystusu do jeneje wulkeje swójby zjednoćeni. — 13. Město prjedawšich hrěšnych skutkow dyrbiće jako wobnowjeni čłowjekowje wšitke dobre počinki měć. — 14. Lubosć ma wšitke počinki wožiwjeć a wjazać. — 15. Pokoj, kotryž je nam Khrystus zasłužił, a kotryž w tom wobstoji, zo smy z Bohom wujednani, njech we wašich wutrobach knježi a was ze swjatej radosću napjelni, zo sće nad hrěchom dobyli, a k wěrje do Khrystusa powołani a z nim a ze wšěmi wěriwymi jene ćěło, mjenujcy cyrkej, wučinjejcy. Za swoje powołanje budźće dźakowni přez to, zo sće hódnje w nim žiwi. — 16. Słowo Bože, t. r. wučba Khrystusowa zakorjeń so mjez wami, wožiwjej was, čiń was mudrych, zo móžeće so mjez sobu wučić a napominać a k dobremu so zahorjeć ze słowami psalmow a spěwow. ** Kaž so zwonkownje ze spěwami napominaće, tak khwalće tež znutřkownje Boha, hnući wot miłosće Božeje.

Knjeza Jězusa Khrystusa, dźak prajicy
Bohu a Wótcej přez njeho.*
18. Žony, budźće poddate mužam, ja-
kož so słuša, w Knjezu.*
Ef. 5, 22; 1. Pětr. 3, 1.
19. Mužowje, lubujće swoje žony a nje-
budźće surowi přećiwo nim.*
20. Dźěći, posłuchajće swojich staršich
we wšim; přetož to je spodobne w Knjezu.
Ef. 6, 1.
21. Nanowje, njezłobće swoje dźěći, zo
bychu małomyslne njebyłe.* Ef. 6, 4.
22. Wotročcy, posłuchajće ćěłnych
knjezow we wšim, nic k wočomaj słužicy,
jako byšće člowjekam so spodobali, ale
we wěrnosći wutroby, Boha so bojicy.*
23. Štožkuli činiće, čińće z wutroby,
jako Knjezej a nic jako člowjekam,*
24. Wědźicy, zo wot Knjeza dóstanjeće
mzdu herbstwa.* Knjezej Khrystusej
słužće.
25. Přetož, štóž njeprawdu čini, dó-
stanje za to, štož je njeprawje činił; pře-
tož dźiwanje na wosoby njeje pola Boha.*
Rom. 2, 6.

STAW IV.

Žada, zo bychu za njeho so modlili a zo bychu z njewěriwymi kedźbnje a mudrje wobkhadźeli; sćele někotrych, kotřiž bychu jim zjewili, što so pola njeho stawa, a připisuje strowjenja na wšelakich, žadajo, zo by tutón list, a tež tón na Laodicejskich pósłany, we woběmaj cyrkwjomaj so čitał.

Knjezowje, štož je prawe a zdobne,*
wopokažće wotročkam, wědźicy, zo maće
tež wy Knjeza w njebjesach.
2. W modlitwje zwostawajće, w njej
kedźbujcy w dźakowanju,*
Luk. 18, 1; 1. Thess. 5, 17.
3. Modlicy so sobu tež za nas, zo by
nam Bóh durje słowa wotewrił k rěčenju
wo potajnosći Khrystusowej* (kotrejež
dla sym tež jaty),
4. Zo bych ju wozjewił tak, jakož so
mi słuša rěčeć.
5. W mudrosći khodźće před tymi,
kotřiž su zwonka, čas wukupujcy.*
Ef. 5, 15.
6. Waša rěč budź přeco lubozna, ze
selu začinjena, zo byšće wědźeli, kak so
słuša kóždemu wotmołwjeć.*
7. Što so ze mnu stawa, wšitko wam
wozjewi Tychikus, najlubši bratr a swěr-
ny służownik a sobuwotročk w Knjezu,*
8. Kotrehož runje tohodla k wam pó-
słach, zo by spóznał, što so pola was
stawa, a waše wutroby pokojił,

---

17. Jadro křesćanskeho žiwjenja wobstoji w tom, zo wšitko činiće w mjenje Jězusowym, zo na njeho mysliće, a z tym so pohonjeće k dobrym skutkam. — 18. Japoštoł dawa nětko wučby wšelakim stawam swójby. Poddate maju być žony, jakož so słuša w Knjezu, t. r. po Khrystusowej kazni a wučbje, potajkim nic hrěšnym požadanjam mužow. — 19. t. r. maće knježić a poručeć, ale přećelnje a sprawnje. — 21. t. r. njebudźće surowi přećiwo nim, jakož běchu často pohanscy starši přećiwo swojim dźěćom, dokelž mějachu wšitku móc nad nimi, tak zo je druhdy předawachu abo morjachu. — 22. 23. Ćěłnym knjezam, kotřiž maju prawo na waše ćěło, kotrymž maće ze swojim ćěłom słužić, čińće radźi wšitko, štož maće kazane, jako byšće swojemu njebjeskemu Knjezej słužili, a nic člowjekam. — 24. Hdyž swojim čěłnym knjezam tak słužiće, jako byšće njebjeskemu Knjezej słužili, zasłužiće sebi ze swojej słužbu njebjeske myto a sće tak derje płaćeni, hač runje wot ćěłnych knjezow ani dźaka njedóstanjeće. — 25. Jakož waša słužba bjez myta njewostanje, tak njewostanje njeprawda, kotraž so wam wot wašich knjezow stawa, bjez khostanja.

IV. 1. t. r. nic jeno to, štož maju sebi wotročcy z prawom žadać, jim dawajće, ale tež, štož so po lubosći słuša, zo jich mocam wotpočink, a w kóždej nuzy pomoc jim poskićeće, zo jim wodaće, hdyž w słužbje w něčim njeprawje činjachu; přetož tež wy maće swój wobkhad z nimi před Bohom zamołwjeć. — 2. t. r. modliće so wobstajnje, a kedźbnje a z nowymi próstwami zjednoćće tež dźak za dóstate dobroty. — 3. Modliće so tež za mnje, zo by mi Bóh durje jastwa wotewrił, tak zo bych Jězusowu wučbu rozšěrjeć móhł, jakož sebi moje japoštołske powołanje žada. — 5. Z njewěriwymi abo pohanami wobkhadźejće mudrje, zo byšće ze swojim přikładom jich za křesćansku wěru dobyli, a čas žiwjenja nałožujće tak, zo byšće sebi njebjesa zasłužili. — 6. Waše rozrěčowanje, wosebje z pohanami, budź přećelne, z mudrosću selene, t. r. derje překładźene, zo byšće wšudźom zamołwjeć móhli, štož rěčiće, a kóždemu derje wotmołwić, wo čimž so was praša. — 7. Tychikus přewodźeše Pawoła na jeho třećim puću k pohanam do Europy (Jap. sk. 20, 4), a nětko sćele wón jeho do Kolossac.

9. Z Onesimom, najlubšim a swěrnym bratrom, kotryž je wot was.* Wšitko, štož so tu stawa, wozjewitaj wam.

10. Postrowja was Aristarchus, mój sobujaty, a Markus, Barnabasowy wuj, wo kotrymž sće přikaznje dóstali; přińdźe-li k wam, přijmiće jeho;*

11. A Jězus, kiž rěka Justus,* kotřiž su z wobrězanja; ći su sami moji pomocnicy w kralestwje Božim, kotřiž běchu mi k pokojenju.

12. Postrowja was Epafras,* kotryž je wot was, służownik Khrystusa Jězusa, přeco za was starosćiwy we modlitwach, zo byšće stali dokonjeni a napjelnjeni we wšej woli Božej.

13. Přetož swědčenje jemu dawam, zo ma wjele prócy za was a za tych, kotřiž su w Laodiceji a kotřiž w Hierapolu.*

14. Postrowja was Lukaš, najlubši lěkaŕ, a Demas.* 2. Tim. 4, 11.

15. Postrowće bratrow, kotřiž su w Laodiceji, a Nymfasa a cyrkej, kotraž je w jeho domje.*

16. A hdyž budźe tutón list pola was přečitany, postarajće so, zo by tež w cyrkwi Laodicejskich so čitał; a tón, kotryž je za Laodicejskich, wy čitajće.*

17. A rjekće Archippej:* Hladaj słužbu, kotruž sy dóstał w Knjezu, zo by ju dopjelnił.

18. Postrowjenje z mojej, Pawołowej ruku.* Spominajće na moje puta. Miłosć z wami. Amen.

PRĚNI LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA THESSALONISKICH.

STAW I.

Thessaloniskich khwali, Bohu dźak prajiwši, zo přijatu wěru wobkhowachu, zo buchu jeho, haj samo Knjezowi sćěhowarjo, za druhich wěriwych pak přikład, zjawnje pokazujcy, kajki płód je jeho prědowanje pola nich měło.

Pawoł a Silvanus a Timotheus* cyrkwi Thessaloniskich w Bohu Wótcu a w Knjezu Jězusu Khrystusu.**

2. Miłosć wam a pokoj. Dźakujemy so Bohu přeco za was wšitkich, spominajcy na was w swojich modlitwach bjez přestaća,

9. Onesimus bě w Kolossae rodźeny, bě njewólnik, tola pak wot japoštoła lubowany a tudy bratr mjenowany. — 10. Aristarchus bě z Thessaloniki, tež přewodźeŕ Pawoła (Jap. sk. 20, 4), Mark t. j. Jan Mark (hlad. Zawod XVI), evangelista. — 11. Jězus Justus njemjenuje so druhdźe. Tući, ze Židow, běchu towaŕšowje jateho Pawoła w Romje a jako běchu jeho prjedy při rozšěrjenju swjateje wučby podpěrali, tak jeho nětko jateho pokojeja. — 12. Epafras, z Kolossae rodźeny, najskerje załožeŕ tamnišeje křesćanskeje wosady, stara so a prosy tež nětko njepřestawajcy za nju. — 13. Tež w susodstwje, wosebje w městomaj Laodiceji a Hierapolis bě Epafras z napinanjom prědował. — 14. Lukaš, hl. Zawod XVII. Wo Demasu so jeno spomina, zo je Pawołej w rozšěrjenju evangelia pomhał. — 15. Nymphas, nahladny křesćan w Laodiceji, poskićeše w swojim domje křesćanam město za Bože słužby. — 16. Pawoł je, kaž tónle rjadk spomina, tež do Laodiceje list pisał, kotryž pak je so zhubił. — 17. Archippus bě najskerje zastupnik Epafrasa a tak předstojnik wosady; měješe duchowne zastojnstwo, ale hač bě diakon abo wyšši duchowny, njeje znaty. — 18. Jakož druhe listy podpisa Pawoł tež tónle ze samsnej ruku a přistaji postrowjenje, jadriwe napominanje, zo bychu po jeho přikładźe kruće stali we wěrje, byrnje za nju ćerpjeć měli, a kónči z přećom, zo by jim miłosć Boža, jako najlěpše kubło, data była.

I. 1. Silvanus abo Silas a Timotheus přewodźeštaj Pawoła na puću přez Macedoniju (hl. Jap. sk. 15, 22) a podpěraštaj jeho w Thessalonicy, běštaj tohodla tamnej wosadźe derje znataj. ** t. r. cyrkwi, kotraž je załožena we wěrje do Boha Wótca a do Jězusa Khrystusa, a z tym so rozeznawa wot pohanstwa a židowstwa.

3. Wopominajcy skutk wašeje wěry, a prócy a lubosće, a wutrajnosće nadźije na našeho Knjeza Jězusa Khrystusa před Bohom a našim Wótcom,*

4. Wědźicy, wot Boha lubowani bratřa, wo wašim wuzwolenju;*

5. Přetož naše evangelium njepřińdźe k wam jeno w rěči, ale tež w mocy a w Duchu swjatym a we wulkej połnosći, jakož wěsće, kajcy smy mjez wami byli was dla.*

6. A wy bušće naši a Knjezowi sćěhowarjo, přijawši słowo we wulkej ćěsnosći z radosću Ducha swjateho,*

7. Tak zo bušće přikład za wšěch wěriwych w Macedoniji a w Achaji.*

8. Přetož wot was wuklinča Knjezowa rěč nic jeno w Macedoniji a w Achaji, ale tež na kóždym měsće roznjese so waša wěra do Boha, tak zo nam njeje trjeba něšto prajić;*

9. Přetož woni sami powědaju wo nas, kajki přikhad smy k wam měli, a kak sće so wobroćili k Bohu wot přibohow, zo byšće słužili žiwemu a wěrnemu Bohu,*

10. A wočakowali jeho Syna z njebjes, kotrehož je zbudźił wot mortwych, Jězusa, kotryž je nas wumóžił wot přichodneho hněwa.*

STAW II.

Pokazuje, z kak čistym zaměrom je mjez nimi evangelium wopowědował, a dźakuje so, zo su přijate słowo Bože pilnje wobkhowali, hač runje mějachu wjele ćerpjeć wot swojich krajanow, jakož židowske cyrkwje wot Židow, kotřiž z Khrystusom tež wšěch wěriwych přesćěhaju. Wobswědčuje, kak horcu lubosć ma k nim.

Přetož sami wěsće, bratřa, zo naš přikhad k wam njebu podarmo,

2. Ale prjedy ćerpjewši a wohanjeni (jakož wěsće) we Filippi, mějachmy dowěru w swojim Bohu, wam evangelium Bože wopowědować we mnohej starosćiwosći.*

Jap. sk. 16, 19.

3. Přetož naše napominanje (njewukhadźa) ani z błudu, ani z nječistosće, ani w lesći,*

4. Ale jakož smy wuspytani wot Boha, zo by nam evangelium dowěrjene było, tak rěčimy, nic zo bychmy čłowjekam so spodobali, ale Bohu, kiž přepytuje naše wutroby.*

5. Přetož nihdy njewužiwachmy ani lišćaceje rěče, jakož wěsće, ani přiležnosće k nahrabnosći (Bóh je swědk),*

3. Japoštoł khwali wěru, nadźiju a lubosć wosady; přetož wona je so kruta wopokazała tež w ćerpjenjach, wopory za druhe wosady je rady přinjesła a njepřestawajcy nadźiju stajała na Khrystusa. Te počinki su přez miłosć Božu we wosadźe płodźene a tohodla dźakuje so Pawoł za nje Bohu Wótcej. — **4.** Tónle dźak wupraji Pawoł z přeswědčenjom, zo je wosada wot Boha samoho powołana k wěrje a zbóžnosći. — **5.** t. r. sami sće zhonili, zo běch při rozšěrjenju evangelia mjez wami z wosebitej mocu Božej podpěrany; nic z našej wšědnej rěčniwosću, ale ze skutkowanjom bohateje hnady Ducha swjateho bu evangelium mjez wami zakorjenjene. — **6.** W tom sće mje sćěhowali, zo evangelium w ćerpjenjach přiješće z wjesołosću, kotryž je Duch swjaty we was zbudźił. Zo w ćerpjenjach so zradowašće, z tym sće nic jeno mi, ale tež Knjezej podobni. — **7.** Kaž sće mje sćěhowali, tak dawaće nětko druhim přikład dobrych počinkow. — **8.** Wot was rozšěrješe so evangelium, kotrež je Jězus najprjedy zertnje wozjewjał, a kotrež tohodla z prawom so mjenuje Knjezowa rěč, nic jeno po grekskim kraju, ale tež w dalšich krajinach; tuž je z tym wšudźe znate, zo sće wot přibóžstwa k wěrje do Khrystusa so wobroćili, a zo ja njetrjebam wo tom rěčeć. — **9.** Tamni, kotřiž w Macedoniji a w Achaji a druhdźe bydla a přez was k wěrje do jenoho žiweho Boha so wobroćichu, wozjewjeju, z kajkej mócnej podpěru Ducha swjateho sym evangelium mjez wami rozšěrjał. — **10.** Nic jeno žiwemu Bohu nětko słužiće, ale wěriće tež do Jězusa Khrystusa, Syna Božeho, z mortwych wstanjeneho, kiž je nas wumóžił wot khostanjow, kotrež na hrěšnikow přińdu, a wočakujeće z dowěru a bjez bojosće jeho zasopřikhad.

II. **2.** t. r. ćerpjenja, kotrež měјach dla evangelia w Filippi wustać, njewottrašichu mje, je dale rozšěrjeć, ale z dowěru na Božu pomoc dóńdźech k wam. — **3.** t. r. štož sym wučił, wo tom sym přeswědčeny, njebłudźu we wučbje; nimam sebične, nječiste wotpohladanje a nochcu nikoho z tym zjebać. — **4.** Evangelium jeno tohodla wopowědujemy, dokelž smy wot Boha k tomu wupytani, a tohodla rěčimy jeno to a tak, štož a kaž so Bohu spodoba, kotryž nic jeno naše skutki a słowa znaje a sudźi, ale tež naše mysle. — **5. 6.** Při rozšěrjenju evangelia njelišćimy so ženje čłowjekam, a njepytamy ani swojeho wužitka, ani swojeje česće.

6. Njepytajcy khwalby ani wot čłowjekow, ani wot was, ani wot druhich.

7. Hač runje móžachmy was wobćežować jako japoštołowje Khrystusowi, buchmy tola dźěći we wašej srjedźinje, kaž hdyž ćěšaca swoje dźěći pěstuje.*

8. Tak za wami žadajcy, chcychmy wam rad nic jeno evangelium Bože podać, ale też swoje žiwjenje, dokelž bušće nam tak jara lubi.

9. Přetož wopominaće, bratřa, našu prócu a našu ćežu, wo dnjo a w nocy so prócujcy, zo njebychmy nikoho z was wobćežowali, wopowědowachmy mjez wami evangelium.* Jap. sk. 20, 34; 1. Kor. 4, 12; 2. Thess. 3, 8.

10. Wy sće swědkowje a Bóh, kak swjeće a sprawnje a bjez poroka běchmy za was wěrjacych,*

11. Jakož wěsće, kak kóždeho z was, kaž nan swoje dźěći,

12. Napominajcy a pokojicy wopřisahachmy, zo byšće Boha hódnje khodźili, kotryž was woła do swojeho kralestwa a do swojeje krasnosće.*

13. Tohodla dźakujemy so też my Bohu bjez přestaća, zo, hdyž přiješće wot nas słyšane słowo Bože,* je njepřiješće jako słowo čłowjekow, ale (štož woprawdźe je) jako słowo Bože, kotrež skutkuje we was, kotřiž bušće wěrjacy.**

14. Přetož wy bušće sćěhowarjo, bratřa, cyrkwjow Božich, kotrež su w Judeji w Khrystusu Jězusu, dokelž sće też wy to same ćerpjeli wot swojich sobukrajanow, jako też woni wot Židow,*

15. Kotřiž też Knjeza morichu a profetow, a też nas přesćěhachu, a kotřiž Bohu so njespodobaju* a wšitkim čłowjekam njepřećelni su,

16. Hdyž nam wobaraju k pohanam rěčeć, zo bychu zbóžni byli, zo bychu (tak) přeco dopjelnjeli swoje hrěchi; přetož hněw Boži je na nich přišoł hač do kónca.*

17. My pak, bratřa, wopušćeni wot was na krótki čas, po wobliču, nic po wutrobje, khwatachmy ćim bóle was wohladać z wulkej žadosću,*

18. Dokelž chcychmy k wam přińć, mjenujcy ja Pawoł, jónu a druhi króć; ale zezadźěwa nam djaboł.*

19. Přetož što je naša nadźija abo radosć abo króna khwały? Njejsće to wy před našim Knjezom Jězusom Khrystusom při jeho přikhadźe?*

20. Haj wy sće naša khwała a radosć.

---

7. Runjež móžachmy žadać, zo byšće nam za naše japoštołske dźěło dawali, štož k žiwjenju trjebachmy, njewobćežowachmy was z ničim, ale běchmy mjez wami runja dźěćom, kotrež sebi też ničoho nježadaju, haj, starachmy so za was tak lubosćiwje, jakož mać za swoje dźěćo; też swoje žiwjenje bychmy za was woprowali, hdy by so to žadało. — **9.** Hač do mučnoty dźěłachmy ćežcy, zo bychmy nikoho wot was njewobćežowali. — **10.** t. r. kak swjoće před Bohom a kak sprawnje před čłowjekami běchmy mjez wami žiwi. — **12.** Tak też was napominachmy k dobremu žiwjenju, z kotrymž maće za swoje powołanje k wěrje a k zbóžnosći dźakowni być. — **13.** t. r. słowo Bože, kotrež sće wot nas słyšeli. ** Wosebje tohodla dźakuju so Bohu, zo za to swědčiće, zo sće słowo Bože přijeli nic zwonkownje, jako čłowjesku wučbu, njewěriwje a dwělujcy, ale też znutřkownje, jako słowo Bože, je njedwělomnje wěricy a po nim skutkujcy. — **14.** Wy sće po swojej krutej wěrje podobni cyrkwjam Judeje; kaž buchu tam wěriwi wot swojich krajanow, Židow, křesćanskeje wěry dla přesćěhani, tak maće też wy wot swojich krajanow wěry dla ćerpjeć a zwostanjeće při tom swěrni we wěrje. — **15.** Dokelž su Knjeza a profetow morili, tohodla je hněw Boži nad nimi. — **16.** Židźa su njepřećelowje čłowjestwa, dokelž mi wobaraju, zo bych mjez pohanami evangelium rozšěrjał, a tak jich k zbóžnosći dowjedł; Židźa zawidźa pohanam zbóžnosć, a z tym rostu jich hrěchi, a hněw Boži wěsće na nich so wulinje do kónca, t. r. cyle, kaž su sebi z wulkej měru swojich hrěchow zasłužili. — **17.** Jakož nan so wopušćeny čuje, hdyž je wot swojich dźěći dźěleny, tak je Pawoł zrudźeny, zo je wot swojich wěriwych, byrnje jeno na khwilku a po wobliču dźěleny, a žada mócnje jich znowa wohladać. — **18.** Zadźěwki, wot djabołskeje złósće přihotowane, njedowolichu Pawołej, do Thessaloniki přińć. — **19.** Thessaloniska wosada bě Pawołowa nadźija, dokelž so nadźiješe, zo we wěrje wobstajni wostanu; jeho radosć, dokelž wěra tak rjane płody mjez nimi njeseše; króna krasnosće, dokelž dopokazuja dobry wuspěch jeho dźěła a zo je dobył nad njepřećelemi wěry a sebi zasłužił dobyćeřsku krónu, z kotrejž budźe so khwalić móc před Jězusom Khrystusom.

STAW III.

So bojo, zo bychu přez ćerpjenja wot wěry so wotwobroćić móhli, pósła Pawoł Timothea k nim, zo by jich posylnjał; hdyž bě so tón wróćił, dźakuje so Bohu, zo běchu woni we wěrje a lubosći krući wostali; spomina, kak horco žada, zo by jich wohladał a zo by wurunał, štož jich wěrje so njedóstawaše.

Tohodla, hdyž to dlěje znjesć njemóžachmy,* zespodoba so nam, zo sami zawostachmy w Athenje,

2. A pósłachmy Timothea, našeho bratra a słužownika Božeho w evangeliu Khrystusowym, zo by was wobkrućał a napominał we wašej wěrje,

3. Zo by nichtó njepokhabłał w tutych ćěsnosćach; přetož sami wěsće, zo smy k tomu postajeni.*

4. Přetož tež, hdyž běchmy pola was, předpowědachmy wam, zo změjemy ćěsnosće ćerpjeć, jakož je so tež stało, a to wěsće.

5. Tohodla tež ja, to dlěje znjesć njemóžo, pósłach k wam, zo bych zhonił wo wašej wěrje, zo by was trjebaj njespytował tón, kiž spytuje, a tak podarmo była naša próca.*

6. Nětko pak, hdyž je Timotheus k nam wot was přišoł a nam wopowědał wo wašej wěrje a lubosći, a zo maće nas stajnje w dobrym wopomnjeću, žadajcy nas widźeć, runje jakož my was,

7. Tohodla buchmy pokojeni, bratřa, was dla při wšej našej nuzy a ćěsnosći přez wašu wěru.*

8. Přetož nětko smy žiwi, hdyž wy stojiće w Knjezu.*

9. Přetož kajki dźak móžemy Bohu dać za was we wšej wjesołosći, z kotrejž so wjeselimy was dla před našim Bohom,*

10. Wodnjo a w nocy přezměrnje so modlicy, zo bychmy wohladali waše wobličo a dopjelnili to, štož so njedóstawa wašej wěrje?*

11. Wón pak Bóh a naš Wótc a naš Knjez Jězus Khrystus njech zruna naš puć k wam.*

12. Was pak njech Bóh rozmnoži, a sčini, zo by znadobywała waša lubosć mjez sobu a k wšitkim, jakož tež my k wam (mamy),*

13. Zo bychmy wobkrućili waše wutroby, bjez poroka w swjatosći před Bohom a našim Wótcom w přikhadźe našeho Knjeza Jězusa Khrystusa ze wšěmi jeho swjatymi.* Amen.

STAW IV.

Napomina, zo bychu jim podate kaznje wobkedźbowali, so wostajejcy kurwařstwa a mjez sobu so lubujcy, z rukomaj dźěłajcy, zo jim njeby trjeba było, wot někoho něšto žadać; wuči, kak mortwi wstanu, zo bychu njepoměrnje so njerudźili tych dla, kotřiž wusnychu.

Hewak pak, bratřa, prosymy was a napominamy w Knjezu Jězusu,* zo byšće, jakož sće wot nas dóstali, kak so słuša khodźić a Bohu so spodobać, tak tež khodźili, zo byšće so bóle zdospołnjeli.**

2. Přetož wěsće, kajke přikaznje wam dach přez Knjeza Jězusa.*

III. **1.** t. r. znjesć njemóžachmy, zo sće w přesćěhanjach wopušćeni, pósłachmy k wam, dokelž sami přińć njemóžachmy, Timothea, zo by was wobkrućał. — **3.** t. r. zo něšto ćerpimy, kaž sym wam tež wěšćił. — **5.** t. r. chcych zhonić, hač sće w ćerpjenjach krući wostali wo wěrje, a ćežke spytowanja, kajkež přesćěhanja, wot djaboła zbudźene, wam přihotowachu, bjez škody znjesli. — **7.** Srjedź našeho hubjenstwa buchmy zwjeseleni nad tym, štož nam Timotheus, wot was so wróćiwši, wo wašej wěrje powědaše. — **8.** t. r. my w horjach znowa wožiwjamy, słyšicy, zo sće swěrni Knjezej. — **9.** Nimamy ničoho, z čimž bychmy Bohu so dodźakować móhli za čistu wjesołosć, kotruž mamy wašeje kruteje wěry dla. — **10.** Japoštoł žada tak nutrnje za Thessaloniskimi, zo by jich přez dalše zertne powučenje k wobstajnosći napominał. — **11.** Bóh njech mi puć k wam přihotuje a zadźěwki wotstroni, kotrež so mi činja. — **12.** Bóh njech wašej wosadźe nowe sobustawy wobradźi, a wam přiběrać da na lubosći k wšitkim, kaž tež ja was horco lubuju. — **13.** t. r. zo byšće w lubosću so wobkrućeli, a tak bjez poroka a swjeći byli před Bohom, hdyž Khrystus přińdźe z jandźelemi a swjatymi sudźić žiwych a mortwych.

IV. **1.** t. r. na město Knjeza, a z jeho mocu wuhotowani. ** t. r. w dobrych počinkach. — **2.** Znajeće kaznje, kotrež wam dach, jako kaznje Khrystusowe.

3. To je mjenujcy wola Boža, waše swjatosćenje:* zo byšće so zdźerželi kurwafstwa,
Rom. 12, 2. Efes. 5, 17.

4. Zo by kóždy wědźał swoje sudowjo dobyć w swjatosćenju a česći,*

5. A nic w nahłej požadosći, jako pohani, kotřiž Boha njeznaja,*

6. A zo by nichtó swojeho bratra njepřehnał abo njewojebał we wikowanju; přetož Bóh je wjećeř wšoho toho, jakož smy wam předpowědźeli a wobswědčili.*

7. Přetož Bóh njeje nas powołał k nječistoće, ale k swjatosćenju.

8. Tuž štóž to zacpěwa, njezacpěwa čłowjeka, ale Boha, kotryž je tež swojeho swjateho Ducha do nas dał.*

9. Wo lubosći pak nimamy trjeba wam pisać; přetož sami sće wot Boha nawučeni, zo so mjez sobu lubujeće.
Jan. 13, 34; 15, 12, 17; 1. Jan. 2, 10; 4, 12.

10. Přetož to dźě činiće wšěm bratram po wšej Macedoniji. Prosymy pak, bratřa, zo byšće (w tom) bóle nadobywali,*

11. A so prócowali, zo byšće pokojni byli a swoje dźěło wukonjeli, a ze swojimaj rukomaj dźěłali, jakož smy wam přikazali, tak zo byšće čestnje wobkhadźeli před tymi, kotřiž su zwonka, a zo byšće wot nikoho ničo njepotrjebowali.

12. Nochcemy pak, zo byšće njewědźeli, bratřa, wo tych, kotřiž su wusnyli, zo byšće so njerudźili jakož druzy, kotřiž nadźije nimaju.*

13. Přetož hdyž wěrimy, zo je Jězus wumrěł a wot mortwych wstanył, tak tež Bóh tych, kotřiž su we Jězusa wusnyli, z nim přiwjedźe.*

14. Přetož to wam prajimy we słowje Knjeza,* zo my, kotřiž smy žiwi, kotřiž smy wostajeni hač na přikhad Knjeza, njepředeńdźemy tych, kotřiž su wusnyli;**
1. Kor. 15, 23.

15. Přetož Knjez sam z rozkazom a z hłosom arcjandźeła a z trubu Božej* zestupi z njebja, a mortwi, kotřiž su w Khrystusu, wstanu prěni;

16. Potom budźemy my, kotřiž smy žiwi a kotřiž smy wostajeni, sobu z nimi torhnjeni na mróčelach do powětra Khrystusej napřećiwo, a tak budźemy přeco z Knjezom.

17. Tohodla pokojće so mjez sobu z tutymi słowami.

---

3. Wopřijeće wšitkich kazni abo wole Božeje je, zo byšće bóle a bóle w swjatym žiwjenju přiběrali, a wosebje nječistoty so wostajili. — **4.** t. r. w dowolenym mandźelstwje čestnje a bohabojaznje žiwy być. — **5.** Pohanjo, kotřiž Boha spóznali njejsu, móža skerje zamołwjeni być, hdyž su po přinarodźenych nakhilnosćach žiwi, ale křesćenjo njesmědźa so jim runać. — **6.** Tež nahrabnosće maju křesćenjo so wostajić, a njesmědźa z ničim swojeho bližšeho wojebać, dokelž Bóh by to khostał. — **8.** Štóž to, štož kaznje Bože přikazuja, nječini, ale ze swojim žiwjenjom zaprěwa, njehřěši přećiwo čłowjekam, ale přećiwo Bohu, kotryž je nam kaznje a tež Ducha swjateho dał; wot njeho rozswětleni a posylnjeni, móžemy tež jich poručnosće dokonjeć. — **10. 11.** Zo je was Bóh sam wučił, kak maće so mjez sobu lubować, to pokazujeće z tym, zo wšitkich wěriwych w Macedoniji lubujeće, k lubosći samej was njetrjebam pohonjeć, ale zo byšće w njej rostli a we wšěch dobrych počinkach přiběrali, w pokoju ze swojimi bližšimi žiwi byli, na sebje a na swoje naležnosće kedźbujcy, wo naležnosće druhich so njestarajcy. Tak njebudźeće pohanam pohóršk dawać, a njebudźe wam trjeba, druhich wo podpěru prosyć. — **12.** Pawoł rozwučuje Thessaloniskich wo wotemrětych, a mjenuje jich wusnjenych; přetož křesćanska smjerć je runja sparej, z kotrehož na sudnym dnju wotućimy; tohodla nimamy so wo nich rudźić, jakož pohanjo, kotřiž nadźiju na wěčnje zbóžne žiwjenje nimaju. — **13.** Kaž Jězus wumrě a zaso wstany, tak směmy so nadźijeć, zo Bóh tych, kotřiž we wěrje do Khrystusa wumrěchu, tež zbudźi a z Khrystusom zjednoći. — **14.** t. r. po wěrnosći, mi wot Knjeza zjewjenej. ** S. japoštoł wočakowaše druhi přikhad Khrystusowy w krótkim času, w kotrymž budźa hišće někotři žiwi, na kotrychž wón piše; tola to běše jeno jeho měnjenje, nic pak wozjewjena wěrnosć Boža. Ći nětko, kotřiž budźa kaž wón praji, při přikhadźe Jězusowym hišće žiwi, njepřińdu před wotemrětymi k zbóžnosći, ale po Božej poručnosći na hłós arcjandźela a mócneje truby Božeje wstanu wusnjeni, a z nimi so ći, kotřiž budźa hišće žiwi, k njebju zmjesu, Khrystusej napřećiwo, kiž z njebjes zestupi, a zjednoća so na wěčne z nim. — **15.** Truba mjenuje so Boža, dokelž so po Božej poručnosći trjeba.

STAW V.

Sudny dźeń njenadźijcy přińdźe, ale njemóže jich překhwatać, dokelž stajuje na njón so přihotuja, k čomuž jich tež napomina; dopomina jich na posłušnosć přećiwo předstajenym a kak maju mjez sobu a přećiwo Bohu so zadźeržeć; prosy za nich, a žada, zo bychu za njeho prosyli.

Wo časach pak a khwilach, bratřa, njepotrjebujeće, zo bychmy wam pisali.

2. Přetož sami derje wěsće, zo dźeń Knjeza tak přińdźe, jakož paduch w nocy.*
2. Pětr. 3, 10; Zjew. 3, 3; 16, 15.

3. Přetož hdyž budźa prajić: pokoj a bjezstrašnosć, tehdy přińdźe nahle zahubjenje na nich, jako bolosć na ćežkožiwotnu, a (woni) njećeknu.*

4. Wy pak, bratřa, njejsće we ćmě, zo by was tón dźeń jako paduch překhwatał;

5. Přetož wy wšitcy sće dźěći swětła a dźěći dnja; njejsmy dźěći nocy ani ćmy.*

6. Tohodla njespijmy, jakož tež druzy, ale budźmy wotućeni a strózwi.

7. Přetož kotřiž spja, spja w nocy; a kotřiž su pjeni, su w nocy pjeni.

8. Ale my, kotřiž smy dźěći dnja, budźmy strózwi,* woblečeni z kabatom wěry a lubosće, a z nahłownicu nadźije na zbóžnosć;** Is. 59, 17; Ef. 6, 14. 17.

9. Přetož Bóh njepostaji nas k hněwej, ale k dobyću zbóžnosće přez našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,*

10. Kotryž je za nas wumrěł, zo bychmy, njech smy wotućeni, njech spimy, sobu z nim žiwi byli.*

11. Tohodla pokojće so mjez sobu, a natwarjejće jedyn druheho, jakož tež činiće.*

12. Prosymy pak was, bratřa, zo byšće připóznali tych, kotřiž mjez wami dźěłaju, a su wam předstajeni w Knjezu a was napominaju,

13. Zo byšće jich nadobnišo lubowali jich skutka dla.* Mějće pokoj z nimi.**

14. Prosymy pak was, bratřa, porokujće njeměrnym,* pokojće małomyslnych,** přijimajće słabych,*** sćerpliwi budźće přećiwo wšitkim. Přisł. 17, 13; 20, 22; Rom. 12, 17; 1. Pětr. 3, 9.

15. Hladajće, zo by nichtó nikomu złe ze złym njewotpłaćał; ale přeco, štož je dobre, čińće jedyn druhemu a wšitkim.*

16. Přeco so wjeselće.*

17. Bjez přestaća so modlće.*

18. We wšim so dźakujće; přetož to je wola Boža w Khrystusu Jězusu za was wšitkich.*

V. **2.** Štož maće wo času Khrystusoweho přikhada wěrić, to znaječe z prjedawšich rozwučenjow; zo tónle dźeń njenadźijcy přińdźe, jakož paduch w nocy, to tež wěsće. — **3.** Runje tehdy, hdyž budźe swět w pokoju a wěstosći žiwy, přińdźe wěčny sudnik a wotsudźi jich k zahubjenju; tomu njećeknu, jakož porodźaca njećeknje bolosćam. — **5.** Sudny dźeń přińdźe, jakož paduch w nocy, wy pak njejsće žiwi w nocy a ćěmnosći, ale wodnjo a we swětle, t. r. sće rozwučeni wo wěrnosćach a wobkrućeni w dobrym žiwjenju, a tak na přikhad Khrystusowy přihotowani. — **8.** Dokelž my wodnjo khodźimy, dyrbimy wotućeni a strózwi być; t. r. starosćiwi za swoju zbóžnosć, dokelž spar je wobraz bjezstarosće a pjanosć wobraz błuda. ** Derje wobrónjeni dyrbimy takrjec na straži stać a so wobarać njepřećelow wěčneje zbóžnosće. Brónje, kotrež mamy nosyć, su wěra, nadźija a lubosć. — **9.** Wěčneje zbóžnosće, za kotruž wojujemy, směmy so nadźijeć, dokelž je nas Bóh přez Jězusa Khrystusa k njej powołał; tuž njesłušamy k tym, nad kotrymiž hněw Boži so wulinje, jich njewěry a hrěšnosće dla. — **10.** Wěčna zbóžnosć, kotruž je nam Jězus Khrystus ze swojej smjerću dobył, wobstoji w tom, zo budźemy, njech smy na dnju jeho přikhada hišće žiwi abo hižo zemrěli, z nim wěčnje zjednoćeni. — **11.** Wšitcy maju mjez sobu k dobremu so pohonjeć, ze słowom a přikładom. — **13.** Swojich předstajenych, kotřiž za wašu zbóžnosć dźěłaju, maće wosebje lubować prócy dla, kotruž za was nałožuja. ** Njedźělće so wot swojich předstajenych, zo njeby wosada rozpadnyła. — **14.** t. r. kotřiž nochcedźa, za swoje naležnosće jeničcy so starajcy, spokojnje žiwi być. ** t. r. w ćerpjenjach njesćerpliwych. *** t. r. hišće we wěrje a dobrym žiwjenju njewobkrućenych. — **15.** Nimaće so wjećić, ale wšitkim, křesćanam a pohanam, dobre činić. — **16.** t. r. nad duchownymi kubłami, kotrež su tak wosobne, zo móža was tež w ćerpjenjach wjesołych zdźeržeć. — **17.** t. r. njewustawajće w modlenju, ale hdyž so ze rtom njemodliće, dokonjejće swoje druhe winowatosće k česći Božej. — **18.** t. r. we wšěch wobstojenjach, we wjeselu a zrudobje, dźakujće so Bohu za wšo. Zo sće tak bohabojaznje žiwi, je wola Boža, kotruž je Jězus Khrystus wozjewił.

19. Ducha njewuhašejće.*
20. Wěšćenja njezacpěwajće.*
21. Wšitko pak přepytujće; štož je dobre, dźeržće.*
22. Wšoho, štož je po zdaću złe, so wostajejće.*
23. Wón pak Bóh pokoja, poswjeć was we wšim, zo by cyły waš duch, a duša a ćěło bjez poroka zakhowane było při přikhadźe našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*
24. Swěrny je, kotryž je was powołał, kotryž to tež dopjelni.* 1. Kor. 1, 9.
25. Bratřa, prošće za nas.
26. Postrowće wšitkich bratrow ze swjatym wokošenjom.
27. Zaroćam was při Knjezu, zo by tónle list čitany był wšitkim swjatym bratram.*
28. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa (budź) z wami. Amen.

DRUHI LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA THESSALONISKICH.

STAW I.

Japoštoł dźakuje so Bohu za wěru a wutrajnosć Thessaloniskich w přesćěhanjach, kotrychž dla dóstanu krasnosć, přećiwnicy pak khostanje na sudnym dnju; prosy, zo bychu so hódni wopokazali powołanja Božeho.

Pawoł a Silvanus a Timotheus cyrkwi Thessaloniskich w Bohu našim Wótcu a w Knjezu Jězusu Khrystusu.
2. Miłosć wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.
3. Dźakować so dyrbimy přeco Bohu za was, bratřa, tak jako je hódno, dokelž mócnje rosće waša wěra, a přiběra lubosć kóždeho z was přećiwo druhemu,*
4. Tak zo tež my z wami so khwalimy w cyrkwjach Božich za wašu sćerpnosć a swěru, a we wšěch wašich ćerpjenjach a ćěsnoscach, kotrež znošeće,*
5. Na dopokazmo sprawneho sudu Božeho, zo byšće zą hódnych měći byli kralestwa Božeho, za kotrež dźě ćerpiće.*
6. Hdyž wšak je sprawne pola Boha, wotpłaćić ćěsnosć tym, kotřiž was ćěsnja,
7. A wam, kotřiž sće ćěsnjeni (wotpłaćić) z wotpočinkom z nami při zjewjenju Knjeza Jězusa z njebjes z jandźelemi jeho mocy,*

---

19. Hnadam Ducha swjateho njewobarajće, zo we was skutkuja. — **20.** t. r. wosebje hnadu wěšćenja njezacpěwajće, dokelž profetowje wozjewjewjeju wěrnosće Bože. — **21.** Dokelž je móžno, zo wěšćerjo swoje samsne wučby za wěrnosć Božu wudawaju, tohodla maće jich wučbu pruhować, a jeno toho so dźeržeć, štož so z wučbu zjednoćuje. — **22.** t. r. wostajće so nic jeno złeho samoho, ale tež toho, štož złe być so zda. — **23.** Waša próca njedosaha, Bóh dyrbi was podpěrać, zo byšće so swjatosćili, a cyle njezranjeni, bjeze wšoho poroka a hrěcha na sudnym dnju před Jězusom Khrystusom stali. Pod słowom „duch" rozymi Pawoł wyšše duchowne mocy, rozom a wolu; pod słowom „duša" pak nižše mocy, jakož čuće a zmysły. — **24.** Bóh, kiž was k zbóžnosći powoła, je swěrny, a poda wam wšitku pomoc, kotruž potrjebujeće, zo byšće k zbóžnosći so přihotować móhli. — **27.** List bě na předstajenych pisany; wot nich japoštoł žada, zo bychu jón wšitkim wěriwym čitali.

I. **3.** Miłosć Boža, w tom so wopokazowaca, zo waša wěra přeco přiběra a zo waša lubosć rosće, zasłužuje dźak. — **4.** Khwalimy so tež w druhich křesćanskich wosadach, zo sće krući we wěrje a wobstajni w ćerpjenjach. — **5.** Ćerpjenja Bóh na was dopušći, zo byšće jeho sprawny sud spóznali, dokelž z nimi zasłužiće sebi njebjesku krasnosć. — **6. 7.** Boža sprawnosć wotpłaći tym, kotřiž was ćěsnja, z ćěsnosću, wam pak, kotřiž sće wěry dla ćěsnjeni, z wěčnym wokřewjenjom, na dnju přikhada Jězusa Khrystusa, kotryž z njebjes přińdźe ze swojimi jandźelemi.

8. Kotryž budźe w płomjenjach wohnja* so wjećić nad tymi, kotřiž Boha njeznaja a kotřiž njeposłuchaju evangelium našeho Knjeza Jězusa Khrystusa;**

9. Kotřiž budźa khostanja ćerpjeć wěčnje w zdalenju wot wobliča Knjezoweho a wot krasnosće jeho mocy,*

10. Hdyž přińdźe, zo by wokrasnjeny był we swojich swjatych a wobdźiwany we wšitkich, kotřiž buchu wěrjacy — přetož wěrjene bu naše swědčenje k wam — na tamnym dnju.*

11. Tohodla modlimy so tež přeco za was, zo by was hódnych měł swojeho powołanja naš Bóh, a dopjelnił kóždo spodobanje na dobrym a skutk wěry w mocy,*

12. Zo by překrasnjene było mjeno našeho Knjeza Jězusa Khrystusa we was, a wy w nim po miłosći našeho Boha a Knjeza Jězusa Khrystusa.*

STAW II.

Wo Knjezowym dnju rozwučuje, zo bychu zawjednikam njewěrili a dopokazuje, zo najprjedy syn zahuby přińdźe, kiž budźe jebaŕske dźiwy činić, z kotrymiž zaćisnjeni so zawjedu. Za wuzwolenje a wěru Thessaloniskich so dźakuje napominajo, zo bychu wot njeho dóstate podawizny wobkhowali, a prosy za jich pokojenje a wobkrućenje.

Prosymy pak was, bratřa, wo přikhadźe našeho Knjeza Jězusa Khrystusa a našim zhromadźenju k njemu,

2. Zo byšće hnydom so zawjerćeć njedali w swojim zmysłu a zastrašić ani přez ducha, ani přez rěč, ani přez list kaž přez nas pósłany,* jako by blizko był Knjezowy dźeń.**

3. Njezawjedź was nichtó z ničim, dokelž [Knjezowy dźeń njepřińdźe], khiba zo by prjedy přišoł wotpad a so zjewił člowjek hrěcha, syn zahubjenja,*

4. Kotryž so znapřećiwja a přezběhuje přez wšitko, štož Bóh rěka, abo čomuž so modlenje dóstawa, tak zo w templu Božim sedźi, so pokazujo, jako by Bóh był.*

5. Njepomnića, zo wam to prajach, hdyž běch hišće pola was?*

8. Sud budźe runja wohnjej, kotryž čiste złoto a slěbro dźěli wot nječisteho spława, tež dźělić dobrych wot złych; tohodla rěka wo sudniku, zo přińdźe w płomjenjach wohnja. ** Khrystus budźe khostać tych, kotřiž ze samsneje winy Boha njeznaja, a tež Židow, kotřiž drje Boha znaja, ale evangeliu jeho Syna njewěrja. — 9. Wěčnje budźa čwělu ćerpjeć, a najhórše khostanje wobstoji w tom, zo Boha, najwjetšu dobrosć njewidźa, dokelž su wotstorčeni wot jeho wobliča. — 10. Na tom dnju, t. j. na kotrymž Knjez přińdźe, zo by překrasnjeny był přez krasnosć swjatych, kotřiž jeho přewodźeju a spodźiwny přez njezapřijomnu zbóžnosć, kotruž swojim wěriwym wudźěli. K tutym, kotřiž budźa Knjeza překrasnjeć a w kotrychž budźe wón spodźiwny, słušeće tež wy, dokelž sće wěrili našemu swědčenju, t. r. našej wučbje, kotruž was wučachmy. — 11. Prosymy Boha, zo byšće hódni byli zbóžnosće, do kotrejež was powoła; wón njech ze swojej hnadu spodobanje nad dobrym zbudźi, a tak skutk wěry we was dokonja. — 12. Zo by Jězus Khrystus přez was, a zo byšće wy přez njeho překrasnjeni byli.

II. 2. W nastupanju přikhada našeho Knjeza a našeho zjednoćenja z nim, njesměće so do stracha a bojosće stajić dać ani přez „ducha“, t. r. přez falšnych profetow, kotřiž wudawaju, zo su wot Ducha swjateho rozswětleni, ani přez „rěč“, t. r. wučbu, kotrež so nam připisuje, ani přez list, jako by wot nas pisany był. ** W Thessalonicy wěrjachu, zo je sudny dźeń blizko, a tohodla mějachu někotři wulki strach, druzy pak zakomdźichu swoje powołańske wobstaranja. Japoštoł chce prěnich změrować a druhich k pilnosći pohonjeć. — 3. Knjezowy přikhad njemóže hišće tak blizko być, dokelž dwoji podawk ma so po Božim wěšćenju před nim stać. Prěni je, zo mnozy wěrnosć křesćanskeje wučby zaprěwaju, wot křesćanstwa wotpaduja; druhi, zo so bjezbožnik, antikhryst, zjewi; hl. Mat. 24, 4. — 4. Japoštoł rěka jemu „člowjek hrěcha“, t. r. w kotrymž hrěšnosć knježi, kotryž je w cyłym byću hrěšny, z kotrehož wšón hrěch wukhadźa; „syn zahubjenja“, t. r. kiž je sam z wěčnym zahubjenjom khostany, a kiž druhich zahubić pyta. Wón je bjezměrnje hordy a naduty, tak zo so zwaži, Bohu so napřećiwjeć, přez Boha so wuzběhujo a Božu česć za sebje žadajo; haj tak daloko jeho złósć dosahnje, zo so na město Bože synje, hdźež so wěrny Bóh česći a sebi modlitwy a wopory žada. — 5. Wšitko wam prajach, mjez wami přebywajo a na to měješće so dopomnić, a njesmědźešće so nastróžeć dać.

6. A nětko wěsće, što (jeho) zadźeržuje, zo by so zjewił w swojim času.*

7. Přetož hižo skutkuje potajnstwo bjezbožnosće, jenož zo by, kotryž nětko zadźeržuje, zadźeržał, doniž njebudźe wotstronjeny.*

8. A tehdy wozjewi so tón bjezbožnik, kotrehož Knjez Jězus Khrystus zniči z dychom swojeho rta a zahubi z jasnosću swojeho přikhada;*

9. Kotrehož přikhad je po satanowym skutkowanju ze wšej mocu a zełhanymi znamjenjemi a dźiwami*

10. A ze wšim zawjedźenjom njesprawnosće za tych,* kotřiž zahinu, dokelž lubosć k wěrnosći njepřijachu, zo bychu zbóžni byli. Tohodla pósćele jim Bóh skutkowanje błuda, zo bychu łži wěrili,**

11. Tak zo bychu sudźeni byli wšitcy, kotřiž wěrnosći njewěrjachu, ale do njeprawdy zwolichu.*

12. My pak dyrbimy Bohu so dźakować přeco za was, wot Boha lubowani bratřa, zo was Bóh wuzwoli jako prěnički k zbóžnosći w poswjećenju ducha a we wěrje do wěrnosće,*

13. Ke kotrejž tež was powoła přez naše evangelium k dobyću krasnosće našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*

14. Tuž, bratřa, stójće a wobkhowajće podawizny, kotrež sće nawuknyli, njech přez (našu) rěč, njech přez naš list.*

15. Sam pak naš Knjez Jězus Khrystus, a Bóh naš Wótc, kotryž je nas lubował a (nam) dał wěčne pokojenje* a dobru nadźiju w miłosći,

16. Pokojuj waše wutroby a wobkrućej (je) we wšim dobrym skutku a słowje.*

STAW III.

Žada, zo bychu za njeho prosyli, w nadźiji, zo jeho přikaznje wobkhowaju; a napomina, zo bychu so dźělili wot křesćanow, kotřiž nochcedźa wobkhować, štož bě zawjedł, ani z rukomaj dźěłać, štož bě tola sam Pawoł mjez nimi činił; chce pak, zo bychu tajkich za njepřećelow njeměli, ale jako bratrow napominali.

Hewak pak, bratřa, prošće za nas, zo by rěč Boža so rozšěrjała a wokrasnjena była, jako tež pola was,*

Ef. 6, 19; Kol. 4, 3.

2. A zo bychmy wumóženi byli wot spjećiwych a złych čłowjekow;* přetož wšitkich (wěc) wěra njeje,**

3. Ale swěrny je Bóh, kotryž was wobkrući a zakhowa před złym.

4. Nadźijemy pak so wot was w Knjezu, zo štož přikazujemy, tež činiće a činić budźeće.*

---

6. Nětko wěsće, čohodla Knjez hišće njepřińdźe, čohodla jeho čas, wot Wótca postajeny, tu hišće njeje. Wotpad a čłowjek hrěcha so hišće zjawnje njepokazuje. — 7. Hrěšnosć drje hižo skutkuje w zmyslenju, w rěčenju a w pismowstwje, ale tola nic powšitkownje, nic zjawnje; jeje rozšěrjenju wobara hišće dobry duch, kotryž w statnych zarjadowanjach knježi; hdyž so tónle powróći, potom so dale zadźeržeć njehodźi khrobłe wustupowanje a rozšěrjenje hrěšnosće a přikhad bjezbožnika. — 8. Nětko potajnje rozšěrjana złósć přihotuje přikhad bjezbožnika a jeho krótke knježstwo; dokelž Jězus Khrystus předobudźe jeho z dychom swojeho rta a z jasnosću, kotraž budźe jeho bliženje připowědować. Tak słaby je tamny syn zahubjenja přećiwo Jězusej. — 9. Syn zahubjenja móže jeno knježstwo dóstać z pomocu satana; wot njeho nawjedowany budźe po zdaću spodźiwne wěcy činić a tak zaslepi a zjeba lohkowěriwych. — 10. t. r. kotřiž do njeho wěrja, zawjedźe tež k skutkam njesprawnosće. ** Bjezbožny wliw změje djabołske skutkowanje na tych, kotřiž zahinu, dokelž njewěrja, dokelž ani lubosće k wěrnosći nimaju; tuž khosta jich Bóh z tym, zo do błudow wěrja. — 11. Kotřiž wěrnosć zaćisnu, a njewěrnosći přihłosuja, zasłuža sprawny sud Boži. — 12. My mamy so Bohu dźakować, zo was wot spočatku wuzwoli k zbóžnosći, wam wudźěliwši swjatosćacu hnadu a was pohnuwši k wěrje do wozjewjeneje wěrnosće. — 13. K wěrje powoła was přez evangelium, kotrež wam wopowědowachmy. — 14. Wěrće kruće wšitke wěrnosće, njech sym was je zertnje abo z listom wučił. — 15. t. r. pokojenje, kotrež njepřestanje, dokelž wjesołe a zrudne podawki jenak rad wot Boha dóstawa. — 16. t. r. sčiń was wobstajnych we wšim dobrym.

III. 1. t. r. zo by evangelium bjez zadźěwka so rozšěrjało, a wot čłowjekow wšudźe jako móc Boža so připóznało. — 2. Pawoł ma tu někotrych Židow we wočomaj, kotřiž w Korinthu jeho skutkowanju zawistnje zadźěwachu. ** t. r. wšitcy nochcedźa wěrić evangeliu, kotrež drje słyša. — 4. Ta nadźija je we was, dokelž wěmy, zo was Knjez podpěra.

5. Knjez pak wodź waše wutroby w
lubosći Božej a sćerpnosći Khrystusowej.*
6. Přikazujemy pak wam, bratřa, w
mjenje našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,
zo byšće so wotdźělili wot kóždeho bra-
tra, kiž je njeporjadnje žiwy, a nic po
poručnosći, kotrež su wot nas dóstali.
7. Přetož sami wěsće, kak maće nas
sćěhować, dokelž njeběchmy mjez wami
njeporjadni.*
8. Ani darmo khlěba njejsmy jědli wot
někoho, ale w prócy a we wustawanju,
w nocy a wodnjo dźěłajcy, zo bychmy
nikoho wot was njewobćežowali.*
9. Nic jako bychmy mocy njeměli, ale
zo bychmy wam přikład podali, zo byšće
nas sćěhowali.
10. Přetož tež, hdyž běchmy pola was,
přikazowachmy wam to: štóž nochce dźě-
łać, njech tež njejě.
11. Přetož smy słyšeli, zo su někotři
mjez wami njewobstajnje žiwi, ničoho
njedźěłajcy, ale zbytne wěcy činicy.*
12. Tym pak, kotřiž su tajcy, přikazu-
jemy w Knjezu Jězusu Khrystusu, zo
bychu w ćichosći dźěłajcy* swój khlěb
jědli.
13. Wy pak, bratřa, njewustawajće do-
bre činicy.*
14. Jelizo pak našeho listoweho słowa
njeposłucha, toho poznamće, a njewob-
khadźejće z nim, zo by zahańbjeny był,*
15. A njeměјće jeho jako njepřećela,
ale napominajće jeho jako bratra.*
16. Sam pak Knjez pokoja njech wam
wěčny pokoj da na kóždym měsće. Knjez
budź z wami wšitkimi.
17. Postrowjenje z mojej, Pawołowej
ruku, štož je znamjo w kóždym lisće;*
tak pišu.
18. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khry-
stusa (budź) z wami wšitkimi. Amen.

PRĚNI LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA TIMOTHEA.

STAW I.

Pawoł dopomina na kaznju, kotruž bě Timotheej dał, zo by někotrych wot falšneje wučby wotwobrоćił, a zo bychu tući prawje wučili. Zakoń je njesprawnych dla daty. Dźakuje so Bohu, zo je jeho wot přesćěhanja cyrkwje k japoštołstwu powołał; praji, zo je miłosć dóstał, zo by so Boža dołhočakawosć pokazała k powučenju hrěšnikow. Timothea napomina, zo by kruće wojował a knježił nad hrěšnymi nakhilnosćemi.

Pawoł, japoštoł Jězusa Khrystusa po
poručnosći* Boha, našeho zbóžnika, a
Khrystusa Jězusa, našeje nadźije,**
2. Timotheej lubowanemu synej we
wěrje.* Hnada a smilnosć a pokoj wot

5. Bóh wodź a rjaduj waše wutroby, zo bychu stajnje woživjene byłe wot lubosće Božeje a teje sćerpnosće w ćerpjenjach, kotruž Khrystus w ćerpjenju měješe. — 7. Kaznje, kotrež wam podachmy, smy tež sami wobkedźbowali; a štóž čini, štož kaznje přikazuja, sćěhuje nas. — 8. Runjež bychmy prawo měli, to wot was žadać, štož k zeživjenju trjebachmy, njewobćežowachmy was, ale prócowachmy so sami hač do wustawanja, zo bychmy darmo khlěb jěsć njetrjebali, a wam dobry přikład pilneho dźěła a njesebičneho žiwjenja dawali. — 11. t. r. swoje powołanje zakomdźa, a ze wšelakimi wěcami, kotrež trěbne njejsu, so zanošuja. — 12. t. r. wo naležnosće druhich so njestarali. — 13. Tež tym, kotřiž ze samsneje winy do nuzy přińdu, wopokazujće dobroty. — 14. t. r. Štóž to, štož smy wosebje přikazowali, přeco a znowa njeposłucha, toho maće předstojnikej jako njeposłušnika poznamjenić, zo bychu wěriwi z nim njewobkhadźeli, ale zo by zahańbjeny, t. r. z cyrkwje wuzamknjeny był. — 15. Tajke zahańbjenje ma jeho polěpšić, a tohodla njesměće jeho za njepřećela měć, ale jako bratra napominać. — 17. Samoručne podpismo ma dopokazać, zo je list wot Pawoła pisany.

I. 1. Wola Boža, kotraž Pawoła k japoštołstwu powoła, bě za njeho jakož kaznja a poručnosć. ** Bóh Wótc je tu zbóžnik mjenowany, dokelž je naše wozboženje wot wěčnosće wobzamknył a přez swojeho Jenorodźeneho dokonjał, a Jězus Khrystus mjenuje so naša nadźija, dokelž přez jeho zasłužby móžemy wěčnu zbóžnosć wočakować. — 2. Timotheus móže Pawołowy syn we wěrje rěkać, dokelž bě wot Pawoła wěru do Khrystusa, a z tym nowe duchowne žiwjenje dóstał; 1. Kor. 4, 17.

Boha Wótca a Jězusa Khrystusa, našeho Knjeza.

3. Jakož sym tebje prosył,* zo by w Efesu zwostał, hdyž do Macedonije dźěch,* [tak tež nětko prošu], zo by někotrym přikazał, zo bychu hinak njewučili,**

4. A njedźiwali basničkow a bjezkónčnych zapisow spłodźenjow, kotrež skerje zwady płodźa, dyžli natwarjenje Bože, kotrež je we wěrje.* Niže 4, 7; 2. Tim, 2, 23; Tit. 3, 9.

5. Zaměr prikaznje pak je lubosć z čisteje wutroby a dobreho swědomja a njetajeneje wěry.*

6. Wot čohož někotři zabłudźiwši k prózdnym rěčam so wobroćichu,*

7. Kotřiž chcedźa wučerjo zakonja być, njerozymicy ani štož rěča, ani štož wobkrućeju.

8. Wěmy pak, zo je zakoń dobry, jelizo jón štó prawje wužiwa.*

9. To znajo, zo zakoń njeje daty za sprawneho, ale za njesprawnych a njeposłušnych, bjezbožnych a hrěšnikow, złóstniwych a nječistych, mordari nanow a maćeri, ludźimordarjow,*

10. Kurwarjow, mužołóžnikow, ludźirubježnikow, łharjow, a wopačnje přisahacych, abo jelizo što druhe prawej wučbje so napřećiwja,

11. Kotraž je po evangeliu krasnosće zbóžneho Boha, kotrež je mi dowěrjene.*

12. Dźakuju so tomu, kiž je mje posylnił, Khrystusej Jězusej našemu Knjezej, zo je mje za swěrneho měł, do słužby mje stajiwši,*

13. Kotryž běch prjedy bohahanjeŕ a přesćěhaŕ a křiwdźeŕ; ale smilnosć Božu sym docpěł, dokelž sym to z njewědomosće činił w njewěrje.*

14. Přenadobna pak bu miłosć našeho Knjeza z wěru a lubosću, kotraž je w Khrystusu Jězusu.*

15. Wěrne je słowo a wšoho přijeća hódne, zo Khrystus Jězus do toho swěta přińdźe, zo by hrěšnikow zbóžnych sčinił, mjez kotrymiž sym ja prěni.*

---

3. Jap. skutki njespominaju, zo je Pawoł, w Efesu Timothea zawostajiwši, sam do Macedonije šoł; najskerje je so to po jeho wuswobodźenju z Romskeho jastwa stało; tehdy je najskerje wosady Małeje Asije wopytał a tež Macedoniju. ** t. r. nic hinak, jako evangelium wuči. — 4. Pohanske wučby běchu wšelako židowske nabožnistwo skazyłe, a někotři židowscy wučerjo měnjachu, zo wosebje lěpje a dokładnišo poměr mjez Bohom a swětom rozymja, dyžli swjate Pismo jednorje wuči; tule hłubšu wědomosć mjenowachu „gnosis“, t. r. spóznaće. A tute wučby židowskich wučerjow mějachu kažacy wliw na křesćanstwo; z nich nastachu pozdźiše gnostiske błudy. Po tychle wučbach stwori a rjaduje a wjedźe Bóh swět přez duchi wšelakich rjadowni, kotrež přez spłodźenje ze sebje nastanu. Tamni wučerjo dawachu ducham wosebite mjena a zestajachu zapisy jich spłodźenjow. Swjaty Pawoł mjenuje je basnički a napomina Timothea, zo by so jich wobarał, dokelž čistej wěrje škodźa. — 5. Wšo, štož so čłowjekej přikazuje, ma lubosć wubudźeć a wobkrućeć. Štož lubosć njewubudźa a njewobkrućа, je přećiwo zakonjej Božemu. Lubosć wukhadźa z wutroby, kotraž njeje womazana z njehódnymi žadosćemi; ze swědomja, kotrež sebi njetrjeba poroki činić; a z wěry, kotraž so w žiwjenju pokazuje. — 6. Tutón jenički zaměr wšoho zakonja a wšoho wučenja wopušćeju tamni falšni wučerjo a wobroćeju so k prózdnym rěčam, kotrež ani sami njerozymja. — 8. Runjež Mójzesowy zakoń tak wulku płaćiwosć nima, jakož tamni židowscy wučerjo jemu připisuja, je tola dobry, hdyž so prawje zrozymi, a wopačnje so njenałožuje. — 9. Jelizo chce wučeŕ zakoń prawje nałožeć, dyrbi wědźeć, zo za sprawnych daty njeje, ale za hrěšnikow, jich ma zakoń polěpšić, jim hrožo z Božim khostanjom. Jelizo pak so hrěšnik nakaza, a přez wěru k sprawnosći so wobroći, njeje dale pod zakonjom. — 11. t. r. wučbje, kotruž evangelium wuči, dokelž w nim pokazuje so cyła krasnosć našeho Boha, kiž je njeskónčnje dospołny a tohodla njeskónčnje zbóžny. — 12. Pawoł dźakuje so Bohu nic jeno za to, zo jeho do japoštołskeje słužby powoła, ale zo jeho tohodla powoła, dokelž wědźeše, zo budźe swěrny. — 13. Spomina tu na swoje njepřećelske zakhadźenje přećiwo křesćanstwu před swojim wobroćenjom. Ale wón Khrystusa přesćěhaše, dokelž jeho njeznaješe, we njewěrje, a tohodla njezacpěwaše hnadu Božu. Hdyž so jemu miłosć Boža pokaza, přija ju wjesele. — 14. Přebohaće wopokaza jemu Bóh swoju miłosć, kotruž sebi zasłužił njebě; z miłosću tež wěru a lubosć, kotraž ma w zasłužbach Jězusowych swoju winu. — 15. Japoštoł njepřeje, zo je ćežcy zhrěšił, ale tohodla njetrjeba nichtó na jeho japoštołskim powołanju dwělować, dokelž dźě je Jězus Khrystus tohodla do swěta přišoł, zo by hrěšnikow wumóžił a wozbožił.

16. Ale tohodla smilnosć docpěch, zo by we mni jako prěnim Khrystus Jězus pokazał wšu dołhočakawosć k powučenju tych, kotřiž budźa do njeho wěrić k wěčnemu žiwjenju.*

17. Kralej wěkow pak, njesmjertnemu, njewidźomnemu, samemu Bohu (budź) česć a khwała wěki na wěki. Amen.*

18. Tu přikaznju pak připoručam tebi, mój syno Timotheo, po prjedawšich profećenjach wo tebi,* zo by dobre wojowanje wojował,

19. Mějo wěru a dobre swědomjo, kotrež někotři wotstorčiwši, na wěrje zeškodowachu;*

20. Z kotrychž je Hymenaeus a Alexander,* kotrejuž satanej přepodach,** zo byštaj nawuknyłoj, njehanić.***

STAW II.

Chce, zo bychu za kralow a wyšnosće próstwy a dźakprajenja so stawałe; praji, zo je jedyn Bóh a jedyn srjedźićeř. Kak mataj muž a žona so modlić, a kak wona so debić, a zo nima wučić, ale ćicho wuknyć.

Napominam pak přede wšim, zo bychu modlitwy, próstwy, dobroprošenja, dźakprajenja so stawałe za wšitkich čłowjekow,*

2. Za kralow a za wšěch, kotřiž su we wysokim zastojnstwje, zo bychmy pokojnje a ćicho žiwi byli we wšej pobožnosći a čistoće;*

3. Přetož to je dobre a spodobne před našim zbóžnikom, Bohom,

4. Kotryž chce, zo bychu wšitcy čłowjekowje zbóžni byli a k spóznaću wěrnosće přišli.*

5. Přetož jedyn je Bóh, jedyn tež srjedźićeř bjez Bohom a čłowjekami, čłowjek Jězus Khrystus,*

6. Kotryž je sebje samoho dał jako wukupjenje za wšitkich, na swědčenje w swojim času,*

7. Za kotrež sym ja postajeny jako prědař a japoštoł (wěrnosć rěču a njełžu) jako wučeř pohanow we wěrje a wěrnosći.*

8. Chcu pak, zo bychu mužowje so modlili na kóždym měsće, zběhajcy čistej rucy bjez hněwa a zwady.*

9. Podobnje tež žony w přistojnym wodźěću, w hańbićiwosći a rozomnje so

---

16. Tohodla pokaza mi Bóh tak přenadobnje swoju miłosć, zo bychu wšitcy hrěšnicy so dowěrili Božej dołhočakawosći; přetož hdyž je Jězus Khrystus mi miłosć wopokazał, dóstanu ju tež druzy. — 17. Swój dźak skónči tudy ze zahorjenej khwalbu Božej. — 18. Přez muži, kotřiž mějachu dar profećenja, wuzwoli Duch Timothea k japoštołstwu a tak woznamjenjenemu napołožichu Pawoł a starši rucy. Tajke wuzwolenje pak měješe jeho jakož nětčiša přikaznja napominać, zo by mužnje a derje wojował. — 19. Jelizo chceš mužnje wojować přećiwo falšnym wučerjam, dyrbiš so z tym wobrónić, štož woni wotstorčichu, z wěru a dobrym swědomjom. — 20. Z falšnych wučerjow mjenuje Pawoł dweju, wo kotrymajž pak hewak ničo znate njeje. ** t. r. z cyrkwje wuzamknych. *** Tuto khostanje ma jeju powučić a polěpšić, zo njebyštaj přichodnje Knjeza haniłoj, ze swojej njewěru druhim pohóršk dawajcy.

II. 1. Japoštoł powuča nětko Timothea wo jednotliwych winowatosćach, najprjedy wo modlitwje za powšitkowne naležnosće, dokelž w tajkej zhromadnej modlitwje wopokazuje so wosebita lubosć. — 2. Wosebje pak mamy so modlić za wjeřchow a wšitke wyšnosće, zo by Bóh jim pomhał, ważne winowatosće derje dokonjeć a powšitkowny wužitk spěchować. — 4. Tohodla so Bohu spodoba, zo bychu so za wšitkich modlitwy woprowałe, dokelž chce, zo bychu wšitcy čłowjekowje zbóžni byli, přez wěru k spóznaću wěrnosće přišli. Jakož Bóh chce, zo bychu wšitcy zbóžni byli, přez wěru, tak mamy wšitcy k tomu sobuskutkować z modlitwu a tohodla njesměmy nikoho z našeje modlitwy wuzamknyć. — 5. Jeno jedyn Bóh je, kiž je wšitkich stworił, jeno jedyn srjedźićeř, kiž je wšitkich z Bohom wujednał, „čłowjek“ Jězus Khrystus, dokelž je to dokonjał w čłowjekej naturje. — 6. Jězus je sebje samoho jako wukupjenje podał, na křižu so woprowawši, zo by wšitkich čłowjekow wot hrěcha wumóžił; tale wěrnosć bě prjedy njeznata a bu w swojim času wozjewjena, t. r. w času, kotryž bě Bóh k wozjewjenju tuteje potajnosće postajił, zo by so wobswědčiła. — 7. Swědčenje, zo je Jězus Khrystus za wšitkich čłowjekow wumrěł, mam ja wopowědować jako prědař a japoštoł; wosebje pohanam, kotrymž židowscy wučerjo křesćansku wěru a wěrnosć a zbóžnosć njepopřachu. — 8. Po rozestajenju wučby, za koho maju so modlić, wuči, kak maju so modlić. Hdźežkuli so mužscy modla, njech so modla z čistymaj rukomaj, t. r. njesmědźa womazani być z hrěšnymi skutkami, ale čisteho swědomja; tež njesmědźa hněw nosyć we swojej wutrobje přećiwo bližšemu.

debicy, a nic z wuplećenymi włosami abo ze złotom abo parlemi abo drohotnej drastu;*

10. Ale štož so za žony sluša, kotrež pobožnosć slubja přez dobre skutki.

11. Žona njech w ćichosći wuknje ze wšej poddatosću.

12. Wučić pak žonje njedowolam, ani knježić nad mužom, ale (chcu) zo by była w ćichosći.* 1. Kor. 14, 34.

13. Přetož Hadam bu prěni stworjeny, potom Jěwa.* 1. Mójz. 1, 27.

14. A Hadam njebu zawjedźeny, ale Jěwa bu zawjedźena w přestupjenju. 1. Mójz. 3, 6.

15. Wona pak budźe zbóžna z porodźenjom dźěći, wostanje-li we wěrje a lubosći a w swjatosći z rozomnosću.*

STAW III.

Wuči Timothea, kajcy maju biskopja, diakonowje a jich žony być, zo by wědźał, kak ma w cyrkwi wobkhadźeć, kotraž je stołp wěrnosće; tež wukhwaluje potajnosć Knjezoweho wočłowječenja.

Wěrne (je) słowo: Žada-li štó biskopstwo, žada dobry skutk.*

2. Biskop pak dyrbi być bjezporočny, jeneje žony muž,* stróžwy, rozomny, přistojny, hańbićiwy, hospodliwy, za wučenje** kmany,

3. Nic wopiły, nic bičk, ale měrny, nic zwadnik, nic nahrabny, ale

4. Kotryž swojemu domej derje předstoji a kotryž ma posłušne dźěći, ze wšej čestnosću.*

5. Jelizo pak štó swojemu domu předstojeć njewě, kak změje starosćiwosć wo cyrkej Božu?*

6. Nic nowokřćenc, zo by so pozběhnywši w hordosći, njepadnył do sudu djaboła.*

7. Dyrbi pak tež dobre swědčenje měć wot tych, kotřiž su zwonka, zo by do hańby njepadnył a do kosydła djaboła.*

8. Diakonowje tohorunja (dyrbja) čestni, nic dwojojazyčni, nic mnohemu winej podaći, nic njehańbićiweho dobytka žadosćiwi,*

9. Mějcy potajnosć wěry w čistym swědomju.*

10. Tež ći njech najprjedy so pruhuja, a potom njech słuža, hdyž žaneho poroka nimaju.*

---

9. Žónske nimaju při Božich słužbach pyšnu drastu a druhe njetrjebawše debjenja wužiwać, tež nic swoju hłowu pyšnje hładźić, ale přistojnje, hańbićiwje, pobožnje přitomne być. — **12.** Žónska nima sama wustupić a wučić a nad mužom knježić, ale dyrbi jemu poddata być. — **18.** Zo žónska nima knježić nad mužom, sćěhuje hižo z toho, zo bu Adam před Jěwu stworjeny, a zo nic wón, ale Jěwa so zjebać da wot djaboła. — **15.** Žónska je powołana, dźěći porodźeć a kubłać. Hdyž to čini we wěrje, lubosći a přitom we wšej hańbićiwosću za swoju zbóžnosć so stara, dokonja swoje powołanje.

I. **1.** Zo by so prawa wěra w cyrkwi wobkhowała, ma předstojnik abo biskop kedźbować na wšitke strachi, kotrež ji hroža, a tohodla je biskopstwo w cyrkwi ważne, dobre zastojnstwo. — **2.** Tu so nježada, zo d y r b i biskop ž e n j e n y być, dokelž praji so jeno, zo ma jeno j e n e j e žony muž być, t. r. zo nima, hdy by jeho prěnja žona wumrěła, d r u h i króć so woženić a tak sebi druhu abo po tuteje smjerći třeću wzać. Japoštoł žada, zo bychu wšitcy byli jakož wón, n j e ž e n j e n i. Dokelž pak bě w prěnim času njemóžna wěc, mjez nježenjenymi dosć dowěrnych muži namakać za biskopske abo měšniske zastojnstwo, tuž dyrbjachu časćišo tež ženjeni k tomu zastojnstwu so wuzwoleć; tola pak žada japoštoł z spomnjenymi słowami, zo bychu so jeno tajcy ženjeni wubrali, kotřiž su w prěnim mandźelstwje žiwi, a kotřiž po smjerći prěnjeje mandźelskeje so znowa nježenja. ** t. r. kmany k wučenju. — **4.** t. r. kotřiž dobry rjad w swojim domje pokazuja a swoje dźěći w posłušnosći a čestnosći dźerža. — **5.** Štóž swój dom w křesćanskich počinkach njerjaduje, kak budźe móc cyłu křesćansku cyrkej rjadować? — **6.** Nowokřćenc, kotryž hakle do cyrkwje zastupi, by lochcy hordy był, hdyž by na tak wysoki stopjeń so pozběhnył, a tak by hordosće dla zaćisnjeny był, jakož je djaboł tohodla zaćisnjeny. — **7.** Nic jeno pola wěriwych, ale tež pola Židow a pohanow ma biskop ważeny muž być; přetož hdy bychu tući něšto njeprawebo wo nim wědźeli, bychu to wjesele rozšěrjeli a wón by do hańby přišoł, a do „kosydła djaboła“, t. r. do spytowanja padnył, wot křesćanstwa so zaso dźělić. — **8.** Tež cyrkwinscy słužownicy, diakonowje maju dobre samsnosće měć, wosebje stróžwi być, a dokelž mějachu cyrkwinske zamóženje rjadować, njesmědźa nahrabni być. — **9.** Wěrnosće wěry, prjedy potajne, nětko přez wozjewjenje Bože znate, maju wobkhować w swědomju, kotrež njeje z hrěchom womazane. — **10.** Jakož ći, kotřiž mějachu k bis-

11. Žony (dyrbja być) tohorunja hańbićiwe, česć njewottorhowace, strózwe, swěrne we wšim.*

12. Diakonowje njech su jeneje žony mužowje,* kotřiž swojim dźěćom derje předstoja a swojim domam.

13. Přetož kotřiž su derje słužili, dobudu sebi dobry stopjeń, a mnohu dowěru we wěrje, kotraž je w Khrystusu Jězusu.*

14. To tebi pišu, runjež so nadźiju, zo bórzy k tebi přińdu.*

15. Bych-li pak so komdźił, by wědźał, kak maš w domje* Božim wobkhadźeć, kotryž je cyrkej žiweho Boha, stołp a załkad wěrnosće.**

16. Haj zawěsće wulke je potajnstwo pobožnosće:* Štož je zjewjene w mjasu, woprawdźene w duchu, widźane wot jandźelow, wopowědowane pohanam, wěrjene w swěće, je přijate w krasnosći.

STAW IV.

Wěšći, zo budźa někotři falšnu wučbu rozšěrjeć, wosebje wo žeńtwje a wo jědźach; wučownika pak napomina, zo by zacpěwši prózdnu wučbu so wudokonjał w pobožnosći, kotraž so ćěłnemu wudokonjenju do prědka staja, a zo by, byrnje młodźenc, tola druhim dobry přikład dawał.

Duch pak zjawnje praji, zo w poslednich časach někotři wot wěry wotstupja,* kedźbujcy na duchi błuda, a na wučby djabliskow, 2. Tim. 2, 1; 2. Pětr. 3, 3.

2. Kotřiž w tajenstwje łžě rěča,* a kotřiž maju swědomjo z napalenjom poznamjenjene;**

3. Kotřiž zakazuja so ženić (a wudawać), (přikazuja) jědźi so zdźeržować, kotrež Bóh stwori k wužiwanju z dźakprajenjom za wěriwych a tych, kotřiž su prawdu spóznali.*

4. Přetož kóžde stworjenje Bože je dobre, a ničo njeje zaćisnjomne, hdyž so z dźakom přijima;

---

kopstwu a měšnistwu so wuzwolić, so najprjedy pruhuja a hakle, hdyž su derje přihotowani, k zastojnstwu powołaju, tak maju so tež nižši słužownicy bjez poroka a k słužbje kmani wopokazać, prjedy hač smědźa słužbu nastupić. — **11.** Najskerje měni tu s. Pawoł žony diakonow; přetož wot jich dobrych počinkow a přikładow wotwisuje sobu dobre pócćiwe žiwjenje we wosadźe. — **12.** hladaj r. 2. — **13.** Słužownicy abo diakonowje maju tohodla tamne dobre samsnosće měć, zo bychu při rjadowanju wosadneho zamóženja dowěru měli a nahladne zastojnstwo wužili za rozšěrjenje a wobkrućenje wěry. — **14.** Runjež so nadźiju, zo bórzy k tebi přińdu, pišu tola, zo njeby mjez tym w njewědomosći był. — **15.** Jakož w starym zakonju israelski lud, mjenuje so w nowym zakonju křesćanska cyrkej zhromadźeństwo swjatych, dom Boži, dokelž Bóh w nich bydli a wšitcy wěriwi jako dźěći Bože, z Bohom, jako ze swojim wótcom jenu swójbu wučinjeju. ** Jakož třěcha na stołpje a cyły dom hakle potom kruće stoji, hdyž je na twjerdy zakład twarjeny, a padnje, hdyž stołp so puknje, abo hdyž je zakład słaby: tak wotpočuje spóznaće a wopowědowanje křesćanskeje wěrnosće w cyrkwi; wot njeje dźělene, padnje do błuda. Dokelž ma křesćanska wěrnosć w cyrkwi swój kruty zakład, njemóže cyrkej ženje do błuda padnyć. — **16.** A zawěrno wulkotna je wšitka w cyrkwi zapołožena wěrnosć; prjedy dołho zakhowana, bu wozjewjena z wočłowječenjom Syna Božeho, kiž jako čłowjek so narodźi a jako Bóh so wobswědči přez ducha, kotryž w nim skutkowaše: wot jandźelow bu widźana, hdyž bu Syn Boži čłowjeskej naturu do njebjes wzaty, hdźež w krasnosći a bóžskej majestosći knježi, mjez tym zo po cyłym swěće, tež pohanam so wopowěduje.

IV. **1.** Tule wulku potajnosć pobožnosće wo wumóženju čłowjestwa přez Jězusa Khrystusa prěja někotři błudni wučerjo; tola tež to je wot profetow wěšćene; přez tamnych wučeri rěča złe duchi, kotrež chcedźa čłowjeka do błuda zawjesć. Štóž tohodla na tajkich wučeri posłucha, posłucha na djaboły. — **2.** Činja, jako bychu potajnu mudrosć wučili, a tola rozšěrjeja łžu. ** Jako su złóstnicy přez wěste znamjo, kotrež so ze žehliwym železom na jich čoło napali, wšudźe jako tajcy spóznawani, tak noša tamni wučerjo we swojim swědomju, kotrež jim njepřestawajcy porokuje, tajke złóstniske znamjo. — **3.** Wosebje dwoji błud tamnych wučeri wuzběhuje s. Pawoł; zakazuja so ženić a wudawać, a wěste jědźe, jakož mjaso abo wino wužiwać; evangelium wuči, zo je mandźelstwo dowolene a dobre, ale knježnistwo lěpše; prěnje njesmě so zakazować, a druhe smě so radźić; hdyž tamni wučerjo mandźelstwo zakazuja, chcedźa so jako prawje dospołni ludźo wopokazać, mjez tym zo njeprawje wuča. Podobnje błudźa w nastupanju jědźi; wšitke jědźe, kotrež je Bóh stworił, su samo na sebi dobre a smědźa so wužiwać z dźakom k Bohu, kotryž je w swojej njeskónčnej dobroćiwosći je stworił. Ta přikaznja njeje přećiwo póstnej kazni, dokelž njezakazuje jědźe jako złe, ale přikazuje jeno, zo by we wěstym času křesćan sebi je zapowědźił z wyšších nabožnych přičinow.

5. Poswjeća pak so přez słowo Bože a modlitwu.*

6. Tole bratram předkładujo, budźeš dobry słužownik Khrystusa Jězusa, žiwjeny ze słowami wěry a dobreje wučby, kotruž sy sćěhował.

7. Njepřihodnych a babowskich basničkow pak so zwijej;* ale wuwučuj sebje samoho w pobožnosći.**

Wyše 1, 4; 2. Tim. 2, 23; Tit. 3, 9.

8. Přetož ćělne zwučowanje je mało wužitne; pobožnosć pak je k wšomu wužitna a ma slubjenje nětčišeho žiwjenja, a přichodneho.*

9. Wěrne je słowo a wšoho přijeća hódne.*

10. Přetož wo to so prócujemy a bywamy hanjeni, zo mamy nadźiju na žiweho Boha, kiž je zbóžnik wšitkich čłowjekow, wosebje wěriwych.*

11. To přikazuj a wuč.*

12. Nichtó njech twoju młodosć njezacpěwa;* ale příkład budź za wěriwych w słowje, we wobkhadźe, w lubosći, we wěrje, w čistoće.

13. Hač přińdu, prócuj so wo čitanje, napominanje a wučenje.*

14. Njezanjechaj hnadu, kotraž je we tebi, kotraž bu tebi data přez profećenje z napołoženjom rukow staršistwa.*

15. To rozpominaj, w tom budź, zo by twój postup zjawny był wšitkim.*

16. Kedźbuj na sebje a na wučbu, wutraj w tom; přetož to činjo wozbožiš sebje samoho, a tych, kotřiž na tebje posłuchaju.*

STAW V.

Rozwučuje, kak ma staršich ludźi, starše a młódše žónske wodźić, tohorunja starše a młódše wudowy; a wo samownosćach tych wudowow, kotrež maju so za cyrkwinske słužownicy wuzwolić. Měšnicy, kotřiž swěrnje swoju słužbu dokonjeju, maju so dwójcy česćić; biskop njech lohcy skóržbu na měšnika njepřijima, ale kotřiž zhrěšichu, tych njech zjawnje naswari. Te přikaznje njech wobkedźbuje, rucy nikomu spěšnje njenapołožejo. Tež njech něšto wina pije; wo wšelakich hrěchach čłowjekow.

Staršeho njeswaŕ, ale napominaj jako wótca, młodych jako bratrow;

2. Starše žony jako maćerje, młódše jako sotry, we wšej čistoće.

3. Wudowy česćuj, kotrež woprawdźe wudowy su.*

4. Ma-li jena wudowa dźěći abo wnukow, njech nawuknje najprjedy swój dom

5. Hdyž jědź z dźakom a poměrnje so wužiwa, je to nic jeno dowolene, ale Bohu spodobne, haj ze słowom Božim a z modlitwu so jědź swjeći. — **7.** Wučby tamnych wučerjow su cyle njerozomne a njehódne, tak zo je nichtó wěrić njemóže, khiba zo je słabeho rozoma, jako stare baby. ** Jakož so ćělne mocy wuwijeju a posylnjeju, hdyž je napinaš, tak prócuj so w skutkach pobožnosće, zo by w njej so wobkrućił. — **8.** Wuwiće a posylnjenje ćělnych mocow, za kotrež so wšelacy tak naležnje staraju, nima tak wulkeho wužitka, jako wobkrućenje pobožneho žiwjenja; přetož pobožnosć je za nětčiše žiwjenje wužitna a přinjese myto w přichodnym. — **9.** t. r. słowo, kotrež słubi, zo je pobožnosć za tuto žiwjenje a za přichodne wužitna. — **10.** Bóh je zbóžnik wšitkich čłowjekow, dokelž chce wšěch k zbóžnosći dowjesć; wšitcy pak nochcedźa, ale jeno wěriwi; tohodla je wón wosebje Bóh wěriwych. — **11.** t. r. štož tebi wo potajnosći pobožnosće a wo škódnosći błudnych wučbow prajach. — **12.** Budź tak žiwy, zo nichtó na tebi, runjež sy młodźenc, poroka njenamaka, ale pokazuj dobre počinki w žiwjenju. — **13.** Staraj so za to, zo so swjate pismo pilnje wěriwym čita, a po čitanju napominaj a rozwučej. — **14.** Nałožej horliwje hnady, kotrež sy dóstał, hdyž bu na biskopa w Efesu swjećeny. Swjećizna wuhotuje słužownika cyrkwje z hnadami a z mocami za jeho zastojnstwo, a čini, zo móže druhich ze swjatej wučbu a z wudźělenjom hnadow na puću k njebjesam podpěrać a sebi bohate zasłužby nahromadźić. Timotheus bu wot Pawoła samoho z napołoženjom rukow a modlitwu na biskopa poswjećeny (2. Tim. 1, 6). Hižo před tym pak bu wot Ducha swjateho přez profetow k tomu wuzwoleny, a potom poswjeći jeho Pawoł, z kotrymž so starši, t. r. měšnicy zjednoćichu, jemu tež swojej rucy napołožejcy a z tym wozjewjejcy, zo jeho za swojeho wjeŕcha přijimaju. — **15.** Hdyž so prócuješ za tajkimi počinkami před cyłej wosadu, njebudźe so nichtó nad twojej młodosću pohóršować. — **16.** Kedźbuj, zo je twoje žiwjenje a twoja wučba bjez poroka, tak zo by sam zbóžny był a tež wšitcy, kotřiž na tebje posłuchaju.

V. **3.** t. r. kotrež su wosamoćene, te česćuj, je podpěrajo.

rjadować, a staršimaj wotměnu podawać;* přetož to je spodobne před Bohom.

5. Kotraž pak je woprawdźe wudowa a wosamoćena, nadźijej so na Boha, a zwostawaj w próstwach a modlitwach w nocy a wodnjo.*

6. Přetož kotraž je we wjeselach, je žiwa mortwa.*

7. A to přikazuj, zo bychu bjez poroka byłe.

8. Jelizo pak štó wo swojich a najbóle wo domjacych so njestara, je wěru zaprěł, a je hórši dyžli njewěriwy.*

9. Wudowa so njewuzwolej mjenje šěsćdźesat lět, kotraž je była jenoho muža mandźelska,*

10. Kotraž ma swědčenje w dobrych skutkach: je-li dźěći kubłała, je-li hospodliwa była, je-li swjatym nohi myła,* je-li nuzu ćerpjacych podpěrała, je-li za kóždym dobrym skutkom khodźiła.

11. Młódše wudowy pak wotpokazuj; přetož hdyž su rozwólniłe w Khrystusu, chcedźa so wudać,*

12. Mějcy wotsudźenje, dokelž su prěnju swěru złamałe.*

13. Přitom pak wuknu tež prózdne po domach wokoło khodźić, nic jeno prózdne, ale tež powědate a wćipne, rěčicy, štož so njesłuša.*

14. Chcu tohodla, zo bychu młódše (wudowy) so wudawałe, dźěći porodźałe, maćerje swójby byłe, a zo bychu přećiwnikej přiležnosće k wobrěčenju njedawałe.*

15. Přetož hižo su někotre so wotwobroćiłe po satanje.*

16. Ma-li wěriwy wudowy, zastaraj je, a cyrkej njebudź wobćežowana, zo by tym dosahnyło, kotrež woprawdźe wudowy su.*

17. Měšnicy, kotřiž derje předstoja, njech maju so dwojeje česće hódni, najbóle, kotřiž so prócuja we słowje a wučbje.* 2. Mójz. 25, 4. 1. Kor. 3, 9.

18. Přetož Pismo praji: „Njezawjazaj hubu młóćacemu wołej“, a „Hódny je dźěłaćeř swojeje mzdy“. Mat. 10, 10; Luk, 10, 7.

19. Přećiwo měšnikej njepřijimaj skóržby, khiba před dwěmaj abo třomi swědkami.*

---

4. Wudowy, kotrež njejsu wosamoćene, ale kotrež maju dźěći a dźěćidźěći, dyrbja so za swoju swójbu starać a lubosć, kotruž same wot swojeju staršeju dóstachu, swojim dźěćom wopokazować. — **5.** Wosamoćene wudowy, kotrež tamneje časneje starosće nimaju, njech so na Boha spušćeju a jemu njepřestawajcy słuža. — **6.** t. r. duchownje mortwa, dokelž so pyšne wjesela zwjetša bjez hrěcha njewužiwaju. — **8.** Wosamoćena wudowa, kotraž Bohu njesłuži, ale pyšnym wjeselam; tola runje tak hrěši tamna, kotraž ma dźěći a wo nje so njestarajcy jeno skutki pobožnosće dokonja; přetož křesćanska wěra žada na prěnim měsće, zo starši swoje dźěći křesćanscy zastaraju, a štóž tule winowatosć zakomdźi, zaprěwa wěru, a je hórši dyžli pohanjo, kotřiž to dokonjeju z přinarodźeneje lubosće. — **9.** Z wosamoćenych wudowow, kotrež móža na nabožne skutki swój čas a swoje mocy nałožić, njech so k cyrkwinskej słužbje, t. r. skutkam, kotrež móžachu po přistojnosći jeno žónske dokonjeć, n. př. při křćeńcy abo pohrjebje atd. tajke wuzwoleju, kotrež su šěsćdźesat lět a jeno jedyn króć wudate. — **10.** t. r. kotraž je woprawdźe ponižna, dokelž nohimyće k najnižšim słužbam słušeše. — **11.** t. r. njebjeř k cyrkwinskej słužbje, dokelž swoje rozwólnjene žadosće w Khrystusowej słužbje njepotłóčeju a chcedźa so znowa wudać. — **12.** t. r. wotsudźeju so same, dokelž do cyrkwinskeje słužby zastupiwši slubja, zo so njewudadźa a tónle slub złamaju. — **13.** Mjez tym zo maju we wutrobje njedowolene žadanja, dawaju tež zwonkownje pohóršk, dokelž pod wudawanjom, zo maju mnohe wobstaranja, po domach khodźa, nowinki rozšěrjejcy a wjele njesłušneho powědajcy. — **14.** Młódše wudowy njech so radšo wudadźa, zo bychu pohórška njedawałe a přećiwnicy přičinu njeměli, křesćanstwo hanić. — **15.** t. r. někotre su tohodla hižo wěru zaprěłe, dokelž chcychu so zaso wudać, a hdyž w křesćanstwje po wotpołoženym slubje to njemóžachu, wotpadnychu k pohanstwu a k přibóžstwu. — **16.** Jelizo ma wěriwy, t. r. křesćanski nan zwudowjene dźowki, njech je zastara; tajke młode wudowy nimaju do cyrkwinskeje słužby stupić, a wosamoćene wudowy wottłóčić. — **17.** Česćić rěka tudy nic jeno wysokowažić, ale tež mytować po zasłužbach; kotřiž wjacy dokonjeju, maju tež wjacy mzdy dóstawać, wosebje hdyž z wučenjom wěrnosće wěry rozšěrjeju a wobkrućeju. — **19.** Dokelž cyrkwinscy předstojnicy wot njedušnikow so lohcy hanja a bjez winy wobskoržeju, njesmě so tajkim skóržbam hnydom wěrić; přetož česć a dobre mjeno

20. Kotřiž pak hrěša, napominaj před wšitkimi, zo bychu tež druzy bojosć měli.*
21. Napominam před Bohom a Khrystusom Jězusom a wuzwolenymi jandźelemi,* zo by to wobkedźbował bjez předsuda, ničo njěčinjo po přikhilnosći.**
22. Rucy nikomu spěšnje njenapołožej, a njewobdźěl so na cuzych hrěchach.* Sebje samoho dźerž čisteho.**
23. Njepij hižo wody, ale wužiwaj tróšku wina dla twojeho žołdka a twojich častotnych khorosći.*
24. Někotrych čłowjekow hrěchi su zjawne a předkhadźeju před sudom; někotrych (hrěchi) pak tež slěduja.*
25. A tak su tež dobre skutki prjedy zjawne; a z kotrymiž ma so hinak, njemóža so potajić.*

STAW VI.

Wotročcy maju swojich knjezow posłuchać, wěriwych a njewěriwych. Před tymi, kotřiž druhich prózdne wěcy wuča, dyrbi so cěkać. Kak wjele złeho nahrabnosć přinjese; Timotheus ma so jeje zdalować a sebi dobre počinki dobywać, wěru wobkhować, kotruž je při křćěncy wuznał, a do kónca tute kaznje dźeržeć; bohatych njech wot hordosće wotwobroća, k jałmožnje jich pohonjejo.

Kotřižkuli su jako wotročcy pod spřahom,* njech maju swojich knjezow za hódnych wšeje česće, zo Knjezowe mjeno a wučba njeby hanjena była.**
2. Kotřiž pak maju wěriwych knjezow, njech jich njehidźa, dokelž su bratřa; ale njech jim skerje słuža, dokelž su wěriwi a lubowani, kotřiž su (teje) dobroty podźělni. To wuč a napominaj.*
3. Jelizo štó hinak wuči a njepřistupuje k strowym wučbam našeho Knjeza Jězusa Khrystusa a tej wučbje, kotraž je po pobožnosći,*
4. Je hordy a njewě ničo, ale khoruje w prašenjach a wurěčowanjach, z kotrychž nastawaju zawisć, zwady, bohahanjenja, złe podhlady,*
5. Překory ludźi na zmyslenju skaženych a wěrnosće wurubjenych, kotřiž měnja, zo by pobožnosć z dobytkom była.*
6. Wulki dobytk wšak je pobožnosć ze spokojnosću.*

---

předstojnikow ma so zakitować, zo bychu we wosadźe dowěru wužiwali. — **20.** Kotřiž pak něšto zawinichu, tych khostaj zjawnje, zo bychu tež druzy z tym wottrašeni byli. — **21.** t. r. kotrychž w lubosći wuzwoli, zo bychu jeho přewodźeli. ** t. r. rozsudźej sprawnje, jakož při přepytowanju zhoniš, a njeměj nikoho prjedy za winowateho. — **22.** Njeswjeć nikoho na měšnika, khiba z přeswědčenjom, zo je hódny; hewak změješ dźěl na hrěchach tajkich njehódnych. ** Hdyž sebi wot druhich telko žadaš, dyrbiš tež sam cyle čisty być. — **23.** t. r. při starosći za duchownu čistotu, staraj so tež za ćěłnu strowotu. — **24. 25.** Druhdy su ludźo před přepytowanjom znaći, a tohodla hižo wěš, zo so za cyrkwinsku słužbu njehodźa; druhdy pak zhoniš hakle ze swěrnym přepytowanjom jich žiwjenja, zo su ćeźcy zhrěšili. Runje tak je z dobrymi skutkami, druhdy su znate, druhdy pak činja so potajnje a hakle při přepytowanju abo sudźenju so wozjewja. Tohodla dyrbja so ći, kotřiž do cyrkwineje słužby zastupja, přepytować a sudźić, zo bychu so njehódni jako tajcy přeradźili, a tež dobri jako tajcy zjawnje spóznali.

VI. **1.** t. r. kotřiž jako njewólnicy pohanam słuža. ** Křesćanscy njewólnicy njesmědźa pohanskim knježim česć a posłušnosć zapowěsć, dokelž bychu sebi ćile myslić móhli, zo křesćanstwo to wuči a žada. — **2.** Po wěrje drje su křesćenjo, knježa a wotročcy, sebi runja a maju jako bratřa jenajke prawo na wšitke hnady a duchowne kubła; ale po čłowjeskim postajenju a powołanju wostanu sebi njeruni, a tohodla njesmědźa křesćanscy wotročcy ze swojimi křesćanskimi knježimi so za runych měć abo jich sebi mało ważić, ale dyrbja swoju słužbu z lubosću wopokazować, dokelž su ći, kotrymž ze słužbu dobrotu činja, wěriwi a we wěrje lubowani. — **3. 4.** t. r. štóž njewuči wučby, kotrež je Jězus sam wučił a kotrež prawu pobožnosć płodźa, ale tajke, kotrež dobrym počinkam zadźěwaju, tón je hordy, runjež wěrnosć njeznaje a za njej nježada, a takrjec khorowaty, dokelž wšelakich njestrowych nahladow so dźerži, z čohož wšelake njepočinki nastawaju. — **5.** t. r. ludźo, kotřiž pobožnosć k swojemu časnemu wužitkej nałožeju. — **6.** Pobožnosć wšak je wužitna; přetož prawa pobožnosć płodźi spokojnosć, a štóž je spokojny, je bohaty, dokelž za prózdnymi kubłami nježada. Pobožnosć přinošuje dobytk a wužitk, ale nic tajki, kajkiž błudni wučerjo wočakuja.

7. Přetož ničo njepřinjesechmy na tónle swět; bjez dwěla je, zo tež ničo wotnjesć njemóžemy.*

Job. 1, 21; Přěd. 5, 14.

8. Hdyž pak mamy cyrobu a z čimž so wodźěwamy, z tym budźmy spokojni.*

Přisł. 27, 26.

9. Přetož kotřiž chcedźa so wobohaćić, padaju do spytowanja a do lečenja djaboła, a do mnohich njewužitnych a škódnych požadosći, kotrež čłowjekow ponurjeju do zahubjenja a skaženja.*

10. Přetož korjeń wšoho złeho je lubosć k pjenjezam, za kotrymiž žadajcy někotři wot wěry wotbłudźichu, a do mnohich bolosći so zapletechu.*

11. Ty pak, mužo Boži,* ćěkaj před tym; ale prócuj so za sprawnosću, pobožnosću, wěru, lubosću, sćerpnosću, pokornosću.

12. Wojuj dobre wojowanje wěry, dosahń wěčne žiwjenje,* ke kotremuž sy powołany a (kotrehož dla) sy wuznał dobre wuznaće před mnohimi swědkami.

13. Přikazuju tebi před Bohom, kiž wšitko woživja, a Khrystusom Jězusom, kiž je swědčenje dał pod Ponciom Pilatom,* dobre wuznaće:

Mat. 27, 11; Jan. 18, 33. 37.

14. Zo by dźeržał kaznju bjez njeswary a bjez poroka hač do přikhada našeho Knjeza Khrystusa Jězusa,*

15. Kotrehož w swojim času* pokaže zbóžny a jeničcy mócny Kral kralow a Knjez knjezow,

Zjewj. 17, 14; 19, 16.

16. Kiž sam ma njesmjertnosć, a bydli w njepřistupnym swětle, kotrehož žadyn čłowjek njeje widźał, a widźeć njemóže, kotremuž (budź) česć a wěčne knježstwo. Amen.* Jan. 1, 18; 1. Jan. 4, 12.

17. Bohatym tohole swěta* přikazuj, zo bychu wysokomyslni njebyli a so njespušćeli na njewěste bohatstwo, ale na žiweho Boha, kotryž nam dawa wšitko nadobnje k wužiwanju:**

18. Zo bychu dobre činili a bohaći byli w dobrych skutkach,* zo bychu radźi dawali a wudźěleli,

19. Zo bychu sebi nahromadźeli dobry zakład za přichod, tak zo bychu dosahnyli wěrne žiwjenje.*

20. O Timotheo, wobkhowaj dowěrjene,*

---

7. 8. Pobožny wěri, zo su časne kubła po smjerći bjez hódnosće a zo wón swět runje tak khudy wopušći, kajkiž je na swět přišoł; časne kubła maju jemu jeno žiwjenje na zemi zdźeržeć, a ma-li wón, štož k tomu dosaha, je spokojeny. — 9. Štóž pak časnym kubłam wyššu płaćiwosć připisuje a tohodla za nimi žada, wustaja so ćežkim stracham a spytowanjam, z kotrymiž chce jeho djaboł jakož z kosydłom popadnyć; přetož při dobywanju časneho zamóženja nastupuje často njesprawne puće, a je dobywši hołduje z nim swojim hrěšnym nakhilnosćam, kotrež jeho skónčnje do wěčneho zahubjenja storča. — 10. Jako móže žadosć za pjenjezami ke wšěm hrěcham zawjesć, tak wjedźe tež často k zapřěću wěry a přihotuje hórke poroki swědomja. — 11. t. r. kiž Bohu słužeš, jeho słužbje cyle so poswjećiwši. — 12. Křesćansku wěru rozšěrjeć a wobkrućeć rěka za nju wojować; a štóž to ze wšěmi mocami čini, dóstanje wěčne žiwjenje jako dobyćeŕske myto. Timotheus bu k tajkemu mytej powołany, hdyž při biskopskej swjećiznje swoju wěru před mnohimi swědkami rjenje wuzna. — 13. Kotryž wěrnosći swědčeše nic jeno ze rtom, ale tež z woporom žiwjenja. — 14. t. r. staraj so, zo by přikaznja Boža njezranjena a njeskažena so dopjelnjała hač do kónca swěta, doniž Khrystus njepřińdźe, zo by khostał tych, kotřiž su wučby skazyli a přeměnjeli. — 15. t. r. w času, kotryž je sam postajił. — 16. Jeničcy wón ma wšu móc a njesmjertnosć po swojim byću, čłowjek ma tele wosebnosće jeno darjene. Bóžske byće njemóže čłowjek dospołnje spóznać, ćim mjenje wohladać. — 17. t. r. kotřiž su bohaći na swětnych kubłach. ** Na bohatstwo nimaju so spušćeć, ale na Boha, kotryž bohatstwo wobradźa. — 18. 19. Nic pokłady tohole swěta, ale njebjeske maja sebi hromadźić, a tohodla wot swojeho časneho bohatstwa rad druhim wudźěleć, a z tym kruty zakład połožić za přichodne žiwjenje, zo bychu wěrne, wěčne žiwjenje dóstali. — 20. Japoštoł mjenuje křesćansku wučbu „dowěrjene kubło“, dokelž wučeŕ nima ju po swojim spodobanju druhim podawać, ale njepřikrótšenu dyrbi ju wobkhować a wučić, kajkaž bu jemu dowěrjena.

zdalujo so prózdnych nowotnych słowow a napřećiwjenjow njeprawje tak mjenowaneje wědomosće,**

21. Ke kotrejž někotři so přiznawajcy, wot wěry wotpadnychu. Miłosć (budź) z tobu. Amen.

DRUHI LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA TIMOTHEA.

STAW I.

Dźakuje so Bohu Timotheowejc wěry dla, kotruž z njebojaznym prědowanjom rozšěrjeć kaza. Khrystus zniči smjerć a wuzwoli Pawoła jako wučerja pohanow, kotremuž myto zakhowa, jeho dźěłam přisłušne. Praji, zo su jeho wšitcy Asiscy wopušćili a khwali Onesiforowu swójbu, dokelž je wot njeje wjele dobrotow dóstał.

Pawoł, japoštoł Khrystusa Jězusa, přez wolu Božu k slubjenju žiwjenja, kotrež je w Khrystusu Jězusu,*

2. Timotheej, najlubšemu synej: Hnada, smilnosć, pokoj wot Boha Wótca a Khrystusa Jězusa, našeho Knjeza.

3. Dźakuju so Bohu, kotremuž słužu wot prjedownikow w čistym swědomju, zo bjez přestaća na tebje spominam we swojich próstwach w nocy a wodnjo,*

4. Žadajo tebje wohladać, wopominajo twoje sylzy, zo bych z radosću napjelnjeny był,

5. So dopomniwši na tu wěru, kotraž je we tebi njetajena, a kotraž přebywaše najprjedy w twojej wowcy Loidźe a w twojej maćeri Eunicy, wěsty pak sym, zo tež we tebi.*

6. Z teje přičiny napominam tebje, zo by zaso zbudźił hnadu Božu, kotraž je we tebi přez napołoženje mojeju rukow.*

7. Přetož Bóh njeje nam dał ducha bojosće, ale mocy a lubosće a strózwosće.*

Rom. 8, 15.

8. Njehańbuj so tohodla swědčenja našeho Knjeza, ani mje, jeho jateho; ale ćerp sobu za evangelium po mocy Boha,*

9. Kiž je nas wumóžił a powołał ze swojim swjatym powołanjom, nic po našich skutkach, ale po swojej radźe a mi-

---

20** Falšni wučerjo wužiwaju nowe słowa, ale te woznamjenjeju najbóle tež nowu wěc, a tak kaža cyrkwinu wučbu a mjenuja to, štož sami wuča, wědomosć, štož je rjenje klinčace słowo, kotrež woni bjez prawa na swoju wučbu nałoženju. Pod mjenom „wědomosć“ abo po greksku „gnosis“ (spóznaće) nastachu wšelake falšne wučby, kotrež křesćanske wěrnosće z pohanskimi bludami a ze židowskimi wučbami měšachu. Kotřiž křesćansku wěrnosć zaprěwši, do tychle wučbow wěrjachu, rěkachu gnostikowje.

I. **1.** t. r. zo bych čłowjekam wopowědował slubjene wěčne žiwjenje, kotrež móža sebi dobyć přez wěru do Jězusa Khrystusa. — **3.** Wot swojich prjedownikow spóznach wěrneho Boha a prócowach so po najlěpšim wědźenju jemu słužić; tež wěriwych přesćěhajo myslach sebi, zo Bohu prawje słužu. — **5.** Pawoł dźakuje so Bohu za njetajenu wěru, kotruž je Timotheus wot wowki a maćerje dóstał a ma wulku žadosć za nim, dokelž sylzy Timothea při dźělenju dopokazachu, kak jara jeho lubuje. — **6.** Snadź bě Timotheus w horliwosći trochu woliwknył abo běše małomyslny; Pawoł dopomina jeho na hnadu Ducha swjateho, kotruž bě w swjećiznje dóstał. — **7.** Duch swjaty, kotryž so w měšniskej swjećiznje wudźěla, njećerpi bojosć, ale podawa sylnosć, z kotrejž so nje-přećelojo wěry přemóža, a lubosć, z kotrejž měšnicy ze sebjezaprěćom za wěčnu zbóžnosć bližšeho so staraju, a strózwosć, z kotrejž přećelam a njepřećelam dobry přikład dawaju. — **8.** Njehańbuj so, za Jězusa Khrystusa swědčenje dawać, t. r. jeho wučbu rozšěrjeć, a tež mje so njehańbuj, runjež sym nětko jaty; přetož sym jaty Khrystusowy a ćerpju za swjatu wěc; skutkuj ze mnu za rozšěrjenje evangelia, dokelž k tomu bu tebi móc data w měšniskej swjećiznje, zo by tež ćerpjeł při rozšěrjenju evangelia, jako ja.

łosći, kotraž je nam data w Khrystusu
Jězusu před wěčnymi časami.* Tit. 3, 5.
10. Zjewjena pak bu nětko přez wo-
zjewjenje našeho Zbóžnika Jězusa Khry-
stusa, kotryž je smjerć zničił, poswětlił
pak žiwjenje a njetłajitosć přez evan-
gelium,*
11. Za kotrež sym postajeny jako wo-
powědowar a japoštoł a wučer pohanow.
12. A z teje přičiny tež to ćerpju, a
njehańbuju so. Přetož wěm, komu sym
wěrił, a sym wěsty, zo je mócny, mi do-
wěrjene wobkhować hač na tamny dźeń.*
13. Dźerž so prawidła strowych sło-
wow, kotrež sy wote mnje słyšał we
wěrje a w lubosći w Khrystusu Jězusu.*
14. Dobre dowěrjene wobkhowaj přez
Ducha swjateho, kotryž bydli we nas.*
15. Wěš to, zo so wote mnje wotwo-
broćichu wšitcy, kotřiž su w Asiji, mjez
kotrymiž staj Fygellus a Hermogenes.*
16. Daj Knjez smilnosć domej Onesi-
fora, dokelž často mje wokřewi a mo-
jeho rjećaza so njehańbowaše;*
Niže 4, 19.
17. Ale hdyž do Roma přińdźe, je mje
starosćiwje pytał a namakał.
18. Daj jemu Knjez, zo by smilnosć
namakał wot Knjeza na tamnym dnju.
A kak wjele je mi w Efesu posłužował,
ty najlěpje wěš.

STAW II.

Napomina Timothea, zo by druhich wěrnje wučił a za Khrystusa ćerpjeł; spomina na přichodne myto a Khrystusowe wot-mortwych-wstaće. Zo by so hladał wurěčowanjow a prózdneho khwalenja a njerozomnych zakońskich prašenjow. Wo wulkim domje, kotryž ma wšelake sudobja, a kotre počinki ma sebi słužownik Boži dobyć

Ty tohodla, mój syno, posylnjej so w
milosći, kotraž je w Khrystusu Jězusu,*
2. A štož sy słyšał wote mnje přez
mnohich swědkow, to dowěr swěrnym
mužam, kotřiž su kmani, tež druhich
nawučić.*
3. Ćerp sobu jako dobry wojak Khry-
stusa Jězusa.*
4. Nichtó, kotryž za Boha wojuje, nje-
plećo so do swětnych staranjow, zo by
so tomu spodobał, wot kotrehož bu při-
stajeny.*
5. Přetož hdyž něchtó na přemo wo-
juje, njebywa krónowany, khiba zo je
prawidłownje wojował.*

---

9. t. r. dźakownosć za to, zo bu wumóženy a jako japoštoł powołany, ma će pohnuć, zo evangelium wopowěduješ a za nje ćerpiš; njezasłužichmoj ze swojimi skutkami tak wulku dobrotu, ale po swojim spodobanju je naju Bóh k tomu powołał, a to hižo wot wěčnosće. — 10. Štož bě Bóh wot wěčnosće postajił, wosta zakhowane; wozjewjene bu hakle z přikhadom Jězusa Khrystusa, kotryž duchownu smjerć, z kotrejež smjerć ćěła scěhuje, zniči, t. r. hrěch zběhny a swjatosćacu hnadu doby; wón pak zniči tež ćěłnu smjerć, wot mortwych wstanywši, a zaruči tež nam ćěłne žiwjenje w njezachodnosći. — 12. Dokelž buch k prědowanju evangelia wot Boha powołany, ćerpju rady wšelake přećiwnosće a nětko zajeće, a njehańbuju so wučbow, kotrež swět hani; přetož sym přeswědčeny, zo ma Khrystus móc, mi dowěrjene kubło, t. r. evangelium zakitować hač na dźeń, na kotrymž sam přińdźe, zo by swojich njepřećelow sudźił. — 13. t. r. po mojich wučbach rjaduj swoje žiwjenje, to wěrjo a lubujo, štož sym će wučił, zo by zjednoćeny był z Khrystusom. — 14. Duch swjaty w křćeńcy a měšniskej swjećiznje wudźěleny rozswětla a posylnja wučerjow cyrkwje, zo jim dowěrjenu wučbu njeskaženu wobkhowaju. — 15. Japoštoł skorži, zo prjedawši přećelojo z Małeje Asije jeho wopušćiwši so wo njeho nětko, hdyž je jaty, njestaraju. — 16. Onesiforej a jeho swójbje so dźakuje za duchowne a ćěłne dobroty, za wopokazanu swěru a lubosć. Zda so, zo bě Onesiforus hižo zemrěł, hdyž Pawoł tónle list pisaše, dokelž za njeho so modli a Božej smilnosći jeho poruča, wosebje na sudnym dnju.

II. 1. t. r. Ty, kiž sy mój syn, kotrehož lubuju jako nan, scěhuj Onesiforowy přikład a přiběraj w miłosći, kotraž přikhadźa ze zjednoćenja z Jězusom. — 2. Štož sym tebje před mnohimi swědkami wučił, wuč kmanych swědomitych muži, zo by so z tym dowěrjena wučba dale podawała a swěru wobkhowała. Tak je zertna wučba s. japoštoła žórło za křesćansku wěru. — 3. t. r. njebój so njepřećelow a strachow, kotrymž w słužbje Jězusowej nichtó njewućeknje. — 4. Swěrny wojak Khrystusowy so njedźěli, njepodawa dźěl swojich mocow prózdnym wěcam, ale słuša cyły Jězusej. — 5. Tež w swětnych wojowanjach njedóstanje nichtó dobyćeŕsku krónu, khiba

6. Rólnik, kiž dźěła, dyrbi najprěni wot płodow dóstać.*

7. Zrozym̃, što praju; přetož tebi da Bóh we wšim spóznaće.*

8. Wopominaj, zo je Knjez Jězus Khrystus, (kiž je) ze symjenja Davidoweho, wot mortwych wstanył,* po mojim evangeliu,**

9. We kotrymž ćerpju hač do putow, jako złóstnik;* ale słowo Bože njeje přiwjazane.**

10. Tuž njesu wšitko wuzwolenych dla, zo bychu tež woni zbóžnosć dóstali, kotraž je w Khrystusu Jězusu, z njebjeskej krasnosću.*

11. Wěrne (je) słowo: smy-li z nim wumrjeli, budźemy tež z nim žiwi.

12. Znjesemy-li (z nim), budźemy tež knježić; jelizo zaprjemy, zaprje tež wón nas.*

Mat. 10, 33; Mark. 8, 18.

13. Njewěrimy-li, wón swěrny wostawa; sebje samoho zapřěć njemóže.*

14. Na to dopominaj přisahajo před Knjezom. Njewadź so wo słowa; přetož to njeje k ničomu wužitne, khiba k skaženju posłuchacych.*

15. Pilnje so staraj, zo so doswědčeny wopokažeš Bohu jako njewohańliwy dźěłaćeř, prawje wučo słowo wěrnosće.*

16. Njeswjateho a prózdneho pak so zwiń; přetož (tajcy) jara postupuja k bjezbožnosći,*

17. A jich rěč žerje runja rakej;* mjez nimi staj Hymenaeus a Filetus,

18. Kotrajž wot wěrnosće wotpadnyštaj prajicy, zo je wot-mortwych-wstaće so hižo stało, a kotrajž někotrych wěru přewróćištaj.*

19. Ale kruty zakład Boži stoji* a ma tuto napismo: „Knjez znaje, kotřiž su jeho“ a „Wotstup wot njesprawnosće kóždy, kiž mjenuje Knjezowe mjeno“.**

zo cyły rjad a wšitko prawidła wobkedźbuje; runje tak njemóže w Khrystusowej słužbje nichtó krónowany być, khiba zo wšitke winowatosće dokonja. — **6.** Rólnik, kotryž dźěła, dóstawa tež najprěni wot płodow, ale jeno, hdyž dźěła; tak ma tež wučeř evangelia najprěni prawo na njebjeske myto, ale jeno tehdy, hdyž słužbu derje zastoji. — **7.** t. r. zrozym̃ derje, što přirunanje praji: ty to móžeš, dokelž wot Boha dosć dara dóstanješ. — **8.** Zo by Timotheus swěrny a sćerpny dźěłaćeř był, dyrbi so dopomnić na wot-mortwych-wstaće Khrystusa, kotryž byrnje po mjasu Davidowy syn, z tym so wopokaza jako syn Boži a kotryž tež swojim wěriwym zaruči, zo přez njeho nad nje-přećelemi dobudu. ** t. r. po mojej wučbje. — **9.** t. r. za čož so ja prócuju a nětko w jastwje ćerpju runja złóstnikej. ** t. r. runjež sym ja jaty, njepřestawa rozšěrjenje słowa Božeho; Pawoł wučeše Jězusowu wučbu tež před sudom. — **10.** Dokelž moje zaječe rozšěrjenju Jězusoweje wučby nješkodźi, ale skerje pomha, ćerpju wšitko rady, zo bychu ći, kotřiž su k wěčnej zbóžnosći wuzwoleni, ju přez słyšenje słowa Božeho tež dóstali, a tak z Khrystusom w njebjeskej krasnosći zjednoćeni byli. — **12.** Wuzwoleni přińdu k njebjeskej krasnosći, dokelž Bože slubjenje je wěrne: štóž z Khrystusom ćerpiwši wumrje, změje z nim tež dźěl na wěčnym žiwjenju, a štóž z nim křiwdu znjese, budźe z nim tež knježić; štóž pak jeho zaprje, toho zaprje tež wón před njebjeskim Wótcom. — **13.** Hdyž pak jemu wěru zapowěmy, wostanje wón swěrny w swojich slubjenjach a hroženjach, dokelž jako wěčna wěrnosć njemóže njeswěrny być. — **14.** Prózdne wurěčowanje škodźi wobkrućenju duchowneho žiwjenja. — **15.** Budź swěrny dźěłaćeř, kotryž słowo Bože njepřeměnja, ale je prawje wuči. — **16.** t. r. z falšnej wučbu rozšěrja so bjezbožnosć. — **17.** t. r. tajke bjezbožne wučby kaža druhich, kotřiž je słyša, a ći rozšěrjeju je zaso dale. — **18.** Wobaj praještaj, zo ćěła wot mortwych njewstanu, a wučeštaj, zo ma so wšo, štož Khrystus wo horjewstaću praji, wo duchownym wožiwjenju zrozymić, kotrež so we wosprawnjenju člowjeka stawa, hdyž jako duchownje mortwy přez swjatosćacu hnadu znowa wožiwi. — **19.** t. r. Khrystusowa cyrkej stoji krúće runja twarej, kotryž je na kruty zakład załoženy; někotre kamjenje móža so wuwalić, někotre stawy wotpadnyć, ale cyrkej wostanje kruće stojo, dokelž je załožena na wěrnosć. ** Jako měјachu domy wyše duri wěste znamjenja abo napisma zaryte, kotrež na to pokazowachu, k čomu słuža, tak ma cyrkej tež dwoju wěrnosć jako napismo. Prěnja wěrnosć je: „Knjez znaje, kotřiž su jeho.“ We zwjazku cyrkwje su mnozy, kotřiž po wěrje a žiwjenju Knjezowi njejsu, ale Knjez jich znaje a rozeznawa wot swojich swěrnych, kotřiž su tež po swojim zmyslenju jeho. Druha wěrnosć rěka: „Wotstup wot njesprawnosće kóždy, kiž mjenuje Knjezowe mjeno“, t. r. štóž woprawdźe ke Khrystusowej cyrkwi słuša, njech so dźěli wot kóždeje njesprawnosće a wosebje wot kóždeje falšneje wučby a wot tych, kotřiž ju wuča a rozšěrjeju.

20. We wulkim domje pak su nic jeno złote a slěborne sudowja, ale též drjewjane a hlinjane, a to někotre k česći, někotre pak k ječesći.*
21. Tohodla jelizo něchtó wot tutych so wučisći, budźe sudowjo k česći, swjećene a Knjezej wužitne, přihotowane ke wšomu dobremu skutkej.*
22. Před młodostnymi žadosćemi ćěkaj; slěduj pak sprawnosć, wěru, lubosć a pokoj z tymi, kotřiž so wołaju ke Knjezej z čisteje wutroby.*
23. Błazniwych a njepřisłušnych prašenjow so zwijej wědźo, zo zwady płodźa.
1. Tim. 1, 4; 4. 7; Tit. 3, 9.
24. Njesłuša pak so, zo Knjezowy słužownik so wadźi, ale zo je miły přećiwo wšěm, za wučenje kmany, sćerpny,
25. Z ćichomyslnosću porokowacy tym, kotřiž so wěrnosći napřećiwjeju, hač by jim snadź Bóh rozmyslenje dał k spóznaću wěrnosće,*
26. A wostrózwili z lećenjow djabola,* w kotrychž su jeći dźerženi k jeho woli.

STAW III.

Wěšći, zo budźa přichodni člowjekowje mnohim hrěcham słužić; kotřiž žónki zawjedu, napřećiwjeju so wěrnosći. Timothea pak napomina, zo by po jeho přikładźe dobre počinki měł a wutrajnosć w přesćěhanjach pokazował; a wo wužitku swjatych Pismow.

To pak wěz, zo w poslednich dnjach* strašne časy nastanu.
1. Tim. 4, 1; 2. Pětr. 3, 3.
2. Ludźo* budźa sebični, nahrabni, nadući, hordźi, bohahanjerjo, staršim njeposłušni, njedźakowni, bjezbožni,
2. Pětr. 3, 3.
3. Bjez lubosće, bjez swěry, přisłodnicy, njezdźeržliwi, surowi, bjez dobroćiwosće,
4. Přeradnicy, njehańbići, nadući, a bóle lubowarjo wólnosće dyžli Boha,
5. Mějcy drje podobu pobožnosće, jeje móc pak zaprěwajcy; a tych so zdaluj.
6. Přetož z tych su, kotřiž so do domow přiwłača a zajate wjedu žónki,* z hrěchami wobćeženc, kotrež su wodźene wot wšelakich požadosći,
7. Kotrež stajnje wuknu a ženje k spóznaću wěrnosće njedóńdu.*
8. Jako pak Jannes a Mambres* Mójzesej so přećiwištaj, tak též tući wěrnosći so napřećiwjeju, ludźo po zmyslenju skaženi, po wěrje njewoswědčeni.
9. Ale dale njebudźa postupować; přetož jich njerozomnosć budźe wšitkim zjawna, jako bu též njerozomnosć tamnych.*
10. Ty pak sy zapřijał moju wučbu, nawjedowanje, prócowanje, wěru, dołhočakawosć, lubosć, sćerpnosć,*

---

20. Jakož su w kóždym domje wšelake sudowja, tak su též w zwjazku cyrkwje wšelake stawy, dobri a hrěšni ludźo, tajcy, kotřiž wěsće k zbóžnosći přińdu, a tajcy, kotřiž budźa wěčnje zaćisnjeni. — **21.** Štóž so wučisći wot sudowjow k njećesći słužacych, t. r. kotryž wopušći towařstwo falšnych wučerjow a hrěšnikow, budźe z tym čestne sudowjo, t. r. sprawny, kiž z dobrymi skutkami Bohu słuži. — **22.** t. r. přidaj so k tym, kotřiž též z wutrobu, potajkim woprawdźe w žiwjenju Knjeza wuznawaju. — **25.** Słužownik Khrystusowy ma jako wučeř swoju kmanosć k wučenju též w tom pokazować, zo ze sćerpnosću tych znjese, kotřiž so wěrnosći napřećiwjeju, a so nadźijeć, zo so wobroća a wěrnosć spóznaja. — **26.** t. r. zo wstanu z hrěcha a błuda.

III. **1.** t. r. w času před druhim přikhadom Khrystusowym, před zapusćenjom swěta. — **2.** t. r. mnozy ludźo. — **6.** t. r. lohke žónki, kotrež w prjedawšim žiwjenju hrěšachu a kotrež jako wšelakim požadosćam podćisnjene též lohcy so zawjedu, samo k falšnej wučbje. — **7.** Tajke žónki so taja, jako bychu pilnje wuknyłe, hdyž tajkich falšnych wučerjow w swojich domach přijimaju, ženje pak k spóznaću wěrnosće njedóńdu, dokelž su we wutrobje a w žiwjenju hrěšne. — **8.** Tak rěkaštaj egiptowskaj kuzłarjej, kotrajž Faraona pohnuštaj, zo by israelskemu ludej wotćahnyć njedał. — **9.** t. r. njedosahnu, za čimž žadaju, mjenujcy, zo bychu cyrkej Khrystusowu powalili; jich postupowanju staji so mjeza z tym, zo so njerozom jich wučby spóznaje, kaž bu též egiptowske kuzłařstwo jako njerozomne spóznate a před woprawdźitymi dźiwami Mójzesowymi njewobsta. — **10.** Štož ja činju, wuču a ćerpju, sy ty widźał a sćěhować slubił.

11. Přesćěhanja, ćerpjenja, kajkež mi nastachu w Antiochiji, Ikoniu a w Lystrje;* tajke přesćěhanja znjesech, a ze wšitkich wutorhny mje Knjez.

12. A wšitcy, kotřiž chcedźa pobožnje žiwi być w Khrystusu Jězusu, budźa přesćěhanje ćerpjeć.*

13. Zli čłowjekowje pak a zawjednicy budźa k hóršemu postupować, błudźicy a do błuda wodźicy.*

14. Ty pak zwostawaj w tom, štož nawukny a štož bu ći dowěrjene, wědźo, wot koho sy nawuknył,*

15. A dokelž wot dźěćacych dnjow swjate Pisma znaješ, kotrež móža tebje rozwučić k spomóženju přez wěru, kotraž je w Khrystusu Jězusu.*

16. Wšitke wot Boha nadychnjene Pismo je wužitne k wučenju, k porokowanju, k naprawjenju, ke kubłanju w sprawnosći,*

17. Zo by dospołny był muž Boži, wuhotowany ke wšomu dobremu skutkej.*

2. Pětr. 1, 20.

STAW IV.

Timothea należnje prosy přez Khrystusa sudnika, zo by přećiwo falšnym wučerjam a tym, kotřiž so při tajkich zhromadźeju, wobstajnje rěčał, wšitko přećiwnosće, kotrež so jemu činja, znjesł; praji do prědka swoje ćerpjenjo a přichodno myto, woła Timothea k sebi, dokelž je wot mnohich wopušćeny, a wot Alexandra wjele ćerpjeł; w swojim prěnim zakitanju bě wot wšitkich wopušćeny, ale přez Knjeza bu wumóženy.

Zaroćam (tebje) před Bohom a Jězusom Khrystusom, kotryž budźe sudźić žiwych a mortwych, při jeho přikhadźe a jeho kralestwje:*

2. Prěduj słowo, namołwjej w hódź abo njewhódź; porokuj, proš, poswaŕ we wšej sćerpliwosći a powučenju.*

3. Přetož budźe čas, hdźež strowu wučbu njeznjesu, ale po swojich požadosćach nahromadźa sebi wučerjow, za tym hač jich wuši swjeŕbitej.*

4. A wot wěrnosće słyšenje wotwobroća, k bajkam pak so přiwobroća.

5. Ty pak budź kedźbny, we wšim wućeŕp, dokonjej skutk evangelisty, wupjelnjej swoju słužbu; budź strózwy.*

6. Přetož ja hižo budu woprowany, a čas mojeho rozwjazanja nastawa.*

7. Dobre wojowanje sym wojował, běh sym dokonjał, swěru sym wobkhował.*

8. Naposledy je mi přihotowana króna sprawnosće, kotruž mi poda Knjez na

11. Japoštoł mjenuje wosebje ćerpjenja w tutych městach, dokelž bě Timotheus tehdy jeho towaŕš. — 12. Kotřiž su pobožnje w Khrystusu Jězusu žiwi, su wot swěta hidźeni a často přesćěhani. — 13. Dokelž zli w swěće přiběraju a jich złósć rosće, změja pobožni w swěće čim dale ćim wjacy ćerpjeć. — 14. t. r. wěŕ kruće, štož sy wote mnje nawuknył, hdyž móžešo spóznać, zo buch ja jako wot Boha postajeny wučeŕ wobswědčeny. — 15. K spóznaću wěrnosće wjedu će tež Pisma stareho zakonja, kotrež wot dźěćacych dnjow wot pobožneje maćerje znaješ; wone pokazuja na Jězusa a wjedu k wěrje do njeho. — 16. Swjate Pismo jako bóžska wěrnosć je za čłowjeka wužitne a spomóžne, dokelž wolu Božu wozjewja a jeho napomina, zo by dokonjał, štož so jemu přikazuje, a dokelž jemu porokuje, hdyž to zakomdźi. — 17. Muž Boži drje je kóždy křesćan, wosebje pak wučeŕ křesćanskeje wěrnosće, kotryž so cyle słužbje Božej poswjeći; wón ma so z wučbami swjateho Pisma wuhotować, zo by kóždy dobry skutk rad dokonjał.

IV. 1. Pawoł prosy Timothea, na přikhad Khrystusowy a na myto, jemu w kralestwje Božim přihotowane, a dopomina jeho, zo by winowatosće jako wučeŕ najswěrnišo dopjelnił. — 2. Wučeŕ ma napominać, njedźiwajo na to, hač so jeho słowo spodoba abo nic, hač hnydom płody widźi abo nic, z wutrajnej sćerpnosću ma na lěpše płody čakać. — 3. Sćerpny dyrbi křesćanski wučeŕ być wosebje w časach, w kotrychž ludźo strowu, njeskaženu wučbu rady njesłyša, ale za nowinkami žadaju a so k črjódam wšelakich wučerjow ćišća, kotřiž jeno tak wuča, jakož woni rady słyša. — 5. t. r. dokonjej wšitko, štož ma wučeŕ křesćanskeje wěrnosće dokonjeć. — 6. Ćim swěrnišo dokonjej swoju winowatosć, dokelž moje dźěło bliži so kóncej; bórzy hižo přinjesu swoje žiwjenje Bohu jako wopor a moja duša wotdźěli so wot ćěła. — 7. Pohladujo do swojeho prócypołneho žiwjenja smě sebi japoštoł swědčić, zo je za Khrystusa mužnje wojował, w běhańcy hač do kónca njewustał, a wšě winowatosće, kotrež je při křćeńcy a z japoštołstwom přewzał, swěrnje dopjelnił.

tamnym dnju, sprawny sudnik, nic pak jenož mi, ale tež tym, kotřiž jeho přikhad lubuja.* Pokhwataj, zo bórzy ke mni přińdźeš.**

9. Přetož Demas je mje wopušćił, tónle swět lubujo, a je do Thessaloniki wotešoł;* Kol. 4, 11.

10. Krescens do Galatije, Titus do Dalmacije.

11. Lukaš je jenički při mni. Marka* wzmi a přiwjedź sobu; přetož je mi wužitny k słužbje.

12. Tychika pak pósłach do Efesa.*

13. Płašć, kotryž w Troadźe pola Karpa wostajich, přinjes sobu, hdyž přińdźeš, a knihi, wosebje pak pergamenty.*

14. Alexander, kótłar, je mi wjele złeho načinił,* Knjez wotpłaći jemu po jeho skutkach.

15. Tež ty hladaj so jeho; přetož jara je so mojim słowam přećiwił.

16. W mojim prěnim zarěčowanju njeběše nichtó při mni, ale wšitcy mje wopušćichu;* njebudź jim to přiličene.

17. Knjez pak stoješe při mni a posylni mje, zo by přeze mnje prědowanje dopjelnjene było a wšitcy pohanjo je słyšeli;* a buch wumóženy z khlamy lawa.**

18. Knjez je mje wumóžił wot wšoho złeho skutka, a zakhowa mje do swojeho njebjeskeho kralestwa; jemu budź khwała wěki na wěki. Amen.*

19. Postrow Prisku a Aquilu a Onesiforowy dom.* Wyše 1, 16.

20. Erastus* wosta w Korinthu. Trofima** pak wostajich khoreho w Mileće.

21. Pokhwataj, zo před zymu přińdźeš. Postrowjeju tebje Eubulus a Pudens a Linus a Klaudia a wšitcy bratřa.*

22. Knjez Jězus Khrystus (budź) z twojim duchom! Miłosć z wami! Amen.*

---

8. Dokelž móže japoštoł z dobrym swědomjom na minjene žiwjenje hladać, smě tež z dowěru wustajene wěčne myto wočakować, kotrež sprawny sudnik jemu wudźěli a wšěm, kotřiž swojeho pócćiweho žiwjenja dla na přikhad Khrystusowy so wjesela. Njebjeska zbóžnosć je nic jeno dar Božeje smilnosće, ale tež myto zasłužbow, kotrež sudnik po swojej sprawnosći rozsudźa a płaći. ** Wosebje žada Pawoł w tomle lisće, zo by Timotheus ćim skerje k njemu do Roma přišoł. — 9. Demas poby, hdyž běše Pawoł prěni króć w Romje jaty, při nim. Kol. 4, 14. Filem. 24. Tola z lubosće k swětej abo z bojosće před zajećom a smjerću, bě so domoj wróćił. Tola drje je křesćan wostał. — 11. Mark, evangelista, běše japoštołej tohodla wosebje wužitny, dokelž łaćansku rěč a tež romske wobstojenja derje znaješe, hdyž bě hižo ze s. Pětrom w Romje přebywał. — 12. Přirunaj Japošt. skutki 20, 4; Kol. 4, 7. — 13. Pawoł žada wosebje pergamenty, dokelž wažniše podawki pisachu so tehdy na pergamenty, t. j. wosebiće za pisanje přihotowane kože, kotrež so najprjedy w asijskim měsće Pergamus přihotowachu, mjenje wažne pak na papjeru, z wosebiteje egiptowskeje rostliny dźěłanu. — 14. Najskerje bě tutón wot Pawołowych přećiwnikow najaty, zo by přećiwo njemu swědčił a nětko bě so zaso do Efesa wróćił; tohodla napomina Pawoł, zo by so Timotheus před nim hladał. — 16. t. r. hdyž mějach prěni króć před romskim sudom so zamołwjeć, njezwěri so nichtó za mnje jako zakitaŕ wustupić. — 17. Bóh pak mi pomhaše, dokelž chcyše, zo bych w Romje, w srjedźinje pohanstwa Jězusowu wučbu zakitał před ludom, kiž bě so před sudnikom zhromadźił. ** Ze smjertneho stracha, kotryž mi hrožeše. — 18. Tale pomoc Boža dawa mi znowa dowěru, zo mje dale zakita přede wšim złym a dowjedźe do wěčneje zbóžnosće. — 19. Priska abo Priscilla a Aquila, hl. Rom. 16, 1. Najskerje běštaj z Roma do Efesa ćahnyłoj, dokelž kejžor Nero křesćanow přesćěhaše. Onesiforowy dom, hl. 1, 16. — 20. hl. Jap. sk. 19, 22. ** hl. Jap. sk. 20, 4; 21, 29. — 21. Romscy křesćenjo, kotřiž su tudy mjenowani, njejsu hewak w Nowym Zakonju znaći. Praji so, zo je Pudens nan knježnow a martraŕkow Paxedis a Pudenciany był, a zo bě Klaudia jeho mandźelska. Linus běše po s. Pětrje prěni bamž. — 22. Dwoje požohnowanje kónči list, prěnje za Timothea, druhe za jeho cyłu wosadu.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA TITA.

STAW I.

Při strowjenju na nadźiju wěčneho žiwjenja, kotraž bu zjewjena, dopomniwši pokazuje, kajkich ma na měšnikow a na biskopow swjećić; wo někotrych, kotřiž dyrbja so wšelakich njepočinkow dla kruće khostać. Čistym je wšo čiste. Někotři prěja Boha ze skutkom.

Pawoł, služownik Boži a japoštoł Jězusa Khrystusa po wěrje wuzwolenych Božich a po spóznaću wěrnosće, kotraž je k pobožnosći,*

2. Na nadźiju wěčneho žiwjenja,* kotrež je slubił Bóh, kiž njełže, před starymi časami;

3. Wozjewił* pak je w swojim času swoje słowo w prědowanju, kotrež bu mi dowěrjene po přikazni Boha našeho Zbóžnika,

4. Titej lubowanemu synej po zhromadnej wěrje:* miłosć a pokoj wot Boha Wótca a Khrystusa Jězusa našeho Zbóžnika.

5. Tohodla zawostajich tebje w Krećе,* zo by dorjadował, štož zbywa, a postajił po městach staršich, jakož ja ći poručich:

6. Je-li štó bjez poroka, jeneje žony muž, ma-li dźěći wěriwe, kotrež njejsu winowane dla wólnosće, abo njeposłušne.*

7. Přetož biskop dyrbi być bjez poroka, jako hospodař Boži,* nic hordy, nic hněwny, nic pijak, nic bićk, nic njehańbićiweho dobytka žadosćiwy,

8. Ale hospodliwy, dobroćiwy, strózwy, sprawny, swjaty, zdźeržliwy,

9. So dźeržacy zawěsteho słowa*, kotrež je po wučbje, zo by móćny był napominać w strowej wučbje, a přepokazować tych, kotřiž so napřećiwjeju.

10. **Přetož** mnozy su tež njeposłušni, prózdnorěčni a zawjednicy, wosebje, kotřiž su z wobrězanja.*

11. A ći dyrbja poswarjeni być, hdyž cyłe domy přewróćeju,* wučicy, štož so njesłuša, njehańbićiweho dobytka dla.

12. Rjekny jedyn z nich, jich samsny profeta:* Kretowje su přeco łharjo, złe zwěrjata, lěnje brjuchi.**

I. **1.** t. r. ja sym pósłany, zo bych wěrnosće wěry prědował wuzwolenym Božim a jim dopomhał k spóznaću prawdy, kotraž wjedźe k prawej pobožnosći. — **2.** Wěrnosć, kotraž pobožnosć płodźi, wubudźa nadźiju wěčneho žiwjenja; a wozjewjenje tuteje wěrnosće je Bóh, sama wěrnosć, hižo před dawnymi časami slubił. — **3.** W postajenym času je Bóh slubjenu wěrnosć wozjewił a swoje słowo prědować poručił japoštołam, wot Jězusa wuzwolenym, do kotrychž tež ja słušam. — **4.** Tita mjenuje Pawoł syna, dokelž je jeho za nowe žiwjenje w Khrystusu spłodźił; a Titus wopokazuje so jako wěrny syn, dokelž jimaj zhromadnu wěru wobkhowa. — **5.** Kreta, nětko Kandia, je kupa w srjedźnym morju, jara płódna. Pawoł tam přińdźe, hdyž bu z prěnjeho romskeho zajeća pušćeny (w l. 63), a přeby tam nimale lěto, załoži w městach křesćanske wosady a wostaji tam Tita jako biskopa, zo by založene wosady dale rjadował, jim duchownych postajejo, kotřiž mějachu wosadnym słowo Bože wozjewjeć a sakramenty wudźělеć. — **6.** Nětko wopisuje samownosće toho, kotremuž smě so měšniska służba dowěrić, podobnje jakož 1. Tim. 3, 1—7. Běše-li wożenjeny a měješe-li dźěći, dyrbja wone wěriwe a posłušne być, tež njesmědźa swětneje pychi hladać. — **7.** t. r. wudźělerjo hnady Božeje. — **9.** Předstojnik cyrkwje dyrbi słowo Bože njeskažene wozjewjeć, kajkež bu sam wučeny, njesmě čłowjeske přidawki do njeho měšeć, tak zo je jeho wučba japoštołskej wučbje runa. — **10.** Tajcy njeposłušni, prózdnorěčni zawjednicy běchu wosebje mjez wěriwymi ze židowstwa, kotřiž samowólnje postajenjow Mójzesoweho zakonja so dźeržachu a z nimi křesćansku wučbu měšachu, kažachu a tak druhich zawjedźechu. — **11.** t. r. nic jeno toho abo druheho, ale cyłe swójby wotwobroćeju wot wěry; nječinjachu to z přeswědčenjom, dokelž ani sami swoje hołe słowa njerozymjachu, ale ze žadosće za dobyćom. — **12.** t. j. basnik Epimenides, kiž takrjec wot Boha zahorjeny, wosebite wěrnosće wozjewja, a tohodla ma basnik někajku podobnosć z profetami. Dokelž bě Epimenides z Krety, je jeho swědčenje, runjež krajanow njekhwali, wěry hódne. ** t. r. lěnjemu a njepoměrnemu žiwjenju poddaći.

13. Tuto swědčenje je wěrne. Tohodla swaŕ jich kruće, zo bychu strowi byli we wěrje,*

14. A kedźbu njeměli židowskich bajkow* a čłowjeskich přikazni,** kotrež so wotwobroćeju wot wěrnosće.

15. Wšitko je čiste čistym; womazanym pak a njewěriwym njeje ničo čiste; ale womazana je jich mysl a swědomjo.*
Rom. 14, 20.

16. Wuznawaju, zo Boha znaja, ze skutkami pak jeho zaprěwaju, hdyž su wohidni a njewěriwi a ke wšomu dobremu skutkej njekmani.*

STAW II.

Kak ma starcow, wobstarne a młódše žónske a młodźencow wučić, sebje samoho jako přikład žiwjenja stajejo we wšim, w čimž nas rozwučuje miłosć Boža, kotraž je so wozjewiła. Pokazuje na dobroty, přez Khrystusa nam wopokazane.

Ty pak rěč, štož so słuša po strowej wučbje:*

2. Zo bychu starcy byli strózwi, čestni, rozhladni, strowi we wěrje, w lubosći, w sćerpnosći;*

3. Zo bychu wobstarne žónske tohorunja byłe w swojim zadźerženju swjate,* nic přisłodźace, nic mnohemu winej podate, dobre wučace;

4. Zo bychu młódše rozomnosć wučiłe, kak maju swojich mužow lubo měć a swoje dźěći lubować,

5. (Być) rozhladne, čistotne, strózwe, wo dom starosćiwe, dobroćiwe, swojim mužam poddate, zo by słowo Bože hanjene njebyło.*

6. Młodych mužow tohorunja napominaj, zo bychu strózwi byli.

7. We wšim poskićej sebje samoho jako přikład dobrych skutkow, we wučbje, w njeskaženosći, w dostojnosći.*

8. Strowe bjezporočne słowo (wuč), zo by tón, kiž je přećiwo nam,* wohańbjeny był, hdyž ničoho złeho wo nas prajić nima.

9. Wotročkow (napominaj), zo bychu poddaći byli swojim knjezam, we wšim jim spodobni, nic spjećiwi,
Ef. 6, 5; Kol. 3, 22; 1. Pětr. 2, 18.

10. Skradźu njebjericy, ale we wšim dobru swěru wopokazujcy, zo bychu wučbu Boha našeho Zbóžnika we wšim debili.*

11. Přetož miłosć Boha našeho Zbóžnika je so zjewiła wšitkim čłowjekam,

12. A wuči nas, zo bychmy so wotrjeknywši bjezbožnosće a swětnych požadosći, strózwje a sprawnje a pobožnje žiwi byli w tomle swěće,*

13. Dokelž su Kretowje po swojim přiwučenju k tomu nakhileni, zo na tamnych so lišćacych wučerjow kedźbuja, dyrbja kruće napominani być, zo bychu so wot wěry njewotwobroćili. — **14.** hl. 1. Tim. 1, 4; ** t. r. přistawkow k zakonju Božemu, wot pismawučenych a druhich wumyslene. — **15.** Samo na sebi je kóžde stworjenje čiste, a njemóže nikoho wonječisćić abo wonjeswjećić, kiž je přez wěru a dobre swědomjo čisty a swjaty, a kotryž tohodla kóždu wěc wužiwa, jakož je dowolene; tomu pak, kiž je w swojim zmyslenju nječisty, słuža wšitke wěcy, njech su same na sebi najčisćiše, k womazanju, dokelž je njeprawje wužiwa, hdyž je jeho zmyslenje a jeho swědomjo nječiste, tak zo wěcy, same na sebi čiste, nječiste čini. — **16.** Khwala drje so, zo Boha znaja, ale su tak žiwi, jako bychu njewědźeli, zo je Bóh swjaty a sprawny, a zo tohodla złe hidźi. Dokelž złe činja, su před Bohom wohidni a w skutku njewěriwi; tuž njezamóža zasłužbne skutki činić.

II. **1.** t. r. ty njesměš, jako tamni wučerjo, wučić, štož so njesłuša (1, 11), ale štož sebi prawa wučba žada. — **2.** Starši mužowje dyrbja wosebje strózwi być, t. r. žanej njepoměrnej nakhilnosći njepoddaći; jich wěra, lubosć, sćerpnosć dyrbi tu měru a sylnosć měć, kotruž wěra a rozom žadataj. — **3.** t. r. we wonkownym žiwjenju, w drasće, w zwjeselenju, w rěči atd. maju tajke być, kajkež su swjate. — **5.** Tute dobre počinki maju křesćanske žónske tež tohodla pokazować, zo bychu křesćanskej wučbje česć činiłe; njepřećelowje bychu hewak prajili, zo je křesćanska wučba na tym wina, a tak by słowo Bože hanjene było. — **7.** Sam budź dobry přikład we wučenju, w póććiwym žiwjenju, kotrež je bjeze wšoho hrěcha. — **8.** t. r. Žid abo pohan. — **10.** t. r. zo by jich žiwjenje česć činiło wučbje Božej, kotruž wuznawaju. — **12.** Tež tohodla je so miłosć Boža wozjewiła, t. r. je Syn Boži wočłowječił, zo by čłowjekow kóždeho splaha a powołanja a kóždeje staroby ze swojim přikładom k dobrym počinkam nawjedował.

13. Wočakujcy zbóžnu nadźiju a přikhad krasnosće wulkeho Boha a našeho Zbóžnika Jězusa Khrystusa,*

14. Kiž sebje samoho poda za nas, zo by nas wukupił wot wšeje njesprawnosće a wučisćił sebi spodobny lud, horliwy w dobrych skutkach.*

15. Tak rěč a napominaj a porokuj ze wšej mocu. Nichtó njech tebje njezacpěwa.*

STAW III.

Kotre póćciwosće ma swojim poručować a wot kotrych hrěchow jich wotwobroćeć, a zo buchmy wot prjedawšich hrěchow jeno přez Božu dobroćiwosć wumóženi w kupjeli zasonaroda, w nadźiji sčinjeni herbja wěčneho žiwjenja; tež napomina, zo by so zdalował prózdneje wučby a druhowěriwych.

Dopominaj jich, zo bychu wjerchcam a wyšnosćam poddaći byli, na słowo posłušni, hotowi ke wšomu dobremu skutkej,*

2. Nikoho njehanili, zwadniwi njebyli, ale měrniwi, pokazujcy wšu ćichomyslnosć wšitkim čłowjekam.

3. Přetož tež my běchmy něhdy njemudri, njewěriwi, błudźacy, słužicy wšelakim požadosćam a wólnosćam, w złósći a zawisći žiwi, hidźenja hódni, mjez sobu so hidźacy.*

4. Hdyž pak šćedrosć a dobroćiwosć Boha našeho Zbóžnika so zjewi,
Wyše 2, 11; 2. Tim. 1, 9.

5. Wozboži nas nic ze skutkow sprawnosće, kotrež smy my činili, ale po swojej smilnosći přez kupjel zasonaroda a wobnowjenja Ducha Swjateho,*

6. Kotrehož na nas wuliny přez Jězusa Khrystusa našeho Zbóžnika,*

7. Zo bychmy wosprawnjeni přez jeho miłosć byli herbja po nadźiji wěčneho žiwjenja.*

8. Zawěste je słowo; a to chcu, zo by wobkrućał, zo bychu so prócowali dobre skutki činić, kotřiž buchu Bohu wěriwi. To je dobre a čłowjekam wužitne.*

9. Błazniwych prašenjow a zapisow spłodźenjow* a zwadow a wurěčowanjow wo zakonju so zwiń; přetož su njewužitne a prózdne.** 1. Tim. 1, 4; 4, 7; 2. Tim. 2, 23.

10. Kecaŕskeho čłowjeka* po jenom a druhim napominanju so zwijej:

11. Wědźo, zo je přewróćeny, štóž tajki je a hrěši, hdyž je ze swojim samsnym wusudom wotsudźeny.*

12. Hdyž k tebi Artemasa abo Tychika* pósćelu, khwataj, zo by ke mni přišoł do Nikopole; přetož tam sym postajił přezymować.

---

13. t. r. hdyž smy w tom swěće tak póććiwje žiwi, mamy nadźiju na krasny přikhad našeho Boha a Zbóžnika, a tale nadźija nas nětko hižo pokoji a we wšěch horjach posylnja. — **14.** t. r. kiž bu z tym naš Zbóžnik, zo so za nas woprowaše, a ze swojej smjerću nas wučisći a do spodobneho luda přestwori, kotryž nětko dobre skutki dokonja. — **15.** Njebojaznje jako wučeŕ wot Boha z mocu wuhotowany napominaj a poručej, a nichtó njesmě tebje zacpěć.

III. **1.** Wšo dobre, štož wyšnosć poruča, ma křesćan činić; jeno w tom, štož je přećiwo woli Božej, nima ju posłuchać. — **3.** Přećiwo wšěm mamy ćichomyslni a dobroćiwi być, tež přećiwo hrěšnikam a njewěriwym, dokelž sami něhdy lěpši njeběchmy, dyžli woni, a miłosći Božej mamy so dźakować, hdyž smy z prjedawšeho hubjenstwa wumóženi. — **5.** Płody, kotrež nam Khrystus z wumóžacym skutkom zasłuži, přiwobroća nam w kupjeli znowanaroda, we swjatej křćeńcy, w kotrejž smy z wody a Ducha swjateho w duchu wobnowjeni a wosprawnjeni. — **6.** Ducha swjateho a jeho hnady wudźěluje abo wuliwa Jězus Khrystus we swjatej křćeńcy. — **7.** Duch swjaty so wudźěluje, zo bychmy wot hrěcha wučisćeni, wosprawnjeni a herbja wěčneje zbóžnosće byli; na swěće smy jeno po nadźiji herbja, něhdy pak budźemy woprawdźe. — **8.** Wěrne słowo je mjenujcy, štož w rj. 4—7 wo wumóžacym skutku Khrystusowym so praji, a tohodla maš tule wučbu njepřestawajcy wobkrućeć a napominać, zo bychu wěru do wumóžaceho skutka Jězusowoho we póććiwym žiwjenju wopokazowali. — **9.** hlad. 1. Tim. 1, 4. ** Rozkorjenja wo zakonju, t. r. wšelake wukładowanja słowow a zakońskich postajenjow, dawachu wučerjam přiležnosć k wšelakemu prózdnemu wurěčowanju. — **10.** t. r. tajkeho, kotryž prawej wučbje swoju falšnu napřećiwo staja, maš jónu abo tež druhi króć napominać; wostanje-li při swojim błudźe, maš so jeho zdalować, dokelž wjacy křesćanskej wosadźe njepřisłuša. — **11.** Hdyž bu błudźacy wjacykróć napominany, zo by so wobroćił, móžeš přeswědčeny być, zo njeje bjez winy a zo tohodla hrěši, a jeho samsne swědomjo jeho sudźi jako hrěšnika. — **12.** Artemas so hewak njemjenuje. Wo Tychiku hl. Ef. 6, 21.

13. Tuto swědčenje je wěrne. Tohodla swaŕ jich kruće, zo bychu strowi byli we wěrje,*
14. A kedźbu njeměli židowskich bajkow* a čłowjeskich přikazni,** kotrež so wotwobroćeju wot wěrnosće.
15. Wšitko je čiste čistym; womazanym pak a njewěriwym njeje ničo čiste; ale womazana je jich mysl a swědomjo.*
Rom. 14, 20.
16. Wuznawaju, zo Boha znaja, ze skutkami pak jeho zaprěwaju, hdyž su wohidni a njewěriwi a ke wšomu dobremu skutkej njekmani.*

STAW II.

Kak ma starcow, wobstarne a młódše žónske a młodźencow wučić, sebje samoho jako přikład žiwjenja stajejo we wšim, w čimž nas rozwučuje miłosć Boža, kotraž je so wozjewiła. Pokazuje na dobroty, přez Khrystusa nam wopokazane.

Ty pak rěč, štož so słuša po strowej wučbje:*
2. Zo bychu starcy byli strózwi, čestni, rozhladni, strowi we wěrje, w lubosći, w sćerpnosći;*
3. Zo bychu wobstarne žónske tohorunja byle w swojim zadźerženju swjate,* nic přisłodźace, nic mnohemu winej podate, dobre wučace;
4. Zo bychu młódše rozomnosć wučiłe, kak maju swojich mužow lubo měć a swoje dźěći lubować,
5. (Być) rozhladne, čistotne, strózwe, wo dom starosćiwe, dobroćiwe, swojim mužam poddate, zo by słowo Bože hanjene njebyło.*
6. Młodych mužow tohorunja napominaj, zo bychu strózwi byli.
7. We wšim poskićej sebje samoho jako přikład dobrych skutkow, we wučbje, w njeskaženosći, w dostojnosći.*
8. Strowe bjezporočne słowo (wuč), zo by tón, kiž je přećiwo nam,* wohańbjeny był, hdyž ničoho zleho wo nas prajić nima.
9. Wotročkow (napominaj), zo bychu poddaći byli swojim knjezam, we wšim jim spodobni, nic spjećiwi,
Ef. 6, 5; Kol. 3, 22; 1. Pětr. 2, 18.
10. Skradźu njebjericy, ale we wšim dobru swěru wopokazujcy, zo bychu wučbu Boha našeho Zbóžnika we wšim debili.*
11. Přetož miłosć Boha našeho Zbóžnika je so zjewiła wšitkim čłowjekam,
12. A wuči nas, zo bychmy so wotrjeknywši bjezbožnosće a swětnych požadosći, strózwje a sprawnje a pobožnje žiwi byli w tomle swěće,*

13. Dokelž su Kretowje po swojim přiwučenju k tomu nakhileni, zo na tamnych so lišćacych wučerjow kedźbuja, dyrbja kruće napominani być, zo bychu so wot wěry njewotwobroćili. — **14.** hl. 1. Tim. 1, 4; ** t. r. přistawkow k zakonju Božemu, wot pismawučenych a druhich wumyslene. — **15.** Samo na sebi je kóžde stworjenje čiste, a njemóže nikoho wonječisćić abo wonjeswjećić, kiž je přez wěru a dobre swědomjo čisty a swjaty, a kotryž tohodla kóždu wěc wužiwa, jakož je dowolene; tomu pak, kiž je w swojim zmyslenju ječisty, słuža wšitke wěcy, njech su same na sebi najčisćiše, k womazanju, dokelž je njeprawje wužiwa, hdyž je jeho zmyslenje a jeho swědomjo nječiste, tak zo wěcy, same na sebi čiste, nječiste čini. — **16.** Khwala drje so, zo Boha znaja, ale su tak žiwi, jako bychu njewědźeli, zo je Bóh swjaty a sprawny, a zo tohodla złe hidźi. Dokelž złe činja, su před Bohom wohidni a w skutku njewěriwi; tuž njezamóža zasłužbne skutki činić.

II. **1.** t. r. ty njesměš, jako tamni wučerjo, wučić, štož so njesłuša (1, 11), ale štož sebi prawa wučba žada. — **2.** Starši mužowje dyrbja wosebje strózwi być, t. r. žanej njepoměrnej nakhilnosći njepoddaći; jich wěra, lubosć, sćerpnosć dyrbi tu měru a sylnosć měć, kotruž wěra a rozom žadataj. — **3.** t. r. we wonkownym žiwjenju, w drasće, w zwjeselenju, w rěči atd. maju tajke być, kajkež su swjate. — **5.** Tute dobre počinki maju křesćanske žónske tež tohodla pokazować, zo bychu křesćanskej wučbje česć činiłe; njepřećelowje bychu hewak prajili, zo je křesćanska wučba na tym wina, a tak by słowo Bože hanjene było. — **7.** Sam budź dobry přikład we wučenju, w pócćiwym žiwjenju, kotrež je bjeze wšoho hrěcha. — **8.** t. r. Žid abo pohan. — **10.** t. r. zo by jich žiwjenje česć činiło wučbje Božej, kotruž wuznawaju. — **12.** Tež tohodla je so miłosć Boža wozjewiła, t. r. je Syn Boži wočłowječił, zo by čłowjekow kóždeho splaha a powołanja a kóždeje staroby ze swojim přikładom k dobrym počinkam nawjedował.

13. Wočakujcy zbóžnu nadźiju a přikład krasnosće wulkeho Boha a našeho Zbóžnika Jězusa Khrystusa,*

14. Kiž sebje samoho poda za nas, zo by nas wukupił wot wšeje njesprawnosće a wučisćił sebi spodobny lud, horliwy w dobrych skutkach.*

15. Tak rěč a napominaj a porokuj ze wšej mocu. Nichtó njech tebje njezacpěwa.*

STAW III.

Kotre póććiwosće ma swojim poručować a wot kotrych hrěchow jich wotwobroćeć, a zo buchmy wot prjedawšich hrěchow jeno přez Božu dobroćiwosć wumóženi w kupjeli zasonaroda, w nadźiji sčinjeni herbja wěčneho žiwjenja; tež napomina, zo by so zdalował prózdneje wučby a druhowěriwych.

Dopominaj jich, zo bychu wjeŕcham a wyšnosćam poddaći byli, na słowo posłušni, hotowi ke wšomu dobremu skutkej,*

2. Nikoho njehanili, zwadniwi njebyli, ale měrniwi, pokazujcy wšu ćichomyslnosć wšitkim čłowjekam.

3. Přetož tež my běchmy něhdy njemudri, njewěriwi, błudźacy, słužicy wšelakim požadosćam a wólnosćam, w złósći a zawisći žiwi, hidźenja hódni, mjez sobu so hidźacy.*

4. Hdyž pak šćedrosć a dobroćiwosć Boha našeho Zbóžnika so zjewi,
Wyše 2, 11; 2. Tim. 1, 9.

5. Wozboži nas nic ze skutkow sprawnosće, kotrež smy my činili, ale po swojej smilnosći přez kupjel zasonaroda a wobnowjenja Ducha Swjateho,*

6. Kotrehož na nas wuliny přez Jězusa Khrystusa našeho Zbóžnika,*

7. Zo bychmy wosprawnjeni přez jeho miłosć byli herbja po nadźiji wěčneho žiwjenja.*

8. Zawěste je słowo; a to chcu, zo by wobkrućał, zo bychu so prócowali dobre skutki činić, kotřiž buchu Bohu wěriwi. To je dobre a čłowjekam wužitne.*

9. Błazniwych prašenjow a zapisow spłodźenjow* a zwadow a wurěčowanjow wo zakonju so zwiń; přetož su njewužitne a prózdne.** 1. Tim. 1, 4; 4, 7; 2. Tim. 2, 23.

10. Kecaŕskeho čłowjeka* po jenom a druhim napominanju so zwijej:

11. Wědźo, zo je přewróćeny, štóž tajki je a hrěši, hdyž je ze swojim samsnym wusudom wotsudźeny.*

12. Hdyž k tebi Artemasa abo Tychika* pósćelu, khwataj, zo by ke mni přišoł do Nikopole; přetož tam sym postajił přezymować.

---

13. t. r. hdyž smy w tom swěće tak póććiwje žiwi, mamy nadźiju na krasny přikhad našeho Boha a Zbóžnika, a tale nadźija nas nětko hižo pokoji a we wšěch horjach posylnja. — **14.** t. r. kiž bu z tym naš Zbóžnik, zo so za nas woprowaše, a ze swojej smjerću nas wučisći a do spodobneho luda přestwori, kotryž nětko dobre skutki dokonja. — **15.** Njebojaznje jako wučeŕ wot Boha z mocu wuhotowany napominaj a poručej, a nichtó njesmě tebje zacpěć.

III. **1.** Wšo dobre, štož wyšnosć poruča, ma křesćan činić; jeno w tom, štož je přećiwo woli Božej, nima ju posłuchać. — **3.** Přećiwo wšěm mamy ćichomyslni a dobroćiwi być, tež přećiwo hrěšnikam a njewěriwym, dokelž sami něhdy lěpši njeběchmy, dyžli woni, a miłosći Božej mamy so dźakować, hdyž smy z prjedawšeho hubjenstwa wumóženi. — **5.** Płody, kotrež nam Khrystus z wumóžacym skutkom zasłuži, přiwobroća nam w kupjeli znowanaroda, we swjatej křćeńcy, w kotrejž smy z wody a Ducha swjateho w duchu wobnowjeni a wosprawnjeni. — **6.** Ducha swjateho a jeho hnady wudźěluje abo wuliwa Jězus Khrystus we swjatej křćeńcy. — **7.** Duch swjaty so wudźěluje, zo bychmy wot hrěcha wučisćeni, wosprawnjeni a herbja wěčneje zbóžnosće byli; na swěće smy jeno po nadźiji herbja, něhdy pak budźemy woprawdźe. — **8.** Wěrne słowo je mjenujcy, štož w rj. 4—7 wo wumóžacym skutku Khrystusowym so praji, a tohodla maš tule wučbu njepřestawajcy wobkrućeć a napominać, zo bychu wěru do wumóžaceho skutka Jězusowoho we póććiwym žiwjenju wopokazowali. — **9.** hlad. 1. Tim. 1, 4. ** Rozkorjenja wo zakonju, t. r. wšelake wukładowanja słowow a zakońskich postajenjow, dawachu wučerjam přiležnosć k wšelakemu prózdnemu wurěčowanju. — **10.** t. r. tajkeho, kotryž prawej wučbje swoju falšnu napřećiwo staja, maš jónu abo tež druhi króć napominać; wostanje-li při swojim błudźe, maš so jeho zdalować, dokelž wjacy křesćanskej wosadźe njepřisłuša. — **11.** Hdyž bu błudźacy wjacykróć napominany, zo by so wobroćił, móžeš přeswědčeny być, zo njeje bjez winy a zo tohodla hrěši, a jeho samsne swědomjo jeho sudźi jako hrěšnika. — **12.** Artemas so hewak njemjenuje. Wo Tychiku hl. Ef. 6, 21.

13. Zenasa zakonjawučeneho a Apolla daj swěrnje přewodźić, zo by jimaj w ničim nuza njebyła.*

14. Njech pak tež naši nawuknu, dobre skutki činić za nuzne potřěbnosće, zo bychu njepłódni njebyli.

15. Postrowjeju tebje wšitcy, kotřiž su ze mnu; postrow tych, kotřiž nas lubuja we wěrje.* Miłosć Boža (budź) z wami wšitkimi. Amen.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA FILEMONA.

Filemonej, kotrehož lubosć a wěru khwali, sćele jeho wotročka Onesima, toho jemu poruča a jeho winu na sebje bjerje, wozjewjejo žadosć, zo by jemu słužił při wopowědanju evangelia.

Pawoł, jaty* Khrystusa Jězusa, a bratr Timotheus Filemonej, lubowanemu a našemu pomocnikej,**

2. A Appiji* najlubšej sotře, a Archippej** našemu towaršej, a zhromadźiznje, kotraž je w jeho domje.***

3. Miłosć wam a pokoj wot Boha našeho Wótca a Knjeza Jězusa Khrystusa.

4. Dźakuju so swojemu Bohu, přeco na tebje spominajo w swojich modlitwach,*

5. Słyšo wo twojej lubosći a swěrje, kotruž maš ke Knjezej Jězusej a k wšitkim swjatym.*

6. Zo by zjednoćenstwo twojeje wěry zjawne było w připóznaću kóždeho dobreho skutka, kotryž je mjez wami w Khrystusu Jězusu.*

7. Přetož wulke wjeselo sym měł a pokojenje, zo buchu wutroby swjatych wokřewjene přez tebje, bratře.*

8. Tohodla, runjež wulku dowěru w Khrystusu Jězusu mam, tebi poručeć, štož k wěcy słuša,

9. Prošu radši lubosće dla, dokelž tajki sy, jako Pawoł, stary, nětko pak tež jaty Jězusa Khrystusa;*

13. Zenas rěka zakonjawučeny, dokelž jako Žid zakoń wukładowaše a druhich wo nim rozwučowaše. Apollo mjenuje so Jap. sk. 18, 24. Wobaj dyrbještaj na kupu Kretu přińć; snadź přinjeseštaj tónle list a poručataj so Titej, zo by za wšo so starał, štož na dalši puć potrjebaštaj. — **15.** t. r. kotrychž lubosć k nam japoštołam ma swój korjeń a swoje prawidło we wěrje do Khrystusa.

1. Japoštoł wuzběhuje swoje zajeće, kotrež za Jězusa Khrystusa ćerpi, zo by skerje Filemonowu wutrobu pohnuł, a za swoju próstwu wusłyšenje dobył; njespomina tudy na swoje japoštołske zastojnstwo, dokelž w krótkim lisće njewuči, ale jeno prosy. ** Ze swojim zahorjenjom za evangelium podpěraše Filemon skutkowanje japoštoła. — **2.** Najskerje bě Appia Filemonowa mandźelska, a tež ju staraše wobjeće lista a tohodla wobroća so Pawoł tež na nju. ** Archippus běše pak Filemonowy syn, pak dobry přećel. Z Kol. 4, 17 móžemy sudźić, zo bě zastupnik Epafrasa a tak předstojnik wosady w Kolossae; tuž mjenuje jeho Pawoł swojeho towarša, dokelž z nim přećiwo njepřećelam wěry wojowaše. *** t. r. tamnemu dźělej wosady, kotryž so w Filemonowym domje zhromadźowaše. — **4.** Prjedy hač Pawoł prosyć počina, khwali Filemonowe dobre počinki, za nje so Bohu jako załožerjej wšoho dobreho dźakujo, zo by ćim skerje wusłyšany był. — **5.** t. r. wo wěrje, kotruž maš do Jězusa Khrystusa a wo lubosći, kotruž maš ke wšěm swjatym, t. r. křesćanam. — **6.** Njech zwjazk wěry, w kotrymž sy ze mnu a ze wšěmi wěriwymi, z tym so dopokaže, zo dyrbja wšitcy připóznać, zo je mjez wami wšitkón dobry skutk Khrystusa dla dokonjany, tak zo wy wšitkim wěriwym miłosć wopokazujeće. — **7.** Wo čož prošu, je Bóh hižo dał, a tuž zwjeselich so nad skutkami miłosće, z kotrymiž sy starosć a zrudobu wěriwych polóžał. Tute powšitkowne připóznaće Filemonowych počinkow přihotuje japoštołej puć k próstwje za Onesima. — **9.** Runjež směm jako japoštoł tebi poručeć, štož maš činić, chcu tola, dokelž sy jako miłosćiwy muž so wobswědčił, jeno jako zestarjeny słaby muž, jako jaty će prosyć w nadźiji, zo moja wosoba, moja staroba a moje ćerpjenja će pohnuja, zo po mojej radźe sčiniš.

10. Prošu će za swojeho syna, kotrehož spłodźich w putach,* za Onesima,**
11. Kiž bě tebi něhdy njewužitny, nětko pak je mi a tebi wužitny,*
12. Kotrehož tebi zaso pósłach. Ty pak jeho přijmi, jako moju wutrobu;*
13. Kotrehož chcych ja při sebi zdźeržeć, zo by město tebje mi posłužował w putach evangelia;
14. Ale bjez twojeje rady njejsym ničo sčinić chcył, zo by twoje dobre njebyło jako z wunućenja, ale dobrowólne.*
15. Přetož snadź je tohodla na khwilu wot tebje wotešoł, zo by jeho na wěčne zaso dóstał,*
16. Hižo nic jako wotročka, ale město wotročka jako jara lubeho bratra, wosebje mi, ćim wjacy pak tebi, kaž po ćěle, tak w Knjezu.*
17. Maš-li tohodla mje za towaŕša, přijmi jeho jako mje;*
18. Je-li pak tebi někak zeškodźił abo něšto dołžny, to mi přilič.*
19. Ja Pawoł napisach to ze swojej ruku; ja zapłaću, ani zo bych tebi prajił, zo sy tež sam sebje mi dołžny.
20. Haj, bratře; njech ja tebje wužiju w Knjezu; wokřewš moju wutrobu we Knjezu.*
21. Dowěrjejo na twoju posłušnosć, tebi to napisach, wědźo, zo tež nad to, štož praju, sčiniš.*
22. Tohorunja pak přihotuj mi tež hospodu; přetož nadźiju so, zo budu přez waše modlitwy wam darjeny.*
23. Postrowja će Epafras, mój sobujaty w Khrystusu Jězusu,*
24. Markus, Aristarchus, Demas a Lukaš, moji pomocnicy.*
25. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa (budź) z wašim duchom. Amen.

10. t. r. kotrehož jako jaty za křesćansku wěru dobych. ** Onesimus běše wotročk Filemonowy, kotremuž bě ćeknył a kotrehož Pawoł z listom k jeho knjezej pósła. — **11.** Prjedy tebi škodu činješe, nětko budźe nic jeno tebi, ale tež mi k wužitku; mi z tym, zo za njeho so starajo, sebi zasłužby pola Boha přihotuju; tebi pak jako duchowny bratr, kiž će we wěrje posylni a z dobrymi skutkami zwjeseli. — **12.** t. r. kotrehož horco lubuju, tak zo to sam začuju, štož jemu wopokažeš. — **13. 14.** Runjež chcych Onesima rad při sebi zdźeržeć, zo by mi posłužował na twojim měsće, hdyž ty njemóžeše, njechach to činić bjez twojeje dowolnosće; přetož by móhło so zdać, jako by mi tule dobrotu dobrowólnje njewopokazał, ale dokelž hinak činić njemóžoše. Njecham ničo činić, štož by nuzowane so zdało. — **15.** Tež tohodla njezdźeržach jeho při sebi, dokelž snadź tola wola Boža njeje, zo by wón wot tebje dźěleny był; snadź Bóh připušći, zo tebi ćekny na khwilu, zo by so ći wróćił na wěki, dokelž so w tom času k wěrje wobroći, kotraž jeho na wěčne z tobu zjednoći. — **16.** Nic za wotročka, ale jako bratra w Knjezu jeho přijmi; přetož wot wšitkich je lubowany, najbóle pak wote mnje, ćim bóle maš jeho jako bratra připóznać, hdyž je z tobu ze zwjazkom swójby a ze zwjazkom wěry zjednoćeny. — **17.** t. r. sy-li ze mnu spřećeleny, dopokaž, zo Onesima tak přijmješ, jako by mje přijał. — **18.** Onesimus bě swojemu knjezej škodźił, jemu ćeknywši, a snadź bě jemu tež něšto kradnył, a tohodla dyrbješe jemu škodu zarunać. Pawoł pak prosy Filemona, zo by jemu wšo spušćił, a žortnje jemu radźi, zo by tamny dołh jemu samomu připisał, a poskićuje jemu samoručne podpismo, zo wěsće zapłaći, runjež je to wot njeho hižo zapłaćene, dokelž je jemu Filemon wjacy dołžny, mjenujcy sebje samoho, hdyž je jemu dar praweje wěry podał, kiž je wjele wjacy winojty, dyžli njewěsty Onesimowy dołh. Prajo, zo sebi za tu dobrotu ničoho nježada, a to ze samoručnym podpismom wobkruća, dopomina jeho na nju a pohonja jeho k dźakownosći. — **20.** t. r. mi budźe to k wužitku a k wjeselu, hdyž Onesima zaso přijmješ. — **21.** Wěm, zo jeho z wotročstwa pušćiš, a tak jemu wjetšu dobrotu wopokazaš, dyžli žadam. — **22.** Nadźiju so, zo waše wobstajne modlitwy mi swobodu wuproša, a mi tak móžno sčinja, zo k wam přińdu. W tej nadźiji prosy Pawoł Filemona, zo by jemu hospodu přihotował. — **23.** hl. Kol. 4, 12. — **24.** hl. Kol. 4, 10. 14.

LIST S. JAPOŠTOŁA PAWOŁA NA HEBREJSKICH.

STAW I.

Stary zakoń, přez jandźelow daty, je přewyšeny přez nowy, přez Khrystusa daty, wo telko, wo kelkož je Khrystus dostojniši, dyžli jandźelowje, kotrychž po spočatku, knježstwje, mocy a česći přesaha.

Wjelekróć a wšelako je Bóh něhdy k wótcam rěčał přez profetow, a najposledy*

2. We tutych dnjach je k nam rěčał přez Syna, kotrehož postaji jako herbu wšoho,* přez kotrehož tež swět stwori;

3. Kotryž, dokelž je wotbłyšć jeho krasnosće a podobnosć jeho byća* a njese wšitko ze słowom swojeje mocy,** hdyž je wučisćenje hrěchow dokonjał, sedźi na prawicy majestosće we wysokosćach,

4. Wo telko wyšši, dyžli jandźelowje sčinjeny, wo kelkož wosebniše mjeno je před nimi herbował.*

5. Přetož kotremu z jandźelow* rjekny wón hdy: „Mój Syn sy ty, dźensa sym ja će splodźił?“ a zaso: „Ja budu jemu wótc a wón budźe mi syn.“**
Ps. 2, 7; 2. Kral. 7, 14.

6. A zaso, hdyž prěnjorodźeneho do swěta wjedźe, praji: „A k njemu njech so modla wšitcy jandźelowje Boži.“*
Psalm 96, 7.

7. A wo jandźelach drje praji: „Kotryž čini swojich jandźelow jako wětry a swojich służownikow jako płomjenja wohnja.“* Ps. 103, 4.

8. K Synej pak (praji): „Twój trón, Božo, (je) wěki na wěki, sceptař sprawnosće je sceptař twojeho kralestwa.* Ps. 44. 7.

I. **1.** Hnydom při spočatku (r. 1—3) wuzběhuje so hłowne wopřijeće lista, kotryž chce prědnosć noweho zakonja před starym dopokazać a z tym Židow, kotřiž běchu křesćanstwo přijeli, we wěrje wobkrućić. Srjedźićerjo stareho zakonja běchu jandźelowje a Mójzes, noweho pak Khrystus. Zjewjenja stareho zakonja běchu 1) wjelekróćne, dokelž so jeno po něčim, po kruchach stawachu; zjewjenja noweho zakonja pak wopowědowachu cyłu wěrnosć přez jenoho wučerja, přez Syna Božeho. Zjewjenja stareho zakonja stawachu so 2) ze wšelakimi srědkami, n. př. ze sonami, z widźenjemi, z rěčemi atd.; zjewjenja noweho zakonja ze žiwym słowom, a ze spodźiwnymi skutkami Syna Božeho, wěčneje wěrnosće sameje; prjedy rěčeše Knjez přez profetow, nětko pak přez Syna, jemu po byću a krasnosći runeho. — **2.** Syna, kotryž bě po bóžskim byću wot wěčnosće knjez wšoho, přez kotrehož je swět stworił, sčini Bóh tež po jeho čłowjeskim byću knjeza wšoho swěta, a powyši jeho na swoju prawicu, dokelž je swět tež wumóžił. — **3.** t. r. Syn je Wótcej w byću a krasnosći cyle runja. ** Syn dźerži cyły swět ze słowom, z kotrymž swoju móc pokazuje, abo ze swojej wšohomocu. — **4.** Po zdaću bě Khrystus, hdyž wočłowječi, pod jandźelow so poniži, ale dokelž bě w tom njebjeskemu Wótcej posłušny hač k smjerći na křižu, je jeho Wótc tež po čłowjeskim byću powyšił nad wšitke druhe stworjenja, tež nad jandźelow; tež jako čłowjek je Khrystus mjeno „Syn“ herbował a je wěrny Syn Boži, nic jako jandźelowje abo čłowjekowje, kotřiž tež dźěći Bože rěkaju, t. r. jeno jako z hnady přiwzate. — **5.** W lisće wuzběhuje so nětko wysoka prědnosć wumóžnika Jězusa Khrystusa nad jandźelemi, přez kotrychž je stary zakoń załoženy (Gal. 3, 19.); a sudźi so z toho, zo dyrbi tež nowy zakoń, wot Jězusa załoženy, wjele wosebniši być, dyžli stary. Tajku wysoku prědnosć wuči hižo stary zakoń, kotryž Khrystusa na mnohich městnach Syna Božeho mjenuje, a jemu tohodla wosebnišu hódnosć a wyššu móc připisuje, dyžli jandźelam. ** Słowa druheho psalma płaća drje najprjedy Davidej, kiž bu přez žałbowanje za syna Božeho přijaty, ale tež a wosebje tomu, kotrehož předznamjo David bě, Khrystusej, wěrnemu Synej Božemu; „dźensa“, t. j. dźeń, na kotrymž Khrystus tež jako čłowjek wšě prawa Syna Božeho dósta, je dźeń jeho do-njebja-spěća. — **6.** Psalm 96 wopisuje sudny dźeń, na kotrymž, hdyž Jězus jako Bóhčłowjek přińdźe, „zo by sudźił žiwych a mortwych“, w bóžskej mocy a majestosći, pósłany wot Wótca, budźa so k Synej modlić wšitcy jandźelowje; tohodla je wón njeskónčnje wyšši, dyžli jandźelowje. — **7.** Jandźelowje su jeno słužownicy Boži, haj służa jemu podobnje, jakož nježiwe wěcy, wětry a woheń, mjez tym zo je Syn wěčny knježeř. — **8.** Ps. 44 wopisuje wumóžnika jako krala, jeho krasnosć a wutrobitosć, jeho dobyćerske wojowanje za wěrnosć a swjatu lubosć. Khrystus mjenuje so tu Bóh, wěčny knježeř, w jeho kra-

9. Lubował sy prawdu a hidźił sy njeprawosć; tohodla je će žałbował Bóh, twój Bóh z wolijom radosće před twojimi towafšemi."* Ps. 44, 7.

10. A: „W spočatku załoži ty, Knježe, zemju a skutk twojeju rukow su njebjesa.* Ps. 101, 26.

11. Wone zańdu, ty pak wostanješ, a wšitke zestarja jakož drasta,

12. A jakož woblečenje je přeměniš, a budźa přeměnjene; ty pak sy tón samy, a twoje lěta njepřestanu."

13. Kotremu z jandźelow pak hdy rjekny: „Syń so k mojej prawicy, hač položu twojich njepřećelow za podnožk twojeju nohow."* Ps. 109, 1.

14. Njejsu wšitcy słužowni duchowje, k słužbje pósłani za tych, kotřiž dóstanu herbstwo zbóžnosće?*

STAW II.

Hdyž přestupjenje kazni jandźelow zasłužene khostanje dósta, přińdźe tute ćim skerje na přestupjerjow kazni Khrystusa, kotryž čłowjestwo a křiž přijawši, pod jandźelow poniženy bu, z čimž je zakładnik zbóžnosće do njeho wěrjacych.

Tohodla dyrbimy ćim bóle kedźbować na to, štož smy słyšeli, zo njebychmy trjebaj rozpłunyli.

2. Přetož, hdyž bu přez jandźelow rěčane słowo krute, a kóždo přestupjenje a njeposłuchanje sprawnu wotpłatu dósta:

3. Kak my wućeknjemy, jelizo tak wulkeje zbóžnosće kedźbu nimamy? kotraž w spočatku wopowědowana přez Knjeza bu wot tych, kotřiž su ju słyšeli, na nas wobkrućena,

4. Hdyž ju Bóh wobswědči ze znamjenjemi a dźiwami a wšelakimi mocami a podźělenjemi Ducha swjateho po swojej woli.* Mark. 16, 20.

5. Přetož jandźelam njepodćisny Bóh přichodny swět, wo kotrymž rěčimy.*

6. Swědčeše pak něhdźe něchtó prajo: „Što je čłowjek, zo na njeho spominaš, abo syn čłowjeka, zo jeho wopytuješ?* Ps. 8, 5.

7. Sčinił sy jeho wo mało mjeńšeho dyžli jandźelow; z krasnosću a česću sy jeho krónował a postajił jeho nad skutkami swojeju rukow.

8. Wšitko sy podćisnył pod jeho nozy." Přetož w tom, zo wšitko podćisny, njewostaji ničo jemu njepoddate. Nětko

lestwje knježi sprawnosć. — 9. Dokelž bě jeho žiwjenje tak posłušne, swjate žiwjenje, je Bóh jeho takrjec žałbował z wolijom radosće, t. r. jeho wozbožił, powyšił před wšitkimi čłowjekami. — 10. Tež słowa 101. psalma, w kotrychž so Boža njepřeměnitosć wopisuje, poćahuje list na Khrystusa, zo by jeho prědnosć nad jandźelemi dopokazał, kotřiž su jeno słužowne a přeměnite stworjenja. — 13. Tež słowa 109. psalma su najprjedy wo Davidu prajene, ale jeno dokelž bě wón předznamjo Khrystusa, w kotrymž so wone dopjelnichu. Njepřećelowje, kotřiž so Khrystusej podćisnu, su hrěch, smjerć, hela a wšitcy přećiwnicy kralestwa Božeho. — 14. Mjez tym, zo Syn z Wótcom wěčnje knježi, słuža jandźelowje tym, kotřiž su powołani k wěčnej zbóžnosći.

II. 1—4. Dokelž su zjewjenja noweho zakonja wjele wosebniše, dyžli zjewjenja stareho, napomina list w r. 1—4, zo bychu swěrnje přijate byłe, dokelž hewak bychmy tola zhubjeni byli; hdyž přestupjenja kazni, přez jandźelow datych t. j. stareho zakonja, njekhostane njewostachu, njećeknu ći khostanju, kotřiž zacpěja wučby, kotrež su tak wozbožace, wot Khrystusa, Syna Božeho zjewjene, wot japoštołow słyšane a wobkrućene a wot Boha samoho z dźiwami a darami Ducha swjateho wobswědčene. — 5. Khrystus, to rozestaja list nětko w r. 5—18, je noweho zakonja srjedźićeř a wjerch, a tohodla wosebniši dyžli jandźelowje, runjež je po zdaću jako čłowjek a wosebje w swojim ćerpjenju pod jandźelow stajeny. Ale Khrystus dyrbješe wočłowječić a ćerpjeć, dokelž měješe čłowjekow jako čłowjek z ćerpjenjom wumóžić. Přichodny swět t. j. swět, w kotrymž ma zbóžnosć so dokonjeć, je nowy zakoń. — 6. Zo je přichodny swět Khrystusej podćisnjeny, dopokazuje list ze słowow 8. psalma, hdźež je wysoka hódnosć khwalena, kotruž Bóh před druhimi stworjenjemi čłowjekej poda. Najwyšši stopjeń docpě čłowjeska hódnosć w Khrystusu, a wo njej płaća tohodla wosebje psalmowe słowa: Wón bu najprjedy snadniši dyžli jandźelowje, mjenujcy w swojim ćerpjenju, potom pak bu za tute dobrowólne poniženje powyšeny, a wšitke stworjenja, tež jandźelowje, buchu jemu podćisnjeni.

pak hišće njewidźimy jemu wšitko podćisnjene. Mat. 28, 18; 1. Kor. 15, 26.

9. Toho pak, kiž bu wo mało pomjeńšeny pod jandźelow, Jězusa, widźimy dla wućerpjeneje smjerće z krasnosću a česću krónowaneho,* zo by přez miłosć Božu za wšitkich smjerć woptał. Fil. 2, 8.

10. Přetož słušeše so za toho, kotrehož dla (je) wšitko a přez kotrehož (je) wšitko, zo by wón, kotryž bě mnohich synow ke krasnosći dowjedł, załožerja jich zbóžnosće přez ćerpjenje zdokonjał.*

11. Přetož, kotryž swjatosći a kotřiž swjatosćeni bywaju, su wšitcy wot jenoho;* tohodla so wón njehańbuje, jich bratrow mjenować, prajo:

12. „Wopowědować budu twoje mjeno swojim bratram, wosrjedź zhromadźizny tebje khwalić.“* Ps. 21, 23.

13. A zaso: „Ja budu na njeho so spušćeć.“ A zaso: „Hlej, ja a moje dźěći, kotrež je mi Bóh dał.“* Ps. 17, 3. Jes. 8, 18.

14. Dokelž pak buchu dźěći dźělbni mjasa a krwje, je tež wón podobnje na tom podźěl měł, zo by přez smjerć zničił toho, kiž měješe knježstwo smjerće, to je djaboła,* Osea 13, 14. 1. Kor. 15, 54.

15. A zo by wuswobodźił tych, kotřiž sće bojosće smjerće přez cyłe žiwjenje w służownosći podćisnjeni.*

16. Přetož ženje njepřijima jandźelow, ale Abrahamowe symjo přijima.*

17. Tohodla dyrbješe we wšim bratram poruny być, zo by był smilny, a swěrny wyšši měšnik před Bohom, zo by wujednał hrěchi ludu.*

18. Přetož w tom, w čimž je sam ćerpjeł a spytowany był, móže tež tym, kotřiž spytowani bywaju, pomhać.*

STAW III.

Wjele wosebniši je Khrystus jako Syn, dyžli Mójzes, kotryž bě swěrny słužownik w domje Božim; tuž mamy so starać, zo jeho we wšim posłuchamy, zo bychmy wot jeho pokoja runja njewěriwym Židam wotpokazani njebyli.

Tohodla, swjeći bratřa,* kotřiž sće nje-

9. Podćisnjenje njeje hišće cyle dokonjane, dokelž ma Khrystus na swěće hišće wjele přećiwnikow; ale Khrystusowe powyšenje a překrasnjenje je dokonjane. Kotryž bu w swojej bolosćiwej smjerći takrjec pod jandźelow poniženy, bu za to z njebjeskej krónu mytowany, wosebje tohodla, dokelž bě po miłosćiwej radźe Božej za wšitkich ćerpjeł, zo by wšitkich wot hrěchow wumóžił. — 10. Bóh, za kotrehož a přez kotrehož wšitko wobstoji, chcyše, dokelž bě hižo mnohich přez ćerpjenja k wěčnej radosći dowjedł, zo by tež zakładnik jich zbóžnosće, t. j. jich wumóžnik Jězus Khrystus na tom samym puću, na puću ćerpjenjow k njebjeskej krasnosći dóšoł. — 11. Wšitcy čłowjekowje jakož tež Khrystus po swojim čłowjeskim byću su z toho sameho, t. j. Adama; dokelž tón, kiž swjatosća, dyrbi z toho sameho splaha być z tymi, kotřiž maju so swjatosćić abo wumóžić, a tohodla njehańbuje so Khrystus čłowjekow swojich bratrow mjenować, runjež jich po swojim bóžskim byću njeskónčnje přesaha. — 12. Psalm 21. poćahuje so na Jězusa a jeho bolosćiwu smjerć na křižu; tuž je tu tež Khrystus, kiž čłowjekow, stawy swojeje cyrkwje, bratrow mjenuje. — 13. Słowa su wzate z profety Isaiasa a płaća wo Jězusu; jeno jako čłowjek móžeše Khrystus prajić, zo so Bohu dowěrja, a tuž stupi na tón samy stopjeń, jakož čłowjekowje, dźěći Bože, kotrež jemu Bóh přepoda, a kotrež buchu duchownje tež jeho dźěći. — 14. Zo by Khrystus dźěći Bože, t. r. čłowjekow wěčnej smjerći wutorhnyć móhł, dyrbješe tež krej a mjaso, čłowjesku naturu přijeć a w njej ćerpjeć a toho předobyć, kotryž měješe móc nad smjercu, t. j. djaboła, dokelž přinjese hrěch na čłowjeka, a hrěch khostaše so ze smjercu. — 15. Bojosć před wěčnej smjercu je krute poddanstwo, z kotrehož je Khrystus čłowjekow wumóžił, dokelž je jim nadźiju wěčneje zbóžnosće a přichodneho radostneho wot-smjerće-wstaća zasłužił. — 16. Zbóžnik njepřijima być jandźelow, zo by jim swoje zasłužby přiwobroćeć móhł, ale do potomnistwa Abrahama zastupi, zo by čłowjekam pomhał. — 17. Zo by Khrystus čłowjekam, swojim bratram pomhać móhł, dyrbješe jim podobny być a ćěło měć, kotrež móžeše ćerpjeć; přetož hdyž sam horjo a bolosće a smjerć začu a přetra, móžeše miłosćiwy być při ćerpjenjach swojich bratrow, a swěrnje jako měšnik jich pola Wótca zastupować. — 18. W tom, w čimž měješe sam ćerpjeć a swěrny so wopokazać, móže tež druhim najlěpje pomhać.

III. 1. Dale wuzběhuje list přednosć Khrystusowu nad Mójzesom, srjedźićerjom mjez Bohom a israelskim ludom, na dopokazanje, zo je nowy zakoń wosebniši dyžli stary, zo by Židow zakitał před njewěru a njeswěru. Swjeći bratřa, t. r. křesćanscy bratřa, poswjećeni z Duchom

bjeskeho powołanja podźělni,** pohladajće na japoštoła a wyššeho měšnika našeho wuznaća, na Jězusa,***

2. Kiž je swěrny tomu, kotryž je jeho postajił, jakož tež Mójzes (běše) w jeho cyłym domje.*

3. Přetož ćim wjetšeje krasnosće je tónle před Mójzesom hódny měty, čim wjetšu česć před domom ma tón, kiž jón natwari.*

4. Přetož kóždy dom twari so wot někoho; kotryž pak je wšitko stworił, je Bóh.*

5. A Mójzes drje běše swěrny w jeho cyłym domje jako słužownik, k wobswědčenju toho, štož dyrbješe prajene być.

6. Khrystus pak (je) jako Syn w swojim domje;* kotryž dom smy my, jelizo dowěru a krasnosć nadźije hač do kónca krutu wobkhowamy.

7. Tohodla,* jakož praji Duch swjaty: „Dźensa, hdyž jeho hłós słyšiće,**

Ps. 94, 8.

8. Njezatwjerdźće waše wutroby, jako při rozzłobjenju na dnju spytowanja w pusćinje,*

9. Hdźež su mje spytowali waši wótcy; su spytali a widźeli moje skutki

10. Štyrceći lět.* Tohodla buch hněwny na tutón splah a rjeknych: Stajnje bludźa z wutrobu. Woni pak njepóznachu moje puće,**

11. Jakož sym přisahał we swojim hněwje:* Zo njepřińdu do mojeho měra.“**

12. Hladajće, bratřa, zo snadź by njebyła w jenom z was zła wutroba njewěry, tak zo by wotpadnył wot žiweho Boha;*

13. Ale napominajće so mjez sobu kóždy dźeń, doniž rěka „dźensa“,* zo by njebył něchtó z was zatwjerdźeny z jebanstwom hrěcha.

14. Přetož podźělnicy Khrystusowi buchmy; jelizo wšak spočatk jeho zakłada hač do kónca kruty wobkhowamy,*

swjatym. ** t. r. kotřiž sće k njebjeskej zbóžnosći powołani. *** My wuznawamy, zo bu Jězus Khrystus pósłany wot Boha a naš wyšši měšnik, kiž je nas w swojej smjerći z Bohom wujednał; hdyž pak to wuznawamy, dyrbimy tež do njeho wěrić. — **2.** Jězus je swěrnje wšo dokonjał, k čomuž bě jeho Bóh pósłał; tohorunja bě Mójzes swěrny w słužbje Božej. — **3.** My mamy na Jězusa dowěru stajeć, dokelž je Mójzesej we swěrje z najmjeńša runja, w dostojnosći pak jeho přesaha, a dyrbi tohodla wyše česćeny być, jakož so twarc domu wyše waži, dyžli dom sam, abo štož k domej słuša; Mójzes bě jeno dźěl domu stareho zakonja, słušeše k njemu, Jězus pak jako Syn Boži bě załožeř stareho zakonja. — **4.** Jakož wšo druhe w swěće, bu tež stary zakoń wot Boha założeny; štožkuli pak Bóh staja, staja wón přez swoje wěčne słowo, kotrež je so w Khrystusu wočłowječiło. — **6.** Mójzesowa swěra běše swěra słužownika, wón měješe po Božej poručnosći israelskemu ludej wolu Božu wozjewjeć. Khrystusowa swěra pak běše swěra Syna, kiž ma prawo, w swojim domje poručeć; a tónle dom je cyrkej noweho zakonja, smy my, wěriwi křesćenjo, jelizo swěru wobkhowamy a z njej tež wjesołu nadźiju na wěčnu zbóžnosć hač do kónca žiwjenja. — **7.** Po dopokazu, zo je Jězus njeskónčnje wjele wosebniši srjedźićeř dyžli jandźelowje a Mójzes, sćěhuje naležne napominanje (3, 7—4, 14.), zo bychu wobstajni a krući byli we wěrje do Jězusa Khrystusa. ** t. r. hdyž so wam wěrnosće Khrystusowe wozjewjeju. — **8.** t. r. njezamkajće jim swoje wutroby, jakož něhdy naši wótcy w pusćinje, kotřiž so přećiwo Mójzesej spjećichu a Boha spytowachu. — **10.** Cyły čas, w kotrymž israelske dźěći w pusćinje přebywachu, a telko dopokazow Božeje mocy a dobroćiwosće dóstawachu, dwělowachu mnozy často na tom, štož bě so jim slubiło, hdyž Egiptowsku wopušćichu. ** Jich wutroby běchu přeco błudej a hrěchej podćisnjene; a hač runje jich napominach, njedachu so tola na moje puće dowjesć. — **11.** t. r. běch tak rozhněwany, zo přisahach. ** Tónle měr Boži je najprjedy kraj Kanaan, kotryž chcyše Bóh israelskim dźěćom dać po dołhim błudźenju w pusćinje; tónle měr pak bě jeno předznamjo wěčneho měra w njebjesach, kotryž Bóh wužiwa a kotryž chce tež čłowjekam po wojowanjach a prócach tohole žiwjenja dać. — **12.** Kedźbujće, zo byšće swoju wutrobu Božim napominanjam njezamkli, ale tež zo bychu druzy njewěriwi njebyli a wot žiweho Boha so njewotwobroćili. — **13.** t. r. doniž čas, kotryž je ze słowom „dźensa“ měnjeny, traje, t. r. doniž hłós Boži rěči a k pokuće napomina, njedajće so zjebać a zawjesć wot njewěry, kotraž wašim zmysłam lišči. — **14.** Přez wěru dóstachmy dźěl na kubłach a hnadach Khrystusowych; tele prawo pak jeno zdźeržimy, jelizo krutu dowěru na Jězusa, kotruž mějachmy při spočatku wěry, njezranjenu wobkhowamy.

15. Doniž rěka: „Dźensa, hdyž jeho hłós słyšiće, njezatwjerdźće waše wutroby, jakož při tamnym rozzłobjenju.“

16. Přetož někotři, byrnje słyšeli byli, so rozzłobichu, ale nic wšitcy, kotřiž wućahnychu z Egiptowskeje pod Mójzesom.*

17. Na kotrych pak bu (Bóh) štyrceći lět hněwny? Nic na tych, kotřiž zhrěšichu, kotrychž ćěła padźechu w pusćinje?* 4. Mójz. 14, 37.

18. Kotrym pak je přisahał, zo njezastupja do jeho měra, khiba tym, kotřiž běchu njewěriwi?

19. A (tak) widźimy, zo njemóžachu zastupić njewěry dla.

STAW IV.

Dokelž pak Židźa swojeje njewěry dla do slubjeneho měra njepřińdźechu a dokelž tam druzy přińdu, mamy so starać, zo bychmy jón njezhubili, ale wěricy do njeho připušćeni byli. Wo žiwym a mócnym słowje Božim, kotrež wšitko widźi; a wo jeho słabosći, zo by sobu njesło naše słabosće.

Bójmy so tohodla, zo by snadź, hdyž je slubjenje zastupjenja do jeho měra zawostajene, něchtó z was so njezdał skomdźić.*

2. Přetož tež nam bu (to) wozjewjene, jako tež tamnym; ale tamnym njebu słyšane słowo wužitne, dokelž njebě zjednoćene z wěru do toho, štož su słyšeli.*

3. Přetož zastupimy do měra, kotřiž smy wěrili, jako (wón) rjekny: „Jakož přisahach w swojim hněwje: Njepřińdu do mojeho měra“,* mjenujcy (toho), hdyž běchu skutki wot spočatka swěta dokonjane.** Ps. 94, 11.

4. Přetož wón rjekny na jenom měsće wo sedmym dnju takle: „A Bóh wotpočny na sedmym dnju wot wšitkich swojich skutkow.“ 1. Mójz. 2, 2.

5. A na tom měsće zaso: „Njepřińdu do mojeho měra.“

6. Dokelž pak zawostawa, zo někotři do njeho přińdu, a ći, kotrymž bu najprjedy wopowědowane, do njeho njepřińdźechu njewěry dla,

7. Postaja zaso jedyn dźeń, „dźensa“, hdyž praji přez Davida po tak dołhim času, jakož bu prjedy prajene: „Dźensa, hdyž jeho hłós słyšiće, njezatwjerdźće waše wutroby.“* Wyše 3, 7.

8. Přetož hdy by jim Josue (prawy) měr dał, njeby wo žanom druhim dnju (měra) po tomle rěčał.*

9. Tohodla zawostawa (druhi) sabatowy měr ludej Božemu.*

10. Přetož štóž je zastupił do jeho měra, tón tež wotpočuje wot swojich skutkow, jakož Bóh wot swojich.*

16. Njewěra běše wina, zo mnozy, kotřiž z Mójzesom z Egiptowskeje wućahnychu, do kraja pokoja njepřińdźechu; wšitcy pak njewumrěchu w pusćinje, dokelž njeběchu wšitcy z njewěru Boha rozhněwali. — **17.** Njewěriwych Bóh hidźeše a ze smjerću w pusćinje khostaše.

IV. **1.** Tež nětko je přistup do pokoja, wo kotrymž 94. psalm rěči, hišće wotewrjeny. My mamy so prócować, zo bychmy dźěl měli na tamnym slubjenju, a nadźijn na zastupjenje do měra Božeho přez njewěru njezhubili, jakož mnozy Israelitowje. — **2.** Wjesołe powěstwo, kotrež pokoj Boži slubi, płaći tež nam, jakož Israelitam; tući pak je jeno słyšachu, ale njezjednoćichu ze słyšenjom wěru, tuž wosta słyšenje njepłódne. — **3.** My pak přińdźemy do měra Božeho, hdyž do słowa Božeho wěrimy; tohodla přisaha Bóh, zo njewěriwi do jeho měra njezastupja. ** Měr Boži, wo kotrymž so tu rěči, njemóže jeno měr w kraju Kanaan měnjeny być, ale tamny zbóžny wotpočink Boži, kotryž po dokonjanym stworjenju ze sedmym dnjom so počinaše, hdyž Bóh na wšitko pohlada, štož bě sčinił, a wšitko běše dobre. — **7.** Dokelž ma slubjenje, zo dyrbja čłowjekowje do pokoja Božeho přińć, so hišće dopjelnić; wot Israelitow, kotrymž najprjedy płaćeše, jich njewěry dla njemóžeše so dopjelnić a Bóh postaji po dlějšim času nowy termin, w kotrymž měješe přistup hišće wotewrjeny wostać. — **8.** Hdy by so slubjenje hižo prjedy, n. př. přez Josue, kotryž israelski lud, před smjerću zakitany, do kraja Kanaan dowjedźe, hižo dopjelniło, by so nowy termin za jeho dopjelnjenje postajić njetrjebał. — **9.** t. r. tež nětko je za prawy lud Boži, za wěriwych, hišće přistup do měra Božeho wotewrjeny. — **10.** Měr Boži, do kotrehož maju wěriwi zastupić, je woprawdźity wotpočink, w kotrymž budźa wotpočować wot swojich dźěłow a bědźenjow, jakož Bóh wotpočuje po dokonjanej stwórbje.

11. Khwatajmy tohodla zastupić do tamneho měra, zo by něchtó njezapadnył do toho sameho přikłada njewěry.

12. Přetož žiwe wšak je słowo Bože a mócne, a rězniše dyžli na woběmaj stronomaj wótry mječ, dosahacy hač do dźělenja duše a ducha, zwjazow a žra, a rozeznawa mysle a zaměry wutroby.*

13. A žane stworjenje njeje njewidźomne před nim; wšitko pak je nahe a wotkryte wočomaj toho, ke kotremuž je naša rěč.* Ps. 33, 16.

14. Dokelž mamy (tak) wulkeho měšnika, kotryž je njebjesa přešoł, Jězusa, Syna Božeho, dźeržmy so wuznaća.*

15. Přetož nimamy měšnika, kotryž by njemóhł sobućerpjeć z našimi słabosćemi, ale spytowaneho we wšim runja nam nimo hrěcha.*

16. Přistupmy tohodla z dowěru k trónej miłosće, zo bychmy smilnosć dóstali a miłosć nadešli k přihodnej pomocy.*

STAW V.

Khrystus, po přisłušnym rjedźe naš měšnik, bu modlitwy Boha woprujo wusłyšany; a wuknjo z toho, štož je ćerpjeł, posłušnosć, bu posłušnym přičina wěčneje zbóžnosće; ale potajnosće wo nim zakhowane njemóžachu zapřijeć ći, kotrymž japoštoł tu pisaše.

Přetož kóždy wyšši měšnik,* z čłowjekow wzaty, bywa postajeny za čłowjekow w tom, štož Bohu słuša, zo by woprował dary a wopory za hrěchi;

2. Kotryž by móhł sćerpjenje měć z njewědźacymi a błudźacymi, dokelž je tež sam wobdaty ze słabosću.

3. A tohodla dyrbi, jakož za lud, tež za sebje samoho woprować za hrěchi.*

4. A nichtó njebjerje sebi dostojnosć, ale kotryž je wot Boha powołany, jakož Aaron.* 2. Mójz. 28, 1; 2. Paralip. 26, 18.

5. Tak tež Khrystus njeje sam sebje překrasnił, zo bu wyšši měšnik, ale tón, kiž je k njemu rjekł: „Mój Syn sy ty, dźensa sym ja će spłodźił.“ Ps. 2, 7.

6. Jakož tež na druhim měsće praji: „Ty sy měšnik na wěčne po rjedźe Melchisedechowym.“* Ps. 109, 4.

7. Kotryž bu we dnjach swojeho ćěła,* jako je modlitwy a próstwy z wulkim wołanjom a ze sylzami woprował tomu,

12. Słowo Bože, njech lubi abo njech hrozy, je žiwe słowo, nichtó so jemu njenapřećiwja, ani zo by khostany njebył; słowo Bože je mócne, kotrež cyłeho čłowjeka rjaduje, kotrež sprawnje sudźi, po zasłužbje khwali a swari z hłosom swědomja, je runja najwótrišemu mječej; kaž tutón nic jeno kožu škrabnje, ale cyłe znutřkowne, žiły a kosće rěza, tak dosaha tež słowo Bože ze swojej mocu do najhłubšeho žiwjenja duše, do mysli a žadosći a wotpohladanjow, a knježi tu. — 13. t. j. před Bohom, kiž je wšohowidźiwy a naš sudnik, před kotrymž změjemy so zamołwjeć. — 14. Tu (4, 14 — 10, 18) wuzběhuje so přednosć Khrystusa jako wyššeho měšnika noweho zakonja před wyššim měšnistwom stareho zakonja, a to w nastupanju wosoby wyššeho měšnika (4, 24 — 7, 28) a woporneho města (8, 1 — 9, 10) a woporneho dara (9, 11 — 10, 19). Dokelž mamy, nětko napominajo počina so dalši dopokaz, tak wosebneho wyššeho měšnika (2, 17. 3, 1.), kiž je přez njebjesa k trónej Božemu přešoł, kiž je sam wěrny Syn Boži, chcemy swěrni wostać we wuznawanju wěry do njeho, a njechamy znowa přistupić k słužbje a k woporam, kotrež so w templu stawaju. — 15. Bóžska dostojnosć našeho wyššeho měšnika pak tola dowoluje, zo so nam přibliži, dokelž znjese wšitke naše ćerpjenja, z kotrymiž smy pruhowani, a móže tohodla z nami sobu ćerpjeć; jeno hrěchej njebě podćisnjeny. — 16. Hdyž je nas tak wosebny, mócny wyšši měšnik z Bohom wujednał, směmy z dowěru k trónej Božemu so bližić, zo bychmy miłosć a pomoc dóstali.

V. 1. Kóždy wyšši měšnik staja so za čłowjekow, zo by srjedźićer był w naležnosćach, kotrež maju pola Boha, a zo by Boha, kotrehož běchu z hrěchami rozhněwali, zaso zjednał z woporami a darami. Zo by to dokonjeć móhł, wuzwola so měšnik tež z čłowjekow, dokelž móže jich hódnje zastupować, hdyž je jich słabosće a nuzy sam na sebi zhonił. — 3. Dokelž je sam słabosćam podćisnjeny, woprujo nic jeno za lud, ale tež za swoje hrěchi. — 4. Měšnik drje staja so za čłowjekow a z čłowjekow, ale swoju měšnisku hódnosć dóstawa wot Boha, jakož Aaron, kiž bu ze swojim potomnistwom wot Boha jako měšnik israelskeho ludu powołany. — 6. Tež Khrystus njeje sebje samoho khwalił, a tohodla njeje wysoku hódnosć měšnistwa sebi sam připołožił, ale wšu krasnosć a tež měšnisku hódnosć dósta wot Boha. — 7. t. r. w času swojeho žiwjenja na zemi, hdyž měješe ćěło, ćerpjenjam podćisnjene; tehdy woprowaše, jako duchowny wopor wosebje modlitwy a próstwy Bohu, wosebje w swojej smjertnej stysknosći, a wón to činješe z dostojnosću, t. r. z podaćom do Božeje wole.

15. Doniž rěka: „Dźensa, hdyž jeho hłós słyšiće, njezatwjerdźće waše wutroby, jakož při tamnym rozzłobjenju.“

16. Přetož někotři, byrnje słyšeli byli, so rozzłobichu, ale nic wšitcy, kotřiž wućahnychu z Egiptowskeje pod Mójzesom.*

17. Na kotrych pak bu (Bóh) štyrceći lět hněwny? Nic na tych, kotřiž zhrěšichu, kotrychž ćěła padźechu w pusćinje?* 4. Mójz. 14, 37.

18. Kotrym pak je přisahał, zo njezastupja do jeho měra, khiba tym, kotřiž běchu njewěriwi?

19. A (tak) widźimy, zo njemóžachu zastupić njewěry dla.

STAW IV.

Dokelž pak Židźa swojeje njewěry dla do slubjeneho měra njepřińdźechu a dokelž tam druzy přińdu, mamy so starać, zo bychmy jón njezhubili, ale wěricy do njeho připušćeni byli. Wo žiwym a mócnym słowje Božim, kotrež wšitko widźi; a wo jeho słabosći, zo by sobu njesło naše słabosće.

Bójmy so tohodla, zo by snadź, hdyž je slubjenje zastupjenja do jeho měra zawostajene, něchtó z was so njezdał skomdźić.*

2. Přetož tež nam bu (to) wozjewjene, jako tež tamnym; ale tamnym njebu słyšane słowo wužitne, dokelž njebě zjednoćene z wěru do toho, štož su słyšeli.*

3. Přetož zastupimy do měra, kotřiž smy wěrili, jako (wón) rjekny: „Jakož přisahach w swojim hněwje: Njepřińdu do mojeho měra“,* mjenujcy (toho), hdyž běchu skutki wot spočatka swěta dokonjane.** Ps. 94, 11.

4. Přetož wón rjekny na jenom měsće wo sedmym dnju takle: „A Bóh wotpočny na sedmym dnju wot wšitkich swojich skutkow.“ 1. Mójz. 2, 2.

5. A na tom měsće zaso: „Njepřińdu do mojeho měra.“

6. Dokelž pak zawostawa, zo někotři do njeho přińdu, a ći, kotrymž bu najprjedy wopowědowane, do njeho njepřińdźechu njewěry dla,

7. Postaja zaso jedyn dźeń, „dźensa“, hdyž praji přez Davida po tak dołhim času, jakož bu prjedy prajene: „Dźensa, hdyž jeho hłós słyšiće, njezatwjerdźće waše wutroby.“* Wyše 3, 7.

8. Přetož hdy by jim Josue (prawy) měr dał, njeby wo žanom druhim dnju (měra) po tomle rěčał.*

9. Tohodla zawostawa (druhi) sabatowy měr ludej Božemu.*

10. Přetož štóž je zastupił do jeho měra, tón tež wotpočuje wot swojich skutkow, jakož Bóh wot swojich.*

---

16. Njewěra běše wina, zo mnozy, kotřiž z Mójzesom z Egiptowskeje wućahnychu, do kraja pokoja njepřińdźechu; wšitcy pak njewumrěchu w pusćinje, dokelž njeběchu wšitcy z njewěru Boha rozhněwali. — **17.** Njewěriwych Bóh hidźeše a ze smjerću w pusćinje khostaše.

IV. **1.** Tež nětko je přistup do pokoja, wo kotrymž 94. psalm rěči, hišće wotewrjeny. My mamy so prócować, zo bychmy dźěl měli na tamnym slubjenju, a nadźiju na zastupjenje do měra Božeho přez njewěru njezhubili, jakož mnozy Israelitowje. — **2.** Wjesołe powěstwo, kotrež pokoj Boži slubi, płaći tež nam, jakož Israelitam; tući pak je jeno słyšachu, ale njezjednoćichu ze słyšenjom wěru, tuž wosta słyšenje njepłódne. — **3.** My pak přińdźemy do měra Božeho, hdyž do słowa Božeho wěrimy; tohodla přisaha Bóh, zo njewěriwi do jeho měra njezastupja. ** Měr Boži, wo kotrymž so tu rěči, njemóže jeno měr w kraju Kanaan měnjeny być, ale tamny zbóžny wotpočink Boži, kotryž po dokonjanym stworjenju ze sedmym dnjom so počinaše, hdyž Bóh na wšitko pohlada, štož bě sčinił, a wšitko běše dobre. — **7.** Dokelž ma slubjenje, zo dyrbja čłowjekowje do pokoja Božeho přińć, so hišće dopjelnić; wot Israelitow, kotrymž najprjedy płaćeše, jich njewěry dla njemóžeše so dopjelnić a Bóh postaji po dlějšim času nowy termin, w kotrymž měješe přistup hišće wotewrjeny wostać. — **8.** Hdy by so slubjenje hižo prjedy, n. př. přez Josue, kotryž israelski lud, před smjerću zakitany, do kraja Kanaan dowjedźe, hižo dopjelniło, by so nowy termin za jeho dopjelnjenje postajić njetrjebał. — **9.** t. r. tež nětko je za prawy lud Boži, za wěriwych, hišće přistup do měra Božeho wotewrjeny. — **10.** Měr Boži, do kotrehož maju wěriwi zastupić, je woprawdźity wotpočink, w kotrymž budźa wotpočować wot swojich dźěłow a bědźenjow, jakož Bóh wotpočuje po dokonjanej stwórbje.

11. Khwatajmy tohodla zastupić do tamneho měra, zo by něchtó njezapadnył do toho sameho přikłada njewěry.

12. Přetož žiwe wšak je słowo Bože a mócne, a rězniše dyžli na woběmaj stronomaj wótry mječ, dosahacy hač do dźělenja duše a ducha, zwjazow a žra, a rozeznawa mysle a zaměry wutroby.*

13. A žane stworjenje njeje njewidźomne před nim; wšitko pak je nahe a wotkryte wočomaj toho, ke kotremuž je naša rěč.* Ps. 33, 16.

14. Dokelž mamy (tak) wulkeho měšnika, kotryž je njebjesa přešoł, Jězusa, Syna Božeho, dźeržmy so wuznaća.*

15. Přetož nimamy měšnika, kotryž by njemóhł sobućerpjeć z našimi słabosćemi, ale spytowaneho we wšim runja nam nimo hrěcha.*

16. Přistupmy tohodla z dowěru k trónej miłosće, zo bychmy smilnosć dóstali a miłosć nadešli k přihodnej pomocy.*

STAW V.

Khrystus, po přisłušnym rjedźe naš měšnik, bu modlitwy Bohu woprujo wusłyšany; a wuknjo z toho, štož je ćerpjeł, posłušnosć, bu posłušnym přičina wěčneje zbóžnosće; ale potajnosće wo nim zakhowane njemóžachu zapřijeć ći, kotrymž japoštoł tu pisaše.

Přetož kóždy wyšši měšnik,* z čłowjekow wzaty, bywa postajeny za čłowjekow w tom, štož Bohu słuša, zo by woprował dary a wopory za hrěchi;

2. Kotryž by móhł sćerpjenje měć z njewědźacymi a błudźacymi, dokelž je tež sam wobdaty ze słabosću.

3. A tohodla dyrbi, jakož za lud, tež za sebje samoho woprować za hrěchi.*

4. A nichtó njebjerje sebi dostojnosć, ale kotryž je wot Boha powołany, jakož Aaron.* 2. Mójz. 28, 1; 2. Paralip. 26, 18.

5. Tak tež Khrystus njeje sam sebje překrasnił, zo bu wyšši měšnik, ale tón, kiž je k njemu rjekł: „Mój Syn sy ty, dźensa sym ja će spłodźił.“ Ps. 2, 7.

6. Jakož tež na druhim měsće praji: „Ty sy měšnik na wěčne po rjedźe Melchisedechowym.“* Ps. 109, 4.

7. Kotryž bu we dnjach swojeho ćěła,* jako je modlitwy a próstwy z wulkim wołanjom a ze sylzami woprował tomu,

12. Słowo Bože, njech lubi abo njech hrozy, je žiwe słowo, nichtó so jemu njenapřećiwja, ani zo by khostany njebył; słowo Bože je mócne, kotrež cyłeho čłowjeka rjaduje, kotrež sprawnje sudźi, po zasłužbje khwali a swari z hłosom swědomja, je runja najwótrišemu mječoj; kaž tutón nic jeno kožu škrabnje, ale cyłe znutřkowne, žiły a kosće rěza, tak dosaha tež słowo Bože ze swojej mocu do najhłubšeho žiwjenja duše, do mysli a žadosći a wotpohladanjow, a knježi tu. — 13. t. j. před Bohom, kiž je wšohowidźiwy a naš sudnik, před kotrymž změjemy so zamołwjeć. — 14. Tu (4, 14—10, 18) wuzběhuje so přednosć Khrystusa jako wyššeho měšnika noweho zakonja před wyššim měšnistwom stareho zakonja, a to w nastupanju wosoby wyššeho měšnika (4, 24—7, 28) a woporneho města (8, 1—9, 10) a woporneho dara (9, 11—10, 19). Dokelž mamy, nětko napominajo počina so dalši dopokaz, tak wosebneho wyššeho měšnika (2, 17. 3, 1.), kiž je přez njebjesa k trónej Božemu přešoł, kiž je sam wěrny Syn Boži, chcemy swěrni wostać we wuznawanju wěry do njeho, a njechamy znowa přistupić k słužbje a k woporam, kotrež so w templu stawaju. — 15. Bóžska dostojnosć našeho wyššeho měšnika pak tola dowoluje, zo so nam přibliži, dokelž znjese wšitke naše ćerpjenja, z kotrymiž smy pruhowani, a móže tohodla z nami sobu ćerpjeć; jeno hrěchej njebě podćisnjeny. — 16. Hdyž je nas tak wosebny, mócny wyšši měšnik z Bohom wujednał, směmy z dowěru k trónej Božemu so bližić, zo bychmy miłosć a pomoc dóstali.

V. 1. Kóždy wyšši měšnik staja so za čłowjekow, zo by srjedźićeř był w naležnosćach, kotrež maju pola Boha, a zo by Boha, kotrehož běchu z hrěchami rozhněwali, zaso zjednał z woporami a darami. Zo by to dokonjeć móhł, wuzwola so měšnik tež z čłowjekow, dokelž móže jich hódnje zastupować, hdyž je jich słabosće a nuzy sam na sebi zhonił. — 3. Dokelž je sam słabosćam podćisnjeny, woprujo nic jeno za lud, ale tež za swoje hrěchi. — 4. Měšnik drje staja so za čłowjekow a z čłowjekow, ale swoju měšnisku hódnosć dóstawa wot Boha, jakož Aaron, kiž bu ze swojim potomnistwom wot Boha jako měšnik israelskeho ludu powołany. — 6. Tež Khrystus njeje sebje samoho khwalił, a tohodla njeje wysoku hódnosć měšnistwa sebi sam připołožił, ale wšu krasnosć a tež měšnisku hódnosć dósta wot Boha. — 7. t. r. w času swojeho žiwjenja na zemi, hdyž měješe ćěło, ćerpjenjam podćisnjene; tehdy woprowaše, jako duchowny wopor wosebje modlitwy a próstwy Bohu, wosebje w swojej smjertnej stysknosći, a wón to činješe z dostojnosću, t. r. z podaćom do Božeje wole.

kiž by móhł jeho wumóžić ze smjerće, wusłyšany swojeje pokornosće dla.
8. A tak je, runjež běše Syn Boži, nawuknył z toho, štož ćerpješe, posłušnosć.*
9. A dokonjawši bu wšitkim, kotřiž su jemu posłušni, přičina wěčneje zbóžnosće,*
10. Mjenowany wot Boha wyšši měšnik po rjedźe Melchisedechowym.
11. Wo tom mamy wjele rěčeć, a to ćežko wujasnjomne, dokelž bušće słabi k słyšenju.*
12. Přetož hdyž byšće dyrbjeli wučerjo być po času, potrjebujeće zaso, zo byšće rozwučowani byli w prěnich spočatkach słowa Božeho; a bušće tajcy, kotřiž mloko potrjebuja, nic krutu jědź.*
13. Přetož kóždy, kotryž (hišće) mloko wužiwa, je njenazhonjeny we słowje sprawnosće; přetož je dźěćo.*
14. Za dorosćenych pak je kruta jědź, za tych, kotřiž maju po zwučenju wudokonjane zmysły k rozeznaću dobreho a złeho.*

STAW VI.

Nochce wo prěnich spočatkach wěry rěčeć, dokelž wšak znowa křćeni być njemóža, kotřiž po dóstatej křćeńcy do hrěchow padnu; wjele wjacy maju wěčneho pokleća so bojeć; pokojejo pak Židow napomina, zo bychu Abrahamowu njekhabłatu dowěru sćěhujcy podźělni byli toho, štož jemu Bóh z přisahu slubi.

Tohodla wostajiwši spočatk Khrystusoweje wučby pozběhnymy so k dospołnišemu, njekładźicy znowa zakład z wobroćenjom wot mortwych skutkow a z wěru do Boha,*
2. Z wučbu wo křćeńcach a wo napołoženju rukow a wo z-mortwych-wstaću a wěčnym sudźe.
3. A to sčinimy, jelizo Bóh dopušći.*
4. Přetož njemóžne je,* tajkich, kotřiž buchu jónu rozswětleni, tež woptachu njebjeski dar a podźělni buchu Ducha swjateho,**

8. Runjež Syn Boži, bě Jězus tola njebjeskemu Wótcej posłušny a wukuješo posłušnosć wosebje z toho, štož měješe ćerpjeć. — 9. A hdyž bě w posłušnosći wumóžacy skutk dokonjał a njebjesku krasnosć sebi dobył, poskićuje wšěm, kotřiž do njeho wěrja a jeho posłuchaju, wěčnu zbóžnosć, dokelž je wot Boha samoho jako wyšši měšnik postajeny, zo by druhich ze swojimi měšniskimi próstwami k Bohu dowjedł. — 11. Prjedy hač wo hódnosći měšnistwa po Melchisedechowym rjedźe pokročuje, porokuje čitarjam lista, zo su we wěrje wosłabnyli (5, 11 — 6, 20), a praji, zo by wo měšnistwje po Melchisedechowym rjedźe mnohe ryčeć móhł, ale boji so, zo jemu njebychu zrozymili, dokelž buchu słabi k słyšenju t. r. k zrozymjenju tak wosebnych wěrnosći. — 12. Hač runje bušće hižo dołho w křesćanskich wěrnosćach rozwučowani, tak zo byšće druhich wučić móhli, sće wjele zabyli, tak zo dyrbiće znowa w prěnich najważnišich wěrnosćach rozwučeni być, sće runja słabym dźěćom, kotrež maju so z mlokom nasyćeć, dokelž kruteje jědźe njeznjesu. Tež wy maće jako duchownu žiwnosć najprěniše wěrnosće znowa wuknyć, dokelž wažniše njerozymiće. — 13. Ze wšim prawom přirunuju was tym, kotřiž dyrbja z mlokom so nasyćeć; přetož doniž čłowjek hišće mloko wužiwa jako cyrobu, njerozymi hišće wučbu sprawnosće, je słaby a njerozeznawa dobre a złe; runje tak njezapřijimaće tež wy wučby, kotrež z wěry do Jězusa Khrystusa pokhadźeju, ale dźeržiće so hišće starozakońskich woporow. — 14. Kruta jědź tyje dorosćenym; tak tež wěrnosće křesćanskeje wěry jeno tym wužitk přinjesu, kotřiž maju po rozwučenju dospołnu kmanosć, zo rozeznawaju dobre a złe, t. r. strowy, wěsty rozsud wo křesćanskim žiwjenju.

VI. 1. Dokelž je kruta jědź wyššich křesćanskich wěrnosći za dorosćenych, za zrałších, prócujmy so za tutej duchownej zrałosću, a njewostańmy dale při spočatkach, při najprěnišich wučbach Khrystusowych, jako bychmy znowa zakład křesćanskeho žiwjenja, kiž je tola hižo położeny, kłasć měli. Tónle zakład křesćanskeho žiwjenja twori wučba wo wobroćenju wot mortwych skutkow, wot židowskeho zakonja žadanych, k wěrje do Jězusa Khrystusa, wučba wo křćeńcy, a firmowanju a wo sudźe. Tute zakładne wěrnosće dyrbimy dospołnje znać, zo je dale wuknyć njetrjebamy, a zo móžemy cyłu kedźbnosć na wyšše wěrnosće złožić. — 3. Za spóznaćom wyššich wěrnosći prócujemy so; ale zo bychmy tajke spóznali, to njewotwisuje jeno wot nas, ale wot Božeje wole. — 4. List napomina kruće, zo bychu wot wěry njewotpadnyli, dokelž njebychu znowa so k wěrje wobroćili, ale wěčnje zhubjeni byli. ** t. r. kotřiž přez wopowědowanje evangelia a přez rozswětlenje hnady Božeje wěrnosć wěry spóznachu, kotřiž potom w křćeńcy dar swjatosćaceje hnady dóstachu a jeje wozbožacu móc začuchu, kotřiž buchu tež přez napołoženje rukow z darami Ducha swjateho wobdźěleni.

5. Woptachu tohorunja słódke słowo Bože a mocy přichodneho swěta,*
6. A (tola) wotpadnychu, zaso wobnowić k pokući,* dokelž sebi samym znowa křižuja Syna Božeho a k směchej wustajeju.**
7. Přetož zemja, kotraž je na nju často padacy dešć piła a přihodnu rostlinu płodźi tym, wot kotrychž so wobdźěłuje, dóstawa požohnowanje wot Boha;
8. Njese-li pak ćernje a wósty, je zaćisnjena a pokleću blizka, a jeje kónc je spalenje.*
9. Nadźijemy pak so wo was, najlubši, lěpšeho a toho, štož je spomóženju bližše, runjež tak rěčimy.*
10. Přetož Bóh njeje njesprawny, zo by zabył waš skutk a lubosć, kotruž wopokazašće na jeho mjeno, hdyž słužešće swjatym a (hišće) słužiće.*
11. Žadamy pak, zo by kóždy z was tu samu horliwosć pokazował k dopjelnjenju nadźije hač do kónca,*
12. Zo byšće lěni njebyli, ale sćěhowarjo tych, kotřiž budźa přez wěru a sćerpnosć slubjenja herbować.
13. Přetož hdyž Bóh Abrahamej slubjenje da, přisahny, dokelž nikoho wjetšeho njeměješe, při kotrymž by přisahał, při sebi samom,*
14. Prajo: „Zawěsće žohnujo požohnuju tebje a rozmnožujo rozmnožu tebje.“*

1. Mójz. 22, 17.

15. A tak sćerpliwje wutrawši doepě slubjenje.*
16. Přetož čłowjekowje přisahaju při wjetšim, dyžli su sami; a wšeje jich zwady kónc k wobtwjerdźenju je přisaha.
17. Čohoždla tež Bóh, chcyjo ćim bóle

5. Kotřiž so wokřewjeć počachu ze slubjenjemi wěčneje zbóžnosće, kotrež słowo Bože jim zawěsćuje, a kotřiž widźachu abo na sebi zhonichu spodźiwne mocy, kotrež budźa skutkować w přichodnym, nětko pak hižo wot Khrystusa spočatym swěće. — **6.** Kotřiž pak wosebite dobroty dóstachu a tola wotpadnychu wot wěry, njezamóža tak wěrnje so wobnowić, zo bychu cyle k pokuću a k wěrje wobroćeni byli. ** Wěrne wobroćenje tajkich, kotřiž pod tak wurjadnymi wobstojnosćemi, jakož čitarjo lista, wot křesćanskeje wěry wotpadnychu, je tohodla njemóžne, dokelž je jich wina tak njesměrnje wulka, zo su runja tamnym, kotřiž Khrystusa křižowachu a wusměšachu. Sebi t. r. k swojemu samsnemu wotsudźenju činja tajcy z wotpadom wot wěry to samo, štož Židźa činjachu, hdyž Khrystusa, kiž bě so z dźiwami wobswědčił, jako wumóžnika začisnychu, haj morichu. Z tym pak njewuči so, zo by z cyła nichtó, kiž jónu wot křesćanskeje wěry wotpadny, zaso k njej so wobroćić njemóhł. — **8.** Čłowjek, kotremuž Bóh telko dobrotow wopokazuje, jakož wopowědowanje evangelia, z dźiwami přewodźane, znutřkowne pohnuwanja a druhe je podobny zemi, na kotruž dešćik pada, do kotrejež so symjo wusywa. Runa-li so čłowjek nětko roli, kotraž nałoženu prócu z dobrymi płodami płaći, dokonja-li wón skutki, kotrež wo žiwej wěrje swědča, budźe jeho Bóh podpěrać ze žohnowanjom a wón budźe přiběrać na duchownej płódnosći. Runa-li pak so wón roli, kotraž nałoženu prócu njepłaći a město dobrych płodow ćernje a wósty měwa, je-li wón njewěriwy a hrěšny, zaćisnje jeho Bóh, tak zo njepłódny wostanje, njekmany k dobrym skutkam, a budźe skónčnje we wěčnym wohnju paleny. — **9.** Hač runje tak kruće z wami rěčimy, smy tola wo tom přeswědčeni, zo so njerunaće njepłódnej roli, ale zo jako płódna rola podpěru Božu a wěčnu zbóžnosć dóstanjeće. — **10.** Tohodla so toho nadźiju, dokelž je Bóh sprawny, a potajkim waše prjedawše dobre skutki njepłaćene njewostaji, ale lubosć, kotruž Boha dla wěriwym wopokazašće a hišće wopokazujeće, zapłaći wam Bóh z tym, zo was we wěrje wobkrući. — **11.** t. r. přejemy sebi, zo byšće runje tak pilni, jakož w skutkach lubosće, tež w tom byli, štož slubjenja nadźije dopjelnja, t. r. zo byšće stajnje před wočomaj měli wěčnu zbóžnosć, kotraž je wam lubjena, hač sebi ju skónčnje dobudźeće, a z dopomnjećom na wěčne myto maće wšu lěnjosć w křesćanskim žiwjenju podušeć a tych sćěhować, kotřiž z wěru a wutrajnosću slubjenu zbóžnosć sebi dobywaju. — **13.** Jako přikład wutrajneje wěry mjenuje so patriarcha Abraham, kotremuž Bóh žohnowanje slubi, a kotryž je swojeje kruteje wěry dla dósta. Dokelž wjetšeho njeměješe, při kotrymž by přisahał, přisahaše při sebi samom a wobkrući tak swoje slubjenje ze srědkom, kotryž so pola čłowjekow wužiwa. — **14.** Bóh slubi Abrahamej, zo jeho potomnikow rozmnoži jako hwězdy na njebju, a zo budźe jedyn z jeho potomnikow wumóžnik wšitkich ludow. — **15.** So spušćejo na tute swjatočne slubjenje wosta Abraham kruty w nadźiji a dósta tohodla, štož bě jemu slubjene.

herbam slubjenja njepřeměnitosć swojeje rady pokazać, zastupi z přisahu,*

18. Zo bychmy přez dwaj njepřeměnitaj skutkaj, při kotrymajž Bóh zełhać njezamóže, najmócniše pokojenje měli, kotřiž smy wućekli k zapřimnjenju podateje nadźije,*

19. Kotruž mamy jako kótwicu duše, zawěstu a krutu, kotraž tež zastupuje hač do znutřkowneho zawěška,*

20. Hdźež je jako předkhódnik za nas zastupił Jězus, jako bu wyšši měšnik po rjedźe Melchisedechowym na wěki.*

STAW VII.

Hdyž Melchisedechowe měšnistwo w dóstaću dźesatkow a w žohnowanju Leviowe přewyšuje, přesaha měšnistwo Khrystusowe, po Melchisedechowym rjedźe na wěki załožene a z přisahu wobtwjerdźene, tež levitiske měšnistwo a zběha jo sobu ze zakonjom.

Tónle Melchisedech mjenujcy, kral Salema, měšnik najwyššeho Boha,* kotryž napřećiwo wuńdźe Abrahamej, jako so wróćeše z pobića kralow a jeho požohnowa,** 1. Mójz. 14, 18.

2. Kotremuž Abraham tež dźesatk wot wšoho wudźěli; kotryž drje najprjedy so přełoža: kral sprawnosće, potom pak tež kral Salema, štož je: „kral pokoja“,*

3. Bjez nana, bjez maćerje, bjez rodu, a nima ani počatka dnjow, ani kónca žiwjenja, podobny sčinjeny Synej Božemu, (wón) wostawa měšnik na wěčne.*

4. Hladajće tohodla, kak wulki tón je, kotremuž je tež dźesatk z najlěpšeho dał Abraham, patriarcha.*

5. A maju wšak, kotřiž ze synow Levia měšnistwo dóstawaju,* po zakonju přikaznju, dźesatki brać wot ludu, to je wot swojich bratrow, hač runje tež ći wuńdźechu z Abrahamowych ledźbow;** 5. Mójz. 18, 3. Jos. 14, 4.

17. Jakož člowjekowje swoje słowo z přisahu wobkrućeju a swoje zwady skónčnje z přisahu rozsudźeju, tak chcyše tež Bóh, zo by wěstosć swojeho slubjenja wobkrućił, z přisahu je wuprajić, zo by so ćim krućišo wěriło; njepłaćeše dźěn slubjenje Abrahamej samomu, ale tež wšěm ludam. — **18.** Z dwojim, ze slubjenjom a přisahu, kotrejž łžu njedowolatej, chcyše Bóh swoju wolu cyle wěstu a krutu nam wozjewić, zo bychmy změrowani byli, hdyž w ćerpjenjach a horjach k tutej nadźiji swój wućek bjerjemy. — **19.** Jakož kótwica łódź wobkruća a we wichorach zakita, zo by na skalinach so njerozrazyła, tak wobkruća tale nadźija tež dušu w horjach žiwjenja. Nadźija pak dosaha do njebjes, hdźež ma swój zaměr a swoje wopřijeće; přetož w njebjesach skónči so nadźija, tam dóstanjemy, čohož so nadźijachmy. Njebjesa rěkaju tudy znutřkowny zawěšk t. r. zawěšk, kiž swjatnicu wot Najswjećišeho dźěli; za znutřkownym zawěškom je Najswjećiše, kotrež za bydło Bože, za znamjo njebjes płaći. — **20.** Do Najswjećišeho zastupi wyšši měšnik na dnju wujednanja; do Najswjećišeho w njebjesach zastupi Jězus, wyšši měšnik po rjedźe Melchisedechowym, zo by tam za nas woprował a tež nam přistup wotewrił.

VII. **1.** Wo Khrystusowym měšnistwje po Melchisedechowym rjedźe, na kotrež list 5, 10 spomni, wuči nětko wobšěrnišo, zo wone levitiske měšnistwo stareho zakonja přewyšuje; přetož 1. bě Melchisedech wosebniši dyžli Abraham a levitowje (4—10); 2. Khrystusowo měšnistwo je levitiske ze starym zakonjom, w kotrymž měješe swoju podpěru, zběhnyło (11—22); 3. Khrystusowe měšnistwo je wěčne (23—25); tež njeje z hrěchom womazane, ale cyle čiste. ** Melchisedech bě Salemski kral, t. r. wjeřch krajiny, w kotrejž pozdźišo hłowne město Palestiny, Jerusalem, ležeše, a měšnik najwyššeho Boha; hdyž bě Abraham kralow, kotřiž běchu měsće Sodomu a Gomorrhu wurubili a Lota wotwjedli, zbił a Lota wumóžił, přińdźe jemu Melchisedech napřećiwo a požohnowa jeho. — **2.** Mjeno Melchisedech rěka kral sprawnosćě; a słowo „salem“ rěka měr, pokoj; tuž je tamny měšnik po swojim mjenje: kral sprawnosće a kral pokoja. Wón je předznamjo Khrystusa, dokelž je tón člowjekam sprawnosć před Bohom a pokoj z Bohom dobył. — **3.** Swjate pismo njemjenuje Melchisedowych prjedownikow, ani jeho narod, ani smjerć, tak zda so jeho cyła wosoba potajna; tež w tom je předznamjo Khrystusa, kiž je jako jednorodźeny Syn Boži woprawdźe bjez spočatka, a jakož so ničo njewě wo přestaću Melchisedechoweho měšnistwa, tak traje tež Khrystusowe měšnistwo wěčnje. — **4.** Dźesatki podawachu so jeno wyššemu; kak wysoko stoji potajkim Melchisedech, hdyž jemu sam prawótc Abraham dźesatk podawa, a z tym jako wyše sebje stojaceho připóznawa. — **5.** Jeno ći potomnicy ze splaha Levi běchu měšnicy, kotřiž wot Aarona pokhadźachu. ** Hódnosć levitiskeho měšnistwa wobstoji w tom, zo smědźachu měšnicy wot israelskeho ludu dźesatk žadać, a z tym płaćachu jako wyše wšědneho Israelity pozběhnjeni, hač runje běchu tež tući Abrahamowi potomnicy.

6. Tón pak, kotrehož ród k nim so njepřiliča, je dźesatk brał wot Abrahama a toho požohnował, kiž měješe slubjenja.*

7. Bjeze wšoho prěća pak bywa mjeńše wot lěpšeho žohnowane.*

8. A tudy zawěsće bjeru dźesatk smjertni čłowjekowje; tam pak so wobswědčuje, (wo tom, kiž jón bjerje), zo je žiwy.*

9. A (zo bych tak prajił) přez Abrahama je tež Levi, kotryž dźesatk bjerješe, dźesatk dawał;

10. Přetož běše hišće w ledźbach wótca (Abrahama), hdyž jemu Melchisedech napřećiwo přińdźe.*

11. Jelizo běše tohodla dokonjenje* přez levitiske měšnistwo (přetož lud dósta pod nim zakoń)**, čohodla běše hišće trěbne, zo by po rjedźe Melchisedechowym druhi měšnik wstanył, a zo njeby po rjedźe Aaronowym so mjenował?

12. Přetož, hdyž je měšnistwo přenjesene, je trjeba, zo by tež přenjesenje zakonja so stało.*

13. Přetož tón, wo kotrymž so to praji, je z druheho splaha, z kotrehož nichtó při wołtarju njeje słužił.

14. Přetož zjawne je, zo je z Judy wušoł naš Knjez, při kotrymž splahu Mójzes ničoho wo měšnikach prajił njeje.*

15. A hišće bóle je to zjawne (z toho), zo po podobnosći Melchisedechowej druhi měšnik wstawa,

16. Kotryž to njebu po zakonju mjasnejc přikaznje, ale po mocy njezachodneho žiwjenja;

17. Přetož swědči so: Ty sy měšnik do wěčnosće po rjedźe Melchisedechowym.* Ps. 109, 4.

18. Zběhnjenje prjedawšeho zakonja mjenujcy stawa so jeho słabosće a njewužitnosće dla;

19. (Přetož zakoń ničo njedowjedźe k dokonjanosći); tola (stawa so) zapokazanje k lěpšej nadźiji, přez kotruž Bohu so bližimy.*

20. A za tym hač so to njestawa bjez přisahi (druzy drje buchu bjez přisahi měšnicy,

6. Hdyž bě hódnosć levitiskeho měšnistwa tak wosebna, dokelž wot druhich Israelitow dźesatk bjerjechu, kak wysoka je hódnosć Melchisedecha, kotryž, byrnje k Abrahamowemu rodej njesłušał, tola wot Abrahama samoho dźesatk dósta. — 7. Tež z toho sćěhuje Melchisedechowa přednosć nad Abrahamom, dokelž bu tón wot njeho žohnowany; přetož nižši bywa jeno žohnowany wot wyššeho. — 8. Dalša přednosć Khrystusoweho měšnistwa leži w tom, zo wěčnje traje, dokelž Pismo wo nim swědči, zo je žiwy, mjez tym zo levitiscy měšnicy, kotřiž dźesatk bjeru, jedyn po druhim wumru. — 10. Nowa přednosć Khrystusoweho měšnistwa je w tom, zo je tež Levi Melchisedechej dźesatk dał; Abraham to nječinješe sam za so, ale za wšo swoje potomnistwo, potajkim tež za Levia a za židowske měšnistwo, wot Levia pokhadźace. — 11. List dopokazuje nětko (r. 11—22), zo je Khrystusowe měšnistwo tež tohodla wosebniše dyžli levitiske, dokelž bu tuto ze starym zakonjom zběhnjene, hdyž tola njedosahaše k dokonjenju, t. r. k wujednanju čłowjestwa z Bohom, k zničenju hrěcha. ** Zakoń, t. r. cyłe nabožne a zjawne zarjadowanje israelskeho ludu zwisowaše najwužšo z měšnistwom a z jeho zastojnstwom, z woporami a swjedźenjemi a woboje, ludowe zarjadowanje a měšnistwo, bu wot Boha postajene. — 12. Nowe měšnistwo na měsće stareho levitiskeho njemóžešo so zawjesć bjez přeměnjenja zakonja; tutón pak so wěsće přeměnił njeby, hdy by dosahał k wujednanju čłowjekow. Tohodla wotstroni so z levitiskim měšnistwom cyły stary zakoń, a po nowym zarjadowanju maju čłowjekowje swoje dokonjenje t. r. wujednanje z Bohom a swoje wozboženje pytać. — 14. Z tym, zo bu Khrystus jako měšnik postajeny, bu hižo zakoń powaleny, dokelž po zakonju dyrbjachu měšnicy ze splaha Levi a z Aaronowejo swójby być; Khrystus pak bě z druheho splaha. — 17. Zo je so z přeměnjenjom w měšnistwje tež zakoń přeměnił, widźi so z toho, zo po Melchisedechowym rjedźe měšnik wstany, kotryž tute zastojnstwo njedósta po někajkim postajenju mjasneho t. r. zwonkowneho zakonja, jako přisłušnosć k wěstemu splahej, ale kotryž bu měšnik po mocy njezakhodneho žiwjenja, t. r. měšnik, kiž je po Melchisedechowym rjedźe slubjeny, njewumrje, kaž levitiscy měšnicy, ale wostawa wěčnje měšnik. — 19. Stary zakoń so zběhnje, dokelž čłowjeka k dokonjanosći njewjedźe, z Bohom njewujedna, a na jeho město stupi něšto lěpše, štož nam wěstu nadźiju poskićuje na wujednanje z Bohom; a w tutej nadźiji směmy dowěrnje k Bohu so bližić, mjez tym zo wěriwi stareho zakonja sebi njezwěrichu, do Swjatnicy abo Najswjećišeho zastupić.

21. Tón pak z přisahu přez toho, kotryž k njemu rjekny: „Přisahał je Knjez a njewobžaruje to: Ty sy měšnik do wěčnosće:“) Ps. 109, 4.

22. Za tym bu Jězus lěpšeho zakonja rukowař.*

23. A druzy wšak buchu mnozy tohodla měšnicy, dokelž buchu přez smjerć zadźěwani wostać;

24. Tón pak, dokelž wostawa na wěki, ma nawěčne měšnistwo.*

25. Tohodla móže tež na wěčne wumóžić (tych), kotřiž přez njeho k Bohu přistupuja, dokelž je stajnje žiwy, zo by nas zastupował.*

26. Přetož tajki wyšši měšnik slušeše so nam: swjaty, njewinowaty, njeznjećisćeny, wotdźěleny wot hrěšnikow a kiž je wyšši dyžli njebjesa;*

27. Kotryž njetrjeba wšědnje, jakož měšnicy, najprjedy za swoje hrěchi wopory woprować a potom za ludowe; přetož to sčini jónu, jako je sebje samoho woprował.*

28. Přetož zakoń postaja čłowjekow za měšnikow, kotřiž maju slabosće; ale słowo přisahi, kotrež so sta po zakonju, (postaji) Syna na wěki dokonjaneho.*

STAW VIII.

Měšnistwo Khrystusowe je wosebnišc, dyžli levitiske, dokelž wón sedźi na prawicy Wótca a běše służownik wjetšich potajnosći dyžli měšnicy stareho zakonja. Trěbnosć noweho zakonja slěduje tež z njedospołnosće stareho a ze slubjenja Božeho přez Jeremiasa.

Hłowna wěc pak při tom, wo čimž so rěči, je: Tajkeho wyššeho měšnika mamy, kiž so posadźi na prawicu stoła majestosće w njebjesach,*

2. Jako służownik swjatnicy a woprawdźiteho stana, kotryž je stajił Knjez, a nic čłowjek.*

3. Přetož kóždy měšnik postaja so, zo by dary a wopory woprował; a tohodla je trjeba, zo by tež tónle něšto měł, štož by woprował.*

4. Hdy by wšak na zemi był, njeby

---

22. Tónle nowy zakoń dyrbi tež tohodla dospołniši być, dyžli stary, dokelž Bóh Khrystusa z wosebitej swjatočnosću, mjenujcy z přisahu jako měšnika a srjedźićerja noweho zakonja postaji, mjez tym zo buchu levitiscy měšnicy bjez přisahi do zastojnstwa zapokazani; Khrystus pak je tež rukowař noweho zakonja, dokelž nam ze swojim zastupowanjom zawěsća, zo slubjene kubła woprawdźe dóstanjemy. — **24.** Třeća prědnosć Khrystusoweho měšnistwa před levitiskim wobsteji w tom, zo levitiscy mrěja, zo tohodla jedyn po druhim sćěhuje, a zo su tohodla mnozy; Khrystus je pak wěčnje žiwy, njetrjeba tohodla nastupnika, a je potajkim jenički měšnik za wšě časy. — **25.** Dokelž je měšnik za wšě časy, móže tež wěčnje, we wšěch časach zbóžnych činić wšitkich, kotřiž k njemu swój wućek bjeru a do njeho wěrja, dokelž tych budźe pola Wótca wěčnje zastupować. — **26.** Tajki měšnik, kiž njepřestawajo za nas prosy, móžeše jenički nam pomhać; měšnik, kotryž měješe wšitke dospołnosće, wot wyššeho měšnika stareho zakonja žadane, njesměrnje nadobnišo, zamóže pola Wótca tež wjacy. — **27.** Levitiscy měšnicy běchu sami hrěšnicy, a tohodla dyrbjachu wšědnje tež za swoje hrěchi woprować; to pak njetrjeba swjaty njewinowaty měšnik noweho zakonja. Tež njetrjeba wón wšědnje za hrěchi ludu znowa woprować; to sčini jónu a tak, zo jeho wopor płaći za wšě hrěchi a za wšě časy, hdyž sebje samoho njebjeskemu Wótcej zwoprowa. — **28.** Měšnicy, kotrychž zakoń staješe, běchu čłowjekowje, słabosćam a hrěcham podćisnjeni; wyšši měšnik, kotryž so po zběhnjenju zakonja, z přisahanym słowom Božim postaji, je Syn Boži, dokonjany, dospołny, bjez hrěcha wěki na wěki.

VIII. **1.** Hłowna prědnosć Khrystusoweho měšnistwa je w tom, zo w njebjesach na Božej prawicy swoje měšniske zastojnstwo wukonja, a nic jakož levitiscy měšnicy, jeno w swjatnicy templa na zemi. — **2.** We pusćinje, hdźež Israelitowje 40 lět po wukhodźe z Egiptowskeje přebywachu, khowašo so kašć sluba w swjatym stanje; wjele pozdźišo hakle pod kralom Salomonom bu w Jeruzalemje templ za njón natwarjeny a w jeho „Najswjećišim“, do kotrehož wyšši měšnik jeno jónu za lěto zastupi, khowaše so kašć sluba. Khrystus dokonja swoje měšniske zastojnstwo tež w jenom stanje, tola nic wot čłowjekow stajenym, ale wot Boha, we woprawdźitym Najswjećišim, w njebjesach. — **3.** Dokelž kóždy měšnik po swojim zastojnstwje dary wopruje, dyrbi Khrystus, zo by wěrny měšnik był, w njebjesach Bohu dary woprować.

měšnik był, dokelž bychu tu (druzy) byli, kotřiž dary wopruja po zakonju,*

5. Kotřiž wotznamjenju a wotsćěnjej njebjeskeje swjatnicy służa, jakož bu Mójzesej přikazane, hdyž chcyše stan dodźěłać: „Kedźbuj“, rjekny, „zo wšitko sčiniš po wotznamjenju, kotrež bu ći pokazane na horje.“* 2. Mójz. 25, 40.

6. Nětko pak je ćim wosebnišu służbu docpěł, čim lěpšeho sluba srjedźićeř je, kotryž je z lěpšimi slubjenjemi potwjerdźeny.*

7. Přetož hdy by tamny prěni slub bjez poroka był, njeby drje za druhi so město pytało.*

8. Přetož jim porokujo praji: „Hlej, dny přińdu, praji Knjez, a dokonjam z domom Israel a z domom Juda* nowy slub, Jer. 31, 31.

9. Nic po zakonju*, kotryž sčinich z jich wótcami na dnju, na kotrymž jich za ruku wzach, zo bych jich wuwjedł z Egiptowskeje; přetož woni njezwostachu w mojim slubje, a ja jich zanjechach, praji Knjez.

10. Přetož to je slub, kotryž sčinju z domom Israel po wonych dnjach, praji Knjez: Dam swoje přikaznje do jich mysle, a do jich wutroby je napišu; a budu jim Bóh, a woni budźa mój lud.*

11. A njebudźe (wjacy) wučić kóždy swojeho bližšeho, a kóždy swojeho bratra, prajo: Póznaj Knjeza; přetož wšitcy budźa mje znać wot najmjeńšeho hač do najwjetšeho z nich.*

12. Dokelž budu miłosćiwy jich njeprawosćam a na jich hrěchi hižo njespomnju.“*

13. Hdyž pak praji „nowy“, je prěni sčinił „stary“. Štož pak stari a słabnje, je blizko zahinjenju.*

STAW IX.

Z toho, štož w starym zakonju běše, a z njedospołnosće tehdyšich woporow, dopokazuje dospołnosć noweho, w kotrymž Khrystus, měšnik a wopor jónu woprowany, swědomjo wučisći wot hrěchow; wón dyrbješe k wobkrućenju noweho zakonja wumrěć.

Měješe wšak tež prěni (slub) postajenja Božeje słužby a nazemsku swjatnicu.*

4. Na zemi njemóžeše Khrystus měšnik być, kiž by swoje zastojnstwo z woprowanjom widźomnych darow zastojał, dokelž běchu tu měšnicy po zakonju postajeni ze splaha Levi; tuž móžeše Khrystus jeno měšnik być w druhej, w njebjeskej swjatnicy. — 5. Swjatnica templa, w kotrejž levitiscy měšnicy służa, je jeno słaby wobraz, jeno jakož sćěń porno njebjeskej swjatnicy; po tutej měješe Mójzes swjatnicu na zemi natwarić, kaž so to na zemi hodźěše. — 6. Měšniske zastojnstwo w njebjesach je tohodla wjele wosebniše, dokelž je njebjeska swjatnica wjele wosebniša; wo telko wyšše je Khrystusowe měšnistwo w njebjesach, wo kelkož wosebniši je slub mjez Bohom a čłowjekami přez njeho sčinjeny; přetož tu su čłowjekej wjele wosebniše kubła lubjene, dyžli w starym zakonju. — 7. Hdy by stary zakoń dospołny był, hdy by čłowjeka z Bohom wujednać móhł, njeby Bóh město za druhi pytał, njeby wot dawna nowy slub přihotował. — 8. Dom Israel a dom Juda staj wobě kralestwje, do kotrejuž so Židźa pod Roboamom rozdźělichu, a kotrajž měještaj so w nowym zakonju zaso zjednoćić. — 9. Nowy slub njebudźe jako prěni, kotryž po wukhodźe z Egiptowskeje z wótcami israelskeho ludu sčinich, a kotryž woni wšelako złamachu, a z tym tež mje pohnuchu, zo jich wopušćich. — 10. Nowy slub, kotryž sčinju, hdyž postajeny čas přińdźe, njebudźe na kamjenitne tafle napisany, ale do jich wutrobow, tak zo budźa znutřkownje pohnuwani a tež posylnjeni, zo nowe kaznje dopjelnja, a potom budu ja, jako jich Bóh, w lubosći za nich so starać a woni budźa jako mój lud mi swěrnje słužić. — 11. Tónle nutrny slub, kotryž Bóh z čłowjekami sčini, dowjedźe jich k lěpšemu spóznaću Boha; z Božeho zjewjenja nawuknu wšitcy lěpje a wěrnišo Boha spóznawać, dyžli wot wučenych čłowjekow, kotřiž swoje spóznaća druhim zdźěluja. — 12. Tute dobroty, posylnjenje jich wole a rozswětlenje jich rozoma, jim tohodla wopokazam, dokelž sym miłosćiwy a jich hrěchi jim spušćam. — 13. Hdyž Bóh přez swojeho profetu we nowym slubje rěči, čini z tym prjedawši slub „stary“. Štož pak stari a słabnje, bliži so k swojemu kóncej. Tak bě (to chce list ze słowow profety Jeremiasa dopokazać) hižo tehdy prěni slub zesłabnył a zestarił, a bližeše so k swojemu kóncej; nětko je zběhnjeny přez nowy slub, přez Khrystusa sčinjeny.

IX. 1. List dopokazuje dale přednosć Khrystusoweho měšnistwa nad levitiskim, wopisujo swjatnicu stareho zakonja, kotraž pak tola, runjež běchu w njej tak swjate sudowja a tak swja-

2. Přetož stan bu natwarjeny, prěni, w kotrymž běchu swěčnik a blido a předkładne khlěby, a tón rěkaše Swjate.*

3. Za druhim zawěškom pak běše stan, kiž rěkaše Najswjećiše,

4. A měješe złoty kadźidłownik* a kašć sluba, poćehnjeny na wšěch stronach ze złotom, w kotrymž běše złote sudowjo z mannu a Aaronowy kij,** kotryž bě so zazelenił, a zakonjowej tafli.

3. Mójz. 16; 4. Mójz. 16; 3. Kral. 8, 9;' 2. Paral. 5, 10.

5. Nad nim pak běštaj Cherubimaj krasnosće, kotrajž wobsćěnještaj wěko wujednanja, wo čimž njeje trjeba nětko w jednotliwym rěčeć.*

6. Hdyž bě to tak připrawjene, khodźachu drje do prědnišeho stana stajnje měšnicy, zo bychu služby woporow wukonjeli;

7. Do druheho pak jónu za lěto jeno wyšši měšnik sam, nic bjez krewje, kotruž za swoje a ludowe přestupjenja woprujo,* 2. Mójz. 30, 10; 3. Mójz. 16, 2.

8. Z čimž Duch swjaty woznamjenja, zo hišće njeje wotewrjeny puć do swjatnicy, hdyž ma prědniši stan hišće wobstaće;*

9. Štož je znamjo přitomneho časa, po kotrymž so wopruja dary a wopory, kotrež njemóža w swědomju dospolneho sčinić toho, kotryž (Bohu) słuži jeno w jědźach a napojach,*

10. A we wšelakich wumywanjach a ćělnych wosprawnjenjach, kotrež su nałožene hač do časa naprawjenja.*

točne wopory so woprowachu, Boha wujednać njemóžeše. Swjatnica na swěće staja so tu porno swjatnicy w njebjesach, w kotrejž je Khrystus měšnik. — 2. Wopisuje so tu městno starozakońskeje Božejo služby, stan sluba, po kotrymž bu templ twarjeny ze wšelakim sudowjom. Bě drje tam jeničk swěčnik, ale tón bě sedmiručny. Předkładne khlěby, kotrychž bě dwanaće a kotrež so kóždy tydźeń z čerstwymi wotměnjachu, běchu njepřestawacy wopor 12 splahow israelskeho ludu. — 4. t. r. kadźidłowy wołtar, na kotrymž so wšědnje kadźidło zapalešo, stoješe drje hišće w Swjatym hnydom při zawěšku, kotryž Najswjećiše wot Swjateho dźěleše, ale słušeše do Najswjećišeho; wóń kadźidła měješe do Najswjećišeho ćahnyć, kotrež bě bydło Bože; dobra wóń kadźidła bě potajkim znamjo stajneje česće, kotraž ma so Bohu dawać. ** Tež sudowjo z mannu bě w kašću sluba, jakož bě Bóh poručił, zo bychu pozdźišo splahi wědźeli, z kajkim khlěbom je Bóh swój lud w pusćinje nasyćał; tež khowaše so tam Aaronowy kij, kotryž bě so zazelenił k znamjenju, zo je Bóh jeho w hódnosći wyššeho měšnika wobkrućił, hdyž so někotři njespokojni přećiwo njemu a Mójzesej zběhnychu. Bóh poruči tohodla Mójzesej, zo ma wot kóždeho splaha suchi kij do swjateho stana położić, a kotrehož kij by so na druhi dźeń zazelenił, tón budźe k měšnistwu wuzwoleny. Na Aaronowym kiju sta so tónle dźiw. — 5. Kašć sluba měješe złote wěko, kotrež bu na dnju wujednanja, hdźež wyšši měšnik do Najswjećišeho zastupi, z krewju wujednaceho wopora pokrjepjene, a tohodla mjenowaše so wujednanstwo abo město wujednanja. Na nim běštaj dwaj klečacaj jandźelej, cherubimaj krasnosće rěkanaj, dokelž takle krasnosć Božu njeseštaj. — 7. Po wopisanju starozakońskeju swjatnicow spomina list na Bože služby, kotrež so w nimaj dokonjachu. Do Swjateho khodźachu měšnicy wšědnje, dokelž rano a wječor woprowaše so kadźidłowy wopor a sedmiručny swěčnik zastara so z čerstwym wolijom. Do Najswjećišeho pak zastupi wyšši měšnik jeno jónu, a to na dnju wujednanja; tehdy njeseše tam krej wujednaceho wopora, kotryž bě woprował za swoje a ludowe njewědomosće, t. r. přestupjenja kazni, kotrež běchu so z překhwatanja a njekedźbnosće stałe; hrěchi pak, kotrež běchu wědomje skućene, so njespušćowachu, khiba ze smjerću Khrystusowej. — 8. Dokelž so wšědna woporna służba wot jednorych měšnikow w prěnim dźělu swjateho stana, we Swjatym, dokonješe, je wona znamjo stareho zakonja, jakož je Najswjećiše abo druhi dźěl stana znamjo njebjes, wěrneho a woprawdźiteho Najswjećišeho. Zo wšědnym měšnikam dowolene njebě do Najswjećišeho zastupić, znamjenja, zo, doniž tón přez nich a jich woporne město woznamjenjeny stary zakoń wobstoji, jeho přisłušnikam do woprawdźiteho Najswjećišeho zastupić dowolene njeje, dokelž z Bohom wujednani njejsu. To chcyše Duch swjaty k wědźenju dać, hdyž přez Mójzesa postaji, zo wšědny měšnik do Najswjećišeho zastupić njesmě. — 9. Prěni dźěl stana je wobraz nětko hišće wobstojaceho stareho zakonja, přitomneho časa, w kotrymž so wopory hišće wopruja a wšelake zwonkowne Bože służby hišće dokonjeju, kotrež tola znutřkownje w swědomju człowjeka wučisćić njezamóža. — 10. Tute wopory spušćeju jeno přestupjenja kazni, kotrež za zwonkowne žiwjenje, za jědź a piće, płaćachu a tajke přestanu w času, hdyž na jich město něšto dospołniše, nowy zakoń, nastupi.

11. Khrystus pak je přišoł jako wyšši měšnik přichodnych kubłow* a přez wjetši a dospołniši stan, nic z ruku dźěłany, to je nic tuteje stwórby,**

12. Też nic přez krej kózłow abo ćelatow, ale přez swoju samsnu krej je zastupił jónu do Najswjećišeho, wěčne wumóženje namakawši.*

13. Přetož jelizo krej kózłow a ćelcow a pokrjepjowacy popjeł jałojcy,* znječisćenych poswjećuje k wučisćenju ćěła:**

3. Mójs. 16, 15.

14. Ćim wjacy krej Khrystusa, kiž je přez Ducha Swjateho sebje samoho jako bjezporočny wopor Bohu woprował, wučisći naše swědomjo wot mortwych skutkow, k słužbje žiwemu Bohu?*

1. Pětr. 1, 19; 1. Jan. 1, 7; Zjewj. 1, 5.

15. A tohodla je wón noweho sluba srjedźićeř, zo bychu ze smjerću, kotraž so sta k wujednanju tych přestupjenjow, kotrež běchu pod prěnim slubom slubjenje wěčneho herbstwa dóstali ći, kotřiž su powołani.* Gal. 3, 17.

16. Přetož hdźež je testament, dyrbi smjerć nastupić toho, kotryž je testament sčinił.*

17. Přetož testament je (jeno) při zemrětych wěsty; hewak hišće njepłaći, doniž je žiwy, kotryž je testament sčinił.

18. Tohodla njebu ani prěni (slub) bjez krewje poswjećeny.*

19. Přetož hdyž bě kóžda kaznja w zakonju wot Mójzesa wšomu ludej čitana, wza wón krej ćelatow z wodu a purpurowej wołmu a z isopom,* a pokrjepi knihu samu a też wšón lud,

11. List wuzběhuje nětko wot 9, 11—10, 19 prědnosć Khrystusoweho měšnistwa w nastupanju woporneho dara. Khrystus jako wyšši měšnik dobywa člowjekam ze swojej próstwu a ze swojim woporom wosebniše kubła, dyžli stary zakoń; tutón móžeše na te same jeno jako přichodne pokazować, mjenujcy na wujednanje z Bohom a na wěčne wozboženje. ** Wyšši měšnik stareho zakonja dyrbješe, zo by do Najswjećišeho přišoł, swjatnicu t. j. přez prěni dźěl swjateho stana přeńć; tak je też Khrystus, zo by do woprawdźiteho Najswjećišeho, do njebjes k trónej Božemu přišoł, swjatnicu přešoł, ale wjele wosebnišu, nic wot člowjekow stajenu, nic tutej zemskej stwórbje přisłušacu, ale přez wobnjebjo, přez kotrež so ze swojim do-njebjes-spěćom pozběhny. — 12. Jónu za lěto zastupi wyšši měšnik stareho zakonja do Najswjećišeho, zo by tam z krewju ćeleća, kotrež za swoje hrěchi woprowaše, a z krewju kózła, kotrehož za ludowe hrěchi woprowaše, wěko sluboweho kašća pokrjepił. Tónle dwoji wujednacy wopor wotewri takrjec wyššemu měšnikej přistup do Najswjećišeho; tak wotewri sebi też Khrystus přistup do woprawdźiteho Najswjećišeho, do njebjes z wopornej krewju, a to ze swojej samsnej, kotruž bě na křižu rozlał. Jeno jónu přela swoju krej a zastupi z njej do njebjes a to dosahaše k wumóženju za wšitke časy. — 13. Po přikazni (4. Mójz. 19.) bu čeŕwjena jałojca jako wujednacy wopor zarězana a cyle spalena. Popjeł so khowaše, a bu do wody změšany, z kotrejž so ći pokrjepjachu, kotřiž běchu so z dótknjenjom ćěła wonječisćili. ** Tute wopory wučisćachu jeno ćěła, dokelž z přestupjenjom přikazni běchu też jeno tute wonječisćene; tuž tajcy jeno wonkownje jako nječisći płaćachu a tohodla njesmědźachu ze swojimi sobučłowjekami wobkhadźować. Swědomjo samo pak njezamóžachu wučisćić. — 14. Wopory stareho zakonja dyrbjachu jeno bjez wonkowneho njedostatka być a woprowachu so bjez wole, jeno cyle zwonkownje; Khrystus pak běše bjez winy, cyle swjaty, a woprowaše so, dokelž sam chcyše; jeho wopor bě potajkim dobrowólny, duchowny skutk, kiž bu přez Ducha swjateho počaty a wjedźeny. Hdyž tamne njedospołne wopory wučisćachu, ćim wjacy změje wučisćacu móc tónle wopor; hdyž tamne, dokelž běchu jeno zwonkowne, jeno ćěła wučisćachu, budźe tónle, dokelž je duchowny, dušu abo swědomjo wučisćeć; a da nam móc, zo so zdalujemy hrěšnych skutkow, kotrež maju swoje žórło w duchownej smjerći, w duši hrěcham podćisnjenej, a zo móžemy Bohu słužić w duchu a wěrnosći. — 15. Ze swojej dobrowólnej smjerću załoži Khrystus nowy lěpši slub, kotryž slubjene kubła wěčneje zbóžnosće woprawdźe wudźěla wšěm, kotřiž su po Božej radźe powołani; přetož hrěchi, kotrež běchu so hišće pod prěnim slubom stałe, su přez jeho smjerć zničene, wodate. — 16—18. Khrystus dyrbješe wumrěć, zo by so nowy slub załožić móhł, dokelž testament dóstanje hakle płaćiwosć ze smjerću toho, kotryž je jón činił. Nowy slub wotkazuje něšto, mjenujcy te kubła, kotrež wěčnu zbóžnosć přihotuja. Zo bychu so tute wotkazane kubła wudźělеć směłe, dyrbi wotkazowar, Khrystus wumrěć. Dokelž testament jeno ze smjerću płaćiwosć dóstawa, bu też prěni stary testament z krewju swjećeny, kotraž so z morjeneho wopora wza. — 19. Isopowy kij z wołmu wobwity běše krjepjawka.

20. Prajo: „To je krej sluba, kotryž je Bóh wam postajił.“* 2. Mójz. 24, 8.

21. Też stan a wšitke sudowja służby z krewju tohorunja pokrjepi.*

22. A nimale wšitko po zakonju z krewju so wočisćuje, a bjez přelećа krewje njestawa so wodaće.*

23. Potajkim je trěbne, zo wotznamjenja njebjeskich wěcow z tymi woporami so wočisćuja; njebjeske same pak z lěpšimi, dyžli su tute.*

24. Přetož Khrystus njezastupi do Najswjećišeho, z ruku dźěłaneho, kotrež je wotznamjo woprawdźiteho, ale do njebja samoho, zo by nětko so pokazał před wobličom Božim za nas:*

25. Tež nic, zo by často sebje woprował, jakož wyšši měšnik zastupuje kóžde lěto do Najswjećišeho z cuzej krewju;*

26. Hewak dźě by dyrbjał často ćerpjeć wot spočatka swěta;* ale nětko je jónu w dopjelnjenju časow so pokazał k wuhubjenju hrěcha přez swój wopor.**

27. A jakož je čłowjekam postajene jónu wumrěć, a potom sud,

28. Tak je też Khrystus jónu woprowany, zo by wuhubił hrěchi mnohich; druhi króć pokaže so bjez hrěcha tym, kotřiž na njeho čakaju, k spomóženju.* Rom. 5, 9; 1. Pětr. 3, 18.

STAW X.

Dla njedospołnosće woporow stareho zakonja dyrbješe so nowy założić, přez kotrehož jenički wopor su wšitke hrěchi zběhnjene; jeli zo so jenu njepřizamknjemy z wěru, nadźiju a lubosću a z dobrymi skutkami, budźemy krućišo khostani, dyžli přestupjerjo stareho zakonja. Khwali pak też Židow, zo su wjele ćerpjeli a ćerpjacych podpěrali.

Přetož hdyž ma zakoń sćěń přichodnych kubłow, nic wobraz wěcow samón, njemóže nihdy z kóždolětnje jenajkimi woporami, kotrež njepřestawajcy so woprują, přistupowacych zdokonjeć.*

---

20. t. r. woporna krej, z kotrejež pokrjepjenjom so slub swjeći, kotryž Bóh z wami čini. — **21.** Jakož lud, tak swjećachu so z pokrjepjenjom woporneje krewje też sudowja, při Božich słužbach trjebane. — **22.** Wosoby a wěcy, zakońscy wonječisćene wěcy wučisćachu so z pokrjepjenjom woporneje krewje a bjez njeje njespušćachu so přestupjenja zakonja. We starym zakonju so tak powšitkownje wěrješe, zo móže jeno z přelećom krewje čłowjek wot hrěchow so wučisćić a z Bohom wujednać. — **23.** Njedospołne wobrazy njebjeskeje swjatnicy, jako swjaty stan a jeho sudowja dyrbjachu so z tajkimi woporami čisćić; njebjeska swjatnica pak z wjele wosebnišimi wotewrić a swjećić, dyžli z tutymi woporami. — **24.** Khrystus stoji w njebjeskej swjatnicy před wobličom Božim, zo by nas stajnje zastupował, a nic w jeje wobrazu, jakož wyšši měšnik stareho zakonja. — **25.** Khrystus njetrjeba swój wopor wobnowjeć, njebjo wopušćić a z nowym woporom tam so wróćić, jakož to starozakoński měšnik činješe, kotryž kóžde lěto wopor wobnowješe; Khrystusowy wopor wujedna wšitke hrěchi, tuž njetrjeba so wospjetować; starozakoński wopor pak wujedna přestupjenja jenoho lěta, a tohodla dyrbješe kóžde lěto wobnowjeny być. — **26.** Starozakoński wyšši měšnik, kiž z cuzej krewju do Najswjećišeho dźěše, wšak móže kóžde lěto nowy wopor woprować, zo by z jeho krewju z nowa přistup do Najswjećišeho wotewrił; Khrystus pak ze swojej samsnej krewju, dokelž jeno z njeju móžeše sebi přistup do njebjeskeje swjatnicy dobyć. Hdy by wjacykróć do njebjes zastupić měł, by też wjacykróć ćerpjeć a swoju krej přelec dyrbjał, haj by to hižo činić dyrbjał wot spočatka swěta, dokelž chcyše wšitke hrěchi, też prěni hrěch prěnjeju staršeju wujednać. ** t. r. njeje wjacykróć na zemi so zjewił a ćerpjeł, ale jeno jónu, a tónle jeničkí wopor je wšitke hrěchi zničił. — **28.** Jakož čłowjek jeno jónu wumrje, a jeno jónu wot smjerće wstanje, zo by zjawnje sudźeny był, tak je też Khrystus jónu wumrjeł, ale ze swojej smjerću wšitkich hrěchi zničił; zjewi drje so hišće jónu, nic jako z hrěchami wobćeženy wopor, ale jako žadosćiwje wočakowany zbóžnik swojich wěriwych.

X. 1. Dokelž dyrbjachu starozakońsko wopory stajnje so wospjetować, je z tym dopokazane, zo čłowjeka wučisćić a z Bohom wujednać njemóža; Khrystusowy jónu woprowany wopor je wšěch čłowjekow z Bohom wujednał. W starym zakonju namakamy drje sćěń tych kubłow, kotrež su wot Boha za čas wumóženja slubjene, nic pak jich woprawdźitosć; stary zakoń njeměješe płaćiweho wopora a wujednanja; přetož wopory, kotrež kóžde lěto wot wyššeho měšnika so woprowachu, njezamóžachu tych, kotřiž so z nimi Bohu bližachu, wučisćić a z Bohom wujednać.

2. Hewak bychu přestałe woprowane być, dokelž woprowacy, jónu wučisćeni, njebychu žanoho hrěcha wjacy wědomi byli:*

3. Ale přez nje stawa so wopomnjeće hrěchow kóždolětnje;*

4. Přetož njemóžne je, zo bychu přez krej bykow a kózłow hrěchi so spušćowałe.*

5. Tohodla praji do swěta zastupujo: „Wopora a dara njejsy chcył, ale ćěło sy mi wuhotował.* Ps. 39, 7.

6. Spalne wopory a (wopory) za hrěchi njespodobachu so tebi.

7. Tehdy rjeknych: Hlej, du; w spočatku knihi je pisane wo mni, zo bych činił, Božo, twoju wolu.“* Ps. 39, 8.

8. Wyše prajo: Woporow a darow, a spalnych woporow za hrěch njejsy chcył, a njespodobachu so tebi, kotrež po zakonju so wopruja;

9. Tehdy rjeknych: Hlej, du, zo bych činił, Božo, twoju wolu.“ (Z tym) zběha prěnje, zo by postajił druhe.*

10. A w tutej woli smy swjatosćeni přez woprowanje ćěła Jězusa Khrystusa jónu na přeco.*

11. Kóždy měšnik mjenujcy stoji, zo by wšědnje słužił a te same wopory často woprował, kotrež ženje hrěchi wotewzać njemóža.

12. Tónle pak, jedyn wopor za hrěchi woprowawši, sedźi na wěčne na prawicy Božej,*

13. A čaka dale, „hač budźa położeni jeho njepřećelowje jako podnožk jeho nohow“.* Ps. 109, 2; 1. Kor. 15, 25.

14. Přetož z jenym woporom je wón zdokonjał do wěčnosće tych, kotřiž swjatosćeni bywaju.*

15. Swědči pak nam tež Duch swjaty. Přetož hdyž je prajił:

16. „To pak je slub, kotryž z nimi

---

2. Hdy bychu wopory tych, kotřiž z nimi Bohu służa, wučisćeli, njebychu so woni dale jako hrěšnicy čuli, ale jich swědomjo by jim swědčiło, zo su sprawni a tuž njebychu wopory wospjetować trjebali. — 3. t. r. kóžde lěto wopominaju so tamne hrěchi a wopruje so za nje, zo bychu spušćene byłe. Wyšši měšnik wuznawa při woporje w mjenje ludu nadrobnje hrěchi, kotrež so w běhu lěta skućichu. — 4. Hrěchi, kotrež so z dušu, z wolu dokonjeju, njemóža so přez cyle zwonkowne wopory zničić. — 5. Zo starozakońske wopory k wujednanju čłowjekow njedosahaju, a zo Bóh dospołniši wopor žada, je so hižo w 39. psalmje wěšćiło ze słowami, kotrež drje David najprjedy sam wo sebi praji, kotrež pak so woprawdźe dopjelnichu w Khrystusu při jeho wočłowječenju; přetož Bóh bě jemu ćěło přihotował, kotrež měješe na město dotalnych woporow stupić, a cyle jeho wolu hač do sameje smjerće činicy, wěrny jemu posłušny wopor być. — 7. t. r. hdyž mi ćěło přepoda, hdyž mějach so wočłowječić, slubich we wšim tebi posłušny być, twojej woli so cyle podćisnyć. — 9. Z tutymi słowami, z kotrymiž Bóh swoju njespokojnosć ze wšěmi starozakońskimi woporami wupraji, zběha je a staja na jich město druhi, wopor Khrystusoweje dospołneje posłušnosće. — 10. Přez tule wolu Božu, kotraž dospołnu posłušnosć Syna Božeho žadaše, smy so z Bohom wujednali a buchmy swjatosćeni; w tej posłušnosći woprowaše Jězus Khrystus swoje ćěło jako wopor na křižu. — 12. Starozakońscy měšnicy wospjetuja dźeń wote dnja w swjatnicy swoje wopory, kotrež Boha wujednać njezamóža, Khrystus pak woprowaše jenički wopor, kotryž hrěchi zniči a je nětko za wšě časy do njebjeskeje swjatnicy zastupił a ma dźěl na Božej krasnosći, sedźo na prawicy Božej. — 13. t. r. njewopušći znowa njebjo, zo by so woprował, ale wočakuje na prawicy Božej sedźo płody wopora, zo so wšitcy jeho přećiwnicy jemu podćisnu. — 14. Z jenym woporom je Khrystus přebohate hnady dobył, kotrež zamóža wšitkich wot hrěchow wučisćić a swjatosćić, kotřiž sebi we wěrje do Khrystusa tute hnady přiswojeju. Hdyž tudy, jakož tež na někotrych druhich městnach lista so wuzběhuje, zo je Khrystus ze swojim jeničkim woporom na křižu wšitkich čłowjekow hrěchi zničił a hnady wozboženja za wšitkich přihotował, a zo tohodla druheho wopora trjeba njeje, njerěči so tola přećiwo woporej Božeje mšě, kotraž so wot słónca skhadźenja hač do jeho khowanja po wšim katholskim swěće wopruje. Z tym so wuči, zo Khrystus znowa swój krwawny wopor na křižu wobnowjeć njetrjeba, ale zo jenički dosahaše k dospołnemu wujednanju njebjeskeho Wótca; Boža mša njeje druhi wopor, ale tón samy, kotryž njekrwawnje na wšěch městach krwawny wopor jako přitomny předstaja a jeho płody wšitkim přiwobroća. Tón samy wyšši měšnik Jězus Khrystus, kiž w njebjesach stajnje swojemu Wótcej zasłužby swojeje bołosćiweje smjerće wopruje, podawa na zemi tohorunja bjez přestaća swoje hnady we woporje Božeje mšě; woboje je trěbne k wozboženju čłowjekow.

sčinju po wonych dnjach“ praji Knjez: „Dam swoje zakonje do jich wutrobow, a do jich mysli je zapisam,

Jer. 31, 33; wyše 8, 8.

17. (Rjekny:) A na jich hrěchi a njeprawosće hižo njespomnju wjacy.“*

18. Hdźež pak je wodaće tutych, hižo njeje wopor za hrěchi.*

19. Mějcy potajkim,* bratřa, dowěru na zastupjenje do Najswjećišeho přez krej Khrystusowu,**

20. Jako nowy a žiwy puć, kotryž je nam poswjećił, přez zawěšk, to je swoje ćěło,*

21. A wulkeho měšnika nad domom Božim:*

22. Přistupmy z prawej wutrobu we połnosći wěry, wučisćeni we wutrobach wot złeho swědomja, a wotmyći na ćěle z čistej wodu,*

23. Dźeržmy wuznaće našeje nadźije njekhabłace, (přetož swěrny je tón, kotryž je slubjenje dał),*

24. A kedźbujmy jedyn na druheho k zbudźenju lubosće a dobrych skutkow,

25. Njewopušćejcy naše zhromadźenje, jakož je někotrych přiwučenje, ale napominajmy so mjez sobu, a to ćim bóle, čim bóle so bliži widźiće dźeń.*

26. Přetož jelizo samowólnje hrěšimy, hdyž smy spóznaće wěrnosće dóstali, njezbywa hižo wopor za hrěchi;*

Wyše 6, 4.

27. Ale jara strašne wočakowanje sudu a surowosć wohnja, kotryž přećiwnikow póžrje.*

28. Je-li štó Mójzesowy zakoń přestupił, dyrbi wumrěć bjez smilnosće při dwěmaj abo třoch swědkach.

5. Mójz. 17, 6; Mat. 18, 16; Jan. 8, 17; 2. Kor. 13, 1.

29. Wo kak wjele hórše khostanja, zda so wam, zasluža, štóž je Syna Božeho poteptował a krej sluba, z kotrejž bu swjećeny, za nječistu měł a Ducha miłosće wohanił?*

---

17. Zo přez wopor Khrystusowy so wšitke hrěchi spušća, wuči Duch swjaty přez profetu Jeremiasa, hdyž lubi, zo w nowym zakonju na hrěchi dale spominać njecha. Nowy zakoń pak bu założeny ze smjerću Khrystusowej na křižu. — **18.** Wopory so woprowachu, zo bychu woprowacym wodaće hrěchow dobyłe; hdyž pak su wšitke hrěchi wodate, njetrjeba so dale woprować. — **19.** Dopokazawši, zo je nowy zakoń wjele wosebniši dyžli stary, rozwuča list nětko wo winowatosćach, kotrež z toho za žiwjenje sćěhuja; napomina najprjedy, zo bychu wšitcy swoju krutu wěru do Jězusa Khrystusa wuznawali a Bože słužby pilnje wopytowali. ** t. r. dokelž je Khrystus tež za nas swoju krej přelał, móžemy so nadźijeć, zo do njebjeskeje swjatnicy zastupimy. — **20.** t. r. tónle nowy, prjedy njekhodźeny, žiwy puć, je Khrystus sam ze swojej wučbu a ze swojim přikładom poswjećił, hdyž je jón sam najprěni šoł, nam jako přikład; přez zawěšk t. r. jakož starozakoński měšnik zawěšk zběhny, zo by do Najswjećišeho zastupił, tak dyrbješe Khrystus swoje ćěło zběhnyć, t. r. morić dać, zo by do njebjes zastupić móhł. — **21.** t. r. dokelž mamy tak mócneho měšnika, kiž je postajeny nad domom Božim a kiž knježi w njebjesach. — **22.** K njebjeskej swjatnicy pak móžemy jeno přistupić přez wopor Khrystusowy z njetajenej wutrobu, kotraž je cyle přeswědčena we tom, štož wěri, jako wosprawnjeni wot kóždeho hrěcha a myći z čisćacej wódu swjateje křćeńcy. — **23.** Z njetajenej, kruće wěriwej wutrobu žada so tež njekhabłaca nadźija a w dobrych skutkach žiwa lubosć; potajkim hłowne počinki křesćanskeho žiwjenja dyrbja ći měć, kotřiž na pućn wot Khrystusa pokazanym dó njebjeskeje swjatnicy kročić so prócuja. — **25.** Dale tež napomina list čitarjow, zo bychu pilnje do zhromadźenjow khódźili, a tudy so ko křesćanskemu žiwjenju napominać dali, a to tohódla, dokelž móže so z wěstych znamjeni sudźić, zo dźeń druheho přikhada Khrystusoweho so bliži. Zda so, zo běchu někotři woliwkli a město jednorišich křesćanskich Božich słužbow pyšniše židowske w templu wopytowachu. — **26.** Čitarjo su tu napominani, zo bychu tajkeje liwkosće w křesćanskim žiwjenju so zdalowali, dokelž njemóže njekhostana wostać; přetož štóž k spóznaću wěrnosće přińdźe, a dobrowólnje ju wopušći, njemóže so znowa wujednać; přetož wopór wujednanja, wěru do Khrystusoweje wučby je zaćisnył, a židowske wopory wujednaceje mocy nimaju. — **27.** t. r. štóž křesćansku wěrnosć zaprě, smě jeno njesmilny sud a wěčne khostanje we wohnju wočakować. — **29.** Hdyž bu tón, kiž wot židowstwa k přibóžstwu so wobroći, ze smjerću khostany, budźe so zawěsće ćežšo khostać, kiž křesćansku wěrnosć prěje; přetož z tym hani Syna Božeho, jako by jeho z nohomaj teptał, a krej, z kotrejž bu nowy slub swjećeny, dźerži za złóstnikowu krej, a Ducha swjateho, žórło wšeje miłosće zacpěwa.

30. Přetož znajemy toho, kiž rjekny: „Moje je wjećenje a ja wotpłaću.“ A zaso: „Knjez budźe sudźić swój lud.“*
5. Mójz. 32, 35. 36; Rom. 12, 19.

31. Strašne je padnyć do rukow Boha žiweho.*

32. Rozpomńće pak prjedawše dny, w kotrychž, hdyž bušće rozswětleni, wulke bědźenje ćerpjenjow wutrašće,*

33. Zo bušće mjenujcy zdźěla přez hanjenja a ćěsnosće na wobhladowanje stajeni, zdźěla pak towafšojo tych, kotřiž tak činjachu.*

34. Přetož tež z jatymi běšće żelniwi a wurubjenje swojich kubłow z wjesołosću znjesešće, wědźicy, zo maće lěpše a trajace wobsedźeństwo.*

35. Njepušćće tohodla swoju dowěru, kotraž ma wulke myto.

36. Přetož sćerpliwosć je wam trěbna, zo byšće wolu Božu činicy docpěli slubjenje.*

37. Přetož hišće jara mała khwilka, a kiž ma přińć, přińdźe a njebudźe so komdźić.* Hab. 2, 3. 4; Rom. 1, 17; Gal. 3, 11.

38. „Mój sprawny pak je žiwy z wěry; hdyž pak by so wottorhnył, njebudźe so spodobać mojej duši.“*

39. My pak njejsmy dźěći wottorhnjenja k zahinjenju, ale wěry k dobyću duše.*

STAW XI.

Mócnje poruča wěru z přikłada wótcow wot spočatka swěta hač k Davidej a profetam; a z cyła što su dokonjeli a ćerpjeli přez wěru a tola połne myto dotal njedóstachu.

Wěra pak je podstata nadźijomnych wěcow, dopokaz njewidźomnych.*

2. Přetož we njej su swědčenje dóstali stari [wótcy].*

3. Z wěru spóznawamy, zo bu swět stworjeny přez słowo Bože, zo bychu z njewidźomnych wěcow sćinjene byłe widźomne.* 1. Mójz. 1, 3.

---

30. t. r. wěmy, zo je tón, kiž to rjekny, swěrny a zo tohodla dopjelni, štož je lubił abo hrozył. — **31.** Bóh, kiž njeje mortwy přibóh, ma móc, swojich přećiwnikow surowje khostać. — **32.** Po hrózbach napomina list k wutrobitosći, dopominajo na swěru a horliwosć, z kotrejž tež w ćerpjenjach křesćansku wěru wuznawachu w prěnich časach jich rozswětlenja, t. r. hnydom po přiwzaću křesćanstwa. Najskerje su tu přesćěhanja měnjene, kotrež měješe cyrkej wot Židow w Jeruzalemje wustać, hdźež wosebje Saul so wuznamjenješe; hl. Jap. sk. 8. — **33.** Kotřiž sami njeběchu přesćěhani, widźachu, kak maju druzy ćerpjeć a pytachu tym ze sobuželenjom a ze skutkami lubosće jich ćwěle połóžeć. — **34.** Za časne kubła, kotrež su wam wot přećiwnikow wěry wzate, dóstanjeće wěčne w njebjesach. — **36.** Wosebje napomina list k sćerpnosći a k wutrajnosći, zo byšće wolu Božu dokonjejcy, slubjene myto sebi dobyli. — **37.** Dyrbiće ćim sćerpniši a wutrajniši być, čim bliže je čas, w kotrymž Khrystus přińdźe, kiž je swój přikhad slubił přez profetu Habakuka (2, 3. 4.). — **38.** Sprawny dóstanje z tym, zo we wěrje kruty wostanje, slubjene myto; štóž bojaznje wěru zapřěje, na tym njezměje Knjez spodobanja. — **39.** My pak njesłušamy k tym, kotřiž swoju wěru z bojosće zaprěwši wěčnje zahinu, ale k tym, kotřiž ju mužnje wuznawaju a tak swoju dušu za wěčne žiwjenje zakhowaju.

XI. **1.** Židźa njechachu w Jězusu slubjeneho Messiasa spóznać, dokelž mócneho krala wočakowachu, kiž by jich z romskeho poddanstwa wumóžił a jim druhe ludy podćisnył. Hdyž pak tola mnozy do njeho jako Messiasa wěrjachu, runjež bě wón na křižu wumrěł, nadźijachu so, zo to při swojim lubjenym druhim přikhadźe dopjelni, štož běchu wot prěnjeho wočakowali. Ćim dlěje nětko na tónle druhi přikhad čakachu, dokelž Khrystus jeho dźeń a hodźinu nikomu wozjewił njebě, ćim bóle słabnješe jich wěra a jich nadźija; tohodla napomina jich list, zo bychu so w nadźiji wobkrućeli a we wěrje njewoliwkli, a dopomina na krutu wěru jich wótcow; wěrić njerěka, přeswědčeny być wo wěcach, kotrež su přitomne a kotrež móža so widźeć; ale rěka: krućе přeswědčeny być wo wěcach, kotrež su hakle za přichodny čas lubjene, tak zo je čłowjek wo jich wěstosći přepokazany, hač runje je njewidźi. Wěra je zakład, na kotrymž slubjenych wěcow so nadźijemy, je pak tež podstata abo wopřijeće slubjenych kubłow, dokelž wěrjacy spušća so cyle na Boha, kiž je jemu za přichodny čas něšto lubił, njedźiwa potajkim na swoje spóznaće. Tajku krutu wěru do slubjenjow Božich mějachu, to so w tutym stawje z přikładami dopokazuje, židowscy wótcy, dobychu sebi z njej Bože spodobanje, a namakachu w njej móc k wšitkim dobrym počinkam a sćerpnosć w ćerpjenjach. — **2.** t. r. wótcy, kotrymž Bóh ze wšelakim žohnowanjom za to płaćeše, zo kruće do njeho wěrjachu. — **3.** List spomina najprjedy na někotre podawki, kotrež jeno tohodla

4. Z wěru je Abel woprował drohotniši wopor Bohu, dyžli Kain, přez kotryž swědčenje dósta, zo je sprawny, dokelž Bóh swědčenje dawaše jeho daram, a přez nju hišće rěči, hdyž je mortwy.*
5. Z wěru bu Henoch přenjeseny, zo by smjerće njewidźał, a njebu namakany, dokelž Bóh bě jeho přenjesł; přetož před přenjesenjom měješe swědčenje, zo je so Bohu spodobał.* 1. Mójz. 5, 24; Sir. 44, 16.
6. Bjez wěry pak je njemóžne, Bohu so spodobać, dokelž wěrić dyrbi, kiž k Bohu přistupuje, zo je, a zo je tym, kotřiž jeho pytaju, wotpłaćeř.*
7. Z wěru je Noe, hdyž bě rozwučenje dóstał wo tom, štož hišće widźeć njebě, so bojo archu twaril k zakhowanju swojeho domu, přez kotruž je swět wotsudźil, a bu postajeny jako herba sprawnosće, kotraž je z wěry.*
1. Mójz. 6, 14; Sir. 44, 17.
8. Z wěru posłuchaše, kiž bu pomjenowany Abraham, zo wućahny na město, kotrež měješe za herbstwo dóstać; je ćahnył, njewědźo, hdźe dźe.*
1. Mójz. 12, 1.
9. Z wěru bydleše w slubjenym kraju, jako w cuzym, w stanach přebywajo z Isaakom a Jakubom, sobuherbomaj toho samoho slubjenja.*
10. Přetož wočakowaše zakłady mějace město, kotrehož twarc a stworićeř je Bóh.
11. Z wěru dósta tež sama njepłódna Sara móc k podjeću symjenja, a to přez čas staroby, dokelž wěrješe, zo je tón swěrny, kotryž bě slubił.* 1. Mójz. 17, 19.
12. Tohodla tež z jenoho, a to pomrěteho, wuńdźechu [potomnicy] jako hwězdy njebja do mnohoty, a jako pěsk na brjozy morja, njeličomny.*
13. We wěrje wumrěchu wšitcy tući, njedóstawši slubjeni, ale nazdala je wohladajcy a witajcy a wuznawajcy, zo su přikhadnicy a hosćo na zemi.*
14. Přetož kotřiž tak rěča, woznamjenjeju, zo wótčinu pytaju.

---

wěmy, zo je wěra wopokaz njewidźomnych wěcow, abo zo smy přez nju wo wěrnosći tajkich wěcow přepokazani, kotrež njewidźimy, jakož, zo su wšitke widźomne wěcy a zo je swět z njewidźomnym słowom Božim stworjeny. — 4. Dokelž Abel we wěrje do Boha woprowaše, spodobaše so jeho wopor Bohu; a hdyž bu wot swojeho bratra we zawisći zaraženy, rěčeše hišće, dokelž Bóh praji: „Hłós krewje twojeho bratra woła wot zemje ke mni.“ — 5. Henoch bu spodźiwnje wot zemje wzaty, bjez smjerće; to so sta, dokelž kruće wěrješe a tohodla so Bohu spodobaše. — 6. Štóž chce so Bohu spodobać, dyrbi so k Bohu bližić duchownje; štóž so Bohu bliži, dyrbi najprjedy wěrić, zo Bóh je, a potom wěrić do jeho dobroćiwosće a smilnosće; přetož jeničcy z wěru zjednoćamy so zaso z Bohom a móžemy jeho hnady dóstać; z wěru pak dyrbi tež žadanje za Bohom so zjednoćić, dokelž, kotřiž jeho pytaju, tym wón wotpłaći. — 7. Noe wěrješe Božim hroženjam a boješe so jich, a bu wumóženy ze swojej swójbu, wěrješe, zo je njewěra, tehdom powšitkownje rozšěrjena, khostanje zasłužiła, a wotsudźi ju tohodla, a swojeje wěry dla bu sprawny mjenowany. — 8. Abraham t. r. wótc mnohich ludow zasłuži sebi tuto mjeno ze swojej posłušnej wěru, dokelž, hdyž Bóh k njemu praji: „wuńdź z twojeho kraja, z twojeho přećelstwa a z domu twojeho nana, a pój do kraja, kotryž ći pokažu“, posłuchaše a ćehnješe, njewědźo hdźe; hakle w Kanaan pola Sichema rjekny jemu Knjez: „Hlej, tutón kraj dam tebi a twojim potomnikam.“ — 9. Tež w tutym slubjenym kraju bydleše wón jako cuzownik, wón a jeho syn Isaak a tutoho syn Jakub, njeměјicy stajneho, kruteho sydła. Zo pak tola kruće so spušćeše na dopjelnjenje wonoho slubjenja, to swědčeše wo jeho wobstajnej wěrje; tale wěra přińdźe z wěsteje nadźije, zo je kraj, kotryž Bóh jeho potomnikam jako krute sydło slubi, jeno předznamjo tamneho kraja woprawdźiteho wotpočinka njebjeskeho Jeruzalema, kotrež je Bóh sam założił. — 11. Tež Sara, runjež so ji najprjedy njemóžne być zdaše, zo by móhła we tak wysokej starobje podjeć, bu w zmortwjenym žiwoće wožiwjena, hdyž wěrić poča, zo je Bóh, kiž bě jej syna slubił, swěrny. — 12. t. r. wot Abrahama, kotrehož móc k płodźenju bě wotemrěła, nasta wulki židowski lud. — 13. Hač do smjerće wěrjachu Abraham, Isaak a Jakub do slubjenja Božeho, runjež je dopjelnjene njewohladachu, dokelž słubjeny kraj jako stajne sydło njedóstachu, ale měјachu so tam za pućowarjow a cuzbnikow, jakož patriarcha Jakub k egiptowskemu kralej praješe: „Lět mojeho pućowanja na zemi je 130, njemnohich a złych, a wone njedosahaju do lět mojich wótcow, w kotrychž běchu cuzbnicy [na zemi].“ 1. Mójz. 47, 9.

15. A hdy bychu na tu spominali, z kotrejež wuńdźechu, bychu wšak hišće čas měli so wróćić;*
16. Ale nětko za lěpšej žadaju, to je za njebjeskej. Tohodla njehańbuje so Bóh, jich Bóh rěkać, dokelž je jim přihotował město.*
17. Z wěru je Abraham woprował Isaaka, hdyž bu spytowany, a woprowaše jednorodźeneho, kotryž bě slubjenja dóstał,* 1. Mójz. 22, 1; Sir. 44, 21.
18. Ke kotremuž bu prajene: „We Isaaku budźe tebi potomnistwo mjenowane.“ 1. Mójz. 21, 12; Rom. 9, 7.
19. Wopominajo, zo je Bóh móćny z mortwych zbudźić, čohoždla jeho tež zaso dósta jako předznamjo.*
20. Z wěru je tež Isaak požohnował z přichodnymi [kubłami] Jakuba a Esaua.* 1. Mójz. 27, 27.
21. Z wěru je Jakub požohnował mrějo wobeju synow Józefa a pokłoni so wjeŕškej jeho sceptarja.* 1. Mójz. 47, 31.
22. Z wěru spomni Józef mrějo wo wućahu dźěći Israel a poruči jim wo swojich kosćach.* 1. Mójz. 50, 23.
23. Z wěru bu Mójzes so narodźiwši tři měsacy wukhowany wot swojeju staršeju, dokelž widźeštaj krasne dźěćo, a so njeboještaj kralowskeje přikaznje.* 2. Mójz. 2, 2; 1, 17.
24. Z wěru Mójzes, hdyž bě wotrostł, zacpě syn Faraonoweje dźowki rěkać, 2. Mójz. 2, 11.
25. Wuzwoliwši radšo, ćerpjeć z ludom Božim, dyžli načasnje wjeselo hrěcha měć,
26. Hdyž wohanjenje Khrystusa za wjetše bohatstwo wuzna, dyžli pokłady Egiptowskeje; přetož hladaše na wotpłaćenje.*
27. Z wěru wopušći Egiptowsku, so njebojo kralowskeho hněwa; přetož njewidźomneho tak rjec widźo wón wutra.*
28. Z wěru swjećeše jutry a wulećе krewje, zo by, kotryž prěnjoród zahubješe, so jich njedótknył.* 2. Mójz. 12, 21. 28.

15. Hdyž patriarchowje za cuzbnikow so wudawaju, zjewja z tym swoju žadosć za stajnej wótčinu, nic žadosć za prjedawšej wótčinu, z kotrejež bě Abraham po Božej poručnosći wušoł, dokelž do njeje bychu kóždy čas so wróćić móhli, ale žadosć za lěpšej, kotraž bě jim lubjena, za njebjom. — **16.** Dokelž patriarchowje tak kruće njebjeskeje wótčiny so nadźijachu, da Bóh so jich Bóh mjenować a wopokaza so tež jako jich Bóh, jim město k wěčnym wobydlenjam přihotujo. — **17.** Hač runje w Isaaku dopjelnjenje slubjenja wotpočowaše, dokelž „w Isaaku budźe tebi potomnistwo mjenowane“, t. r. wot Isaaka budźe tebi slubjene potomnistwo płodźene, běše Abraham cyle zwólniwy, jeho woprować, jakož sebi Bóh žadaše, w krutej wěrje, zo Bóh tola swoje slubjenje dopjelni, dokelž je móćny, zo móže woprowaneho tež wot mortwych zbudźić, a wobsta tak spytowanje abo pruhowanje swojeje wěry. — **19.** W nadźiji, zo móže swojeho woprowaneho syna z mortwych zaso dóstać, chcyše woprować, a jako myto tajkeje kruteje wěry dósta jeho zaso tak rjec z mortwych, hdyž bě za Abrahama hižo takrjec mortwy; wón dósta pak jeho w podobnosći, t. r. jako předznamjo přichodneho wot-mortwych-wstaća, a tohodla tež jako předznamjo Khrystusa, kiž prěni wot mortwych wstany, hdyž bě po woli njebjeskeho Wótca na křižu so woprował. — **20.** We dowěrje na slubjene přichodne kubła požohnowa Isaak swojeju synow Jakuba a Esaua. — **21.** Tohorunja požohnowa Jakub Józefoweju synow, dokelž do slubjenjow Božich wěrješe a kłonješe so, abo modleše so k wjeŕškej Józefoweho sceptarja, přetož w kralowskej mocy, kotruž bě Józef nad Egiptowskej dóstał, widźeše předznamjo kralowskeje hódnosće Khrystusoweje. — **22.** Mrějo wuzna Józef swoju wěru do slubjenjow Božich, zo Abrahamowi potomnicy, dźěći Israel, slubjeny kraj Kanaan dóstanu, a tohodla žadaše sebi, zo bychu tam tež jeho kosće sobu wzali. — **23.** Z rjanosće dźěsća sudźeštaj staršej, zo je wot Boha k wjetšim wěcam powołane, a w tutej wěrje předobyštaj bojosć před kralowskej surowosću. — **26.** Hdyž bě Mójzes wotrostł, nochcyše dale płaćić jako syn kralowskeje dźowki a wužiwać bohatstwa a wjesela kralowskeho dwora, ale chcyše radło ze swojim ludom hanjeny być; k tomu pohnu jeho wěra, zo jemu Bóh za to wotpłaći. Potłóčowanje israelskeho ludu w Egiptowskej rěka hanjenje Khrystusowe, dokelž bě předznamjo hanjenja, kajkež měješe Khrystus ćerpjeć wot njewěriwych. — **27.** Hdyž bě Mójzes Egiptowčana, kotryž Israelitu čwělowaše, zarazył, wopušći Egiptowsku w nadźiji, zo budźe jeho Bóh před kralowskim hněwom škitać; přetož runjež Boha njewidźeše, bě tola wo jeho mocy tak kruće předswědčeny, jako by jeho před wočomaj měł. — **28.** Zarěza po Božej poručnosći jehnjo, pomaza

29. Z wěru překročichu čerwjene morjo jako po suchej zemi, mjez tym zo buchu Egiptowscy to spytawši póžrěći.* 2. Mójz. 14, 22.

30. Z wěru padnychu murje Jericha po wobkhadźe na sedmi dnjach.* Jos. 6, 20.

31. Z wěru njezahiny kurwa Rahab z njewěriwymi, dokelž bě wobhonjerjow z pokojom přijała.*

32. A što bych hišće prajił? Přetož čas by mi njedosahał, bych-li powědał wo Gedeonje, Baraku, Samsonje, Jefće, Davidźe, Samuelu a profetach,*

33. Kotřiž z wěru předobychu kralestwa, činjachu sprawnosć, dóstachu slubjenja, zatykachu khlamy lawam,*

34. Wuhašowachu nawal wohnja, wućeknychu wótrosći mječa, zestawachu z khorosće, buchu sylni we wojowanju, wotehnachu wójska cuzych,*

35. Žony dóstawachu swojich mortwych přez wot-smjerće-wstaće; druzy pak buchu rozćahowani wuswobodźenje njepřijimajcy, zo bychu nadešli lěpše wotmortwych-wstaće.*

36. Druzy pak znjesechu hanjenja a šwikanja, k tomu tež puta a jastwa;*

37. Buchu kamjenjowani, z piłu rozrězani, spytowani, z mječom sćeći wumrěchu, khodźachu we wowčich a kozacych kožach, tradajcy, ćěsnjeni, rudźeni,*

38. Kotrychž swět hódny njeběše, bludźachu w pusćinach, w horach, w prózdnjeńcach a jamach zemje.*

39. A ći wšitcy ze swědčenjom wěry khwaleni, njedóstachu slubjenja,*

40. Mjez tym zo je Bóh za nas lěpše postajił, zo njebychu bjez nas přišli k dokonjanosći.*

---

wobě wudwjernje a wjeŕchowc khěžinych duri z jehnjećowej krewju w nadźiji, zo jandźel, kotryž egiptowski prěnjoród morješe, jich přelutuje, dokelž bě Bóh tak slubił. — **29.** Z dowěru, z kotrejž to činjachu, bě wěra zjednoćena, zo móže jich Bóh přez morjo jakož po suchim wjesć, a tale wěra pobrachowaše Egiptowskim, a tuž buchu wot morja póžrěći. — **30.** Bóh sam bě poručił, zo maju Israelitowje na sedmi dnjach, kóždy dźeń jónu Jericho wobeńć, na sedmym dnju pak sedm króć, a bě slubił, zo měšćanske murje při trubjenju trubow a wołanju luda padnu. We wěrje do tohole slubjenja Israelitojo to činjachu a dobychu město. — **31.** Rahab, kotraž bě prjedy kurwiła, wěrješe, zo Bóh israelski lud podpěra, a zo jemu kraj Kanaan da, tohodla přija do swojeho domu wobhonjerjow a zakitaše jeju, a tohodla njezahiny z druhimi njewěriwymi při dobyću kraja. — **32.** Dokelž do Boha tak kruće wěrjachu, činjachu sudnicy a kralowje a profetowje zjawne a wulke dźiwy, pokazowachu njewšědne počinki, dóstachu to, štož bě so jim slubiło. — **33.** Na přikład Daniel, kiž praji, zo je Bóh swojeho profetu pósłał, zo by lawam khlamy zawrěł, zo jemu škodźić njemóhle. — **34.** Třom młodźencam w žehliwej pjecy nješkodźeše surowe płomjo; David, Elias, Eliseus buchu spodźiwnje zakitani před mječom swojich njepřećelow; Samson wstany z khorosće; sudnicy, David, Makkabejscy bratřa předobychu cyle spodźiwnje mócnych njepřećelow. — **35.** Wudowa w Sarepće dósta swojeho syna, kotrehož Elias, a Sunamitiska žónska swojeho syna, kotrehož Eliseus wot mortwych zbudźi. Eleazar a druzy buchu ćěsnosćeni, a wumrěchu radšo, dyžli zo bychu ze zaprěćom wěry dalše žiwjenje sebi zdźerželi, so dowěricy, zo hišće krasnišo wot mortwych wstanu, dyžli tamni, wot profetow zbudźeni. — **36.** Jakož sedmjo makkabejscy bratřa ze swojej maćerju. — **37.** Profeta Jeremias bu w Dafne w Egiptowskej a profeta Zacharias, syn Jojady, bu w templowym předdworje kamjenjowany; profeta Isaias bu po poručnosći krala Manassa z piłu rozrězany; druzy buchu ćěsnosćeni, zo bychu wěru zaprěli, kral Achab da mnohich profetow z mječom morić: profetowje nošachu z cyła drastu, kotraž wobćežowaše. — **38.** Nic jako bychu woni swěta hódni njebyli, wopušćichu jón a běchu ze sebjezaprěćom žiwi, ale hrěšny swět njebě jich hódny. Někotři jako Elias bludźachu w pusćinje, druzy jako makkabejscy bratřa w horach a škałobach a jamach. — **39.** Wšitcy ći běchu tak krući we wěrje hač do smjerće, a tola hłowne wopřijeće swojeje wěry, přikhad slubjeneho zbóžnika, njedočakachu, haj tež po smjerći dyrbjachu hišće dołho čakać, hač zbóžnik jim wumóženje připowědować přińdźe. — **40.** Bóh je so za nas wjele lěpje starał, slubjenje dopjelniwši a wumóžnika pósławši, tak zo mamy w žiwjenju dźěl na jeho hnadźe, a zo móžemy po smjerći k zbóžnosći přińć. Tamni potajkim, kotřiž z krutej wěru so wuznamjenjachu, njepřińdźechu před nami a bjez nas k dokonjanej zbóžnosći, kotraž hakle z druhim přikhadom Khrystusowym nastupi; tehdy dóstanje tež ćělo swoje myto a cyły čłowjek zbóžnosć. Hdy by dokonjana zbóžnosć hižo w času wótcow zastupiła, njebychmy so ani narodźili a woni bychu bjez nas k dokonjanosći přišli. Po Božej radźe pak je slubjenje hakle nětko dopjelnjene, zo bychmy wšitcy, my a stari wótcy z nami, k dokonjanosći přišli.

STAW XII.

Z přikładom prjedownikow a tež z Khrystusowym přikładom wuči, zo dyrbja ćerpjenja mužnje so znjesć; hrěcham wobarajo wottraša wot njeposłušnosće, dokelž je nowy zakoń wosebniši, dyžli stary, zo bychmy njetrjebali hórše khostanja ćerpjeć, dyžli Židźa.

Tohodla běžmy tež my, hdyž mamy tak wulku mróćel swědkow wokoło sebje, złožiwši wšu ćežu a nas wobdawacy hrěch, z wutrajnosću we běďźenju nam postajenym.* Rom. 6, 4; Efes. 4, 22; Kol. 3, 8; 1. Pětr. 2, 1; 4, 2.

2. Hladajcy na založerja a dokonjerja wěry, na Jězusa, kotryž za jemu postajene wjeselo křiž znjese, njedźiwajo na hańbu, a sedźi na prawicy tróna Božeho.*

3. Haj spominajće na njeho, kotryž je tak wulke napřećiwjenje hrěšnikow přećiwo sebi znjesł, zo byšće njewustali we swojich myslach wosłabjejcy.*

4. Přetož hač do krewje so hišće njejsće napřećiwjeli, přećiwo hrěchej wojujcy,*

5. A zabyšće pokojenja, kotrež k wam jako dźěćom rěči, prajo: „Mój syno, njezacpiwaj krutobu Knjeza a njewustawaj, hdyž sy wot njeho khostany“;

6. „Přetož, kohož Bóh lubuje, khosta, šwika pak kóždeho syna, kotrehož přijima.“* Přisł. 3, 11; Zjewj. 3, 19.

7. We krutobje wutrawajće. Jakož synam pokazuje so wam Bóh; přetož kotry syn je, kotrehož by nan njenapominał?

8. Jelizo sće zwonka krutoby, kotrejež buchu wšitcy podźělni, sće wy njeprawe dźěći a nic prawe.*

9. Potom: Wótcow našeho ćěła drje mějachmy za kubłarjow a bojachmy so jich; njebudźemy wjele bóle Wótcej duchow posłuchać, zo bychmy žiwi byli?*

10. A tamni wšak kubłachu nas w času někotrych dnjow po swojim zdaću; tutón pak k tomu, štož je wužitne, zo bychmy dóstali jeho swjećenje.*

11. Wša krutoba njezda wšak so w přitomnym času k wjeselu być, ale k zrudobje, potom přinjese najspokojniši płód sprawnosće tym, kotřiž buchu přez nju wuwučeni.*

XII. **1.** Přikłady wěrjaceje sćerpnosće, kotrež buchu wopominane, a přikład Khrystusowy maja nas pohonjeć, zo bychmy z tejsamej sćerpnosću a wutrajnosću wojowali přećiwo wšěm hrěšnym napadam. Čłowjeske žiwjenje je podobne wojowanju wo wustajene myto we běhańcy, dokelž ma wobstać we wutrajnym prócowanju wo njebjesku zbóžnosć; tutomu wojowanju přihladuje mócna črjóda, runja mróčeli stłóčena, hordźinow, kotřiž sebi myto we běďźenju dobychu a nětko wužiwaju za swoju krutu wěru. Jakož tón, kiž w běhańcy běži, kóžde brěmjo złoži, t. r. štožkuli móže jemu někak zadźěwać, tak mamy tež my wšitko wotpołožić, wosebje časne starosće, a wosebje hrěšnosć, kotraž čłowjeka runja wuzkej drasće wobdawa, zo njebychmy we dobywanju njebjeskeho myta so wotdźeržować dali. — **2.** Tež Jězus je nam přikład we wojowanju, město jemu tudy postajeneho wjesela wuzwoli sebi křiž a ćerpjenje, a hańby w kedźbu njeměješe, kotraž bě ze smjerću na křižu zjednoćena, a za to sedźi nětko na prawicy Božej. — **3.** t. r. zo byšće, hdyž maće wěry dla wšelake přećiwnosće wustać, so njebojeli, ju wuznawać, hladajće na Jězusa, kotryž njedźiwaše na napřećiwjenja hrěšnikow a njewěriwych, kotřiž jeho skónčnje morichu. — **4.** t. r. njewojowašće přećiwo hrěchej dotal hišće tak, jako Khrystus, hač do krewje, t. r. z njesenjom woprawdźitych čwělow. — **6.** Při tak snadnym ćerpjenju hižo skoršiće, zabywši, kajki pokoj je po słowach s. Pisma w domapytanjach, kotrež su dopokazy lubosće Božeje. — **8.** Hdyž was Bóh šwika, znjesće to sćerpnje; přetož z tym wopokaže so Bóh jako waš wótc, dokelž kóždy nan swoje dźěćo napomina a khosta. Wostaji-li was bjez khostanja, njesměće so za jeho wěrne dźěći měć, dokelž wšitkich, kotrychž jako tajke spóznawa, wón šwika. — **9.** Wot ćěłnych wótcow buchmy kubłani a khostani a dachmy sebi w bojosći to lubić, ćim skeršo mamy khostanja sćerpnje přijimać wot njebjeskeho Wótca, wot kotrehož duchowne žiwjenje dóstachmy, zo bychmy tež wěčnje žiwi być móhli. — **10.** Ćěłni wótcy kubłachu a khostachu nas jeno za tute krótke žiwjenje a to po swojim spodobanju, snadź druhdy w hněwje a njerozomnje, njebjeski Wótc pak kubłuje a khosta nas za wěčne žiwjenje k našemu spomóženju, zo bychmy dźěl dóstali na jeho swjatosći; přetož z njej maju so hrěšne nakhilenja morić, wola posylnić, a žadosć za woprawdźitymi kubłami a wjeselemi wocućić. — **11.** Doniž khostanje a ćerpjenje čujemy, přihotuje nam bolosć a zrudobu, pozdźišo je žórło wěrneho wjesela, dokelž hdyž přez nje w dobrym so wuwučić damy, wukhadźa z njeho jako płód sprawnosć a swjatosć, wěrny pokoj poskićaca.

12. Tohodla zrunajće popušćenej rucy a pótknytej kolenje,

13. A čińće rune kročele z wašimaj nohomaj, zo by klacajo žadyn so njewobsunył, wjele bóle wotkhorjeł.*

14. Prócujće so wo pokoj ze wšěmi a za swjatosćenjom, bjez kotrehož nichtó Boha njewohlada,* Rom. 12, 18.

15. Kedźbujcy, zo by so nichtó wot miłosće Božeje njewotsalił, zo by jako korjeń hórkosće njewurostł a njezadźěwał a přez njón mnozy znječisćeni njebyli.*

16. Zo by nichtó njebył kurwaŕ abo hanjeŕ [swjateho] jako Esau, kiž jeneje jědźe dla předa swoje prěnjorodźeństwo.* 1. Mójz. 25, 33.

17. Přetož wězće, zo bu tež pozdźišo, žadajo žohnowanje herbować, wotpokazany, přetož njenańdźe města k wobroćenju, hač runje je ze sylzami pytaše.* 1. Mójz. 27, 38.

18. Přetož njepřistupišće k přimajomnej horje a zapalomnemu wohnjej ani k wichorej a ćěmnosći a njewjedru,

19. A k hłosej truby a zynkej słowow, hdźež ći, kotřiž jón słyšachu, žadachu, zo by k nim słowa [wjacy] rěčane njebyło.*

20. Přetož njeznjesechu, štož bu jim prajene: „A hdy by so zwěrjo hory dótkło, dyrbi so kamjenjować.“* 2. Mójz. 19, 13.

21. A — tak strašne to bě, štož bu widźane — Mójzes rjekny: „Nastróžach so a ržu wšitkón.“*

22. Ale přistupišće k horje Sion a městu žiweho Boha, njebjeskemu Jeruzalemej,* a k sylam wjele tysacow jandźelow,

23. A k zhromadźiznje prěnjorodźenych, kotřiž su napisani w njebjesach, a

---

13. Tohodla zhrabajće so z wašeje lěnjosće w duchownym žiwjenju, a nastupće mužnje puć křesćanskeho žiwjenja, a njewotwobroćće so wot postajeneho zaměra; štóž runja khromemu tam a sem khabła, zabłudźi so a njepřińdźe tam, hdźež ma přińć. Posylnjejće tohodla słabych, zo bychu njebłudźili, ale na prawy puć zas přiwjedźeni byli. — **14.** Budźće ze wšěmi wěriwymi w pokoju žiwi a njećerpće překorjenja, a přiběrajće w swjatym žiwjenju, dokelž bjez swjatosće w tymle žiwjenju njemóže nichtó z Bohom w njebjeskej zbóžnosći so zjednoćić. — **15.** W starosći za jednotu a swjatosćenje kedźbujće lubosćiwje na so, zo by žadyn z lěnjosće abo złeje nakhilnosće hnadźe Božej so njenapřećiwjał a ju z tym zhubił, a zo by hórka, jědojta rostlina hrěcha mjez wami korjenja njeměła, dobre skutki njepodušała a druhich njenatykła, tak zo bychu njewinowatosć zhubili. — **16.** Swoje nizke njeswjate zmyslenje pokaza Esau, zo prawa prěnjorodu za wšědnu jědź předa. — **17.** Za swoje njeswjate zmyslenje bu z tym khostany, zo z prawami prěnjorodu tež wótcowske žohnowanje zhubi, kotrež prěnjorodźenemu nadźiju poda, zo so w nim slubjenja Bože dopjelnja; tež tuto požohnowanje dósta po Božim dopušćenju Jakub za sebje; a hdyž Esau ze sylzami Isaaka prošeše, zo by Jakubej wudźělene žohnowanje wotwołał, njebu wusłyšany, wótc Isaak so njewobroći; tak zhubi so tež žohnowanje njebjeskeho Wótca za tych, kotřiž su tudy njeswjeće žiwi. — **18. 19.** W nowym zakonju ma čłowjek wosebje za znutřkownym swjatosćenjom so starać, dokelž mjez tym, zo stary zakoń na wonkowne zmysły dźiwaše a z bojosću napjelnješe, wobroća so nowy zakoń na dušu a žada lubosć a podawa wěrne wujednanje z Bohom. Při zastupjenju do noweho zakonja njetrjebašće so bojeć, jakož waši wótcy, kotřiž dyrbjachu pod hrimanjom a błyskanjom přistupić k horje Sinai, kotraž so kurješe a płomjenješe a ržeše, a kotřiž dyrbjachu zynki trubow a mócny hłós Boži słyšeć, tak zo přestróženi Mójzesej prajachu: Rěč ty z nami, Knjez pak njech z nami njerěči, zo bychmy snadź njewumrěli. — **20.** Před podaćom kazni na Sinai zakaza Bóh ludej, so k horje bližić; štóž jeje so dotknje, njech je čłowjek abo skoćo, dyrbi kamjenjowany być. Z bojosću před Bohom zjednoći so tak bojosć před horu, kotrejž so nichtó bližić njesměďźeše. — **21.** Tak strašne bě to, štóž so při podaću kazni Božich stawaše, zo sam Mójzes třepotaše. — **22.** Na horje Sion bě dźěl města Jeruzalema natwarjeny, a tohodla nałožowaše so mjeno Sion tež za cyłe město; Jeruzalem rěka pak tež město žiweho Boha, dokelž bě won w templu w Jeruzalemje wosebiće přitomny, a dokelž měješe tu takrjec swój trón; tohodla je hora Sion a město Jeruzalem tež wobraz njebjes, hdźež Bóh jako widźomny knježi, a tohodla mjenuje so njebjo tež njebjeski Jeruzalem abo njebjeski Sion. Tuž chce list prajić: tež wy přistupišće k horje, ale k duchownej horje, hdyž do křesćanskeje cyrkwje zastupišće, k njebjeskemu Sionej a Jeruzalemej, hdyž přez cyrkej duchownje z njebjom so zjednoćišće a tak tež ze sylami jandźelow, trón Boži wobdawacych.

k Bohu, sudnikej wšitkich, a k ducham dokonjanych sprawnych,*

24. A k srjedźićerjej noweho zakonja, k Jězusej, a k pokrjepjenju krewje, kotraž lěpje rěči dyžli Abelowa.*

25. Hladajće so, zo rěčaceho njewotpokazaće. Přetož, hdyž jemu tamni njećeknychu, kotřiž toho wotpokazachu, kiž na zemi rěčeše, wjele měnje my, kotřiž z njebjes k nam rěčaceho wotwobroćimy.*

26. Kotrehož hłós tehdy zemju zatřase, nětko pak lubi, prajo: Hišće jónu a ja zatřasu nic jeno zemju, ale też njebjo.*
Agg. 2, 7.

27. Ale to, zo praji: „Hišće jónu“, woznamjenja přenjesenje zatřasomneho, jako sčinjeneho, zo by to wostało, štož je njezatřasomne.*

28. Tohodla njezatřasomne kralestwo přijimajcy, mamy miłosć, z kotrejž chcemy Bohu spodobnje słužić z bojosću a česćownosću.*

29. Přetož naš Bóh je spóžeracy woheń.*
5. Mójz. 4, 24.

STAW XIII.

Napomina k wšelakim dobrym počinkam, poručejo, zo bychu cuzeje wučby so wobarali, a wobnowja wopomnjeće wołtarja a woporow stareho a noweho zakonja; potom přikazuje, zo bychu předstajenym posłušni byli; też prosy, zo bychu za njeho so modlili, jakož też wón za nich čini, a přistaja postrowjenja.

Bratrska lubosć zwostań we was.

2. A hospodliwosće nochcyli zabyć, přetož z njeju su někotři njewědźicy jandźelow hospodowali.*
Rom. 12, 13; 1. Pětr. 4, 9; 1. Mójz. 18, 3; 19, 2.

3. Spominajće na jatych, jakož sobujeći,* a na ćerpjacych, jakož sami w ćěle přebywajcy.**

4. Čestne budź mandźelstwo we wšim a mandźelske łožo njeznješwarnjene; přetož kurwarjow a cuzołóžnikow budźe Bóh sudźić.*

5. Wobkhad budź bjez nahrabnosće, spokojni z tom, štož maće; přetož wón rjekny: „Njepušću tebje a njewopušću.“
Jos. 1, 5.

6. Tak zo móžemy z dowěru prajić: „Knjez je mój pomocnik, njebudu so bojeć, što móhł mi čłowjek činić.“* Ps. 117, 6.

23. Też zjednoćišće so z cyłej so zradowacej cyrkwju, z wěriwymi, kotřiž buchu najprěni za njebjo znowa narodźeni, a kotřiž su napisani do zapiska njebjeskich měšćanow; a ze sudnikom samym, z Bohom, kiž krutu wěru z njebjeskej krónu płaći, a z duchami sprawnych stareho zakonja, kotřiž buchu přez Khrystusa w zbóžnosći dokonjeni. — 24. Też přistupišće k Jězusej, kiž nowy zakoń załoži, a bušće pokrjepjeni, t. r. čisćeni a swjećeni z jeho krewju, kotraž k njebju woła, jako Abelowa krej, ale nic jakož tuta wo wjećenje, ale kotraž prosy wo wujednanje a miłosć. — 25. Njewotpokazajće toho w njewěrje a njeposłušnosći, kiž k wam rěči, t. r. kiž was wo Bohu rozwučuje, to je Khrystus, a tych, kotřiž w jeho mjenje wuča; přetož hdyž buchu Israelitowje khostani, dokelž na Boha njeposłuchachu, kiž tola jeno na zemi, na horje Sinai k nim rěčeše, kak wjele hórje budźemy my khostani, hdyž so wot toho wotwobroćimy, kiž z njebjes přez Khrystusa k nam rěči. — 26. Kak wjele wosebniši dyrbi nowy zakoń być, dyžli stary, hdyž při wozjewjenju stareho zakonja Bóh jeno zemju zatřase; při dokonjenju noweho pak chce, jakož přez profetu Aggaea slubi, też njebjo zatřasć. — 27. Słowa: „Hišće jónu“, chcedźa prajić, zo budźe tuto zatřasenje poslednje, a w nim přewobroći so wšo, štož je stworjene, a do postajenja zastupi, w kotrymž so wjacy njezatřase a njepřeměni, zo by potom njepřeměnite wostało, štož so nihdy njezatřase, mjenujcy wěčne kralestwo Bože w nowych njebjesach a na nowej zemi. — 28. Dokelž mamy dźěl na tomle wěčnym njezatřasomnym kralestwje Božim, smy też miłosć dóstali, a posylnjeni wot tuteje miłosće chcemy Bohu słužić z bojenjom před sprawnosću a z pokojenjom před jeho swjatosću. — 29. Mamy so Boha bojeć, dokelž w swojim sudźe je runja póžěracemu wohnjej, hdyž wšo zniči a wěčnemu khostanju podawa, štož so jemu napřećiwja.

XIII. 2. Na přikład: Abraham. — 3. Čińće jatym te same dobroty, jakož byšće z nimi jeći byli a tajke dobroty sebi žadali, dokelž „štož jedyn staw ćerpi, ćerpja wšitke stawy sobu.“ 1. Kor. 12, 26. ** t. r. dokelž sće też wšěm ćěsnosćam žiwjenja wustajeni. — 4. Kotřiž su w mandźelstwje žiwi, dyrbja w čestnosći so wužiwać a mandźelske łožo před njeswěru zakitać. — 6. t. r. budźće spokojom z tym, štož maće a štož wam k zežiwjenju dosaha, a nježadajće za bohatstwom; nahrabnosć ma žórło w starosći za přichodny čas; tule starosć mamy z dowěru złožić na Boha, kiž nikoho njewopušći.

7. Spominajće na swojich předstajenych, kotřiž su wam wopowědowali słowo Bože, hladajcy na wukhód jich žiwjenja, sćěhujće jich wěru.*
8. Jězus Khrystus wčera a dźensa, tón samy tež na wěki.*
9. Wot wšelakich a cuzych wučbow njedajće so zawjesć; přetož najlěpše je, z miłosću wutrobu posylnjeć, nic z jědźemi, kotrež wužitne njeběchu tym, kotřiž w nich khodźachu.*
10. Mamy wołtaŕ, z kotrehož nimaju mocy jěsć ći, kotřiž stanej słuža.*
11. Přetož kotrychž howjadow krej za hrěchi so do swjateńcy přez wyššeho měšnika nosy, tych ćěła spala so zwonka lěhwa.* 3. Mójz. 16, 27.
12. Tohodla ćerpješe tež Jězus, zo by ze swojej krewju lud swjatosćił, za wrotami.*
13. Dźijmy tohodla k njemu zwonka lěhwa a jeho hanjenje njesmy.*
14. Přetož nimamy tudy wobstajnele města, ale pytamy přichodne.* Mich. 2. 10.
15. Přez njeho woprujmy tohodla Bohu přeco khwalbny wopor, to je płód hubow, wuznawaceju jeho mjeno.*
16. Njezabudźće pak darniwosće a sobudźělnosće; přetož z tajkimi woporami dobywa so Bóh.*
17. Budźće posłušni swojim předstajenym a podćisće so jim; přetož woni kedźbuja na was, jako tajcy, kotřiž změja zamołwjenje dawać za waše duše, zo bychu to činili z wjesołosću a nic ze styskanjom, přetož to wam njeje wužitne.*

7. Mějće w dobrym wopomnjeću swojich duchownych předstajenych, kotřiž su wam evangelium wopowědowali, njech je wam přikład jich kruta wěra, kotruž swěrnje wuznawachu, a na kotruž swoje žiwjenje woprowachu. Tu so wosebje pokazuje na swjateho Šćěpana, na s. Jakuba staršeho a młódšeho, kotřiž z martrarskej smjerću Jeruzalemsku křesćansku wosadu wokrasnichu. — 8. Tu samu wěru wuznawajće tež wy, dokelž Khrystus, kiž je wobjećeće tuteje wěry, je njepřeměnity, a tohodla dyrbi tež wěra do Khrystusa ta sama wostać. — 9. Cuze wučby su tamne gnostiske błudy (hl. 1. Tim. 1, 4), kotrež su křesćanskim wučbam napřećiwo. Židowscy křesćenjo njechachu rady woporow so wotrjec, kotrež buchu w templu woprowane, a připisowachu wopornym hosćinam swjatosćacu móc. List pak praji, zo tute jědźe ženje duchowneho wužitka njepřinjese; tohodla je lěpje, hdyž so duchowne posylnjenje jeno wočakuje wot miłosće Božeje; tu drje je tamna miłosć Boža měnjena, kotraž so wudźěla we wužiwanju najswjećišeho sakramenta. — 10. Tež my křesćenjo mamy wołtaŕ, na kotrymž so wopruje, tež my wužiwamy z toho wołtarja wopornu jědź, na tejle wopornej jědźi pak so njemóža wobdźělić, kotřiž stanej słuža, t. r. kotřiž židowske wopory wopruja. Tu spomina japoštoł na wopor Božeje mšě, a na swjate woprawjenje, w kotrymž Khrystusowe mjaso a jeho krej Bohu so wopruje a wěriwym k wužiwanju so podawa. — 11. Kotřiž so na židowskich woporach wobdźěla, su přez přikaznje tychle woporow samych wuzamknjeni wot křesćanskeho wopora; přetož po tamnych přikaznjach njesmědźešo so mjaso woporow, kotrychž krej wyšši měšnik na dnju wujednanja do Najswjećišeho njesešo, jako woporna jědź wužiwać, ale dyrbješe so wonka před lěhwom spalić. Štož pak křesćenjo z wołtarja wužiwaju, je mjaso wulkeho wujednaceho wopora, z kotrehož krewju wěrny a wěčny wyšši měšnik Jězus Khrystus do Najswjećišeho njebjes zastupi. Tajki wopor njehodźi so ze židowskimi wopornymi přikaznjemi so zjednoćić. — 12. Zo by tule přikaznju židowskich woporow dopjelnił, ćerpješe Jězus, wěrny wujednacy wopor, z kotrehož krewju lud Boži noweho zakonja so čisći a swjeći, tež zwonka lěhwa, t. r. zwonka města. — 13. Zbóžnik a jeho wopor, a jeho cyły wumóžacy skutk stoji zwonka lěhwa, t. r. zwonka židowstwa, a my dyrbimy je wopušćić, chcemy-li k njemu přińć a z nim so zjednoćić. To chcemy činić a wšitku hańbu njesć, kotraž so nam tohodla dóstawa, dokelž to je to same hanjenje, kotrež Khrystus znjese. — 14. Mamy-li, ze židowstwa wustupiwši, tež wšitko wopušćić, štož je nam lubo, pokojmy so z tym, zo my křesćenjo wěrneje wótčiny tudy na zemi nimamy, ale w njebjesach; tudy smy cuznicy, kotřiž slubjenu wótčinu, t. r. njebjesa pytaju. — 15. Město prjedawšich starozakonskich woporow, kotrež so Bohu njespodobachu, woprujmy jemu duchowne wopory, wopor khwalby, nic płody zemje, ale płody našeho rta, kotryž mjeno Bože khwali. — 16. Wopor, z kotrymž člowjek Bohu so spodoba, je darniwosć, kotraž rady druhim dobroty wopokazuje. — 17. Třeći duchowny wopor je posłušnosć napřećo předstajenym; tući maju so před Bohom zamołwjeć swojeho zastojnstwa dla, a tohodla dyrbja poddaći rady posłuchać, zo bychu tak ćežke zamołwjenje předstajenym polóžili, a wjeselo a nic zrudobu přihotowali. Hdy bychu předstajeni ćežko zdychujo na wašu njeposłušnosć skoržić dyrbjeli, by to wam jeno škodźiło a khostanje přihotowało.

18. Prošće za nas; přetož dowěrjamy so, zo mamy dobre swědomje we wšim, dokelž chcemy so derje zakhować.*

19. Ćim bóle pak prošu, zo byšće to činili, zo bych wam ćim prjedy wróćeny był.*

20. Bóh pokoja pak, kotryž wot mortwych wuwjedźe wulkeho pastyrja wowcow w krewi wěčneho zakonja, Jězusa Khrystusa, našeho Knjeza,*

21. Sčiń was k wšomu dobremu kmanych, zo byšće činili jeho wolu, dokonjejo we was, štož by spodobne było před nim, přez Jězusa Khrystusa,* kotremuž je krasnosć wěki na wěki. Amen.

22. Prošu pak was, bratřa, zo byšće znjesli słowo napominanja; přetož z krótka wam napisach.*

23. Wězće wo našim bratru Timotheu, zo je pušćeny, z nim, přindźe-li bórzy, was wohladam.*

24. Postrowće wšitkich swojich předstajenych a wšitkich swjatych. Postrowjeju was bratřa z Italije.

25. Miłosć z wami wšitkimi. Amen.

KATHOLSKI LIST S. JAPOŠTOŁA JAKUBA.

STAW I.

Rozwučuje, zo su spytowanja wužitne a zo ma so mudrosć wot Boha z dowěru wuprošeć. Bóh njeje spytowař abo spočinař hrěcha, ale wot njeho wukhadźa kóždy dobry dar. Napomina, zo bychu k słyšenju spěšni, k rěčenju pak a k hněwej pomali byli, a zo njedosaha, hdyž so wěrnosć jeno słyši, jelizo so w skutku njedokonja. Přida tež, w čim wěrne a njeporočne nabožen-stwo wobstoji.

1. Jakub, służownik Boha a našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, dwanaće splaham, kotrež su w rozpjeršenju, postrow.*

2. Za wšu wjesołosć měјće, moji bratřa, hdyž do wšelakich spytowanjow padnyšće,

3. Wědźicy, zo doswědčenje wašeje wěry wutrajnosć skutkuje;*
Rom. 5, 3.

4. Wutrajnosć pak ma dospołny skutk,* zo byšće dospołni a bjez poroka byli w ničim so njekomdźicy.

---

18. Japoštoł prosy skónčnje wo modlitwu wěriwych, dokelž so nadźije, zo tajkeho dopokaza lubosće njehódny njeje, wědźo, zo je wšudźom swoju winowatosć činił a tak dobre swědomje wobkhował. — **19.** Ćim bóle žada wo jich próstwu, zo bychu so wšitke zadźěwki wotstroniłe, kotrež jemu dotal k nim so wróćić njedadźa. — **20.** Khrystus rěka tu wulki pastyř porno druhim cyrkwinskim předstojnikam, kotřiž su tež pastyrjo, tola jeno pomocnicy a zastupnicy. Jeho wowcy su wěriwi, kotrychž ze swojej wěrnosću a miłosću nasyćuje a k wěčnemu žiwjenju nawjeduje. Wón bu jich wulki pastyř z přelećom swojeje krewje, z čimž nowy a wěčny zakoń załoži. — **21.** Bóh posylń wašu wolu, zo byšće jeho wolu we wšim činili, a to tak, zo wón sam přez móc swojeje hnady a přez zasłužby Jězusa Khrystusa we wašej woli to skutkuje, štož so jemu spodoba. — **22.** Štož wam z krótka napisach, zo byšće pokojeni byli we wašich ćěsnosćach a wobkrućeni we wašich spytowanjach, rozpominajće sebi přoćelnje. — **23.** Zda so, zo bu Timotheus, kotrehož bě Pawoł k sebi do Roma powołał, tam jaty a zo bu hakle zaso pušćeny, hdyž Pawoł hižo z Roma wotpućowawši w Italiji na wěstym měsće na njeho čakaše, zo by z nim do rańšeho kraja pućował.

I. **1.** t. r. wšitkim křćenym Židam, kotremužkuli z dwanaće splahow přisłušnym, mjez pohanami rozpjeršenym płaći postrow a list. — **3.** Pruhowanja a spytowanja, kotrež so jim wot pohanow abo njewěriwych Židow přihotuja, su wot Boha dopušćene, zo bychu přiležnosć měli swoju wěru a wobstajnosć wopokazać, a njejsu njezbožo, ale dobrota za nich, na kotrejž maja so wjeselić. — **4.** We wutrajnosći so wěra wudospołni, kotraž so z přijećom křesćanskich wěrnosćow započa, w dobrych skutkach so wopokazuje a w pruhowanjach so wobkruća; štóž so tohodla těž pruhuje a při tom kruty we wěrje wostanje, je dospołny a cyły muž, kotremuž ničoho nje-obrachuje.

5. Jelizo pak štó z was mudrosć trjeba, njech Boha wo nju prosy, kiž wšitkim dawa šćedrje a njeporokuje, a budźe jemu data.*

6. Njech pak prosy we wěrje, nihdy njedwělujo; přetož kiž dwěluje, je runja mórskej žołmje, kotraž so wot wětřika zběha a wokołohoni.* Mat. 7, 7; 21, 22; Mark. 11, 24; Luk. 11, 9; Jan. 14, 13; 16, 23. 24.

7. Tohodla njech sebi tamny čłowjek njemysli, zo wot Knjeza něšto dóstanje;

8. Muž dwoji po zmyslenju je njewobstajny we wšitkich swojich pućach.*

9. Njech pak so khwali ponižny bratr w swojim powyšenju,

10. Bohaty pak w swojim poniženju;* dokelž jako trawna kwětka so pominje. Sir. 14, 18; Is. 40, 6; 1. Pětr. 1, 24.

11. Přetož słónco zeskhadźa z horcotu a zesuši trawu, a jeje kwětka wotpadny a rjanosć jeje wobliča zańdźe, tak tež zwjadnje bohačk na swojich pućach.*

12. Zbóžny muž, kotryž spytowanja znjese, dokelž hdyž je doswědčeny był, dóstanje krónu žiwjenja, kotruž Bóh tym slubi, kotřiž jeho lubuja.*

13. Nichtó njech njepraji, hdyž je spytowany, zo je wot Boha spytowany;* přetož Bóh njeje wot złeho wabjomny, sam pak nikoho njespytuje.

14. Jedyn kóždy pak bywa spytowany wot swojeje požadliwosće ćehnjeny a wabjeny.

15. Potom požadliwosć, hdyž je podjała, zrodźi hrěch; hrěch pak, hdyž je dokonjany, płodźi smjerć.*

16. Njezabłudźće so tohodla, moji najlubši bratřa.

17. Kóžde dobre daće a kóždy dospołny dar je wot horjeka a zestupi wot Wótca swětłow, pola kotrehož njeje přeměnjenje ani sćěn přewobroćenja.*

18. Přetož dobrowolnje nas spłodźi ze słowom prawdy, zo bychmy byli jakož prěnicy jeho stwórby.*

19. Wy je wěsće, moji najlubši bratřa; budź pak kóždy čłowjek spěšny k słyšenju, pomały pak k rěčenju a pomały k hněwej.* Přisł. 17, 27.

---

5. Toho pruhowanja k dospołnosći wjedu, kiž je mudry w nich; štóž hišće mudrosće nima, njech wo nju prosy; Bóh rady dar mudrosće wudźěla a njeporokuje nikomu, jakož čłowjekojo, kotřiž často ze swojimi darami poroki zjednoća. — 6. Zo by so próstwa wo mudrosć wusłyšała, dyrbi dowěrna być; štóž při tom na Božej wšohomocy abo dobroćiwosći dwěluje, je njeměrny, nima za swoju dušu wěsteje zepjery, a runja so mórskej žołmje, kotraž so wot wětřika tam a sem honi. Tajki njeje miłosće Božeje hódny. — 8. Tajki čłowjek je po swojim zmyslenju dwoji; druhdy chce Bohu słušeć a swěrnje jemu słužić, druhdy zas wotsaluje so wot Boha a słuži swětej, a tak je njewobstajny we wšim, štožkuli započina. — 10. Hdyž so w času pruhowanjow khudy, nizki bratr wot bohateho potłóčuje, njech ma we wočomaj přichodne powyšenje, myto, kotrež za wutrajnosć dóstanje; bohaty pak njech so dopomni na swoje poniženje, na hańbu, z kotrejž budźe za swoju njesprawnosć khostany. — 11. Poniženje bohateho wobstoji w tom, zo so w krótkim času runja kwětcy zhubi ze swojim bohatstwom. — 12. Štóž je so w pruhowanjach swěrny, wobstajny wopokazał, budźe krónowany, z wěčnym žiwjenjom mytowany. — 13. Štóž pak w spytowanju njewobstoji, ale hrěši a sebi wěčne zatamaunje přihotuje, njesmě Boha wobskoržować, zo je jemu spytowanje připósłał, dokelž, zo wón zhrěši, na tom je sam wina; Bóh, kotremuž so zło přibližić njemóže, njewabi tež nikoho k złemu. Zda so, zo so někotři z tym zamołwjachu, zo je Bóh tohodla na jich hrěchach wina, dokelž je tak mócnu nakhilnosć k hrěchej do jich wutrobow zapołožił; tola nakhilnosć njeje hrěch, njeje ani spytowanje k hrěchej, ale ma so derje rjadować a přewinyć, a hodźi so runje tak derje k dobremu, kaž k złemu nałožeć. — 15. Zła požadliwosć, hdyž so njepřewinje, wabi wolu k hrěchej, a hdyž wola wabjenju přihłosujcy so podćisnje, wobeńdźe so hrěch, kotryž potom smjerć duše płodźi a wěčnu smjerć přihotuje. — 17. Nic hrěch, ale dobre počinki zbudźuja so wot Boha, wot Wótca swětłow, t. r. hwězdow na njebju, kotrež so přeměnjeja, mjez tym zo je Bóh njepřeměnity. — 18. Ze swojej dobroćiwosću powoła nas Wótc ke křesćanskej wěrnosći a ke křesćanskemu žiwjenju, zo bychmy jako najprěniši mjez wšěmi jemu słušeli, a tohodla njemóže wina być na hrěchach, kotrež jeho dobroćiwe wotpohladanje z nami kaža. Prěnicy běchu prěnje płody při žnjach a prěnjorodźene ze skotu, kotrež so Bohu woprowachu. — 19. Hdyž was Bóh ze słowom swojeje wěrnosće ke křesćanskemu žiwjenju powoła, maće tež po tutym słowje, po

22. Widźiš, zo wěra jeho skutkam pomhaše, a ze skutkow bu wěra dokonjana?*

23. A dopjelnjene bu Pismo, kotrež praji: „Abraham je wěril Bohu a to přiliči so jemu jako sprawnosć", a bu mjenowany přećel Boži.*

1. Mójz. 15, 6; Rom. 4, 3; Gal. 3, 6.

24. Widźiće, zo so čłowjek wosprawnja ze skutkow a nic z wěry sameje?

25. Njebu podobnje tež kurwa Rahab ze skutkow wosprawnjena, pósłow přijawši a na druhim puću jich wupušćicy?*

Jos. 2, 8—15.

26. Přetož jakož je ćěło bjez ducha mortwe, tak je tež wěra bjez skutkow mortwa.

STAW III.

Rozsudźuje hrěchi jazyka; jón prawje rjadować je ćežko; přidawa rozdźěl mjez zemskej a njebjeskej mudrosću.

Njebudźće mnozy wučerjo, moji bratřa, wědźicy, zo změjeće ćežše sudźenje.*

2. Přetož w mnohim postorkujemy wšitcy. Jelizo štó w rěči njepostorkuje, tón je dokonjany muž, zamóže tež cyłe ćěło na wuzdźe wokoło wodźić.

3. Hdyž pak konjom wuzdy do hubow dawamy, zo bychu nam powolne byłe, tež cyłe jich ćěło wokoło wodźimy.

4. Hlej, tež łódźe, su-li wulke a wot sylnych wětrow pohrożene, wobroćeja so ze snadnym wjesłom, hdźež tłóčenje toho chce, kotryž je wjedźe.*

5. Tak je tež jazyk mały stawčk, a wulkeho so khwali.* Hlej, kak mólički woheń, kak wulki lěs zapali!

6. A jazyk je woheń, swět njesprawnosće.* Jazyk je postajeny mjez našimi stawami, kotryž wonječišći cyłe ćěło a zapyri koło našeho naroda, sam zapyrjeny wot hele.**

7. Přetož kóžda přiroda zwěrjatow a ptakow a łažatych a druhich so skludźuje a bu skludźena wot čłowječeje přirody;

8. Jazyk pak njezamóže žadyn čłowjek skludźić, njepokojne złe, połny smjertneho jědu.*

22. Abrahamowe wosprawnjenje drje měješe tež swój korjeń we wěrje, tola wěra sama wósprawnjenje njedokonja, ale skutk posłušnosće, kiž bě płód wěry; a wěra sama so ze skutkom posłušnosće posylni a wudokonja. — 23. Abrahamowa wěra do slubjenja Božeho, zo budźe wótc mnohich ludow, bě korjeń jeho wosprawnjenja, dokelž so w podwolnej posłušnosći Bohu tohodla cyłe podćisny, tak zo chcyše tež najćežši skutk dokonjeć a swojeho syna woprować, a tónle skutk bě płód wosprawnjenja, kotrež so jemu tehdy jeno njepřiliči, ale kotrež bě sebi ze skutkom zasłužił a nětko hakle bu mjenowany přećel Boži. — 25. Rahab bu wosprawnjena, dokelž bu přelutowana we wotsudźe města Jericho; ale tež wona, hač runje bě njepóććiwa žónska, bu swojich skutkow dla wosprawjena, dokelž bě wobhonjerjow, kotrajž do slubjeneho kraja přińdźeštaj, zo byštaj jón zeznałoj a potom Israelitow nawjedowałoj, zakitała a mjelčo z města pušćiła. Tež to bě skutk wěry, a tohodla drje móže so jeje wosprawnjenje tež wěrje připisować (Hebr. 11, 31); dokelž wěra pohnu ju k dobremu skutkej a z tutym bu jeje wosprawnjenje dokonjane.

III. 1. 2. Swjatemu japoštołej so njelubi, zo so wěra, kotraž ma so w dobrych skutkach pokazować, w rěčach a powučenjach wozjewja. Sami so nochcedźa polěpšić, ale druhich wuča, napominaja a swarja. Tohódla napomina japoštoł, zo bychu sò k wučenju njećišćeli, dokelž so z tym wjetšemu zamołwjenju a krućišemu sudej wustajeja; přetož, hač runje drje so we wšelakich wěcach přehrěšimy, najčasćišo tola so z rěču prokhwatamy, tak zo tón, kotryž swój jazyk wobknježi, tež wšitke w druhich stawach ćěła bydlace požadosće derje rjaduje a móže tohodla jako dospołny muž płaćić. — 4. Jakož tón, kiž ma hubu konja na wuzdźe, cyłeho konja wodźi, jakož tón, kiž wjesło łódźe w rucy dźerži a je wodźi, cyłu łódź wobroća, tak ma tež tón cyłe ćěło w mocy, kotryž ze swojim jazykom njehrěši. — 5. t. r. so wulcy čini z tym, štož zamóže. — 6. Tež jazyk, hač runje mały stawčk, je runja wohnjej, kiž cyły lěs zapali; tak je tež jazyk takrjec swět njesprawnosći, dokelž so z nim přemnoho a wšelako hrěši. ** Jazyk wubudźa wšelake požadosće a wabi k wšelakim hrěcham, z kótrymiž so ćěło wonječesći, a kazy tak koło žiwjenja, t. r. cyłe žiwjenje, kotrež je na koło podobne, kotrež z narodom so wjerćeć započina a potom hač do smjerće běži. Jazyk, hdyž je sam zapyrjeny wot hele, t. r. hdyž rěči łžu, zawisć, hanjenja atd., kazy čłowjeske žiwjenje wot naroda hač do smjerće. — 8. Mjez tym zo móža čłowjekojo wšitke dźiwje zwěrjata skludźeć, njemóža na swojim jazyku cyle dobyć, ale jakož jěd čłowjeka mori, tak rěči tež jazyk jědojte słowa, kotrež wjele złeho a wjele škody načinja.

9. Z nim khwalimy Boha a Wótca, a z nim haniny člowjekow, kotřiž su po Božej podobnosći stworjeni.

10. Z toho samoho rta wukhadźa žohnowanje a klećе. Nima pak to tak być, moji bratřa.

11. Wuliwa dha žórło z tym samym promjenjom słódku a hórku wodu?

12. Móže dha, moji bratřa, figowc kiće njesć abo winowc figi? Tak tež słony kužoł słódkeje wody dawać njezamóže.*

13. Štó je mudry a nazhonjeny mjez wami? Njech pokaže z dobrym wobkhadom swoje skutkowanje w ćichomyslnosći mudrosće.*

14. Jelizo pak maće hórku zawisć a swarjenja w swojich wutrobach, njekhwalće so a njelžiće přećiwo wěrnosći.*

15. Přetož to njeje mudrosć, kotraž wot horjeka přikhadźa, ale zemska, člowjeska, djabołska.*

16. Přetož hdźež je zawisć a swarjenje, tam je njewobstajnosć a wšón zły skutk.*

17. Mudrosć pak, kotraž je wot horjeka, je najprjedy čistotna, potom pokojna, měrna, podwolna, dobremu přikhilna, połna smilnosće a dobrych płodow, nje-sudźaca, bjez tajenja.

18. Płód sprawnosće pak rozsywa s… w pokoju tym, kotřiž pokoj činja.*

STAW IV.

Požadosćam njesměmy posłuchać, ale djabołej m… my so napřećiwjeć, a Bohu so bližić a wo nje… sebičnu lubosć so starać, njewěste wěcy B… předwidźiwosći přewostajiwši.

Z wotkel wójny a zwady mjez wami? Nic wottud? z wašich požadosćow, kotre… wojuja we wašich stawach?*

2. Žadaće a nimaće; moriće* a … widźiće, a njemóžeće dosahnyć; wadźiće so a wojujeće, a nimaće, dokelž nje-prosyće.**

3. Prosyće a njedóstawaće, dokelž nje-prawje prosyće, zo byšće [to] na swoje požadosće naloželi.*

4. Mandźelstwołamarjo, njewěsće, zo j… přećelstwo tohole swěta njepřećel Boži?* Štóžkuli tohodla zechce přećel tohole swěta być, bywa njepřećel Boži.**

5. Abo zda so wam, zo Pismo podarmo praji: „Ze žarliwosću lubuje Duch, ko-tryž we was bydli?"*

---

12. Cyła přiroda wuči, zo z teje sameje přičiny sebi napřećiwne wěcy njewukhadźeja, tak … njemóže wo prawdźe jazyk tak napřećiwne skutki, jakož je khwalba a hanjenje dokonjeć, ale … tak wjele złeho rěči, njemóže dobre, žohnowanje a khwalenje, kotrež tež druhdy słyšeć da, … prawdźite być. — 13. Kotřiž so k wučenju ćišća, njesmědźa so jeno wobarać hrěchow, kotre… z jazykom wobeńdu, ale tež falšneje mudrosće, kotruž chcedźa jako wučerjo rozšěrjeć. Štóž ma … woprawdźe za mudreho, njech to ze skutkom dopokazuje, ćichomyslnje z druhimi wobkhadźuj… jakož to wěrna mudrosć čini. — 14. Štóž ze swojim bližšim ze zawisću a ze złobami wobkhadźuj… a při tom za mudreho so wudawa, tón so prózdnje khwali a łži. — 15. Wěrna mudrosć wukhadźa … wot Boha; jich mudrosć pak ma swój kužoł na zemi, w nizkich člowjeskich požadosćach … w djabołskich wabjenjach. — 16. Hdźež zawisć a žarliwosć knježi, tam so wobstajnje dobre … čini, ale wšelake złe skutki, a te njepřińdu wot Boha, a tohodla njemóže wot njeho tež … mudrosć być, kotraž je dokonja. — 18. Jakož falšna mudrosć njewobstajnosć a wšelake złe sk… płodźi, tak płodźi prawa mudrosć sprawnosć. Tónle płód pak jeno w pokoju, nic w njeměrje … a zrawi, a so tym wudźěla, kotřiž pokoj lubuja a jón zakhować so prócuja.

IV. 1. Japoštoł spomina na kužoł njepokoja, kiž je w jich mócnych nakhilenjach k swět… wot kotrehož maja so dźělić, jelizo chcedźa přećelojo Boži być a sebi jeho miłosć dobyć. — 2. t. r. hidźiće a přejeće druhim smjerć. ** Žadaće za swětnymi kubłami, za bohatstwom a čes… ale waše žadanja so njespokója, tuž wotuća zawisć a hidźenje tych, kotřiž je maja, ale to tež nje… pomha; tuž počinaće so wadźić a z nimi wurěčować, a z tym tež njedobudźeće, a na tymle p… k ničomu njepřińdźeće, dokelž njeprosyće. — 3. t. r. počinaće drje nětko prosyć, ale njedóstanje… tež ničoho, dokelž prawje njeprosyće, dokelž jeno wo časne kubła prosyće, zo byšće z nimi sw… mjasne požadanja spokojili. — 4. t. r. ludźo, kotřiž Bohu slubjenu swěru złamašće a ze sw… dźeržiće (hl. Mat. 12, 39). ** Dokelž je swět njepřećel Boži, je tež kóždy, kiž swět lubuje abo … je wot swěta lubowany, njepřećel Boži. — 5. Bóh lubuje člowjeka žarliwje, t. r. žada sebi, zo j… tež wy lubujeće, a druhim, po tajkim swětej tak rjec zawidźi a njepopřeje, hdyž jón wy lubuj…

6. Wjetšu miłosć pak dawa, čohoždla praji: „Bóh přećiwja so hordym, ponižnym pak dawa miłosć.“*
Přisł. 3, 34; 1. Pětr. 5, 5.

7. Budźće tohodla poddaći Bohu, přećiwjejće pak so djabolej, a ćeknje wot was.*

8. Bližće so Bohu, a přibliži so wam. Wumyjće sebi rucy, hrěšnicy, a wučisćće wutroby, dwojomyslni.*

9. Rudźće so a žarujće a płakajće; waše smĕchi njech so do žarowanja wobroća a wjesołosć do zrudoby.*

10. Ponižejće so před Knjezom, a powyši was. 1. Pětr. 5, 6.

11. Njewobrěčujće jedyn druheho, bratřa. Kotryž bratra wobrěčuje abo kotryž swojeho bratra sudźi, wobrěčuje zakoń a sudźi zakoń.* Jelizo pak zakoń sudźiš, njejsy činićeř zakonja, ale sudnik.

12. Jedyn je zakonjadawař a sudnik, kotryž zamóže zahubjeć a wumóžeć.*

13. Ty pak, štó sy, kiž sudźiš bližšeho?* Hlej nětko, kotřiž prajiće: dźensa abo jutře póńdźemy do tamneho města a pobudźemy tam lěto a budźemy předawać a kupować a dobudźemy,**

14. (Kotřiž njewěsće, što jutře budźe;*

15. Što dha je waše žiwjenje? para je, kotraž so na krótko zjewi a potom so zhubi); město toho, zo byšće prajili: Jelizo Bóh zechce a žiwi budźemy, sčinimy to abo wono.

16. Nětko pak so khwaliće we swojich hordosćach. Kóžde tajke khwalenje je złósćiwe.*

17. Štóž tohodla wě, kak ma dobre činić, a je nječini, ma hrěch.*

STAW V.

Bohatym potłóčerjam khudych hrozy krute wjećenje; khudych pak napomina k sćerpnosći. Přisahanju ma so ćěkać a khori maja so wot měšnikow z wolijom žałbować, a hrěchi mjez sobu wuznawać. Kak wjele dokonja modlitwa sprawneho. Kotřiž błudźa, maja so k wěrnosći dowjesć.

Tak dha, bohaći, płakajće žałosćicy w swojej njezbožownosći, kotraž wam přińdźe.*

2. Waše bohatstwo je zhniło a waša drasta je wot molow póžrana.

---

6. Čim swěrniša je lubosć k Bohu, čim bohatša je miłosć, z kotrejž Bóh tule lubosć wopłaća; hordym, kotřiž ze swětom dźerža, napřećiwja so Bóh, njepomha jim; ponižnych pak, kotřiž swět a jeho kubła zacpiwaju a podwolnje swój křiž za Khrystusom njesu, podpjera wón we wšim. — 7. Bóh žada sebi z prawom, zo jemu cyle słušeće, djaboł pak wabi was, zo byšće swět lubowali; budźće tohodla Bohu poddaći a napřećiwjejće so lečenjam djaboła, kotryž was wopušći a na pokoj wostaji, hdyž na njeho njeposłuchaće. — 8. Djaboła so wotrjeknywši, přizamkńće so Bohu z cyłej dowěru, a Bóh so wam přibliži ze swojej hnadu a pomocu. Rucy pak, kotrejž w modlenju k Bohu pozběhujeće, njesmětej znječisćenej być z hrěšnym skutkom, a wutroba njesmě dźělena być mjez Bohom a swětom. — 9. Tež hrěšna zańdźenosć ma so zarunać, dotalnu njeswěru a swětnu wjesołosć maće wopłakować a wobžarować. — 11. Japoštoł napomina, zo njebychu druhich, wosebje tamnych, kotřiž běchu k swětej nakhileni, khroble sudźili, dokelž štóž bližšeho wobrěči abo tak khroble sudźi, sudźi zakoń lubosće, kotryž bližšeho zakituje; ze swojim wobrěčenjom chce tak rjec zakoń za njeprawy wudawać, dokelž tón bližšeho zakituje, kotrehož wón sudźi; štóž zakoń sudźi, njeje, štož ma być, činićeř zakonja, ale pozběha so z njeprawdu jako jeho sudnik. — 12. Bóh sam, kiž je zakoń dał, je tež jeho sudnik; wón ma tež móc, to wuwjesć, štož rozsudźi: tych, kotřiž zakoń přestupja, wěčnje zahubić, tych, kotřiž jón dokonjeja, wěčnje wozbožić. — 13. t. r. štó je tebi prawo dał, zo, hač runje sam słaby a hrěšny čłowjek, bližšeho sudźiš? ** Japoštoł napomina w r. 13—17, zo njebychu k sebi samym tak njepraweje dowěry měli, a tak lěta dołho sami, bjez dźiwanja na Boha, do prědka postajeli, što započnu, hdyž ani njewědźa, što móže so jutře z nimi stać. — 16. Štóž při wotpohladanjach Boha we wočomaj nima, ale jeno na sebje samoho twari, je hordy čłowjek a tajka khwalba je zła, dokelž prěje, zo smy wot Boha wotwisni. — 17. Štóž wě, zo bjez Boha ničoho njezamóže, ale so tak zadźerži, jako by wšo sam dokonjał, hrěši z hordosću.

V. 1. Japoštoł napomina, zo so bohatstwo njeby přewjele ważiło, pokazujo na wabjacu móc bohatstwa, kotraž mnohich k pyšnemu a k njesprawnemu žiwjenju wjedźe a khostanje Bože na nich přinjese; tohodla maja bohaći skerje płakać stracha dla, w kotrymž su žiwi.

3. Waše złoto a slěbro je zezerzawiło a jich zerzawina budźe k swědčenju přećiwo wam a zežerje waše mjaso jako woheń; nahromadźišće sebi hněw w poslednich dnjach.*
4. Hlej, mzda dźěłaćerjow, kotřiž póžnjechu waše zahony, kotraž bu [jim] wot was wotćehnjena, woła, a jich wołanje je zastupiło do wušow Knjeza wójskow.*
5. Kwasowali sće na zemi a z radosćemi nasyćeli swoje wutroby na dnju zabića.*
6. Wotsudźišće a morišće sprawneho a njepřećiwja so wam.*
7. Budźće tohodla sćerpni, bratřa, hač do Knjezoweho přikhada. Hlej, rólnik wočakuje drohi płód zemje, sćerpnje njeso, doniž dóstanje zahi a pózdny dešć;*
8. Tohodla budźće tež wy sćerpni, a wobkrućejće swoje wutroby, dokelž Knjezowy přikhad je so přibližił.*
9. Njezdychujće, bratřa, jedyn přećiwo druhemu, zo byšće sudźeni njebyli. Hlej, sudnik stoji před durjemi.*
10. Wzmiće sebi, bratřa, za přikład złeho skónčenja, ćerpjenja a sćerpnosće profetow, kotřiž su rěčeli w Knjezowym mjenje.*
11. Hlejće, prajimy tych zbóžnych, kotřiž wutrachu. Wo Jobowej sćerpnosći sće słyšeli a Knjezowy kónc sće widźeli, dokelž smilny je Knjez a miłosćiwy.*
12. Přede wšim pak, moji bratřa, njepřisahajće ani na njebjo, ani na zemju, ani kajkužkuli druhu přisahu. Waša rěč budź: Haj, haj; ně, ně, zo byšće njepadnyli do wotsudźenja.*
Mat. 5, 34.
13. Rudźi so štó mjez wami? njech so modli; je spokojny? njech spěwa.*
14. Je štó khory mjez wami? njech powoła měšnikow cyrkwje, a njech so nad nim modla, žałbujcy jeho z wolijom w Knjezowym mjenje.
15. A modlitwa wěry spomha khoremu a Knjez jemu polóži, a je-li w hrěchach, spušća so jemu.*
16. Wuznawajće dha jedyn druhemu swoje hrěchi a modlće so za sebje, zo

3. Japoštoł wopisuje zrudny wotsud bohatstwa; kubła, z kotrymiž so hordźachu, su so minyłe, tež bohaći sami, jich mjaso, zahinje bolosćiwje, jako z wohnjom; ze swojim bohatstwom nahromadźichu sebi tež hněw Boži, kotryž jich wotsudźi a khosta. — 4. Njesprawnosće, kotrež bohaći při potłóčowanju khudych wobeńdźechu, žadaja Knjeza wójskow, zo by jich khostał. Přikład tajkeje njesprawnosće je překrótšenje mzdy dźěłaćerjow, kotřiž dyrbja za bohatych žně domoj dźěłać a při tom nuzu ćerpjeć. — 5. Mjez tym, zo Knjez na skóržby khudych přećiwo bohatym posłucha, su tući pyšnje a hrěšnje žiwi hač na samy dźeń, na kotrymž jich Knjez khosta, runja skotej jich zabije, t. r. bjez smilnosće jich mori. — 6. Bohaći khudych tež njesprawnje wobskoržuja a wotsudźeja, haj hdyž hinak swoje wotpohladanje wuwjesć njemóža, jich tež morja. Khudźi sami drje so jim njemóža přećiwjeć, ale za to pokhosta jich sylniši, Bóh. — 7. Khudych napomina k sćerpnosći; jakož rólnik cyłu zymu a cyłe nalěćo na žně čaka, tak maja tež khudźi sćerpnje na mzdu swojich horjow čakać. W raňšim kraju je nazymny syw w novembru dokonjany, a nětko dźe dešć, to je zahi dešć, kiž přez januar traje; tu započina so nalěćo a kónc měrca hač do srjedź hapryla dźe zaso dešćik, to je pózdny dešć, a potom su žně. — 8. Njebudźa dołho čakać trjebać, dokelž čas Knjezoweho přikhada je blizko; móžemy při tom na zapusćenje Jeruzalema myslić, to bě sud Boži nad Židami. — 9. Tež poćišćeni móža zhrěšić, hdyž mjez sobu skorža, a ze swojimi zadychowanjemi swojich bližšich wobskoržuja a sudźa; hdyž to činja, njećeknu sudej; Khrystus, jich sudnik, čaka tak rjec hižo na nich před durjemi. — 10. Na profetow, kotřiž w Knjezowym mjenje wěrnosće wučachu, kotrež so ludźom njespodobachu, a kotřiž buchu tohodla přesćěhani, hladajće, zo byšće w swojim ćerpjenju sćerpni byli. — 11. Zo sćerpnje ćerpjacych zbóžnych prajimy, za to Job swědči; Knjez sam skónči jeho ćerpjenje tak smilnje; a kaž so Knjez nad Jobom smili, tak je tež miłosćiwy přećiwo wšitkim, kotřiž njewinowaće ćerpja. — 12. Štóž lohcy přisaha, hněwa Boha a njećeknje jeho sudej. — 13. Při zrudobje a wjeselu mamy so modlić, pak Boha khwalić, pak prosyć, pak so jemu dźakować. — 15. W khorosći poruča swj. japoštoł s. sakrament poslednjeho wolijowanja a wopisuje tudy hnady, kotrež tónle sakrament wudźěla, a kotrež je Khrystus z měšniskej modlitwu a wolijowanjom zjednoćił, hač runje nam Swjate Pismo njepówěda, hdy je so to wot Knjeza stało.

byšće zbóžni byli; přetož wjele zamóže wobstajna modlitwa sprawneho.*

17. Elias bě runja nam čłowjek,* sćerpliwy a prošeše z modlitwu, zo by dešć nješoł na zemju, a dešća njeńdźeše tři lěta a šěsć měsacow. 3. Kral. 17, 1; Luk. 4, 25.

18. A zas so modleše a njebjo da dešć a zemja da swój płód.*

19. Moji bratřa, jelizo je so štó wot prawdy zabłudźił a něchtó by jeho wobroćił,

20. Dyrbi wědźeć, zo kiž wobroći hrěšnika wot jeho błudneho puća, wumóži jeho dušu wot smjerće a přikryje mnohosć hrěchow.*

PRĚNI LIST S. JAPOŠTOŁA PĚTRA.

STAW I.

Dźakuje so Bohu za powołanje k wěrje a k wěčnemu žiwjenju, kotrež pak so jeno z mnohimi prócami dobudźe, wo kotrymž su profetowje wěšćili; napomina jich k čistosći žiwjenja, dokelž su z Khrystusowej krewju wumóženi.

Pětr, japoštoł Jězusa Khrystusa, wuzwolenym přikhadnikam rozpjeršenja* w Pontu, Galaciji, Kappadociji, Asiji a Bithyniji,**

2. Po předwědomosći Boha Wótca, k swjatosćenju Ducha, k posłušnosći a pokrjepjenju krewje Jězusa Khrystusa.* Miłosć a pokoj budź wam rozmnoženy.

3. Khwaleny budź Bóh a Wótc našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, kotryž nas po swojej wulkej miłosći z nowa spłodźi k žiwej nadźiji přez wot-mortwych-wstaće Jězusa Khrystusa,* 2. Kor. 1, 3; Ef. 1, 3.

4. K njezakhodnemu a njeznječisćenemu a njezahinitemu herbstwu, zakhowanemu w njebjesach za was,*

---

16. Wot ćěłneje khorosće wobroći so swj. japoštoł ke khorosći duše, a žada sebi, zo bychu sebi wěriwi jedyn druhemu hrěchi ponižnje wuznawali, a jedyn za druheho so modlili, zo bychu spušćenje hrěchow dóstali. — 17. t. r. tym samym słabosćam podćisnjeny. — 18. Jakož bu Eliasowa modlitwa wusłyšana, tak nańdźe tež naša modlitwa wusłyšenje, hdyž so prawje dokonja. — 19. Jelizo so štó we wěrje abo w žiwjenju wot praweho puća wotwobroći a druhi jeho z modlitwu, napominanjom, powučenjom zas na prawy puć wobroći, zakhowa jeho dušu před wěčnym zahinjenjom a zasłuži sebi Božu miłosć, kotraž jemu samomu přiležnosć wobradźi, zo swoje hrěchi derje spóznaje, a wšitke srědki nałoža, zo bychu so přikryłe, t. r. spušćiłe.

I. 1. „Rozpjeršenje“ to su wšitke krajiny zwonka Palaestiny, w kotrychž běchu Židźa žiwi, jako přikhadnicy mjez pohanami; s. Pětr pak njeměni tu jeno Židow po narodźe, ale wěriwych, woprawdźity lud Boži, kotřiž maja w njebjesach, w kraju slubjenja swoju wótčinu, a kotřiž su na zemi tak rjec we wukraju, přikhadnicy a cuzbnicy. Wuzwoleni rěkaja wěriwi, dokelž je jich Bóh tak rjec za swój lud wuzwolił a jim njebjeske herbstwo slubił. ** To su krajiny połnócneje Małoasije při Čornym Morju; jeno krajina Asija, t. j. Joniska, Lydiska a Kariska, je při nawječornym brjozy; tu a w Galaciji je s. Pawoł křesćansku wučbu rozšěrjał, w druhich krajinach pak s. Pětr. — 2. Wuzwolenje stawa so po Božej předwidźiwosći, t. r. Bóh wě wot wěčnosće, kotři do cyrkwje zastupja, a tući su wuzwoleni; wuzwoleni so potom swjatosća přez Ducha swjateho, w posłušnosći zastupja do cyrkwje, to je do noweho sluba, kotryž bu z přelećom krjewje Khrystusoweje z Bohom sćinjeny, a z tutej krewju so při zastupjenju do tohole sluba w swjatej křćeńcy tak rjec pokrjepja. — 3. Japoštoł započina z dźakom přećiwo Bohu, kotryž wěriwych k žiwjenju duše a k nadźiji wěčneho herbstwa wubudźi. Tole wožiwjenje ma swoju přičinu we wožiwjenju Jězusowym, w jeho wot-smjerće-wstaću. — 4. K nadźiji smy wožiwjeni, zo njebjeske herbstwo, kotrež budźe wěčnje trać, dóstanjemy; nětko drje hišće wěriwi tole herbstwo njewobsedźa, ale je wěsće w njebjesach za nich zakhowane.

5. Kotřiž sće z mocu Božej zakitani přez wěru k zbóžnosći,* přihotowanej, zo by so zjewiła w poslednim času,

6. W kotrymž budźeće so radować, hač runje so nětko, je-li trjeba, rudźiće we wšelakich spytowanjach,*

7. Zo by wupruhowanje wašeje wěry, wjele dróžše, dyžli złoto, kotrež so z wohnjom pruhuje, so namakało ke khwalbje a sławje a česći při wozjewjenju Jězusa Khrystusa,*

8. Kotrehož njewidźawši lubujeće a do kotrehož tež nětko njewidźicy wěriće, dokelž pak wěriće, budźeće so radować z njewuprajomnej a překrasnjenej wjesołosću,*

9. Hdyž kónc wašeje wěry dóstanjeće, zbóžnosć dušow.*

10. Wo kotrejž zbóžnosći slědźachu a pytachu profetowje, kotřiž wo miłosći, za was postajenej, wěšćachu,*

11. Přepytujcy, kotry a kajki čas by w nich so namakacy duch Khrystusowy pokazował, předpowědajo, kotre ćerpjenja a po nich kotre krasnosće budźa w Khrystusu,*

12. Kotrymž bu zjewjene, zo nic sebi samym, ale wam poskićachu to,* štož bu wam nětko wozjewjene přez tych, kotřiž wam wopowědowachu přez Ducha swjateho z njebjes pósłaneho, do čohož pohladać jandźelowje žadaju.**

13. Tohodla* wopasawši bjedra swojeje mysle, strózwi, dospołnje nadźejće so miłosće, kotraž so wam poda při zjewjenju Jězusa Khrystusa,**

14. Jakož dźěći posłušnosće, nic so podobajcy prjedawšim požadosćam swojeje njewědomosće.*

15. Ale po tom Swjatym, kiž was powoła, budźće tež wy we wšim wobkhadźowanju swjeći,*

16. Dokelž je pisane: „Budźće swjeći, dokelž ja sym swjaty.“*

3. Mójz. 11, 44; 19, 2; 20, 7.

17. A jeli Wótca toho mjenujeće, kotryž bjez dźiwanja na wosoby sudźi po

---

5. Jakož je herbstwo w njebjesach za was zakhowane, tak sće wy tudy na zemi z mocu Božej přez prawu wěru zakitani, zo herbstwa njezhubiće, kotrež je wam přihotowane, kotrež pak so w swojej krasnosći zjewi na kóncu wšoho časa, hdyž Khrystus přińdźe na mróčelach njebjes. — 6. Bjezkónčne wjeselo budźe wam mytować na tamnym dnju Jězusoweho přikhada, za wšitke wustate horja a prócy. — 7. Maće tohodla něštožkuli ćerpjeć, zo by so waša wěra jako kruta wopokazała; dokelž tajka kruta wěra je wosebniša dyžli złoto, kotrež so tež we wohnju pruhuje; při přikhadźe Khrystusowym budźe tajka wěra wam k sławje a česći. — 8. t. r. hač runje jeho ženje njewohladašće, lubujeće jeho tola; a hač runje jeho tež nětko njewidźiće, wěriće tola do njeho; ale runje tohodla, dokelž tak kruće wěriće, budźeće jeho něhdy z njewuprajomnej wjesołosću widźeć. — 9. t. r. hdyž so wěra skónči a přeměni do widźenja a zbóžnosć duše wam přinjese. — 10. Kak wosebne kubło dyrbi tale zbóžnosć być, hdyž profetowje za njej pytachu a slědźachu a tu samu připowědowachu. — 11. Duch, kiž profetam jich wědomosć wo wumóženskim skutku podawaše, bě duch Khrystusowy, kotryž hižo před wočłowječenjom přez Ducha swjateho wumóženje přihotowaše, kotrež chcyše dokonjeć přez ćerpjenje, kotrež pak powjedźe k wulkej krasnosći. Profetowje sami pak so prócowachu časy wopisać, w kotrychž měješc so wumóžnik wozjewić. — 12. t. r. profetam bu wozjewjene, zo so w jich času zbóžnik njenarodźi, ale pozdźišo we wašim času. ** t. r. štož bu wot nich wěšćene, to bu wam připowědane wot japoštołow, kotrychž tón samy Duch swjaty rozswětluje, kiž profetow při wěšćenju nawjedowaše. Skutk wumóženja je tak wosebny a potajny, zo jón sami jandźelowje njeznaja, ale žadaja, zo bychu jón dospołnje spóznali. — 13. S. japoštoł napomina, zo bychu za tak wulku miłosć dźakowni byli ze swjatym, bohabojaznym a dobroćiwym žiwjenjom. ** t. r. w swojim zmyslenju budźće wopasani, t. r. hotowi, so wšoho wotrjec, štož zbóžnosći zadźěwa, a nakhilnosće potłóčeć, a swoju nadźiju stajejće cyle na miłosć, kotraž so wam podawa, zo byšće při přikhadźe Khrystusowym wobstali. — 14. t. r. posłušne kaznjam Khrystusowym dyrbi waše žiwjenje nětko być, nic wjac podobne prjedawšemu, kotrež bě poddate wšelakim hrěšnym nakhilnosćam, dokelž běšće tehdy njewědomi w duchownych wěcach. — 15. t. r. po Khrystusowym přikładźe maće žiwi być, dokelž Khrystus, Najswjećiši was k nowemu žiwjenju powoła. — 16. Bóh wam poruča, zo byšće, jako jeho lud, swjeći byli.

skutku jenoho kóždeho, w bojosći wobkhadźujće w času swojeho přebywanja,* 5. Mójz. 10, 17; Rom. 2, 11; Gal. 2, 6.
18. Wědźicy, zo njebušće ze zakhodnymi [kubłami], ze złotom a slěbrom wukupjeni wot swojeho prózdneho wobkhadźowanja wótcowskeho postajenja,*
19. Ale z drohej krewju Khrystusowej, jakož njewinowateho a bjezporočneho jehnjeća. 1. Kor. 6, 20; 7, 23; Hebr. 9, 14; 1. Jan. 1, 7; Zjewj. 1, 5.
20. Předspóznateho drje před stworjenjom swěta, wozjewjeneho pak w poslednich časach za was,
21. Kotřiž přez njeho wěrićе do Boha, kiž jeho zbudźi wot mortwych, a poda jemu krasnosć, zo by waša wěra a nadźija w Bohu była.*
22. Swoje duše w posłušnosći lubosće w lubowanju bratstwa čisćicy, lubujće so mjez sobu nutrnje ze swěrnej wutrobu,*
23. Z nowa rodźeni nic ze zakhodneho symjenja, ale z njezakhodneho, přez słowo Boha žiweho a na wěki zwostawaceho.*
24. Dokelž „wšitke mjaso je jakož trawa, a wšitka jeho krasnosć jako kwětk trawy; trawa wuskhny a jeho kwětk wotpadny,* Sir. 14, 8; Is. 40, 6; Jak. 1, 10.
25. Słowo Knjeza pak wostanje na wěki“. To pak je słowo, kotrež bu wam wopowědowane.

STAW II.

Złožiwši wšu namysł z nowa rodźeni njech ke Khrystusej, k žiwemu kamjenjej, wěriwje přistupja, kotřiž su wuzwoleny splah, mjez tym zo běchu prjedy zaćisnjeny lud. Napomina, zo bychu so jako cuzbnicy wšoho swětneho zdźerželi, předstajenym posłuchali a křiwdu sćerpnje po Khrystusowym přikładźe znjesli.

Złožiwši tohodla wšitku złósć a wšitku lesć a tajenje a zawisć a wšitke wobrěčenja,* Rom. 6, 4; Ef. 4, 22; Kol. 3, 8; Hebr. 12, 1.
2. Jako runje narodźene dźěći žadajće za rozomnym njekaženym mlokom, zo byšće z nim rostli k zbóžnosći,*
3. Jelizo sće woptali, zo słódki je Knjez.*
4. K njemu přistupicy jako k žiwemu kamjenjej, kiž bu drje wot čłowjekow zaćisnjeny, wot Boha pak wuzwoleny a česćeny,*

17. Hdyž Boha swojeho Wótca mjenujeće, dyrbiće tola so dopomnić, zo budźe tón samy was tež sudźić po wašich skutkach, a doniž tohodla tudy na zemi přebywaće, mějće bojosć před tutym sprawnym sudom. — **18.** Bojeć maće so sprawneho suda, dokelž tak wosebne hnady dóstašće, dokelž nic ze wšědnymi skutkami bušće wot hrěcha, w kotrymž běchu waši wótcojo njepłódnje, to je bjez zasłužbow za wěčnosć žiwi, wukupjeni, ale z drohej krewju Khrystusa, kotryž so jako čiste njewinowate jehnjo za was woprowaše. — **21.** Hač runje bu Khrystus wot spočatka swěta jako wopor k wumóženju čłowjekow postajeny, přińdźe wón w poslednich časach na swět, t. r. w času krótko před zničenjom swěta, was wuzwolenych dla, zo byšće wy do Boha wěrili a na jeho wšohomocy so dźiwali, z kotrejž wón woprowane jehnjo, t. j. Khrystusa, zas k žiwjenju zbudźi, a z tym wašu wěru wobkrući a nadźiju posylni, zo wón tež was wot smjerće wubudźi a do njebjeskeje zbóžnosće wozmje. — **22.** Zo byšće tychle hnadow hódni byli, dyrbiće swoje wutroby čisćić wot njeprawych nakhilenjow, posłušni kazni lubosće, z kotrejž wšitke kaznje dźeržiće. — **23.** Naša lubosć k bližšemu dyrbi trajaca być, dokelž smy z nowa rodźeni z njezakhodneho symjenja, t. j. ze słowa Božeho a do wulkeje swójby Božeje zaščěpjeni, w kotrejž smy mjez sobu bratřa a sotry. Přez wopowědowanje słowa Božeho přińdźechmy k wěrje, a přez wěru k žiwjenju hnady, přez kotruž buchmy z nowa rodźeni. Jakož słowo Bože, kotrež bu wam wopowědowane, wěčnje wostanje, tak dyrbi tež naša lubosć trać. — **24.** Čłowjek, kiž njeje ze słowa Božeho rodźeny k wyššemu, přeznaturskemu žiwjenju, kiž jeno swoje přinarodźene dary nałožuje, so spěšnje minje, ze wšim, štož tak dokonja, jakož trawna kwětka, kotraž z krótka wuskhnje. Štóž pak je ze słowa Božeho rodźeny, wostanje, jakož tež skutki, kotrež dokonja.

II. **1.** Swj. japoštoł napomina, zo bychu křesćenjo jako ze słowa Božeho z nowa rodźeni prjedawše njepočinki cyle wotpołožili a w njetajenej lubosći žiwi byli a žadali za krutej cyrobu słowa Božeho, z kotrejž so přecy nutrnišo z Jězusom zjednoćeja. — **2.** Sće hišće dźěćom runja, kotrež maja rosć a so tohodla z mlokom nasyćeć; mloko, kotrež duchowne žiwjenje posylnja, je njekažene słowo Bože, za tutym dyrbja žadać, zo bychu k zbóžnosći přišli. — **3.** Jelizo sće hižo woptali tele słowo Bože, kotrež wam Knjez tak rjec ze swojeho wutrobnja podawa, a tak sami začuli, kak słódki Knjez je, budźeće ćim wobstajnišo za tejle cyrobu žadać. — **4.** Kamjeń, kotremuž maja so krućišo a krućišo přizamknyć, je Khrystus, róžkowny kamjeń, jako podłožk swojeje cyrkwje.

5. So tež wy, jako žiwe kamjenje, twaŕće, duchowny dom, swjate měšnistwo, zo byšće přinjesli duchowne wopory, Bohu so spodobace přez Jězusa Khrystusa.*

6. Tohodla rěka w Pismje: „Hlej, ja kładu na Sionje najwyšši róžkny kamjeń, wubrany, drohotny, a štóž do njeho wěri, njebudźe wohańbjeny.“* Is. 28, 16; Rom. 9, 33.

7. Wam wěrjacym bu potajkim česć; njewěrjacym pak „kamjeń, kotryž twarcy zaćisnychu, tón bu róžkny kamjeń sčinjeny“, Ps. 117, 22; Is. 8, 14; Mat. 21, 42; Jap. sk. 4, 11.

8. A kamjeń postorka a skała pohórška za tych*, kotřiž so pohóršeju na słowje a njewěrja, k čomuž tež su postajeni.**

9. Wy pak sće wuzwoleny splah, kralowske měšnistwo, swjaty narod, lud dobyty, zo byšće wopowědowali póććiwosće toho, kotryž was ze ćmy powoła do swojeho spodźiwneho swětła,*

10. Kotřiž něhdy njeběšće lud, nětko pak sće lud Boži, kotřiž njenamakašće miłosće, nětko pak miłosć namakašće.* Os. 2, 24; Rom. 9, 25.

11. Najlubši, napominam was* jako přikhadnikow a cuzbnikow, zo byšće so zdźerželi mjasnych požadosćow, kotrež přećiwo duchej wojuja.** Rom. 13, 14; Gal. 5, 16.

12. Mějće mjez pohanami swoje wobkhadźenje dobre, zo bychu, čohoždla was wobrěčuja jako złóstnikow, hdyž was z dobrych skutkow spóznaja, Boha khwalili na dnju domapytanja.*

---

5. Jako so z kamjeni, kotrež so po něčim z podłožknym kamjenjom zjednoćeja, twar natwari, tak maće so tež wy jako žiwe kamjenje z Khrystusom we žiwej wěrje zjednoćeć k duchownemu twarjenju, k swjatej cyrkwi, a maće być duchowne, bohuspodobne měšnistwo, kotrež ma jako měšnistwo stareho zakonja Bohu wopory woprować, t. r. dobre počinki a dobre skutki, kotrež, hdyž so Khrystusa dla a w zjednoćenju z nim dokonjeja, so Bohu spodobaju. — 6. Zo mamy so ze žiwej wěru z Khrystusom zjednoćić a nad nim so jako templ Boži twarić, je Bóh hižo přez profetu Isaiasa wozjewić dał, kotryž jeho wubrany róžkny kamjeń mjenuje, tak zo žadyn, kiž je na njón twarjeny, t. r. kiž do njeho wěri, wohańbjeny njebudźe. — 8. Wam, kotřiž do njeho wěriće, budźe to k česći, wy budźeće za to wěčnje mytowani; tym pak, kotřiž do njeho njewěrja a so z nim njezjednoća, ale jako róžkny kamjeń jeho zaćisnu, budźe wón kamjeń postorka a pohórška, wo kotryž so storča a padnu a wěčnje zahinu. ** Njewěriwi pak město toho, zo bychu do słowa Božeho wěrili, pohóršeja so na nim, a maja tak wěčnu škodu na swojej duši; a runje k tomu su wot Boha postajeni, zo bychu z tym, zo so zaćisnu, swědčili, zo je njewěra khostanja hódna. — 9. Wy wěriwi pak sće Bohu spodobny lud, wot njeho žohnowany jakož wuzwoleny lud Boži; sće kralowske měšnistwo, kralowsku a měšnisku hódnosć we sebi zjednoćicy; měšnisku hódnosć, dokelž maće duchowne wopory Bohu woprować; kralowsku, dokelž maće knježić nad swojimi nakhilnosćemi a něhdy tež podźěl měć na knježstwje Khrystusowym nad wšěmi stworjenjemi. Wy sće swjaty narod, dokelž sće přez Khrystusowu krej wučisćeni wot wšoho hrěcha a Bohu swjećeni; dobyty lud, kotryž sebi Knjez ze swojej smjerću z djabołskeho wotročstwa wukupi, zo byšće toho khwalili a česćili, kotryž was ze ćmy do swojeho swětła powoła. — 10. t. r. kotřiž njeběšće mój lud, dokelž přiboham słužešće, nětko pak přez powołanje Bože bušće jeho lud, a namakašće miłosće pola Knjeza (hl. Rom. 9, 25). — 11. Japoštoł napomina nětko čitarjow k póććiwemu žiwjenju wosebje tež tohodla, dokelž su mjez pohanami žiwi, poruča wosebje, zo bychu wšitcy wyšnosći posłušni byli (r. 13—17), zo bychu słužowni podwolni byli swojim knježim (r. 18—25), zo bychu žony posłuchałe swojich muži a zo bychu póććiwje žiwe byłe (r. 3, 1—6), zo bychu mužojo swoje žony zańč měli (r. 7) a zo bychu so wšitcy mjez sobu lubowali (r. 8—12) a sćerpni byli, hdyž su přesćěhani sprawnosće dla (r. 13—22). ** Přikhadnicy a cuzbnicy sće na zemi, dokelž waša wótčina je njebjo, za nim maće žadać, tohodla njesměće so podćisnyć mjasnym požadosćam, kotrež so prawej žadosći duše za njebjom napřećiwjeja. — 12. Pohanjo njezapřijachu dobre počinki křesćanow a tohodla wobskoržowachu jich, zo potajnje wjele złeho dokonjeja, a tohodla napomina s. japoštoł, zo bychu swoje zdźeržliwe žiwjenje z dobrymi počinkami a dobrymi skutkami zjawnje pokazowali a z tym pohanow přeswědčili, zo su jich njesprawnje sudźili, a zo bychu tući nětko Boha spóznali a khwalili, hdyž jich domapyta, t. r. hdyž jim swoju hnadu podawa a jich rozswětla.

13. Budźće tohodla poddaći kóždemu čłowjeskemu stworjenju* Boha dla, njech je kralej, jako najwyššemu, Rom. 13, 1.
14. Njech je bohotam, wot njeho pósłanym ke khostanju złóstnikow, ke khwalbje pak dobrych;
15. Dokelž to je wola Boža, zo byšće dobre činicy k mjelčenju přiwjedli njewědomosć njerozomnych ludźi,*
16. Jako swobodni, a nic jako byšće swobodu za zawěšk złósće měli, ale jako służownicy Boži.*
17. Wšitkich česćujće, bratstwo lubujće,* Boha so bójće, krala mějće w česći, Rom. 12, 10.
18. Słužowni budźće poddaći ze wšej bojosću knježim, nic jeno dobrym a měrnym, ale tež złym.
Ef. 6, 5; Kol. 3, 22; Tit. 2, 9.
19. Přetož to je miłosć, hdyž něchtó ze swědomitosće přećiwo Bohu horja znjese, njewinowaće ćerpjo.*
20. Přetož kajka je to česć, hdyž hrěšicy znjeseće, zo sće z pjasćemi bići? ale jelizo dobre činicy sćerpnje znjeseće, to je miłosć pola Boha.*
21. Přetož k tomu sće powołani, dokelž je tež Khrystus za nas ćerpjeł, přikład wam zawostajiwši, zo byšće sćěhowali jeho stopy,*
22. Kiž „hrěcha njesčini a jebanja njebu namakane w jeho róe".*
Is. 53, 9.
23. Kiž, hdyž bu hanjeny, njehanješe, hdyž ćerpješe, njehrožeše, ale so poda njesprawnje jeho sudźacemu.*
24. Kiž naše hrěchi sam w swojim ćěle znjese na drjewje, zo bychmy hrěcham wotemrěći, sprawnosći žiwi byli, „z jeho ranami sće zahojeni".*
25. Přetož běšće jako błudźace wowcy, nětko pak sće wobroćeni k pastyrjej a biskopej swojich duši.*

STAW III.

Wo wobkhadźowanju mandźelskich mjez sobu a wo wozdobje žónskich. Napomina k wšelakim počinkam, a zo bychu po Khrystusowym přikładźe přećiwnosće znjesli, a zo bywamy přez křćeńcu wumóženi, po podobnosći tamnych, kotřiž buchu z Noeowej archu wumóženi.

Runja tak njech su žony poddate swojim mužam, zo bychu tež, jelizo někotři słowej njewěrja, přez wobkhadźowanje žonow bjez słowa dobyći byli,*
Ef. 5, 22; Kol. 3, 18.
2. Wopominajcy waše čiste wobkhadźowanje w bojosći.*

13. t. r. kóždemu čłowjekej, kotryž je wam předstajeny, wědźicy, zo je to Bóh, kotryž čłowjekam nad druhimi knježić da, zo by so w čłowjeskim towarstwje tak dobry rjad zdźeržał. — **15.** t. r. tajkich, kotřiž was posłušnosće dla hanja. — **16.** t. r. posłuchajće, nic jako tajcy, kotřiž bychu k posłuchanju nuzowani byli, ale dobrowólnje, jako swobodni, a tola njesměće wo swojej swobodźe tohodla přeswědčeni być, zo byšće wšelake njepočinki za dowolene měli, ale maće tak swoju swobodu nałožeć, zo z njeju Bohu słužiće. — **17.** t. r. wšitkich maće lubować, dokelž su po znamjenju Božim stworjeni; wosebje pak maće zańč měć bratrow, kotřiž su z wami we wěrje zjednoćeni. — **19.** t. r. hdyž tohodla křiwdu znjese, dokelž něšto dokonja, wo čimž jemu swědomjo praji, zo je bohuspodobny skutk. — **20.** Hdyž sće tohodla bići, dokelž sće złe činili a hrěšili, njeje to khwalby hódne, ale hdyž so wam tohodla horja přihotuja, a wy je sćerpnje znjeseće, dokelž sće dobre činili, to je bohuspodobne. — **21.** K tajkemu sćerpnemu ćerpjenju sće powołani přez Khrystusowy přikład, kotryž maće sćěhować. — **22.** t. r. Khrystus ćerpješe cyle njewinowaće. — **23.** t. r. Khrystus ćerpješe tež sćerpnje. — **24.** t. r. wón ćerpješe město nas, za nas; da so ze swojim ćěłom na křiž přibić, zo by nas wot hrěchow wumóžił, wón přija pokutu, kotruž běchmy sebi my zasłužili. Z nim wumrěchmy tak my hrěcham, t. r. zo so naše hrěchi w jeho smjerći zničichu, a tohodla móžemy nětko w sprawnosći žiwi być a tež skutki sprawnosće dokonjeć. Rany jeho ćěła zahojichu rany našeje duše, naše hrěchi. — **25.** W swojich hrěchach błudźešće jako wowcy bjez pastyrja, wumóženi a do Khrystusa wěricy sće pastyrja a biskopa swojich dušow namakali, kotryž je ze swojej wěrnosću a hnadu žiwi a před njepřećelom je wobara.

III. **1.** t. r. jelizo maja muži, kotřiž njewěrja, hač runje so jim słowo Bože wopowěduje, dyrbja so prócować z dobrymi počinkami, kotrež we wobkhadźowanju pokazuju, jich wo wěrnosći křesćanstwa přeswědčić, tak zo bychu do njeho wěrili. — **2.** t. r. zo bychu widźeli, kak so wy bojiće, zo njebyšće kaznju Božu přestupili a zhrěšili.

7. Njehanja woni dobre mjeno, kotrež bu nad wami mjenowane?*

8. Jelizo pak kralowski zakoń dokonjeće po pismje: „Dyrbiš swojeho bližšeho lubować jako sebje samoho“, činiće derje.* 3. Mójz. 19, 18; Mat. 22, 39; Mark. 12, 31; Rom. 13, 9; Gal. 5, 14.

9. Jelizo pak na wosoby dźiwaće, činiće hrěch, a maće porok wot zakonja jako přestupjerjo.* 3. Mójz. 19, 15; Wyše 1.

10. Štóžkuli pak by cyły zakoń dźeržał, w jenom jón pak přestupił, bu cyłeho winowaty. Mat. 5, 19.

11. Přetož kiž rjekny: „Njedyrbiš mandźelstwa łamać“, rjekny tež: „Njedyrbiš mordować“; jelizo mandźelstwo njełamaš, morduješ pak, bu přestupjeř zakonja.*

12. Tak rěčće a tak čińće, jakož byšće počeli so sudźić přez zakoń swobody.*

13. Přetož sud bjez smilnosće tomu, kotryž nječini smilnosće; smilnosć pak zběha sud.*

14. Što pomha, moji bratřa, jelizo štó praji, zo ma wěru, skutkow pak nima? Móže snadź jeho wěra wozbožić?*

15. Jelizo pak staj bratr abo sotra nahaj a potrjebujetaj wšědneje cyroby, 1. Jan. 3, 17.

16. Praji pak jimaj štó wot was: „Dźitaj w pokoju, wohrějtaj a naještaj so“, njedaće-li pak jimaj, čohož ćěło trjeba, što to pomha?*

17. Tak tež wěra, nima-li skutkow, je mortwa sama w sebi.*

18. Ale rjeknje něchtó: Ty maš wěru a ja mam skutki, pokazaj mi swoju wěru bjez skutkow, a ja tebi pokazam ze skutkow swoju wěru.*

19. Ty wěriš, zo je jedyn Bóh: prawje činiš, tež djaboly wěrja a třepotaju.*

20. Chceš pak wědźeć, o prózdny* čłowjeko, zo je wěra bjez skutkow mortwa?

21. Abraham, naš wótc, njebu snadź ze skutkow wosprawnjeny, woprujo swojeho syna Isaaka na woltarju?* 1. Mójz. 22, 9.

---

7. Khudych, kotrychž Bóh lubuje, sebi měnje ważiće, dyžli bohatych, kotřiž was wobskoržuja a mjeno Jězus, po kotrymž so wy jako jemu swjećeni mjenujeće, hanja. — 8. Zakoń lubosće mjenuje so kralowski, dokelž je najwosebniši, a druhe kaznje w sebi wopřija. — 9. Česćiće-li bohateho tohodla, dokelž kaznja lubosće to poruča, činiće prawje a mój porok was njetrjechi; jelizo pak jeho česćiće jeno jeho bohatstwa dla, maće hrěch, a runje zakoń, na kotryž so powołaće, was wotsudźa, dokelž khudych zacpiwaće. — 10. Štóžkuli w jenom zakoń přestupuje, a hdy by hewak wšo druhe swěrnje dokonjał, budźe khostany runje tak derje, jako by cyły zakoń přestupił. — 11. Wšelake zakońske postajenja wuprajeja j e n u njedźělomnu wolu Božu, štóž tohodla jeničkeho kedźbu nima, je njeposłušny přećiwo tutej woli Božej, a zasłuži sebi tohodla khostanje. — 12. Při swojim rěčenju a činjenju mamy so po zakonju rjadować, dokelž po nim budźemy snadź hižo bórzy sudźeni, mamy tohodla tak žiwi być, jako by so sud hnydom započinać měł. Zakoń swobody mjenuje so tudy křesćanski zakoń, dokelž ma so z lubosću k Bohu, kotryž nas podpjera, dokonjeć, mjez tym, zo bu stary zakoń z bojosće před khostanjom wobkedźbowany. — 13. Bjezsmilnje budźe sudźeny, kotryž sam smilny njeje; kiž pak je smilny, njebudźe sudźeny, njetrjeba so suda bojeć. — 14. Swj. japoštoł dopokazuje w r. 14—26, zo je wěra bjez skutkow mortwa, zo wěčne žiwjenje njepłodźi; wěra bjez skutkow njewosprawnja čłowjeka. — 16. Jakož sobužělnosć a wobžarowanje same khudemu njepomha, tak njewjedźe tež wěra sama nikoho k zbóžnosći. — 17. Jakož ćěło bjez duše žiwjenja nima, dźěłać a skutkować njemóže, tak je tež wěra bjez duše, jelizo so w dobrych skutkach njewopokazuje; tajka wěra je w sebi mortwa, ma w sebi winu smjerće, dokelž k dobrym skutkam njehodźi. — 18. Hdy by něchtó tomu rjekł, kiž praji, zo ma wěru, ale zo nima skutkow: pokazaj twoju wěru, njeby to móhł, dokelž wěra pokazuje so w skutkach. Štóž pak móžo skutki pokazać, ma wěsće tež wěru, dokelž bjez wěry skutki dokonjał njeby. — 19. Zo wěra bjez skutkow wosprawnjeć a wozbožeć njemóžo, dopokazuje ze zadźerženja djaboła, kiž tež wěri do Boha, ale tale wěra jeho njewumóži, wjele bóle ze strachom a bojosću napjelni. — 20. t. r. bjez dobrych skutkow. — 21. Abraham bu wosprawnjeny, dokelž swojeho syna Isaaka za wopor přinjese, to bě skutk posłušnosće; swojeho posłušneho s k u t k a dla bu wosprawnjeny.

22. Widźiš, zo wěra jeho skutkam pomhaše, a ze skutkow bu wěra dokonjana?*

23. A dopjelnjene bu Pismo, kotrež praji: „Abraham je wěrił Bohu a to přiliči so jemu jako sprawnosć“, a bu mjenowany přećel Boži.*

1. Mójz. 15, 6; Rom. 4, 3; Gal. 3, 6.

24. Widźiće, zo so čłowjek wosprawnja ze skutkow a nic z wěry sameje?

25. Njebu podobnje tež kurwa Rahab ze skutkow wosprawnjena, pósłow přijawši a na druhim puću jich wupušćicy?*

Jos. 2, 8—15.

26. Přetož jakož je ćěło bjez ducha mortwe, tak je tež wěra bjez skutkow mortwa.

STAW III.

Rozsudźuje hrěchi jazyka; jón prawje rjadować je ćežko; přidawa rozdźěl mjez zemskej a njebjeskej mudrosću.

Njebudźće mnozy wučerjo, moji bratřa, wědźicy, zo změjeće ćežše sudźenje.*

2. Přetož w mnohim postorkujemy wšitcy. Jelizo štó w rěči njepostorkuje, tón je dokonjany muž, zamóže tež cyłe ćěło na wuzdźe wokoło wodźić.

3. Hdyž pak konjom wuzdy do hubow dawamy, zo bychu nam powolne byłe, tež cyłe jich ćěło wokoło wodźimy.

4. Hlej, tež łódźe, su-li wulke a wot sylnych wětrow pohrożene, wobroćeja so ze snadnym wjesłom, hdźež tłóčenje toho chce, kotryž je wjedźe.*

5. Tak je tež jazyk mały stawčk, a wulkeho so khwali.* Hlej, kak móličk wohen, kak wulki lěs zapali!

6. A jazyk je woheń, swět njesprawnosće.* Jazyk je postajeny mjez našimi stawami, kotryž wonječisći cyłe ćěło a zapyri koło našeho naroda, sam zapyrjeny wot hele.**

7. Přetož kóžda přiroda zwěrjatow a ptakow a łažatych a druhich so skludźuje a bu skludźena wot čłowječeje přirody;

8. Jazyk pak njezamóže žadyn čłowjek skludźić, njepokojne zło, połny smjertneho jědu.*

22. Abrahamowe wosprawnjenje drje měješe tež swój korjeń we wěrje, tola wěra sama wósprawnjenje njedokonja, ale skutk posłušnosće, kiž bě płód wěry; a wěra sama so ze skutkom posłušnosće posylni a wudokonja. — **23.** Abrahamowa wěra do slubjenja Božeho, zo budźe wótc mnohich ludow, bě korjeń jeho wosprawnjenja, dokelž so w podwolnej posłušnosći Bohu tohodla cyle podćisny, tak zo chcyše tež najćežši skutk dokonjeć a swojeho syna woprować, a tónle skutk bě płód wosprawnjenja, kotrež so jemu tehdy jeno njepřiliči, ale kotrež bě sebi ze skutkom zasłužił a nětko hakle bu mjenowany přećel Boži. — **25.** Rahab bu wosprawnjena, dokelž bu přelutowana we wotsudźe města Jericho; ale tež wona, hač runje bě njepóććiwa žónska, bu swojich skutkow dla wosprawjena, dokelž bě wobhonjerjow, kotrajž do slubjeneho kraja přińdźeštaj, zo byštaj jón zeznałoj a potom Israelitow nawjedowałoj, zakitała a mjelčo z města pušćiła. Tež to bě skutk wěry, a tohodla drje móže so jeje wosprawnjenje tež wěrje připisować (Hebr. 11, 31); dokelž wěra pohnu ju k dobremu skutkej a z tutym bu jeje wosprawnjenje dokonjane.

III. **1. 2.** Swjatemu japoštołej so njelubi, zo so wěra, kotraž ma so w dobrych skutkach pokazować, w rěčach a powučenjach wozjewja. Sami so nochcedźa polěpšić, ale druhich wuča, napominaja a swarja. Tohodla napomina japoštoł, zo bychu so k wučenju njećišćeli, dokelž so z tym wjetšemu zamołwjenju a krućišemu sudej wustajeja; přetož, hač runje drje so we wšelakich wěcach přehrěšimy, najčasćišo tola so z rěču překhwatamy, tak zo tón, kotryž swój jazyk wobknježi, tež wšitke w druhich stawach ćěła bydlace požadosće derje rjaduje a móže tohodla jako dospołny muž płaćić. — **4.** Jakož tón, kiž ma hubu konja na wuzdźe, cyłeho konja wodźi, jakož tón, kiž wjesło łódźe w rucy dźerži a je wodźi, cyłu łódź wobroća, tak ma tež tón cyłe ćěło w mocy, kotryž ze swojim jazykom njehrěši. — **5.** t. r. so wulcy čini z tym, štož zamóže. — **6.** Tež jazyk, hač runje mały stawčk, je runja wohnjej, kiž cyły lěs zapali; tak je tež jazyk takrjec swět njesprawnosći, dokelž so z nim přemnoho a wšelako hrěši. ** Jazyk wubudźa wšelake požadosće a wabi k wšelakim hrěcham, z kotrymiž so ćěło wonječesći, a kazy tak koło žiwjenja, t. r. cyłe žiwjenje, kotrež je na koło podobne, kotrež z narodom so wjerćeć započina a potom hač do smjerće běži. Jazyk, hdyž je sam zapyrjeny wot hele, t. r. hdyž rěči łžu, zawisć, hanjenja atd., kazy čłowjeske žiwjenje wot naroda hač do smjerće. — **8.** Mjez tym zo móža čłowjekojo wšitke dźiwje zwěrjata skludźeć, njemóža na swojim jazyku cyle dobyć, ale jakož jěd čłowjeka mori, tak rěči tež jazyk jědojte słowa, kotrež wjele złeho a wjele škody načinja.

9. Z nim khwalimy Boha a Wótca, a z nim hanimy čłowjekow, kotřiž su po Božej podobnosći stworjeni.

10. Z toho samoho rta wukhadźa žohnowanje a klećе. Nima pak to tak być, moji bratřa.

11. Wuliwa dha žórło z tym samym promjenjom słódku a hórku wodu?

12. Móže dha, moji bratřa, figowc kiće njesć abo winowc figi? Tak tež słony kužoł słódkeje wody dawać njezamóže.*

13. Štó je mudry a nazhonjeny mjez wami? Njech pokaže z dobrym wobkhadom swoje skutkowanje w ćichomyslnosći mudrosće.*

14. Jelizo pak maće hórku zawisć a swarjenja w swojich wutrobach, njekhwalće so a njelžiće přećiwo wěrnosći.*

15. Přetož to njeje mudrosć, kotraž wot horjeka přikhadźa, ale zemska, čłowjeska, djabołska.*

16. Přetož hdźež je zawisć a swarjenje, tam je njewobstajnosć a wšón zły skutk.*

17. Mudrosć pak, kotraž je wot horjeka, je najprjedy čistotna, potom pokojna, měrna, podwolna, dobremu přikhilna, połna smilnosće a dobrych płodow, njesudźaca, bjez tajenja.

18. Płód sprawnosće pak rozsywa so w pokoju tym, kotřiž pokoj činja.*

STAW IV.

Požadosćam njesměmy posłuchać, ale djabołej mamy so napřećiwjeć, a Bohu so bližić a wo njesebičnu lubosć so starać, njewěste wěcy Božej předwidźiwosći přewostajiwši.

Z wotkel wójny a zwady mjez wami? Nic wottud? z wašich požadosćow, kotrež wojuja we wašich stawach?*

2. Žadaće a nimaće; moriće* a zawidźiće, a njemóžeće dosahnyć; wadźiće so a wojujeće, a nimaće, dokelž njeprosyće.**

3. Prosyće a njedóstawaće, dokelž njeprawje prosyće, zo byšće [to] na swoje požadosće nałoželi.*

4. Mandźelstwołamarjo, njewěsće, zo je přećelstwo tohole swěta njepřećel Boži?* Štóžkuli tohodla zechce přećel tohole swěta być, bywa njepřećel Boži.**

5. Abo zda so wam, zo Pismo podarmo praji: „Ze žarliwosću lubuje Duch, kotryž we was bydli?“*

12. Cyła přiroda wuči, zo z teje sameje přičiny sebi napřećiwne wěcy njewukhadźeja, tak tež njemóže wo prawdźe jazyk tak napřećiwne skutki, jakož je khwalba a hanjenje dokonjeć, ale hdyž tak wjele złeho rěči, njemóže dobre, žohnowanje a khwalenje, kotrež tež druhdy słyšeć da, woprawdźite być. — 13. Kotřiž so k wučenju ćišća, njesmědźa so jeno wobarać hrěchow, kotrež so z jazykom wobeńdu, ale tež falšneje mudrosće, kotruž chcedźa jako wučerjo rozšěrjeć. Štóž ma so woprawdźe za mudreho, njech to ze skutkom dopokazuje, ćichomyslnje z druhimi wobkhadźujo, jakož to wěrna mudrosć čini. — 14. Štóž ze swojim bližšim ze zawisću a ze złobami wobkhadźuje, a při tom za mudreho so wudawa, tón so prózdnje khwali a łži. — 15. Wěrna mudrosć wukhadźa wot Boha; jich mudrosć pak ma swój kužoł na zemi, w nizkich čłowjeskich požadosćach abo w djabołskich wabjenjach. — 16. Hdźež zawisć a žarliwosć knježi, tam so wobstajnje dobre nječini, ale wšelake złe skutki, a te njepřińdu wot Boha, a tohodla njemóže wot njeho tež tamna mudrosć być, kotraž je dokonja. — 18. Jakož falšna mudrosć njewobstajnosć a wšelake złe skutki płodźi, tak płodźi prawa mudrosć sprawnosć. Tónle płód pak jeno w pokoju, nic w njeměrje rosće a zrawi, a so tym wudźěla, kotřiž pokoj lubuja a jón zakhować so prócuja.

IV. 1. Japoštoł spomina na kužoł njepokoja, kiž je w jich mócnych nakhilenjach k swětej, wot kotrehož maja so dźělić, jelizo chcedźa přećelojo Boži być a sebi jeho miłosć dobyć. — 2. t. r. hidźiće a přejeće druhim smjerć. ** Žadaće za swětnymi kubłami, za bohatstwom a česću, ale waše žadanja so njespokója, tuž wotuća zawisć a hidźenje tych, kotřiž je maja, ale to tež njepomha; tuž počinaće so wadźić a z nimi wurěčować, a z tym tež njedobudźeće, a na tymle puću k ničomu njepřińdźeće, dokelž njeprosyće. — 3. t. r. počinaće drje nětko prosyć, ale njedóstanjeće tež ničoho, dokelž prawje njeprosyće, dokelž jeno wo časne kubła prosyće, zo byšće z nimi swoje mjasne požadanja spokojili. — 4. t. r. ludźo, kotřiž Bohu slubjenu swěru złamašće a ze swětom dźeržiće (hl. Mat. 12, 39). ** Dokelž je swět njepřećel Boži, je tež kóždy, kiž swět lubuje abo kiž je wot swěta lubowany, njepřećel Boži. — 5. Bóh lubuje čłowjeka žarliwje, t. r. žada sebi, zo jeho tež wy lubujeće, a druhim, po tajkim swětej tak rjec zawidźi a njepopřeje, hdyž jón wy lubujeće.

6. Wjetšu miłosć pak dawa, čohoždla praji: „Bóh přećiwja so hordym, ponižnym pak dawa miłosć.“*
Přisł. 3, 34; 1. Pětr. 5, 5.
7. Budźće tohodla poddaći Bohu, přećiwjejće pak so djabołej, a ćeknje wot was.*
8. Bližće so Bohu, a přibliži so wam. Wumyjće sebi rucy, hrěšnicy, a wučisćće wutroby, dwojomyslni.*
9. Rudźće so a žarujće a płakajće; waše smĕchi njech so do žarowanja wobroća a wjesołosć do zrudoby.*
10. Ponižejće so před Knjezom, a powyši was. 1. Pětr. 5, 6.
11. Njewobrěčujće jedyn druheho, bratřa. Kotryž bratra wobrěčuje abo kotryž swojeho bratra sudźi, wobrěčuje zakoń a sudźi zakoń.* Jelizo pak zakoń sudźiš, njejsy čińićeř zakonja, ale sudnik.
12. Jedyn je zakonjadawaŕ a sudnik, kotryž zamóže zahubjeć a wumóžeć.*
13. Ty pak, štó sy, kiž sudźiš bližšeho?* Hlej nětko, kotřiž prajiće: dźensa abo jutře póńdźemy do tamneho města a pobudźemy tam lěto a budźemy předawać a kupować a dobudźemy,**
14. (Kotřiž njewěsće, što jutře budźe;*
15. Što dha je waše žiwjenje? para je, kotraž so na krótko zjewi a potom so zhubi); město toho, zo byšće prajili: Jelizo Bóh zechce a žiwi budźemy, sčinimy to abo wono.
16. Nětko pak so khwaliće we swojich hordosćach. Kóžde tajke khwalenje je złósćiwe.*
17. Štóž tohodla wě, kak ma dobre činić, a je nječini, ma hrěch.*

STAW V.

Bohatym potłóčerjam khudych hrozy krute wjećenje; khudych pak napomina k sćerpnosći. Přisahanju ma so ćěkać a khori maja so wot měšnikow z wolijom žałbować, a hrěchi mjez sobu wuznawać. Kak wjele dokonja modlitwa sprawneho. Kotřiž błudźa, maja so k wěrnosći dowjesć.

Tak dha, bohaći, płakajće žałosćicy w swojej njezbožownosći, kotraž wam přińdźe.*
2. Waše bohatstwo je zhniło a waša drasta je wot molow póžrana.

---

6. Čim swěrniša je lubosć k Bohu, čim bohatša je miłosć, z kotrejž Bóh tule lubosć wopłaća; hordym, kotřiž ze swětom dźerža, napřećiwja so Bóh, njepomha jim; ponižnych pak, kotřiž swět a jeho kubła zacpiwaju a podwolnje swój křiž za Khrystusom njesu, podpjera wón we wšim. — **7.** Bóh žada sebi z prawom, zo jemu cyle słušeće, djaboł pak wabi was, zo byšće swět lubowali; budźće tohodla Bohu poddaći a napřećiwjejće so lečenjam djaboła, kotryž was wopušći a na pokoj wostaji, hdyž na njeho njeposłuchaće. — **8.** Djaboła so wotrjeknywši, přizamkńće so Bohu z cyłej dowěru, a Bóh so wam přibliži ze swojej hnadu a pomocu. Rucy pak, kotrejž w modlenju k Bohu pozběhujeće, njesmětej znječisćenej być z hrěšnym skutkom, a wutroba njesmě dźělena być mjez Bohom a swětom. — **9.** Též hrěšna zańdźenosć ma so zarunać, dotalnu njeswěru a swětnu wjesołosć maće wopłakować a wobžarować. — **11.** Japoštoł napomina, zo njebychu druhich, wosebje tamnych, kotřiž běchu k swětej nakhileni, khroble sudźili, dokelž štóž bližšeho wobrěči abo tak khroble sudźi, sudźi zakoń lubosće, kotryž bližšeho zakituje; ze swojim wobrěčenjom chce tak rjec zakoń za njeprawy wudawać, dokelž tón bližšeho zakituje, kotrehož wón sudźi; štóž zakoń sudźi, njeje, štož ma być, čińićeř zakonja, ale pozběha so z njeprawdu jako jeho sudnik. — **12.** Bóh sam, kiž je zakoń dał, je tež jeho sudnik; wón ma tež móc, to wuwjesć, štož rozsudźi: tych, kotřiž zakoń přestupja, wěčnje zahubić, tych, kotřiž jón dokonjeja, wěčnje wozbožić. — **13.** t. r. štó je tebi prawo dał, zo, hač runje sam słaby a hrěšny čłowjek, bližšeho sudźiš? ** Japoštoł napomina w r. 13—17, zo njebychu k sebi samym tak njepraweje dowěry měli, a tak lěta dołho sami, bjez dźiwanja na Boha, do prědka postajeli, što započnu, hdyž ani njewědźa, što móže so jutře z nimi stać. — **16.** Štóž při wotpohladanjach Boha wo wočomaj nima, ale jeno na sebje samoho twari, je hordy čłowjek a tajka khwalba je zła, dokelž přeje, zo smy wot Boha wotwisni. — **17.** Štóž wě, zo bjez Boha ničoho njezamóže, ale so tak zadźerži, jako by wšo sam dokonjał, hrěši z hordosću.

V. **1.** Japoštoł napomina, zo so bohatstwo njeby přewjele wažiło, pokazujo na wabjacu móc bohatstwa, kotraž mnohich k pyšnemu a k njesprawnemu žiwjenju wjedźe a khostanje Bože na nich přinjese; tohodla maja bohaći skerje płakać stracha dla, w kotrymž su žiwi.

3. Waše złoto a slěbro je zezerzawiło a jich zerzawina budźe k swědčenju přećiwo wam a zežerje waše mjaso jako woheń; nahromadźišće sebi hněw w poslednich dnjach.*

4. Hlej, mzda dźěłaćerjow, kotřiž póžnjechu waše zahony, kotraž bu [jim] wot was wotćehnjena, woła, a jich wołanje je zastupiło do wušow Knjeza wójskow.*

5. Kwasowali sće na zemi a z radosćemi nasyćeli swoje wutroby na dnju zabića.*

6. Wotsudźišće a morišće sprawneho a njepřećiwja so wam.*

7. Budźće tohodla sćerpni, bratřa, hač do Knjezoweho přikhada. Hlej, rólnik wočakuje drohi płód zemje, sćerpnje njeso, doniž dóstanje zahi a pózdny dešć;*

8. Tohodla budźće tež wy sćerpni, a wobkrućejće swoje wutroby, dokelž Knjezowy přikhad je so přibližił.*

9. Njezdychujće, bratřa, jedyn přećiwo druhemu, zo byšće sudźeni njebyli. Hlej, sudnik stoji před durjemi.*

10. Wzmiće sebi, bratřa, za přikład zleho skónčenja, ćerpjenja a sćerpnosće profetow, kotřiž su rěčeli w Knjezowym mjenje.*

11. Hlejće, prajimy tych zbóžnych, kotřiž wutrachu. Wo Jobowej sćerpnosći sće słyšeli a Knjezowy kónc sće widźeli, dokelž smilny je Knjez a miłosćiwy.*

12. Přede wšim pak, moji bratřa, njepřisahajće ani na njebjo, ani na zemju, ani kajkužkuli druhu přisahu. Waša rěč budź: Haj, haj; ně, ně, zo byšće njepadnyli do wotsudźenja.*

Mat. 5, 34.

13. Rudźi so štó mjez wami? njech so modli; je spokojny? njech spěwa.*

14. Je štó khory mjez wami? njech powoła měšnikow cyrkwje, a njech so nad nim modla, žalbujcy jeho z wolijom w Knjezowym mjenje.

15. A modlitwa wěry spomha khoremu a Knjez jemu polóži, a je-li w hrěchach, spušća so jemu.*

16. Wuznawajće dha jedyn druhemu swoje hrěchi a modlće so za sebje, zo

---

3. Japoštoł wopisuje zrudny wotsud bohatstwa; kubła, z kotrymiž so hordźachu, su so minyłe, tež bohaći sami, jich mjaso, zahinje bolosćiwje, jako z wohnjom; ze swojim bohatstwom nahromadźichu sebi tež hněw Boži, kotryž jich wotsudźi a khosta. — **4.** Njesprawnosće, kotrež bohaći při potłóčowanju khudych wobeńdźechu, žadaja Knjeza wójskow, zo by jich khostał. Přikład tajkeje njesprawnosće je přikrótšenje mzdy dźěłaćerjow, kotřiž dyrbja za bohatych žně domoj dźěłać a při tom nuzu ćerpjeć. — **5.** Mjez tym, zo Knjez na skóržby khudych přećiwo bohatym posłucha, su tući pyšnje a hrěšnje žiwi hač na samy dźeń, na kotrymž jich Knjez khosta, runja skotej jich zabije, t. r. bjez smilnosće jich mori. — **6.** Bohaći khudych tež njesprawnje wobskoržuja a wotsudźeja, haj hdyž hinak swoje wotpohladanje wuwjesć njemóža, jich tež morja. Khudźi sami drje so jim njemóža přećiwjeć, ale za to pokhosta jich sylniši, Bóh. — **7.** Khudych napomina k sćerpnosći; jakož rólnik cyłu zymu a cyłe nalěćo na žně čaka, tak maja tež khudźi sćerpnje na mzdu swojich horjow čakać. W ranšim kraju je nazymny syw w novembru dokonjany, a nětko dźe dešć, to je zahi dešć, kiž přez januar traje; tu započina so nalěćo a kónc měrca hač do srjedź hapryla dźe zaso dešćik, to je pózdny dešć, a potom su žně. — **8.** Njebudźa dołho čakać trjebać, dokelž čas Knjezoweho přikhada je blizko; móžemy při tom na zapusćenje Jeruzalema myslić, to bě sud Boži nad Židami. — **9.** Tež poćišćeni móža zhrěšić, hdyž mjez sobu skorža, a ze swojimi zdychowanjemi swojich bližšich wobskoržuja a sudźa; hdyž to činja, njećeknu sudej; Khrystus, jich sudnik, čaka tak rjec hižo na nich před durjemi. — **10.** Na profetow, kotřiž w Knjezowym mjenje wěrnosće wučachu, kotrež so ludźom njespodobachu, a kotřiž buchu tohodla přesćěhani, hladajće, zo byšće w swojim ćerpjenju sćerpni byli. — **11.** Zo sćerpnje ćerpjacych zbóžnych prajimy, za to Job swědči; Knjez sam skónči jeho ćerpjenje tak smilnje; a kaž so Knjez nad Jobom smili, tak je tež miłosćiwy přećiwo wšitkim, kotřiž njewinowaće ćerpja. — **12.** Štóž lohcy přisaha, hněwa Boha a njećeknje jeho sudej. — **13.** Při zrudobje a wjeselu mamy so modlić, pak Boha khwalić, pak prosyć, pak so jemu dźakować. — **15.** W khorosći poruča swj. japoštoł s. sakrament poslednjeho wolijowanja a wopisuje tudy hnady, kotrež tónle sakrament wudźěla, a kotrež je Khrystus z měšniskej modlitwu a wolijowanjom zjednoćił, hač runje nam Swjate Pismo njepowěda, hdy je so to wot Knjeza stało.

byšće zbóžni byli; přetož wjele zamóže
wobstajna modlitwa sprawneho.*
17. Elias bě runja nam čłowjek,* sćer-
pliwy a prošeše z modlitwu, zo by dešć
nješoł na zemju, a dešća njeńdźeše tři
lěta a šěsć měsacow. 3. Kral. 17, 1; Luk. 4, 25.
18. A zas so modleše a njebjo da dešć
a zemja da swój płód.*
19. Moji bratřa, jelizo je so štó wot
prawdy zabłudźił a něchtó by jeho wo-
brоćił,
20. Dyrbi wědźeć, zo kiž wobroći
hrěšnika wot jeho błudneho puća, wu-
móži jeho dušu wot smjerće a přikryje
mnohosć hrěchow.*

PRĚNI LIST S. JAPOŠTOŁA PĚTRA.

STAW I.

Dźakuje so Bohu za powołanje k wěrje a k wěčnemu žiwjenju, kotrež pak so jeno z mnohimi prócami dobudźe, wo kotrymž su profetowje wěšćili; napomina jich k čistosći žiwjenja, dokelž su z Khrystusowej krewju wumóženi.

Pětr, japoštoł Jězusa Khrystusa, wu-
zwolenym přikhadnikam rozpjeršenja* w
Pontu, Galaciji, Kappadociji, Asiji a Bi-
thyniji,**
2. Po předwědomosći Boha Wótca,
k swjatosćenju Ducha, k posłušnosći a
pokrjepjenju krewje Jězusa Khrystusa.*
Miłosć a pokoj budź wam rozmnoženy.
3. Khwaleny budź Bóh a Wótc na-
šeho Knjeza Jězusa Khrystusa, kotryž
nas po swojej wulkej miłosći z nowa
spłodźi k žiwej nadźiji přez wot-mort-
wych-wstaće Jězusa Khrystusa,*
2. Kor. 1, 3; Ef. 1, 3.
4. K njezakhodnemu a njeznječisće-
nemu a njezahinitemu herbstwu, zakho-
wanemu w njebjesach za was,*

---

16. Wot ćěłneje khorosće wobroći so swj. japoštoł ke khorosći duše, a žada sebi, zo bychu sebi wěriwi jedyn druhemu hrěchi ponižnje wuznawali, a jedyn za druheho so modlili, zo bychu spušćenje hrěchow dóstali. — **17.** t. r. tym samym słabosćam podćisnjeny. — **18.** Jakož bu Eliasowa modlitwa wusłyšana, tak naúdźe též naša modlitwa wusłyšenje, hdyž so prawje dokonja. — **19.** Jelizo so štó we wěrje abo w žiwjenju wot praweho puća wotwobroći a druhi jeho z modlitwu, napominanjom, powučenjom zas na prawy puć wobroći, zakhowa jeho dušu před wěčnym zahinjenjom a zasłuži sebi Božu miłosć, kotraž jemu samomu přiležnosć wobradźi, zo swoje hrěchi derje spóznaje, a wšitke srědki nałoža, zo bychu so přikryłe, t. r. spušćiłe.

I. **1.** „Rozpjeršenje“ to su wšitke krajiny zwonka Palaestiny, w kotrychž běchu Židźa žiwi, jako přikhadnicy mjez pohanami; s. Pětr pak njeměni tu jeno Židow po narodźe, ale wěriwych, woprawdźity lud Boži, kotřiž maja w njebjesach, w kraju slubjenja swoju wótčinu, a kotřiž su na zemi tak rjec we wukraju, přikhadnicy a cuzbnicy. Wuzwoleni rěkaja wěriwi, dokelž je jich Bóh tak rjec za swój lud wuzwolił a jim njebjeske herbstwo slubił. ** To su krajiny połnócneje Małoasije při Čornym Morju; jeno krajina Asija, t. j. Joniska, Lydiska a Kariska, je při nawječornym brjozy; tu a w Galaciji je s. Pawoł křesćansku wučbu rozšěrjał, w druhich krajinach pak s. Pětr. — **2.** Wuzwolenje stawa so po Božej předwidźiwosći, t. r. Bóh wě wot wěčnosće, kotři do cyrkwje zastupja, a tući su wuzwoleni; wuzwoleni so potom swjatosća přez Ducha swjateho, w posłušnosći zastupja do cyrkwje, to je do noweho sluba, kotryž bu z přelećom krjewje Khrystusoweje z Bohom sčinjeny, a z tutej krewju so při zastupjenju do tohole sluba w swjatej křćeńcy tak rjec pokrjepja. — **3.** Japoštoł započina z dźakom přećiwo Bohu, kotryž wěriwych k žiwjenju duše a k nadźiji wěčneho herbstwa wubudźi. Tole woživjenje ma swoju přičinu we wožiwjenju Jězusowym, w jeho wot-smjerće-wstaću. — **4.** K nadźiji smy wožiwjeni, zo njebjeske herbstwo, kotrež budźe wěčnje trać, dóstanjemy; nětko drje hišće wěriwi tole herbstwo njewobsedźa, ale je wěsće w njebjesach za nich zakhowane.

17. Přetož přijawši wot Boha Wótca česć a krasnosć, hdyž so jemu tónle hłós wot wulkotneje krasnosće sta: Tónle je mój lubowany syn, na kotrymž mam swoje spodobanje, toho posłuchajće.*

Mat. 17, 5.

18. A tutón hłós, kiž z njebjes přińdźe, my słyšachmy, hdyž běchmy z nim na swjatej horje.

19. A mamy krućiše profetiske słowo, derje činiće, na nje kedźbujcy, jako na swěcu w ćěmnym měsće so swěćacu, doniž dźeń njezaswita a jutna hwězda njezeskhadźa we wašich wutrobach,*

20. To najprjedy spóznajcy, zo žane profećenje Pisma ze samotnym wułoženjom so njestawa.* 2. Tim. 3, 16.

21. Přetož ženje njebu po čłowjeskej woli profećenje poskićene, ale wot Ducha swjateho pohnući su swjeći mužojo Boži rěčeli.*

STAW II.

Falšni profetowje zawjedu mnohich, ale kruće budźa khostani, jakož so to sta złym w času potepjenja a Sodomskim. Přińdźe pak [to same khostanje] na złe počinki tych, kotřiž su wot złych požadosći wobknježeni.

Běchu pak tež falšni profetowje mjez ludom, jakož budźa tež mjez wami zełhani wučerjo, kotřiž zahubne rozšćěpjenja zawjedu a toho, kotryž jich wukupi, Knjeza, zaprěwaju, sebi samym spěšne zahubjenje přihotujcy.*

2. A mnozy budźa jich njehańbitosće sćěhować, přez kotrychž budźe puć prawdy hanjeny.*

3. A z nahramnosće budźa z jebačnymi słowami wot was dobytk pytać, kotrychž sud so wot dawna hižo njekomdźi, a jich zahubjenje njedrěma.*

4. Přetož Bóh jandźelam, kotřiž běchu zhrěšili, njespušći, ale jich z rjećazami hele do bjezdna zastorčiwši k čwilowanju poda, zo bychu za sud skhowani byli.* Jan. 4, 18; Jud. 6.

5. A tež prěnjotnemu swětej njespušći, ale jako wosmeho Noea, prědarja sprawnosće wukhowa, swětej bjezbóžnikow potepjenje pósławši.*

1. Mójz. 7, 1.

6. A města Sodomskich a Gomorrhskich do popjeła wobroćiwši wotsudźi ze zapusćenjom, přikład za tych postajiwši, kotřiž budźa bjezbóžnje žiwi;

7. A sprawneho Lota, poćišćaneho

---

17. Za swědkow nas Khrystus wuzwoli, hdyž bu na horje překrasnjeny a hłós Boži sam wozjewi, zo je wón lubowany Syn Boži. Wulkotna krasnosć, t. j. Bóh w swojej wulkotnej krasnosći. — 19. Krasnosć, w kotrejž Zbóžnika na horje wuhladachmy, rukuje nam, zo jeho tež přichodnje w krasnosći wohladamy; hišće wěsćišo rukuja nam to profećenja stareho zakonja, kotrež we Messiasowej krasnosći wěšćachu; na tute kedźbujće, dokelž su za was w ćěmnosći tutoho žiwjenja jasna swěca; na nje kedźbujcy budźeće we wěrje wobkrućeni, a tak zaswita za was we wěstosći wěry jutna hwězda a jasny dźeń, t. r. spóznajeće jasnje wěrnosće wěry a zrjadujeće po nich swoje žiwjenje. Ale tež sama jasnosć, kotraž wěstosć wěry płodźi, njehodźi so přirunać z tamnym swětłom, kotrež Knjez rozšěri, hdyž sam přińdźe. — 21. Profećenja s. Pisma njenastachu z tym, zo profetojo sami wot so znamjenja přichodneho časa wułožowachu, tež njewukhadźa tajke wułožowanje wot druhich čłowjekow, ale tamni swjeći mužojo wopowědowachu to, štož jim Duch swjaty spóznać dawaše; wot Ducha swjateho rozswětleni a wodźeni woni přichodne podawki wěšćachu.

II. 1. Nic jeno wěrni, ale tež falšni profetowje mjez Židami wustupowachu a wudawachu swoje samotne wučby a měnjenja za wěrnosće Bože. Tajcy błudni wučerjo wustupja tež mjez wami, kotřiž budźa Khrystusa a jeho wumóžeński skutk ponižeć, a sebi samym wosebite zasłužby připisować. Njepřipóznawaja tež jeho knježstwo, hač runje je jich tola wukupił, njechadźa so nikomu poćisnyć, ale chcedźa po swojej woli a nakhilnosći žiwi być, a runje tak khwataja k swojemu zahinjenju. — 2. Njehańbitosće, kotrež po swojich nakhilnosćach wobeńdu a kotrež jako dowolene wudawaju, dobudu jim mnohich, kotřiž budźa runje tak žiwi, a puć prawdy, t. r. póććiwe žiwjenje budźe so přez nich hanić. — 3. Ze zełhanymi słowami was zawjedu, zo bychu swojeho wužitka hladali; su pak hižo sudźeni, a wěčne zatamanje so na nich w krótkim dóńdźe. — 4. Hdyž Bóh njeposłušnych jandźelow do hele zastorči, a tu tak rjec z rjećazami wuspinanych na dźeń suda khowa, njespušći tež njeposłušnym čłowjekam jich spjećiwosć. — 5. Tohorunja pokhosta Bóh hrěšniwosće dla cyły stary swět, jeno Noea a sydom stawow jeho swójby zakhowawši.

z njeprawdu njekmanikow a njehańbićiwym wobkhadom, wutorhny;*

8. Přetož po widźenju a słyšenju bě sprawny, přebywajo pola tych, kotřiž dźeń wote dnja sprawnu dušu z kničomnymi skutkami ćwilowachu.*

9. Knjez zamóže pobožnych že spytowanja wutorhnyć, bjezbóžnych pak za sudny dźeń skhować k ćwilowanju;

10. Wosebje pak tych, kotřiž za mjasom w požadosći nječistoty khodźa a knježstwa zacpiwaju, khrobli, hordźi njeboja so rozšćěpjenja zawjedować hanicy,*

11. Hdźež jandźelojo, hač runje su po sylnosći a mocy wjetši, žanoho hanibneho suda přećiwo sebi njewuprajeja.*

12. Tući pak, jakož njerozomne zwěrjata, kotrež su wot přirody k łójenju a rězanju, hanicy, štož njeznaja, zahinu w swojim skaženju.*

13. Dóstawajcy mzdu njesprawnosće; dokelž maja za wjeselo wokřewjenja dnja; wopluski a nješwary we wokřewjenjach so kormja, w swojich hosćinach z wami kwasujcy,*

14. Woči połne mandźelstwałamanja a njenasyćomneho hrěcha, wabicy njewobstajne duše, wutrobu majicy wuwučenu w nahramnosći, dźěći zakleća.*

15. Wopušćicy prawy puć zabłudźichu so, sćěhujcy puć Balaama, Bosoroweho syna, kotremuž so mzda njesprawnosće lubješe,* Jud. 11.

16. Ale khostanje dósta za swoju błaznosć; něma wóslica, na kotrejž sedźeše, z čłowječim hłosom rěčicy, wobaraše profetowej njemudrosći.*

4. Mójz. 22, 28.

17. Tajcy su studnje bjez wody a mróčele z wichorami honjene, kotrymž je najtołša ćma zakhowana.*

18. Přetož pyšne słowa próznosće rěčicy, wabja w mjasnych požadosćach njehańbitosće tych, kotřiž lědma ćeknychu w błudźe khodźacym,*

19. Swobodnosć jim lubicy, mjez tym zo su sami wotročcy skaženja; přetož

---

7. Tež ćežke khostanje, kotrež so na měsće Sodoma a Gomorrha pósła, wuči zjawnje, što maja wočakować, kotřiž su bjezbóžnje žiwi; jeno sprawneho Lota, kiž měješe w tamnym złym wobkhadźowanju wjele wustać, wumóžiwši. — 8. t. r. ani zły přikład, kotryž widźeše, ani njekhmane rěče, na kotrež dyrbješe posłuchać, njezawjedźechu jeho k złemu, dokelž bě jeho duša cyle sprawna. — 10. t. r. hdyž Knjez njesprawnych za sudny dźeń k sprawnemu khostanju postaja, njewostaji tamnych, kotřiž při njepóććiwym žiwjenju bohahanjace wučby rozšěrjeja, a wyšnosći, wosebje Khrystusej so poćisnyć njechadźa, bjez khostanja. — 11. Khrobłosć tutych bohahanjacych wučerjow wuzběhuje z tym, zo na jandźelow pokazuje, kotřiž čłowjekow po mocy přetrjechja a tola sebje njesudźa a njehanja, ćim ćežo zhrěši čłowjek, kotryž so zwaži, Boha hanić. S. japoštoł ma tu s. Michała we wočomaj, kotryž ze złym jandźelom wo Mójzesowe ćěło wojujo hanjenja njewupraji (Jud. 9). — 12. Jakož zwěrjata, kotrež su k tomu stworjene, zo bychu so łójiłe a rězałe a wot čłowjekow jako cyroba wužiwałe, tomu njewuńdu, tak njećeknu tež wěčnemu zahinjenju tući błudni wučerjo, dokelž hanja, štož njerozemja. — 13. Jich njesprawnosć wosebje w tom wobstoji, zo druheho wjesela njepytaju, dyžli wokomiknite mjasne wokřewjenja, su tohodla sami nješwary mjez čłowjekami, a hańba za nich. Same nabožne hosćiny, kotrež prěni křesćenjo ze swj. woporom a ze swjatym woprawjenjom wuhotowachu, zo by so cyła swjatočnosć poslednjej wječeri runała, nałožuja tući ludźo k njepoměrnemu kwasowanju. — 14. Ze swojimi wočemi pokazuja swoju złu njespokojomnu požadosć za hroznymi hrěchami nječistoty a wabja k nim słabych čłowjekow; tež su wuwučeni, z čim bychu móhli sebi něšto dobyć, su to čłowjekojo, wěčneho zatamanja hódni. — 15. Jakož bu wěšćeř Balaam za pjenjezy wot moabskeho krala Balaka k tomu powołany, zo by israelskemu ludej kłał, hač runje wědźeše, zo jón Bóh žohnuje, tak rěča tež tući wučerjo přećiwo prawdźe, jeno zo bychu z tym něšto dobyli. — 16. Balaamej pak Bóh kleć njedowoli, ale pokhosta jeho z tym, zo wóslica, na kotrejž sedźeše, rěčeć započa a so mudriša wopokaza dyžli profeta, dokelž widźeše jandźela Božeho, kotryž profetej do puća stupi, kotrehož pak tutón njewidźeše, dokelž běštej jeho woči zaćěmnjenej. — 17. Studnja, kotraž wody nima, a mróčele, kotrež dešćika njedawaja, jebaja čłowjekow, a to činja tež tući wučerjo, kotřiž wěrnosć lubja a tola wopačne wučby rozšěrjeja; za tajke jebanje budźa khostani w najtołšej ćmi. — 18. Z hordymi prózdnymi słowami wabja tajcy wučerjo, kotřiž su w mjasnych wokřewjenjach, tych k sebi, kotřiž so runje pohanskeho błudu wotrjeknychu, a kotřiž su tohodla hišće we wěrje a křesćanskich počinkach słabi.

wot kohož bu štó přewinjeny, toho je też słužownik.* Jan. 8, 34; Rom. 6, 16. 20.

20. Přetož hdyž, ćeknywši nješwaram swěta w spóznaću našeho Knjeza a Zbóžnika Jězusa Khrystusa, so w nich z nowa zaplećeni předobywaju, stachu so jich posledanje wěcy hórše dyžli prěnje.* Hebr. 6, 4; Mat. 12, 45.

21. Přetož lěpje by za nich było, zo bychu puć sprawnosće njespóznali, jako hdyž po spóznaću so zas wotwobroćichu wot teje swjateje kaznje, kotraž bě jim data.*

22. Přetož jim je so stało to, štož wěrne přisłowo praji: pos je so k swojemu wublancej wróćił, a: swinjo wumyte wala so w błóće.* Přisł. 26, 11.

STAW III.

Někotrych směšerjow dla, kotřiž druhi Knjezowy přikhad prěja, dopokazuje přichodne wobnowjenje swěta, hdyž Knjez w krótkim a njewočakany přińdźe; napomina, zo bychu so k tomule přikhadej přihotowali, khwali Pawołowe spisy, kotrež njewučeni kaža.

Hlejće, najlubši, tónle druhi list wam pisam, w kotrymž z napominanjom wubudźam wašu wěrnu mysl,

2. Zo byšće spominali na tamne słowa, kotrež předpowěch wot swjatych profetow a wašich japoštołow, přikaznje Knjeza a Zbóžnika;*

3. To najprjedy wědźicy, zo w poslednich dnjach směšerjo w jebanju přińdu, khodźicy po swojich samotnych požadosćach,* 1. Tim. 4, 1; 2. Tim. 3, 1; Jud. 18.

4. Prajicy: Hdźe je slubjenje abo jeho přikhad? přetož potom hač wótcy wusnychu, zwostawa wšitko [jakož] wot spočatka stworjenja. Ezech. 12, 17.

5. Přetož kotřiž to chcedźa, njewědźa, zo běštej prjedy njebjo a zemja z wody a přez wodu wobstojacej ze słowom Božim,

6. Pře čož tehdomniši swět z wodu potepjeny zahiny.*

7. Njebjo pak, kotrež nětko je, a zemja buchu přez to same słowo wotłožene, za woheń zakhowane na dźeń suda a zahubjenja bjezbóžnych ludźi.*

8. Tole jeue pak wam njewostań potajne, najlubši, zo je jedyn dźeń pola Knjeza jako tysac lět, a tysac lět jako jedyn dźeń.*

---

19. t. r. zawjedu jich wosebje z tym, zo jim swobodu lubja, zrozymja pak z tym samowolnosć, kotrejž móža kaznje Bože a winowatosće křesćanskeho žiwjenja po swojim spodobanju nałožować; wěrnu swobodu njemóža lubić, dokelž su sami přewinjeni wot mjasnych nakhilnosćow, a tohodla wotročcy tutych. — **20.** Buchu jónu, hdyž we wěrje Knjeza a Zbóžnika spóznachu, z tamneho wotročstwa wumóženi; dadźa-li pak so nětko z nowa wot hrěšnych nakhilnosćow, kajkež w swěće knježa, přewinyć, su so jako wosebiće słabi wopokazali a tohodla su bóle k wobžarowanju, dyžli prjedy. — **21.** Lóžše zamołwjenje bychu měli, hdy bychu křesćansku wěru njespóznali, jako hdyž ju přijawši zas prěja, a žiwi su přećiwo kazni, kotraž měješe jich k swjatosći dowjesć. — **22.** K prjedawšim hrěcham so wróćiwši, su psej runja, kiž to zas žerje, wot čohož bě skhorjeł, a štož bě tohodla wubluwał; su swinjom runja, kotrež so zas do błóta lehnu, hdyž buchu runje wumyte.

III. **2.** Swj. japoštoł chce dobru, za wěrnosć žadosćiwu mysl swojich čitarjow z tym wubudźić, zo jich dopomina na słowa profetow, kotrež Knjezowy druhi přikhad wěšća a na kaznje, kotrež je Knjez dawał a kotrež su japoštołojo wopowědowali, zo bychu wěriwi na Knjezowy přikhad čakajcy bohuspodobnje žiwi byli. — **3.** Směšerjo přińdu w dnjach před druhim Knjezowym přikhadom, so bychu druhich jebali, prajicy: slubjenje so njedopjelni, Khrystus njepřińdźe, kaž bě to slubił, z mocu a majestosću; a slubjeny nowy rjad so njezawjedźe, dokelž wot časa jow, w kotrymž waši wótcojo wumrěchu a w kotrymž bu to prajene, je wšo při starym wostało, jakož je było wot stworjenja swěta sem a tak wostanje też přichodnje. — **6.** Kotřiž tak rěča, njedopomnja so, zo so swět wot spočatka sem jónu přeměni, mjenujcy z lijeńcu, w kotrejž so potepi, Tehdy swět z wodu zahiny, jakož bě přez słowo Bože z wody nastał. — **7.** Jakož bě za stary swět postajene, zo dyrbješe z wodu zahinyć, tak je za nětčiši swět přez to same słowo Bože postajene, zo ma z wohnjom zahinyć, a to so stanje na sudnym dnju, hdyž budźa so khostać bjezbóžni ludźo. — **8.** Z toho, zo so Knjez ze swojim přikhadom komdźi, njesćěhuje, zo z cyła njepřińdźe, dokelž Bóh njeměri čas, jakož my; pola njeho je wšo w tom samym wokomiknjenju přitomne, zańdźitosć a přichodnosć.

9. Knjez njekomdźi so ze swojim slubjenjom, jakož někotři za to maja, ale je dołhomyslny was dla a nochce, zo by štó zahinył, ale zo bychu so wšitcy k pokuće wróćili.*

10. Přińdźe pak jako paduch Knjezowy dźeń, na kotrymž njebjesa so z wulkim šumjenjom pominu, žiwjele pak z horcotu rozwjazaja, zemja pak a skutki, kotrež su na njej, so spala.*
1. Thes. 5, 2; Zjewj. 3, 3; 16, 15.

11. Hdyž potajkim ma wšitko to so rozwjazać, kajcy maće wy być w swjatych wobkhadźowanjach a pobožnosćach,

12. Wočakujcy a khwatajcy k přikhadej Knjezoweho dnja, na kotrymž njebjo so pało rozpadnje a žiwjele z horjom wohnja rozběhnu?*

13. Nowe njebjesa a nowu zemju po jeho słubjenju wočakujemy, w kotrychž sprawnosć bydli.*
Is. 65, 17; 66, 22; Zjewj. 21, 1.

14. Tohodla, najlubši, to wočakujcy prócujće so, zo byšće bjez ješwary a bjez poroka před nim namakani byli w pokoju,*

15. A dołhomyslnosć našeho Knjeza za zbóžnosć měli, jakož wam tež naš najlubši bratr Pawoł po jemu datej mudrosći napisa,* Rom. 2, 4.

16. Jakož tež we wšitkich listach, wo tom* we nich rěčo, w kotrychž je něštožkuli ćežcy zrozymić, štož njewučeni a njewobstajni (ludźo) kaža, jakož tež druhe Pisma k swojemu samsnemu zahubjenju.**

17. Wy tohodla, bratřa, to do prědka wědźicy,* so hladajće, zo byšće z błudom njemudrych zawjedźeni, ze swojeje wobstajnosće njewupadnyli.**

18. Rosćće pak w miłosći a spóznaću našeho Knjeza a Zbóžnika Jězusa Khrystusa. Jemu budź česć nětko a na dźeń wěčnosće. Amen.

9. Hdyž so Knjez ze swojim přikhadom komdźi, njestawa so to tohodla, zo by slubjenje dopjelnić njechał, ale dokelž je was dla dołhomyslny, wam čas k nakazanju podawajo, zo byšće k zhubjenju nješli, ale zo byšće wšitcy zbóžni byli. — 10. Njenadźicy, jako paduch, přińdźe Knjezowy t. j. sudny dźeń, njeporjadnje a z mócnym hołkom njebjeske hwězdy khodźić póčnu a žiwjele swěta so zahorja a zemja ze wšěmi stworjenjemi so spali. — 12. Dokelž cyły swět tak zahinje, njesměće za swětowymi kubłami a wjeselemi žadać, ale swjeće, pobožnje žiwi być, zo byšće přikhad Knjeza, před kotrymž samo njebjo njewobstoji, bjez bojosće, haj z radosću wočakować móhli. — 13. Hdyž sće swjeće a pobožnje žiwi, móžeće Knjezowy přikhad w pokoju wočakować, dokelž po slubjenju Božim nastanje nowe njebjo a nowa zemja, w kotrymajž hrěcha njebudźe, ale sprawnosć, dokelž jeno sprawni budźa w nimaj bydlić. — 14. Prócujće so tohodla, zo by Knjez was bjez poroka a hrěcha nadešoł, hdyž přińdźe, budźće w pokoju z Bohom a čłowjekami žiwi, a wužijće Knjezowu dołhomyslnosć k swojemu wěčnemu zbožu. — 15. Swj. Pětr měni tu najskerje Pawołowy list na Efesskich, kotryž bě tež na druhe wokołne wosady pisany. — 16. t. r. wo poslednich wěcach čłowjekow a wo přihotowanju na nje. ** Po zdaću buchu spisy swj. Pawoła znjewužiwane k wobkrućenju błudnych wučbow, najskerje přede wšim jeho słowa, zo křesćan njeje we wšim židowskemu zakonju poddaty. Swjate Pismo njeje potajkim wšudźom tak jasne, zo móže je kóždy sam dorozymić a z njeho spóznać, što ma wěrić; ale je ćěmne a ćežko zrozymić, a móže so tohodla wopačnje nałožować, nic jeno wot złych čłowjekow, ale tež wot njewučenych a we wěrje słabych. Tohodla maja wěriwi s. Pismo pod nawjedowanjom cyrkwje čitać, dokelž cyrkej wukładuje s. Pismo po wučbje s. wótcow. — 17. Wědźicy, zo tajke błudy nastanu. ** Hladajće so, zo byšće, zawjedźeni wot błudnych wučerjow, we wěrje, w kotrejž sće nětko tak wobkrućeni, njewosłabnyli.

PRĚNI LIST S. JAPOŠTOŁA JANA.

STAW I.

Jan wopowěduje, štož je wo Khrystusu widźał a słyšał, druhim, zo bychu so z Bohom zjednoćili a z Khrystusom, jeho Synom, z kotrehož krewju so hrěchi čłowjekow čisća. Dale, štóž přěje, zo je zhrěšił, čini Boha łharja.

Štož bě wot spočatka, štož słyšachmy, štož ze swojimaj wočomaj widźachmy, štož wobhladowachmy a čohož so našej rucy dótkaštej, wo słowje žiwjenja,*

2. (A žiwjenje bu zjewjene, a widźachmy a wobswědčamy a wozjewjamy wam wěčne žiwjenje, kotrež bě pola Wótca a kotrež so nam pokaza),

3. Štož widźachmy a słyšachmy, wozjewjamy wam, zo byšće tež wy zjednoćenje měli z nami, a zo by naše zjednoćenje było z Wótcom a jeho Synom Jězusom Khrystusom.*

4. A to wam pisamy, zo byšće so wjeselili a zo by waša wjesołosć była połna.*

5. A to je wopowědowanje, kotrež wot njeho słyšachmy* a wam wozjewjamy: Zo je Bóh swětło, a ćma w nim njeje žana. Jan. 8, 12.

6. Prajimy-li, zo mamy zjednoćenje z nim, a khodźimy-li po ćmě, łžimy a nječinimy wěrnosće;*

7. Jelizo pak w swětle khodźimy, ja-kož je tež wón w swětle, mamy mje-sobu zjednoćenje, a krej Jězusa Khry-stusa, jeho Syna, wučisća nas wot wšoho hrěcha.* Hebr. 9, 14; 1. Pětr. 1, 19; Zjewj. 1, 5.

8. Prajimy-li, zo hrěcha nimamy, je-bamy so sami, a wěrnosće njeje w nas.* 3. Kral. 8, 46; 2. Khrón. 6, 36; Přisł. 20, 9; Prěd. 7, 21.

9. Wuznawamy-li pak swoje hrěchi, je [Bóh] swěrny a sprawny, zo nam naše hrěchi woda a nas wot wšeje njesprawnosće wučisći.*

10. Prajimy-li, zo njezhrěšichmy, činimy jeho łharja a jeho słowo njeje w nas.*

STAW II.

Jězus Khrystus je naš srjedźićeř pola Wótca a wujednanje za hrěchi cyłeho swěta; z wobkedźbowanjom Božich kazni dopokazujemy, zo Boha wěrnje znajemy a lubujemy. Što je stara a nowa kaznja; štó je w swětle a w ćmě. Pisa wěriwym wšelakeje staroby, wotwobroćejo jich wot lubosće swěta a wot błudnikow, a napominajo, zo bychu jónu přijatej wěrje přisłušni wostali, sćěhujcy pohnuwanje Ducha swjateho.

Moje dźěćatka, to wam pišu,* zo byšće njehrěšili. Zhrěši-li pak štó, mamy pola

I. 1. Štož bě wot spočatka, je to same, štož widźachmy a słyšachmy, słowo žiwjenja abo žiwjenje same, kotrež bě w spočatku pola Boha, štož bě sam Bóh; słowo žiwjenja njewosta w njepřistupnym byću Boha, w kotrymž bě wot wěčnosće, ale wozjewi so w času a pokaza so nam a my móžachmy ze swojimi smysłami jeho spóznać, a tutoho wam připowědujemy. — 3. Připowědamy wam wozjewjene žiwjenje Bože, zo byšće so z nami zjednoćili we wěrje a lubosći, a zo bychmy zjednoćeni něhdy přišli k Wótcej a jeho Synej Jězusej Khrystusej. — 4. A tež w tomle lisće wopowědujemy słowo, kotrež bě wot wěčnosće pola Boha, zo bychmy wam duchowne wjeselo sčinili, a zo by waše wjeselo z přiběracym spóznaćom słowa Božeho tež rostło. — 5. t. r. wot słowa žiwjenja słyšachmy wo Wótcu, zo je Bóh sama dospołnosć, swjatosć a wěrnosć, a zo w nim njeje njedospołnosće a łžě. — 6. Jelizo smy z Bohom zjednoćeni, kiž je čista wěrnosć, dyrbimy tež my w słowje a žiwjenju wěrnosćiwi być. Smy-li pak w njewěrnosći a w hrěše žiwi, je łža, hdyž prajimy, zo smy z nim zjednoćeni. — 7. Jelizo w swětle khodźimy a žiwi smy w zjednoćenju z Bohom, smy tež w lubosći zjednoćeni ze wšěmi wěriwymi; a jelizo hišće tež w hrěše so druhdy překhwatamy, wučisća nas Jězus, wěrny Syn Boži, kotryž je za naše hrěchi swoju krej přelał, wot wšoho hrěcha. — 8. Wšědnje drje hrěšimy, a štóž praji, zo hrěcha nima, zjeba so samoho, dokelž w nadutej mysli so samoho njespóznaje a k wěrnosći njepřińdźe. — 9. Wuznajemy-li pak swoje hrěchi, woda nam je Bóh, a wopokaže so tak jako sprawny a smilny. — 10. Słowo Bože samo wuči, zo wšědnje hrěšimy, a Jězus wučeše nas, zo mamy so wšědnje modlić: „wodaj nam naše hrěchi“, a hdyž sami wobkrućamy, zo hrěcha nimamy, by słowo Bože njewěrne było.

II. 1. Pišu, zo je Bóh swětło a zo mamy w swětle, t. r. we wěrnosći a swjatosći žiwi być; a jelizo zhrěšichmy, njesměmy zadwělować, jako bychmy wěčnemu khostanju ćeknyć njemóhli; mamy pola Boha srědnika, kiž Božu smilnosć wuprosy, Jězusa, kotryž je sam sprawny, bjez hrěcha.

Wótca rěčnika, Jězusa Khrystusa sprawneho;

2. A wón je wujednanje za naše hrěchi, nic za naše pak jeno, ale tež cyłeho swěta.*

3. A w tom wěmy, zo jeho spóznachmy, hdyž jeho kaznje dźeržimy.*

4. Štóž praji, zo jeho znaje, a jeho kazni njedźerži, je hłaf, a w tom wěrnosće njeje.

5. Štóž pak dźerži jeho słowo, zawěrno w tom je lubosć Boža dospołna, a na tom spóznawamy, zo smy w nim.*

6. Štóž praji, zo w nim zwostawa, dyrbi, jakož wón khodźeše, tež sam khodźić.*

7. Najlubši, nic nowu kaznju pišu wam, ale staru kaznju, kotruž měješće wot spočatka; stara kaznja je słowo, kotrež sće słyšeli.*

8. Zasy jako nowu kaznju pišu wam, kotraž je wěrna tak w nim kaž we was, dokelž ćma so pominy, a wěrne swětło hižo swěći.*

Jan. 13, 34; 15, 12.

9. Štóž praji, zo je we swětle a swojeho bratra hidźi, je w ćmě hač dotal.*

10. Štóž lubuje swojeho bratra, zwostawa w swětle a pohórška njeje w nim;

Niže 3, 4.

11. Štóž pak hidźi swojeho bratra, je w ćmě a khodźi po ćmě, a njewě, hdźe dźe, dokelž ćma zaslepi jeho woči.*

12. Pišu wam, dźěćatka,* zo so wam spušćeja hrěchi jeho mjena dla.**

13. Pišu wam, wótcy, zo sće spóznali toho, kotryž je wot spočatka.* Pišu wam, młodźency, zo sće předobyli złóstnika.**

14. Pišu wam, dźěći, zo sće spóznali Wótca. Pišu wam, młodźi mužojo, zo sće sylni a słowo Bože zwostawa we was a sće předobyli złóstnika.*

15. Njelubujće swěta, ani toho, štož je w swěće. Hdyž štó swět lubuje, njeje lubosć Wótca w nim.*

16. Dokelž wšitko, štož je w swěće, je požadosć mjasa a požadosć wočow a hordosć žiwjenja, kotraž njeje z Wótca, ale je ze swěta.*

---

2. Jězus ma tak rjec prawo na Božu smilnosć, dokelž dźěn je sprawnosći Božej za naše hrěchi dosć činił, haj hrěchi wšěch čłowjekow wujednał. — **3.** Dopokazujemy, zo jeho wěrnje znajemy, hdyž smy jemu posłušni, dokelž wěrne spóznaće njerozswětla jeno rozom, ale pohnuwa tež wolu. — **5.** Jakož wěrne spóznaće Bože, tak pokazuje so tež wěrna lubosć Boža w posłušnosći; z toho, zo jeho wolu dokonjamy, wěmy, zo smy z nim zjednoćeni. — **6.** t. r. štóž wo sebi praji, zo je w lubosći z nim zjednoćeny, dyrbi Khrystusa w žiwjenju sćěhować, kotryž nas wšitke počinki wuči. — **7.** Kaznja, kotruž wam dawam, zo maće w swětle khodźić a Khrystusa sćěhować, njeje nowa; słyšešće ju, hdyž wěrić počinašće; dokelž tale přikaznja je hłowne wopřijeće słowa, kotrež we wěrje přiješće. — **8.** Na tamnu staru kaznju, zo maće w swětle khodźić, kotraž je so w Khrystusu a we was dopjelniła, was z nowa dopominam, wosebje tohodla, dokelž maće nětko wjacy winy, jako hdy prjedy, po njej žiwi być, přetož ćma je so pominyła, t. r. błudy woteběraju a wěrnosć so bóle rozšěrja. — **9.** Wěrny dopokaz, zo něchtó w swětle khodźi, je tež lubosć k bližšemu; štóž swojeho bližšeho njelubuje, je w ćmě, t. r. w błudźe žiwy. — **11.** Jakož tón, kotryž w swětle khodźi, so njestorči, mjez tym zo tamny, kotryž w ćmě khodźi, njewě, hdźe přińdźe, tak njezhrěši tón, kiž swojeho bratra lubuje, mjez tym zo tamny, kotryž swojeho bližšeho hidźi, njepřestawajo hrěši, dokelž je zaslepjeny a winowatosće přećiwo bližšemu njeznaje a njedokonja. — **12.** S. japoštoł napomina nětko swojich čitarjow, a čini to, dokelž su křesćenjo, dokelž su z Bohom wujednani, dokelž Boha znaja, napomina jich, zo bychu na to njezabyli, napomina najprjedy wšitkich hromadźe a mjenuje jich dźěćatka, zo by swoju lubosć k nim pokazał; wobroća so potom k staršim, kotrychž wótcow mjenuje, na to k młódšim, kotrychž młodźencow, dźěći a młodych muži mjenuje. ** t. r. dokelž do njeho wěriće a na njeho swoju nadźiju stajeće. — **13.** t. r. Khrystusa. ** t. r. wy sće dobyli nad złóstnikom, a dyrbiće nětko kedźbni być, zo byšće w dalšich spytowanjach wobstali. — **14.** Z tym předobyšće złeho njepřećela, dokelž sće sylni w duchu a słowo Bože, kotrež přiješće, w žiwjenju nałožowašće. — **15.** Swět su tamni ludźo, kotřiž so wo Boha njestaraja, a kotřiž su žiwi, jako by wěčneho žiwjenja njebyło. „Štož je w swěće“, to su tamne kubła, za kotrymiž swětni ludźo łója, česć a bohatstwo a wjesela. Křesćan njesmě lubować tele jebaŕske kubła, dokelž so lubosć k nim z lubosću Božej njesnjese. — **16.** Štož swět wučini a wot Boha dźěli, je požadosć mjasa; žadosć zmysłojtosće za wužiwanjom wšelakich ćělnych wokřewjenjow; po-

17. A swět zańdźe a jeho požadosć. Štóž pak čini wolu Božu, wostawa do wěčnosće.*

18. Dźěćatka, poslednja hodźina je, a jakož sće słyšeli, zo antikhryst přińdźe, a nětko buchu mnozy antikhrystowje, z toho wěmy, zo je najposledniša hodźina.*

19. Z nas wuńdźechu, ale njeběchu z nas; dokelž hdy bychu z nas byli, bychu wěsće z nami wostali;* ale (woteńdźechu,) zo bychu pokazani byli, zo njejsu wšitcy z nas.**

20. Ale wy maće žałbowanje wot Swjateho,* a znajeće wšitko.

21. Njenapisach wam jako tajkim, kotřiž wěrnosće njeznajeće, ale dokelž ju znajeće, a (wěsće,) zo žana łža z prawdy njeje.*

22. Štó je łhar,* nic tón, kotryž přěje, zo Jězus je Khrystus? Tón je antikhryst, kiž přěje Wótca a Syna.**

23. Kóždy, kotryž přěje Syna, ani Wótca nima; kotryž wuznawa Syna, ma tež Wótca.*

24. Wy tohodla, štož sće wot spočatka słyšeli, to njech we was zwostanje; zwostanje-li to we was, štož sće wot spočatka słyšeli, wostanjeće tež wy w Synu a Wótcu.*

25. A tole je slubjenje, kotrež je nam sam slubił, wěčne žiwjenje.*

26. To napisach wam wo tych, kotřiž was zawjeduja.*

žadosć wočow, zo so žada wšo, štož so widźi, tež wobsynyć a stajnje něšto nowe wohladać, a hordosć žiwjenja, žadosć za pychu a česću, a za wuznamjenjenjom před swětom. Tajke zmyslenje njepřińdźe wot Boha, ale přiwučiš sebi je wot přikładow a wučbow, kotrež w swěće widźiš a słyšiš. — **17.** Swět ze swojej třojej požadosću zahinje a wěčnje budźe khostany; člowjek, kotryž swět zacpěje a wolu Božu čini, wostanje, z časneho žiwjenja přeńdźe k wěčnemu. — **18.** S. japoštoł napomina w r. 18—27 čitarjow, zo bychu so błudnych wučerjow hladali. Poslednja hodźina je powšitkownje čas wot Khrystusoweho naroda hač do jeho přikhada k sudej, wosebje pak čas krótko před tutym. Ale čas, w kotrymž so surowy sud Boži nad městom Jerusalemom dokonja, je předznamjo časa přikhada Khrystusoweho; strach a hrózba, kotraž tehdom židowski lud nadpadny, je předznamjo bojosće, kotraž při bliženju poslednjeho suda na wšón lud přińdźe. A tohodla móže so čas, w kotrymž Jan pisa, tež posledni čas mjenować, dokelž je ze swojimi zrudnymi podawkami předznamjo sudneho dnja. W poslednim času měješe antikhryst přińć, t. r. wulki přećiwnik Khrystusowy, kotryž wo sebi praji, zo je Khrystus a tohodla mnohich zjeba. Zda so, jako by so tónle čas bližił, dokelž nětko mnozy antikhrystowje wustupuja, kotřiž po zdaću woprawdźitemu antikhrystej puć přihotuja. — **19.** t. r. zwonkownje słušachu křesćanskej wosadźe, znutřkownje t. r. po wěrje a lubosći pak nic, hewak so njebychu wot nas dźělili. ** Bóh připušći, zo so dźělichu, zo by so spóznało, zo woprawdźe k nam njesłušachu a zo z cyła wšitcy, kotřiž su zwonkownje z nami zjednoćeni, znutřkownje, t. j. z tej samej wěru a lubosću nam poddaći njejsu. — **20.** t. r. wy dóstašće Ducha swjateho, a to wot Swjateho, mjenujcy wot Khrystusa, kotryž Ducha swjateho jako swojeho Ducha sćele. — **21.** Štož wam wo błudnej wučbje napisach, znaječe tež hižo ze swojeho swědomja, kotrež je wot Ducha swjateho rozswětlene; wěsće pak, zo łža a błud wot wěčneje wěrnosće njewukhadźa, ale wot djaboła, kiž je wótc łžě. Jan. 8, 44. — **22.** t. r. antikhryst. ** S. japoštoł ma tu błudnych wučerjow we wočomaj, kotřiž přěja, zo je Jězus a Khrystus tón samy, wučicy, zo je Jězus jeno člowjek jakož druzy, Khrystus pak je bóžske byće, kotrež je so při křćeńcy z Jězusom zjednoćiło, a před křižowanjom jeho zas wopušćiło, mjez tym zo japoštołojo wuča: „Słowo bu mjaso“, a zo je Jězus tole słowo Bože, Syn Boži, kiž so wočłowješi. Štóž tak Jězusa a Khrystusa rozeznawa, přěje Syna Božeho, kiž druhi njeje, jako Jězus, kiž je Khrystus, a přěje tež Wótca, dokelž nichtó Wótca njepóznaje, khiba přez Syna; tohodla njemóža to, štož sebi pod Wótcom předstaja, prawda być; štóž tohodla tole wuči, napřećiwja so wučbje Khrystusowej a je antikhryst. — **23.** Kotryž přěje, zo je Jězus Syn Boži, nima podźěła na Wótcu, kiž pak to wěri, je w zjednoćenju ze Synom a tež Wótcom. — **24.** Wučbu, kotruž su wam japoštołowje wot spočatka wozjewjeli, wosebje, zo je Jězus tón samy jakož Khrystus, wěřće kruće, a tak wostanjeće zjednoćeni z Wótcom a Synom. — **25.** t. r. štóž w tejle wěrje z Wótcom a Synom zjednoćeny wostanje, tomu je wěčne žiwjenje slubjene. — **26.** Prócujće so jeno, zo Duch swjaty, kotrehož wot Khrystusa dóstašće, was njewopušći, potom njepřińdźeće do stracha, zo was błudni wučerjo zawjedu, dokelž Duch swjaty was rozswětla, a spóznajeće, zo bě prawda, štož běchu was japoštołowje, wot toho sameho Ducha wjedźeni, wučili; při tom wostańće.

27. A wy, žałbowanje, kotrež wot njeho dóstašće, njech wostawa we was. A njepotrjebaće, zo by was štó wučił, ale jakož jeho žałbowanje was wo wšim wuči, tak je wěrno a njeje łža, a jakož was nawuči, zwostawajće w nim.*

28. A nětko, dźěćatka, zwostawajće w nim, zo, hdyž so wozjewi, bychmy dowěru měli, a zo njebychmy zahańbjeni byli wot njeho při jeho přikhadźe.*

29. Hdyž wěsće, zo je sprawny, dyrbiće wědźeć, zo tež kóždy, kotryž sprawnosć čini, je z njeho rodźeny.

STAW III.

Wo lubosći Božej přećiwo nam, a kak so rozeznawaju, kotřiž su z Boha a kotřiž su z djabła; wo lubowanju a hidźenju bratrow. Štóž z čistej wutrobu a z wěru do Khrystusa štožkuli wot Boha prosy, dóstawa to.

Pohlejće, kajku lubosć je nam Wótc wopokazał, zo bychmy dźěći Bože rěkali a byli.* Tohodla njeznaje swět nas, dokelž njeznaje jeho.

2. Najlubši, nětko smy dźěći Bože, a hišće so njewopokaza, što budźemy. Wěmy, zo budźemy, hdyž so wopokaže, jemu podobni, dokelž budźemy jeho widźeć, kajkiž je.*

3. A kóždy, kiž ma tule nadźiju k njemu, swjatosća so, jakož je tež wón swjaty.*

4. Kóždy, kotryž hrěch čini, tež njeprawdu čini, a hrěch je njeprawda.*

5. A wěsće, zo je so wón wozjewił, zo by naše hrěchi njesł, a hrěcha w nim njeje.* Is. 53, 9; 1. Pětr. 2, 22.

6. Žadyn, kotryž w nim zwostawa, njehrěši, a žadyn, kotryž hrěši, njeje jeho wohladał ani jeho póznał.*

7. Dźěćatka, nichtó was njezawjedź. Štóž sprawnosć čini, je sprawny, jakož je tež wón sprawny.*

8. Štóž hrěch čini, je z djabła, dokelž wot spočatka djaboł hrěši. K tomu wozjewi so Syn Boži, zo by zahubił skutki djabła.*

9. Žadyn, kotryž je rodźeny z Boha, nječini hrěcha, dokelž jeho symjo zwostawa w nim, a njemóže hrěšić, dokelž je z Boha rodźeny.*

---

27. Z toho, štož wam rozestajach, spóznajeće, zo dyrbiće w Khrystusu wostać, t. r. do njeho wěrić, zo byšće z dowěru čakać móhli na jeho přikhad, a so bojeć njetrjebali, zo budźeće na sudnym dnju wohańbjeni, wěčnje zaćisnjeni. — **28.** Wot r. 29—3,10 napomina japoštoł k sprawnosći; na tom móžemy spóznać, zo smy z Boha rodźeni, dźěći Bože, hdyž skutki sprawnosće dokonjamy; dokelž Bóh je sprawny, a tuž dyrbi tež wšo sprawne być, štož je z njeho rodźene, dokelž dźěn ma dźěl na jeho byću.

III. **1.** S. japoštoł bě runje prajił, zo dyrbi tón sprawny być, kiž je dźěćo Bože, a žada nětko, zo bychu wěriwi sprawni byli, dokelž su woprawdźe dźěći Bože přez wulku lubosć Božu; byrnje nas swět jako dźěći Bože njeznał, smy je tola, dokelž swět njemóže rozsudźić, štó je dźěćo Bože a štó nic, dokelž Boha njeznaje, a tohodla njemóže tež wědźeć, zo mamy my podźěl na bóžskim byću. — **2.** Njetrjebamy so dźiwać, zo nas swět jako dźěći Bože njepóznawa, dokelž nětko njepokazuje so hišće dźěćowstwo Bože w swojej krasnosći, tuta zjewi so nad nami hakle přichodnje w tom, zo budźemy jemu podobni; a w tutej podobnosći budźe nam móžno, zo jeho widźimy wot wobliča k wobliču a jeho po byću spóznajemy. — **3.** Kóždy, kiž ma w sebi nadźiju, zo Boha něhdy wohlada, čisći so wot wšoho hrěšneho, zo by swjaty był, jakož je Bóh swjaty. — **4.** Štóž hrěši, přestupi Božu kaznju a zadźerži so njeprawje přećiwo Bohu, dokelž hrěch je njeprawda, kotraž so Bohu čini; tajki njemóže nadźije měć, zo budźe na Boha podobny. — **5.** Khrystus je so jako Bóh wozjewił, zo by naše hrěchi zničił, a bě sam bjez hrěcha, to je nowa přičina za nas, zo bychmy sprawni byli. — **6.** Jedyn kóždy, kiž je we wěrje a lubosći z nim zjednoćeny, njehrěši tež tohodla; a kóždy, kiž hrěši, dopokazuje přez to, zo njeje z Khrystusom zjednoćeny, zo jeho z cyła widźał a spóznał njeje. — **7.** Jeno kiž w skutku prawdu čini, je sprawny a na Khrystusa podobny, kotryž je tež sprawny. — **8.** Štóž pak je hrěchej poddaty, je dźěćo djabła; hrěšne žiwjenje čini čłowjeka na djabła podobneho, dokelž tutón hrěši, kaž dołho je djaboł. Khrystus pak je runje tohodla přišoł, zo by hrěch, kotryž je skutk djabła, zničił a čłowjeka wot hrěcha wumóžił. — **9.** Kiž je dźěćo djabła, hrěši, kiž pak je z Boha rodźeny, je wot Boha duchowne žiwjenje dóstał a njehrěši, dokelž swjatosćaća hnada Boža, kotraž je symjo Bože duchowneho žiwjenja, dokonja skutki sprawnosće; haj, njemóže hrěšić, dokelž je žiwjenje Bože w nim, kotrež so z hrě-

10. W tom so pokazuja dźěći Bože a dźěći djabołowe.* Žadyn, kotryž njeje sprawny, njeje z Boha, a kotryž njelubuje swojeho bratra,**

11. Dokelž to je poselstwo, kotrež sće słyšeli wot spočatka, zo byšće lubowali jedyn druheho.* Jan. 13, 34; 15, 12.

12. Nic jako Kain, kotryž bě ze złeho* a swojeho bratra mori. A čohodla jeho mori? Dokelž běchu jeho skutki złe, jeho bratrowe pak sprawne.** 1. Mójz. 4, 8.

13. Njedźiwajće so bratřa, hdyž was swět hidźi.*

14. My wěmy, zo smy přenjeseni ze smjerće k žiwjenju, dokelž bratrow lubujemy. Kotryž njelubuje, zwostawa w smjerći.* 3. Mójz. 19, 17; Wyše 2, 10.

15. Kóždy, kotryž hidźi swojeho bratra, je mordaŕ.* A wěsće, zo žadyn mordaŕ nima wěčneho žiwjenja w sebi zwostawaceho.**

16. W tom spóznachmy lubosć Božu, dokelž wón swoje žiwjenje za nas sadźi, a tež my dyrbimy za bratrow žiwjenje sadźeć.* Jan. 15, 13.

17. Štóž by měł kubła tohole swěta a by widźał, zo je jeho bratr w nuzy, a by zamknył swoju wutrobu před nim, kak zwostawa lubosć Boža w nim?* Luk. 3, 11; Jak. 2, 15.

18. Moje dźěćatka, njelubujmy ze słowom ani z jazykom, ale ze skutkom a we wěrnosći.*

19. A w tom póznawamy, zo smy z wěrnosće,* a před nim spokojimy swoje wutroby;**

20. Dokelž by-li nam naša wutroba porokowała, wjetši je Bóh dyžli naša wutroba a znaje wšitko.*

21. Najlubši, njeby-li nam naša wutroba porokowała, mamy dowěru k Bohu*

22. A za čožkuli budźemy prosyć, dóstanjemy wot njeho, dokelž jeho kaznje dźeržimy, a to, štož je spodobne před nim, činimy.* Mat. 21, 22.

23. A to je jeho kaznja, zo bychmy wěrili do mjena jeho Syna Jězusa Khry-

---

chom njeznjese; dokelž, štóž je po duši, znutřkownje, dźěćo Bože, njemóže zwonkownje, po skutku, dźěćo djaboła być. So rozemi, zo s. japoštoł z tym njepřěje, zo móže so dźěćowstwo Bože z hrěchom tež zhubić. — **10.** t. r. po tom, hač štó hrěšne skutki dokonja abo nic, so spóznaje, hač je dźěćo Bože abo dźěćo djaboła. ** Wosebite znamjo sprawnosće je lubosć k bližšemu, w kotrejž přede wšim lubosć wěriwych mjez sobu wopřija, wo kotrejž nětko rěči wot r. 11—24. — **11.** t. r. to je kaznja, kotruž wam Bóh hižo při wopowědowanju evangelia wozjewi. Jan. 13, 14. — **12.** t. r. dźěćo djaboła. ** Ze zawisće mori jeho, a dokelž dobre hidźeše. — **13.** Dokelž tež swět je z djaboła, runja Kainej, a tohodla hidźi wšo dobre. — **14.** Jakož z toho, zo swět wšo dobre hidźi, spóznawamy, zo je z djaboła, tak spóznawamy z toho, zo so mjez sobu lubujemy, zo smy z Boha rodźeni, a zo smy z tym ze smjerće błuda a hrěcha wotućili k nowemu žiwjenju wěrnosće a swjatosće; štóž bratrow njelubuje, je hišće duchownje mortwy. — **15.** t. r. přeje k najmjeńšemu, zo by žiwy njebył. ** t. r. štóž swojeho bližšeho woprawdźe mori, je po zakonju Božim smjerće winowaty, runje tak njemóže tón, kiž w swojim zmyslenju bližšeho mori, t. r. jeho hidźi, duchowne žiwjenje, swjatosćacu hnadu Božu, w sebi měć. — **16.** W tom, zo Jězus swoje žiwjenje za nas woprowaše, spóznajemy, zo a kak jara nas lubuje; naša lubosć k bližšemu ma so tež w tom pokazać, zo za njeho swoje žiwjenje podamy, mjez tym zo tón, kiž bratra hidźi, jemu žiwjenja njepopřeje. — **17.** Štóž swojemu bližšemu sobužełniwje njepomha, w tom njemóže lubosće Božeje być, hdyž ani lubosće k bližšemu nima. — **18.** Njepokazajmy lubosće jeno z rjanymi słowami, ale ze skutkami, z tym zjewi so wěrnosć lubosće. — **19.** Wěrna lubosć dopokazuje, zo smy sami z wěrnosće rodźeni, zo ma naše duchowne žiwjenje, kotrež so w skutkach lubosće zjewja, swój korjeń w Bohu, wěčnej wěrnosći. ** Z tajkimi skutkami lubosće pokojamy swoju wutrobu, jelizo by sebi z tym njeměr činiła, hač je z Boha rodźena; dokelž z tajkimi skutkami lubosće dopokazamy Boha, zo smy pilni w duchownym žiwjenju. — **20.** Jelizo by nam naša wutroba wšelako porokowała, a tak njeměr činiła dźěćowstwa Božeho dla, swědčenje, kotrež wšohowědomy Bóh našim dobrym skutkam dawa, je wjele wěsćiše a wěrniše, dyžli to našeje tyšneje wutroby. — **21.** Nječini-li nam naša wutroba, změrowana přez swědčenje Bože, žanych porokow, njebojmy so jeho sprawnosće, ale chcemy dowěru k njemu měć. — **22.** Wo kajkižkuli dar budźemy z dowěru prosyć, dóstanjemy jón, dokelž smy jemu posłušni.

stusa, a so lubowali jedyn druheho, ja-
kož nam přikaznju da.*
Jan. 6, 29; 17, 3; 13, 34; 15, 12.
24. A štóž dźerži jeho kaznje, w nim
wostawa, a wón w nim; a na tom pó-
znawamy, zo w nas wostawa, na Duchu,
kotrehož nam da.*

STAW IV.

Kotři duchojo su wot Boha a kotři nic. Hdyž je nas Bóh prjedy lubował, swojeho Syna za nas podawši, dyrbimy tež my Boha a bližšeho lubować; dospołna lubosć pak wućěri bojosć.

Najlubši, njewěřće kóždemu duchej, ale
pruhujće duchow, hač su z Boha, dokelž
mnozy falšni profetowje su wušli do
swěta.*
2. W tom póznawa so duch Boži:
kóždy duch, kotryž wuznawa, zo je Jě-
zus Khrystus w mjasu přišoł, je z Boha.*
3. A kóždy duch, kiž Jězusa rozwja-
zuje,* njeje z Boha, a tón je antikhryst,
wo kotrymž sće słyšeli, zo přińdźe, a
nětko je hižo w swěće.
4. Wy sće z Boha, dźěćatka, a sće
jeho přewinyli, dokelž wjetši je tón, kiž
je we was, dyžli tón, kiž je w swěće.*
5. Woni su ze swěta, tohodla ze
swěta rěča, a swět na nich posłucha.*
Jan. 8, 47.
6. My smy z Boha. Štóž znaje Boha,
posłucha na nas; štóž njeje z Boha, nje-
posłucha na nas.* W tom póznawamy
ducha wěrnosće a ducha błuda.
7. Najlubši, lubujmy so mjez sobu, do-
kelž lubosć je z Boha; a kóždy, kotryž
lubuje, je z Boha rodźeny a znaje Boha.*
8. Štóž njelubuje, njeznaje Boha, do-
kelž Bóh je lubosć.*
9. W tom je so lubosć Boža w nas
wopokazała, zo je Bóh swojeho jedno-
rodźeneho Syna do swěta pósłał, zo bych-
my žiwi byli přez njeho.* Jan. 3, 16.
10. W tom je lubosć, nic zo smy my
Boha lubowali, ale zo je wón nas prjedy
lubował a swojeho Syna pósłał, wujedna-
nje za naše hrěchi.*
11. Najlubši, hdyž je nas Bóh tak lu-
bował, dyrbimy so tež my jedyn druheho
lubować.
12. Boha nihdy njeje nichtó widźał.
Lubujemy-li so mjez sobu, wostawa Bóh
w nas, a jeho lubosć je w nas dospołna.*
Jan. 1, 18; 1. Tim. 6, 16.

---

23. S. japoštoł rěči nětko zas wo kazni wěry a lubosće; wěrić mamy do mjena Jězusa Khrytusa, dokelž tole mjeno woznamjenja jeho bóžske byće a jeho bóžski skutk. — **24.** Štóž kaznju wěry a lubosće dopjelni, je najwuššo a trajnje z Bohom zjednoćeny, nam darjeny Duch swjaty wo tom swědči.

IV. **1.** Najprjedy napomina s. japoštoł zas čitarjow, zo bychu so błudnych wučerjow hladali. Kóždy duch [t. r. člowjek, kotryž wudawa, zo je wot ducha rozswětleny a wjedźeny], njeje Duch swjaty, duch wěrnosće, ale móže tež duch łžě być, tohodla maja so wučerjo pruhować, wot kajkeho ducha su wjedźeni, dokelž mnozy wučerjo su tež wot złeho ducha wupósłani. — **2.** Na tom spóznawa so, zo Duch swjaty přez wučerja rěči, hdyž tutón wuči, zo je Jězus Khrystus woprawdźe jako člowjek so wozjewił, a zo je tohodla člowjek Jězus woprawdźe Khrystus, syn Boži. — **3.** t. r. wo dweju wšelakeju wosobow, tak zo je Jězus jena wosoba, a Khrystus druha wosoba (hlad. 2, 22); štóž tak wuči, je Khrystusowy njepřećel, antikhryst, kiž nětko hižo tajke błudy rozšěrja. — **4.** Wy sće z Boha rodźeni, a tohodla wam błudy nješkodźachu, dokelž Duch Boži, kiž je we was žiwy a kiž we was skutkuje, je mócniši, dyžli tamny, kiž we swěće skutkuje, mjenujcy djaboł. — **5.** Tamni ludni wučerjo su ze swěta, kotrehož wjeŕch je djaboł, tohodla rěča, štož jich swět wuči, a tohodla posłucha swět tež na nich, dokelž rěča, štož so swětej lubi. — **6.** My japoštołojo smy wot Boha a rěčimy wo Bohu, a na nas posłuchaja tamni, kotřiž Boha znaja, dokelž su tež z Boha rodźeni. — **7.** Napomina nětko k lubosći; lubosć přińdźe wot Boha, tohodla je tež kóždy, kiž je w skutkach lubosće žiwy, z Boha rodźeny. — **8.** Dokelž je Bóh luta lubosć, njemóže tón, kiž lubosće nima, jeho spóznać, a njemóže z njeho rodźeny być. — **9.** Najbohatšo wopokaza swoju lubosć přećiwo nam, zo swojeho jednorodźeneho Syna do swěta pósła, zo by nam wěčne žiwjenje zasłužił. — **10.** Lubosć Boža je cyle bóžska, dokelž tež jeje přičina je w Bohu, Bóh lubowaše nas najprjedy, a naša lubosć płaći jeno jeho lubosć. — **12.** Hač runje Boha njewidźimy, je wón tola w nas žiwy, jelizo so mjez sobu lubujemy, a tež jeho lubosć je w nas dospołna, t. r. mócna, zo nas cyle woživi.

13. Na tom póznawamy, zo w nim zwostawamy, a wón w nas, zo je nam ze swojeho Ducha dał.*

14. A my smy widźeli a swědčimy, zo je Wótc pósłał swojeho Syna, zbóžnika swěta.*

15. Štóžkuli wuzna, zo Jězus je Syn Boži, Bóh w nim zwostawa, a wón w Bohu.*

16. A my smy spóznali a wěrili lubośći, kotruž ma Bóh k nam. Bóh je lubosć, a štóž zwostawa w lubośći, w Bohu zwostawa, a Bóh w nim.*

17. W tom je dospołna lubosć Boža z nami, zo bychmy dowěru měli na sudnym dnju, dokelž jakož je wón, tak též my smy w tomle swěće.*

18. Bojosće njeje w lubośći, ale dospołna lubosć wućěri bojosć, dokelž bojosć ma čwilu; štóž pak so boji, njeje dospołny w lubośći.*

19. My tohodla lubujmy Boha, dokelž je Bóh nas prjedy lubował.

20. Rjeknył-li by štó: lubuju Boha, a hidźił-li by swojeho bratra, je łhaŕ. Přetož štóž njelubuje swojeho bratra, kotrehož widźi, kak móže Boha, kotrehož njewidźi, lubować?*

21. A tu kaznju mamy wot Boha, zo by tón, kiž Boha lubuje, lubował tež swojeho bratra.*

Jan. 13, 34; 15, 12; Ef. 5, 2.

STAW V.

Wo tych, kotřiž su z Boha rodźeni, wo prawej lubośći přećiwo njemu. Wěra swět přewinje. Třo na zemi swědča, zo je Khrystus wěrny člowjek, a třo w njebjesach, zo je wěrny Syn Boži; štóž do njeho wěri, ma wěčne žiwjenje. Wo hrěše, kotryž je k smjerći a kotryž njeje k smjerći.

Kóždy, kotryž wěri, zo Jězus je Khrystus, je z Boha rodźeny; a kóždy, kotryž toho lubuje, kiž jeho spłodźi, lubuje tež toho, kiž bu rodźeny z njeho.*

2. W tom póznawamy, zo lubujemy dźěći Bože, hdyž Boha lubujemy a jeho kaznje dźeržimy.*

3. Přetož to je lubosć Boža, zo jeho kaznje wobkedźbujemy, a jeho kaznje njejsu ćežke.*

4. Přetož wšo, štož je z Boha rodźene, přewinje swět, a to je dobytwa, kotraž přewinje swět, naša wěra.*

---

13. t. r. zo nam dar Ducha swjateho, kotrehož ma w połnośći, sobudźěli. — 14. Zo Bóh woprawdźe z lubosće k nam swojeho jednorodźeneho do swěta pósła, a tak swoju lubosć k nam wopokaza, to wobswědčamy my japoštołojo. — 15. Štóž tohodla wuznawa po našim swědčenju, zo je Jězus wot Wótca pósłany Zbóžnik swěta, tón zakorjenja z tym lubosć w sebi a zjednoća so z Bohom. — 16. Do Jězusa wěrić, rěka do lubosće Božeje wěrić, kotraž je tak wulka, zo swojeho jednorodźeneho za nas poda, a tule wěru mamy my. — 17. W tom wopokazuje so lubosć Boža w nas najdospołnišo, zo směmy na sudnym dnju z dowěru před našeho sudnika stupić; dokelž hdyž lubujemy, smy na njeho podobni, kotryž bě tudy na zemi połny lubosće, a tohodla nas njezaćisnje. — 18. Tule dowěru lubosć podawa, dokelž hdźež je lubosć, njeje bojosće, štóž Boha wěrnje lubuje, njeboji so jeho, též nima stracha před khostanjom, dokelž jeno bojosć zbudźi strach před khostanjom; z dospołnej lubosću so tohodla strach njeznjese; štóž so hišće boji, w tom je lubosć njedospołna. — 20. Lóžo je, bratra lubować, kotrehož widźiš, dyžli Boha, kotrehož njewidźiš, kotrehož dospołnosće jeno z wěry spóznawaš. K lubośći bližšeho nas wšědne poćahi k njemu pohonjeja, k lubośći Božej pak móže nas přeznaturska móc pohnuć. Štóž lóžšu winowatosć njedopjelnja, kak budźe ćežšu dopjelnjeć? — 21. Bóh nam přikazuje, zo bychmy lubosć k njemu z lubosću k bližšemu dopokazali.

V. 1. Lubosć k bližšemu ma swój korjeń w lubośći Božej; dokelž bližši je přez wěru do Jězusa z Boha rodźeny, nam runja, je tohodla naš bratr, dokelž ma tohosameho wótca, jakož my, a tohodla lubujemy wótca, hdyž jeho dźěći lubujemy. — 2. Jakož z lubosću k bližšemu lubosć k Bohu dopokazamy, tak wozjewjamy též z lubosću k Bohu lubosć k bližšemu, ale jeno potom, hdyž jeho kaznje pilnje dopjelnjamy. — 3. Za wěriwych njejsu kaznje Bože ćežke, dokelž jeho miłosć jich posylnja. — 4. Štóž je swoje duchowne žiwjenje wot Boha dóstał, tón ma w nim móc, z kotrejž wabjenja swěta přewinje, tale dobyćeŕska móc přińdźe z kruteje wěry, kotraž je kušt wšoho duchowneho žiwjenja.

5. Štó je, kotryž přewinja swět, khiba kiž wěri, zo Jězus je Syn Boži?*
1. Kor. 15, 57.
6. Tón je, kiž přińdźe přez wodu a krej, Jězus Khrystus, nic we wodźe jeno, ale we wodźe a krewi;* a Duch je, kotryž swědči, zo Khrystus je wěrnosć.**
7. Dokelž třo su, kotřiž swědčenje dawaja w njebjesach: Wótc, Słowo a Duch swjaty, a ći třo su jene.*
8. A třo su, kotřiž swědčenje dawaja na zemi: Duch a woda a krej, a ći třo su jene.*
9. Jelizo swědčenje čłowjekow přijimamy, swědčenje Bože je wjetše, dokelž to je swědčenje Bože, kotrež je wjetše, zo je swědčił wo swojim Synu.*
10. Štóž wěri do Syna Božeho, ma swědčenje Bože we sebi; štóž njewěri Synej, je sčinił jeho łharja, dokelž njeje wěrił do swědčenja, kotrež je Bóh swědčił wo swojim Synu.* Jan. 3, 36.
11. A to je swědčenje, zo wěčne žiwjenje nam da Bóh, a tole žiwjenje je w jeho Synu.*
12. Štóž ma Syna, ma žiwjenje; štóž nima Syna, nima žiwjenja.*
13. To wam napisach, zo byšće wědźeli, zo maće wěčne žiwjenje, kotřiž wěriće do mjena Syna Božeho.*
14. A to je dowěra, kotruž mamy k njemu, zo, za čožkuli prosymy po jeho woli, słyši nas.*
15. A (hdyž) wěmy, zo nas wusłyši, za čožkuli prosymy, wěmy, zo mamy próstwy, kotrež žadamy wot njeho.*
16. Štóž wě, zo jeho bratr hrěši hrěch, kotryž njeje k smjerći, njech prosy, a žiwjenje budźe jemu date, kiž njehrěši k smjerći. Je hrěch k smjerći, za toho, njepraju, zo by štó prosył.*

5. Wopřijeće tejele wěry je wučba, zo je Jězus, a žadyn druhi, Syn Boži, a zo Jězus nichtó druhi njeje, khiba Syn Boži. — **6.** Z dwojej křćeńcu bu Jězus do swojeho zastojnstwa jako Khrystus, t. j. jako wumóžnik swěta zapokazany, z křćeńcu wody, kotruž wot Jana křćenika dósta, a z křćeńcu krewje, z kotrejž bu na křižu křćeny. S. japoštoł wuzběhuje krawnu křćeńcu, zo by błudnych wučerjow wotpokazał, kotřiž wučachu, zo je Jězus, nic pak Khrystus křižowany, dokelž tutón je so před ćerpjenjom wot Jězusa dźělił. S. japoštoł praji pak, nic jeno tón wot Jana křćeny, ale tež tón, kotryž so na křižu wukrawi, je Khrystus, slubjeny wumóžnik. ** Duch swjaty, kotryž so w swjatki na japoštołow wuliny, a we wěriwych ze spodźiwnymi darami skutkuje, swědči, zo je Jězus Khrystus wěčna wěrnosć. — **7.** Třo su w njebjesach, kotřiž su wěčna wěrnosć, a kotřiž tohodla wěrnosći swědča: Wótc, Słowo a Duch swjaty, a tute bóžske wosoby su jene bóžske byće. — **8.** A jako wobraz tamneho njebjeskeho swědčenja za tule wěrnosć mamy na zemi třoje swědčenje, kotrež jenohłósnje praji, zo je Jězus wumóžnik swěta: mjenujcy woda, z kotrejž jeho Jan křćiješe; krej, kotruž na křižu rozla; a Duch swjaty, kotrehož wěriwym pósła. Tući třo su jene, t. r. swědča jenohłósnje. — **9.** Štož čłowjekowje wobswědča, wěrimy, ćim wjacy mamy tomu wěrić, štož Bóh wobswědča. Swědčenje Bože pak, kotrež mamy kruće wěrić, je tamne, kotrež swojemu Synej z pósłanjom Ducha swjateho dawaše. — **10.** Swědčenje Bože přijimamy z wěru do Jězusa Khrystusa; štóž tohodla do Jězusa, kotremuž Bóh swědčenje dawa, wěri, přija z wěru swědčenje Bože; štóž pak njewěri, zaćisnje swědčenje Bože a zadźerži so přećiwo Bohu jako přećiwo łharjej, kotremuž so tež njewěri. — **11.** Swědčenje Ducha swjateho njeje jeno wonkowne, w spodźiwnych darach, ale je wosebje znutřkomne, dokelž w nas žiwjenje wubudźa, kotrež njewumrje, ale kotrež je wěčne, mjenujcy žiwjenje swjatosćaceje hnady. Zo tole wozbožace žiwjenje w nas nastawa, to je najlěpši dopokaz, zo je Jězus Syn Boži a wumóžnik swěta. — **12.** Tole žiwjenje swjatosćaceje hnady ma swój korjeń w Jězusu, dokelž wón je nam je zasłužił; štóž ma tohodla Syna, štóž je z nim zjednoćeny, ma tež tole žiwjenje; štóž pak z nim zjednoćeny njeje, nima tež duchowneho žiwjenja. — **13.** Ze Synom Božim zjednoćiće so z wěru; wy, kotřiž wěriće, maće tohodla Syna a w nim wěčne žiwjenje. — **14.** Ze žiwjenjom z wěry nastawa tež dowěra na Boha, zo naše próstwy wusłyši, jelizo su po jeho woli. — **15.** We wokomiknjenju, w kotrymž po jeho woli Boha wo něčo prosymy, mamy tež naše próstwy hižo dopjelnjene. — **16.** Kóždy ćežki hrěch rubi swjatosćacu hnadu, žiwjenje duše, je tohodla hrěch k smjerći; tola z pokutu móžemy sebi duchowne žiwjenje zas dobyć, tajke hrěchi. mjenuje s. japoštoł tudy hrěchi, kotrež njejsu k smjerći; druhe ćežke hrěchi pak wuzamknu nakazanje, dokelž hrěšnik pokutu nječini, to su wosebje hrěchi přećiwo Duchej swjatemu a njewěra, su tohodla hrěchi k smjerći, t. r. khostaja so z wěčnej smjerću. Swj. japoštoł poruča někto wěriwym, zo bychu so za tamnych hrěšnikow, kotřiž ćežke hrěchi

17. Kóžda njeprawda je hrěch; a je hrěch k smjerći.*

18. Wěmy, zo kóždy, kotryž je rodźeny z Boha, njehrěši, ale narodźenje z Boha zakhowa jeho, a zły so jeho njedótka.*

19. Wěmy, zo smy z Boha, a zo cyły swět w złym leži.*

20. A wěmy, zo je Syn Boži přišoł a podał nam zmysł, zo bychmy póznali wěrneho Boha, a zo bychmy byli w jeho wěrnym Synu. Tón je wěrny Bóh a wěčne žiwjenje.* Luk. 24, 45.

21. Dźěćatka, hladajće so přibohow.* Amen.

DRUHI LIST S. JAPOŠTOŁA JANA.

Elektu a jeje dźěći w lubosći a wěrje wobkruća, zo bychu so wot błudnikow zawjesć njedałe, a to z krótkimi słowami, druhe sebi skhowawši, doniž k nim njepřińdźe.

Starši Elekće* knjeni a jeje dźěćom, kotrež ja lubuju we wěrnosći**, a nic ja sam, ale tež wšitcy, kotřiž wěrnosć póznachu,***

2. Wěrnosće dla, kotraž w nas zwostawa, a z nami budźe na wěki.*

3. Budź z wami miłosć, smilnosć, pokoj wot Boha Wótca a Jězusa Khrystusa Wótcoweho Syna we wěrnosći a lubosći.*

4. Zwjeselich so jara, zo sym nadešoł mjez twojimi dźěćimi někotre, kotrež khodźa we wěrnosći, jakož přikaznju dóstachmy wot Wótca.*

5. A nětko prošu tebje, knjeni, nic jako nowu přikaznju ći pisajo, ale kotruž měјachmy wot spočatka, zo so lubujemy jedyn druheho.* Jan. 13, 34; 15, 12.

6. A to je lubosć, zo khodźimy po jeho přikaznjach. Přetož to je přikaznja, zo, jakož sće słyšeli wot spočatka, w tom khodźiće.*

---

wobeńdźechu, kotrež pak njejsu k smjerći, prosyli, a woni dóstanu zas žiwjenje hnady; za tamnych pak, kotřiž su w hrěchach, kotrež su k smjerći, njezakazuje drje, zo bychu prosyli, ale njeradźi to tež. — **17.** Kóžde přestupjenje Božeje kaznje je hrěch a tohodla ma so hidźić, ale kóžde nima jenak zrudnych sćěhwkow; su pak tež tajke hrěchi, kotrež wobnowjenje duchowneho žiwjenja přez wěrnu pokutu njepřipušća, kotrež su tohodla hrěchi k smjerći. — **18.** Duchowne žiwjenje, kotrež je wot Boha dóstał, zakita jeho před hrěchom, a zły njepřećel njezwaži so, jemu ze swojim hrěšnym wabjenjom so bližić. — **19.** t. r. je cyle w mocy złeho ducha, djaboła. — **20.** Nimamy so jeno z Boha narodźić, ale mamy tež wěčnje w Bohu žiwi być, tohodla je Syn Boži na swět přišoł, a je nam ze swojej wučbu a hnadu duchownu mysl wotewrił, zo bychmy wěrneho Boha spóznali a z jeho Synom so nutrnje zjednoćili, tak zo smy my w nim a wón w nas. Tónle Syn Boži pak je tež sam wěrny Bóh (Jan. 1, 1) a wěčne žiwjenje, tak zo ma kóždy, kiž je w nim, podźěl bóžskeho wěčneho žiwjenja. — **21.** Hdyž je Syn Boži sam přišoł, zo byšće wěrneho Boha spóznali, maće ćim swěrnišo kedźbować, zo byšće jemu słužili a nic přiboham.

1. S. japoštoł mjenuje so starši, dokelž bě tehdom hižo we wysokich lětach, druzy japoštołojo běchu hižo wumrěli. Štó žónska bě, na kotruž su tele napominanja pisane, njewěmy, tež jeje mjeno njeje wěste, dokelž „Elekta“ t. r. wuzwolena, drje njeje mjeno wosoby, ale najskerje jeno přistawk k napisej; móžno tež je, zo je list cyłej wosadźe, a nic jednotliwej wosobje pisany. ** t. r. we wěrnej, prawej lubosći. *** t. r. wšitcy, kotřiž k spóznaću wozjewjeneje wěrnosće Božeje přińdźechu. — **2.** Přičina tejele lubosće wěriwych mjez sobu je w tom, zo wšitcy wozbožacu wěru Božu wobsydnu, a zo ju zhromadnje wobkhowaju na wěki. — **3.** Wěrnosć a lubosć płodźitej miłosć Božu a smilnosć, tohodla su to njerozdźělomne dary. — **4.** t. r. kotřiž swoje žiwjenje rjaduja po spóznatej wěrnosći, jakož je nam to přez kaznju Božu předpisane. Zrozemimy-li pod synami stawy wosady, dyrbimy sebi myslić, zo bě ju swj. japoštoł před krótkim wopytał; zrozemimy-li pak dźěći žónskeje, dyrbimy z toho sudźić, zo bě so z jednym z nich zetkał a wot toho zhonił, zo wšitcy po Božich kaznjach žiwjenje njewjedu. — **5.** 1. Jan. 2, 7. — **6.** t. r. to je so wam přikazało wot wšoho spočatka, zo wy po wučbje Božej swoje žiwjenje zarjadujeće.

7. Dokelž mnozy zawjednicy wuńdźechu do swěta,* kotřiž njewuznawaju, zo je Jězus Khrystus přišoł w mjasu. To je zawjednik a antikhryst.

8. Hladajće sebje samych, zo byšće njezhubili, štož sće wuskutkowali, ale zo byšće połnu mzdu dóstali.*

9. Kóždy, kiž wotstupi a njezwostawa we wučbje Khrystusowej, nima Boha; štóž zwostawa we wučbje, tón ma Wótca a tež Syna.*

10. Jelizo štó přikhadźa k wam a tule wučbu njepodawa, njepřijimajće jeho do domu, ani njepostrowjejće jeho.*

11. Přetož štóž jeho postrowja, wobdźěła so na jeho złych skutkach.*

12. Wjacy mějo wam pisać, njechach to z papjeru a z tintu; přetož nadźijam so, zo budu pola was a ze rta ke rtej rěčeć, zo by waše wjeselo dospołne było.

13. Postrowjeja će dźěći twojeje sotry, Elekty.*

TŘEĆI LIST S. JAPOŠTOŁA JANA.

Gaja khwali, zo we wěrnosći khodźi a zo cuzych přećelnje přijima, wopominajo Diotrefowe wobskoržowanja a njepřećelniwosć, Demetrijej pak najlěpše swědčenje dawajo, přispominajo, zo jeho w krótkim wohlada.

Starši najlubšemu Gajej,* kotrehož ja lubuju we wěrnosći.

2. Najlubši, we wšim so modlu, zo by so tebi derje šło a zo by strowy był, jakož so derje dźe twojej duši.*

3. Zwjeselich so jara, hdyž bratřa přińdźechu a swědčenje dawachu twojej wěrnosći, jakož ty we wěrnosći khodźiš.*

4. Nimam wjetšeje wjesołosće, dyžli tu, khiba zo słyšu, zo moje dźěći* we wěrnosći khodźa.

5. Najlubši, swěrnje skutkuješ, štožkuli činiš bratram, a to cuzym.*

6. Kotřiž swědčenje podachu twojej lubosći we wobliču cyrkwje, kotrychž, dowjedźeš-li jich, derje činiš, jakož je Boha hódne.*

7. Přetož jeho mjena dla su wušli, ničoho njepřijimajcy wot pohanow.*

8. My tohodla mamy tajkich přijimać, zo bychmy pomocnicy byli wěrnosće.

---

7. t. r. su wot złeho ducha do swěta wupósłani, a tohodla napomina jich s. japoštoł, zo bychu we wěrje a křesćanskim žiwjenju krute stali, jakož buchu to wot wšoho spočatka wučeni. Na tom, zo prěja, zo je so Khrystus woprawdźe jako čłowjek wozjewił, spóznawaja so jako zawjednicy a antikhrystowje. — 8. Hladajće so, zo byšće so zawjesć njedali, a so tak wo dotalne zasłužby a wo nadźijomnu mzdu njepřinjesli. — 9. Hl. 1. Jan. 2, 22. — 10. Přińdźe-li něchtó k wam, kiž wučby wo Khrystusu nima, w kotrejž bušće wot spočatka rozwučeni, tajkeho njepřijimajće, dokelž je za was strašny, njeměјće towařstwa z nim. — 11. Štóž z tajkimi zawjednikami přećelnje wobkhadźuje, wustaja swoju wěru wulkemu strachej a ma tež sobu zamołwjeć njeprawe skutki, jelizo je njezadźěwa. — 13. Jelizo je list na cyłu wosadu pisany, su synojo sotry Elekty, stawy druheje wosady, w kotrejž s. japoštoł tónle list pisaše, a kotraž bě runje tak Elekta, t. r. k wěrje wuzwolena, jakož wosada, na kotruž bě list pisany.

1. Wo tomle Gaju njewě so dale ničoho. — 2. Dokelž móžeš so wěčneje zbóžnosće nadźijeć. — 3. t. r. wobswědčachu, zo sy cyle we wěrnosći Božej wobkrućeny, dokelž sy swěrnje po njej žiwy. — 4. t. r. ći, za kotrychž mam so starać. — 5. t. r. po twojim křesćanskim powołanju skutkuješ, hdyž cuzych hospoduješ. — 6. Tući, přećiwo kotrymž bě miłosćiwy, khwalachu twoju hospodliwosć ke mni so wróćiwši, před cyłej wosadu; a nadźijeja so, zo jich powjedźeš a ze wšim wobstaraš, čohož na dalšim puću trjebaju. Ty wopokazaš jim tak wšu lubosć, jakož so to słuša dźěsću Božemu. Tući chcychu so na dalšim puću zas ke Gajej wróćić. — 7. K wopowědowanju swjateje wěry wopušćichu wótčinu, a wěriwi maja tohodla jich podpěrać, dokelž wot pohanow ničoho njepřijachu.

9. **B**ych snadź cyrkwi pisał; ale tón, kotryž chce mjez nimi prěni być, Diotrefes, njepřijima nas.*

10. Tohodla, hdyž přińdu, dopomnju na jeho skutki, kotrež čini, ze złóstnymi słowami přećiwo nam šćebotajo, a jako by jemu to njedosahało, ani sam njepřijima bratrow, ale tež tym, kotřiž přijimaju, wobara, a z cyrkwje jich wuzamka.*

11. Najlubši, njesćěhuj złeho, ale štož je dobre. Štóž dobre čini, je z Boha, štóž złe čini, njeje Boha widźał.*

12. Demetrijej so swědčenje dawa wot wšitkich, tež wot wěrnosće sameje, ale tež my swědčenje dawamy, a wěš, zo je naše swědčenje wěrne.*

13. Wjele mějach ći pisać, ale njechach z tintu a z pjerom tebi pisać.

14. Nadźijam pak so, zo će hnydom wohladam, a zo budźemoj ze rta ke rtej rěčeć. Pokoj tebi. Postrowjeja će přećelojo. Postrow přećelow z mjenom.

KATHOLSKI LIST S. JAPOŠTOŁA JUDAŠA.

Napomina, zo bychu krući byli w jónu jim podatej wěrje přećiwo so zběhacym bjezbóžnym a njeporjadnym ludźom, spominajo na tychle wotsud po přikładźe Židow a Sodomskich. Dokelž tež tući, nikoho so njebojicy, podawaja so khroble do wšěch mjasnych požadosćow, přiruna jich wšelakim wěcam, a dopomina jich na hroženja wot Henocha a japoštołow wo nich wěšćene.

Judaš, słužownik Jězusa Khrystusa, bratr pak Jakubowy,* tym, kotřiž su w Bohu Wótcu,** lubowanym a za Khrystusa Jězusa zakhowanym a powołanym.***

2. Smilnosć wam a pokoj a lubosć w połnosći.

3. Najlubši, wšu prócu sebi dawajo, zo bych wam pisał wo wašej zhromadnej zbóžnosći,* mějach za potrěbne, zo wam napišu napominajo, zo byšće wojowali za swjatym jónu podatu wěru.**

4. **P**řetož nutř podsunyli su so (k wam) někotři ludźo, kotřiž su dawno zapisani za tón sud, bjezbóžni, kotřiž miłosć našeho Boha přewobroćeja do njehańbitosće, a samoho Knježićerja a našeho Knjeza Jězusa Khrystusa přěja.*

---

9. Diotrefes měješe wulki wliw w tamnej wosadźe, bě snadź jeje biskop, bě pak knjezojty čłowjek, tak zo so jeho wšitcy bojachu, njedźiwaše ani na s. japoštoła, a njepřijimaše ani lista ani bratrow, kotrychž s. japoštoł k njemu pósła, a tale njepřećelniwosć, bratram wopokazana, je za Jana tak wjele, jako by so jemu stała. — **10.** S. japoštoł chce tohodla sam tamnu wosadu wopytać a Diotrefa kruće powučić, kotryž so na njeho přisłodźeše, kotryž cuzych bratrow njehospodowaše, kotryž to tež wosadnym wobaraše, jim hrožo, zo jich z wosady wuzamknje, jelizo sebi cuzych hospodować dowola. — **11.** Hl. 1. Jan 3, 6. — **12.** Wo Demetriju so tež dale ničoho njewě; snadź bě posoł, z kotrymž Jan list Gajej připósła, abo jedyn wot tamnych wučerjow, kotřiž běchu pola Gaja přećelnu hospodu našli; wšitcy wěriwi jemu dobre swědčenje dawaja, a tole swědčenje wobkruća wěrnosć sama, t. r. jeho dobre žiwjenje.

1. t. r. bratr Jakuba młódšeho, „Knjezoweho bratra“, přir. zawod k listej s. Jakuba. ** t. r. kotřiž su w hnadźe z Bohom a mjez sobu z wěrnej lubosću zjednoćeni, a kotřiž su tohodla tež wot Boha lubowani. *** t. r. kotřiž běchu wot spočatka postajeni, zo změja dźěl na zbóžnosći wot Khrystusa dobytej, a kotřiž buchu nětko přez wopowědowanje evangelia a z pohnućom hnady Božeje k wěrje do Jězusa powołani. — **3.** t. r. na zbóžnosći, wot Jězusa dobytej, maće ze mnu a ze wšěmi wěriwymi podźěl. ** t. r. zo byšće w strachach, kotrež wašej wot japoštołow wam podatej wěrje hroža, so wobarali, zo byšće ji swěrni wostali. — **4.** Mjelčo přiłačichu so k wam błudni wučerjo, kotřiž su dawno hižo w najstaršich knihach s. Pisma woznamjenjeni jako tajcy, kotřiž maja so krutemu sudej přepodać; tajki sud hrozy so jim w jich předznamjenjach, kotrež

5. Dopomnić pak was chcu, kotřiž jónu wšitko wěsće,* zo Jězus lud z Egiptowskeho kraja wumóžiwši, druhi króć tych, kotřiž njewěrjachu, zahubi.**

4. Mójz. 14, 37.

6. Jandźelow pak, kotřiž njezakhowachu swoje knježstwo, ale wopušćichu swoju domowinu,* je k sudej wulkeho dnja z wěčnymi zwjazkami pod ćěmnosću skhował;**

7. Jakož Sodoma a Gomorrha a wokołne města, kotrež so podobnje kurwjachu a woteńdźechu po druhim mjasu,* wobuchu znamjo, khostanje wěčneho wohnja ćerpicy. 1. Mójz. 19, 24.

8. Podobnje tež tući drje mjaso wonješwarnjeja, knježstwo pak zacpiwaju, krasnosć pak hanja.*

9. Hdyž arcjandźel Michał z djabołom prawujo so wurěčowaše wo Mójzesowe ćěło, njezwaži so rozsud hanjenja wunjesć, ale rjekny: poruč tebi Knjez.*

Zach. 3, 2.

10. Tući pak, štožkuli njeznaja, hanja; štožkuli pak z přirodźenja, jako něme zwěrjata, znaja, w tom so kaža.*

11. Běda jim, dokelž na Kainowy puć woteńdźechu, a do Balaamoweho błuda wo mzdu so zahnachu a w Koreowym napřećiwjenju zahinychu.*

1. Mójz. 4, 8; 4. Mójz. 22, 23; 16, 32.

12. Tući su při swojich hosćinach ješwary, kwasujcy bjez bojosće a sebje samych kormicy,* mróčele bjez wody, kotrež so wot wětrow wokoło honja, nazymne štomy, njepłódne, dwójcy zemrěte, wukorjenjene,**

13. Dźiwje mórske żołmy, kotrež wupěnjeja swoje hańby,* błudźace hwězdy,

běchu njewěriwi Israelitojo w pusćinje, Sodoma a Gomorrha, Kain, Balaam, Kore; jakož so na tutych předznamjenjach sud Boži dokonja, tak njećeknu jemu tež tući njewěriwi. Tući su tež bjezbóžni, dokelž tamnu wot Khrystusa nam dobytu miłosć, přez kotruž smy wumóženi ze stareho zakonja a z hrěcha a smjerće, powróća, jako bychmy bjeze wšoho zakonja, cyle po swojich nakhilnosćach tež njehańbiće žiwi być móhli, a kotřiž tež prěja, zo je Bóh knježićeř wšitkich stworjenjow, a zo je Jězus Khrystus naš wumóžnik. — **5.** Njecham was wo tutych podawkach rozwučeć, dokelž je hižo znajeće, na nje dopomnić was jeno chcu. ** Bóh je israelski lud z Egiptowskeje wumóžił, wón pak je tych w pusćinje, kotřiž njewěrjachu, ćežcy khostał; tak je tež tamnych błudnych wučerjow wot hrěcha wumóžił, jelizo pak budźa njewěriwi, zaćisnje jich Bóh wěsće. Wumóženje israelskeho ludu a wotsudźenje njewěriwych, jakož tež khostanje jandźelow a městow Sodomy a Gomorrhy připisuje so Jězusej, dokelž tež w starym zakonju wozjewješe so Bóh přez swojeho Syna, kotryž so w Jězusu wočłowječi. — **6.** t. r. dokelž zhrěšichu, přisadźichu swój podźěl na knježenju Božim a swoje krasne bydło w njebjesach. ** hl. 2. Pětr. 2, 4. — **7.** t. r. kotrež runja tutym błudnym wučerjam wšelakore njepřirodne skutki nječistoty dokonjachu, khosta wón z wěčnym wohnjom jako přikład, zo budźa runje tak khostani, kotřiž tak hrěša. — **8.** Tež tući dokonjeja podobne hrěchi, ćěło z nječistymi skutkami wonješwarnicy, Khrystusowe knježstwo prějicy a krasnosće jandźelow hanicy. — **9.** Jakož s. Pismo spomni, je Bóh sam Mójzesowe ćěło pohrjebał a „nichtó njeznaje jeho rowa hač na dźensniši dźeń“. (5. Mójz. 34, 5.) Po starych podawiznach bu Mójzes wot s. Michała pohrjebany, a při tom měješe wón z djabołom wo ćěło wojować, dokelž je tutón jako knježićeř nad smjerću za sebje žadaše. Michał pak njezwaži so, djaboła sudźić, ale přewostaji to Bohu samomu. Hdyž s. Michał sebi njedowoli, djaboła sudźić, kak njehańbićiwje zadźerža so tući błudni wučerjo, jandźelow hanicy (hl. 2. Pětr. 2, 11). — **10.** Tući njepóznawaja, runja njerozomnym zwěrjatam, ničoho, dyžli štož ze swojimi zmysłami zapřijeja, a to bišće nałožuja k swojemu njezbožu, hanja pak wšo, štož njeznaja. — **11.** Su podobni na Kaina, dokelž swojich bratrow, wěriwych, ze swojimi njeprawymi wučbami wo duchowne žiwjenje njesu, podobni na Balaama, dokelž wjedźeni wot nahramnosće to klija a hanja, štož je Bóh žohnował, podobni tež na Korea a jeho přiwisk, kotryž so přećiwo Mójzesej spjeći, dokelž so tež zběhaja přećiwo knježstwu a hanja wyšnosće a w swojej njeposłušnosći zabłudźeja so do njepóććiwosćow. — **12.** Při nabožnych hosćinach su njepoměrni a hańba za wěriwych, dokelž na nich jeno kwasuja a za tym hladaja, zo bychu so samych kormili (hl. 2. Pětr. 2, 13). ** t. r. jebaja druhich, jako mróčele, kotrež dešća nimaju, a njedokonjeja najmjeńšeho dobreho, runja štomam, kotrež w nazymju stoja bjez łopjenow a płodow, haj štomam, kotrež su cyle njepłódne, dwójcy mortwe, t. r. z kotrychž so žiwjenje njezhubi jeno w nazymju, jakož pola druhich štomow, ale cyle a za wšitke časy, dokelž su tež mortwe w korjenjach. Tak su tež tamni błudni wučerjo cyle bjez wužitka. — **13.** Jich dźiwje žiwjenje runja so mórskim žołmam, kotrež tež ženje změrom njejsu, ale morjo mućа a wšelaku mazanosć jako pěninu wotpławjeju; tak pokazuja tući błudnicy tež wšelaku nješwar-

kotrymž je wichor ćěmnosće zakhowany na wěki.**

14. Wěšćeše* pak tež wo tutych sedmy wot Hadama, Henoch, prajo: „Hlej, přińdźe Knjez w tysacach swojich swjatych.

Zjewj. 1, 7.

15. Zo by měł sud přećiwo wšitkim a přepokazał wšitkich bjezbóžnych za wšitke skutki jich bjezbóžnosće, z kotrymiž bjezbóžnje činjachu, a za wšitke twjerde [słowa], kotrež rěčachu bjezbóžni hrěšnicy přećiwo Bohu.“

16. Ći su morkotarjo, skorža, po swojich požadosćach khodźa, a jich rot rěči horde [słowa], dźiwaju na wosoby, dobytka dla.* Ps. 16, 10.

17. Wy pak, najlubši, dopomńće so na słowa, kotrež su předpowědźene wot japoštołow našeho Knjeza Jězusa Khrystusa.*

1. Tim. 4, 1; 2. Tim. 3, 1; 2. Pětr. 3, 3.

18. Kotřiž wam prajachu, zo w najposledniším času přińdu wusměšerjo, khodźacy po swojich požadosćach w bjezbóžnosćach.

19. Ći su, kotřiž sebje samych wotdźěleja, mjasni, Ducha njeměwacy.*

20. Wy pak, najlubši, natwarjejće sebje samych na swoju najswjećišu wěru, w Duchu swjatym so modlicy,*

21. Sebje samych w lubosći Božej wobkhowajće, wočakujcy smilnosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa k wěčnemu žiwjenju.*

22. A tych drje khostajće wotsudźenych;

23. Tamnych pak wumóžejće z wohnja jich wutorhujcy. Nad druhimi pak so smilujće w bojosći, hidźicy tež samu zniešwarnjenu suknju, kotraž je mjasna.*

24. Tomu pak, kotryž zamóže was bjez hrěcha zakhować a postajić před wobličo swojeje krasnosće bjezporočnych w radosći při přikhadźe našeho Knjeza Jězusa Khrystusa,*

25. Samomu Bohu našemu Zbóžnikej přez Jězusa Khrystusa, našeho Knjeza, (budź) česć a wulkosć, knježstwo a móc před wšěmi wěkami, tež nětko a wšitke wěki na wěki. Amen.

---

nosć swojeje wutroby ze swojimi dźiwimi počinkami. ** Su tež runja błudźicam abo błudničkam, hwězdam, kotrež bjez porjadneje drohi wokoło błudźa w njesměrnym swětowym rumje, dokelž buchu wot swojeho słónca wottorhnjene, krótki čas so błyšća, ale nahle zhubja swoju jasnosć, tak tež błudni wučerjo, wottorhnjeni wot słónca wěrnosće so krótki čas ze swojimi błudami swěća, t. r. kedźbnosć druhich zbudźuja, a potom zapadnu do najtołšeje ćmy, t. j. do wěčneho zatamanja. — **14.** Henoch bě sedmy potomnik Hadamowy, jeho wěšćenje pak njestoji w s. Pismje, ale wobkhowa so we rtnych podawiznach. — **16.** S. japoštoł wopisuje błudnych wučerjow jako njespokojnych ludźi, kotřiž na wšo skorža, sebje a swoje skutki wuzběhuja, a mócnym, wot kotrychž wužitk wočakuja, po hubje rěča. — **17.** Zo by s. japoštoł wěriwych přeswědčił, kak jara maja so błudnych wučerjow wobarać, dopomnja jich nětko na napominanja s. japoštołow, kotřiž su za posledńje časy, za časy před sudnym dnjom błudnych wučeri wěšćili, kotřiž změja z bóžskimi wěrnosćemi směchi (hl. 2. Pětr. 3, 3) a kotřiž budźa po swojich hrěšnych nakhilnosćach žiwi. — **19.** t. r. so dźěla wot cyrkwje, cyle mjasnym požadosćam podćisnjeni, w kotrychž Duch swjaty njeknježi. — **20.** t. r. wostańće krući we wěrje, po jeje wěrnosćach rjadujće swoje cyłe žiwjenje, tohodla modlće so pobožnje, k tomu pohnući wot hnady Ducha swjateho. — **21.** Kedźbujće, zo byšće hódni byli lubosće Božeje, a so nadźijeć móhli, zo budźe Knjez Jězus, hdyž k sudej přińdźe, smilny přećiwo wam a was k wěčnemu žiwjenju dowjedźe. — **23.** S. japoštoł wuči, kak maja so wěriwi přećiwo zawjedźenym a zawjednikam zadźeržeć; tamni zawjedźeni, kotřiž so wobroćić njechadźa, maja so, jako wot Boha hižo sudźeni, khostać a z cyrkwje wuzamknyć; druzy pak, kotřiž su we wulkim straše, zo do wohnja padnu, t. r. zo so zawjedu a potom wěčnje zahinu, maja so hrožacemu njezbožu z mocu wutorhnyć; zas druzy, kotřiž su słabi we wěrje, a tohodla tež strachej błuda wustajeni, maja so ze sćerpnosću powučeć a we wěrje wobkrućeć, při čimž maja wěriwi na sebje kedźbu měć, dokelž je za kóždeho strašna wěc, z błudźacymi wobkhadźeć, wosebje tajkich maja so hladać, kotřiž su mjasnym nakhilnosćam poddaći, sama jich drasta ma natykowacu móc, jakož tež při ćěłnych khorosćach, t. r. kóžde blizke wobkhadźowanje z nimi je strašne. — **24.** t. r. kotryž ze swojej hnadu zamóže před hrěchom was zakitać, a was čistych a swjatych wobkhować, tak zo so njetrjebaće sudneho dnja bojeć, ale zo móžeće k njemu so wjeselić.

ZJEWJENJE S. JANA JAPOŠTOŁA.

STAW I.

Janej na kupu Patmos wupokazanemu so poruča, zo by napisał sedm cyrkwjam Asije, přez sedm swěčnikow woznamjenjenym, štož bě widźał we wokołnosći Syna čłowjeka, kajkosć wopisajo, w kotrejž bu jemu tutón pokazany.

Zjewjenje Jězusa Khrystusa, kotrež jemu Bóh poda, zo by pokazał swojim słužownikam, što ma so stać bórzy;* a (wón to) woznamjeni, pósławši přez swojeho jandźela, swojemu słužownikej Janej,**

2. Kotryž wobswědči słowo Bože a swědčenje Jězusa Khrystusa, štožkuli je widźał.*

3. Zbóžny, kiž čita a słyši słowa tohole wěšćenja, a zakhowa to, štož je w nim napisane; přetož čas je blizko.*

4. Jan sedmim cyrkwjam, kotrež su w Asiji:* Miłosć wam a pokoj wot toho, kiž je a kiž běše a kiž ma přińć,** a wot sedm duchow, kotřiž su we wobliču jeho tróna.*** 2. Mójz. 3, 14.

5. A wot Jězusa Khrystusa, kiž je swěrny swědk,* prěnjorodźeny z mortwych** a wjeŕch kralow zemje,*** kotryž je nas lubował a nas wumył wot našich hrěchow w swojej krewi,† 1. Kor. 15, 20. Kol. 1, 18; Hebr. 9, 14; 1. Pětr. 1, 19; 1. Jan. 1, 7.

6. A sčini nas kralowstwo a měšnikow Bohu a swojemu Wótcej;* jemu (budź) khwała a knježstwo wěki na wěki. Amen.

7. Hlej, přikhadźa z mróčelemi a wuhlada jeho kóždo wóčko, tež kotřiž jeho překłóchu; a žałosćić budźa nad nim wšitke splahi zemje. Haj; Amen.* Is. 3, 13; Mat. 24, 30; Jud. 14.

8. Ja sym Alfa a Omega, spočatk a kónc,* praji Bóh tón Knjez, kiž je, kiž běše a kiž ma přińć, wšohomócny.** Is. 41, 4; 44, 6; 48, 12; niže: 21, 6; 22, 13.

9. Ja, Jan,* waš bratr a towaŕš w ćěsnosći a w kralestwje a w sćerpnosći w Khrystusu Jězusu,** běch na kupje, kotraž rěka Patmos***, słowa Božeho a swědčenja Jězusoweho dla.

I. **1.** Zjewjenje rěka pokazanje zakhowaneho, potajneho, tudy rěka pokazanje přichodneho časa, kotryž je w Božej radźe drje přitomny, čłowjekam pak cyle zakryty. Bóh wozjewi tele potajnosće Jězusej, bóhčłowjekej; jako Bóh drje znaje Jězus wot wěčnosće wšitke rady Bože, dokelž je z Wótcom jednoho byća, ale jako čłowjek spózna je při swojim překrasnjenju, a wozjewja nětko swojim słužownikam, swojim wěriwym, što so w přichodnym času stanje. ** Wšelake wobrazy přichodnych podawkow, kotrež Jan widźeše, buchu jemu přez jednoho jandźela pokazane. — **2.** t. r. Jan dawa swědčenje wo słowje Božim, wo powučenjach Božich, kotrež w jednotliwych wobrazach widźeše, a wozjewja, štož bě jemu Jězus Khrystus pokazał. — **3.** Štóž sebi tele słowa rozpomina a sebi je k wutrobje wozmje, zakhowa so před hroženym khostanjom, kotrež je blizko, a přińdźe k wěčnej zbóžnosći. — **4.** Hłowne wopřijeće swojeho spisa podawši (r. 1—3) poswjeća jón sedmim biskopskim wosadam, kotrež běchu pod nim. ** t. r. wot wěčneho, njepřeměniteho Boha. *** t. r. wot Ducha swjateho, kotryž ze swojimi sedmi darami w čłowjekach skutkuje. Ličba sedm je znamjo dospołnosće, a chce tudy dospołnosć wozjewić, w kotrejž Wótc a Syn swoje dary přez Ducha swjateho, wot njeju pósłaneho, čłowjekam wudźělataj. — **5.** t. r. kotryž jako wěčna wěrnosć wozjewjenja Bože čłowjekam podawa a wobswědča. ** Prěnjorodźeny z mortwych, t. r. je prěni, kotryž je wot mortwych wstanył, zo by wjacy njewumrěł (hl. Kol. 1, 18). *** Dokelž je ze swojim poniženjom dobył nad cyłym swětom a sebi podćisnył wšitke stworjenja. † Khrystus lubuje nas stajnje a tohodla wumrě za nas, zo by nas wot wšitkich hrěchow wumóžił. — **6.** t. r. wěriwi su w jeho kralestwje kralojo, dokelž z nim knježa, a měšnicy, dokelž z nim, wěčnym wyššim měšnikom, dary, wosebje swoje dobre skutki, wopruja. — **7.** Tu podawa so hłowne wopřijeće cyłeho spisa: Khrystus přińdźe, zo by sudźił wšitkich, na tom zastróža so zli, spokoja pak so dobri. — **8.** Alfa (*A*) a omega (*Ω*) staj grekskaj pismikaj, a to prěni a posledni, a znamjenjataj tohodla započatk a kónc, woznamjenjataj Boha wěčneho, wot kotrehož ma wšitko swój spočatk, a po kotrehož woli so tež wšitko skónči. ** Swjaty japoštoł chce wěrnosć Khrystusoweho přikhada k sudej zawěsćić, so powołajo na wěčneho wšohomócneho Boha. — **9.** Jan powěda, zo so jemu Khrystus zjewi a poruči, zo by zjewjenja, kotrež ma dóstać, napisał a ze sedmi listami, kotrychž wopřijeće zhoni, sedmim cyrkwjam Asije pósłał. ** t. r. ja ćerpju z wami nětčišu tyšnosć, kotraž, hdyž so ze sćerpnosću a z podaćom do Božeje wole znjese, ke krasnosći w kralestwje Jězusa Khrystusa dowjedźe. *** t. j. mała pusta kupa w egejskim morju, dźensa mjenuje so Patinos abo Patmosa, na kotruž bu s. Jan wuhnaty, dokelž bě słowo Bože rozšěrjał a za Jězusa swědčił.

10. Běch w duchu* na Knjezowym dnju,** a zasłyšach zady sebje mócny hłós jakož (hłós) truby,***

11. Kotryž rjekny: Štož widźiš, napiš do knihi a pósćel sedmim cyrkwjam, kotrež su w Asiji, w Efesu* a w Smyrnje a w Pergamje a w Thyatirje a w Sardis a w Filadelfiji a w Laodiceji.

12. A wobroćich so, zo bych hłós widźał, kotryž zarěča na mnje, a so wobroćiwši wuhladach sedm złotych swěčnikow.

13. A wosrjedź sedm złotych swěčnikow podobneho Synej čłowjeka, woblečeneho w dołhu drastu a wopasaneho nad nadrami ze złotym pasom;*

14. Jeho hłowa pak a jeho włosy běchu běłe jako běła wołma, a jako sněh a jeho woči jako płomjo wohnja,*

15. A jeho nozy (běštej) podobnej mosazej jakož w žehliwej pjecy* a jeho hłós jako hłós mnohich wodow,**

16. A měješe w swojej prawicy sedm hwězdow, a z jeho rta wukhadźeše na woběmaj stronomaj wótry mječ,* a jeho wobličo (běše,) jakož słónco swěči w swojej mocy.**

17. A hdyž jeho wuhladach, padnych k jeho nohomaj jako mortwy.* A położi swoju prawicu na mnje, prajo: Njeboj so; ja sym prěni a posledni,

Is. 41, 4; 44, 6; 48, 12; niže 22, 13.

18. A žiwy, a běch mortwy, a hlej, sym žiwy wěki na wěki a mam kluče smjerće a hele.*

19. Napiš tohodla, štož widźeše, a štož je, a štož ma so stać po tom,

20. Potajnosć sedm hwězdow, kotrež widźeše w mojej prawicy, a sedm złotych swěčnikow.* Sedm hwězdow su jandźelojo sedm cyrkwjow, a sedm swěčnikow je sedm cyrkwjow.**

---

10. t. r. tak rjec wot swojeho ćěła dźěleny, wo nim ničoho njewědźo, k wyššim wěcam přenjeseny, kotrež móža so jeno z duchom spóznać. ** t. r. njedźelu. *** Hłós da so zady njeho słyšeć, štož na to pokazuje, zo njenadźicy přińdźe, a to mócnje a jasnje, na čož přirunanje z hłosom truby pokazuje. — 11. Efesus, na brjozy Małeje Asije, nimale napřećo Korinthej, bě hłowne město romskeje provincy Małeje Asije, a bohate překupske město. W nim bě krasny templ bohowki Diany (hl. Jap. skutki 19, 28). Smyrna ležeše k połnocy wot Efesa při wustupje egejskeho morja a bě stare bohate překupske město; dźensniši dźeń je hišće znamjenite z 120 000 wobydlerjemi. Pergamos, stare sławne město Misije. Thyatira bě město w Lydiji. Sardis, bohate hłowne město Lydije, w płódnej krajinje při horje Tmolus, w kotrymž dźiwim njepočinkam služachu. Filadelfija bě město w tej samej krajinje, ke krótkemu ranju wot Sardes. Laodiceja bě bohate překupske město njedaloko Kolossae w Frigiji. — 13. t. r. wuhladach Jězusa Khrystusa w jeho njebjeskej krasnosći, woblečeneho jakož starozakońskeho wyššeho měšnika. Mjez sedmi swěčnikami, kotrež běchu znamjenja sedm wosadow, kotrež mějachu pohanam z křesćanskej wěrnosću swěćić, stoješe Khrystus, žórło wšoho swětła. — 14. Jeho włosy běchu běłe, jako znamjo překrasnjenja, a jeho woči swěćeštej so jako sapace płomjo, kotrež znutřkomny hněw přeradźeše; ze swjatym hněwom nad wšitkim złym bě Khrystus zahorjeny. — 15. Jeho nozy njeměještej jeno jasnosć žehliweho mosaza, ale tež jeho móc; z nimi předobudźe swojich njepřećelow. ** t. r. tak mócny. — 16. Tutón bě znamjo mocy, z jeničkim słowom swojeho rta poraže swojich njepřećelow. ** Bóžske byće rozjasni jeho wobličo, tak zo swěćeše jakož najmócniše słónco. — 17. Na bóžsku krasnosć njezamóže čłowjek hladać, ze strachom mrěje, hdyž ju wuhlada. (Is. 6, 4; Dan. 8, 17.) Tak padnje tež Jan jakož mortwy k zemi, w Synje Božim bóžsku krasnosć wuhladawši. — 18. Ty njewumrješ, dokelž ja, kiž tebje zakitam, sym wěčny a žiwy; tež ja běch mortwy a wróćich so k žiwjenju, zo bych žiwy był wěki na wěki, a ze swojej smjerću sym sebi móc nad smjerću a helu dobył, tak zo móžu wot smjerće wumóžić, kohož chcu. Kluče su znamjo mocy a knježstwa. — 20. Jan ma napisać, što sedm hwězdow a sedm swěčnikow znamjenja, štož móžeše jeno spóznać z wozjewjenja Božeho. ** W tutych słowach je kluč k potajnosći a w sedmi listach so potajnosć dale wujasnja. Sedm swěčnikow je sedm cyrkwjow, dokelž tute rozšěrjeja swětłosć wěry, kotruž Khrystus zaswěći a stajnje zdźeržuje. Sedm hwězdow pak su jandźelojo, t. r. předstojićerjo a biskopojo sedm cyrkwjow, dokelž knježerjo a wučerjo přirunaja so w swj. Pismje z hwězdami. Jandźelojo rěkaju, dokelž posołstwo Bože wozjewjeja a při woporje jako srjedźićerjo mjez Bohom a čłowjekami skutkuja; tež tohodla, dokelž jako jandźelojo pěstonojo wosady stražuja. Předstojićerjo zastupuja tež cyłu wosadu, tak zo to, štož so jim praji, cyłej wosadźe płaći. Tohorunja zastupuja sedm cyrkwjow cyłu cyrkej. Khrystus stoji srjedź sedm swěčnikow, t. r. wón stražuje a zakituje swoju cyrkej. Wón

STAW II.

Janej so poruča, zo by wšelake wěcy pisał cyrkwjam w Efesu, Smyrnje, w Pergamje a w Thyatirje, khwalo tych, kotřiž wučbu Nikolaitow njepřipušćichu, druhich pak z hroženjemi k pokuće pohnuwajo; liwkeho zasudźejo a horliwemu myto lubjo.

Jandźelej cyrkwje w Efesu napiš:* To praji, kotryž dźerži sedm hwězdow w swojej prawicy, kotryž khodźi wosrjedź sedm złotych swěčnikow:**
2. Znaju twoje skutki a dźěło a twoju sćerpnosć, a zo złych znjesć njemóžeš* a spruhowa tych, kotřiž praja, zo su japoštołojo, a tola njejsu, a nadeńdźe jich jako łharjow;**
3. A maš sćerpnosć a sy wutrał mojeho mjena dla a njejsy wustał.
4. Ale mam přećiwo tebi, zo swoju prěnju lubosć wopušći.*
5. Dopomń so tohodla, z wotkel sy padnył,* a čiń pokutu a dokonjej prěnje skutki; nochceš-li pak, přińdu tebi a storču twój swěčnik z jeho města, jelizo pokutu nječiniš.
6. Ale to maš, zo hidźiš skutki Nikolaitow, kotrež tež ja hidźu.*
7. Štóž ma wucho, njech słyši, što Duch praji cyrkwjam:* Dobyćerjej dam jěsć ze štoma žiwjenja, kotryž je w paradizu mojeho Boha.**
8. A jandźelej cyrkwje w Smyrnje napiš: To praji prěni a posledni, kiž bě mortwy a woživi,*
9. Znaju twoju ćěsnosć a twoju khu-

ma sedm hwězdow w swojej rucy, t. r. wón ma předstojićerjow cyrkwjow a tohodla tež cyrkwje same w swojej mocy, a njewopušći je. Wšitke wozjewjenja cyłeje knihi chcedźa dopokazać, kak Khrystus swoju cyrkej zakituje, kak ju z cyłej lubosću podpěra.

II. 1. Najprjedy sćěhuje sedm listow na sedm cyrkwjow 2, 1 — 3, 22. Listy su na so podobne; na spočatku mjenuje so wosada, na kotrejež jandźela, biskopa, je list pisany, potom spomni so, zo Khrystus list sćele. List počina Knjez prajo, zo wosadu a jeje wobstojenja znaje, a za tym hač tute su, khwali abo porokuje, pokoja abo hrozy, napomina abo pohonja ke kedźbnosći. List so skónči z napominanjom, zo bychu jeho słowam posłuchali, a ze slubjenjom za tych, kotřiž w domapytanju wobstoja. — Efesska wosada bu wot s. Pawoła założena (Jap. sk. 19). Po nim nawjedowaše Timotheus wosadu a po jeho smjerći Jan. Mjeno biskopa pak, kotryž wosadźe předstoješe mjez tym hač bě Jan na Patmos wuhnaty, a na kotrehož bu list pisany, njeje znate. ** Z tym woznamjenja so Khrystus jako Knjez swojeje cyrkwje, kiž w jeje srjedźinje přebywa jako přecy w njej přitomny. — 2. Znaju wšitko, štož činiš, twoju prócu w mojej słužbje, a wosebje tež, zo wšu złósć hidźiš a zo we wosadźe njećerpiš tych, kotřiž so słowu a kaznjam Božim přećiwjeja. ** Falšni wučerjo přikhadźachu, za japoštołow wot Khrystusa pósłanych so wudawajcy; ale po pruhowanju jich wučby a žiwjenja spóznachu so jako falšni wučerjo. Efessku wosadu khwali jako kruće wěriwu, kotraž falšnu wučbu w sebi njećerpi. — 4. Ke khwalbje přistaji porok, zo je w njej prěnja zahorjenosć w słužbje Božej woliwkła. — 5. Štóž woliwknje, padnje tak rjec z wyšeho stopnja, na kotryž bě lubosć jeho pozběhnyła, do nižiny, a ma so tohodla wobžarować; s. japoštoł hrozy jemu, zo jeho wosadu z jednoty křesćanskich cyrkwjow wuzamknje, swjate wěrnosće a hnady ji wozmje, jelizo pokuty nječinja a k prjedawšej horliwosći so njewróća. — 6. Nikolaitojo mjenowachu so ludźo, kotřiž mějachu spokojenje mjasnych pokhilnosćow a tež wobdźělenje na přibóžskich woporach za dowolene; k tutym njeprawym wučbam, žiwjenje nastupacym, zjednoćachu tež błudne wučby wěru nastupace. Swj. japoštoł khwali, zo tajke skutki błudźacych ludźi hidźa. — 7. Khrystus njerěči nětko k wosadam sam, ale přez Ducha swjateho, kotryž profetow a japoštołow rozswětluje a wuči, što maja wěriwym wopowědować. ** t. r. štóž je po wučbach wěry swěrnje žiwy, a w spytowanjach a we wšitkich přećiwjenjach wěru wobkhowa hač do smjerće, budźe wěčnje zbóžny, budźe wužiwać wot płodow ze štoma žiwjenja, kotrež budźa jeho wokřewjeć a wozbožeć. Jakož mějachu płody ze štoma žiwjenja w zemskim paradizu čłowjekej njesmjertnosć wobkhować, tak slubi Duch swjaty sprawnym płody ze štoma žiwjenja, kotrež budźa w njebjeskim paradizu jich wokřewjeć a wozbožeć. — 8. Smyrna je wulke překupske město, kotrež k połnocy wot Efesa leži, dźensniši dźeń hišće ma 130 tysacow wobydleri. Štó je tu křesćansku wosadu założił, njewěmy, w druhim lětstotku běše tu swj. Polykarp, kiž bě wot s. japoštoła Jana w křesćanstwje rozwučowany, biskop, a najskerje je tutón tamny jandźel, kotremuž tele słowa płaća. Khrystus rěka tu prěni a posledni, jakož 1, 17, dokelž přez njeho bu wšo, w nim wobstoji wšo, na njeho ma so wšo póčahować, wón, kiž je wšohomócny, zakituje kóždeho, a wróći kóždemu žiwjenje, kiž je jeho mjena dla je w přesćěhanjach zhubił.

dobu, ale sy bohaty;* a bywaš hanjeny wot tych, kotřiž praja, zo su Židźa, a njejsu, a su synagoga satana.

10. Njebój so ničoho toho, štož budźeš ćerpjeć. Hlej, djabol póšćele někotrych z was do jastwa, zo byšće spytowani byli, a změjeće ćěsnosć dźesać dnjow. Budź swěrny hač do smjerće, a dam tebi krónu žiwjenja.*

11. Štóž ma wucho, njech słyši, što Duch praji cyrkwjam: Štóž dobudźe, njebudźe ranjeny wot druheje smjerće.*

12. A jandźelej cyrkwje w Pergamje* napiš: To praji, kotryž ma mječ, na woběmaj stronomaj wótry:**

13. Wěm, hdźe bydliš, [mjenujcy] hdźež je sydło satana; a dźeržiš so mojeho mjena; a njezaprě moju wěru; a w tamnych dnjach bě Antipas mój swěrny swědk, kotryž bu morjeny pola was, hdźež satan bydli.*

14. Ale mam přećiwo tebi mało, zo maš tam [tajkich], kotřiž so Balaamoweje wučby dźerža, kiž Balaka* wučeše, pohóršk położić před dźěći israelske, zo bychu jědli a kurwili. 4. Mójz. 24, 3; 25, 2.

15. Tak maš też tajkich, kotřiž so wučby Nikolaitow dźerža.

16. Podobnje čiń pokutu;* jelizo nic, přińdu tebi bórzy a budu z nimi wojować z mječom swojeho rta.

17. Štóž ma wucho, njech słyši, što Bóh praji cyrkwjam: Dobywacemu dam potajne manna a dam jemu běły kamjeń, a na kamjeń napisane nowe mjeno, kotrehož nichtó njeznaje, khiba dóstawacy.*

18. A jandźelej cyrkwje w Thyatirje* napiš: To praji Syn Boži, kiž ma woči jako płomjo wohnja, a jeho nozy stej podobnej mosazej.**

19. Znaju twoje skutki a twoju wěru a lubosć a twoju słužbu a twoju sćerpnosć, a zo je twojich poslednich skutkow wjacy dyžli prěnich.*

20. Ale mam přećiwo tebi mało, zo dowoliš žónskej Jezabeli, kotraž so profetka mjenuje, wučić a mojich słužowni-

---

9. Ty drje sy přesćěhany a khudy na časnych kubłach, ale za to bohaty na duchownych a dobrych počinkach, pobožnosći a na njebjeskich zasłužbach. Też znaje Knjez ćěsnosće, kotrež Židźa po mjenje křesćanam činja. Tući drje so z tym hordźa, zo su Abrahamowe dźěći, jeho sylneje wěry a pobožnosće pak nimaju, a tohodla też Bohu njesłuža, ale djabołej. — 10. Přesćěhanja zbudźuje djaboł, kotryž Khrystusa a jeho skutk hidźi, někotři z wosadnych budźa na čas jeći, ale za swěru, kotruž mi wobkhowaju, dóstanu wěčne myto. — 11. Druha smjerć je wěčne zatamanje; štóž w přesćěhanjach dobudźe, swoju wěru njezaprje, njewumrje druhi króć, ale budźe zbóžny. — 12. Pergamus bě město w Mysiji, k połnocy wot Efesa; w nim bě wyšše romske sudnistwo. ** Na woběmaj stronomaj wótry mječ je znamjo mocy, z kotrejž Khrystus swojich přećiwnikow přewinje. — 13. Satan zbudźuje přesćěhanja a ma wosebje w Pergamje wjele mocy, dokelž tu bu Antipas, najskerje biskop wosady, morjeny, ale też w ćežkich ćěsnosćach njeda so wosada zatrašić, ale wosta mi swěrna. — 14. Wěšćeř Balaam radźeše moabskemu kralej Balakej, zo israelske dźěći z tym přewinje, zo so jim na woporach přiboha Baala wobdźělić a z moabskimi žónskimi kurwić da; podobnje wuča też Nikolaitojo, zo je nječistota a wobdźělenje na přibóžskich woporach dowolene. Zo su tajcy ludźo w Pergamje, njeje za biskopa česć. — 16. t. r. jakož město Efesus. Jelizo tamnych falšnych wučerjow njewućěriš abo njeporjedźiš, přińdu sam, zo bych jich sudźił a tež tebje. — 17. Slubjena njebjeska zbóžnosć pokazuje so w dwojim wobrazu, we wobrazu potajneho manna a běłeho kamjenja, na kotrymž mjeno napisane stoji. Potajne manna je „khlěb z njebjes“ (Jan. 6, 31); tajki khlěb poda Jězus tym, kotřiž so woporuych jědźi pohanow zdźeržachu. Potajne mjenuje so manna, dokelž so hakle w njebju wopta. Też kamjeń z nowym mjenom dóstanje w njebjesach, kotryž we wojowanju za njebjo dobudźe. Zbóžnosć spóznaje jeno tón, kiž ju wužiwa, a dokelž nowe mjeno njebjesku zbóžnosć woznamjenja, tohodla je też mjeno jeno tomu znate, kiž zbóžnosć dósta. Nowe mjeno stoji na běłym kamjenju napisane, kotryž so dobyćerjej poda. Zo je mjeno na kamjeń pisane, znamjenja, zo to same a přez nje woznamjenjenu zbóžnosć wěčnje wobkhowa. Běły kamjeń pokazuje na čistotu a swjatosć zbóžnosće. — 18. Thyatira bě macedonske město w Lydiji, k ranju wot Pergama. Wottud bě Lydija, tamna žónska, kotruž s. Paweł w Filippi nadeńdźe a za křesćanstwo doby (hl. Jap. sk. 16, 14). ** hl. 1, 14. 15. — 19. t. r. by w poslednim času hišće horliwiši, dyžli w prěnim.

kow zawjedować, zo bychu kurwili a
jědli wot přibóžskich woporow.*
21. A dach jej čas, zo by so nakazała,
a njecha so nakazać ze swojeho kurwař-
stwa.
22. Hlej, położu ju na łożo,* a kotřiž
mandźelstwo łamaju z njeju, budźa we
přewulkej ćěsnosći, jelizo so njenakazaja
ze swojich skutkow,
23. A jeje dźěći zmorju ze smjerću, a
zhonja wšitke cyrkwje, zo ja sym, kiž
přepytuju jěrchenje a wutroby, a zo dam
jenomu kóždemu z was po jeho skut-
kach.* Wam pak praju, 1. Kral. 16, 17; Ps. 7, 10; Jer. 11, 20; 17, 10; 20, 12.
24. A druhim, kotřiž sće w Thyatirje:
Kotřižkuli nimaja tejele wučby, a kotřiž
njespóznachu hłubinow satanowych,* jakož
praja, njepołożu na was druheje ćeže;**
25. Tola tu, kotruž maće, njesće, hač
přińdu.*
26. A štóž dobudźe a wobkhowa hač
do kónca moje skutki,* tomu dam móc
nad pohanami,
27. A budźe nad nimi knježić ze že-
leznym prutom, a jakož hornčeřske su-
dowjo budźa rozbići, Ps. 2, 9.
28. Jakož tež ja dóstach wot swojeho
Wótca,* a dam jemu rańšu hwězdu.**
29. Štóž ma wucho, njech słyši, što
Duch praji cyrkwjam.

STAW III.

Janej so poruča, zo by cyrkwjam w Sardis, Filadelfiji a Laodiceji pisał, błudźacych z hroženjemi k pokuće pohonjejo ale druhich khwalo a tomu, kotryž dobudźe, myto lubjo; praji, zo Bóh do duri kłapa, zo by zastupił k tomu, kiž wotewri.

A jandźelej cyrkwje w Sardis* napiš:
To praji, kotryž ma sedm Duchow Bo-
žich a sedm hwězdow:** Znaju twoje
skutki, dokelž maš mjeno, zo sy žiwy, a
sy mortwy.***
2. Budź wotućeny a wobkrućej druhe, štož
chcyše wumrěć,* přetož njejsym namakał
twoje skutki połne před swojim Bohom.
3. Dopomń dha so, kak sy přijał a
słyšał, a wobkhowaj a čiń pokutu.* Nje-

20. Wěšćeřka we wosadźe bě tamnym błudam Nikolaitow poddata a tak wina, zo někotři wosadni ćežke hrěchi wobeńdźechu, a to so biskopej porokuje. Mjeno wěšćeřki so njemjenuje, s. japoštoł rěka jej Jezabel po mjenje israelskeje kralowny, kotraž tež israelski lud k nječistoće a přibóžskim woporam zawjedowaše. — **22.** t. r. na khore łożo. — **23.** t. r. pokhostam ju a tamnych, kotřiž z njeju hrěšachu a kotřiž tesame njepočinki rozšěrjeja tak kruće, zo budźa wšudźom wo tom powědać, a moju wšohowědomosć a sprawnosć khwalić. — **24.** Nikolaitojo, kotřiž tež do gnostiskich błudow wěrjachu, připisowachu sebi hordźe spóznaće wyššich wěrnosćow, haj samo lěpše spóznaće Boha, hłubinow jeho byća; zbóžnik pak wotsudźuje tajke hordźenje, jich spóznaće mjenujo spóznaće hłubinow djaboła, dokelž jeho wolu a skutki dokonjeju. ** t. r. noweje kaznje. — **25.** t. r. posłuchajće swěrnje Božim kaznjam. — **26.** t. r. skutki, kotrež Bože kaznje přikazuja. — **28.** Khrystus dósta při swojim překrasnjenju wot njebjeskeho Wótca móc nad wšitkimi ludami, hižo w 2. psalmje wopisuje so tole knježenje, kóždy, kotryž so jemu přećiwja, budźe jako hornčeřske sudowjo rozmjećeny. Na tutom knježenju wobdźěla so tež ći, kotřiž tudy za wěru wojuja a w tutom wojowanju dobudu. Knježstwo nad pohanami je rjane myto za přewinjenje spytowani, kotrež z pohanskeho žiwjenja wukhadźeju. ** Krasnosć njebjeskeho žiwjenja předstaja so pod luboznym swětłom jutneje hwězdy; jakož tale, budźa so błyšćić wšitcy, kotřiž we wojowanju za wěru dobudu.

III. **1.** Sardis bě hłowne město stareho lydiskeho kralestwa k połdnju wot Thyatiry a k ranju wot Efesa, jeho wobydlerjo běchu bohaći, pyšni ludźo; njewěmy, kak tam křesćanska wosada nasta, Eusebius spomina w swojich cyrkwinskich stawiznach, zo bě w druhim lětstotku Melito biskop w Sardis. ** Khrystus ma sedm Duchow, t. r. Ducha swjateho ze sedmi darami, a sedm hwězdow, t. r. sedm biskopow, kotřiž su w jeho mocy a pod jeho zakitom; hl. 1, 20. *** t. r. pola čłowjekow płaćiš za dobreho pastyrja, ale přede mnu sy mortwy, t. r. twoja wěra njeje žiwa w dobrych skutkach, njeje wožiwjena we wěrnej lubosći; před błudnymi wučbami bě biskop swoju wosadu zakitał, ale křesćanske žiwjenje bě tam liwke. — **2.** t. r. staraj so pilnje, zo so liwcy z nowa zahorja, a zo tamni we wosadźe, kotřiž su duchownej smjerći hižo blizko, k nowemu žiwjenju wotuća; dokelž hač dotal njeběchu twoje skutki tak dospołne před Bohom, jakož dyrbjachu być. — **3.** Zo by mócniše žiwjenje w tebi wotućiło, rozpominaj, z kajkej pilnosću a zahorjenosću sy evangelium přijał a slubił, zo chceš po nim žiwy być; tusamu zahorjenosć za swjatu wučbu a swjate žiwjenje wubudźej, hewak budźeš njenadźicy khostany.

budźeš-li dha wotućeny, přińdu na tebje
jakož paduch, a njezhoniš, w kotrej ho-
dźinje na tebje přińdu.

1. Thes. 5, 2; 2. Pětr. 3, 10; niže 16, 15.

4. Ale maš mało mjenow w Sardis,
kotřiž njewomazachu swojeje drasty, a
budźa khodźić ze mnu w bělej drasće,
dokelž su hódni.*
5. Kotryž dobudźe, budźe tak wobleče-
ny w bělu drastu a njewumažu jeho mjeno
z knihi žiwjenja a wuznaju jeho mjeno
před swojim Wótcom a před jeho jan-
dźelemi.*
6. Štóž ma wucho, njech słyši, što Duch
praji cyrkwjam.
7. A jandźelej cyrkwje we Filadelfiji*
napiš: To praji swjaty a wěrny, „kotryž
ma kluč Davidowy, kiž wotanka a nichtó
njezamka, zamka a nichtó njewotanka:“

Is. 22, 22; Job. 12, 14.

8. Znaju twoje skutki. Hlej, dał sym
před tobu wotewrjene durje, kotrychž
nichtó zamkać njemóže,* dokelž maš mału
móc, a wobkhowa moje słowo, a njezapře
moje mjeno.
9. Hlej, dam [tebi] ze synagogi satana
tych, kotřiž praja, zo su Židźa a njejsu,
ale łža; hlej, sčinju, zo woni přińdu a so
modla před twojimaj nohomaj, a spó-
znaja, zo sym ja tebje lubował;*
10. Dokelž wobkhowa słowo mojeje
sćerpnosće, tež ja zakhowam tebje před
hodźinu spytowanja, kotraž přińdźe do
cyłeho swěta, zo by spytowała tych, ko-
třiž bydla na zemi.*
11. Hlej, přińdu bórzy; dźerž štož maš,
zo by nichtó njedóstał twoju krónu.*
12. Štóž dobudźe, toho sčinju stołp
w templu swojeho Boha, a won wjacy
njewuńdźe, a napišu na njeho mjeno
swojeho Boha, a mjeno města swojeho
Boha, noweho Jeruzalema, kotrež zestu-
puje z njebjes wot mojeho Boha, a swoje
nowe mjeno.

---

4. Někotři běchu we wosadźe, kotřiž do powšitkowneje liwkosće njepadnychu, a tući budźa ze mnu w njebjeskim kralestwje w bělu drastu woblečeni so wjeselić nad swojej čistosću a swjatosću. — 5. Kotřiž we wojowanju za wěru dobudu, dóstanu třoje myto, budźa woblečeni w bělu drastu, w kotrejž smědźa na jeho kwas přińć; jich mjena wostanu w knizy žiwjenja; a budźa před njebjeskim Wótcom a wšitkimi jandźelemi zjawnje mjenowani a jako sławni dobyćerjo česćeni. Jakož ma swětna wyšnosć zapisk swojich poddanow, kotřiž w tomsamym zapisani wostanu, doniž su žiwi, po smjerći pak so wumaznu, tak ma tež Bóh takrjec knihu, w kotrejž wšitcy stoja, kotřiž maja prawo na wěčnje zbóžne žiwjenje, a z tohole zapiska so wumaznu, hdyž so z hrěšnym žiwjenjom zbóžneho žiwjenja njehódni sčinichu. — 7. Filadelfija bě město w Lydiji ke krótkemu ranju wot Sardis. Štó je tu najprěni křesćanstwo rozšěrjał, njewěmy, japoštołske konstitucije pisaja, zo je swj. Pětr wosadźe prěnjeho biskopa postajił, Demetria z mjenom. Kluč je znamjo mocy, kotruž ma knjez w swojim domje abo kral w swojim kralestwje; israelski lud je Davidowe kralestwo, a kluč Davidowy znamjenja móc Davidowu; David pak a jeho kralestwo je jeno předznamjo kralestwa Božeho, w kotrymž Khrystus knježi, w kotrymž ma wón sam wšu móc, wón sam kluč, wón wotewrja a zamka tole kralestwo, wot njeho wotwisuje, štó so do tohole kralestwa přiwozmje, štó so z njeho wuzamknje, štó ma potajkim jako sobustaw prawo na hnady a kubła cyrkwje. — 8. t. r. ty maš rjanu přiležnosć, cyrkej w swojej wokołnosći rozšěrjeć, a tule přiležnosć wěrnych zasłužbow měj za myto, z kotrymž twoju swěru płaću, dokelž sy, hačrunje słaby porno namocy Židow, tola hajił swjatu wučbu a wuznawał moje mjeno. — 9. Ze swojej mócnej hnadu přiwjedu mnohich ze synagogi satana, t. j. ze Židow k spóznaću wěrnosće, k zastupjenju do s. cyrkwje, zo so ponižnje tebi podćisnu a zhonja, zo sym tebje lubo měł. — 10. Dokelž swěrnje wobkhowa, t. r. w žiwjenju wuznawaše moju wučbu, kotraž ponižnosć poruča a sćerpnosć a sebjezaprěće žada, zakitam će před khostanjom, kotrež bórzy jako pruhowanje na cyły swět přińdźe, a w kotrymž mnozy wotpadnu. — 11. t. r. wostań tohodla tež dale swěrny, zo by króna, postajene wěčne myto, so tebi njezhubiła. — 12. Knjez slubi wšitkim, kotřiž we wojowanju dobudu, třoje myto: sčini jich stołpy w swojim duchownym templu, w cyrkwi; jakož su křesćenjo žiwe kamjenje tutoho duchowneho twara, budźa ći, kotřiž su w ćežkich časach wutrobiće swěru wobkhowali, stołpy, t. r. podpjery cyrkwje; jako stołpy wostanu wěčnje w cyrkwi stojo, su tak wobkrućene stawy Khrystusoweje cyrkwje; a tele stołpy budźa z napismami debjene; na nich budźe stać mjeno Bože, jako znamjo, zo su cyle Bohu přisłušni, mjeno njebjeskeho Jeruzalema, jako znamjo, zo su w žiwjenju stawy wěrneje cyrkwje byli, a mjeno Khrystusowe, jako znamjo, zo su Khrystusowe wučby cyłu móc a dospołnosć na nich dopokazałe a zo su přez nje k zbóžnosći přišli.

13. Štóž ma wucho, njech słyši, što Duch praji cyrkwjam.

14. A jandźelej cyrkwje w Laodiceji* napiš: To praji Amen, swědk,** swěrny a wěrny,*** kotryž je spočatk stworjenja Božeho. Jan. 14, 6.

15. Znaju twoje skutki, zo ani zymny njejsy ani ćopły;* zo by tola zymny był abo ćopły.

16. Ale dokelž sy liwki a ani zymny ani ćopły, počnu će wupluwać ze rta swojeho.*

17. Dokelž prajiš: Sym bohaty a přebohaty a ničoho njetrjebam, a njewěš, zo sy wbohi a hubjeny a khudy a slepy a nahi.*

18. Radźu tebi, zo by wote mnje kupił złoto we wohnju pruhowane, zo by zbohatnył, a so woblekł w běłu drastu, zo by so njepokazała hańba twojeje nahoty, a z wóčnej žałbu pomazaj swojej woči, zo by widźał.*

19. Ja kotrychž lubuju, napominam a khostam.* Prócuj so tohodla a čiń pokutu.

20. Hlej, stoju před durjemi a klapam: jelizo štó wusłyši mój hłós a mi wotewri durje, zastupju k njemu, a budu wječerjeć z nim, a wón ze mnu.*

21. Štóž dobudźe, tomu dam ze mnu sedźeć na mojim trónje, jakož tež ja dobych a sedźu ze swojim Wótcom na jeho trónje.*

22. Štóž ma wucho, njech słyši, što Duch praji cyrkwjam.

STAW IV.

Hdyž buchu durje do njebjes wotewrjene, widźi na trónje sedźaceho a wokoło njeho sedźacych štyri a dwaceći staršich a štyri žiwjata, kotrež tudy wopisuje a kotrež bjez přestaća ze štyri a dwaceći staršimi na trónje sedźaceho sławjachu.

Po tom widźach, a hlej, durje wotewrjene w njebju, a prěni hłós, kotryž słyšach, jako truby ze mnu rěčaceje, dźeše: wstup sem, a pokažu tebi, što ma so stać po tom.*

2. A hnydom běch w duchu, a hlej, trón stoješe w njebju, a na trónje Jedyn* sedźeše.

3. A kotryž sedźeše, bě po napohladźe podobny na kamjeń jaspis a sardis, a tučel bě wokoło tróna, po napohladźe podobna smaragdej.*

14. Laodicea bě wulke překupske město Frygije, kotrež njedaloko Kolossy při rěcy Lykus ležeše. Křesćanska wosada bě tu zahe założena, dokelž s. Pawoł spomina w swojim lisće na Kolossenskich (2, 1) na nju. Japoštołske konstitucije mjenuja jako prěnjeho biskopa Archippa. ** to je Jězus, pola kotrehož je wšitko, štož praji, wobkrućena wěrnosć; dokelž amen znamjenja: wobkrućena wěc, a tohodla skónčimy tež wuznaće wěry z amen a chcemy z tym prajić, tak je, jakož runje wuznachmy. *** t. r. kiž je we wšim, štož wobswědča, swěrny, kotryž sluby a hroženja dopjelni, přez kotrehož bu wšitko stworjene. — 15. t. r. njejsy z cyłej lubosću za mnje zahorjeny a tež nic wote mnje cyle wotwobroćeny, ale klacaš mjez lubosću ke mni a mjez zacpićom. — 16. Hdy by cyle wote mnje wotwobroćeny był, by snadź skerje swoju hrěšniwosć spóznał a so hnuty wot hnady Božeje polěpšić pytał; we swojej liwkosći pak sebi mysliš, zo sy sprawny, a tohodla sy ze sobu samym cyle spokojom a njespóznaješ winowatosć, so nakazać. Tohodla maš so bojeć, zo ja tebje zaćisnu, tak rjec wuplunu, jakož żołdk liwku wodu wupluwa. — 17. W swojej strašnej spokojnosći mysliš sebi, zo sy přebohaty na duchownych kubłach a dobrych počinkach, a wo prawdźe sy khudy a nimaš ničoho dobreho na sebi. — 18. Jeno wote mnje móžeš woprawdźite duchowne kubła kupować, krutu wěru, kotraž w pruhowanjach wobstoji, běłu drastu, t. r. sprawnosć abo swjatosćacu hnadu, kotruž sym ja, Khrystus, tebi zasłužił; a swojej woči maš žałbować z wóčnej žałbu, t. r. z prawym spóznaćom, zo byštej widźałoj, kak z tobu stoji; „kupować“ maš sebi tele kubła, dokelž dyrbiš za nje swoje prózdne „kubła“ podać. — 19. Zo was tak kruće napominam a khostam, stawa so z lubosće přećiwo wam, zo bych was z tym z hłubšeho njezboža wumóžił a k wěrnej pokuće pohnuł. — 20. Zbóžnikowa lubosć žada sebi lubosć, w lubosći dyrbja so jemu naše wutroby wotewrić, zo by wón w nich bydlić mohł, ze swojim napominanjom kłapa takrjec do našich wutrobow, a štóž jemu wotewri wutrobu, z tym chce wón wječerjeć, t. r. w najnutrnišej lubosći so zjednoćić a jemu tak wokřewjenja njebjeskeje zbóžnosće woptać dać. — 21. t. r. štóž přewinje wšelake zadźewki a ze wšitkej lubosću mi słuži, budźe ze mnu knježić, jakož tež ja knježu ze swojim Wótcom.

IV. 1. IV. a V. staw přihotujetaj na zjewjenja a widźenja, kotrež maja so pozdźišo wopisać a pokazujetaj, zo wšitke podawki, cyrkej nastupace, wot Boha wukhadźeja. S. Jan bu do njebjes torhnjeny a dóstawa tu před trónom Božim stojo nowe widźenja. — 2. t. j. Bóh Wótc. — 3. Jaspis a sardis a smaragd su drohotne swětłe kamjenje; jaspis, najskerje je to demant, je běłeje, sardis

4. A wokoło tróna štyri a dwaceći trónow, a na trónach sedźachu štyri a dwacećo starši, woblečeni w běłe drasty, a na jich hłowach złote króny,*

5. A z tróna wukhadźachu błyski a hłosy a hrimoty,* a sedm lampow swěćeše so před trónom, kotrež su sedm duchow Božich.

6. A před trónom jako škleńčane morjo* podobne na krystal, a wosrjedź tróna a wokoło tróna štyri žiwjata połne wočow w prědku a zady.**

7. A prěnje žiwjo podobne lawej, a druhe žiwjo podobne howjadu, a třeće žiwjo měješe wobličo jako čłowjek, a štwórte žiwjo podobne lećacemu worjołej.

8. A štyri žiwjata mějachu kóžde po šesći křidłach,* a kołwokoło a znutřka běchu połne wočow, a měra njemějachu wodnjo a w nocy, prajicy: Swjaty, swjaty, swjaty je Knjez wšohomócny Bóh, kotryž běše a kotryž je a kotryž přińdźe.

9. A hdyž tamne žiwjata dawachu sławu a česć a dźak na trónje sedźacemu, kiž je žiwy wěki na wěki,

10. Padnychu na swoje wobliča štyri a dwacećo starši před sedźacym na trónje, a modlachu so k žiwemu wěki na wěki, a złožichu swoje króny před trón, prajicy:*

11. Hódny sy, Knježe naš Božo, dóstawać sławu a česć a móc, přetož ty wšitke wěcy stwori, a pře twoju wolu běchu a su stworjene.

STAW V.

Jan płaka, zo knihu ze sedmi zyglami zamknjenu nichtó wotewrić njemóže; Jehnjo, prjedy morjene, ju wotewri; hdyž bě so to stało, štyri žiwjata a štyri a dwacećo starši z njeličomnej čŕjódu jandźelow a ze wšěmi stworjenjemi je nanajwyše sławjachu.

A widźach w prawicy sedźaceho na trónje knihu, popisanu znutřka a zwonka, zazyglowanu ze sedmi zyglami.*

2. A widźach sylneho jandźela,* wołaceho z mócnym hłosom: Štó je hódny wotewrić knihu a rozłamać jeje zygle?**

čeŕwjeneje a smaragd zeleneje barby. Čeŕwjeno-běły błyšć, w kotrymž so Bóh tu pokazuje, dopomnja na jeho sprawnosć a swjatosć, a zelenobłyšćata tučel, jeho wobdawaca, na jeho miłosć, kotraž po khostanju so wobswědča. — 4. Dwanaće sprawnych stareho a dwanaće noweho zakonja wobdawachu trón Boži a zastupuja cyłe wumóžene čłowjestwo, su woblečeni z drastami njewinowatosće a swjatosće, a k znamjenju, zo su dobyli a nětko z Khrystusom knježa, sedźa na trónach a maja króny na hłowach. — 5. Błyski a hrimoty su znamjenja Božeje wšohomocy w zwonkownej přirodźe; hłosy su šumjenja, kotrež při sylnych hrimanjach słyšiš; lampy pak pokazuja na skutkowanje Bože w duchownej přirodźe, na Bože rozswětlenja, z kotrymiž Duch swjaty našemu duchej bóžske wěrnosće spóznawać dawa. — 6. t. r. woda, čista jasna, jakož škleńca abo krystal a hłuboka, bjez mjezow, tak zo so wučerpać njehodźeše jako morjo; je to žórło žiwjenja, z kotrehož wobydlerjo njebjes wěčne žiwjenje čerpaja. ** t. r. na kóždej stronje tróna stoješe žiwjo a to wosrjedź kóždeje strony, nic na róžkach. Žiwjo, w greckej rěči: ζῷον, we łaćanskej: animal, je byće, kotrež ma žiwjenje. Tele potajnske žiwjata běchu najwosebniši jandźelojo, cherubimy, tři mějachu napohlad zwěrjatow, jene napohlad čłowjeka, a zastupowachu cyłu žiwu přirodu, kotraž njepřestawajcy Boha khwali; štyri najwyšše stworjenja zemje su w nich woznamjenjene, sylny mócny law, płódne dobroćiwe howjado, wótrowidny k njebju lětacy worjoł a rozomny čłowjek. Žiwjata su połne wóčkow, to pokazuje na jich njewustawacu kedźbnosć, na jich jasne spóznawanje, a tohodla zamóžachu Boha přisłušnje khwalić. — 8. Křidła su znamjenja spěšnosće, z kotrejž wolu Božu rady dokonjeju. — 10. Ze žiwej stwórbu zjednoćeja swoju khwalbu tež štyri a dwacećo starši, kotřiž wumóžene čłowjestwo zastupuja; k znamjenju, zo maja swoju cyłu krasnosć wot Boha, wopušćeja swoje tróny a kłonja so na kolenach před nim swoje króny złožiwši.

V. 1. Tež cyła krasnosć Khrystusowa ma so spóznać wot njebja a cyłeje stwórby. Kniha so pokazuje, w kotrejž su přichodne časy wopisane a rady Bože, kotrež potajne Zjewjenje wopřija. Tale kniha je zamknjena ze sedmi zyglami, kotrež maja so wočinić, zo bychu so w knizy wopřijate rady Bože před Bohom a njebjom zjewiłe, tola nichtó njezamóže knihu wotewrić, khiba law ze splaha Judy, kotryž so we widźenju jako woprowane Jehnjo, Jězus Khrystus, pokazuje. Kniha wobstoješe ze sedm łopjenow, kotrež běchu na wałušk (rólu) zawalene a na woběmaj stronomaj popisane, abo znutřka a zwonka, to pokazuje na bohate wopřijeće knihi. Zamknjena bě kniha ze sedmi zyglami k znamjenju hłubokich potajnosćow w njej wopřijatych. — 2. Jandźel rěka sylny, dokelž je jeho hłós w njebju, na zemi a w podzemju słyšeć. ** t. r. štó je tak swjaty, zo smě zhonić přichodne podawki wo kralestwje Božim na zemi?

3. A nichtó ani w njebju ani na zemi ani pod zemju njemóžeše knihu wotewrić, ani do njeje pohladać.

4. A ja płakach jara, dokelž nichtó njebu hódny namakany knihu wotewrić, ani do njeje pohladać.*

5. A jedyn ze staršich rjekny mi: Njepłakaj; hlej, dobył je law ze splaha Judy, korjeń Davidowy,* zo by wotewrił knihu a rozłamał jeje sedm zygłow.

6. A widźach a hlej, wosrjedź tróna a štyrjoch žiwjatow, a wosrjedź staršich* Jehnjo stojace jakož morjene,** kotrež měješe sedm rohow a sedm wočow, kotrež su sedm Duchow Božich, pósłanych na cyłu zemju.***

7. A přińdźe a wza z prawicy na trónje sedźaceho knihu.

8. A hdyž bě knihu wotewriło, štyri žiwjata a štyri a dwacećo starši padnychu před Jehnjećom, a mějachu jedyn kóždy cithary a złote šklički połne wonjacych kadźidłow, kotrež su modlitwy swjatych,*

9. A spěwachu nowy spěw, prajicy: Hódny sy, Knježe, wzać knihu a wotewrić jeje zygle, dokelž bu morjeny, a wumóži nas Bohu w swojej krewi z kóždeho splaha a rěče a ludu a naroda,*

10. A sčini nas našemu Bohu kralowstwo a měšnikow, a budźemy knježić na zemi.*

11. A widźach, a słyšach hłós mnohich jandźelow kołwokoło tróna a žiwjatow a staršich, a jich ličba bě tysacy tysacow,*
Dan. 7, 10.

12. Kotřiž prajachu z mócnym hłosom: Hódne je Jehnjo, kotrež bu morjene, dóstać móc a bóžstwo a mudrosć a sylnosć a česć a sławu a khwału.

13. A kóžde stworjenje, kotrež je w njebju, a na zemi a pod zemju, a štož je na morju a štož je w nim, wšitke słyšach prajić: Sedźacemu na trónje a Jehnjeću khwała a česć a sława a móc wěki na wěki.

14. A štyri žiwjata prajachu: Amen. A štyri a dwacećo starši padnychu na swoje wobliča a modlachu so k žiwemu wěki na wěki.*

---

4. Jan płaka, dokelž nutrnje žada, zo bychu so jemu podawki wotkryłe, a zo by z nimi čłowjekow pokojeć a posylnjeć mohł, a dokelž so boji, zo mohłe tamne podawki čłowjeskeje hrěšniwosće dla zakhowane wostać. — **5.** Dokelž Khrystus nad hrěchom, helu a smjerću doby, bu hódny, zo so jemu potajnosće přichoda zjewichu. Khrystus mjenuje so tu law ze splaha Judy, dokelž patriarcha Jakub praji w swojim wěšćenju na smjertnym łožu wo swojim synje Judźe: „Młody law je Juda“, 1. Mójz. 49, 9 a Khrystus je potomnik tohole splaha. Law je znamjo dobyća swojeje přinarodźeneje sylnosće dla, a Khrystus je tak mócnych njepřećelow přewinył, a na tole sławne dobyće pokazuje mjeno law. Tež mjenuje so tudy korjeń Davidowy tohorunja jako potomnik Davidowy, dokelž w Khrystusu wobnowi so Davidowy splah, zrosće jemu nowy mócny wotnožk. Tole dwoje mjeno, kotrež so Khrystusej připołoža, pokazuje na to, zo so w Jězusu slubjenja, Judźe a Davidej date, dopjelnjeja a zo je w nim wočakowany Messias přišoł. — **6.** t. r. mjez štyrjomi žiwjatami najbliže k trónej, kotryž w dalšim wokrjesu štyri a dwacećo starši wobdawaju. ** Prjedy dobyćeřski law mjenowany Khrystus pokazuje so tudy jako pokorne Jehnjo, dokelž je Khrystus ze swojim ponižnym žiwjenjom a hórkej smjerću tamnych njepřećeli přewinył. Jehnjo je jako morjene, t. r. je žiwe, ma pak znamjenja smjerće na sebi, rany, kotrež při woprowanju dósta. *** Roh je znamjo mocy, sedm rohow znamjenja tohodla połnosć mocy, jeho wšohomóc. Sedm duchow, t. j. Duch swjaty w swojich sedm darach, w kotrychž so na swět wuliwa, pokazuja so tudy jako woči Jehnjeća, dokelž Khrystus, „kotryž ma sedm Duchow Božich“ 3, 1, z Duchom swjatym, kotryž jeho w cyłej połnosći napjelnja, wšitko widźi a spóznawa, štožkuli we wšěch krajach a časach, tež w přichodźe so stawa. Sedm wočow znamjenja tohodla dospołnosć jeho spóznaća, jeho wšohowědomosć. — **8.** Štyri žiwjata, zastupicy cyłu žiwu stwórbu a štyri a dwacećo starši, zastupicy cyłe wumóžene čłowjestwo, modla so k Jehnjeću a wopruja jemu modlitwy swjatych, kotrež su woznamjenjene z derje wonjacym kadźidłom, a spěwaju jemu nowy spěw přewodźujcy jón z citharami; nowy spěw, dokelž tón Jehnjo khwali noweho skutka dla, kotryž je dokonjało, knihu wotewriwši. — **9.** Khrystus bu hódny, zygle přichodneho časa wočinić, dokelž bě ze swojej krwawnej smjerću na křižu cyłe čłowjestwo wumóžił a z Bohom wujednał. — **10.** Wšitkich, njech su wšelacy po splahu, po rěči, po krajach, po žiwjenju, zjednoći Khrystus do jenoho kralestwa, do swojeje cyrkwje, w kotrejž su jednotliwi měšnicy, swoje dobre skutki a modlitwy, po tajkim duchowne wopory Bohu woprujcy, a na zemi knježicy, t. r. swět a swětne kubła zacpiwajcy. — **11.** Wokoło tróna stoja tež njeličomne črjódy jandźelow, žiwjata a staršich, kotřiž su bliže k trónej, wobdawajcy. — **14.** Wšitko,

STAW VI.

Při wotewrjenju štyrjoch zyglow sćěhuja wšelake podeńdźenja přećiwo zemi; při wotewrjenju pjateho žadaja duše martrarjow, zo by so sud bórzy stał, při wotewrjenju šesteho pak pokazuja so znamjenja přichodneho sudu.

A widźach, zo bě wotewriło Jehnjo jedyn ze sedm zyglow, a słyšach jene ze štyrjoch žiwjatow, kotrež praji jako z hłosom hrimota: Pój a pohladaj.*

2. A widźach, a hlej, kóń běły, a kiž sedźeše na nim, měješe prok, a daty bu jemu wěnc, a wuńdźe jako dobyćeŕ, zo by dobył.*

3. A hdyž bě wotewriło zygl druhi, słyšach druhe žiwjo prajić: Pój a pohladaj.

4. A wuńdźe druhi kóń ryzyčeŕwjeny, a tomu, kotryž na nim sedźeše, bu date, zo wza pokoj ze zemje, a zo so mjez sobu zabijachu, a daty bu jemu wulki mječ.*

5. A hdyž bě wotewriło zygl třeći, słyšach třeće žiwjo prajić: Pój a pohladaj. A hlej, kóń čorny, a kotryž sedźeše na nim, měješe wahu w swojej rucy.

6. A słyšach jakož hłós wosrjedź štyrjoch žiwjatow, kotrež prajachu: dwaj puntaj pšeńcy za dźesatnik, a šěsć puntow ječmjenja za dźesatnik, winu a wolijej pak njezeškodź.*

7. A hdyž bě wotewriło zygl štwórty, słyšach hłós štwórteho žiwjeća, kotrež praji: Pój a pohladaj.

8. A hlej, kóń płowy, a kotryž sedźeše na nim, toho mjeno běše Smjerć, a hela dźěše za nim, a data bu jemu móc nad štyrjomi dźělemi zemje, zo by moril z mječom, hłodom a morom a dźiwimi zwěrjatami zemje.*

9. A hdyž bě wotewriło zygl pjaty, widźach pod wołtarjom duše morjenych słowa Božeho a swědčenja dla, kotrež mějachu,*

10. A wołachu z wulkim hłosom, prajicy: Kak dołho, o Knježe (swjaty a wěrny), njesudźiš a njewjećiš našu krej nad tymi, kotřiž bydla na zemi?*

štož móže, khwali Boha a Khrystusa, a štyri žiwjata, kotrež běchu khwału Božu zanjesłe, wobkrućeja khwalbny spěw wšitkich stworjenjow z mócnym Amen, t. r. tak ma być, a štyri a dwacećo starši modla so ćicho k wěčnemu Bohu.

VI. 1. Jehnjo wotewrja sedm zyglow a wopřijeće knihi so Janej spóznać dawa; nječita drje sam potajne pismo, ale we widźenjach a wobrazach wozjewjeja so jemu podeńdźenja přichodneho časa. Štyri žiwjata, kotrež cyłu žiwu stwórbu zastupuja, namołwjeja Jana, zo by bliže stupił a zhonił, što kóždy wobraz za žiwu stwórbu znamjenja. — 2. Kiž na běłym konju sedźi, je Khrystus, jako dobyćeŕski wojowaŕ, na puću k nowym dobyćam; prok abo wobłuk je znamjo wojowanja, běły kóń a wěnc znamjo dobyća. Stawizna křesćanskeje cyrkwje je stawizna Khrystusowych dobyćow nad židowstwom a pohanstwom, mjez wšitkimi ludami dobywa sebi Khrystus přećelow a při swojim druhim přikhadźe přewinje wšitkich swojich njepřećelow. — 4. Třo druzy jěcharjo słuža Khrystusej, přez nich khosta wón swět; krewjepřeleće, drohota a mór su dopokazy Khrystusoweje mocy, kotrejž je wšitko podćisnjene, a maja jeho posledni přikhad k sudej přihotować. Prěni jěchaŕ znamjenja wójnu, čeŕwjena barba jeho konja přeleće krewje. — 6. Druhi jěchaŕ je drohota; ma w rucy wahu, zo by pšeńcu a ječmjeń ważił; w swj. Pismje je to znamjo drohoty, hdyž so žita njeměrja ale waža při předawanju a kupowanju. Dźesatnik bě wšědna zasłužba dźěławeho muža a tež wojaka, a dwaj puntaj pšeńcy abo šěsć puntow ječmjenja bě to, štož tež najkhudši k zežiwjenju wšědnje trjeba; štož sebi potajkim zasłuži, dosaha jeno k cyrobje, tak droha běše tale za wšědneho muža; nuzu čuja khudźi ćim bóle, dokelž maja bohaći wšoho dosć, dokelž wina a wolija, t. r. cyroby bohatych, njepobrachuje. — 8. Štwórty jěchaŕ je smjerć, přewodźana wot hele, t. r. wot podzemje, zo by póžrěła žně smjerće. Kóń ma blědu barbu ćěłow. Štyri dźěle zemje t. j. cyła zemja budźe wot zrudnych sćěhwkow wójny domapytana a wulki dźěl čłowjekow budźe z mječom, abo z hłodom abo z morom abo wot dźiwich zwěrjatow morjeny. — 9. Widźenje, kotrež měješe Jan po wotewrjenju pjateho zygla, pokazuje na krwawe přesćěhanje, podobne na tamne w prěnimaj lětstotkomaj po Khrystusu; na kóncu wšoho časa před přikhadom Khrystusowym budźa wěriwi słowa Božeho dla, kotrež ze swojim žiwjenjom swěrnje wobswědčuja, ćěsnosćeni, haj tež morjeni, a jich krej a smjerć płaći za wopor, tohodla widźi Jan duše martrarjow pod wołtarjom, dokelž wołtaŕ słuži woporam. — 10. Nježadaja wšak njelubóznje, zo by Bóh jich smjerć wjećił, ale žadosća, zo by Boža sprawnosć a swjatosć we wšitkich připóznaće namakała, a Khrystus, kiž bu w jich smjerći hanjeny, powšitkownje česćeny był.

11. A data bu jenomu kóždemu z nich běła drasta, a prajene bu jim, zo bychu wotpočowali hišće krótki čas, hač so dowupjelnja jich sobusłužownicy a jich bratřa, kotřiž maja morjeni być jakož tež woni.*

12. A widźach, hdyž bě wotewriło šesty zygl,* a hlej, wulke zemjerženje nasta, a słónco bu čorne kaž włosany měch,** a cyły měsačk bu jakož krej,

13. A hwězdy padachu z njebjes na zemju, jako figowc padać da swojim njezrałym figam,* hdyž bywa wot wulkeho wětra třaseny;

14. A njebjesa wotstupichu jakož zawalena kniha,* a kóžda hora a kupy buchu hnute ze swojich městow.

15. A kralojo zemje a wjeŕchojo a wyšši a bohaći a sylni a kóždy wotročk a swobodny skhowachu so w prózdnjeńcach a skałach horow,

16. A praja horam a skałam: Padńće na nas, a přikryjće nas před wobličom sedźaceho na trónje a před hněwom Jehnjeća,* Is. 2, 19; Osea 10, 8; Luk. 23, 30.

17. Přetož přišoł je wulki dźeń jeju hněwa, a štó budźe móc wobstać?*

STAW VII.

Mjez tym zo ma so zemja khostać, poruča so, zo bychu kotřiž znamjo na čołach noša, bjez škody wostali; tući so wopisuja, ze Židow kaž tež z pohanow, a khwala Boha; a wo tych, kotřiž běchu woblečeni w běłe drasty.

Po tom widźach štyrjoch jandźelow stojacych na štyrjoch róžkach zemje, dźeržacych štyri wětry zemje, zo bychu njeduli na zemju ani na morjo ani do žaneho štoma.*

2. A widźach druheho jandźela wstupaceho wot słónca skhadźenja, mějaceho znamjo žiweho Boha, a wołaše z wulkim hłosom na štyrjoch jandźelow, kotrymž bu date škodźeć zemi a morju,

3. Prajo: Nješkodźće zemi a morju ani štomam, hač woznamjenimy służownikow našeho Boha na jich čołach.

4. A słyšach ličbu woznamjenjenych, sto a štyri a štyrceći tysacow woznamjenjenych ze wšoho splaha dźěći israelskich:*

11. Jim bu prajene, zo ličba martrarjow hišće połna njeje, zo druzy hišće podobneje smjerće wumru, a potom hakle budźa so khostać jich přesćěhowarjo. Hač do toho časa njech woblečeni w běłu drastu sprawnosće w pokoju na tamny sud čakaju. — **12.** Widźenje po wotewrjenju šesteho zygla pokazuje pósłow sudu, hl. Mat. 24, 7. ** t. r. měch z čornych włosankow. — **13.** t. j. figowc, kotryž w zymje płody njese, kotrež pak zrědka zezrawja a tohodla njezrałe padaja. — **14.** t. r. kniha, kotraž so, jakož w starym času, na wałušk zawala; hdyž so zawali, pominje so tak rjec před wočomaj. — **16.** S. Jan widźi nětko wšitkich přesćěharjow wěriwych w jich smjertnym strašu, hdyž so wěšćene pósły blizkeho suda bliža; kral tak jakož poddan, wšitcy třepotaju před Bohom a Khrystusom, kotryž bu wot nich zacpěty, nětko pak přikhadźa jako sudnik wšitkich wěriwych a njewěriwych. W swojej bojosći ćěkaju do jamow a khowaju so w skałach horow, nic drje zo bychu tu zakitani byli, ale zo bychu tu smjerć namakali a tak sudej ćekli, hdy by so hodźało. — **17.** t. r. tamny surowy dźeń, dźeń hněwa, na kotrymž sprawnosć Boža swoju cyłu móc pokaza, a na kotrymž nichtó sudej njećeknje.

VII. **1.** Sudny dźeń, ze swojimi strachapołnymi podawkami ma so započeć a sylne wětry t. r. wšelakore horja, chcedźa hižo ze wšěch róžkow zemje mócnje duć započeć, a wšo, štož so jim napřećiwja, spowaleć a zapusćić. Ale jandźel, kiž runja słóncu, wot słónca skhadźenja wstupa, zadźěwa to štyrjom jandźelam, kotřiž maja wětry w swojej mocy, poručejo, zo bychu jim duć njedowolili, doniž słužownikow Božich na jich čołach njewoznamjeni. Na jich čoła zaćišći so mjeno Bože, z čimž so jako słužownicy Boži wobkruća a wěstosć dóstanu, zo we wšěch horjach a spytowanjach, kotrež na zemju w krótkim času přińdu, bjez škody a Bohu swěrni wostanu. Zbóžnikowe słowa so tu dopjelnja: „A hdy bychu wone dny přikrótšene njebyłe, njeby žadyn člowjek wumóženy był; ale wuzwolenych dla budźa wone dny přikrótšene.“ Mat. 24, 22. — **4.** Słužownicy Boži z israelskeho ludu so najprěni po splahach mjenuja, dokelž měješe tež khostanje lud Israel najprjedy potrjechić, přez zapusćenje města Jeruzalema. Ličba Židow, kotřiž ke křesćanstwu přistupja a kotřiž spytowanja swěrnje přetraja, wučini 144 tysacow, tak zo na kóždy splah 12 tysacow přińdźe; tola njesměmy sebi myslić, zo je to runa ličba za cyły lud abo za jednotliwy splah, ale wokołna. Wosebita ličba, kotraž so přeličić hodźi, so tu mjenuje k woznamjenjenju, zo je wuzwolenych z ludu Israela wjele mjenje, dyžli z pohanskich ludow, dokelž ličbu tutych nichtó přeličić njemóže.

5. Ze splaha Juda dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Ruben dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Gad dwanaće tysacow woznamjenjenych;

6. Ze splaha Aser dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Neftali dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Manasse dwanaće tysacow woznamjenjenych;

7. Ze splaha Simeon dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Levi dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Issachar dwanaće tysacow woznamjenjenych;

8. Ze splaha Zabulon dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Józef dwanaće tysacow woznamjenjenych; ze splaha Benjamin dwanaće tysacow woznamjenjenych.*

9. **P**o tom widźach wulku sylu, kotruž nichtó přeličić njemóžeše, ze wšitkich narodow a splahow a ludow a rěčow, kotřiž stojachu před trónom a před Jehnjećom, woblečeni w běle drasty a [mějachu] palmy w swojich rukach,*

10. A wołachu z wulkim hłosom prajicy: Zbóžnosć našemu Bohu, kotryž sedźi na trónje, a Jehnjeću!*

11. A wšitcy jandźelowje stojachu wokoło tróna a staršich a štyrjoch žiwjatow, a padźechu před trónom na swoje wobliča, a modlachu so k Bohu,*

12. Prajicy: Amen, khwalba a krasnosć a mudrosć a dźak, česć a móc a sylnosć našemu Bohu wěki na wěki. Amen.

13. A jedyn ze staršich wotmołwi a rjekny mi: Ći, kotřiž su woblečeni w bělu drastu, štó su? a z wotkel přińdźechu?

14. A rjeknych jemu: Mój knježe, ty wěš. A rjekny mi: Tući su, kotřiž přińdźechu z wulkeje ćěsnosće, a wumychu swoje drasty a wučisćichu je w krewi Jehnjeća.*

15. Tohodla su před trónom Božim, a słuža jemu wodnjo a w nocy w jeho templu,* a kiž na trónje sedźi, budźe bydlić nad nimi;**

16. Njebudźa hłódni ani łačni wjacy, a njepadnje na nich słónco ani žana horcota,* Is. 49, 10.

17. Dokelž Jehnjo,* kotrež je srjedź tróna, budźe jich pasć, a dowjedźe jich k žórłam wodow žiwjenja, a Bóh wutrěje kóždu sylzu z jich wočow.** Is. 25, 8; niže 21, 4.

---

8. Mjez splahami njenamakamy splah Dan, snadź tohodla, dokelž bě tehdom cyle wotemrěł, abo kaž druzy praja, dokelž ma z njeho antikhryst přińć. Splah Józef wopřija splahaj Efraim a Manasse; město Efraim mjenuje so tu Józef; Manasse pak stoji na měsće wuwostajeneho splaha Dan, a tak wupjelni so ličba dwanaće. — **9.** Hdyž bě swj. japoštoł ličbu wuzwolenych ze židowskich splahow wuhladał a spóznał, zo w poslednich surowych dnjach horja dobudu, stoji hnydom na kóncu tutych dnjow a wuhlada njeličomnu črjódu wuzwolenych z pohanstwa, kotřiž su horja hižo přětrali a kotřiž w bělych drastach a z palmami k znamjenju swjatočneho wjesela před Bohom a Zbóžnikom stoja a so za jim poskićene dobyćo dźakuja. Widźenje wuzwolenych israelskeho ludu a dobyćeřskeho wjesela wuzwolenych z pohanstwa stawa so před wotewrjenjom sedmeho zygla, zo bychu wěriwi pokojeni byli z wěstej nadźiju, zo mnozy surowosće poslednjeho sudu přětraja. — **10.** t. r. khwala Boha, kotryž je jich z tak wulkeho horja wumóžił, a Jehnjo, kotrež je jim wumóženje zasłužiło. — **11.** Jandźelojo wobzamknu khwalbny spěw wumóženych ze słowom Amen a khwala Boha ze swojimi słowami. — **14.** To su ći, kotřiž w ćežkich spytowanjach a surowych horjach dobychu, krući we wěrje, a kotřiž we wujednacym woporje Khrystusowym wodaće hrěchow a hnadu za swjate žiwjenje namakachu. — **15.** t. r. su w přitomnosći Božej a słuža jemu w njebjesach, we wěrnym templu Božim, k njemu so modlicy bjez přestaća. ** Wěčna krasnosć Boža budźe jich wobdawać a ze swojej potajnej mocu jich wožiwjeć. — **16.** Tradanja a ćerpjenja zemskeho žiwjenja njepřibliža so jim. — **17.** Jehnjo, t. j. Khrystus, hl. 5, 6, napasuje a napoja swojich wuzwolenych z wokřewjenjemi wěčneho žiwjenja. ** Sylzy, we wulkich horjach płakane, Bóh sam zetrěje, jich słódcy pokojejo.

STAW VIII.

Při wotewrjenju sedmeho zygla pokazaja so sedmjo jandźelowje z trubami, a hdyž bu woheń z wołtarja wot druheho jandźela na zemju wusypnjeny, nastanu wšelake njewjedra; tohorunja nastawaja wšelake horja přećiwo čłowjekam, mjez tym zo štyrjo jandźelowje trubjachu.

A hdyž bě wotewriło zygl sedmy,* nasta mjelčenje w njebjesach něhdźe poł hodźiny.**

2. A widźach sedm jandźelow stojacych před Bohom,* a datych jim sedm trubow.

3. A druhi jandźel přińdźe, a stupi před wołtař, mějo złoty kadnik, a datych bu jemu wjele kadźidłow, zo by dał z modlitwow wšitkich swjatych na złoty wołtař, kotryž je před trónom Božim.

4. A wstupi dym kadźidłow z modlitwow swjatych z ruki jandźela před Boha.*

5. A jandźel wza kadnik, a napjelni jón z wohnjom z wołtarja, a wusypny jón na zemju, a nastachu hrimanja a hłosy a błyskanja a wulke zemjerženje.*

6. A sedmjo jandźelowje, kotřiž mějachu sedm trubow, přihotowachu so, zo bychu trubili.

7. A přeni jandźel zatrubi, a nastachu krupy a woheń, změšane z krewju, a wusypnjene bu to na zemju, a třeći dźěl zemje bu spaleny, a třeći dźěl štomow bu spaleny, a wšitka zelena trawa bu spalena.*

8. A druhi jandźel zatrubi, a jako wulka hora z wohnjom so palaca* bu walena do morja, a bu třećina morja krej,

9. A wotemrě třećina stwórby toho, štož měješe žiwjenje w morju, a třećina łódźi zahiny.

10. A třeći jandźel zatrubi, a padny z njebjes wulka hwězda sapaca jako płomjenica, a padźe na třećinu rěkow a na kužoły wodow.

11. A mjeno hwězdy rěka Polon; a třećina wodow přewobroći so do polona, a mnozy ludźo wumrěchu wot wodow, dokelž buchu hórke.*

12. A štwórty jandźel zatrubi, a poražena bu třećina słónca a třećina měsaca a třećina hwězdow, tak zo so zaćěmni jich třeći dźěl, a njeswěćeše třećina dnja, a nocy tohorunja.*

VIII. **1.** Z wotewrjenjom sedmeho zygla dyrbja so poslednje časy cyrkwje, sud a skónčne dobyće Khrystusowe nad wšitkimi njepřećelemi wozjewić. Tola njestawa so z jenym podawkom, ale z mnohimi, kotrež najposledniše Khrystusowe dobyće přihotuja. Posledni dźeń tež njeje wšědny dźeń, ale traje dlějši čas, haj wopřija w sebi stawiznu poslednjeho časa cyrkwje Božeje, kotryž so z kóncom wšoho časa dopjelni. Z wotewrjenjom sedmeho zygla njepokaza so jeno jene widźenje, jakož při wotewrjenju prjedawšich, ale sedmore; mjenujcy widźenje sedm trubow (8—15 st.) a ze zatrubjenjom sedmeje truby pokazuje so zas cyły rjad widźenjow, mjez nimi tež widźenje sedm mjedźeńcow napjelnjenych z hněwom Božim (16—20 st.), z kotrymž so sud skónči a Khrystusowe dobyće swjeći a nowe njebjo a nowa zemja nastanjetej. ** Mjelčenje nasta, dokelž wšitcy z bojosću wočakowachu, što budźe z tutym wotewrjenjom wozjewjene. — **2.** t. r. sedm arcjandźelow, kotřiž su Bohu najbližši. 1. Thess. 4, 13. Kóždy jandźel dósta trubu, zo by wozjewjenje daloko słyšeć było. — **4.** Kadźidło znamjenja modlitwy swjatych, kotrež ma jandźel před Bože wobličo donjesć; jakož woruch, w žehliwym wuhle so palo, jako derje wonjacy dym do wyšiny stupa, tak stupaju tež přez jandźela modlitwy wěriwych k Bohu a spodobaju so jemu. — **5.** Hdyž bě woruch spaleny, napjelni jandźel z wohnjom, kiž bě na wołtarju woruch spalił, kadnik a ćisny jón na zemju, na čož so surowe podawki w cyłej přirodźe stawachu. Modlitwy swjatych, kotrež so z woruchom woznamjenjeja, su modlitwy tamnych, kotřiž mějachu na zemi wjele ćerpjeć, kotřiž tež swoje žiwjenje woprowachu, a kotrychž njesprawne ćerpjenja so nětko na čłowjekach wjeća. Woheń, kotryž woruch, modlitwy swjatych woznamjenjacy, spali, zastupuje hněw Boži, kiž so nětko na zemju wuliwa w hrózbnych njewjedrach a zemjerženjach; a z kóždym zatrubjenjom sedm jandźelow nastawaja nowe ćwile. — **7.** t. r. wulki dźěl zemskeho powjerćha z trawu a ze štomami bu wupaleny. — **8.** t. r. wulke dulisko wohnja, runja wysokej horje, wali so do morja, a woda bu runja krewi, a wulki dźěl rybow a łódźi bu zničeny. — **11.** Hwězda měješe swoje mjeno wot hórkosće, z kotrejž wody, jakož z jědom napjelni, tak zo wšitcy, kotřiž ju pijachu, na nju wumrěchu. — **12.** Štwórta ćwila přińdźe na hwězdy njebja, kotrež budźa wo třećinu dnja a nocy mjenje swěćić. Potajkim zemja a štož na njej rosće, morjo a štož je w nim žiwe, wody na zemi a hwězdy na njebju, t. j. dźěl cyłeho swěta budźe surowje z hněwom Božim domapytany, a to budźe započatk sudnebo dnja. Z tymle domapytanjom chce Bóh čłowjekow jónu hišće a to kruće k pokuće napominać. Tele štyri prěnje ćwile su podobne ćwilam, kotrež Bóh na Egiptowsku pósła.

13. A widźach, a słyšach hłós jenoho worjoła lećaceho přez srjedźinu njebja, kiž dźeše z wulkim hłosom: Běda, běda, běda tym, kotřiž bydla na zemi, wot druhich hłosow třoch jandźelow, kotřiž maja trubić.*

STAW IX.

Hdyž pjaty jandźel zatrubi, padnje hwězda, a skóčki so wopisuja, kotrež z dyma studnje wulećachu, a kotrež budźa čłowjekow čwilować; hdyž pak šesty jandźel zatrubi, wotwjazaja so štyrjo jandźelojo, zo bychu z wulkim jězdnym wójskom třećinu čłowjekow morili.

A pjaty jandźel zatrubi, a widźach, zo je hwězda z njebjes padnyła na zemju,* a daty bu jej kluč k studni bjezdna.**

2. A wotewri studnju bjezdna, a wstupi dym studnje jako kur wulkeje pjecy, a zaćěmnjene bu słónco a powětr wot dyma studnje.

3. A z dyma studnje wuńdźechu skóčki na zemju, a data bu jim móc, jakož maja móc škorpiony zemje,

4. A přikazane bu jim, zo bychu nješkodźeli trawje zemje, ani žanej zeleninje ani žanomu štomej, khiba jeno čłowjekam, kotřiž nimaju znamjenja Božeho na swojich čołach.*

5. A date bu jim, zo bychu jich njemorili, ale zo bychu jich čwilowali pjeć měsacow; a jich čwila je jakož čwila škorpiona, hdyž kló čłowjeka.*

6. A w tamnych dnjach budźa pytać čłowjekojo smjerć, a njenańdu jeje, a žadać budźa wumrěć,* a ćěkać budźe smjerć wot nich. Is. 2, 19; Osee 10, 8; Luk. 23, 30.

7. A podobnosće skóčkow* podobne konjom přihotowanym na wójnu, a na jich hłowach jako króny podobne złotu, a jich wobliča jakož wobliča čłowjekow.

8. A mějachu włosy jako włosy žónskich, a jich zuby běchu jako zuby lawow,

9. A mějachu kabaty jako železne kabaty, a hłós jich křidłow jako hłós wozow mnohich koni, kotrež do wójny ćěrja.

10. A mějachu wopuše podobne tym škorpionow, a žahadła běchu w jich wopušach, a jich móc [běše] škodźeć čłowjekam pjeć měsacow, a mějachu nad sobu

11. Krala, jandźela hłubiny, kotrehož mjeno běše hebrejscy Abaddon, greksey pak Apollyon, łaćonscy měješe mjeno Exterminans (zahubnik).*

12. Jene „běda“ so pominy, a hlej, přikhadźa hišće dwoje „běda“ po tom.

13. A šesty jandźel zatrubi, a słyšach jedyn hłós ze štyrjoch rohow złoteho wołtarja,* kotryž je před wočomaj Božimaj,

---

13. Worjoł wozjewja tři króć běda wołajo, cyłej zemi hišće wjele hórše čwile, kotrež ze zatrubjenjom třoch druhich jandźelow na čłowjekow přińdu. Dotalne kažachu přirodu a štož je we njej žiwe; kotrež pak maja nětko přińć, přihotuja duši ćežke spytowanja wot djaboła.

IX. **1.** t. r. złeho jandźela, kotryž so jako z njebjes padnjena hwězda pokazuje. ** Studnje w rańšim kraju běchu cisterny, t. r. do zemje wuryte hłuboke jamy, zwjeŕcha z kamjenjom přikryte; tudy ma so předstajić, zo je powjeŕch zemje přez tajku wuzku jamu zjednoćeny z hłubinu hele. — **4.** Tale čwila je podobna na prěnju egiptowsku; zwěrjata, kotrež z helskim kurom na zemju so waleja, su zwonkownje runja skóčkam, maja pak žahadło škorpionow, z kotrymž čłowjekow ranja a čwiluja; wuzwolenym Božim pak škodźeć njemóža. — **5.** W lěće so skóčki najbólo w rańšim kraju pokazuja a wjele škody načinja. — **6.** t. r. wulkeje bolosće dla, kotruž po kusnjenju skóčkow začuja. — **7.** Wopisuja so helske skóčki do drobna; su podobne na wójnu wuhotowanym konjom, dokelž so zdadźa wobrónjene być z krutym kabatom, z kotrehož so hłowa zběha; na hłowje maja jakož česak, kotryž je na krónu podobny; a jich wobličo dopomnja trochu na čłowjesko wobličo; a hara, kotruž rój skóčkow ze swojimi křidłami čini, je podobna na wrjeskot wójnskich wozow. — **11.** Tele helske skóčki su podćisnjene knježerjej, t, j. padnjenemu jandźelej, kotryž je nad helsku hłubinu stajeny; rěka zahubnik, dokelž z helskeje hłubiny přikhadźa wšitke kaženje a zahubjenje. — **13.** Hłós da so ze štyrjoch rohow wołtarja słyšeć, na kotrymž so modlitwy swjatych (hl. 8, 3) woprowachu; bě potajkim znamjo, zo su so modlitwy wusłyšałe; rohi mjenuja so štyri kóncy, kotrež so na štyrjoch róžkach wołtarja zběhaja; a płaća za najswjećiše města, dokelž so z woporne krewju pokrjepjachu a wotsudźenym, kotřiž so jich přimnychu, pohnadźenje dawachu.

14. A praji šestemu jandźelej, kotryž měješe trubu: Wotwjež štyrjoch jandźelow, kotřiž su zwjazani při wulkej rěcy Eufrat.
15. A wotwjazani buchu štyrjo jandźelojo, kotřiž běchu přihotowani na hodźinu a dźeń a měsac a lěto, zo bychu morili třećinu čłowjekow.*
16. A ličba jězdneho wójska bě dwaceći tysac króć dźesać tysacow. A słyšach jich ličbu.*
17. A tak widźach konje we widźenju, a kotřiž sedźachu na nich, mějachu kabaty wohniwe a hyacinthowe a šwablowe,* a hłowy koni běchu jakož hłowy lawow,** a z jich klamy wukhadźa woheń a kur a šwabl.
18. A wot tych třoch čwili bu morjena třećina čłowjekow wot wohnja a wot kura a šwabla, kotrež wukhadźachu z jich klamy.
19. Přetož móc koni je w jich klamje a w jich wopušach; dokelž jich wopuše su podobne hadam, a maja hłowy, a z tymi škodźa.*
20. A druzy čłowjekojo, kotřiž njebuchu morjeni w tych čwilach, nječinjachu ani pokuty za skutki swojich rukow, zo bychu so njemodlili k djabliskam a złotym a slěbornym a mjedźanym a kamjeńtnym a drjewjanym přiboham, kotrež njemóža ani widźeć ani słyšeć ani khodźić;*
21. A nječinjachu pokuty za swoje mordowanja ani za swoje kuzłaŕstwa ani sa swoje kurwaŕstwo ani za swoje padustwa.

STAW X.

Hdyž druhi sylny jandźel zawoła, rěči sedm hrimanjow, potom jandźel přisaha, zo dale časa njebudźe, ale zo ma so potajnstwo skónčić při hłosu sedmeho jandźela, a da knihu Janej póžrěć.

A widźach druheho sylneho jandźela* zestupaceho z njebjes, wodźeteho z mróčelu, a tučel na jeho hłowje, a jeho wobličo bě jakož słónco, a jeho nozy jakož wohnjowaj stołpaj,**
2. A měješe w swojej rucy wotewrjenu knižku, a staji swoju prawu nohu na morjo, lěwu pak na zemju,*
3. A zawoła z wulkim hłosom, jakož hdyž law ruje. A hdyž běše zawołał, rěčeše sedm hrimanjow swoje hłosy.*

---

15. Při rěcy Eufrat, z wotkelž so hižo často mócne wójska do swjateho kraja wulinychu, zo bychu jón zapusćiłe, běchu štyrjo zli jandźelojo přihotowani, zo bychu so z helskim wójskom do štyrjoch kóncow zemje walili a wulki dźěl njewěriweho a hrěšneho čłowjestwa morili. Boža móc jim dotal njedowoli, złóstniwe wotpohladanje wuwjesć; tola derje wědźachu, zo tule dowolnosć jónu dóstanu, a to so nětko sta; z Božej wolu buchu wotwjazani, a nowa surowa čwila započa so za najwjetši dźěl čłowjestwa. — **16.** Wójsko samo wobstojace z helskich duchow, bě tak sylne, zo so přeličić njehodźeše; na to pokazuje wulkotna ličba. — **17.** t. r. po barbje běchu kabaty jězdnych podobne wohnjej, kurej a šwablej, wukhadźacemu z klamow koni, po tajkim woheńčeŕwjene, ćěmnobrunočeŕwjene, a žołtočeŕwjene. ** t. r. jich hłowy běchu tak strašniwe a hrožace, jakož hłowy lawow. — **19.** Jenož skaženje a smjerć wukhadźa wot koni, a zwostawa za nimi; lawowe złoby ze złóstnej lesću hada zjednoćeja so w nich. — **20.** Tež tuta čwila njedótkny so wuzwolenych, ale jeno njewěriwych a hrěšnikow, a kotrychž přelutowa, ma k polěpšenju žiwjenja pohnuć, a tola dźěći swěta, kotrež swojim nakhilenjam a hrěšnym skutkam jako přiboham słuža, so njewobroća k wěrnemu Bohu. Štyri najćežše hrěchi so tudy mjenuja za wšitke druhe.

X. **1.** Prjedy hač sedma truba zatrubi (11. 15), kotraž dopjelnjenje potajnosće Božeje wozjewja, zasunjo so nowe widźenje, kotrež ma japoštoła na wopřijeće wšitkich sćěhowacych wozjewjenjow derje přihotować, a wěšćenja wo přichodnych podawkach židowskeho ludu poskićeć. Sylny jandźel bě knihu ze sedmi zyglami wotewrić poručił [5, 2]; druhi sylny jandźel podawa mału knižku, w kotrejž so dźěl přichodneho časa wopisuje. ** Mróčel wokoło ćěła a wohniwej nozy woznamjenjatej, zo jandźel horja a khostanja připowěduje; jako słónco so błyšćate wobličo a tučel wokoło hłowy, zo je tež posoł dobyća a pokoja, kotrež so po horjach a khostanjach započnu. — **2.** Chce z tym prajić, zo jeho posołstwo zemi a morju płaći. — **3.** Što jandźel rěčeše, so njewozjewi, zo pak jeho hłós hrožeše, na to pokazuje, zo so z lawowym rućom přiruna; hrimanje, kotrež so słyšeć dawa, je tak wothłós toho, štož jandźel woła; sedmkróćne zahrimanje pokazuje na wosebitu swjatočnosć tutoho hłosa Božeho, kotryž tak rjec přisaha, zo so to stanje, štož jandźel připowěduje, dokelž w hebrejskej rěči rěka słowo „sedm“ tež přisahać.

4. A hdyž bě porěčało sedm hrimanjow swoje hłosy, chcych ja pisać, a słyšach hłós z njebjes, kiž mi praji: Zazygluj, štož je rěčało sedm hrimanjow, a njenapiš to.*

5. A jandźel, kotrehož widźach stojaceho nad morjom a nad zemju, pozběhny swoju ruku k njebju, Dan. 12, 7.

6. A přisahaše při žiwym wěki na wěki, kotryž stwori njebjo a to, štož je we nim, a zemju a to, štož je na njej, a morjo a to, štož je we nim: Zo časa dale njebudźe,

7. Ale w dnjach hłosa sedmeho jandźela, hdyž započnje trubić, budźe dokonjane potajnstwo Bože,* jakož je wopowědował přez swojich słužownikow, profetow.

8. A słyšach hłós z njebjes zasy ze mnu rěčacy a prajacy: Dźi a wzmi wotewrjenu knihu z ruki jandźela stojaceho nad morjom a nad zemju.

9. A woteńdźech k jandźelej, prajo jemu, zo by mi dał knihu. A rjekny mi: Wzmi knihu a póžri ju,* a sčini, zo zhóřknje twój žiwot, ale we rće twojim budźe słódka jako měd. Ezech. 3, 1.

10. A wzach knihu z ruki jandźela a póžrěch ju, a we rće mojim bě słódko jako měd, a hdyž běch ju póžrěł, zhóřkny mój žiwot.*

11. A rjekny mi: Ty dyrbiš z nowa wěšćić narodam a ludam a rěčam a mnohim kralam.*

STAW XI.

Jan templ měrjo słyši, zo budźetaj dwaj swědkaj wěšćić, kotrejuž budźe zwěrjo z morja wstupace morić, ale wstanywši pozběhnjetaj so wonaj k njebju a ze zemjerženjom mori so sedm tysacow člowjekow; a při trubjenju sedmeho jandźela dźakuja so štyri a dwacećo staršši Bohu.

A data bu mi sćina podobna kijej, a praji so mi: Wstań a měř templ Boži a wołtař a tych, kotřiž so modla w nim;*

2. Dwór pak, kotryž je zwonka templa, wućisń won a njeměř jón, dokelž je daty pohanam, a město swjate budźa rozteptować dwaj a štyrceći měsacow.

3. A dam swojimaj dwěmaj swědkomaj, a budźetaj wěšćić tysac dwě sćě a šěsćdźesat dnjow, woblečenaj w měchi.*

4. Wopřiječe hroženjow měješe so jeno Janej wozjewić, wšitkim druhim zakhować, abo zazyglować. — 7. Potajnstwo Bože je wot profetow wěšćene dokonjenje kralestwa Khrystusoweho po přewinjenju wšitkich njepřećelow; tole kralestwo ma so bjez dalšeho komdźenja započeć a to w dnjach, kotrež so přez sedmu trubu připowěduja. — 9. Póžrěć ma japoštoł knihu, t. r. jeje wopřiječe, wojowanja a skónčne dobyće cyrkwje ma kruće swojemu duchej zaćišćeć, zo jeho njezabudźe. — 10. Słódko bu japoštołej, t. r. wjeseleše so, zo bu jemu přichodny čas cyrkwje pokazany; ale hdyž wopřiječe wozjewjenja spózna, bu jemu hórko, dokelž wulku zrudobu wuhlada, kotraž měješe na člowjekow přińć. — 11. t. r. ty njedokonja hišće swoje dźěło jako profeta, ale tebi bu to jeno wozjewjene, zo by to wšitkim člowjekam připowědował. S. japoštoł čini to w druhim dźělu knihi.

XI. 1. Spočatk w poslednim stawje připowědźeneho wěšćonja wobstoji we znamjenjawym skutku. Jan dósta sćinu, t. r. měru, z kotrejž ma templ přeměrić; t. r. wěstu wobsahu z liniju wobmjezować. Tale mjeza ma jeno templ samy, z kadźidłowym wołtarjom a z měšnikami wopřijeć; nic pak předdworaj a štož je w nimaj, dokelž nimataj podźěla na swjatosći templa, ale budźetaj runja swjatemu městej wonjeswjećenaj a pohanam přepodataj; tosame je tež wěšćił Khrystus: „Jeruzalem budźe poteptany wot pohanow hač so dopjelnja časy pohanow.“ Luk. 21, 24. Tónle čas pohanow je tudy postajeny na połštwórta lěta; tola njejsu tele 42 měsacow po traću runja našim měsacam, ale su dlějše časy. Njesměmy tudy na woprawdźity židowski templ myslić, wo kotrymž dźěn bě Khrystus wěšćił, zo kamjeń na kamjenju njewostanje, ale templ ze swjatym městom woznamjenja židowski lud, tutón ma po wotsudźe Božim zahinyć, jeno „zbytk budźe womóženy po wuzwolenju hnady“, Rom. 11, 5. To su ći, kotřiž w běhu časa do Khrystusa wěrjachu; ći su swjaty templ, swjate měšnistwo, kotrež Bohu słuži, w nich je templ zapusćenje města Jeruzalema přetrał a před wonjeswjećenjom zakitany wostał. Wumóženje toho zbytka je wopřiječe tohole wěšćenja. Jakož japoštoł Pawoł pokojacu wěrnosć wopowěduje, zo wšitcy k zhubjenju njepóńdźa, ale zo je jeho lud ze swojimi slubjenjemi jako lud Boži žiwy w małej črjodcy wěriwych Židow, a zo na kóncu so tež cyły zbytk nakaza, runje tak wěšći tudy tež Jan, zo dźěl Židow powšitkownemu zahubjenju ćeknje a zo druzy na kóncu časa, prjedy hač budźe hłós poslednjeje truby słyšany, do Khrystusoweje cyrkwje zastupja. — 3. W času, hdźež budźa pohanjo knježić, wustupitaj dwaj

4. Tutaj staj dwaj wolijowcaj a dwaj swěčnikaj, kotrajž stojitaj před Knjezom zemje.

5. A jelizo by štó chcył jimaj škodźeć, wuńdźe ze rta jeju woheń a póžrje jeju njepřećelow; a jelizo by štó chcył jeju ranić, tak dyrbi wón morjeny być.

6. Tutaj mataj móc zamknyć njebjo, zo by nješoł dešć w dnjach jeju wěšćenja, a móc mataj nad wodami je přewobroćić do krewje, a zbić zemju z kóždej ćwilu, hdyžkuli zechcetaj.*

7. A hdyž staj skónčiłoj swoje swědćenje, započnje zwěrjo, kotrež z hłubiny wustupuje,* přećiwo nimaj wójnu, a přewinje jeju a skóncuje jeju.

8. A jeju ćěle budźetej ležeć na wulicach wulkeho města, kotrež rěka duchownje Sodoma a Egiptowska, hdźež bu tež jeju Knjez křižowany.*

9. A widźeć budźa [mnozy] ze splahow a ludow a rěči a narodow jeju ćěle tři dny a poł, a jeju ćěle njedowola położić do rowow.

10. A kotřiž wobydleja zemju, budźa so wjeselić nad nimaj, a zradować a dary budźa słać jedyn druhemu, dokelž tutaj dwaj profetaj ćwilowaštaj tych, kotřiž bydlachu na zemi.*

11. A po třoch dnjach a poł zastupi do njeju duch žiwjenja wot Boha.* A stoještaj na swojimaj nohomaj, a wulki strach padźe na tych, kotřiž jeju widźachu.

12. A słyšeštaj wulki hłós z njebjes, kotryž praji jimaj: Wstuptaj sem. A wstupištaj do njebjes w mróčeli, a widźachu jeju njepřećelojo jeju.*

13. A w tamnej hodźinje nasta wulke zemjerženje, a dźesaty dźěl města padźe, a morjenych bu při zemjerženju mjenow čłowjekow sedm tysacow, a druzy buchu zatrašeni a dawachu khwału Bohu njebja.*

---

profetaj w pokutnej drasće a budźetaj k pokuće krući napominać a před njewěriwymi Židami a pohanami wo Khrystusu swědčić. Mjenujetaj so po słowach profety Zachariasa dwaj wolijowcaj a dwaj swěčnikaj, dokelž budźetaj, jako mužej, wot Ducha swjateho žałbowanaj a rozswětlenaj, wěrnosće Bože připowědować. — 6. Podobne dźiwy, jakož Elias a Mójzes, budźetaj z mocu Božej skutkować. Na Eliasowe słowo padny woheń z njebjes a póžrě jeho njepřećelow, 4. Kral. 1, 10; njebjo so zamkny, a tři lěta njeńdźeše so dešć, 3. Kral. 17, 1; Mójzes přewobroći w Egiptowskej wodu do krewje, 2. Mójz. 7, 19; a wšelake ćwile přińdźechu na cyły kraj. Z tymile dźiwami wupokazataj so mužej, zo staj Mójzes a Elias, kotrajž so při prěnim přikhadźe Syna Božeho při jeho překrasnjenju pokazaštaj, a kotrajž tež při jeho druhim přikhadźe před nim póńdźetaj. — 7. t. j. tamna helska móc, kotraž so přećiwo křesćanstwu zběhnje; zda so, zo je 'to wosebiće njewěriwe židowstwo, kotrež Mójzesa a profetow zacpiwa a tohodla tež křesćanstwo hidźi, dokelž swědkaj Božej staj zakoń a profetstwo, abo zjewjenje Bože, kotrež ze swojimi kaznjemi a wěrnosćemi so swětej njelubi. — 8. Wulke město, w kotrymž bu Khrystus, přikład tuteju dweju a wšitkich martrarjow, křižowany, móže jeno Jeruzalem być; rěka w duchownym zmyslu Sodoma ćežkich hrěchow dla, kotrymž słužeše, a Egiptowska njewěry dla, kotraž tam knježi, hačrunje so tak wjele dźiwow tam stawa. Móžemy sebi myslić, zo budźe w tamnym času Jeruzalem z nowa hłowne město Židow, abo móžemy město za cyły lud Židow wzać, kotryž w swojej njewěrje ćežko hrěšeše. Ćěle profetow wostanjetej njepohrjebanej na zjawnym měsće ležo, a so z tym njehódnje wonječesćitej, přez to rosće hišće wina jich mordarjow. Njewěriwy swět ma zakoń Boži a profetstwo abo zjewjenje Bože za mortwe runja ćěłomaj, kotrejž znamjo žiwjenja njepokazujetej. — 10. Krótki čas połštwórta dnja ma so přirunać z połštwórta lětom, abo 1260 dnjow, w kotrychž mataj swědkaj Božej swědčić, a ma so z tym wuprajić, zo budźe čas knježstwa njewěriweho Židowstwa krótki. Kotřiž zemju wobydleja, t. r. swětnje zmysleni ludźo, budźa so w tomle krótkim času wšelako radować, dokelž je po jich zdaću zakoń, kiž čłowjekam wšelake mjezy postaja a profetstwo, kotrež jim z hroženjom suda Božeho wjele njeměra čini, wotstronjene, tak rjec morjene. — 11. t. r. Bóh woživi jeju, zo změjetaj zas wliw na čłowjeske žiwjenje. Zjewjene wěrnosće Bože budźa zas wěrjene a wobkedźbowane w swěće. Tole wožiwjenje Khrystusowych swědkow budźe njewěriwych ze strachom a bojosću napjelnjeć. — 12. Jako bu Elias žiwy do njebjes wzaty na wohniwym wozu a jako bu tež Mójzesowe ćěło po smjerći překrasnjene, dokelž bu wot Boha samoho pohrjebane (Jud. 9), tak budźetaj tež tutaj dwaj swědkaj wosebje wuznamjenjenaj, wot Boha wožiwjenaj a do njebjes wzataj. Mamy-li pod swědkomaj zjewjenje Bože zrozemić, je pod jeju wožiwjenjom a do-njebjes-wzaćom powšitkowne připóznaće a překrasnjenje zjewjenja Božeho, křesćanstwa, zrozemić. — 13. Spodźiwne powyšenje morjeneju a wonječesćeneju swědkow a wulke khostanje, zemrjerženje, pohnuwa Židow, kotřiž běchu zwostali, k po-

14. Druha běda so miny, a hlej, třeća běda přińdźe bórzy.*

15. A sedmy jandźel zatrubi, a zběhnychu so mócne hłosy w njebju, kotrež prajachu: Sčinjene bu kralestwo tohole swěta [kralestwo] našeho Knjeza a jeho Khrystusa, a budźe kralować wěki na wěki. Amen.*

16. A štyri a dwacećo starši, kotřiž před Bohom sedźa na swojich trónach, padźechu na swoje wobliča a modlachu so k Bohu, prajicy:

17. Dźakujemy so tebi Knježe, Božo wšohomócny, kotryž sy a kotryž běše a kotryž přińdźeš, zo sy přijał swoju wulku móc a kralował.*

18. A rozhněwachu so narody, a přińdźe twój hněw a čas mortwych,* zo bychu sudźeni byli, a zo by dał mzdu swojim słužownikam, profetam a swjatym a kotřiž so boja twojeho mjena, małym a wulkim, a zo bychu wukorjenjeni byli ći, kotřiž kaža zemju.

19. A wotewrjeny bu templ Boži w njebju, a widźeć bě křinja jeho sluba w jeho templu, a stachu so błyski a hłosy a zemjerženja a wulke krupobiće.*

STAW XII.

Hdyž bě žónska syna porodźiła a zmij to widźał, bu jeje syn wot njeje k Bohu wzaty; hdyž na to w njebju wójna wudyri, poča padnjeny zmij žónskeje potomstwo přesćěhać.

A wulke znamjo* pokaza so na njebju: žónska woblečena w słónco, a měsac pod jeje nohomaj, a na jeje hłowje króna dwanaćich hwězdow,**

2. A w žiwoće mějicy wołaše w porodnych hronach, a bu ćwilowana, zo by porodźiła.*

3. A widźane bu druhe znamjo na njebju, a hlej, zmij wulki čeŕwjeny, mějacy sedm hłowow a dźesać rohow, a na jeho hłowach sedm krónow,

4. A jeho wopuš wlečeše třećinu hwězdow njebja, a zmjeta je na zemju.* A

kuće a k přiwzaću wěry. Morjenych bu sedm tysacow, to je přiměrnje rěčane, mjenujcy jeno mały dźěl, wulki dźěl čini pokutu. — 14. To bě poslednje domapytanje Židow, druha běda; na nju sćěhuje třeća, so započejcy z trubjenjom sedmeje truby, kotraž sud nad cyłym njekřesćanskim swětom wopřija. — 15. Ze zatrubjenjom truby wuhladaja zbóžni w njebjesach krasne skónčenje tohole časa a spočatk kralestwa Božeho, w kotrymž budźe knježić wěki na wěki Jězus Khrystus. Kak so tole dobyće skónčnje dokonja, a što so w tom času stanje, pokazuje so Janej w sćěhowacych widźenjach. — 17. Starši dźakuja so w hłubokej ponižnosći, zo Bóh z nowa swoju móc wozjewja a swojich přećiwnikow khosta. — 18. t. r. čas, w kotrymž so mortwi wubudźeja, zo bychu sudźeni byli; a złósć pohanskich ludow a swěta khosta hněw z wěčnym zahubjenjom, kotrež su sebi zasłužili, dokelž běchu tak wjele hrěcha a pohórška na zemi rozšěrjeli, mjez tym zo wšitcy, kotřiž Bohu słužachu, myto dóstawaja. — 19. Kašć sluba so wotkryje k znamjenju, zo je so čas přibližił, hdźež so wšitke sluby Bože, kotrež je swojim swěrnym činił, dopjelnja; ale tež hróženja, kotrež je khrobłym přestupjerjam zakonja hrozył, dopjelnja so, na to pokazuja surowe znamjenja, kotrež so při wotkryću pokazuja.

XII. 1. Prjedy hač so Khrystusowe dobyće, wot wobydleri njebjes swjećene, wopisuje, předstajeja so jeho njepřećelojo, a Khrystus so jim pokazuje w swojej njebjeskej krasnosći, st. 12, 1—14, 5. Najprěniši njepřećel je djaboł, kotryž jako zmij wustupuje, st. 12; potom wohidne zwěrisko, kotrež z morja so zběhnje, znamjo swětneje mocy, Bohu njepřećelneje, st. 13, 1—10; a na to druhe zwěrisko, kotrež so ze zemje zběhnje a swětnu a djabołsku mudrosć předstaja. Njewopisuja so z tym woprawdźite podawki, ale njepřećelne wustupowanje wšěch Khrystusej napřećiwnych mocow so tu powšitkownje woznamjenja. Tohodla mjenuje Jan, štož widźi, „znamjo". ** t. r. wobdata wot njebjeskeje jasnosće, swjatosć žónskeje woznamjenjaceje. — 2. Žónska předstaja cyrkej, a to najprjedy starozakońsku cyrkej, z kotrejež Khrystus wuńdźe, woprawdźite dźěći israelske nic po mjasu, ale po duchu. Z Khrystusowym narodom bu starozakońska cyrkej nowozakońska, dokelž prěni křesćenjo běchu ze Židowstwa; Židźa wostanu korjeń a zdónk wolijowca, do kotrehož so pohanjo jako płone hałzy zašćěpichu. Tale křesćanska cyrkej prěnjeho časa předstaja so přez žónsku, kotraž do pusćiny ćěka, rj. 6 a 14. Starozakońska cyrkej porodźi Khrystusa přez knježnu Mariju, tohodla so tež runje tak, jakož Marija, woprawdźita mać Zbóžnika, wopisuje. Tak krasna budźe cyrkej poslednjeho časa, hdyž so Židźa zas we wěrje z njeju zjednoća. * Cyrkej předstaja so w porodźacych bolosćach, Khrystus ma so z nowa w njej wožiwić a k nowej mocy přińć, a to so hinak njestanje, khiba z wulkim napinanjom a sebjezaprěćom. — 4. Zmij předstaja djaboła, je krejčeŕ-

zmij stoješe před žónskej, kotraž měješe porodźić, zo by, hdyž by porodźiła, jeje syna póžrěł.**
5. A porodźi syna, hólčatko, kotryž měješe wodźić wšitke narody ze železnym prutom,* a wzaty bu jeje syn k Bohu a k jeho trónej,
6. A žónska ćekny do pusćiny, hdźež měješe město přihotowane wot Boha, zo bychu tam ju žiwili tysac dwě sćě a šěsćdźesat dnjow.
7. A nasta wulke wojowanje w njebjesach: Michał a jeho jandźelojo wojowachu ze zmijom, a zmij wojowaše a jeho jandźelojo,
8. A njezamóžachu dobyć, ani město njebu dale za nich namakane w njebju.*
9. A wućisnjeny bu tamny wulki zmij, stary had,* kotryž rěka djaboł a satan, kiž zawjeduje cyły swět, a ćisnjeny bu na zemju, a jeho jandźelojo buchu z nim ćisnjeni.
10. A słyšach wulki hłós w njebjesach, kiž praji: Nětko bu zbóžnosć a sylnosć, a kralowstwo našeho Boha a móc jeho Khrystusa,* dokelž zaćisnjeny bu wobskoržnik našich bratrow, kiž jich wobskoržowaše před našim Bohom wodnjo a w nocy.**
11. A woni dobychu nad nim dla krewje Jehnjeća a dla słowa swojeho swědčenja,* a njelubowachu swojeho žiwjenja hač do smjerće.**
12. Tohodla wjeselće so, njebjesa, a kotřiž w nich bydliće; běda zemi a morju, dokelž zestupi djaboł k wam, mějo wulki hněw, wědźo, zo ma krótki čas.*
13. A hdyž wuhlada zmij, zo bu na zemju ćisnjeny, přesćěhaše žónsku, kotraž bě porodźiła hólčatko.*

---

wjeny, jako znamjo jeho surowosće a lačnosće za krewju, dokelž je mordař wot spočatka, Jan. 8, 44. Sedm krónowanych hłowow z dźesaćimi rohami pokazuje na móc, z kotrejž wón nad swětom knježi z pomocu zwěriska, kotrež ma tež sedm hłowow a dźesać rohow, 13, 1—8. Surowy dopokaz swojeje mocy poda hižo, třeći dźěl hwězdow z njebjes potorhnywši, t. r. třeći dźěl jandźelow k njeposłušnosći zawjedši, tak zo z njebjes padnychu. ** Wosebje pokazuje djaboł swoje złoby přećiwo Khrystusej hižo před jeho narodom; lědma pak bě narodźeny, pytaše za srědkami, zo by jeho morił. — 5. W tom je wina złobow djaboła, syn žónskeje wutorhnje jemu knježstwo nad čłowjekami, a z mocu Božej wostanje zakitany přede wšěmi wlečenjemi, kotrež so jemu wot djaboła přihotuja, a skónčnje bu do njebjes wzaty a před djabołskej mocu skhowany. Syn žónskeje je Khrystus, nic jakož so bjez bolosćow maćerje narodźi, ale jakož bě płód bolosćiweho a styskniweho wočakowanja starozakońskeje cyrkwje. Žónska pak je cyrkej, t. r. lud, kiž do Zbóžnika kruće wěri, w starym zakonju hižo na njeho so nadźijejo; přećiwo cyrkwi wustupuje po Knjezowym do njebjes-spěću djaboł, tak zo dyrbješe so wona do pusćiny skhować, dokelž w prěnich lětstotkach bu w zjawnym žiwjenju krwawnje přesćěhana. Móžemy pak słowa tež zrozemić wo poslednim času swěta; cyrkej předobywši swojich njepřećelow, wostanje hišće zakhowana w pusćinje swěta, mjez tym, zo by, jakož jej přisłuša, w swěće knježiła. Tole skhowane žiwjenje budźe połštwórta lěta trać, abo tysac dwě sćě a šěsćdźesat dnjow, a Bóh zežiwi swoju cyrkej, t. r. swojich wěriwych, ze spodźiwnym khlěbom, jakož něhdy israelski lud w pusćinje. — 8. Jan njewidźi a njewopisuje tudy podawk, kotryž so po Khrystusowym narodźe wo prawdźe sta; ale tamne wojowanje, kotrež so při spočatku stwórby w njebjesach mjez swj. Michałom a druhimi dobrymi jandźelemi a mjez djabołom a jeho přiwiskom sta, je předznamjo wojowanja Khrystusoweho a jeho cyrkwje přećiwo djabołej a złemu swětej we wšitkich časach, wosebje pak w poslednim času. Skónčne přewinjenje djaboła so z tym woznamjenja, zo po nim ani města namakaneho njebu, tak dospołnje bu přewinjeny. — 9. t. r. tamny, kotryž bě wot wšoho spočatka sem za čłowjekow tak strašny, hl. 1. Mójz. 3, 1, kotryž so lesnje přisłodźa a łži a k njeposłušnosći přećiwo Bohu šćuwa. — 10. t. r. nětko njemóže zbóžnosći čłowjekow a knježstwu Knjeza nad swětom nichtó dale zadźěwać. Khrystus ma nětko knježić z mocu Božej. ** Satan wabi njepřestawajcy čłowjekow k hrěchej a je tak wina na khostanjach Božich. — 11. Tež wěriwym je dobyće nad djabołom zawěsćene; jakož Khrystus doby, tak dobudu tež woni z jeho hnadu, kotruž jim z přelećom swojeje krewje zasłuži, a z wěru do jeho słowa, do jeho słubjeni, kotruž mužnje wuznawaju a wobswědčuja. ** Swoje žiwjenje lubuja mjenje, dyžli Knjeza, tohodla wumru tež rady za njeho. — 12. Dokelž djaboł Khrystusej a jeho swjatym wjac škodźeć njemóže, złobi so z cyłej swojej mocu na čłowjekow a to ćim bóle, dokelž wě, zo je jemu čas krótko wotměrjeny. — 13. Na zemi wojuje djaboł najprjedy přećiwo žónskej, kotraž bě tamne dźěćo porodźiła, t. j. přećiwo cyrkwi, dokelž z njeje zrodźi so, wožiwi z nowa Khrystus.

14. A datej buštej žónskej dwě křidle wulkeho worjoła, zo by lećała do pusćiny na swoje město, hdźež ju žiwja přez čas a časy a poł časa, daloko wot hada.*

15. A had wubluny ze rta swojeho za žónskej wodu jakož rěku, zo by wot rěki so sobutorhnyła.*

16. A spomha zemja žónskej, a wotewri zemja swój rot, a wupi rěku, kotruž wubluny zmij ze rta swojeho.

17. A zmij rozhněwa so na žonu, a woteńdźe, zo by wojował z druhimi z jeje symjenja, kotřiž dźerža kaznje Bože a maja swědčenje Jězusa Khrystusa.*

18. A stupi na pěsk morja.*

STAW XIII.

Zwěrisko z morja wstupuje ze sedmi hłowami a dźesaćimi rohami a dźesaćimi krónami, kotrehož rana so zahoji, Boha hani a wojuje přećiwo swjatym; a druhe zwěrisko z dwěmaj rohomaj, ze zemje wstupowace, je jemu cyle po woli, a nuzuje, zo bychu jeho wobraz wudźěłali a so k njemu modlili, a znamjo jeho mjena měli.

A widźach zwěrisko z morja wstupace,* kotrež měješe sedm hłowow a dźesać rohow, a na jeho rohach dźesać krónow, a na jeho hłowach mjena hanjenja.

2. A zwěrisko, kotrež widźach, bě podobne na pardela, a jeho nohi jako mjedwjedźowe nohi, a jeho klama jako lawowa klama.* A zmij da jemu swoju móc a wulku sylnosć.

3. A widźach jenu z jeho hłowow jako na smjerć dyrjenu, a jeho smjertna rana bu zahojena.* A dźiwaše so cyła zemja za zwěriskom,

4. A modlachu so k zmijej, kotryž je dał sylnosć zwěrisku, a modlachu so k zwěrisku, prajicy: Štó je runja zwěrisku? a štó budźe móc wojować z nim?*

---

14. Žónskej buštej křidle datej, z kotrymajž do pusćiny ćekny, t. r. nic po swojim spodobanju, ale po zarjadowanju Božim dźěli so spěšnje wot swěta, zo by jedyn čas a dwaj časaj a poł časa, t. r. poł štwórta lěta, tysac dwě sćě a šěsćdźesat dnjow zakhowanje žiwa była, t. j. tamny ćežki posledni čas, w kotrymž budźe djaboł z cyłej namocu knježić. — 15. W swjatym Pismje bywaja wulke strachi často přirunane z mócnymi powodźacymi rěkami; tak tež tudy surowe přesćěhanje, z kotrymi chce djaboł cyrkej zničić; jej hrožacy strach so njenadźicy wotwobroći, dokelž mócna škałba zemje póžrě rěku. — 17. Hdyž so djabołej njeradźi cyrkej jako tajku powalić, přimaše ze swojimi złobami jednotliwych wěriwych abo jednotliwe křesćanske wosady. — 18. t. r. djaboł, zo by tamne zwěrisko, z morja so zběhace, kotrež chce wón při wojowanju přećiwo wěriwym wužić, ze swojej mocu wobrónił.

XIII. 1. Zwěrisko, kotrež z morja wstupi, je wobraz swětneje, Bohu napřećiwneje mocy, kotraž je wožiwjena a cyle wjedźena wot zmija, t. j. wot djaboła. Tale swětowa móc wustupuje ze wšelakimi srědkami, trjeba k swojemu bjezbóžnemu skutkowanju wosebite nastroje; swětne knježeřstwa a knježerjow, wědomosće a wumjełstwa, tež błudne nabožne wučby słuža jej. Sedm hłowow je sedm swětowych knježeřstwow, kotrež, jakož stawizny swědča, napřećo Bohu swoju cyłu móc hromadźachu, to su egiptowske, assyriske, babylonske, persiske, macedonske a romske a jako sedme, kotrež ma za romskim sćěhować. Tak wukładuje w 17. st. 9—11 jandźel s. Janej tónle wobraz a praji, zo je ze sedm kralestwow pjeć zašło, šeste, t. j. romske pak w tom času wobstoji; a sedme přińdźe po tutom a z ropadnjenja tutoho do wjacy kralestwow, na kotrež dźesać rohow z krónami pokazuje, a z tutych zrodźi so sedme, wot antikhrysta wožiwjene a nawjedowane kralestwo. Zwěrisko wustupi z morja, dokelž morjo je wobraz čłowjestwa na swěće, z kotrehož kralestwa nastawaja; na jeho hłowach su bohahanjace mjena, t. r. tele kralestwa přiswojeja sebi móc a česć, kotraž jeno Bohu słuša. — 2. Zwěrisko je zestajene z třoch druhich, štož znamjenja, zo su w nim njepočinki, dźiwje mocy tutych třoch zjednoćene, zo je djabołska lesć pardela podpěrana wot njesmělneje krutoby bara a wot suroweje sylnosće lawa. K tomu dóstawa hišće přezčłowjesku móc wot djaboła. — 3. Ranjena hłowa je wěsće šesta, knježeřstwo romskich woznamjenjaca, a rana wobstoji w tom, zo so tuto do wjacy kralestwow rozwjaza; w štwórtym stotetku přijachu ludy romskeho kějžorstwa křesćanstwo a tuto kejžorstwo, dokelž bě twarjene na pohanstwo, bu z tym smjertnje ranjene. Hojenje rany pak poča so z tym, zo w nowišim času, po reformaciji a wosebje na kóncu 18. stotetka ludy přećiwo křesćanstwu khroblišo wustupować a z tym nowe pohanstwo přihotować započachu. Rana budźe zahojena a zwěrisko wožiwi, hdyž budźa knježeřstwa zas cyle njekřesćanske, z tym započnje so sedme kralestwo, nawjedowane wot antikhrysta. — 4. Wulki dźěl čłowjestwa posłucha na zwěrisko a jeho wučby, a dźiwa so, zo wěra do wěrneho Boha tak nahle woteběra; čłowjekojo budźa tak zaslepjeni, zo budźa město žiweho Boha stworjenja česćić, a k nim so modlić a khroble wołać, štó móže so runać knježacej swětnej mocy?

5. A daty bu jemu rot, kiž rěčeše wulke wěcy a hanjenja, a data bu jemu móc skutkować dwaj a štyrceći měsacow.*

6. A wotewri swój rot na hanjenja přećiwo Bohu, zo by haniło jeho mjeno a jeho stan a tych, kotřiž w njebju bydla.*

7. A date bu jemu, wójnu wjesć ze swjatymi a jich předobyć, a data bu jemu móc nad kóždym splahom a ludom a rěču a narodom.*

8. A modlachu so k njemu wšitcy, kotřiž na zemi bydla, kotrychž mjena zapisane njejsu w knizy žiwjenja Jehnjeća, kotrež je morjene wot spočatka swěta.*

9. Ma-li štó wucho, njech słyši.

10. Štóž do zajeća wjedźe, do zajeća póńdźe; štóž z mječom mori, dyrbi z mječom morjeny być. Tu je sćerpnosć a wěra swjatych.* 1. Mójz. 9, 6; Mat. 26, 52.

11. A widźach druhe zwěrisko wstupowace ze zemje, a měješe dwaj rohaj podobnaj jehnjećowymaj a rěčeše jako zmij.*

12. A wšitku móc prěnjeho zwěriska činješe před nim a sčini, zo zemja a kotřiž na njej bydla so modlachu k prěnjemu zwěrisku, kotrehož smjertna rana bu zahojena.

13. A činješe wulke znamjenja, zo tež woheń z njebjes na zemju padać sčini před čłowjekami.*

14. A zawjedźe tych, kotřiž na zemi bydla, znamjeni dla, kotrež činić bu jemu date před zwěriskom, prajicy bydlacym na zemi, zo bychu sčinili wobraz zwěriska, kotrež ma ranu wot mječa a [zasy] woživi.*

15. A date bu jemu, zo poda ducha wobrazej zwěriska, a zo by rěčał wobraz zwěriska a sčinił, zo bychu, kotřižkuli so njemodla k wobrazej zwěriska, morjeni byli.

16. A sčini, zo změja wšitcy, móličcy a wulcy, a bohaći a khudźi, a swobodni a wotročcy znamjo na swojej prawej rucy abo na swojich čołach,

17. A zo by nichtó njemohł kupować abo předawać, khiba kotryž ma znamjo abo mjeno zwěriska abo ličbu jeho mjena.*

5. Jakož něhdy w romskim kejžorstwje so čłowjeska móc nad bóžsku wuzběhowaše a jenotliwym kejžoram haj samemu městu bóžske samotnosće připisowachu, tak budźa tež w poslednich časach, w kralestwje antikhrysta surowe bohahanjenja słyšeć; tola trać budźe knježenje djaboła jeno krótki čas, dokelž Bóh je jemu mjezy postajił. — **6.** Hanić budźa Boha w jeho mjenje, t. j. jeho słowa a wěrnosće budźa wusměšować; a w jeho wobydlenju, t. j. w njebju, na kotrež sprawni swoju nadźiju stajeja, kotrež pak bjezbóžni prěja; a w jeho swjatych, kotřiž w njebjesach wěčne myto wužiwaju, mjez tym, zo swět jeno wužiwa, štož zemja poskića. — **7.** Zwěrisko budźe z Božim dopušćenjom sprawnych přesćěhać, mnohich ze wšěch ludow zawjedźe k swojej bjezbóžnosći. — **8.** Modlić budźa so k zwěrisku wšitcy, kotřiž w knizy žiwjenja zapisani njejsu; kotřiž pak su powołani, ći runja Jehnjeću w swojich ćerpjenjach dobudu a zbóžnosć wěčneho žiwjenja sebi zasłuža. — **10.** Z tym maja so sprawni pokojeć, zo žadyn, kotryž křiwdu čini, khostanju njećeknje; w času njesprawneho přesćěhanja dyrbja sprawni do tuteje wěrnosće wěrić a sćerpni być w horjach. — **11.** Druhe zwěrisko, kotrež prěnjemu podwolnje słuži, je błudne wučeŕstwo, kotrež ze swojej njewěrnej wědomosću mnohich lesnje zawjeduje, a bjezbóžne wučby rozšěrja. Tole zwěrjo wstupuje ze zemje, dokelž tale wědomosć ma tu swoju domowinu, a jeje cyłe wopřiječe poćahuje so na zemju; ma jeno dwaj rohaj, runja rohomaj jehnjeća, dokelž lesuje, jako njewinowate jehnjo, lišči so, zo by sebi čłowjekow dobyło, a jich potom skazyło. Rěči jako zmij, t. r. jako tamny had w paradizu, lesnje; a štož rěči, runja so tomu, štož zmij praji, a pohonja wšitkich, zo bychu zwěrisku ze zahojenej hłowu (rj. 3) słužili, t. r. woživjenemu pohanstwu. — **13.** Tež to, zo budźa falšni profetojo dźiwy a znamjenja činić, je wěšćene. 2. Thess. 2. 9. — **14.** Z dopušćenjom Božim a z pomocu djaboła, budźa falšni profetojo wulke znamjenja činić, z kotrymiž budźa druhich k wotpadej pohnuwać; tež dźiw rěčaceho wobraza k tomu słuša. Zo budźa so k tomule wobrazej ludźo modlić, to budźe najhórši stopjeń, na kotryž so nowe pohanstwo z antikhrystom pozběhnje. Předznamjenja tohole pohanstwa běchu romscy kejžorojo a hižo prjedy Nebukadnezar, kotřiž žadachu, zo by so jich wobrazam bóžska česć wopokazała. — **17.** Tež zwonkownje budźa ći, kotřiž zwěrisku słuža, so rozeznawać wot tamnych, kotřiž to nječinja; wosebite znamjo swojeje přisłušnosće změja na prawicy a na čole; budźe to mjeno prěnjeho zwěriska pak z pismikami pak z ličbnikami wuprajene, a kotřiž tole znamjo njezměja, wuzamknu so ze zjawneho žiwjenja; to budźe za wěrnych křesćanow tamne wulke horjo, kajkež njeje było, a hdy bychu dny přikrótšene njebyłe, njeby žadyn čłowjek wumóženy był. Mat. 24, 21.

18. Tu je mudrosć. Štóž ma rozom, woblič ličbu zwěriska, přetož čłowjeska ličba je to, a ličba jeho šěsć stow šěsć a šěsćdźesat.*

STAW XIV.

Knježny khodźa z Jehnjećom spěwajcy, mjez tym zo jedyn jandźel evangelium připowěduje, druhi wěšći pad Babylona, třeći pak křižowanje tych, kotřiž běchu k zwěrjeću so modlili; dale dwěmaj, kotrajž mataj serpy, so přikazuje, zo mataj jedyn žně, druhi pak winicu zemje zezběrać.

A widźach a hlej, Jehnjo stoješe na horje Sion, a z nim sto a štyri a štyrceći tysacow, kotřiž měјachu jeho mjeno a mjeno jeho wótca napisane na swojich čołach.*

2. A słyšach hłós z njebjes jako hłós wjele wodow a jako hłós wulkeho hrimanja a hłós, kotryž słyšach, jako hłós harfarjow, kotřiž na swoje harfy hraja.*

3. A spěwachu jako nowy spěw před trónom a před štyrjomi žiwjatami a staršimi, a nichtó njemóžeše spěw spěwać, khiba tamne sto a štyri a štyrceći tysacow, kotřiž buchu wukupjeni ze zemje.

4. Ći su, kotřiž so ze žónskimi njewomazachu, přetož knježny su.* Ći sćěhuja Jehnjo, hdźežkuli dźe. Ći su kupjeni z čłowjekow prěnicy Bohu a Jehnjeću.**

5. A we rće jich njebu namakana łža; přetož su bjez winy před trónom Božim.*

6. A widźach druheho jandźela lećaceho srjedźa přez njebjo, kotryž měješe wěčne evangelium, zo by je wopowědował tym, kotřiž bydla na zemi, a wšitkim narodam a splaham a rěčam a ludam,*

7. Prajo z wulkim hłosom: Bójće so Knjeza, a dawajće jemu česć, dokelž

---

18. Jeno mudry čłowjek móže mjeno zwěriska, z kotrymž budźa so jeho słužownicy woznamjenjeć, spóznać; njeje pak ličba cyle potajna, ale čłowjeska, t. r. za čłowjeka spóznajomna. S. japoštoł mjenuje mjeno z ličbnikami. Kóždy grecki a tež hebrejski pismik znamjenja tež wěstu ličbu, k přikładej α je jedyn; ι je dźesać, ν je sto atd. Tohodla móže so kóžde mjeno tež postajić z ličbnikami, kotrež so město pismikow stajeja, a potom hromadu sliča; tola móže w tutej ličbje wjele wšelakich mjenow skhowanych być, za tym hač sebi tule ličbu zestajenu mysliš. Kotre mjeno je nětko prawe, to ma čłowjeska mudrosć z přisłušnych wobstojenjow wuslědźić. Tudy stoji ličbnik 666; tón móže jara wšelako zestajeny być, a tohodla wšelake mjena wopřijeć; mjez nimi zda so mjeno Nero kesar, t. j. Nero kejžor tamne być, na kotrež Jan mysleše ale sebi njeswaži, je wuprajić a tohodla do ličbnikow přikry. Nero bě najsurowiši romski kejžor a bě tak předznamjo antikhrysta, kotryž budźe hišće hórje a złóstnišo přećiwo Bohu zakhadźeć. Tole wułoženje ličby 666 zda so wěrje podobne być.

XIV. 1. Po widźenju wopisanych surowosćow pokazuje so Janej nowy wobraz: Khrystus wobdaty wot swojich swjatych, kotřiž maja jeho a Wótcowe mjeno na čole a kotřiž so z tym jako jemu přisłušni wupokazuja. Po wopisanju zwěriska a tamnych, kotřiž so k njemu dźerža, ma nas tónle wobraz pokojeć a k wutrajnej sćerpnosći w horjach njepřećelskich přesćěhanjow pohnuć. Khrystus pokazuje so tu jako Jehnjo, zo by so jeho njewinowatosć a swjatosć přećiwo djabołej wuzběhnyła, kotryž so jako zmij pokazuje. Ličba, sto a štyri a štyrceći tysac, runja so ličbje wuzwolenych wěriwych israelskeho ludu hl. 7, 4. — **2.** Hłós z njebjes, kotryž Jan słyši, je mócny a tola lubozny hłós noweho spěwa, kotryž sto a štyri a štyrceći tysac wuzwolenych zanošuja. Dokelž su tući k wosebitej słužbje Jehnjeća wuzwoleni a wosebitu zbóžnosć wužiwaju, móža jeno woni tutón spěw spěwać; n o w y spěw je, dokelž nowy skutk Božeje miłosće khwali. — **4.** t. r. wobkhowachu swoju čistotu w knježnistwje, zapowěchu sebi tež mandźelstwo; tole njezranjene knježnistwo podawa jim wosebitu debu a tež wosebitu zbóžnosć, w tom wobstojacu, zo su z Jehnjećom najwuššo zjednoćeni a je stajnje sćěhujcy wužiwaju z nim wšitke njebjeske wjesela. ** Wšitcy zbóžni drje su wukupjeni z krewju Khrystusowej, tući knježniscy pak su jako prěnje, t. r. najwosebniše płody, wuzwoleni k słužbje Jehnjeća. — **5.** Tući su tež bjeze wšeje łžě, cyle wěrnosćiwi. Čistota a wěrnosćiwosć zasłužitej sebi w njekhmanym a zełhanym swěće wosebite myto. — **6.** Tři podawki připowědaju so wot třoch jandźelow za najposledniši čas před Khrystusowym druhim přikhadom: z nowa a z wosebitym napominanjom k pokuće budźe so evangelium wopowědować; Babel budźe powaleny, a wšitkim, kotřiž so k zwěrisku modla, hroža so surowe khostanja Bože. Wěčne evangelium wopřija rady a wjedźenja Bože k wumóženju čłowjestwa, kotrež maja so krótko před sudom z nowa cyłemu čłowjestwu wopowědować, a z tym přiležnosć poskićeć, zo bychu je přijawši zbóžni byli.

přińdźe hodźina jeho suda, a modlće so k njemu, kiž je sčinił njebjo a zemju, morjo a kužoły wodow.*

Ps. 145, 6; Jap. sk. 14, 14.

8. A druhi jandźel sćěhowaše prajo: Padny, padny Babylon, tamón wulki, kotryž je z winom hněwa swojeho kurwaŕstwa napojał wšitke narody.*

Is. 21, 9; Jer. 51, 8.

9. A třeći jandźel sćěhowaše jeju prajo z wulkim hłosom: Modli-li so štó k zwěrisku a jeho wobrazej a přijima znamjo na swojim čole a na swojej rucy,

10. Tón budźe pić wot wina hněwa Božeho, kotrež je nalate njeměšane w keluchu jeho hněwa,* a budźe ćěsnosćeny z wohnjom a šwablom před swjatymi jandźelemi a před Jehnjećom.

11. A kur jich čwilow wstupuje wěki na wěki, a nimaju wotpočinka wodnjo a w nocy, kotřiž so modla k zwěrisku a jeho wobrazej, a jeli štó přijima znamjo jeho mjena.

12. Tu je sćerpnosć swjatych, kotřiž wobkedźbuja kaznje Bože a wěru Jězusowu.*

13. A słyšach hłós z njebjes, kiž mi praji: Napiš:* Zbóžni mortwi, kotřiž w Knjezu wumru. Wot nětka zawěrno, praji Duch, zo bychu wotpočowali wot swojich dźěłow, přetož jich skutki sćěhuja jich.**

14. A widźach, a hlej běłu mróčel, a na mróčeli sedźaceho podobneho Synej člowjeka, kiž měješe na swojej hłowje złotu krónu a w swojej rucy wótry serp.*

15. A druhi jandźel wuńdźe z templa* wołajo z wulkim hłosom na sedźaceho na mróčeli: Założ swój serp a žněj, dokelž přińdźe hodźina, zo by so žnjało, přetož wuskhnychu žně zemje.**

Joel 3, 13; Mat. 13, 39.

16. A załoži, kotryž sedźeše na mróčeli, swój serp na zemju, a póžnjata bu zemja.

17. A druhi jandźel wuńdźe z templa, kotryž je w njebjesach, tež wón měješe wótry serp.*

18. A druhi jandźel wuńdźe z wołtarja,* kiž měješe móc nad wohnjom, a zawoła z wulkim hłosom na toho, kiž měješe wótry serp prajo: Założ swój wótry serp a zezběraj kiće winicy zemje, přetož zrałe su jeje jahody.**

---

7. Pokazujo na blizki sud, napomina jandźel z wopowědowanjom evangelia, zo bychu wšitcy wěrnemu Bohu, wšohomócnemu stworićerjej česć, kotraž jemu, a nic zwěrisku słuša, dawali. — **8.** Jandźel připowěduje to, štož měješe so w krótkim stać, a so wěsće stanje tak, jako by so hižo stało. Babylon, kotryž w swojej złósćiwej njeposłušnosći so přećiwo Bohu zběhny, płaći za znamjo kóždeho bohazabyćiweho města, a tudy je hłowne město dźěćom Božim napřećiwneho swětoweho kralestwa poslednjeho časa měnjene; a kurwaŕstwo, t. j. hrěšne žiwjenje, kotrež mjasnym nakhilenjam wšo dowola, a ke kotremuž tamne město wšitke ludy zawjeduje, předstaja so z napojom wina, kotrež so ludam podawa, a dokelž wšitcy, kotřiž tónle napoj wužiwaju, Boha hněwaju, mjenuje so napoj wino hněwa. — **10.** Jakož piješe z kelucha hrěšneho žiwjenja, budźe tež potom pić dyrbjeć keluch hněwa Božeho, kotryž njebudźe wosłabjeny w swojej krutosći, ale Bože khostanja přińdu na njeho z połnej mocu; zwonkownje budźa čwilowani z wěčnym wohnjom, a znutřkownje ze stajnym njeměrom, a z porokami, zo bychu přez Jehnjo Bože tež wumóženi, swjeći być móhli, hdy bychu sami chcyli. — **12.** t. r. tu, hdźež wšitcy zwěrisku słuža, ma so wopokazać wěrnosć sćerpnosće swjatych, dokelž bywaja přesćěhani wobstajnosće dla. — **13.** Wozjew to wěriwym, a pokojej jich z tym, zo budźa wšitcy, kotřiž zjednoćeni we wěrje a lubosći z Knjezom wumru, wěčnje zbóžni. ** Hižo tež ći, kotřiž nětko w Knjezu wumru, budźa zbóžni, budźa wotpočować móc wot swojich dźěłow; kotřiž nětko w Knjezu wumru, njebudźa na dokonjenje swěta čakać trjebać, ale hižo we wokomiknjenju smjerće budźa zbóžni, a za wšitke dobre skutki budźa mytowani; dobre skutki su potajkim zasłužbne. — **14.** Z dwěmaj wobrazomaj připowěduje so blizki sud, z wobrazom žnjow a hromadźenja winowych kići. Člowjestwo je zrałe za sud; dobre a złe je wot sebje dźělene. Krónowany, na mróčeli sedźacy je jandźel, Khrystusa předstajacy; serp ma w swojej rucy, to je znamjo, zo je jemu Bóh sud přepodał a zo ma so sud započeć; wótrosć serpa pokazuje na krutosć suda. — **15.** t. r. z templa Božeho, z njebjes. ** Žně zemje, kotrež su zrałe, su člowjekojo; Bóh njepřińdźe k sudej, doniž pócćiwosć a hrěšniwosć mjez člowjekami tak wysoki stopjeń njedosahnjetej, zo móže so prajić, zo stej dokonjanej, a dale přiběrać njemóžetej. — **17.** t. r. tež tutón bu powołany, zo by sudźić pómhał zemju. — **18.** To je spalnowoporny wołtaŕ; woheń, kotryž so na njebjeskim spalnowopornym wołtarju pali, je woheń Božeje sprawnosće a swjatosće, kiž wšu

19. A jandźel załoži swój wótry serp
na zemju a zezběra winicu zemje* a
zmjeta do wulkeho jězora hněwa Bo-
žeho.**
20. A teptany bu jězor* zwonka města,**
a wuńdźe krej z jězora hač do wuzdow
koni přez tysac a šěsć stow honow.***

STAW XV.

Kotřiž zwěrisko předobychu a jeho wobraz a ličbu jeho mjena, khwala Boha; a sedm jandźełam, kotřiž maja sedm najnowšich čwilow, da so sedm mjedźeńcow, napjelnjenych z hněwom Božim.

A widźach druhe znamjo w njebju wulke
a spodźiwne, sedm jandźelow, kotřiž mě-
jachu sedm poslednich čwilow, dokelž
w nich je dokonjany hněw Boži.*
2. A widźach jako škleńčane morjo
změšane z wohnjom, a tych, kotřiž běchu
dobyli nad zwěriskom a jeho wobrazom
a ličbu jeho mjena, stojacych nad škleń-
čanym morjom,* a mějachu harfy Bože,**
3. A spěwachu spěw Mójzesa, słužow-
nika Božeho a spěw Jehnjeća* prajicy:
Wulke a spodźiwne su twoje skutki,**
Knježe, Božo wšohomócny, sprawne a
wěrne su twoje puće, kralo wěčnosće.
4. Štó by so tebje njebojał, Knježe, a
njekhwalił twojeho mjena? Dokelž ty sam
sy swjaty, dokelž wšitke narody přińdu
a budźa so modlić před tobu, dokelž
twoje sudy buchu zjewjene.* Jer. 10, 7.
5. A na to widźach, a hlej,* wotewrjeny
bu templ stana swědčenja w njebjesach,**
6. A wuńdźe sedm jandźelow, kotřiž
mějachu sedm čwilow z templa, wobleče-
nych w čisty a swětły płat, a wopasanych
na wutrobnju ze złotymi pasami.*

---

hrěšniwosć zniči; a nad tónle woheń Božeje sprawnosće je tamny jandźel postajeny. ** t. r. zrałe je čłowjestwo k sudej. — 19. t. r. płody winicy, winowe kiće. ** Winowe kiće teptać trjeba so w s. Pismje (Is. 63, 3) za wuraz hněwa Božeho, a tohodla trjeba so jězor, w kotrymž so teptaja, jako srědk hněwa Božeho. — 20. t. r. kiće w jězoru. ** t. r. zwonka Jeruzalema, tola nimamy pod Jeruzalemom tu zrozemić hłowne město židowstwa, ale křesćansku cyrkej, wosadu Božu poslednich časow, Bože khostanje přińdźe jeno na tych, kotřiž budźa zwonka tohole města, zwonka křesćanskeje cyrkwje. *** Zrozemić ma so tu woprawdźita krej, krejpřelećo budźe njesměrnje wulke, po cyłej zemi rozšěrjene, to znamjenja wuraz 1600 honow, a surowe, na čož wuraz pokazuje, zo krej dosaha hač do wuzdow koni.

XV. 1. Nowe a wulkotne znamjo wuhlada swjaty Jan, wopisuje je najprjedy, kak so w njebjesach přihotuje, a w XVI. stawje, kak so na zemi dopjelnja; wulkotne a spodźiwne je mjenuje, dokelž wo krasnosći, sprawnosći a swjatosći Božej swědči; jandźelojo dóstawaja sedm poslednich čwilow, z kotrymiž so hněw Boži nad hrěšnym čłowjestwom dokonja. — 2. Tole dobyće sprawnych Božich, kotřiž běchu zwěrisku so njepodćisnyli, a k jeho wobrazej so njemodlili, a jeho mjeno na rucy a čole njepřijeli, sławi so hižo w njebjesach před jeho dospołnym dokonjenjom na zemi. Dobyćerjo stoja na abo při škleńčanym morju (hl. 4, 6), t. j. potajnej, cyle jasnej wodźe, z kotrejež wobydlerjo njebjes wěčne žiwjenje čeŕpaja a z miłosću Božej so wokřewjeja; dopomnja pak tež na čeŕwjene morjo, kotrež Israelitam wumóženje, Egiptowčanam pak zahubjenje přihotowa; tohodla spěwaja zbóžni na jeho brjozy Bohu dźak a khwalbu, jakož něhdy Israelitojo při čeŕwjenym morju. ** t. r. z harfami, kotrež k słužbje Božej słužachu. — 3. Spěw, kotryž zbóžni spěwaju, rěka spěw Mójzesa a Jehnjeća, dokelž je mjez dobyćom, kotrež Mójzes nad Egiptowčanami swjećeše, a tamnym wot Khrystusa nad jeho přećiwnikami dobytym, wěsta podobnosć; Mójzes khwaleše Knjeza za wumóženje Israelitow a za sud nad Egiptowčanami; tola to bě jeno předznamjo wjele spodźiwnišeho dobyća Khrystusoweho, z kotrymž budźa antikhryst a jeho mócny přiwisk přewinjeni a swěrni słužownicy Boži wumóženi. ** t. r. twoje wumóženske skutki, kotrež su tež sudy Bože, wulke a spodźiwne, dokelž w nich so Boža wšohomóc a sprawnosć wozjewja. — 4. Dokelž sy ty swjaty, maja so tebje wšitcy bojeć, a wšitke ludy tebje překrasnjeć a twoje sudy jako sprawne khwalić. — 5. Jakož tamni jandźelojo, kotřiž khostanja Bože připowědowachu, z templa wuńdźechu, tak tež ćile, hotřiž sudy Bože wuwjeduja. ** Njebjeski templ je tudy mjenowany templ stana swědčenja; stan swědčenja mjenowaše so starozakoński stan sluba tohodla, dokelž so w nim tafli, na kotrymajž bě dźesać Božich kazni napisanych, khowaštej, a tute běchu swědčenje starosće a lubosće Božeje za swój lud. Stan sluba bě wot Mójzesa tež twarjeny po wobrazu njebjeskeho stana, kotryž bě jemu Bóh pokazał. W tymle njebjeskim stanje běchu zapołožene swědčenja Božeje sprawnosće, kotraž přestupjerjow zakonja khosta. — 6. t. r. w duchownej drasće.

7. A jene ze štyrjoch žiwjatow poda sedmim jandźelam sedm złotych mjedźeńcow, połnych hněwa Boha žiweho wěki na wěki.*

8. A napjelnjeny bu templ z kadom* wot majestosće Božeje a wot jeho mocy, a nichtó njemóžeše zastupić do templa, hač bu dokonjanych sedm ćwilow sedm jandźelow.**

STAW XVI.

Při wulinjenju sedm mjedźeńcow na zemju, morjo, kužoły, słónco, sydło zwěriska, na Eufrat a powětr, nastawaja mnohe ćwile na zemi.

A słyšach wulki hłós z templa,* kiž praješe sedmim jandźelam: Dźiće a wulińće sedm mjedźeńcow hněwa Božeho na zemju.**

2. A woteńdźe prěni a wuliny swoju mjedźeńcu nad zemju,* a wudyri zły a přehrozny brjód na čłowjekach, kotřiž mějachu znamjo zwěriska, a na tych, kotřiž běchu so modlili k jeho wobrazej.**

3. A druhi jandźel wuliny swoju mjedźeńcu nad morjo, a bu krej jakož [krej] mortweho,* a kóžde žiwe byće wumrě w morju.

4. A třeći wuliny swoju mjedźeńcu nad rěki a nad kužoły wodow, a bu krej.*

5. A słyšach jandźela wodow prajić: Sprawny sy, Knježe, kiž sy a kiž běše, swjaty, kiž to wusudźi;

6. Dokelž su krej swjatych a profetow přeliwali, a sy krej jim pić podał; přetož su toho hódni.*

7. A słyšach druheho z wołtarja* sem prajić: Zawěsće, Knježe Božo wšohomócny, wěrne a sprawne su twoje sudy.

8. A štwórty jandźel wuliny swoju mjedźeńcu nad słónco, a date bu jemu z horcotu ćwilować čłowjekow a wohnjom.

9. A palachu so čłowjekojo z wulkej horcotu,* a hanjachu mjeno Boha, kotryž měješe móc nad te ćwile, a nječinjachu pokuty, zo bychu dali jemu česć.**

10. A pjaty jandźel wuliny swoju mjedźeńcu nad sydło zwěriska,* a zaćěmni so jeho kralestwo, a rozkusowachu sebi jazyki pře bolosć,**

11. A hanjachu Boha njebjes pře swoje bolosće a rany* a nječinjachu pokuty za swoje skutki.

---

7. Jene ze sedm žiwjatow, kotrež cyłu žiwu stwórbu zastupichu (4, 6), poda jandźelam mjedźeńcy z hněwom Božim napjelnjene, kiž měješe so na cyłu žiwu stwórbu wulinyć. Stwórba připóznaje tak rjec Božu sprawnosć a podćisnje so jej. — 8. Kad pokazuje na njepřistupnu móc a majestosć Božu, w kotrejž Bóh w njebjesach bydli. 2. Mójz. 40, 32. ** Móc a majestosć Boža je w hněwje, tohodla njemóže ju nichtó znjesć, nichtó so k njej bližić, dóńž njebudźe spokojena z dokonjenjom sprawnych khostani.

XVI. 1. Ćwile sedm mjedźeńcow su podobne tamnym, kotrež so ze sedmi trubami připowědowachu a kotrež maja so nad zemju, morjom, wodami a hwězdami při spočatku poslednjeho suda stać; tola tele jako poslednje su wjele hórše; tamne potrjechichu jeno třeći dźěl zemje a jeje wobydlerjow, tute wšitkich, kotřiž zwěrisku słužachu a cyłe morjo a wšo, štož bě w nim žiwe. — Hłós, kotryž Jan zasłyša, bě hłós Boži. ** t. r. wšo, štož pod zemju rozemimy, tež słónco jako swětło zemje a powětr. — 2. t. r. na kruty kraj. ** Tale ćwila dopomnja na šestu egiptowsku. 2. Mójz. 9, 9. — 3. Cyłe morjo bu čorna, zhniwa zewrjena krej. — 4. Tale ćwila dopomnja na prěnju egiptowsku. — 6. Jandźel, kotryž je nad wodu stajeny, khwali sprawnosć Božu, kotraž přisłušnje khosta; njewinowatu krej su přeliwali, z krewju maja za to swoju lačnosć napojeć. — 7. Wot wołtarja, hdźež prjedy 6, 10 duše morjenych so prašeć słyšachmy, čohodla so jich krej njewjeći, zaklinči khwalba sprawnosće Božeje, dokelž so to nětko stawa. — 9. Spomóžna móc słónca přewobroći so do škódneje. ** Poslednje słowa poćahuja so na wšitke štyri ćwile, tež same ćežke domapytanja njepohnuja čłowjekow k pokuće a k słužbje Božej. — 10. Tři poslednje ćwile zniča antikhrystowe kralestwo a jeho hłowne město Babel; najprjedy přińdźe na jeho kralestwo bolostna ćma; tohodla zběha so satan ze swětom k posledniemu bědźenju přećiwo Bohu, kotryž to dowoli; w tutom bědźenju zahubi so Babel z cyłym Khrystusej přećiwnym swětom ze surowym zemjeršenjom. ** Jakož bu Egiptowska (2. Mójz. 10, 21) spodźiwnje zaćěmnjena, tak zaćěmni so tež w najposlednišim času swěta zemja; tale ćma pak budźe čłowjekam surowu bolosć přihotować. — 11. Ćwile prěnjeje mjedźeńcy traja dale, a zda so, zo ćwile jena po druhej njepřikhadźeja jakož při ćwilach trubow, ale zo při zastupjenju pozdźišich tež wšitke prjedawše dale traja; a tola čłowjekojo nječinja pokuty.

12. A šesty jandźel wuliny swoju mjedźeńcu nad tamnu wulku rěku Eufrat, a wusuši jeje wodu, zo bu puć přihotowany kralam wot słónca skhadźenja.*

13. A widźach [wuńć] ze rta zmija a ze rta zwěriska a ze rta falšneho profety tři nječiste duchi podobne žabam.*

14. Přetož su to duchi djabliskow, kotrež dźiwy činja, a khodźa ke kralam cyłeje zemje, zo bychu jich zhromadźili na wójnu za wulki dźeń wšohomócneho Boha.*

15. Hlej, du jako paduch. Zbóžny, kiž kedźbuje a stražuje swoju drastu, zo by nahi njekhodźił, a zo bychu njewidźeli jeho hańby.* Mat. 24, 43; Luk. 12, 39; wyše 3, 3.

16. A zhromadźi jich na město, kotrež rěka hebrejscy Armagedon.*

17. A sedmy jandźel wuliny swoju mjedźeńcu nad powětr, a wuńdźe wulki hłós z templa a tróna, kiž praji: Stało so je.*

18. A nastachu błyskanja a wołanja a hrimanja, a zemjerženje nasta wulke, kajkež ženje njebě, kaž dołho čłowjekojo běchu na zemi, tajke zemjerženje, tak wulke.

19. A roztorhnjene bu wulke město* do třoch dźělow, a města pohanow padnychu, a wulki Babylon přińdźe do pomjatka před Bohom, zo by jemu dał keluch wina swojeho suroweho hněwa.

20. A kóžda kupa so zhubi, a hory njebuchu namakane.

21. A wulke krupy jakož centnaŕ ćežke padachu z njebjes na čłowjekow,* a hanjachu Boha čłowjekojo čwile krupow dla, dokelž bě wulka přejara.

STAW XVII.

Kurwa abo Babylon woblečena ze wšelakim debidłom, a wopiła z krewju martrarjow, sedźi na zwěrisku ze sedmi hłowami, a dźesać rohami; to wšitko wujasnja tu jandźel.

A přińdźe* jedyn ze sedmich jandźelow, kotřiž mějachu sedm mjedźeńcow, a rěčeše ze mnu, prajo: Pój, pokažu tebi wotsudźenje wulkeje kurwy, kotraž sedźi nad mnohimi wodami,**

---

12. Eufrat ze swojej hłubokej wodu zadźěwaše narańšim kralam puć k druhim krajam a kralam, nětko pak wuskhnje, a kralojo z rańšeho kraja móža so zjednoćić a sebi z tym puć k swojemu zhromadnemu zahubjenju přihotować. — 13. Satan (zmij), Khrystusej napřećiwny swět (zwěrisko) a zełhana wědomosć (falšny profeta) zrodźa ze sebje nječiste žadławe duchi, žabam podobne, z kotrymiž kralow zemje k wójnje přećiwo Bohu šćuwaja a hromadźa. Na žaby su podobne, kotrež su w bahnje spłodźene a žiwe, nahle so naduwaja a ze swojim rjechtanjom wulku haru činja; tak tež tamni šćuwarjo; hač runje nječisći, njerozomni, njewědomi, ze swojim herjekanjom přećiwo Bohu so naduwaju. — 14. Dźeń, na kotrymž so k bitwje přećiwo kralestwu Božemu zhromadźa, je za nich sudny dźeń. — 15. Při naspomnjenju sudneho dnja napomina swjaty Jan, zo bychu na Khrystusowy njenadźity přikhad přihotowani byli a w drastu sprawnosće woblečeni wohańbjenju, t. r. wěčnemu khostanju ćekli. — 16. Bóh zhromadźi njepřećelow při horje Magedon, na městnje, hdźež buchu Kanaanitojo wot Israelitow zbići. Sudn. 5, 19. Jako Kanaanitojo, tak nadeńdu tež kralojo cyłeje zemje swój Armagedon, t. r. městno zahuby. — 17. Sedmy jandźel wuliny swoju mjedźeńcu do powětra, a hnydom nasta błyskanje, hrimanje, krupy, šumjenje a zemjerženje; a hłós da so słyšeć, kiž zawoła: stało so je, mjenujcy štož bě so jandźelam poručiło. — 19. Wulke město je tosame, kotrež so mjenuje wulki Babylon, hłowne město swětoweho, Khrystusej přećiwneho kralestwa poslednjeho časa, a z hłownym městom padnu tež druhe města tamneho kralestwa. — 21. Při zemjerženju ćěka čłowjek z městow na kraj, ale tu padaja na njeho surowe krupy, a hory a kupy so zhubja; nihdźe njenamaka čłowjek wućeka a tola nječini pokuty.

XVII. 1. Jako njepřećelojo Khrystusoweho kralestwa wopisowachu so w stawach 12—16 zmij, zwěrisko z morja, t. j. Khrystusej napřećiwne swětowe kralestwo poslednjeho časa, nawjedowane wot antikhrysta, a tutomu zwěrisku podćisnjene zwěrisko ze zemje, t. j. falšny profeta. To je wo prawdźe tamny puć, na kotrymž chcedźa njepřećelojo kralestwo Bože zničić. Djaboł zběha so wot wšoho spočatka přećiwo njemu; a jemu pomhatej swětowe kralestwo a falšna wědomosć. W st. 17, 1—20, 6 so nětko khostanje tychle njepřećeli wopisuje. We wulkotnych wobrazach pokazuje so s. Janej sud nad Babylonom, hłownym městom poslednjeje swětoweje mocy, a wjeselo w njebjesach nad tym (17, 1—19, 10). Po zjewjenju Knjeza sudźi so antikhryst a falšny profeta (19, 11—21) a potom nakhwilnje satan, kotryž so na tysac lět wuwjaza. Z tutym wuwjazanjom počina so za cyrkej čas pokoja (20, 1—6). ** Wulka kurwa je hłowne město Bohu napřećiwneho kralestwa poslednjeho časa,. hl. 14, 8.

2. Z kotrejž su kurwili kralojo zemje,* a buchu wopojeni, kotřiž bydla na zemi, z winom jeje njekmanstwa.
3. A wotnjese mje w duchu do pusćiny,* a widźach žónsku, kotraž sedźeše na šarlachowym zwěrisku, połnym mjenow hanjenja, kotrež měješe sedm hłowow a dźesać rohow.**
4. A žónska bě woblečena w purpur a šarlach a pozłoćena ze złotom a z drohotnymi kamjenjemi a z parlemi, a měješe złoty keluch w swojej rucy, połny žadławosće a nječistoty jeje kurwaŕstwa,*
5. A na jeje čole bě mjeno napisane: Potajnstwo,* Babylon wulki, mać kurwaŕstwow a žadławosćow zemje.**
6. A widźach žónsku wopiłu z krewju swjatych a z krewju martrarjow Jězusowych, a dźiwach so wuhladawši ju z wulkim dźiwanjom.*
7. A rjekny mi jandźel: Přečo so dźiwaš?* ja powěm ći potajnosć žónskeje a zwěriska, kotrež ju njese, kotrež ma sedm hłowow a dźesać rohow.
8. Zwěrisko, kotrež widźeše, bě a njeje, a wzběhnje so z hłubiny a póńdźe do zahuby, a dźiwać budźa so, kotřiž na zemi bydla, kotrychž mjena zapisane njejsu w knizy žiwjenja wot stworjenja swěta sem, widźicy zwěrisko, kotrež bě a njeje.*
9. A tu je rozom, kotryž ma mudrosć.* Sedm hłowow je sedm horow, nad kotrymiž žónska sedźi a sedmjo kralowje.**
10. Pjećo padnychu, jedyn je, a druhi hišće njepřińdźe, a hdyž přińdźe, ma wón krótki čas wostać.*

---

2. t. r. kralojo a ludy dachu so wot tohole města k wšelakim skutkam přibóžstwa zawjesć a hrěšachu po jeho přikładźe z njekmanym žiwjenjom. — 3. Hižo to, zo bu swj. Jan do pusćiny přesadźeny, pokazuje na zapusćenje, kotrež na město čakaše. ** Zwěrisko je tosame, kotrež so 13, 1—8 wopisnje a pohansku swětowu móc znamjenja. Žónska sedźi na zwěrisku, t. r. hłowne město knježi w swětowym kralestwje. Šarlachowa barba dopomnja na krej, t. r. na surowosć, z kotrejž je kóždy hač do krewje ćěsnosćeny, kiž z nim njedźerži, ale so jemu napřećiwja. Połne mjenow hanjenja je zwěrisko, t. r. swětowe kralestwo poslednjeho časa budźe Boha hanić a za sebje bóžsku česć žadać. — 4. Žónska je wupyšena ze wšej móžnej swětnej krasu, a ma w rucy keluch, „w kotrymž z winom hněwa swojeho kurwaŕstwa napoješe wšitke narody“ (14, 8); keluch je tak rjec napjelnjeny z kurwaŕstwom; znamjenja to wabjacu móc žónskeje, z kotrejž je mnohich k hrěšnemu žiwjenju zawjedła. — 5. Jasnišo hišće, dyžli pycha, pokazuje mjeno, kotrež ma žónska na čole, na jeje wabjacu móc; mjeno bě pótajne, t. r. mjeno, z kotrymž so mjenuje, njesłuša jej, ale ma rěkać: Wulki Babylon, dokelž je a budźe na kóncu wšoho časa za cyrkej a swět tosame, štož bě něhdy woprawdźity Babylon w starym času, kotryž so w złósćiwej njeposłušnosći přećiwo Bohu zběhny. ** Mać wšoho kurwaŕstwa rěka, dokelž druhe města ze swojim přikładom k přibóžstwu a kurwaŕstwu zawjeduje. — 6. Swoju krewjelačnosć je město nasyćiło z krewju swjatych, kotřiž swědčachu za Khrystusa, tak zo je wopiłe wot njeje. — 7. Potajnosć žónskeje a zwěriska, kotrež ju njeseše, zbudźi w Janje wulke dźiwanje, dokelž zwěrisko drje bě hižo widźał (staw 13), ale nětko wuhlada na nim žónsku sedźacu. — 8. Zwěrisko, kotrež Jan wuhlada, běše a njeje nětko, a wzběhnje so něhdy z hłubiny, t. j. z hele, wožiwi a budźe z djabołskej mocu wuhotowane, ale potom budźe na wěki zatamane. Nad nim dźiwaju so wšitcy wobydlerjo zemje, kotřiž wot spočatka wot Boha k zbóžnosći powołani njejsu. — 9. K wujasnjenju a zrozemjenju potajnosće je rozom trěbny a to rozom, kotryž je wjedźeny, rozwučeny wot Ducha Božeho, wot kotrehož wšitka mudrosć wukhadźa. ** Zwěrisko je poslednje swětowe kralestwo, wot antikhrysta wobknježene. Tole kralestwo běše jónu, a njeje nětko, ale přińdźe z nowa z hłubiny. Sedm hłowow, na kotrychž žónska sedźi, je sedm horow a sedm hłowow, tak daloko, jakož zwěrisku słušeja, je sedm kralow. Hora płaći za sydło mocy, knježstwa. Po tajkim žónska, hłowne město Khrystusej napřećiwneho kralestwa, sedźi na sedmich horach, t. r. je žadławy, smjerdźacy płód wšitkich prjedawšich Bohu a křesćanstwu napřećiwnych prócowanjow, a sedm kralow su sedmjo knježerjo, kotřiž su we wšelakich časach tamne bjezbóžne prócowanja nawjedowali, a kotřiž něhdy swoju złósć w jenym zjednoća, kiž budźe wěrny antikhryst. — 10. Pjeć tutych knježeŕstwow je padnyło, t. r. je přewinjenych, mjenujcy: egiptowske, assyriske, babylonske, medo-persiske a macedonske; jene, romske, nětko wobstoji w času s. Jana, druhe t. r. sedme knježeŕstwo, kotrež po zahojenju smjertneje rany, kotruž romske knježeŕstwo přez křesćanstwo dósta, so zběhnje, je swětowa móc, kotraž w nowišim času přećiwo křesćanstwu wustupuje a so rozšěrja w nětčišim času. Hdy tale bjezbóžna złósć swój najwyšši stopjeń dosahnje, kak dołho jej Bóh hišće přiběrać da, njewěmy.

11. A zwěrisko, kotrež bě a njeje, je samo wosme a ze sedmich je a do zahuby dźe.*

12. A dźesać rohow, kotrež wuhlada, su dźesaćo kralojo, kotřiž kralestwa hišće njedóstachu, ale móc jako kralojo na jenu hodźinu dóstanu ze zwěriskom.*

13. Ći maja jenu mysl, a podadźa swoju móc a sylnosć zwěrisku.*

14. Ći budźa wojować z Jehnjećom, a Jehnjo přewinje jich, dokelž je knjez knjezow a kral kralow, a kotřiž su z nim powołani, wuzwoleni a wěriwi.*

1. Tim. 6, 15; niže 19, 16.

15. A rjekny mi:* Wody, kotrež widźeše, hdźež kurwa sedźi, su ludy a narody a rěče.

16. A dźesać rohow, kotrež widźeše na zwěrisku, ći budźa hidźić kurwu, a wopušćenu sčinja ju a nahu, a jeje mjaso zežeru a samu z wohnjom spala.*

17. Přetož Bóh poda jim do wutrobow, zo bychu činili, štož so jemu spodoba, a podali swoje kralestwo zwěrisku, hač so dokonja słowa Bože.*

18. A žónska, kotruž widźeše, je wulke město, kotrež ma knježstwo nad kralemi zemje.

STAW XVIII.

Pad Babylona, sud, čwile a wjećenja, kotrychž dla budźa kralojo a kupcy zemje, prjedy jemu přiwisni, hórcy žarować, njebjo pak, japoštołowje a profetowje so radować.

A po tom widźach druheho jandźela z njebjes zestupowaceho, kotryž měješe wulku móc, a zemja bu rozswětlena wot jeho krasnosće.*

2. A zawoła ze sylnym hłosom prajo: Padny, padny Babylon wulki a bu wobydlenje djabliskow a straža wšoho njecisteho ducha a straža wšoho ptačstwa njecisteho a wohidneho,*

3. Dokelž z wina hněwa jeho kurwaŕstwa su pili wšitke narody, a kralojo zemje su z nim kurwili, a kupcy zemje z mocy jeho wjeselow so wobohaćili.*

---

11. Hdyž sedme kralestwo najwyšši stopjeń bjezbóžnosće dosahnje, přińdźe wosme, ze sedmich prjedawšich zrodźene, najhórše, cyłu jich bjezbóžnosć w sebi wopřijace, cyle Bohu přećiwne; tola tež tutó so přewinje a wěčnje zahubi, a z nim změje wša Bohu napřećiwna swětowa móc swój kónc. — **12.** Dźesać rohow je dźesać kralow, t. r. wjele kralow; hłowne Khrystusej přećiwne kralestwo rozpadnje do wjacy kralestwow, kotrež pak budźa wšitke knježstwu zwěriska podćisnjene. Króny na dźesać rohach, jakož 13, 1, tudy njewidźimy, dokelž tući kralojo njebudźa samostatni, ale stoja pod zwěriskom, antikhrystom, z nim a pod nim jeno kraluja a to jeno krótki čas. — **13.** Tući su w njepřećelnym zmyslenju přećiwo Bohu přezjene a swoju cyłu móc podadźa zwěrisku, zo by wojowało přećiwo Bohu a jeho cyrkwi. — **14.** W tomle wojowanju předobudźe jich Jehnjo, dokelž je knjez knjezow a kral kralow. Dobyć a so nad dobyćom radować budźa tež, kotřiž su wot njeho powołani a wuzwoleni a we wěrje do njeho swěrni wostali. — **15.** Hač dotal bě jandźel zwěrisko, hłowy a rohi wujasnił, nětko wopisuje tež wotsud žónskeje, hłowneho města, kotrež je srjedźina cyłeho tamneho Bohu napřećiwneho žiwjenja; wody su wobraz ludu, wšitke ludy so w nim zhromadźeja. — **16.** Swětowa móc po tajkim hłowne město samo zahubi, dokelž njeznjese wulku móc hłowneho města; tohodla je wopušći, a wurubi wšeje pychi, tak zo budźe jako nahe, a bjez mjasa, a na posledku je jako hrozny kosćowc spala. — **17.** Bóh to wšo tak mudrje wjedźeše, zo běchu kralojo w přezjednosći swoje knježstwo zwěrisku podali, a tak ze zjednoćenymi mocami žónsku, t. j. hłowne město, kotrež bě jim ze swojim mócnym wliwom wobćežne, zahubili. Z tym so dokonjeju słowa Bože, t. r. wěšćenja Bože.

XVIII. **1.** Sylny, jasnje so błyšćaty jandźel je wot Boha pósłany, zo by nowy skutk sprawnosće Božeje, zapusćenje Babylona swětej wozjewił. Zničenje Babylona je hłowny podawk w stawiznje kralestwa Božeho na zemi, z kotrymž so křesćanstwu napřećiwny swět a jeho wjeŕch sudźić započnje, tohodla rudźi so nad tym wšitko, štož je hdy tomule městu słužiło. — **2.** Jandźel wozjewja podawk, kotryž ma so hnydom stać, jako by so runje dokonjał; prjedy tak pyšne město je nětko wohidna hromada rozpadankow, wopušćena wot čłowjekow, w kotrejž jeno djabliska, wšelake njecište duchi a žadławe ptaki přebywaja. — **3.** Wina zapusćenja je přibóžstwo, kotrež so w njecistoće, njepoměrnosći a we wšelakich njesprawnosćach wopokazowaše, kotrež so z bohatstwom wobeńdu, jakož wšelake pyšnosće w drasće a w cyrobje a w bydlenju, k čomuž kupcy přinošuja, a z čimž so sami wobohaćeja.

4. A słyšach druhi hłós z njebjes, kiž praji: Wuńdźće z njeho, mój ludo, zo byšće dźěła njeměli jeho hrěchow, a z jeho čwilow njedóstali.*

5. Dokelž dóńdźechu jeho hrěchi hač k njebju, a dopomni so Knjez na jeho njesprawnosće.

6. Zapłaćće jemu, jakož tež sam* wam poda, a dwójcy jemu dajće dwoje po jeho skutkach; w keluchu, w kotrymž wam nala, nalejće jemu dwójcy.

7. Kelkož je so khwalił a we wjeselach přebywał, telko dajće jemu čwile a zrudoby, dokelž w swojej wutrobje praji: Sedźu jakož kralowna, a wudowa njejsym, a zrudoby njewohladam.* Is. 47, 8.

8. Tohodla na jenym dnju přińdu jeho čwile, smjerć a žarowanje a hłód, a z wohnjom so spali, dokelž sylny je Bóh, kotryž budźe je sudźić.*

9. A płakać budźa a žałosćić nad nim kralojo zemje, kotřiž su z nim kurwili a w radosćach žiwi byli, hdyž wuhladaja kur jeho spalenja,*

10. Nazdala stojicy pře bojosć jeho čwilow prajicy: Běda, běda wulke město Babylon, to mócne město, dokelž w jeničkej hodźinje přińdźe twój sud.

11. A kupcy zemje budźa płakać a so rudźić nad nim, dokelž jich twory njebudźe nichtó dale kupować.*

12. Twory ze złota a slěbra a drohich kamjeni a parlow a płatu a purpura a židy a šarlacha a wšelake thyijowe drjewo, a wšitke sudowja ze słonoweje kosće a wšitke sudowja z drohich kamjeni a z mjedźe a železa a marmora,

13. A cymta a wonjadłow a žalby a worucha a wina a wolija, a běleje muki a pšeńcy a howjadow a wowcow, a koni a wozow a wotročkow a duši čłowjekow.

14. A sad k slědnosći twojeje duše* tebi woteńdźe, a wšitko tučne a krasne zahiny za tebje, a dale je wjacy njenańdu.

15. Předawarjo toho, kotřiž so wobohaćichu, budźa daloko wot njeho stać pře bojosć jeho čwilow, płakajcy a so rudźicy,

16. A prajicy: Běda, běda to wulke město, kotrež bě woblečene w ćeńke rubno a purpur a šarlach a pozłoćene bě ze złotom a drohimi kamjenjemi a parlemi,

17. Dokelž w jeničkej hodźinje bu zapusćene tak wulke bohatstwo. A kóždy prawidłaŕ a kóždy, kiž po jězorje jězdźi, a łódźnicy a kotřiž na morju dźěłaju, stojachu z daloka,

18. A wołachu widźicy městno jeho spalenja prajicy: Kotre bě runja tomule wulkemu městu?

19. A sypachu proch na swoje hłowy a wołachu płakajcy a so rudźicy prajicy: Běda, běda, to wulke město, w kotrymž so wobohaćichu wšitcy, kotřiž měјachu

---

4. Tónle hłós njeje hłós Boži, ale jandźela, kotryž tu rěči w mjenje Božim; sprawnych z nim napomina, zo bychu město wopušćili a tak dźěła njedóstali na khostanjach Božich. — **6.** t. r. Babylon. — **7.** Njebjeski hłós wobroća so nětko na antikhrysta a na wšitkich wjeŕchow, kotřiž po Božej radźe město zapusćeja, zo bychu so nad nim wjećili a dwójcy jemu wotrunali, štož bě prjedy druhim złeho činiło; tež ze swojimi hofartnymi nadźijemi je sebi ćežke khostanja zasłužiło, so khwalicy, zo budźe stajnje nad ludami kralować a zo časa njedočaka, w kotrymž budźe runja wudowje žarować. — **8.** Ze štyrjomi čwilemi budźe domapytane, ze smjerću, kotraž ludne město wuludźa, ze žarowanjom, kotrež so ze smjerću rozšěrja, z hłodom, kiž ma prjedawše kwasowanja khostać a z wohnjom, kiž je do popjeła přewobroći. — **9.** Tamni wjeŕchojo, kotřiž prjedy z městom kwasowachu, potom pak je hidźachu, budźa nětko žałosćić, wuhladawši sud Boži, kiž tak nahle khosta tamne město, kotrež bě jim telko wokřewjenjow podawało. Strach njedowoli jim, bliže přistupić, ale nazdala płakaja. — **11.** Babel njeje po tom, štož so dale naspomina, překupske město, dokelž same kupuje, a kupcy žaruja tohodla nad jeho padom, dokelž jim ničoho dale njewotkupi, wšelake tudy mjenowane twory słuža jeničcy k pyšnemu žiwjenju, k pyšnemu debjenju ćěła, drasty, wobydlenjow, jědźi a zwonkowneho žiwjenja, ke kotremuž wozy a konje a wšelako słužownistwo słuša, mjez kotrymž su tež tajcy, kotřiž su po swojej duši, t. r. po swojich duchownych mocach druhich wotročcy. — **14.** Wšelaki słódki sad, za kotrymž twoja duša horcy žadaše, a wšitke khłóšćeńki, z kotrymiž so prjedy wokřewješe, su so za tebje minyłe.

łódźe na morju, z jeho pokładow, dokelž w jenej hodźinje bu wutupjene.

20. Raduj so nad nim, njebjo a swjeći, japoštołojo a profetojo, dokelž sudźił je Bóh waš sud nad nim.*

21. A jedyn sylny jandźel zběhny kamjeń, jakož wulki młynski, a ćisny do morja prajo: Tak zdobom budźe powalene Babylon wono wulke město, a njebudźe dale namakane.*

22. A hłós harfarjow a hudźbnikow a piskarjow na pišćel a trubu njebudźe słyšany w tebi dale, a žadyn wumjełc kajkehožkuli wumjełstwa njebudźe namakany w tebi dale, a hłós młyna njebudźe słyšany w tebi dale.*

23. A swěca lampy njebudźe so swěćić w tebi dale, a hłós nawoženje a njewjesty njebudźe so słyšeć wjacy w tebi, přetož twoji kupcy běchu knježa zemje, přetož přez twoje kuzłaŕstwo zabłudźichu so wšitke narody.

24. A w nim bu namakana krej profetow a swjatych a wšitkich, kotřiž buchu morjeni na zemi.

STAW XIX.

Swjatym, kotřiž dla sudu kurwy Boha khwala, přihotuje so kwas Jehnjeća, a jandźel njedowoli, zo by so Jan k njemu modlił; zjewi pak so něchtó na konju sedźo z wójskom, tutón je słowo Bože a kral kralow a knjez knježacych, wojuje přećiwo zwěrisku a kralam zemje a jich wójsku, mjez tym zo so ptaki njebjes wołaju, zo bychu jich mjaso žrali.

Po tom słyšach jakož hłós mnohich sylow w njebju wołacych: Alleluja, zbóžnosć a sława a móc je našemu Bohu,*

2. Dokelž wěrne a sprawne su jeho sudy, kiž je sudźił wulku kurwu, kotraž skazy zemju ze swojim kurwaŕstwom, a kiž je wjećił krej swojich słužownikow na jeje rukomaj.*

3. A zas prajachu: Alleluja. A jeje kur wstupuje wěki na wěki.*

4. A padnychu štyri a dwacećo starši a štyri žiwjata a modlachu so k Bohu, kiž na trónje sedźeše, prajicy: Amen, Alleluja.*

5. A hłós z tróna wuńdźe, kiž praji: Khwału dawajće našemu Bohu, wšitcy jeho słužownicy a kotřiž so jeho bojiće, mali a wulcy.*

6. A słyšach jako hłós wulkeje syły a jako hłós mnohich wodow a jako hłós wulkich hrimotow wołacych: Alleluja, dokelž kraluje Knjez naš wšohomócny Bóh.

20. Mjez tym zo wšitcy, kotřiž běchu město k swojemu wobohaćenju wužiwali, kupcy a kotřiž po morju wšelake drohe wěcy přiwožowachu, nazdala stojicy nad nahłym zapusćenjom města płakaju, namołwjeja so wobydlerjo njebjes, zo bychu so wjeselili, zo je Bóh sprawnje sudźił jich suroweho potłóčerja. — 21. Jandźel chce pokazać, kak nahle budźe město zapusćene; jakož ćežki kamjeń, do bjezdna morja ćisnjeny, so nahle zhubi, tak nahle budźe tež město zničene, a žiwjenje, zjawne a swójbne, wjeselo a wokřewjenje přestanje, wšitko wotemrje. — 22. Třoja přičina nahłeho zapusćenja so wosebje mjenuje, mjenujcy pyšnosć, kotrejž bě bohate město podate, njepřestawajcy nowe twory kupujcy, překupcy hromadźachu njesměrne bohatstwa; nječistota, ke kotrejž wjeŕchow a ludy zawjedźe; a njepřećelstwo přećiwo wěriwym, wosebje přećiwo profetam a swjatym, kotrychž morjachu.

XIX. 1. Babel, wulke srjedźišćo bjezbóžneho swěta je zapusćene, to je započatk poslednjeho suda nad djabołskimi mocami. Na tom wjesela so njobjeske syły a khwala Božu wšohomóc a sprawnosć, dokelž přewinu so wšitcy njepřećelojo Boži a kralestwo Bože so wobkrući. Alleluja je hłós dźakowneho wjesela. — 2. t. r. khosta tamnu, kotraž je krej jeho słužownikow njesprawnje rozliwała. — 3. t. r. kur spalnišća, na kotrymž bě město stało; město wostanje zapusćene, a we wšitkich časach spóznaja so znamjenja tohole zapusćenja. — 4. Z khwalbu njebjeskich zjednoćeja so starši a žiwjata, trón wobdawace. — 5. Přičina khwalbneho spěwa je dwoja: Bóh ma zasy knježstwo swěta w swojej wšohomócnej rucy, kotrež chcyše djaboł ze swojim přiwiskom jemu wutorhnyć, a kwas Jehnjeća je so přibližił; wobě přičinje widźa swjeći w bliskim přichodźe a tohodla so wjesela; kwas Jehnjeća je přikład Khrystusowy; njewjesta je cyrkej poslednjeho časa, žónska z hwězdowej krónu. W pusćinje je so přihotowała, t. r. w času ćerpjenjow je Khrystusej swěrna wostała, wot hrěchow so wučisćiła a z póććiwosćemi so debiła. Za to dóstanje něčko wot swojeho nawoženje drastu z běłeho ćeńkeho płatu, kotryž dobre skutki wěriwych woznamjenja.

7. Wjeselmy a radujmy so a dawajmy jemu khwału, dokelž přińdźe kwas Jehnjeća a jeho mandźelska je so přihotowała.

8. A date bu jej, zo by so wodźeła z płatom swětłym a běłym, přetož płat su wosprawnjenja swjatych.

9. A rjekny mi:* Napiš: Zbóžni, kotřiž su na kwas Jehnjeća powołani. A praji mi: Tute słowa Bože su prawe.
Mat. 22, 2; Luk. 14, 16.

10. A padźech k jeho nohomaj, zo bych so k njemu modlił. A praji mi: Hladaj, zo by to nječinił; sobusłužownik sym twój a twojich bratrow, kotřiž maja swědčenje Jězusowe; k Bohu so modl. Přetož swědčenje Jězusowe je duch wěšćenja.*

11. A widźach njebjo wotewrjene, a hlej, běły kóń, a kiž sedźeše na nim, rěkaše Swěrny a Wěrny, a ze sprawnosću sudźi a wojuje.*

12. Jeho woči pak jako płomjo wohnja, a na jeho hłowje wjele dejmantow, a měješe mjeno napisane, kotřež nichtó njeznaješe khiba wón sam.*

13. A woblečeny bě w drastu pokrjepjenu z krewju* a rěka jeho mjeno Słowo Bože.** Is. 63, 2.

14. A wójska, kotrež su w njebjesach, sćěhowachu jemu na běłych konjoch, woblečene w swětły a čisty płat.*

15. A ze rta jeho wukhadźa mječ z wobeju stronow wótry, zo by z nim zbił narody. A budźe knježić nad nimi ze železnym prutom, a wón tepta winowu prasu suroweho hněwa wšohomócneho Boha.* Ps. 2, 9.

16. A ma na drasće a na swojim bjedrje napisane: Kral kralow a Knjez knježacych. 1. Tim. 6, 15; wyše 17, 14.

17. A widźach jeneho jandźela stojaceho w słóncu, a zawoła z wulkim hłosom prajo wšitkim ptakam, kotrež lětachu přez srjedźinu njebja: Pójće a zhromadźće so k wulkej wječeri Božej,*

18. Zo byšće jědli mjaso kralow, a mjaso wyššich a mjaso sylnych, a mjaso koni a sedźacych na nich, a mjaso wšěch swobodnych a słužownych, a móličkich a wulkich.

---

9. Jandźel poruča Janej, zo by słowa napisał a tak na wšitke časy zawěsćił; ważnosć tutych słowow so tež hišće z tym wuzběhuje, zo so přistaji, zo su to słowa, wot Boha wukhadźace. — **10.** Jan padnje před jandźelom na kolena, dokelž ma jeho za Boha. Jandźel tomu wobara, dokelž je tež sam jeno słužownik Boži, jakož druzy wěriwi, kotřiž swědčenjam, t. r. wěrnosćam Khrystusowym wěrja, runje tak derje wo nim wěšćenym jakož wot njeho wopowědowanym. Swědčenje Jězusowe je duch wěšćenja, t. r. hdźež je tale wěra do Khrystusowych wěrnosćow, tam wěri so tež do wěšćenjow, kotrež přikhad Khrystusowy k sudej a jeho wěčne kralestwo připowědaju, tak spóznawa kóždy wěriwy křesćan ze swojej wěru přichodny čas, ma ducha wěšćenja. — **11.** Babel, srjedźišćo bjezbóžneho swěta, kotrež bě so do swětoweho knježstwa z antikhrystom dźěliło, je spalene, nětko knježi tutón sam, bjezbóžnosć w swěće přiběra a swjata cyrkej přesćěha so z wulkej surowosću; hdyž je tuta najwyšši stopjeń docpěła, přińdźe Khrystus z njebjes, zo by, jakož bě hižo 16, 16 připowědźene, wojujo njepřećela předobył, a swoju cyrkej pokojał. Běły kóń pokazuje na wěste dobyće; Khrystus rěka Swěrny a Wěrny, dokelž so w nim wšitke slubjenja a hroženja Bože dopjelnja, a dokelž swojich njepřećelow sprawnje sudźi. — **12.** Z płomjenitymaj wočomaj pruhuje wutroby a jěrchenje a póžěra swojich přećiwnikow. Dejmanty ma na hłowje, dokelž je kral wšitkich kralow. Mjeno, kotrež nichtó njeznaje, pokazuje na jeho njezapřijomne bóžske byće, kotrež so docyła spóznać a prawje pomjenować njeda. — **13.** t. r. z krewju předobytych njepřećeli. ** t. r. syn Boži. — **14.** Njebjeske wójska su jandźelojo, tež woni sedźa na běłych konjoch, dokelž ćahnu k dobyću; jich běła, čista drasta pokazuje na jich čistosć a swjatosć, njejo z krewju pokrjepjena, dokelž Knjez wojuje, jandźelojo su jeno swědkojo wojowanja a Knjezoweho dobyća. — **15.** Jeho jenička bróń je jeho wšohomócne słowo, runja wótremu mječej (přir.: 1, 16; 2, 12; 2. Thess. 2, 8), z nim wšitke jemu napřećiwne ludy přewinje, nad kotrymiž budźe potom knježić z krutosću, jako jenički knjez, a budźe mjenowany kral kralow, knjez knježacych, dokelž je tež sam teptał jězor suroweho hněwa, t. r. je sudy rozhněwaneho Boha dokonjał a njepřećelow zbił. — **17.** Jandźel připowěduje přewinjenje zwěriskow a jeju wójska. Wón stoji w słóncu, t. r. w jasnym błyšću, sławnemu dobyću přiměrjenym. Wječeř Boža, ke kotrejž so ptaki njebjes přeprošuja, je druha hrózbna strona kwasa Jehnjeća (rj. 9). Kotřiž njeběchu přišli na kwas Jehnjeća, tych zežeru nětko samych ptaki njebjes.

19. A widźach zwěrisko a kralow zemje a jich wójska zhromadźenych, zo bychu wójnu wjedli z tym, kotryž sedźeše na konju, a z jeho wójskom.*

20. A jate bu zwěrisko a z nim falšny profeta, kiž bě před nim činił znamjenja, z kotrymiž zawjedźe tych, kotřiž dóstachu znamjo zwěriska, a kotřiž so modlachu k jeho wobrazej. Žiwaj buštaj tutaj dwaj ćisnjenaj do jězora ze šwablom so palaceho wohnja.

21. A druzy buchu morjeni z mječom na konju sedźaceho, kotryž wukhadźa ze rta jeho a wšitke ptaki buchu nasyćene z jich mjasom.

STAW XX.

Zwjazaneho zmija abo djaboła zastorči jandźel do bjezdna na tysac lět, w kotrychž budźa duše martrarjow w prěnim wot-mortwych-wstaću z Khrystusom knježić; na to zbudźi wotwjazany djaboł Goga a Magoga, njesměrne wójsko přećiwo lubowanemu městu, ale z njebjeskim wohnjom so póžru; potom wotewrja so knihi a wšitcy mortwi budźa sudźeni po swojich skutkach wot toho, kotryž na trónje sedźi.

A widźach jandźela z njebjes zestupowaceho, kotryž měješe kluč hłubiny a wulki rjećaz w swojej rucy.*

2. A popadny zmija, stareho hada, kiž je djaboł a satan, a zwjaza jeho na tysac lět,*

3. A ćisny jeho do hłubiny a zamkny a zazyglowa nad nim, zo by njezawjedował wjacy narody, hač so dokoni tysac lět,* a po tom ma wón wotwjazany być na krótki čas.

4. A widźach tróny a synychu so na nje,* a sud bu jim daty a duše sćatych Jězusoweho swědčenja a słowa Božeho dla,** a kotřiž so njemodlachu k zwěrisku ani jeho wobrazej, a njepřijachu jeho znamjenja na swojich čołach abo rukach, a wožiwichu a knježachu z Khrystusom tysac lět.

5. Druzy mortwi njewožiwichu, hač so dokoni tysac lět. To je wot-mortwychwstaće prěnje.*

---

19. Z błaznej khrobłosću zwaži so zwěrisko, t. j. antikhryst ze swojim přiwiskom, z dźesaćimi kralemi a jich wójskami wójnu přećiwo kralej kralow započeć; tola wo wojowanju njeje rěče, ale jeno wo přewinjenju njepřećelow Božich. Ze zjewjenjom knjezowym su hižo jeho njepřećelojo zničeni; zwěrisko a falšny profeta ćisnjetaj so žiwaj do wobniweje łuže, t. j. do hele, jeju přiwisk pak, w 18. rj. mjenowani kralojo, a wyškojo a wójsko samo, so morja z wótrym mječom, kotryž ze rta Khrystusoweho wukhadźa, t. j. z jeho mócnym sudnym słowom. Z tym bu zwěrisko zničene, jeho kralestwo, kralestwo swěta powalene, a na jeho město stupi kralestwo syna Božeho a jeho swjatych.

XX. **1.** Hdyž bě Babel padnył a antikhryst ze swojim cyłym přiwiskom zničeny, ma hišće so zmij, satan sudźić, kotryž bě poslednja přičina wšoho, Bohu napřećiwneho wojowanja w swěće. Satan so zwjaza a na tysac lět do bjezdna zamknje, a z tym započina so tysaclětne kralestwo Khrystusowe, čas měra a pokoja za cyrkej, kotraž knježi k spomóženju wšitkich ludow. Wosebity jandźel, kiž w rucy rjećaz dźerži, je wot Boha pósłany, zo by djaboła wujimał. — **2.** t. r. zo by jemu wšu móc wzał na dołhi čas; tysac lět nimamy po słowje zrozemić, ale za dlěje trajacy čas, kotrehož započatk a kónc so postajić njehodźi. — **3.** Satan dyrbješe cyle kruće wujimany być, zo njeby ludy dale ze swojim wšelakorym wliwom kazył a přećiwo Bohu šćuwał. Hrěšić drje cyle njepřestanu, dokelž w mjasu wostanu, ale tak powšitkownje njebudźa hrěšić, dokelž wšitke djabołske wabjenja přestanu. Khrystus budźe ze swojim wliwom knježić, a jeho swěrni budźa bjeze wšoho zadźěwka jemu słužić. Jaty wostanje satan tysac lět, na to dowoli so jemu zas, ale jeno na krótki čas, swoje prjedawše škódne knježstwo wukonjeć. — **4.** Kotřiž so na tróny synychu, su pak swjeći japoštołojo, kotrymž bu to slubjene Mat. 19, 28: „zawěrno praju wam, zo budźeće, kotřiž sće mje sćěhowali, při znowarodźenju, hdyž Syn čłowjeka so posydnje na stole swojeje majestosće, też wy sedźeć na dwanaće stołach,“ pak štyri a dwacećo starši, t. r. zastupjerjo staro- a nowozakońskeje cyrkwje. Sudźić budźa wo hódnosći, a myće, kotrež maja wěriwi w Khrystusowym kralestwje dóstać. ** Jan widźi duše swjatych martrarjow, potom wšitkich, kotřiž zwěrisku słužili njeběchu, to su swěrni wěriwi wšitkich časow, kotřiž w swěće zbóžnosć njepytachu, ale za njebjeskej so prócowachu. — **5.** Tući buchu zas wožiwjeni, t. r. wstanychu wot smjerće, to budźe prěnje wotmortwych-wstaće, a budźa z Khrystusom knježić, a na to přińdźe kónc wšoho, t. j. powšitkowne t-mortwych-wstaće, sud, dźělenje złych wot dobrych; potom přepoda Khrystus swoje kra- vo Wótcej (1. Kor. 15, 23) a Bóh budźe jenički knjez wšoho. Při prěnim wot-mortwych-wstaća

6. Zbóžny a swjaty, kiž ma dźěl na prěnim wot-mortwych-wstaću; nad tymi druha smjerć nima mocy, ale budźa měšnicy Boži a Khrystusowi, a budźa knježić z nim tysac lět.*

7. A hdyž budźe dokonjanych tysac lět, pušći so djaboł ze swojeho jastwa, a wuńdźe a zawjedźe narody, kotrež su na štyrjoch róžkach zemje, Goga a Magoga, a zhromadźi je na wójnu, kotrychž ličba je jakož pěsk w morju.* Ezech. 39, 2.

8. A wustupichu na šěrokosć zemje* a wobdachu lěhwo swjatych a lubowane město.

9. A zestupi woheń wot Boha z njebjes a póžrě jich,* a djaboł, kotryž jich zawjedowaše, bu ćisnjeny do jězora wohnja a šwabla, hdźež je tež zwěrisko

10. A falšny profeta; budźa čwilowani wodnjo a w nocy wěki na wěki.*

11. A widźach wulki běły trón, a sedźaceho nad nim, před kotrehož wobličom ćekny zemja a njebjo, a města njebu namakane za njeju.*

12. A widźach mortwych, wulkich a małych stojacych před trónom, a knihi buchu wotewrjene, a druha kniha bu wotewrjena, kotraž je [kniha] žiwjenja, a sudźeni buchu mortwi z toho, štož bě pisane w knihach, po swojich skutkach.*

wožiwjeni knježa z Khrystusom tysac lět, a to nad tehdy hišće žiwymi, kotřiž su wumóženi wot djabołskeho wliwa, nětko swjatym cyle posłušni. — 6. Zbóžni su, kotřiž při prěnim wot-smjerćewstaću wožiwja, dokelž druha smjerć, t. j. wěčne zatamanje, jich njetrjechi. Tući su swjeći, dokelž su dóšli k zbóžnemu žiwjenju; su měšnicy, Bohu a Khrystusej cyle swjećeni, a knježa z Khrystusom duchownje, t. r. nic wjacy z ćěłnymi srědkami, jakož prjedy; na město prjedawšeho djabołskeho wliwa, kotryž so w swěće we wšim zwonkownym žiwjenju, we zakonjach, wědomosćach, wumjełstwje, w towaŕstwach atd. pokazowaše, je stupiło křesćanstwo, kotrež ze swojimi wěrnosćemi w zjawnym žiwjenju nětko knježi; tehdy budźe wěrny měr a spokojnosć mjez ludźimi, woprawdźite kralestwo Bože na zemi. Khrystusowa cyrkej budźe po dołhim bědźenju so na krasnym dobyću wjeselić, a swoju wozbožacu móc dopokazować. Tole knježstwo njebudźe widźomne, jeho wliw, jeho spomóžne sćěhwki pak budźa so w zjawnym žiwjenju pokazować. Knježenje Khrystusowe budźe na zemi, a tohodla jakož wšitko na swěće, hišće njedospołne. Zły drje je jaty, a złe samo tu hišće je, duch budźe z mjasom, dźěći swěta z dźěćimi Božimi hišće wojować; ale mócne hnady Ducha swjateho přewodźeja a podpěraja sprawnych, dobyće za nich budźe lóžše; ale dospołne dokonjenje, dospołna zbóžnosć njebudźe a njemóže na zemi być, tež nic w tamnym tysac-lětnym kralestwje Khrystusowym. Křesćanstwo budźe nětko płody wjesele wužiwać za swoje dźěła, kotrež je w prjedawšim času k spomóženju čłowjestwa dokonjało, a do prědka začuwać njewuprajomne wjeselo, kotrež w přichodnym žiwjenju, w njebjesach na nje čaka. — 7. W tysaclětnym kralestwje mějachu so čłowjekojo dobrowólnje za Boha rozsudźić, štóž pak to nječinješe, ale zasakły wosta přećiwo tak mócnej miłosći Božej, sćěhuje nětko djabołej, kotremuž so z Božim dopušćenjom prjedawša móc wróći, z kotrejž nětko ludy na štyrjoch róžkach zemje, t. r. tamne dźiwje njekřesćanske ludy, přećiwo Bohu šćuwa. Z tym, zo Jan mjena ludow mjenuje, pokazuje na wěšćenje profety Ezechiela; w 38. a 39. stawje wopisuje tón wójnu, kotruž Gog, wjeŕch kraja Magog, přećiwo israelskemu ludej započina, ale woheń, z njebjes padacy, zniči jeho z cyłym wójskom. Štož starozakoński profeta wo swojim ludźe Israelu wěšćeše, namaka hakle dospołne wujasnjenje we woprawdźitym ludźe Božim, na kóncu časa, w kotrymž budźa dźiwje, njezdźěłane črjódy, w tajkej mnohosći a w tajkim njeporjedźe, jako pěsk w morju, so přećiwo cyrkwi Khrystusowej zběhać. — 8. Njepřećelske ludy ćahnu po šěrokosći zemje přećiwo lěhwej swjatych, t. r. přećiwo cyrkwi a jeje srjedźiznje, lubowanemu městu, kotrež wěriwi swěrnje škituja; lubowane město je srjedźizna abo hłowne město w času tysaclětneho kralestwa. — 9. Tónle posledni błazniwy zběžk přećiwo Bohu a jeho cyrkwi skónči so z tym, zo woheń z njebjes pada, kotryž zběžkarjow zniči. — 10. Djaboł bu z tym sudźeny, na wěčnje zastorčeny do suroweho bjezdna, hdźež běštaj tež hižo jeho pomocnikaj, zwěrisko a falšny profeta; wšón wliw na přirodu a čłowjestwo bu jemu wzaty, dósta nětko swoje połne khostanje. — 11. Po skónčnym wotsudźenju satana stawaja mortwi z rowa a powšitkowny sud so dokonja. S. Jan widźi wulki, běły trón; wulki w přirunanju z trónami, w 4. rj. spomnjenymi; běły, dokelž so w najjasnišim swětle błyšći. Tejle wosobnosći pokazujetej na wulkosć a krasu toho, kiž na nim sedźi, na Boha Wótca. Zemja a njebjo so zhubitej, t. r. so zničitej a nowa stwórba stupi na jeju město. — 12. Mortwi stoja před trónom wěčneho sudnika, su wot mortwych wstanyli; to je druhe wot-mortwych-wstaće, na kotrež so hižo w 5. rj. spomina; to su „druzy mortwi“. Wulcy a mali, bohaći a khudźi, sprawni a hrěšnicy stoja před sudnikom. Po jich skutkach, kotrež su tak zjawne a wopominane, jako bychu do knihi zapisane byłe, so wšitcy sudźa.

13. A morjo da mortwych, kotřiž běchu w nim, a smjerć a hela podaštej swojich mortwych, kotřiž běchu w nimaj, a sudźeni buchu kóždy po swojich skutkach.*

14. A hela a smjerć buštej ćisnjenej do jězora wohnja. To je druha smjerć.*

15. A štóž njebu namakany w knizy žiwjenja zapisany, bu ćisnjeny do jězora wohnja.*

STAW XXI.

Po wobnowjenju njebja a zemje pokaza so nowe město Jeruzalem wot Boha přihotowane za njewjestu Jehnjeća; sprawni su překrasnjeni, bohazabyćiwi pak do wohnjoweho jězora zastorčeni; tohole města murje a wrota a zakłady so wopisuja a měrja, to wšitko je złoto a čista škleńca, drohe kamjenje a parle.

A widźach nowe njebjo a nowu zemju. Přetož prěnje njebjo a prěnja zemja so miny, a morja hižo njeje.*
Is. 65, 17; 66, 22; 2. Pětr. 3, 13.

2. A ja Jan widźach swjate město Jeruzalem nowe z njebjes zestupowace wot Boha,* wuhotowane jako njewjestu wupyšenu swojemu mužej.**

3. A słyšach wulki hłós z tróna,* kiž praji: Hlej stan Boži mjez čłowjekami, a budźe bydlić z nimi, a woni budźa jeho lud, a Bóh sam budźe z nimi jich Bóh;**

4. A Bóh zetrje wšitke sylzy z jich wočow, a smjerće njebudźe dale ani rudźenja ani wołanja ani bolosće njebudźe dale, dokelž prěnje je zašło.*
Is. 25, 8; wyše 7, 17.

5. A rjekny, kiž sedźeše na trónje:* Hlej, nowe činju wšitko. A rjekny mi:** Piš, dokelž tele słowa su cyle wěste a wěrne. Is. 43, 19; 2. Kor. 5, 17.

6. A rjekny mi: Stało je so. Ja sym Alfa a Omega, spočatk a kónc.* Ja

---

13. Zo morjo, smjerć a hela swojich mortwych podawa, swědči, zo je wot-mortwych-wstaće powšitkowne; smjerć a hela dźeržeštej mortwych jako jatych. — **14.** Smjerć a bjesdno so na wěčne, runja zwěrisku a djabołej, do hele ćisnjetej, t. r. wša njezbóžnosć, kotraž z hrěcha wukhadźa, dóstanje swoje město mjez zatamanymi. — **15.** Tamni, kotrychž mjena njejsu zapisane w knizy žiwjenja, t. r. kotřiž ze žiwej wěru z Khrystusom zjednoćeni njeběchu, wumru druhi króć; wumrěchu po ćěle a wumru nětko po duši, a to bjez nadźije na zbóžnosć; to je wěčna smjerć; tamni pak, kotřiž běchu na swěće po duši žiwi, dóstanu wěčne žiwjenje.

XXI. **1.** S. Jan wopisuje nětko w poslednim wobrazu cyrkej Božu w jeje překrasnjenju; njebjo a zemju bě Bóh k swojej česći stworił, na zemi čłowjeka na sebje podobneho, kiž měješe jemu słužić, na zemi knježić a ju z njebjom zjednoćić. Tola čłowjek zhřeši, a hrěch na zemi knježi, a njebjo je za zemju, za čłowjeka zhubjene. Tola Khrystus njebjo ze zemju zas wujedna, a za swojej smjerću čłowjekam puć k wěčnemu žiwjenju zas wotewri, a swoju cyrkej, kralestwo Bože na zemi, załoži, zo by w njej Bóh knježił, jakož w njebjesach knježi. Zemja ma so přez cyrkej do tamneho postajenja přeměnić, w kotrymž bě před hrěchom; njebjo a zemja dale budźetej wobstać a to wěčnje, ale wobnowjenej, z nowa stworjenej, a to z wohnja, w kotrymž so podoba stareho přeměni; tohodla praji s. Jan, zo morja wjacy njebudźe, dokelž je ze starym swětom, kotryž bě z njeho wušoł, zašło. — **2.** Swjate, t. r. Bohu swjećene město Jeruzalem je wobraz zjednoćenja swjatych, cyrkwje Božeje, a to wojowaceje na zemi, a so zradowaceje w njebjesach. Tu widźi s. Jan nowy Jeruzalem, t. r. wobnowjenu, překrasnjenu cyrkej. Zestupuje z njebjes, wot Boha, dokelž Bóh je cyrkej tak překrasnił; njebjeska cyrkej zestupuje na wobnowjenu zemju. Wot mortwych stanjene ćěło žada sebi nowe wobydlenje, kotrež pak ma tež překrasnjene być, jakož ćěło same, tohodla zestupuje so zradowaca njebjeska cyrkej na zemju wot Boha za nju wobnowjenu a překrasnjenu. ** Nowa cyrkej je překrasnjena a ma so nětko wozbožena z bózskim nawoženjom, z Khrystusom, zjednoćić. — **3.** t. r. z blizkosće tróna wot jenoho ze staršich. ** To, na čož stan sluba a templ stareho zakonja pokazowaštaj, to budźe nětko we wobnowjenej, překrasnjenej cyrkwi prawda; Bóh přebywa mjez čłowjekami. Tež hižo w starym zakonju přebywaše Bóh mjez swojim ludom ze swojej pomocu, ze swojim zakitom, ale tole přebywanje bě słaby sćěn wozbožaceho přebywanja Božeho w překrasnjenej cyrkwi; tehdy budźe mjeno Immanuel, t. j. Bóh z nami, wěrnosć. Stary slub budźe dopjelnjeny: „Budu jich Bóh a woni budźa mój lud"; t. r. budu mjez nimi jich Bóh. — **4.** Wšitka bolosć a wšitko horjo, wosebiće tež smjerć je nětko zničena, dokelž prjedawša stwórba, w kotrejž měješe wšitko horjo swój kužoł, je zašła. — **5.** t. j. Bóh, kiž to swjatočnje wobkruća, štož bě prěni hłós prajił. Bóh Wótc, kotremuž je Syn nětko wšitko přepodał, rěči tu prěni króć, prajo zo je wšitko, čłowjeka a cyłu druhu stwórbu, wobnowił. ** Tu rěči druhi, snadź jedyn jandźel, jakož 19, 9: a 22, 6. Napisać ma Jan, zo je wot Boha wobnowjene, nowe njebjo, nowa zemja. — **6.** Tu rěči zas Bóh Wótc, kiž je wšitko spočał, wšitko stworił, a kotryž tež wšitko

lačnemu podam ze studnje žiwejc wody darmo.**

7. Kotryž dobudźe, wobsydnje to, a budu jemu Bóh, a wón budźe mi syn.*

8. Bojaznym pak a njewěriwym* a surowcam a mordarjam a kurwarjam a kuzłarjam a přibóžnikam a wšitkim łharjam, budźe jich dźěl w jězorje, kiž so pali z wohnjom a šwablom, štož je druha smjerć.

9. A přińdźe jedyn ze sedmich jandźelow, kotřiž mějachu mjedźeńcy napjelnjene ze sedmi najposlednišimi čwilemi; a rěčeše ze mnu prajo: Pój, a pokažu tebi njewjestu, mandźelsku Jehnjeća.*

10. A donjese mje w duchu na wulku a wysoku horu a pokaza mi swjate město Jeruzalem zestupowace z njebjes wot Boha,*

11. A měješe jasnosć Božu, a jeho swětłosć běše podobna drohemu kamjenjej jakož kamjenjej jaspisej, jako krystal.*

12. A měješe murju wulku a wysoku, kotraž měješe dwanaće wrotow a we wrotach dwanaće jandźelow a mjena napisane, kotrež su mjena dwanaće splahow dźěći israelskich;*

13. Wot ranja třoje wrota a wot połnocy třoje wrota a wot połdnja třoje wrota a wot wječora třoje wrota.

14. A murja města měješe dwanaće zakładow,* a na nich dwanaće mjenow dwanaćich japoštołow Jehnjeća.

15. A tón, kiž ze mnu rěčeše, měješe měru, złotu sćinu,* zo by měrił město a jeho wrota a murju.

16. A město je štyriróžkne twarjene, a jeho dołhosć je tak wulka jakož tež šěř, a měrješe město ze złotej sćinu na dwanaće tysac honow* a jeho dołhosć a wysokosć a šěrokosć su jenajke.**

---

krasnje dokonja. ** Žiwa woda je wěčna zbóžnosć, lačnosć za njej je nutrna žadosć za zbóžnosću. Štóž wěrnje za zbóžnosću žada, dóstanje ju a to darmo, t. r. z Božeje miłosće; wěrnje žadać dyrbi čłowjek za zbóžnosću, hewak njeje jeje hódny. — 7. Štóž nad njepřećelemi zbóžnosće dobudźe a w času spytowanja njewotpadnje, dóstanje zbóžnosć, budźe mi tak luby jakož syn, a ja budu jakož jeho Wótc. — 8. Bojazni a njewěriwi su tamni, kotřiž mužnje z mječom wěry přećiwo mjasu a swětej njewojowachu, ale spytowanjam so lěnje podawachu. — 9. Jakož bě s. Jan 17, 1 Babel, křesćanstwu napřećiwne hłowne město poslednjeho časa, wuhladał, pokaza so jemu tež nětko we wobrazu město Bože a wokřewjace žiwjenje w nim. Jedyn ze sedm jandźelow, kotřiž mějachu mjedźeńcy z hněwom Božim napjelnjene, jemu tež tónle wobraz pokazuje. Jakož so 17, 1 Janej Babel pokaza jako wupyšena kurwa, pokazuje so jemu nětko swj. město jako wudebjena čestna njewjesta; mjenuje so Jehnjećowa njewjesta swojeje čistoty dla; Jehnjećowa mandźelska, dokelž je z Khrystusom najnutrnišo zjednoćena. — 10. Jan bu w duchu stajeny na wysoku horu, z kotrejež njebjeske město, nowy Jeruzalem, wuhlada. — 11. Jan wopisuje nětko krasnosć města, kotrež so jemu jako wobraz so zradowaceje cyrkwje po poslednim sudźe pokaza; krasnosć Boža ju rozswětla; jeho postawu a wulkosć a drohotu maćizny, z kotrejež je twarjena; a jeho wobydlerjow a zbóžnosć, kotruž wužiwaju: Cyłe město je w krasnym swětle, kotrež ma swoje žórło w krasnosći Božej; štož je za našu zemju słónco, je za nowy Jeruzalem krasnosć Boža; pod jaspisom mamy dejmant zrozemić hl. 4, 3. — 12. Město je wobdate wot wysokeje murje, dokelž je zakitane před nadpadami njepřećelow, jandźelojo je strażuja. Wrota, do štyrjoch róžkow swěta so wotewrjace, znamjenjeja, zo móža čłowjekojo ze wšěch dźělow swěta do swjateho města zastupić; nichtó njeje wuzamknjeny, khiba, kotryž so sam wuzamknje. Nad wrotami su mjena dwanaćich splahow dźěći israelskich napisane, a na zakładnych kamjenjach, kotrež so mjez jenotliwymi wrotami z murje wuzběhuja, mjena dwanaćich japoštołow. W njebjeskim měsće je stary a nowy zakoń. Tež w lisće na Efesskich mjenuja so japoštołowje zakład cyrkwje. Cyły wuzwoleny lud Boži, ze stareho a noweho zakonja, ze wšitkich dźělow swěta, ma přistup do swjateho města, do wěčneje zbóžnosće. — 14. Mjez jenotliwymi wrotami bě jedyn dołhi zakładny kamjeń, kotryž so z murje trochu wuzběhowaše; na štyrjoch róžkach běchu štyri róžkne kamjenje. — 15. Tak wulka krasnosć žadaše sebi tež drohotne měridło. — 16. Kóžda strona měrješe dwanaće tysac honow abo tři sta mil, potajkim cyły wobmjez wósm a štyricećí tysac honow abo dwanaće stow mil. Tale spodźiwna wulkosć ma dopokazać, zo je ličba wuzwolenych wulka. Za wšitkich, kotřiž sa zbóžnosću žadaja, je w nim města dosć. ** Njetrjebamy sebi myslić, zo je wysokosć tasama była, jako dołhosć a šěř, mjenujcy 12000 honow; tale měra poćahuje so jeno na dołhosć a šěř, dokelž dźěn rěka: jeho dołhosć je tak wulka jakož šěř, a hdyž na to hnydom so tež wysokosć mjenuje, njetrjebamy sebi tola myslić, jako by tuta po měrje runja była dołhosći a šěrokosći, ale je wšudźom jenajka, mjenujcy 144 łohći wysoka, jakož bě tež šěř a dołhosć wšudźom stajna, mjenujcy 12000 honow.

17. A měrješe jeho murju sto a štyri a štyrceći łohći čłowječeje měry, kotraž je jandźelowa.*

18. A twar jeje murje běše z kamjenja jaspisa; samo pak město čiste złoto podobne čistej škleńcy.*

19. A zakłady murje města běchu ze wšim drohim kamjenjom wudebjene:* zakład prěni jaspis, druhi safir, třeći chalcedon, štwórty smaragd,

20. Pjaty sardoniks, šesty sardis, sedmy chrysolit, wosmy beryll, dźewjaty topaz, dźesaty chrysopras, jědnaty hyacint, dwanaty ametyst.

21. A dwanaće wrotow je dwanaće parlow, kóžde wosebje; wrota běchu kóžde z jeneje parle a wulica města ryzy złoto jako najčisćiša škleńca.*

22. A templa njewidźach w nim; přetož Knjez, Bóh wšohomócny, je jeho templ, a Jehnjo.

23. A město njetrjeba słónca ani měsaca, zo byštaj w nim swěćiłoj; přetož jasnosć Boža je rozswětli a jeho swěca je Jehnjo.* Is. 60, 19.

24. A khodźić budźa narody w jeho swětle, a kralojo zemje přinjesu swoju sławu a česć do njeho.*

25. A jeho wrota njebudźa zamkane wodnjo; přetož nocy njebudźe tam.* Is. 60, 11.

26. A přinjesu sławu a česć narodow do njeho.*

27. Njepřińdźe do njeho ničo nječiste abo štož wohidnosć abo łžu čini, khiba kotřiž su napisani w knizy žiwjenja Jehnjeća.*

STAW XXII.

Štom žiwjenja, powodźeny wot rěki žiweje wody, dawa w kóždym měsacu swój płód, a ani kleća ani nocy njeje w měsće; jandźel pak, kotryž Janej tele spěšnje přikhadźomne wěcy pokazowaše, njecha, zo by so k njemu modlił, a praji, zo sprawni do města přińdu, zo pak bjezbóžni wonka wostanu; wobkruća tež, zo so tomule wěšćenju nima ničo přistajić abo wotewzać.

A pokaza mi rěku žiweje wody, jasnu jako krystal, wukhadźacu z tróna Božeho a Jehnjećoweho.*

17. t. r. jandźel nałožuje, dokelž za čłowjekow měri, tež čłowječu měru. — 18. Murja bě z najwosebnišeho droheho kamjenja, z dejmanta twarjena; město samo, t. r. wobydlenja, z čisteho złota, kotrež bě tak jasne, jakož škleńca, tak zo bě přez nje wšitko widźeć; wšitko je tu jasnosć, swětło. — 19. Prjedy w rj. 14. rěkaše, zo běchu na murjowych zakładach mjena dwanaćoch japoštołow napisane, tu, zo běchu zakłady „ze wšim drohim kamjenjom wudebjene“; to chce prajić, zo běchu tele zakłady same drohe kamjenje, do kotrychž běchu mjena zaryte; a jedyn kóždy tak wulki, zo wot jenych wrotow k druhim dosahaše. Tele dwanaće zakładnych kamjeni móža nas na škit dopomnić, kotryž wyšši měšnik na wutrobnje nošeše a na kotrymž we štyrjoch rjadach dwanaće drohich kamjeni z mjenami dwanaće splahow so błyšćeše. Zo bychu wšelake kamjenje ze swojimi wosebitosćemi na wosebnosće wšelakich japoštołow pokazowałe, kotrychž mjena na nich stoja, njeje drje wěste, ale wšelakosć jasnych barbow, kotrež so pokazuja, hdyž słónčne pruhi přez wšelake kamjenje swěća, znamjenja wšelakosć duchownych darow a kmanosći, kotrež tež mjez zbóžnymi wostanu, haj runje mjez nimi so tak prawje wozjewjeja, jakož s. Pawoł praji, zo so wšelaka mudrosć Boža znata čini. — 21. Kóžde z dwanaće wrotow bě jena wulka parla, a wulicy běchu, jakož domy, z čisteho złota. — 22. Wšu krasnosć města přetrjechi a powyši pak přitomnosć Boža, tohodla njebě tam templ trěbny, dokelž templ ma přitomnosć Božu wozjewjeć. W swjatym měsće pak je Bóh a Jehnjo, kotrež je z Bohom jenoho byća, woprawdźe a widźomnje přitomny. — 23. Krasnosć Boža, kotraž w Jehnjeću bydli, rozjasnja město jasnišo, dyžli słónco, dokelž Jehnjo je „wotbłyšć krasnosće Božeje, a podobnosć jeho byća.“ Heb. 1, 3. — 24. Wopisuje so nětko žiwjenje w njebjeskim měsće; nowy Jeruzalem budźe město Bože, a lud Boži budźe bydlić w jeho murjach, ale z tutym ludom Božim su tež zjednoćene druhe ludy swěta, a přinjesu swoje najrjeńše kubła a mocy a zasłužby, kotrež su sebi dobyli. — 25. Wěstosć budźe w njebjeskim Jeruzalemje knježić a wrota njebudźa so trjebać zamkać; pře ničo njetrjebaja so tam bojeć. — 26. t. r. swoje najwosebniše kubła, česć a sławu přinjesu sebi narody sobu do zbóžneje wěčnosće. — 27. Ničoho tam njebudźe, štož by nječiste było a druhich womazać mohło, abo štož by přibóžske abo njeswěrne było, ale jeno tamni, kotřiž su zapisani w knizy žiwjenja Jehnjeća, kotřiž su wot wěčnosće postajeni k wěčnej zbóžnosći, a kotřiž so wodźić dachu wot miłosće Božeje.

XXII. 1. Swjaty Jan wopisuje cyrobu wobydleri njebjeskeho Jeruzalema: Rěka žiwjenja podawa tamnym, kotřiž z njeje pija žiwjenje, a to wěčne žiwjenje. Woda rěki njeje jeno čista, ale tež jasna jako krystal. Tale woda žiwjenja žórli so pod stołom, trónom, kotryž Bohu a Jehnjeću słuša.

2. Wosrjedź jeho wulicy a po woběmaj stronomaj rěki štom žiwjenja, kotryž njese dwanaće płodow, w kóždym měsacu podawa swój płód, a lisćo štoma k wustrowjenju narodow.*
3. A žanoho kleća njebudźe wjacy, ale trón Boži a Jehnjećowy budźe w nim a jeho słužownicy budźa jemu słužić,*
4. A budźa widźeć jeho wobličo, a jeho mjeno budźe na jich čołach.*
5. A nocy dale njebudźe, a njebudźa trjebać swětłosće swěcy ani swětłosće słónca, přetož Knjez Bóh rozswětli jich, a budźa knježić wěki na wěki.* Is. 60, 20.
6. A rjekny mi:* Tele słowa su cyle wěste a wěrne, a Knjez Bóh duchow profetow pósła swojeho jandźela, zo by pokazał jeho słužownikam, štož ma so bórzy stać.**
7. A hlej, přińdu khětře.* Zbóžny, kiž dźerži słowa wěšćenja tejele knihi.
8. A ja Jan, kiž to słyšach a widźach; a hdyž běch to słyšał a wuhladał, padźech, zo bych so modlił před nohomaj jandźela, kotryž mi to pokazowaše.*
9. A rjekny mi: Hladaj, zo by to nječinił; přetož sym twój sobusłužownik a twojich bratrow, profetow, a tych, kotřiž dźerža słowa wěšćenja tejele knihi; k Bohu so modl.
10. A rjekny mi: Njezazygluj słowa wěšćenja tejele knihi; přetož čas je blizko.*
11. Štóž škodźi, njech škodźi hišće, a štóž je nječisty, njech je nječisty hišće, a štóž je sprawny, njech so wosprawnja hišće, a swjaty njech so swjatosća hišće.*
12. Hlej, přińdu bórzy, a moja mzda je ze mnu, zo bych podał kóždemu po jeho skutkach.
13. Ja sym Alfa a Omega, prěni a posledni, spočatk a kónc.* Is. 41, 4; 44, 6; 48, 12; wyše 1, 8. 17; 21, 6.
14. Zbóžni, kotřiž čisća swoje drasty w krewi Jehnjeća,* zo bychu móc měli

2. Rěka je wosrjedź hasy; mamy tu hłownu wulicu zrozemić abo móžemy sebi też myslić, zo so hłowna rěka dźěli do mjeńšich, kotrež po pobočnych wulicach běža. Jakož woda žiwjenja njepřestawajcy běži, tak njese też štom žiwjenja, abo wjele wjacy njesu štomy žiwjenja po woběmaj bokomaj rěki stojace, w kóždym měsacu swoje płody, kotrež wobydleri města žiwja, tak zo so jim smjerć njebliži, a lisćo štómow zakita jich też před khorosćemi. — **3.** W swjatym měsće njebudźe ničo poklate, t. r. k zničenju wotsudźene, njeswjate, dokelž je wono najswjećiše, w kotrymž Bóh a Jehnjo knježitaj. — **4.** Změja mjeno Bože na swojich čołach, t. r. su Bohu swjećeni, Bohu přisłušni. — **5.** W nowym swěće budźe stajny wěčny dźeń, dokelž swětło jasnosće Božeje rozswětla jón a jeho wobydlerjow; a woni budźa nětko nad cyłej stwórbu knježić; k tomu běše też prěni čłowjek po Božej woli postajeny, ale dokelž bě sam Bohu njeposłušny, spjeći so też stwórba přećiwo njemu; nětko pak je wšitko zjednane, a prěnjotne prawo wróći so też čłowjekej. — **6.** Mjenujcy jandźel, snadź tón 21, 9 spomnjeny abo jedyn druhi. ** Z tymile słowami wobkruća jandźel wšitke zjewjenja, kotrež bě Jan dóstał, zo wot Boha přińdu, kiž ma duchow profetow w swojej mocy, a jich wodźi po swojim spodobanju; kiž tohodla też Janej zjewi, štož ma so bórzy stać. — **7.** Zo Khrystus bórzy přińdźe, měješe Jan zhonić a wěriwym wopowědować; to je krótke wopřijeće Zjewjenja s. Jana. Štóž wučby, kotrež su w tymle Zjewjenju, wobkedźbuje, njetrjeba so Khrystusoweho přikhada bojeć; budźe zbóžny. — **8.** Podobnje jakož 1, 14 a 19, 35, wobkruća też tudy Jan, wosadam derje znaty, zo je wšo, štož je tudy napisał, też sam słyšał a widźał; jeho wobkrućenja dóstanu hišće wjetšu wažnosć přez swědčenje jandźela, kotryž so jeho bratr a sobusłužownik profetow mjenuje a za wěrnosć napisaneho rukuje. — **10.** S. Janej so zakazuje, wěšćenja zazyglować, t. r. je potajić, ale ma je wěriwym wopowědować. Čim spěšnišo so čas bliži, čim prjedy maja so wěriwi z wěrnosćemi Zjewjenja pokojeć a posylnjeć. Nimamy po tajkim tule knihu jako potajnu khować, ale pilnje ju čitać a zrozemjeć pytać. — **11.** Štóž chce też nětko, hdyž je tele krasne wučby słyšał, hrěšić a njekmany wostać, njech wostanje, zhoni zahe dosć, dokelž so kónc bliži, zo sebi škodźi, khroble hrěšo. Štóž pak započa so wosprawnjeć a swjatosćić, njech w tom pilnje pokročuje a wěsće dóstanje swoje myto. — **13.** Dokelž je Khrystus jako wěčne słowo spočatk a kónc wšoho, knjez wšoho časa, wotwisuje wot njeho też wšitko, a tohodla wón sudźi też cyły swět a płaći kóždemu po jeho skutkach. — **14.** Zbóžni su, kotřiž swoje hrěchi wopłakaju a přez zasłužby Khrystusowe wodaće dóstanu; poda so jim podźěl płodow ze štoma žiwjenja a přistup do njebjeskeho města Jeruzalema.

nad štomom žiwjenja a přez wrota zastupili do města.

15. Wonka su psy a kuzłarjo a kurwarjo a mordarjo a přibóžnicy a kóždy, kiž lubuje a čini łžu.*

16. Ja Jězus pósłach swojeho jandźela, zo by wam to wobswědčił w cyrkwjach. Ja sym korjeń a ród Davidowy, hwězda jasna a jutna.*

17. A duch a njewjesta prajitaj: Pój. A štóž słyši, njech praji: Pój. A štóž je łačny, njech přińdźe, a štóž chce, njech wozmje wodu žiwjenja darmo.*

Is. 55, 1.

18. Přetož wobswědčam kóždemu, kotryž słyši słowa wěšćenja tejele knihi: Jelizo by štó k tomu něšto přidał, přida Bóh jemu čwile wopisane w tutej knizy;*

19. A jelizo by štó wotewzał wot słowow knihi tohole wěšćenja, wozmje Bóh jeho dźěl z knihi žiwjenja a ze swjateho města a z toho, štož je pisane w tejle knizy.

20. Praji, kotryž swědčenje dawa wo tom: Haj, přińdu bórzy. Amen. Pój, Knježe Jězuso.*

21. Miłosć našeho Knjeza Jězusa Khrystusa z wami wšitkimi. Amen.

---

15. Z wurazom „pos“ wupraji Žid wšitko, štož je nječiste, njehańbićiwe; druhe wurazy maja prěni jeno wujasnić a rozestajeć, kak so tajcy zwonkownje pokazuja. — 16. Jónu hišće wobkruća Jězus, zo je sam swojeho jandźela pósłał, zo by Jan wšitkim wěriwym křesćanskich cyrkwjow zjewjenja k wědźenju dał. Tudy a jeno tudy mjenuje so Knjez z wosebitym mjenom, chce tak na kóncu knihi cyłe jeje wopřijeće podpisać a jeho wěrnosć wobkrućić. Mjenuje so korjeń a ród Davidowy, t. r. tón, w kotrymž so wšitke Davidowemu rodej date slubjenja dopjelnjeja, po tajkim slubjeny Messias; mjenuje so tež jasna jutna hwězda, pokazuje z tym na přichod, dokelž jako jutna hwězda připowědnje skhadźenje słónca, tak budźe tež Jězus zbóžnym wěčny dźeń, kotryž ženje njezańdźe, rozjasnjeć. — 17. Tele słowa praji tež Knjez, kotryž pak je cyrkwi do rta kładźe jako wotmołwu na swoje slubjenje: „Hej, přińdu bórzy“ rj. 7; njewjesta je cyrkej Khrystusowa, Duch pak w njej skutkowacy je Duch swjaty, kiž z njewuprajnymi zdychowanjemi prosy a žada za přikhadom Khrystusowym. A štóž tónle hłós słyši, ma jón žadosćiwje wospjetować, dokelž jakož cyrkej, tak ma tež kóždy wěriwy Knjezowy přikhad žadać. Tule žadosć w jich wutrobach wubudźeć, je hłowny zaměr Zjewjenja. Štóž pak tak nutrnje žada, njech nětko hižo přińdźe a dóstanje wot njeho darniwje, štož łačnosć spokoja a tola zas wubudźa. — 18. Z rj. 18—21 skónči so Zjewjenje. Na spočatku 1, 3 praji spisaćel: „Zbóžny, kiž čita a słyši słowa tohole wěšćenja a zakhowa to, štož je w nim napisane“, a nětko na kóncu hrozy wón wšitkim, kotřiž wěšćenju něšto přistaja abo wotćahnu abo w nim něšto skaža; na tajkich, kotřiž wopačne přistawki činja, přińdu tamne čwile, z kotrymiž Bóh swojich přećiwnikow khosta; štóž pak něšto ważne přikrótši, njedóstanje podźěl na zbóžnosći w knizy wopisanej. Tajke kaženje Zjewjenja móžeše so wot falšnych wučerjow wočakować, dokelž ći w nim wjele wěcow njenamakachu, kotrež tam pytachu; a druhe namakachu, kotrež so jim njespodobachu. — 20. K wobzamknjenju cyłeje knihi wospjetuje Jězus hišće jónu jeje krótke wopřijeće: „Přińdu bórzy“, na čož s. japoštoł swoju horcu žadosć za jeho přikhadom wupraji: Amen, pój, Knježe Jězuso. Jakož Stary Zakoń čłowjekow na prěni přikhad Jězusowy přihotowaše, tak přihotuje Nowy Zakoń na jeho druhi přikhad. Njech je tutón za nas zbožowny. Amen.

Lekcije a swjate evangelie na njedźele a swjedźenje cyrkwinskeho lěta.

a) **Njedźelske.**

Njedźela	Lekcija	str.	Evangelium	str.
I. njedźela adventa	Rom. 13, 11—14	246	Luk. 21, 25—33	124.
II. „ „	Rom. 15, 4—13	248	Mat. 11, 2—10	17.
III. „ „	Fil. 4, 4—7	331	Jan. 1, 19—28	133.
IV. „ „	1. Kor. 4, 1—5	257	Luk. 3, 1—6	87.
Patoržica	Rom. 1, 1—6	222	Mat. 1, 18—21	2.
Boži dźeń I. Boža mša . . .	Tit. 2, 11—15	364	Luk. 2, 1—14	85.
II. „ „ . . .	Tit. 3, 4—7	365	Luk. 2, 15—20	85.
III. „ „ . . .	Hebr. 1, 1—12	368	Jan. 1, 1—14	132.
Swjedźeń s. Ščěpana	Jap. sk. 6, 8—10; 7, 54—59	181 184	Mat. 23, 34—39	41.
Swjedźeń s. Jana evang. . . .	Sir. 15, 1—6		Jan. 21, 19—24	171.
Swjedźeń njewinowatych dźěćatkow	Zjew. 14, 1—5	450	Mat. 2, 13—18	3.
Njedźela po hodźoch	Gal. 4, 1—7	308	Luk. 2, 33—40	86.
Swjedźeń wobrězanja Jězusoweho abo Nowe lěto . . .	Tit. 2, 11—15	364	Luk. 2, 21	85.
Njedźela po nowym lěće . .	Gal. 4, 1—7	308	Mat. 2, 19—23	3.
Swjedźeń wozjewjenja Khrystusoweho abo ss. Třoch kralow	Js. 60, 1—6		Mat. 2, 1—12	2.
I. njedźela po ss. Třoch kralach	Rom. 12, 1—5	244	Luk. 2, 42—52	87.
II. „ „ „ „	Rom. 12, 6—16	244	Jan. 2, 1—11	134.
III. „ „ „ „	Rom. 12, 16—21	245	Mat. 8, 1—13	11.
IV. „ „ „ „	Rom. 13, 8—10	246	Mat. 8, 23—27	12.
V. „ „ „ „	Kol. 3. 12—17	337	Mat. 13, 24—30	22.
VI. „ „ „ „	1. Thess. 1, 2—10	339	Mat. 13, 31—35	23.
Septuagesima	1. Kor. 9, 24—10, 6	266	Mat. 20, 1—16	34.
Sexagesima	2. Kor. 11, 19—12, 9	297	Luk. 8, 4—15	97.
Quinquagesima	1. Kor. 13, 1—13	273	Luk. 18, 31—43	119.
Popjelna srjeda	Joel. 2, 12—19		Mat. 8, 5—13	12.
Pjatk po popjelnej srjedźe . .	Js. 58, 1—9		Mat. 5, 43—6, 4	8.
I. njedźela posta	2. Kor. 6, 1—10	289	Mat. 4, 1—11	4.
Pjatk po prěnjej njedźeli posta	Ezech. 18, 20—28		Jan. 5, 1—15	139.
II. njedźela posta	1. Thess. 4, 1—7	342	Mat. 17, 1—9	29.
Pjatk po druhej njedźeli posta	1. Mójz. 37, 6—22		Mat. 21, 33—46	37.

Njedźela	Lekcija	str.	Evangelium	str.
III. njedźela posta	Efes. 5, 1—9	321	Luk. 11, 14—28	105.
Pjatk po třećej njedźeli posta	4. Mójz. 20, 2—13		Jan. 4, 5—42	137.
IV. njedźela posta	Gal. 4, 22—31	309	Jan. 6, 1—15	142.
Pjatk po štwórtej njedźeli posta	3. Kral. 17, 17—24		Jan. 11, 1—45	153.
V. njedźela posta	Hebr. 9, 11—15	381	Jan. 8, 46—59	149.
Pjatk po pjatej njedźeli posta	Jer. 17, 13—18		Jan. 11, 47—54	155.
Bolmońčka	Fil. 2, 5—11	327	Mat. 21, 1—9;	35.
	2. Mójz. 15, 27—16, 1—7		Passion: Mat. 26, 1—27, 66	45.
Póńdźela martrowneho tydźenja	Js. 50, 5—10		Jan. 12, 1—9	156.
Wutora „ „	Jer. 11, 18—20		Passion: Mark. 14, 1—15, 46	75.
Srjeda „ „	Js. 62, 11 a 63, 1—7		Passion: Luk. 22, 1—23, 53	124.
Zeleny štwórtk	1. Kor. 11, 20—32	270	Jan. 13, 1—15	158.
Wulki pjatk	2. Mójz. 12, 1—11; Osee 6, 1—6		Passion: Jan. 18, 1—19, 42	165.
Sobota martrowneho tydźenja	Kol. 3, 1—4	336	Mat. 28, 1—7	51.
Jutrowńčka	1. Kor. 5, 7—8	259	Mark. 16, 1—7	80.
Jutrowna póńdźela	Jap. sk. 10, 37—43	190	Luk. 24, 13—35	130.
Jutrowna wutora	Jap. sk. 13, 26—33	194	Jan. 21, 1—14	170.
I. njedźela po jutrach	1. Jan. 5, 4—10	422	Jan. 20, 19—31	170.
II. „ „ „	1. Pětr. 2, 21—25	405	Jan. 10, 11—16	152.
III. „ „ „	1. Pětr. 2, 11—19	404	Jan. 16, 16—22	163.
IV. „ „ „	Jak. 1, 17—21	394	Jan. 16, 5—14	162.
V. „ „ „	Jak. 1, 22—27	395	Jan. 16, 23—30	163.
Křižowny tydźeń	Jak. 5, 16—20	400	Luk. 11, 5—13	104.
Swjedźeń Božeho spěća	Jap. sk. 1, 1—11	172	Mark. 16, 14—20	81.
VI. njedźela po jutrach	1. Pětr. 4, 7—11	408	Jan. 15, 26—16, 4	162.
Swjatki	Jap. sk. 2, 1—11	173	Jan. 14, 23—31	160.
Swjatkowna póńdźela	Jap. sk. 10, 42—48	190	Jan. 3, 16—21	136.
„ wutora	Jap. sk. 8, 14—17	185	Jan. 10, 1—10	152.
Swjedźeń najswjećišeje Trojicy	Rom. 11, 33—36	243	Mat. 28, 18—20	52.
I. njedźela po swjatkach	1. Jan. 4, 8—12	421	Luk. 6, 36—42	94.
Swjedźeń Božeho Ćěła	1. Kor. 11, 23—29	270	Jan. 6, 56—59	144.
II. njedźela po swjatkach	1. Jan. 3, 13—18	420	Luk. 14, 16—24	112.
III. „ „ „	1. Pětr. 5, 6—11	409	Luk. 15, 1—10	113.
IV. „ „ „	Rom. 8, 18—23	235	Luk. 5, 1—11	91.
V. „ „ „	1. Pětr. 3, 8—15	406	Mat. 5, 20—24	7.
VI. „ „ „	Rom. 6, 3—11	231	Mark. 8, 1—9	64.
VII. „ „ „	Rom. 6, 19—23	232	Mat. 7, 15—21	11.
VIII. „ „ „	Rom. 8, 12—17	235	Luk. 16, 1—9	114.
IX. „ „ „	1. Kor. 10, 6—13	267	Luk. 19, 41—47	121
X. „ „ „	1. Kor. 12, 2—11	271	Luk. 18, 9—14	118.
XI. „ „ „	1. Kor. 15, 1—10	276	Mark. 7, 31—37	61.
XII. „ „ „	2. Kor. 3, 4—9	285	Luk. 10, 23—37	103.
XIII. „ „ „	Gal. 3, 16—22	306	Luk. 17, 11—19	116.
XIV. „ „ „	Gal. 5, 16—24	311	Mat. 6, 24—33	9.
XV. „ „ „	Gal. 5, 25—6, 10	312	Luk. 7, 11—16	95.
XVI. „ „ „	Efes. 3, 13—21	318	Luk. 14, 1—11	111.
XVII. „ „ „	Efes. 4, 1—6	319	Mat. 22, 34—46.	39.

Njedźela	Lekcija	str.	Evangelium	str.
XVIII. njedźela po Swjatkach	1. Kor. 1, 4—8	252	Mat. 9, 1—8	13.
XIX. " " "	Efes. 4, 23—28	320	Mat. 22, 1—14	37.
XX. " " "	Efes. 5, 15—21	322	Jan. 4, 46—53	139.
XXI. " " "	Efes. 6, 10—17	324	Mat. 18, 23—35	31.
XXII. " " "	Fil. 1, 6—11	325	Mat. 22, 15—21	38.
XXIII. " " "	Fil. 3, 17—4, 3	330	Mat. 9, 18—26	14.
XXIV. " " "	Kol. 1, 9—14	333	Mat. 24, 15—35	42.

b) **Swjedźeńske.**

Swjedźenje	Lekcija	str.	Evangelium	str.
Swjedźeń s. Handrija	Rom. 10, 10—18	240	Mat. 4, 18—22	5.
" s. Borbory	Sir. 51, 1—8		Mat. 25, 1—13	43.
" s. Mikławša	Hebr. 13, 7—17	392	Mat. 25, 14—23	44.
" bjezhrěšneho podjeća s. Marije . . .	Přisł. 8, 22—35		Luk. 1, 26—28	82.
" s. Domaša	Efes. 2, 19—22	317	Jan. 20, 24—29	170.
" najswjećišeho mjena Jězusoweho . .	Jap. sk. 4, 8—12	177	Luk. 2, 21	85.
" ss. Fabiana a Bosćana	Hebr. 11, 33—39	388	Luk. 6, 17—23	93.
" s. Hańže	Sir. 51, 1—12		Mat. 25, 1—13	43.
" wobroćenja s. Pawoła	Jap. sk. 9, 1—23	186	Mat. 19, 27—29	33.
" čistosćenja s. Marije	Mal. 3, 1—4		Luk. 2, 22—32	86.
" s. Błažija	2. Kor. 1, 3—7	281	Mat. 16, 24—27	28.
" s. Matija	Jap. sk. 1, 15—26	172	Mat. 11, 25—30	18.
" s. Józefa	Sir. 45, 1—6		Mat. 1, 18—21	2.
" přizjewjenja s. Marije	Js. 7, 10—15		Luk. 1, 26—38	82.
" sedm bolosćow s. Marije	Jud. 13, 22—25		Jan. 19, 25—27	168.
" s. Jurija	2. Tim. 2, 8—10 a 3, 10—12		Jan. 15, 1—7	161.
" s. Marka	Ezech. 1, 10—14		Luk. 10, 1—9	102.
" s. Marije maćerje dobreje rady . . .	Sir. 24, 23—31		Luk. 1, 26—33	82.
" zakitaŕstwa s. Józefa	1. Mójz. 49, 22—26		Luk. 3, 21—23	88.
" ss. Filippa a Jakuba	Mudr. 5, 1—5		Jan. 14, 1—13	160.
" namakanja s. křiža .	Fil. 2, 5—11	327	Jan. 3, 1—15	135.
" s. Moniki	1. Tim. 5, 3—10	353	Luk. 7, 11—16	95.
" s. Jana jap. před łaćanskimi wrotami .	Mudr. 5, 1—5		Mat. 20, 20—23	34.
" s. Jana Nepomuckeho	Sir. 21, 26—31		Mat. 11, 2—10	17.
" najswjećišeje wutroby Jězusoweje . .	Js. 12, 1—6		Jan. 19, 31—35	168.
" s. Bonifacia	2. Kor. 1, 3—7	281	Mat. 16, 24—27	28.
" s. Benna	Sir. 44, 16—26 a 45, 2. 3. 8.		Mat. 25, 14—23	44.
" s. Aloysia	Sir. 31, 8—11		Mat. 22, 29—40	39.
" s. Jana křćenika . .	Js. 49, 1—7		Luk. 1, 57—68	84.
" ss. Pětra a Pawoła .	Jap. sk. 12, 1—11	192	Mat. 16, 13—19	28.
" domapytanja s. Marije	Spěw spěwow 2, 8—14		Luk. 1, 39—47	83.

Swjedźenje	Lekcija	str.	Evangelium	str.
Swjedźeń ss. Cyrilla a Methodija	Hebr. 7, 23—27	378	Luk. 10, 1—9	102.
„ s. Marhaty	Sir. 51, 13—17		Mat. 25, 1—13	43.
„ s. Marije Madleny .	Spěw spěwow 3, 2—5. 8, 6—7		Luk. 7, 36—50	96.
„ s. Jakuba	1. Kor. 4, 9—13	257	Mat. 20, 20—23	34.
„ s. Hany	Přisł. 31, 10—31		Mat. 13, 44—52	23.
„ Portiunkuloweho wotpustka	Sir. 24, 14—16		Luk. 11, 27—28	105.
„ s. Natuša	Jak. 1, 2—12	393	Mark. 13, 33—37	75.
„ s. Ławrjenca . . .	2. Kor. 9, 6—13	294	Jan. 12, 24—26	156.
„ do-njebjes-wzaća s. Marije	Sir. 24,11—20		Luk. 10, 38—42	104.
„ s. Bernarda	Sir. 39, 6—14		Mat. 5, 13—19	6.
„ s. Bartromja . . .	1. Kor. 12, 27—31	273	Luk. 6, 12—19	93.
„ ss. jandźelow-pěstonow	2. Mójz. 23, 20—22		Mat. 18, 1—10	30.
„ naroda s. Marije . .	Přisł. 8, 22—35		Mat. 1, 1—16	1.
„ mjena s. Marije . .	Sir. 24, 23—31		Luk. 1, 26—38	82.
„ powyšenja s. křiža .	Fil. 2, 5—11	327	Jan. 12, 31—36	157.
„ s. Mateja	Ezech. 1, 10—14		Mat. 9, 9—13	13.
„ s. Wjacsława . . .	Mudr. 10, 10—14		Mat. 16, 24—27	28.
„ s. Michała	Zjewj. 1, 1—5	429	Mat. 18, 1—10	30.
„ Rózarija s. Marije .	Sir. 24, 14—16		Luk. 11, 27—28	105.
„ s. Lukaša	2. Kor. 8, 16—24	293	Luk. 10, 1—9	102.
„ s. Wóršle	1. Kor. 7, 25—34	262	Mat. 25, 1—13	43.
„ ss. Symana a Judy .	Efes. 4, 7—13	319	Jan. 15, 17—25	162.
„ wšitkich swjatych . .	Zjewj. 7, 2—12	439	Mat. 5, 1—12	6.
Wopomnjeće wšěch khudych duši	1. Kor. 15, 51—57	279	Jan. 5, 25—29	140.
Swjedźeń s. Měrćina	Sir. 44, 16. 17. 20—22. 25—27 a 45, 3. 8. 20.		Luk. 11, 33—36	106.
„ s. Hilžbjety	Přisł. 31, 10—31		Mat. 13, 44—52	23.
„ s. Katyrny	Sir. 51, 1—8. 12		Mat. 25, 1—13	43.
„ lětneho wopomnjeća cyrkwje-swjećenja abo kermuše . . .	Zjewj. 21, 2—5	462	Luk. 19, 1—10	119.

Ćišćał E. M. Monse w Budyšinje.

Ćišćał E. M. Monse w Budyšinje.